CRISIS THEOLOGICA, IN QUA PLURES SELECTAE DIFFICULTATES...

Juan : de Cardenas

Digitized by Google

8
6 E
10

I. 32.

Digitized by Google

II K 23

Digitized by Google

Digitized by Google

CRISIS
THEOLOGICA,
INQVA PLVRES
SELECTÆ DIFFICVLTATES
EX MORALI THEOLOGIA
AD LYDIVM VERITATIS
LAPIDEM REVOCANTVR
EX REGVLA MORVM POSITA
A SS·D·N·INNOCENTIO XI.
P. M.

In Diplomate damnante ſexaginta quinque propoſitiones.

EXPOSITA A R.P. IOANNE DE CARDENAS, Hiſpalenſi, è Societate IESV, & in Prouincia Bœthica Exprovinciali.

OPVS POSTHVMVM,

Omnibus Theologis, ac Iuriſperitis valde, ſed animarum curam habentibus apprime neceſſarium.

Illmo. AC Rmo. PRINCIPI AC D. D. D. ILDEFONSO à S. Thomâ, Malacitano Antiſtiti, Catholicæ Maieſtati à Conſilijs, &c. dicatum.

Ex libris S. Mariæ in Portico in Campitelli

AD MAIOREM DEI GLORIAM

HISPALI.

TYPIS. THOMÆ LOPEZ DE HARO, ANNO M. DC. LXXXVII.

Digitized by Google

Digitized by Google

ILLmo. AC REVmo. PRINCIPI
AC D. D. D. ILDEFONSO
A S. THOMA,
Malacitano Antiſtiti, Catholicæ Maieſtati à Conſilijs, &c.

NVlli ignotum eſt (Illme. ac Rme. Princeps) etſi ſacrarum, aut externarum litterarum diſciplinæ labra tantum admoverit, obſervatum veteribus fuiſſe ritum (quem Chriſtiana deinde ſęcula ad cultum Religionis traduxere) Navium proras Deorum Imaginibus exornare, quò præſentia vndarum pericula ijs tutoribus evaderent, quos ſibi adeſſe colendos propoſitis Imaginibus docuiſſent. *Iam diu in more poſitum erat* (me docent Procop. in Iſaiæ 12. & Paulus Diaconus, lib. 18. art. 28. 11.) *vt in Navium proris Deorum Imagines depingerentur.* Apud Poëtarum Principem 10. *Æneid.* Apollinis Imagine gloriabatur Navis illa, cuius

Aurato fulgebat Apolline Puppis,

Apud Sulmonenſem 4. Faſtorum Cybeles proferebat Effigiem altera

——— *& picta coloribus vſtis*
Cœleſtem Matrem concava puppis habet.

Duoquè illa Evangelij ſidera Paulus, & Lucas *in Navi Alexandrina, cui erat inſigne Caſtorum,* (Act. 28. 11.) *vehebantur.* Nimirum pereundi frequens diſcrimen optandam magis cœleſtium opem Numinum, & ſæpius invocatam facilè reddebat navigaturis.

Eodem plane conſilio Liber hic, ceu ditibus onuſta mercibus doctrinę Navis, ſibi Numen adſciſcit; qui Regnorum, ac Provinciarum longè lateque patentia Maria, (Aquæ enim populi ſunt, & gentes, & linguæ. Apoc. 17. 15.) & magnorum etiam virorum naufragijs nota, decurſurus eſt. At felici omine ſolvit è portu, dum tuâ decoratur Imagine (Pr. Illme.)

Experta eſt equidem Te Societas Ieſu Numẽ tutelare,in eâ, quam malignus ſpiritus (hæreticus nempe Iurieu in eo quem inſcripſit infami libello, *Spiritus de Monſieur de Arnaud*:ſeu *Spiritus Arnaldi*,quondam exorientis in Galliâ Societatis,imò & Eccleſiæ infenſiſſimi hoſtis) excitavit, tempeſtate. O quot decumani fluctus in Cœlum vſque aſſultavere! de quibus oportunè cum Pſalte diceret: *Exaudivi te in abſcondito tempeſtatis:probavi te apud aquas contradictionis*. Pſ. 80. *In contradictionibus*(inquàm cum Caſſiodoro) *hæreticorũ; quando aliquibus contradictionibus, velut venti flatibus excitamur*. Adſtitit tamen , aſpirante Deo , eloquentiſſima Illmæ. Dn. Tuæ protectio ; ne Societati iniuſta damnum inferret tempeſtas , rabidis impietatis malignæ fluctibus concitata. *Niſi enim quia Tecum Dominus erat in Nobis , cum iraſceretur furor eorum in Nos,forſitã aqua abſorbuiſſet Nos*. Furor is erat, nullo iure;nullâ ratione,ſed irâ ſtimulante ferveſcens: *Iraſceretur, dixit, quia iuſtiſſimas cauſas non habebant. Quid enim adverſus Dei famulos habere iuſtum poterant?* (Caſſiod.ibi.) O pertimeſcendam Aquarum rabiem! *Aquam hic iniquos populos vult intelligi*. (Idem.)

Iure ergo magno Societas Ieſu , huius in Libri fronte, ceu Navis prorâ,Illmę.Dn.Tuæ locat effigiem,ſibi tot de titulis venerandam, Magnã equidem ſi quæ tibi inſunt,attendantur ; ſi vero ea quibus ornari noluiſti , conſpiciantur, profecto maiorem. Verum quę tantis par dotibus explicandis Imago menti poſſit occurrere? Solem depingemus. Is enim vnus eſt,qui Illmæ. Dn. Tuæ decora poſſit adumbrare. Nec immeritò cum Ægyptijs venerabundi acclamabimus Orienti Luci Tuæ: *Salve,ſalve Nova Lux*.

Sanè,ſi Antiquitatis ſpeculationem conſulimus,Sol inſigne Dei ſimulacrum exiſtit ; ſiue eius originem quæramus, Nobiliſſima eſt: ſi miniſterium,Diuinæ Beneficentiæ Vicarius agnoſcitur. Et quis eum ignoret ; ſi vel Orientis cunas adſpexerit,vel lucentis beneficia expertus ſit? *Solem Plato ipſius Boni conſpicuum Filium nominavit*: An origo vlla nobilior Bono? *Credidit quoque eſſe Solem conſpicuam Dei ſtatuam in mundo ab ipſo Deo poſitam. Denique quiſquis non videt Solem in mundo Imaginem eſſe, Vicariumque Dei, is certè noctem nunquam conſideravit , nec Solem ſuſpexit Orientem , neque item*

illius

Digitized by Google

illius animadvertit munera, nec Areopagitæ Dionyſij monumenta vnquam adijt. (Caſſan. in Catalog. p. 12. conſid. 8. ex Rhodigino l.13. Antiq.lect.c.14.)

Tu quidem (Pr. Ill[me.]) ex Prælati munere, & ex heroicis, quibus ſplendes, virtutibus, Sol es: neque vividi, quibus in Solem evaſiſti, colores vnquam oblitterari patietur veritas: *Anima enim benè picta eſt* (de te loquebatur quem maximè imitaris, Ambroſius l.6.Hexam.c.7.) *in qua eſt ſplendor gloriæ, & Paternæ imago ſubſtantiæ.* Nec fucatis eges coloribus, qui & interno ſplendore, & externà luce circumdaris, vt cum eodem dicere iure poſsis: *Nos non velut quodã perizomate operiamur. Quod intus eſt, foris luceat: quod foris eſt, intus operetur. (l.de Elia, & ieiunio.)* Quare nec noſtra egent commendatione, cum radiorum ſuorum indicio & oſtendantur, & probentur Virtutum tuarum radij. *Neque enim Sol Interprete indiget; habet fulgorem Interpretem ſui luminis, quo totus repletus eſt orbis. Illis illuminatio eſt fides ſine indice quædam, vt ita dicam, vt inter teſtes; quæ alieno non indigent teſtimonio, vt ſubito univerſorum oculis effundatur. (lib.1.de Abel, & Cain, c.6.)*

Et tamen vt Solis ortum celebramus ſplendore notiſsimum, ſapientis monitu, *Laudamus viros glorioſos in generatione ſua.* (Eccleſ.44.) Deinde ad beneficia memoranda deducimur: Quam vero clarus, & illuſtris tuus apud Mænobã (Hiſpanè Velez) vrbem ortus! Ex auguſtiori nobiliſsimâque progenie DD. Marchionum de Quintana, Comitum de Caſtronuevo, tuorum Parentum D. D. Ioſephi de Porres Enriquez de Guzman, Catholicę Maieſtatis à Cubiculo, Filij D.D. Chriſtophori de Porres Enriquez de Guzman, Alcantarenſis militiæ Equitis, Comitis de Caſtronuevo, Catholici Regis Oeconomi, Granatenſis oræ maritimæ Generalis armorum Gubernatoris: & D.Dñæ Conſtantiæ de Ribera & Horozco, Marchionis de Mortara filiæ. Primus hic naſcentis fulgor quantum adſerit gloriæ! *Origo ipſa iam gloria eſt: laus nobilitati connaſcitur: idem Vobis eſt Dignitatis, quod vitæ principium.* (Caſsiodor.3.var.6.) Felix profectò Malaca, tali Principe, ac Paſtore! *Beata ſiquidem terra, cuius Rex nobilis eſt*, in ſpiratis litteris prædicatur. (Eccleſ.10.) At quod ſublimius, tua hæc (Pr. Ill[me.]) nobilitas ſtatim affulget in

¶2 vultu,

Digitized by Google

vultu,quo etiam virtutum tuarum caracteres exprimuntur. *Per formæ gratiam mentis pulchritudine placentem refert facies ſanguinis decus:proditur animi natura per vultum.*(Caſsiodor. ibid.) Neſcio enim quo mirabili naturæ fœdere *ſpecies corporis ſimulacrum eſt mentis*: (Ambr.2.de Virg.) & ſæpe *Natura membra componit*, (obſervante Medicorum pene Principe Galen.1.de vſu part.) *prout moribus animi convenit*.Cæcus ſit oportet, qui vocem ex ore non percipit ſponte proclamantem. *Imago certè quædam animi loquitur in vultu,* (Ambroſ.exam.6.9.) vbi & *conſcientiam eminêre*, vidit Cordubenſis. (2. de Benef.c.25.)

Adeò vel Te tantùm aſpicere lucrum eſt,vt præcepti loco ſit, & correctionis ſubeat vicem. *Nempe pleriſque etiam iuſti aſpectus admonitio correctionis eſt.*(Ambr.in Pſ.118.v.74.) Tibi, opinor, id perpolivit ſpeculum (vel ipſe fateberis, ſi conſulas, Illme.Pr.) quod Valentiniano Imperatori objecit Chryſoſtomus. (hom.in Eutrop.) *Oculus ſuaviter, & gratioſè arridens,genæ rubore purpureo ſuffuſæ, labia coloris phœnicei, candor efflore ſcens, Auguſtiſſima quæque ſpecies, plurimum creditur habere de Cœlo.*

Principem Te natura deſtinabat,quæ provida aptam tanto ſpiritui ſedem præparavit,& ſtuduit, vt illius excellentiæ magnitudinem ſtatim oſtentaret:aut adeò nobilem ſpiritum ſedulo efformatæ Sedi coaptavit induſtria. Et licet vtrumlibet æquè proficiat in gloriam,nec audeat in ſuo ad Theodoſium Panegyrico Pacatus,quid magis veritati conſonum videatur,aſſerere;id tamen dubitare fas non fuerit, plurimũ Cœlo debere tuæ Illmę.Dñis.Imaginem. *Sive enim divinus ille animus venturus in corpus dignum prius metatur hoſpitium: ſive cum venerit, fingit habitaculum pro animo ſuo: ſive alterum ex altero creſcit,& cùm ſe paria iunxerunt,vtraque maiora ſunt.* (Pacat.Paneg.ad Theod.)

Rapuerunt Parcæ Parentes tuos, Avumque paternum, Illme.Pr. primoque in flore pueritiæ Statûs de Quintana, & Comitatus de Caſtronuevo iam hæres, prima etiam lineamenta accepiſti ab Illuſtriſſ. & Excellentiſſ. tuo Avunculo D. D. Antonio Enriquez Malacenſi Epiſcopo, à Conſilijs ſtatûs prædicti D.Comitis de Caſtronuevo Fratris digniſſimi; quem ob ſublime ingenium, prudentiamque rebus tum

Eccle-

Eccleſiaſticis, tum Politicis tractandis apprimè idoneam, Aragoniæ Proregem Maieſtas Catholica deſignavit; *Excelſum ſic fecit Aaron fratrem eius, & ſimilem ſibi.* Quo eſſet *Corona aurea ſuper Mithram eius, expreſſa ſigno Sanctitatis, & gloria honoris, opus virtutis.* (Eccleſ.45.7.& 14.)

Nec opus iam antiquiſſima Familiæ tuæ decora evolvere: cum vna Patris, Patruique memoria ſatis ad laudem ſuppeditet, & honorem. *Nam vt prima ſæcula tranſeamus, quæ affatim viros ſunt viſa proferre præcipuos; gemino radias Patris, ac Patrui decore conſpicuus.* (Caſſiod.l.2.ep.5.) Eius rei cauſâ Regius Senatus decreto ſuo Excell. Avunculum tuũ, Educatorem etiam, ac primæ illius ætatis inſtitutorem deſtinavit: *Doctrinæ enim, & boni mores, dum puerilis adhuc animus eſt, inſtillantur, & inſculpuntur; cum eorum anima in puris naturalibus ſit, vt tabula raſa, in qua quidquid libuerit, ab initio liceat ſculpere, vel pingere.* (Lelius Zecch. de Civ. & Chriſt. inſtitutione, c. 3.) Hac inſtitutione efformata eſt in Tuo pectore (Illme. Pr.) vivida quædam ac ſpirans Imago Illuſtriſſimi Parentis, Excellentiſſimique Avunculi, quà diſciplinæ licet imitatio. *Pater quoque, & Patruus illuſtri laude conſpicui; quibus omnibus ita demum ſimilis adoleres, qui imbutus honeſtis artibus fuiſti; quas plerumque refert à quo potiſſimum accipias.* (Plin.lib. 3.ep.8.)

At hæc rudimenta, vt ita dicam, excelſa licet, & grandia, amplius longè perfecta ſunt in Sacro, ac Venerabili Prædicatorum Ordine, quem poſſeſſis per ſexdecim annos Statibus de Quintana, & Caſtronuevo meritò prætuliſti. (Pr.I.) Ibi cæpiſti Tuis ipſe affectibus dominari. In obedientiæ Schola Artem illam maximam miſerendi tot tibi futuris ſubditis didi diſti: in Imperio autem efficaciores vivendi præceptiones tuis moribus, legum vicem agẽtibus, inſtillaſti. *Flexibiles enim quamcunque in partem ducimur a Principe, atque vt ita dicam, ſequaces ſumus: huic enim chari, huic probati eſſe cupimus; quod fruſtrà ſperavere diſſimiles: eo què obſequij continuatione pervenimus, vt prope omnes homines vnius moribus vivamus.* (Plin. Paneg. Traiani.)

Hoc verè atque eleganter à Plinio dictum ſciebas; eoque conſilio quidquid præcepta exequi poſſent, mutâ quadam, ſed penetrabili voce exempla prævenerant: *Nam vita Principis*

cipis cenſura eſt,eaque perpetua:ad hanc dirigimur;ad hanc convertimur,nec tàm imperio nobis eſt,quam exemplo. Quippe infidelis recti magiſter eſt metus. (Idem.ibid.)

Sed quis tua (Ill^me.^Pr.) exempla dinumeret? Sive obedientis, ſive imperantis: ſive in Scholis, ſive in diſceptationibus,ſive in Cathedris, ſive diſcendo,ſive docendo: vbique enim eò altè collimaſti, quò perventurum neminem ſperare fas eſt. Denique verus per omnia Religionis Alumnus, Filius, Parens; & quidem eo in Ordine, qui maiorem Imagini tuæ elegantiam,validioremque vim inderet,amicè conciliatas: *Et aſſumpſi mihi duas virgas,vnam vocavi Decorem,& alteram vocavi Funiculum*,aiebat Vates. (Zach.11.& ibi Gloſſa) *Ideſt,duos Ordines,Prædicatorum ſcilicet,& Minorum.*Decori Fortitudinem adjunxiſti, Divini exempli Sequax: *Decorem indutus eſt, indutus eſt Dominus Fortitudinem.* (Pſ.92.1.) Quàm oportune autem Fortitudine ornatus es, vt contra Impios pro Societatis Ieſu arma arriperes! *Fortitudinem induit,quando in Paſſione ſuâ Iudæis ſe tenêre quærentibus reſpondit, Ego ſum.* (Caſſiod. ibi.) At quæ illa arma? Quàm limata,quàm fortia,quàm ad revincendos hoſtes validiſſima,quæ in tuâ *Catholica Querimonia* intorſiſti;nec pugnaſti tantum,verum & expugnaſti! Reſpiciebas Ieſu Societatem Sacri Ordinis Prædicatorum Socium. Agmen,quorũ vel ab incunabulis amicas dexteras ſibi dederunt Summi Duces. Magnum illum Imperatorem Franciſcũ Romæum, Sacræ Dominicanæ Militiæ Generalem Magiſtrum audiebas edicentem.

VNIVERSIS IN CHRISTO VENERABILIBVS Patribus, & Fratribus Ordinis Prædicatorum vbique terrarum conſtitutis, Frater Franciſcus Romæus è Caſtillione, Sacræ Theologiæ Profeſſor, ac totius dicti Ordinis humilis Gen. M. ac ſervus, ſalutem, & Spiritus Sancti conſolationem.

P*Ateat vobis qualiter hoc calamitoſo tempore, quo Religio Chriſtiana hæreticorum telis impetitur,malorum què Chriſtianorum perverſis moribus labefactatur, novus ordo Presbyterorum Regularium, ſubtitulo nominis Ieſu, de Vrbe quaſi præſidiaria*

diaria manus, Dei benignitate ſubmiſſus eſt: quem ob ingentes fructus quos lectionibus, & concionibus publicis, privatorum ad hortationibus, confeſſionum audientia, ceteriſquè ſacris exercitijs, ac Sanctorum morum exemplis in Eccleſia facit, Sanctiſſimus in Chriſto Pater, & D. N. Paulus Papa III. approbavit, & confirmavit. Quod ideò vobis ſignificatum volumus, ne huius inſtituti novitate ſeductus quiſpiam veſtrûm commilitones ſuos ad eundem ſcopum tendentes, & à Deo ſibi ſuppetias miſſos, per errorem fortaſsis oppugnet, eorumque detrahat inſtitutis, quorum fructibus gratulari, & pios actus æmulari debuerat. Credimus quidem vos omnes, vt pote cæleſti ſponſo dilectos, & amicos, varietati, quâ ſponſa illius amicitur, non detracturos; ſed eam potius charitate, quæ congaudet veritati, complexuros, & exoſculaturos. Attamen ne officio noſtro deſimus, omneſquè motus præveniamus, vobis omnibus, & ſingulis præfatis Fratribus, præſentium tenore, mandamus, & authoritate noſtri officij in virtute Spiritus Sancti, & ſanctæ obedientiæ, ac ſub pænis arbitrio noſtro taxandis præcipimus ne dicto Ordini per Apoſtolicam Sedem approbato, & confirmato, aut eius inſtitutis vllo modo detrahere, aut obloqui audeatis, tam in publicis lectionibus, ſermonibus, & congreſſibus, quam in privatis veſtris colloquijs; quin potiùs eum, Presbyteros què eius tanquam veſtros commilitones iuvare, & contra impugnantes protegere, & tueri ſtudeatis. In quorum fidem, & robur has fieri, & noſtri officij ſigillo muniri iuſſimus. Datum Romæ 10. Dec. 1648.

F. R. G. M.

Clara adeò nobilitatis ac meritorum coniunctio facilem tibi (Ill^me. Pr.) gradum fecêre, imo & debitum, vt ad excelſiora dignitatum culmina citius evolares, quaſi geminis inſtructis pennis: *Si Te aut Nobilitas ſola decoraret,* (videor mihi Catholicum Regem, Theodorici Regis vſurpantem verba auſcultare apud Caſſiod. lib. 2. ep. 5.) *aut meritorum tantùm laude pollêres, conferendas forſitan dignitates dilatione probabili librares; ne magna viloſcerent, cum ſimul omnia ſunderentur. Nunc autem cum Te vniverſa facto agmine comitentur, nec deſit vni, quod prædicatur in pluribus, convenit iuſtitiæ noſtræ, vt cum Tu copioſa bona protuleris, vberrimè te repleat magnificentia principalis.* Optabant Hiſpaniæ Te Præſulem vide-

re,

Digitized by Google

re, ſibi felicitatem ex tuâ exaltatione præſagientes; eoque argumento gratiſſimam Sedi Apoſtolicæ fore augurabantur: *Eo neceſſe erat Romam velle, quod cuncti videbantur optare: miroque proſperitatis eventu firma circa eos cuſtodiebat arbitrium voluntas vaga populorum; quod inter cæteras dignitates munus iudicemus eſſe præcipuum.* (Ibid.)

Atque ita ſplendori Domus de Quintana, clariſſimis Tuarum Virtutum radijs, ac Religioſæ Vitæ, domeſticæquè gloriæ ornamentis concinnè ſuperpoſitæ ſunt Oxomēſes Infulæ, quibus aptam Sedem meritorum tuorum Cani paraverant. *Tot igitur Parentum laude decoratus, tot etiam morum luce conſpicuus, ſume, poſt conſulares faſces emeritos, patritiatûs inſignia, tuarum munus plenarium dignitatum, & cani honoris infulis adultam cinge ceſariem, qui meritorum laude ætatis præiudicia ſuperaſti.* Regiam profectò Vocem! Inde brevi Placentinam, ac deinde Malacenſem ad Sedem translatus es. Quippe meritorum curſum apud iuſtiſſimum Principis animum æmulabatur velocitas munerum. *Nec enim creſcendi vobis hic ordo, qui multis eſt: paulatim provehi mediocris probatur eſſe virtutis, dum moroſius agnoſcitur, quod ſub lenitate præparatur.* (Ibid.)

Sed iam Malacenſi in ſolio locatam Imaginem tuam (Pr.I.) omni amoto velamine conſpicari fas nobis fuerit. Quantum ea Divinitatis præſefert intuentibus? Præſul nimirum ſuis humeris grave Epiſcopatus Onus, & *Bonum* laborioſumque *Opus* (Pauli teſtimonio 1.ad Timot.3.1.) ſuſtinens, cui *Factus eſt Principatus eius ſuper humerum eius.* (Iſai.9.6.) *Exponere voluit, quid ſit Epiſcopatus, quia nomen eſt Operis, non Honoris.* (Aug.de Civ.Dei, lib. c.19.) Cùm verum ſit Philoſophi Cordubenſis pronunciatum: (lib. de Brev.vitæ) *Eſt inter Onus, & Honorem non tàm alluſio vocis, quàm ipſius expreſſa veritas.* Nimis ex vero Imagini huic tuæ (Pr.I.) Apoſtolicā appingas epigraphen: *In omnibus labora: miniſterium tuum imple.* (2.Timoth.4.6.) O præclarum Artificem, qui eà perfectione depinxeris Præſulem, vt vndequaque ſpectatus *irreprehenſibilis*, vel ipſis appareas non rectè obtuentibus! *Vt is qui ex adverſo eſt, vereatur nihil habens malum dicere,* (2.ad Titum.8.) nec vel Momus ipſe reprehendere. *Tanta illum diligentia pingit, vt qui ſe ad eam rem*

præ-

præparare vellent, ad quantam virtutis celſitudinem ſibi aſcendendum eſſe agnoſcerent. (Cryſoſt. 1. ad Timot. hom. 10.) Vix ad eam agnoſcendam attingat, niſi qui expertus ſit. *Vt enim de Pictore, Sculptore, Fictore, niſi Artifex, iudicare non poteſt:* (Plin. l. 1. ep. 10.) Ita nec Præſulis lineamenta omnia perſpicere, niſi qui Prçſulem ad amuſſim effinxerit. Prçivit tamẽ Apoſtolus, & ſubtili penicillo ob oculos poſuit eam Prælati Eccleſiaſtici effigiem, qualem in Te (Pr. I.) ſuſpicimus mirabundi.

Sufficiebat autem vel vna Principis conditio, vt omnium Te oculis expoſitum, ac famæ iudicio creditum cenſeres. (Pr. I.) *Habet enim hoc primum Magna Fortuna,* (vt in ſuo Traiano Plinius expreſſit) *quod nihil tectum, nihil occultum eſſe patiatur: Principum vero non modo domos, ſed & cubicula ipſa, intimos què receſſus recludit, omniaquè arcana noſcenda famæ proponit, atque explicat. Sed tibi, Cæſar, nihil accomodatius fuerit ad gloriam, quam penitùs inſpici. Sunt quidem præclara, quæ in publicum profers; ſed non minora ea quæ limine tenes.* Aptiora Tibi (I. Pr.) verba, qui factis exprimis, quorum teſtes tot habes quot te intuentium oculi ſunt.

Quod ad vigilantiam ſpectat, *Tu vero Vigila*, ait Paulus. (*Timoth. 24. 5*) Totus oculus es, totus Mens, nullum ſine curâ pervigili tempus Tibi elabitur; ſcilicet *totus in eo* animus eſt Tuus, *vt vigilet, vt paſcat, vt exploret, ac quod vulgo dicitur, ſuperintẽdat Gregi Chriſti.* (Hieron. ad Nepot.) Hâc ſolicitudine, è Sede tuâ, totum tibi creditũ circumſpicis Orbẽ, ac luſtras, omnia audis, omnibus ades, ac tam promptè provides, ac ſi vbique præſens adſtares. Hoc Principis eſt: *Velociſſimi ſyderis more omnia inviſere, omnia audire, & vndecunquè invocatum ſtatim velut Numen adeſſe, & aſſiſtere.* (Plin. ibi. Cauſinus in Parall. Eloq. Sacræ, lib. 11.) Earum Imaginum more, quarum quocumque te convertas, in te oculos defixos conſpicies. *Sobrium ac vigilantem dixit* Paulus futurum Epiſcopum: *Hoc eſt, clariſſima mentis acie præditum, innumeroſquè habentem omni ex parte oculos,* (Argos alter, imo potius Cherubim plenus oculis eſſe debet) *quibus acutiſſimè cuncta proſpiciat.* (Chryſoſt. ad id Pauli, *ſobrium.*)

Hincque illud maximi pendendum naſcitur lucrum, vt nemo ſuo muneri deeſſe audeat, Te abſentem arbitratus;

¶ ¶ nemo

Digitized by Google

nemo fatigatus deficiat,aut tepeſcat velut à tuo calore abſconditus; cum nec virtuti munerandæ, nec caſtigandæ improbitati abſens vnquam ſis,inclameſquè identidem:*Securitas te noſtræ non inducat abſentiæ.Quidquid feceris, Nos videmus, qui vſu ipſo ſubtiliſſimæ perquiſitionis, & errores prima fronte poſſumus reprehendere, & laudabiliter operata iudicare.* (Caſſiod.l.7.ep.18.) Vigilas ſemper, I. Pr. Nec tuæ vnquã clauduntur ianuæ,vbi tuta ſtatio, portus què ſecurus ijs qui vel infortuniorum ſuorum iactantur fluctibus,vel incertum enavigant mare,dum ambiunt.*Apud Romanos* (celebratum id Rhodigino,lib. 8. Ant.lect.c.1.& exinde Tympio in Spec. Principum ſigno 7.n.2.) *Tribunitiæ Domus fores non interdiu, non item noctu occludebantur;ceu portus quidam,ac refugium celebre,quò indigentibus ſemper, & facilè pateret aditus.* Audis omnes,omniumque vota,cauſæ, preces Te paratum, ac facilem habent:*Videmus vt Provinciarum deſiderio,vt ſingularum etiam Civitatum precibus occurrat* Tuæ ſolicitudo Mentis: *Nulla in audiendo difficultas, nulla in reſpondendo mora: adeunt ſtatim,dimittuntur ſtatim: tandemque Principis fores excluſa legationum turba non obſidet.* (Plin. ibid.) Hoc Solis nempe eſt, omnia conſpicere, perpetuâque gyratione cuncta inceſſabili motu,nullâ fatigatione,luſtrare. *Præclarus* is eſt,*Eximius,omnia intuens, omnia exaudiens.* Plin.l. 2. Hiſtor. c.6.) *Oritur Sol,& occidit,& ad locum ſuum revertitur.* (Eccleſ.1.) *In omnibus labora.*

Nemo eſt cui vel ſemel adire Te, & alloqui conceſſum ſit,cui non etiam Tuarum Virtutum amorem inſtilles maxĭmũ: legitur enim Tuo Sermone præclariſſima Vitæ Tuæ conformatio;*Talis hominibus fuit Oratio,qualis Vita.* (Senec. ep.177.) Elucet index puritatis:*Index Animi eſt Sermo.* (S. Leo ep. 7.) Et vt in Speculo Tuæ Mentis Candor ſtatim totus apparet:*Oratio vultus animi eſt.*(Sec.ep.115.)*Speculum enim Mentis plerumque verbis refulget.* (Ambr.1.offic.18.)

Addis Virtuti Benignitatem.*Sanctum,Benignumque* Epiſcopum Paulus exoptat: cuius in te caracter expreſsiſsimus, qui & eloquij dulcedine, & benefaciendi nativâ quâdam propenſione mirificè effulges. *Benignus eſt Vir ſponte ad benefaciendum paratus, & dulcis ad eloquium.* (Iſid.10.Etym. c.2.) *Benignitas quippe* (docente Ang.P.2.2. q.81. art.1.) *eſt*

habitus

Digitized by Google

habitus voluntariè benefactivus. Nec lucet tan tum,ſed & ardet,Ignis inſtar, Sancta hæc flamma, quâ omnia Opera tua flagrant, I.Pr. quâque omnibus lucem, calorem, vitamque largiris. *Dicuntur enim benigni,quos bonus ignis amoris fervêre facit ad benefaciendum.* (Ang.D.1.2. q. 70.art.3.) Quæcumque Tellus bona percipit, aut ipſe ea Sol efficit, aut alias cauſas inferiores ſuo benigno influxu movet & adiuvat, vt efficiant. *Quidquid adeſt nobis boni,Solari poteſtate adeſt, vel ab ipſo tantùm,vel etiam ſi ab alijs, id quidem vel à Sole abſolvitur,vel à Sole per alia.*(Caſſan.ſupr.)Hoc & à Tuâ benignitate experiuntur Malacenſes, & quotquot Tuo ſubſunt imperio.

Prævenis vota, nec præmio dignis longâ expectatione opus eſt, aut ambitu, cum gratia precationem antevertat. Neceſſitatem,graviſſimo egentium tormento,liberas,rubore petendi:inde accreſcit beneficijs tuis pretium,quo maiora ſunt ac videntur,cum prçter muneris magnitudinem,auferant accipientibus ſperandi moleſtiam. *Omnis benignitas properat, & proprium eſt libenter facientis, citò facere. Tardè velle,nolentis eſt argumentum: & qui citò dat,bis dare intelligitur.Celeriter præſtanda ſunt beneficia,vt potius accipiat improvidus,quàm importunus extorqueat,*(Ild.Epiſc.Turon.ep.27.)

Quid de Manſuetudine dixerim? *Non Superbum,non Iracundum,non Percuſſorem,* ait Apoſtolus. Non gregi tuo imperas faſtu dominantis, aut magnitudinis comite ſupercilio,ſed Paſtoris adfectu. *Nec dominantes in Clero* (aiebat D. Petrus) *ſed forma facti gregis ex animo. Paſtores enim* (ais cum Chryſoſt.ep.52.) *facti ſumus,non percuſſores.*Et Divini Paſtoris exemplo,monituque,ſi *Bonus Paſtor proprias Oves vocat nominatim.* (Ioan.10.) Tu, Pr. I. Clerum tuum ex nomine noſti vniverſum. Solem hàc etiam imitaris amabili Luce, quem Paſtorē vocavit Pindarus: (apud Nat.com l.4.c.10.) *Et clarum Apollinem,viris lætitiam amicis, propinquum Cuſtodem ovium.* Nunquam animi Tui,non penetralia dixerim, ſed nec limina ſacra vel hoſpes calcavit Iracundia;vbi perpetuam fixit ſedem clementia, iilius æmula qui edixit ſuis: *Diſcite a Me, quia Mitis ſum, & humilis corde.* (Matth.11. 29.)Hçc reliquis Virtutibus perfectionē addit:*Fili in Manſuetudine perfice Opera tua.*(Eccl.3.) Hæc Te Deo, Homi-

 nibus

nibus què dilectum reddit,ac benedictionibus implet. *Dilectus Deo,& Hominibus,cuius memoria in benedictione eſt.* (Eccl. 45.) *Propter Manſuetudinem Moyſes,qui erat Manſuetiſſimus ſuper omnes homines,qui morabantur ſuper terram* (Num. 12.) *ſpecialiter amicus Dei fuit.* Domeſticam noſti vocem P. Angelici. (lib.2.de Erud.Princ.c.10.)

Tuæ autem Manſuetudinis tot teſtes habes, quot ſunt, qui Te noverint, homines; ſed qualem expoſuit Iacobus: (Ep. c.3. v.13.) *Oſtendat in bonâ converſatione operationem ſuam in Manſuetudine Sapientiæ.* Sapiente vteris Manſuetudine, I. Pr. & quæ merita vel tacendo diſcernat. Magnum ita exprimis Baſilium: *Ille vt bonis arridêre ſolebat,quaſi hoc ſigno eorum collaudans,ac probans Virtutem: ſic improbos aſperiore aſpiciebat vultu, quibus taciturnitas ſola loco increpationis ac correctionis erat.* (Nazianz. de laude Baſilij.) Ita ſeveritatem ipſam condis. *Quid? in omnibus cognitionibus quàm mitis ſeveritas! Quàm non diſſoluta clementia!* (Plin.Paneg.Traian.)

Nec minus Tua Sapiens eſt Humilitas. Audis monentē: *Attende ne in ſtultitiâ humiliêris.* (Eccl.31. 10.) Qui Te inter Tuæ Eccleſiæ Senatores viderit, vnum ex ijs videre ſe mirabitur. *Rectorem Te poſuerunt? noli extolli: eſto in illis quaſi vnus ex ipſis.* (Eccl. 32. 1.) Ita ſplendoris magnitudinem moderaris,vt nulli tenebras obijcias. *Tu tamen maior omnibus quidem eras,* (dicerent cum Plinio ibid.) *ſed ſine vllius diminutione maior: eandem authoritatem præſente Te quiſque, quam abſente, retinebat. Quin etiam pleriſque ex eo reverentia acceſſerat,quod Tu quoque illos reverebaris.* Vera profectò Humilitatis Ars,in quâ & ſubditi quod mitentur,inveniant; & debitæ Tuo Muneri reverentiæ nil decedat. *Vt & authoritate noſtrâ, quod formident, videant; & de Humilitate quod imitentur,agnoſcant.* (D.Greg.24.Moral.c.10.) Quàm id difficile viſum pluribus! *Severitatem iucunditate condire,& gravitatem facilitate,& comitati coniungere, magnum, ac perdifficile videri ſolet.* (Fr.Patric.lib.4.de Regno,tit.3.) Verum Tu vnus es, Pr.I. in quo mirabili fœdere tàm diſſita conveniunt præconia. *At Principi noſtro quanta concordia, quantuſque concentus omnium laudum, omniſque gloriæ contingit! Vt nihil Severitati eius Hilaritate, nihil Gravitati Simplicitate, nihil Maieſtati Humanitate detrahatur.* (Plin. Paneg.) Hoc quoque

que

que Solem æmularis, Pr.I. qui nullo ſuæ Magnitudinis detrimento, & ſummo in Cœlo conſpiciendum ſe præbet, & ſimul in profundis etiam Aquis, velut in ſpeculo faciem oſtendit, vbi ipſâ demiſſione maior apparet. *Argumento ſunt, quæ in aquâ viſuntur grandiora, corpulentioraquè. Nam & ex puteis altioribus Sol conſpectus id ipſum patitur.* (Caſſan. Catal. part. 12. conſid. 8.)

Sed venio ad *Doctoris* elogium, quod Solis eſſe quaſi nativum docet ipſa Veritas: *Vos eſtis Lux Mundi.* (Matt. 5. 6.) *Quid enim Veritatem magis aperit, quàm Sol, & omnem tenebrarum caliginem ex humanis rebus diſpeſcit?* (Natal. Comes l. 4. Mythol. c. 10.) Equidem in Te, Pr.I. Spiritus Sanctus Gratiam Sermonis, quæ & in Verborum energiâ, in doctrina delectu, in eloquij ſuavitate, auditorum corda permovēte graviter, & attrahente elucet. *Alij datur per Spiritum ſermo Sapientiæ, alij ſermo Scientiæ.* (1. Corinth. 12. 8.) *Quod efficaciter loquatur, quod pertinet ad Gratiam Sermonis.* (D. Tho. 2. 2. q. 177. ar. 1. c.) *Et primò quidem ad inſtruendum intellectũ; quod fit, dum aliquis ſic loquitur, quod doceat. Secundò ad movendum affectum ::: quod fit, dum aliquis ſic loquitur, quod Auditores delectet; quod non debet aliquis quærere propter favorem ſuum, ſed vt homines alliciantur ad audiendum Verbum Dei. Tertiò ad hoc quod aliquis amet ea, quæ verbis ſignificat, & velit ea implere.* Hæc præ alijs Tuo in Sermone effulget Gratia.

Arbores olim ſuis Numinibus deſtinabat Antiquitas: ex ijs Soli Laurus dicabatur. *Arborum genera Numinibus ſuis dicata ſervantur: Apollini Laurus.* (Plin. 12. Hiſtor. c. 1.) *Quia naturæ ipſius Apollinis convenit, cùm arbor ſit naturâ calida, cuius folia & fructus ſiccant, & calefaciunt vehementer, atque magis etiam ipſe fructus.* (Natal. ibid.) Deinde *Lauro folia non defluunt.* (Plin. l. 16. c. 21.) Commendat ergo Soli Laurum Calor, Medicina, Perpetuitas. Arborem etiam habes, I.Pr. & maximè Tuam, vt Sol videare. *Quid enim tàm Tuum, quàm Tu?* (Aug. tract. 29. in Ioan.) Laurus es, ſecus Divinæ Gratiæ fluenta perennia, cuius irrigatione nunquam marceſcent Veritatis, ac Doctrinæ folia, quibus & Calorem indis, & malis mederis.

Quæ illa eloquentiæ ac Doctrinæ Vis, qua in Ferdinandi

Digitized by Google

di III. Caſtellæ Regis Apotheöſi proclamaſti? Quæ Suadæ Medulla in Quadrageſimalium exhortationum varietate? Quæ in ijs verè Paſtoralibus Epiſtolis paſcua ſalubria, velut ab Apoſtolo dictata? Sive cum ſterilitate campi laborarent, Tu animos fæcundabas: ſive cum nutaret horrendũ terra, Tu, Pr. I. confirmabas mentes attonitas: ſive cum favẽte Numine apud Viennam fuſus fugatuſquè eſt Turcarũ Exercitus, Tu pro omnibus grates rependebas. Quid de eâ dicam ad Catholicos Principes Proclamatione, quâ tubæ cœleſtis in morem omnes ad ſacrum fœdus ineundum, bellumque Turcis inferendum commovebas? Quid de alterâ, quâ Dei cultum, ac ſtatos Eccleſiæ ritus, Sanctaſque rerum Sacrarum cœrimonias obſervari ſtudioſè præcipiebas? Mitto Catholicam Quarimoniam, de quâ iam altè conqueruntur Hæreticorum filij. Nimirum hoc eſt Arborem eſſe, ſuo fructum ferentem tempore; ſive vno verbo, hoc eſt eſſe Doctorem verè magnum. *Et erit tanquam lignum, quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum, quod fructum ſuum dabit in tempore ſuo.* (Pſ. 1. 4.) *Comparatur autem merito talis Doctor ligno* (accinit Lyra) *ſecus decurſus aquarum plantato: quia fidelibus Doctoribus fluenta adſunt Divinæ Gratiæ. Et folium eius non defluet:* (conſonat Caſſiod.) *ideſt, ſermo ipſius nullo caſu à veritate diſcedit.* Sic ex fructibus agnoſcendam perpetuò tuam Imaginem poſteritati proponis, *Speculum mentis Tuæ, in quo Te omnis ætas ventura poſſit inſpicere. Contingit enim diſſimilem Filium plerumque generari; Oratio diſpar moribus vix poteſt inveniri.* (Caſſiod. 1. var. præfat.)

Arbor es fæcunditate: Per viginti annos Senatum tuum, Te dignum Præſule, ad iniuriarum remiſſionem, ac Euchariſtiæ Sacræ ſuſcipiendæ præparationem exhortatus es Feriâ 4. Hebdomadæ pœnoſæ, ideòque Sanctæ; idem ſemper fuit tuæ alloquutionis fructus, ſemper tamen diverſus. *In medio plateæ eius*, cœleſtis nimirum Hieruſalem, *& ex vtraque parte fluminis Lignum Vitæ afferens fructus duodecim, per mẽſes ſingulos reddens fructum ſuum, & folia ligni ad ſanitatem gentium.* (Apoc. 22. 2.) Felix Malaca, quæ diebus ſingulis, & horis flores, ac fructus ex Te colligit vberrimos *Honoris, & Honeſtatis.* (Eccl. 24.) Scilicet *exemplum es fidelium in Charitate, in Fide, in Caſtitate.* (1. Timot. 4.) *Nihil autem eſt, quod*

magis

Digitized by Google

magis ad pietatem, & Dei cultum aſſiduè inſtruat, quàm Superiorum vita, & exemplum. (Trident.ſeſſ.27.c.1.)

Inde in vniverſam domum Tuam emanat Sanctitas, Modeſtia, Gravitas, Virtutumque concentus. *Suæ Domui benè Præpoſitum* Epiſcopum optat Apoſtolus. *Domum enim Epiſcopi decet Sanctitudo, honeſtas in vultu, inceſſu, habitu, &c. Diſcant a Te Epiſcopi comatulos pueros, & comptos non habere.* (Bern.4.de conſid.) Tuum Palatium cella eſt, ornatus qui Religionem oleat, parcitas qualis in aureis Eccleſiæ ſæculis, & Apoſtolicæ ætati proximis admirationi fuit. Audis Evãgelicam vocem: *Epiſcopi modeſtâ ſupellectile, menſâ, ac frugali victu, caveant ne in totâ eorum domo aliquid appareat, quod non ſimpluitatem, Dei zelum, ac vanitatum contemptum præſeferat. Hoc ſequendum eſt documentum, & antiqua SS.PP. in hâc re exempla; ita vt damnanda ſit eorum ſingularitas, qui audacter documentis, & exemplis SS.PP. contradicunt, allegantes oportere tempori ſervire: cum potius omnia tempora ſint Evangelicæ inſtitutioni conformanda, & iuxta normam Evangelici, atque Apoſtolici ſpiritûs reformanda.* (Trid.ſeſſ.25.c 1.) Sol ſiquidem temporum viciſſitudini, quam ipſa moderatur, obnoxius non eſt. *Vt ſint in ſigna, & tempora, & dies, & annos.* (Geneſ.1.) *Ex ipſò Sole menſes, & anni numerantur, ex ipſò viciſſitudines fiunt temporum.* (Iſid.3.Etymol.)

Iuſtum. Aſt quando Malacenſes adeò floreſcentem Iuſtitiam, ac Tuo in imperio, ſunt experti, Pr.I? Neque enim Tua Iuſtitia voluntate coërcetur, qualem Iura depingunt: *Eſt conſtans, & perpetua voluntas ius ſuum cuique tribuendi.* (Inſtit.tit.1.) Vividior eius effigies Tuo in Habitu apparet, ad Philoſophi votum: *Iuſtitia eſt habitus, ſecundum quem aliquis dicitur operativus Iuſti.* (5.Ethic.c.1.) Solis è ſolio in Orbem terrarum diffundi Iuſtitiam veteres credidêre, quaſi á Sole vt ſupremo Gubernatore dirigeretur. *Theologi veteres dicebant Reginam omnium Iuſtitiam è medio Solis throno per cuncta propagari, omnia dirigente, veluti Sol ipſe omnium ſit Moderator.* (Caſſan. ſuprà conſid. 8.) Sic è Tuâ Sede in Malacenſem Epiſcopatum profluunt Iuſtitiæ radij. Ita perſpicis tuis Ipſe oculis, quidquid á Te deſtinati Iudices, ac Miniſtri operantur, Soli ſimilis, quem Ægyptij Sceptro aureo, & oculo vigilante ornato depingebant. *Ægyptij, cùm*

Oſirin,

Oſirin, quem Solem, & maximum Deorum nuncuparunt, effingere contendunt, ſceptrum, in cuius ſummo oculi ſpecies inerat, effinxerunt. (Alexand. dier. genial. lib.1. c.17.) *Et Bithinis è conſpectu Solis Tribunal erat, quod illum tanquam Sacroſanctum cauſæ dijudicandæ præeſſe dicerent.* (Idem lib.3.c.5.) Ita Tuis Vicarijs perſuaſum eſt, Pr.I.

Non litigioſum. Vbi *Tuæ moderationis hæc laus: conſtantia noſtra, & tibi obſequimur; quòd in curiam non ad certamen adulationum, ſed ad vſum munuſquè iuſtitiæ convenimus; hanc ſimplicitati Tuæ, veritatique gratiam relaturi, vt quæ vis, velle; quæ non vis, nolle credamus.* (Plin.Paneg.)

Ita magno quidem Dei munere, Tuâque ſingulari laude factum eſt, vt longo viginti annorum ſpacio nulla Tibi cum Capitulo Tuo diſcordia, lis nulla interceſſerit: Vna illi Tecum voluntas, Tibique cum illo conſenſus; Tuæ Iuſtitiæ, illius obſequio hæc Pax, & Felicitas debebatur. *Pax eſt opus Iuſtitiæ indirectè, in quantùm ſcilicet removet prohibens; ſed eſt opus charitatis directè, quia ſecundum propriam rationem charitas Pacem cauſat ::: eſt vnitiva appetitivarum inclinationum.* (D.Tho.2.2.q.58.art.2.ad 11.)

Inter ea quibus Orbis Imperio Romani digni viſi ſunt, primum locum obtinet Iuſtitiæ adminiſtrandæ, conſervandæque Pacis ſtudium, Sanctis Legibus propalatum. *Eſt autem & alia ratio, vnde dignè Romani dominium ſunt adepti, zelus videlicet Iuſtitiæ; quo quidem modo acquiſierunt Principatum iure naturæ, à quo habet exordium omne iuſtum dominium. Quales autem fuerunt eorum leges, & quàm Sanctæ, &c. Hoc ergo conceſſo, conſonum videtur naturæ, vt dominium ſit conceſſum pro pace, ac Iuſtitia conſervanda, iurgijs, ac diſidijs reſecandis.* (D.Thom.lib.3.de Reg.Princ.c.4.) Quàm Sanctæ vero, quám vtiles Leges Tuæ Synodales, quaſi nova Canonici Iuris Anacephalæoſis! *Non recedat Volumen Legis huius ab ore tuo, ſed meditaberis in eo diebus, ac noctibus, vt cuſtodias, & facias omnia, quæ ſcripta ſunt in eo; tunc diriges viam tuam, & intelliges eam.* (Ioſue.1.8.)

Altera Romanorum laus extitit Amor Patriæ, & Pietas, benevolentiaque ſingularis. *Tertia vero Virtus, per quam ſubiugarunt Romani mundum, & meruerunt dominium, fuit ſingularis Pietas, ac benevolentia.* (D.Tho.ibi.c.6.) Mundum regere

gere

Digitized by Google

gere dignus es, Pr.I. in cuius pectore excellentiſſima harũ virtutum inſignia adeò altè impreſſa ſunt. *Gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus* didiciſti. Tua Miſericordiæ viſcera alienis malis velut proprijs condolent. *In tantum aliquis de miſeria alienâ triſtatur, aut dolet, in quantum miſeriam alienam apprehendit vt ſuam.* (D.Tho.2.2.q 30.ar.2) Cibus tibi inſipidus, ſi fameſcentem Ovem Tuam ſcias. Pauperum anguſtiam Tuam meritò reputas, nec quieſcis, donec remedium adhibueris. *Procul ſit* (Te audio cum Caſſiod.lib. 11.ep.5.dicentem) *vt aliquo illius Civitatis eſuriente ſatiemur. Illorum indigentia noſtra penuria eſt. Quid plura? Læti eſſe non poſſumus, niſi & illos gaudentes communiter audiamus.* Hoc Te, in ſummâ annonæ charitate, & væ-nalis frumenti corruptione, permovit, vt apud exteros triticum comparari feceris, quo & neceſſitati occurreres, & vſurarum tyramidem extirpares. *Atque ita tantâ vivacitate incorrupta ſpecies frumenti comparetur, vt panis inde coctus non horrori, ſed delicijs videatur eſſe propoſitus. Ponderatio iuſta ſervetur. Non putatûr abundare, quod quæritur. Fugite ſcelerata lucra, vitate nefanda compendia.* (Ibid.)

Solis officia ſunt quæcunque præſtitiſti, Opt. Præſul, qui non modo huic vrbi, totique Provinciæ fertilitatem attuliſti; verũ & publicæ ſalutis curam, luctuoſiſſimo illo mortalitatis per triennium graſſantis bello, ſuſcepiſti. *Sol ſyderum Dominus, & lucis, vitæque mortalium Quæſtor habitus eſt: quoniam author eſt luminis cæteris ſtellis, & pro illius curſu cuncta vigent animantia. Hic idem & morborum, & ſalutis omnium & frugum, & rerum copiæ eſt author, & temporum moderator, & Deus habitus ob infinita propemodum beneficia.* (Natal.in Mythol.lib. 5.c.10.) Tuum eſt quidquid aut in Sacramentorum adminiſtratione, aut in Vrbis cuſtodiâ, aut in ægrorum ſeparatione, aut in medicaminum copiâ, & eorum qui evalerant, alimoniâ, victuque neceſſario, ab omnibus præſtitum: Tuæ enim debetur ſolicitudini, cui vel mala ipſa viſa ſunt obediſſe, dum Tuis precibus effugata ſunt. *Sol iuſtitiæ, & ſanitas in pennis eius.* (Malach.4.5.) *Calefaciunt autem Solis radij pro igneâ Solis, vivificaque natura.* (Caſſan.ſup.conſid.8.) Ibi Tuos reditus

Digitized by Google

tus ampliſſimos effudiſti potius, quàm erogaſti: *Frange ſeurienti panem tuum, & egenos, vagoſque induc in domum tuam:*(en temporis illius adumbratam Imaginem) *cum videris nudum, operi eum, & carnem tuam ne deſpexeris. Tunc erumpet quaſi mane lumen tuum, & ſanitas tua citius orietur. Tunc invocabis, & Dominus exaudiet.* (Iſaiæ 58.7.) Eò quidem efficacia Solis pertingit, vt peſtem extinguat. *Gravior fit peſtilentia medijs temporibus, quàm per ſummos calores.* (Nat.lib.4.c.10.)

Vix reddita eſt Malacæ cum alijs vrbibus commercij facultas, cum Solis more, ex hoc in aliud hemiſphærium tranſeuntis, Tuum ipſe Epiſcopatum peragraſti, vt nullus à Tuo ſe calore poſſet abſcondere. *Nemo eſt qui ſe abſcondat à calore eius.* (Pſ. 18. aſſonatque Lyra) *De die cauſat calorem in hemiſphærio noſtro, & de nocte in hemiſphærio oppoſito.* Vocabant Te ſcilicet Egentium voces. *Propter miſeriam Inopum, & gemitus Pauperum nunc exurgam.* (Pſ. 11.) Omnibus ſolatium afferebas. *Ergo non ætas quemquam, non valetudo, non ſexus retardavit, quominus oculos gratiſſimo ſpectaculo,* Te nimirum, *impleret. Te parvuli noſcere, oſtentare iuvenes, mirari ſenes, ægri quoque neglecto medentium imperio ad conſpectum Tui quaſi ad ſalutem, ſanitatemque prorepere.* (Plin.Paneg.) *Videres oppletas vndique vias, anguſtumque tramitem relictum Tibi, alacrem hinc atque inde populum, vbique par gaudium, paremque clamorem, tàm æqualiter ab omnibus ex adventu tuo lætitia percepta eſt, quàm omnibus veniſti.* (Ibid.) Tot te benedictionibus excipiebant, quot bonis, ac benedictionibus omnes cumulaſti. *Qui Solem ſuum oriri facit ſuper bonos & malos. Hic etiam nubila humani animi ſerenat.* (Caſſan. ibid.) Mærorem fugas, I. Pr. pro afflictis facilem authoritatem tuam, ſuffragiumque concedis, Paſtoralis animi officium. *Quæris à me, cur officij Sacerdotij noſtri eſſe dicamus, intervenire pro reis? Interceſſor cum de culpa conſtat, pro pœna removenda vel temperanda curam gerit ::: Poſtremò ipſe Dominus apud homines interceſſit, ne lapidaretur adultera, & eo modo nobis interceſſionis commendat officium.* (D.Aug.ep. 54.) Dignum ſanè Tuæ apud omnes Gratiæ argumentum. *Habens*

loquen-

Digitized by Google

loquendo locum apud divitem, damnationem pro retento talento timeat, ſi cum valet, non apud Deum intercedat. (D.Greg. hom.9.in Evang.) Sic tot captivos redemiſti, quot tuo patrocinio ab oppreſſionibus liberaſti. *Subvenire enim homini contra quamcunque oppreſſionem illatam extrinſecè, reducitur ad redemptionem captivorum.*(D.Tho.2.2.q.37.art.2.ad 2.)

Nullus eſt ſexus, ætas, orbitas, viduitas, inopia, ſervitus, aut anguſtia, cui beneficentiſſima manus Tua non opportunè ſubvenerit, ſolis inſtar qui *Beneficentiæ in omnes res naturales eſt author.* (Natal.lib.5.c.17.) Atque vt Solis radios orbis totus, ita tuas *eleemoſinas enarrabit omnis Eccleſia Sanctorum.*

Tuæ Iuſtitiæ facem Miſericordia ſemper prætulit, quâ præeunte in vitiorum obiurgatione, improborumque ſupplicio rectum collimaſti ſcopum, I. Pr. *Iuſtitiæ Lumen eſt Miſericordia: Iuſtitia ſine Miſericordia eſt cæcus furor, & eſt cæcus ſagittarius occidens hominem, cum debet occidere vitium; ſicut Lamech, qui ſagittavit Cain, & occidit, volens accidere feram.* (D.Thom.de Reg.Princ.l.1.c.15.)

Hoſpitalem. Hoc quoque, ſicut Solis, Tuum eſt elogium. *O mihi hoſpes ſalve, multum grates tibi ago, ſumme Sol.* (Plaut. Pænul. Mendoza lib.8. Virid.decad.9.c.2.n.178.) Nec defuit, qui crederet in Æthiopiæ campis paratam è Cœlo á Sole menſam omnibus peregrinis patuiſſe. *Eſt locus apparatis epulis ſemper refertus; & quia, vt libet veſci, volentibus licet, menſam Solis appellant: & quæ paſſim appoſita ſunt, affirmant innaſci ſubinde divinitus.* (Pompon. Mela, c. 10. Rodiginus, lib.19.) Menſam Hoſpitalem omnibus Tuum Palacium exhibet, innumeros induis pueros ſolemnioribus Feſtis, & accumbentibus miniſtras, verè Redemptoris Noſtri æmulus, qui hanc ætatulam ſingularibus benevolentiæ ſignis proſecutus eſt. *Sinite parvulos venire ad Me, & nolite eos prohibere ad me venire.* (Matt.19.) *Et complexans eos, & imponens manus ſuper eos benedicebat eos.* (Marc.10.) Singulis hebdomadis, feriâ V. in SS. Euchariſtiæ cultum, duodecim Pauperes hoſpitio excipis, & fercula infers, eleemoſynamque poſtmodum elargiris; quo fit, vt anno vertente Malacenſibus omnibus ſuccurreris, de-

¶¶¶2 nuo-

Digitized by Google

nuoque eumdem curſum incipias in hoc Chriſti Zodiaco Sol novus. *Sol anni ſpatio Zodiaci circulum prætervolat, hac autem interveniente diſtantia ſuum opus finit, vt ad principium redeat.* (Caſſiod. lib.11. ep.38.) Tuæ Miſericordiæ fuit, Hoſpitales domos, ceu Signa, earumque curatores, velut Aſtra, Luminibus ornare. Sol quippe *ſuum lumen cæteris quoque ſyderibus fænerat* (Caſſan. ſuprà.) Ijs ſanè imperij columen ſtabilitur. *Hinc eſt, quod in ſingulis Provincijs, Civitatibus, & caſtris ad talia miniſteria exercenda ſunt Hoſpitalia inſtituta, ſive per Reges, ſive per Principes, & Cives ad pauperum inopiam ſublevandam ::: De Ariſtotele etiam tradunt hiſtoriæ, quod Alexandro exhortatorias litteras deſtinavit, quod pauperum inopiæ memor eſſet, ad proſperitatem ſui regiminis augmentandam.* (D.Thom.de Reg. Princ.lib.2.c.15.)

Puerorum, quos parentium vel egeſtas, vel impietas alienæ charitati exponit, domus Tuo fauore, & expenſis ſtat, vt Tuam etiam Te *ex ore infantium, & lactentium perfeciſſe laudem* ſciremus. Illud etiam Noſocomium, quod modò curæ Fratrum B. Ioannis de Deo commiſſum eſt, annuis Tuis eleemoſynis, vel ad pauperum æſtivo tempore levandam niveo potu ſitim, fulcitur. Tuæ ſuberat ditioni domus Antiquarienſis, quam ijſdem Religioſis tradidiſti: & quas hodie Mænobæ, Rondæque poſſident, Tuis apud Catholicam Maieſtatem precibus obtinuêre. S.Iuliani Hoſpitium ſub titulo Charitatis Dñi.N. Ieſu Chriſti ad pauperum ſepulturam, mendicorum tecto carentium à noctium iniurijs defenſionem, infirmorum ad Noſocòmia deductionem Tuo favore induſtriâque erectum eſt. Nec fæminis honeſtate, pudoreque carentibus defuiſti, quibus Pœnitentiæ domum dicaſti: quibus malorum cumulus celeritatem remedij attulit. *Multiplicatæ ſunt infirmitates eorum: poſtea acceleraverunt: Multiplicatæ ſunt infirmitates, non ad perniciem, ſed vt Medicum deſiderarent. Poſtea acceleraverunt, vt ſanarentur.* (Aug.in Pſ.15.4.) Rectè *tribuebatur Apollini ars medendi.* (Natal.lib.4. cap.10.) Tu, Pr.I. Apollo novus illas *publicæ libidinis infelices victimas* (Tertull. de Cultu fœm. c.12.) vexatione (quæ *ſola dabit intellectum.*

lectum.Iſ.18.29.delirantibus) revocas.Eas recludere,pœna videtur,& gratia eſt. *Bonum mihi quia humiliaſti me, vt diſcam iuſtificationes tuas*.Et *Pœna*,& *Gratia eſt*. (Aug.in Pſ. 118.71.) Affliguntur,*ſed afflictio iſta propitiatio eſt*. (Philo in Deut. 8. 3. *Afflixit Te*.) Magna ſunt Tuarum laudum ornamenta, Pr.I. ſed omnium apex,& Corona Miſericordia eſt. *Longè melius*,& *humanius*,& *piorum ſenſibus accomodatius Cicero in Cæſaris Laude locutus eſt*, *vbi ait*: *Nulla de virtutibus tuis nec admirabilior*, *nec gratior Miſericordiâ eſt*. (Aug.de Civ.lib.9.c.5.)

Hæc eſt Tuæ Imaginis, Pr. I. magnitudo. Sed quam maiorem efficiunt Vmbræ. *In picturâ lumen non alia res magis,quam vmbra,commendat*.(Plin.lib.3.ep.13.) Vmbras appello, ſed nobiles,ſed illuſtres,ſed omni luce clariores, quibus tua Imago reſplendet, Tuas illas Virtutes,Animi Moderationem,Exaltationis, & Honorum potius Deſpectum,quàm Fugam. *Non Cupidum* Pręſulem pingit Apoſtolus. *Ille vero erit Magnus*,*qui*,Tui imitator,*fuerit omnis ambitionis alienus*. (S.Leo ep. 55.) Minorem ſe nobis Sol exhibet in Cœli vertice; maiorem in Occaſu,vbi vmbrarum ſatellitio magnitudinem auget. *Sol occidens maior videtur*, *minor in Cœli meditullio*, *eo quod in Horizonte per aërem denſiorem*, & *humectiorem ipſum videmus*. (Caſſan. ſuprà.) Magnus eras, Pr.I. avitis ſplendoribus; ſed ijs pro Chriſto depoſitis, maior evaſiſti. Alterum ex ambitione triumphum reportaſti;cum enim inter eos,qui ad Archiepiſcopatûs Hiſpalenſis Sedem occupandā deſtinabantur á Senatu Regio, principem locum obtineres; apud Reginam Matrem tunc Regni Gubernatricem Tua operoſa interceſſit Humilitas, vt Te ab eo ſummo Onere (ita Honorem illum , qui Illmo. D. D.Ambroſio Ignatio Spinola & Guzman,maiorum etiam meritiſſimo,obtigit, appellabas) immunem redderet. *Hic ſolus ſpreviſſe poteſt*,*qui iure meretur*. (Claud.2.Paneg.Serenæ.)

Tertiùm , & excellentius triumphaſti ſeptimo abhinc anno. Te nec opinantem quidem Catholica Maieſtas Supremum Caſtellæ Præſidem nuncupavit,regioque decreto ſuam firmavit mentem. Noverat quæ tibi experientia,

quanta

Digitized by Google

quanta imperandi Ars ineſſet, quis in vtriuſque Maieſtatis obſequio procurando zelus; aſt Tu, relatis tanto Regi debitis grati animi ſignificationibus, munus recuſaſti, quo illo dignior viſus es. *Illud tamen præ cæteris mirum, quod cum omnia faceres, vt imperare deberes, nihil tamen faciebas, vt imperares. Argumentum eſt dies ille, communis boni author, quo Tu cum ad ſuſcipiendam Rempublicam vocabaris, oblatū Imperium renuiſti: nec dans ſpeciem tantum vt cogi videreris; ſed obnixè, & diu, & velut impetraturus egiſti.* (Pacat. Paneg. Theod.) *Modeſtiam Tuam noveram non appetere Principatum, quem tamen ſemper morum elegantiâ mærens induiſti. Quo quidem tanto dignior iudicaris, quantò a crimine ambitionis videris eſſe remotior.* (Plutarch. de inſtit. ad Traianum.) Nec tam mihi Magnus appareres, Pr.I. ſi occupatam Sedem relinqueres, ac dum oblatam recuſaſti. Illud enim pluribus accidit, hoc paucis; & illud ſuadere quandoque poteſt Mundi conſilium; hoc vnicè Chriſti perſuadet exemplum. Qui *ſciens quia venturi eſſent, vt raperent eum, & facerent eum Regem, fugit iterum in Montem.* (Ioan. 6.) *Chriſtus antequam exaltetur, humiliatur, fugit, erudiens nos, humanas contemnere præpropere dignitates.* (Chryſoſt. tom.41.) Geminæ hoc gloriæ eſt, vbi ingens Animus *Penè tantum in remittendis honoribus ſe geſſit, quantum geſſerat in emerendis.* (Valer. Max. l.4.c.1. n.6.) Nec compendioſior ad acquirendos honores omnes via eſt vlla: *Omnia nimirum habet, qui nihil concupiſcit, & quidem certiùs quàm qui cuncta poſſidet.* (Idem lib.4.c.4.) Dignus enim ab omnibus proclamatur: *Eſt demum vera felicitas, felicitate dignum videri.* (Plin. Paneg.)

Eadem omnium vox eſt quærentium, cur in ſummo Dignitatis faſtigio locatus non ſis, I.Pr. Nec alius Catoni Honoris Apex ſublimior viſus eſt. *Cato cum inſignium virorum in foro ſtatuas ſpectaret, rogareturque, cur ibi ſuam quoque non haberet? Malo, inquit, percunctari homines, cur mihi ſtatua poſita non ſit, quàm cur ſit?* (Plutarch. in Catone) Vmbra hæc eminere Tuam faciet Imaginem, I. Pr. *Nec enim Pictura, in quâ nihil circumlitum eſt, eminet.* (Quintil. Inſtit. lib.8.c.5.) Eminet autem Tua, non apud Malacenſes

cenſes modo, aut Hiſpanos, verum apud exteras gentes, ipſamque Caput orbis Romam, vnde in omnes Provincias latè diffunditur. *Sed & Tibi, Glorioſè Princeps, cum ſis abſolutè mirabilis* (Theodahadus Iuſtinianum alloquitur apud Caſſiod. l. 10. ep. 20.) *aliquid tamen additur, cum Te omnia regna venerantur ::: ſed illud eſt omnimodis ſingulare, in extraneâ gente Laudem propriam invenire. Diligeris quidem in his regnis; ſed quantò præſtantius in Italiæ partibus amari, vnde nomen Romanum per orbem terrarum conſtat eſſe diffuſum?*

Adumbravi potius, quam depinxi Tuam Imaginem, I. Pr. nil veritus adulatoris notam, veritatis publicâ voce dum loquor. *Nemo enim ſub oculis præſentia penè, & nimiū nota cōmemorat, niſi qui de Veritate confidit.* (Ennod. in Epiphanio.) Magnis quippe Virtutibus *Ita debetur laus, vt non qui eas celebraverit, benignus exiſtimetur; ſed qui tacuerit, malignus.* (Philoſ. 2. Ethic. 5.) Debetur quidem Tuis Virtutibus Æternitas. *Laus bonis Viris maximè debetur, per quam immortalem eorum memoriam reddere queamus.* (Nazian. orat. 11.) Sed ea eſt rerum maximarum gloria, vt eas noſtrâ laudatione aſſequi nunquam poſſimus. *Vt enim Pictores pulcram abſolutamque faciem raro, niſi in peius, effingunt, ita ego ab hoc archetypo labor, ac decido.* (Plin. l. 5. ep. Antonino.) Nec timendum mihi eſt, ne penicillus aliquid Veritati ſuis coloribus addiderit; imò maximè vereor, *ne ob imbecillitatem ſuam aliquid de dignitate detrahat.* (Naz. or. 23.) At Te, velut Solem, laudare prolixius, ſuperflui laboris eſt. *Superforanei laboris eſt commendare conſpicuos, vt ſi in Sole poſitis lucem præferres, & accenſu luminum claritudinem diei geſtias adiuvare.* (Symmach. ep. 94.)

Prodeat ergo, Vndaſque ſecet Liber hic, in eoque I. T. Dom. Imago; nec enim inſolitum erit Solem aureâ cymbâ navigantem adſpicere. *Alij non mergi Solem in Oceanum crediderunt, ſed in poculo navigare.* (Natal. l. 5. c. 17.) Exorere & Tu huic Operi, Pr. I. Tuiſque radijs eius Authori lumen impartire novum, qui mortali extinctus æternæ Vitæ ortus eſt, Doctoris privilegio in Stellam recuſus. *De Magiſtris Theologis, ex quibus poſt modum copia poſſit haberi*

Docto-

Doctorum, qui velut Stellæ in perpetuas æternitates manſuri ad Iuſtitiam valeant plurimos erudire. (Honor. 3. in c.5.de Magiſtris.) Solis autem munus eſt lucem fænerare ſyderibus, quæ Luce orbata reperiuntur. Et quidem è Societate Ieſu Stella hæc maiorem Tecum, I.Pr. Tuâque cum Prædicatoriâ familiâ facibus, & ſtellâ ornatâ, affinitatem oſtentat; eoque iure Orphani Libri tutela Te Patrem poſtulat. *Orphanos educandi curam tradi maternis affinibus*, ex Charondæ lege novimus. (Diod.l.12.Bibl.) Et proximioribus aſtris maiorem lucem Sol commodat. *Sol amplius illuſtrat Lunam ſibi proximam, quam cæteros Planetas, & Stellas eidem remotiores.* (Ioan. Martaigne de præemin. Sacri Coll.) Imo & cum Luna *lumen à Sole accipiat, Solis Filia dicta eſt.* (Natal.l.3.c.17.).

Te Patrem agnoſcent, I.Pr. huius Operis Diſertationes, imò & Bœtica noſtra, vniverſaque Ieſu Societas, cuius Filij Deum enixè precamur, vt I. D.Tuam ſervet incolumen, omni què felicitatis cumulo ornet. Vale, Ill.Pr. diuquè vive.

Illme. D. T.

Obſequentiſſ.& Humill.Serv.
Prov.Bœth.Votô, ac Nomine

Bartholomæus de Plaſencia,
S. I. V. Provincialis.

IVDI-

Digitized by Google

IVDICIVM COLLEGII HISPALENSIS D.Hermenegildi Societatis Ieſu.

POſthumum hunc, nobilis tamen *dextera* filium, (Geneſ.35.18.) quem merito etiam doloris appellare poſſit Bœtica noſtra, facilè ex vultu,lineamentiſque agnoſcendum,magnæ mentis fœtum, cui immortuus Pater, & à quo nominis vitam auſpicabitur immortalem,tota animi attentione perſpeximus. Equidem Authoris nomen adſcribi,ferè otioſum cenſuimus: adeò parentem refert ſuum, & fortaſſe tanquam *ſenectutis filius* (Geneſ.37.3.) teneriori dignus amore videatur,maioris què commendationis omen præſeferat, vtpote quem non ingenij effervefcentis audacia, aut calami prurientis impetus effuderit; ſed ſeverior iudicij lima perpoliverit, animi què gravitas, immenſâque lectionis aſſiduitate fœcunda mens,conceperit, aluerit, ediderit.Polymitam veſtem (alter velut Ioſeph) à Patre accepit:quo ornatu (ſi Philoni lib. de Ioſeph credimus) multiplex eruditio, ſolida doctrinæ copia,ingens cum acumine coniuncta dexteritas, dilucida explicandi,diſtinguendi què difficultatum nodos fermè inextricabiles methodus intelligitur: denique agendi iura, & non agendi rationes à viro civili, & in commune bonum nato,optimè perſpectæ,ac traditæ continentur. Authorem noſti, Patrem Ioannem de Cardenas ſua Criſi Theologica, & Gemino Mariàni diadematis ſydere in lucem dato olim orbi conſpicuum.Qui indefeſſo ſtudio,acri ingenio,maturoque iudicio Morum Theologiam tractans, è veteri novam nova opinionum proſcriptione redditam à Sede Apoſtolicâ,Columnâ,& fundamento veritatis, iuxta Paulum (1.Thimot. 3.15.) hoc opere luce digniſſimo complectitur. Nil eſt,quod in eo avidus lector deſideret,nil quod doctum offendere,nil quod minus in Theologicis verſatum litteris remorari merito poſſit. Pervolet ergo orbem doctrinæ pennis,& obtineat, primos illos Fidei, morumquè Principes imitatus, de quibus eximie Theodoretus, quæſt.1. in Ioſue explicans ea Sacri textus, verba: *Omnem locum,quem calcaverit veſtigium pedis veſtri,vobis tradam*, ita ad rem loquitur: *Divini Apoſtoli non ſolum obtinuerunt ea loca quæ calcaverunt, ſed etiam illa, in quibus eorum docta ſcripta lecta ſunt.* Quare diu deſideratas, votis què expetitas ferè communibus diſſertationes has, quibus propoſitiones à Sanctiſſimo Domino noſtro Innocentio XI. Summo Eccleſiæ Paſtore, & veritatis infallibili Iudice damnatæ traduntur,explicatur què,publici iuris fieri æquiſſimum cenſemus;in quibus nec *iota vnum, nec apex* à lege præterit, nec à Fidei regula minimum diſſonat,nec à morum canone vel verbo abit.Ita cenſemus in Collegio Hiſpalenſi Societatis Ieſu Divo Hermenegildo Regi, & Martyri Sacro. 15. Mai. an. 1685.

Petrus Zapata,
Rect.& ſtudiorum Præfectus.

Ioannes de Zañartu,
Primariæ Theologiæ Cathedræ Profeſſor.

Franciſcus Ortiz,
Tertius Theologiæ Profeſſor.

Ioannes de Gamiz,
Veſpertinus Theologiæ Profeſſor.

¶¶¶¶ Baltha-

BAlthaſar de Egues, Præpoſitus Provincialis Societatis Ieſu in Provincia Bœtica poteſtate ad id mihi conceſſa à R. A. P. Carolo de Noyelle Præpoſito Generali Societatis Ieſu facultatem concedo, vt liber inſcriptus Criſis Theologica, à P. Ioanne de Cardenas, Societatis noſtræ compoſitus, eiuſdem Societatis gravium, Doctorumquè virorum iudicio examinatus, & approbatus, typis mandetur. In quorum fidem has litteras manu noſtra ſubſcriptas, & ſigillo officij noſtri munitas, ac teſtimonio Secretarij noſtri firmatas dedimus in hoc noſtro Vbetenſi Collegio Societatis Ieſu, die decima ſexta Novembris, ann. Dñi. milleſimo ſexcenteſimo octogeſimo tertio.

Balthaſar de Egues.

Loco ✠ ſigilli.

Ferdinandus Caro,
Secret.

Parecer del ſeñor Doct. D. Luis de Ayllon y Quadros, electo Obiſpo de Ceuta.

DE comiſſion del ſeñor Doct. D. Gregorio Baſtan y Aroſtegui, Arcediano de Ezija, Dignidad en la Santa Igleſia Metropolitana, y Patriarcal deſta Ciudad de Sevilla, Proviſor, Juez Oficial, y Vicario General en ella, y ſu Arçobiſpado, he leìdo vn libro intitulado: *Diſſertationes ad Decretum Sanctiſsimi Domini Innocentij XI. in quo damnantur, & prohibentur ſexaginta quinque propoſitiones*: compueſto por el Reverendiſſimo Padre Juan de Cardenas, Religioſo profeſſo de la Compañia de Jeſus, Provincial que fue en eſta Provincia de la Andaluzia, y no he hallado en el dicho libro propoſicion alguna contraria a nueſtra Santa Fè, y buenas coſtumbres; ſino muy ſana, y ſolida doctrina, como lo expreſſarè mas ampliamente en la cenſura, que he de hazer para que ſe imprima con dicho libro; y aſſi ſoy de parecer, que ſe le puede dar licencia para proceder a ſu impreſſion. Fecho en Sevilla en 2. dias del mes de Enero de 1684.

Doct. D. Luis de Ayllon y Quadros,
electo Obiſpo de Ceuta.

LICENCIA DEL ORDINARIO.

DOy licencia por lo que toca a eſte Tribunal, para que ſe pueda imprimir eſte libro, atento a la aprobacion, que dà el ſeñor Doctor D. Luis de Ayllon y Quadros, Obiſpo electo de Ceuta. Sevilla, y Enero à 4. de 1684.

Doct. D. Gregorio Baſtan
y Aroſtegui.

Por mandado del ſeñor Proviſor.
D. Franciſco de Alvarado.

CEN-

Digitized by Google

CENSVRA R.P.M. IOANNIS DE PALAZOL Societatis Ieſu, Theologiæ Scholaſticæ Profeſſoris in Madritenſi Imperiali Collegio eiuſdem Societatis, Regij Concionatoris, & Toletanæ Diœceſis Examinatoris Synodalis.

M. P. S.

QVoniam *ſolent interdum homines laudare, quod non probant, & alienam ſtultitiam caſsis nutrire præconijs* (vt veriſſime aiebat Hieronymus Epiſt 61.) idcirco volumen hoc poſthumum, quod ſapientiſſimus Magiſter Pater Ioannes de Cardenas noſtræ Societatis, ſuæque Bœticæ præcellentis Provinciæ æternum decus, & ornamentum, quaſi fæcundiſſimi ingenij vltimum fætum edidit, cui titulus eſt: *Criſis Theologica, in qua plures ſelectæ difficultates ex morali Theologia ad lyduim veritatis lapidem revocantur ex regula morum poſita à SS. D. N. Innocentio XI. P M. in diplomate damnante ſexaginta quinque propoſitiones:* non ſolum pro viribus extollere, verum etiam vrgente ſupremi Senatus Caſtellæ mandato, probare per ſingulas eius paginas libentiſſime cogor. At quis illico ſuo calcùlo nō probaret vel ex ipſo Authoris nomine, viri in re Morali præſtantiſſimi, cuius locuples ſupellex in verſandis Doctoribus, opinionibuſq; diſcernendis ſcholas omnes ditavit? Quem adformandos mores, conſciētiæque vias expediendas abſque aberrandi periculo vnice dicas natum, ſi ſingula eius opera æquabili penſes iudicio; ita vt dicere poſſis cum Hieronymo Epiſt. 59. *Quiſquis igitur hos voluerit legere libros, & calceatis pedibus ad terram repromiſsionis pergere, necubi à ſerpentibus mordeatur, & arcuato ſcorpij vulnere verberetur, legat prius hunc librum, & antequam ingrediatur viam, quæ ſibi cavenda ſint, noverit.* Scilicet huius voluminis antidoto præmuniti iam deinceps cuncti morales libri tutò poterunt legi citra venenati morſus periculum propter non paucas iam damnatas opiniones à ſupremo Fidei, morumque iudice, id eſt, à Pontifice Romano, *cuius ſolius eſt* (cum D. Cyrillo Alexand. in theſauro, quem ex ſcripſit D. Thomas contra Græcos) *reprehendere, corrigere, ſtatuere ::: à quo noſtrum eſt quærere, quid credere, quid tenere debeamus.* In vectæ ſanè fuere in ſcholas Chriſtianas plurimæ laxioris diſciplinæ opiniones, libidine quadam novandi: *Diabolo ſemper operante, & adijciente quotidie ad iniquitatis ingenia,* vt ſuo in ſæculo querebatur Tertul. de Velan. Virg cap. 2. Quam obrem curæ fuit ſupremis Eccleſiæ Paſtoribus infallibili ſua cenſoria virga eas abolere: at Doctori noſtro eruditiſſimo pro ſua mira ſapientia onus fuit iam abolitas explicare, ne in errorem dilabantur legentes, damnationis vim intenſivam, & extenſivam non penetrantes. Et meo quidem iudicio inter alia huius elaborati operis emolumenta non exigua æſtimanda eſt vtilitas Reipublicæ Theologicæ, quod legibus iuſtitiæ ſervatis, cuivis Authori reſtituatur, quod ſuum eſt, ne ſani pro noxijs traducantur, aut noxij pro ſanis propinentur, cum non ſpernenda veritatis iniuria adverſus clariſſimos Doctores optime de moribus, atque de Eccleſia meritos, quos vel livor, vel ignorantia voluit computare inter damnatos. Scioli tantum ad detrahendum, qui in eo ſe doctos oſtentare velint, ſi omnium dicta lacerent. (Hieron. Apolog. ad Pammach. cap. 7.) *Pateat igitur, quod noxium*

Digitized by Google

eſt,vt poſsit conteri cum patuerit. (lib.1.adv.Iovin.) Nimirum pateant per hunc librum opiniones damnatæ,vt poſſunt conteri: pateant earum veri Authores,vt poſſint vitari,vel cautè legi.. Sic cenſeo , ſalvo ſemper meliori iudicio. Madriti in hoc Collegio Imperiali Societatis Ieſu 4. Aprilis, ann.1686.

Ioannes de Palazol.

SVMMA DEL PRIVILEGIO.

TIene privilegio del Rey nueſtro ſeñor, el R.P. Juan de Cardenas , de la Compañia de Jeſus , para imprimir eſte libro *Criſis Theologica* por tiempo de diez años , como mas largamente conſta de ſu original,que para en ſu poder.

TASSA.

ANtonio de Ledeſma, Secretario de Camara del Rey nueſtro ſeñor de los que reſiden en el Conſejo;certifico,que aviendoſe viſto por los ſeñores dèl vn libro intitulado:*Criſis Theologica*,en que ſe explican las ſeſenta y cinco propoſiciones condenadas por N. M. S. P.Innocencio XI. compueſto por el Padre Juan de Cardenas , de la Compañia de Jeſus , Provincial que fue en la Provincia de Andaluzia de la miſma Compañia , que con licencia de dichos ſeñores ha ſido impreſſo , taſſaron a ſeis maravedis cada pliego , y el dicho libro parece tiene ciento y noventa ſin principios,ni tablas,que al dicho reſpeto monta mil ciento y quarenta maravedis, y a eſte precio,y no mas mandaron ſe venda el dicho libro,y que eſta certificacion ſe ponga al principio de cada vno;y para que conſte doy la preſente en Madrid a 7. de Diziembre de 1686.años.

Antonio de Ledeſma.

FEE

Digitized by Google

FEE DE ERRATAS.

Pag.	*col.*	*lin.*	*errata.*	*correcta.*
11.	1.	18.	epiſtola,	epiſtolas.
14.	1.	28.	boc,	hoc.
14.	1.	34.	graviſſimus,	graviſſimis.
14.	1.	43.	efricitur,	efficitur.
16.	1.	34.	adniteret,	admitteret.
16.	2.	8.	ceriam,	certam.
18.	1.	33.	ſde,	ſed.
18.	2.	32.	intenda,	intendat.
19.	1.	22.	que,	quæ.
35.	1.	27.	tllam,	illam.
35.	2.	45.	limitunda,	limitanda.
39.	1.	3.	ttadunt,	tradunt.
40.	2.	37.	reſata,	præſata.
61.	1.	46.	cenbantur,	cenſebantur.
67.	1.	6.	penitenijs,	penitentijs.
67.	1.	25.	dãnatinoẽ,	damnationẽ.
67.	2.	12.	relinquete,	relinquere.
68.	1.	9.	cirra,	circa.
68.	1.	15.	cenſu,	ſenſu.
73.	1.	21.	remiſſive,	remiſſive.
73.	2.	48.	ſucicere,	ſufficere.
74.	1.	25.	miniſtil,	miniſtri.
74.	2.	2.	conſert,	confert.
74.	1.	17.	à,	ad.
81.	1.	2.	aliqut,	aliquo.
82.	1.	25.	ſcſſciure,	ſciſſuræ.
84.	2.	28.	ilia,	illa.
95.	2.	20.	quidem,	quidam.
130.	1.	1.	cuiuilibet,	cuilibet.
138.	2.	37.	ſocietati,	ſocietate.
146.	1.	25.	extenda,	extendenda.
146.	1.	4.	conſtitio,	conſtitutio.
148.	1.	12.	ordini,	ordinis.
148.	1.	23.	mode,	modo.
148.	2.	8.	abcurdum,	abſurdum.
151.	1.	21.	Sacerdotes,	Sacerdos.
152.	2.	30.	vbit,	vbi.
156.	1.	19.	æteruæ,	æternæ.
156.	2.	2.	defendum,	defendunt.
168.	2.	6.	Archiepiſcopi,	Archiepiſcopo.
170.	2.	16.	haber,	habetur.
178.	1.	32.	impedimedimẽto,	impedimẽto.
180.	2.	48.	ſe,	ſed.
181.	1.	17.	expreſſit,	expreſſit.
184.	1.	31.	onibus,	omnibus.
185.	1.	23.	primum, quem,	primam quẽ.
195.	2.	33.	tradi,	tradidi.
185.	1.	25.	conjungeſ,	conjunges.
213.	1.	14.	muenirit,	muenerit.
214.	1.	28.	decitur,	deciditur.
215.	1.	25.	certus,	certum.
216.	2.	11.	vs,	ius.

Pag.	*col.*	*lin.*	*errata.*	*correcta.*
221.	2.	36.	frequente,	frequenter.
222.	2.	2.	iudicæt,	iudicat.
225.	1.	28.	damationis,	damnationis.
226.	2.	40.	fulgere,	fulgore.
231.	1.	46.	fuerit,	fuerint.
236.	1.	10.	ſe,	ſed.
236.	1.	16.	hbet,	habet.
247.	2.	38.	poteſtete,	poteſtate.
248.	1.	6.	infidelitaris,	infidelitatis.
250.	2.	31.	Ioannis,	Ioanni.
251.	1.	9.	deſignam,	deſignare.
259.	1.	14.	tuarum,	tuorum.
261.	1.	27.	obſervata,	obſervant.
262.	2.	36.	eos,	eo.
263.	2.	31.	inadvertendam,	inadvertentiã.
265.	2.	24.	peregere,	peregre.
267.	2.	40.	dominis,	dominus.
276.	1.	24.	reſolutam,	reſolvam.
277.	2.	29.	ſolo,	ſolam.
278.	1.	36.	vita,	vitæ.
281.	2.	19.	iuriſperiturũ,	iuriſperitorũ.
302.	2.	24.	contetum,	contentum.
325.	1.	1.	vteram,	veram.
328.	2.	19.	Pater,	patet.
330.	1.	21.	tut,	aut.
334.	1.	13.	ad,	ab.
336.	1.	22.	attribucta,	atributa.
343.	2.	2.	credibilitais,	credibilitatis.
349.	1.	40.	gratu,	gradu.
351.	2.	36.	aſſeror,	aſſero.
352.	1.	38.	cetum,	certum.
353.	2.	4.	tunc,	nunc.
355.	1.	10.	probabilitater,	probaliter.
355.	2.	8.	ſaltuaris,	ſalutaris.
355.	2.	48.	quo di,	quod id.
357.	1.	12.	ab,	ob.
364.	1.	7.	fidei,	fide.
366.	2.	13.	argumentu,	argumentum.
367.	1.	32.	ordine,	ordinem.
371.	1.	6.	explitam,	explicitam.
67.	1.	16.	non continerit,	non contineri
371.	2.	20.	ſpargeni,	ſpargendi.
376.	1.	8.	damnatijs,	damnatis.
376.	2.	20.	iudicum,	iudicium.
377.	1.	4.	imittere,	immittere.
377.	2.	36.	nulle,	nulla.
382.	1.	42.	ant,	aut.
384.	2.	47.	opetibus,	operibus.
387.	2.	31.	objiles,	obijcies.
411.	2.	2.	occidentis,	occidendis.
413.	2.	21.	hadeo,	habeo.
418.	2.	2.	exhiberi,	exhibere.

Pag.

Digitized by Google

Pag.	col.	lin.	errata.	correcta.
427.	2.	21.	abſolutioni,	abſolutionis.
428.	1.	10.	decepionem,	deceptionem.
430.	2.	29.	ſimulem,	ſimilem.
433.	2.	29.	euis,	eius.
435.	2.	39.	au,	aut.
458.	2.	24.	hæretatis,	hæreditatis.
460.	1.	16.	pavicis,	paucis.
462.	1.	31.	matrimonium,	matrimonio.
463.	2.	24.	ſentia,	ſententia.
473.	1.	28.	cauſa,	cauſam.
474	2	21.	haberent,	haberet.
475.	1.	4.	rational,	rationali.
475.	2.	24.	neceſſita,	neceſſitate.
479.	2.	49.	licære,	licere.
480.	2.	14.	diſpenſateo,	diſpenſatio.
481.	1.	45.	aſumer,	aſſumere.
486.	2.	31.	idemtias,	identitas.
487.	2.	36.	opera,	operam.
488.	1.	12.	infinum,	infimum.
488.	2.	26.	reſtitueri,	reſtituere.
489.	2.	28.	aqualis,	æqualis.
493.	2.	31.	illæ parvæ quantitates,	illas parvas quantitates.
495.	2.	37.	deſterminato,	determinato.
496.	2.	38.	licerei.	liceret.
501.	1.	9.	comuna.	communia.
508.	1.	25.	induit,	inducit.
511.	1.	13.	litus,	licitus.
511.	2.	28.	mereces,	merces.
512.	1.	36.	empotores,	emptores.
512.	2.	38.	authores,	authoris.
514.	1.	27.	pecutiam,	pecuniam.
521.	2.	41.	domoinium,	dominium.
546.	2.	32.	dubo,	dubio.
548.	2.	11.	confera,	conferat.
552.	1.	14.	præmititur,	promititur.
552.	2.	20.	milla,	millia.
567.	2.	18.	geneneris,	generis.
583.	1.	7.	omninum,	omnium.
587.	1.	40.	promi,	proximi.
588.	2.	43.	digniorum,	digniorem.
590.	2.	12.	ſolitur,	ſolvitur.

Pag.	col.	lin.	errata.	correcta.
591.	2.	32.	requiſitas,	requiſitis.
595.	1.	36.	factentur,	fatentur.
596.	1.	41.	hominibus,	omnibus.
600.	1.	34.	fueri,	ſieri.
602.	1.	28.	erubeccamus,	erubeſcamus.
611.	1.	45.	pulo,	paulo.
619.	1.	7.	natu,	natura.
621.	1.	5.	partet,	patet.
624.	2.	24.	marere,	manere.
624.	2.	31.	mane,	manet.
624.	2.	46.	Presbytere,	Presbyterum.
642.	2.	43.	ſus,	ſuis.
643.	1.	22.	legem,	leges.
649.	2.	47.	meditates,	medietates.
650.	1.	26.	audiere,	audire.
652.	2.	7.	teniter,	tenuiter.
656.	1.	17.	clarat,	declarat.
656.	2.	18.	tratio,	ratio.
678.	2.	22.	dicu,	diu.
678.	2.	25.	propoſitio,	propoſito.
680.	1.	4.	ſufflecre,	ſufficere.
696.	1.	41.	mativum,	motivum.
696.	2.	43.	ſynarim,	ſynaxim.
707.	1.	1.	ræterita,	præterita.
715.	1.	29.	it,	vt.
715.	1.	35.	oca,	occaſio.
742.	1.	8.	platita,	placita.
749.	2.	41.	recta,	recto.
750.	2.	1.	peccandit,	peccandi.
750.	2.	43.	prohicendi,	prohibendi.
38.	2.	24.	propoſitiones,	propoſitionis.
39.	1.	3.	ſcanli,	ſcandali.
152.	2.	18.	Sacertem,	Sacerdotem.
456.	2.	27.	damnant,	clamant.
475.	2.	21.	diſeratione,	diſertatione.
451.	1.	22.	fueſte,	fuſte.
452.	2.	35.	malitam,	malitiam.
453.	2.	39.	damdatio,	damnatio.
512.	2.	34.	eficaciater,	eficaciter.
512.	2.	38.	vſuaram,	vſuram.
454	1.	13.	alis,	alijs.
454	2.	36.	Doctores,	Doctorum.

¶ Eſte libro intitulado *Criſis Theologica*, advirtiendo eſtas erratas concuerda con ſu original, y lo firmè en Madrid a 16. de Diziembre de 1686.

Don Martin de Aſcarça,
Correct. gen. por ſu Mag.

IN-

Digitized by Google

INDEX DISSERTATIONVM, & Capitum.

DISSERTATIO PRIMA PROŒMIALIS.

Quomodo debeant Catholici revereri, & propugnare hoc decretum Innocentij XI. Vbi de qualitatibus huius decreti. 7.
CAP. I. An Romanus Pontifex loquens ex Cathedra poſſit errare in materia morũ?
CAP. II. An Romanus Pontifex loquens ex Cathedra poſſit errare in materia probabili circa mores? 20.
CAP. III. An hoc decretum prodierit immediate ab Innocentio XI? 24.
CAP. IV. An hoc decretum ſit Romani Pontificis loquentis ex Cathedra? 26.
CAP. V. An hoc decretum ſtatutum ſit ex matura deliberatione? 29.
CAP. VI. An hoc decretum ſit declaratorium ſimul, & prohibitorium? 31.
CAP. VII. An hoc decretum ſit definitio Pontificia? 32.
CAP. VIII. Quanta certitudine tenendum ſit, Pontificem errare non potuiſſe in hoc decreto; & qua cenſura notandi ſunt, qui propugnaverint propoſitiones damnatas? 33.
CAP. IX. Quid ſit propoſitionem eſſe ſcandaloſam? 38.
CAP. X. An propoſitio ſcandaloſa in materia morum neceſſario ſit falſa, & improbabilis? 40.
CAP. XI. An hoc decretum obliget in provincijs, in quibus nõ eſt promulgatũ? 49.
CAP. XII. An per Regis, aut Regni ſupplicationem, aut per populi non acceptationem, poſſit hoc decretum ſuſpendi, aut derogari? 53.
CAP. XIII. An minuatur authoritas Doctorum, qui ante hoc decretum docuerunt opiniones in eo damnatas? 59.
CAP. XIV. An opiniones, ex quibus inferuntur propoſitiones damnatæ, aut quæ ex his damnatis inferuntur, maneant damnatæ, aut antiquatæ? 62.
CAP. XV. Qualiter peccent violantes hoc decretum? 64.

DISSERTATIO II.

An ſemper teneamur ſequi in praxi opinionem tutiorem circa valorem cuiuſlibet Sacramenti? 66.
CAP. I. Refertur opinio damnata, & præmittuntur aliqua. Ibid.
CAP. II. Quomodo intelligatur opinio tutior circa valorem, cum tutior ſit opinio practica; & quæ eſt circa valorem, ſit ſpeculativa? 68.
CAP. III. An ſub ea damnatione contineatur opinio aſſerens, non eſſe peccatum mortale contra reverentiam Sacramenti, vti opinione minus tuta circa valorem eius? 69.
CAP. IV. An ſubiaceat huic damnationi, qui vtitur opinione probabili, relicta tutiori, non ſolum in adminiſtratione, ſed etiam in receptione Sacramenti? 73.
CAP. V. Enumerantur opiniones, quæ vi huius decreti excludendæ ſunt à praxi circa Baptiſmum, Confirmationem, & Euchariſtiam. 75.
CAP. VI. Diſcutitur, quænam opiniones in vi huius decreti à praxi excludendæ ſunt circa Sacramentũ Pœnitentiæ. 77.
CAP. VII. Examinatur, quænam opiniones excludantur per hoc decretum circa Sacramenta extremæ Vnctionis, & Ordinis. 164.
CAP. VIII. An ſint aliquæ opiniones minus tutæ circa valorem Sacramenti Matrimonij, quæ huic damnationi ſubijciantur? 176.

DISSERTATIO III.

An iudex teneatur ſequi opinionem probabiliorem ad normam cenſuræ contra propoſitionẽ ſecundam fulminatæ? 212.
CAP. I. Senſus propoſitionis ſecundæ damnatæ, & ſolida fundamenta damnationis. Ibid.
CAP. II. An iuxta hoc decretum Iudex ſequi debeat eam opinionem, quæ probabilior eſt ab extrinſeco, an quæ ab intrinſeco? 214.
CAP. III. An in criminalibus poſſit, aut debeat Iudex ſententiam ferre pro reo iuxta opinionẽ minus probabilem? 218.
CAP. IV. An Iudex poſſit ferre ſententiã ſecundum opinionem minus probabilem pro eo, qui poſſidet? 220.
CAP. V. An Iudex circa valorem Sacramẽti debeat ſequi opinionem minus probabilem, ſi illa ſit tutior? 221.
CAP. VI. An Iudex Eccleſiaſticus inferat violentiam, quando iudicat ſecundum opinionem minus probabilem? 222.

CAP.

Digitized by Google

Cap.VII. An Iudex inferenda ſententia interlocutoria debeat ſequi opinionem probabiliorem? 225.

DISSERTATIO IV.

An licitum ſit ſequi in praxi opinionem tenuiter probabilem? 226.

Cap.I. Opinio damnata proponitur; & an per illam damnetur doctrina de opinione minus probabili ſequenda. Ibid.

Cap.II. An doctrina de opinione probabili ſequenda incurrat hanc damnationem? 228.

Cap.III. Reffellitur præcedens dicendi modus. 229.

Cap.IV. Alia argumenta pro impugnatione eiuſdem aſſerti. 231.

Cap.V. Quænam ſit opinio tenuiter probabilis, quę in hoc decreto dãnatur? 234.

Cap.VI. Satisfit argumentis cap.2. propoſitis 235.

Cap.VII. An incurrat hanc damnationem propoſitio docens, in graviſſima neceſſitate poſſe nos ſequi opinionem tenuiter probabilem? Et quomodo hæc opinio intelligenda ſit? 237.

DISSERTATIO V.

An infidelis excuſetur à peccato infidelitatis, dum Religio Catholica ſibi proponitur vt probabilior, & ſua ſecta vt minus probabilis? 240.

Cap.I. Proponitur propoſitio quarta, & inveſtigatur ſenſus illius? Ibid.

Cap.II. Legitima probatio falſitatis eius propoſitionis damnatæ. 241.

Cap.III. An incurrat hanc damnationem opinio communis, quæ docet, ad aſſenſum Fidei non ſufficere probabilioritatem, ſed requiri evidentiam credibilitatis? 244.

Cap.IV. Refellitur placitum Filgueræ circa explicationem huius quartæ propoſitionis. 246.

Cap.V. Quomodo non ſatisfaciat tertius dicendi modus cap.1. propoſitus? 248.

DISSERTATIO VI.

Quo tempore obliget præceptum dilectionis Dei? 250.

Cap.I. Referũtur tres propoſitiones damnatæ, & notantur aliqua. Ibid.

Cap.II. Propria ſententia circa punctum quæſtionis. 251.

Cap.III. Diſcutitur quæſtio appendix, an lapſus in peccatum lethale teneatur ſtatim elicere actum charitatis, ſi non confitetur illico? 261.

DISSERTATIO VII.

Vtrùm comedere, & bibere, & vacare copulæ coniugali propter ſolam voluptatem, ſit omnino licitum? 271.

Cap.I. Quid dicendum ſit circa primam partem quæſtionis de cibo, & potu? Ibid.

Cap.II. Diſcutitur ſecunda pars quæſtionis de copula coniugali ob ſolam voluptatem habita. 280.

DISSERTATIO VIII.

An teneamur diligere proximum actu interno, & formali; & an poſſimus præcepto diligendi proximum ſatisfacere per ſolos actus externos? 284.

Cap.I. Referuntur propoſitiones damnatæ, & aliorum placita circa earum intelligentiam. Ibid.

Cap.II. An vi huius decreti maneat damnata opinio docens, dari obligationem eliciendi actum internum, & formalem dilectionis proximi in occaſionibus neceſſarijs; non tamen eſſe obligationem per ſe, extra occaſiones neceſſitatis proximi? 285.

Cap.III. Mens Sancti Thomæ declaratur. 287.

Cap.IV. Quænam ſit vera ſententia in ea quæſtione, an ſit præceptum per ſe diligendi proximum in ſingulari, actu interno, & formali? 289.

Cap.V. Colligitur ex dictis, quæ opinio ſubiaceat huic damnationi, & quæ non ſubiaceat. 292.

DISSERTATIO IX.

An divites ſæculares excuſentur ab obligatione erogandi eleemoſynam, ex eo quod carere dicantur ſuperfluis ſtatui. 293.

Cap.I. Refertur opinio damnata, & quibus auctoribus attribuatur; & præmittuntur alia. Ibid.

Cap.II. In quo ſenſu accipiatur id, quod ſupponitur in propoſitione 12. quod aliquãdo dives ad eleemoſynam teneatur tantum ex ſuperfluis ſtatui? 295.

Cap.III. Oſtenditur, pręfatã propoſitionẽ duodecimam eſſe damnabilem. 297.

DIS-

Digitized by Google

DISSERTATIO X.

An liceat deſiderare alicui malum ſub ratione boni temporalis vtilis? 298.

Cap.I. Referuntur propoſitiones damnatæ;& præmittuntur aliqua. Ibid.

Cap.II.Quomodo ex doctrina S.Thomæ non inferatur aliqua ex propoſitionibus damnatis. 300.

Cap.III.Quomodo intelligendæ ſint propoſitiones damnatæ? 302.

DISSERTATIO XI.

An detur præceptum ſpeciale Fidei; & quoties teneamur elicere Fidei actum? 304.

Cap I. Refertur propoſitio damnata; & deciditur prior pars quæſtionis. Ibid.

Cap II. Refertur propoſitio 17.damnata, & diſcutitur, quoties teneamur elicere actum Fidei. 310.

DISSERTATIO XII.

An fidelis interrogatus de profeſſione ſuæ Fidei,poſſit tacere? 322.

Cap I. Refertur propoſitio damnata, & opiniones Authorum circa hanc quæſtionem. Ibid.

Cap. II Senſus propoſitionis damnatę, & damnationis eius. 325.

Cap III Quænam ſint opiniones contentæ ſub hac damnatione? 327.

DISSERTATIO XIII.

De neceſſitate piæ affectionis ſupernaturalis ad aſſenſum Fidei, & ad eius certitudinem. 331.

Cap.I. Relatis duobus propoſitionibus damnatis, proponitur doctrina certiſſima Theologorum, & quomodo ex illa reddatur certo falſa oppoſita opinio? Ibi.

Cap.II.Stabilitur certitudo cenſuræ Pontificiæ contra propoſitionem 19. 333.

Cap.III. An ſubiaceat huic damnationi propoſitio aſſerens, ad aſſenſum Fidei non requiri poſitivum imperium, ſed ſolam non reſiſtentiam voluntatis? 336.

Cap.IV De damnatione vigeſimæ propoſitionis. 337.

DISSERTATIO IV.

An aſſenſus Fidei ſupernaturalis ſtet cum notitia ſolum probabili revelationis,ſive cum formidine de illa? 338.

Cap.I. Refertur propoſitio 21.damnata; eiuſque falſitas oſtenditur. Ibid.

Cap.II. An ſubiaceat damnationi huic opinio aſſerens, poſſe terminari actum Fidei ſupernaturalis ad ea obiecta, quæ probabiliter continentur ſub vera revelatione vniverſali? 340.

Cap.III. An incurrat hanc damnationem opinio aſſerens,non requiri evidentiam credibilitatis ad actum Fidei, maxime in pueris,& rudibus? 343.

Cap IV. An ſubeat hanc damnationem ſententia aſſerens, poſſe elici actum Fidei ſupernaturalis circa obiectum, quãdo ſibi proponitur vt certum moraliter, quod illud continetur ſub revelatione vniverſali? 348.

Cap.V. An incurrat hanc damnationem ſententia aſſerens, aliquod obiectum eſſe de Fide contra alios Authores id negantes? 350.

Cap.VI.Diſcutiuntur argumenta, quibus aliqui nituntur probare falſitatem propoſitionis damnatæ. 353.

Cap VII.Quomodo conſentiat damnatio huius 21. propoſitionis cum damnatione quartę? 358.

Cap.VIII. An ſubijciatur huic damnationi ſententia aſſerens, fidem,& opinionẽ de eodem obiecto eſſe compoſſibiles? 360.

DISSERTATIO XV.

An Fides explicita Dei remuneratoris ſit neceſſaria neceſſitate medij ad ſalutem? 362.

Cap.I. Propoſita damnatione 22.propoſitionis referuntur variæ opiniones. Ibid.

Cap.II. An prima opinio incurrat hanc damnationem? 365.

Cap.III. An ſecunda opinio ſubiaceat huic damnationi? 367.

Cap.IV. Duabus obiectionibus occurritur. 370.

Cap V.An hæc damnatio invrat octavam opinionem? 371.

Cap.VI.An reliquæ opiniones ſupra relatæ ſubijciantur huic damnationi? 373.

DISSERTATIO XVI.

An Fides late ſumpta, ex teſtimonio creaturarum, aut ex alio motivo naturali, ſufficiat ad iuſtificationem? 373.

Cap.I.Variæ opiniones referuntur. Ibid.

Cap.II.Quę opiniones maneant damnatę

Digitized by Google

vi huius decreti. 377.
Cap. III. Aliquæ obiectiones ſolutæ. 378.
Cap. IV. An quarta opinio ſubiaceat huic damnationi? 381.
Cap. V. An quinta opinio ſubeat hanc damnationem? 382.
Cap. VI. Deciditur quæſtio appendix, an ad quodlibet opus meritorium hominis fidelis prærequiratur actus Fidei? 386.

DISSERTATIO XVII.

An ſit peccatum lethale iuramentum de mendacio levi? 388.
Cap. I. Deciditur quæſtio circa iuramentum aſſertorium. Ibid.
Cap II. An aſſerere, quod violatio iuramẽti promiſſorij poſſit eſſe culpa venialis, ratione parvitatis materiæ, ſubiaceat huic damnationi? 389.

DISSERTATIO XVIII.

An ſit peccatum mortale proferre iuramẽtum ſine intentione iurandi? 393.
Cap I. Proponitur propoſitio damnata; & inquiritur, an ſit peccatum mortale, an veniale iurare verum ſine intentione iurandi? Ibid.
Cap II. An hæc ſecunda ſententia ſubiaceat damnationi? 395.
Cap. III. Solvuntur obiectiones, quæ militant contra ſecundam opinionem. 396.
Cap. IV. Aliquæ dubitationes expediuntur. 398.

DISSERTATIO XIX.

Quam ſit illicitum vti in ſermone reſtrictionibus mentalibus? Et quæ praxis tenenda ſit in manifeſtanda, aut celanda veritate? 399.
Cap. I. Quam fuerit olim reputata probabilis opinio damnata; & quam certum ſit eam iam eſſe improbabilem? 400.
Cap. II. Qui nam ſcrupuli, & dubitationes exortæ fuerint occaſione huius damnationis? 401.
Cap. III. Quam certum ſit, amphibologias vſurpatas cum reſtrictione mentali eſſe mendacia? 403.
Cap. IV. Quinam ſint modi vtendi licite amphibologijs? 404.
Cap. V. Solvuntur obiectiones capite 1. propoſitæ. 409.
Cap. VI. Satis ſit ſcrupulis, & dubitationibus, cap. 2. relatis. 411.
Cap. VII. De reo interrogato à Iudice. 414.
Cap. VIII. An in damnatione propoſitionis vigeſimæ octavæ damnetur aliquid aliud præter reſtrictionem mentalem? 416.

DISSERTATIO XX.

An liceat ſimulare adminiſtrationem Sacramentorũ, ſaltem ex metu gravi? 417.
Cap. I. Pro expoſitione propoſitionis 29. damnatæ præmittuntur aliqua. Ibid.
Cap II. An propoſitio damnata loquatur de ſimulatione formali, an etiam de materiali? 419.
Cap III. An huic damnationi ſubiaceat propoſitio aſſerens, licere aliquando miniſtrare hoſtiam non conſecratam pro conſecrata? 422.
Cap. IV. An damnationem incurrat propoſitio docens, eſſe licitum proferre ſuper panem verba conſecrationis ſine intentione conſecrandi? 424.
Cap. V. An ſubiaceat damnationi dicere, quod liceat ſimulare adminiſtrationem Sacramenti Pœnitentię; & quomodo. 426.
Cap. VI. Aliud dubium de ſimulatione confeſſionis. 429.
Cap. VII. An incurrat hanc damnationem propoſitio docens, licite fieri ſimulationem circa matrimonium ex gravi metu ineundum? 432.

DISSERTATIO XXI.

Quando, & quomodo ſit illicitum, occidere prætextu defenſionis calumniatorẽ, percuſſorem, furem, & impedientem potiri quem iure ſuo? 436.
Cap I. Referuntur quatuor propoſitiones damnatæ, & prænotantur aliqua. Ibid.
Cap. II Quibus argumentis probetur efficaciter falſitas propoſitionis damnatæ quoad priorem partem; & quomodo intelligenda ſit eius damnatio? 438.
Cap. III. Quam digna ſit damnatione ſecũda pars propoſitionis trigeſimę? 449.
Cap. IV. Quomodo intelligenda ſit propoſitio trigeſima prima? 452.
Cap. V. Oſtenditur falſitas propoſitionum trigeſimæ ſecundæ, & trigeſimæ tertiæ. 457.

DIS-

DISSERTATIO XXII.

An liceat procurare abortum ante animationem fœtus, ne puella, cognita graviditate, occidatur, aut infametur? Vbi, an fœtus animetur in vtero? 459.

CAP.I. Quid olim docuerim de improbabilitate ſententiæ affirmantis? Ibid.

CAP.II. Quam certa ſit negativa ſentẽtia; & quodnam firmum eius fundamentum? 462.

CAP.III. An ex hoc decreto maneat antiquata opinio docens, licitam eſſe expulſionem fœtus inanimati propter ſanitatem tuendam? Ibid.

CAP.IV. An ex hoc decreto damnata maneat opinio, quæ admittit licitam eam expulſionem fœtus ad vitandam infamiam communitatis? 465.

CAP.V. Aliud dubium de puella vim paſſa. 467.

CAP.VI. Aliud dubium de fœmina vim paſſa à dæmone incubo. 470.

CAP.VII. An liceat fœminæ expellere medicamento indirecto fętum inanimem propter vitandam infamiam, aut occiſionem? 471.

CAP.VIII. Fit periculum de propoſitione 35. 473.

DISSERTATIO XXIII.

An ſint aliquæ cauſæ excuſantes furtum, aut ſubreptionem famulorum, aut reſtitutionem conſulentis furtum? 475

CAP.I. An furtum excuſari poſſit à culpa ratione alicuius neceſſitatis. Ibid.

CAP.II. An liceat famulis occulte ſubripere ab heris aliquid in compenſationem maioris pretij, quod cenſent ſibi deberi? 483.

CAP.III. An qui notabilem quantitatem furatus eſt per minima furta, teneatur ſub mortali ad reſtitutionem. 491.

CAP.IV. An qui alium movet, aut inducit ad nocendum alteri graviter, excuſetur à reſtitutione? 501.

DISSERTATIO XXIV.

An licitus ſit cõtractus Mohatræ reſpectu eiuſdem perſonæ cum pacto de retrovendendo. 511.

DISSERTATIO XXV.

An quis poſſit excuſari à crimine vſuræ ob maiorem æſtimationem pecuniæ preſentis, quam futuræ, aut ob debitum gratitudinis? 512.

CAP.I. Refertur opinio Caramuelis, eiuſque damnatio, & præmittuntur aliqua. Ibid.

CAP.II. Oſtenditur falſitas propoſitionis damnatæ. 514.

CAP.III. An ſubiaceat damnationi opinio docens, chirographa debitorum vendi poſſe minori pretio? 518.

CAP.IV. Quæ opinio tenenda ſit circa chirographa vendenda minori pretio? 519.

CAP.V. Diſſolvuntur argumenta, quæ cap. 1. propoſita ſunt ex Caramuele pro opinione damnata. 521.

CAP.VI. An excuſetur quis à crimine vſuræ propter debitũ gratitudinis? 523.

CAP.VII. Appendix. Quid ſentiendum de praxi Mercatorum Hiſpalenſium in vſu mutui. 525.

DISSERTATIO XXVI.

An liceat imponere falſum crimen alicui, pro defenſione proprij honoris, aut famæ? 530.

CAP.I. Referuntur duæ opiniones damnatæ, & præmittuntur aliqua. Ibid.

CAP.II. An ſit mortale, ſi quis in iudicio, vel extra, falſo infamatus, imponat crimen falſum infamatori; & quomodo opinio negativa ſubiaceat damnationi? 532.

CAP.III. An ſit contra iuſtitiam, quod in iudicio teſti iniquo reus imponat falſum crimen; & opinio negativa ſubijciatur huic damnationi? 534.

CAP.IV. An peccet contra iuſtitiam, qui extra iudicium imponit falſum crimen ei, qui ſibi graviter detrahit? Et an opinio negativa ſubiaceat damnationi? 535

CAP.V. An reus falſo accuſatus poſſit manifeſtare crimen occultum ſui accuſatoris, aut teſtis? 538.

DISSERTATIO XXVII.

An inficiatur Simoniæ labe, qui dat temporale pro ſpirituali, ſolum tamquam motivum, vel tamquam gratuitam cõpenſationem? Et quid, ſi temporale ſit principale motivum, imò & finis rei ſpiritualis conſequendæ? 540.

CAP. I. Referuntur propoſitiones damnatæ, & præmittuntur aliqua. Ibid.

Digitized by Google

Cap.II. Quam certum ſit, eſſe ſimoniam dare temporale tamquam motivum pro ſpirituali aſſequendo,vel efficiendo; aut ſpirituale pro temporali? 544

Cap.III. An ſit ſimonia dare temporale pro ſpirituali,aut è converſo, tamquam gratuitam compenſationem? 548.

Cap.IV.An Eccleſia poſſit prohibere tãquam ſimoniacum, quod recipiens aliquid ſpirituale,faciat donationem ſpontaneam;& an de facto prohibuerit? 555

Cap.V.An ſit ſimonia dare ſpirituale propter adquirendum temporale tamquam propter finem? 560.

Cap.VI.Appendix.An liceat Epiſcopo cõferre Beneficium pingue Clerico ſub eo onere, quod renunciet aliud tenue, vel minus pingue, quod habet, vt hoc conferatur alteri? 565.

DISSERTATIO XXVIII.

An ſit gravis obligatio eligendi digniores ad Beneficia Curam animarum habentia? 582.

Cap I. Refertur propoſitio damnata, & præmittuntur aliqua. Ibid.

Cap.II. An vi huius damnationis certa evadat ſententia docens,ſemper eligendum eſſe digniorem ad Epiſcopatum, & Cardinalatum? 585.

Cap.III.An præfata doctrina extendenda ſit ad eos, quos præſentat Patronus laicus? Et quid circa hoc valeat conſuetudo contraria? 588.

Cap.IV.An extendenda ſit ea doctrina ad eos, qui eliguntur ad Beneficia Parochialia? 590.

DISSERTATIO XXIX.

An fornicatio, & mollities ſint moraliter malæ,dumtaxat quia prohibitæ? 593.

Cap I. Proponuntur duæ propoſitiones damnatæ, placitum Caramuelis, & aliquot prænotata. Ibid.

Cap.II. Demonſtratur falſitas propoſitionum damnatarum ex doctrina S. Pauli Apoſtoli. 597.

Cap.III. An demonſtretur malitia intrinſeca actionum obſcænarum ex vehemẽtia paſſionis,& voluptate nimia? 611

Cap.IV. Quid cenſendum ſit de ratione à priori,quam aſſignat S.Thomas,ſpectãte ad damnum prolis? 616.

Cap.V. Solvuntur argumenta Caramuelis cap.1.relata. 618.

Cap.VI. Argumenta Caramuelis pro ſecunda concluſione de luxuria contra naturam,enervantur. 620.

Cap.VII. An opinio docens,præcepta ſecundæ tabulæ Decalogi eſſe diſpenſabila,incurrat hanc damnationem? 621.

DISSERTATIO XXX.

An vxor committat adulterium, conſentiente viro in illud delictum? 624.

Cap.I.Præmittuntur aliqua. Ibid.

Cap.II. Oſtenditur falſitas propoſitionis damnatæ. 625.

Cap.III. An in adulterio fœminæ coniugatæ, quod committitur, viro invito,ſit alia ſpecies peccati, quæ non reperitur, cum ſit de conſenſu viri? Vbi quæ ſpecies peccati reperiãtur in adulterio? 628

Cap IV. An in adulterio admittenda ſit tertia ſpecies malitiæ contra Sacramentum? 634.

DISSERTATIO XXXI.

An, & quatenus famulus poſſit miniſtrare hero per actiones, quæ ſaltem ex intẽtione heri ad eius luxuriam deſerviunt? 638.

DISSERTATIO XXXII.

An præceptum ſervandi feſta obliget ſub mortali? Vbi etiam an ſimultanea auditione duarum medietatum Miſſæ impleatur præceptum? 640.

Cap.I. Refertur propoſitio damnata, & præmittuntur aliqua ad priorem quæſtionis partem decidendam. Ibid.

Cap II. Demonſtratur falſitas propoſitionis damnatæ. 642.

Cap.III. Evertitur fundamentum partis oppoſitæ. 644.

Cap.IV. An præfata propoſitio dignaſit graviori cenſura? 646.

Cap.V. Deciditur ſecunda pars Diſſertationis circa propoſitionem 53. 647.

Cap.VI. An opinio docens,ſatisfieri præcepto per duas medietates Miſſæ ſucceſſive auditas,maneat damnata, ſaltem virtualiter? 651.

Cap.VII. An opinio de ſucceſſiva auditione duarum medietatum Miſſæ maneat practicè probabilis? 652.

DIS-

Digitized by Google

DISSERTATIO XXXIII.

An ille,qui non poteſt recitare Matutinũ, & Laudes, teneatur ad reliquas horas, quas poteſt? 653.
Cap.I.Præmittuntur aliqua ad intelligentiam quæſtionis? Ibid.
Cap II. Oſtenditur falſitas propoſitionis damnatæ. 655.
Cap.III. An qui non poteſt recitare Matutinum,& Laudes,& dubitat,an poſſit reliquas horas,teneatur ad illas? 658.
Cap IV.An qui non poteſt recitare vnam horam integram,teneatur ad recitãdam partem eius,quam poteſt? 659.
Cap.V. Enodantur non nullæ quæſtiunculæ. 662.

DISSERTATIO XXXIV.

An præcepto Eccleſiaſtico ſatisfiat per ſacrilegam Euchariſtiæ ſumptionem? 664.
Cap I.Opinio damnata,eius Authores, & fundamenta referuntur. Ibid.
Cap.II. Pręmittitur, quid poſſit Eccleſia præcipere circa actus internos. 665.
Cap.III. Quam ſit iam certum, Eccleſiæ præceptum non impleri per ſacrilegam Euchariſtię ſumptionem? 676.

DISSERTATIO XXXV.

Quomodo ſuſceptio frequens Euchariſtię ſit ſignum prædeſtinationis? 678.

DISSERTATIO XXXVI.

An ad Sacramentum Pœnitentiæ ſufficiat attritio naturalis ex motivo honeſto? 679.

DISSERTATIO XXXVII.

An confeſſario interroganti teneatur pœnitens fateri conſuetudinem peccandi? 681.
Cap.I.Præmittuntur aliqua vbi an teneatur quis per ſe confiteri conſuetudinem peccandi? Ibid.
Cap.II. An pœnitens non interrogatus teneatur per ſe fateri conſuetudinem peccandi? 683.
Cap.III. Oſtenditur falſitas propoſitionis damnatæ. 685.
Cap.IV. Satisfit argumentis propoſitionis cap I.pro opinione damnata. 687.
Cap.V. Examinatur alia opinio media circa obligationem confitendi conſuetudinem. 689.

DISSERTATIO XXXVIII.

An ratione magni concurſus pœnitẽtium liceat abſolvere dimidiate confeſſos? 691
Cap.I.Præmittuntur aliqua,& referuntur ſententiæ. Ibid.
Cap.II. Oſtenditur,quam ſit falſa opinio damnata. 693.
Cap.III. Examinantur quædam aſſerta Lumbierij. 694.

DISSERTATIO XXXIX.

An pœnitenti habenti conſuetudinem peccandi poſſit, aut debeat negari, aut differri abſolutio,& quando. 699.
Cap.I. Propoſitio damnata, & ſententiæ Theologorum referuntur. Ibid.
Cap II.Prior quæſtio deciditur. 700.
Cap.III. An quando dilatio abſolutionis non eſt neceſſaria, ſed vtilis poſſit fieri abſque conſenſu pœnitentis? 704.
Cap IV.An pœnitenti aſſerenti,ſe habere verum propoſitum teneatur credere confeſſarius? 705.
Cap.V. An vbi nulla eſt ſpes emendationis, teneatur confeſſarius abſolvere dicentem ſe habere dolorem, & propoſitum? 707.
Cap.VI. Quæ opiniones ex quatuor quæſtionibus diſcuſſis incurrant hanc damnationem? 710.

DISSERTATIO XL.

Qua ratione teneamur fugere occaſionem proximam peccandi lethaliter? Vbi, an poſſit abſolvi, qui cum poſſit, non vult illam deſerere? 713.
Cap.I. Referuntur propoſitiones damnatæ;& prænotantur aliqua. Ibid.
Cap II. Quid ſit,& per quid conſtituatur proxima occaſio peccandi? Vbi etiam, quid ſit, & quotuplex peccandi periculum? 714.
Cap.III.An ad occaſionem proximam requiratur periculum certum peccandi, an vero ſufficiat probabile. 718.
Cap IV.An,& quomodo teneamur vitare occaſionem proximam, & periculum formale peccandi lethaliter? 725.
Cap.V.An qui in occaſione proxima peccandi lethaliter verſatur, quam poteſt deſerere,poſſit abſolvi,ante quam illam deſerat? Vbi ſit criſis propoſitionis 61. 729.
Cap.VI.Ad quid teneatur,qui non poteſt deſe-

deſerere occaſionem proximam; & quodnam propoſitum requiratur ad hoc,quod poſſit abſolvi? 739.
Cap.VII.Quæ cauſa ſit ſufficiens,vt poſſit quis non deſerere occaſionem proximam peccandi lethaliter? Vbi exponitur 62.propoſitio. 742.
Cap.VIII. An liceat quærere directe occaſionem proximam peccandi lethaliter pro bono ſpirituali, vel temporali noſtro,vel proximi? 748.

DISSERTATIO XLI.
An ſit capax abſolutionis ignorans myſteria Fidei, etiam ſi culpabiliter ignoret myſterium Trinitatis,& Incarnationis? 751.
Cap.I.Refertur propoſitio 64.& præmittuntur notanda aliqua. Ibid.
Cap.II.Prima quæſtio deciditur. 753.
Cap.III. An ignorans culpabiliter ea duo myſteria ſit capax abſolutionis? 754.
Cap.IV. An ignorans inculpabiliter ea duo myſteria ſit capax abſolutionis? 755.
Cap.V.An qui ignorat ſupradicta myſteria, ſit incapax abſolutionis, non ſolum quoad licitum, ſed etiam quoad valorem? 757.
Cap.VI. Quam merito iure damnata ſit hæc propoſitio? 759.

DISSERTATIO XLII.
An ſufficiat ſemel crediditſe hæc duo myſteria Trinitatis,& Incarnationis? Vbi de damnatione propoſitionis 65. 760.
Cap.I. Refertur propoſitio damnata, & quam merito cenſura inuratur? Ibid.
Cap.II. Quoties teneamur elicere actum Fidei de Trinitate, & Incarnatione? 761.

INDEX RERVM, AC VERBORVM.

Prior nota diſſertationem, ſecunda numerum marginalem indicat. Ne pluries eadem repetantur, hæc remiſſivè quæres.

Amphibologia,verb.*Reſtrictio.*
Decretum,verb.*Pontifex.*
Delectatio,verb.*Cibus. Copula.*
Dilectio Dei,& proximi, verb.*Præceptum.*
Dives,verb.*Eleemoſyna.*
Donatio,verb.*Simonia.*
Feſta,verb.*Miſſa.*
Impedimentum,verb.*Matrimonium.*
Patronus,verb.*Beneficium.*
Reſpublica,verb.*Princeps.*

A.

Abortus.

Improbabile eſt, licere illum procurare ob vitam matris, vel honorem tuendum, d.22. n.2.3. Anima rationalis non infunditur, niſi formato fœtu, n.6. adhuc nunquam licet procurare abortum fœtus inanimati, n. 12 Si fœtus inanimatus matri afferat vitæ periculum,probabile eſt licere procurare eis expulſionem,n.21. Oppoſitum eſt probabilius, n. 28. Non licet ob vitandam infamiam communitatis, n.30. Nec licet,quamvis fæmina omnino invita paſſa ſit violentiam viri,& prægnans facta, n 39. Et quamvis à dæmone vim paſſa ſit, n.55. Nec licet vti medicamentis indirectis ad expulſionem fœtus inanimati, ob vitandam infamiam matris,n.64. Animam rationalem infundi fœtui in vtero, evidens eſt,n.69.& ſeq.

Abſolutio.

Non licet proferre verba abſolutionis, ſine animo abſolvendi, etiam indignum, d 20. n.49.v.*Simulatio.*Abſolutionis capax non eſt, qui eſt in occaſione proximà voluntarià peccandi lethaliter, d.40. n.75. v. *Occaſio.* Abſolutionis incapax eſt ignarus myſteriorum,quę explicitè credenda ſunt ne-

Digitized by Google

neceſſitate medij, d.41 n.12 v. *Fides*. Non licet proferre verba Abſolutionis ſine animo abſolvẽdi,d.20 n 49. Decretum damnans abſolutionem in abſentiâ, prodijt à Clemente VIII. vt capite Eccleſiæ, d. 1. n.103.

Adulterium.

Conſenſus coniugis in copulam alterius cum alieno,vel alienâ, non tollit rationem adulterij,d 30,à n.2. Adulterium fidelium ſpecialem malitiam habet,n.15.16.Species peccati in adulterio,n.17. Si vir ſit invitus, non ideò adulterium habet tertiam ſpeciẽ malitiæ,à n.24.Etiam conſentienti marito fit iniuria, n.35. Adulterium fidelis habet tertiam ſpeciem malitiæ irreligioſitatis, n. 48. Non vero ſacrilegij,n.60.

Appetitus.

Appetitum naturalem licitè poſſe ſuis actibus frui, quomodo intelligatur, d.7.n. 31. Ea opinio damnatur,n.41.

Approbatio.

Approbatio pro confeſſionibus virorum an ſufficiat Regularibus pro audiendis fæminis? d.2.n.233. Opinio affirmans eſt tenuis probabilitatis,n.239.Quod vi Cruciatę poſſit, eſt tenuiter probabile, n.303. 304. Sicut extenſio ad moniales, n.308. Approbatus in vnâ diœceſi,nequit virtute Bullæ,audire confeſſiones in aliâ,à n.270. & ſeq.

Attritio.

Certum eſt eam ſufficere ad Sacramentum Pœnitentię,d.2.n.61. Licet in articulo mortis non ſufficiat,n.66. Non damnatur, quod attritio concepta ex metu pœnarum temporalium ſufficiat,n.71. Damnatur, confiteri advertẽter cum ſolâ attritione,n.72.Naturalis concipitur ex motivo purè humano,d.36.n.2. Nec ſufficit ad valorem, nec ad fructum,n.3. Entitativè naturalis,& ſupernaturalis quoad modum, defacto nequit deſervire ad iuſtificationem,n. 9.

B.

Baptiſmus.

Baptizare in minimâ parte corporis, eſt lethale, d.2.n.42. Non licet vti aquâ ex herbis expreſſâ,n.43. Nec vti formâ tantum probabili,n.44.Ad valorem Baptiſmi non requiritur attritio, n 73. Quomodo ordinetur in remiſſionem peccatorum, d. 6.n.83.In Baptiſmo ſemper ſequenda pars tutior circa valorem,d.2.n.2.

Beneficiarius. Beneficium.

Collatio Beneficij pinguis ſub onere renunciandi minus pingue, facta ab Epiſcopo,ſimoniâ caret,d.27.n.122. Ea conditio de iure ineſt,n.144.162.Beneficiorum pluralitas in iure odioſa eſt, n.145. Varij modi conferendi Beneficium ſub illâ conditione,n.156. Translatio de vnâ in aliam Eccleſiam, etiam ſub conditione, facta ab Epiſcopo,caret ſimoniâ,n.163. Diſpoſitio Concilij circa collationem Beneficiorum dignioribus non loquitur de Beneficijs compatibilibus,d.28.n.2.Beneficia alia habent immediatè Curam animarum, alia mediatè, n.34. Qui Digniores dicantur, n. 6. Digniores ſunt vtiliores Eccleſiæ, n.11. Beneficia Eccleſiaſtica primariò inſtituta ſunt in vtilitatem Eccleſiæ,n.7. Ad Epiſcopatus, & Cardinalatus eligendos eſſe digniores,certum eſt,n,11. Ad id tenetur Patronus laicus, n.21. Et oppoſita opinio ſubiacet damnationi, n.31. Elector Eccleſiaſticus ad Beneficium Parochiale tenetur eligere digniorem,n.33. Eſt obligatio iuris naturalis,n.34. Quid de Patrono laico? n.37. Nomine *Dignioris* nequit intelligi *dignus*, etiam abſque concurſu, n.40.

Bulla.

Poſſe abſolvi à reſervatis, vi Bullæ, eſt probabilitatis dubiæ,d.2.n.191. Reijciendum à praxi,ibi.& ſeq.Tenuis probabilitatis, n 206. Non poteſt approbatus in vnâ cõfeſſiones audire in aliâ Diœceſi,vi Bullę, n.270.

C.

Cardinalis.

Ad Cardinalatum debet eligi dignior, d.28 n.11.

Certitudo.

Obiectiva,& ſubiectiva,d.14.n.5. Vtraque eſt de conceptu Fidei ſupernaturalis, n. 6. Nulla probabilitas prævalet contra certitudinem,d.23.n.46. Nec Authorum numerus,d 2 n.376.

Chirographum.

Poteſt vendi minori pretio, ratione lucri

Digitized by Google

cri ceſſantis,d.25.n.28. Etiam ſecluſo alio titulo,non damnatur ea opinio,n.33. Eſt tamen falſa,n.37.

Cibus.

Licitum eſt, comedere propter voluptatem cibum neceſſarium ad vitæ ſuſtentationem,d.7.n.5. Ob ſolam voluptatem, & vſque ad ſacietatem, non licet, n.20. Nec licet edere cibum immoderatũ,n.25. Nec edere ob ſolam voluptatem,n.28.

Concubinarius.

Non eſt abſolvendus dum eſt in occaſione proximâ voluntariâ,d.40.n.75 Nec primâ vice,n.95. Vide *Occaſio.*

Confeſſio.

Eius duplex integritas, d.38.n.2. Formalis per ſe ſufficit,n.3 Ob magnum concurſum non licet confeſſionem dimidiare, à n.7. Neque ob periculum quod pœnitens non redeat, à n.16. Neque quia ſit notabile, abſtinere à communione, n.27. Licet pœnitens ſit ruſticus,n.30.verb. *Pœnitentia.* Actus Fidei, & Spei virtualiter permanens ſufficit,d.15.n.22.

Confeſſarius.

Nõ licet proferre verba Abſolutionis ſine animo abſolvendi indignum, d.20. n.49. Licet proferre alia verba,n.52.Etiam metus cauſâ,n 60.61. Confeſſario roganti de conſuetudine, tenetur pœnitens reſpondere, d.37.à n.16. Etiam ſi ſit vir doctus, n.35. Confeſſarius non tenetur,etiam benè diſpoſitum,ſtatim abſolvere,n.30. Debet noſſe diſpoſitionem pœnitentis, n.38. Poteſt differre abſolutionem conſuetudinario,etiam invito,d.39.n.10 Quando debet credere pœnitenti,n.30. Si deeſt emẽdationis Spes, debet differre, vel negare, n.50. Si habeat firmum propoſitum,notũ confeſſario, poſſe abſolvi, non damnatur, n.51.Damnatur,quod in omni caſu teneatur credere pœnitenti, n 59. Non debet abſolvere concubinarium impotentem tollere occaſionem externam, niſi noverit firmum propoſitum non peccandi, & removendi periculum, d.40.n.123. Peccat mortaliter abſolvens ignarum Trinitatis, & Incarnationis,d.41.n.29.

Confirmatio.

Eius materia eſt Chriſma ex Balſamo, & Oleo,d.2 n.45.

Conſuetudo.

Dat iuriſdictionem,d.2.n.161. Eſt certa conſuetudo abſolvendi etiam cum iuriſdictione probabili,n.165.Et circa matrimoniũ validum ex opinione probabili,n.540. Conſuetudo peccandi, d.37.à n.1. Per ſe non datur obligatio eam fatendi,n.9. Poteſt dari per accidens,n.10. Differt ab occaſione peccandi,d.39.n.1. Habenti conſuetudinem peccandi poteſt abſolutio differri,eo conſentiente,n.2.Si conſtat de defectu propoſiti,debet negari,n.3. Afferens propoſitum,poteſt abſolvi, n.4. Etiam eo invito,poteſt differri abſolutio,à n.10 Etiã ſi dilatio ſit ſolum vtilis,à n.26.

Contractus.

Contractus trium contractuum licitus eſt,d.25.n.66.Vide *Mohatra.*

Contritio.

Perfecta non requiritur ad Sacramentum Pœnitentiæ, d.2.n.61. In articulo mortis requiritur,d.2.n.65.

Copula.

Coniugalis ob quos fines ſit licita, d.7. n.43. Non eſt illicita propter voluptatem vt finem ſubordinatum,n 53. Propter ſolam voluptatem illicita eſt,n.56. Ex licitâ non ſequuntur effectus inordinati, qui ex illicitâ,d.29.n.87.& 107. Copula mulieris cum coniugato, etiam conſentiente vxore,eſt adulterium, d.30.n.2. Sicut copula cum vxoratâ,conſentiente viro,n.7.

D.

Defenſio.

Defenſio honoris occidendo iniuſtum calumniatorem,eſt illicita, d.21.n.10. Ius defenſionis privatæ contra ius Reipublicæ implicat, n.22. Invaſor vitæ licitè occiditur,à n.33. Defendere armis honorem cõtra iniuſtè aggredientem factis,licet,n.40. Et ſi non deſiſtat,occidere,n.43. Repercutere eum qui alapam inflixit, non licet, n.66. Alapam impedire,licet,n.69. Defendere ſe à fure conante vel vnum aureum per vim rapere, & ſi perſiſtat, occidere, licet, n.82. Ob quem valorem vti licet defenſione occiſiva? n.88. Non licet ita defendere bona, ad quæ ius inchoatum habemus,n.96.

Deus.

Digitized by Google

Deus.

Poſſe diſpenſare in præceptis ſecundæ tabulæ, non damnatur, d 29.n.135. Niſi dicatur, quod ea nō ſunt de iure naturæ, n. 142. quomodo Deus det omnibus ſufficiētia ad ſalutem æternam, d.16.n.15.

Diſpenſatio.

Non recipitur vt valida, ſi non explicetur conſanguinitas in gradu duplicato, d.2. n.624.

Dolor.

Opiniones circa dolorem requiſitum ad Sacramentum Pœnitentiæ, d. 2. à n. 60. Vide *Pœnitentia.* Nova confeſſio ſine novo dolore ſcienter, eſt illicita, n.75.

E.

Eccleſia, vide *Pontifex.*

Non poteſt errare in declaratione liciti, & illiciti, d 2.n.188. Poteſt ſuo præcepto conſtituere aliquam actionem eſſe Simoniam, d.27 n.9. Poteſt prohibere donationem gratuitam ei qui beneficium contulit, n.79. Tunc ea donatio eſſet Simonia, n. 74. De facto prohibet aliquas donationes, n.80. Alias approbat, n.86. Præcipiens actum externum, indirectè præcipit internum, d.34.n 7. Poteſt directè præcipere actum mixtum, n.10 & purè internum, à n.34. Poteſt præcipere alia, præter ea quæ iure Divino, vel naturali præcepta ſunt, d.32.n.21. Poteſt decernere pro valore matrimonij, in dubio, d.2.à n.603.

Electio.

Ad beneficia debet eligi dignior, d.28. n.33. Vide *Beneficium.*

Eleemoſyna.

Dives ſub mortali tenetur ſucurrere extremè indigenti, ſaltem ex ſuperfluis ſtatui, d.9.n.9 Aliquando teneri, certum eſt, n.11. Et habere ſuperflua ſtatui, ex quibus teneatur eleemoſynam largiri, n.16.

Epiſcopus.

An poſſit conferre Beneficium pingue cum onere renunciandi minus pingue, vt conferatur alteri? d.27. n.112. Si ſint incompatibilia, certò poteſt, n.114. Etiam ſi ſint compatibilia, à n.122. Poteſt exercere poteſtatem in ſeipſum in multis caſibus, n.172. Tenetur eligere digniorem ad Beneficia Parochialia, d 28.n.33. Conſecratio Epiſcopi, ab vno Epiſcopo facta ex diſpenſatione Pontificis, eſt certò valida, d.2.n. 501. Quæ ſit materiā conſecrationis Epiſcopalis? n.503. Poteſt diſpenſare in impedimento dirimente, in caſu neceſſitatis, tum in matrimonio contracto, tum in cōtrahendo, n.634. Poteſt dare Beneficium pingue ſub onere renunciandi minus pingue, d.27.à n.122.

Error.

Error communis quando confert iuriſdictionem, d.2.à n.169. Vide *Iuriſdictio.*

Euchariſtia.

Eius præceptum non impletur per indignam ſuſceptionē, d.34 n 54. Frequens Euchariſtię ſuſceptio quomodo ſit ſignum prædeſtinationis? d.35. à n.1. Opiniones, quibus non licet vti, circa materiam, & formam Euchariſtiæ, d.2.n.46.47.

Examen.

Examen idoneitatis Regularis quoad ſcientiam, & quoad mores ſpectat ad Epiſcopum, d.2.à n.240.

Excommunicatio, vide *Pœnitentia.*

Excommunicatus ſcienter accedens ad Sacramentum Pœnitentiæ, peccat lethaliter, d.2.n 425. Invalidè abſolvitur, n.426. Quid ſi invincibiliter ignoret? n. 427. In caſu vrgentiſſimæ neceſſitatis licitè abſolvitur, n.436. vel ſi per ipſum non ſtet, aut ſatisfecit, n.446. Validè abſolvit excommunicatus toleratus, n 450 Qui inceptâ Miſſâ recordatur ſe eſſe excommunicatū, ſi timetur ſcandalum, debet proſequi, d.2. n.441.

Extrema Vnctio.

Poteſt addi oleum non benedictum ſæpe, dum quod additur tunc, ſit in minori quantitate, d 2.à n.460. Declaratio Cardinalium circa hoc, n.484. Chriſma eſſe materiam ſufficientem, eſt minus tutum, 494. Ideòque, extra caſum neceſſitatis, eſt illicitum, ibi. Vngendi ſunt omnes ſenſus neceſſario, n.497.

F.

Famuli.

In evidenti iniuſtitiâ dominorum, licet famulis vel in iudicio, vel extra illud com-

penſare ſibi mercedem,d.23.n.38. Qualis debeat eſſe evidentia iniuſtitiæ,n.58 Vnde dignoſcenda,n 64 Abſque evidentia iniuſtitiæ non licet,n.39 Cum ſola probabilitate iuris,& facti nequit famulus ſpoliare herum re ſua, à n.46. Nomine *Famulorum* veniunt omnes qui præſtant munera accepto ſtipendio,n.52 Famulus debitor heri nequit retinere pecuniam cum probabilitate ſalarij ſibi debiti, n.71. Si bona fide ſubripuit,& durat famulatus,tenetur reſtituere, n.77. Etiam finito famulatu, tenetur,n.79. Famuli Epiſcoporum, vel Cardinalium non ſunt Simoniaci, licet ſpem habeant obtinendi Beneficium Eccleſiaſticum; niſi hoc principaliter reſpiciant, d.27.n.109. Peccat famulus adiuvans herum ad turpem actionem, quando? d. 31. n.2 An ex metu mortis, vel mutilationis poſſit? n 4.

Fides.

Datur præceptum de interiori Fide, d.11.n.2. Eſt ſpeciale,n.5.& ſeq. Non eſt in directum,n.26.Quo tempore obliget?n. 33.Defenditur P.Suarez,n.37. Obligat ad frequenter eliciendos actus Fidei, n.46. Id probant SS.PP.n.51. & rationes,n.57. Credere ex motivo Fidei eſt idem ac ex authoritate Dei revelantis,n 70.Sine memoria actuali revelationis aſſentiri obiecto revelato, an ſit actus Fidei ſupernaturalis? n.74. Fidem negare nunquam licet,d.12. n. 1 An interrogato liceat tacere de ſua Fide?n 4. Eſt illitum tale ſilentium,n.12. & ſeq. Per accidens poteſt nō eſſe illicitū, n.15. Quid ſi rogetur à perſona privata? n.25. Non tenentur fide es comparêre ad edictum generale,n 33. Si interrogatio nō ſit in odium Fidei, an poſſit tacere?n.35. Ad aſſenſus Fidei neceſſaria eſt pia affectio ſupernaturalis,d 13.n.2. Aſſenſus Fidei eſt firmior robore rationum impellentium,n.11. Non eſt evidens, n.16. Non ſufficit ad actum Fidei quod voluntas non repugnet, ſed requiritur poſitivum imperium,n.24. Aſſenſus ſupernaturalis nequit prudenter repudiari,n.30. Actus Fidei debet eſſe omnino certus, d.14.n.4. Nequit terminari ad obiectum probabiliter tantū contentum in revelatione vniverſali, n.13. Qui actus concurrant in incipiente credere,n.28. Non requiritur in pueris,& rudibus evidentia credibilitatis vi argumentorum, n.33. Poteſt ſuppleri per Divinam illuſtrationem, n.37.& 75. Fidei aſſenſus nequit eſſe cum ſola probabilitate,vel formidine,n.39. Poteſt ſtare circa obiectum certò moraliter contentum in revelatione vniverſali, n.48. Eo ipſo quod DD.cenſeant eſſe de Fide aliquod obiectum, poſſunt id credere Fide ſupernaturali, n.61. Fides, & opinio de eodem obiecto ſunt compoſſibiles,n.105. Fides explicita Dei vt remuneratoris,d.15 n.1.Iuſtificatio prima adulti nequit ſtare ſine illa,n.12. Nec iuſtificatio Fidelis poteſt ſine illa Fide explicita contingere,n.21.Hæc Fides ſaltem virtualiter perſeverare debet, n.22. & 30. Non ſufficit Fides contenta in charitate vt forma perfectiore, n.41. An ſit Dei vt remuneratoris naturalis, vel ſupernaturalis,n 45.Vnde oriatur neceſſitas Fidei huius, n.52. Non ſufficit ad iuſtificationem Fides lata, ſed requiritur ſtricta,d.16.n.8. Quod hæc requiratur ex lege Dei, non damnatur, n.29. Cum ſola Fide lata nequeunt elici actus ſupernaturales meritorij de congruo Fidei ſtrictæ,n.41.Nullum opus meritorium gloriæ eſſe poteſt, quin procedat ex dictamine Fidei ſupernaturalis, n.53. Fides explicita Trinitatis,& Incarnationis neceſſaria ad iuſtificationem, d 41.n.3. Qui ignorat myſteria neceſſario neceſſitate medij credenda,eſt incapax abſolutionis, n.12. Opinio oppoſita damnatur,n.13. Non eſt capax abſolutionis,qui culpabiliter ignorat Trinitatem, & Incarnationem, n.14. Ruſticus moribundus id ignorans, ſaltem ſubconditione, debet abſolvi, n.15. Qui inculpabiliter ea myſteria ignorat,incapax eſt abſolutionis,n.20.Oppoſita opinio damnatur, n.21. Si ſit moribundus,eſt capax abſolutionis conditionalis,n.25. Invalide abſolvitur invincibiliter ignorans,n.27. Etiam qui culpabiliter ignorat, & id advertit, invalidè abſolvitur, n.28. Datur præceptum de credendis explicitè myſterijs Trinitatis, & Incarnationis,n.35.Frequēter elicere debemus actus Fidei circa hæc myſteria,d.42.n.5.

Finis.

Alius eſt vltimus, alius non vltimus, d. 7.n.10.Alius intrinſecus, extrinſecus alius, d 27.n.88. Temporale,vt finis ſecūdarius, poteſt reſpici in actione virtutis; non vt primarius,n.99.

Fur-

Digitized by Google

Fornicatio.

De fide eſt eſſe peccatum lethale, d 29. n.2. Non eſſe intrinſecè malam,docet Caramuel, n.6. Id falſum eſt,& iure damnatur,à n.16. Etiam in infidelibus eſt intrinſece mala,n.51. Eius effectus,n.86. Propter damnum prolis,n.112.

Furtum.

Furari etiam in extrema neceſſitate, non licet,d.23.n.3. Licet tamen ex alienis ſubvenire neceſſitati extremæ, n.2. & 5. An liceat ſubripere ex alienis? n.8.Eſt practicè illicitum, n.18. Sub conditionibus ſpeculativè probabile eſt, n.21. Qui per parva furta ab vno ſubiecto pervenit ad quantitatem gravem, memor præcedentium,peccat mortaliter in vltimo. Oppoſitum eſt improbabile,n.82.Si ſit immemor præcedentium, licet peccet venialiter, tenetur ſub mortali ad reſtitutionem ſummæ gravis,n 88 Eſt mortale,licet quantitates parvæ auferantur à diverſis, n. 102. Quæ ſit quantitas gravis, n. 105. & ſeq. Debet determinate deſignari,n.110.Quãtitas ſimul ablata gravis eſt etiam gravis ſucceſſivè ablata, ſi interpolatio ſit brevis, n.113. Duplo maior requiritur,ſi interpolatio ſit longi temporis,n.114. Et maior,ſi à diverſis ſubiectis auferatur,115.In dubio ſtandum pro domino,116.

G.

Gratitudo,vide *Vſura*,& *Simonia.*

Gratuita donatio differt à compenſatione gratuità,d.27.n.37.& ſeq.

H.

Hæreſis. Hæreticus.

D. 11. n. 6. Hæreticorum probabilitas circa ſuos errores claudit ignorãtiam vincibilem,d.14.n.79.

Honor.

Falſò accuſatus nequit ſuum honorem tueri imponendo falſum crimen accuſatori,vel teſti iudicialiter, d.26.n.10. Nec id licet extraiudicialiter,n.15.In iudicio,peccatum eſt contra iuſtitiam, n.23. Etiam extra iudicium, eſt peccatum contra iuſtitiam, n. 39. Peccat contra iuſtitiam ſi revelet occultum crimen teſtis, inutile ad ſuam defenſionem,n.46.Non peccat,ſi revelatio eſt neceſſaria ad ſui defenſionem, n.48. Niſi tale delictum ſecretò ſibi commiſſum ſit,n.53.54.Aut per iniuriam cognitum,n.55.

Horæ Canonicæ.

Præceptum recitandi verſatur circa materiam dividuam,d.33.n.9.Qui non poteſt recitare totum,poteſt vero aliquam partẽ, tenetur,à n.8.Sive teneatur ex iuſtitià,ſive non,n.15 Graviter ægrotans,qui non poteſt recitare totum officium, & dubitat an poſſit aliquid,ad nihil tenetur,n.19. Non ſubiacet damnationi dicere, eum qui maiorem partem vnius Horæ nequit recitare,ad eam non teneri,à n.25. Licet oppoſita opinio ſit probabilior,n.30. Cæcus tenetur recitrre quod memoria tenet, n.36. Qui nequit Matutinum, tenetur ad Laudes,n.38. Qui vnicum tantum nocturnũ poteſt,tenetur,n.42.

I.

Ieiunium.

Præceptum ieiunij obligare, etiam abſque contemptu,eſt certum; & oppoſitum eſt temerarium,d.32.n.27.

Infidelis.

Probabilitas apparens in intellectu infidelis circa myſteria Fidei,claudit ignorantiam vincibilem,d.5.n.6.& 10. Ideò tenetur adhibere diligentiam,n.11. Non damnatur opinio petens evidentiam credibilitatis, vt infidelis teneatur credere, n.28. Non peccat in eo quod myſteria Fidei ſolum proponantur illi vt probabilia, n.35. Non tenetur ſuam ſectam deſerere per credulitatem ſolum probabilem de eius falſitate,n.45.Nec per meram probabilitatem de veritate Fidei,n 46.Cum ſola Fide lata, nequit elicere actus ſupernaturales, quibus de congruo mereatur Fidem ſtrictam,d 16.n.41.

Index.

Non ſemper debet invenire opinionem probabiliorem,d.3.n.2. In quæſtione facti nequit ſequi minus probabilem,n.3. Nec in quæſtione iuris,n.4. Cum iudicio certo de iure vnius partis,nequit ſequi probabilitatem alterius, licet prævaleat AA multitudine,n.10.Nequit ſuum iudicium alieno ſubijcere, ſi eſt certus de probabilioritate

Digitized by Google

ſuæ opinionis,n.18. Poteſt,ſi ſolum habet probabilitatem, n.19. Si certus eſt,nequit obedire ſuperiori iubenti vt iudicet ſecundum oppoſitam opinionem,n.21.Si ſolum habeat probabilitatem de ſua, & ſuperior iubens iudicet ſuam probabiliorem, tenetur obedire, n.23. Quid ſi ſuperior ſuam iudicet minus probabilem?n.24. In cauſis criminalibus debet ſequi probabiliorem, n. 27. Iudicans pro poſſidente, ſequitur probabiliorem,n.33. Debet iudicare ſecũdum opinionem certam, vel probabilioré, circa valorem Sacramenti,n.43. Etiam in ſententijs interlocutorijs debet ſequi probabiliorem, n.62. Si certum eſt Iudicem Eccleſiaſticum ſequi minus probabilem, infert violentiam, de qua rectè iudicant Regij,n.48.Si non ſit certum,nequit cenſeri inferre violentiam,n 49. Si probabile eſt,licet minus, cauſam eſſe ſpiritualem,nõ infert violentiam cognoſcendo de illa, n. 53. Iudex poteſt tortura adigere reum ad fatendum crimen, licet reus non teneatur ſub culpa id fateri,d 19.n.85.

Iuramentum.

Iuramentum aſſertorium falſum,etſi in re leviſſima,eſt lethale,d.17.n.1.Promiſſorium quid ſit,n.7.8. Quomodo cõtra illud peccatur, n.11. Si eſt ſine intentione implendi, etiam in re levi, eſt mortale,n.12. In ipſa impletione poteſt dari parvitas materiæ,& peccatum veniale,n.19.Iuramentum verè non eſt, cum de eſt intentio iurandi,d.18.n 2. Non damnatur opinio dicens,eſſe veniale iurare verum ſine intentione iurandi,n 7.8. eſt vera,n.12. Qui refert iuramentum alterius, nec venialiter peccat, n.27. Qui iurat nihil affirmando, nec negando, peccat, n 30. Conſuetudo peierandi etiam ſine advertentia, debet explicari in confeſſione,d.37.n 12.& 13.

Iuriſdictio.

Certò falſum eſt pœnitentem poſſe abſolvi cum iuriſdictione merè probabili,d.2 n.137. Error communis cum titulo putativo à legitimoSuperiore collato,certò dat iuriſdictionem,n.149. Etiam pro foro interno,n.150. Probabiliter dat,ſi deſit titulus,vel nõ ſit à legitimo Superiore, n.151. Opinio verè probabilis eſt error communis, n.154. Data opinione verè probabili, & eo titulo, Eccleſia certò confert iuriſdictionem,n.155. Secus, ſi de probabilitate dubitetur,n.156.Si non detur titulus,probabile eſt,non conferre, n.157. Certum eſt, conferre, quoties datur opinio verè probabilis circa iuriſdictionem,n.161.

L.

Lex.

Leges Eccleſiaſticæ aliæ præceptivæ, aliæ directivæ,d.32.n 5. Non omnes obligant ſub culpâ, n 6. Lex humana poteſt obligare ſub culpa,etiam abſque contemptu tranſgredientem, n.18. Aliæ directivæ, aliæ coactivæ,d.34.19. Aliquando vis directiva ſeparatur à coactivâ,n.30. Legem humanam ſolum ferri circa actus externos,vt conformius naturæ humanæ, probabiliter dicitur,n.34 Impugnatur tamen, à n.35.

Luxuria.

Contra naturam eſt intrinſecè mala, d. 29.n.16. 65.86. In materia luxuriæ magis fugiendæ occaſiones externæ, d.40. n.58.

M.

Malum.

Malum temporale alterius poteſt deſiderari propter bonum ſpirituale illius, vel alterius,d.10.n. 7. Et propter ingens bonũ temporale Reipublicę,n.8.Et ad vitãdum magnum nocumentum illius, vel alterius, n.9.Propter commoda temporalia non licet directè deſiderare,aut gaudere de morte proximi, n.20. Nec gaudere de morte Patris ob hæreditatem,n.23.

Martyr.

Verus Martir eſſet, qui mortem ſubiret pro cultu,& feſto Conceptionis B.V.d.21. n.85.

Matrimonium.

Eius materia, & forma ſunt verba, ſeu ſigna conſenſus vtriuſque,d.20.n.76. Eſt contractus,& Sacramentum,n.77. Simulare matrimonium vt Sacramentum eſt peccatum mortale,nec excuſatur per metum gravem,n.78.Simulans conſenſum in contractum matrimonij, non attentâ ratione Sacramenti, non peccat contra Sacramentum,n.79. Non licitè contrahitur

cum

cum probabilitate facti de impedimento dirimente ex iure Eccleſiaſtico, & nullâ probabilitate de carentiâ impedimenti, d.2 n.522. Nec cum ſolâ probabilitate de carentiâ impedimenti, n.524. Nec cum dubio, n.525. In iuris probabilitate, eius valor eſt certus, n.529. Ex Eccleſiæ conſuetudine, n.542. Ex declaratione Vrbani VIII. n.550. Cauſa matrimonij eſt favorabilis, n.556. Si contractus eſt validum, etiam fuit in fieri, n.574. Impedimentum non dirimens contractum, nec dirimit contrahendum, n.578. Licet ſit iuris naturalis, aut Divini, certus eſt valor in dubio poſitivo ex opinionum probabilitate, n. 611. Matrimonium invalidum poteſt revalidari ſine Parocho, & teſtibus, n.665. Non poteſt revalidari, niſi alter coniux reddatur conſcius de nullitate, n.673. Niſi in vrgenti neceſſitate, n.677.

Mendacium.

Leve eſt materia gravis reſpectu iuramenti, d.17.n.3. Verba ob vrbanitatem dicta non ſunt mendacia, d.19.n.76.

Meritum.

Nullum opus meritorium vitæ æternæ fieri poteſt, niſi procedat ex dictamine Fidei ſupernaturalis, d.16.n.53. Infidelis nequit mereri de congruo pervenire ad Fidem, n.19.

Metus gravis.

Solus metus reverentialis non dirimit matrimonium, d.2.n.543. Non eſt cauſa ſimulandi Sacramentum, d.20.à n.1. Quid circa ſimulationem matrimonij? à n.78. Et circa confeſſionem externam Fidei, d.12. n.4.

Miſſa.

Qui celebrat propter ſtipendium principaliter, Simoniacus eſt, d.27.n.102. Præceptum ſervandi feſta obligat ſub culpa, d. 32.n.9. Negare gravem obligationem audiendi Miſſam diebus feſtis, eſt erroneum, n.29. Licet implere duas obligationes, audiendo ſimul duas Miſſas, n.36. Non vero impletur præceptum per duas partes duarum Miſſarum ſimul auditas, ibi.& n.41. Aut ſucceſſivè, n.44. Sed hoc non damnatur expreſſè, n 51. Neque virtualiter, n.53. Videtur tenuiter probabile, n 55. Tamen eſt practicè probabile, n.61. Licet Miſſa audiatur ex motivo alterius virtutis, ſatisfit præcepto, d.11.n.67. Decretum de ſtipendio duplici non accipiendo prodijt immediatè ab Vrbano VIII.d.1.n.85.

Mohatra.

Eſt contractus illicitus, d.24 n.4.

Mutuum.

Mutuatarius dubius de ſolutione tenetur ſolvere, d.23.n.69.70 Lucrum ex mutuo vſura eſt, d.25.n.10 Omninò illicitum, ex n.14. Etiam ſi exigatur titulo gratitudinis, n.51. Accipere duodecim pro centũ quando liceat, n.67. non ſemper, n.68. nec licet anticipatè accipere duodecim, n.77.

N.

Neceſsitas.

Graviſſima auget probabilitatem, d.4.à n.50. Quæ ſit gravis, n.58. Quotuplex ſit neceſſitas, d.9.n.4 Vide *Eleemoſyna.*

O.

Occaſio.

Differt à conſuetudine, d.39.n.1. quæſtiones circa occaſionem, d.40.à n.1. Occaſio proxima conſtituitur per circumſtantiam extrinſecam, & proximum periculũ peccandi, n. 8. Cum periculo probabili peccandi datur occaſio proxima, à n.28.& 47. Qui eſt in occaſione proximâ voluntariâ, tenetur eam deſerere, n.54. Regulæ ad eam fugiendam, n.57. Occaſio externa quando fugienda non eſt, quia nõ eſt proxima, n.61. Regulæ pro vitando periculo formali peccandi, à n.62. Aliquando non ſufficit vitare periculum, ſed deſerenda eſt occaſio externa, n.69. Nequit abſolvi concubinarius antequam tollat occaſionem voluntariam, à n.75. Nunquam poteſt abſolvi, qui habet occaſionem proximam voluntariam, antequam eam expellat, à n.76. Eſt in ſtatu peccati mortalis, n.79. Nec primâ vice eſt abſolvendus ante quam expellat occaſionem, n.95. Oppoſita opinio ſubiacet damnationi, à n.106. Occaſio proxima, ſolum quoad circumſtãtiam extrinſecam poteſt eſſe neceſſaria, n.116. Tunc tenetur advitandum periculum formale per actus proprios, n.117.120. An ſit cauſa aliqua non deſerendi occaſionem proximam? à n.126. Solâ impoſſibilitas phyſica,

Digitized by Google

ca,vel moralis eſt ſufficiens cauſa,à n.132. Cum impoſſibilitas moralis datur fugiendi occaſionem externam,& periculum vitari non poteſt,vincenda eſt impoſſibilitas, n.145.Quæ opiniones circa hoc damnantur, à n.151. Non licet directè quærere occaſionem peccandi,etiam pro bono proprio,vel proximi,n.158.

Opinio,vide *Propoſitio. Sacramentum. Iudex.*

Opinio tutior circa valorem Sacramenti ſequenda,d.2.à n.1. Opinionem minus probabilem non poteſt Iudex ſequi,d.3. à n.3.

Ordo.

Ad eius valorem requiritur tactus phyſicus materiæ,d.2.n.507.Variæ opiniones circa ordinem, n.508. Quælibet donatio, intuitu ordinis ſuſcipiendi, prohibita eſt, d.27.n.81.

P.

Peccatum.

Duplex malitia in peccato,Philoſophica, & Theologica,d.29.n.3.Peccãs mortaliter ſemper opponitur charitati in Deum ſubiectivè, non ſemper obiectivè, d.32.n.25. Peccatorum venialium confeſſio exigit dolorem explicitum,d.2.n.78.79.

Pecunia.

Pecunia præſens non plus valet, quam futura,d.25.à n.1.Eo titulo nequit aliquid exigi vltra ſortem,n.14.

Pœnitentia.

Sacramentum Pœnitentiæ validum, & informe,defectu attritionis extenſivæ,non ſubiacet damnationi,d.2.n.50.Nec defectu doloris efficacis, ex ignorantiâ invincibili, n.54.De alijs,diſtinguendum,à n.55.Non requirere contritionem perfectam,eſt certum,n.61.Nova confeſſio ſine novo dolore,advertenter,non licet,n.75.76.Nec cõfiteri venialia cum ſolo dolore implicito, n.78.79. Licet tamen cum propoſito virtuali,n.80. Non damnatur confeſſio plurium venialium cum dolore ſolum alicuius,n.82.83. Dolor poteſt præcedere confeſſionem,n.86.Debet ad eam referri,n.87 Eſt certo valida,etſi dolor vno,vel duobus diebus præcedat, à n.88. Secus, ſi diſtaret per menſem,n.93. Eius integrotas, n.94. Circunſtantiæ aggravantes non pertinent ad valorẽ Sacramenti,n.96.Opinio negans obligationem illas confitendi, non damnatur,n.105. Nec quæ negat obligationem confitendi peccata dubia,ſi eſt verè probabilis,n.120.Certò ſufficit confiteri ſpeciem venialium,non deſignato numero,n.127. Certa eſt iuriſdictio circa venialia in quolibet Sacerdote, n.386. Nec aufertur per decretum de communione,n.417. Valide abſolvitur cum iuriſdictione probabili circa mortalia,qui ſimul ſe accuſat de venialibus,n.415. Confeſſio excommunicati bona fide,vel ignorantiâ facta an ſit valida? à n.428.Poteſt recipere Sacramentũ Pœnitentiæ in caſu vrgentiſſimæ neceſſitatis,n. 436.Et extra illum,ſecluſo ſcandalo,ſi per ipſum nõ ſtet,quominus abſolvatur,n.445 Valide & licitè accipitur abſolutio ab excõmunicato tolerato,n.450. Confeſſiones advertenter ad decretum hoc factæ, iuxta opinionem minus tutam,ſunt invalidæ, n. 455.Validæ ſunt factæ bonâ fide,n.456.

Periculum.

Differt periculum proximum ab occaſione proximâ,d.40.n.19. Quid ſit, n.10. Eſt triplex,n.13.Certum,ibi.Probabile, n. 14.Leve,n.16.Intrinſecum,& extrinſecũ, & mixtum,n.17.Formale,& materiale, n. 18.Voluntarium,& neceſſarium,n.21.Periculum probabile ſufficit ad occaſionem proximam,à n.28.& à n.47. Exponere ſe periculo probabili peccandi mortaliter, eſt peccatum mortale,n.40.

Pollutio.

Eſt intrinſecè mala,d.[illegible].à n.16. Magis diſſonat rationi,quam inceſtus,n.65. Etiã in infidelibus,n.78.Eius malitia oſtenditur ex vehementiâ voluptatis, n.86. Contumelioſa naturæ,à n.128. 29

Pontifex.

Non poteſt errare in materia morum, d.1.à n.2.An poſſit errare in materia probabili circa mores? n.62. Poteſt damnare opiniones anteà probabiles, n.75. Innoc. XI. edidit immediatè Decretum demnans has propoſitiones,n.87. Loquitur ex Cathedra,à n.89. Eſt declaratorium ſimul,& prohibitorium,n.110.Licet procederet ſine maturâ deliberatione, non poteſt errare, à n.105. Hoc decretum eſt definitio, n.118.Eſt præceptivum, n.194.Non eget promulgatione,quatenus damnat propoſitiones,n.195. Pro eius ſuſpenſione nequit rationabiliter ſupplicari,n.216.Quâ declarato-

ratorium eſt, populus peccaret graviter, ſi non acceptaret illud, n.228. Non pendet ab eius acceptatione, quà prohibitorium, n.235. Quà pœnale, ſi ex iuſtâ cauſâ populus non acceptaret, probabile eſt non peccaturum, n.238. Quomodo peccet violator illius, n 272. Pontifex etiam extra Cõcilium non poteſt errare in definitione articuli Fidei, n.126. Nequit ex Cathedra docere hæreſim, aut errorẽ, n.129. Nequit errare in cenſurâ propoſitionum, n 131. Pontifex damnans propoſitionem vt ſcandaloſam affirmat eſſe certò falſam, n.168. Pontifex poteſt fide ſupernaturali credere in hac hoſtia à ſe conſecrata eſſe Corpus Chriſti, d.14.n.92.

Poſſeſsio.

Ob ſolas rationes probabiles nequit poſſeſſor ſpoliari re poſſeſſa, d.23.n.40. Sola poſſeſſio nõ facit matrimonium validum, d.2.n.579. Nec ſufficit pro proprietate, n. 583. Poſſeſſio eſt ius certum prævalens cuilibet probabilitati oppoſitæ, d.3.n.33.& 23.n.45.

Præceptum.

Diligendi Deum obligat per ſe ad frequens exercitium, d.6.n.9. Punctum eius obligationis incertum eſt, n.18. Implere præcepta, quia Deo placitum eſt, eſt elicere actum charitatis, n.22. Frequenter elicitur à fidelibus timoratis, n.24. Ea obligatio probatur, n 27. Elicit actum charitatis, qui implet mandatum Dei, quia eſt mandatũ Dei, n.43.44. Pręceptum Fidei eliciendæ, d.11.n.2. Et confeſſionis Fidei, d.12.n.2. Præceptum diligendi proximum nõ obligare per ſe ad actum internum formalem, non damnatur etiam virtualiter, d.8.n.4 & ſeq. Eſt mens D.Thomæ, n.17. Eſt vera, n.31. Obligatio diligẽdi proximum in occaſione ſuccurrẽdi, eſt per ſe, n.34. Negans obligationem diligendi proximum actu interno, damnatur, n.41. Quinque pręcepta Eccleſia obligare ſub culpa, certum eſt, d.31. n.3. Qui labitur in mortale, non tenetur ex lege charitatis, vel iuſtitiæ, eligere medium iuſtificationis, d.6.n.48. Tenetur vero ex lege cavendi contingentiam ſuæ damnationis, n.52.

Princeps.

Quid poſſit in dubio circa valorem cõtractus? d.2.à n.591. Poteſt decernere pro valore, n 593. Imperanti ſubditus parère tenetur, in dubio invincibili, n.594. Et circa probabiliter licitum, n 599. Vide *Iudex.*

Privilegium.

Non dat iuriſdictionem privilegium vivæ vocis oraculo conceſſum, d.2.n.315. Mendicantibus conceſſa revocabilia ſunt, n. 335. Ex contractu lucrativo orta ſunt irrevocabilia, n.353. Etiam remuneratoria ſunt ex ſe irrevocabilia, niſi vtilitas publica aliud poſtulet, n.356. Tunc non egent cõpenſatione, n.365. Quoddam privilegium conceſſum Auguſtinianis, n.380. Extenditur improbabiliter, n.384.

Probabilitas.

Probabilitas practica, & ſpeculativa, d.21 n.54. Non valet á ſecũda ad primam, d.22 n.1. Tenuis probabilitas, d.4 n.2 In vrgentiſſimâ neceſſitate eſt licitè eligibilis, n.50. Vide *Propoſitio.*

Propoſitio.

Scandaloſa quæ ſit? d.1.n.147. Omnis propoſitio ſcandaloſa in materia morum eſt non probabilis, n. 158. Eſt certò falſa, n. 160. Propoſitio ex qua evidenter infertur propoſitio damnata, eſt certo falſa, n.165. Tenuiter probabilis non eſt materialiter minus probabilis, d.4.n.3. Neque probabiliter probabilis, n.10.17. Eſt ea, de cuius probabilitate meritò à pluribus dubitatur, n.34. Erronea quæ ſit, d.1.n.136. Quę errori proxima, n.157. Quando valeat à propoſitione ſpeculativa ad practicam, d.23.n. 27. Propoſitio probabilis poteſt amittere ſuam probabilitatem, d.1.n.71. Etiam intrinſecam, n.72.& n.79. Propoſitio antiquata, d.1.n.264.

R.

Regulares.

Privilegium conceſſum Auguſtinianis ad diſpenſandum in impedimento occulto, in 1.& 2.gradu, d.2.n.380. Improbabiliter extenditur, n.384. vide *Approbatio.* Prælatus regularis poteſt pręcipere actum internum contentum in Regula, d.34.n.33. & 43. Regulares, vi Bullæ, poſſe abſolvi à reſervatis, plures docuere, d.2.n.178. Eſt improbabile, á n.188. In Religionum approbatio-

Digitized by Google

batione non poſſe errare Pontificem, certum eſt, d.1.n.16. Regularium privilegia ſunt revocabilia de plenitudine poteſtatis, d.2.n.342.

Reſtitutio, vide *Furtum*, & *Famuli*.

Conſulens damnum alteri illatum, tenetur ad reſtitutionem, d.23.n.120. Aliquando non tenetur, n.124. Quotupliciter poteſt movere, n.125. Non tenetur, qui revocat conſilium ſimplex, n.133. Si oſtendit artificium inferendi damnum, licet revocet conſilium, tenetur, n.135. Tenetur etiam, ſi propoſuit motivum vrgens, n.137. Qui conſultus ab imperito reſpondit, nõ teneri ad reſtitutionem: tenetur, niſi ſuum revocet conſilium, n 141. Secus, ſi revocet, n.143. Qui magni ponderis interceſſione ſententiam obtinuit in præiudicium alterius, tenetur reſtituere, n.146. Secus, ſi interceſſionem revocet, vel declaret, n.147. Qui inducit ad minus dammum, cum alter determinatus eſt inferre maius, licitè operatur, n.148 Niſi omninò poſſit impedire damnificationem, n.151. Homini determinato inferre maius damnum vni, non licet ſuadere vt minus damnum inferat alteri, n.162. Niſi hic teneatur ſe huic ſubijcere pro alio, n. 164.

Reſtrictio mentalis.

Eius vſus olim viſus probabilis, d. 19. n.1. Iam non licet, n.12. Etiam ſine iuramento, n.13. Plures caſus in quibus videtur neceſſaria, á n.14. Non damnatur amphibologia ex ſignificatione vocum orta, n.32.35. Aut ex circunſtantijs, n.36. Aut in ſenſu metaphorico, n.46. Aut cum reſpondetur ad mentem interrogantis, n.48. Aut per circumlocutionem, n.53. Vti vocibus materialiter ſumptis, non approbatur, n.52. Nil aliud damnatur, præter reſtrictionem mentalem, n.88. & ſeq. Quo pacto poteſt reſpondere confeſſarius rogatus de peccato in confeſſione audito, n.65. Aut Secretarius Inquiſitionis, n.70. Et alij, qui debent occultare veritatem, n.67. & ſeq.

Reus.

Poteſt excuſari á periurio, ne gabellam evidenter iniuſtam cogatur ſolvere, d.19. n. 77. Reus criminis capitalis ſemiplenè probati non tenetur fateri, n. 81. vide *Honor*.

S.

Sacerdos.

Quilibet habet iuriſdictionem ad venialia, d.2.n.409. Licet prohibeatur ſimplex Sacerdos abſolvere à venialibus, n. 417. Non tamen aufertur illi iuriſdictio, n.418,

Sacramentum.

Simulare adminiſtrationem Sacramentorum, ob metum vrgentem, non licet, d. 20.n 14. vide *Simulatio*. Quo ſenſu ſequẽda ſit opinio tutior circa valorem Sacramenti? d.2.n.1. Quæ ſit tutior? n.7. Exponens fruſtrationi Sacramentum (extra caſum neceſſitatis) damnatur, n.14. Vti opinione minus tutâ de valore, eſt contra reverentiã Sacramenti, n.23. Recipiens Sacramentum, cum opinione minus probabili, relictâ tutiore, graviter peccat, n.28. Sacramentum validum, & informe, vide *Pœnitentia*.

Simonia.

Quid ſit? d. 27. n. 3. Quotuplex, n.6. Datur Simonia iuris humani, à n.8. Simonia eſt permutare Beneficium ſine authoritate Prælati, n. 12. Dare temporale vt motivum pro ſpirituali, vel è contra, eſt Simonia, à n.14. In Simonia non datur parvitas materiæ, n.21. Promittens ſe gratum fore, ſi non intendat dare temporale pro ſpirituali, Simoniacum nõ eſt, n.65. Secus ſi intendat, n.66. Eſt Simonia conventionalis, n.67. Pactum dandi temporale pro ſpirituali, in compenſationem gratuitam, eſt Simonia, à n.43. Donatio gratuita facta collatori Beneficij, ſi ſit prohibita ab Eccleſia, eſt Simonia, n.74. Beneficium poteſt dari, & accipi propter finem intrinſecum ſuſtentationis temporalis, n.90. In actione virtutis reſpicere rem temporalem vt finem primarium, Simonia eſt, n.99. Dare beneficium propter rem temporalem, vt finem ſecundarium, ſi id movet ad collationem, eſt Simonia: ſecus, ſi non movet, n.99. & 105.

Simulatio.

Eſt duplex, d.20.n.2. Simulatio formalis eſt mendacium, n.3. Secus, materialis, n. 4. In adminiſtratione Sacramenti vtraque damnatur, n.14. Et dare hoſtiam non conſecratam pro conſecratâ, n 26. Et proferre verba conſecrationis ſine animo con-

Digitized by Google

conſecrandi,n.37. Quid ſi proferantur alia verba? n 42. Non licet proferre verba abſolutionis ſine intentione abſolvẽdi, n.49. In receptione Sacramenti ſimulatio virtualiter reprobatur,n.65. Damnatur,pœnitens ſimulans confeſſionem,vt confeſſarium ſolicitet,n.68. Qui accedit ad tractãdum negotium, cum intentione decipiendi adſtantes,mendacij reus eſt,n.71. Abſque eâ intentione,non peccat,n.73.Simulare Sanctitatem quando ſit peccatum mortale,d.18.n,19.

T.

S.Thomas.

Explicatur,d.8.n.17. Defenditur,d.10. n. 5. & 15. Eius mens de poteſtate legis humanæ circa actus internos,d.34 n.21.

P.Thomas Sanchez.

Defenditur,d.18.n.9 & d.23.n.83.

V.

Vſura.

Eam eſſe illicitam,de Fide eſt,d.25.n.9. Eſt lucrum ex contractu mutui,n.10. Si mutuo addatur alius contractus, non eſt vſura, n.11. Exigere aliquid vltra ſortem ratione pecuniæ præſentis,vſura eſt, n.14. Etiam ſi ſit titulo gratitudinis,n.51. Obligare mutuatarium, vt merces mutuantis emat,vſura eſt,n.59.

Digitized by Google

LECTOR BENEVOLE.

PAucis te moror. Authorem huius operis noſti P. Ioannem de Cardenas, Hiſpalenſem, natalibus illuſtrem, virtutibus clariſſimũ, omni doctrinæ luce conſpicuum. Qui Societati Ieſu à puero adſcriptus in eâ ad omnem virtutem conformatus eſt, quarum per diuturnum vitæ ſpatium nobilia dedit exempla. Eloquentia, Philoſophiâ, Theologiâque apprimè excultus, ingenio aſſiduâque lectione in virum evaſit ſane Doctum, Sapientemque. Prudentiam, imperandi Artem, oſtendit tum Marcenenſi Collegio, tum Hiſpalenſi, deinde in Domo Probationis Rector, in Profeſſorum Domo Præpoſitus, & demum Bœthicæ Provincialis. Eum ad ſuorum filiorum inſtitutionem expetivit Exc. D. D. Rodericus Poncius de Leon Dux de Arcos, qui per multos annos P. Ioannis de Cardenas conſilijs ad difficiliora negotia tractanda vſus eſt. Eum deinceps, & ſuum Theologum nuncupavit, & ſibi à confeſſionibus eſſe voluit incomparabilis Præſul D. D. Ambroſius Ignatius Spinola, & Guzman, cuius eximia perfectio multum tanti Magiſtri, Ductoriſquè Sapientiæ debuit. Et qui ſeceſſum, & litteras ſemper amaverat, poſtremis hiſce annis ſe totum illis tradidit; quin tamen confeſſionibus, miniſterijſquè Societatis, quibus animarum ſalutem procurat, ſe ſubtraheret. Intima illi cum Deo converſatio, cum B. Virgine dulcis, ac frequens allocutio, cum S. P. N. Ignatio fervens, ac plane filialis devotio.

Longum eſſet per omnia decurrere. Id noveris, Vitæ integritate, Modeſtiâ, Candore, Humilitate, Ingenij Acumine, Senſuum Profunditate, Rationum pondere, Eruditionis copiâ inter Magnos, ac præcellentes viros meritò recenſendum. Obijt prope ſeptuagenarius die 6. Iunij ann. 1684. Plura ſunt eius Ingenij monumenta.

1. Geminum Sydus Mariani Diadematis, ſive duplex diſputatio de infinitâ Dignitate Matris Dei, & eius gratia ſimpliciter infinita. Lugduni ann. 1673.

2. Criſis Theologica, in qua plures Morales quæſtiones enodantur. Opus doctiſſimum, & vtiliſſimum. Tribus tomis; duo primi editi ſunt Lugduni anno 1670. tertius Hiſpali ann. 1680.

3. Criſis Theologica in qua propoſitiones damnatæ à SS. D. N. Innocentio XI. explicantur. Ibidem ann. 1687.

4. Hiſpanô Idiomate edidit Vitam V. V. Damianæ de las Llagas. Hiſpali an. 1675.

5. Vitam D. Michaëlis Mañara Hiſpalenſis Nobilis, Virtutis fama notiſſimi. Ibidem ann. 1682.

6. Septem Meditationes de Chriſto Crucifixo. Ibidem ann. 1678.

7. B. Ignatij de Loyola Novennales preces, & Coronam Hiſpanice. *La Novena.* Ibidem 1679.

8. Poſſemus etiam numerare quam plurima Edicta, Eloquentia Sacra, pietate, ac gravitate pleniſſima, quibus Oves ſuas Illuſtriſſ. D. Ambroſius Ignatius Spinola, & Guzman, Hiſpalenſis Archiepiſcopus, pro temporum varietate exhortatus eſt: quæ noſtri Authoris opera, & labore confecta ſunt; ſicut & plura alia minutiora pietati alendæ aptiſſima. Necnon Morales Reſolutiones, ex quibus iuſtum confici Volumen poſſet, doctrinę varietate, caſuum difficultate, & ſapienti enodatione gratiſſimas futuras; quas Authoris obitu amiſimus. Vale.

DECRE-

Digitized by Google

DECRETUM
SS. D. N. INNOCENTIJ XI.

FERIA V. DIE 2. MARTIJ 1679.

IN GENERALI CONGREGATIONE SANCTÆ Romanæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis habita in Palatio Apoſtolico Vaticano coram Sanctiſſimo D.N. D. Innocentio Diuina Prouidentia Papa XI. ac Eminentiſſimis, & Reuerendiſſimis Dominis S. R. E. Cardinalibus in tota Republica Chriſtiana contra hæreticam prauitatem Generalibus Inquiſitoribus a Sancta Sede Apoſtolica ſpecialiter deputatis.

SAnctiſſimus D. N. Innocentius Papa XI. prædictus omium ſibi à Deo creditarum ſaluti ſedulò incũbens,& ſalubre opus in ſegregandis noxijs doctrinarũ paſcuis ab innoxijs à fel.record. Alexandro VII. Prædeceſſore ſuo inchoatũ proſequi volens: plurimas propoſitiones partim ex diuerſis vel libris, vel theſibus, ſeú ſcriptis excerptas,& partim nouiter adinuentas; Theologorum plurium examini, & deindè Eminentiſſimis, & Reverendiſſimis Dominis Cardinalibus contra hæreticam pravitatem Generalibus Inquiſitoribus ſubiecit. Quibus propoſitionibus ſedulò,& accuratè ſæpiús diſcuſſis, eorundem Eminentiſſimorum Cardinalium, & Theologorum votis per Sanctitatem ſuam auditis: Idem Sanctiſſimus D. N. re poſteà maturè conſiderata,ſtatuit, & decreuit: pro nunc *ſequentes propoſitiones*, & *vnamquamque ipſarum,ſicut iacent*, *vt minimùm tamquàm ſcandaloſas*, & *in praxi perniciosas*, *eſſe damnandas*, & *prohibendas*, ſicuti eas damnat, & prohibet. Non intendens tamen Sanctitas ſua per hoc Decretum alias propoſitiones in ipſo non expreſſas, & Sanctitati ſuæ quomodolibet, & ex quacumque parte exhibitas, vel exhibendas vllatenús approbare.

1. Non eſt illicitum in Sacramentis conferendis ſequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore, niſi id vetet lex, conventio, aut periculum gravis damni incurrendi. Hinc ſententia probabili tantúm vtendum non eſt in collatione Baptiſmi, Ordinis Sacerdotalis,aut Epiſcopalis.

2. Probabilitèr exiſtimo,Iudicem poſſe iudicare iuxtà opinionem etiam minús probabilem.

Digitized by Google

3. Generatìm dum probabilitate, ſivè intrinſeca, ſiuè extrinſeca quantumvis tenui, modò à probabilitatis finibus non exeatur, confiſi aliquid agimus, ſemper prudentèr agimus.

4. Ab infidelitate excuſabitur Infidelis non credens ductus opinione minùs probabili.

5. An peccet mortalitèr, qui actum dilectionis Dei ſemel tantùm in vita eliceret, condemnare non audemus.

6. Probabile eſt, nè ſingulis quidem rigoroſè quinquennijs per ſe obligare præceptum charitatis erga Deum.

7. Túnc ſolum obligat, quando tenemur iuſtificari, & non habemus aliã viam, qua iuſtificari poſſumus.

8. Comedere, & bibere vſque ad ſatietatem ob ſolam voluptatem, non eſt peccatum, modò non obſit valetudini: quia licitè poteſt appetitus naturalis ſuis actibus frui.

9. Opus coniugij ob ſolam voluptatem exercitum omni penitùs caret culpa, ac defectu veniali.

10. Non tenemur proximum diligere actu interno, & formali.

11. Præcepto proximum diligendi ſatisfacere poſſumus per ſolos actus externos.

12. Vix in Sæcularibus invenies, etiam in Regibus ſuperfluum ſtatui. Et ita vix aliquis tenetur ad eleemoſynã, quando tenetur tantùm ex ſuperfluo ſtatui.

13. Si cum debita moderatione facias, potes abſque peccato mortali de vita alicuius triſtari, & de illius morte naturali gaudere, illam inefficaci affectu petere, & deſiderare, non quidem ex diſplicentia perſonæ, ſed ob aliquod temporale emolumentum.

14 Licitum eſt abſoluto deſiderio cupere mortem Patris, non quidem, vt malum Patris, ſed vt bonum cupientis, quia nimirum ei obventura eſt pinguis hereditas.

15. Licitum eſt filio gaudere de parricidio Parentis à ſe in ebrietate perpetrato propter ingentes diuitias indè ex hereditate conſecutas.

16. Fides non cenſetur cadere ſub præceptum ſpeciale, & ſecundùm ſe.

17. Satis eſt, actum fidei ſemel in vita elicere.

18. Si à poteſtate publica quis interrogatur; fidem ingenuò confiteri, vt Deo, & fidei glorioſum conſulo; tacere, vt peccaminoſum per ſe non damno.

19. Voluntas non poteſt efficere, vt aſſenſus fidei in ſe ipſo ſit magis firmus, quàm mereatur pondus rationum ad aſſenſum impellentium.

20. Hinc poteſt quis prudentèr repudiare aſſenſum, quem habebat ſupernaturalem.

21. Aſſenſus fidei ſupernaturalis, & vtilis ad ſalutem ſtat cùm notitia ſolúm probabili revelationis; immò cum formidine, qua quis formidet, ne non ſit locutus Deus.

22. Non niſi fides vnius Dei neceſſaria videtur neceſſitate medij; non autem explicita Remuneratoris.

23. Fides latè dicta ex teſtimonio creaturarum, ſimilivè motivo, ad iuſtificationem ſufficit.

24. Vocare Deum in Teſtem mẽdacij levis non eſt tanta irreverentia, propter quam velit, aut poſſit damnare hominem.

25. Cum cauſa licitum eſt iurare ſine animo iurandi, ſiuè res ſit levis, ſiuè gravis.

26. Si quis, vel ſolus, vel coràm alijs, ſiuè interrogatus, ſiuè propria ſpontè, ſiuè recreationis cauſa, ſiuè quocumque alio fine iuret, ſe non feciſſe aliquid, quod revera fecit, intelligendo intra ſe aliquid aliud, quod non fecit, vel aliam viam ab ea, in qua fecit, vel quodvis aliud additum verum, revera non mentitur, nec eſt periurus.

27. Cauſa iuſta vtendi his amphibolo-

bolo-

Digitized by Google

bologijs eſt, quoties id neceſſarium,aut vtile eſt ad ſalutem corporis,honorem, res familiares tuendas, vel ad quemlibet alium virtutis actum, itavt veritatis occultatio cenſeatur túnc expediens,& ſtudioſa.

28. Qui mediante commendatione,vel munere ad Magiſtratum,vel Officium publicum promotus eſt, poterit cum reſtrictione mentali præſtare iuramentum, quod de mandato Regis à ſimilibus ſolet exigi, non habito reſpectu ad intentionem exigentis, quia non tenetur fateri crimen occultum.

39. Vrgens metus gravis eſt cauſa iuſta Sacramentorum adminiſtrationem ſimulandi.

30. Fas eſt viro honorato occidere invaſorem, qui nititur calumniam inferre, ſi alitèr hæc ignominia vitari nequit;idem quoque dicendum, ſi quis inpingat alapam,vel fuſte percutiat, & poſt impactam alapam,vel ictum fuſtis fugiat.

31. Regularitèr occidere poſſum furem pro conſeruatione vnius aurei.

32. Non ſolúm licitum eſt defendere defenſione occiſiua,quæ actu poſſidemus, ſed etiã ad quæ ius inchoatum habemus,& quæ nos poſſeſſuros ſperamus.

33. Licitum eſt tàm heredi, quàm legatario contra iniuſtè impedientem, ne vel hereditas adeatur,vel legata ſolvantur,ſe talitèr defendere, ſicut & ius habenti in Cathedram,vel Præbendam contra eorum poſſeſſionem iniuſtè impedientem.

34. Licet procurare abortum ante animationem fœtus, ne puella deprehenſa gravida occidatur, aut infametur.

35. Videtur probabile,omnem fœtum,quandiù in vtero eſt,carere anima rationali, & tunc primúm incipere eãdem habere, cùm paritur: ac conſequentèr dicendum erit, in nullo abortu homicidium committi.

36. Permiſſum eſt furari, non ſolùm in extrema neceſſitate, ſed etiam in gravi.

37. Famuli, & famulæ domeſticæ poſſunt occultè heris ſuis ſubripere ad compenſandam operam ſuam, quam maiorem iudicant ſalario, quod recipiunt.

38. Non tenetur quis ſub pœna peccati mortalis reſtituere, quod ablatum eſt per parva furta, quantumcumque ſit magna ſumma totalis.

39. Qui alium mouet, aut inducit ad inferendum grave damnum tertio, non tenetur ad reſtitutionem iſtius dãni illati.

40. Contractus Mohatra licitus eſt,etiam reſpectu eiuſdem perſonæ, & cum contractu retrovenditionis præviè inito,cúm intentione lucri.

41. Cúm numerata pecunia pretioſior ſit numerandâ, & nullus ſit, qui non maioris faciat pecuniam præſentem,quàm futuram, poteſt creditor aliquid vltrà ſortem à mutuatario exigere, & eo titulo ab vſura excuſari.

42. Vſura non eſt, dùm vltrà ſortem aliquid exigitur tamquam ex benevolentia, & gratitudine debitum, ſed ſolùm ſi exigatur tamquam ex iuſtitia debitum.

43 Quidni, non niſi veniale ſit,detrahentis auctoritatem magnam ſibi noxiam falſo crimine elidere?

44. Probabile eſt, non peccare mortalitèr, qui imponit falſum crimen alicui, vt ſuam iuſtitiam, & honorem defendat. Etſi hoc non ſit probabile, vix vlla erit opinio probabilis inTheologia.

45. Dare temporale pro ſpirituali non eſt ſimonia,quando temporale non datur tamquàm pretium, ſed dumtaxat tamquàm motivum conferendi, vel efficiendi ſpirituale: vel etiàm quando temporale ſit ſolùm gratuita compenſatio pro ſpirituali,aut è contra.

46. Et id quoque locum habet,

Digitized by Google

etiam ſi temporale ſit principale motivum dandi ſpirituale; immò etiàm ſi ſit finis ipſius rei ſpiritualis, ſic vt illud pluris æſtimetur, quàm res ſpiritualis.

47. Cùm dixit Concilium Tridẽtinum, eos alienis peccatis communicantes mortalitèr peccare, qui, niſi quos digniores, & Eccleſiæ magis vtiles, ipſi iudicaverint, ad Eccleſias promovent; Concilium vel primò videtur per hoc *digniores* non aliud ſignificare velle, niſi dignitatem eligendorum, ſumpto comparativo pro poſitivo; vel ſecundò locutione minùs propria ponit digniores, vt excludat indignos, non verò dignos; vel tandem loquitur tertiò, quando fit concurſus.

48. Tam clarum videtur, fornicationem ſecundùm ſe nullam involvere malitiam, & ſolúm eſſe malam, quia interdicta, vt contrarium omninò rationi diſſonum videatur.

49. Mollities iure naturæ prohibita non eſt. Vnde ſi Deus eam non interdixiſſet, ſæpè eſſet bona, & aliquando obligatoria ſub mortali.

50. Copula cùm coniugata, conſentiente marito, non eſt adulterium; adeòque ſufficit in confeſſione dicere, ſe eſſe fornicatum.

51. Famulus, qui ſubmiſſis humeris ſcientèr adiuuat herum ſuum aſcendere per feneſtras ad ſtuprandum virginem, & multotiès eidem ſubſervit deferendo ſcalam, aperiendo ianuam, aut quid ſimile cooperando, non peccat mortalitèr, ſi id faciat metu notabilis detrimenti, puta ne à Domino malè tractetur, ne torvis oculis aſpiciatur, ne domo expellatur.

52. Præceptum ſervandi feſta non obligat ſub mortali, ſepoſito ſcandalo, ſi abſit contemptus.

53. Satisfacit præcepto Eccleſiæ de audiendo Sacro, qui duas eius partes, imò quatuor ſimul à diverſis Celebrantibus audit.

54. Qui non poteſt recitare Matutinum, & Laudes, poteſt autem reliquas Horas, ad nihil tenetur, quia maior pars trahit ad ſe minorem.

55. Præcepto Communionis annuæ ſatisfit per ſacrilegam Domini mãducationem.

56. Frequens Confeſſio, & Communio, etiam in his, qui gentilitèr vivunt, eſt nota prædeſtinationis.

57. Probabile eſt, ſufficere attritionem naturalem, modò honeſtam.

58. Non tenemur Confeſſario interroganti fateri peccati alicuius conſuetudinem.

59. Licet ſacramentalitèr abſolvere dimidiatè tantùm confeſſos ratione magni concurſus Pœnitentium, qualis v. g. poteſt contingere in die magnæ alicuius feſtiuitatis, aut Indulgentiæ.

60. Pœnitenti habenti conſuetudinem peccandi contra legem Dei, Naturæ, aut Eccleſiæ, etſi emendationis ſpes nulla appareat, nec eſt neganda, nec differenda abſolutio; dummodo ore proferat, ſe dolere, & proponere emẽdationem.

61. Poteſt aliquando abſolvi, qui in proxima occaſione peccandi verſatur, quàm poteſt, & non vult omittere, quinimò directè, & ex propoſito quærit, aut ei ſe ingerit.

62. Proxima occaſio peccandi non eſt fugienda, quando cauſa aliqua vtilis, aut honeſta non fugiendi occurrit.

63. Licitum eſt quærere directè occaſionem proximam peccandi pro bono ſpirituali, vel temporali noſtro, vel proximi.

64. Abſolutionis capax eſt homo, quantumvis laboret ignorantia Myſteriorum Fidei, & etiam ſi per negligentiam, etiam culpabilem neſciat Myſterium Sanctiſſimæ Trinitatis, & Incarnationis Domini Noſtri Ieſu-Chriſti.

65. Sufficit illa Myſteria ſemèl credidiſſe.

Quicumque autem cuiuſvis conditionis, ſtatus, & dignitatis illas, vel illarum

Digitized by Google

rum aliquam coniunctim,vel diuiſim defenderit,vel de eis diſputativè, publicè, aut priuatìm tractàuerit, vel prædicauerit, niſi forſàn impugnando, ipſo facto incidat in excommunicationem latæ ſententiæ, à qua non poſſit (præter quam in articulo mortis) ab alio quacumque etiam dignitate fulgente, niſi pro tempore exiſtente Romano Pontifice,abſolui.

Inſupèr diſtrictè in virtute Sanctæ Obedientiæ, & ſub interminatione Diuini iudicij prohibet omnibus Chriſti fidelibus, cuiuſcumque conditionis,dignitatis, & ſtatus, etiā ſpeciali, & ſpecialiſſima nota dignis, nè prædictas opiniones, aut aliquam ipſarum ad praxim deducant.

Tandèm, vt ab iniurioſis contentionibus Doctores, ſeù Scholaſtici, aut alij quicumque in poſterùm ſe abſtineant,& vt paci,& charitati conſulatur; idem Sanctiſſimus in virtute Sanctæ Obedientiæ eis præcipit, vt tàm in libris imprimendis, ac manuſcriptis,quā in Theſibus, Diſputationibus,ac Prædicationibus caueant ab omni cenſura,& nota,nec non à quibuſcumque convicijs contra eas propoſitiones, quæ adhùc inter Catholicos hinc indè controvertuntur,donec àS. Sede recognitæ ſuper eiſdem propoſitionibus iudicium proferatur.

Franciſcus Ricardus Sanctæ Romanæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis Not.

Locus ✠ Sigilli.

Anno à nativitatate D. N. Ieſu-Chriſti milleſimo ſexenteſimo ſeptuageſimo nono Indictione ſecunda,die verò 3.menſis Martij,Pontificatus autem Sanctiſsi.in Chriſto Patris, & D.N.D. Innocentij Diuinæ Providentia Papæ XI.anno tertio,ſupradictum Decretum affixum,& publicatum fuit ad valvas Baſilicæ Principis Apoſtolorum, Cancellariæ Apoſtolicæ, & in acie Campi Floræ,ac in alijs locis ſolitis,& conſuetis Vrbis per me Franciſcum Perinum, eiuſdem Sanctiſsi. D. N.D. Papæ, & Sanctiſsimæ Inquiſitionis Curſorem.

Digitized by Google

Digitized by Google

DISERTATIO PRIMA

PROŒMIALIS.

Quomodo debeant Catholici revereri, & propugnare hoc decretum Innocentij XI. Vbi de qualitatibus huius decreti.

CAPUT I.

An Romanus Pontifex loquens ex Cathedra poſſit errare in materia morum?

1. LAtiſſime egi de hac materia in 1. part. Criſ. Theol. diſp. 9. præcipue cap. 6. & cap. 20. contra eam opinationem Caramuelis, quod *Non datur in mundo viſibili authoritas damnandi opiniones probabiles.* Sed cum ea tractatio maxime neceſſaria ſit ad intelligendam authoritatem huius decreti, durum videbitur lectori, quod illum mittam ad quærendum eam primam partem meæ Criſis præfatæ. Ideo ergo quamvis nimis importunus videar, ſcribendo eadem ſemel & iterum; placuit tamen conſulere potius vtilitati Lectoris, quam metuere meæ exiſtimationi. Quare in præſenti diſſertatione multa repetam ex ea diſp. 9. quibus multa etiam ſuperaddam ad complementum materiæ.

ARTICULUS I.

Quid cenſeant Theologi de hac quæſtione?

SUMMARIUM.

Quod Pontifex erret in materia morũ, repugnat ſanctitati Eccleſiæ. Ex Suario, Bellarmino, Cano, & pluribus alijs. n. 2. & ſeqq.

Si Pontifex erraret in materia morum, erraret etiam circa Fidem. Ex eiſdem authoribus. n. 4. & ſeqq.

Quare Pontifex non poſsit errare in approbatione Religionum? Ex S. Thom. n. 16.

Quomodo Authores diſtinguant materiam morum à materia Fidei? n. 17.

An doctrina tradita non ſolum intelligatur, quando præcipit, ſed etiam quando approbat, vel reprobat? n. 18.

2. IN loco citato ſcripſi hæc, quæ reproduco, aliquibus ſuperadditis [Certiſſimum eſt inter Catholicos Doctores, Romanum Pontificem loquentem ex Cathedra errare non poſſe in materia morum. Ita P. Suarez diſp. 5. de Fide, ſect. 8. num. 7. Attentione digna ſunt Suari eius verba: *Approbare autem turpia pro honeſtis, & è converſo, damnare honeſta tamquam iniqua, repugnat virtuti, & ſanctitati Eccleſiæ; & ideo in his etiam non poteſt errare Pontifex.* Pro quo citat alios Doctores. Idem docet tom. 3. de Religion. lib. 2. cap. 17. num. 19.

3. Ex quibus verbis hæc reſultat demonſtratio. Certiſſimum eſt ex Fide, Eccleſiam eſſe ſanctam: ſed approbare turpia pro honeſtis, & damnare honeſta tamquam iniqua, repugnat

nat

nat ſanctitati Eccleſiæ: ergo repugnat principio certiſſimo. Sed quod repugnat principio certiſſimo, eſt certiſſime falſum; ergo certiſſime falſum eſt, quod Eccleſia poſſit approbare turpia pro honeſtis, & damnare honeſta tamquam iniqua. Sed quod Romanus Pontifex docet Eccleſiam, Eccleſia approbat (hoc enim nomine intelligimus Eccleſiam cum ſuo capite) & quod Pontifex docet damnandum, Eccleſia damnat: ergo ſi Romanus Pontifex poſſet approbare turpia pro honeſtis, & damnare honeſta tamquã iniqua, illa approbaret, & hæc damnaret Eccleſia.

4. Idem tamquam certiſſimum tenet Card. Bellarminus lib. 4. de Romano Pontifice, cap. 1. vbi pollicetur, ſe demonſtraturum, iudicium Romani Pontificis eſſe infallibile in materia Fidei, & morum. Et circa materiam morum id præſtat cap. 5. in cuius fine hæc habet verba. *Quod autem non poſſit Pontifex errare in moribus per ſe bonis, vel malis, probatur. Nam tunc Eccleſia non poſſet vere dici ſancta: vt in ſymbolo Apoſtolorum vocatur. Nam ſancta dicitur potiſſimum ob ſanctam profeſsionem, vt alibi oſtendimus; quia nimirum legem, & profeſsionem ſanctam profitetur, quæ nihil docet falſum, nihil præcipit malum. Secundo, quia tunc neceſſario erraret circa Fidem. Nam Fides Catholica docet, omnem virtutem eſſe bonam, omne vitium eſſe malum: ſi autem Papa erraret præcipiendo vitia, vel prohibendo virtutes, teneretur Eccleſia credere, vitia eſſe bona, & virtutes malas.*

5. Idem docet Canus lib. 5. de locis cap. 5. concluſ. 2. §. *Deinde.* Vbi ita ait: *Si enim Eccleſia, vel expreſſo iudicio, vel lege latâ turpia probaret, aut reprobaret honeſta, hic iam nimirum error non ſolum Fidelibus peſtem, ac perniciem afferret, ſed Fidei etiam quodammodo adverſaretur, quæ omnem virtutem probat, vniverſa vitia condemnat.* Vbi notanda ſunt ea verba; *vel expreſſo iudicio, vel lege lata:* vtroque enim modo repugnare ſanctitati Eccleſiæ, & veritati Fidei, affirmat Canus. Et mox: *Ita ſi errat illa, Chriſtus nobis erroris Autor eſt. Quod qui videat, nõ modo indocte, ſed etiã impie faciat, ſi Eccleſiam in morum doctrina errare contendat.*

6. Et licet Canus videatur prius limitaſſe concluſionem, dicendo, Eccleſiam non poſſe errare in materia morum, qui neceſſarij ſunt ad ſalutẽ, quaſi ſint alij mores non neceſſarij ad ſalutem, in quibus poſſit errare; cæterum in duabus periodis proxime relatis ſatis declaravit, honeſtatem cuiuslibet moris vt proſecutione dignam, & turpitudinem cuiuslibet moris vt fugiendam, eſſe mores neceſſarios ad ſalutem, in quorum approbatione errare Eccleſia non poſſit. Nam doctrina de honeſtate, vel turpitudine cuiuslibet actionis moralis eſt neceſſaria ad ſalutem; pendet enim ſalus animarum ex eo, quod dignoſcatur, quidquid turpe, & quidquid honeſtum occurrerit.

7. Idem tradit ſylveſter verb. *Fides*, num. 2. vbi ſic ait: *Ad Fidem pertinet inhærere determinationi Pontificis Summi in his, quæ ſunt Fidei, imò etiam in his, quæ ſpectant ad bonos mores, quia in huiuſmodi etiam Eccleſia errare non poteſt, & conſequenter nec Caput eius, in quantum Caput, ſive in quantum Pontifex.*

8. P. Caſtro Palao tom. 1. tract. 4. diſp. 1. punct. 5. num. 4. docet eſſe de Fide, non poſſe Romanum Pontificem errare ſtatuendo aliquid à tota Eccleſia obſervandum, quod legi divinæ, vel naturali contrarium ſit. Et tenet etiam, id eſſe de Fide, loquendo de lege, ſeu conſtitutione lata pro vna Provincia, cum Mag. Bañez 2. 2. C. Palao

quæſt.

Digitized by Google

quæſt. 1.art. 10. dub. 6. concluſ. 1.in breviori Commentario.

9. Cuius Magiſtri verba hæc
Bañez. ſunt. *Summus Pontifex, aut Eccleſia in ferendis legibus ad totius Eccleſiæ neceſſarios mores ſpectantibus non poteſt errare. Probatur concluſio. Nam Chriſtus D.Mathæi 16.& 18. & Ioannis 20.promiſit,& tradidit claves Regni cælorum Petro, & ſucceſſoribus, ut fidelibus aperirent cæleſtem ianuam: ſed regnum cælorum clauditur non ſolum ignorantia Fidei, ſed etiam rerum agendarum: ergo in Eccleſia clavis poteſtatis eſt ad firmiter ſtatuendum de moribus obſervandis à Fidelibus.* Vide infra num.16.

Granado. 10. P.Granado 2. 2. controv. 1. tract.7.diſp.2. ſect. 2. num. 11. ſic ait: *Quod attinet ad morum doctrinam, non minus certum eſt, non poſſe definiri à Pontifice eſſe bonum id, quod peccatum eſt, quam eſt certum, non poſſe errare in doctrina Fidei.*

11. P.Valencia 2.2.diſp.1.quæſt.
Valencia. 1.punct.7.quæſt.6.§.40. id ipſum late probat; & id intelligere, non ſolum errare non poſſe Pontificem in rebus Fidei, ſed neque quoad mores, conſtat ex §.41. verſ. *Reſpondeo ſi Pontificis.* illis verbis. *Ita abſque ulla reſtrictione dicendum eſt, quidquid Pontifex in rebus controverſis ad pietatem ſpectantibus determinat, infallibiliter illum determinare, quando, ut expoſitum eſt, univerſam Eccleſiam obligat.* Et verſu. *Ad aliud.* eamdē infallibilitatem attribuit Pontifici, quando approbat aliquod vitæ Religioſæ inſtitutum; id enim ſpectat ad mores.

12. P.Petrus Hurt. 2. 2. tom. 2.
P. Hurt. diſp.163.§.139.ſic ait. *Recognoſce.... præſertim Cardin.Bellarminum tom.1. lib.4.de Romano Pontif.cap. 5. aſſerentem, Pontificem errare non poſſe approbando malum pro bono. Contra quam doctrinam ſolum ſcripſere hæretici nonnulli; quos refert, & refellit P.Gretſerus tom.1.in defenſione eius capitis. Et quidem ſi Pontifex poſſet ea in parte errare, etiam poſſet in doctrina: exiſtimaret enim licere, quod non licet; & eius occaſione Fideles etiam errarent.*

12. Lugo Card.diſp. 20. de Fide
ſect.3.num.109.ſic ait: *Hinc enim colligunt Theologi, Summum Pontificem non poſſe errare in decretis morum, quæ pro Eccleſia univerſali proponit: quia, ut notavit Bellarminus lib. 4. de Rom. Pontif.cap. 5. ſi Pontifex loco virtutis præciperet vitium, Fideles, qui obedire tenentur Pontifici, deberent credere, vitium eſſe bonum, ut illud honeſte amplecterentur, in quo iudicio deciperentur, & errarent omnes.* Lugo.

13. Petrus de Aragon 2.2.quæſt Aragon.
1. art. 10. tract. de Summo Pontifice dub.2. §. *Ais tamen.* ſic ait: *Papa cum definit doctrinam Fidei, & morum, eamque proponit toti Eccleſiæ credendam, nullo modo poteſt errare.* Et pro S. Thom.
ea citat S. Thomam in eadem quæſt. Caietan.
1. art. 10. & in tract. contra errores Turrecre.
Græcorum cap. 67. Caietanum tract. Phigius. Driedo.
de primatu Eccleſiæ Romanæ cap. Victoria.
13.& de authoritate Papæ & Concilij Roffenſis
cap. 9. Turrecrematam lib.2.Summæ Eccleſiæ cap.109.Albertum Pighium lib.4.de Eccleſiaſtica Hierarchia cap. 2. Driedonem lib.4. de Eccleſiaſticis dogmatibus cap. 3. Victoriam in relect.de poteſtate Eccleſiaſt.& Roffenſem art. 28.contra Lutherum.

15. Idem late docet Diana part.
11.tract.2.de infallibilitate decretorū Diana.
Pontificis, in appendice reſol. 13. & Malder.
apud ipſum Malderus 2. 2. quæſt. 1. Turrian.
dub.6.Turrianus diſp. 16. dub. 2. Syl- Sylvius.
vius lib.4.de controv.quæſt. 2. art. 13. Conink.
& alij. Tenet etiam P.Conink de Fide Gretſer. Arriaga. Amicus.
diſput.12.dub.5.concluſ.5. & P. Gretſerus ubi ſuprà: idem docet P. Arriaga tom.5.diſp.9.num.26.& P.Franciſcus Amicus tom. 4. diſp. 7. de Fide ſect.2.n.56.

16. Ob hanc rationem certum

omnino eſſe, quod Romanus Pontifex errare non poſſit in approbatione Religionum, quantum ad conſtitutiones & leges earum, quo ad honeſtatem, & bonitatem moralem earum, affirmat S. Thomas opuſc. 19. art. 4. & Bañez 2. 2. quæſt. 1. art. 10. dub. 8. concluſ. 4.

17. Vbi notabis primo, dum Authores dicunt, Pontificem errare non poſſe in materia Fidei, & morum, condiſtinguere materiam morū á materia Fidei, & ideo non ſolum errare non poſſe in materia morum, quando hanc materiam tradit, definiendo eſſe de Fide; ſed etiam quando materiam morum docet, abſque definitione articuli Fidei.

18. Notabis ſecundo, prædictos Authores non ſolum pro certo affirmare, non poſſet errare Pontificem Romanum in ijs, quæ præcipit, nempe præcipiendo turpia, vel prohibendo honeſta; ſed etiam neque errare poſſe, dum expreſſo iudicio approbat, vel reprobat mores, ita vt approbet vitia, vel actus virtutum condemnet. Quod poſtea amplius confirmabitur. Hæc fere omnia ſcripſi in eo cap. 6.

ARTICVLVS II.

Sanctos Patres in eadem ſtare ſententia.

SVMMARIVM.

Pontificem errare non poſſe in materia Fidei, commune eſt Sanctis Patribus. *n.* 19.
Referuntur præcipue Sancti Patres docentes, non poſſe errare in materia morum. *n.* 20. *& ſeqq.*
Innocentius 1. *n.* 20. 21. *&* 22.
S. Gregorius Magnus. *n.* 23.
Innocentius III. *n.* 24.
S. Bernadus. *n.* 25.

NOn poſſe errare Romanum Pontificem in materia Fidei loquentem ex Cathedra, omnes Sancti Patres vno ore clamant, quos prolixum eſſet recenſere. Vide Bellarminum lib. 4. de Rom. Pontif. cap. 2. & 3. & P. Valenciam 2. 2. Diſp. 1. quæſt. 1. punct. 7. §. 37. & ſeqq. Ex quibus Sanctis Patribus aliqui ſatis ſignificant, iudicium Romani Pontificis non ſolum eſſe infallibile in materia Fidei, ſed etiam quo ad mores.

20. Innocentius I. in epiſt. ad Concilium Carthagin. & habetur tom. 1. Concil. ex collectione Severini Binij, laudat Patres, qui ei Concilio aderant, quod conſuluerint ſedem Apoſtolicam, & ita ſcribit: *Antiquæ traditionis exempla ſervantes, & Eccleſiaſticæ memores diſciplinæ, noſtræ Religionis vigorem, non minus nunc in conſulendo, quam antea cum pronuntiaretis, veneratione firmatis, qui ad noſtrum referendum approbatis eſſe iudicium: Scientes quid Apoſtolicæ Sedi (cum omnes hoc loco poſiti, ipſum ſequi deſideremus Apoſtolum) debeatur: à quo ipſe Epiſcopatus, & tota Authoritas nominis huius emerſit: quem ſequentes tam MALA IAM DAMNARE NOVIMVS, quam PROBARE LAVDANDA.* *Innocent. I.*

21. In quibus verbis multa veniunt notanda. Primum, non loqui dumtaxat Pontificem de articulis Fidei, ſed etiam de bonis, & malis moribus, vt ſatis clare denotant vltima verba. Secundum, quanta ſit ſecuritas certitudinis in hoc iudicio Sedis Apoſtolicæ, denotat id verbum *Novimus*, cum dicit, *Tam mala damnare novimus, quam probare laudanda.* Item illud verbum, *veneratione firmatis:* quod omnimodam ſecuritatem, & firmitatem ſignificat. Tertium, quod ipſi Patres qui aderant Concilio, in ijs, quæ cōſtituerāt, conſuluerūt Romanā Cathedram; quod eſt valde notandū.

Quar-

Quartum, quod hoc genus conſulendi Romanum Ponificem in his , ſit iuxta *antiquæ traditionis exempla*, & iuxta *Eccleſiaſticam diſciplinam.* Quintum,quod hoc genus conſulendi Pontificem *firmat noſtræ Religionis vigorem:* quæ verba magnam important ſecuritatem certitudinis. Sextum, id genus conſulendi Pontificem eſſe debitum Sedi Apoſtolicæ : quod non aliter poteſt eſſe debitum, niſi propter aſſiſtentiam Spiritus Sancti à Chriſto Domino promiſſam. Et tandem nota in hàc epiſtola Innocentij I. multa alia contineri , quæ hoc ipſum maxime confirmant.

22. Idem Innocentius I. ad Patres Concilij Milevitani epiſt.93.inter epiſtola S. Auguſtini, ait : *Per omnes prouincias de Apoſtolico fonte petentibus reſponſa ſemper emanant,præſertim quoties ratio Fidei ventilatur.* Vbi ea dictio *Præſertim* clare ſignificat , non ſolum quo ad articulos Fidei , ſed etiam quo ad alia ſpiritualia negotia, iudicio Romanæ Cathedræ ſtandum eſſe. Et quæ alia ſunt ſpiritualia negotia vltra Fidem , niſi quæ ad mores pertinent?

S.Gregor. 23. S. Gregorius Magnus lib. 4. epiſt.52.ſic loquitur. *Si quam vero contentionem(quod longe faciat Diuina potentia)de Fidei cauſa evenire contigerit, aut negotium emerſerit, cuius vehemens ſit fortaſſe dubietas, & pro ſui magnitudine, iudicio Sedis Apoſtolicæ indigeat ; examinata diligentius veritate, relatione ſua ad noſtram ſtudeat perducere notionem , quatenus à nobis valeat congrua SINE DVBIO ſententia terminari.* Vbi notandum eſt, loqui Gregorium, & de rebus Fidei, & de alijs negotijs magnis,ſcilicet ſpiritualibus: quæ autem alia ſunt negotia diſtincta ab articulis Fidei , niſi quæ pertinent ad normam recte vivendi? Et nota id verbum *Sine dubio,* quod certitudinem importat.

24. Innocentius III. in cap. *Maiores.*De Baptiſmo ſic ait: *Maiores Eccleſiæ cauſas,præſertim articulos Fidei contigentes, ad Petri Sedem referendas intelligit,qui eum , quærenti Domino, quem diſcipuli dicerent ipſum eſſe,reſpondiſſe notabit: Tu es Chriſtus Filius Dei vivi,&c.* Vbi idem notandum eſt, quod in Innocentio I. circa eam dictionem *Præſertim.* Innoc. 3.

25. S. Bernardus epiſt. 190. ad Innocentium ſic ait: *Oportet ad veſtrum referri Apoſtolatum pericula quæque, & ſcandala Regni Dei,ea præſertim quæ de Fide contingunt.* Vbi ea dictio *Præſertim,* vt ſupra notavi,ſatis clare ſignificat , non ſolum determinanda eſſe à Pontifice *ea, quæ de Fide contingunt*, ſed reliqua ſcandala,ſcilicet ad mores ſpectantia. S.Bernar.

ARTICVLVS III.

Hanc fuiſſe perpetuam Eccleſiæ conſuetudinem , & traditionem.

SVMMARIVM.

Perpetua conſuetudo Fidelium conſulendi Romanum Pontificem circaFidem, & mores, exemplis Sanctorum Patrum confirmatur. n.26.

*Ex Patribus Concilij Carthaginenſis, Nicani, & Chalcedonenſis id confirmatur.*n.27.

S. Hieronymus conſulit Damaſum , an debeat concedere in Trinitate vnam, vel potius tres hypoſtaſes. n.28.

*Alia conſultatio S.Hieronimi.*n.29.

*S.Auguſtinus laudat hanc conſuetudinem.*n.30.

*S. Polycarpus, & S. Irenæus conſulunt Romanum Pontificem.*n.31.

*Ex S. Leone Papa confirmatur eadem conſuetudo.*n.32.

*Item ex Anaſtaſio Papa.*n.33.

Conſultatio Epiſcoporum Bæticæ & Toletanæ Prouinciæ miſſa ad S. Anterum.n.34.

Item Tarraconenſium, & Patrum Concilij Epheſini.ibid.

Epiſtolæ decretales Pontificum, & quinque libri decretalium oſtendunt eamdem conſuetudinem.n.35.

Et ibi teſtimonium S. Cyrilli.

Iudicium Melchioris Cani de hac Eccleſiæ conſuetudine.n.36.

Conſultatio octoginta quinque Epiſcoporum Galliæ ſuper Ianſeniſmo. n.37.

Non eſt credibile, Epiſcopos recentiores ab hac doctrina receſsiſſe.n.38.

Firma Fidelium perſuaſio, quod dum ſequuntur Romanam Cathedram, procedunt ſine periculo errandi. n.39.

26. Hæc omnia efficaciſſime confirmantur ex vetuſta,& aſſidua conſuetudine, ab initio naſcentis Eccleſiæ,conſulendi Romanum Pontificem in quibuſcumque dubijs, & controverſijs, quæ oriebantur circa Fidem,& mores, & exempla Sanctorum Patrum in eiuſmodi dubijs conſulentium Romanum Pontificem, manifeſte declarant, quam alte in mentibus omnium Fidelium erat repoſitum, ſe per ſecuram viam gradi, dum ex Conſilio Romani Pontificis incederent: quod nequaquam facerent, niſi eſſet firma omnium Fidelium perſuaſio,in his Romanum Pontificem errare non poſſe propter promiſſam á Chriſto ſpecialem aſſiſtentiam Spiritus Sancti.

27. Ideo Patres Concilij Carthaginenſis, vt ſupra retuli, in ijs, quæ conſtituerant, aut in quibus conſulendis conveniebant, conſulebant Innocentium I. Ita Patres Nicænæ Synodi ſcribunt ad Sylveſtrum Papam: *Quid quid conſtituimus, precamur, vt veſtri oris conſortio confirmetur*, & Patres Concilij Chalcedonenſis ad Leonem Papam: *Omnem vobis geſtorum vim inſinuavimus ad eorum,quæ à nobis geſta ſunt, firmitatem, & conſonantiam.* Conc. Cartag. Nicænum Calcæd.

28. Ideo etiam Sanctus Hieronymus in epiſt.ad Damaſum,dum in Eccleſia ſignificatum huius nominis *Hypoſtaſis*,non erat ſatis notum,quin potius ſuper illo magnæ erant excitatæ controverſiæ, imo & ipſe Hieronymus exiſtimabat idem eſſe *Hypoſtaſis*, atque *vſia*, ſive ſubſtantia. Sic enim ait: *Tota ſæcularium litterarum ſchola nihil aliud hypoſtaſim, niſi vſiam novit.* Et mox: *Sufficiat nobis dicere vnam ſubſtantiam, tres perſonas ſubſiſtentes, perfectas,æquales, coæternas. Taceantur tres hypoſtaſes, ſi placet; & vna teneatur.* Et cum huic opinioni tenaciter ad hæreret Doctor maximus, ſic ſcribit Romano Pontifici: *Decernite, ſi placet obſecro; non timebo tres hypoſtaſes dicere, ſi iubetis.* Et in fine epiſtolæ ait: *Quam ob rem obteſtor Beatitudinem tuam per Crucifixum mundi ſalutem, per homovſion Trinitatem, vt mihi epiſtolis tuis ſive tacendarum, ſive dicendarum hypoſtaſeon detur authoritas.* Sed quare non timebat Hieronymus, cum res eſſet dubia pro tunc? Vtique non timebat, quia ſciebat, quod Pontifex decernendo, ſua authoritate dat illi omnimodam ſecuritatem, qualem dat aſſidua Spiritus Sancti aſſiſtentis protectio. Ideo in epiſt.2,ad Damaſum,quæ incipit, *importuna*, & in qua poſtulat á Pontifice deciſionem de ea materia, ſcilicet de ſignificatione huius vocis *Hypoſtaſis*, ait: *Ego interim clamito: ſi quis Cathedræ Petri iungitur, meus eſt.* S.Hieron.

29. Similiter dubitans Hieronymus, quibus Epiſcopis communicare deberet, timens, ne hæreticis adhæreret pro Catholicis in præfata epiſt. ad Damaſum, cum conſulit de hac re, & ait: *Obteſtor Beatitudinem tuam per Cru-*

Crucem Domini, vt qui Apoſtolos honore ſequeris, ſequaris & merito. Vt mihi litteris tuis, apud quem in Syria debeam communicare ſignifices. Quare eam viam aſſumit Hieronymus in dubijs,niſi quia hac via Romani Præſulis errari non poteſt?

S. Aug. 30. S. Auguſtinus lib. 1. contra Iulianum cap. 4. laudat hanc conſuetudinem veterum Patrum etiam in Concilijs Congregatorum, illis verbis: *Quid enim potuit vir ille Sanctus* (Innocentius I.) *Africanis respondere Concilijs, niſi quod antiquitus Apoſtolica Sedes, & Romana cum cæteris tenet perſeveranter Eccleſia.*

31. S. Polycarpus (vt refert S. Hieronymus lib. de Script. Eccleſ.) Romam petijt ad Anicetum Pontificem *propter quaſdam ſuper die Paſchæ quæſtiones.* S. Irenæus(vt refert S. Hieronymus ibid.) Presbyter Eccleſiæ Lugdunenſis legatus miſſus eſt ad Eleutherium Pontificem maximum *ob quaſdam Eccleſiæ quæſtiones.*

S. Leo. 32. S. Leo Papa epiſt. 89. ad Epiſcopos Viennenſis Provinciæ declarans Chriſti inſtitutionem de Suprema poteſtate Petri, & ſucceſſorum eius, illam probat ex conſuetudine conſulendi eam Romanam Sedem.

Anaſtaſ. 33. Anaſtaſius Papa ſcribens Epiſcopis Germaniæ, & Burgundiæ, ſatis clare ſignificat hanc vniuerſalem cōſuetudinem conſulendi in omnibus quæſtionibus, & dubijs Romanam Cathedram. Ait enim: *Exigit dilectio veſtra, ex authoritate Sedis Apoſtolicæ veſtris reſpondere conſultis.*

S. Anter. 34. S. Anterum Papam conſuluerunt Epiſcopi Bæticæ, & Toletanæ Prouinciæ,an ex iuſta cauſa poſſet transferri Epiſcopus de vna Sede in aliam, exiſtimantes , ſe errare non poſſe in hac tranſlatione,ſi fieret iudicio Romanæ Sedis ; vt conſtat ex epiſtola eiuſdem Anteri. Et ita Epiſcopi Tarraconenſis Prouinciæ conſulentes Hilarum Papam (ante epiſtolam 2. Hilari) ſic loquuntur : *Ad Fidem recurrimus Apoſtolico ore laudatam,inde reſponſa quærentes, vnde nihil errore, nihil præſumptione,ſed Pontificali totum deliberatione præcipitur.* Quorum Epiſcoporū conſultatio erat in materia morū,nempe circa electionē Epiſcopi factam contra cōſtitutionem concilij Nicæni; quomodo in eo caſu,& in poſterum ſe gerere deberēt. Et prope finem epiſtolæ ſic inquiunt: *Quæſumus Sedem veſtram , vt quid ſuper hac parte obſervare velitis, Apoſtolicis affatibus inſtruamur , quatenus, fraternitate collecta , prolatis in medium venerandæ Synodi conſtitutis,cōtra rebellionis Spiritum, veſtra authoritate ſubnixi,quid oporteat & de Ordinatore & de Ordinato fieri , intelligere (Deo iuvante) poſſimus.* Quod eodem modo fere omnes Epiſcopi conſulentes Romanam Sedem, profitentur, ſe in agendis, & credendis à Romano Pontifice doceri debere.

Imo & ipſi Patres Concilij Epheſini in epiſtola ad Cæleſtinum I. inquiunt: *Quia verò neceſsitas exigebat, vt omnia,quæ in hac ſacra Synodo acciderunt, Sanctitati tuæ declararentur, non potuimus hiſce noſtris litteris ad Sanctitatem tuam non perſcribere.* Vbi notanda ſunt eā verba *Neceſsitas exigebat*, & *Non potuimus non perſcribere*, quæ denotant etiam Patribus in Concilio congregatis neceſſariam eſſe conſultationem Romanæ Cathedræ. PP. Eph.

35. Sed quid moror Lectorem meum,aut quare onerabo eum exemplis Sactorum Epiſcoporum veterum; ex quibus ſi omnia referre vellem, quam plurimæ paginæ implendæ eſſent. Leguntur epiſtolæ decretales, quæ inveniuntur tribus tomis collectæ operà Antonij Caraffæ S. R. E. Cardinalis: ex quibus manifeſte cognoſcitur perpetua (continuata ſæculorum

Digitized by Google

lorum ſerie vſque ad proxima tempora) Eccleſiæ praxis & conſuetudo conſulendi in omnibus dubijs & controverſijs Romanum Pontificem,tam in materia Fidei, quam in materia morum. Imo etiam maxima pars iuris Canonici, quod continetur in quinque libris decretalium,componitur ex reſponſis ad conſultationes Prælatorum, aut Eccleſiarum. Nam in exordio *Rex pacificus* aſſerit Pontifex in eos quinquè libros redigere ſe *diverſas conſtitutiones, & decretales epiſtolas Prædeceſſorum.* Vbi gloſſa verb. *Conſtitutiones.* ſic ait:*Conſtitutio eſt, quam facit Princeps motú proprio; decretalis epiſtola eſt, quando reſpondet ad conſultationem.* Et de hac conſuetúdine Eccleſiæ conſulendi Romanum Pontificem teſtatur S. Cyrillus Alexandrinus in epiſtola ad Cæleſtiuum I. quæ habetur tom. 1. epiſt. decretal.his verbis. *Quoniam vero Deus hiſce in rebus prudentiam à nobis exigit; longaque Eccleſiarum CONSVETVDO ſuadet, vt iſtiuſcemodi Sanctitati tuæ communicentur, &c.*

36. Audiendus eſt in hoc articulo Mag.MelchiorCanus lib.6.de locis cap. 7. agens de hoc recurſu ad Romanam Sedem in Eccleſia Dei ſemper obſervato. *Ad Romanam porro Sedem Epiſcopos Eccleſiarum in cauſis quibuſque graviſsimus provocaſſe, ab illius ore fideles Fidei ſemper oracula petiſſe, illius iudicium Catholicos omnes in religionis controverſiis expectaſſe, illius denique, & vim, & authoritatem ſacra omnia efflagitaſſe concilia, adeo certum & manifeſtum eſt, vt ſim ego ineptus ſi velim oſtendere. Quibus ex rebus, quoniam negari non poſſunt, conſlatur & efficitur, quod quærimus argumentum,quo ex multis magniſque haud facile quis dixerit aliud,aut evidentius, aut certius. Si enim legum Chriſti interpres nullus ſanior eſt, quam perpetuus Eccleſia vſus, Eccleſiá verò in Fidei, religioniſque quæſtione,ac cæteris graviſsimis controverſijs non ad Antiochenum, Alexandrinum, Conſtantinopolitanum, Mediolanenſem, Pariſienſem, Colonienſem,Toletanum,aut Bracbarenſe Epiſcopos,ſed adRomanum omni ſemper ætate recurrit: quis dubitet, hunc eſſe,quem vt ſucceſſorem Petri,ita quoque doctrinæ Apoſtolicæ Magiſtrum, quæſtionumque de Fide iudicem habemus?*

37. Quæ, quidem conſuetudo conſulendi, Romanam Cathedram in dubijs circa Fidem & mores ſemper extitit in Eccleſia, & perſiſtit vſque ad noſtra tempora. Refert Caramuel in Theol. fundam. fundamento 4.num.250.ſtatim atque exorta eſt hæreſis Ianſeniana(quæ eſt circa Fidem & mores) octoginta quinque Epiſcopos Galliæ confugiſſe, conſultationis gratia, ad Innocentiũ X. Refertque Caramuel duas periodos epiſtolæ,quam præfati Epiſcopi miſerunt Innocentio, quæ reperitur apud P. Stephanum de Champs in initio operis de Hæreſi Ianſeniana editi Pariſijs an.1654.Prima periodus hæc eſt: *Precamur, ſanctitas tua, quid in hac re ſentiendumſit, clare diſtincteque definiat.Obteſtamur ergo,vt has præſertim propoſitiones, de quibus diſceptatio periculoſior, ac contentio ardentior eſt, Sanctitas tua expendat, ac perſpicuam, & certam de vnaquaque ſententiam ferat.* Vbi notanda ſunt ea verba *Perſpicuam,& certam.* Ideo enim conſulitur Romanus Pontifex, quia eius eſt *perſpicuam & certam* ſententiam ferre circa Fidem, & mores. Altera periodus eiuſdem epiſtolæ eſt. *Experta eſt nuper Beatitudo tua,quantum Apoſtolicæ Sedis in Gemini Eccleſiæ capitis errore profligando valuerit authoritas. Continuo ſedata eſt tempeſtas, atque ad Chriſti vocem & imperium venti & mare obedierunt. Quam obrem flagitamus, Beatiſsime Pater, vt clara firmaque*

Ep. Gall.

que

quæ de propoſitionum iſtarum prolata ſententia, cui Reuerendiſsimus ipſe Ianſenius morti proximus opus ſuum ſubiecit, caliginem omnem diſcutias, animos fluctuantes componas, diſsidia prohibeas, Eccleſiæ tranquilitatem, ſplendoremque reſtituas. Vbi attẽta notatione digna ſunt ea verba: *Ad Chriſti vocem & imperium:* quia in his cõſultationibus vox Romani Pontificis eſt vox Chriſti, *cui venti & mare obediunt.* Quibus verbis quid aliud ſignificatur, niſi infallibilitas definitionis Pontificiæ, ex aſſiſtentia Spiritus Sancti, quæ omnino tollit ab Eccleſia periculum errandi.

38. Quare fidem non habeo quorumdam relationibus de quadam Aſamblea, ſivè Congregatione, in qua dicuntur decreta eſſe à quibuſdam Epiſcopis Galliæ quædam dogmata præfatæ doctrinæ contraria, infirmantia poteſtatem Romani Pontificis. Neque enim credibile eſt, Epiſcopos Recentiores á certiſſima & ſecuriſſima Doctrina illorum octoginta quinquè Epiſcoporum degeneraſſe.

39. Cum ergo ex his omnibus contet, ſemper in Eccleſia Dei fuiſſe conſuetúdinem conſulendi Romanum Pontificem in omnibus dubijs, & quæſtionibus, quæ circa Fidem, & mores movebantur, dicendum abſque dubio eſt, hanc conſultandi conſuetudinem ortam eſſe ex firma perſuaſione Fidelium, quod hæ conſultationes Romanæ Cathedræ eo fine aſſumantur, vt quæ agenda ſunt, ſine periculo errandi agantur: atque adeo certum ſit apud omnes, in his Romanam Cathedram errare non poſſe, propter ſpecialem Spiritus Sancti aſſiſtentiam.

ARTICVLVS IV.

Pluribus argumentis demonſtratur, Pontificem Romanum errare non poſſe in materia morum.

SVMMARIVM.

Sanctitati Eccleſiæ repugnat approbare turpia & reprobare honeſta. n.40.

Si Eccleſia approbaret turpia, vel reprobaret honeſta, non eſſet Sancta. n.41.

Si Pontifex approbaret turpia, & reprobaret honeſta, Eccleſia eodem modo approbaret, & reprobaret. n.42.

Securitas Eccleſiæ non errandi in materia morum nititur in ſecuritate ſui capitis. n.43.

Ex dictis colligitur ſyllogiſmus demonſtrativus. n.44.

Sanctitas doctrinæ eſt argumentum evidens veritatis Fidei. Et quid inde pro concluſione? n.45.

Si Pontifex approbaret turpia, vel damnaret honeſta, doceret propoſitionem erroneam. n.46.

Doceret enim propoſitionem oppoſitam concluſioni Theologicæ. Et quo modo? n.47.

Quomodo Pontifex non poſsit docere propoſitionem erroneam? n.48.

Idem demonſtratur ex eo, quod Pontifex errare non poſsit in paſcendis ovibus. n.49.

Altera demonſtratio ex eo, quod verteretur vitio inſtitutori Reipublicæ, ſi non miniſtraret omnia media neceſſaria ad eius conſervationem. n.51.

Vltima demonſtratio ex varijs textibus Sacræ Scripturæ. n.52. & ſeqq.

Præfata concluſio certa eſt etiam extra definitionem articuli Fidei. n.57.

Pontifex non ſolum non poteſt errare præcipiendo turpia aut prohibendo ho-

Digitized by Google

honeſta, ſed neque approbando, aut reprobando.n.59.

Neque ſolum in materia iuris naturalis, aut diuini, ſed etiam in materia iuris humani. n.60.

40. IN ea Diſp.9.cap.6.art.2.ſic diſcurrebam. [Demonſtratur primo, inſtaurando rationem factam ſupra, quam in fine verborum P.Suarij ibi produximus. Oportet autem primam minorem, quæ erat Suarij, à ratione oſtendere. Itaque repugnat Sanctitati Eccleſiæ approbare honeſta : vt enim loquitur Card. Bellarminus verbis relatis ſupra. *Sancta dicitur potiſsimum ob Sāctam profeſsionem; quia nimirum profeſsionem, & legem Sanctam profitetur, quæ nihil docet falſum, nihil præcipit malum.*

41. Quare ſic inſtauratur demonſtratio. Si Eccleſia approbaret turpia, vel reprobaret honeſta, lex & profeſſio morum Eccleſiæ non eſſet Sancta. Patet. Illa enim profeſſio morum non eſt Sancta, quæ profitetur mores turpes, & damnat honeſtos; cum Sanctitas eius profeſſionis conſiſtat in eo, quod ita mores Sanctos profiteatur, vt nullum turpem admittat, nullum honeſtum damnet.

42. Deinde ſi Romanus Pontifex approbaret turpia, & reprobaret honeſta, Eccleſia eodem modo admitteret, & reſpueret. Tum quia Eccleſia audit, & recipit doctrinam morum á Magiſtro ſuo, qui eo firmiſſimo ſecuritatis fundamento ſubnititur, quod *portæ inferi non prævalebunt adverſus eam*.

43. Tum quia non eſt maior ſecuritas non errandi in materia morum in reliquo Eccleſiæ corpore, quā in ſuo capite, ſed potius è converſo: etenim ne erraret Eccleſia, promiſſio facta eſt Magiſtro, & capiti. Vnde hæc ſecuritas non errandi prius reſidet in Magiſtro, & ex illius ſecuritate reſultat ſecuritas in Eccleſiam. Ideoque Math.16.dicitur : *Super hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam*: id eſt, firmitas Eccleſiæ in ipſa firmitate Petro innitetur. Et ideo optime dixit Canus lib.6.de locis, cap.3.§.Præterea. *In Petro, & ſucceſſoribus primum firmam, certamque doctrinam aſſeremus; mox vero in Eccleſia Romana, cuius Petrus cum ſucceſſoribus & caput, & fundamētum eſt*. Quod ſatis dilucide expreſſit Origenes in hunc locum Math. 16. in hæc verba : *Manifeſtum eſt, & ſi non exprimatur, quod nec adverſus Petrum, nec adverſus Eccleſiam portæ prævalere poterunt inferorum, nam ſi prævalerent adverſus Petram, in qua Eccleſia fundata erat, contra Eccleſiam etiam prævalerent*. Si ergo Pontifex approbaret turpia, vel reprobaret honeſta, fierit quod vacillante capite, vacillaret Eccleſia, cuius firmitas á firmitate capitir omnino pendet; conſequenterque exponeret Eccleſiam periculo errandi in eadem materia, atque adeo exponeret periculo non habendi profeſsionem, & doctrinam ſanctam. Non ergo eſſet certiſſime, & ſecuriſſime Sancta.

Math.16

Canus.

Origin.

44. Ex his reſultat hic ſyllogiſmus. [Si Pontifex docens Eccleſiam, erraret in materia morum, Eccleſia non eſſet Sancta; ſed repugnat Eccleſiam non eſſe ſanctam: ergo repugnat Pontificem, dum docet Eccleſiam, errare in materia morum.] Qui ſyllogiſmus demōſtrativus eſt. Maior enim patet evidenter ex dictis. Minor eſt de Fide, vt pote expreſſa in ſymbolo Fidei. Et conſequentia obligat, quia in propoſitione conditionali, à negatione partis, illatæ ad negationem prioris partis, eſt evidens Dialecticorum conſequentia, quia valet à negatione conſequentis ad negationem antecedentis.

45. Confirmatur. Sanctitas Doctrinæ eſt argumentum evidens verita-

Digitized by Google

tatis Fidei Eccleſiæ Romanæ; quo argumento ad hunc ſcopum vtuntur Sancti Patres,& Doctores ſcholaſtici. Doctrina autem eius Sancta non eſſet, ſi doceret Eccleſia turpia, vel damnaret honeſta; non enim eſſet Doctrina Sancta, quæ aliquid non Sanctum ad mitteret: ergo ſi doceret turpia, vel damnaret honeſta, ceſſaret prædictum argumentum veritatis Fidei Eccleſiæ Romanæ. Quæ confirmatio ex dictis robur accipit.]

36. Deinde in eodem art. á num. 68. ſic argue bam. [Demonſtratur ſecundo eadem aſſertio ex verbis ſuprà citatis Bellarmini, & Cani. Pontifex dum docet Eccleſiam, ex ſecura Spiritus Sancti aſsiſtentia habet, quod non poſſit docere propoſitionem erroneam: ſed ſi approbaret turpia, vel damnaret honeſta, doceret propoſitionem erroneam: ergo Pontifex dum docet Eccleſiam, non poteſt approbare turpia, vel damnare honeſta.

47. Conſequentia eſt inevitabilis ex legitima arguendi forma á dialecticis inducta in propoſitione conditionali. Minor etiam patet: illa enim eſt propoſitio erronea, quæ opponitur concluſioni Theologicæ: ſed ſi approbaret turpia, vel damnaret honeſta, opponeretur cōcluſioni Theologicæ: ergo doceret propoſitionem erroneam. Minor huius ſyllogiſmi etiā patet; hæc enim eſt concluſio Theologica, [Nullus actus honeſtus eſt damnabilis: hic actus eſt honeſtus: ergo hic actus non eſt damnabilis.] Cuius ſyllogiſmi maior eſt de Fide, & minor vt certa ſupponitur.

48. Maior vero prioris, & præcipui ſyllogiſmi etiam eſt certiſſima, nempe quod Pontifex, dum docet Eccleſiam, non poſſit docere propoſitionem erroneam. Etenim Pontifex, dum docet Eccleſiam, non poteſt deficere in Fide, iuxta promiſſionem Chriſti Petro, & eius ſucceſſoribus factam Luc. 22. *Ego rogavi pro te, Petre, vt non deficiat Fides tua.* Atqui admittēs propoſitionem erroneam, peccat contra Fidem, & in illa nutat: cum teneatur negare vel præmiſſam de Fide, vel præmiſſam evidentem, quibus nititur concluſio Theologica. Et cum intellectus cogatur evidentia, vtique determinatur ad negandam præmiſſam de Fide. *Luc. 22.*

49. Demonſtratur tertio ex verbis Caſtro Palao citati ſuprá (á quo formalia verba tranſcripſit Diana relatus) *De Fide eſt, Pontificem errare non poſſe in paſcendis ovibus* (nempe quo ad paſcua præcipua, & ſubſtantialia) *ſed oves non ſolum doctrina Fidei, ſed morum inſtitutis paſcuntur* (tamquam præcipuis, & ſubſtantialibus paſcuis) *ergo de Fide eſt, in his inſtitutis errare non poſſe.* *Caſt. Pal. Diana.*

50. Maior enim eſt evidens ex verbis Chriſti ad Petrum, *Paſce oves meas:* id eſt, poteſtatem tibi trado paſcendi oves meas, & media ſecuriſſima, & certiſſima ad illas paſcendas; circa quæ media ob Diuini Spiritus aſſiſtentiam errare non poſſis. Quæ verba, attentis etiam alijs, quæ Chriſtus Petro dixit in Euangelio, ex communi Eccleſiæ ſenſu, & traditione ſenſum præfatum continent pro Petro, & ſucceſſoribus eius, vt notavit P. Suarez cit. ea diſp. 5. de Fide ſect. 8. Minor vero ex eodem ſenſu Eccleſiæ certiſſima eſt. Concluſio autem vel tamquam de Fide, vt in ipſa exprimitur, vel ſaltem, ablata ea voce *de Fide*, tamquam concluſio Theologica legitime infertur.

51. Demonſtratur quarto ex verbis Melchioris Cani relati ſupra. Etenim inſtitutori Reipublicæ verteretur vitio, ſi non miniſtraret omnia media neceſſaria ad eius conſervationem, præcipue cum nullum medium lateret Sapientiam eius. Sed ad conſervationem Reipublicæ Chriſtianæ,

Digitized by Google

attento fine Sanctitatis,ad quem ordinatur,eſt medium neceſſarium infallibilitas Magiſtri communis in materia morum:ergo Chriſto verteretur vitio, ſi non dediſſet hanc infallibilitatem Magiſtro communi in materia morum. Hæc proxima minor probatur. Nam ad conſervationem Reipublicæ Chriſtianæ, attento fine Sanctitatis,ad quem ordinatur, eſt medium neceſſarium illud, quod requiritur ad hoc, quòd Reſpublica Chriſtiana non ſit expoſita periculo errandi in materia ſanctitatis, & morum: adhoc autem requiritur infallibilitas Magiſtri communis in prædicta Doctrina ſanctitatis, & morum, vt patet ex dictis.] Huc vſque ſcripſi loc.cit.vſque ad num.73.

52. Demonſtratur quinto ex Sacra Scriptura. Nam ex Sacra Scriptura conſtat, Chriſtum D. reliquiſſe nobis in Eccleſia Regulam infallibilem diſcernendi bonos mores á pravis.Sed hæc Regula infallibillis eſt Romanus Pontifex,& non alius: ergo Romanus Pontifex infallibili authoritate diſcernit bonos mores á pravis, atque adeo in illis diſcernendis errare non poteſt.

53. Hæretici negant minorem: ſed evidenter convincuntur à Bellarmino ſupra citato. Aliqui veteres Catholici dixerunt, eam Regulam eſſe Concilium generale, non Papam. Sde Bellarminus lib.4. de Roman. Pontif. cap.2.ait, eam opinionem *videri omnino erroneam*, *& hæreſi proximam.* Bellarm. Maior probatur primo ex Evangelio Ioannis cap. 14. *Ego rogabo Patrem, & alium paraclitum dabit vobis, vt maneat vobiſcum in æternum Spiritum veritatis.* Ioann.14 In quibus verbis promittit Chriſtus Eccleſiæ donum perpetuo manſurum, *vt maneat vobiſcum in æternum*; & hoc donum eſſe *Spiritum veritatis*, ex quo Eccleſia poſſit dignoſcere omnem veritatem, quæ ad credendum myſteria Fidei, & ad recte viuendum pertinet: ergo poſuit in Eccleſia hanc regulam infallibilem.

54. Probatur ſecundo ex cap. 16. *Cum autem venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem.* Quæ verba evidenter ſignificant,providiſſe Chriſtum D. modum, quo infallibiliter poſſent cognoſcere fideles omnem veritatem, quæ pertinet Ioann.16 ad finem á Chriſto intentum, ſcilicet ad conſequendam æternam ſalutem.

55. Probatur tertio ex epiſt.1.ad Timotheum cap.3.vbi ait Apoſtolus: *Eccleſia Dei viui columna, & firmamentum veritatis.* Quæ verba quomodo verificari poſſent,niſi in Eccleſia eſſet firma, & certiſſima Regula 1.Timoth. veritatum, non ſolum quæ ſunt articuli Fidei, ſed etiam quæ ſpectant ad recte viuendum?Probatur quarto illis verbis Chriſti D. *Paſce oves meas*, vt propoſita ſunt ſupra in argumento tertio.

56. In eodem loco á num. 74. hæc ſuperaddidi. [Ad hoc, & ad cætera argumenta reſpondebit fortaſſe aliquis,hanc infallibilem aſſiſtentiam Spiritus Sancti,ſolum eſſe promiſſam, dum Pontifex intendit definire articulos Fidei,& non aliter.

57. Contra tamen eſt, quía id, quod aſſumitur, eſt manifeſte falſum. Nam etiam ſi Pontifex non intenda definire articulos Fidei,ſed ſolum docere Eccleſiam cum prævia matura deliberatione, certiſſimum eſt,quod non poteſt docere hæreſim, vel errorem, vt & ipſi relati Doctores teſtantur. Alioqui fruſtraretur promiſſio Chriſti, Luc.22. *Ego rogavi pro te, Petre, vt non deficiat fides tua.* Tum quia non eſſet minus periculum errandi in Eccleſia, ſi quando Pontifex illam docet in materia morum, erraret,quam eſſet, ſi erraret intendens definire articulum Fidei. Tum etiam, quia eſt contra Sanctitatem Eccleſiæ doceri doctrinam oppoſitam veræ Sanctitati, vt patet ex demon-

monſtratione prima. Tum præterea, quia, vt conſtat ex demonſtratione ſecunda, Pontifex in eo caſu loquens é Cathedra, admittens que Doctrinam erroneam, exponeret Eccleſiam periculo errandi in Fide: nam doctrina erronea, quæ militat contra concluſionem Theologicam, cogit ad negandam præmiſſam de Fide; cum vna præmiſſarum neganda ſit (ab eo qui negat concluſionem) & præmiſſa evidens extorqueat aſſenſum ab intellectu.

58. Tum denique, quia Eccleſia non ſolum audit Magiſtrum ſuum definientem articulos Fidei, ſed etiam tradentem præcepta morum: quem cum ſic præcipientem audit, vtique audit tamquam Pontificem, & Caput Eccleſiæ. Si ergo tradens præcepta morum, erraret, approbando (iudicio tacito, vel expreſſo) turpia, vel reprobando ea, que in ſenſu compoſito eſſent honeſta, Eccleſia audiens Præceptorem ſuum exponeretur periculo errandi, quia firmitas Eccleſiæ ſtat in ſui capitis firmitate, iuxta dicta ſupra.

59. Hinc inferes primo, cum prædictæ demonſtrationes, & ſenſus communis Theologorum convincat, certum infallibiter eſſe, non poſſe errare Pontificem in materia morum, præcipiendo turpia, aut prohibendo actus virtutum, quia ea eſſet quædam tacita approbatio vitij, & reprobatio virtutis; eas multo fortius probare, non poſſe errare Pontificem expreſſo iudicio reprobando honeſta, & approbando turpia. Etenim magis errat, qui expreſſe dicit errorem, quam qui dicit illud, vnde per diſcurſum infertur error.

60. Inferes ſecundo, non ſolum errare non poſſe Pontificem Summum in materia iuris naturalis, aut divini poſitivi, approbando aliquid iuri divino, aut naturali contrarium; ſed etiam eadem certitudine tenendum eſt, illum errare non poſſe in materia morum, approbando aliquid, quod iure canonico, aut civili eſt moraliter malum, aut é converſo. Ita cum declarat, talem actionem eſſe in ſe ſacrilegam, vel ſimoniacam ex præſuppoſitis præceptis canonicis, vel violationem ieiunij eſſe culpam lethalem, aut ſimilia, errare non poteſt: Sed ad hæc omnia habet infallibilem Sancti Spiritus aſſiſtentiam, ne erret.

61. Patet hæc illatio ex dictis. Tum quia Eccleſia non haberet profeſſionem ſanctam, ſi approbaret ſacrilegium, quamvis iure humano inductum: tum propter argumenta in hoc articulo inſtructa. Poſſet quidem relaxare ius illud canonicum, vi cuius actio violatrix illius iuris redditur ſacrilega; & ſic relaxato iure, iam non eſſet ſacrilega. At retento eo iure non poteſt approbare tamquam bonam, & honeſtam violationem illius: ſic enim approbaret formalem inobedientiam reſpectu præcepti graviter obſtringentis conſcientiam; & ſaltem mediate opponeretur quarto Decalogi præcepto.] Hæc ibi ſcripta ſunt vſque ad num. 79.

* * *

Digitized by Google

CAPVT II.

An Romanus Pontifex loquens ex Cathedra poſſit errare in materia probabili circa mores?

ARTICVLVS I.

Quid cenſeant aliqui in hac quæſtione; & quomodo in æquivoco laborent?

SVMMARIVM.

Opinio Caramuelis.n.62.
Eius fundamentum.n.63.
Alij Authores eiuſdem opinionis. n.64.
*Titulus ipſe, quem ponit Caramuel, quam ſophiſticam æquivocationem patiatur?*n.66.
Solvitur Sophiſma tituli diſtinctione ſenſus compoſiti, & diuiſi. n. 67. & *ſeqq.*
Quomodò formandus ſit titulus ad vitandam æquivocationem? n.70.
Propoſitio probabilis poteſt amittere ſuam probabilitatem.n.71.
Etiam intrinſecam.n.72.
Solvitur fundamentum Caramuelis. n. 73.
Et eius confirmatio.n.74.

62. SVfficiebant dicta cap. præced. vt intelligeretur, ita eſſe vniverſaliter verum, Romanam Cathedram eſſe Regulam infallibilem in materia morum, vt extenderetur etiam ad opiniones, quæ aliquo tempore fuerunt, aut reputatæ ſunt pro-
Caram. babiles; niſi Caramuel illud paradoxum pronunciaſſet, ſcilicet: *Non dari in mundo viſibili authoritatē damnandi opiniones probabiles*. Et hinc colligit, opiniones probabiles damnatas ſive ab Inquiſitione, ſive à Romano Pontifice, licet damnatæ maneant, quo ad forum externum; quo ad internum tamen manere indemnes, & probabiles.

63. Cuius præcipuum fundamentum eſt. Quia nulla authoritas facere poteſt, quod bonū ſit malum, & quod innocens ſit reus, & quod lux ſint tenebræ: propoſitio autem probabilis bona eſt, innocens eſt, & inſtar lucis inter tenebras humanæ mentis: ergo nulla authoritas facere poteſt, quod opinio probabilis ſit improbabilis, aut damnabilis.

Confirmatur. Si innocens damnetur vt reus, licet in foro externo maneat noxius, in foro tamen interno innocens permanet: ergo ſimiliter ſi opinio probabilis damnetur vt improbabilis; in foro externo reputabitur improbabilis, in interno tamen ſuam probabilitatem retinebit. *Prado.*

64. Caramueli conſentit ex parte Ioannes Martinez de Prado tom. 2. cap. 33. in Appendic. contra Caram. quæſt. 2. §. 3. num. 32. aſſerens, nulla humana authoritate fieri poſſe, quod opinio intrinſece probabilis fiat improbabilis; bene tamen ſi ſit ab extrinſeco dumtaxat probabilis. Eamdem Caramuelis ſentētiam vt probabilem admittit Leander à Murcia lib. 2. diſquiſit. moral. diſp. 4. reſol. 25. num. 17.

65. Falſitatem huius opinationis multis demonſtrationibus oſtendi in 1. part. Criſ. Theol. diſp. 9. per totam. In cuius cap. 2. propoſui ſententiam Caramuelis cum omnibus ſuis conſequentijs, collatis inter ſe varijs locis operum eius; & ibi etiam retuli ſententiam aliorum duorum, afferens eorum verba formalia. Et cap. 3. eorum fundamenta retuli.

66. Et cap. 1. evidenter oſtendi ipſum titulum ſcilicet [An detur in mundo viſibili authoritas damnandi opiniones probabiles?] ſophiſtica æqui-

æquivocatione ſcatere. Nihil enim tam evidenter convincitur, quam ſophiſma, cum manifeſtantur termini, in quibus latet dolus ſophiſticus. Ibi ergo circa eiuſmodi titulum quæſtionis ſic diſcurrebam cap. 1.

67. [Vt ſtatim àb exordio quæſtionis videas, quantam patiatur æquivocationem ſophiſticam hic titulus, adverte, eam quæſtionem eſſe ſimilem huic: *An omnipotentia facere poſsit, quod cæcus videat?* Quæ quidem quæſtio duplicem ſenſum habere poteſt; & ſenſum compoſitum, & ſenſum diviſum. Senſus compoſitus inquirit, an Omnipotentia facere poſsit, quod cæcitas, ſivè privatio viſionis componatur cum viſione. Senſus diviſus inquirit, an Omnipotentia facere poſsit, quod cæcus amittat cæcitatem, & ita videat? Et ſiquidem à primo ſenſu arguis ad ſecundum; & quia non poſſunt componi cæcitas, & viſus, arguis ad improbandum Chriſti miracula, quibus factum eſt, vt cæci viderent, ſophiſtice arguis, & ſophiſtica æquivotione vis certiſsimam veritatem confundere.

68. Eumdem duplicẽ ſenſum habet titulus huius quæſtionis, compoſitum, & diviſum. Cõpoſitus inquirit, an propoſitio probabilis, manens probabilis, ſit condemnabilis? ſivè an hæc duo poſſint componi, quòd propoſitio ſimul ſit & probabilis, & condemnabilis? Senſus autem diviſus inquirit, an propoſitio prius probabilis poſſit, amiſſa probabilitate, fieri condemnabilis? Sive an propoſitio probabilis poſſit amittere probabilitatem, ita vt reddatur condemnabilis?

69. Et quidem implicat contradictionem, quod propoſitio probabilis in ſenſu compoſito ſit condemnabilis; quia implicat contradictionem, componi probabilitatem cum damnabilitate. Si autem inde progrederis; & ex hoc, quod propoſitio probabilis in ſenſu compoſito nequit eſſe condemnabilis, arguis, & infers, non poſſe Romanum Pontificem damnare illam propoſitionem, & auferre probabilitatem ab illa, & reddere illam improbabilem, doloſe arguis, & ſophiſtice; ſi quidem à ſenſu compoſito arguis ad diviſum. Maxime cum probabilitas propoſitionis ſit perfectio extrinſeca, & amiſſibilis, vt conſtabit ex cap. 4. Erit que id argumentum ſimile huic: *Implicat cæcum videre: ergo nulla poteſtas facere poteſt, quod cæcus videat.* Sophiſtice enim procedit, dum aſſumit antecedens in ſenſu compoſito, & conſequens in ſenſu diviſo.

70. Titulus ergo vt prudenter, vtiliter, & abſque æquivocatione proponeretur, ſic proponi debuit: *An detur authoritas condemnandi vt improbabiles eas propoſitiones, quæ prius erãt, vel quæ prius videbantur probabiles?* Vel ſic: *An opinio probabilis amittere poſsit probabilitatem, & reddi improbabilis vi condemnationis Pontificiæ.* Sic enim vitaretur confuſio orta ex æquivocatione ſophiſtica, propoſita quæſtione (qualis illa eſt, & eſſe debet) in ſenſu diviſo.] Huc vſque ſcripſi in eo cap. 1.

71. Deinde cap. 4. manifeſte oſtendi, propoſitionem probabilem poſſe amittere ſuam probabilitatem: quod concedit Caramuel eo propoſito exemplo, quod tempore S. Auguſtini erat probabile, nullos in orbe terrarum eſſe antipodes; cum tamen id iam non ſit probabile, quia eorum exiſtentia evidenter conſtat. Id ergo oſtendi ex ipſa definitione opinionis probabilis, de cuius conceptu eſt niti fundamento gravi, quamvis non certo: ſed quæ modo nititur fundamento non certo, procedente tempore poteſt pro illa, aut contra illam apparere fundamentum evidens; nam argumenta evidentia, quæ modo ſunt pro aliqua veritate, non apparuerunt nobis ab initio

mun-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

75. In ea relata diſp.9.art.3. propoſui hanc primam demonſtrationem. Si Romanus Pontifex docens Eccleſiam, aſſerenſque, propoſitionem in materia morum eſſe temerariam, ſcandaloſam, aut improbabilem, non auferret illi probabilitatem, Pontifex Romanus docens Eccleſiam erraret in materia morum: ſed Pontifex docens Eccleſiam non poteſt errare in materia morum: ergo in tali caſu aufert illi probabilitatem: cuius ſyllogiſmi maior, & conſequentia ſunt evidentes, & minor manifeſte conſtat ex cap. antecedenti. Quam demonſtrationem in eo art.3. relato multis explicui & confirmavi.

76. Secunda demonſtrario continetur ibidem art.4. In Eccleſia datur Regula infallibilis ad decidendas controverſias, quæ de bonitate, aut malitia morali humanarum actionum oriuntur in Eccleſia; quæ Regula non eſt alia, quam Romana Cathedra, vt conſtat ex cap. præced. ergo ſi in Eccleſia oritur controverſia de probabilitate opinionis circa bonitatem moralem alicuius actionis humanæ, ad Romanam Cathedram ſpectat illam pro alterutra parte decidere. Idque intelligitur, vt mox dicam, ita vt poſſit eas quæſtiones decidere extra definitionem articuli Fidei. Sic enim Leo X. in Concilio Lateranenſi ſeſſ.10. definivit, montes pietatis eſſe licitos illis verbis: *Declaramus, & definimus, montes pietatis nec mali ſpecimen præferre, nec vllo pacto improbari.* Et tamen non affirmat Pontifex, ſe id definire tamquam articulum Fidei. Sic etiam dum Romanus Pontifex approbat Religiones, & affirmat, earum inſtituta eſſe conformia Evangelicæ perfectioni, id declarat tamquam omnino certum, & indubitabile; non tamen affirmat expreſſe, eum eſſe articulum Fidei.

77. Confirmatur. Nam Romana Cathedra eſt Regula infallibilis in quæſtionibus de Doctrina morum: ſed quæſtiones de probabilitate circa bonitatem moralem, aut malitiam morum, ſunt quęſtiones de Doctrina morũ: ergo eſt Regula infallibilis in eiuſmodi quæſtionibus de probabilitate.

78. Tertia demonſtratio eſt. Nam opiniones ab intrinſeco probabiles poſſunt reddi improbabiles, ſi contra illas apareat principium certum, quod anteat latebat: ſed poteſt Romanus Pontifex invenire eiuſmodi principium certum, ex ſpeciali aſſiſtẽtia Spiritus Sancti Eccleſiæ promiſſa: ergo poteſt Ponrifex eas opiniones reddere improbabiles.

79. Quarta demonſtratio eſt. Aliquæ propoſitiones fuerunt olim probabiles ante definitiones Pontificum Romanorum, aut Conciliorum Generalium; quæ, accedente examine veritatis, repertæ ſunt hæreticæ, & á Romanis Pontificibus, aut Concilijs damnatæ: ergo non obſtat, quod opiniones fuerint probabiles, quominus, facto examine veritatis, reddantur damnabiles.

80. Confirmatur primo, quia olim exiſtimabatur probabilis ſententia, quæ ait, ſimplicem Sacerdotem vi ſuæ ordinationis accepiſſe integram poteſtatem abſolvendi, quin requiratur aliqua alia iuriſdictio ad valide abſolvendũ á peccatis. Eam enim opinionem propugnarunt Armachanus, Almainus, Durandus, & Crouſers, quos retuli ea diſp.9. n. 105. & tamen illa opinio damnata eſt in Concilio Tridentino, & oppoſita aſſertio definita ſeſſ.14. cap.7. de Sacram. Pænitẽtiæ, & canone 11. & ideo ſententiam ei opinioni oppoſitam, eſſe de Fide, aſſerunt P. Valencia, P. Vaſquez, P. Tannerus, Lug. Card. Petrus de Ochagavia, & Peſantius; et opinionem Armachani eſſe erroneam, affirmant P. Suarez, & P. Fagundez, & illam eſſe evidẽter adverſam Tridentino, aſſerũt P.Co-

Valencia. Vaſquez. Tanner. Lug. Ochagar. Peſant. Suarez. Fagund. Conink. Leſſius.

Digitized by Google

P.Coninck, & Petrus de Ledeſma, quos omnes ibidem retuli: ergo poteſtas eſt in Eccleſia, & in Romana Cathedra damnandi opiniones olim probabiles.

81. Confirmatur ſecundo. Fuit enim plurium olim opinio, habenti conſcientiam peccati mortalis ſufficere contritionem, nec neceſſariam eſſe confeſſionem actualem ad communionem Euchariſtiæ, etiam habita copia confeſſarij.

Panorm. Richard. Adriani Ioan. Medina. Caiet.

Sic enim tenuerunt olim Panormitanus, Ricardus, Adrianus, Ioannes de Medina, & Caietanus apud Sayrum lib.1.cap.4.n.6.quos citavi ibidem n. 106.Et tamen ea opinio amiſit probabilitatem ex declaratione Tridentini ſeſſ.13,cap.7.& canone 21. Id quidem non ſolum præ- præcepto novo, ſed declaratione antiqui, in ipſa conſuetudine, & traditione Eccleſiæ contenti; vt patet illis verbis, *Eccleſiaſtica autem conſuetudo declarat,&c.* Poteſt ergo Eccleſia, atque adeo Romana Cathedra auferre probabilitatem ab opinionibus, quæ olim fuerunt probabiles.

82. Confirmatur tertio. Nam olim fuit probabile (ſaltem ab extrinſeco) obiectum feſti Eccleſiaſtici Conceptionis Deiparæ eſſe Sanctificationem eius in ſecundo inſtanti: atqui per Bullam Alexandri VII. iam ea

Alex. 7.

propoſitio eſt improbabilis, & certo falſa, cum oppoſita ex definitione Alexandri VII. ſit certiſſima; cum declaraverit Pontifex, Eccleſiam celebrare hoc feſtum de præſervatione B. Virginis ab originali in primo inſtanti reali: poteſt ergo Romana Cathedra auferre probabilitatem ab opinione olim probabili.

83. Hæ duæ demonſtrationes tertia & quarta cum ſuis confirmationibus, & multis alijs, continentur, & fuſius proponuntur in ea diſp.9.cap,7. Et deinde cap.8.eadem aſſertio roboboratur ex eo, quod cum olim exiſtimata fuerit probabilis opinio de abſolutione Sacramentali in abſentia; nam eam propugnabant viginti Authores apud P.Suarez tom.4.in 3.part. diſp.19.ſect.3.n.2.Clemens VIII. abſtulit ab illa probabilitatem,declarans illam eſſe falſam,temerariam,& ſcandaloſam. Circa quam damnationem multa ibidem adnotavi,& in cap.ſeq. Præterea in quinque capitibus ſequentibus á 10. vſque ad 15. multa alia argumēta propoſui pro evidētia eiuſdē aſſertionis. Et in alijs quinque ſequentibus à 15. vſque ad 19. argumenta partis oppoſitæ non ſolum diſſolvuntur,ſed etiam impugnantur, & convincuntur: quæ omnia huc afferre, prolixum eſſet.

CAPVT III.

An hoc decretum prodierit immediate ab Innocentio XI?

SVMMARIVM.

Proponuntur tres quæſtiones tractandæ. n.84.

Quantum decepti ſint, qui putarunt, decretum de celebratione Miſſarum non prodijſſe immediate ab Vrbano VIII.ſed à Sacra Congregatione? n.85.

Convincitur ea deceptio. n.86.

Hoc decretum damnatorium earum propoſitionum prodijt immediate ab Innocentio XI. n.87.

Prohibitio ſub pœna excomunicationis convincit,prodijſſe decretum à Romano Pontifice. n.88.

84. Vt omnimoda certitudine conſtet, hoc decretum damnans eas ſexaginta quinque propoſitiones eſſe regulam infallibilem in materia morum, neceſſe eſt, inquirere

Digitized by Google

rere primo, an illud decretum prodierit immediate ab Innocentio XI. an ſolum à Sacra Congregatione Cardinalium Inquiſitorum generalium? Secundo, an in eo loquatur Pontifex ex Cathedra, & tamquam Caput, & Magiſter Eccleſiæ. Tertio, an proceſſerit in hoc decreto cum matura deliberatione? Nam hæ tres conditiones requiruntur, vt decretum Pontificium ſit Regula infallibilis morum. Quarum ſingulæ ſingulis capitibus decidentur, eodem fere tenore, ac deciſæ ſunt in ea diſp. 9. cit. cap. 20. Et circa primã dixi art. 2. ea quæ ſequũtur, paucis mutatis.

85. [Qui decepti ſunt, putantes, decretum de celebratione Miſſarum, & ſtipendijs duplicatis non accipiendis, & alijs ad hunc ſcopum ſpectantibus, non fuiſſe immediate editum ab Vrbano VIII. ſed ſolum fuiſſe declarationem Cardinalium, & ideo ſolum habuiſſe vim opinionis probabilis, eidem deceptioni expoſiti ſunt quo ad hoc decretum. Eam æquivocationem circa decretum Vrbani paſſi ſunt, quia illud in Congregatione Cardinalium fuit expoſitum conſultationi: ſed quia cum prædicti Cardinales eam conſultationem retuliſſent Vrbano VIII. ipſe Romanus Pontifex approbavit, & præcepit, vt ſuo nomine tamquam lex vniverſalis Pontificia proponeretur toti Eccleſiæ, & more ſolito promulgaretur, & ita propoſitum & promulgatum fuit; certiſſime conſtat, eam legem immediate prodijſſe ab Vrbano VIII.

86. Ea deceptione circa decretum Vrbani VIII. laboravit Acacius, March. de Velaſco apud Amadæum tract. de Sacrificio Miſſæ prop. 2. n. 3. & Petrus de Tapia lib. 4. de legib. quæſt. 8. num. 5. vt notavi in illa diſp. 9. cap. 17. vbi oſtendi, id eſſe certiſſime falſum: quia in decreto Alexandri VII. dato die 14. Septembris an. 1665. damnatur octava propoſitio, quod ſcilicet, *Poſt decretum Vrbani VIII. licet adhuc duplicatum ſtipendium accipere pro celebratione vnius Miſſæ.* Quæ propoſitio damnari non poſſet, ſi decretum Vrbani ſolũ habuiſſet vim opinionis probabilis, aut probabilioris. Remaneret enim probabilis propoſitio oppoſita, neque capax condemnationis. Implicat enim contradictionem, quod ex duabus contradictorijs ſi vna eſt probabilis, altera ſit damnabilis, aut certo falſa. Si ergo ſcandaloſum, & improbabile eſt dicere, quod poſt decretum Vrbani liceat Sacerdoti accipere duplicatum ſtipendium, non poteſt eſſe duntaxat probabilius, ſed potius omnino certum, & indubitabile, id non licere Sacerdoti. Vnde fit, decretum illud de celebratione Miſſarum non eſſe decretum ſolius Congregationis, ſed ipſius Pontificis Vrbani, atque adeo certiſſime conſcientias obſtringere.

Acacius. Tapia.

87. Dicendum ergo eſt, tamquam certiſſimum, quamvis conſultatio de damnabilitate earum ſexaginta quinque propoſitionum facta fuerit in Congregatione Inquiſitionis generalis Romanæ; decretum tamen immediate prodijſſe ab Innocentio XI. Patet ex tenore decreti. Nam in primis ex proœmio conſtat, ipſum Innocentium XI. per ſe immediate commiſiſſe Theologis, & Cardinalibus examen prædictarum propoſitionum, quorum ſententiam ipſe Innocentius ab eiſdem ſingillatim audivit. Ita enim habetur in proœmio decreti. *Plurimas propoſitiones partim ex diverſis, vel libris, vel theſibus, ſeu ſcriptis excerptas, & partim noviter adinventas, Theologorum plurium examini, & deinde Eminentiſſimis, & Reuerendiſſimis Dominis Cardinalibus contra hæreticam pravitatem generalibus Inquiſitoribus ſubiecit. Quibus propoſitionibus ſedulo, & accurate ſæpius diſcuſſis, eorumdem Eminentiſſimorum Cardinalium, & Theologorum votis per Sanctitatem ſuam*

Digitized by Google

ſuam audi tis; idem Sanctiſsimus D.N. re poſtea ma ture conſiderata ſtatuit, & decrevit, pro nunc ſequentes propoſitiones, & vnamquamque ipſarum, ſicut iacent, vt minimum tamquam ſcandaloſas, & in praxi pernicioſas, eſſe damnandas, & prohibendas, ſicuti eas damnat, & prohibet.

88. Et poſt enumeratas ſexaginta quinque propoſitiones, prohibet ipſe Pontifex ſub pæna excõmunicationis latæ ſententiæ, ne quis illas defendat, vel edat, vel diſputative tractet, niſi impugnando, & in virtute ſanctæ obedientiæ prohibet omnibus Chriſti Fidelibus, ne prædictas opiniones ad praxim deducãt. Vbi vides, in hoc negotio Cardinales ſolum egiſſe conſultationem, & ipſum Romanum Pontificem edidiſſe decretum. Ex cuius tenore authentico patet etiam, hoc decretum promulgatum eſſe nomine Innocentij XI. ſicut cæteræ leges Romani Pontificis promulgari ſolent. Quare ne minimum quidem veſtigium remanet, vnde oriri poſſit dubitatio, quominus hoc decretum immediate á Romano Pontifice prodierit.] Huc vſque in eo art. 2. paucis mutatis.

CAPVT IV.

An hoc decretum ſit Romani Pontificis loquentis ex Cathedra?

SVMMARIVM.

Voces, quæ ſignificant loqui Pontificem vt caput Eccleſiæ. n. 89.
Quid ſit loqui Pontificẽ vt caput Eccleſiæ ex mente Doctorum? n. 90. & ſeqq.
Oſtenditur hoc decretum eſſe Innocentij XI. loquentis ex Cathedra. n. 94.
Pontifex edit illud pro vniuerſa Eccleſia, & vult ab omnibus Fidelibus admitti. n. 95. & ſeqq.
Quando Pontifex obiter aliquid decernit, tunc non loquitur ex Cathedra. n. 98.
Diſcurſus quorumdam, quod quando Pontifex decernit aliquid per Sacrã Congregationem, non loquitur ex Cathedra. n. 99.
Hunc diſcurſum carere omni probabilitate, oſtenditur. n. 100.
Quam leve ſit fundamentum eius diſcurſus? n. 101.
Sacræ Congregationes inſtitutæ ſunt pro maturiori deliberatione habenda. n. 102.
Damnationem opinionis de abſolutione in abſentia decretam in Sacra Congregatione omnes Doctores admittunt tamquam à capite Eccleſiæ profectam. n. 103.
Idem conſtat ex hoc decreto. ibid.

89. EX art. 3. eiuſdem capiris 20. deſumpta hæc etiam ſunt, paucis ſuperadditis. [Romanum Pontificem loqui ex Cathedra, docere Eccleſiam, loqui Eccleſiæ, & loqui vt caput Eccleſiæ, quatuor ſunt omnino ſynonima, & eiuſdem prorſus ſignificationis, vt patet ex communi modo loquendi doctorum omnium, à quibus in ſignificatione vocum recedere, errare eſt.

90. Sed quid eſt Pontificem loqui ex Cathedra, & vt caput Eccleſiæ? Optime explicuit P. Valencia 2. 2. quæſt. 1. punct. 7. §. 39. inquiens: *Tunc vero definire* (Summum Pontificem) *vt Eccleſiæ caput, quando decretum ederet pro vniuerſa Eccleſia, quodque vellet à fidelibus indubitanter admitti.* Valenc.

91. Idem tradit P. Suarez contra Regem Angliæ, lib. 1. cap. 3. n. 16. illis verbis: *Breviter dicimus, aliud eſſe loqui de decretis Pontificum, quatenus per ea aliquid definiunt, vel approbãt tamquam credendum, vel obſervandum ab vniuerſa Eccleſia; aliud de privatis ſententijs, opinionibus, aut rationibus* Suarez.

Ponti-

Digitized by Google

Pontificum. In præſenti enim de prioribus decretis tractamus,&c. Vbi manifeſte ſignificat, Pontificem definire tamquam caput Eccleſiæ id,quod *definit*, *vel approbat tamquam credendum,vel obſervandum ab vniuerſa Eccleſia.*

92. Eodem modo loquitur Melchior Canus lib.6.de locis Theologicis cap.8.in reſponſione ad vltimum argumentum, vbi tranctans eam quæſtionem, [An Papa poſsit incidere in hæreſim?] inter alia ita aſſerit. *Aliud eſt in Petro*, *quod ſpectat ad hominis privatam excellentiam;aliud,quod pertinet ad communem Eccleſiæ vtilitatem.* Quam ſententiam multis explicat,& confirmat in eum finem, vt declaret, tunc definire Pontificem tamquam caput Eccleſiæ, cum tradit illud,*quod pertinet ad communem Eccleſiæ vtilitatem.* Canus.

Granad. 93. Eodem modo id explicat P. Granado 2. 2.controv.1.tract. 7.diſp. 2. ſect.1.num.1. ipſis verbis ac P. Valencia citatus,& eodem modo id explicant communiter Doctores.

94. Hinc manifeſte patet,hoc decretum eſſe Innocentij XI. loquentis ex Cathedra, docentis Eccleſiam, & vt capitis Eccleſiæ.Primo. Quia præcepit,hoc decretum publicari ſuo nomine, ſicut cæteræ leges vniverſales promulgantur.

95. Secundo. Tunc enim decernit Romanus Pontifex vt caput Eccleſiæ,quando decretum edit pro vniverſa Eccleſia,illudque vult ab omnibus Fidelibus indubitanter admitti: atqui ſic edidit decretum hoc: ergo in eo loquitur e Cathedra, & vt caput Eccleſiæ. Maior patet. Nam in vltima periodo dicitur: *Quicumque autem cuiuſvis conditionis, ſtatus,& dignitatis illas, vel illarum aliquam coniunctim,vel diviſim defenderit, vel ediderit, vel de eis diſputative, publicè, aut privatim tractaverit, niſi forſan impugnando,ipſo facto incidat in excommunicationem latæ ſententiæ, à qua nõ poſſit(præter quam in articulo mortis) ab aliquo quacumque etiam dignitate fulgente, niſi pro tempore exiſtente Romano Pontifice, abſolvi.*

96. *Inſuper diſtricte in virtute ſanctæ obedientiæ,& ſub interminatione Diuini iudicij, prohibet omnibus cuiuſcumque conditionis, dignitatis,& ſtatus, etiam ſpeciali, & ſpecialiſsima nota dignis,ne prædictas opiniones, aut aliquam ipſarum ad praxim deducant.*

97. Item conſtat ex procemio,vbi dicitur, requiri etiam remedium vniverſale pro omnibus ovibus ſibi commiſſis, illis verbis: *Ovium ſibi à Deo creditarum ſaluti ſedulo incumbens,& ſalutare opus in ſegregandis noxijs doctrinarum paſcuis ab innoxijs à felic. record.Alexandro VII.prædeceſſore ſuo inchoatum proſequi volens.*

28. Quando autem obiter, & per tranſennam Pontifex aliquid decernit,etiam in materia Fidei,& morum, tunc non loquitur è Cathedra, neque decernit vt caput Eccleſiæ.Patet.Quia id,quod ita loquitur Pontifex,non intendit á Fidelibus indubitanter admitti. Ideo cum Nicolaus 1. cap. *A quodam Iudæo.* De conſecratione diſt. 4. dixit, Baptiſmum in nomine Chriſti collatum valere; id quidem non dixit vt caput Eccleſiæ, quia dixit obiter & per tranſennã;cum ſolum aſſumpſiſſet definiendum, an Baptiſmus á Iudæo collatus ſit validus.] Hæc fere omnia tranſcripta ſunt ex eo art.3.

99. P.Mathæus de Moya tom.1. ſelectar.diſp.1. q.6.n.23. & Raymundus Lumbier in adnotatione prævia ad hoc decretum num. 1673.referunt quoſdam Theologos (ſuppreſſis nominibus) aſſerentes,quando Pontifex per Sacram Congregationem Cardinalium prohibet, aut condemnat librum,aut doctrinam aliquam, iubens expreſſe,quod eiuſmodi decretũ prohibi- Moya. Lumbier.

hibitorium ſuo nomine promulgetur, tunc non loqui vt caput Eccleſiæ, ſed ſolum vt caput, & vt Præſidem eius Congregationis. Et ego audivi quemdam Theologum, qui id aſſertum explicabat hoc exemplo. Nā ſi Rex Hiſpaniæ in Congregatione Ordinis S. Iacobi præcipit aliquid, id non præcipit tamquam Rex, ſed tamquam Magiſter generalis Ordinum Militarium, vel potius, vt Adminiſtrator eius Magiſterij Generalis. Id quod videtur applicari poſſe ad cætera decreta Sacræ Congregationis, quæ iubet Pontifex ſuo nomine promulgari.

100. Is tamen diſcurſus caret omni probabilitate, & eſt manifeſte falſus. Tūc enim Romanus Pontifex loquitur vt caput Eccleſiæ, quādo edit decretū pro tota Eccleſia, quodque vult ab omnibus Fidelibus obſervari; vt ex ſupradictis conſtat: ſed Romanus Pōtifex iubens obſervari decretum aliquod Sacræ Congregationis, illud edit pro tota Eccleſia, & vult ab omnibus Fidelibus obſervari: ergo loquetur tamquam caput Eccleſiæ.

101. Exemplum autem non eſt ad rem. Nam vel Rex edit decretum pro toto ſuo Regno, aut ſolum illud edit pro Ordine S. Iacobi, aut perſonis illius Ordinis? Primum dici non poteſt in ea hypotheſi, quæ ſupponit decretum eſſe de materia pertinente ad Ordinem Militarem. Si vero ſecundum dicas, manifeſtum eſt, quod ſic non decernit vt Rex, ſed vt Præſes Ordinis Militaris; tum quia iuriſdictio qua id præcipit, eſt alterius hierarchiæ; oritur enim ex commiſſione Papæ; tum quia non decernit circa gubernationem Regni. In quo manifeſtum eſt diſcrimen inter Pontificem, & Regem in præfatis caſibus. Pontifex enim decernit in Congregatione Cardinalium pro tota Eccleſia; Rex autem non decernit tunc pro toto Regno, ſed pro eo Ordine Militari. Et quidem ſi Rex Congregationi Ordinis Sancti Iacobi committeret vniverſalem Regni gubernationem, ſi in eo caſu Præſidens ei Congregationi decerneret aliquid pro toto Regno, quomodo poteſt intelligi, quod nō decerneret vt Rex, & vt caput ſui Regni? Ergo idem de Pontifice dicendum eſt, dum decernit intra Congregationem Cardinalium pro tota Eccleſia, nempe quod tunc decernit tamquam caput Eccleſiæ.

102. Et quidem cum Romani Pontifices, vt procedant ſine periculo errandi, nihil determinant ſine matura deliberatione, & Theologorum, & Cardinalium conſultatione; erexerūt varias Congregationes Cardinalium, vt diſtributis in varias claſſes varijs generibus controverſiarum, facilius poſſent Pontifices habere eam maturam deliberationem, quam ſi vni Congregationi omne genus conſultationum committeretur. Quod ergo ſtatuerant Pontifices ad maturiorem deliberationem habendam, iſti Theologi (qui omnia, etiam ex leviſſimo fundamento excogitata, contendunt eſſe probabilia) transferre volunt ad hoc, quod iam Pontifex non definiat controverſias tamquā caput Eccleſiæ: cū multo maiora ſigna capitis Eccleſiæ reperiantur in eo, quod velint Pontifices faciliorem modum habendi maturiorem deliberationem.

103. Quod optime confirmat P. Moya cit. ex eo quod omnes Theologi admiſerint, tamquam datam á Pontifice, vt eſt caput, Eccleſiæ damnationem, qua Clemens VIII. damnavit opinionem de abſolutione Sacramentali in abſentia; cum tamen ea damnatio prodierit in eadem forma, ſcilicet á Sacra Congregatione Cardinalium, iubente Pontifice, vt ſuo nomine promulgaretur.

Præterea nam, vt obſervavit Lumbier ſupra citatus, ex ipſo decreto clare

Digitized by Google

re conſtat, illud immediate procedere ab Innocentio XI. tamquam á capite Eccleſiæ. Nam cum Lovanienſes ſubiecerunt Pontifici centum & quinquaginta propoſitiones cenſurandas, hoc decreto ſolum ſexaginta quinque damnatæ ſunt; & in decreto poſt damnationem ſubiungitur: *Idem Sanctiſsimus in virtute Sanctæ obedientiæ eis præcipit, vt tam in libris imprimendis ac manuſcriptis, quam in theſibus, diſputationibus, ac prædicationibus caveãt ab omni cenſura & nota, nec non à quibuſcumque convicijs contra eas propoſitiones, quæ adhuc inter Catholicos hinc inde controvertuntur, donec à SANCTA SEDE recognitæ ſuper eiſdem propoſitionibus IVDICIVM proferatur.* Hæc enim verba aperte ſignificant, has ſexaginta quinque propoſitiones á *SANCTA SEDE* recognitas eſſe, & ſuper eisdem iudicium eſſe prolatum; reliquas autem non eſſe cenſurandas, donec á *SANCTA SEDE recognitæ, &c.* Conſtat ergo iudicium condemnatorium ſexaginta quinque propoſitionum á *SANCTA SEDE* immediate prodijſſe. Cum autem dicitur á *SANCTA SEDE*, non intelligitur de Romano Pontifice vt privato doctore, ſed de illo vt capite Eccleſiæ, & docente ex Cathedra.

Denique demonſtratur hæc aſſertio. Nam decretum de celebratione Miſſarum factum in Sacra Congregatione Cardinalium, vel prodijt ab Vrbano VIII. tamquam á capite Eccleſiæ, vel non? Si primum affirmes, infero: ergo quod fiat decretum in Sacra Congregatione, non obſtat, quo minus procedat á Romano Pontifice tamquam á capite Eccleſiæ, & non tãquam a mero præſide Congregationis. Si vero dicas, illud decretum non prodiiſſe ab Vrbano tamquã á capite Eccleſiæ, vt pote factum in Sacra Congregatione, infero: ergo non eſt ſcãdaloſum dicere, quod poſt illud decretum liceat accipere duplicatum ſtipẽdium pro celebratione vnius Miſſæ; cum ea decreta, quæ non procedunt á Romano Pontifice tamquam á capite Eccleſiæ, non obligent conſcientiã omnium Fidelium: ergo contradicis Alexandro VII. qui declarat ſcandaloſam hanc propoſitionem: *Poſt decretum Vrbani VIII. licet adhuc duplicatũ ſtipẽdiũ accipere pro celebratione vnius Miſſæ.* Quas autẽ propoſitiones damnavit Alexander VII. omnes Theologi tamquam ſcandaloſas reiiciunt.

CAPVT V.

An hoc decretum ſtatutum ſit ex matura deliberatione?

SVMMARIVM.

Prima opinio quod Pontifex errare poteſt, ſi decernat abſque matura deliberatione. n. 104.
Secunda opinio oppoſita. n. 105.
Authores, qui negant caſus poſsibilitatem. n. 106.
Certitudo huius tertiæ ſententiæ promovetur, n. 107.
Reijcitur opinio aſſerentium, poſſe errare Pontificem, ſi non audiat conſilia Cardinalium, & Theologorũ. n. 108.
Oſtenditur hoc decretum proceſsiſſe ex matura deliberatione. n. 109.

104. EX art. 4. deſumpta ſunt hæc, quæ ſequuntur. [Pro deciſione quæſtionis ſciendum eſt, eſſe ſententiam aliquorum Doctorum, ſi Romanus Põtifex abſque matura deliberatione decerneret in materia Fidei, & morum, exponi periculo errandi; aut ſaltem non eſſe certum, quod hoc modo haberet infallibilẽ Divini Spiritus aſſiſtentiam, eo quod hæc promiſſa eſt á Chriſto Romanis Pontificibus, dũ ad decreta Fidei, & morũ prudenti modo procederẽt. Ita Gravina in controverſ. tom. 2. part. 2. art. 9. & Araux. 2. 2. quæſ. 1. art. 10. dub. 5. num. 14. & Bordonus in Trib. c. 5. quæſt. 25. n. 119. apud Dianã part. 11. tract. 2. de Roma. Põtif. reſol. 5. *Gravina. Arauxo. Bordonus. Diana.*

105. Oppoſitam ſententiam ſuſtinent P. Valẽcia 2. 2. quæſ. 1. pũct. 7. §. 40 *Valent. Caſt. Pal. Bañez.*

P. Caſ-

P.Caſtro Palao tom.1.tract. 4. diſp. 1. punct.5.§.2.n.12. Bañez 2. 2. quæſt. 1. art.10.§. *Ad quartum*, & plures alij.

106. Sed melius negant caſus poſſibilitatem P.Suarez diſp. 5. de Fide, ſect.8.num.11.P.Granado tract. 7. de Fide, diſp.2.ſect.2.num.13.P.Amicus tom.5.diſp.7.ſect.1.num.30.& tradidit Canus lib.5.de locis,cap.5. ad 2. Et P. Tannerus tom. 3. diſp. 4. quæſt. 4.dub.6.num.158. vbi maxime notanda ſunt verba P.Suarij citati: *Solet autem quæri,quid ſit futurum,ſi Pontifex ſine præmiſſa diligentia definiat? Aliqui dicunt, poſſe tunc Pontificem errare,& Eccleſiam poſſe tunc non aſſentiri. Sed hoc periculoſum eſt, quia Eccleſia non poterit conſtare, an Pontifex adhibuerit ſufficientem diligentiam,nec ne; vel relinquetur ſingulorum arbitrio,vt iudicent,an diligentia ſufficiens fuerit. Et ideo melius, vt exiſtimo, reſpondetur,non admittendo caſum.Nam Spiritus Sanctus,qui regit Eccleſiam, non permittet, Pontificem tam imprudenter definire;& ideo quoties abſolute definit, credendum eſt,ſufficientem diligentiam præmiſiſſe.*

Suarez. Granado. Amicus. Canus. Tanner.

107. Et hanc ſententiam certiſſimam cenſeo. Etenim articulus A, definitus eſt á Romano Pontifice; & tamen neque ex tenore articuli, neque ex alio capite(præter quam ex infallibili aſſiſtentia DiviniSpiritus)conſtat, proceſſiſſe Pontificem ex matura deliberatione ad eum definiendum:ergo non conſtat, aſtitiſſe Diuinum Spiritum; ſi hic non aſſiſtit,vbi non eſt matura deliberatio in Pontifice. Ergo non conſtat Eccleſiæ,certitudo articuli definiti. Conſequens eſt certiſsime falſum: ergo & antecedens. Quare, vt optime notavit P. Tannerus tom. 3. diſp.1.quæſt.4.dub.6.num.158. certiſſima adeſt Divini Spiritus aſſiſtentia ad vnum é duobus, vel ne Pontifex in materia Fidei, & morum aliquid decernat abſque matura deliberatione; vel ne erret, ſi abſque matura deliberatione decreverit.

108. Et multo magis reijcienda procul eſt ſententia eorum,qui dicunt, poſſe errarePontificem in decretis Fidei, & morum, ſi non audiat conſilia Cardinalium, & Theologorum.Nam ſi Pontifex legat in libris Doctorum, quid quid Cardinales, & Theologi conſulere poſſunt; ex quo capite maturior erit deliberatio per hoc, quod doctrinam Cardinalium & Theologorum audiat?

109. Sed ad præſentis deciſionem quæſtionis damus (non concedimus) quod vera ſit prima ſententia, ita vt poſſit errare Pontifex, ſi abſque matura deliberatione decernat: & dicimus, manifeſte conſtare in hoc decreto, maturiſſima deliberatione vſum. Cum ex illo conſtet, ſerio commiſiſſe id examen illarum propoſitionū pluribus in Sancta Theologia Magiſtris, & Cardinalibus Inquiſitoribus generalibus; ipſoſque Theologos, & Cardinales id negotium ſtrenue aggreſſos eſſe,eique ſedulo incubuiſſe, & mature eas propoſitiones diſcuſſiſſe; & ſuper vnaquaque ipſarum ſuffragia ſua Sanctitati ſuæ ſingillatim expoſuiſſe; vt conſtat ex tenore procemij. *Plurimas propoſitiones partim ex diverſis, vel libris, vel theſibus, ſeu ſcriptis excerptas, & partim noviter adinventas, Theologorum plurium examini, & deinde Eminentiſſimis DominisCardinalibus contra hæreticam pravitatem Generalibus Inquiſitoribus ſubiecit. Quibus propoſitionibus ſedulo & accurate ſæpius diſcuſsis,eorumdem Eminentiſſimorum Cardinalium, & Theologorum votis per Sanctitatem ſuam auditis; idem Sanctiſsimus D. N. re poſtea mature cōſiderata ſtatuit,& decrevit*, &c. Super qua quæſtione nullum dubitationi veſtigium relinquitur.]Huc vſque contenta in eo art.4. paucis mutatis.

CAPVT

Digitized by Google

CAPVT VI.

An hoc decretum ſit declaratorium ſimul, & prohibitorium?

SVMMARIVM.

Quid prohibeatur in hoc decreto? n. 110.
Hæc prohibitio obſtringit conſcientiam. n. 111. *Et quidem ſub culpa gravi in materia gravi.* n. 112.
Quomodo decretum ſit declaratorium? n. 113. & ſeqq.

110. EX art. 5. deprompta ſunt ea, quæ ſequuntur. [Hoc decretum eſſe prohibitorium, ex ipſis terminis patet. Vtitur enim verbo prohibendi. Prohibetque primo, nequis prædictas propoſitiones doceat, defendat, edat, aut de ijs diſputative publice, aut privatim, niſi impugnationis cauſa, tractet: idque prohibet ſub pœna excõmunicationis latæ ſententiæ, Romano Pontifici reſervatæ. Prohibet ſecundo omnibus Chriſti Fidelibus, ne prædictas opiniones, aut aliquam ipſarum ad praxim deducant.

111. Hanc prohibitionem obſtringere conſcientias, manifeſtum eſt. Nam prohibitio, quæ proponitur ſub pœna excõmunicationis latæ ſententiæ, qualis eſt prima pars prohibitionis relatæ, ad conſcientiam dirigitur. Item prohibitio, quæ fit *in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub interminatione divini iudicij*; evidẽter indicit obligationem conſcientiæ; vt omnes doctores, nemine diſcrepante, fatentur. Deinde id decretum reſpicere conſcientiam, patet ex illis verbis proœmij: *In ſegregandis noxijs doctrinarum paſcuis ab innoxijs*, & poſtea, *in praxi pernicioſas*.

112. Eam autem prohibitionem obſtringere conſcientias graviter, dum verſatur in materia gravi, certum eſt. Et quidem hoc decretum Innocentij XI. aliquas damnat propoſitiones, quæ negant eſſe peccatum, quod eſt peccatum veniale. In quo qui oppoſitum operatur, peccat venialiter; qui autem docuerit, nullum eſſe peccatum, neque veniale, peccabit mortaliter, quia ſuſtinere eam doctrinam eſt materia gravis, & ſcandaloſa.

113. Conſtat etiam, hoc decretum eſſe declaratorium. Declaratio enim nihil aliud eſt, quam manifeſtatio alicuius veritatis, quæ ab aliquibus ignorari, aut in dubium verti poſſet: hoc autem decretum manifeſtat, eas ſexaginta quinque opiniones eſſe ſcandaloſas; de quo quis dubitare poſſet propter aliquos Theologos aliter cenſentes. Et quidem decretum expreſſo iudicio damnat eas opiniones vt ſcandaloſas: non poteſt autem id fieri, niſi aſſerendo, & manifeſtandò eas eſſe ſcandaloſas: ſicut ſententia, quæ damnat aliquem vt furem, eſt vera ſententia declaratoria criminis.

114. Sed & in alio ſenſu hoc decretum declaratorium eſt, id eſt, declaratio aliarum legum Canonicarum. Damnat enim hoc decretum multas propoſitiones, quæ verſantur in materia iuris canonici: quæ propoſitiones ab aliquibus putabantur probabiles; quia aliter intelligebant leges illas canonicas, aut putabant, illas non obligare. Pontifex ergo, dum damnat propoſitiones, manifeſte declarat, quo ſenſu eiuſmodi leges accipiendæ, & intelligendæ ſunt.] Huc vſque in eo art. 5.

116. Ab aliquibus putabatur probabile id, quod dixit Tridentinum, eligendos eſſe digniores ad præfecturam Eccleſiarum, non eſſe intelligendum cum toto rigore illud verbum *digniores*. Dum ergo Pontifex damnat eam propoſitionem 47. expreſſe declarat,

clarat, illud decretum intelligendum eſſe de dignioribus in toto rigore, & excludendas eſſe eas tres interpretationes, quæ relaxant vim decreti Tridentini.

116. Eodem modo dum damnat propoſitionem 52. quod præceptum ſervandi feſta non obligat ſub mortali, declarat intentionem Eccleſiæ eſſe obligare ſub mortali. Idem cernitur in propoſitione 53. de eo, qui audit ſimul duas medietates Miſſæ, aut quatuor eius partes: et in propoſitione 54. de ea, qui non poteſt recitare Matutinum, quod non teneatur ad reliquas horas recitandas: in his enim declarat Pontifex, quomodo ea Eccleſiæ præcepta intelligenda ſint.

CAPVT VII.

An hoc decretum ſit definitio Pontificia?

SVMMARIVM.

Hoc decretum non continet definitionem articuli Fidei. n. 117.

Definitio quandoque ſumitur pro declaratione doctrinæ. n. 118.

Damnatio opinionis de abſolutione inter abſentes vocatur ab authoribus definitio n. 119.

Id, quod docet Pontifex tamquam certum, dicitur definiri. n. 220.

Hoc decretum eſt definitio Pontificia ſecundo modo. n. 121. & ſeqq.

117. EX art. 6. deprompta ſunt quæ ſequuntur. [Hæc vox *Definitio*, quod attinet ad præſens inſtitutum, dupliciter vſurpatur. Primo pro deciſione, ſeu declaratione articuli Fidei. Et in hoc ſenſu id decretum non eſſe definitionem, patet. Nam Pontifex in iis decretis non declarat, aliquid eorum eſſe articulum Fidei. Et quidem ſi id declaraver tamquam articulum Fidei, verificaretur, credendum eſſe tamquam articulum Fidei, eas propoſitiones eſſe falſas; vnde hæreticus eſſet, qui eas propoſitiones veras aſſereret; at que adeo eæ propoſitiones eſſent hæreticæ. Quis autem audebit aſſerere, eas propoſitiones eſſe hæreticas vi eius decreti, in quo Pōtifex dumtaxat, illas damnat vt ſcandaloſas? quamvis non dicat, eſſe ſcandaloſas dumtaxat, ſed vt minimum.

118. Secundo vſurpatur ea vox *Definitio*, pro qualibet declaratione Ponrificis, quam circa doctrinam tradit vt omnino certam, & indubitabilem. Itaque cum Pontifex Summus aliquid in materia doctrinæ decidit vt certum, & abſque periculo errandi, dicitur id definire. *Nam definire, & pro certo decidere*, idem ſunt. Et revera eſſe alias definitiones Romanorum Pontificum, præter eas, quæ ſunt declarationes articulorum Fidei, patet ex communi Doctorum ſenſu, pænes quos eſt, á quibus deſumenda eſt vſurpatio, & ſignificatio nominum, vt late oſtendi in 1. part. Criſ. Theol. diſp. 12. n. 65.

119. Sic loquitur P. Suarez tom. 4. in 3. part. diſp. 19. ſect. 3. n. 16. vbi agens de damnatione Clementis VIII. opinionis de abſolutione inter abſentes, ait: [Eſt igitur iam dicta ſententia certa in gradu á Pontifice definito.] Et P. Vaſquez tom. 4. in 3. part. quæſt. 91. art. 4. dub. 2. n. 1. de eodem argumento tractans, ait: [Ante quam Clemens VIII. *definiiſſet*, ac determinaſſet opinandi licentiam circa præſentem controverſiam, &c.] Et P. Arriaga tom. 8. diſp. 50. num. 20. agens de eodem decreto Clementis VIII. ait: [Poſt *deciſionem* Clementis VIII.] &c. Decidere autem, & definire ſunt termini æquipollentes. Et P. Conink de Pænitentia diſp. 4. num. 61. ait: [Iam vero cautius hac de re agendum eſt poſt *definitionem* Clementis VIII.] Qui author lib. 1. de actib. ſupernatur. diſp.

Suar.

Vaſq.

Arriaga.

Conink.

diſp.6.num 7.agens de decreto Concilij Viennenſis, affirmante, probabiliorem eſſe ſententiam, quod parvulis in Baptiſmo infundãtur habitus ſupernaturales, ait: [Et ſi Concilium non definiat, eſſe omnino certum, parvulis in Baptiſmo virtutes infundi; tamen *definit*, id eſſe probabilius.] Eodẽ modo loquitur P. Ripalda lib. 6. de Ente ſupernaturali diſp.120.ſect. 1. n. 3.& P. Caſtro Palao tom. 4. tract. 23. punct. 5.num.7. Deinde definitum eſſe á Romano Pontifice, ſententiam piam de Immaculata Conceptione eſſe magis probabilem, & magis piam, aſſerit P. Ferdinandus de Salazar tom. de Conceptione cap.43.§.1.& 4.

Ripalda. Caſt. Pal.

Salazar.

120. Itaque dum Romanus Pontifex docet Eccleſiam aliquid, in quo errare non poteſt, id quidem docet tamquam omnino certum, vt ex terminis notum eſt. Quod autem docet vt omnino certum, id expreſſe definit, & ſi non definiat tamquam articulum Fidei: definire enim, vel decidere, eſt rem, tamquam omnino certam declarare. Sunt enim multa omnino certa, in quibus Pontifex errare non poſſit, quamvis non perveniant ad certitudinem articuli Fidei.

121. His poſitis dicendum eſt; hoc decretum eſſe definitionem Pontificiam ſecundo modo. Conſtat. Illud enim Pontifex definit ſecundo modo, quando aliquid declarat, vel affirmat pro certo in materia, in qua errare non poteſt: ſed Innocentius XI. affirmat, propoſitiones eſſe ſcandaloſas, in materia, in qua errare non poteſt: ergo in illo decreto Põtifex verè definit.

122. Conſequentia eſt legitima. Maior conſtat ex dictis ſupra. Minor etiam patet, quia affirmat, eas propoſitiones eſſe ſcandaloſas, cum tamen illæ verſentur in materia morum; in qua Romanum Pontificem Eccleſiæ loquentem, errare non poſſe, conſtat ex cap. 1

123. Confirmatur. Nam, vt conſtat ex num. 119. Decretum Clementis VIII. quo affirmavit, opinionem de abſolutione inter abſentes eſſe falſam, temerariam, & ſcandaloſam, fuit definitio Romanæ Cathedræ, quia illud pro certo decidit: ergo cum Innocentius XI. pro certo decidit, eas propoſitiones á ſe damnatas, eſſe ſcandaloſas, dicendum eſt, eam eſſe definitionẽ.

124. Nec valet, ſi dicas, ad definitionem formalem requiri, quod Pontifex dicat: *Definimus*, *decidimus*, *Declaramus*, vel quid ſimile. Nam verbum *Damnamus*, in materia doctrinæ, in qua Pontifex errare non poteſt, eſt verbum ſimile, & æquivalens. Nam hoc, quod eſt damnare doctrinam tamquam certo ſcandaloſam, idem eſt, quod decidere, & declarare, eam ſcandaloſam eſſe.] Huc vſque contenta in eo art.6. paucis mutatis.

CAPVT VIII.

Quanta certitudine tenendum ſit, Pontificem errare non potuiſſe in hoc decreto; & qua cenſura notandi ſunt, qui propugnaverint propoſitiones dãnatas?

ARTICVLVS I.

Præmittuntur aliqua, & referuntur ſententiæ.

SVMMARIVM.

De Fide eſt, non poſſe errare Pontificem in definitione articuli Fidei, etiam extra Concilium. n. 126.

Implicatio contradictionis in aſſertione oppoſita. n. 127.

Digitized by Google

Etiam in ijs, quæ docet extra definitionem articuli Fidei, eſt de Fide, quod non poteſt docere hæreſim, neque errorem in Fide. n. 129.

Non eſt de Fide illud, quod Pontifex definit non tamquam dogma Fidei. n. 130.

Pontificem errare non poſſe in cenſuris, quas attribuit propoſitionibus, alij dicunt eſſe de Fide, alij proximum Fidei, alij oppoſitum eſſe erroneum, vel errori proximum. n. 131. & ſeqq.

Colligitur, quid tenendum ſit iuxta mentem Doctorum circa id, quod Innocentius XI. declarat, nempe ſcandaloſas eſſe eas propoſitiones. n. 134. & ſeqq.

Quid ſit propoſitio erronea? n. 136.

Quid ſit propoſitio errori proxima? n. 137.

125. DIxi in præcedentibus certiſsimum eſſe, errare non poſſe Pontificem in materia morum, etiam damnando opiniones olim probabiles; atque adeò errare non potuiſſe in hoc decreto, & in damnatione earum ſexaginta quinque propoſitionum. Reſtat modo, inquirere, quanta certitudine id tenendum ſit?

126. Præmitto primo, eſſe de Fide, non poſſe errare Pontificem Romanum in definitione articuli Fidei, etiam extra Concilium generale. Pro cuius veritatis evidentia ſufficit aſſidua, & numquam interrupta conſuetudo Eccleſiæ Catholicæ conſulendi Romanam Cathedram in materijs Fidei. Nam (vt cum Melchiore Cano ſupra citato loquar) *Ad Romanam Sedem Epiſcopos Eccleſiarum in cauſis quibuſque graviſsimis provocaſſe, ab illius ore Fideles Fidei oracula petijſſe, illius iudicium Catholicos omnes in Religionis controverſijs expectaſſe; illius denique & vim, & authoritatem ſacra omnia efflagitaſſe Concilia, adeo certum eſt, & manifeſtum, vt ſim ego ineptus, ſi velim oſtendere.*

127. Et quidem implicat contradictionem, quod Eccleſia accipiat á ſuo capite aliquam veritatem, tamquam dogma Fidei Catholicæ, & quod non ſit de Fide, illum errare non poſſe: ſed Eccleſia Catholica accepit á Romano Pontifice multas veritates tamquam dogmata Fidei; quod *adeo certum eſt, & manifeſtum, vt ſim ego ineptus, ſi velim oſtendere:* ergo implicat, quod non ſit de Fide, illum errare non poſſe.

128. Probatur Maior. (nam cætera patent) Etenim in eo ipſo quod Eccleſia accipit á Romano Pontifice tamquam articulum Fidei v.g. quod in Deo dantur tres hypoſtaſes, in eo ipſo continetur, quod Pontifex non errat: atque adeo qui credit tamquam de Fide oraculum Pontificis, quod ſunt in Deo tres hypoſtaſes, eodem actu, quo id accipit tamquam de Fide, credit, Pontificem in eo non errare. Huc ſpectant Sancti Patres, & Cōcilia generalia, quorum verba partim ſupra retulimus, partim referuntur á citatis ſupra Authoribus, Bellarmino, Suario, Valencia, Granado, Cano, & reliquis. In quo operæ pretium eſt audire Suarium 2.2. diſp. 5. ſect. 8. n. 4. *Veritas Catholica eſt, Pontificem definientem ex Cathedra eſſe regulam Fidei, quæ errare non poteſt, quando aliquid authentice proponit vniverſæ Eccleſiæ tamquam de Fide Divina credendum. Ita docent hoc tempore omnes Catholici Doctores. Et cenſeo eſſe rem de Fide certam.* *Bellarm. Suar. Valenc. Granado. Canus.*

129. Præmitto ſecundo, etiam in illis, in quibus loquitur Pontifex ex Cathedra extra definitionem articuli Fidei, ſed definiendo tamquam doctrinam certo tenendam, non poſſe Romanum Pontificem docere hæreſim, neque errorem in Fide. Hanc aſſertionem multis argumentis demonſtrant præfati Authores Bellarminus, Suarius, Valencia, Melchior

Canus

Digitized by Google

Canus, Granado,& alij ex Scriptura, & Sanctis Patribus, & Concilijs. Et pro re præſenti ſatis eſt illud Chriſti D. ad S. Petrum. Luc. 22. *Ego autem rogavi pro te, vt non deficiat Fides tua.* Quod privilegium ad Succeſſores Petri extendi, ſenſus eſt Eccleſiæ, quem accepit ab Apoſtolis. Luc. 22.

130. Præmitto tertio, de Fide eſſe id, quod Pontifex loquens ex Cathedra definit tamquam articulum Fidei; ſed non eſſe de Fide, quæ Pontifex definit non tamquam dogma Fidei, ſed tamquam dogma certo tenendum. Hoc autem ſecundum, quamvis ſit omnino certum, tale quidem eſt inferiori gradu certitudinis, reſpective ad certitudinem Fidei. Prima pars evidens eſt iuxta dicta prænotatione 1. Secunda item pars etiam eſt manifeſta ex terminis: quia propoſitio non poteſt accipere maiorem certitudinem á Cathedra; quam eſt certitudo illa, quam dat ipſa Cathedra. Si ergo ipſa Cathedra non dat dogmati certitudinem Fidei, quomodo poterit illam accipere à Cathedra?

131. Quæritur ergo in præſenti, qua certitudine tenendum ſit, Romanum Pontificem loquentem ex Cathedra cum matura deliberatione, non poſſe errare in cenſuris datis alicui propoſitioni, v. g. quod ſit erronea, temeraria, aut ſcandaloſa, &c. maxime in materia morum? P. Suarez diſp. 5. de Fide ſect. 8. cum num. 4. dixiſſet, eſſe de Fide, Pontificem in dogmatibus Fidei errare non poſſe, etiam extra Concilium, quod demonſtrat in ſequentibus vſque ad num. 6. poſtea num. 7. addit: *Et ex hac generali aſſertione ſequitur primo, Pontificem non poſſe errare in præceptis ſeu rebus moralibus, quas tradit, vel approbat pro vniuerſa Eccleſia. Approbare autem turpia pro honeſtis, vel è converſo damnare honeſta tamquam iniqua, repugnat Sanctitati Eccleſiæ: & ideo in his etiam non poteſt errare Pontifex. Quod dixit eſſe de Fide Antoninus 3. part. tit. 12. cap. 8. §. 2. Cano vero lib. 5. de locis cap. 5. dixit parum diſtare. Alij vero Recentiores paulo minus rem hanc exaggerant, Molina de iuſt. diſp. 325. Bellarminus lib. 5. de Rom. Pontif. cap. 5.* Suar. Antonin. Canus. Bellarm. Molina.

132. Malderus 2. 2. quæſt. 11. art. 2. membro 5. dicit, eſſe hæreticum aſſerere, quod Eccleſia poſſit errare, definiendo, propoſitionem aliquã eſſe erroneam, temerariam, aut ſimili alia cenſura notandam. Erraret autem Eccleſia, ſi Pontifex in eiuſmodi definitione erraret. Quæ ſententia placet P. Ægidio de Coninck 2. 2. diſp. 18. dub. 8. num. 134. vbi ait: *Mihi cum Maldero valde probabile eſt, eſſe de Fide, eam non poſſe errare: quia 1. ad Timoth. 3. Ecleſia dicitur [columna & firmamentum veritatis.] Et Ioannis 14. & 16. promittur ei ſpiritus veritatis, ſive perpetua aſſiſtentia Spiritus Sancti, qui doceat eam, omnem veritatem. Quod videtur non ſolum intelligendum, de rebus, quæ proprie ſunt de Fide, ſed etiam de ijs, quæ ad Fidem aliquomodo pertinent, quales ſunt illarum ſententiarum qualificationes, quarum aſſertio Fidem aliquomodo labefactare poſſet.* Malder. Conink.

133. Bañez 2. 2. quæſt. 11. art. 2. docet eſſe erroneum, aut errori proximum, dicere, quod Eccleſia in his cenſuris tribuendis poſſit errare. P. Luiſius Turrianus 2. 2. diſp. 55. dub. 5. dicit eſſe errorem, aſſerere, quod Romanus Pontifex in his poſſit errare. Et Lugo Cardin. diſp. 20. de Fide ſect. 3. num. 109. ſic ait: *Ego etiam id puto, vel eſſe erroneum, vel errori proximum: quia infallibilis Spiritus Sancti aſſiſtentia Eccleſiæ promiſſa non videtur limitunda ad ea ſola dogmata, quæ tamquam de Fide proponuntur, & creduntur ab Eccleſia, ſed debet extendi ad ea omnia, quæ Fideles ex* Bañez. Turrian. Lugo.

præcepto Eccleſiæ credere tenentur. A qua ſententia parum diſtat P. Moya tom. 1. Selectar. tract. 3. diſp. 8. quæſt. 6. num. 22.

Moya.

134. Ex dictis colligitur, qua certitudine tenendum ſit, Innocentium XI. errare non potuiſſe in hoc decreto, dum definit, eas ſexaginta quinque propoſitiones eſſe, vt minimum, ſcandaloſas. Nam iuxta ſententiam S. Antonini ſupra relatam (in quam videtur inclinare P. Suarez) & Malderi, & P. Ægidij de Conink, eſt de Fide, quod Innocentius XI. non errat, dum eas propoſitiones cenſet ſcandaloſas; & dicere oppoſitum eſt hæreticum. Sed cum P. Ægidius dicat, eſſe probabile, quod eſt de Fide, non videtur aſſerere id tamquam omninò certum: ideo annumerari poteſt Authoribus ſecundæ opinionis aſſerentis, id eſſe erroneum, aut proximum errori.

135. At vero iuxta ſententiam Dominici Bañez, Ioannis de Lugo, & Mathæi de Moya ſupra relatam, ille, qui affirmat Innocenrium XI. erraſſe, aut potuiſſe errare in illo decreto, dicit propoſitionem erroneam, aut errori proximam. Et iuxta ſententiam Turriani dicit propoſitionem determinate erroneam.

136. Et quidem propoſitio erronea (iuxta communiorem explicationem Theologorum) eſt illa, quæ contradicit concluſioni Theologicæ deductæ ex vna præmiſſa de Fide, & altera evidenti, ſcilicet in ſyllogiſmo, cuius etiam bonitas conſequentiæ eſt evidens. Nam qui ſic contradicit tali concluſioni Theologicæ, cum cogatur admittere præmiſſam evidentem, & evidentiam bonitatis conſequentiæ, cogitur negare præmiſſam de Fide.

137. Propoſitio autem errori proxima eſt, quæ contradicit concluſioni Theologicæ deductæ ex vna præmiſſa de Fide, & altera evidenti, & bonitate conſequentiæ etiam evidenti, cum hac tamen limitatione, vel quod vnam præmiſſam plerique cenſeant eſſe de Fide, quamvis non omnes; vel ita vt vna præmiſſa ſit de Fide apud omnes, altera vero præmiſſa ſit evidens apud pleroſque, licet non apud omnes; vel ita vt cum apud omnes altera præmiſſa ſit de Fide, & altera evidens; bonitas conſequentiæ ſit evidens apud pleroſque, non autem apud omnes. De quo videndus eſt Lugo Card diſp. 20. de Fide ſect. 3. n. 84. qui late id propugnat, & explicat.

ARTICVLVS II.

Reſolvitur quæſtio.

SVMMARIVM.

Qui dixerit Pontificem erraſſe in hoc decreto, dicet propoſitionem errori proximam? n. 138.

Quomodo ea propoſitio opponatur concluſioni Theologicæ. n. 139.

Præfata propoſitio eſt abſolute erronea. n. 140.

Quare Authores præfatam propoſitionem dicant ſub diſiunctio eſſe erroneam, aut errori proximam? n. 140.

138. His poſitis aſſero, eum, qui dixerit, Innocentium in hoc decreto erraſſe, aut errare potuiſſe, reum eſſe propoſitionis (vt minimum) errori proximæ. Pro hac aſſertione ſtant Dominicus Bañez, Ioannes de Lugo, Mathæus de Moya, & videtur pro ea ſtare Ægidius de Conink citati.

Bañez. Lugo. Moya. Conink.

139. Ex dictis manifeſta eſt concluſio. Pro cuius claritate hunc propono ſyllogiſmum: *Papa non poteſt errare in Doctrina Fidei, & morum, concurrentibus omnibus requiſitis ad recte definiendum: ſed Innocentius Papa*

Papa in præſenti decreto tradidit doctrinam morum concurrentibus omnibus requiſitis ad recte definiendum: ergo Innocentius Papa non potuit errare in hoc decreto. Hæc apud pleroſque Theologos eſt concluſio Theologica, ſed cum limitatione proxime dicta. Nam maior apud omnes eſt de Fide; Minor autem eſt evidens apud fere omnes; non tamen apud omnes, aliqui enim, quamvis decepti, non agnoſcunt evidentiam in concurrentia omnium requiſitorum. Ex quo patet, eum qui dixerit, potuiſſe errare Pontificem in hoc decreto, dicere propoſitionem errori proximam, iuxta explicationem propoſitionis errori proximæ ſupra traditam.

140. Dixi, *vt minimum*, eſſe propoſitionem errori proximam. Ego enim cenſeo, eam propoſitionem eſſe abſolute erroneam: & concluſionem ſyllogiſmi proxime propoſiti eſſe in rigore concluſionem Theologicam; quia quamvis aliquibus non proponatur vt evidens ea minor; exiſtimo, eos evidenter decipi; & quando evidenter decipiunrur, non ſunt reputandi in ordine ad contradicendum evidentiæ propoſitionis. Neque enim requiritur evidentia phyſica, aut metaphyſica, ſed ſufficit evidentia moralis. Eſt ergo evidens, quod in definitione huius decreti concurrunt omnia requiſita ad definiendum, quamvis ſit extra definitionem articuli Fidei. Concurrit enim id requiſitum, quod loquitur ex Cathedra, vt oſtēdi cap. 4. & quod decreto præceſsit matura deliberatio, vt oſtendi cap. 5. & quod non requiritur ad certitudinem definitionis, etiam articuli Fidei, quod fiat intra Concilium generale; vt ſatis conſtat ex ſupradictis.

141. Vbi notandum eſt, quod doctiſsimi viri Bañez, & Lugo eam propoſitionem, [quod Papa errare poſſit in decretis morum,] afficiant vtraque cenſura, licet ſub diſiunctione, aſſerentes, eam propoſitionem eſſe erroneam, aut errori proximam, quod idem præſtare ſolent multi alij doctores circa alias propoſitiones, quas cenſent ita cenſurabiles. Quare enim non apponunt vnam determinatam cenſuram? Ego exiſtimo, eos doctores ideo apponere ambas cenſuras ſub diſiuncto; quia quando vident, concluſionem Theologicam deduci ex vna præmiſſa, quam cenſent eſſe de Fide, cum tamen pauci aliqui id non cenſeāt, propoſitionem adverſam tali concluſioni Theologicæ dicunt proximam errori; cum autem rem altius conſiderant, & cenſent eos paucos Authores evidenter decipi, iam magis inclinant ad vocandam abſolute erroneam eam propoſitionem.

ARTICVLVS III.

An qui propugnat aliquam ex propoſitionibus damnatis, dicat aliquid erroneum, vel errori proximum?

SVMMARIVM.

Ratio dubitandi. n. 142.
Qui docet propoſitionem damnatam, non dicit aliquid erroneum, ſed ſcandaloſum. n. 143.
Qui docet propoſitionem damnatam, non dicit Pontificem errare. n. 144.
Solvitur obiectio. n. 145. & ſeq.

142. EX dictis artic. præced. videtur colligi, cum, qui docet propoſitionem damnatam in hoc decreto, dicere aliquid erroneum, aut errori proximum. Quod ſic pro-

probatur. Qui dicit, Pontificem errare in damnatione harum propoſitionum, aliquid erroneum dicit, vt patet ex art. præced. Sed qui docet, *licitum eſſe* v.g. *furari non ſolum in extrema, ſed etiam in gravi neceſsitate*, virtualiter dicit, errare Pontificem in damnatione eius propoſitionis, qua eſt 36. ex damnatis: ergo qui docet, id eſſe licitum, dicit aliquid erroneum.

143. Dicendum tamen eſt, eum, qui præſciſſe docet propoſitionem damnatam in hoc decreto, dicere quidem aliquid ſcandaloſum, non tamen aliquid erroneum. Ratio eſt: quia non debemus nos aſſignare propoſitioni damnatæ rigidiorem cenſuram, quam eſt ea, quam aſſignat Pontifex: ſed Pontifex cuilibet propoſitioni in hoc decreto damnatæ ſolum aſſignat cenſuram ſcandaloſæ: ergo non debemus nos aſſignare illi cenſuram erroneæ, aut proximæ errori. Quomodo hæc aſſertio procedat contra aſſertionem Lumbierij, inferius oſtendam.

144. Ad fundamentum partis oppoſitæ, conceſſa maiori, neganda eſt minor. Nam qui dicit, licitum eſſe furari in neceſſitate graui, non propterea dicit Pontificem errare, neque cogitur agnoſcere errorem in Pontifice. Poteſt enim reſpondere, in ea cenſura Pontificem procedere probabiliter, & prudenter; & ita non concedere, quod Pontifex errat. Quod ſi id dicat, dicet quidem aliquid ſcandaloſum, non tamem aiiquid erroneum.

145. Dices. Pontifex in decreto id affirmat tamquam certum: cum ergo eſſe certum, & mere probabile ſint prædicata incompoſſibilia inter ſe; ſi quis dicit Pontificem procedere probabiliter, idem erit ac diccere, Pontificem errare in eo quod dicat eſſe certum: ergo qui docet propoſitionem damnatam non ſolum docet propoſitionem ſcandaloſam, ſed etiam erroneam.

146. Reſpondeo, adhuc neque hoc modo, qui docet propoſitionem damnatam, non dicit errare Pontificem. Nam ſicut in quæſtionibus, in quibus inter Theologos lis eſt, an hoc, vel illed ſit de Fide, aliqui formant iudicium mere probabile de eo, quod hoc ſit de Fide; ita qui docet propoſitionem damnatam, poteſt credere, Papam prudenter procedere, dum definit aliquid tamquam certum, ſcilicet extra definitionem articuli Fidei. In quo caſu, vt dixi, ille propugnator eius propoſitionis damnatæ, reus eſt propoſitionis ſcandaloſæ, non vero propoſitionis erroneæ; cum non admittat, errare Pontificem.

CAPVT IX.

Quid ſit propoſitionem eſſe ſcandaloſam?

SVMMARIVM.

Communis definitio propoſitiones ſcandaloſæ. n. 147.
Rigidior eius explicatio ex P. Arriaga. n. 148.
In propoſitione ſcandaloſa non affertur ſcandalum paſsivum, ſed activum. n. 149.
Qualiter ſint ſceandaloſæ ſexaginta quinque propoſitiones damnatæ ab Innocentio? n. 150.
Opinio certo falſa, aut carens fundamento, ſi laxa ſit, & ſcandaloſa. n. 152.
Opinio tenuiter probabilis favens libertati, & ſcandaloſa. n. 153.

147. Circa hanc quæſtionem in diſp. 9. citat. cap. 20. à num. 358. ſcripſit ſequentia: [Propoſitio ſcandaloſa in materia doctrinæ illa

Digitized by Google

Canus Suarez. Granado. P. Hurta. Caſt. Pal. illa eſt, *quæ docet aliquid, quod præbet alijs occaſionem ruinæ*. Ita ex voce ſcãli ea expoſitio nota eſt, & tradunt expreſſe Mag. Canus lib. 12. de Locis cap. 11. §. *Propoſitionem*. P. Suarez diſp. 19. de Fide, ſect. 2. num. 19. P. Granado tract. 15. de Fide, diſp. 4. num. 8. P. Petrus Hurtado diſp. 81. de Fide §. 50. & 51. P. Caſtro Palao tom. 1. tract. 4. diſp. 3. punct. 1. num. 1.

148. Severior eſt explicatio propoſitionis ſcandaloſæ apud P. Arriaga diſp. 20. de Fide num. 13. aſſerentis: [Eſt ſcandaloſa, quæ dat ocaſionem in materia Fidei errandi, vel male ſuſpicandi de Fide dicentis.] Iuxta quem dicendi modum, dum Pontifex eas ſexaginta quinque propoſitiones declarat eſſe ſcandaloſas, declarat, vel eas dare ocaſionem errandi in Fide, vel male ſuſpicandi de Fide Authorum, qui eas docuerunt. Arriaga.

149. Sed ſtando mitiori, & communiori expoſitioni propoſitionis ſcandaloſæ ſupra traditæ, notandum eſt, ibi *ſcandalum* non ſumi pro ſcandalo paſſivo, ſed pro activo. Quamvis enim ex Biblijs Sacris vulgari lingua ſcriptis oriatur ſcandalum ignaris: non tamen propterea eorum propoſitiones ſunt ſcandaloſæ: quia ſcandalum illud eſt paſſivum ortum ex malignitate, vel ignorantia legentium. Quod etiam notavit Canus lib. 12. de Locis cap. 5. §. *Propoſitionem*. Ait enim: *Non enim hic ſcãdalũ more vulgi vſurpamus pro eo, quod aures offendit, quod ve fidelis populus horret; ſed pro eo, quod infirmis cauſam ruinæ præſtat, & quod ante Fidelium pedes poſitum, eos facit in illud incurrere, irruere, offendere.*] Huc vſque dixi, in loco cit.

150. Hinc patet, in quo ſenſu ſint ſcandaloſæ illæ ſexaginta quinque opiniones, quas vt tales damnat, quas tales eſſe affirmat Sanctiſſimus D. Innocentius XI. Sunt enim ſcandaloſæ, quatenus per ſe afferunt cauſam ruinæ Fidelibus. Quod magis patet ex proœmio decreti illis verbis: *Ovium ſibi à Deo creditarum ſaluti ſedulo incumbens, & ſalubre opus in ſegregandis noxijs doctrinarum paſcuis ab innoxijs*. Neque enim aliter noxiæ ſunt, niſi quatenus afferunt occaſionem ruinæ ovibus Chriſti. Item illis verbis: *Vt minimum tamquam ſcandaloſas, & in praxi pernicioſas*. Id eſt, quæ afferunt perniciem in ordine ad praxim, ſive quæ tradunt doctrinam illicitam in praxi.

151. Id etiam conſtat ex decretis Alexandri VII. cuius ſalubre opus in damnandis eiuſmodi propoſitionibus ab illo inchoatum, profitetur Innocentius ſe proſequi velle, & quidem in proœmio primi decreti Alexandri VII. idem patet ex illis verbis: *Complures opiniones Chriſtianæ diſciplinæ relaxativas, & animarum perniciem inferentes.* Conſtat enim eam doctrinam eſſe per ſe ſcandaloſam, quæ Chriſtianam diſciplinam relaxat, & infert animarum perniciem. Item ex illis verbis: *Quem ſi pro recta regula Fideles in praxi ſequerentur, ingens eruptura eſſet Chriſtianæ vitæ corruptela.* Illa enim doctrina includit ſcandalum activum, quæ talis eſt, vt ex ea ad praxim deducta erumpat Chriſtianæ vitæ corruptela. Idem ſignificant ſubſequentia verba: *Ne vnquam temporis viam ſalutis, quam ſuprema veritas Deus, cuius verba in æternum permanent, arctam eſſe definivit, in animarum perniciem, dilatari, ſeu verius perverti contingeret*. Item & ſubſequentia alia: *Ab eiuſmodi ſpatioſa, lataque, per quam itur ad perditionem, via.* Quæ deſumpta ſunt ex Evangelio Math. cap. 7. 13. *Lata porta, & ſpatioſa via eſt, quæ ducit ad perditionem.* Quæ omnia aperte declarant, doctrinam earum propoſitionum talem eſſe, vt ducant ad perditionem. Quo nullum ſcandalum activum maius.

Dein-

Digitized by Google

152. Deinde loco citato n. 362. hæc ſcripſi fere eodem tenore: [Pro cuius explicatione maiori, ſciendum eſt, omnem opinionem improbabilem poſitive, id eſt, certo falſam; & omnem opinionem non probabilem, id eſt, gravi fundamento carentem, ſi laxa ſit, id eſt affirmans partem minus tutam,& faventem libertati,eſſe ſcandaloſam, dum modo procedat in materia gravi pertinente ad mores. Patet. Peccat enim graviter, quiſquis in materia gravi dirigit conſcientiam ſuam ex opinione certo falſa, aut abſque prudenti, & gravi fundamento: ſed doctrina improbabilis poſitive, aut negativè, ſuadet hominibus dirigere conſcientiam ex ſe ipſa, quæ aut certo falſa eſt, aut gravi fundamento deſtituta: ergo doctrina improbabilis poſitive, aut negative, in materia gravi pertinente ad mores ſuadet hominibus ad id,quod eſt peccatum grave. Hoc eſt, doctrinam eſſe ſcandaloſam: ergo eiuſmodi doctrina ſcãdaloſa eſt. Et ne æquivocationem patiaris, nota, in qualibet quæſtione illam dici opinionem laxam,quæ favet libertati; illam vero ſtrictam, ſeu ſeveram, quæ favet obligationi, & præcepto.] Huc vſque in loco citato.

153. Addendum inſuper eſt, omnem opinionẽ in materia morum tenuiter probabilem laxam, ſive faventem libertati eſſe ſcandaloſam. Patet ex hoc decreto Innocentij in damnatione tertiæ propoſitionis, ex qua conſtat; eſſe ſcandaloſam propoſitionem, quæ aſſerit, nos prudenter operari ex dictamine opinionis tenuiter probabilis. Quæ autem ſit opinio tenuiter probabilis, late tradam in diſertatione 4.

CAPVT X.

An propoſitio ſcandaloſa in materia morum neceſſario ſit falſa, & improbabilis.

ARTICVLVS I.

Præmittuntur aliqua, & ſtatuitur duplex concluſio.

SVMMARIVM.

Propoſitiones veræ poſſunt eſſe ſcandaloſæ, præcipue in quæſtione facti. n. 153.

Propoſitio poteſt eſſe ſcandaloſa, eo quod ſit æquivoca. n. 155.

Quæ propoſitiones in materia morum ſint ſcandaloſæ? n. 156.

Explicatur quæſtio præſens. n. 157.

Omnis propoſitio ſcandaloſa in materia morum eſt non probabilis. n. 158.

Repugnat, doctrinam prudentem morum generare ſcandalum. n. 159.

Doctrina morum laxa, quæ eſt non probabilis, ex dictamine reflexo eſt certo falſa. n. 160.

Propoſitio ſpeculativa non probabilis non propterea manet certo falſa; ſecus in materia practica. n. 161.

Idem contingit in dubio practico. n. 162.

Quomodo in quæſtione morali demonſtretur concluſio, quamvis ea non probetur evidenter à principijs intrinſecis directis? n. 163.

Quomodo demonſtretur falſitas opinionis, quod certus de peccato mortali, & dubius de confeſſione eius non teneatur ad illud confitendum? Ibid.

Quomodo demonſtretur, materiam parvam, non eſſe eam, quæ eſt minor octava parte? n. 164.

Præfata concluſio intelligitur etiam de opinione tenuiter probabili. n. 165.

DE

154. DE hac materia egi ex profeſſo in ea diſp.9.cap.20. art.8.vnde extraxi ſequentia: [Præmitto primo, poſſe eſſe propoſitiones veras,quæ ſint ſcandaloſæ, præcipue in quæſtione facti. Quod notavit Canus lib. 12. de locis,cap.11. §. *Propoſitionem*.vbi ait: *Non ſolum error,ſed ipſa etiam iſthæc veritas, qualiſcumque illa ſit, quæ forte in his dictis inveniri poteſt,ſcandalum affert idiotis,& infirmis. Non enim ſolum falſa,ſcandalum faciunt, ſed aliquando etiam vera.* Et paulo ante exempla attulerat, dicens: *Tales illæ ſunt,ſive commentitiæ fabulæ,ſive narrationes etiam veræ, quibus monachorum occulta vitia, vel finguntur, vel deteguntur. Id quod ſine dubio ſine imbecillium offendiculo fieri non poteſt.* Et paulo inferius: *Sic Eccleſiæ Romanæ abuſus plebi rudi obijcere, atque in vulgus edere, ſcandalum eſt.* Quod idem late tradit, & probat Saura in voto Platonis,tract. de Examine doctrinarum, cap.6. §. *Propoſitio ſcandaloſa.*

155. Præmitto ſecundo, propoſitionem eſſe poſſe ſcandaloſam, eo quod æquivoca ſit:ſi enim duplicē habeat ſenſum, primum quidem ſanum, & verum,& á ſuo Authore inten tum; alterum vero vel hæreticum, vel erroneum, vel alio modo damnabilem, quamvis á ſuo Authore non intentum, ſic poterit ſcandalum generare. Tales ſunt propoſitiones aliquæ, quæ in exemplum afferuntur á Cano loco citato.

156. Præmitto tertio, vt conſtat ex cap. præced. omnes propoſitiones poſitive vel negative improbabiles, & tenuiter probabiles laxas in materia morum eſſe ſcandaloſas.

157. Quæritur ergo in præſenti, an omnes propoſitiones ſcandaloſæ verſantes in doctrina morum, ſint improbabiles poſitive, id eſt certo falſa;aut non probabiles,id eſt gravi deſtitutæ fundamēto?Et an quo ad improbabilitatem aliquid habeant præcipuum, dum à Romano Pontifice docente Eccleſiam damnantur tamquam ſcandaloſæ?

158. Dico primo. Omnis propoſitio ſcandaloſa verſans in doctrina morum,eſt non probabilis,atque adeo gravi fundamento deſtituta, & conſequenter peccat mortaliter, qui ea vtitur in directione conſcientiæ ſuæ. Et loquor de propoſitione, quæ non ſit æquivoca,ſed quæ clare,& cum diſtinctione doctrinam tradit,iuxta ea, quæ dixi ſupra.

159. Probatur clariſsime concluſio. Implicat contradictionem, doctrinam eſſe probabilem,prudentique fundamento nitentem, & eam ſimul in ratione doctrinæ moralis ſcandalum,& animæ perniciem generare. Etenim eo ipſo, quod in ratione doctrinæ moralis ſit ſcandalizans, non eſt doctrina prudens. Nam doctrina prudens in materia morum eſt illa, quæ mores ſervat incorruptos: quæ autem ſcandalizat, & animæ perniciem infert, non aliter infert, niſi quatenus mores corrumpit, & ad peccatum inclinat. Ergo eo ipſo, quod ſcandaloſa ſit, neceſſario eſt non probabilis.]Huc vſque in loco citato.

160. Dico ſecundo. Quælibet propoſitio laxa in materia morum, quæ eſt non probabilis, id eſt, carens fundamento gravi,quæ quidem propterea ſcandaloſa eſt; ex dictamine reflexo eſt certo falſa & improbabilis. Id eſt,improbabile & certo falſum eſt, quod poſſimus deducere ad praxim talem opinionem. Quæ concluſio patet ex terminis. Quam aſſertionem late expoſui in 1. part.Criſ. Theol. diſp. 10. cap.3.á num.31.in hæc verba.

161. [Itaque in materia ſpeculativa,quamvis ex duabus partibus contradictorijs vna maneat non probabilis, non propterea oppoſita manet

certa, aut evidens. Patet. Iſta enim propoſitio; *Crines Adami fuerunt rubri*; non eſt probabilis, quia non habet grave fundamentum: & tamen oppoſita, *Crines Adami non fuerunt rubri*, non eſt evidens, nec certa. In materia autem practica ad conſcientiam ſpectante, ſi non ſit probabile, quod actio eſt licita, ſit certum, quod actio eſt illicita: non quidem directe: nam ſic eodem modo ſe habet, ſicut materia ſpeculativa: ſed ex dictamine reflexo certo; nempe: *Illicitum eſt dirigere conſcientiam abſque dictamine certo, aut probabili*; vel, *illicitum eſt exercere hanc actionem abſque dictamine ſaltem probabili, præſcribente actionem eſſe licitam.*

162. Et nota, hoc idem contingere in dubio practico, v. g. an hic, & nunc ſit licitum emere hoc pallium á Petro. Ideo enim tutior pars eſt eligēda, quia in eo dubio practico non occurrit mihi dictamen practicum, ſaltem probabile, præſcribens eſſe licitam emptionem.

163. Hinc infertur pro multis quæſtionibus moralibus, quomodo indirecte, ſeu reflexe demonſtretur concluſio, quamvis ea non probetur evidenter á principijs intrinſecis directis. In 2. part. Criſ. Theol. Diſp. 45. oſtendo aperte, falſam eſſe ſententiam, quæ docet, certum de peccato mortali, & dubium de confeſſione eius, non teneri obligatione gravi ad illud confitendum. Oſtendo item, fundamenta partis oppoſitæ ſophiſtica eſſe, & leviſsima. Et ex hoc ſecundo capite demonſtratur reflexe falſitas partis oppoſitæ. Quia ſi nullum grave fundamentum ſuffragatur parti aſſerenti, eſſe licitam omiſſionem eius confeſſionis, illa non eſt probabilis. Et ex ſupradictis patet, ſi non eſt probabile, licitam eſſe omiſſionem eius confeſſionis, manere certum, & demonſtratum, quod ſit graviter illicita in praxi omiſſio eius confeſſionis.

164. Sic etiam diſp. 31. oſtendo, nullo fundamento niti ſententiam Caramuelis, quæ docet, materiā parvam eſſe eam, quæ eſt minor octava parte. Hinc demonſtratur pars negatiua, quod [Materia parva non eſt ea, quæ eſt minor octava parte;] quia ſi nullo fundamento ducitur pars affirmativa, illa non eſt probabilis: & ſi non eſt probabile, quod ſit licitum vti ea ſententia, deficiente dictamine probabili ad eam exercendam, manet certiſſimum, quod peccat, qui ea vtitur. Et ſic in multis alijs quæſtionibus, quas in decurſu huius voluminis reperies.] Huc vſque in ea diſp. 10.

165. Hæc ſecunda concluſio non ſolum intelligitur de opinione, quæ omnino caret fundamento gravi, ſed etiam de opinione tenuiter probabili: quia ex decreto Innocentij XI. in damnatione tertiæ propoſitionis conſtat, non eſſe licitum dirigere conſciētiam ex dictamine opinionis tenuiter probabilis, vt vberius conſtabit ex diſert. 4. quæ cum ſit ſcandaloſa, ex dictamine reflexo, in ordine ad praxim eſt certo falſa; quia certo falſum eſt, poſſe dirigi conſcientiam ex illa.

ARTICVLVS II.

An propoſitio in materia morum, quam Pontifex declarat eſſe ſcandaloſam, eo ipſo ſit certo falſa?

SVMMARIVM.

Ratio dubitandi, quare propoſitio ſcandaloſa videatur non eſſe certo falſa? n. 166. & ſeqq.

Cum Pontifex ex Cathedra affirmat, doctrinam in materia morum eſſe ſcandaloſam, conſequenter affirmat eſſe falſam? n. 168.

Hoc iudicium Pontificis habet certitudinem

*dinem.*Ibidem. *Item perpetuitatem. Vbi quo ad hoc notatur diſcrimen inter Pontificem, & reliquos doctores.* n.169.

*Vbi quis abſque periculo errandi, tradit propoſitionem eſſe fdlſam, illa eſt certo falſa.*n.170.

*Opinio vera poteſt eſſe ſcandaloſa ob ignorantiam hominum.*n.171.

Ratio, ob quam opinio damnata à Pontifice tamquam ſcandaloſa, evadit certo falſa. n.172.& ſeqq.

Quare non evadat certo falſa, quam privatus doctor cenſet ſcandaloſam. n.174.

Confirmatur diſcrimen inter Pontificem, & privatum doctorem. n. 175. & ſeqq.

*Cum privatus author dicit, propoſitionem eſſe improbabilem, ſi verum dicit, id provenit ex aliquo principio certo.*n.178.

Solvitur ratio dubitandi, & confirmatio initio articuli propoſita. n. 179.& ſeqq.

166. IN præcitata diſp. 9.cap. 20. à num.370.hanc difficultatem diſcuſſi; & quæ ibi continentur, reproduco. [Maior difficultas eſt, an propoſitio, quæ ſcandaloſa eſt, quatenus verſatur in materia morum, debeat eſſe improbabilis poſitive, id eſt certo falſa. Videtur enim ex præciſa ratione *ſcandaloſa*, non debere eſſe improbabilem poſitive. Etenim eo ipſo quod propoſitio laxa verſans in materia morum careat fundamento gravi, atque adeo ſit non probabilis, ad peccatum ducit; cum ſit peccatum mortale dirigere conſcientiam in materia gravi ex opinione non probabili, ſive abſque prudenti ſundamento. Ergo ſalvatur quod ſit ſcandaloſa in hoc, quod ſit non probabilis: ergo vt ſit ſcandaloſa, non requiritur, quod ſit certo falſa, ſive poſitive improbabilis.

167. Et confirmatur. Quia propoſitio non probabilis poteſt eſſe vera. Nam propoſitio vera, dum latet nos fundamentum grave ad illius veritatem promovendam, eſt non probabilis: ergo propoſitio vera, dum latet nos ſundamentum eius probabile, poteſt eſſe ſcandaloſa, cum conetur dirigere conſcientiam abſque fundamenro probabili. Sed propoſitio vera numquam poteſt eſſe certo falſa: ergo poteſt dari propoſitio ſcandaloſa, quæ non ſit certo falſa; atque adeo non eſt neceſſe, quod propoſitio ſcandaloſa ſit improbabilis poſitive. Nihil ominus

168. Dico ſecundo. Cum Romanus Pontifex docens Eccleſiam in materia morum, affirmat, doctrinam eſſe ſcandaloſam, conſequenter affirmat eſſe falſam, & improbabilem poſitive. Pro cuius concluſionis intelligentia, nota primo, magnum diſcrimen intercedere inter eam propoſitionem, quæ in materia morum expreſſo iudicio Romani Pontificis loquentis ex Cathedra aſſeritur ſcandaloſa; & inter eam, quæ in ſimili materia cenſetur ſcandaloſa iudicio privati Doctoris. Etenim id expreſſum iudicium Romani Pontificis habet duo, quibus caret privati doctoris iudicium: nempe certitudinem, & perpetuitatem. Certitudinem, quia Romanum Pontificem loquentem Eccleſiæ, errare non poſſe in doctrina morum, certum eſt, vt conſtat ex ſupra dictis, quæ certitudo deficit in iudicio privati Doctoris.

169. Item perpetuitatem: nam reliqui doctores privati per hanc propoſitionem: *Hæc aſſertio non eſt probabilis;* ſignificant, non adeſſe de præſenti fundamentum grave pro ea aſſertione: & ideo apud illos æquivalet illi; *Hæc aſſertio non habet fundamentum grave, dum non apparet aliud fundamentum præter ea, quæ de præſenti afferuntua pro ea.* Et ideo ſic relinquitur locus, vt ſi. poſtea apparuerit fundamentum grave, tranſeat aſſertio de

de non probabili in probabilem. Quod ita de facto contigiſſe certum eſt: cum multæ propoſitiones, quæ olim non erant probabiles, iam apparente denuo fundamento gravi ſint probabiles. Pontifex vero cum è Cathedra loquitur, & negat probabilitatem opinionis, aut affirmat, eam eſſe ſcandaloſam, id docet, & declarat Eccleſiæ in perpetuum, tamquam doctrinam omni tempore ſuſtinendam. Et ideo non dicit ſolum, quod de præſenti nullum apparet pro ea fundamentum grave, ſed quod nec vnquam apparebit, & quod ſemper ſcandaloſa reputanda eſt. Quare relinquit omnimodam deſperationem de probabilitate eius, aut de ablatione ſcandali, quod ſecum importat propoſitio.

170. Nota ſecundo, vbi aliquis abſque periculo errandi tradit, propoſitionem eſſe falſam, illa eſt certo falſa. Patet. Nam immunitas à periculo errandi involvit certitudinem: vbi enim eſt certitudo, non eſt contingentia errandi, & vbi eſt contingentia errandi, non eſt certitudo. Item vbi excluditur contingentia errandi, adeſt certitudo; & vbi excluditur certitudo, adſtruitur contingenia errandi.

171. Nota tertio, dupliciter conſiderari poſſe propoſitionem ſcandaloſam, vel qua ſcandaloſam á parte rei, & ante quamlibet exiſtimationem hominum; vel qua ſcandaloſam præſuppoſita exiſtimatione hominum. Contingit aliquando, opinionem á parte rei eſſe veram; ſed quia homines ignorant fundamentum veritatis, fit, quod ea propoſitio non ſit probabilis, cum abſque fundamento gravi nequeat eſſe probabilis. In quo caſu á parte rei non eſt ſcandaloſa, cum contineat doctrinam à parte rei veram, & licitam, & innoxiam: tamen ſuppoſita hominum exiſtimatione, quæ ad fundamentum veritatis non pertingit, eſt ſcandaloſa, cum ſuadeat dirigere conſcientiam abſque fundamento gravi.

172. Hinc aperte probatur ſecunda concluſio duplici ex capite. Primo. Cum Romanus Pontifex loquens ex Cathedra damnat in materia morum expreſſo iudicio propoſitionem aliquam vt ſcandaloſam, damnat illam vt falſam; ſed id iudicium Romani Pontificis in materia morum eſt certum: ergo talis propoſitio evadit certo falſa. Conſequentia eſt evidens, quia quoties iudicium de falſitate propoſitionis eſt certum, propoſitio evadit certo falſa. Quod amplius conſtat ex dictis. Minor patet.

173. Maior autem clare oſtenditur. Nam propoſitio, quam Romana Cathedra in materia morum damnat, vt ſcandaloſam á parte rei, non poteſt eſſe vera. Quia ſi à parte rei eſſet vera, á parte rei eſſet licitū eius obiectum, & ſolum ob ignorantiam eſſet illicitum: ergo Romana Cathedra erraret in materia morum, ſi obiectum á parte rei licitum damnaret vt illicitum. Sed Romana Cathedra errare non poteſt in materia morum: ergo obiectum á parte rei licitum non poteſt damnare vt illicitum. Ergo Romana Cathedra eo ipſo, quod damnet propoſitionem in materià morum vt ſcādaloſam, illa non poteſt eſſe vera à parte rei: ergo eo ipſo quod damnet illā vt ſandaloſam, damnat vt falſam.

174. Aliud eſt, quando privatus doctor cenſet propoſitionē eſſe ſcandaloſam: nam ad hoc privatum iudiciū ſufficit, quod pro illa propoſitione ſic notata non appareat vllum grave fundamentum: nam privatus doctor capax eſt ignorantiæ (vſurpo late nomen ignorantiæ pro quolibet defectu ſciētiæ) de eo, quod eſt á parte rei; cum autem Romana Cathedra non ſit capax ignorantiæ in iudicio expreſſo, quod format in materia morum, ob infal-

infallibilem aſſiſtentiam Diuini Spiritus in re tam gravi; inde eſt, quod dum propoſitionem in materia morum affirmat ſcandaloſam, illa à parte rei non poſſit eſſe vera.

175. Confirmatur. Cum Romana Cathedra damnat propoſitionem vt ſcandaloſam in materia morum, non damnat illam tamquam ſcandaloſam ex præſuppoſita ignorantia hominum, ſed tamquam vere & á parte rei ſcandaloſam; alias erraret in materia morum, ſi obiectum á parte rei licitum, & honeſtum reprobaret vt ſcandaloſum: ſed doctrina, quæ à parte rei eſt ſcandaloſa, non poteſt à parte rei eſſe vera: ergo á parte rei ea doctrina damnata non poteſt eſſe vera. Et cum id iudicium Romanæ Cathedræ ſit certum, ea propoſitio manet certo falſa.

176. Secundo. Dum Romanus Pontifex docens Eccleſiam in materia morum, definit, propoſitionem eſſe ſcandaloſam, vi eius oraculi manet certo & in perpetuum non probabilis, manet certo & in perpetuum deſtituta fundamento gravi, & cum certa, & omnimoda deſperatione de probabilitate eius: ſed propoſitio, quæ manet certo, & in perpetuum non probabilis, & cum certa, & omnimoda deſperatione de probabilitate eius, manet certo falſa, atque adeo improbabilis poſitive: ergo propoſitio, quam Romanus Pontifex docens Eccleſiam in materia morum, definit eſſe ſcandaloſam, manet certo falſa, & improbabilis poſitive. Conſequentia patet. Maior conſtat.

177. Minor probatur. Nam quando propoſitio à parte rei eſt vera, nullum principium certum obſtat, quominus aliquando aliquod fundamentum grave appareat ad prædictam veritatem promovendam: nam contra veritatem, aut contra fundamentum eius nullum principium certum exiſtere poteſt, quod revera certum ſit: ergo quando eſt principium certum contra fundamentum alicuius propoſitionis, talis propoſitio non poteſt eſſe vera: ergo eſt certo falſa. Sed cum Romanus Pontifex in materia morum iudicio expreſſo affirmat in perpetuum, propoſitionem non eſſe probabilem, id principium certum excludit in perpetuum quodlibet fundamentum grave eius propoſitionis: ergo in eo caſu propoſitio ſic damnata non poteſt eſſe vera: ergo neceſſario & certiſſime eſt falſa.

178. Vbi etiam notandum eſt, cum Author privatus dicit, propoſitionem eſſe poſitive improbabilem, ſi verum dicit, omnino tollit ſpem, aut formidinem futuræ probabilitatis, atque de improbabili non poſſe propoſitionem tranſire in probabilem. Etenim id aſſerere non poteſt niſi ex principio certo, cum improbabile poſitive idem ſit; quod certo falſum: principium autem certum; quod cogit ad aſſerendum falſitatem propoſitionis, nullam relinquit formidinem de oppoſito.

179. Rationi autem dubitandi, ante ſecundam concluſionem propoſitæ, reſpondeo ex dictis, quod propoſitio in materia morum ſit ſcandaloſa, ſalvari in hoc præſciſſe, quod non ſit probabilis, ſive in eo, quod careat fundamento gravi in exiſtimatione hominum, cum dirigat conſcientiam ad operandum in materia morum abſque fundamento gravi, idque licet ea ſit vera á parte rei. Sed cum id proveniat ex ignorantia, vel potius ex defectu ſcientiæ in materia morum, & ea ignorantia non poſsit cadere in Romanam Cathedram in tali materia, inde eſt, quod non poſſit Romana Cathedra docere, eam opinionem eſſe ſcandaloſam, quæ à parte rei eſt vera. Et præterea quoties Romana Cathedra in materia morum affirmat,

firmat,propoſitionem non eſſe probabilem, virtualiter, ſive æquivalenter affirmat, eſſe poſitive improbabilem, vt conſtat ex dictis. Et ita quamvis dicens ſcandaloſam, ſimul dicat, eam non eſſe probabilem, eo ipſo affirmat, eſſe poſitive improbabilem.

180. Ad confirmationem diſtinguo antecedens: propoſitio non probabilis,[quæ talis eſt iudicio Romanæ Cathedræ in materia morum,] poteſt eſſe vera, nego; [quæ talis eſt iudicio privato,] concedo. Quod patet ex dictis ſupra. Diſtinguo etiam conſequens: ergo propoſitio vera, dum latet nos fundamentum eius probabile, poteſt eſſe ſcandaloſa [á parte rei,] nego;poteſt eſſe ſcandaloſa, [præſuppoſita exiſtimatione falſa hominum,] concedo. Quando autem Romana Cathedra propoſitionem de doctrina morum damnat vt ſcandaloſam, non nititur in falſa hominum exiſtimatione, ſed in ipſa veritate rei, ex ſecuritate aſsiſtentiæ Spiritus Sancti.]

ARTICVLVS I.

Obiectio cuiuſdam Recentioris contra doctrinam articuli præcedentis diſſolvitur.

SVMMARIVM.

Proponitur argumentum Lumbierij. n. 181.

An imponat mihi aliquid falſum? n. 182.

*Mea concluſio agit expreſſe de doctrina practicabili.*n.183.

*Speculatio, quæ attingit obiectum practicabile, conſiderando omnes circumſtantias, quæ ſunt in praxi,eamdem veritatem, aut falſitatem habet, atque cognitio practica.*n.184.

*Omnes propoſitiones damnatæ docent, ſuum obiectum eſſe licitum.*n.185.

*In propoſitione modali dictum non habet veritatem, aut falſitatem.*n.186.

An qui aſſentitur propoſitioni damnatæ, dicat propoſitionem erroneam? n. 187.

*Solutio obiectionis.*n.188.

*Proponitur inſtantia.*n.189.

*An doctrina morum vera docens, quid licitum ſit, aut quid illicitum, poſſit eſſe ſcandaloſa?*n.190.

Et an id poſſit fieri per ignorantiam? Et an hæc cadat in Romanam Cathedram circa mores? n.191.

*Solvitur inſtantia.*n.192.

181. Raymundus Lumbier in expoſitione harum propoſitionum num. 1671. & ſeqq. impugnat doctrinam art. præced. traditam; in hæc verba, quæ ex Hiſpano idiomate ſic fideliter in latinum Sermonem transfero. [Hinc deciditur quæſtio, an omnes propoſitiones ſic damnatæ, eo ipſo falſæ eſſe videantur. P. Cardenas in ſua Criſi f. 110. (corrige 113.) affirmat;aſſeritque,eo ipſo quod Papa eas condemnat tamquam pernicioſas, & ſcandaloſas, compertum eſſe, damnare eas tamquam falſas. Vnde ſi aliquis interiorem præberet aſſenſum propoſitionis damnatæ, iudicans, hanc eſſe veram,*admitteret errorem in Fidem*; quando quidem cenſeret verum,aſſenſum damnatum à Papa vt falſum; quod idem erat ac dicere, Papam perperam definiviſſe, & *erraſſe* in ea condemnatione. Sed contra hoc arguitur. Nos enim varijs in locis eas appellavimus *practice falſas*, inſinuantes, fortaſſe non omnes eſſe ſpeculatiue falſas. Reſpondeo ergo,in his propoſitionibus excerptis ex libris Authorum eſſe duo. Alterum materiale propoſitionum; alterum, quod talis propoſitio ſit probabilis,& licita; & in aliquibus expreſſe dicitur, quod ſit licita, vt cernitur in ipſis; & in alijs

quam

Digitized by Google

quamvis non exprimitur, ſupponitur ex ſuo Authore. Sic in propoſitione modali, dicunt dialectici, dari dictum & dari modum, v. g. *Hunc parietem eſſe album, eſt neceſſe.* Et poteſt dictum eſſe verum, & modus falſus, & ex modo tota propoſitio evadit falſa. Parietem eſſe album, erit verum, ſed id eſſe neceſſe, eſt falſum. Cum ergo iſtæ opiniones, non aliter ſint opiniones, niſi quatenus affirmant id eſſe licitum; & Papa definiat, eas non eſſe licitas, nec practicabiles, eo ipſo definit falſum eſſe, quod illæ ſint licitæ.] Hoc eſt argumentum, quo exiſtimat Lumbier, ſe adverſari meæ doctrinæ.

182. Et primo quidem ego non invenio locum, vbi dixerim, eas propoſitiones eſſe falſas ſecundum illud materiale ſpeculative ſumptum, quod conſiderat Lumbierius. Quin potius in prima & ſecunda parte eius Criſis ſæpius repeto, me dumtaxat agere de practica probabilitate, aut improbabilitate propoſitionum, in ordine ad cognoſcendum, quid poſſumus licite operari.

183. Secundo. Quia quando dicitur propoſitio in materia morum eſſe ſcandaloſa, expreſſe ſignificatur, quod ea propoſitio tradit doctrinam pernicioſam ad praxim: ſed mea concluſio, quam citat Lumbier, agit de propoſitione ſcandaloſa in materia morum, illis verbis: *Cum Romanus Pontifex docens Eccleſiam in materia morum, affirmat, doctrinam eſſe ſcandaloſam, &c.* Ergo mea concluſio loquitur de Doctrina pernicioſa ad praxim, & nullo modo, de materiali aliquo ſpeculative ſumpto.

184. Tertio. Nam cognitio, quæ ſpeculative attingit obiectũ practicabile, conſiderando omnes circumſtantias, quæ ſunt in praxi peccaminoſá, tam prava eſt, & tam falſa, ac ipſa cognitio practica de eodem obiecto, & ambæ cognitiones ſunt convertibiles, ita vt valeat conſequentia ab vna ad alteram, & è converſo; vt oſtendi in 1. part. Criſ. Theolog. diſp. 14. cap. 4. Ergo damnata propoſitione practica, damnatur etiam propoſitio ſpeculativa, quæ conſiderat omnes circunſtantias, quæ ſunt in praxi; ergo ſi ex damnatione iſtá, propoſitio practica vt talis condemnatur vt falſa, vt concedit Lumbier; quia falſum eſt, quod liceat illam ad praxim deducere; ſimiliter propoſitio ſpeculativa de eodem obiecto ſub eiſdem circumſtantijs conſiderato damnatur vt falſa. Vnde fit, quod ſi propoſitio practica eſt falſa, quia docet eſſe licitum, quod eſt illicitum; ſimiliter ſpeculativa, quæ affirmat eſſe licitum, eodem modo erit falſa. Et hoc modo aſſerui, propoſitiones damnatas á Romano Pontifice tamquam ſcãdaloſas eſſe falſas.

185. Quarto. Nam omnes propoſitiones damnatæ ab Alexandro VII. ſicut etiam damnatæ ab Innocentio XI. docent, ſuum obiectum eſſe licitum; aliæ enim id explicant per verbum *poteſt*, quod intelligitur *moraliter*; & *Poteſt moraliter*, idem eſt, ac *Licet*, aut per verbum *non tenetur*, quod ſignificat, nullam dari obligationem, atque adeo non eſſe peccatum in praxi eius obiecti; aut per aliud verbum ſimilis ſignificationis. Et quidem ego deſideraveram, quod quando Lumbierius dicit, *fortaſſe non omnes damnatas eſſe ſpeculative falſas*, deſignaret vnam, vel alteram ex damnatis, quæ ſpeculative non eſſet falſa. Quam quidem non inveniet, omnes enim damnatæ ab Alexandro dicunt, eſſe licitum id obiectum, quod Pontifex cenſet damnabile. Imo & aliquæ propoſitiones damnatæ ab Innocentio, quæ non reſpiciunt praxim, quales ſunt 19. 20. 48. 49. & 56. damnantur etiam vt ſpeculativæ ſunt.

186. Quod autem dicit Lumbier, in propoſitione modali poſſe dictum

eſſe

eſſe verum, & modum falſum, minus formaliter loquitur. Quia non dicitur eſſe verum, niſi quod affirmatur, vel negatur; in propoſitione autem modali dictum neque affirmatur, neque negatur: cum enim dico, *Petrum currere, eſt poſsibile*, neque affirmo, neque nego Petrum currere. Omnes autem propoſitiones damnatæ ſunt æquivalenter modales de modo *licitum*. Sic enim hæc propoſitio, *Populus non peccat, etiam ſi abſque vlla cauſa non recipiat legem à Principe promulgatam*; æquivalet huic modali, *Populum abſque cauſa non recipere legem à Principe promulgatam, licitum eſt*: Neque inveniet vllam propoſitionem practicam ex damnatis, quæ non ſit ita æquivalenter modalis, de modo *licitum*. Cum ergo in modali non affirmetur per ſe dictum, ſed modus, ſola affirmatio modi eſt, in quam cadit veritas, vel falſitas. Cum ergo dixi, propoſitionem damnatam á Pontifice vt ſcandaloſam eo ipſo damnari vt falſam; id neceſſario debet intelligi de modo *licitum*; cum nihil aliud ſeorſim à modo *licitum*, affirmetur, aut negetur in dictis propoſitionibus.

187. Id autem, quod ſuperaddit Lumbier, eum, qui aſſentitur propoſitioni damnatæ, cenſens eius obiectum eſſe licitum, accuſari debere de errore in Fide, non admitto. Nam vt oſtendi cap. 8. art. 3. ſolum accuſandus eſſet de propoſitione ſcandaloſa, non autem de erronea: quia per id non cogitur aſſerere, errare Pontificem. Quod ſi ſimul diceret, errare Pontificem, de propoſitione erronea convincendus eſſet.

188. Hinc conſtat, parum vrgere argumentum Lumbierij initio huius articuli propoſitum. Etenim cum dixi, propoſitiones damnatas vt ſcandaloſas eo ipſo eſſe falſas, ſemper locutus ſum de illis in ordine ad praxim, & in ordine ad licite operandum, quo pacto ipſe Lumbier fatetur eſſe falſas. Ad reliqua quæ ſubiungit de propoſitione modali conſtat ex dictis.

189. Sed inſtabis illis verbis, quæ initio prooemij ad explicationem harum propoſitionum ſcribit Lumbier, quæ in latinum ſermonem fideliter transfero. [Notandum eſt, ſicut dantur actiones ſcandaloſæ, quæ quamvis per ſe ſumptæ non ſunt peccata, ex pravo tamen exemplo afferunt ſcandalum & culpam mortalem, propter ſpeciem mali, quam præſeferunt; ita eſſe doctrinas, quæ & ſi non ſint falſæ, ſunt tamen ſcandaloſæ; & ideo prohibitæ. In primis id oſtenditur, ex eo quod peccatum ſcandali ſic definivit S. Thomas: *Dictum, vel factum minus rectum præbens alteri occaſionem ruinæ.* Vbi notandum, non dixiſſe *factum pravum*, ſed *minus rectum*, quod affert ſcandalum. Tale eſt, quod homo non coniugatus, aut Eccleſiaſticus retineat domi fœminam ſpecioſam, quã eius viciniæ incolæ ſuſpicantur eſſe eius pellicem; & quamvis inter eos duos nullum ſit peccatum, ille homo eſt in ſtatu peccati lethalis, ſi non expellit illam; nam iudicium vicinorum ex eo ſcandalizatur. Idem accidit in duobus canonicis, qui ob iurgium commiſſum, quamvis ſibi obviam fiant in Eccleſia, ſibi invicem negant loquelam, & debitæ vrbanitatis ſigna. Idem in fœmina, quæ obmurmurante vicinia, frequenter admittit in domum ſuam, virum aliquem, cum illũ poſsit vitare. Ex his probatur, quod quamvis aliqua ex his propoſitio in ſe non ſit falſa, cum ſit ſcandaloſa, prohiberi debet tam quod ad doctrinam, quam quod ad praxim.] Huc vſque Lumbier. Ita que ex eo quod dictum, vel factum ex ſe indifferens, poſsit fieri malum, & prohibitum ratione ſcandali, vult à paritate rationis idem contingere in doctrina morum, ita vt doctrina poſsit eſſe vera, & adhuc

hunc ſcandaloſa, & ob hanc rationem prohibita in hoc decreto.

190. Id tamen eſſe plane falſum, ſic oſtendo. Repugnat quod doctrina morum vera, quæ docet, quid licitum ſit, quid illicitum (ſecluſa ignorantia) ſit ſcandaloſa: ergo ſi ſcandaloſa eſt, non poteſt eſſe vera niſi per ignorantiam. Antecedens patet. Nam, vt conſtat ex cap. 1. ad Sanctitatem Eccleſiæ ſpectat, quod profiteatur doctrinam morum veram, & quæ cum veritate doceat, quid licitum ſit, & quid illicitum: numquid ergo poterit eſſe ſcandaloſa ea doctrina, quæ ducit homines ad vitam; docens quid fugiendum, quid amplectendum ſit? Abſit. Ergo ſi doctrina morum ſcandaloſa eſt, illa quidem eſt falſa. Sed doctrinam morum, quam condemnat Innocentius, condemnat eam, docẽs, quid illicitum ſit, & quid fugiendum: ergo doctrina quam condemnat, eſt falſa: ergo ex eo quod condemnatur vt ſcandaloſa, infertur eſſe falſam.

191. Dixi, *Niſi per ignorantiam.* Poterit enim fieri, quod propoſitio vera in materia morum ſit ſcandaloſa, quia homines ignorant fundamentum veritatis eius. Et ita poterit contingere in aliquibus opinionibus probabilibus, in quibus intervenit ignorantia, ſiue incertitudo invincibilis, ita vt oppoſita opinio inter privatos doctores reputetur probabilior, aut certa, quia ignorant fundamentum veritatis prioris opinionis. Sed hæc ignorantia, aut periculum erroris non cadit in Romanam Cathedram in ijs, quæ tradit in materia morum; in hac enim materia errare non poteſt, vt ſupra dictum eſt, propter ſpecialem aſsiſtentiam Spiritus Sancti, vt dicitut Ioan. 16. *Cum autem venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem.*

192. Et hinc patet, qualiter non ſint ad rem exempla propoſita in inſtantia. Nam ſcandalum in illis contentum partim provenit ex fundamẽto ſuſpicionis, quod in illis præbetur: at in doctrina morum vera, quæ docet, quid licitum, quid illicitũ ſit, nullum eſt fundamentum ſuſpicionis; & tam longe abeſt, quod afferat occaſionem peccati, vt potius ea doctrina ſit, quæ ducit ad vitam.

CAPVT XI.

An hoc decretum obliget in provincijs, in quibus non eſt promulgatum?

SVMMARIVM.

Proponitur ratio dubitandi. n. 193.
Hoc decretum partim eſt declaratorium, partim præceptivum. n. 194.
Quatenus damnat eas propoſitiones, non indiget promulgatione in ſingulis prouincijs. n. 195.
Vbi habemus certitudinem de doctrina morum, tenemur ſequi eam in praxi. n. 196.
Ex declaratione Romani Pontificis doctrina morum eſt omnino certa. n. 197.
Etiam qua præceptivum eſt, non indiget promulgatione in prouincijs. n. 198.
Antiquata manet opinio, quod requiratur promulgatio in ſingulis provincijs, quia incompoſsibilis cum decreto Alexandri VII. n. 199.
Opinio, quæ repugnat principio certo, eſt certo falſa. n. 200.
Decretum Alexandri VII. eſt principium certum, cui repugnat illa opinio. n. 201.
Qui requirunt promulgationem legis in Prouincijs, videntur ſolum requirere notitiam moraliter certam. n. 203.
Reſponſio cuiuſdam Theologi impugnatur. n. 204. & ſeqq.

Digitized by Google

Cum Pontifex præcipit ea, quæ ſunt iuris naturalis, aut divini, non requiritur ea promulgatio facta in provincijs. n. 207. & 209.

Fere omnia contenta in hoc decreto ſunt iuris naturalis, aut divini. n. 208.

Neque ea quæ ſunt iuris humani in hoc decreto, etiam qua præceptivum eſt, requirunt promulgationem in provincijs. n. 210.

193. HAnc quæſtionem ex profeſſo tractavi in 3. part. Criſ. Theol. diſp. 77. cap. 4. Cuius totum tenorē placuit hic reproducere. [Contra obligationem, quam affert hoc decretum, nō deſunt, qui ſic obiiciant. Leges Pontificiæ non obligant, donec promulgentur iuridice in diœceſibus, aut ſaltem in provincijs: ſed hoc decretum dumtaxat Romæ promulgatum eſt, non autem in diœceſibus, neque in provincijs: ergo non dum obligat eos, qui ſunt extra provinciam Romanam. Maiorem tradunt Doctores, quos allegavi in 1. part. Criſ. Theolog. diſp. 9. cap. 20. art. 11.

194. Ad cuius rei explicationem ſuppono, in hoc decreto eſſe duplicem rationem, alteram declarationis, alteram præcepti: hoc enim decretum partim eſt declaratorium, partim præceptivum, ſive prohibitorium. Quod ſit declaratorium, patet eo modo, ac oſtendi, duo decreta Alexandri VII. talia eſſe. Nam diſp. 9. cap. 20. art. 5. n. 344. illud oſtendi his verbis: [Declaratio enim nihil aliud eſt, quam manifeſtatio alicuius veritatis, quæ ab aliquibus ignorari, aut in dubium verti poſſet: hæc autem decreta manifeſtant, eas quadraginta quinque opiniones eſſe ſcandaloſas; de quo quis dubitare poſſet propter aliquos Theologos aliter cenſentes. Et quidem decreta expreſſo iudicio damnant eas opiniones vt ſcandaloſas: non poteſt autem id fieri, niſi aſſerendo, & manifeſtando, eas eſſe ſcandaloſas: ſicut ſententia, quæ damnat aliquem vt furem, eſt vera ſententia declaratoria criminis.] Hæc dixi in loco citato, quæ eodem modo conveniunt in hoc decretum Innocentij XI. Quod autem id decretum ſit prohibitorium, ex eiuſdem tenore evidens eſt. Vide in art. 5. cit. vbi n. 340. comperies, quomodo obſtringat conſcientias. Et num. 342. quomodo eas graviter obſtringat.

195. His poſitis dicendum eſt primo (& ſi probabile ſit adhuc, leges Pōtificias non obligare, donec iuridice promulgentur in diœceſibus, vel provincijs) hoc decretum, quatenus damnat eas ſexaginta quinque opiniones, non indigere promulgatione iuridica facta in ſingulis diœceſibus, & provincijs; ſed ſufficere certitudinem moralem de publicatione facta Romæ.

196. Probatur. Statim atque habeo certitudinem moralem de veritate alicuius doctrinæ, maxime in materia morum, teneor in praxi ſequi eam doctrinam: ſed vbi habeo certitudinem moralem, quod Pontifex promulgavit Romæ illud decretum, in quo damnantur eæ opiniones, habeo certitudinem moralem de veritate doctrinæ illis opinionibus oppoſitæ, quæ doctrina procedit in materia morum: ergo vbi habeo certitudinem moralem, quod Pontifex promulgavit Romæ illud decretum damnatorium, teneor ſequi eam Doctrinam. Ergo licet id decretum non promulgetur in diœceſibus, & provincijs; dum certo ſcio, eſſe promulgatum Romæ á Pontifice, ſufficit hæc notitia certa moraliter, vt obſtringat conſcientias ad conformandos mores cum ea doctrina. Propoſitione maiori nihil evidentius. Certum enim eſt, graviter peccare eum, qui in materia gravi diſcedit in praxi à doctrina certa.

Mi-

Digitized by Google

197. Minor etiam eſt manifeſta. Pontifex enim Romanus ex ſpeciali aſſiſtentia Spiritus Sancti errare non poteſt in materia morum, dum tamquam communis Magiſter docet Eccleſiam: atqui Romanus Pontifex tamquam communis Magiſter docet Eccleſiam, aſſerens, eas opiniones eſſe ſcandaloſas: ergo in hoc non errat. Ergo tradit doctrinam veram pro formandis moribus. Ergo vbi certo ſcio, eam doctrinam traditam eſſe à Romano Pontifice; certus maneo de veritate eius doctrinæ.

198. Dicendum eſt ſecundo, id decretum etiam qua prohibitorium obligare, licet non promulgetur iuridice in diœceſibus, neque in Prouinciis, dum certitudine morali conſtat, illud fuiſſe Romæ promulgatum. Et quidem quod requiratur hæc notitia certa de promulgatione facta Romæ indubitabile eſt: nam ignoranti legem, aut dubitanti invincibiliter de illa, aut de illius promulgatione á Superiore facta, non intimatur ſufficienter lex.

199. Probatur hæc ſecunda concluſio. Nam, vt docui ea diſp. 9. cap. 20. art. 11. ex decreto Alexandri UII. antiquata manet ea opinio aſſerentium, requiri promulgationem legis Pontificiæ factam in ſingulis diœceſibus, vel provinciis. Eo quod ea opinio incompoſsibilis eſt cum declaratione facta ab Alexandro VII. Nam in priori decreto declarat ſcandaloſam iſtam propoſitionem: *Poſt decretum Vrbani VIII. poteſt Sacerdos, cui Miſſæ celebrandæ traduntur, per alium ſatisfacere, collato illi minori ſtipendio, alia parte ſtipendij ſibi retenta.* Quo etiam modo procedunt aliæ duæ declarationes de opinione octava, & duodecima. Inde autem infertur evidenter, illam opinionem de promulgatione facienda in diœceſibus, vel provincinciis non poſſe ſubſiſtere.

200. Etenim illa opinio non poteſt ſubſiſtere, quæ repugnat principio certo: ſic ſe habet hæc opinio de promulgatione facienda in ſingulis diœceſibus, vel provinciis: ergo hæc iam non poteſt ſubſiſtere. Maior eſt metaphyſice evidens, vt ſæpius oſtendimus.

201. Probatur minor. Nam ea opinio eſt incompoſsibilis cum eo decreto Alexandri, & cum damnatione earum trium propoſitionum; quod decretum, quatenus declarat, eas eſſe ſcandaloſas, eſt omnino certum: Authores autem, qui dicebant, poſt decretum Vrbani VIII. licere adhuc dare dimidiatum ſtipendium, aut poſſe accipere duplicatum, nitebantur eo fundamento, quod id decretum Vrbani non erat promulgatum in provinciis; vt oſtendi in relata diſp. 9. num. 419.

202. Et quidem ea opinio ponit, illud decretum Vrbani non obligare omnes Fideles, quia non promulgatum in provinciis: & damnatio facta ab Alexandro ponit, illud decretum Vrbani obligare omnes fideles, declarando ſcandaloſam eſſe propoſitionem, quæ affirmat, id decretum non obligare omnes fideles: ergo ea opinio incompoſsibilis eſt cum decreto Alexandri. Vide quæ dixi in ea diſp. 9. cap. 20. art. 11. á num. 416.

203. Huc ſpectat, quod præcipui Authores, qui docent requiri promulgationem legis Pontificiæ in prouinciis, non tam requirere promulgationem iuridicam, quam publicationem, ſeu notitiam moraliter certam. Et ideo P. Molina de iuſt. tract. 2. diſp. 395. ait: *Sane dicendum eſt, mentem Pij V. fuiſſe, bullam à ſe latam, non prius contractus, alioquin ex natura rei licitos, irritos comparatione ignorãter eos celebrantium reddere, quam in vnaquaque diœceſi eſſet ſufficienter promulgata; aut aliâ viâ ad omnium cognitionem potuerit pervenire.* Iuxta Molina.

Digitized by Google

cuius ſententiam non requiritur determinate promulgatio iuridica legis; ſed certa notitia de promulgatione legis Pontificiæ Romæ facta.

204. Ad argumentum ſupra factum de incompoſſibilitate eius opinionis cum decreto Alexandri reſpondebat quidam Theologus valde doctus, ea verba, *Poſt decretum Vrbani VIII.* in damnatione facta ab Alexandro, non eſſe apposita vt motivum, ſed vt circumſtantiam; potuiſſe autem damnari probabilitatem propoſitionis; quin damnaretur circumſtantia.

205. Sed hæc reſponſio non minuit vim argumenti. Nam in hoc non arguitur ex eo, quod hoc ſit motivum, & non circumſtantia; ſed ex eo quod affirmatio vnius non ſit compoſſibilis cum affirmatione alterius. Et quando vna propoſitio eſt incompoſſibilis cum aliqua veritate certà, talis propoſitio neceſſario debet eſſe certo falſa. Eſt enim metaphyſice evidens, duas propoſitiones incompoſsibiles non poſſe eſſe ſimul veras; ſive incompoſsibilitas oriatur ex motivo, ſive ex circumſtantia.

206. Itaque illa opinio, quæ contendebat, non obligare in alijs provincijs id decretum Vrbani, quia non promulgatum in illis; dicebat: *Poſt decretum Vrbani licet Sacerdoti accipienti integrum ſtipendium, dare alteri Sacerdoti dimiatum.* Damnatio autem facta ab Alexandro dicit: *Poſt decretum Vrbani ſcandaloſum eſt dicere, quod licet ei Sacerdoti, dare alteri ſtipendium dimidiatum.* Quæ propoſitiones incompoſsibiles ſunt, atque adeo nequeunt eſſe ſimul veræ. Si ergo hæc ſecunda vera eſt, neceſſario prior eſt certo falſa, non ob aliam rationem, niſi quia docet, decretum Vrbani non obligare in prouincijs, quia non promulgatum in provincijs.] Huc vſque in loco relato.

207. Dato & non conceſſo, quod requiratur promulgatio legum in provincijs, & loquendo de hoc decreto, non qua declaratorium eſt, ſed qua prohibitorium; dicendum eſt tertio, hoc decretum ob ſpecialem rationem non requirere promulgationem in provincijs. Quod ſic oſtendo. Quia cum Pontifex præcipit ea, quæ ſunt iuris naturalis, vel Diuini poſitivi, non requiritur alia promulgatio, quam quæ ſufficit, vt habeatur notitia certa de eiuſmodi obligatione: ſed fere omnia, quæ prohibentur in hoc decreto, ſunt iuris naturalis, vel divini poſitivi; ſolum enim damnantur quinque propoſitiones circa ius humanum: ergo ad hoc decretum, qua prohibitorium eſt, non requiritur alia promulgatio, quam quæ ſufficit, vt habeatur notitia certa de eius obligatione: ſed vt habeatur ea notitia certa, non requiritur promulgatio in provincijs, cum Hiſpali habuerimus hanc notitiam certam, ante quam Tribunal Inquiſitionis illud promulgaret: ergo talis promulgatio in provincijs non requiritur.

208. Quod fere omnia contenta in decreto ſint iuris naturalis, vel poſitivi divini, manifeſtum erit ei, qui ſingulas propoſitiones attente conſideraverit, & habita notitia certa declarationis Pontificiæ conſtat, illa eſſe prohibita iure naturali, & divino poſitivo.

209. Maior vero, quod dum Pōtifex prohibet ea, quæ prohibita ſunt iure naturali, vel Divino, tale decretum Pontificis non eget alia promulgatione, quam quæ ſufficit, vt habeatur notitia certa eorum, patet. Nam poſt primam promulgationem Legis Euangelicæ factam ab Apoſtolis in Eccleſia; vt obliget ius divinum poſitivum, ſufficit notitia certa illius. Et iuris naturalis vbi eſt notitia certa, habetur ſufficiens intimatio illius.

210. Præterea in illis, quæ ſunt iuris huma-

humani in hoc decreto, non requiritur alia promulgatio: nam per declarationem Pontificis præſupponitur notitia ſufficiens eius obligationis. Et eorum, quæ iam certo ſciuntur, non requiritur nova promulgatio; cum hæc promulgatio requiratur ad eum finem, vt obligatio perveniat ad notitiam certam omnium Fidelium; quæ ſi præſupponatur, inutilis eſt nova promulgatio.

CAPVT XII.

An per Regis, aut Regni ſupplicationem, aut per populi non acceptationem, poſſit hoc decretum ſuſpendi, aut derogari?

ARTICVLVS I.

De ſupplicatione.

SVMMARIVM.

Quæ ſit in Hiſpania conſuetudo ſupplicandi pro ſuſpenſione legis Pontificiæ? n.211.

An dum ſit ſupplicatio, teneatur populus ad obſervationem legis? n.212.

An ab hoc decreto ſupplicari poſsit? n. 213.

Hoc dubium triplicem quæſtionem continet. n.215.

Supplicatio à Decreto, quatenus declaratorium eſt, eſt irrationabilis. Ideoque fieri non poteſt. n.216:

Quare Pontifex non poſsit revocare hoc decretum? n.217. *Neque ſuſpendere.* n.218.

An poſſit ſuſpendere promulgationem in Hiſpania? n.219.

An eadem ſit ratio in comdemnatione librorum? n.220. & ſeqq.

Quare non poſsit ſupplicari ab hoc decreto, quatenus prohibitorium eſt? n. 222. & ſeqq.

An poſsit fieri ſupplicatio ab hoc decreto, quatenus pœnale eſt? n.225.

211. FRequens eſt, vt cum aliqua lex Pontificia promulgatur, quæ iudicio Conſiliariorum Regis Hiſpaniæ poteſt afferre aliquod præiudicium huic Regno, fiat nomine Regis ſupplicatio ad Sanctiſſimum, vt propter hæc & hæc inconvenientia dignetur ſua Sanctitas indulgere huic Regno, vt eximatur ab ea lege.

212. Interim dum ſit ſupplicatio, teneri populum ad obſervandam eam legem, docet P. Suarez lib. 4. de Legib. cap. 6. num. 8. & P. Caſtro Palao tom. 1. tract. 3. diſp. 1. punct. 13. num. 14. addentes, quod ſi lex non poteſt deduci ad praxim ſine ſcandalo, aut gravi aliquo incommodo, tunc lex non obligat, ex benigna interpretatione mentis legislatoris. Sed generaliter ſuſpendi obligationem legis per eiuſmodi ſupplicationem, aſſerunt Bonacina diſp. 1. de Legib. q. 1. punct. 4. n. 41. Salon de Contract. tract. 2. de Cenſib. art. 3. diſp. 4. concluſ. vlt. Salas diſp. 18. ſect. 4. num. 21. Caſtro lib. 1. de Lege pœnal. cap. 1. Emmanuel Rodrig. tom. 3. qq. Regul. q. 6. art. 7. apud Caſtro Palao citatum. Suarez. Caſt. Pal. Bonacina. Salon. Salas. Caſtro. Rodrig.

213. Et quidem audivi quemdam dixiſſe, Regem Hiſpaniæ ſupplicaſſe Romanum Pontificem, vt revocaret, aut ſuſpenderet decretum hoc de ſexaginta quinque propoſitionibus condemnatis, ideoque huius decreti obligationem eſſe ſuſpenſam. Et licet ille erraverit in re facti; quia Inquiſitor generalis de facto promulgavit hoc decretum; tamen opus fuit inſtituere hanc quæſtionem, [An ab hoc decreto ſuplicari poſsit cum ſpe obtinendi?]

214. Sed quia decretum triplicem partem habet, triplex quæſtio inſtituenda

tuenda eſt. Prima pars decreti eſt, qua condemnat vt ſcandaloſas eas ſexaginta quinque propoſitiones. Secunda eſt, qua prohibet defendere,& ad praxim deducere doctrinam earum propoſitionum. Tertia eſt, qua imponit pœnam excõmunicationis latæ ſententiæ omnibus, qui defenderint, aut docuerint talem doctrinam. Eſt ergo hoc decretum declaratorium, prohibitorium,& pœnale.

215. Triplex ergo quæſtio inſtituitur. Prima, an poſſit ſupplicari rationabiliter pro revocatione aut ſuſpenſione huius decreti, vt declaratorium eſt? Secunda, An poſſit ſupplicari, qua prohibitorium eſt? Tertia, An poſsit ſupplicari, qua pœnale eſt?

216. Quod attinet ad primam quæſtionem, aſſero, ſupplicationem præfatam circa decretum pro vt declaratorium,eſſe irrationabilem, nec poſſe fieri ſupplicationem cum ſpe obtinendi. Probatur. Supplicatio huiuſmodi eſt irrationabilis, quoties eſt de re, quæ non poteſt obtineri: ſed quod revocetur, aut ſuſpendatur doctrina de moribus omnino certa & indubitabilis,res eſt,quæ non poteſt obtineri, vt pote omnino repugnans: ergo ſupplicatio, quæ hac de re facta fuerit Pontifici,erit irrationabilis, atque adeo abſque vlla ſpe obtinendi. Maior & conſequentia patent.

217. Minor vero ſupponit, doctrinam declaratam in hoc decreto eſſe certam,& indubitabilem:quod autem huiuſmodi doctrina morum revocari non poſsit à Pontifice, patet. Nam ſi revocaretur, id fieret per propoſitionem contradictoriam, dicendo eas propoſitiones non eſſe ſcandaloſas: ergo vtraque contradictoria eſſet vera. Ex quo multæ aliæ conſequentiæ abſurdæ inferuntur. Prima,[Ergo erravit Pontifex in eo, quod declaravit, eas propoſitiones eſſe ſcandaloſas.] Quia dum revocat declarationem, manifeſtat, dignam eſſe revocatione, atque adeo eſſe falſam. Secunda, [Ergo dum revocat, procedit á Romana Cathedra declaratio certo falſa in materia morum.] Nam contradictoria propoſitionis certæ eſt certo falſa: ſed revocat per declarationem contradictoriam: ergo per declarationem certo falſam. Tertia, [Ergo doctrina morum,quæ eſt in Eccleſia, eſſet chymærica, & implicatoria.]Quibus ſimiles multæ aliæ conſequentiæ colligi poſſunt tamquam ex immanium abſurdorum ſcaturigine.

218. Quod autem neque ſuſpendere poſsit Pontifex hoc decretum, etiam patet. Etenim non minus repugnat Sanctitati Eccleſiæ ſuſpendere doctrinam certam de moribus, ſive ſuſpendere notitiam certam de vitijs; quam approbare vitia: ſed ſuppoſita declaratione facta in hoc decreto, quod obiecta earum propoſitionum ſunt vitioſa; ſuſpendere illud, eſſet ſuſpendere notitiam certam de vitijs: ergo id repugnat Sanctitati Eccleſiæ. Maior patet. Nam ſuſpendere doctrinam certam de vitijs fugiendis,eſt relinquere libertatem Fidelibus amplectendi vitia.

219. Dices primo. Licet non poſsit Pontifex ſuſpendere doctrinam certam de moribus, iam declaratam vt talem, quare non poterit ſuſpendere promulgationem, ne hæc fiat in Hiſpania? Contra eſt. Nam vbi facta eſt promulgatio Romæ, & eius notitia certa ad nos pervenit, ſive promulgetur in Hiſpania, ſive non promulgetur;iam ſcimus, quænam ſit doctrina vera circa obiecta propoſitionum: ergo nihil prodeſt, & omnino fruſtranea erit ſuſpenſio eius promulgationis faciendæ in Hiſpania.

220. Dices ſecundo. Aliquando Pontifex prohibet librum propter doctrinam damnabilem, & poſtea ex maiori deliberatione iubet ſuſpendi decre-

Digitized by Google

decretum condemnatorium: ergo ſimiliter poterit damnare doctrinam de moribus,& poſtea ſuſpendere decretum.

221. Sed contra eſt. Nam ſi talis determinata propoſitio & doctrina de moribus expreſſe damnata eſt in libro; numquam ſuſpendit Pontifex talem damnationem. Quando ergo ſuſpendit decretum prohibitorium libri, ideo fit,quia cum ipſe Romanus Pontifex nō cognoverit immediate de ipſa bonitate, aut damnabilitate doctrinæ, ſed ex aliorum informatione (facta in genere, & non circa talem propoſitionem in individuo) iuſſerit prohibitionem; & poſtea dubitatum fuerit, vel de re facti,vel de damnabilitate doctrinę,iubet ſuſpendi prohibitionem,vt de novo fiat maturior deliberatio circa propoſitiones in individuo.

222. Secunda quæſtio eſt, An poſſit ſupplicari pro ſuſpenſione huius decreti,qua prohibitorium eſt? Et admittenda videtur pars affirmans: quia frequens eſt, ſupplicari pro ſuſpenſione aliquarum Legum prohibentium actiones aliquas: ergo eodem modo poterit ſuſpendi hoc decretum,quatenus prohibet defendere, & ad praxim deducere doctrinam harum propoſitionum damnatarum.

223. Dicendum tamen eſt,repugnare talem ſupplicationem,neque aliquid prodeſſe,quamvis fiat. Probatur. Nam ſuppoſita certitudine declarationis factæ in hoc decreto, quod ea doctrina ſcandaloſa eſt;eo ipſo prohibitum manet, quod non licet docere neque ad praxim deducere doctrinam, quæ ſcandalum generat: ergo nihil prodeſſet ea ſuſpenſio, & conſequenter neque ſupplicatio; ſi quidem talis doctrina non poſſet non manere prohibita.

224. Ad rationem dubitandi reſpondeo, cæteras leges prohibitorias non præſupponere,doctrinam oppoſitam eſſe ſcandaloſam; & conſequenter ablata prohibitione, earum legum obiecta non habere, vnde maneant adhuc prohibita.Quod non cōtingit in prohibitione, quæ in hoc decreto continetur; cum ea doctrina ſcandaloſa ex ipſa damnatione maneat prohibita, etiam ſi non exprimeretur prohibitio in decreto.

225. Tertia quæſtio eſt, An poſſit ſupplicari pro ſuſpenſione huius decreti, qua pœnale eſt; id eſt quatenus imponit pœnam excommunicationis latæ ſententiæ,reſervatæ Romano Pontifici, contra docentes, aut defendentes quamlibet ex ſexaginta quinque propoſitionibus. In quo,ſicut certum eſt,quod Pontifex poſt fulminatam excommunicationem, poteſt revocare fulminationem; ita etiam certum eſt, quod poteſt fieri ſupplicatio Romano Pontifici, vt illam fulminationem cenſuræ revocet.

ARTICVLVS II.

De populi non acceptatione.

SVMMARIVM.

*Supponuntur aliqua de obligatione legis,& acceptatione populi.*n.226.remiſſive.

*Triplex quæſtio circa acceptationem huius decreti.*n.227.

*Quare hoc decretum, qua declaratorium eſt, ſit independens ab acceptatione populi?*n.228.& ſeqq.

*Veritas eſt independens ab eo, quod acceptetur, aut non acceptetur ab hominibus.*n.229.

*Doctrina certa in materia morum independens eſt ab acceptatione hominum.*n.230.

*Quam illicitum ſit operari ex dictamine certiſsime falſo?*n.231.

Obli-

Obligatio fidelium ad acceptandam doctrinam à Romana Cathedra. n.232. & ſeqq.

Hoc decretum, qua prohibitorium eſt, non pendet ab acceptatione populorum. n.235.

Obiecta, quæ à Pontifice declarantur illicita, eo ipſo manent neceſſario prohibita. n.236.

Lex humana interdicens ea, quæ ſunt iure naturali prohibita, non poteſt non acceptari. n237.

Hoc decretum, qua pœnale eſt, poteſt populus ex vrgenti cauſa non acceptare. n.238.

Diſcrimen inter hoc decretum qua prohibitorium, & illud idem qua pœnale. n.239.

Populus abſolute non poteſt non acceptare hoc decretum qua pœnale, defectu cauſæ rationabilis. n.240.

Synopſis totius diſertationis. n. 241. & ſeqq.

226. IN 2. part. Criſ. Theol. diſp. 29. multa tradidi circa acceptationem legum, præcipue Eccleſiaſticarum. Et primo quidem cap. 2. art. 2. docui cum Bellarmino, & Suario, & alijs, eſſe de Fide, eſſe poteſtatem in Romano Pontifice, alijſque Eccleſiæ Prælatis ad obſtringendum legibus populos invitos, quibus obligent eorum conſcientias. Deinde cap. 3. docui cum communi ſententia, leges etiam canonicas non obligare ante acceptationem populi: non quia iure canonico ita ſit ſtatutum, ſed ex quadā interpretatione mentis Romani Pontificis, & Prælatorum Eccleſiæ. Et cap. 4. oſtendi, id intelligendum eſſe, quando adeſt cauſa iuſta ad renitendum, v. g. exterminium pacis, ſcandalum, aut ſumma difficultas in executione. Mox cap. 5. oſtendi, quod ſi populus non acceptet legem abſque iuſta cauſa, adhuc legem obligare in conſcientia. Tradidi etiam ibid. multa alia ad hanc materiam ſpectantia.

227. Et quod attinet ad præſens decretum, audivi (& non credo) quoſdam populos nolle acceptare illud adeo, vt prohibeantur typographi illud typis edere, aut illud in publicum producere. Et illud quidem ſic reijcere, eſſe nefas, mihi evidens eſt. Et diſtinguendo, ſicut in art. præced. triplicem qualitatem decreti, qua declaratorium, qua prohibitorium, & qua pœnale eſt; per tres concluſiones hanc quæſtionem decido.

228. Dico primo. Peccat graviter populus, qui non acceptat hoc decretum, qua declaratorium eſt. Hanc concluſionem expreſſit P. Molina tom. 2. de iuſt. diſp. 325. P. Leſſius de iuſt. cap. 20. dubit. 23. num. 192. Idem docet P. Caſtro Palao tom. 7. tract. 32. diſp. 4. punct. 24. n. 5. P. Rebellus lib. 8. de Iuſt. quæſt. 13. §. *Multo minus.* & multi alij. Molina. Leſſius. Palao Rebellus.

229. Probatur primo: Omnis veritas eſt independens ab eo, quod acceptetur, aut non acceptetur ab hominibus: ſed definitio contenta in hoc decreto eſt veritas, & illa quidem indubitabilis, vt conſtat ex cap. 1. & 2. ergo definitio contenta in hoc decreto eſt independens ab eo, quod acceptetur, aut non acceptetur, ſive à libertate acceptandi. Ideo P. Leſſius cit. dixit: *Vt definitio alicuius veritatis rata ſit, non eget receptione populorum; ſed hoc tantum modo locum habet in legum obligatione. Non enim veritas, quæ definitur, pendet à receptione, aut cenſura ſubditorum.* Confirmatur. Non eſt liberum reſiſtere veritati cognitæ: ſed hæc Pontificis declaratio, eſt veritas, quæ cum habeat certitudinem, cognoſcitur ab intellectu vt talis: ergo nō eſt liberum intellectui, atque adeo rationalibus ſubditis, reſiſtere, aut nō acceptare hanc Pontificis declarationem.

230. Probatur ſecundo. Qui non

non admittit doctrinam omnino certam pro formandis moribus, peccat graviter: ſed hoc decretum, qua declaratorium eſt, tradit doctrinam omnino certam pro formandis moribus: ergo qui illam non admittit, peccat graviter. Conſequentia patet. Minor conſtat ex cap. 1. & 2. Maior etiam patet. Nam cum doctrina eſt omnino certa pro formandis moribus, certum eſt, quod tenetur conformare mores illi doctrinæ, & peccare graviter eum, qui ſic non conformat in materia gravi; alioqui doctrina, quæ id præſcribit, non eſſet certa: ſed qui eam doctrinam non admittit, non conformat mores illi doctrinæ: ergo qui eam doctrinā non admittit, peccat graviter.

231. Probatur tertio. Qui non vult acceptare doctrinam certam pro formandis moribus, vult liber manere ad operandum in praxi ex contradictorio dictamine: ſed dictamen contradictorium doctrinæ certæ eſt certo falſum: ergo vult liber manere ad operandum in praxi ex dictamine certiſſime falſo. Quantum autem nefas ſit formare mores ex dictamine certiſsime falſo, quis non videt?

232. Probatur quarto. Nam vt oſtendi cap. 1. art. 3. Perpetua, & numquam interrupta, conſuetudo fuit in Eccleſia, vt omnes Fideles accipiant à communi Eccleſiæ Magiſtro doctrinam tenendam in formandis moribus: ſed hæc Eccleſiaſtica conſuetudo declarat obligationem Fidelium acceptandi doctrinam de formandis moribus ab ipſo communi Magiſtro: ergo omnes Fideles ad id tenentur.

233. Confirmatur primo. Omnia enim, quibus cap. 1. & 2. probavimus, Romanum Pontificem errare non poſſe in materia morum, probant, omnes Fideles teneri acceptare eiuſmodi doctrinam. Ideo enim aſſiſtit Spiritus Sanctus, ne erret Romanus Pontifex in materia morum, vt ſcilicet Eccleſia non erret: ergo Eccleſia, ne erret, debet acceptare eam doctrinam morum, quā illi tradit Romanus Pōtifex.

234. Confirmatur ſecundo, ex ipſa Fidelium praxi. Nam licet in aliquibus prouincijs non ſint acceptatæ conſtitutiones Concilij Tridentini; numquam tamen reſtiterunt eius declarationibus doctrinalibus, etiam in materia morum. Et primo quidem ſeſſ. 13. cap. 7. ſic legimus. *Eccleſiaſtica autem conſuetudo declarat, eam probationem neceſſariam eſſe, vt nullus ſibi conſcius mortalis peccati, quantumvis ſibi contritus videatur, abſque præmiſſa Sacramentali Confeſſione ad Sacram Euchariſtiam accedere debet.* Idem repetit can. 11. Cui declarationi omnes Fideles obſequuntur, & in praxi retinent, etiam in illis provincijs, in quibus Concilij conſtitutiones non ſunt receptæ. Similes declarationes habentur cap. 5. & 6. de more circumferendi in proceſſionibus per vicos & plateas Sacram Euchariſtiam, & de more aſſervandi illam in Sacrario, & deferendi ad infirmos. Quas declarationes admittunt, etiam provinciæ, in quibus eius Concilij conſtitutiones non ſunt receptæ.

235. Dico ſecundo. Obligatio huius decreti, qua prohibitorium eſt, non pendet ab acceptatione populorum; conſequenterque peccat graviter populus, qui illud non acceptat, qua prohibitorium eſt. Pro hac concluſione ſtant Authores relati ſupra pro prima concluſione. Nam cum Leo X. definierit, montes pietatis eſſe licitos, & ſimul prohibuerit defendi oppoſitam aſſertionem; id decretum quo ad vtramque partem non pendere ab acceptatione populorum affirmant Authores relati.

236. Probatur concluſio. Nam ſuppoſita declaratione Romanæ Cathedræ, docentis ea obiecta eſſe illicita, eo ipſo manent prohibita: ergo cū

Digitized by Google

neceſſario acceptari debeat declaratio, vt conſtat ex concluſ. 1. eo ipſo debet neceſſario acceptari prohibitio. Et quod attinet ad prohibitionem docendi, & propugnandi propoſitiones damnatas, idem dicendũ eſt. Eſt enim iure naturæ prohibitum docere tamquam licita ea, quæ ſunt certo illicita.

237. Confirmatur. Non poteſt non acceptari lex Romani Pontificis, quæ interdicit ea, quæ iure naturali, aut iure divino poſitivo ſunt certo interdicta: ſed fere omnia, quæ condemnantur in hoc decreto, ſunt certo interdicta iure naturali, aut Diuino poſitivo: ergo non poteſt non acceptari hoc decretum, qua prohibitorium. Minor probatur. Nam fere omnia pertinere ad ius naturale, aut Divinum poſitivum, ex inſpectione ſingularum propoſitionum damnatarum, vnuſquiſque comperiet. Quod autem certo interdicta ſint iure naturali, aut Diuino, conſtat ex declaratione Romanæ Cathedræ, ex qua manent ea obiecta certiſsime illicita, vt conſtat ex ſupradictis.

238. Dico tertio. Probabile eſt, non peccare populum, ſi ex iuſta & vrgenti cauſa non acceptaret hoc decretum, qua pœnale eſt, id eſt, qua imponit excommunicationem latæ ſententiæ reſervatam contra docentes, aut propugnantes propoſitiones damnatas. Eſt enim communis & probabilis ſententia, quæ docet, leges etiam canonicas non obligare, donec accedat acceptatio populi rationabiliter renuentis: quia legislator non vult obligare, niſi dependenter ab eiuſmodi acceptatione. Hanc ſententiam vt probabilem retuli in 2. part. Criſ. Theol. diſp. 29. cap. 3. art. 1. n. 53. vbi pro ea allegavi P.P. Valenciam, Tannerum, Leſſium, Becanum, Reginaldum, Sa, Filliucium, & Azorium; item Navarrum, Dianam, Coquierium, Santarellum, Homobonum, Mirandam, & Bonacinam; aliis graviſsimis Doctoribus in contrarium opinantibus, quos retuli ibidem num. 54.

Valenc. Tanner. Leſſius. Sa. Filliuc. Azor. Nauarr. Diana. Coquier. Santarel. Homobo. Miranda Bonacina.

239. Eſt ergo quo ad hoc magnum diſcrimen inter hoc decretũ, qua prohibitorium, & illud idem, qua pœnale. Nam prohibitio ſequitur neceſſario declarationem de illicito obiecto, vt conſtat ex concluſ. 2. impoſitio autem excommunicationis non ſequitur neceſſario prohibitionẽ, neque declarationem: nam ſtat bene, quod obiectũ declaretur illicitum, & prohibeatur & quod prohibitioni non adijciatur pœna excommunicationis.

240. Quando autem populus non haberet rationabilẽ cauſam ad renuẽdum, non eſſe licitum populo, reſiſtere, & non acceptare legem canonicam tamquam certum docui eadem diſp. 29. cap. 4. art. 2. Et hinc infero, quod quamvis dixerim, poſſe populum non acceptare hoc decretum qua pœnale, nempe ſub ea conditione, ſi ad renuẽdum haberet cauſam iuſtam, & rationabilem; abſolute tamen aſſero, non poſſe populum non acceptare hoc decretum, etiam qua pœnale; quia nulla eſt cauſa rationabilis, ad excludendam eam pœnam excommunicationis, cum tam immane delictum, quale eſt docere doctrinã reprobatam à Romana Cathedra, dignum ſit ea pœna.

SYNOPSIS.

Doctrinæ hucvſque traditæ in hac diſſertatione.

241. CVm conſtet ex cap. 3. hoc decretum, non á Sacra Congregatione Inquiſitionis Romanæ dumtaxat, ſed á Romano Pontifice immediate prodijſſe; & ex cap. 4. Pontificem id decreviſſe ex matura deliberatione; cum etiam conſtet ex cap. 1. & 2. Romanum Pontificem errare non poſſe in materia morum, etiã damnãdo eas propoſitiones, quæ olim erãt probabiles, ſive ab extrinſeco, ſive ab intrinſeco: ex his infertur evidẽter,

In-

Innocentium XI neque erraviſſe, neque errare potuiſſe in damnatione harum ſexaginta quinque propoſitionum; atque adeo hoc decretum eſſe Regulam infallibilem morum.

242. Deinde cum conſtet ex cap. 7. eſſe definitionem Pontificiam, extra articulum Fidei; & ex cap. 11. definitionem, ſive declarationem Pontificiam, præcipue in materia morum, nō egere promulgatione in provincijs; ſed ſufficere notitiam moraliter certam, vt obſtringat conſcientias; inde conſtat, hoc decretum obligare omnes Fideles, qui eiuſmodi notitiam certam habuerint, vndecumque proveniat ea notitia: quamvis in Hiſpania Sacrum Inquiſitionis Tribunal pro vberiori, & certiori notitia inſinuanda, illud promulgaverit.

243. Præterea cum conſtet ex cap. 11. & 12. in definitionibus, & declarationibus Romanæ Cathedræ circa doctrinam tenendam, & practicandam in materia morum, non poſſe habere locum ſupplicationem Regis, aut Regni, neque vllam non aceptationem populi; inde eſt, quod hoc decretum ſuſpendi non poſſit propter aliquam tergiverſationem ex prædictis capitibus ortam.

144. Item ex cap. 8. tam certum eſt, Innocentium XI. in hac propoſitionum damnatione non errare; vt erroneum ſit dicere, ipſum erraviſſe, aut errare potuiſſe. Præterea eum, qui defenderit aliquam ex propoſitionibus damnatis, non dicere aliquid erroneum, ſed ſolum dicere propoſitiouem ſcandaloſam; niſi ſimul dicat, Pontificem errare.

245. Denique cum conſtet ex cap, 10. doctrinam in materia morum, quam damnat Romanus Pontifex vt ſcandaloſam, eſſe certo falſam, & improbabilem quo ad praxim; inde conſtat, has ſexaginta quinque propoſitiones amiſiſſe probabilitatem practicam, quam habebant, & remanſiſſe improbabiles, & certo falſas.

CAPVT XIII.

An minuatur authoritas doctorum, qui ante hoc decretum docuerunt opiniones in eo damnatas?

SVMMARIVM.

Scandala exorta ex facilitate attribuendi quibuſdam Authoribus propoſitiones damnatas. n. 246.
Duplex genus propoſitionum damnatatarum. n. 247.
Pro opinionibus damnatis nulla authoritas remanet in doctoribus earum. n. 248.
Nihil detrahitur authoritati eorum, qui ante decretum docebant opiniones receptas. n. 249.
Quomodo prudenter operabantur, qui ante decretum docebant eas opiniones receptas? n. 250.
Quomodo non imminuta ſit authoritas antiquorum, qui docuerunt opinionem poſtea damnatam à Tridentino? n. 251.
Idem cernitur in Sanctis Patribus. n. 252.
Obiectio ſolvitur. n. 253.
Quomado minuatur authoritas eorum, qui ante decretum docuerunt plures opiniones ex iam damnatis, quæ malè audiebant? n. 255. & ſeqq.
Quomodo qui vnam vel alteram opinionem improbabilem ante decretum docuit, non cenſeatur minoris authoritatis ad reliquas. n. 261.

246. INcredibilia ſunt ſcandala, & iurgia, quæ referuntur exorta eſſe in aliquibus Academijs, & Vniverſitatibus aliorum Regnorum ex occaſione damnationis harum ſexa-

ginta quinque propoſitionum : dum aliqui conabantur attribuere propoſitiones damnatas his Authoribus, alij alijs, eo æmulationis genere, vt crederetur, etiam Authores, qui tales propoſitiones docuerunt, exauthorandos eſſe, aut de tenui authoritate inſimulandos. Et quidem in Hiſpania nulla ſimilia ſcandala exorta ſunt. Verum quidem eſt, Emmanuelem Filguera, & Bernardum de Hozes, qui expoſitionem harum propoſitionum aggreſſi ſunt, attribuere aliquibus Authoribus aliquas propoſitiones, quæ in talibus Authoribus non reperiuntur; vt in ſuis locis oſtendemus; ſed non eo æmulationis animo, ſed quia decepti ſic exiſtimarunt. Nec poſſumus negare, aliquos Authores ex ijs, quos iſti citant, docuiſſe eas opiniones ſic damnatas. Quare operæ pretium eſt inquirire, An authoritas eorum, qui eas opiniones docuerunt ante hoc decretum, lædatur, aut minuatur?

247. Pro cuius quæſtionis Criſi, prænotandum eſt primo, inter damnatas propoſitiones eſſe alias, quæ ante decretum male audiebant inter Theologos, vel quia tenuiter probabiles, vel quia commune erat dubitare de carũ probabilitate; alias vero eſſe, quæ ante decretum communiter reputabantur probabiles, & vt tales receptæ erant apud Theologos.

248. Prænotandum eſt ſecundo, nullam omnino remanſiſſe authoritatem pro opinionibus damnatis, in illis doctoribus, qui eas ante decretum docuerunt. Patet. Nam quæ docet Romana Cathedra, in materia Fidei & morum, ſunt omnino certa, contra certitudinem autem nulla prævalere poteſt authoritas privata doctorũ, vt ſæpe docui in 3. part. Criſ. Theol. præcipue diſp. 55. num. 2. & diſp. 59. num. 33. & n. 657. & n. 1214. & in 1. part. Criſ. diſp. 4. cap. 1. num. 6. & diſp. 11. cap. 4. num. 106. & paſſim alibi.

249. Dico primò. Nihil detrahitur authoritati doctorum, qui ante decretum propugnabant opiniones ſecundi generis, quæ videlicet erant receptæ tamquam practice probabiles. Probatur primo. Nihil detrahitur authoritati Doctoris, dũ in materia morum docet ea, quæ quis prudenter poteſt operari iuxta opiniones communiter receptas tamquam practice probabiles: ergo dum ante decreta docebat Theologus in materia morum opiniones communiter receptas tamquam practice probabiles, nihil eius authoritati detrahitur, licet poſtea eiuſmodi opiniones damnentur, aut aliter antiquentur.

250. Probatur ſecundo. Nam qui ad praxim conſulit plures doctores, & inveniens eos concordes, operatur iuxta dictamen eorum, prudenter operatur: ergo qui docebat opinionem, cuius probabilitatem plures doctores communiter affirmabant, etiam prudenter docebat; atque adeo non detrahitur eius authoritati, ſi ante decretum docebat eiuſmodi opiniones.

251. Probatur tertio. Nam ante Concilium Tridentinum Caietanus, & Abbas Panormitanus docuerunt (referente Lugo Card. de Euchar. diſp. 14. ſect. 4. n. 55.) nullum eſſe præceptum præmittendi communioni Euchariſticæ Confeſſionem Sacramentalem; Concilium autem Tridentinum definivit, eſſe præceptum illam præmittendi. Sed numquid propterea amiſſa eſt, aut imminuta Caietani, & Panormitani authoritas? Minime. Sed quare? ſcilicet quia licet poſt Tridentini decretum ſeſſ. 13. cap. 7. reprobata maneat ea opinio, quia tamen ante Tridentinum non cenſebatur improbabilis, ideo authoritas illam docentium non eſt imminuta.

252. Probatur quarto. Quia multi ex Sanctis Patribus docuerunt in materia Fidei aliquas opiniones, quæ pro-

Digitized by Google

procedente tempore,& maiori habita deliberatione, cognitæ ſunt eſſe erroneæ, aut certo falſæ. Sic S. Hieronymus, qui docebat, in Trinitate vnam eſſentiam,& tres perſonas; aſſerebat, ynam dumtaxat hypoſtaſim concedendam eſſe; eo modo, quo diximus ſupra n.28.quæ propoſitio iam non eſt toleranda. Et tamen S.Hieronymus,& alij Sancti Doctores neque hilum amiſerunt ſuæ authoritatis, non alia ratione, niſi quia eo tempore, quo illarum propoſitionum falſitas non erat adeo explorata, illæ quidem cenſebantur non improbabiles.

153. Obijcies. Authores, qui ante decretum docuerunt eas opiniones, quæ damnatæ poſtea ſunt in eo decreto, nullam habent authoritatem pro illis opinionibus damnatis, vt dictum manet in prænotatione 2. ergo iam amiſerunt illam authoritatem: falſa ergo eſt prima concluſio, dum aſſerit, nihil eſſe imminutum authoritatis eorum.

154. Reſpondeo conceſſo antecedenti, diſtinguendo conſequens: amiſerunt authoritatem [pro opinionibus damnatis,] concedo; [pro reliquis opinionibus,] nego. Et item nego ſecundam conſequentiam. Nam præfata concluſio eo reſpicit, quod non fœdetur, neque deturpetur authoritas doctorum, qui docuerunt eas opiniones, quando communiter cenſebantur practice probabiles. Quæ duo bene componuntur, & quod iam non habeant authoritatem pro illis opinionibus iam damnatis; & quod nullam inde maculam aut fœditatem incurrerint propterea eorum authoritas, vt conſtat ex argumentis inſtructis pro prima concluſione.

255. Dico ſecundo circa opiniones primi generis, quæ videlicet male audiebant apud Theologos, vel cenſebantur parum probabiles, aut de quarum probabilitate dubitabatur; eorum authoritatem minui, qui plures ex eis opiniones docuerant. Et idem eſt, qui tradidit aliquod principium generale, ex quo multæ opiniones improbabiles, aut tenuiter probabiles evidenter inferuntur. Et quidem in 1. part. Criſ. Theolog. diſp. 11. docui, ad hoc vt Author det abſolute probabilitatem opinioni, eum eſſe debere omni exceptione maiorem. Quatuor autem exceptiones deſignavi (eas colligens ex communi Theologorũ ſententia) quæ minuunt authoritatem Doctoris in ordine ad conferendam probabilitatem opinioni. Ex quibus tertia exceptio contra authoritatem Doctoris eſt, *ſi tradiderit varia improbabilia*; & idem eſt, ſi tradiderit varias opiniones tenuiter probabiles, de cuius probabilitate valde dubitatur inter ſapientes.

256. Et pro hac concluſione citavi cap. 8. art. 4. num. 171. P. Granadum 1.2. controv. 2. tract. 12. diſp. 4. & colligitur ex multis alijs doctoribus, quorum verba retuli in ea diſp. 11. maxime illi, qui dicunt, non conferre probabilitatem opinionibus Authorem, qui oſtenditur eſſe ingenij præcipitis; quo pacto locutus eſt Villalobos tom. 1. tract. 1. diffic. 4. num. 17. & P. Granado citatus eodem termino vſus eſt. Nam Author, qui fuerit ingenio præcipiti, non paucas promovebit opiniones, quæ male audiant inter Theologos. *Granado.* *Villalob.*

257. Ratio autem huius concluſionis eſt prima, quam tradit P. Granado citatus, illis verbis ex num. 11. *Si ſcirem, illum eſſe ſingularem* (id eſt ſingularitatis ambitioſum, pro oſtentatione ingenii) *aut præcipitem in opinando, aut amplecti ſententias improbabiles, non poſſem tuta conſcientia illius opinionem reputare probabilem ſine maiore examine, aut conſilio, maxime in re gravi: merito enim timere, poſſem, num illa opinio, quam lego, ſit*

vna

Digitized by Google

vna ex improbabilibus.

258. Vnde ſic efformatur ratiocinatio. Multum minuitur doctoris authoritas, quando merito timetur, an opinio ab ipſo tradita ſit vna ex improbabilibus, aut ex tenuiter probabilibus: ſed de eo qui non paucas opiniones tradidit improbabiles, aut tenuiter probabiles, merito timebitur, an hæc aut illa ſit ex improbabilibus, aut tenuiter probabilibus: ergo eius authoritas inde minuitur.

258. Confirmatur. Nam Author, qui ante decretum tradidit non paucas opiniones, quæ tunc male audiebant apud Theologos, & quæ modo damnatæ ſunt; timeri poteſt, quod tradat etiam alias (quæ non dum damnatæ ſunt) eiuſdem furfuris: ergo ex hoc capite minuitur eius authoritas.

260. Secunda ratio eſt. Authoritas enim doctoris explicatur per hanc propoſitionem vuiuerſalem: *Quidquid Titius docet, eſt abſolute probabile*: ſed ſi non paucas opiniones tradit improbabiles, aut tenuiter probabiles, quæ tales erant ante decretum, non verificatur ea propoſitio vniuerſalis: ergo deficit aliquanto Authoritas eius doctoris.

261. Dico tertio. Qui tradidit vnam, vel alterā propoſitionem improbabilem, aut tenuiter probabilem, quæ talis erat ante decretum, & per decretum damnatur; non cenſetur minui eius authoritas ad cæteras opiniones, quas docet. Hanc conclusionem docui in citata diſp. 11. cap. 4. num. 122. Quia quamvis authoritas doctoris explicetur per eam propoſitionem vniverſalem: *Quidquid Titius docet, eſt abſolute probabile*; quæ videtur falſificari in eo, qui vnam, vel alteram opinionem improbabilem, aut tenuiter probabilem docuit; tamen ea propoſitio vniuerſalis non eſt metaphyſice accipienda, ſed moraliter: quo pacto, qui in vna, vel altera opinione defecit á regula, non dicitur abſolute defeciſſe. Quis enim eſt Author tam perfecte, & adamuſſim doctus, vt nullum omnino nævum patiatur?

CAPVT XIV.

An opiniones, ex quibus inferuntur propoſitiones damnatæ, aut quæ ex his damnatis inferuntur, maneant damnatæ, aut antiquatæ?

SVMMARIVM.

Propoſitio in materia morum affirmans, aliquid eſſe licitum, & damnata á Pontifice vt ſcandaloſa, eſt certo falſa. n. 263.

Diſcrimen inter propoſitionem damnatam, & antiquatam. n. 264.

Propoſitio, ex qua evidenter infertur opinio damnata, eſt antiquata. n. 265.

Quia ex vero non niſi verum. Ibidem.

Et quia bene valet ab oppoſito contradictorio conſequentis ad oppoſitum contradictorium antecedentis. n. 266.

Eadem eſt incompoſibilis cum hoc decreto, & ideo antiquata. n. 267.

Propoſitio, ex qua mere probabiliter infertur opinio damnata, non ideo antiquatur. n. 269.

Propoſitio, quæ infertur ex propoſitione damnata, non propterea manet reprobata. n. 270. *Quia ex falſo poteſt inferri verum.* Ibidem.

Propoſitio, quæ infertur ex contradictorio propoſitionis damnatæ, non poteſt non eſſe vera. n71.

QVamvis in decurſu huius voluminis tractetur hæc quæſtio in aliquibus caſibus ſinguiaribus; placuit hic

hic proponere doctrinam vniuerſalem,ex qua quæſtiones in materijs ſingularibus decidendæ ſunt. In qua non ſunt diverſæ ſententiæ, quæ referantur: quia res hæc ex evidentibus Dialecticæ regulis decidenda eſt.

263. Præmitto primo, propoſitionem in materia morum (agentem de licito, vel illicito) damnatam á Romana Cathedra vt ſcandaloſam, eſſe improbabilem, & certo falſam; vt conſtat ex cap. 10. præcipue art. 3. & eius contradictoriam eſſe omnino certam, neque eſſe poſſe mere probabilem: quæ propoſitio evidentia metaphyſica poteſt demonſtrari, vt conſtat ex 1. part. Criſ. Theolog. diſp. 4. num. 6. vbi id demonſtrative oſtendi.

264. Præmitto ſecundo diſcrimen, quod intercedit, inter propoſitionem damnatam, & antiquatam, vt ſæpe alias notavi. Nam propoſitio damnata eſt illa, quam expreſſe damnat Pontifex Romanus, vel per verbum *Damnamus*, vel per æquivalens. Propoſitio antiquata eſt, quæ licet non inveniatur damnata expreſſe, & formaliter, eſt tamen incompoſſibilis cum aliquo decreto Pontificio, aut alio principio certo denuo invento. Quæ quidem quia opponitur decreto, aut principio certo,eſt certo falſa,iuxta proxime dicta. Dicitur autem antiquata, nam antiquitus admittebatur tamquam probabilis, quia non dum cognitum erat principium certum, quod iam nobis apparuit.

265. Dico primo. Propoſitio, quæ eſt antecedens evidenter inferens propoſitionem damnatam, eſt certo falſa, & antiquata, licet ea non damnetur expreſſe. Probatur primo, quod ſit certo falſa. Eſt enim evidens regula Dialecticorum, in legitima conſequentia non poſſe ex vero inferri falſum:ergo ſi conſequens eſt falſum,antecedens non poteſt eſſe verum; ergo neceſſario dicendum eſt, quod antecedens eſt falſum. Tum ſic: quælibet propoſitio ex damnatis ab Innocentio eſt certo falſa, vt conſtat ex dictis: ergo antecedens ex quo, illa evidenter infertur,eſt etiam certo falſa.

266. Probatur ſecundo. Bene valet de oppoſito contradictorio conſequentis ad oppoſitum contradictorium antecedentis: ergo ſi oppoſitum contradictorium conſequentis eſt verum, etiam oppoſitum contradictorium antecedentis debet eſſe verum: ergo ipſum antecedens debet eſſe falſum, cum ambo contradictoria non poſſint eſſe ſimul vera. Id quod clare cernitur in hac argumentatione: *Nullum præceptum Eccleſiæ obligat ſub mortali: ergo Præceptum ſervandi feſta non obligat ſub mortali*: quod conſequens eſt propoſitio 52.ex damnatis. Fiat ergo argumentatio ſic: *Præceptum ſervandi feſta obligat ſub mortali: ergo aliquod præceptum Eccleſiæ obligat ſub mortali.* Vbi clare cernitur, quod ex contradictorio propoſitionis damnatæ infertur evidenter contradictorium ſui antecedentis;atque adeo ex falſitate conſequentis infertur evidenter falſitas antecedentis. Cùm ergo ex damnatione illa propoſitio 52. maneat certo falſa; inde etiam patet,quod antecedens vnde infertur, maneat etiam certo falſum.

267. Deinde, quod etiam illa propoſitio maneat antiquata,ex dictis patet. Illa enim dicitur antiquata,quæ cum antea videretur probabilis, iam eſt incompoſſibilis cum novo decreto Romanæ Cathedræ: ſed propoſitio, quæ eſt antecedens evidenter inferens propoſitionem damnatam in hoc decreto, ante illud videbatur aliquibus probabilis, & iam eſt incompoſſibilis cũ hoc decreto:ergo manet antiquata.

268. Quod ſit incompoſſibilis cum hoc decreto, patet: Nam vnde conſtat conſequens eſſe falſum, inde conſtat antecedens eſſe falſum; cum

ex

ex falſitate conſequentis inferatur evidenter falſitas antecedentis: ſed ex decreto conſtat, propoſitionem damnatam eſſe falſam; vt conſtat ex dictis: ergo ex eodem conſtat antecedens, vnde illa evidenter infertur, etiam eſſe falſum. Sed quod ex decreto conſtat eſſe falſum, eſt incompoſsibile cum decreto: ergo id antecedens, vnde evidenter infertur propoſitio damnata, eſt incompoſſibile cum decreto.

269. Hinc colliges, propoſitionem, quæ eſt antecedens, vnde mere probabiliter infertur propoſitio damnata, non propterea debere reprobari; neque cenſeri antiquatam, aut incompoſſibilem cum decreto. Nam vt reprobetur propoſitio ex hoc decreto, debet certo conſtare, quod repugnat decreto: ſi enim probabile eſt, quod non repugnat decreto, prudenter creditur, non repugnare. Quare perperam procedunt quidam Recentiores, qui volunt eſſe contentam in damnatione doctrinam, cuius continentiam ex ſua opinione, etiam mere phyloſophica, ſolum probabiliter, imo & minus probabiliter inferunt. De quo vide ad propoſit. 21. cap. 8.

270. Dico ſecundo. Propoſitio, quæ infertur ex propoſitione damnata, non propterea manet damnata, aut antiquata, aut aliter digna reprobatione. Patet concluſio. Nam in legitima argumentatione ex falſo poteſt inferri verum, vt conſtat in hoc ſyllogiſmo. *Omnis lapis eſt homo; Petrus eſt lapis: ergo Petrus eſt homo.* Vbi ex præmiſſis falſis infertur legitime conſequens verum. Et in præſenti materia etiam conſtat ex hac argumentatione. *Præceptum ſervandi feſta non obligat ſub mortali: ergo qui facit opus ſervile in die feſto per ſpatium dimidij quadrantis horæ, non peccat mortaliter.* Quod conſequens verum eſt propter parvitatem materiæ; cum tamen inferatur ex illo antecedenti falſo, & damnato.

271. Dico tertio. Propoſitio, quæ infertur ex contradictoria propoſitionis damnatæ non poteſt non eſſe vera. Patet aſſertio. Nam in legitima argumentatione *ex vero non niſi verum.* Cum ergo quælibet propoſitio damnata ex dictis falſa ſit, atque adeo eius contradictoria vera; quidquid in legitima argumentatione infertur ex tali contradictoria neceſſe eſt neceſſitate conſequentiæ, quod ſit verum.

CAPVT XV.

Qualiter peccent violantes hoc decretum?

SVMMARIVM.

Quatuor quæſtiones proponuntur circa diverſos modos violandi hoc decretum. n. 272.
Qui in re gravi non conformatur decreto, peccat lethaliter. n. 273.
Quomodo peccet qui in re levi non conformatur decreto? n. 274.
Quale peccatum ſit defendere propoſitionem damnatam; & ſub qua pœna? n. 276.
Quale peccatum ſit ſuadere aliis, ne admittant hoc decretum. n. 277.
In Hiſpania eſt gravis obligatio denunciandi defendentes propoſitionem damnatam. n. 278.

272. De varijs modis reſiſtendi huic decreto poteſt eſſe quæſtio. Primo, cum quis non conformatur decreto in ſua operatione; v. g. cum Iudex iudicat ſecundum opinionem, quam cenſet minus probabilem, ad normam ſecundæ propoſitionis damnatæ. Secundo, cum quis defendit, aut aſſerit opinionem damnatam. Tertio, cum quis ſuadet aliis, ne admittant hoc decretum, aut impedit populi acceptationem. Quarto, cum quis

Digitized by Google

quis certo ſcit, aliquem defendere propoſitiones damnatas, & non denuntiat legitimo iudici. Quæ quidem quæſtiones ex dictis facile expediuntur.

273. Ad primam quæſtionem dico primo, eum qui in ſua operatione non conformatur decreto in materia gravi, peccare mortaliter. Patet ex illis verbis decreti: *In virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub interminatione Divini iudicij prohibet omnibus Chriſti fidelibus: ne prædictas opiniones, aut aliquam ipſarum ad praxim deducat.* Quæ verba obligationem gravem evidenter ſignificant.

274. Dico ſecundo, ſi materia operationis ſit levis, ille qui operatur obiectum propoſitionis damnatæ, peccat venialiter, dummodo mente non diſſentiat á doctrina decreti; ſi vero operetur in materia levi credens eſſe veram opinionem damnatam, aut errare Pontificem, peccat lethaliter. Prima pars conſtat: nam qui violat præceptum in materia levi, peccat venialiter. Sic qui exercet opus coniugij ob ſolam voluptatem peccat venialiter, iuxta damnationem propoſitionis 9. Ita etiam famulus qui pro compenſatione ſuæ operæ furatur á Domino vnum aſſem, peccat venialiter; licet violet damnatationem propoſitionis 37. quia violat in re leviſſima.

275. Secunda pars etiam conſtat: quia quamvis quod famulus furetur à domino vnum aſſem pro compenſatione ſuæ operæ, ſit materia levis, aſt diſſentire á doctrina Romanæ Cathedræ, etiam in minimis, eſt res gravis; talis enim diſſenſus mentis eſt ſcandaloſus, & ſi fit cenſendo Romanam Cathedram errare, eſt erroneus.

276. Ad ſecundam quæſtionem conſtat, illum peccare lethaliter & incurrere excommunicationem latæ ſententiæ reſervatam Pontifici; vt patet ex verbis decreti: *Quicumque autem cuiuſvis conditionis ſtatus, & dignitatis illas, vel illarum aliquam coniunctim vel diviſim defenderit, vel ediderit, vel de eis diſputative publice, aut privatim tractaverit, vel prædicaverit, niſi forſan impugnando, ipſo facto incidat in excommunicationem latæ ſententiæ, à qua non poſſit (præter quam in articulo mortis) ab alio, quacumque etiam dignitate fulgente, niſi pro tempore exiſtente Romano Pontifice, abſolvi.* In quo non poteſt reperiri parvitas materiæ: ſemper enim, eſt materia gravis reſiſtere doctrinæ Romanæ Cathedræ. Quando autem hæc defenſio propoſitionis damnatæ ſit ſcandaloſa, & quando erronea, conſtat ex dictis cap. 8.

277. Ad tertiam reſpondeo, peccare graviter eos, qui alijs verbo ſuadent, ne admittant hoc decretum; ſicut peccant, qui ſuadent alteri quodlibet aliud peccatum. Et deinde incurrunt eam excommunicationem latæ ſententiæ reſervatam, vt conſtat ex illis verbis proxime relatis: *Publice aut privatim tractaverit.* Ideo peccant graviſſime, & incurrunt hanc excommunicationem Magiſtratus, qui iubent, ne populus admitat hoc decretum: ea enim iuſſio eſt manifeſta aſſertio, & defenſio propoſitionum damnatarum.

278. Ad quartam dico, in Regnis Hiſpaniarum peccare mortaliter, qui certo ſcientes, aliquem docere, defendere, aut prædicare propoſitionem aliquam ex damnatis; non denunciant Inquiſitoribus Fidei. Hæc concluſio patet ex edicto Inquiſitionis generalis, quod promulgavit die 24. Iulij anni 1679. vbi poſtquam propoſuit de verbo ad verbum decretum hoc Sanctiſſimi D. Innocentij XI. & præcepit obſervari exacte omnia, quæ in eo continentur, ſubiunguntur hæc verba, quæ fideliter in latinum

ſermonem transfero. *Et vobis iniungimus, & præcipimus, vt qualiter cumque intelligatis, violari quoquo modo præfatum decretum, denuncietis, & deferatis coram nobis, aut coram quocumque Inquiſitore horum Regnorum, ad quos priuatiue ſpectat, & pertinet cognitio huius cauſæ; vel ante quemcumque Commiſſarium Sancti Officij Inquiſitionis, intra decem dies, qui numerari incipient à die publicationis huius edicti. Quæ ita facite, & obſeruate ſub pœna excommunicationis maioris latæ ſententiæ trina canonica monitione præmiſſa: & ſub multa, &c.*

279. In alienis autem Regnis, vbi neque Epiſcopi, neque Inquiſitores promulgarunt edictum denunciandi; an denunciare teneantur, qui certo ſciverint, aliquem contravenire huic decreto; ex regulis generalibus, quas tradunt doctores de obligatione denunciandi ea, quæ ſpectant ad ſanam Eccleſiæ doctrinam, hæc quæſtio decidenda eſt.

DISERTATIO II.

An ſemper teneamur ſequi in praxi opinionem tutiorem circa valorem cuiuslibet Sacramenti?

CAPVT I.

Refertur opinio damnata, & præmittuntur aliqua.

SVMMARIVM.

In Baptiſmo, & ordine ſemper eligenda eſt opinio tutior circa valorem. n. 2.
Non poteſt eligi ad praxim opinio minus tuta circa valorem, quando id vetat lex, conventio, aut periculum gravis damni. n. 3.
Non ſubiacet damnationi opinio minus tuta, quæ non verſatur circa valorem. n. 4.
In vrgente neceſſitate eligitur opinio minus tuta circa valorem, quando tutior non poteſt ad praxim deduci. n. 5. *Et hoc colligitur ex ipſa damnatione.* n. 6. *Vbi ſupra quem terminum cadat particula* tantum.

1. PRima opinio damnata in Decreto Innocentij XI. hæc eſt: *Non eſt illicitum in Sacramentis conferendis ſequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore, niſi id vetet lex, conventio, aut periculum gravis damni incurrendi. Hinc ſententia probabili tantum vtendum non eſt in collatione Baptiſmi, Ordinis Sacerdotalis, aut Epiſcopalis.*

2. Circa cuius propoſitionis materiam tria ſupponenda ſunt tamquam certa. Primum eſt, id quod ipſa propoſitio ſupponit, ſcilicet in Baptiſmo, & Ordine, ſemper eligendam eſſe opinionem tutiorem circa valorem Sacramenti: quia ſi in Baptiſmo, vel Ordine eligatur opinio minus tuta, magna incommoda ſequentur in perniciem ſalutis animarum. In Baptiſmo quidem periculum damnationis æternæ in Baptizato. In Ordine autem Sacerdotali ſequitur periculum nullitatis conſecrationis, & abſolutionis Sacramentalis ſi eam exerceat ſic ordinatus. In Ordine autem Epiſcopali ſequitur periculum nullitatis Ordinum, quos confert, & & inde innumera alia abſurda, quæ ex ea nullitate ſequi, quilibet coniicere poteſt.

3. Secundum eſt, eſſe certum id alterum, quod ſupponitur in ipſa propoſitione damnata, nempe non poſſe ad praxim eligi opinionem minus tutam circa valorem Sacramenti, *quando id vetat lex, conventio, aut periculum gravis damni incurrendi.* Et quidem in Principe Eccleſiaſtico eſt poteſtas ferendi legem, quæ prohibeat

vſum

vſum talis oplnionis minus tutæ. Item ſi inter confeſſarium, & pœnitentem detur conventio, qua ſe obliget confeſſarius ad non vtendum opinione minus tuta circa abſolutionem eius pœnitentis,conventio iſta erit novus titulus pro obligatione eligendi opinionem tutiorem. Deinde ſi ex electione minus tutæ opinionis impendeat periculum gravis damni,certum etiam eſt, eam eligi non poſſe: ſemper enim gravi obligatione tenemur vitandi periculum gravis damni, ſive proprium, ſive proximi.

4. Tertium eſt etiam certum,non continerit ſub ea damnatione electionem opinionis minus tutæ, quæ non verſatur circa valorem Sacramenti, ſed ſolum circa modum adminiſtrandi illud.v. g.Si quis laicus conferret Baptiſmum in neceſſitate, & opinio, quæ aſſerit, illum licite poſſe baptizare, quamvis ſit in ſtatu peccati mortalis, eſſet minus probabilis, & minus tuta; adhuc non eſſet contra præfatam damnatinoem deducere ad praxim eam opinionem.

5. Deinde certum eſt in caſu vrgentis neceſsitatis eligi poſſe ad praxim opinionem minus tutam, quando opinio tutior non poſſit ad praxim deduci: v.g. ſi infans eſt moribundus, & non inveniatur aqua naturalis, & præſto ſit lixivium, debet baptizari infans in lixivio ſub conditione, vt ſi forte ſit materia Sacramenti,poſſit conſequi vitam æternam, non obſtante periculo fruſtrationis Sacramenti. Rationem reddunt aliqui, quia ſalus æterna proximi præferenda eſt reverentiæ Sacramenti, quod ad ſalutem animarum inſtitutum eſt. Sed melius dicemus,in eo caſu neceſſitatis nullam fieri irreverenciam Sacramento, quia ipſa neceſſitas omnino aufert irreverentiam. Sic loqui Sacerdotem in Eclesia intra Diuina Officia irreverentia eſt; ſi tamen neceſſitas vrgeat, vt poſtulet aliquid neceſſarium ad Sacrificium, omnino ceſſat irreverentia.

6 Et hæc aſſertio de opinione minus tuta eligenda in caſu vrgentis neceſſitatis colligitur etiam ex ipſa damnatione propoſitionis,illis verbis: *relicta tutiore*,quia in eo caſu vrgentis neceſſitatis, cum impoſſibile ſit eligi tutiorem, quæ eſt de Baptiſmo cnm aqua natuali, non relinquitur tutior; non enim dicimur relinquete, niſi quæ poteramus adhibere.

Rogabis, an in illis verbis: *Hinc ſententia probabili tantum vtendum non eſt, &c.* illa particula excluſiva *tantum* cadat ſupra eum terminum *probabili*; an ſupra eam orationem *vtendum non eſt, &c.* Et reſpondeo magis proprie cadere ſupra illam orationem, *vtendum non eſt in collatione Baptiſmi*,&c. Nam cum ea propoſitio damnata admittat tamquam licitum in reliquis Sacrameutis vſum opinionis probabilis circa valorem relicta tutiori; hæc duo Sacramenta Baptiſmi, & Ordinis,excludit, propter periculum gravis damni, quod ex his ita adminiſtratis reſiſtere poteſt.

Sed ſi quis intelligat, ita vt particula *tantum* cadat ſupra termiuum *probabili*, non multum contendam, nam attento contextu eumdem ſenſum habet, quamvis non ita perſpicuum.

Digitized by Google

CAPVT II.

Quomodo intelligatur opinio tutior circa valorem, cum tutior ſit opinio practica; & quæ eſt circa valorem, ſit ſpeculativa?

SVMMARIVM.

Quæ dicatur opinio tutior, & quæ minus tuta cirra valorem Sacramenti? n. 7.
Difficultas circa intelligentiam propoſitionis. n. 8.
Quomodo intelligatur, quod opinio ſpeculativa ſit tutior? n. 9.
In quo cenſu intelligatur, poſſe nos vti qualibet opinione probabili in collatione Sacramentorum? n. 10.
Hæc propoſitis [validus eſt Baptiſmus in lixivio non eſt practice probabilis, ſed ſolum ſpeculative. n. 11, & 12.
Non eſt idem, quod opinio ſit tutior, & quo ſit probabilior. n. 13.

7. OPinio minus tuta dicitur illa, quæ exponit Sacramentum fruſtrationi, probabiliter aſſerens, illud Sacramentum eſſe validum. Opinio vero tutior eſt illa, quæ non exponit Sacramentum fruſtrationi, dum probabiliter aſſerit, Sacramentum non eſſe validum, v. g. in ea quæſtione, [An valeat Baptiſmus collatus in lixivio?] ea opinio, quæ aſſerit probabiliter, illum valere, dicitur opinio minus tuta, quia cum non ſit certum, illum valere, exponit Baptiſmum fruſtrationi. Opinio vero, quæ dicit, cum Baptiſmum non valere, dicitur opinio tutior, quia inde ſequitur, quod non debeat ita fieri Baptiſmus extra caſum neceſſitatis. Qua ratione non fruſtrabitur Sacramentum, atque adeo tutius erit, quod non ita miniſtretur Baptiſmus.

8. Sed contra hunc dicendi modum occurrit difficultas, quam diſolvere, & explicare operæ pretium eſt. Et ſic formatur argumentum. Opinio tutior non verſatur circa valorem Sacramẽti: quomodo ergo dicitur in decreto quod adminiſtratione Sacramẽtorũ debeamus ſequi opinionẽ tutiorẽ circa valorem Sacramenti? Antecedens probatur. Nam opinio tutior, quæ removet à periculo fruſtrationis Sacramentum, eſt opinio practica, quia nullum poteſt eſſe periculum, niſi in praxi. Atqui opinio, quæ verſatur circa valorem Sacramenti eſt opinio pure ſpeculativa, quia non dicit quid faciendum ſit, ſolum qualis ſit ille Baptiſmus, ſcilicet validus, aut invalidus ergo.

9. Reſpondeo, proprie loquendo, & cum omnimoda formalitate verum eſſe, quod contendit obiectio. Sed in communi modo loquendi non vtimur eo rigore formalitatis. Pro cuius explicatione notandum eſt, hanc propoſitionem practicã: *Non licet baptizare in lexivio*, pendere ab altera propoſitione ſpeculatiua, quæ dicit: *Non eſt validus Baptiſmus in lixivio.* Et propter hanc dependentiam illius ab iſta, ideo propoſitio ſpeculativa, dicitur tutior, quia licet non reſpiciat formaliter praxim, tamen à veritate illius dependet praxis. Simile exemplum reperies in ea quæſtione, [An liceat vſus artis pictoriæ in die feſto;] quæ cum ſit quæſtio practica, eius reſolutio dependet à reſolutione huius quæſtionis ſpeculativæ, [An vſus artis pictoriæ ſit opus ſervile, an liberale?

le?] Si enim ſervile eſt, non licet illam excercere in die feſto: ſi vero liberale eſt, licet: quia ſolum prohibentur in die feſto opera ſervilia, non autem liberalia (non enim loquimur in præſenti de forenſibus actionibus; nec de emptionibus, aut nũdinis) Et in hoc ſenſu opinio, quæ dicit, eſſe opus ſervile, dicitur tutior, quamvis non ſit opinio practica, quatenus ab illius veritate dependet opinio practica. Et in hoc ſenſu intelligitur id, quod dicitur in Decreto, quod ſemper deducenda ſit ad praxim opinio tutior circa valorem Sacramenti.

10. Ideo non contradicunt decreto ea, quæ dixi in 3. part. Criſ. Theolog. diſp. 56. cap. 17. art. 3. n. 918. & ſeqq. vt etiam ibidem notavi, ſcilicet formaliſſime loquendo poſſe vti nos qualibet opinione practice probabili in adminiſtratione Sacramentorum, in eo ſenſu, quod nulla eſt opinio practice probabilis, ſi exponit Sacramentum fruſtrationi. Quia improbabile eſt, quod extra caſum neceſsitatis, licitum ſit exponere Sacramentum fruſtrationi.

11. Quod ſi obijcias, hanc opinionem [validus eſt Baptiſmus in lixivio] eſſe probabilem, & tamen exponere Sacramentum fruſtrationi; male ergo diximus, eſſe improbabilem omnem opinionem, quæ exponat Sacramentum fruſtrationi?

12. Reſpondeo, eam propoſitionem, licet probabilis ſit, tamen formaliter non eſſe practice probabilem: nam vt diximus, ea non eſt practica, ſed ſpeculativa. Nos autem ſolum diximus, nullam eſſe opinionem practice probabilem, quæ exponat Sacramentum fruſtrationi.

13. Denique obſervandum eſt, non eſſe idem, quod opinio tutior, & quod ſi probabilior: ſæpe enim opinio probabilior præſcribit valorem Sacramenti; cum tutior ſit illa opinio probabilis, quæ negat valorem Sacramenti. Quare ex tenore decreti tenemur omittare opinionem probabiliorem circa valorem Sacramenti, quando minus probabilis eſt tutior.

CAPVT III.

An ſub ea damnatione contineatur opinio aſſerens, non eſſe peccatum mortale cōtra reverentiam Sacramenti, vti opinione minus tuta circa valorem eius?

SVMMARIVM.

Scopus huius damnationis eſt contra eam opinionem, quæ exponit Sacramentum fruſtrationi. n. 14.

Ex duplici titulo charitatis, & Religionis poteſt intelligi, quod excludatur opinio minus tuta. n. 15.

Prima ſententia, quæ aſſerit peccare mortaliter contra Religionem, qui vtitur opinione minus tuta circa valorem. n. 16.

Secunda ſententia affirmans, id non eſſe peccatum contra Religionem. n. 17.

Peccant graviter conferentes, & recipientes Sacramenta, ita vt fruſtretur fructus eorum. n. 18.

Opinio aſſerens, non peccari contra Religionem, ſi admittat, quod licet fruſtrari Sacramentum, ſubijcitur damnationi. n. 20.

Opinio affirmans, numquam eſſe licitum fruſtrare Sacramentum ſuo fructu, licet admittat non peccari contra Religionem, non ſubijcitur

citur damnationi. n. 21.

Decretum non determinat, an ex titulo charitatis, an Religionis illicitum ſit vti opinione minus tuta. n. 22.

Mea ſententia ex vtroque titulo eſſe illicitum vti opinione minus tuta. n. 23.

Obiectio proponitur. n. 24.

Sacerdos abſolvens cum cognitione probabili de diſpoſitione pænitentis, vtitur opinione probabili circa valorem, ſed non relicta tutiori. n. 25.

14. TAmquam certum ſupponendum eſt, ſub hac damnatione contineri eam opinionem, quæ exponit fruſtrationi Sacramentum, quod cumque illud ſit, extra caſum neceſſitatis. Iſte enim eſt præcipuus ſcopus huius damnationis. Nam cum decernitur, non poſſe nos vti opinione minus tuta circa valorem Sacramenti, ideo decernitur: quia dum vtimur opinione minus tuta circa valorem, exponimus Sacramentum fruſtrationi. Nam ſi ea opinio minus tuta coram Deo non eſt vera, non erit validum Sacramentum.

15. Difficultas ergo eſt, an qui dicunt, non fieri irreverentiam Sacramento per hoc, quod quis vtatur opinione minus tuta circa valorem, dummodo vere ſit probabilis; ſubiaceant huic damnationi. Pro cuius claritate ſupponendum eſt, prohibitionem exponendi Sacramentum fruſtrationi, poſſe conſiderari, quod oriatur ex duplici titulo, vel quia præceptum charitatis obliget ad non defraudandum fideles fructu Sacramenti, vel quia præceptum Religionis obligat ad non fruſtrandum, neque exponendum Sacramentum fruſtrationi; nempe propter reverentiam debitam Sacramento.

16. Non pauci ſunt Doctores, qui aſſerunt peccare mortaliter miniſtrum contra reverentiam debitam Sacramento, quoties vtitur opinione minus tuta circa valorem Sacramenti. Ita P. Suarez tom. 3. in 3. part. diſput. 16. ſect. 2. & diſput. 21. ſect. 4. & alijs in locis. P. Valencia 3. part. diſputat. 6. quæſt. 2. punct. 1. P. Henriquez lib. 1. de Sacrament. cap. 9. num. 15. Petrus Soto lib. de Inſtitut. Sacerdotis lect. 2. de Euchariſt. & plures alij. *Suarez. Valenc. Enriquez. P. Soto.*

17. Secunda ſententia affirmat, nullam fieri irreverentiam Sacramento per hoc, quod miniſter Sacramenti vtatur opinione minus tuta circa valorem; quia cenſet non eſſe obligationem exhibendi Sacramentis reverentiam pluſquam probabilem; & ſufficere, quod miniſter ſibi perſuadeat probabilter, nullam fieri irreverentiam Sacramento. Ita Salon 2. 2. quæſt. 63. art. 4. controverſ. 2. ad 3. Sayrus in clavi Regia lib. 1. cap. 7. num. 4. Baſilius Ponze lib. 4. de Matrim. cap. 25. num. 9. Antonius Perez in Laurea Salmantina certam. 10. capit. 12. P. Thomas Sanchez lib. 1. in Decalogum capit. 9. num. 33. P. Vaſquez 1. 2. diſp. 2. punct. 5. n. 5. & quam plures alij, & ego ipſe qui in Criſ, Theolog. part. 1. tract. 1. diſp. 15. cap. 4. artic. 11. num. 341. docueram eſſe peccatum lœthale exponere Sacramentum fruſtrationi, ſequendo opinionem probabilem minus tutam circa valorem propter præceptum charitatis obligans ad non defraudandum fideles fructu Sacramenti; poſtea ibid. num. 343. docui, vtentem opinione minus tuta circa valorem non peccare mortaliter contra reverentiam *Salon. Sayr. Ponze. Perez. Th. Sanch. Vaſq.*

rentiam Sacramenti,ſed ſolum contra charitatem.

18. Et quidem non licere exponere Sacramentum, fruſtrationi,ne fideles defraudentur fructu Sacramenti ex eo etiam conſtat,quod Sacramenta inſtituta ſunt ad hoc , vt fideles fructum eorum percipiant: & ita de iure divino eſt, vt conficiantur Sacramenta eo modo, quod non amittatur fructus , ad quem inſtituta ſunt Sacramenta.

19. In hac ergo difficultate,circa quam inquiritur, an ſubijciatur huic damnationi opinio aſſerens , non eſſe contra reverentiam Sacramenti vſum opinionis minus tutæ circa valorem, *Lumb.* Raymundus Lumbier tom. 3. Sum.in explicatione huius 1. propoſitionis, §. 1.n.1681.affirmat,eam opinionem incurrere eam damnationem.Et videtur eodem modo intelligi damnationem 1. propoſitionis ab Emmanuele de *Filguer.* Filguera in Lucerna decretali in expoſitione huius 1. propoſitionis.

20. Prima concluſio. Opinio aſſerens , non peccari contra reverentiam Sacramenti , ſi quis vtatur opinione minus tuta circa valorem extra caſum neceſſitatis, ſi ſimul admittat, quod re ipſa poſſit fruſtrari Sacramentum ; talis opinio ſubiacet huic damnationi. Id conſtat clare ex ipſo tenore propoſitionis damnatæ. Nam expreſſe damnatur propoſitio,quæ exponit Sacramentum fruſtrationi:atqui opinio relata exponit Sacramentum fruſtrationi , quia cum ea opinio minus tuta poſſit eſſe falſa coram Deo, eadem contingentia poterit fruſtrari Sacramentum : ergo ſubiacet huic damnationi.

21. Secunda concluſio. Opinio, quæ affirmat , nunquam eſſe licitum exponere Sacramentum fruſtrationi, ne fideles defraudentur fructu Sacramenti , ſimul admittens non peccare contra reverentiam Sacramenti eum, qui vtitur opinione minus tuta circa valorem , non incurret hanc damnationem. Probatur. Propoſitio,quæ incurrit hanc damnationem eſt illa,quæ exponit Sacramentum fruſtrationi: ſed hæc propoſitio proxime relata non exponit Sacramentum fruſtrationi: ergo non incurrit hanc damnationem. Minor patet; quia expreſſe propugnat, eſſe peccatum mortale exponere Sacramentum fruſtrationi.

22. Confirmatur. Nam quamvis hoc decretum condemnet opinionem, quæ aſſerit, eſſe licitum ſequi opinionem minus tutam circa valorem, nullum tamen verbum eſt in decreto,aut in ipſa propoſitione damnata, quo exprimatur eſſe illicitum contra reverentiam Sacramenti potius, quam propter tuendum fructum Sacramenti ; ergo ſolum decernitur id, quod attinet ad non exponendum Sacramentum fruſtrationi:ergo dum Sacramentum ſervatur indemne à fruſtratione, non damnatur propoſitio. Sed opinio proxime relata ſervat Sacramentum indemne à fruſtratione: ergo non ſubiacet damnationi.

23. Quod ſi inquiras , quænam tandem ſit mea ſententia circa eam quæſtionem, [An fiat irreverentia Sacramento per vſum opinionis minus tutæ circa valorem ,?] reſpondeo, quamvis loco citato docuerim non peccare contra reverentiam Sacramenti, ſed ſolum contra charitatem, & contra inſtitutionemChriſti de non impediendo fructu Sacramenti ; quatenus defraudantur fideles fructu Sacramenti ; re melius perpenſa , modo aſſero , eſſe peccatum mortale, non ſolum ex hoc titulo , ſed etiam ex eo , quod ſit contra reverentiam Sacramenti. Ratio , quæ me movet, eſt; nam conficere Sacramentum irritum , eſt peccatum mortale contra reverentiam Sacramento debitam: ergo exponere ſe periculo conficiendi

ciendi Sacramentum irritum, eſt etiam peccatum mortale contra eamdem reverentiam. Patet conſequentia: *Quia in moralibus perinde eſt aliquid facere, & exponere ſe periculo faciendi.* Vt loquitur P. Suarez in ea diſp. 16. ſect. 2. Confirmatur. Nam cum dicis ſolum peccare Miniſtrum in eo caſu, quia exponit actionem, vt Fideles maneant defraudati fructu Sacramenti; in hoc ipſo involvitur irreverentia contra Religionem Sacramenti. Ideò enim peccat exponendo defraudationi fructus, quia Sacramentum inſtitutum eſt ad hoc, vt Fideles percipiant fructum eius: ergo peccat contra ipſam inſtitutionem Sacramēti, & non ſolum contra vtilitatem Fidelium: ergo dum defraudat Fideles fructu Sacramenti, non ſolum peccat contra charitatem, ſed etiam contra Religionem Sacramento debitam. Et cum hoc ſtat, quod illa opinio in terminis ſecundæ concluſionis non incurrat hanc damnationem.

Suar.

24. Obijcies. Aliquando contingit, quod quis abſque peccato vtatur opinione probabili circa valorem, per quam exponatur Sacramentum fruſtrationi, etiam extra caſum neceſſitatis: ergo non peccat, qui exponit Sacramentum fruſtrationi. Probatur antecedens. Nam Sacerdos abſolvit pœnitentem, habens cognitionem dumtaxat probabilem de recta pœnitentis diſpoſitione; ſive de vera contritione, aut attritione illius, quæ quidem cognitio probabilis verſatur circa valorem Sacramenti, cum ſit de materia eſſentiali Sacramenti, nempe contritione; & cum ea cognitio ſit mere probabilis, exponitur Sacramentum fruſtrationi; ſi enim ea cogitatio falſa ſit, quia re vera pœnitens non habet dolorem requiſitum ad valorem, Sacramentum fruſtrabitur. Ecce ergo quomodo abſque peccato, vtimur opinione probabili circa valorem, per quam Sacramentum exponitur fruſtrationi. Et hæc obiectio militat etiam contra hoc decretū.

25. Sed reſpondetur, eam nihil obſtare huic Decreto. Nam iuxta illud non poſſumus eligere in praxi opinionem probabilem circa valorem Sacramenti, relicta tutiori; non poteſt autem dici, quod relinquitur tutior, quando impoſsibile eſt ponere tutiorem. Quod in caſu huius obiectionis evenit. Eſt enim impoſsibile, vt in plurimum, quod Confeſſarius habeat cognitionem pluſquam probabilem de legitima diſpoſitione pœnitentis, cum ea cognitio nitatur dicto pœnitentis, aut alijs ſignis externis fallibilibus; & ideò operatur iuxta cognitionem facti probabilem, ſed non relinquit tutiorem, quia ſæpe impoſſibile eſt ponere tutiorem: quia ſi deberet ponere tutiorem taliter, quod Sacramentum non maneret expoſitum fruſtrationi, fere nunquam poſſet abſolvere pœnitentem, niſi in mortis articulo, cum fere numquam poſſit eſſe certo ſecurus de legitima pœnitentis diſpoſitione.

26. In forma ergo reſpondeo, diſtinguendo antecedens: abſque peccato vtitur cognitione probabili, per quam exponitur Sacramentum fruſtrationi, [relicta tutiori,] nego; [non relicta tutiori,] concedo. Et ad probationem patet ex dictis, quomodo Confeſſarius vtitur cognitione probabili circa valorem, non relicta tutiori.

CA-

CAPVT IV.

An ſubiaceat huic damnationi, qui vtitur opinione probabili, relicta tutiori, non ſolum in adminiſtratione, ſed etiam in receptione Sacramenti?

SVMMARIVM.

Opinio affirmans non ſubiacere damnationi, imo & aliquando licere. n. 27.

Quomodo peccet, qui in receptione Sacramenti vtitur opinione probabili, relicta tutiori? n. 28.

Quomodo ſit illicitum, quod recipiens Sacramentum, illud exponat fruſtrationi. n. 29.

Quam certum ſit, attritionem ſufficere ad valorem Sacramenti? remiſſiue. n. 30.

Quomodo opinio de confeſsione valida informi non verſetur circa valorem? remiſſiue. n. 31.

Quomodo nihil inferatur ex eo, quod obligatio recipientis minor ſit, quam miniſtri. n. 32. & ſeqq.

Quomodo fideles non poſſint renunciare fauorem, ſiue fructum Sacramenti? n. 35.

Quomodo opinio de attritione cognita non verſetur circa valorem. remiſſiue. n. 36.

Non peccat contra charitatem, qui abſoluit eum, qui vult vti opinione minus probabili, quæ non verſatur circa valorem. remiſſiue. n. 36.

Propoſitio docens, non peccare eum, qui in receptione vtitur probabili, relicta tutiori, non damnatur expreſſe. n. 37.

Præfata propoſitio damnatur virtualiter. n. 38.

Quomodo ex præfata propoſitione certo inferatur propoſitio damnata. n. 39. & ſeqq.

27. QVæſtio in titulo propoſita inquirit, an hæc damnatio comprehendat non ſolum opinionem, quæ loquitur de miniſtro Sacramenti, ſed etiam eam, quæ loquitur de recipiente Sacramentum. Mag. Hozes in explicatione huius primæ propoſitionis num. 9. & n. 23. affirmat, hac damnatione non comprehendi vſum opinionis probabilis, relicta tutiori, in receptione Sacramenti, ſed ſolum in adminiſtratione: quia propoſitio damnata ſolum loquitur expreſſe de adminiſtratione, & non de receptione. Imo affirmat, aliquando eſſe licitum recipienti, vti eiuſmodi opinione probabili, quamuis exponat Sacramentum fruſtrationi. Et apponit exemplum in eo, qui accedit ad Sacramentum Pœnitentiæ cum ſola attritione cognita; itē in eo qui contentus eſt ſe feciſſe confeſſionem informem.

28. Dico primo. Peccat læthaliter, qui in receptione Sacramenti vtitur opinione probabili, relicta tutiori. Ita P. Suarez tom. 4. in 3. p. diſp. 27. ſect. 6. vbi pariter loquitur de miniſtro, & de recipiente, quem multi alij ſequuntur. Et ratio eſt. Nam Sacramenta inſtituta ſunt ad hoc, vt fideles fructum eorum percipiant: ergo contra inſtitutionem Sacramenti eſt, quod fideles impediant fructum Sacramenti, ſiue adminiſtrantes, ſiue recipientes.

29. Confirmatur. Nam quod Sacramentum, & fructus eius exponatur fruſtrationi, eſt omnino illicitum; nam ob eam rationem id non licet Miniſtro: ergo quicumque exponit Sacramentum fruſtrationi, ſiue adminiſtrando, ſiue recipiendo, peccat grauiter.

30. Exempla quæ obijciuntur, nihil probant. Non primum. Nam vt oſtendam cap. 6. art. 2. quæſt. 1. attritionem ſufficere ad valorem Sacra-

Digitized by Google

menti pœnitentiæ, non eſt dumtaxat probabile, ſed omnino certum. Opinio autem de attritione cognita non verſatur circa valorem Sacramenti.

31. Non ſecundum. Nam, vt oſtendam cap. 6. art. 1. opinio de confeſſione valida informi non verſatur circa valorem Sacramenti.

32. Sed inſtat Mag. Hozes num. 20. Nam minus ſtricta eſt obligatio recipientis, quam Miniſtri, in ordine ad conſulendum valori Sacramenti; ergo quamvis Miniſter peccet, non propterea peccabit recipiens. Antecedens probatur. Quia Sacramenta inſtituta ſunt in favorem Fidelium: ergo Fideles poſſunt renunciare favorem ſuum.

33. Confirmatur. Nam P. Thom. Sanchez lib. 1. Sum. cap. 9. n. 14. ait: *Nullatenus in charitatem aget* (Miniſter) *nec peccabit, ſi pœnitentem cum ſola attritione per ipſummet cognita abſolvat, ſequendo opinionem probabilem:... quia dolor eſt requiſitus non ex parte Miniſtri, ſed ex parte pœnitentis: quare ſi ipſe vult accedere cum ſola attritione cognita, etiam ſi contritus accedere valeat, non fit contra charitatem ei debitam, ſi ei hoc pacto diſpoſito conferatur abſolutio.* Ergo recipiẽs poteſt renunciare favorem ſuum, & Sacerdos non peccabit abſolvendo illum ſic renunciantem.

34. Reſpondeo, omiſſo antecedenti, negando conſequentiam: quia etiam obligatio hominis ſæcularis eſt minor, quam Religioſi, ad obſervationem Caſtitatis; & non propterea infertur, quod ſæcularis non peccat violando caſtitatem, ſed quod minus peccat.

35. Circa probationem antecedentis dico, Fideles non poſſe renunciare favorem, qui eis provenit ex Sacramentis: hic enim favor non eſt, ſicut favores temporales humani, qui fiunt volentibus acceptare. Qui enim recipit Euchariſtiã, non poteſt renunciare augmento gratiæ, quod confert Sacramenrum ex opere operato. Quin potius cum inſtituerit Chriſtus Sacramenta ad communicandum Fidelibus fructum ſuæ paſſionis; eo ipſo quod Fideles velint ſuſcipere Sacramentum, peccant graviter contra inſtitutionem Sacramenti, ſi non adhibeant omnia requiſita ad participandum fructum Sacramenti.

36. Ad confirmarionem reſpondeo, veram eſſe doctrinam P. Thomæ Sanchez, obſervatis duobus. Primo, opinionem de atritione cognita non verſari circa valorem Sacramenti, vt ſupra dixi. Secundo non peccare contra charitatem Miniſtrum, qui abſolvit pœnitentem, qui vult vti opinione probabili, minus tuta, aut minus probabili, quæ non verſatur circa valorem: quia dum pænitens eſt ſufficienter diſpoſitus ad percipiendum fructum Sacramenti, licet minus perfecte, non poteſt Confeſſarius negare abſolutionem. Vide quæ dixi de hoc puncto in 1. part. Criſ. Theolog. diſp. 11. cap. 13. & in 2. p. in Additionibus num. 14. & 41. & 3. part. diſp. 56. num. 1145. Ex hoc autem non infertur, quod pœnitens poſſit renunciare favorem Sacramenti; nam modo dicto non amittit fructum Sacramenti.

37. Dico ſecundo. Propoſitio, quæ docet, non peccare eum, qui in receptione Sacramenti vtitur opinione probabili, relicta tutiori, non damnatur expreſſe. Ratio eſt: nam propoſitio damnata non loquitur expreſſe de receptione, ſed de adminiſtratione.

38. Dico tertio. Præfata propoſitio damnatur virtualiter, ita quod ex vi damnationis fulminatæ contra primam propoſitionem, præfacta propoſitio loquens de receptione manet antiquata, & practice improbabilis. Probatur. Ea propoſitio manet virtualiter

Digitized by Google

ter damnata, quæ eſt incompoſsibilis cum damnatione, cuius falſitas quo ad praxim infertur ex illa damnatione: ſic ſe habet ea propoſitio: ergo manet virtualiter damnata. De maiori non poteſt eſſe dubium, ſi penetrentur termini; quia ſi damnatio infert, illam eſſe falſam, virtualirer, id eſt, per modum illationis, reprobat illam. Vide, quæ dixi diſert. 1. fine.

39. Maior probatur. Nam tota ratio damnationis ſtat in eo, quod dicatur licitum exponere fruſtrationi Sacramentum: ſed hæc fruſtratio æque convenit recipienti invalide, ac miniſtranti invalide: ergo ex ea damnatione infertur falſitas quoad praxim propoſitionis id admittentis in recipiente.

40. Confirmatur. Nam antecedens inferẽs propoſitionem damnatã, ſi admittatur eſſe verũ infert propoſitionem damnatam eſſe veram, & conſequenter damnationem eſſe iniuſtam: ſed propoſitio, quæ admittit, eam fruſtrationem Sacramenti in recipiente, infert propoſitionem damnatam: ergo infert damnationem eſſe iniuſtam. Probatur minor. Nam ex eo quod recipiens exponere poſsit Sacrameutum fruſtrationi, infertur, quod poſsit etiam Miniſter. Nam ſi ſemel admittas, licitam eſſe fruſtrationem Sacramenti, non eſt, cur non liceat Miniſtro; & ideo non licet Miniſtro, quia per ſe eſt irreligioſa fruſtratio Sacramenti.

CAPVT V.

Enumerantur opiniones, quæ vi huius decreti excludendæ ſunt à praxi circa Baptiſmum, Confirmationem, & Euchariſtiam.

SVMMARIVM.

Opinio de Baptiſmo collato in digito; in capillis, &c. non poteſt licite deduci ad praxim. n. 42.

Opinio de collato in lixivio, iuſculo, &c. nequit licite ad praxim deduci. n. 43.

Neque aliæ opiniones probabiles circa verba formæ n. 44.

Neque opinio aſſerens ad Confirmationem ſufficere oleum olivarum, ſine Balſamo. n. 45.

Neque opiniones aſſerentes ad materiam Euchariſtiæ, ſufficere blatham, avenam, amylum, vinum congelatum. n. 46.

Neque opinio, quæ dicit in forma conſecrationis calicis valide omitti reliqua præter prima quinque verba. n. 47.

41. NOn eſt levis dificultas in diſcernendo, quænam ſint iſtæ opiniones minus tutæ circa valorem Sacramentorum, præcipue Pœnitentiæ & Matrimonij. Ideo operæ pretium duxi diſcurrere ſingulatim per omnia Sacramenta circa opiniones probabiles huius generis. Et quamvis non ſe extendat ſtylus ad omnes omnino quæſtiones, eas ſaltem tangam, quæ reliquis lucem afferant.

42. Igitur circa Baptiſmum, & materiam eius proximam, & remotam, quamvis ſit opinio aliquorum, validum eſſe Baptiſmum factum in digito, aut in alia parte corporis minima; ex vi huius decreti erit peccatum mortale ita baptizare extra neceſsitatem, quia hæc opinio eſt minus tuta circa valorem. Et ob eamdem rationem quamvis ſit opinio multorum, validum eſſe Baptiſmum in ſolis capillis collatum, eſt graviter illicitum deducere ad praxim hanc opinio-

nionem extra caſum neceſsitatis, quia oppoſita eſt tutior. Quod idem dicendum eſt de Baptiſmo infantis pelle ſecundina circumdati.

43. Similiter, quia non improbabiliter opinantur aliqui, liquores ex herbis expreſſos, aquam ex ſale reſolutam, iuſculum coctum, & lixivium, &c. non differre ſpecie ab aqua naturali, non deſunt, qui opinentur, validum eſſe Baptiſmum in his materijs collatũ; ſed quia oppoſita opinio eſt tutior, & verſatur circa valorem Sacramenti; erit grave peccatum miniſtrare Baptiſmum in his materijs extra neceſsitatem.

44. Quod attinet à formam Baptiſmi, opino eſt aliquorum validum eſſe Baptiſmum, ſi miniſter dicat: *Baptizetur Petrus à Deo in nomine Patris, &c.* Alij volunt, validum eſſe Baptiſmum, ſi miniſter dicat: *Ego te baptizo in nomine Chriſti.* Alij præter ea ſentiunt, valere Baptiſmum, ſi Miniſter dicat: *Ego te baptizo in nomine genitoris, & geniti, & procedentis ab vtroque.* Dicendum tamen eſt, graviter peccare miniſtrum, qui aliquo ex modis relatis proferret formam Baptiſmi; quia opiniones oppoſitæ ſunt tutiores, & verſantur circa valorem.

45. Quod attinet ad Sacramentum Confirmationis, plures, & graves Doctores cenſent, ad materiam remotam huius Sacramenti non eſſe ſimpliciter neceſſarium balſamum, ſed ſufficere oleũm olivarum ab Epiſcopo benedictum. Ita opinantur Caietanus 3. part. quæſt. 72. art. 2. Sotus in 4. diſt. 7. quæſt. vnic. art 2. Navarrus in Sum. cap. 22. n. 8. P. Valencia tom. 4. diſp. 5. quæſt. 1. punct. 2. & alij. Cœterum materiam remotam huius Sacramenti eſſe Chriſma neceſſario compoſitum ex oleo olivarum, & balſamo ab Epiſcopo benedictum, docent P. Suarez tom. 3. in 3. part. diſp. 33. ſect. 1. P. Coninck 3. part. quæſt. 72. art. 1. dub. 2. P. Layman lib. 5. Sum. tract. 3. cap. 2. dub. 1. P. Caſtro Palao tom. 4. tract. 20. diſp. vnic. punct. 2. n. 3. & alij. Quare cum hæc ſecunda opinio ſi tutior, & verſetur circa valorem Sacramenti, erit grave peccatum miniſtrare Sacramentum Confirmationis ſine balſamo, niſi forte adſit caſus neceſſitatis, & balſamum non inveniatur.

Caietan. P. Soto. Navarr. Valenc. Suarez. Conink. Layman. Caſt. Pal.

46. Circa materiam remotam Euchariſtiæ aliqui opinantur blatham (Hiſpane *centeno*) non diferre ſpecie à tritico, atque adeo eſſe materiam ſufficientem ad Euchariſtiam. Idem cenſent alij de Avena. Alij vero cenſent amylom (Hiſpane *Almidon*) eſſe materiam ſufficientem. Alij etiam, ijque graves Doctores, vinum congelatum, etiam dum congelatum eſt, eſſe materiam ſufficientem ad conſecrationem calicis. Sed deducere ad praxim eas omnes opiniones, eſt grave peccatnm: quia minus tutæ ſunt, & exponunt ſruſtrationi Sacramentum.

47. Præterea res eſt valde controverſa inter Theologos, an forma conſecrationis calicis conſiſtat in ſolis illis verbis: *Hic eſt Calix Sanguinis mei*, an etiam ſint eſſentialia reliqua omnia. Et ſapienriſsimi Doctores cenſent, in ſolis illis prioribus verbis formam conſiſtere. At Sanctus Thomas, & plures alij cenſent, reliqua omnia verba eſſe eſſentialia, ſine quibus non erit valida conſecratio calicis. Sed quia hæc ſecunda eſt tutior, peccabit læthaliter Sacerdos, qui ſine reliquis omnibus verbis conſecraret. Adverte tamen, doctores, qui aſſerunt, validam eſſe conſecrationem calicis factam cum ſolis illis prioribus verbis; ſimul docere, peccare mortaliter Sacerdotem, qui reliqua verba omittit propter perpetuam conſuetudinem

Digitized by Google

dinem, & traditionem Eccleſiæ de de obligatione proferendi ea omnia verba in conſecratione calicis. Vide quæ dixi in 2. part. Criſ. Theolog. diſputat. 23. cap. 5. art. 1. num. 62.

CAPVT V.

Diſcutitur, quænam opiniones in vi huius decreti a praxi excludendæ ſunt circa Sacramentum Pœnitentiæ.

ARTICVLVS I.

Quid de opinione admittente Sacramentum Pœnitentiæ validum, & informe?

SVMMARIVM.

Quid ſit Sacramentum validum, & informe? n. 48.

Quinque dubitationes de Sacramento valido informi proponuntur. n. 59.

Sacramentum poteſt eſſe validum, & informe defectu attritionis extenſivæ. n. 50.

Opinio docens poſſe deduci ad praxim, ſententiam de Sacramento valido informi defectu attritionis extenſivæ non ſubiacet huic damnationi. n. 53.

Opinio docens poſſe dari confeſsionem validam informem ex defectu doloris efficacis ob ignorantiam invincibilem, eſt mihi dubiæ probabilitatis; ſed ſi probabilis eſt quoad praxim, non ſubiacet damnationi. n. 54.

Opinio de confeſsione valida informi ex defectu doloris efficacis cum ignorantia mortaliter culpabili eſt improbabilis. n. 55.

Quod ſi illa opinio intelligatur tamquam aſſerens, in illa confeſsione non peccari contra valorem Sacramenti, ſubijcitur huic damnationi. n. 56.

Idem dicendum eſt de confeſsione valida informi ex defectu integritatis cum ignorantia mortaliter culpabili. n. 57.

Opinio de confeſsione valida informi ex defectu examinis cum ignorantia invincibili, probabilis eſt, non ſubit hanc damnationem. n. 58.

48. QVid ſit Sacramentum validum & informe, conſtat ex dictis in 3. part. Criſ. Theolog. diſp. 70. cap. 1. art. 1. n. 1. nihil aliud eſſe, niſi Sacramentum conſtitutum ex omnibus ſuis partibus eſſentialibus, & deſtitutum effectu gratiæ propter defectum diſpoſitionis in recipiente.

49. Et quidem in hac quæſtione de Sacramento Pœnitentiæ valido informi multiplex dubitatio continetur. Prima eſt de Sacramento valido informi defectu attritionis extenſivæ, in quo invenitur attritio de vno peccato læthali, & deficit attritio de alio peccato læthali. De quo tamquam probabili dixi in ea diſp. 70. cap. 1. art. 2. Secunda eſt de confeſſione valida informi ex omnimodo defectu doloris efficacis, qui defectus procedat ex ignorantia invincibili. De quo tractavi in ea diſp. 70. cap. 2. Tertia eſt de Sacramento valido & informi ex defectu doloris efficacis ob ignorantiam mortaliter culpabilem. De quo egi in ea diſp. 70. cap. 3. Quarta eſt de confeſsione valida informi ex defectu integritatis, cum ignorancia mortaliter vincibili. De quo egi diſp. 72. Quinta eſt de confeſsione valida informi ex defectu integritatis cum ignorantia invincibili. De quo tractavi diſp. 73.

50. Circa primam dubitationem dixi loco citato, probabile eſſe dari confeſsionem validam informem defectu attritionis extenſivæ, ita quod ſi Pe-

Digitized by Google

Petrus commiſit duo peccata læthalia adulterii, & furti, & vadens ad confeſsionem, confeſſus eſt adulterium, & invincibiliter oblitus eſt furti, & habet attritionem, non generalem omnium peccatorum, ſed ſpecialem de illo adulterio, quod confitetur propter eius turpitudinem, & habet propoſitum vniuerſale non peccandi læthaliter in poſterum; non obtinet fructum Sacramenti, quia illa attritio non extenditur ad peccatum furti, cuius obliviſcitur; & vbi peccatum non retractatur, non dimittitur. Ex altera vero parte Sacramentum Pœnitentiæ eſt validum, quia habet omnes ſuas partes eſſentiales, nempe dolorem de peccato, quod confitetur, & propoſitum vniuerſale non peccandi læthaliter, & confeſsionem omnium, quorum recordatur.

51. Inquiritur ergo, an incurrat damnationem contentam in hoc decreto propoſitio docens, licitum eſſe deducere ad praxim præfatam opinionem de Sacramento informi ob defectum attritionis extenſivæ? Et ratio dubitandi eſt: quia opinio docens validum eſſe Sacramentum, eſt opinio minus tuta; & illa quidem procedit circa valorem: atqui hoc decreto damnatur opinio docens, eſſe licitum ſequi opinionem minus tutam circa valorem Sacramenti; ergo damnatur opinio docens, quod poſſumus ſequi in praxi eam opinionem.

52. Pro cuius rei claritate ſuppono, illud Sacramentum Pœnitentiæ informe, de quo loquitur caſus iſte, numquam fieri advertenter; quia caſus iſte conſiſtit in eo, quod pœnitens non advertit ad illud peccatum læthale, quin potius obliviſcitur illius. Atque adeo opinio, quæ dicit, licitum eſſe vſum eius opinionis, non dicit illud numero Sacramentum informe poſſe licite exerceri. Eſt enim peccatum mortale conferre, vel recipere advertenter Sacramentum informe. Nunc ergo docet ea opinio practica, quod pro Sacramento Pœnitentiæ ſubſequenti prodeſt ferre iudicium, quod illud Sacramentum informe validum fuerit, ne cogatur pænitens iterum confiteri illud peccatum, quod in illo Sacramento informi confeſſus eſt.

53. Aſſero ergo hoc iudicium factum de ea confeſsione informi tamquam valida, non ſubiacere huic damnationi propter duo. Primum, quia damnatio procedit de opinione adſtruente valorem Sacramenti circa conferendum illud numero Sacramentum, de cuius valore datur opinio minus tuta: atqui opinio docens, poſſe nos in praxi ſequi eam opinionem de valore Sacramenti informis, non loquitur de illo numerico Sacramento, quod dicit eſſe validum, ſed de ſubſequente, in quo auſertur informitas. Secundum, quia illa ſecunda confeſſio, in qua homo iam recordatus illius furti obliti confitetur illud cum contritione, ſive attritione de illo, nullo modo exponitur fruſtrationi, neque circa illam ſecundam confeſſionem datur opinio minus tuta circa valorem eius. Nam omnino certum debet eſſe, illam ſecundam confeſsionem fieri valide: quia perinde eſt tacere peccatum ex oblivione invincibili, ac illud tacere, propter opinionem vere probabilem, quod nulla eſt obligatio illud confitendi: hæc enim vtraque confeſsio fit bona fide. At quando quis invincibiliter obliviſcitur peccati in confeſsione, ſi habeat contritionem, quæ extendatur ad illud, conſequitur fructum Sacramenti: ergo illa ſecunda confeſsio modo explicato facta ſecundum opinionem practice probabilem conſequitur fructum Sacramenti, atque adeo circa illam non datur vſus opinionis minus tutæ quo ad valorem illius. Et ex dictis patet ad rationem dubitandi.

Quod

Digitized by Google

54. Quod attinet ad ſecundam dubitationem de confeſſione valida informi ob defectum doloris efficacis ex ignorantia invincibili, dixi loco citato, eius opinionis probabilitatem mihi eſſe dubiam; atque adeo tamquã in dubio practico tutiorem partem, eligendam eſſe. Sed eſto, ſit probabilis propter magnorum virorum authoritatem, quos loco citato retuli. De hac opinione idem iudicium ferendum eſt, ac in proxime præcedente. Nam opinio docens, illam doctrinam licite poſſe reduci ad praxim, non dicit licitum eſſe facere advertenter confeſſionem informem cum eo defectu doloris efficacis, ſed ſolum dicit, quod confeſſio ſubſequens aſſociata iam dolore efficaci, ita poteſt fieri, vt nulla ſit obligatio iterum confitendi peccata expoſita in confeſſione informi. Ex quo iſta ſecunda confeſſio non exponitur fruſtrationi propter proxime dicta.

55. Circa tertiam dubitationem de confeſſione valida, & informi ex defectu doloris efficacis ob ignorantiam mortaliter culpabilem, dixi loco citato, eam eſſe improbabilem iuxta mentem graviſſimorum Theologorum, & vt minimum, eſſe dubiæ probabilitatis, atque adeo dẽ illa eſſe dunium practicum, in quo tutior pars eligenda eſt.

56. Aſſero ergo, ſi illa eſſet probabilis: diſtinguendum eſſe. Nam quando dicit, poſſe deduci ad praxim, vel loquitur ſolum de confeſſione ſubſequenti habente iam dolorem efficacem, vel loquitur etiam de prima confeſſione, aſſerens in illa non peccari contra valorem Sacramenti. Primo modo non ſubiacet damnationi propter proxime dicta. Secundo autem modo ſubiacet damnationi, quia eſt opinio minus tuta circa valorem eiuſdem numero Sacramenti, quod in prima confeſſione dicit eſſe validum, & in ea non peccari contra valorem Sacramenti.

57. Circa quartam dubitationem de confeſſione valida, & informi ex defectu integritatis ob ignorantiam mortaliter culpabilem dixi in ea diſp. 72. cap. 1. num. 5. eam opinionem, vt minimũ, eſſe dubiæ probabilitatis practicæ atque adeo circa eã eſſe dubium practicum, in quo tutior pars eligenda eſt. Aſſero ergo, ſi illa eſſet probabilis; decidendam eſſe hanc dubitationem ſub eadem diſtinctione, ac proxime præcedentem propter eaſdem rationes

58. Circa quinta dubitationem de confeſſione informi ex defectu examinis cum ignorantia invincibili dixi diſp. 73. cap. 2. num. 4. eſſe dubiæ probabilitatis, atque adeo de numero illarum, in quibus omnino tutior pars eligenda eſt. Sed dato quod illa cenſeatur vere probabilis, inquiritur, an illa vt pote minus tuta circa valorem Sacramenti, ſubiaceat huic damnationi? Dicendum eſt, illam non ſubiacere, quia non affirmat, licitum eſſe practice, facere illam confeſſionem informem; ſed ſolum prodeſt ad hoc, vt ſi in confeſſione ſubſequenti advertatur defectus, nulla ſit obligatio repetendi illa peccata, quæ in priori confeſſione informi rite declarata ſunt. Et ratio eſt: quia ex vna parte loquitur de licito vſu prioris confeſſionis; ex altera vero non exponet periculo fruſtrationis illam ſubſequentem confeſſionem; propter ſupradicta.

AR-

Digitized by Google

ARTICVLVS II.

Quæ opiniones in vi huius Decreti excludendæ ſunt a praxi circa dolorem requiſitum in confeſſione?

SVMMARIVM.

Sententia affirmans, ſufficere attritionem ad valorem, & fructum Sacramenti Pœnitentiæ, non ſubiacet huic damnationi. Et eam eſſe certam probatur ex Tridentino. n. 61.

Tridentinum loquitur de attritione tanquam de diſpoſitione proxima ad iuſtificationem. n. 62.

Quod attritio debeat continere aliquam dilectionem Dei cenſent Lovanienſes aliqui, & Alexander VII. præcepit, quod nullus afficiat cenſura eam opinionem, aut oppoſitam. n. 63.

Sed id non obſtat noſtræ ſententiæ. n. 64.

An in articulo mortis requiratur contritio perfecta pro valore, & efficacia Sacramenti. n. 65. & ſeqq.

Opinio, quæ docet ſufficere attritionem dummodo ſit cognita vt contritio, non verſatur circa valorem Sacramenti, & ideo oppoſita opinio non ſubiacet huic damnationi. n. 67. & ſeqq.

Refertur opinio docens, ſufficere attritionem ex metu pœnarum temporalium. n. 70.

Hæc opinio ſpeculative, eſt probabilis, & vt talis non ſubiacet damnationi. n. 71.

An ſi doceat, poſſe deduci ad praxim, ſubijciatur huic damnationi, & quomodo? n. 72.

Si vero applicetur dolori requiſito ad Baptiſmum, non ei ſubijcitur. n. 73.

Opinio docens non requiri novum dolorem, cum quis confitetur peccata olim confeſſa. n. 74.

Opinio negans, requiri novum dolorem ad novam confeſſionem eorum, quæ iam confeſſa ſunt, ſpeculative ſumpta non ſubiacet damnationi. n. 75.

Si vero dicatur poſſe deduci ad praxim ſubiacet. n. 76.

Opinio docens, ad confeſſionem venialium ſufficere dolorem virtualem, qui includitur in voluntate confitendi. n. 77.

Illa ſpeculative ſumpta non ſubiacet damnationi. n. 78.

Si vero dicatur illam poſſe deduci ad praxim, ſubiacet. n. 79.

Propoſitum virtuale quod continetur in contritione, vel attritione ex motivo univerſali ſufficit ad Sacramentum. Et hæc ſententia non ſubiacet damtioni. n. 80.

Opinio docens in confeſſione venialium ſufficere attritionem, non de omnibus, ſed de aliquibus. n. 81.

Ea ſententia, etiam in ordine ad praxim, non ſubeſt huic damnationi. n. 83.

Opinio docens, validum & fructuoſum eſſe Sacramentum Pœnitentiæ, etiam ſi contritio multo tempore antecedat. n. 85.

Si aliquanto brevi tempore præcedat contritio, certum eſt, eſſe validum, & fructuoſum. n. 86.

Vt moraliter coniungatur cum confeſſione contritio tempore antecedens requiritur, quod ea contritio referatur ad confeſſionem futuram. n. 87.

Si vno, vel duobus diebus ante confeſſionem præcedat contritio ordinata ad confitendum, valida, & fructuoſa eſt confeſſio: & hæc ſententia etiam in ordine ad praxim non ſubeſt huic damnationi. n. 88.

Duplex modus explicandi permanentiam virtualem contritionis: alter qua-

Digitized by Google

quatenus elicitur, & non revocatur alter, quatenus continetur in aliqut effectu præſenti. n. 89. & ſeqq.

Certum eſt ſufficere virtualem permanentiam contritionis. Ideo hæc ſententia non ſubijcitur damnationi. n. 91.

Dummodo dolor præceſſerit brevi tempore ad confeſſionem. n. 93.

59. CVm dolor de peccatis ſit pars eſſentialis Sacramenti Pœnitentiæ, opiniones, quæ circumferuntur circa dolorem requiſitum ad hoc Sacramentum, verſantur circa valorem Sacramenti; cum Sacramentum ſine ſua parte eſſentiali non poſſit eſſe validum. Ex quibus opinionibus probabilibus illa, quæ negat valorem Sacramenti, pro praxi tutior eſt; & quæ affirmat, minus tuta.

QVÆSTIO I.

De attritione ſufficiente ad Sacramentum Pœnitentiæ.

60. INquiritnr ergo primo, an ſententia docens, attritionem ſufficere ad Sacramentum Pœnitentiæ, neque requiri contritionem perfectam, ſubiaceat huic damnationi. Et ratio dubitandi eſt: quia oppoſita opinio aſſerens, ad valorem Sacramenri non ſufficere attritionem, ſed requiri cōtritionem perfectam, eſt opinio tutior circa valorem: ſed damnatur hoc decreto opinio docens, non eſſe eligendum in praxi tutiorem circa valorem Sacramenti: ergo opinio quæ ſtat pro attritione in praxi admittenda, damnatur hoc decreto.

61. Dicendum tamen eſt, eam ſententiam affirmativam de ſufficientia attritionis non ſubiacere huic damnationi. Ratio eſt: quia decretum loquitur de opinionibus mere probabilibus; hæc autem doctrina non eſt mere probabilis, ſed omnino certa, & indubitabilis, propter definitionem Concilij Tridentini ſeſſ. 14. cap. 4. in hæc verba: *Quamvis ſine Sacramento Pœnitentiæ per ſe perducere peccatorem ad iuſtificationem nequeat; tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento impetrandam diſponere.* In quibus verbis expreſſe aſſerit, aliter diſponere attritionem intra Sacramentum, & extra; dixit enim, extra Sacramentum non perducere peccatorem ad iuſtificationem; intra Sacramentum vero diſponere peccatorem ad illam. *Tridentin.*

62. Quod autem loquatur Concilium de diſpoſitione proxima & immediata, patet: conſtat enim, attritionem extra Sacramentum diſponere remote ad iuſtificationem. Videatur P. Suarez tom. 4. in 3. part. diſp. 20. ſect. 1. concl. 1. n. 10. vbi ſic ſcribit: [Hanc concluſionem exiſtimo hoc tempore adeo certam, vt non poſſit abſque errore negari.] Et pro eadem concluſione citat S. Thomam in 4. diſt. 17. quæſt. 3. art. 5. quæſtiunc. 1. & pluribus alijs in locis. Item Sotum, Paludanum, Capreolum, Adrianum, S. Antoninum, Silveſtrum, Ruardum, & Canum; cum ergo hæc ſententia ſit omnino certa, non poteſt dici eſſe minus tuta circa valorem, atque adeo illa non comprehenditur ſub ea damnatione. *Suarez. S. Thom. Sotus. Palud. Capreol. Adrian. S. Anton. Sylveſt. Ruard. Canus.*

63. Dices primo, plures Doctores Lovanienſes cenſent, Concilium Tridentinum in eo loco agere de attritione, quæ includit aliquam dilectionem Dei ſuper omnia: circa quam aſſertionem magna controverſia exorta eſt tum Lovanij, tum etiam in alijs Galliæ Academijs: de qno videndus eſt P. Honoratus Fabri in Apologetico tract. de attritione per totum; adeo vt Alexander VII. decretum expedierit datum die 5. Maij ann. 1667. *Honorat.*

Digitized by Google

in quo præcipit, quod nullus audeat afficere cenſura Theologica, altera ve iniuria, aut contumelia opinionem affirmativam, aut negativam: ergo Pontifex relinquit in ſtatu probabilitatis doctrinam, quæ affirmat ſufficere attritionem ad Sacramentum Pœnitentiæ, etiam ſi attritio non includat dilectionem Dei ſuper omnia. Quæ autem doctrina eſt mere probabilis, non eſt certa. Falſo ergo diximus eſſe certam, & omnino tutam iu praxi.

64. Reſpondeo non obſtante ea opinatione Lovanienſium; noſtram doctrinam eſſe certam, & omnino tutam propter ſupradicta. *Quod* autem Pontifex iuſſerit, neutram quæſtionis partem cenſurari, aut iniuria affici, non probat, illam eſſe probabilem: quia ſolum contendit Pontifex compeſcere diſſidia, quæ violant charitatem, & pacem, vt conſtat ex illis verbis Decreti: *Enixe cupiens, pacis vinculum inter fideles ſervari, omnem ſſciuræ fomitem extingui.* Idque præcipit, *donec ab hac Santa Sede fuerit aliquid hac in re definitum.* Ex quo minime infertur, noſtram doctrinam eſſe incertam, ſed ſolum voluiſſe Pontificem conſulere paci fidelium; & relinquere hanc materiam ſub iudice. Cum hoc tamen ſtat, quod privati Doctores habeant principia certa ab intrinſeco.

65. Dices ſecundo. In articulo mortis non ſufficit attritio, ſed requiritur etiam contritio perfecta: ſed ſi attritio eſſet certo ſufficiens ad Sacramentum Pœnitentiæ, etiam ſufficeret in articulo mortis: ergo illa non eſt certo ſufficiens. Maiorem propugnant aliqui Doctores, quos refert Diana part. 3. tract. 4. reſolut. 78. quamvis perperam citet pro ea Suarium, vt notavi in 2. part. Criſ. Theolog. diſp. 49. num. 7.

Diana.

66. Reſpondeo, in articulo mortis pro valore, & efficacia Sacramenti non requiri contritionem perfectam, ſed ſufficere attritionem. Ex alio autem capite requiri contritionem perfectam, & charitate formatam: quia cum homo in eo articulo non ſit certus, eam attritionem ſuper naturalem, qualis requiritur ad Sacramentum, á ſe eſſe elicitam; actus vero dilectionis Dei ſuper omnia reddat illum omnino ſecurum pro ſalute æterna conſequenda. ideo ad hanc ſecuritatem requiritur contritio charitate formata; maxime cum non habeat omnimodam evidentiam, aut certitudinem de valore ſui Baptiſmi, neque de valore Ordinis Sacerdotis illum abſolventis. Quæ omnia latæ tradidi in ea diſp. 49. citata cap. 4. à num. 30.

67. Dices tertio, probabilis eſt ea ſaltem opinio, quæ docet, quamvis ad valorem, & fructum Sacramēti ſufficiat attritio, illam tamen requiri cognitam vt contritionem, id eſt, quod homo tenetur conari ad contritionem; quod ſi nitens habere contritionem, ſolum eliciat attritionem, validum, & fructuoſum eſſe Sacramentum: ergo hæc opinio de attritione cognita vt tali deducenda ad praxim, exponit Sacramentum periculo fruſtrationis: ergo ſubit hanc damnationem,

68. Reſpondeo, eam opinionem eſſe probabilem propter authoritatem magnorum virorum, qui eam defendunt; illam tamen non verſari circa valorem Sacramenti, ſed circa licitum. Concedit enim quod accedens bona fide cum attritione recipit Sacramentum validnm, & fructuoſum. Cum ergo hæc damnatio loquatur ſolum de opinione minus tuta circa valorem, & hæc non verſetur circa illum, non ſubit talem damnationem.

QVÆS-

Digitized by Google

QVÆSTIO II.

De attritione ex metu pœnarum temporalium.

69. INquiritur ſecundo. An opinio quæ docet, licitum eſſe, quod quis in confeſsione vtatur attritione ex timore pœnarum temporalium, quæ à Deo tamquam á delictorum vindice infliguntur; an hæc, in quam, opinio ſubiaceat huic damnationi?

70. Et quidem plures, & graviſſimi ſunt Doctores, qui dicunt, eam attritionem modo explicato conceptam, eſſe ſufficientem ad valorem, & effectum Sacramenti. Ita P. Suarez tom. 4. in 3. part. diſp. 7. ſect. 2. num. 15. P. Leſſius 3. part. quæſt. 1. dub. 5. n. 18. qui aſſerit, hoc eſſe ſatis probabile. Item P. Granado, P. Gaſpar Hurtado, P. Reginaldus, Lugo Card. Mag. Candidus, M. Prado, & plures alij, quos refert, & ſequitur doctiſſimus P. Mathæus de Moya diligens indagator mentis Authorum, tom. 1. ſelectar. tract. 3. diſp. 9. quæſt. 4. Quia tamen non deſunt authores, qui eum modum attritionis negant eſſe ſufficientem; & opinio affirmativa non nititur fundamento infallibiliter certo, ſed ſolum ſatis probabili, vt ſupra notavi ex P. Leſſio, & ego tamquam probabile obiter docui 3. part. Criſ. Theol. diſp. 71. cap. 1. num. 2. Ideo reſtaſt inquirere, an & quomodo hæc opinio ſubiaceat huic damnationi?

Suarez. Leſſius. Granad. Gaſ Hur. Reginal. Lugo. Candid. Prado. Moya.

71. Dico primo. Hæc opinio de attritione ex timore pœnarum temporalium modo explicato ſpeculative ſumpta, quatenus docet validum eſſe illud Sacramentum, non ſubiacet damnationi. Patet: quia hoc decretum non damnat opiniones ſpeculativas circa valorem Sacramenti, quin potius ſupponit illas eſſe probabiles, & gravibus fundamentis innixas.

72. Dico ſecundo. Si hæc ſententia doceat, eſſe licitum deducere ad praxim id genus attritionis, ita vt dicatur eſſe licitum confiteri advertenter cum ea ſola attritione (quod non aſſerunt Authores huius opinionis) ſubiacet damnationi. Patet concluſio. Illa opinio ſubiacet huic damnationi, quæ verſatur circa valorem Sacramenti, & eſt minus tuta, docetque licitum eſſe eam deducere ad praxim: ſed hæc opinio de tali attritione verſatur circa valorem Sacramenti; cum illa attritio ſit pars eſſentialis Sacramenti, & illa quidem eſt minus tuta, nam ſi coram Deo non eſt vera, Sacramentum Pœnitentiæ fruſtratur: ergo ſi docet licitum eſſe eam deducere ad praxim, ſubiacet huic damnationi.

Itaque huic opinioni non remanet probabilitas practica, vt quis advertenter confiteatur cum illa ſola attritione; remanet tamen illi probabilitas practica ad hoc, quod ſi bona fide confeſſus eſt cum ea ſola attritione, non teneatur poſtea repetere illam confeſſionem: quia quando probabile eſt, feciſſe bonam confeſſionem, non tenetur illam repetere.

73. Advertendum tamen eſt, ſi hæc opinio applicetur dolori requiſito ad Baptiſmum, non ſubiacere huic damnationi. Et ratio eſt clara: quia attritio non requiritur ad valorem Baptiſmi, ſicut neque contritio: cum ergo damnatio ſolum loquatur de opinione minus tuta circa valorem Sacramenti, ea non extenditur ad attritionem, quæ requiritur ad

Digitized by Google

effectum Sacramenti, non ad valorem.

QVÆSTIO III.

De novo dolore ad novam confeſsionem.

74. Inquiritur tertio. An opinio quæ docet, non requiri novum dolorem, quando quis confitetur peccata iam olim confeſſa, ſubiaceat huic damnationi? Nam opinionem negativam docuit Remigius in practica confeſſariorium tract. 5. cap. 5. §. 14. num. 9, Item Petrus de Ledeſma, Ioannes à Cruce, Leander à Sacramento, P. Dicaſtillo, Lugo Cardinalis, & plures alij, quos refert & ſequitur. P. Mathæus de Meya tom. 1. Selectar. tract. 3. diſp. 5. quæſt. 8. Quam etiam tenet Diana part. 11. tract. 5. reſolut. 21. Sed oppoſitam ſententia docent Enriquez in Sum. lib. 4. cap. 26. num. 7. Filliucius tom. 1. tract. 6. part. 63. n. 77. & tenuit olim Diana part. 3. tract. 4. reſolut. 116. Eſt ergo præſens quæſtio, an ea pars, quæ negat, requiri novum dolorem, ſubiaceat huic damnationi? Quam etiam, duplici concluſione decido ſicut in præcedenti.

Remig. Ledeſm. Ioann. à Cruce. Leand. à Sacram. Dicaſtill. Lug Car. Moya, Diana. Enriq. Filliuc.

75. Prima concluſio. Si hæc opinio ſpeculative procedit, aſſerens, validam, & fructuoſam eſſe eam confeſſionem, ſine novo dolore, non ſubiacet damnationi. Nam, vt dixi, hæc damnatio non comprehendit opiniones mere ſpeculativas. Et hæc probabilitas ſpeculativa, quamvis non deſerviat, vt modo dicam, ad praxim huius numero Sacramenti, poteſt tamen prodeſſe ad confeſſionem ſubſequentem. Nam ſi quis bona fide, & propter oblivionem non elicit in illa confeſſione novum dolorem de peccatis iam confeſſis, ſed ſolum de peccatis, quæ non dum confeſſus fuerat, in confeſſione ſubſequenti non tenebitur ad repetionem, quia iuxta eos Doctores probabile ſpeculative eſt, fuiſſe validam.

76. Secunda concluſio. Hæc opinio quatenus docet, licitum practice eſſe confiteri peccata iam confeſſa ſine novo dolore, ſubiacet huic damnationi. Patet, ſicut in præcedenti quæſtione. Quia ſecundum hanc damnationem non eſt licitum deducere ad praxim opinionem, quæ exponat Sacramentum fruſtrationi, caſu quo non ſit vera coram Deo: ſic ſe habet hæc opinio, quatenus docet, id eſſe practice licitum: hoc ergo modo ſubiecta manet damnationi. Probatur minor: eſt enim opinio minus tuta, & verſatur circa valorem Sacramenti, cum loquatur de dolore, qui eſt pars eſſentialis Sacramenti Pœnitentiæ: ergo ſi ilia non eſt vera coram Deo, Sacramentum manebit ſine ea parte eſſentiali; atque adeo fruſtrabitur Sacramentum.

QVÆSTIO IV.

De dolore implicito ad confeſſionem venialium.

77. Inquiritur quarto. An ſubiiciatur etiam huic damnationi opinio aſſerens, ad confeſſionem venialium non requiri dolorem formalem, & expreſſum, ſed ſufficere dolorem implicitum, qui includitur in ipſa voluntate confitendi ea peccata? Sufficere eum dolorem virtualem, affirmant

Digitized by Google

Ledeſm. Soto. Dom Sot. Monteſi. Bonacina. Trull. Zanard. Tancre. Moya. Suarez.

mant Martinus de Ledeſma, Petrus de Soto, Dominicus Soto, Monteſinos, Bonacina, Trullench, Zanardus. Tancredi, & alij apud P. Mathæum de Moya tom. 1. Selectar. tract. 3. diſp. 5. quæſt. 5. §. 2. Et quamvis pro eadem ſententia citet P. Suarium, iſte quidem oppoſitam ſententiam tenet tom. 4. in 3. part. diſput. 20. ſect. 6. num. 2. vbi ait: [Dicendum eſt etiam, in hac confeſſione (venialium) eſſe neceſſariã attritio formalem. Quia Conciliũ Tridentinũ abſolute & ſimpliciter loquitur de hoc Sacramento, & de partibus eius: ergo quoties cumque fit, requirit eſſentiales partes, quarum vna eſt attritio; non virtualis tantum, ſed formalis, vt aperte conſtat ex doctrina Concilij.] Eamdem docet P. Granado tom. 2. in 3. part. controv. 7. tract. 4. diſp. 1. n. 7. Lugo Cardin. de Pœnit. diſp. 14. num. 106. P. Caſtro Palao tom. 4. tract. 23. diſp. vnic. punct. 7. n. 13. P. Moya tom. Selectar. tract. 3. diſp. 5. n. 19. Inquiritur ergo, an ea opinio affirmans cum dolorem virtualem eſſe ſufficientem ad confeſſionem venialium, innurrat hanc damnationem?

Granad. LugoCar Caſt. Pal. Moya.

78. Dicendum eſt, ſicut in quæſtionibus antecedentibus, opinionem ſpeculativam, quæ affirmat, confeſſionem venialium cum ſolo præfato dolore virtuali eſſe validam, & fructuoſam, non manere damnatam: nam quatenus ſpeculativa eſt, non dicit, eſſe licitum, eam deduci ad praxim; & prodeſſe poterit ſcrupuloſis, qui poſtea quam confeſſi ſunt venialia, angore afficiuntur, eo quod ſuſpicientur, ſe non habuiſſe dolorem formalem, & expreſſum.

79. Sed quatenus ea opinio practica eſt, traditque licitum eſſe ita confiteri venialia advertenter cum ſolo eo dolore virtuali, ſub eſt huic damnationi. Patet ex ſupradictis: cum oppoſita negans valorem eius Sacramenti ſit tutior; & hoc decreto condemnetur propoſitio aſſerens, non eſſe eligendam in praxi tutiorem viam circa valorem Sacramenti.

80. Sed notandum eſt, aliter dicendum eſſe de propoſito virtuali, quod continetur in contritione, vel attritione habita ex motivo vniuerſali, quo quis deteſtatur omnia peccata læthalia propter offenſam Dei ſumme dilecti, vel propter metum gæhennæ omnino fugiendæ. Eſt enim ſupra omnem probabilitatem omnino certum, quod hoc propoſitum virtuale ſufficiat. Videatur Lugo Cardin. de Pœnit. diſp. 14. ſect. 5. Patet. Nam Tridentinum ſeſſ. 14. cap. 4. affirmat, illam attritionem, *quæ voluntatem peccandi excludat*, ſufficere intra Sacramentum Pœnitentiæ ad gratiam Sacramenti conſequendam: ſed ea deteſtatio peccatorum mortalium ex eo motivo vniuerſali concepta, excludit voluntatem peccandi; non enim eſt compoſſibilis cum tali voluntate: ergo talis deteſtatio continet virtualiter id propoſitum, & facit illud eſſe ſufficiens ad valorem & fructum Sacramenti. Quod ſi prodeſt ad confeſſionem mortalium, à fortiori proderit ad confeſſionem venialium. Cum ergo certum ſit, id genus propoſiti virtualis ſufficere, non habet locum aſſerere, quod ea ſit opinio minus tuta circa valorem Sacramenti; atque adeo non habet hic locum ea damnatio.

Lug Car. Trident.

QVÆS-

Digitized by Google

QVÆSTIO V.

De confeſſione venialium ſine dolore eorum omnium.

81. INquiritur quinto. An ſubiiciatur huic damnationi opinio aſſerens, non peccare mortaliter illum qui confitens vnum, vel alterum peccatum veniale cum dolore formali, confitetur alia peccata ſine dolore? Quæ alijs terminis proponi ſolet, nempe an pœnitens teneatur ſub mortali habere contritionem, vel attritionem de omnibus venialibus, quæ confitetur? In qua quæſtione P. Caſtro Palao tom. 4. tract. 23. diſput. vnic. punct. 7. num. 14. & alij cenſent, eſſe peccatum mortale confiteri peccata venialia, de quibus pœnitens non habet ſaltem attritionem. Sed id non eſſe peccatum mortale, aſſerit communior ſententia plurim Theologorum, quos refert, & ſequitur Lugo Cardinalis de Pœnit. diſp. 14. num. 118. Quæritur ergo, an hæc ſecunda opinio ſubiaceat præfatæ damnationi?

82. Et videtur, hanc ſecundam opinionem eſſe minus tutam, & verſari circa valorem Sacramenti. Nam peccata, de quibus non habetur ſaltem attritio, non videntur eſſe materia huius Sacramenti: ſed deficiente materia Sacramenti, illud non eſt validum: ergo per eiuſmodi confeſſionem venialium non redditur validum Sacramentum.

83. Dicendum tamen eſt, eam ſecundam opinionem non ſubiacere huic damnationi. Ratio eſt clara: quia ſi pœnitens confiteatur vnum peccatum veniale cum attritione, & reliqua ſine illa, præbet ſufficientem materiam ad abſolutionem; & ſi accedat bona fide propter hanc ſecundam opinionem, quæ probabilis eſt, etiam apud authores prioris ſententiæ, Sacramentum eſt certo validum: non ergo verſatur quæſtio circa valorem Sacramenti, atque adeo ea ſecunda opinio non eſt minus tuta circa valorem.

84. Ad rationem dubitandi reſpondetur ommittendo, quod ea pecata, de quibus non habetur ſaltem attritio, non ſunt materia Sacramenti; negando tamen, quod in illo Sacramento deficiat materia; cum in illo exponatur vnum peccatum veniale cum attritione, quod eſt materia ſufficiens ad Sacramentum. Vt ſi quis adhiberet conſecrationi vnam hoſtiam triticeam, & alteram hordeaceam, validum eſſet Sacramentum circa hoſtiam triticeam. Similiter validum eſſet Sacramentum illud Pœnitentiæ, dummodo haberet dolorem de aliquo ex venialibus, quæ confitetur, quamvis de alijs non haberet: ſicut contingeret, quando quis confitetur mortale, de quo dolet, cum venialibus, de quibus dolorem non concipit; tunc enim validum eſt Sacramentum, cum conſtet materia certa abſolutionis.

QVÆS-

Digitized by Google

QVÆSTIO VI.

De contritione, quæ per multum tempus antecedit confeſſionem.

85. INquiritur ſexto, an ſubiaceat damnationi opinio aſſerens validum, & fructuoſum eſſe Sacramentum pœnitentiæ, etiam ſi contritio multo tempore antecedat? Quam docuit P. Tamburinus opuſc. 2. lib. 1. cap. 2. §. 4. num. 5. aſſerens, dolorem per quatuor, & quinque dies antea conceptum ſufficere ad valorem, & fructum Confeſſionis. Et Gaſpar Hurtado diſp. 1. de Sacramentis in genere difficult. 11. Diana part. 5. tract. 9. reſolut. 51. quamvis cum aliqua limitatione, & apud ipſum Leander à Sacramento tom. 1. de Sacrament. tract. 5. diſp. 7. quæſt. 5. Et aliqui eorum eo nituntur fundamento, quod dolor internus ſemel poſitus, & non revocatus, virtualiter perſeverat. Ex quo fundamento colligitur, validam eſſe confeſſionem, etiam ſi longiſſimo tempore is dolor antecedat.

Tambur. *Gaſ. Hur.* *Diana.* *Leand. à Sacram.*

86. Pro cuius rei claritate, præmitto primo certum eſſe, validum eſſe Sacramentum Pœnitentiæ, etiam ſi aliquanto brevi tempore præcedat contritio. Circa quod audiendus eſt P. Suarez tom. 4. in. 3. part. diſp. 20. ſect. 4. num. 29. *Eſt CERTUM poſſe quidem dolorem hunc tempore antecedere ipſam confeſſionem... Conſtat, quia iuxta communem vſum confeſſionem antecedit cogitatio peccatorum, quæ optime fit, ſi cum vero animi dolore fiat; poſtea vero fit confeſſio in virtute talis recogitationis, & doloris. Contingere autem poteſt, vt in actuali confeſſione ita homo attendat ad peccatorum explicationem, vt nullum internum dolorem tunc actu exerceat. Item poteſt accidere, vt dum abſolutio conceditur, nullus iteretur dolor, vel ob naturalem diſtractionem, vel ob aliam cauſam: & nihil ominus Sacramentum illud SINE DUBIO validum eſt, & confeſſio ſufficiens, quia moraliter illi coniungitur dolor, qui præceſſit, & virtute ſua illam confeſſionem informat.* Huc vſque P. Suarez. Et quidem licet Sacramentum Pœnitentiæ ſit vnum Sacramentum; coaleſcit tamen ex partibus, quæ vt in plurimum ſucceſſive ponuntur; & quamvis ipſæ partes debeant coniungi immediate, inter ſe, ea coniunctio debet eſſe immediata, non phyſice, ſed moraliter. Cum ergo hæc doctrina certa ſit, non poteſt eſſe minus tuta; atque adeo non ſubiijcitur huic damnationi.

Suarez.

87. Præmitto ſecundo, ad hanc immediatam coniunctionem partium Sacramenti Pœnitentiæ requiri, quod ille dolor antecedens referatur ad confeſſionem, & confeſſio fiat in virtute eius doloris; quod fit communiter, quando quis recogitat peccata ſua in ordine ad confitendum illa, & tunc dolet de peccatis ſuis in ordine ad confeſſionem. Poteſt ergo eſſe quæſtio, an dolor antecedens confeſſionem, ſi nō referatur ad illam modo dicto, ſufficiat ad valorem Sacramenti? In quo, dato quod non ſit certum, requiri eam relationem doloris ad confeſſionem, eſt tamen opinio tutior, quod id requiratur; atque adeo opinio, quæ negat eam relationem doloris ad confeſſionem, exponit Sacramentum fruſtrationi; atque adeo ea ſubijcitur huic damnationi.

88. Sed adhuc reſtat quæſtio, an tuto procedat, qui vno, vel duobus diebus ante confeſſionem recogitat peccata ſua, & de is dolet in ordine ad confitendum, & poſtea non elicit novum actum doloris? Et dicendum eſt, eum tutò procedere, & confeſſionem eſſe certo validam, atque adeo hanc

hanc doctrinam non ſubiacere huic damnationi. Oſtenditur primo. Nam præter quam quod nullus author id negat, cum certum ſit, moralem coniunctionem ſufficere, eſt etiam certum in hoc caſu dari eam moralem coniunctionem.

89. Pro quo ſupponendum eſt, permanentiam virtualem vnius actus duplici modo explicari ab authoribus. Primo aliqui dicunt, actum virtualiter perſeverare, qui elicitus eſt, & non revocatus; & ita explicat P. Thomas Sanchez lib. 7. de Matrim. diſp. 18. n. 21. & paſsim alibi, quem multi alij ſequuntur. *Th. Sanc.*

90. Alij vero explicant permanentiam virtualem actus dari, quando dantur aliqui effectus actualiter procedentes ab illo actu: v. g. cum quis intendit conſequi dignitatem à Rege; illa inrentio conſequendi dignitatem, quamvis non habeatur actualiter, perſeverat virtualiter, dum arripit iter ad Curiam Regiam, dum alloquitur miniſtros Regis, & dum ordinat alia ad eum finem: quia hi omnes ſunt effectus illius intentionis. Similiter qui intendit accipere ordinem Sacrum, ſi immemor eius intentionis vadit ad examen, alloquitur Epiſcopum, præparat veſtes Sacras, vadit ad locum, vbi initiandus eſt, illa intentio virtualiter perſeverat, quia omnes illæ ſubſequentes actiones ſunt effectus, qui procedunt ab illa intentione, cum ad eum finem ponantur. Et ita explicat intentionem virtualem P. Vaſquez tom. 2. in 3. part. diſput. 138. cap. 6. P. Caſtro Palao tom. 4. tract. 18 & apud ipſum Bonacina diſp. 1. de Sacrament. quæſt. 3. punct. 2. §. 3. n. 3. Layman lib. 5. tract. 1. cap. 5. quæſt. 5. n. 11. Conink 3. part. quæſt. 64. art. 1. dub. 2. num. 71. *Vaſq. Caſt. Pal Bonac. Layman Conink*

91. Iam vero quod certum ſit in eo caſu dari moralem coniunctionem partium eſſentialium confeſſionis, clare conſtat. Sicut enim, quamvis ad conficiendum Sacramentum requiratur eſſentialiter in miniſtro intentio conficiendi illud, eſt certum non requiri intentionem actualem, ſed ſufficere virtualem, quæ continetur in effectu, qui procedit á tali intentione, modo dicto in ſecunda explicatioue; quia dum datur effectus procedens ab illa intentione, virtualiter exiſtit talis intentio. Similiter contingit, quando quis habuit dolorem in ordine ad confeſſionem, illa confeſſio eſt effectus illius doloris: ergo perſeverat virtualiter ille dolor in ipſa confeſſione. Quod optime explicuit P. Suarez proxime citatus in hæc verba: *Solum opportet advertere, ſemper eſſe neceſsi- neceſſarium, vt talis dolor internus ex intentione pœnitentis formali, vel virtuali ad confeſsionem referatur: quod fit, quoties quis peccata recogitat, & de eis dolet, vt ea confiteatur, vel præbet ſignum ſui dolorit in ordine ad confeſsionem faciendam, ſeu abſolutionem obtinendam: ac denique quoties quis dolet de peccatis cum expreſſo propoſito illa confitendi, ex cuius virtute poſtea confeſsionem facit; nam quilibet ex his modis ſufficit ad veram accuſationem: aliqua vero huiuſmodi relatio neceſſaria eſt, quia intentio Sacramenti, & partium eius in ordine ad conſtitutionem illius neceſſaria eſt ad Sacramentum conficiendum.* Huc vſque Suarez. *Suarez.*

92. Dices hinc inferri, quod ſi quis faciat eam recogitationem peccatorum, dolens de eis in ordine ad confeſsionem faciendam poſt menſem integrum, illam eſſe validam: hoc autem non poteſt eſſe certum, nec tutum: ergo neque antecedens, vnde id infertur.

93. Reſpondeo, moraliter loquendo, cum dolorem tam longo tempore diſtantem à confeſſione non poſſe influere in illam confeſſionem, neque imperare illam; & ad ſummum

di

id eſſe dubium propter diuturnam temporis diſtantiam, & quia intermedio tempore nulli ſunt effectus, qui procedant ab ea intentione, ſive ab eo dolore cum tali intentione habito. Cum autem vno vel altero die antecedit is dolor relatus ad cōfeſſionem, tunc optime intelligitur, quod fiat confeſſio virtute illius doloris. Vnde fit, opiniones, quæ longiorem temporis diſtantiam admittunt, vel non adſtruunt hanc relationem doloris ad confeſsionem, omnes manere ſubiectas huic damnationi.

ARTICVLVS III.

An aliquæ opiniones circa integritatem confeſſionis maneant ſubiectæ huic damnationi?

SVMMARIVM.

Alia eſt integritas formalis, & alia materialis. n. 94.

Opinio docens, nullam eſſe obligationem confitendi circunſtantias aggravantes. n. 96.

Opinio oppoſita. n. 97.

Quid cenſeat Filguera circa valorem intrinſecum, & extrinſecum Sacramenti. n. 98.

Reijcitur ex pluribus argumentis. n. 99. & ſeqq.

Opinio docens, non eſſe obligationem confitendi circunſtantias aggravantes, non ſubiacet huic damnationi, eo quod non verſatur circa valorem Sacramenti. n. 107. & ſeqq.

Diſcrimen quod verſatur inter hanc opinionem, & alias, quæ verſantur circa valorem Sacramenti. n. 109.

Ea opinio non exponit Sacramentum fruſtrationi. n. 110.

Eadem doctrina confirmatur à paritate peccati obliti. n. 111. & ſeq.

Eadem doctrina probatur ex eo, quod confeſſio evadat formaliter integra, n. 113. & ſeq.

Aliud argumentum deſumitur ab ignorantia invincibili. n. 115.

An qui confitetur circunſtantias aggravantes, accedat ad confeſsionem cum mala fide propter opinionem contrariam. n. 116. & ſeq.

Non incurrit damnationem, eo quod non verſatur circa valorem. n. 118.

Opiniones de diverſitate ſpecifica peccatorum favorabiles non verſantur circa valorem Sacramenti. n. 119.

Opinionem de peccatis dubijs non confitendis eſſe dubiæ probabilitatis. n. 120. remiſſivè.

Caſu quo ea opinio eſſet probabilis, ea non ſubiaceret huic damnationi. n. 121.

Non eſſe probabilem opinionem, quod qui confeſſus eſt peccatum vt dubium, & mox recordatur certo illius non teneatur illud confiteri tamquam certum. Eſſe improbabilem alibi docui. n. 122.

Sed ſi ea opinio eſſet probabilis, non ſubijceretur huic damnationi. n. 123.

Opinio, quod non eſt licitum pœnitenti, manifeſtare complicem, ex cuius manifeſtatione læditur fama eius apud confeſſarium, non procedit circa valorem; ideo non ſubeſt damnationi. Ibidem.

94. PRo reſolutione huius difficultatis præmittendum eſt, duplicem integritatem confeſsionis, aliam formalem, & aliam materialem. Integritas formalis eſt, quando quis confitetur aliqua peccata, & alia ommittit, vel propter impoſſibilitatem phyſicam, aut moralem, vel quia ex aliqua circunſtantia ceſſat obligatio ea confitendi. v. g. quando inſtat mors pœnitēti; tunc enim ſi non confiteatur omnia peccata; & abſolvatur propter inſtantiam mortis, illa con-

feſſio, & ſi non ſit integra materialiter, eſt tamen integra formaliter propter impoſſibilitatem, quæ imminet, confitendi cætera. Similiter qui in confeſſione obliviſcitur vnius peccati mortalis, dicitur facere confeſſionem integram formaliter, quia quamvis non habeat integritatem materialem, impoſſibile eſt, dum obliviſcitur peccati, quod illud confiteatur. Integritas materialis eſt, quando quis re vera confitetur omnia peccata, & nullum omnino ommittit. In præſenti ergo quæſtione videtur, eas opiniones, quæ verſantur circa integritatem confeſſionis, verſari etiam circa valorem Sacramenti; cum ipſa actualis confeſſio integra ſit pars eſſentialis ipſius Sacramenti; deficiente enim parte eſſentiali, invalidum redditur Sacramentum. Vnde fieri videtur, opiniones, quæ circa hanc materiam affirmant valorem Sacramenti, eſſe minus tutas circa valorem, atque adeo ſubiectas huic damnationi.

QVÆSTIO I.

An maneat ſubiecta huic damnationi opinio, quæ docet, nullam eſſe obligationem confitendi circunſtantias aggravantes.

95. AVdivi à fidedignis, neothericum quendam exiſtimaſſe, hanc opinionem de non confitendis circunſtantis aggravanribus, ſubiacere huic damnationi, atque adeo iam eſſe certam, & evidentem obligationem confitendi eas circunſtancias. Ad quod aſſerendum niti videtur eo fundamento, quod propoſitum eſt initio huius articuli: nempe confeſsionem eſſe partem eſſentialem, á qua eſſentialiter pendet valor Sacramenti. Vnde fit, quod hæc opinio de illis circumſtantijs non confitendis verſetur circa valorem Sacramenti: cum ergo ſit minus tuta, hanc damnationem incurrit.

96. Opinio de non confitendis circunſtantijs aggravantibus habet multos, & doctiſſimos Patronos. Ita S. Thomàs in 4. diſt, 16. quæſt. 3. art. 2. quæſtiunc. 5. S. Bonàventura in 4. S. Thom. diſt. 17. quæſt. vltim. Scotus ibid. quæſt. S. Bonav. Scot. 1. art. 3. S. Antoninus 3. part. tit. 14. S. Anton. cap. 9. §. 7. P. Vaſquez 3. part. quæſt. 91. Vaſq. art. 1. dub. 2. & quam plures alij, ex quibus pluſquam quadraginta refert Diana part. 1. tract. 7. reſol. 1. Diana. Videantur etiam pro hac ſententia P. Caſtro Caſt. Pal. Palao tom. 4 tract. 23. diſp. vnic. punct. Lugo Car 9. n. 4. & Lugo Card. de Pœnit. diſp: 16. ſect. 3. num. 107.

97: Oppoſita etiam opinio habet non minus nobiles Patronos, Alenſ. Alenſem, Caietanum, Sotum, Caiet. Suarium, Thomam Sanchez, Enriquez, Soto. Fagundez, Coninck, & plures alios, Enriquez. Fagund. ex quibus refert viginti Diana proxime Coninck. citatus. Quæritur ergo in præſenri, an illa prima opinio benignior hanc damnationem incurrat?

98. P. Emmanuel de Filguera ex Filguer. ordine Clericorum minorum in ſua Lucerna decretaliin expoſitione huius primæ propoſitionis. §. *Sed vndequaque*, affirmat, opinionem de circunſtantijs aggravantibus non confitendis non comprehendi ſub hac damnatione. Ita enim diſcurrit: [Animadvertendum eſt, pertinere ad valorem quaſi extrinſecum Sacramentorum quaſdam quæſtiones apud Authores controverſas circa eorum materiam, non quidem proximam (hæc namque inſtituta fuit á Chriſto Domino, & pertinet ad valorem intrinſecum Sacramenti) ſed remotam, non quomodocumque, nam ſi formaliter hæc accipiatur, debet poni in Sacramentis conferendis, quæ eſt tutior, vt ſuum effectum ſortiantur; ſed circa materiam re-

ſemotam materialiter ſumptam, conſiſtentem non in aliquo certo, ac determinato, ſed rationi ſubiicibili; ac conſequenter ſub probabilitate contento, vt contingit in confeſſionis integritate v. g. quæ ad valorem Sacramenti eſſentialiter pertinet. Circa quam eſt duplex ſententia, altera negans, circumſtantias intra eamdem ſpeciem aggravantes non eſſe neceſſario in confeſsione exprimendas, & altera affirmans, quæ eſt tutior; & nihil ominus opinionem negantem talem obligationem poſſumus adhuc poſt propoſitionis præſentis damnationem in praxi ſequi. Quod provenit ex eo; quod opinio affirmans tutior non verſatur circa materiam remotam formaliter ſumptam, ſed tantum materialiter, quatenus ad prædictam materiam remotam reductive pertinet: alioquin enim infinitæ opiniones, & quæ probabiliores ſunt tutioribus, manerent prohibitæ ex prædicta damnatione, cui alienum eſt hoc aſſerere, ne omnium fidelium conſcientiæ de inceps inturbarentur, ac mille frequenter anxiarentur ſcrupulis.] Huc vſque Filguera.

99. Sed hic diſcurrendi modus valde diſplicet. Primo, quia maiori indiget explicatione. Non enim percipitur, quomodo hæc quæſtio pertineat ad valorem quaſi extrinſecum Sacramenti; neque quid ſit, quod materia remota ſumatur formaliter, aut materialiter.

100. Secundo. Quia cum hæc damnatio ſolum eo reſpiciat, vt Sacramentum non exponatur fruſtrationi; ſolum debemus conſiderare, an hæc opinio de circumſtantijs aggravantibus non confitendis exponat Sacramentum fruſtrationi, aut, quod idem eſt, verſetur circa valorem Sacramentum invalidum. Et quidem vel iſte valor quaſi extrinſecus eſt vere & proprie valor, vel non eſt proprie valor? Si primum; implicat contradictionem, quod deficiente aliquo valore, qualiſcumque ille ſit, Sacramentum evadat validum. Si vero non ſit proprie & ſtricte valor, quare appellatur nomine valoris?

101. Tertio. Nam vel iſta opinio exponit Sacramentum fruſtrationi, vel non exponit. Primum non admittitur: ergo ſi non exponit fruſtrationi, perperam dicitur, quod pertinet ad valorem quantum vis extrinſecum: nam in omni materia opinio mere probabilis, quæ dicit valere actum, ſua probabilitate exponit actum fruſtraſtioni; nam eo ipſo quod ſit mere probabilis, ſi non ſit vera coram Deo, actum reddet invalidum. Nam ſi opinio, quæ dicit, actum eſſe validum, falſa eſt, evidens eſt, actum remanere in validum.

102. Quarto. Quia deficiente valore actus, quantumvis extrinſeco actus redditur invalidus; ſed iuxta doctrinam præfati authoris, opinio de circumſtantijs aggravantibus non confitendis poteſt facere, quod deficiat extrinſecus valor actus: ergo ex illa opinione actus poteſt reddi invalidus: ergo ea opinio exponit actum Sacramentalē fruſtrationi. Maior ex terminis patet. Minor probatur. Quia cum ea opinio pertineat ad valorem extrinſecum actus, ipſa opinio probabiliter adſtruit talem valorem; quomodo enim poteſt vna propoſitio pertinere ad valorem actus, niſi aſſerat formalitèr, vel virtualiter talem valorem? Ergo ſi coram Deo falſa eſt, deficiet talis valor. Sed omnis propoſitio probabilis habet hoc, quod quo ad nos contigens eſt, quod deficiat talis valor. Id autem eſt exponere actum fruſtrationi: ergo exponit.

103. Reſpondebit fortaſſe primo, cum valorem extrinſecum ſuppleri ab Eccleſia, ſicut paulo ante dixerat, valorem extrinſecum Sacramenti

pœnitētiæ, qui oritur ex iuriſdictione, quam tribuit Eccleſia Confeſſarijs in omni opinione probabili, quæ habet pro obiecto ipſam iuriſdictionem, ſuppleri ab Eccleſia.

104. Sed contra eſt. Nam quamvis Eccleſia poſſit ſupplere iuriſdictionem; quia ipſa Eccleſia eſt, quæ dat omnem iuriſdictionem in ſpiritualibus, quam Sacerdotes habent; at non eſt intelligibile, quomodo ſuppleat valorem Sacramenti, qui non pertinet ad iuriſdictionem: ſed opinio de circumſtantijs aggravantibus non confitendis non pertinet ad iuriſdictionem: ergo non eſt intelligibile, quomodo eum defectum ſuppleat Eccleſia.

Probatur Minor. Quia ſententia, quæ propugnat, circumſtantias aggravantes confitendas eſſe, aſſerit, eam eſſe obligationem iuris Divini, neque enim pertinet ad ius Eccleſiæ, deſignare, quæ peccata, aut quæ eorum circumſtantiæ confitendæ ſint vltra ea, quæ iure Diuino deſignata ſunt.

105. Reſpondebit ſecundo, ſuppleri per hoc, quod Eccleſia approbat eam opinionem, & omnes alias ſimiles.

106. Sed contra eſt. Nam vel eſt certum, quod Eccleſia approbat omnes eas opiniones; vel eſt dumtaxat probabile? Si dicas eſſe certum; iam ea opinio non eſt dumtaxat probabilis, ſed certa, vt pote habens certam Eccleſiæ approbationem. Si vero dicas, eam eſſe dumtaxat probabilem, relabimur in idem argumentum: cum enim fortaſe ſit falſa coram Deo, relinquet illum valorem extrinſecum Sacramenti in ſupradicto periculo fruſtrationis.

107. Sit concluſio. Ea opinio, quæ docet, non eſſe obligationem confitendi circumſtantias aggravantes non ſubiacet huic damnationi. Ita in *Thirſ.* terminis P. Thirſus tom. 3. Selectar. diſp. 49. ſect. 3. Oſtendo primo? Vt ſubiaceret huic damnationi, neceſſe erat, quod verſaretur circa valorem Sacramenti: ſed non verſatur circa illum: ergo non ſubiacet damnationi, Maior patet ex ipſa damnatione, & propoſitione damnata.

108. Minor probatur. Nam ſi quis bona fide confiteatur peccata mortalia, & ſequendo illam opinionem probabilem taceat circunſtantias aggravantes, Sacramentum eſt certo validum; quia abſolutio cadit in illa peccata, & bona fides, qua accedit pœnitens, exonerat illum ab alia quavis obligatione: ſi autem ea opinio verſaretur circa valorem Sacramentum, non poſſet eſſe certo validum: ergo ea opinio non verſatur circa valorem.

109. Confirmatur, oſtendendo diſcrimen, quod intercedit inter hanc opinionem, & eam, quæ verſatur circa valorem, v. g. opinionem illam art. præced. propoſitam, quæ docet, non requiri dolorem formalem, & expreſſum ad confeſſionem venialium. Etenim cum hæc opinio ſit mere probabilis, contingens eſt, eſſe falſam coram Deo: ſi ergo coram Deo falſum eſt, non requiri dolorem expreſſum ad confeſſionem venialium, ſed ſine eo expreſſo dolore eſſe validam, fit, quod quamvis pœnitens accedat bona fide, ea confeſſio ſit nullius valoris. E contra accidit in confeſſione, in qua tacentur circunſtantiæ aggravantes: nam eo ipſo quod pœnitens accedat bona fide propter opinionem probabilem, & conſilium doctoram hominum; ſi ea opinio de non confitendis circunſtantis aggravantibus, falſa ſit coram Deo, Sacramentum remanet in ſuo valore, quia nullum caput eſt, vnde id Sacramentum annulletur.

110. Oſtendo ſecundo, nam vt ea opinio incurreret damnationē, opus erat, vt exponeret Sacramentum fruſtra-

trationi: ſed non exponit : ergo non incurrit. Maior patet ex ipſa propoſitione damnata, quæ eo reſpicit, ne fruſtraretur Sacramẽtum. Minor probatur ex ſupradictis: quia non eſt vnde idSacramentum fruſtretur. Fruſtraretur quidem, ſi pœnitens accederet mala fide putans, ſe peccare mortaliter, non confitendo circunſtantias aggravantes. Sed ea fruſtratio non orietur ab ea opinione, ſed quia pœnitens accederet peccans mortaliter.

111. Confirmatur primo. Nam qui confitetur peccata mortalia, & obliviſcitur vnius, vel alterius peccati mortalis, ſi habeat congruam contritionem, & propoſitum in futurum, non fruſtrat Sacramentum, quin potius conſequitur fructum illius; nulla alia ratione, niſi quia quamvis taceat peccata mortalia, tacet illa cum bona fide propter naturalem oblivionem: ſed eadem ratio militat in eo, qui tacet in confeſsione circunſtantias aggravantes; cum accedat cum bona fide propter opinionem vere probabilem: ergo non fruſtrat Sacramentum.

112. Confirmatur ſecundo. Nam, vt ait Lugo Cardin. diſp. 19. de Pœnit. num. 31. *Idem eſt, non recordari alicuius peccati, vel ignorare obligationem confitẽdi illud.* Sed qui ſequitur opinionẽ probabilẽ de his circunſtãtijs non confitendis, ignorat obligationem confitendi illas: ergo idem eſt, ac ſi obliviſceretur illam. Sed oblitus illarum non exponitur periculo fruſtrandi Sacramentum: ergo neque qui illas omittit ex opinione probabili.

113. Oſtendo tertio. Qui facit confeſſionem formaliter integram, quamvis non ſit integra materialiter, facit validam confeſsionem, & Sacramentum retinet ſuum valorem: ſed qui cum bona fide tacet circunſtanſtantias aggravantes, facit confeſſionem formaliter integram, quamvis à parte rei non ſit integra materialiter, ſi forte oppoſita opinio coram Deo eſt vera: ergo dum ſic procedit, Sacramentum eſt validum. Non ergo periclitatur valor Sacramenti ex ea opinione. Maior eſt omnino certa apud omnes Theologos.

114. Minor oſtenditur. Tunc datur integritas formalis, quando hic & nunc non datur obligatio confitendi alia peccata mortalia, aut alias circunſtantias illorum vltra ea, quæ quis confeſſus eſt: ſed qui ex opinione probabili tacet circunſtantias aggravantes, nullam obligationem habet illas confitendi, quia ſi haberet obligationem, illa opinio non eſſe vere probàbilis: ergo in eo caſu datur integritas formalis.

115. Oſtendo quarto. Qui per ignorantiam invincibilem omittit circunſtantias variantes ſpeciem, non exponit Sacramentum fruſtraſtioni: ergo qui per ignorantiam invincibilem tacet circunſtantias aggravantes, non exponit Sacramentum fruſtrationi. Hæc conſequentia patet á maiori ad minus. Tum ſic. Qui ex opinione probabili à tot, tantiſque doctoribus propugnata, & tam validis rationibus munita, tacet in confeſsione circunſtantias aggravantès, illas ómittit ex ignorantia invincibili; cum in omni opinione probabili reperiatur ignorantia invincibilis, vt late oſtendi in 1. part. Criſ. Theolog. diſp. 15. cap. 9. ergo qui ex ea opinione probabili tacet circunſtantias aggrauantes, non exponit Sacramentum fruſtraſtioni.

116. Dices. In eo caſu neceſſe eſt, quod pœnitẽs accedat cum mala fide orta ex opinione Doctorum hominum aſſerentium, eſſe gravem obligationem de illis circunſtantis confitendis: ſed eo ipſo quod accedat cum mala fide, Sacramentum eſt nullum: ergo in eo caſu ſemper eſt nullum.

117. Sed contra eſt: quia eſt implicatio in terminis aſſerere, quod opi-

opinio de non confitendis illis circunſtãtijs ſit vere probabilis practice, & adhuc eſſe obligationem illas confitendi. Nam qui ſequitur opinionem practice probabilem, operatur prudenter, atque adeo ſine obligatione ſequendi partem oppoſitam. Quare negandum eſt, pœnitentem in eo caſu accedere cum mala fide.

118. Dices iterum, illam opinionem iam non manere probabilem propter damnationem in hoc decreto contentam. Sed contra eſt: nam ex dictis conſtat, præfatam opinionem non verſari circa valorem Sacramenti; cum tamen damnatio ſolum comprehendat opiniones, quæ verſantur circa valorem Sacramenti.

119. Ex dictis inferes, opiniones de diverſitate ſpecifica peccatorum, quæ dicuntur minus tutæ, quia exonerant ab obligatione confitendi illas, non verſari circa valorem Sacramenti; atque adeo non exponere Sacramentum fruſtrationi. v. g. Eſt opinio probabilis, delectationẽ moroſam veneream, quæ pro obiecto habet fœminã coniugatam, nõ differre ſpecie ab ea delectatione, quæ habet pro obiecto ſolutã, eo quod tunc homo nõ delectatur de circunſtantia coniungii, ſed ſolum de obiecto luxuriæ. Quæ opinio licet ſit minus tuta ſaltem materialiter, non comprehenditur ſub hanc damnatione, quia non exponit Sacramentum fruſtrationi propter fundamenta ſupra propoſita.

QVÆSTIO II.

An ſubiaceat damnationi opinio negans obligationem confitendi peccata dubia?

120. PRobabilem eſſe hanc opinionem, quam defendunt pauci aliqui ex recentioribus. Caramuel, Ferrantinus, Ioſephus à Ianuario, Martinon, Marchantius, Verde Ieſualdus, & Martinus à Santo Ioſeph quos citavi in 2. part. Criſ. Theolog. diſp. 36. cap. 1. n. 7. cenſui, ibidem cap. 9. n. 218. dixi tamen, & probavi, oppoſitam eſſe probabiliorem. Poſtea tamẽ re melius perpenſa in 3. part. Chriſ. Theol. diſp. 74. cap. 2 docui, eam opinionem mihi non eſſe ſufficienter probabilem, quin potius illam eſſe dubiæ probabilitatis, atque adeo de ea eſſe dubium practicum, in quo tutiorem partem eligere, neceſſe eſt, Id quod ſolido fundamento roboravi, quod moralem mihi affert certitudinem.

Caram. Serrant. Ianuar. Martin. Marcha. Verde. Ieſuald. Martin. à S. Ioſeph.

121. Sed caſu quod ea eſſet opinio probabilis, dicendum eſt, eam non ſubiacere huic damnationi propter eadem fundamenta, quæ in quæſtione proxima præcedenti propoſui. Nam qui accederet ad confeſſionem cum bona fide orta ex probabilitate talis opinionis (ſi re vera talis eſſet) & confiteretur alia peccata mortalia certa, nullo modo fruſtraretur Sacramentum; atque adeo talis opinio non eſſet minus tuta circa valorem Sacramenti.

112. Hinc inferes, idem iudicium eſſe ferendum de ea opinione, quæ docet, illum, qui confeſſus eſt peccatum vt dubium, & poſtea certo recordatur illius, non teneri illud confiteri tamquam certum. Et quidem in 2. part. Criſ. Theolog. diſp. 51. cap. 1. num. 4. citavi pro ea opinione Caramuelem, Leandrum à SS. Sacramento, Merollam, Franciſcum Verde, Verrizelium, Breſſerum, Tanredum, Pellizarium, & Tamburinum; quamvis hi duo ſolum dicant, eam eſſe probabilem. Quamvis Lugo Cardinalis promoverit argumento difficili, tamen non eſt auſus recedere à communi ſententia. Et ibidem cap. 2. docui, certam eſſe eam ſententiam, quæ affirmat, peccatum in eo caſu confitẽdum eſſe vt certum.

Caram. Leand. à Sacram. Meroll. Verde. Verricel. Breſſer. Tancre. Pellizar. Tamburi.

Sed

123. Sed ſi ea ſententia eſſet probabilis, eodem modo, ac in præcedenti dicendum eſſet, eandem opinionem non ſubiacere huic damnationi. Etenim qui ad confeſsionem accederet cum bona fide orta ex eius opinionis probabilitate, certo recordatus eius peccati, nullomodo exponeret fruſtrationi coonfeſſionem ſubſequentem propter ſupradicta in quæſt. 1. atque adeo ea non eſt opinio minus tuta circa valorem Sacramenti. Quod idem in ſimilibus quæſtionibus aſſerendum eſt. Talis eſt opinio aſſerens non eſſe licitum pœnitenti manifeſtare complicem delicti, ex cuius manifeſtatione læditur fama complicis apud confeſſarium. Quam tuentur Innocentius, Oſtienſis, Vigerius, Navarrus, Armilla, & Layman, quos refert Caſtro Palao tom. 4. tract. 23 diſp. vnic. punct. 11. num. 6.

Innocent. Oſtienſ. Viguer. Nauarr. Armill. Laym. Caſt. Pal.

QVESTIO III.

De ſententia aſſerente, quod is, qui confitetur peccata venialia, ſufficit, ſi confiteatur ſpeciem, non determinando quoad aliquem numerum.

SVMMARIVM.

Opinio docens confeſsionem venialium eſſe nullam, ſi non determinetur numerus. n. 124.

Fundamentum eius deſumptum à paritate conſecrationis. n. 125.

An incurrat damnationem doctrina, quæ ait non requiri explicationem numeri venialium? n. 126.

Sententiam docentem, quod ſufficit confiteri ſpeciem venialis ſine numero, eſſe [illegible]am. n. 127.

Diſcrimen inter conſecrationem, & abſolutionem. n. 128.

Abſurdum enorme ex oppoſita opinatione. n. 129. & ſeqq.

Quid debeat facere confeſſarius ruſtici, qui neſcit determinare numerum mortalium? n. 131.

Inconſequentia Authorum illius opinationis. n. 132.

Senſus verborum abſolutionis non ſignificat individuationem peccatorum. n. 133.

Quis ſit ſenſus verborum abſolutionis? n. 134.

Praxis communis fidelium declarat ſufficere quod exponantur ſpecies venialium. Et hæc praxis facit certitudinem. n. 135.

Si illa opinatio contineret doctrinam veram, non fuiſſet ignorata in Eccleſia. n. 136.

124. QVidem Recentiores Miſſionarij tum in concionibus ad populos, tum etiam in quibuſdam libellis editis docuerunt, invalidas eſſe, & ſacrilegas confeſſiones eorum, qui dum ſola peccata venialia confitentur, ſe accuſant de venialibus in ſpecie, non determinando individua peccatorum. v. g. [Accuſo me de quibuſdam mendacijs levibus, de aliquibus detractionibus circa materiam levem,] &c. Ideo, ne invalide confiteantur, debere dicere, [Accuſo me de quatuor mendacijs levibus vltimis, vel de quatuor primis; vel de talibus, quas mente retineo.]

125. Vnicum fundamentum, quo nituntur, eſt. Nam qui dicit verba cõſecrationis ſuper plures hoſtias, volens conſecrare aliquas earum, & non determinando, quas conſecraturus ſit, nullam conſecrat: ergo qui abſolvit à peccatis, non determinando, quæ peccata ſunt, à quibus abſolvendus eſt, à nullo peccato abſolvit; atque adeo talis abſolutio invalida eſt, & ſi ſcienter fiat, ſacrilega.

Hinc

126. Hinc oritur quæſtio, an qui ſic confitetur venialia, non determinando quæ; ſed ſolum determinando ſpeciem, faciat contra hanc damnationem; & ſententia, quæ docet ita fieri poſſe in praxi, ſubijciatur huic damnationi. Nec deſunt, qui cenſeant, illam ſic ſubijci.

127. Dicendum tamen eſt, hanc ſententiam, quod [ſufficit confiteri ſpeciem peccati venialis, quamvis non determinētur individua peccatorum,] non eſſe ſolum probabilem, ſed omnino certam. Et ideo non ſubijci huic damnationi. Pro hac ſententia non refero Authores, quia nemo, quem viderim, hanc quæſtionem verſat. Id tamen ita eſſe, oſtendam ex doctrinis communibus, & certis Theologorum.

128. Oſtendo primo, aperiendo diſcrimen inter conſecrationem, & abſolutionem. Nam conſecratio eſſē-tialiter conſtituitur ex pronomine demonſtrativo *Hoc*, vel *hic*; quod pronomen pro ſua ſignificatione poſtulat determinationem talis hoſtiæ numericæ, vel talium hoſtiarum. Abſolutio autem non conſtituitur ex pronomine demoſtrativo; nec Sacerdos in abſolutione dicit, [Abſolvo te ab *his* peccatis.] Ergo inter hæc duo datur diſcrimen meridiana luce clarius, ratione cuius conſecratio petat determinationem individui hoſtiæ; quod non invenitur in abſolutione. Corruit ergo totum fundamentum eius opinionis.

129. Oſtendo ſecundo ex enormi abſurdo, quod ex ea Recentiorum opinatione reſultat. Pro cuius intelligentia præmitto id, quod Paulus V. in ſuo Rituali Romano præcipit practicari circa confeſsionem moribundi. Sic enim præcipit. *Si inter confitendum, vel etiam antequam incipiat confiteri, vox, & loquela ægro deficiat, nutibus & ſignis conetur Sacerdos, quo ad eius fieri poteri, peccata pœnitentis cognoſcere: quibus vtcumque vel in genere, vel in ſpecie cognitis, vel etiam ſi confitendi deſiderium, ſive per ſe, ſive per alios oſtenderit, abſolvendum eſt.* Et qnamvis aliqui, quos ſuppreſſo nomine refert Lugo Cardin. diſp. 17. de Pœnit. ſect. 4. conati ſint ex frivolo fundamento eludere vim huius obligationis, quam Pontifex imponit Parochis; tamen ipſe Cardinalis optime convincit ibidem de falſitate eam reſponſionem.

130. Tum ſic. Iuxta eam opinationem, qui confitetur peccata non determinando individuum, á nullo peccato abſolvitur; ſicut qui conatur conſecrare aliquas hoſtias non determinando individuum, nullam conſecrat: ſed moribundus, qui confitetur in genere peccata ſua, vel per ſigna, & nutus, non determinat individuum: ergo is moribundus á nullo peccato abſolvitur, quamvis confiteatur in genere, vel per ſigna. Ergo perperam præcipit Pontifex (abſit) quod moribundus abſolvatur, ſi confiteatur in genere, vel per ſigna & nutus. Conſequens eſt abſurdiſſimum: ergo & antecedens, vnde infertur.

131. Oſtendo tertio. Solet enim contingere, quod homo, præcipue ruſticus, confitetur ſolum, ſe commiſiſſe multa periuria, neque vllo modo poteſt dicere, aut determinare numerum. In tuo caſu, licet confeſſarius debeat examinare aliquo modo multitudinem, vel per ſingulos dies, hebdomades, aut menſes; tamen non confitetur peccata individuando illa. Et tamen Theologi dicunt, ſic abſolvendum eſſe. Sed iuxta relatam opinationem, dum non determinat individuationem peccatorum, non manet abſolutus: ergo á nullo periurio manebit abſolutus. Quod eſt abſurdum.

132. Confirmatur. Nam illi Miſſionarij Authores eius opinationis, di-

cunt

cunt abſolvendum eſſe hominem, qui incapax fuerit explicandi non ſolum numerum, ſed neque ſpecies peccatorum, ſed ſolum capax eſt dicendi, ſe accuſare de ſuis peccatis: quomodo ergo hic determinantur peccata? aut, ſi non eſt neceſſe ad valorem abſolutionis determinari in hoc caſu peccata læthalia, quomodo aſſeritur determinanda eſſe venialia nec aliter poſſe ab vllo veniali abſolvi?

133. Oſtendo quarto. Nam ſenſus verborum abſolutionis non poſtulat ex vi ſuæ ſignificationis individuationem peccatorum; quod ſi in confeſſione peccatorum lethalium, hæc individuanda ſunt, id ita eſt, quia conſtat ex Concilio Tridentino, Lateranenſi, & Florentino, ita debere fieri, quia ſunt materia neceſſaria: ergo dum neque ex Concilij, nequa ex alio vrgenti fundamento conſtat, determinandum eſſe individuum peccati venialis, fruſtra id exigitur.

134. Antecedens patet. Nam ſi ſequamur ſenſum, quem videtur ponere S. Thomás 3. p. q. 84. art. 3. ad 5. nempe. *Ego tibi Sacramentum abſolutionis impendo*; aut ſi ſequamur ſenſum, quem P. Suarez affirmat tom. 4. in 3. part. diſp. 88. ſect. 3. *Ego tibi gratiam ſanctificantem confero, quantum eſt ex ſe, remiſſivam peccati*, ſive quam adſtruit Lugo Cardin. *Quantum eſt ex me, remitto tibi peccata*; ſive quem libet alium ſenſum ſimilem; nihil eſt in tali ſenſu, quod petat individuationem peccati venialis, neque peccati iam confeſſi, quod pœnitens vult iterum confiteri.

S. Thom. Suarez. Lug. Car.

135. Oſtendo quinto. Nam praxis communis Fidelium eſt declarare ſpecies venialium, non curando nimis de numero: praxis autem communis Fidelium cum firma perſuaſione de licito, aut de obligatorio in his rebus facit certitudinem moralem, iuxta ea quæ dixi in 2. p. Criſ. Theol. diſp. 23. cap. 5. art. 7.

136. Confirmatur. Incredibile enim eſt, quod in Eccleſia doctrina hæc per tot ſæcula ignorata fuerit; quæ ſi vera eſſet, vtique eſſet omnino neceſſaria pro conſcientijs iuſtorum, qui non labuntur in peccata læthalia. Quæ quidem ſi ita neceſſaria eſſet, quis dubitet ad futuram Chriſti D. prouidentiam ſpectare, ne in re tan gravi tanto tempore erratum fuiſſe?

ARTICVLVS IV.

An opiniones probabiles circa iuriſdictionem confeſſarij huic damnationi ſubiaceant?

SVMMARIVM.

Opinio, quæ docet poſſe abſolvere confeſſarium cum ſola iuriſdictione probabili, eſt certo falſa, & huic damnationi ſubiecta. n. 137.

Si vero adiungatur alia circunſtantia, quæ addat certitudinem iuriſdictioni pro valore Sacramenti, non incurrit damnationem. n. 138.

Aliquorum limitatio reijcitur. n. 139. & ſeqq.

An dum confeſſarius habet iuriſdictionem ex opinione probabili minus tuta, addatur aliqua circunſtantia, quæ reddat certam abſolutionem? n. 142.

Prima circunſtantia, ex eo quod Eccleſia dat iuriſdictionem ex errore communi. n. 143.

Secunda circunſtantia, ex eo quod Eccleſia ſuppleat iuriſdictionem independenter ab errore communi. n. 145.

Tertia circumſtantia ex poteſtate omnium Sacerdotum in peccata venialia. n. 146.

N Quam-

Digitized by Google

137. QVamvis non pauci authores cenſere videantur, licite poſſe abſolvi pœnitentem á confeſſario, cui ſolum ineſt iuriſdictio probabilis; illud tamquam certum ſupponendum eſt, opinionem, quæ aſſerit, abſolvi poſſe cum ſola iuriſdictione probabili, & eſſe certo falſam, & huic damnationi ſubiacere. Eſt enim certo falſum, quod liceat exponere fruſtrationi Sacramentum pœnitentiæ: atqui Sacerdos abſolvens cum ſola iuriſdictione probabili exponit fruſtrationi Sacramentum pœnitentiæ: ergo eſt certo falſum, quod licet. Maior eſt evidens, & conſtat etiam ex hac damnatione. Minor patet. Nam ſi coram Deo non eſt vera ea opinio probabilis de iuriſdictione Sacerdotis, ille quidem abſolvit ſine iuriſdictione; atqueadeo abſolutio eſt nulla.

138. Dixi *cum ſola iuriſdictione probabili*: Nam fieri poteſt, quod adiungatur aliqua alia circunſtantia, quæ ſuperaddat certitudinem illi iuriſdictioni pro valore Sacramenti, quod in præſenti articulo, & proxime ſequentibus, diſcutiendum eſt. Dixi quod *non pauci authores cenſere videntur, &c.* Nam per id verbum *videntur* ſignificavi, magis diſſidere à nobis voce, quam re: quia adhuc authores quærunt circunſtantiam, ex qua certa fiat iuriſdictio.

139. Dicunt aliqui, ſe audiviſſe à Theologis Romanis, qui adfuerunt tractatui de condemnatione harum propoſitionum, non fuiſſe intentionem Pontificis, nec Sacræ Congregationis, quod damnatio primæ propoſitionis intelligatur de ijs, quæ pertinent ad iuriſdictionem, cuius conceſſio, extenſio, vel limitatio ſpectat ad Eccleſiam; ſed dumtaxat de ijs, quæ ſunt iuris Diuini, ſcilicet de partibus Sacramenti Pœnitentiæ.

140. Id tamen, niſi recte intelligatur, anſam præbet errandi. Inquiro enim, an certum ſit, quod abſolvens iuxta opinionem probabilem de iuriſdictione, valide abſolvit; an potius ſit dumtaxat probabile? Si hoc ſecundum dicas, Sacramentum exponitur fruſtrationi; nam quod eſt mere probabile, fortaſſe eſt falſum coram Deo: fortaſſe ergo falſum eſt, quod ſic valide abſolvitur pœnitens. Si autem dicas, certum eſſe, quod is valide abſolvitur ab eo, qui abſolvit ex opinione mere probabili; quærendum eſt principiũ, vnde id fiat omnino certum.

141. Deinde, quia quamvis iuris Eccleſiaſtici ſit conferre, ampliare, aut reſtringere iuriſdictionem Confeſſarij; aſt quod nullus Sacerdos poſſit abſolvere ſine iuriſdictione, eſt iuris Divini; vt patet ev Concil. Trid. ſeſſ. 14. c. 7. illis verbis: *Perſuaſum ſemper in Eccleſia Dei fuit, & veriſsimnm eſſe Synodus hæc confirmat, nullius momenti abſolutionem eam eſſe debere, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut ſubdelegatam non habet iuriſdictionem.* Vbi vides, non dicere Concilium, Eccleſiam ſic ſtatuiſſe; ſed ſemper fuiſſe perſuaſum in Eccleſia Dei, nempe tamquam ſic à Domino inſtitutum. Præterea quia declarat, ita eſſe eſſentialem iuriſdictionem, vt abſque illa invalidum ſit Sacramentum. Conſtat autem non pertinere ad Eccleſiam ſtatuere aliquid circa eſſentialia Sacramentorũ. Vnde fit, quod ſi opinio probabilis de iuriſdictione ſit falſa coram Deo, & non aliunde proveniat iuriſdictio; deficit aliquid eſſentiale, atque adeo fruſtratur abſolutio.

142. Quæritur ergo in præſenti, an dum confeſſio fit coram confeſſario habente iuriſdictionem probabilem ex opinione probabili minus tuta, ſuperaddatur aliqua circunſtantia, quæ reddat abſolutionem omnino certam, v. g. eſt opinio multorum, quod

Digitized by Google

quod pœnitens Diœceſis Hiſpalenſis poſsit abſolvi virtute Cruciatæ à Sacerdote approbato ab Epiſcopo alterius Diœceſis. Id enim affirmant Enriquez, Valerus, Fay, Llamas, Portel, Ledeſma, Fernandez, Nuñus, Coninck Reginaldus, Ioannes a Cruze, Filliucius, & alij, quos refert & ſequitur Diana part. 1. tract. 11. reſolut. 7. contra Doctores alios, quos ibidem refert. An ſit vere probabilis poſt Bullam Clementis X. dicam inferius. Quæriturque, an qui vtitur hac opinione, reddat certam, & ſecuram abſolutionem ex aliqua circunſtantia?

Enriquez. Valer. Llamas. Portel. Ledeſm. Fernand. Nuñus. Coninck. Reginal. Ioann. à Cruce. Filliuc. Diana.

143. Tres circunſtantias, tamquam reddentes certam, & ſecuram abſolutionem, afferunt Doctores, quas oportet examinare. Primam. Quod vbi adeſt vera probabilitas circa iuriſdictionem confeſſarij, Eccleſia dat iuriſdictionem propter vtilitatem Fidelium, ſcilicet ex errore communi. Ita P. Thomàs Sanchez lib. 1. Sum. cap. 9. num. 35. P. Leſſius lib. 2. de Iuſt. cap. 29. dub. 8. num. 68. Diana part. 2. tract. 13. reſolut. 2. & apud ipſum Villalob. in Sum tom. 1. tract. 1. difficult. 13. n. 5. Malderus 1. 2. quæſt. 19. art. 5. diſp. 86. Martinez 2. 2. tom. 1. quæſt. 19. art. 6. dub. 6. concl. 7. Item Lugo Card. de Pœnit. diſp. 19. ſect. 2. n. 30. & apud ipſum Bonacina diſp. 2. de peccatis quæſt. 4. punct. 9. num. 19. Granad. 1. 2. controv. 2. tract. 92. diſp. 4. ſect. 4. Turrianus in Selectis part. 1. diſp. 21. dub. 1. Ioannes Sancius in Select. diſp. 44. n. 24. Item P. CaſtroPalao tom. 1. tract. 1. diſp. 2. punct. 5. n. 9. & apud ipſum vltra relatos, Enriquez lib. 5. de Pœnit. cap. 14. n. 3. & 4. & in Commentario litt. *G.* Coninck de Sacramentis diſp. 8. dub. 3. concl. 6. n. 22. & dub. 6. n. 47. Idem tenent in expoſitione huius primæ propoſitionis damnatæ Lumbier tom. 3. Sum. n. 1690. & Filguera §. *Circa autem.*

Tho. San. Leſſius. Diana. Villalob. Malder. Martin. Lugo. Bonacina. Granad. Turrian. Sancius. Caſt. Pal. Enriquez. Coninck. Lumbier. Filguer.

144. De ſecuritate huius fundamenti dubitat P. Salas 1. 2. quæſt. 21. tract. 8. diſp. vnic. ſect. 10. n. 101. & P. Suarez tom. 4. in 3. part. diſp. 26. ſect. 6. n. 8. ait. [Et quidem hic dicendi modus probabilis, non tamen certus, & hoc ipſo non omnino tollit dubium, nec dat rei certitudinem, quam quærimus.] Et adverſantur ei dicendi modo illi, qui cenſet, Regulam de errore communi conferente iuriſdictionem, non procedere in pertinentibus ad forum conſcientiæ, quales ſunt illi, quos ſuppreſſo nomine refert Paludanus in 4. diſt. 17. quæſt. 6. art. 2. num. 21.

Salas. Suarez. Palud.

145. Secunda circunſtantia ſimilis præcedenti, ob quam plurimi Authores cenſent, valorem Sacramenti Pœnitentiæ confecti cum opinione probabili circa iuriſdictionem, fieri certum, eſt, quia independenter à ſententia de valore iuriſdictionis ex errore communi cēſent, Eccleſiam ſupplere defectum iuriſdictionis ex ratihabitione de præſenti, eo quod Eccleſia videat ſic practicari, & id tolleret. Ita fere omnes Authores citati pro prima circunſtantia. Et poſt damnationem primæ propoſitionis ita ſentiendum eſſe ad praxim, affirmant Lumbier, & Filguera in explicatione primæ propoſitionis.

Lumb. Filgueir.

146. Tertia circunſtantia, ex qua authores communiter aſſerunt, reddi certo validam abſolutionem, quando datur ex opinione probabili circa iuriſdictionem, eſt, quod tunc pœnitens confiteatur aliqua peccata venialia. Dicunt enim, omnes Sacerdotes habere iuriſdictonem certam in venialia, & in mortalia iam rite confeſſa. Opinio autem probabilis circa iuriſdictionem facit, quod pœnitens accedat bona fide: cum ergo accedens bona fide confitetur peccata mortalia ſimul & venialia, abſolvitur directe à venialibus, & indirecte á mortalibus, ſi forte illa opinio eſt falſa coram Deo Et ita non periclitatur valor Sacramenti. Pro hoc dicendi modo ſtant P. Suarez, P. Thomàs Sanchez, imo fere

Suar. Th. Sanc.

Digitized by Google

re omnes Theologi, quos inferius referam.

147. Sunt tamen pro oppoſita ſententia tres alij authores, qui negant ineſſe hanc iuriſdictionem in venialia, quos inferius referam. Quæ tres circunſtantiæ diſcutientur in articulis ſequentibus.

ARTICVLVS V.

Examinatur primus dicendi modus circa certitudinem iuriſdictionis, ex eo quod Eccleſia ſuppleat defectum ex errore communi.

SVMMARIVM.

Error communis circa iuriſdictionem cum titulo putativo collato à legitimo Superiore, ſupplet defectum iuriſdictionis. n. 149.

Certum eſt, id eſſe verum etiam pro foro interno n. 150.

Probabile dumtaxat eſt, quod ſi deficiat titulus, vel non ſit à legitimo Superiore, Princeps ſupplet defectum. n. 151.

Et oppoſitam ſententiam docent multi n. 152.

Opinio communiter recepta, ſi apud Deum eſt falſa, eſt error communis. n. 153.

Si de probabilitate opinionis multi ſapientes dubitant, ſi coram Deo falſa eſt, error eſt, ſed non communis. n. 154.

Opinio probabilis circa iuriſdictionem, ſi coram Deo falſa eſt, certum eſt, quod Eccceleſia ſupplet defectum, ſi confeſſarius habet titulum putativum à legitimo Superiore. n. 155.

Si de probabilitate opinionis dubitent multi ſapientes, Eccleſia non ſupplet defectum. n. 156.

Quando opinio circa iuriſdictionem eſt communiter recepta, confeſſarius tamen non habet titulum, vel non à Superiore legitimo, Eccleſia non ſupplet defectum, & abſolutio exponitur fruſtrationi. n. 157.

Bulla Cruciata non eſt ſufficiens titulus ſine approbatione Ordinarij. n. 158.

148. QVærimus in præſenti, an is dicendi modus, quo aſſirmatur, [quoties adeſt opinio vere probabilis circa iuriſdictionem confeſſarij, propter errorem communem, certam manere eam iuriſdictionem] reddat Sacramentum pænitentiæ certo validum, & nullo modo expoſitum fruſtrationi?

149. Pro cuius claritate ſequentes poſitiones ſtatuo. Primam. Certum eſt, quod vbi adeſt error communis circa iuriſdictionem, cum titulo putativo collato à legitimo Superiore, Princeps ſupplet defectum iuriſdictionis. Hanc admittunt omnes Theologi, & iuriſperiti ex L. Barbarius. ff. de officio Prætoris. & ex cap. *In famis*. 3. q. 7. & ex alijs iuribus. Ita P. Thomàs Sanch. lib. 3. de Matrim. diſp. 22. n. 5. Et apud ipſum Roſella, Angelus, Sylveſter, Tabiena, Armilla, Navarrus, Gregorius Lopez, Humada, Paludanus, Cayetanus, Metina, Petrus de Soto, Palacios; Angles, Enriquez, Aragon, Ludovicus Lopez, Manuel Rodriguez, Vega, & ex recentioribus ibidem tenent omnes, nemine dempto. Neque invenio authorem aliquem, qui contradicat. Huius rei fundamentum pro materijs iuris Eccleſiaſtici nititur in citato cap. *Infamis*. vbi ſic dicitur: *Si ſervus, dum putaretur liber, ex delegatione ſententiam daret, quamvis poſtea in ſervitutem depulſus ſit, ſententia ab eo dicta, rei iudicatæ firmitatem tenet.* Vbi decernitur, quamvis ſervus ſit incapax iuriſdictionis, ſi tamen communiter ignoretur eſſe ſervus, & ex delegatione exercuerit iuriſdictionem, geſta per ipſum valent, non quia habuerit verum titulum ad exercitium iuriſdictio-

Th. Sanc. Roſella. Angelus. Sylveſter. Tabiena. Armilla. Navarr. Gre. Lop. Humada. Palud. Cayet. Metin. Pet Soto. Palac. Angles. Enriq. Aragon. Lud. Lop. Ma. Rod. Vega.

ctionis, ſed quia Princeps propter vtilitatem publicam illa facit valida.

150. Secundam. Certum eſt, id verificari tam pro foro interno, quam pro externo. Ita tenent P. Thomàs Sanchez vbi ſup. Et omnes ibidem ab eo allegati, neque aliquis eſt qui contradicat, niſi quod Paludanus in 4. diſt. 17. quæſt. 6. art. 2. n. 21. refert, aliquos, ſuppreſſo nomine, ſentire oppoſitum. Id tamen non eſt reputandum. Tum quia prædicti ſic allegati ignoti ſunt: tum quia reliqui omnes hanc poſitionem admittunt. Et ratio eſt manifeſta, quia cum iura non diſtinguant inter forum internum, & externum, nec nos diſtinguere debemus. Videatur. P. Thomàs Sanch. citatus num. 13.

Th. Sanc. *Palud.* *Th. Sanc.*

151. Tertiam. Probabile dumtaxat eſt, & non certum, quod etiam ſi deficiat omnino titulus, vel non ſit à legitimo Superiore collatus, Princeps ſupplet defectum. Patet poſitio ex eo, quod quamvis aliqui doceant, valere geſta per eum, qui eſt in poſſeſſione officij cum communi errore, quos citat P. Thomàs Sanch. vbi ſup. num. 48. communior tamen ſententia docet, neceſſario requiri titulum putativum, & quod is titulus à legitimo Superiore collatus fuerit. Ita P. Thomàs Sanchez n. 49. & apud ipſum Speculator, Ioannes Andreas, Archidiaconus, Innocentius, Antonius, Ancharranus, Imola, Cardinalis, Enricus, Abbas, Stephanus, Bartolus, Angelus, Fulgoſſius, Guillielmus, Iaſon, Baldus, Albericus, Paulus, Corneus, Socinus, Tiraquellus, Roſella, Sylveſter, Tabiena, Armilla, Navarrus, Covarrub. Gregorius Lopez, Humada, Horoſcius, Antonius, Gabriel, Vgolinus, Sbrozius, Caietanus, Metina, Palacios, Enriquez, & Aragon.

Th. Sanc. Specul. Ioã And. Archid. Innocen. Anton. Anchar. Imolá Cardin. Enric Abb. Stephan. Bart. Angel Fulgoſ. Guiliel. Iaſon. Baldus. Alber. Paul. Corneus Socin. Tiraq. Roſell. Sylveſt. Tabien. Armill. Nauarr. Covarru. Gre Lop Humad. Horoſc. Anton. Gabr. Vgol Horoze. Caietan. Metin. Palac. Enriq Aragon.

152. Oppoſitam opinionem docentem, ſufficere errorem communem cum poſſeſſione officij, nec requiri vllum titulum, apud Thomam Sanchez citatum docent Innocentius, Oſtienſis, Ioannes Andreas, Decius, Salicetus, Fellinus, Petrus, Cynus, Fulgoſus, Cardinalis, Burgos de Paz, & alij. Et præcipue Baſilius de Leon, qui mordicus defendit hanc opinionem lib. 5. de Matrimon. cap. 20.

Innocent. Oſtienſe. Ioã And. Decius. Salicet. Fellin. Petr. Cyn. Fulgoſ. Cardin. Burg. de Paz. Baſil. de Leon.

153. Quartam. Opinio vere probabilis, quæ vt talis recepta eſt à Sapientibus, ſi apud Deum falſa eſt, eſt error communis. Patet: quia eam admittunt communiter ſapientes; & quod ſapientes admittunt, inſipientes credunt, nec diſſentiunt, & ideo communis eſt omnibus talis error.

154. Quintam. Si opinio non eſt communiter recepta á Sapientibus tamquam vere probabilis, ſed multi ſapientes dubitant de probabilitate eius, ſi coram Deo falſa eſt, error eſt, ſed non communis. Patet: quia non eſt communis, quæ non admittitur communiter. Et hæc eſt opinio tenuiter probabilis, de qua loquitur tertia propoſitio damnata in hoc decreto, quam explicabo ſuo loco.

155. Sit prima concluſio. Quando datur opinio vere probrbilis circa iuriſdictionem confeſſarij, ſi ea opinio coram Deo falſa eſt, certum eſt, quod Eccleſia ſupplet defectum iuriſdictionis, ſi confeſſarius habet titulum putativum á legitimo Superiore collatum. v.g. Eſt opinio aliquorum, privilegia, quibus gaudent Regulares ad abſolvendum á reſervatis, revocari per Iubileum anni Sancti: & oppoſita opinio eſt aliorum aſſerentium, non revocari. De quo videndus eſt Lugo Cardinalis de Pænitentia diſp. 23. ſect. 8. á num. 144. Si hæc ſecunda opinio coram Deo falſa eſt, eſt error communis, vt pote opinio communiter recepta, vt conſtat ex Cardin. Lugo ibidem n. 145. & ex Diana tom. 1. tract. de Bulla Cruciatæ reſolut. 100. Deinde regulares (de quibus loquimur) habent titulum ſaltem putativum, qui conſiſtit in privilegio Pontificis, & approbatione

Lugo. Diana.

Digitized by Google

batione Ordinarij illius Diœceſis, in qua habitant. Cum ergo certum ſit ex prima poſitione, in tali errore communi cum titulo putativo á legitimo Superiore collato ſuppleri iuriſdictionem à Principe; & ex ſecunda poſitione certum ſit, id valere tam pro foro interno, quam pro externo; ſit, in tali caſu regulares ita abſolventes (ſi falſa ſit coram Deo ea opinio) habere iuriſdictionem ab Eccleſia, & abſolutionem ab eis datam eſſe certo validam.

156. Secunda concluſio. Quando opinio circa iuriſdictionem confeſſarij talis eſt, vt de eius probabilitate dubitent multi ſapientes, Eccleſia non ſupplet defectum iuriſdictionis, atque adeo ex hoc capite relinquitur abſolutio expoſita fruſtrationi, v.g. Eſt opinio aliquorum, quod virtute Cruciatæ poſſunt abſolvi Regulares á reſervatis. De probabilitate huius opinionis dubitant multi viri dari. De quo videndi ſunt Lugo Card. diſp. 20. de Pœnitent. ſect. 9. & P. Moya tom. 1. ſelectar. tract. 3. diſp. 8. quæſt. 8. §. 3. & Raymundus Lumbier tom. 3. in primam propoſitionem damnatam §. 3. n. 1696. de qua inferius late dicam. Cum ergo hæc opinio (ſi coram Deo falſa eſt) non ſit error communis iuxta poſitionem quintam, in tali caſu non ſupplet iuriſdictionem Eccleſia; cum eam ſuppleat dumtaxat cum errore communi.

Lug. Car. Moya. Lumbier.

157. Sit tertia concluſio. Quando opinio circa iuriſdictionem eſt communiter receepta, vt probabilis á Sapientibus, quamvis ſi coram Deo falſa eſt, ſit error communis, non tamen detur titulus, vel ſi datur non ſit collatus à ſuperiore legitimo, probabile eſt quod Eccleſia (ex hoc capite erroris communis) non ſupplet iuriſdictionem; atque adeo in tali caſu abſolutio exponitur fruſtrationi, & Sacramentum non redditur certo validum, v.g. Eſt opinio aſſerentium, Confeſſarium exiſtentem in Diœceſi Hiſpalenſi, & approbatum ab Ordinario Cordubenſi, poſſe virtute Cruciatæ eligi ad confeſſionem Diœceſani Hiſpalenſis. Cum ergo conſtet ex tertia poſitione, nihil prodeſſe errorem communem pro ſupplenda iuriſditione, niſi detur titulus ſaltem putativus, iſque á legitimo Superiore collatus; & in tali caſu is confeſſarius habeat titulum à Superiore Cordubenſi, qui non eſt legitimus Superior ad approbationem talis confeſſarij; ſequitur, quod non habet titulum putativum à legitimo Superiore collatum; atque adeo probabile eſt, quod nō abſolvit valide, & conſequenter exponit Sacramenmentum fruſtrationi.

158. Nec ſatisfacies, ſi dicas, ſufficientem titulum eſſe Bullam Cruciatæ. Contra enim eſt. Nam Bulla Cruciatæ per ſe ſolam non eſt titulus ſufficiens, vt confeſſarius gaudeat iuriſdictione, ſed requiritur etiam pro titulo, quod ipſe deſignatusd ſit ad audiendas confeſſiones deſignatione, aut approbatione facta á legitimo Superiore; alioqui Sacerdos quilibet haberet titulum ſufficientem, ex eo quod Pœnitens haberet Bullam Cruciatæ. Quod ſatis eſt abſurdum.

ARTICVLVS VI.

Diſcutitur ſecundus dicendi modus circa certitudinē iuriſdictionis, ex eo quod independenter ab errorè communi Eccleſia ſuppleat iuriſdictionem

SVMMARIVM.

Sententia communis proponitur, quod Eccleſia ſupplet iuriſdictionem independenter ab errore communi. n. 159. & ſeqq.

Defenditur vt certa prædicta ſententia ex eo, quod conſtat ex iure, quod conſuetudo dat iuriſdictionem. n. 161.

Iuriſdictio Prælatorum Regularium partim habetur ex cōſuetudine. n. 162

Archiepiſcopus aliquando habet extēſionē iuriſdictionis ex cōſuetudine. n. 164

Con-

Digitized by Google

Conſuetudo eſt in Eccleſia, quod confeſſarij abſolvant ex opinione vere, & practice probabili circa iuriſdictionem. n. 165.

Doctores, qui affirmant, dari eam conſuetudinem. n. 166. & ſeqq.

159. CVm ex articulo præcedenti compertum ſit, non ſemper errorem communem eſſe ſatis ad reddendum certum valorem iuriſdictionis confeſſarij neque ſemper ſupplere Eccleſiam iuriſdictionem ex præfato errore communi, quærimus in præſenti, an certum ſit, & non ſolum probabile, quod independenter á tali errore communi Eccleſia ſuppleat defectum iuriſdictionis confeſſarij, quoties datur opinio vere probabilis circa præfatam iuriſdictionem, quæ recepta ſit vt vere probabilis inter Doctores, & de cuius probabilitate non dubitetur inter ſapientes.

160. Communiſſima ſententia eſt inter Doctores, quod Eccleſia ſupplet defectum iuriſdictionis, ſi forte ille defectus contingit, dum confeſſarius vtitur opinione vere probabili. Ex quibus aliqui id docent accidere ex errore communi, de quibus dictum eſt art. anteced. Alij autem id affirmant ſine recurſu ad errorem communem. Ita Lugo Cardin. P. Arriaga, & Bonacina infra citandi in hoc art. Henriquez lib. 2. de Pœnit. cap. 14. n. 3. Trullench. lib. 1. Bul. §. 7. c. 1. dub. 2. 9. P. Caſtro Palao tom. 1. tract. 1. diſp. 2. punct. 5. n. 9. P. Leſſius lib. 2. cap. 29. dub. 8. n. 68. aſſerens: *Non ſolum error communis, ſed etiam probabilis Doctorum opinio efficit, vt Eccleſia det iuriſdictionem.* P. Gaſpar Hurtado diſp. 10. de Pœnit. diffic. 6. Sed operæ pretium eſt, inquirere principium certum, ex quo ea aſſertio non maneat intra metas probabilitatis, ſed remaneat omnino certa.

Lugo Car. Arriaga. Bonacina. Enriq. Trull. Caſt. Pal. Leſſius. Gaſ. Hur.

161. Dicendum ergo eſt, certum eſſe, quod Eccleſia ſupplet iuriſdictionem confeſſarij, quoties datur opinio probabilis de iuriſdictione, quæ opinio habeat ſupradictas qualitates. Probatur. Nam certum eſt in iure, quod *conſuetudo dat iuriſdictionem.* Ex cap. *Cum contingat*: de foro compet. vbi ſic ſtatuitur: *Niſi forte hi, quibus delinquentes ipſi deſerviunt, ex indulgentia, vel conſuetudine ſpeciali iuriſdictionē huiuſmodi valeant ſibi vēdicare.* Et Gloſſa ibi adiuncta verb. *Vel conſuetudine*, ait: *Nota, quod conſuetudo dat iuriſdictionem*, & ex cap. *Romana*, de ſent. Excommunicat. in 6. prohibens iuriſdictionem quibuſdam abſolvendi á cenſuris ſubiungit Pontifex: *Salva contraria ſuper hoc conſuetudine, ſi quam habent.* Vbi Gloſſa repetit. eadem verba ſupra relata, quod *conſuetudo dat iuriſdictionem.* Idem conſtat ex cap. *Romana*, de foro compet. in 6. & Gloſſa ibidem verb. *Conſuetudine.* & cap. *Vt litigantes*, de officio Ordinarij. & cap. *Dudum.* §. *Scilicet.* de Electione. & cap. *Cum quidam* de Except. in 6. illis verbis: *De re per Eccleſiaſticum Iudicem iudicata, in caſu, quod ad eum pertinet cognitio de conſuetudine, vel de iure, &c.* Vbi Gloſſa repetit eadem verba, quæ ſupra. Et cap. *Duo ſimul.* de officio Ordinarij dicitur: *Cum ſit in Canonibus definitum, primates, vel Patriarcas nihil iuris præ cæteris habere, niſi quantum Sacri Canones concedunt, vel priſca illis conſuetudo contulit ab antiquo.* Conſtat etiam ex Concil. Trident. ſeſſ. 22. in decret. de Reform. cap. 3. illis verbis: *Si alicui ex prædictis dignitatibus in Eccleſijs Cathedralibus vel Collegiatis de iure, ſeu CONSVETVDINE iuriſdictio, adminiſtratio, vel officium non competat, &c.* Ex quibus verbis patet, iuriſdictionem competere ex conſuetudine.

162. P. Suarez tom. 4. de Relig. tract. 8. lib. 2. cap. 9. num. 3. docet, iuriſdictionem Prælatorum Regularium excem- *Suarez.*

exemptorum introductam eſſe partim privilegijs Pontificum, partim conſuetudine. In quo ſic diſſerit: *Addit Navarrus Comment. 2. de Regular. num. 65. hanc iuriſdictionem magna ex parte introductam, vel auctam eſſe [conſuetudine, quæ vim habet dandi iuriſdictionem.] cap. Duo ſimul. de offic. Ordin. Quod etiam repetit comment. 3. de Regular. in fine. Et ideo conſuetudinum etiam eſt habenda ratio: nam ratione illarum fieri poteſt, vt tota iuriſdictio ſit à Prælato Religioſo quo ad omnia delicta, vel quod aliqua ſint Epiſcopo reſervata, &c.*

163. Sequitur hanc doctrinam eiſdem terminis P. Pellizarius tom. Pellizar. 2. tract. 10. cap. 10 n. 42.

Barboſa. 164. Barboſa de poteſt. Epiſcopi part. 1. tit. 4. num. 36. docet Archiepiſcopum poſſe vi *conſuetudinis* exercere iuriſdictionem in Diœceſi ſuffraganea. Et probat ex cap. de foro compet. in 6. & in cap. 1. de Pœnis in 6. & citat Marcum Antonium Genuenſ. in Mar. An. praxi Eccleſ. Neapol. cap. 70. Quarantam in Summa Bularij verb. *Archie-* Quarant. *piſcopi authoritas.* verſu 25. & alios.

165. Atqui praxis eſt, & conſuetudo in tota Eccleſia, quod confeſſarij abſolvant ex opinione vere & practice probabili circa iuriſdictionem; ergo certum eſt, quod ex tali conſuetudine, habent confeſſarij veram iuriſdictionem.

166 Quod autem detur talis conſuetudo, negari non poteſt: quia eam affirmant communiter Doctores, quorum communis opinio in quæſtione facti facit certitudinem moralem, vt probavi in 1. part. Criſ. Theol. diſp. 12. cap. 5. n. 73. (vltra experientiam, qua omnes videmus, ita practicari Suarez. apud Sapientes) P. Suarez tom. 4. in 3. part. diſp. 27. ſect. 5. n. 7. ait. *Confirmatur ex vniuerſali Eccleſiæ conſuetudine, quæ eſt ſufficiens ſignum iuriſdictionis, vt ſupradictum eſt. Eſt autem vniuerſalis Eccleſiæ vſus, vt Sacerdotes ſecurè vtantur huiuſmodi iuriſdictione* (probabili) *in adminiſtratione huius Sacramenti.* Et quamvis P. Suarez, n. 8. dixerit, hunc diſcurrendi modum eſſe probabilem; non tamen dixit, eſſe ſolum probabilem conſuetudinem Eccleſiæ, ſed illam tradit vt indubitabilem.

167. Lugo Cardin. diſp. 19. de Lug. Car. Pœnit. ſect. 2. num. 31. agens de hac conſuetudine abſolvendi cum iuriſdictione probabili, ita aſſerit. *Et hæc eſt PRAXIS omnium fidelium, & totius Eccleſiæ.* Et idem repetit num. 33. & 34.

197. P. Arriaga tom. 8. Curſus Arriaga. Theol. diſp. 39. ſect. 5. ſubſect. 2. n. 43. agens de hoc modo iuriſdictionis probabilis, ſic ait: *Cum ergo univerſalis Eccleſia CONSVETVDO ſit, vti ſecure ea iuriſdictione probabiliter præſumpta, cenſetur Eccleſia eam tacite approbare.*

169. Diana part. 3. tract. 2. reſol. Diana. 3. §. *Vnde.* ſic ait: *Ad VSVM vero univerſalis Eccleſiæ, quem Peregrinus adducit* (in contrarium) *neſcio, quomodo poſſit illum probare; imo contrarium apparet ex communi Doctorum ſententia, vt ſuprà viſum eſt, & confeſſarij paſsim abſolvunt cum opinione probabili, etiam in caſu, in quo agitur de eorum iuriſdictione.*

170. Eamdem conſuetudinem ſupponunt communiter Theologi dum aſſerunt cum magna aſſeveratione, quod quoties adeſt opinio vere probabilis circa iuriſdictionem, Eccleſia illã ſupplet. Quæ firma aſſertio ſupponit ita practicari in Eccleſia.

171. Audiendus eſt Bonacina Bonac. tom. 2. diſp. 5. de Sacrament. Pænitent. quæſt. 7. punct. 5. §. 4. num. 5. vbi ſic ait: [Ex quo infertur, eum, qui ſequitur opinionem probabilem Doctorum ſentientium, ipſum habere iuriſdictionem abſolvendi á reſervatis, ſeu privile-

vilegium abſolvendi non eſſe revocatum, valide agere, quæ agit, ac ſi re ipſa iuriſdictionem haberet, & privilegium non dum eſſet revocatum, etiam ſi forte opinio illa probabillis á parte rei non ſubſiſtit, ſed falſis realiter nitatur fundamentis: nam Eccleſia ſupplet iuriſdictionem; alioquin ſequerentur eadem incommoda, quæ ſequerentur, Eccleſia non ſupplente iuriſdictionem, quando adeſt error communis, & titulus coloratus. Et hoc eodem modo communiter loquuntur Theologi fere omnes. Quo pacto non loquerentur Authores, ſi non eſſet ita in praxi receptum. Quid autem eſt praxis communis, niſi conſuetudo?

ARTICVLVS VII.

An Eccleſia ſuppleat iuriſdictionem, quando opiniones ſunt tenuis probabilitatis? & quæ illæ ſint?

SVMMARIVM.

Duplex genus opinionum probabilium, aliud teenuiter probabilium, & aliud verè probabilium. n. 172.

Opiniones tenuiter probabiles non ſunt vere probabiles. n. 173.

Opiniones tenuiter probabiles ſunt practice improbabiles. n. 174

Improbabile eſt, quod liceat dirigere conſcientiam, ex opinione tenuiter probabili. n. 175.

Opiniones tenuiter probabiles ſunt dubiæ probabilitatis, ex quibus reſultat dubium practicum. n. 176.

172. NOtanter dixi articulo præcedenti, hanc iuriſdictionem ſuppleri ab Eccleſia, *quando opiniones ſunt receptæ tamquam probabiles, ita vt de earum probabilitate non dubitetur inter ſapientes.* Nam ſi hæc qualitas deſit opinionibus, non ſupplet Eccleſia. Pro cuius claritate notandum eſt, ex hoc decreto Innocentij XI. conſtare, eſſe duplex genus opinionis. Aliæ enim ſunt vere probabiles, quæ communiter recipiuntur vt tales; & aliæ ſunt tenuiter probabiles, id eſt (vt ſuo loco probabo) dubiæ probabilitatis, de quarum probabilitate dubitant viri ſapientes. De quibus late dicam diſert. 3. in explicatione tertiæ propoſitionis. Et in hoc ſecundo genere opinionum aſſero, Eccleſiam non ſupplere iuriſdictionem.

173. Probatur primo. Nam conſuetudo, quæ datur abſolvendi iuxta opiniones probabiles, eſt iuxta illas, quæ ſunt vere probabiles; ſed opiniones tenuiter probabiles non ſunt vere probabiles: ergo in his non datur talis conſuetudo: ergo non licet abſolvere iuxta has opiniones. Minor patet. Nam Innocentius XI. in damnatione tertiæ propoſitionis, opiniones tenuiter probabiles excludit á numero probabilium; cum expreſſe aſſerat, imprudenter operari eum, qui operatur iuxta opinionem tenuiter probabilem.

174. Probatur ſecundo. Nam Eccleſia non ſupplet iuriſdictionem iuxta opiniones, quæ ſunt practice improbabiles; ſed opiniones tenuiter probabiles ſunt practice improbabiles: ergo Eccleſia non ſupplet iuriſdictionem iuxta opiniones tenuiter probabiles. Maior, & conſequentia ſunt manifeſtæ.

175. Minor probatur dupliciter. Primo. Nam ex damnatione tertiæ propoſitionis conſtat, improbabile eſſe, quod poſſimus dirigere conſcientiam ex opinione tenuiter probabili; ſed id eſt eſſe in praxi, ſive practice improbabilem: ergo opinio tenuiter probabilis eſt practice improbabilis.

176. Secundo probatur eadem minor. Opinio tenuiter probabilis eſt opinio dubiæ probabilitatis, vt oſtendam diſertatione 3. Sed opinio dubiæ

probabilitatis eſt practice improbabilis ex dictamine reflexo : ergo opinio tenuiter probabilis eſt practice improbabilis. Probatur minor: quia improbabile eſt , quod poſſit quis regere conſcientiam ex opinione dubiæ probabilitatis; cum dubia probabilitas involvat dubium practicum , cum quo nemini licet operari, niſi in partem tutiorem, & ſtrictiorem. De quo vide quæ dixi in 3.part.Criſ.Theol.diſp.56. c.9.art.3.Sed ideſt eſſe practice improbabilem, ſaltem ex dictamine reflexo: ergo opinio dubiæ probabilitatis eſt practice improbabilis, ſaltem ex dictamine reflexo.

177. Recenſere omnes opiniones quæ ſunt tenuiter probabiles , & verſantur circa iuriſdictionem confeſſarij, non eſt facile, nec in præſenti vacat: eſt tamen operæ pretium de aliquibus, quæ frequentius ocurrere poſſunt in praxi, iudicium ferre.

QVÆSTIO I.

An ſit tenuiter probabilis , atque adeo explodenda, opinio, quæ docet, poſſe abſolvi Regulares à reſervatis virtute Cruciatæ?

§. I.

Refertur ſententia laxior cum ſuis fundamentis.

SVMMARIVM.

Quantum laborarunt Pontifices in reprobanda opinione de abſolutione Regularium à reſervatis virtute Cruciatæ? n.178.

Quam abſurdum ſit aſſerere certũ eſſe quod Pontifex ſupplet iuriſdictionem circa abſolutionem Regularium à reſervatis virtute Cruciatæ? n. 179.

Authores qui poſt Bullam Vrbani affirmant, poſſe regulares abſolvi virtute Cruciatæ. n.180.

Primum eorum fundamentum ex eo quod Cruciata concedit omnibus electionem confeſſarij pro abſolutione à reſervatis. Et quod Cruciata revocat decreta Pontificum. n.181.

Secundum, quod illi Pontifices declararunt ſuam, non vero ſucceſſorum intentionem. n. 182.

Tertium, quod Commiſſarius Cruciatæ revocat privilegia Superioribus Regularium conceſſa. n.183.

Et quod attinet ad privilegia Regularium, quæ excipiuntur in Bulla , intelligitur ſolum de indulgentijs. n. 114.

Quartum, quod revocatio facta à Pontificibus debuerit renovari , & intimari quolibet anno. n.185.

Quintum , ex eo quod à Conſtitutione Vrbani ſupplicatum fuerit. n. 186.

Sextum ex multitudine Authorum, qui eam opinionem tuentur. n.187.

178. LAborarunt Sanctiſſimi Romani Pontifices Clemens VIII. Et Vrbanus VIII. vt exulare facerent opinionem , quæ docet , poſſe Regulares abſolvi â reſervatis virtute Cruciatæ; pro cuius probabilitate excludenda emiſerunt Bullas in quibus declaraverunt, non eſſe intentionis Sedis Apoſtolicæ, id concedere Regularibus in Bulla Cruciatæ. Et tamen id non eſt viſum ſtatis aliquibus Recentioribus, vt talem opinionem velint á probabilitatis gradu excludere, non ſine conſcientiarum periculo.

179. Et mihi quidem videtur abſurdiſſimum, quod hi recentiores velint, certum eſſe, quod Pontifex Romanus ſupplet iuriſdictionem circa abſolutionem à reſervatis datam regularibus virtute Cruciatæ ; cum plures Pon-

Digitized by Google

Pontifices Romani oppoſitum declaraverint. Et quamvis hac de re, plurima ſint ſcripta ab Authoribus, dicam breviter ſententiam meam. Et qui plura deſiderat, legat Cardinalem de Lugo de Pœnit. diſp. 20. ſect. 9. & P. Mathæum de Moya tom. 1. ſelect. tract. 3. diſp. 18. quæſt. 8.

Lugo. Moya.

180. Prima opinio docet, adhuc poſt Bullam Clementis VIII. & poſt aliam Urbani VIII. poſſe Regulares abſolvi à reſervatis virtute Cruciatæ, à quolibet Sacerdote approbato ab Ordinario; quamvis aliqui eius opinionis fautores limitent ad confeſſarios eiuſdem Religionis. Apud P. Mathæum de Moya loco citato invenies plurimos Authores, qui ante Bullam Vrbani VIII. docuerunt, id eſſe licitum. Et poſt Bullam Vrbani, ea diligentia, qua ſolet, refert Ludovicum à Cruce, Petrum de Leon, Trullenkum, Thomam Hurtado, Candidum, Leandrum à SS. Sacram. Remigium, Drepanum, Acacium de Velaſco, Arauxo, Ioannem Martinez de Prado, Barnabam Gallego, Antonium Baco, Chriſtoph. à S. Ioſeph, & Ludouicum à Conceptione, & eam noviſſime propugnat Mag. Hozes in appendice ad expoſitionem propoſitionis 1. ex damnatis. Quorũ præcipua fundamẽta ſunt hæc.

Ludov. à Cruce. Pet. de Leon. Trullen. Th Hurt. Cand. Leand. à Sacram. Remig. Drepan. Acac. de Velaſco. Aranxo. Ioann. Martin. de Prado. Barnab. Gallego. Baco. Chriſt. à S. Ioſeph. Ludov. à Concept. Hozes.

181. Primum. Nam Bulla Cruciatæ vniuerſaliter concedit omnibus Fidelibus, qui eam acceperint, vt poſſint eligere quemlibet Confeſſarium approbatum ab Ordinario, pro abſolutione à reſervatis. Deinde quamvis Clemens VIII. & Urbanus VIII. declaraverint, non eſſe ſuæ intentionis id concedere Regularibus; aſt poſt mortem eorum Pontificum, cum conceditur nova Bulla Cruciatæ, per eã clauſulam generalem revocantur ea decreta horum Pontificum; atque adeo poſt mortem illorum manet hæc facultas, ſicut ante illa decreta.

182. Secundum. Quia Clemens VIII. ſolum declaravit ſuam intentionem circa intelligentiam eius privilegij generalis de abſolutione Regularium à reſervatis, & ſimiliter Vrbanus VIII. non vero intentionem ſuorum ſucceſſorum; ſucceſſores autem nihil declararunt de intentione ſua: ergo clauſula generalis Bullæ datæ à ſucceſſoribus intelligi poteſt in ſua vniverſalitate, cum prædicti ſucceſſores eam vniuerſalitatem non limitarint.

183. Tertium. Nam privilegia conceſſa Superioribus Religionum, ne ſubditi gaudeant facultate eligendi confeſſarium pro reſervatis, conceſſa ante Clementem VIII. & revalidata à Clemente, & Vrbano, revocat Commiſſarius generalis Cruciatæ authoritate Apoſtolica; conceditur enim Commiſſario, vt poſſit ſuſpendere omnes alias facultates, illis verbis: *Vt ſuſpendere poſſit, illo anno durante, omnes ſimiles, vel diſsimiles indulgentias, & facultates ab eiſdem, & Sede Apoſtolica, vel eius authoritate, quibuſvis Eccleſijs, Monaſterijs,* &c. *etiam ſi clauſulas aliquas contra ſuſpenſionem facientes continerẽt.* Et ita de facto eas ſuſpendit Commiſſarius. Ergo ſuſpenſa remanent ea privilegia conceſſa Superioribus, atque adeo ſubditi expediti manent ad vtendum privilegio eligendi Confeſſarium pro reſervatis.

184. Quod ſi dicas, excipi in Bulla Cruciatæ privilegia conceſſa Superioribus Religionum, ne poſſint ſuſpendi, illis verbis: *Exceptis tamen conceſsis ordinum mẽndicantium Superioribus, quoad eorum fratres tãtum.* Reſpondent hanc clauſulam intelligi de indulgentijs dumtaxat.

185. Quartum. Nam revocatio facta à Clemente, & Vrbano, qua revocant privilegium vniuerſale Cruciatæ, ne Regulares potiantur eo privilegio eligendi Confeſſarium pro reſervatis, non eſt renovata quolibet anno in nova promulgatione Cruciatæ;

126. Hinc oritur quæſtio, an qui ſic confitetur venialia, non determinando quæ; ſed ſolum determinando ſpeciem, faciat contra hanc damnationem; & ſententia, quæ docet ita fieri poſſe in praxi, ſubijciatur huic damnationi. Nec deſunt, qui cenſeant, illam ſic ſubijci.

127. Dicendum tamen eſt, hanc ſententiam, quod [ſufficit confiteri ſpeciem peccati venialis, quamvis non determinetur individua peccatorum,] non eſſe ſolum probabilem, ſed omnino certam. Et ideo non ſubijci huic damnationi. Pro hac ſententia non refero Authores, quia nemo, quem viderim, hanc quæſtionem verſat. Id tamen ita eſſe, oſtendam ex doctrinis communibus, & certis Theologorum.

128. Oſtendo primo, aperiendo diſcrimen inter conſecrationem, & abſolutionem. Nam conſecratio eſſẽtialiter conſtituitur ex pronomine demonſtrativo *Hoc*, vel *hic*; quod pronomen pro ſua ſignificatione poſtulat determinationem talis hoſtiæ numericæ, vel talium hoſtiarum. Abſolutio autem non conſtituitur ex pronomine demoſtrativo; nec Sacerdos in abſolutione dicit, [Abſolvo te ab *his* peccatis.] Ergo inter hæc duo datur diſcrimen meridiana luce clarius, ratione cuius conſecratio petat determinationem individui hoſtiæ; quod non invenitur in abſolutione. Corruit ergo totum fundamentum eius opinionis.

129. Oſtendo ſecundo ex enormi abſurdo, quod ex ea Recentiorum opinatione reſultat. Pro cuius intelligentia præmitto id, quod Paulus V. in ſuo Rituali Romano præcipit practicari circa confeſsionem moribundi. Sic enim præcipit. *Si inter confitendum, vel etiam antequam incipiat confiteri, vox, & loquela ægro deficiat, nutibus & ſignis conetur Sacerdos, quo ad eius fieri poteri, peccata pænitentis cognoſcere; quibus vtcumque vel in genere, vel in ſpecie cognitis, vel etiam ſi confitendi deſiderium, ſive per ſe, ſive per alios oſtenderit, abſolvendum eſt.* Et quamvis aliqui, quos ſuppreſſo nomine refert Lugo Cardin. diſp. 17. de Pœnit. ſect. 4. conati ſint ex frivolo fundamento eludere vim huius obligationis, quam Pontifex imponit Parochis; tamen ipſe Cardinalis optime convincit ibidem de falſitate eam reſponſionem.

130. Tum ſic. Iuxta eam opinationem, qui confitetur peccata non determinando individuum, á nullo peccato abſolvitur; ſicut qui conatur conſecrare aliquas hoſtias non determinando individuum, nullam conſecrat: ſed moribundus, qui confitetur in genere peccata ſua, vel per ſigna, & nutus, non determinat individuum: ergo is moribundus á nullo peccato abſolvitur, quamvis confiteatur in genere, vel per ſigna. Ergo perperam præcipit Pontifex (abſit) quod moribundus abſolvatur, ſi confiteatur in genere, vel per ſigna & nutus. Conſequens eſt abſurdiſſimum: ergo & antecedens, vnde infertur.

131. Oſtendo tertio. Solet enim contingere, quod homo, præcipue ruſticus, confitetur ſolum, ſe commiſiſſe multa periuria, neque vllo modo poteſt dicere, aut determinare numerum. In tuo caſu, licet confeſſarius debeat examinare aliquo modo multitudinem, vel per ſingulos dies, hebdomades, aut menſes; tamen non confitetur peccata individuando illa. Et tamen Theologi dicunt, ſic abſolvendum eſſe. Sed iuxta relatam opinationem, dum non determinat individuationem peccatorum, non manet abſolutus: ergo á nullo periurio manebit abſolutus. Quod eſt abſurdum.

132. Confirmatur. Nam illi Miſſionarij Authores eius opinationis, dicunt

cunt abſolvendum eſſe hominem, qui incapax fuerit explicandi non ſolum numerum, ſed neque ſpecies peccatorum, ſed ſolum capax eſt dicendi, ſe accuſare de ſuis peccatis: quomodo ergo hic determinantur peccata? aut, ſi non eſt neceſſe ad valorem abſolutionis determinari in hoc caſu peccata læthalia, quomodo aſſeritur determinanda eſſe venialia nec aliter poſſe ab vllo veniali abſolvi?

133. Oſtendo quarto. Nam ſenſus verborum abſolutionis non poſtulat ex vi ſuæ ſignificationis individuationem peccatorum; quod ſi in confeſſione peccatorum lethalium, hæc individuanda ſunt, id ita eſt, quia conſtat ex Concilio Tridentino, Lateranenſi, & Florentino, ita debere fieri, quia ſunt materia neceſſaria: ergo dum neque ex Concilij, nequa ex alio vrgenti fundamento conſtat, determinandum eſſe individuum peccati venialis, fruſtra id exigitur.

134. Antecdens patet. Nam ſi ſequamur ſenſum, quem vi detur ponere S. Thomás 3. p. q. 84. art. 3. ad 5. nempe. *Ego tibi Sacramentum abſolutionis impendo*; aut ſi ſequamur ſenſum, quem P. Suarez affirmat tom. 4. in 3. part. diſp. 88. ſect. 3. *Ego tibi gratiam ſanctificantem confero, quantum eſt ex ſe, remiſsivam peccati*, ſive quam adſtruit Lugo Cardin. *Quantum eſt ex me, remitto tibi peccata*; ſive quem libet alium ſenſum ſimilem; nihil eſt in tali ſenſu, quod petat individuationem peccati venialis, neque peccati iam confeſſi, quod pœnitens vult iterum confiteri.

S. Thom. Suarez. Lug. Car.

135. Oſtendo quinto. Nam praxis communis Fidelium eſt declarare ſpecies venialium, non curando nimis de numero: praxis autem communis Fidelium cum firma perſuaſione de licito, aut de obligatorio in his rebus facit certitudinem moralem, iuxta ea quæ dixi in 2. p. Criſ. Theol. diſp. 23. cap. 5. art. 7.

136. Confirmatur. Incredibile enim eſt, quod in Eccleſia doctrina hæc per tot ſæcula ignorata fuerit; quæ ſi vera eſſet, vtique eſſet omnino neceſſaria pro conſcientijs iuſtorum, qui non labuntur in peccata læthalia. Quæ quidem ſi ita neceſſaria eſſet, quis dubitet ad futuram Chriſti D. prouidentiam ſpectare, ne in re tan gravi tanto tempore erratum fuiſſe?

ARTICVLVS IV.

An opiniones probabiles circa iuriſdictionem confeſſarij huic damnationi ſubiaceant?

SVMMARIVM.

Opinio, quæ docet poſſe abſolvere confeſſarium cum ſola iuriſdictione probabili, eſt certo falſa, & huic damnationi ſubiecta. n. 137.

Si vero adiungatur alia circunſtantia, quæ addat certitudinem iuriſdictioni pro valore Sacramenti, non incurrit damnationem. n. 138.

Aliquorum limitatio reijcitur. n. 139. & ſeqq.

An dum confeſſarius habet iuriſdictionem ex opinione probabili minus tuta, addatur aliqua circunſtantia, quæ reddat certam abſolutionem? n. 142.

Prima circunſtantia, ex eo quod Eccleſia dat iuriſdictionem ex errore communi. n. 143.

Secunda circunſtantia, ex eo quod Eccleſia ſuppleat iuriſdictionem independenter ab errore communi. n. 145.

Tertia circumſtantia ex poteſtate omnium Sacerdotum in peccata venialia. n. 146.

Digitized by Google

137. QVamvis non pauci authores cenſere videantur, licite poſſe abſolvi pœnitentem á confeſſario, cui ſolum ineſt iuriſdictio probabilis; illud tamquam certum ſupponendum eſt, opinionem, quæ aſſerit, abſolvi poſſe cum ſola iuriſdictione probabili, & eſſe certo falſam, & huic damnationi ſubiacere. Eſt enim certo falſum, quod liceat exponere fruſtrationi Sacramentum pœnitentiæ: atqui Sacerdos abſolvens cum ſola iuriſdictione probabili exponit fruſtrationi Sacramentum pœnitentiæ: ergo eſt certo falſum, quod licet. Maior eſt evidens, & conſtat etiam ex hac damnatione. Minor patet. Nam ſi coram Deo non eſt vera ea opinio probabilis de iuriſdictione Sacerdotis, ille quidem abſolvit ſine iuriſdictione; atqueadeo abſolutio eſt nulla.

138. Dixi *cum ſola iuriſdictione probabili*: Nam fieri poteſt, quod adiungatur aliqua alia circunſtantia, quæ ſuperaddat certitudinem illi iuriſdictioni pro valore Sacramenti, quod in præſenti articulo, & proxime ſequentibus, diſcutiendum eſt. Dixi quod *non pauci authores cenſere videntur, &c.* Nam per id verbum *videntur* ſignificavi, magis diffidere à nobis voce, quam re: quia adhuc authores quærunt circunſtantiam, ex qua certa fiat iuriſdictio.

139. Dicunt aliqui, ſe audiviſſe à Theologis Romanis, qui adfuerunt tractatui de condemnatione harum propoſitionum, non fuiſſe intentionem Pontificis, nec Sacræ Congregationis, quod damnatio primæ propoſitionis intelligatur de ijs, quæ pertinent ad iuriſdictionem, cuius conceſſio, extenſio, vel limitatio ſpectat ad Eccleſiam; ſed dumtaxat de ijs, quæ ſunt iuris Diuini, ſcilicet de partibus Sacramenti Pœnitentiæ.

140. Id tamen, niſi recte intelligatur, anſam præbet errandi. Inquiro enim, an certum ſit, quod abſolvens iuxta opinionem probabilem de iuriſdictione, valide abſolvit; an potius ſit dumtaxat probabile? Si hoc ſecundum dicas, Sacramentum exponitur fruſtrationi; nam quod eſt mere probabile, fortaſſe eſt falſum coram Deo: fortaſſe ergo falſum eſt, quod ſic valide abſolvitur pœnitens. Si autem dicas, certum eſſe, quod is valide abſolvitur ab eo, qui abſolvit ex opinione mere probabili; quærendum eſt principiũ, vnde id fiat omnino certum.

141. Deinde, quia quamvis iuris Eccleſiaſtici ſit conferre, ampliare, aut reſtringere iuriſdictionem Confeſſarij; aſt quod nullus Sacerdos poſſit abſolvere ſine iuriſdictione, eſt iuris Divini; vt patet ev Concil. Trid. ſeſſ. 14. c. 7. illis verbis: *Perſuaſum ſemper in Eccleſia Dei fuit, & veriſſimnm eſſe Synodus hæc confirmat, nullius momenti abſolutionem eam eſſe debere, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut ſubdelegatam non habet iuriſdictionem.* Vbi vides, non dicere Concilium, Eccleſiam ſic ſtatuiſſe; ſed ſemper fuiſſe perſuaſſum in Eccleſia Dei, nempe tamquam ſic à Domino inſtitutum. Præterea quia declarat, ita eſſe eſſentialem iuriſdictionem, vt abſque illa invalidum ſit Sacramentum. Conſtat autem non pertinere ad Eccleſiam ſtatuere aliquid circa eſſentialia Sacramentorũ. Vnde fit, quod ſi opinio probabilis de iuriſdictione ſit falſa coram Deo, & non aliunde proveniat iuriſdictio; deficit aliquid eſſentiale, atque adeo fruſtratur abſolutio.

142. Quæritur ergo in præſenti, an dum confeſſio fit coram confeſſario habente iuriſdictionem probabilem ex opinione probabili minus tuta, ſuperaddatur aliqua circunſtantia, quæ reddat abſolutionem omnino certam, v. g. eſt opinio multorum, quod

Digitized by Google

quod pœnitens Diœceſis Hiſpalenſis poſsit abſolvi virtute Cruciatæ à Sacerdote approbato ab Epiſcopo alterius Diœceſis. Id enim affirmant Enriquez, Valerus, Fay, Llamas, Portel, Ledeſma, Fernandez, Nuñus, Coninck Reginaldus, Ioannes a Cruze, Filliucius, & alij, quos refert & ſequitur Diana part. 1. tract. 11. reſolut. 7. contra Doctores alios, quos ibidem refert. An ſit vere probabilis poſt Bullam Clementis X. dicam inferius. Quæriturque, an qui vtitur hac opinione, reddat certam, & ſecuram abſolutionem ex aliqua circunſtantia?

Enriquez. Valer. Llamas. Portel. Ledeſm. Fernand. Nuñus. Coninck. Reginal. Ioann. à Cruce. Filliuc. Diana.

143. Tres circunſtantias, tamquam reddentes certam, & ſecuram abſolutionem, afferunt Doctores, quas oportet examinare. Primam. Quod vbi adeſt vera probabilitas circa iuriſdictionem confeſſarii, Eccleſia dat iuriſdictionem propter vtilitatem Fidelium, ſcilicet ex errore communi. Ita P. Thomàs Sanchez lib. 1. Sum. cap. 9. num. 35. P. Leſſius lib. 2. de Iuſt. cap. 29. dub. 8. num. 68. Diana part. 2. tract. 13. reſolut. 2. & apud ipſum Villalob. in Sum tom. 1. tract. 1. difficult. 13. n. 5. Malderus 1. 2. quæſt. 19. art. 5. diſp. 86. Martinez 2. 2. tom. 1. quæſt. 19. art. 6. dub. 6. concl. 7. Item Lugo Card. de Pœnit. diſp. 19. ſect. 2. n. 30. & apud ipſum Bonacina diſp. 2. de peccatis quæſt. 4. punct. 9. num. 19. Granad. 1. 2. controv. 2. tract. 92. diſp. 4. ſect. 4. Turrianus in Selectis part. 1. diſp. 21. dub. 1. Ioannes Sancius in Select. diſp. 44. n. 24. Item P. CaſtroPalao tom. 1. tract. 1. diſp. 2. punct. 5. n. 9. & apud ipſum vltra relatos, Enriquez lib. 5. de Pœnit. cap. 14. n. 3. & 4. & in Commentario litt. G. Coninck de Sacramentis diſp. 8. dub. 3. concl. 6. n. 22. & dub. 6. n. 47. Idem tenent in expoſitione huius primæ propoſitionis damnatæ Lumbier tom. 3. Sum. n. 1690. & Filguera §. *Circa autem.*

Tho. San. Leſſius. Diana. Villalob. Malder. Martin. Lugo. Bonacina Granad. Turrian. Sancius. Caſt. Pal. Enriquez Coninck. Lumbier. Filguer.

144. De ſecuritate huius fundamenti dubitat P. Salas 1. 2. quæſt. 21. tract. 8. diſp. vnic. ſect. 10. n. 101. & P. Suarez tom. 4. in 3. part. diſp. 26. ſect. 6. n. 8. ait. [Et quidem hic dicendi modus probabilis, non tamen certus, & hoc ipſo non omnino tollit dubium, nec dat rei certitudinem, quam quærimus.] Et adverſantur ei dicendi modo illi, qui cenſet, Regulam de errore communi conferente iuriſdictionem, non procedere in pertinentibus ad forum conſcientiæ, quales ſunt illi, quos ſuppreſſo nomine refert Paludanus in 4. diſt. 17. quæſt. 6, art. 2. num. 21.

Salas. Suarez. Palud.

145. Secunda circunſtantia ſimilis præcedenti, ob quam plurimi Authores cenſent, valorem Sacramenti Pœnitentiæ confecti cum opinione probabili circa iuriſdictionem, fieri certum, eſt, quia independenter à ſententia de valore iuriſdictionis ex errore communi cēſent, Eccleſiam ſupplere defectum iuriſdictionis ex ratihabitione de præſenti, eo quod Eccleſia videat ſic practicari, & id toleret. Ita fere omnes Authores citati pro prima circunſtantia. Et poſt damnationem primæ propoſitionis ita ſentiendum eſſe ad praxim, affirmant Lumbier, & Filguera in explicatione primæ propoſitionis.

Lumb. Filguir.

146. Tertia circunſtantia, ex qua authores communiter aſſerunt, reddi certo validam abſolutionem, quando datur ex opinione probabili circa iuriſdictionem, eſt, quod tunc pœnitens confiteatur aliqua peccata venialia. Dicunt enim, omnes Sacerdotes habere iuriſdictonem certam in venialia, & in mortalia iam rite confeſſa. Opinio autem probabilis circa iuriſdictionem facit, quod pœnitens accedat bona fide: cum ergo accedens bona fide confitetur peccata mortalia ſimul & venialia, abſolvitur directe à venialibus, & indirecte á mortalibus, ſi forte illa opinio eſt falſa coram Deo Et ita non periclitatur valor Sacramenti. Pro hoc dicendi modo ſtant P. Suarez, P. Thomàs Sanchez, imo fe-

Suar. Th. Sanch.

Digitized by Google

re omnes Theologi, quos inferius referam.

147. Sunt tamen pro oppoſita ſententia tres alij authores, qui negant ineſſe hanc iuriſdictionem in venialia, quos inferius referam. Quæ tres circunſtantiæ diſcutientur in articulis ſequentibus.

ARTICVLVS V.

Examinatur primus dicendi modus circa certitudinem iuriſdictionis, ex eo quod Eccleſia ſuppleat defectum ex errore communi.

SVMMARIVM.

Error communis circa iuriſdictionem cum titulo putativo collato à legitimo Superiore, ſupplet defectum iuriſdictionis. n. 149.

Certum eſt, id eſſe verum etiam pro foro interno n. 150.

Probabile dumtaxat eſt, quod ſi deficiat titulus, vel non ſit à legitimo Superiore, Princeps ſupplet defectum. n. 151.

Et oppoſitam ſententiam docent multi n. 152.

Opinio communiter recepta, ſi apud Deum eſt falſa, eſt error communis. n. 153.

Si de probabilitate opinionis multi ſapientes dubitant, ſi coram Deo falſa eſt, error eſt, ſed non communis. n. 154.

Opinio probabilis circa iuriſdictionem, ſi coram Deo falſa eſt, certum eſt, quod Eccclesia ſupplet defectum, ſi confeſſarius habet titulum putativum à legitimo Superiore. n. 155.

Si de probabilitate opinionis dubitent multi ſapientes, Eccleſia non ſupplet defectum. n. 156.

Quando opinio circa iuriſdictionem eſt communiter recepta, confeſſarius tamen non habet titulum, vel non à Superiore legitimo, Eccleſia non ſupplet defectum, & abſolutio exponitur fruſtrationi. n. 157.

Bulla Cruciata non eſt ſufficiens titulus ſine approbatione Ordinarij. n. 158.

148. QVærimus in præſenti, an is dicendi modus, quo affirmatur, [quoties adeſt opinio vere probabilis circa iuriſdictionem confeſſarij, propter errorem communem, certam manere eam iuriſdictionem] reddat Sacramentum pænitentiæ certo validum, & nullo modo expoſitum fruſtrationi?

149. Pro cuius claritate ſequentes poſitiones ſtatuo. Primam. Certum eſt, quod vbi adeſt error communis circa iuriſdictionem, cum titulo putativo collato à legitimo Superiore, Princeps ſupplet defectum iuriſdictionis. Hanc admittunt omnes Theologi, & iuriſperiti ex L. Barbarius. ff. de officio Prætoris. & ex cap. *In famis.* 3. q. 7. & ex alijs iuribus. Ita P. Thomàs Sanch. lib. 3. de Matrim. diſp. 22. n. 5. Et apud ipſum Roſella, Angelus, Sylveſter, Tabiena, Armilla, Navarrus, Gregorius Lopez, Humada, Paludanus, Cayetanus, Metina, Petrus de Soto, Palacios; Angles, Enriquez, Aragon, Ludovicus Lopez, Manuel Rodriguez, Vega, & ex recentioribus ibidem tenent omnes, nemine dempto. Neque invenio authorem aliquem, qui contradicat. Huius rei fundamentum pro materijs iuris Eccleſiaſtici nititur in citato cap. *Infamis.* vbi ſic dicitur: *Si ſervus, dum putaretur liber, ex delegatione ſententiam daret, quamvis poſtea in ſervitutem depulſus ſit, ſententia ab eo dicta, rei iudicatæ firmitatem tenet.* Vbi decernitur, quamvis ſervus ſit incapax iuriſdictionis, ſi tamen communiter ignoretur eſſe ſervus, & ex delegatione exercuerit iuriſdictionem, geſta per ipſum valent, non quia habuerit verum titulum ad exercitium iuriſdictio-

Th. Sanc. Roſella. Angelus. Sylueſter. Tabiena. Armilla. Nauarr. Gre. Lop. Humada. Palud. Cayet. Metin. Pet Soto. Palac. Angles. Enriq. Aragon. Lud. Lop. Ma. Rod. Vega.

Digitized by Google

ctionis, ſed quia Princeps propter vtilitatem publicam illa facit valida.

150. Secundam. Certum eſt, id verificari tam pro foro interno, quam pro externo. Ita tenent P. Thomàs Sanchez vbi ſup. Et omnes ibidem ab eo allegati, neque aliquis eſt qui contradicat, niſi quod Paludanus in 4. diſt. 17. quæſt. 6. art. 2. n. 21. refert, aliquos, ſuppreſſo nomine, ſentire oppoſitum. Id tamen non eſt reputandum. Tum quia prædicti ſic allegati ignoti ſunt: tum quia reliqui omnes hanc poſitionem admittunt. Et ratio eſt manifeſta, quia cum iura non diſtinguant inter forum internum, & externum, nec nos diſtinguere debemus. Videatur. P. Thomàs Sanch. citatus num. 13.

Th. Sanc. Palud. Th. Sanc.

151. Tertiam. Probabile dumtaxat eſt, & non certum, quod etiam ſi deficiat omnino titulus, vel non ſit à legitimo Superiore collatus, Princeps ſupplet defectum. Patet poſitio ex eo, quod quamvis aliqui doceant, valere geſta per eum, qui eſt in poſſeſſione officij cum communi errore, quos citat P. Thomàs Sanch. vbi ſup. num. 48. communior tamen ſententia docet, neceſſario requiri titulum putativum, & quod is titulus à legitimo Superiore collatus fuerit. Ita P. Thomàs Sanchez n. 49. & apud ipſum Speculator, Ioannes Andreas, Archidiaconus, Innocentius, Antonius, Ancharranus, Imola, Cardinalis, Enricus, Abbas, Stephanus, Bartolus, Angelus, Fulgoſſius, Guillielmus, Iaſon, Baldus, Albericus, Paulus, Corneus, Socinus, Tiraquellus, Roſella, Sylveſter, Tabiena, Armilla, Navarrus, Covarrub. Gregorius Lopez, Humada, Horoſcius, Antonius, Gabriel, Vgolinus, Sbrozius, Caietanus, Metina, Palacios, Enriquez, & Aragon.

Th. Sanc. Specul. Ioã. And. Archid. Innocen. Anton. Anchar. Imolã Cardin. Enric Abb. Stephan. Bart. Angel Fulgoſ. Guiliel. Iaſon. Baldus. Alber. Paul. Corneus Socin. Tiraq. Roſell. Sylveſt. Tabien. Armill. Nauarr. Covarru. Gre Lop Humad. Horoſc. Anton. Gabr. Vgol Horozc. Caietan. Metin. Palac. Enriq Aragon

152. Oppoſitam opinionem docentem, ſufficere errorem communem cum poſſeſſione officij, nec requiri vllum titulum, apud Thomam Sanchez citatum docent Innocentius, Oſtienſis, Ioannes Andreas, Decius, Salicetus, Fellinus, Petrus, Cynus, Fulgoſus, Cardinalis, Burgos de Paz, & alij. Et præcipue Baſilius de Leon, qui mordicus defendit hanc opinionem lib. 5. de Matrimon. cap. 20.

Innocent. Oſtienſ. Ioã And. Decius. Salicet. Fellin. Petr. Cyn. Fulgoſ. Cardin. Burg. de Paz. Baſil. de Leon.

153. Quartam. Opinio vere probabilis, quæ vt talis recepta eſt à Sapientibus, ſi apud Deum falſa eſt, eſt error communis. Patet: quia eam admittunt communiter ſapientes; & quod ſapientes admittunt, inſipientes credunt, nec diſſentiunt, & ideo communis eſt omnibus talis error.

154. Quintam. Si opinio non eſt communiter recepta á Sapientibus tamquam vere probabilis, ſed multi ſapientes dubitant de probabilitate eius, ſi coram Deo falſa eſt, error eſt, ſed non communis. Patet: quia non eſt communis, quæ non admittitur communiter. Et hæc eſt opinio tenuiter probabilis, de qua loquitur tertia propoſitio damnata in hoc decreto, quam explicabo ſuo loco.

155. Sit prima concluſio. Quando datur opinio vere probrbilis circa iuriſdictionem confeſſarij, ſi ea opinio coram Deo falſa eſt, certum eſt, quod Eccleſia ſupplet defectum iuriſdictionis, ſi confeſſarius habet titulum putativum á legitimo Superiore collatum. v. g. Eſt opinio aliquorum, privilegia, quibus gaudent Regulares ad abſolvendum á reſervatis, revocari per Iubileum anni Sancti: & oppoſita opinio eſt aliorum aſſerentium, non revocari. De quo videndus eſt Lugo Cardinalis de Pœnitentia diſp. 23. ſect. 8. á num. 144. Si hæc ſecunda opinio coram Deo falſa eſt, eſt error communis, vt pote opinio communiter recepta, vt conſtat ex Cardin. Lugo ibidem n. 145. & ex Diana tom. 1. tract. de Bulla Cruciatæ reſolut. 100. Deinde regulares (de quibus loquimur) habent titulum ſaltem putativum, qui conſiſtit in privilegio Pontificis, & approbatione

Lugo. Diana.

Digitized by Google

batione Ordinarij illius Diœceſis, in qua habitant. Cum ergo certum ſit ex prima poſitione, in tali errore communi cum titulo putativo á legitimo Superiore collato ſuppleri iuriſdictionem à Principe; & ex ſecunda poſitione certum ſit, id valere tam pro foro interno, quam pro externo; fit, in tali caſu regulares ita abſolventes (ſi falſa ſit coram Deo ea opinio) habere iuriſdictionem ab Eccleſia, & abſolutionem ab eis datam eſſe certo validam.

156. Secunda concluſio. Quando opinio circa iuriſdictionem confeſſarij talis eſt, vt de eius probabilitate dubitent multi ſapientes, Eccleſia non ſupplet defectum iuriſdictionis, atque adeo ex hoc capite relinquitur abſolutio expoſita fruſtrationi, v.g. Eſt opinio aliquorum, quod virtute Cruciatæ poſſunt abſolvi Regulares á reſervatis. De probabilitate huius opinionis dubitant multi viri dari. De quo videndi ſunt Lugo Card. diſp. 20. de Pœnitent. ſect. 9. & P. Moya tom. 1. ſelectar. tract. 3. diſp. 8. quæſt. 8. §. 3. & Raymundus Lumbier tom. 3. in primam propoſitionem damnatam §. 3. n. 1696. de qua inferius late dicam. Cum ergo hæc opinio (ſi coram Deo falſa eſt) non ſit error communis iuxta poſitionem quintam, in tali caſu non ſupplet iuriſdictionem Eccleſia; cum eam ſuppleat dumtaxat cum errore communi.

Lug. Car. Moya. Lumbier.

157. Sit tertia concluſio. Quando opinio circa iuriſdictionem eſt communiter recepta, vt probabilis á Sapientibus, quamvis ſi coram Deo falſa eſt, ſit error communis, non tamen detur titulus, vel ſi datur non ſit collatus à ſuperiore legitimo, probabile eſt quod Eccleſia (ex hoc capite erroris communis) non ſupplet iuriſdictionem; atque adeo in tali caſu abſolutio exponitur fruſtrationi, & Sacramentum non redditur certo validum, v.g. Eſt opinio aſſerentium, Confeſſarium exiſtentem in Diœceſi Hiſpalenſi, & approbatum ab Ordinario Cordubenſi, poſſe virtute Cruciatæ eligi ad confeſſionem Diœceſani Hiſpalenſis. Cum ergo conſtet ex tertia poſitione, nihil prodeſſe errorem communem pro ſupplenda iuriſditione, niſi detur titulus ſaltem putativus, iſque á legitimo Superiore collatus; & in tali caſu is confeſſarius habeat titulum à Superiore Cordubenſi, qui non eſt legitimus Superior ad approbationem talis confeſſarij; ſequitur, quod non habet titulum putativum à legitimo Superiore collatum; atque adeo probabile eſt, quod nõ abſolvit valide, & conſequenter exponit Sacramenmentum fruſtrationi.

158. Nec ſatisfacies, ſi dicas, ſufficientem titulum eſſe Bullam Cruciatæ. Contra enim eſt. Nam Bulla Cruciatæ per ſe ſolam non eſt titulus ſufficiens, vt confeſſarius gaudeat iuriſdictione, ſed requiritur etiam pro titulo, quod ipſe deſignatusd ſit ad audiendas confeſſiones deſignatione, aut approbatione facta á legitimo Superiore; alioqui Sacerdos quilibet haberet titulum ſufficientem, ex eo qnod Pœnitens haberet Bullam Cruciatæ. Quod ſatis eſt abſurdum.

ARTICVLVS VI.

Diſcutitur ſecundus dicendi modus circa certitudinẽ iuriſdictionis, ex eo quod independenter ab errorè communi Eccleſia ſuppleat iuriſdictionem

SVMMARIVM.

Sententia communis proponitur, quod Eccleſia ſupplet iuriſdictioneu independenter ab errore communi. n. 159. & ſeqq.

Defenditur vt certa prædicta ſententia ex eo, quod conſtat ex iure, quod conſuetudo dat iuriſdictionem. n. 161.

Iuriſdictio Prælatorum Regularium partim habetur ex cõſuetudine. n. 162

Archiepiſcopus aliquando habet extẽſionẽ iuriſdictionis ex cõſuetudine. n. 164

Con-

Conſuetudo eſt in Eccleſia, quod confeſſarij abſolvant ex opinione vere, & practice probabili circa iuriſdictionem. n. 165.

Doctores, qui affirmant, dari eam conſuetudinem. n. 166. & ſeqq.

159. CVm ex articulo præcedenti compertum ſit, non ſemper errorem communem eſſe ſatis ad reddendum certum valorem iuriſdictionis confeſſarij neque ſemper ſupplere Eccleſiam iuriſdictionem ex præfato errore communi, quærimus in præſenti, an certum ſit, & non ſolum probabile, quod independenter á tali errore communi Eccleſia ſuppleat defectum iuriſdictionis confeſſarij, quoties datur opinio vere probabilis circa præfatam iuriſdictionem, quæ recepta ſit vt vere probabilis inter Doctores, & de cuius probabilitate non dubitetur inter ſapientes.

160. Communiſſima ſententia eſt inter Doctores, quod Eccleſia ſupplet defectum iuriſdictionis, ſi forte ille defectus contingit, dum confeſſarius vtitur opinione vere probabili. Ex quibus aliqui id docent accidere ex errore communi, de quibus dictum eſt art. anteced. Alij autem id affirmant ſine recurſu ad errorem communem. Ita Lugo Cardin. P. Arriaga, & Bonacina infra citandi in hoc art. Henriquez lib. 2. de Pœnit. cap. 14. n. 3. Trullench. lib. 1. Bul. §. 7. c. 1. dub. 2. 9. P. Caſtro Palao tom. 1. tract. 1. diſp. 2. punct. 5. n. 9. P. Leſſius lib. 2. cap. 29. dub. 8. n. 68. aſſerens: *Non ſolum error communis, ſed etiam probabilis Doctorum opinio efficit, vt Eccleſia det iuriſdictionem.* P. Gaſpar Hurtado diſp. 10. de Pœnit. diffic. 6. Sed operæ pretium eſt, inquirere principium certum, ex quo ea aſſertio non maneat intra metas probabilitatis, ſed remaneat omnino certa.

Lugo Car. Arriaga. Bonacina. Henriq. Trull. Caſt. Pal. Leſſius. Gaſ. Hur.

161. Dicendum ergo eſt, certum eſſe, quod Eccleſia ſupplet iuriſdictionem confeſſarij, quoties datur opinio probabilis de iuriſdictione, quæ opinio habeat ſupradictas qualitates. Probatur. Nam certum eſt in iure, quod *conſuetudo dat iuriſdictionem.* Ex cap. *Cum contingat*: de foro compet. vbi ſic ſtatuitur: *Niſi forte hi, quibus delinquentes ipſi deſerviunt, ex indulgentia, vel conſuetudine ſpeciali iuriſdictionẽ huiuſmodi valeant ſibi vẽdicare.* Et Gloſſa ibi adiuncta verb. *Vel conſuetudine*, ait: *Nota, quod conſuetudo dat iuriſdictionem*, & ex cap. *Romana*, de ſent. Excommunicat. in. 6. prohibens iuriſdictionem quibuſdam abſolvendi á cenſuris ſubiungit Pontifex: *Salva contraria ſuper hoc conſuetudine, ſi quam habent.* Vbi Gloſſa repetit. eadem verba ſupra relata, quod *conſuetudo dat iuriſdictionem.* Idem conſtat ex cap. *Romana*, de foro compet. in 6. & Gloſſa ibidem verb. *Conſuetudine.* & cap. *Vt litigantes*, de officio Ordinarij. & cap *Dudum.* §. *Scilicet.* de Electione. & cap. *Cum quidam* de Except. in 6. illis verbis: *De re per Eccleſiaſticum Iudicem iudicata, in caſu, quod ad eum pertinet cognitio de conſuetudine, vel de iure, &c.* Vbi Gloſſa repetit eadem verba, quæ ſupra. Et cap. *Duo ſimul.* de officio Ordinarij dicitur: *Cum ſit in Canonibus definitum, primates, vel Patriarcas nihil iuris præ cæteris habere, niſi quantum Sacri Canones concedunt, vel priſca illis conſuetudo contulit ab antiquo.* Conſtat etiam ex Concil. Trident. ſeſſ. 22. in decret. de Reform. cap. 3. illis verbis: *Si alicui ex prædictis dignitatibus in Eccleſijs Cathedralibus vel Collegiatis de iure, ſeu CONSVETVDINE iuriſdictio, adminiſtratio, vel officium non competat, &c.* Ex quibus verbis patet, iuriſdictionem competere ex conſuetudine.

162. P. Suarez tom. 4. de Relig. tract. 8. lib. 2. cap. 9. num. 3. docet, iuriſdictionem Prælatorum Regularium excem- Suarez.

Digitized by Google

exemptorum introductam eſſe partim privilegijs Pontificum, partim conſuetudine. In quo ſic diſſerit: *Addit Navarrus Comment. 2. de Regular. num. 65. hanc iuriſdictionem magna ex parte introductam, vel auctam eſſe [conſuetudine, quæ vim habet dandi iuriſdictionem.] cap. Duo ſimul. de offic. Ordin. Quod etiam repetit comment. 3. de Regular. in fine. Et ideo conſuetudinum etiam eſt habenda ratio: nam ratione illarum fieri poteſt, vt tota iuriſdictio ſit à Prælato Religioſo quo ad omnia delicta, vel quod aliqua ſint Epiſcopo reſervata, &c.*

163. Sequitur hanc doctrinam eiſdem terminis P. Pellizarius tom. 2. tract. 10. cap. 10 n. 42. *Pellizar.*

164. Barboſa de poteſt. Epiſcopi part. 1. tit. 4. num. 36. docet Archiepiſcopum poſſe vi *conſuetudinis* exercere iuriſdictionem in Diœceſi ſuffraganea. Et probat ex cap. de foro compet. in 6. & in cap. 1. de Pœnis in 6. & citat Marcum Antonium Genuenſ. in praxi Eccleſ. Neapol. cap. 70. Quarantam in Summa Bularij verb. *Archiepiſcopi authoritas.* verſu 25. & alios. *Barboſa.* *Mar. An.* *Quarant.*

165. Atqui praxis eſt, & conſuetudo in tota Eccleſia, quod confeſſarij abſolvant ex opinione vere & practice probabili circa iuriſdictionem; ergo certum eſt, quod ex tali conſuetudine, habent confeſſarij veram iuriſdictionem.

166. Quod autem detur talis conſuetudo, negari non poteſt: quia eam affirmant communiter Doctores, quorum communis opinio in quæſtione facti facit certitudinem moralem, vt probavi in 1. part. Criſ. Theol. diſp. 12. cap. 5. n. 73. (vltra experientiam, qua omnes videmus, ita practicari apud Sapientes) P. Suarez tom. 4. in 3. part. diſp. 27. ſect. 5. n. 7. ait. *Confirmatur ex vniuerſali Eccleſiæ conſuetudine, quæ eſt ſufficiens ſignum iuriſdictionis, vt ſupradictum eſt. Eſt autem vniuerſalis Eccleſiæ vſus, vt Sacerdotes ſecurè vtantur huiuſmodi iuriſdictione* (probabili) *in adminiſtratione huius Sacramenti.* Et quamvis P. Suarez, n. 8. dixerit, hunc diſcurrendi modum eſſe probabilem; non tamen dixit, eſſe ſolum probabilem conſuetudinem Eccleſiæ, ſed illam tradit vt indubitabilem. *Suarez.*

167. Lugo Cardin. diſp. 19. de Pœnit. ſect. 2. num. 31. agens de hac conſuetudine abſolvendi cum iuriſdictione probabili, ita aſſerit. *Et hæc eſt PRAXIS omnium fidelium, & totius Eccleſiæ.* Et idem repetit num. 33. & 34. *Lug. Car.*

197. P. Arriaga tom. 8. Curſus Theol. diſp. 39. ſect. 5. ſubſect. 2. n. 43. agens de hoc modo iuriſdictionis probabilis, ſic ait: *Cum ergo vniverſalis Eccleſia CONSVETVDO ſit, vti ſecure ea iuriſdictione probabiliter præſumpta, cenſetur Eccleſia eam tacite approbare.* *Arriaga.*

169. Diana part. 3. tract. 2. reſol. 3. §. *Vnde.* ſic ait: *Ad VSVM vero vniverſalis Eccleſiæ, quem Peregrinus adducit* (in contrarium) *neſcio, quomodo poſſit illum probare; imo contrarium apparet ex communi Doctorum ſententia, vt ſuprà viſum eſt, & confeſſarij paſſim abſolvunt cum opinione probabili, etiam in caſu, in quo agitur de eorum iuriſdictione.* *Diana.*

170. Eamdem conſuetudinem ſupponunt communiter Theologi dum aſſerunt cum magna aſſeveratione, quod quoties adeſt opinio vere probabilis circa iuriſdictionem, Eccleſia illã ſupplet. Quæ firma aſſertio ſupponit ita practicari in Eccleſia.

171. Audiendus eſt Bonacina tom. 2. diſp. 5. de Sacrament. Pœnitent. quæſt. 7. punct. 5. §. 4. num. 5. vbi ſic ait: [Ex quo infertur, eum, qui ſequitur opinionem probabilem Doctorum ſentientium, ipſum habere iuriſdictionem abſolvendi á reſervatis, ſeu privile- *Bonac.*

Digitized by Google

vilegium abſolvendi non eſſe revocatum, valide agere, quæ agit, ac ſi re ipſa iuriſdictionem haberet, & privilegium non dum eſſet revocatum, etiam ſi forte opinio illa probabillis á parte rei non ſubſiſtat, ſed falſis realiter nitatur fundamentis: nam Eccleſia ſupplet iuriſdictionem; alioquin ſequerentur eadem incommoda, quæ ſequerentur, Eccleſia non ſupplente iuriſdictionem, quando adeſt error communis, & titulus coloratus. Et hoc eodem modo communiter loquuntur Theologi fere omnes. Quo pacto non loquerentur Authores, ſi non eſſet ita in praxi receptum. Quid autem eſt praxis communis, niſi conſuetudo?

ARTICVLVS VII.

An Eccleſia ſuppleat iuriſdictionem, quando opiniones ſunt tenuis probabilitatis? & quæ illæ ſint?

SVMMARIVM.

Duplex genus opinionum probabilium, aliud teenuitr probabilium, & aliud verè probabilium. n. 172.
Opiniones tenuiter probabiles non ſunt vere probabiles. n 173.
Opiniones tenuiter probabiles ſunt practice improbabiles. n. 174.
Improbabile eſt, quod liceat dirigere conſcientiam, ex opinione tenuiter probabili. n. 175.
Opiniones tenuiter probabiles ſunt dubiæ probabilitatis, ex quibus reſultat dubium practicum. n. 176.

172. NOtanter dixi articulo præcedenti, hanc iuriſdictionem ſuppleri ab Eccleſia, *quando opiniones ſunt receptæ tamquam probabiles, ita vt de earum probabilitate non dubitetur inter ſapientes.* Nam ſi hæc qualitas deſit opinionibus, non ſupplet Eccleſia. Pro cuius claritate notandum eſt, ex hoc decreto Innocentij XI. conſtare, eſſe duplex genus opinionis. Aliæ enim ſunt vere probabiles, quæ communiter recipiuntur vt tales; & aliæ ſunt tenuiter probabiles, id eſt (vt ſuo loco probabo) dubiæ probabilitatis, de quarum probabilitate dubitant viri ſapientes. De quibus late dicam diſſert. 3. in explicatione tertiæ propoſitionis. Et in hoc ſecundo genere opinionum aſſero, Eccleſiam non ſupplere iuriſdictionem.

173. Probatur primo. Nam conſuetudo, quæ datur abſolvendi iuxta opiniones probabiles, eſt iuxta illas, quæ ſunt vere probabiles; ſed opiniones tenuiter probabiles non ſunt vere probabiles: ergo in his non datur talis conſuetudo: ergo non licet abſolvere iuxta has opiniones. Minor patet. Nam Innocentius XI. in damnatione tertiæ propoſitionis, opiniones tenuiter probabiles excludit á numero probabilium; cum expreſſe aſſerat, imprudenter operari eum, qui operatur iuxta opinionem tenuiter probabilem.

174. Probatur ſecundo. Nam Eccleſia non ſupplet iuriſdictionem iuxta opiniones, quæ ſunt practice improbabiles; ſed opiniones tenuiter probabiles ſunt practice improbabiles: ergo Eccleſia non ſupplet iuriſdictionem iuxta opiniones tenuiter probabiles. Maior, & conſequentia ſunt manifeſtæ.

175. Minor probatur dupliciter. Primo. Nam ex damnatione tertiæ propoſitionis conſtat, improbabile eſſe, quod poſſimus dirigere conſcientiam ex opinione tenuiter probabili; ſed id eſt eſſe in praxi, ſive practice improbabilem: ergo opinio tenuiter probabilis eſt practice improbabilis.

176. Secundo probatur eadem minor. Opinio tenuiter probabilis eſt opinio dubiæ probabilitatis, vt oſtendam diſſertatione 3. Sed opinio dubiæ

O pro-

Pontifices Romani oppoſitum declaraverint. Et quamvis hac de re, plurima ſint ſcripta ab Authoribus, dicam breviter ſententiam meam. Et qui plura deſiderat, legat Cardinalem de Lugo de Pœnit.diſp.20.ſect. 9. & P. Mathæum de Moya tom.1.ſelect. tract. 3. diſp.18.quæſt.8.

Lugo. Moya.

180. Prima opinio docet, adhuc poſt Bullam Clementis VIII. & poſt aliam Urbani VIII. poſſe Regulares abſolvi à reſervatis virtute Cruciatæ, à quolibet Sacerdote approbato ab Ordinario; quamvis aliqui eius opinionis fautores limitent ad confeſſarios eiuſdem Religionis. Apud P. Mathæum de Moya loco citato invenies plurimos Authores, qui ante Bullam Vrbani VIII. docuerunt, id eſſe licitum. Et poſt Bullam Vrbani, ea diligentia, qua ſolet, refert Ludovicum à Cruce, Petrum de Leon, Trullenkum, Thomam Hurtado, Candidum, Leandrum à SS. Sacram. Remigium, Drepanum, Acacium de Velaſco, Arauxo, Ioannem Martinez de Prado, Barnabam Gallego, Antonium Baco, Chriſtoph. à S. Ioſeph, & Ludouicum á Conceptione, & eam noviſſime propugnat Mag. Hozes in appendice ad expoſitionem propoſitionis 1. ex damnatis. Quorũ præcipua fundamẽta ſunt hæc.

Ludov. à Cruce. Pet. de Leon. Trullen. Th Hurt. Cand. Leand. à Sacram. Remig. Drepan. Acac. de Velaſco. Arauxo. Ioann. Martin. de Prado. Barnab. Gallego. Baco. Chriſt. à S. Ioſeph. Ludov. á Concept. Hozes.

181. Primum. Nam Bulla Cruciatæ vniuerſaliter concedit omnibus Fidelibus, qui eam acceperint, vt poſſint eligere quemlibet Confeſſarium approbatum ab Ordinario, pro abſolutione à reſervatis. Deinde quamvis Clemens VIII. & Urbanus VIII. declaraverint, non eſſe ſuæ intentionis id concedere Regularibus; aſt poſt mortem eorum Pontificum, cum conceditur nova Bulla Cruciatæ, per eã clauſulam generalem revocantur ea decreta horum Pontificum; atque adeo poſt mortem illorum manet hæc facultas, ſicut ante illa decreta.

182. Secundum. Quia Clemens VIII. ſolum declaravit ſuam intentionem circa intelligentiam eius privilegij generalis de abſolutione Regularium â reſervatis, & ſimiliter Vrbanus VIII. non vero intentionem ſuorum ſucceſſorum; ſucceſſores autem nihil declararunt de intentione ſua: ergo clauſula generalis Bullæ datæ à ſucceſſoribus intelligi poteſt in ſua vniverſalitate, cum prædicti ſucceſſores eam vniuerſalitatem non limitarint.

183. Tertium. Nam privilegia conceſſa Superioribus Religionum, ne ſubditi gaudeant facultate eligendi confeſſarium pro reſervatis, conceſſa ante Clementem VIII. & revalidata à Clemente, & Vrbano, revocat Commiſſarius generalis Cruciatæ authoritate Apoſtolica; conceditur enim Commiſſario, vt poſſit ſuſpendere omnes alias facultates, illis verbis: *Vt ſuſpendere poſsit, illo anno durante, omnes ſimiles, vel diſsimiles indulgentias, & facultates ab eiſdem, & Sede Apoſtolica, vel eius authoritate, quibuſvis Eccleſijs, Monaſterijs,* &c. *etiam ſi clauſulas aliquas contra ſuſpenſionem facientes continerẽt.* Et ita de facto eis ſuſpendit Commiſſarius. Ergo ſuſpenſa remanent ea privilegia conceſſa Superioribus, atque adeo ſubditi expediti manent ad vtendum privilegio eligendi Confeſſarium pro reſervatis.

184. Quod ſi dicas, excipi in Bulla Cruciatæ privilegia conceſſa Superioribus Religionum, ne poſſint ſuſpendi, illis verbis: *Exceptis tamen conceſsis ordinum mẽndicantium Superioribus, quoad eorum fratres tãtum.* Reſpondent hanc clauſulam intelligi de indulgentijs dumtaxat.

185. Quartum. Nam revocatio facta à Clemente, & Vrbano, qua revocant privilegium vniuerſale Cruciatæ, ne Regulares potiantur eo privilegio eligendi Confeſſarium pro reſervatis, non eſt renovata quolibet anno in nova promulgatione Cruciatæ;

& ſi renovata eſt, non eſt intimata ſubditis; & ſi intimata, non eſt acceptata: ergo ea revocatio non præſtat ſuum effectum, defectu eorum requiſitorum.

186. Quintum. Nam á conſtitutione Vrbani VIII. ſupplicatum eſt á Commiſſario nomine Regis Catholici, vt refert Leand. à SS. Sacram. tom. 1. tract. 5. de Pœnit. diſp. 2. q. 58. ſe audiviſſe à Mag. Arauxo, & hic in deciſ. ſelect. tract. 1. quæſt. 8. num. 28. inquit: *Ex parte Regis Hiſpani rogatus fuit Vrbanus VIII. ne in ſua Bulla exprimeret dictam exceptionem Regularium.*

Leand. à Saccram. Arauxo.

187. Sextum. Quia probabilitas extrinſeca eſt, quæ nititur authoritate doctorum: cum ergo tot, tantique doctores ſtent pro huius opinionis probabilitate, quomodo poteſt negari, eam eſſe probabilem ab extrinſeco?

§. II.

Improbabilitas laxioris opinionis oſtenditur.

SVMMARIVM.

Diſcrimen inter legem prohibitoriam, & declarationem Pontificis in materia morum. n. 188.

Repugnat Sanctitati Eccleſiæ, quod Eccleſia admittat vt licitam actionem illicitam. remiſſive. n. 189.

Cum Pontifex vt caput Eccleſiæ declarat, aliquid eſſe illicitum, tenemur id admittere tamquam certum. remiſſive. n. 190.

Opinio docens, Cruciatam prodeſſe Regularibus pro reſervatis, eſt tenuis, & dubiæ probabilitatis. n. 191.

Cathedra Romana declarat fuiſſe, & eſſe illicitum, quod regulares vtantur Cruciata pro reſervatis. n. 192.

Id conſtat ex Bullis Vrbani, & Clementis. n. 193.

Pontificem illud declarare, eſt declarare id eſſe illicitum, & invalidum. n. 194

Pontifices declarant, nec prodeſſe, nec profuiſſe, nec profuturam Cruciatam Regularibus pro reſervatis. n. 195.

In ipſa Cruciata eſt ſufficienter expreſſum, ne proſit Regularibus pro reſervatis. n. 196. & ſeqq.

Reſtringere exceptionem ad ſolas indulgentias eſt contra ipſum contextum. n. 198.

Dum Pontifices declarant, non profuiſſe antea Cruciatam Regularibus pro reſervatis, non declarant ſolum ſuam intentionem. n. 199. & ſeqq.

Quomodo ſi oppoſita opinio eſſet vera, erraret Pontifex in materia morum; & quæ inde abſurda inferrentur? n. 201. & ſeqq.

Convincitur ea reſponſio, quod Pontifices non locuti fuerint ex Cathedra. n. 204.

Infertur etiam, quod oppoſita opinio ſit tenuis probabilitatis. n. 205.

188. Laborant in æquivoco Authores eius opinionis laxioris, dum non diſtinguunt inter legem prohibitoriam, & declarationem Romanæ Cathedræ in materia morum: nam hæc duo differunt in multis, vt mox videbimus. Etenim quando Pontifex Romanus ex Cathedra declarat, aliquam actionẽ eſſe illicitam, repugnat illam eſſe licitam, aut practice probabilem; & quando declarat, eſſe licitam, repugnat eſſe illicitam, aut practice improbabilem, vt multis demonſtravi in 1. part. Criſ. Theol. diſp. 9. cap. 6. & ſeqq. præcipue argumento deſumpto à Sanctitate Eccleſiæ, & ſupra in diſertatione procemiali.

189. Eſt enim de fide (vt profitemur in ſymbolo Apoſtolorum) Eccleſiam eſſe ſanctam. Convenit autem inter Sanctos Patres, & Theologos, ſanctitatem Eccleſiæ partim conſiſtere, in eo quod doctrina Eccleſiæ ſancta eſt. Non poſſet autem doctrina eſſe Sãcta, ſi Eccleſia admitteret tamquam licitam actionem illicitam, & peccaminoſam; vel reſpueret tamquam peccaminoſam, & turpem, actionem honeſtam,

neſtam. Deinde ſi Romanus Pontifex loquens ex Cathedra in hoc erraret, Eccleſia exponeretur eidem errori: ſecuritas enim promiſſa Eccleſiæ à Chriſto Domino non errandi in materia morum fundatur, & ſolidatur in Petræ firmitate, ideſt, in ſecuritate non errandi, quam habet caput, & Magiſter Eccleſiæ. Quæ omnia latiſſime demonſtravi in loco citato, & ſupra in diſert. proœmiali.

190. Hinc fit, quod quando Pōtifex Romanus vt caput Eccleſiæ declarat, aliquid eſſe illicitum, eo ipſo quod certo ſciamus, eſſe id declaratum à Pontifice, tenemur id admittere tamquam veram, & certam doctrinam, ſine nova aliqua intimatione, aut publicatione in conventibus, communitatibus, aut provintijs facienda. Nam eo ipſo quod certo ſciamus, aliquam doctrinam eſſe certam, tenemur eam amplecti, & ſecundum illam operari, vndecumque proveniat certitudo illius; vt latius tradidi in diſert. proœmiali, & in 3. part. Criſ. Theol. diſp. 77. c. 4.

191. His præmiſſis, ſit concluſio. (quam vt omnino certam propugno) Opinio docens, Bullam Cruciatæ prodeſſe Regularibus pro eligendo confeſſario ad reſervata, eſt tenuis, & dubiæ probabilitatis, & conſequenter neceſſario excludenda à praxi. Et quidem tenuis probabilitas damnatur ab Innocentio XI. in tertia propoſitione huius decreti; quare quæ tenuiter probabilis eſt, neceſſario eſt excludenda à praxi. Deinde quando probabilitas eſt dubia, ſive (quod idem eſt) quando dubitatur de probabilitate, adeſt dubium practicum, in quo neceſſario tutior pars eſt eligenda, iuxta ea, quæ tradidi in 3. part. Criſ. Theol. diſp. 56. cap. 9. art. 3. Et cum aſſero, eam opinionem eſſe tenuis, & dubiæ probabilitatis, eam qualitatem illi attribuo vt minimum; nam revera cenſeo, illam eſſe improbabilem, & certo falſam.

192. Oſtenditur primo concluſio. Romanus Pontifex loquens ex Cathedra, declarat, fuiſſe, & eſſe illicitum, quod Regulares vtantur, aut vſi fuerint Bulla Cruciata pro abſolutione á reſervatis: ſed Pontifex loquens ex Cathedra errare non poteſt in eo, quod declarat illicitum: ergo certum eſt, id eſſe illicitum. Minor patet ex principio præiacto.

193. Maior conſtat ex Bulla Vrbani VIII. in qua ſic leguitur: *Motu proprio, & ex certa ſcientia, & matura deliberatione noſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, conceſsionem Sanctæ Cruciatæ... quantum ad prædictum artitulum eligendi Confeſſarium, & abſolvendi à prædictis caſibus reſervatis, etiam in Bulla Cænæ Domini contentis, cum fratribus, & Monialibus prædictis fratrum Prædicatorum, ac aliorum quorumcumque Ordinum... locum minime habuiſſe, neque habere, nec illis vllo modo ſuffragari potuiſſe, nec poſſe... earumdem tenore præſentium perpetuo declaramus.* *Vrb. VIII*

194. Sed quid eſt, declarare Pontificem, quod conceſſio Bullæ ad eligendum Confeſſarium pro reſervatis, non habet locum cum Regularibus; niſi declarare, illicitum eſſe, & invalidum, vti Bulla ad eum effectum? Et quid eſt declarare, eam conceſſionem Bullæ nec potuiſſe, nec poſſe ſuffragari Regularibus; niſi illam eſſe invalidam, atque adeo illicitum vti tali conceſſione? Qui ergo dicunt, Regulares, invitis Superioribus, poſſe vti Bulla Cruciata ad eum effectum, evidenter refragantur doctrinæ, quam tradit, & declarat Romana Cathedra.

195. Alio modo poteſt efformari hoc argumentum. Et enim quod declarat Pontifex, eſt omnino certum; ſed Pontifex declarat, nec prodeſſe, nec pro fuiſſe, nec pro futuram Bullam Regularibus ad electionem Confeſſarij pro reſervatis: ergo certum eſt, nec prodeſſe, nec profuiſſe, nec profuturam ad eum effectum. Minor patet ex vlti-

vltimis verbis textus proxime relati; nempe: *Nec illis ſuffragari potuiſſe,nec poſſe..perpetuo declaramus*; quod idem eſt, ac *in perpetuum declaramus.*

196. Idem eodem modo declaraverat Clemens VIII. vt conſtat ex prœmio Bullæ Vrbani VIII. vbi dicitur: *Idem Clemens prædeceſſor ſua perpetuo valitura conſtitutione declaravit, facultatem, & conceſsionem Sanctæ Cruciatæ, & aliorum indultorum prædictorum,quantum ad prædictum articulum eligendi Confeſſarium, & abſolvendi à caſibus reſervatis, non habere locum cum fratribus, & ſororibus monialibus quorumcumque Ordinum, &c. neque eis ſuffragari.*

197. Confirmatur. Nam in ipſa Bulla Cruciatæ, eſt ſufficiens fundamentum, vt(concurrente aſſiſtētia Spiritus Sācti,ne erret in materia morum) certo cognoſceret Vrbanus VIII. eam conceſſionem non potuiſſe ſuffragari Regularibus. Nam cum antecedenter ad Bullas Clementis VIII. & Vrbani VIII.haberent Superiores Religionum id privilegium, quod eorum ſubditi nō poſſent vti privilegio Bullæ ad abſolutionem á reſervatis, hoc privilegium expreſſe retinetur in ipſa Bulla: quæ dum concedit Commiſſatio, vt ſuſpendere poſſit gratias, & facultates alias,excipit eas,quæ conceſſæ ſuntSuperioribus Regularium quoad eorum ſubditos:Sic enim habetur in ipſo contextu: *Idem,prædicto Commiſſario, & Receptori generali datur facultas, vt ſuſpendere poſsit, dicto anno durante, omnes ſimiles, vel diſsimiles Indulgentias, & facultates ab eiſdem, vel Sede Apoſtolica, vel eius autoritate,quibuſvis Eccleſijs,monaſterijs, &c. Exceptis tamen conceſsis Ordinum mendicatium Superioribus quoad eorū fratres tātum.*

198. Quod autem dicunt Authores partis oppoſitæ,ſolum excipi indulgentias, non autem facultatem eligendi Confeſſarium pro reſervatis, eſt expreſſe contra ipſum contextum Cruciatæ in verbis relatis, in quibus conceditur facultas ſuſpendendi *Indulgentias,& facultates,exceptis,&c.* Ergo nō ſolum excipiuntur indulgentiæ ab ea revocatione,aut ſuſpenſione,ſed etiam facultates.

199. Confirmatur ſecundo. Nam etiam laborant in æquivoco Authores oppoſitæ ſententiæ,dum dicunt, Clementem VIII. declaraſſe ſuam intentionem non concedendi in Bulla Cruciatæ eam facultatem Regularibus;nō vero declaraſſe intentionem ſucceſſorum, & ideo mortuo Clemente,revocari per Bullam Cruciatæ eam diſpoſitionem Clementis. Eſt enim ingens æquivocatio in eo, quod non cognoſcunt diſcrimen inter *hoc*, quod eſt declarare ſuam intentionem, & *hoc*, quod eſt,declarare, quod numquam profuit Cruciata Regularibus ad hunc effectum abſolutionis á reſervatis.

200. Declarant enim Pontifices, quod numquam profuit,illi autem Authores affirmant,quod pro fuit,ſcilicet mortuo Clemente:pugnat ergo aperto marte ea opinio cum declaratione Pōtificis.DeclarantPontifices,in illa clauſula generali Cruciatæ, nihil concedi Regularibus; affirmant illi Authores in illa clauſula generali, concedi eam facultatem Regularibus. Quibus ergo maior fides habenda eſt, Pontificibus ne,an illis Authoribus? DeclarantPontifices, illam abſolutionem â reſervatis datam Regularibus virtute Cruciatæ eſſe,& fuiſſe,& fore invalidā, & adhuc volunt iſti authores,quod ipſi Romani Pontifices,qui tam acriter reſiſtūt ei opinioni,ſuppleant iuriſdictionē, vt maneant valide abſoluti. Quod an ſit abſurdum,iudicent viri docti. Videantur Lug.Card. P.Andreas Mendo, & P.Math.Moy.§. ſeq. cit. qui hoc argumentum varijs modis evidēter vrgent, deſumptum á declarationibusPontificum. *Lug.Car. Mend. Moya.*

201. Confirmatur tertio.Si Pontifex docens ex Cathedra declararet,

raret, Confeſſionem Sacramentalem validam, & per ſe bonam, eſſe irritam, & invtilem, erraret Pontifex in materia morum; ſed confeſsionem, quam oppoſiti Authores dicunt eſſe bonam & validam, declarat Pontifex, eſſe invalidam: ergo ſi ea Confeſſio eſſet bona, & valida, qualem dicunt ij Authores, Pontifex erraret in materia morum. Quod ſi in hoc erraret Pontifex, Eccleſia etiam exponeretur errori; atque adeo Eccleſia non eſſet ſancta, contra Symbolum Fidei. Et hæc fulciuntur verbis Bellarmini lib. 4 de Rom. Pontif. cap. 1. quæ attuli ad ſimile propoſitum in 1. part. Criſ. Theolog. diſp. 9. cap. 6. art. 1. num. 51. & ſupra in diſert. proæmiali: *Quod autem non poſſit Pontifex errare in moribus per ſe bonis, vel malis, probatur. Nam tunc Eccleſia non poſſet dici vere ſancta, vt in ſymbolo Apoſtolorum vocatur. Nam ſancta dicitur potiſsimum ob ſanctam profeſsionem, vt alibi oſtendimus, quia nimirum legem, & profeſsionem ſanctam profitetur, quæ nihil docet falſum, nihil præcipit malum. Secundo, quia tunc neceſſario erraret contra Fidem. Nam Fides Catholica docet, omnem virtutem eſſe bonam, omne vitium eſſe malum. Si autem Papa erraret, præcipiendo vitia, vel prohibendo virtutes, teneretur Eccleſia credere, vitia eſſe bona, & virtutes malas.* Huc vſque Bellarminus. *Bellarm.*

202. Ex quibus verbis inſtauratur vis eius confirmationis. Nam Pontifices declarant, & docent Eccleſiam, eas abſolutiones datas Regularibus eſſe, & fuiſſe invalidas, & conſequenter vitioſas. Si autem Pontifex erraret, teneretur Eccleſia credere, confeſſionem bonam, & validam, eſſe invalidam, & vitioſam; vnde inferretur, Eccleſiam non eſſe ſanctam, vt pote quæ haberet doctrinam falſam in materia morum, docens eſſe vitioſam actionem, quæ eſſet moraliter bona.

203. Dices, id non declaraſſe Vrbanum, vt caput Eccleſiæ, vel vt loquentem ex Cathedra, ſed vt privatum Doctorem; quod videtur inſinuare Hozes in ea quæſtione appendice ad 1. propoſitionem damnatam, num. 12. quamvis id non affirmet. *Hozes.*

204. Sed quid eſt, Romanum Pōtificem loqui vt caput Eccleſiæ, & ex Cathedra? Id ex profeſſo tradidi in 1. part. Criſ. Theol. diſp. 9. cap. 20. art. 3. & in diſert. proæm. c. 9. á n. 90. ex cōmuni ſententia Theologorum, quam tradunt P. Suarez contra Regem Angliæ lib. 1. cap. 6. num. 15. & 16. & P. Valencia 2. 2. quæſt. 1. punct. 7. §. 39. & P. Granado 2. 2. controv. 1. tract. 7. diſp. 2. num. 1. videlicet, tunc loqui vt caput Eccleſiæ, *quando decretum edit pro vniuerſa Eccleſia, & vult à Fidelibus indubitanter admitti.* Ex ipſo autem contextu Bullæ Vrbani aperte conſtat, eum decernere pro regularibus, & pro Confeſſarijs totius Eccleſiæ, & velle, quod ab omnibus indubitanter admittatur. *Suarez.* *Ualencia.* *Granado.*

205. Ex dictis conſtat, quod quamvis tot Authores dixerint, eſſe probabilem opinionem oppoſitam, qui proprerea videntur facere probabilitatem; hæc probabilitas ad ſummum dicenda eſt tenuis, vt pote oppoſita manifeſtæ declarationi Cathedræ Romanæ: quæ tenuis probabilitas re vera eſt improbabilitas practica.

§. III.

Secunda demonſtratio traditæ doctrinæ.

SVMMARIVM.

Præfata opinio eſt tenuiter probabilis. n. 206.

Quot, & quanti Authores dubitent de eius

Digitized by Google

eius probabilitate, & improbabilem cenſeant? n.207. *& ſeqq.*
Quid ſtatuerit Congregatio ſexta generalis Societatis IESV? n.218.
Quomodo dubitatio de probabilitate eius non ſit evitabilis? n.219.
Non poteſt impendi abſolutio iuxta opinionem probabilem de iuriſdictione, niſi ſit certum, quod Romanus Pontifex ſupplet. n. 220.

206. Oſtenditur ſecundo concluſio. Opinio, de cuius probabilitate dubitatur inter ſapientes, eſt opinio tenuiter probabilis; illa quidem, quæ damnatur in 3. propoſitione condemnata in hoc decreto, vt ſuo loco oſtendam: ſed opinio de abſolutione Regularium à reſervatis virtute Cruciatæ, eſt opinio, de cuius probabilitate dubitatur inter ſapientes: ergo ea opinio eſt tenuiter probabilis; atque adeo ſubiacet damnationi tertiæ propoſitionis.

207. Probatur minor. Quia de probabilitate eius opinionis non ſolum dubitant multi viri ſapientes, imo vero tamquam certum affirmant, illam eſſe improbabilem, aut non ſecuram, vel quid ſimile. P.Suarez tom.4. de Religione tract.8.lib.2.cap. 16. nu. 3. poſtquam retulit Authores opinionis laxioris, ait: *Reſpondeo nihilominus, contrariam ſententiam eſſe veram, ſecuram, & Religioni maxime conſentaneam.* Quibus verbis indicat ſententiam laxiorem eſſe parum ſecuram, atque adeo dubiæ probabilitatis practicæ. *Suarez.*

208. Mag. Ioannes à S.Thoma in explicatione doctr. Chriſtianæ 2. part. notat.2. pro caſibus reſervatis docet, eam opinionem de abſolutione Regularium á caſibus reſervatis virtute Cruciatæ, *non eſſe ſecuram.* *Ioann. à S. Thom.*

209. Lugo Cardin. de Pœnit. diſp. 20. ſect.9. num. 153. agens de noſtra ſententia ait: *Communis eſt apud omnes fere Theologos propter expreſſam, & ſæpiſsime repetitam declarationem Summorum Pontificum, qui contrariam doctrinam vt omnino falſam reprobarunt.* Et num. 154. ait: *Fundamentum irrefragabile huius ſententiæ deſumitur ex declaratione Pontificum.* Vbi ponit declarationes Iulij II. Leonis X. Sixti IV. Alexandri VI. Innocentij VIII. Gregorij XIII. Clementis VIII. Pauli V. Gregorij XV. & Vrbani VIII. Dicere autem, fundamentum eſſe irrefragabile idem eſt, ac dicere ſententiā irrefragabiliter certā. Et nu. 158. ſic inquit: *Probatur noſtra ſententia argumentis adeo claris, vt in re morali faciant demonſtrationem.* Et num. 159. vbi retulit decretum Gregorij XV. in litteris, datis die 26. Febr. 1622. ſubdit: *Videant nunc adverſarij, cui in hac re magis credendum ſit circa ſenſum verborum Bullæ; an cuilibet alteri, an ipſis met Pontificibus, qui declarant, ſenſum illorum verborum non eſſe, nec fuiſſe, nec fore talem, vt concedatur facultas prædictis Religioſis.* Et num. 168. ait: *Qua declaratione poſita, non video, quomodo iam opinio illa poſsit amplius ſine gravioris cenſuræ notà ſuſtineri.* *Lugo.*

210. Antoninus Diana 3. part. in Addit. reſol.9. ait: *Hanc ſententiam puto non eſſe probabilem, nec tutam in praxi, ſtante Bulla Vrbani VIII. innovantis Bullam Clementis VIII.* Et quamvis part. 11. tract.6. reſolut. 37. dixerit: *In terrogatus per litteras ex Hiſpania à pluribus, an ſententia affirmativa ſit probabilis, non auſus ſum notæ improbabilitatis inurere.* Is tamen modus dicendi ſatis indicat, non eſſe ſecurum, ſed potius dubium de probabilitate. Dubium autem de probabilitate eſt dubium practicum, in quo tutior pars eſt eligenda, vt ſæpe diximus. *Diana.*

211. P.Bardi in Bullam Cruciatæ part. 1. tract. 2. cap. 5. ſect. 2. num. 59. affirmativam ſententiam tamquam improbabilem, & falſam damnat, referen- *Bardi.*

Diana. rente Antonino Diana proxime citato, & *non immerito à non nullis temerariam adminus cenſeri*, vt refert P. Moya mox allegandus.

Arriaga. 212. P. Arriaga tom. 2. in 3. part. diſp. 41. num. 18. *Non ſolum falſa, ſed etiam improbabilis videtur prima ſententia vniuerſaliter dans Religioſis facultatem eligendi quemcumque Confeſſarium, qui abſolvat a reſervatis.* Idem repetit diſp. 44. n. 5.

Mendo. 213. P. Andreas Mendo in Bullam Cruc. diſp. 24. cap. 12. nu. 122. ait: *Fundamentum huius concluſionis à modernis Authoribus allatum, & eſt convincens, & adeo irrefragrabile, vt contrariam ſententiam penitus improbabilem relinquat, eaque in praxi minime exerceri queat: quare nullatenus poterit quis illi fidere, nec ſe conformare: vt aiunt plerique ex prædictis Authoribus, & innumeri viri docti plurium annorum ſpatio à me conſulti ſenſerunt. Imo, vt innuit Card. Lug. maiori nota, quam improbabilitatis, eſſet oppoſita ſententia inurenda.*

Moya. 214. P. Mathæus de Moya tom. 1. ſelect. tract. 3. diſp. 8. quæſt. 8. num. 28. ait, quod Vrbani declaratio *omnem Recentiorum authoritatem penitus elevavit, ita vt eorum opinioni nulla, neque e trinſeca probabilitas ſubeſſe poſſit.* Et num. 24. ait, omnes Theologos (exceptis ijs, quos ibi refert) ſententiam negativam defendere vt omnino certam: defendere autem hanc ſententiam, vt omnino certam, eſt defendere, oppoſitam eſſe certo falſam.

Fragoſ. 215. P. Fragoſus tom. 2. part. 2. lib. 2. diſp. 7. affirmat, eam opinionem de abſolutione Regularium virtute Cruciatæ eſſe *omnino improbabilem*, vt refert P. Moya proxime citatus.

Mendoz. 216. P. Antonius Eſcobar de Mendoza lib. 7. problem. 32. num. 359. aſſerit, eam opinionem eſſe *omnino improbabilem*, apud P. Moyam nuper relatum.

217. Raymundus Lumbier tom. 3. Summæ in explicat prop. 1. nu. 1696. pag. 1074. ait: *En eſtos tiempos es opiniõ temoſa, y porfiada, y harto perniciosa, la que enſeña, que vale la Cruzada à los Religioſos, y Religioſas, para los caſos que reſervan ſus Prelados. Y aunque ſé, que ay muchos, que por ſus fines particulares ſe arrimam à eſſe ſentir, para mi es del todo improbable practice.* Quæ ita fideliter transferuntur in latinum ſermonem: *His temporibus eſt opinio proterva & pertinax, & nimis perniciosa, quæ docet, prodeſſe Cruciatam Regularibus viris, & fœminis in Ordine ad caſus, quos reſervant eorum Prælati. Et quamvis ſciam, eſſe plures, qui ob privatos fines adhærent huic ſententiæ, meo iudicio ea eſt omnino improbabilis practice.* Et num. 1698. acrioribus terminis eamdem ſententiã comdemnat, appellans lupos carnivoros eos Confeſſarios, qui admittant ad abſolutionem reſervatorum Regulares, & moniales vi Cruciatæ. Lumbier.

218. Congregatio 6. Generalis Soc. Ieſu, in quam convenerunt viri ſapientiſsimi Societatis Ieſu ex tota Europa decreto 5. eam opinionem cenſuit improbabilem. Et ita decrevit, & prohibuit: *Nemo vt noſtrorum auderet, vel docere, vel in praxi contrariam ſententiam tenere, vel Sacerdotes abſolvere quemquam ad ſe cum reſervatis caſibus accedentem præſumerent vi Bullæ Cruciatæ, nec qui accedunt, tutos ſe vllo modo in conſcientia, quaſi rite abſolutos, arbitrentur.*

219. Cum ergo tot ſint Theologi, & tam ſapientes, qui tamquam omnino certum affirmant opinionem de abſolutione Regularium á reſervatis vi Cruciatæ eſſe omnino improbabilem, & certo falſam; quis vir prudens erit, qui (vt minimum) non dubitet de probabilitate eius opinionis? Dubitatio atem de probabilitate opinionis eſt dubium practicum, in quo neceſſario

tutior pars eligenda, vt ſæpius diximus, & demonſtravimus; ſicut etiam, quod opinio dubiæ probabilitatis ex dictamine reflexo eſt practice improbabilis.

220. Ex quo novum argumentum demonſtrativum reſultat. Vt Sacerdos abſolvat iuxta opinionem probabilem de iuriſdictione, neceſſarium eſt, eſſe omnino certum, quod Romani Pontifices ſupplent iuriſdictionem: ſed vbi dubitatur de probabilitate opinionis, non poteſt eſſe certum, quod Romani Pontifices ſupplent iuriſdictionem; cum id ſolum ſit certum, quando conſtat de probabilitate opinionis: ergo vbi dubitatur de probabilitate opinionis, Sacerdos abſolvere non poteſt. Minor, & conſequentia patent. Maior autem, ſi penetrentur termini, evidens eſt. Nam vt abſolutio evadat certa, non ſufficit probabilitas opinionis, ſed requiritur aliud principium certum, quod non eſt aliud, niſi ipſa certitudo de ſupplemẽto iuriſdictionis facto à Principe Eccleſiæ.

§. IV.

Solvuntur obiectiones §. 1. propoſitæ.

SVMMARIVM.

Quomodo Bulla non concedat omnibus omnino fidelibus, quod poſſint abſolvi à reſervatis? n. 221.

Quomodo Pontifices non declaraverint ſolum ſuam ipſorum intentionem? Et quomodo laborent in æquivoco Authores partis oppoſitæ? n. 222.

An Pontifices declaraverint etiam intentionem ſucceſſorum? n. 223.

An Commiſſarius revocet facultates conceſſas Superioribus Religionum quoad eorum ordinum fratres. n. 224.

Diſcrimen inter revocationem privilegij, & declarationem doctrinæ, quo ad intimationem, & acceptationem. n. 225.

Item diſcrimen inter legem, & declarationem doctrinæ quoad ſupplicationem Regis factam Pontifici. n. 226.

Quomodo non ſit ad rem quædam ſupplicatio Regis, quæ refertur. n. 227.

Quomodo non reſultet probabilitas ex Authoritate Doctorum oppoſitæ partis? n. 229.

Neque ſatisfecerint fundamentis noſtræ ſententiæ. n. 130.

Infertur, oppoſitam opinionem eſſe tenuis, & dubiæ probabilitatis. n. 231.

221. AD primam reſpondeo, negando antecedens, quod Bulla concedat id omnibus Fidelibus, nullo excepto: quia expreſſe excipit Regulares, dum concedit Commiſſario, quod poſſit ſuſpendere omnes indulgentias, & facultates, exceptis iis, quæ conceſſæ ſunt Regularium Superioribus quoad eorum ordinum fratres. Deinde quia Romani Pontifices declararunt, per eam clauſulam generalem non prodeſſe Regularibus eam facultatem, neque profuiſſe, neque profuturam eſſe.

222. Ad id, quod ſubiungitur, dico, falſum eſſe, quod Clemens, & Vrbanus ſolum declaraverint ſuam ipſorum intentionem; cum expreſſe declaraverint, numquam ſuffragatam eſſe Regularibus Cruciatam ad hunc effectum, & numquam ſuffragaturam. Et quidem laborant in æquivoco, vt diximus, Authores partis oppoſitæ, dum non diſtinguunt inter declarationem doctrinæ, quam faciunt Romani Pontifices, & declarationem ſuæ ipſorum intentionis perſonalis. Si enim ſolum declararent ſuam ipſorum intentionem, non dixiſſent, numquam illis profuiſſe Cruciatam ad hunc effectum; ſed ſolum ſe non habere intentionem concedendi in Bulla Cruciata eam facultatem.

Ad

223. Ad ſecundam conſtat ex dictis, eos duos Pontifices non declaraſſe ſolum ſuam peculiarem intentionem, ſed declaraſſe doctrinam de nullitate abſolutionis Regularium datæ vi Cruciatæ. Et cum talem doctrinam declaraverint in perpetuum illis verbis *Perpetuo declaramus*; & ex illis, *Ad perpetuam rei memoriam* conſtat evidenter, quod declaraverint intentionem ſucceſſorum. Quod autem dicitur ſucceſſores non declaraſſe ſuam intentionem, etiam eſt falſum. Nam ſucceſſores Clementis, ſcilicet Paulus V. & Gregorius XV. etiam declararunt ſuam intentionem eodem modo, ac ipſe Clemens.

224. Ad tertiam concedo, Commiſſarium ſuſpendere omnes alias indulgentias, & facultates; ſed expreſſe excipiuntur indulgentiæ, & facultates, quæ conceſſæ ſunt Superioribus Religionum quoad eorum ordinum fratres. Ideoque priuilegia conceſſa Superioribus, ne per Cruciatam abſolvantur ſubditi á peccatis, quæ reſervata ſunt ipſis Superioribus, non ſuſpenduntur. Quod autem dicitur, excipi ſolum Indulgentias, & non facultates contra evidentiam rei pugnat; cum verba Bullæ ſint, *vt ſuſpendere poſſit, illo anno durante, omnes ſimiles, vel diſſimiles indulgentias, & facultates... exceptis tamen conceſſis Ordinum mendicantium Supeioribus, &c.* Vt latius conſtat ex ſupradictis. Præpterea, quia indulgentiæ non conceduntur Superioribus, ſed omnibus Regularibur.

225. Ad quartam dico, in ea clarius cognoſci æquivocationem, qua laborant Authores partis oppoſitæ, dum non diſtinguunt inter declarationem doctrinæ, & legem prohibitoriam. Nam licet lex revocatoria privilegij indigeat intimatione; (quod non eſt vſque adeo certum, vt non indigeat diſtinctione; de quo poſtea) & licet quævis lex indigeat acceptatione (ſub illis tamen modificationibus, quas late tradidi in 2. part. Criſ. Theol. diſp. 29.) declaratio tamen doctrinæ facta â Romano Pontifice non eget intimatione, neque acceptatione: quia vbi quis certo ſcit, hanc eſſe doctrinam traditam à Romano Pontifice, tenetur eam admittere, & acceptare vt veram, quamvis neque intimetur, neque in Diœceſi, vel Provincia ſolemniter promulgetur; vt latius tradidi in 3. part. Criſ. Theol. diſp. 77. cap. 4. quia dum certo ſcimus, aliquam doctrinam morum eſſe veram, non poſſumus claudere oculos lumini certitudinis.

226. Ad quintam. Etiam in hac clare conſpicitur hallucinatio Authorum oppoſitæ partis, non diſtinguentium declarationem doctrinæ à lege. Dicendum ergo eſt, quod quamvis per ſupplicationem Regis ſuſpendatur obligatio legis; non tamen ſuſpenditur declaratio doctrinæ morum facta à Romana Cathedra. Declarauit Clemens VIII. opinionem de abſolutione in abſentia eſſe falſam, & ſcandaloſam. Numquid ſi Rex Catholicus ſupplicaret, prodeſſet aliquo modo eius ſupplicatio, vel vt ſuſpenderetur declaratio, vel vt revocaretur? Quis tale monſtrum poteſt admittere? Cum ergo multi Romani Pontifices declaraverint, conceſſionem Bullæ quoad abſolutionem á reſervatis non potuiſſe ſuffragari Regularibus, atque adeo invalide eſſe abſolutos, qui ea vſi fuiſſent; nihil prodeſt ſupplicatio Regis contra certam veritatem doctrinæ morum.

227. Quod autem dicit Magiſt. Arauxo, ſupplicatum eſſe Vrbano VIII. ne in ipſa conceſſione vniuerſali appoſita in Bulla apponeretur expreſſius exceptio Regularium; nihil probat, etiam ſi Vrbanus annuerit ei ſupplicationi. Nam cum in ipſa Bulla ſit

expreſſa ea exceptio Regularium illis verbis: *Exceptis tamen conceſsis Ordinum mendicantium Superioribus quoad eorum fratres tantum.* Non fuit neceſſe id apponere iterum in prædicta clauſula vniuerſali.

Leand. a Sacram. 221. Et hinc cognoſcitur, Leandrum á SS. Sacramento paſſum fuiſſe æquivocationem, cum dixit, ſe audiviſſe à Mag. Arauxo, ſupplicatum eſſe á Bulla Vrbani, cum ipſe Arauxo ſolum dixerit, ſupplicatum eſſe, ne exprimeretur exceptio immediate in ipſa clauſula vniuerſali. *Arauxo.*

229. Ad ſextam. Conſtat ex ijs, quæ late demonſtravi in 1. part. Criſ. Theol. diſp. 11. & in 3. part. diſp. 55. & 56. & 57. non reſultare probabilitatem extrinſecam, niſi Authores ſint omni exceptione maiores. Et licet Authores huius opinionis in alijs quæſtionibus ſint omni exceptione maiores, quia in illis quæſtionibus nullam patiuntur, exceptionem ex illis quatuor exceptionibus ibidē aſignatis; at in hac quæſtione ſubiacent duabus prioribus exceptionibus. Prima enim exceptio ex ibi aſignatis eſt, quod loquantur contra principium certum; nullum autem certius principiunm eſt in re morali, quam declaratio Cathedræ Romanæ, contra quam in hac quæſtione diſſerunt prædicti Authores Secunda autem exceptio contra authoritatem Doctoris, & probabilitatem extrinſecam eſt, quod doceant ex fundamento levi, aut æquivoco, aut ſophiſtico. Conſtat autem ex dictis, eos Authores circa hanc quæſtionem in æquivoco laborare, dum declarationem doctrinæ morum confundunt cum lege prohibitoria: & cum declaraverint Pontifices, eam conceſsionem vniuerſalem de abſolutione á reſervatis numquam profuiſſe Regularibus, illi Authores, inſigniter decepti, putant, ſolum declarare ſuam perſonalem intentionem; cum hæc duo toto cælo diſtent inter ſe. Cum ergo in hac quæſtione patiantur eas duas exceptiones, conſtat eos quoad hanc quæſtionem non eſſe omni exceptione maiores.

233. Sed & quartam exceptionem ibidem aſignatam patiuntur, nempe quod non accuratè diſcuſſerint fundamenta vtriuſque partis. Nam, vt optime notavit P. Mathæus de Moya tom. 1. ſelect. tract. 3. diſp. 8. quæſt. 8. num. 28. ij Authores numquam diſcuſſerunt id argumentum, quod deſumitur ex ea declaratione Pontificis. Audienda ſunt verba huius Doctoris: *Qua propter eorum incuria... in præfatis decreti verbis, prout ad præteritum referuntur, expendendis, omnem Recentiorum authoritatem penitus elevavit, ita vt eorum opinioni nulla, neque extrinſeca probabilitas ſubeſſe poſsit: quia nullus hucvſque directe reſpondit citatis decreti verbis ad præteritum relatis.* *Moya.*

231. Ex quibus omnibus concluditur, eam opinionem laxiorem de facultate Regularium, circa eligendum Confeſſarium pro abſolutione à reſervatis, eſſe (vt minimum) tenuiter probabilem, & conſequenter practice improbabilem, ex eo dictamine reflexo, contento in damnatione tertiæ propoſitionis, quod improbabile eſt, poſſe gubernari conſcientiam ex opinione tenuiter probabili. Item eſſe dubiæ probabilitatis, & conſequenter dubium practicum, in quo neceſſario tutior pars amplectenda eſt. Et conſequenter etiam ex hoc capite eſt practice improbabilis, ex eo dictamine reflexo, quod improbabile eſt poſſe gubernari conſcientiam ex opinione dubie probabili.

QVÆS-

Digitized by Google

QVÆSTIO II.

An Eccleſia ſuppleat iuriſdictionem eius Religioſi, qui approbatus ab Ordinario pro viris tantum, audit etiam confeſſiones fœminarum?

§. I.

Refertur opinio laxior cum ſuis fundamentis.

SVMMARIVM.

Praxi approbandi Confeſſarios minores quadragenarijs cum limitatione ad ſolos viros. Et opinio docens eam limitationem non intelligi quoad Regulares. n.232.& ſeqq.

Primum fundamentum eius opinionis à paritate Curati ad Regularem. n. 234.

Secundum, ex eo quod ea excluſio Regularium innititur falſa præſumptioni. n.235.

Tertium, ex eo quod ea excluſio ponitur per modum conſilij. n.236.

Quartum, ex eo quod ad Epiſcopum ſolum pertinet approbatio Regularis quoad idoneitatem ſcientiæ. n. 237.

Quintum, ex eo quod tales Regulares habent approbationem generalem. n.238.

232. FRequens eſt in Diœceſibus Hiſpaniæ, cum Epiſcopi approbant Confeſſarios, etiam Regulares, ad audiendas Confeſſiones, apponere eam limitationem, ne audiant Confeſſiones fœminarum, donec impleant quadrageſimum ætatis annum.

233. Opinio eſt aliquorum ſcriptorum, Regulares approbatos ab Ordinario loci pro audiendis Confeſſionibus virorum, poſſe etiam audire confeſſiones fœminarum de licentia ſui Prælati Regularis. Ita Villalobos tom. 1. Sum. tract. 9. diff. 53. num 2. citans Vegam, & Lumbier tom. 2. Sum. num. 734, fol. 932. Sed hi Authores id dixerunt ante Bullam Clementis X. *Villob.* *Vega.* *Lumbier.*

234. Fundamentum eorum eſt. Primo. Nam Clerici ſæculares ætatis viginti quinque annorum, aut ſaltem non pervenientes ad quadrageſſimum, eliguntur Curati, & conſequenter approbantur ſine limitatione ad confeſſiones virorum, & mulierum; cum tamen Religioſi in ſuo ſtatu cenſeri debeant magis idonei, quam ſæculares: ergo Epiſcopi approbantes Religioſos cum ea limitatione ætatis irrogant iniuriam Religioſis. Sed vbi Epiſcopus per iniuriam denegat Religioſo approbationem, Papa confert ei iuriſdictionem, vt conſtat ex Clem. *Dudum*. de ſepulturis. Ibi enim conceditur fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, quod ſi Epiſcopus iniuſte deneget licentiam, & approbationem ad audiendas confeſsiones, eo ipſo Pontifex illam concedit. Ergo Regularis approbatus ab Epiſcopo ad confeſſiones dumtaxat virorum defectu ætatis quadraginta annorum, habet approbationem, & iuriſdictionem à Papa ad audiendas Confeſſiones fœminarum.

235. Secundo, Lumbier n. 733. probat. Nam ea excluſio Regularium non pervenientium ad annum ætatis quadrageſsimum, á confeſsionibus fœminarum, innititur præſumptioni defectus maturitatis: hæc autem præſumptio tollitur per ſtatum Religioſum: ergo ceſſat ea limitatio.

236. Tertio. Idem Lumbier num. 734. id probat. Nam clauſula poſita in approbatione, quam Epiſcopus dat Regularibus, non ponitur per modum

ex-

Digitized by Google

excluſionis, ſed per modum conſilij directivi; vel ſi ponitur per modum præcepti, non eſt auferendo approbationem: ergo Regularis approbatus ab Epiſcopo ad confeſsiones dumtaxat virorum, etiam manet approbatus ad confeſsiones fœminarum.

237. Quarto probant alij. Nam ad Epiſcopum ſolum ſpectat approbare Regularem quoad idoneitatem ſcientiæ; ad Prælatum autem Regularem quoad idoneitatem morum: ergo cum Epiſcopus approbat abſolute quoad ſcientiam, nempe vt audiat confeſſiones etiam fœminarum ex tempore, quo impleverit quadrageſimum ætatis annum, cenſeri debet abſolute approbatus.

238. Quinto. Nam in Bulla Clementis X. dicitur: *Illos autem Religioſos, qui ad Confeſsiones audiendas idonei generaliter reperti fuerint ab Epiſcopis, generaliter quoque, & in diſtincte abſque aliqua limitatione temporis, certorumque locorum, aut generis perſonarum in Diœceſi propria admittendos.* Sed Religioſi, qui approbantur generaliter, dummodo impleverint quadrageſimum annum, habent approbationem generalem: ergo aprobationem obtinent abſque limitatione certi generis perſonarum.

§. II.

Vera ſententia proponitur, & roboratur.

SVMMARIVM.

Qualiter relata opinio ſit tenuiter probabilis; neque in vſu illius Eccleſia ſuppleat iuriſdictionem, poſt Bullam Clementis X. n. 239.

Prima probatio ex eo quod limitate approbati limitatam habent iuriſdictionem. n. 240.

Ad Epiſcopum non ſolum ſpectat examen idoneitatis quoad ſcientian, ſed etiam quoad mores. n. 242.

Et quomodo id inferatur ex eo, quod approbatus quoad ſeculares non ſit approbatus quoad moniales? n. 243.

Item ex eo, quod poteſt revocare licentias datas ad confeſsiones. n. 244.

Item, non ſolum requiritur approbatio Epiſcopi, ſed etiam licentia. n. 245. & ſeqq.

Relata opinio eſt dubiæ probabilitatis. n. 247.

Ab ea Bulla Clementis X. ſupplicatum eſſe, falſum eſt. n. 249. & ſeqq.

239. Dicendum tamen eſt, eam opinionem eſſe tenuiter probabilem, ſive (quod idem eſt) dubiæ probabilitatis, ſcilicet poſt Bullam Clementis X. quam in fine totius operis propono, & quam expedivit præfatus Pontifex ad decidendas dubitationes, & varietatem opinionum, quæ exortæ fuerant circa approbationem, quam ab Ordinario habere debent Regulares; vt conſtat ex illis verbis: *Innotuit nobis, dubitationes non nullas circa benedictionem, licentiam, contradictionem, examen, & approbationem eiuſmodi in aliquibus Diœceſibus excitatas fuiſſe, ex quibus controverſia, & diſenſiones permulta in dies ſubſequi poſſent, occaſione privilegiorum, quæ per Sedem Apoſtolicam Religioſis Ordinibus conceſſa fuerunt.* Conſequenterque dicendum eſt, quod ſi Regularis approbatus ab Epiſcopo, cum limitatione ad confeſsiones virorum, donec perveniat ad annum quadrageſsimum, ſi prætextu relatæ opinionis audiat confeſsiones fœminarum, Eccleſia non ſupplet iuriſdictionem.

Pro-

240. Probatur primo, ex illis verbis Bullæ Clementis X. *Quoad cæteros vero* (Regulares) *qui non adeo idonei reperientur, ſi petierint ſe admitti, arbitrio Ordinariorum relinqui, ipſos cum limitata facultate, prout eiſdem Ordinarijs magis expedire videbitur, approbare, & admittere.* Ex quibus verbis conſtat, limitate approbatos limitatam habere iuriſdictionem. Sed minores quadragenarijs limitate approbantur, ſcilicet ad ſolas confeſsiones virorum. Quomodo ergo ſupplebit Pontifex iuriſdictionem abſolutam, & generalem, quam expreſſe vult eſſe limitatam?

241. Dices, ad Epiſcopum ſolum pertinere examen idoneitatis quoad ſcientiam, non vero quo ad mores; vt in quarta probatione oppoſitæ opinionis proponitur.

242. Hæc tamen reſponſio convincitur ex verbis ipſius Bullæ: *Cum præcipua Miniſtri Sacramenti Pœnitentiæ qualitas ſit vitæ integritas ac morum honeſtas, vtique eam cauſam ad confeſsionis miniſterium pertinere, ac proinde nihil obſtare, quominus ob eam poſsit Epiſcopus Regulares à ſemetipſo approbatos ſuſpendere, aut repellere à Confeſsionibus audiendis.* Et quamvis hoc dicat Pontifex pro eo caſu, quo Regulares *inhoneſte viuant; vel aliquod delictum committant, per quod rationabili Epiſcopi iudicio videantur à Confeſsionibus ſuſpendendi*, quæ ſunt verba Bullæ; cæterum id determinate iniungit ex illa generali ratione, quod *Præcipua Miniſtri Sacramenti Pœnitētiæ qualitas ſit vitæ integritas, ac morum honeſtas*, de qua iuxta hanc Bullam Epiſcopus iudicare debet. Et ideo ſpectat etiam ad Epiſcopum iudicare non ſolum de idoneitate quo ad ſcientiam, ſed etiam de idoneitate quoad mores. Quare quia adeſt præſumptio contra iuvenilem ætatem, & iuxta eam præſumptionem iudicio Epiſcopi non eſt idoneus Regularis ad confeſſiones fœminarum audiendas, donec ſit in ætate matura, vtique accipit approbationem limitatam.

243. Deinde, quod ſpectet ad Epiſcopum iudicare de idoneitate Regularium quoad maturitatem prudētiæ, vitæ integritatem, & honeſtatem morum, conſtat etiam ex eo, quod diſponit Pontifex, nempe Regularem approbatum ad audiendas confeſsiones ſecularium, non propterea cenſeri approbatum quoad confeſsiones Monialium. Hæc enim limitatio non eſt propter ſcientiam, ſed propter maturitatem prudentiæ, virtutis, & morum, vt per ſe patet: ergo non minus ſpectat ad Epiſcopum iudicium de idoneitate quo ad mores, quam quo ad ſcientiam.

244. Tertio, ſi ſolum ſpectaret ad Epiſcopum iudicium de idoneitate Regularium quo ad ſcientiam, non poſſet revocare licentiam datam ad Confeſſiones; cum ſcientia in dies potius creſcat, quam minuatur: ſed Clemens in Bulla cōcedit Epiſcopo, quod poſſit revocare licentiam alicui Regulari datam ad audiendas Confeſsiones, ex cauſa iuſta, illis verbis: *Ab ipſomet Epiſcopo approbatos* (Regulares) *non poſſe ab eodem, qui ſic approbavit, iterum examinari, aut ab eiſdem Confeſsionibus audiendis ſuſpendi, ſeu licentias illis conceſſas revocari, niſi nova ſuperveniente cauſa, quæ ipſas Confeſsiones cōcernat.* Ergo vltra examen ſcientiæ alia etiam cauſa dari poteſt, de qua poſſit ferre iudicium Epiſcopus. Neque vltrà defectum ſcientiæ eſt alia cauſa concernens ad confeſsiones, niſi defectus idoneitatis quo ad mores, & maturitatis iudicij, & prudentiæ.

245. Quarto. Nam ex Bulla Clementis conſtat, non ſolum requiri approbationem Epiſcopi quoad Regulares, ſed etiam licentiam ad audiendas Confeſsiones, vt conſtat ex verbis pro-

Digitized by Google

proxime relatis, *ſeu licentias* illis *conceſſas revocari*; ſive ea licentia ſit collatio iuriſdictionis; ſive permiſſio vtendi iuriſdictione, quam, præſuppoſita ea licentia, confert Papa Regularibus, iuxta diverſas opiniones: ſed ea licentia præſupponit approbationem ſcientiæ, & eſt quid diverſum ab illa: ergo ad Epiſcopum aliquid aliud ſpectat, præter approbationem ſcientiæ, etiam quoad Regulares.

246. Id ipſum conſtat ex ea periodo Bullæ, vbi præcipit Religioſis approbatis, vt cum audiunt Confeſſiones infirmorum, certiorem faciant Parochum de talibus Confeſſionibus. Sic enim ait: *De qua tamen Confeſſione teneri dictos Religioſos eorumdem infirmorum Parochum illico certiorem reddere. Et hoc poſſe illis ab Epiſcopo, ſub pæna ſuſpenſionis à facultate audiendi Confeſſiones, præcipi.* In hoc ergo caſu prædicti Religioſi non amittunt approbationem ſcientiæ; & tamen pro tempore ſuſpenſionis amittunt facultatem abſolvendi: ergo præter approbationem ſcientiæ ſpectat ad Epiſcopum dare, aut ſuſpendere facultatem abſolvendi.

247. Probatur ſecundo eadem concluſio. Nam inter plures viros Sapientes dubitatur de probabilitate eius opinionis, quæ docet, Regulares approbatos ad Confeſſiones virorum, eo ipſo manere approbatos ad Confeſſiones fœminarum, ſi id fiat cum licentia ſuorum Prælatorum. Et quidem mihi conſtat, Religioſos Dominicanæ, & Auguſtinianæ familiæ non audere ad praxim reducere præfatam opinionem, poſt conſtitutionem Clementis X. & ideo quoties expedit, quod aliquis Religioſus ex eis audiat confeſſiones mulierum, poſtulant ab Ordinario; & idem opinor de praxi aliarum Religionum: ſed vbi dubitatur de probabilitate opinionis, ea eſt tenuis, & dubiæ probabilitatis, ſub qua non eſt tuta conſcientia, vt conſtat ex dictis: ergo ea opinio eligi non poteſt tuta conſcientia; atque adeo talis eſt, vt iuxta eam Eccleſia non ſuppleat iuriſdictionem.

248. Audivi, quoſdam aſſerere, hanc Bullam Clementis X. non eſſe admiſſam in Hiſpania, eo quod facta fuerit nomine Regis Catholici ſupplicatio ad Clementem X. pro ſuſpenſione huius Bullæ; ideoque eam manſiſſe ſuſpenſam.

249. Illi tamen, qui hæc aſſerunt, egregie decipiuntur. Quando enim hæc Bulla pervenit ad Curiam Madritenſem, omnes Regulares vna confugerunt ad Reginam Gubernatricem Hiſpaniæ, poſtulantes, vt fieret ſupplicatio Pontifici Romano pro ſuſpenſione præfatæ Bullæ. Regina autem, habito maturo conſilio cum viris zelo, & doctrina præditis, noluit ſupplicare, ſed decrevit ſcribere enciclycas litteras omnibus Epiſcopis Hiſpaniæ tenoris ſequentis, qui continetur in Epiſtola miſſa ad Illuſtriſſimum D. Ambroſium Ignatium Spinula, & Guzman, Archiepiſcopum Hiſpalenſem, quam modo habeo præ manibus originariam ipſam, quam accepi á Secretario præfati Illuſtriſſimi Domini. Et in capite Epiſtolæ ſic ſcribitur: *La Reyna Governadora.* Et ſic proſequitur.

250. *Muy Reverendo en Chriſto Padre Arçobiſpo de Sevilla, del Conſejo. Aviendo entendido, que ſe ha publicado en eſtos Reynos vna Bulla de ſu Santidad, expedida en veinte y vno de Iunio, del año paſſado de mil y ſeiſcientos y ſetenta, ſobre las licencias de predicar, y confeſſar de los Regulares, è reſuelto rogaros, y encargaros (como por eſta lo hago) que por lo que mira à vueſtra Dioceſis vſeis de la facultad que ſe os concede por la Bulla con la prudencia, y templança de vueſtro miniſterio paſtoral, y atencion juſta, debida al luſtre, y decoro de las Religiones, que en ello me darè*

darè de vos por ſervida. De Madrid à 21. de Março de 1673. To la Reyna. Por mandado de ſu Mageſtad. Don Iñigo Fernandez del Campo.

§. III.

Evertuntur fundamenta partis oppoſitæ.

SVMMARIVM.

Quam periculoſum ſit prætexere iniuriam examinis? n. 251.

Diſparitas inter Regulares, & Curatos circa approbationem in ætate iuvenili. n. 252. & ſeqq.

Quod negetur approbatio ad confeſſiones fæminarum ex falſa præſumptione defectus maturitatis, nihil probat. n. 254.

Diſparitas inter legem, & licentiam, quando vtraque innititur falſæ præſumptioni. n. 255.

Præſumptio defectus maturitatis non ceſſat in vno indiuiduo per mores Communitatis, ſed per mores indiuidui. n. 257.

Limitatio quoad confeſſiones fæminarum ponitur negando approbationem per propoſitionem exceptiuam. n. 258.

Quomodo exponatur propoſitio exceptiua? n. 259.

Ad Epiſcopum ſpectat etiam iudicium de idoneitate maturitatis. n. 260.

Regulares in ætate iuvenili non repe- riuntur generaliter idonei iudicio Epiſcopi. n. 261.

251. Ad primum fundamentum partis oppoſitæ reſpondeo, eſſe valde periculoſum conſcientijs Fidelium excitare eas querelas de iniuria ab Ordinario irrogata, quando non concedunt approbationem abſolutam Regularibus. Quis enim eſt ex illis, qui examinantur ſive ad ordines minores, vel maiores, ſive ad Confeſſiones audiendas, qui ſi poſt examen exeat reprobatus, non vociferetur, ſe iniuſte reprobatum?

252. Ea autem iniuria, quæ prætexitur, conſiſtens in eo quod Clericis ſæcularibus Curatis ante quadrageſimum annum detur facultas audiendi confeſſiones mulierum, & denegetur Regularibus in eadem ætate, tota conſiſtit in paritate rationis: cum tamen diſparitas ſit luce meridiana clarior. Nam in Clericis Curatis concurrunt duæ circunſtantiæ, quæ non inveniuntur in Regularibus. Prima eſt neceſſitas Eccleſiæ; cum enim Epiſcopi non inveniant Curatos quadragenarios, nec poſſint relinquere Parochiam Paſtore viduatam, coguntur deſignare, quos inveniunt idoneos. Et hos non indifferenter admittunt, ſed facta prius inquiſitione de moribus. Cum ergo hæc neceſſitas Eccleſiæ non concurrat in Regularibus, quomodo poteſt eſſe paritas rationis?

253. Accedit ſecunda ratio diſparitatis. Nam Clericis curatis incumbit obligatio adminiſtrandi Sacramenta, etiam media nocte, etiam tempore æſtivo, ardente Sole, vel hyemali ingruente pluvia, & cum magnis quandoque incommodis, atque etiam tempore peſtis, aut alterius epidemiæ cum periculo vitæ; & adhæc omnia tenentur lege iuſtitiæ; atque adeo adhæc omnia requiruntur vires robuſtæ; & conſequenter plerumque neceſſe eſt, aſſumere Curatos minores quadragenarijs. Cum autem in Regularibus non inveniatur hæc ſtricta obligatio, non fit illis iniuria, ſi non concedatur eis eadem facultas, quæ Curatis conceditur.

254. Ad ſecundum reſpondeo, concedendo maiorem, quod limitatur approbatio ad Confeſſiones virorum ex præſumptione defectus maturitatis, quæ præſumptio militat contra

Digitized by Google

ætatem iuvenilem; & omitto, quod hæc præſumptio tollatur per ſtatum Religioſum(licet id ſit falſum) & nego conſequentiam.

255. Et quidem eſt ingens diſcrimen inter præſumptionem, cui innititur lex, & præſumptionem, cui innititur licentia, ſive facultas ad aliquid faciendum. Nam quando lex innititur præſumptioni, ſi hic, & nunc ceſſat præſumptio, hic & nunc ceſſat obligatio. Non ſic, quando petitur priuilegium, facultas, approbatio, &c. ſi hæc neget, aut limittet Superior, innixus alicui præſumptioni, quæ hic & nunc ceſſat: quia cum ad aliquam licentiam obtinendam requiratur poſitiva conceſſio; dum Superior non concedit illam poſſitive, nihil prodeſt, quod ſubſiſtat, vel non ſubſiſtat præſumptio; quod moveatur, aut non moveatur præfata præſumptione, quæ deficit. Et quidem ſi ego poſco licentiam à meo Superiore ad faciendum aliquid, quod ſine eius licentia facere non poſſum, ſi ipſe innixus falſa præſumptione negat licentiam, numquid propterea cenſebo mihi datam eſſe licentiam? minime. Quia dum illam non concedit poſitive, non habeo ego licentiam.

256. Præterea Concilium Tridentinum, & Conſtitutiones Romanorum Pontificum, præcipué Pij V. Vrbani VIII. & Clementis X. hanc approbationem Regularium (ſervatis ſervandis) remittunt iudicio Epiſcopi: ſi ergo Epiſcopus cenſet, adeſſe præſumptionem defectus maturitatis ad audiendas Confeſſiones fœminarum in Regularibus iuvenibus, nihil proderit, quod ipſi Regulares probabiliter cenſeant, eam præſumptionem tolli per ſtatum Religioſum; cum hanc diſpoſitionem non remiſerit Eccleſia proprio vniuſcuiuſque iudicio, ſed ſolum iudicio Epiſcopi.

257, Deinde ea præſumptio defectus maturitatis tollitur per ſpeciales mores ſingularis perſonæ, non per mores Communitatis. Nam ex decem virginibus quinque erant prudentes, & fatuæ quinque; nec ſtatus virginitatis erat ſufficiens præſumptio prudentiæ. Quæ autem incommoda ſequantur ex ea credulitate, quod omnes ad vnum Regulares præſumantur pollere debita maturitate ad confeſſiones fœminarum audiendas, res eſt, quam oportet ſilentio commiti.

158. Ad tertium, falſum eſt vtrumque, quod aſſumitur; & quod limitatio, quæ præſcribitur, ſit ſolum per modum conſilij, & quod non ſit negando approbationem, quoad confeſſiones fœminarum. Primum eſt falſum; quia in teſtimonio approbationis, quod datur in hac Diœceſi Hiſpalenſi dicitur: *Pueda en nueſtra Dioceſi adminiſtrar el Santo Sacramento de la Penitentia à las perſonas, que con èl ſe quiſieren confeſſar, excepto à las mugeres, en caſo de no tener el ſuſodicho quarenta años.* Quod ita fideliter vertitur in latinum ſermonem. *Poſsit in noſtra Diæceſi adminiſtrare Sacramentum Pænitentiæ illis, qui ipſi voluerint confiteri, exceptis mulieribus, in caſu quo non ſit quadragenarius.* Cum ergo ab ea poteſtate audiendi confeſsiones quorumcumque, excipiantur fœminæ; quomodo id eſt ſolum per modum conſilij?

259. Propoſitionem exceptivam exponunt Dialetici negando prædicatum de eo, quod excipitur. v.g. *Omnes homines, exceptis Æthiopibus, ſunt albi:* ſic exponitur: *Æthiopes non ſunt albi, & reliqui diſtincti ab Æthiopibus ſunt albi.* Eodem ergo modo exponenda eſt hæc propoſitio: *Confeſſario non dum quadragenario poſſunt confiteri omnes Diæceſani, exceptis mulieribus:* Scilicet per hanc propoſitionem exponentem: *Mulieres non poſſunt confiteri Confeſſario non dum quadragenario; & reliqui diſtincti à mulieribus* poſ-

poſſunt confiteri confeſſario non dum quadragenario. Et hinc conſtat etiam, eſſe falſum illud ſecundum aſſumptum eius argumenti; quód ea limitatio non fiat negando approbationem reſpectu mulierum;cum hoc ſit contra expoſitionem Dialecticam propoſitionis exceptiuæ, vt conſtat ex dictis.

260. Ad quartam conſtat ex dictis, quod ad Epiſcopum non ſolum pertineat iudicium de idoneitate ſciẽtiæ, ſed etiam de idoneitate maturitatis,iudicij, prudentiæ,& morum.

261. Ad quintum, veriſſimum eſt, quod Regulares, qui reperti fuerint generaliter idonei ad audiendas Confeſſiones, ſine limitatione approbandi ſunt ad eas audiendas;illi tamen, qui ſunt in ætate iuuenili,non ſunt reperti generaliter idonei, quia iudicio Epiſcopi reperiuntur adhuc immaturi.

262. Rogabis, an ſaltem virtute Cruciatæ poſſint abſolvere fœminas illi Confeſſarij Seculares, vel Regulares, qui ſunt limitate approbati ad ſolas virorum Confeſsiones? Sed hæc difficultas deciditur in quæſt. 4. huius articuli.

QVÆSTIO II.

An Eccleſia ſuppleat iuriſdictionem Confeſſarij, qui approbatus in Diœceſi Cordubenſi vult virtute Cruciatæ audire Confeſſiones in Diœceſi Hiſpalenſi?

§. I.

Proponitur, & explicatur difficultas, & ratio dubitandi.

SVMMARIVM.

Opinio olim tradita, quod Regulares approbati ab vno Epiſcopo poſsint vbique eligi ad confeſsiones. n. 263.

Alia opinio docens, quemlibet approbatum ab vno Epiſcopo poſſe vbique eligi virtute Cruciatæ. n. 264.

Clemens X. conſtitutionem promulgavit ad compeſcendam diſcordiam inter Epiſcopos & Regulares. n. 265. & ſeqq.

Quomodo opiniones relatæ non maneant probabiles poſt conſtitutionem Clementis? n. 267.

Obiectio refutata. n. 268. & *ſeqq.*

263. OPinio fuit á multis doctoribus olim admiſſa, in vim decreti Tridentini, approbatum ab vno Epiſcopo adConfeſſiones audiendas manere vbique approbatum: & ideo Regulares, qui approbati ab Ordinario accipiunt iuriſdictionem à Romano Pontifice, iuxta privilegia olim Regularibus à Sede Apoſtolica conceſſa, præcipue inClement. *Dudum.* de Sepult. poſſe vbique eligi ad Confeſsiones audiendas. Nitebatur autem hæc opinio eo fundamento, quod Concilium Tridentinum ſeſſ. 23. cap. 15. de Reform. decrevit: Nullum Sacerdotem poſſe audire Confeſſiones ſæcularium, niſi approbetur *ab Epiſcopis.* Cum ergo non determinet Concilium, à quo Epiſcopo ſint approbandi, vtique à quolibet Epiſcopo approbari ſufficiet.

264. Fuit etiam opinio alia maiori plauſu accepta, quam præcedens, ſcilicet quemlibet approbatum ab vno Epiſcopo poſſe vbique eligi virtute Cruciatæ. Ita Sotus, Ægidius, Medina, Corduba, Petr. Ledeſma, Valeras, Gomez, P. Henriquez, Reginaldus, Coninck, Filliucius, Fagundez, & plures alij, quos refert P. Mendo diſp. 22. cap. 4. num. 61. *Sotus. Ægidius. Medina. Corduba. Pet. Led. Valer. Gomez. Henriquez. Reginald. Coninck. Filliuc. Fagundez. Mendo.*

265. Sed hæ opiniones non parvam diſſenſionem excitarunt inter Epiſcopos, & Regulares. Quam ob cauſam SS. D. Clemens X. anno 1670. Bullam promulgavit, vt has dubitationes,

Digitized by Google

tiones, & quæſtiones ad vnam determinatam formam reduceret, per quam Epiſcoporum, & Regularium diſſidia compeſcerentur. Vt patet ex verbis relatis in quæſt. præced. num. 239. Vbi obſervandum eſt, hanc conſtitutionem non eſſe ſolum præceptivam, ſed etiam (imo maiori ex parte) declaratoriam iuris vnicuique partium competentis.

266. In hac autem controverſia in titulo huius quæſtionis propoſita, hanc declarationem producit Clemens X. *Religioſos ab Epiſcopo ad Confeſſiones ſæcularium in ſua Diœceſi audiendas approbatos, non poſſe in alia Diœceſi eas abſque Epiſcopi approbatione audire, quamvis pœnitentes ſubditi ſint eius Epiſcopi, à quo ipſi Religioſi iam fuerant approbati.*

267. Ex quibus verbis omnino certum eſt, opinionem primo loco relatam penitus corruiſſe; & ſi olim probabilis fuerit, poſt hanc conſtitutionem Clementis X. nullam ei probabilitatem relictam fuiſſe.

268. Scio, aliquos Doctores in ea fuiſſe opinione, privilegia huiuſmodi conceſſa Religioſis in Clement. *Dudum.* cit. non revocari per conſtitutiones generales, quia ſunt privilegia in corpore iuris contenta; de quibus affirmant, non debere intelligi conſtitutiones vniuerſales poſteriores revocatorias.

269. Sed id non habere locum in hoc caſu, manifeſtum eſt ex ipſa Bulla, in qua revocat omnia privilegia huic declarationi contraria, illis verbis: *Indultis, & privilegijs, etiam in corpore iuris clauſis.*

§. II.

Deciditur quæſtio, & probatur.

SVMMARIVM.

Poſt Bullam Clementis X. nequeunt eligi virtute Cruciatæ approbati ad confeſſiones in aliena Diœceſi. n. 271.

Ex præfata Bulla non cenſetur approbatus pro hac Diœceſi, qui approbatur in aliena. n. 272.

Hæc Bulla declarat, decretum Tridentini de approbatione Ordinarij intelligi de Diœceſano. n. 273.

Hæc Bulla revocat, quidquid in contrarium poteſt obſtare huic generali Conſtitutioni. n. 274.

Proponitur clauſula revocatoria. n. 275.

Quomodo privilegia ex titulo oneroſo revocantur clauſula generali? n. 276.

Quomodo privilegium dubium ex varietate opinionum poſſit revocari ſine compenſatione. n. 278.

Priuilegia, quæ dantur propter merita, cum ſolum ſit mentio generalis, revocantur ſine compenſatione. n. 279.

Privilegia, quæ ob aliquam circumſtantiam ſunt revocabilia, revocantur ſine compenſatione. n. 280.

Privilegia vbi cognoſcuntur afferre diſſentiones, nocent publicæ vtilitati, atque adeo ſunt revocabilia ſine compenſatione. n. 281.

Quomodo in hac Bulla revocentur privilegia exprimenda de verbo ad verbum. n. 281.

270. Reſtat ergo quæſtio, an hæc deciſſio Clementis X. ſic intelligenda ſit, vt non comprehendat eos, qui fruuntur privilegio Cruciatæ, eo quod iuxta opinionem relatam, concedit, approbatum ab vno Ordinario poſſe in alia Diœceſi audire confeſsiones virtute Cruciatæ? An potius ſtante hac conſtitutione noviſſima, non poſsint Regulares approbati in Diœceſi Cordubenſi eligi per Bullam in Diœceſi Hiſpalenſi?

271. Sit concluſio. Mihi certum eſt, poſt hanc Bullam Clementis X. non poſſe eligi virtute Cruciatæ Regula-

gulares, vel ſæculares Sacerdotes approbatos in Diœceſi Cordubenſi, vt audiant Confeſſiones ſæcularium in Diœceſi Hiſpalenſi. Pro qua concluſione nullum allego Authorem: quia omnes, qui diſputant hanc quæſtionem, ſcripſerunt ante præfatam Bullam Clementis X. quæ expedita fuit vndecimo Kalendas Iulij anno 1670.

272. Probatur primo. Nam licet Authores, qui ante hanc Bullam Clementis X. ſcripſerunt, cenſuerint, quod dum in Bulla Cruciatæ conceditur, vt poſſint eligere Confeſſarium *ex approbatis ab Ordinario*, nomine Ordinarij intelligitur Epiſcopus etiam alterius Diœceſis diverſæ ab ea, in qua exiſtebat Confeſſarius, quando ſubijt approbationem; tamen in hac Bulla Clemens X. declarat, Ordinarium approbantem eſſe dumtaxat Diœceſanum, ſive Epiſcopum eius Diœceſis, in qua actualiter commoratur Confeſſarius; ita vt non cenſeatur approbatus pro hac Diœceſi, qui in altera eſt approbatus: ergo iuxta tenorem Bullæ Clementis X. ea verba Cruciatæ *ex approbatis ab Ordinario* intelliguntur de Ordinario Diœceſano, ſive eius Diœceſis, in qua actualiter commoratur confeſſarius. Et conſequenter ex hac declaratione nullum eſt in Cruciata privilegium circa electionem confeſſarij in altera Diœceſi approbati.

273. Quod id ita declaret Clemens X. (quæ eſt præcipua pars antecedentis) conſtat: Nam in Bulla Cruciata ponuntur ea verba: *Ex approbatis ab Ordinario*, vt obſervetur decretum Tridentini circa approbationem confeſſariorum; in ſuâ autem Bulla Clemens X. cum propoſuiſſet decretum Tridentini de hac approbatione, declarat, quomodo id decretum intelligendum ſit, & practicandum, ſcilicet ita vt approbatus in vna Diœceſi non poſſit audire Confeſsiones in alia ſine Epiſcopi Diœceſani nova approbatione: ergo declarat ita intelligendum in praxi decretum Tridentinum, vt non cenſeatur approbatus ſine nova approbatione huius Diœceſani.

274. Probatur ſecundo. Demus enim, eſſe privilegium Cruciatæ, quod concedat, approbatum ab vno Epiſcopo, poſſe in altera Diœceſi audire Confeſſiones eorum, qui habent Cruciatam. Clemens X. *hac generali, & perpetuo valitura conſtitutione* (quæ ſunt verba Bullæ) *decernit, & declarat ...Religioſos ab Epiſcopo ad Confeſsiones ſæcularium in ſua Diœceſi audiendas approbatos non poſſe in alia Diœceſi eas abſque Epiſcopi Diœceſani approbatione audire:* Ergo cum hæc ſit conſtitutio generalis, comprehendit generaliter omnes caſus, etiam Cruciatæ. Deinde revocat, quiquid in contrarium poteſt obſtare huic generali conſtitutioni, ſcilicet omnibus modis, & clauſulis, quæ excogitari poſſunt, evaneſcereque facit omnes modos, quibus ſolent iuriſprudentes interpretari conſtitutiones Pontificias. Ergo licet detur privilegium Cruciatæ, illud quidem per conſtitutionem Clemeutis X. revocatur.

275. Excludi autem vniuerſaliſſime omnia omnino privilegia huic diſpoſitioni obviantia, conſtat ex ea clauſula Bullæ: *Irritum quoque, & inane quidquid ſecus ſuper his à quoquam quavis authoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus quibuſvis Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis in favorem quarumcumque perſonarum, atque quorumvis Ordinum tam Mendicantium, quam non Mendicantium, Militarum etiam Sancti Ioannis Hieroſolymitani, Congregationum, Societatem, etiam IESV, ac cuiuſvis alterius inſtituti, etiam neceſſario, & in indiuiduo exprimendi, Monaſteriorum, Conventuum, Capitulorum, Eccleſiarum, & aliorum quorum-*

Digitized by Google

rumcumque tam ſæcularium, quam Regularium locorum, nec non illorum etiam iuramento, Confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis ſtatutis, vel conſuetudinibus etiam immemorabilibus, exemptionibus quoque, indultis, & priuilegijs etiam in corpore iuris clauſis, aut ex cauſa, aut titulo [oneroſo,] vel in limine fundationis conceſsis, etiam mari magno, ſeu Bulla Aurea, aut alias nuncupatis; conſervatorum deputationibus, eorumque, atque alijs inhibitionibus, quibus Epiſcopi deferre minime teneantur; & quibuſvis alijs ſub quibuſcumque tenoribus, & formis, aut cum quibuſvis derogatoriarum derogatorijs, alijſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, nec non irritantibus, & alijs decretis, etiam motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, aut alias quomodo libet, etiam perviam communicationis, ſeu extenſionis conceſsis, & iteratis vicibus approbatis, & innovatis: quibus omnibus, etiam ſi pro ſufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus, & formis ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes, mentio, ſeu alia quævis expreſsio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſervanda foret, tenore huiuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum, nihil penitus omiſſo, & forma in illis tradita obſervata, inſerti forent, præſentibus pro plene, & ſufficienter expreſsis, & inſertis habentes; illis quoad ea, quæ eiſdem præſentibus adverſantur (illis alias in ſuo robore permanſuris) harum ſerie ſpecialiter, & expreſſe derogamus, cæteriſque contrarijs quibuſcumque.

279. Dices primo. Privilegia conceſſa titulo oneroſo non reuocantur clauſula generali: ſed privilegia Cruciatæ conceduntur titulo oneroſo, nempe militandi contra hoſtes nominis Chriſtiani, vel conferendi pecuniam pro eo bello: ergo non revocantur clauſula generali. Sed hæc reſponſio non habet locum in præſenti, nam Clemens revocat omnia privilegia, etiam ea, quæ ſunt *ex titulo oneroſo*, quæ ſunt expreſſa verba conſtitutionis.

297. Dices ſecundo. Privilegia, quæ ſunt ex titulo oneroſo, aut remuneratione, non intelliguntur revocata, donec fiat compenſatio æquivalens: ſed pro privilegio Bullæ, quæ eſt ex titulo oneroſo, nulla conceditur compenſatio; & pro privilegijs conceſſis Religionibus, quæ remuneratoria ſunt, nulla etiam compenſatio conceditur: ergo non debent intelligi revocata.

278. Sed hæc inſtantia, quantum attinet ad revocationem privilegij Bullæ, nullius momenti eſt. Nam cum privilegium eſt dubium ex varietate opinionum, poteſt revocari ſine vlla compenſatione. Nam ſicut probabile erat dari tale privilegium, etiam probabile erat, illud non dari. Ex quo fit, quod Pontifex reſpiciens illud vt mere probabile, non teneatur dare compenſationem. Sic enim ſi probabile eſt, Petrum habere ius privilegij ad talem rem, & probabile non habere ius, ſi per decretum Principis auferatur ab illo id ius, non tenetur facere compenſationem; quia probabile eſt, nullam ibi iniuriam irrogari in ea obligatione.

279. Quod autem attinet ad privilegia Regularium, quæ revocantur, conſtat non eſſe remuneratoria in eo genere, in quo pro eorum revocatione requirunt compenſationem. Non enim eam requirunt, quando merita generali mentione referuntur, ſed requiritur ſpecia-

Tiraqu. ciilis mentio talis, & talis meriti. Sic
Socin. tradunt Tiraquellus in L. *Si vnquam.*
Matienz. Caſt. Pal. C. de revocandis donat. num. 85. Socinus conſi 395. num 8. verſ. 4. Matienzo lib. 5. Recopilat. tit. 10. L. 15, gloſſa 12. n. 2, quos refert, & ſequitur P. Caſtro Palao tom. 1. tract. 3. diſp. 4. punct. 21. §. 2. num. 6. Præfata autem privilegia Regularium, quæ revocantur á Clemente X. ſolum faciunt mentionem meritorum in generali: & ideo non ſunt eius generis, quæ revocata exigant compenſationem.

280. Præterea privilegia, quæ ex ſe ob aliquam circumſtantiam adiunctam ſunt revocabilia, eo ipſo quod talia ſint, in ipſa revocatione non exigunt compenſationem. Sunt enim ſicut donationes revocabiles, quæ ſi revocantur, non exigunt compenſationem. Deinde privilegia, quæ ſunt noxia publicæ vtilitati, eo ipſo ſunt revocabilia: quia publica vtilitas præfertur vtilitati privatæ.

281 Tum ſic. Privilegia, quæ dant facultatem Regularibus, aut quibuſvis alijs, vt ſine approbatione Ordinarij Diœceſani audiant Confeſsiones in eius Diœceſi, iudicio Principis Eccleſiaſtici ſunt noxia publicæ vtilitati; nam vt dicitur in ea Bulla Clementis: *Innotuit nobis dubitationes nonnullas... circa examen, & approbationem eiuſmodi in aliquibus Diœceſibus excitatas fuiſſe; ex quibus controverſiæ, & diſſentiones permultæ in dies ſubſequi poſſent occaſione privilegiorum, &c.* Nulla autem magis noxia ſunt publicæ vtilitati, quam quæ pariunt diſſenſiones, maxime inter perſonas præcipuas Reipublicæ Eccleſiaſticæ. Ergo præfata privilegia ex peculiari ea circumſtantia ſunt revocabilia: ergo in ſui revocatione non exigunt compenſationem. Quæ conſequentiæ patent ex dictis. Vide quæ dicam in quæſt. 5. §. 3. ad 3 argum. Vbi latius examinatur hæc materia de priviligeijs remuneratorijs.

282. Dices tertio. In privilegijs Religionum ſolet poni clauſula, vt non intelligantur revocata, niſi *de verbo ad verbum* inſerantur in revocatione. Sed hoc nihil obſtat: nam Pontifex revocat etiam ſi *de verbo ad verbum* inſerenda ſint in revocatione, & decernit, ea privilegia haberi pro expreſſis in præſenti conſtitutione in ordine ad revocationem.

§. III.

Tertia probatio, & obiectionis ſolutio.

SVMMARIVM.

Quomodo inter Epiſcopos, & Regulares intervenerit diſſenſio ad approbationem? n. 283.

Quæ verba ponantur in Summario Bullæ favore Regularium? n. 284.

Quomodo ea verba intelligenda ſunt iuxta conſtitutionem Clementis X? n. 285.

283. PRrobatur tertio concluſio ex ipſo fine, quem intendit Clemens X. hac ſua *generali, & perpetuo valitura conſtitutione*; nempe vt compeſcat dubitationes, & controverſias, quæ in hac materia de approbatione Regularium verſabantur inter Epiſcopos, & regulares Declarat enim Pontifex, intendere ſe definire *dubitationes* ortas *circa examen, & approbationem eiuſmodi in aliquibus Diœceſibus* ſcilicet inter Epiſcopos, & Regulares; & *vt magis, magiſque diſſenſionum tollantur ſemina; & in poſterum firmior in agro Dominico pax Chriſti floreat.* Sed dubitationes, & diſſentiones exortæ inter Epiſcopos, & Regulares præcipue verſantur circa audiendas confeſſiones, ſine approbatione Epiſcopi Diœceſis, in qua commorantur Re-

Regulares,ſive ſit cum privilegio Cruciatæ,ſive ſine illo. Ergo Pontifex ſua conſtitutione comprehendit etiam approbationem coniunctam cum privilegio Cruciatæ. Ergo cum Pontifex declarat: *Religioſos ab Epiſcopo ad Confeſſiones ſæcularium in ſua Diœceſi audiendas approbatos, non poſſe in alia Diœceſi eas abſque Epiſcopi Diœceſani approbatione audire, quamvis pœnitentes ſubditi ſint eius Epiſcopi, à quo ipſi Religioſi iam fuerant approbati*; generaliter loquitur Pontifex, ſive de habentibus, ſive de non habentibus privilegium Cruciatæ; maxime cum id privilegium ſit adeo dubium, vt vidimus;& Pontifex intendat definire omnes dubitationes intercedentes inter Epiſcopos, & Regulares circa eam controverſiam de approbatione.

284. Obijcies, in Summario Bullæ latino apponere Commiſſarium generalem hæc verba: *Conceditur, vt poſſint eligere Confeſſorem ſæcularem vel cuiuſcumque etiam mendicantium Ordinum Regularem ex his, qui ab Ordinario, & quoad Regulares, qui ſemel tantum approbati fuerint.* Sic enim refert Summarium latinum P. Andreas Mendo in explicatione Cruciatæ. Ergo Regularis, qui approbatus eſt ab Epiſcopo Cordubenſi, cum iam ſit ſemel approbatus, poterit per Cruciatam eligi in quavis alia Diœceſi.

285. Vt reſpondeam, ſuppono, quod non apponuntur in Summario, quod Hiſpano idiomate conficitur à Commiſſario generali, ea verba ſuperaddita: *Quoad Regulares, qui ſemel tantum approbati fuerint:* nec ſcio, an verba, quæ ſuperaddit Commiſſarius, deprompſerit ex aliqua Bulla; aut ex aliqua declaratione Sacræ Congregationis.Sed vndecumque illa verba deſumpta ſint, dicendum eſt, illa verba eumdem ſubire ſenſum, quem ſtatuit Clemens X. in ſua relata Conſtitutione illis verbis: *Regulares vero ad eiuſmodi Confeſſiones audiendas prævio examine ſimpliciter, & abſque vlla temporis præfinitione ab ipſomet Epiſcopo (ſecus autem ſi ab eius Vicario, aut ab Anteceſſoribus Epiſcopis) approbatos, non poſſe ab eodem, qui ſic approbavit, iterum examinari, &c.* Senſus ergo eorum Cruciatæ verborum intelligendus eſt iuxta hanc Clementis deciſionem, ita vt ſufficiat vna approbatio facta generaliter ab Epiſcopo Diœceſano. Quare ſi Epiſcopus, qui abſolute, & generaliter approbavit Regularem, revocaret ſine cauſa licentiam ab ipſo datam, ea revocatio eſſet nulla; ideoque poſſet eligi per privilegium Cruciatæ; imo & abſque illo. Ponitur autem in Summario latino Cruciatæ, *quoad Regulares, qui ſemel tantum, &c.* propter diſcrimen, quod intercedit inter Sacerdotes ſæculares, & Regulares. Nam licencia data ab Epiſcopo Sacerdoti ſæculari revocari poteſt adlibitum; & poſtquam revocata eſt, non poteſt eligi per Bullam, quia ceſſat approbatio. Non ſic erga Regularem propter dicta. Et ita explicat illam clauſulam Summarij Emmanuel Rodriguez in Bull. Cruc. §.9.n.31. vt Regulares ſemel tantum approbati eſſe debeant pro vna Diœceſi. Rodrig.

§. IV.

Vlterior confirmatio doctrinæ traditæ ex declaratione Pauli V. & duobus decretis Sacræ Congregationis.

NON EGET SVMMARIO.

286. Certitudini doctrinæ traditæ maxime ſuffragatur declaratio Pontificis, & duæ declarationes Eminentiſſimorum S. R. E. Cardinalium interpretum Concilij Tridentini, quarum tria inſtrumenta authentica aſſer-

aſſervantur in Archivo Palatij Archiepiſcopalis Hiſpalenſis, vnde ea tranſcripſi. Cum ergo Hiſpali non modica diſſenſio excitata fuerit inter Archiepiſcopum, & Regulares, circa eam poteſtatem, quam ſibi eſſe virtute Cruciatæ exiſtimabant Regulares, eam ad praxim deducentes; illuſtriſſimus D. Petrus de Caſtro ann. Domini 1611. conſuluit SS. D. Paulum V, qui iuſſit, hanc cauſam examinari in Sacra Congregatione Cardinalium Interpretum Concilij Tridentini. Itaque nomine Illuſtriſſ. D. Petri de Caſtro, Archiepiſcopi Hiſpalenſis oblatus eſt Sacræ Congregationi libellus ſupplex huius tenoris.

Illuſtriſſimi, & Reuerendiſſimi Domini.

287. IN Ciuitate, & Diœceſi Hiſpalenſi Regulares abſque Archiepiſcopi licentia, & approbatione ſolent ſæcularium confeſſiones audire, & verbum Dei in alijs, quam ſuorum ordinum Eccleſijs prædicare, forſan adducti, quod ſe à iuriſdictione Ordinarij exemptos eſſe, & vigore literarũ Apoſtolicarum ſuper Cruciata nuncupata emanatarum, illa ſibi permiſſa eſſe prætendant. Supplicat Illuſtriſſimis, & Reuerendiſſimis D.D. V.V. Modernus Archiepiſcopus pro huiuſmodi abvſus tollendi remedio, & declaratione.

Decretum Sacræ Congregationis.

SAcra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum cenſuit Regulares huiuſmodi, vt cumque exemptos, non poſſe abſque Ordinarij Hiſpalenſis licentia, & approbatione, perſonarum ſæcularium Confeſſiones audire, litteraſque Cruciatæ prædictas in hac re quidquam novi iuris minime induxiſſe. Ac ſimiliter non poſſe dictos Regulares verbum Dei prædicare in alijs, quam ſuorum ordinum Eccleſijs, abſque licentia, & approbatione ipſius Ordinarij. R. Card. Vbaldinus.

288. Decretum hoc Sacræ Congregationis confirmavit SS. D. Paulus V. hoc diplomate Apoſtolico.

Paulus Papa V. ad perpetuam rei memoriam.

NOmine Venerabilis Fratris Petri Archiepiſcopi Hiſpalenſis Nobis nuper expoſitum fuit, quod in Civitate, & Diœceſi Hiſpalenſi irrepſerit abvſus, vt Regulares abſque pro tempore exiſtentis Archiepiſcopi Hiſpalenſis licentia ſæcularium perſonarum confeſſiones audire; & verbum Dei, etiam in alijs Eccleſijs, quam ſuorum ordinum prædicare ſoleant, forſan adducti, quod ſe à Iuriſdictione Ordinarij exemptos eſſe, & vigore litterarum Apoſtolicarum ſuper Cruciata nuncupata emanatarum, illa ſibi permiſſa eſſe prætendant. Quare nos, qui ex paſtorali noſtri officij debito procurare tenemur, vt ex agro Domini abvſus tollantur, ſupplicationibus dicti Petri Archiepiſcopi nomine Nobis humiliter porrectis inclinati, de conſilio Venerabilium Fratrum noſtrorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, authoritate Apoſtolica tenore præſentium, eiuſdem Concilij decretis inhærentes, Regulares prædictos non poſſe, abſque Ordinarij licentia, ſæcularium perſonarum confeſſiones audire: neque verbum Dei prædicare abſque licentia, & approbatione ipſius Ordinarii, in alijs, quam ſuorum Ordinum Eccleſiijs: litteraſque Cruciatæ prædictas in hac re quidquam novi iuris minime induxiſſe: ſicque, & non aliter per quoſcumque iudices Ordinarios, & Delegatos ſublata

Digitized by Google

eis, & eorum cuiuilibet, quavis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & authoritate iudicari, & definiri debere: ac irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his á quoquam quavis authoritate ſcienter, vel ignoranter, cõtigerit attentari, decernimus, & declaramus. Quocirca eidem Petro Moderno, & pro tempore exiſtenti Archiepiſcopo Hiſpalenſi per præſentes committimus, & mandamus, vt quoſcumque cuiuſvis ordinis Regulares Civitatis, & Diœceſis prædictarum præmiſſa peragentes, ſeu peragere poſſe, quovis prætextu prætẽdentes authoritate noſtra moneat, vt decreto, & declarationi noſtris huiuſmodi de cætero, vt par eſt, obediant. Quod ſi facere recuſaverint, vel quoquomodo neglexerint, eoſdem per ſententias, cenſuras, & pœnas Eccleſiaſticas arbitro ſuo infligendas, omni, & quaçumque appellatione poſtpoſita, eadem authoritate noſtra cogat, & compellat. Super quo eidem Archiepiſcopo plenam, & liberam facultatem, & autoritatem concedimus, & impartimur. Non obſtantibus quibuſvis conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac quorumvis ordinum Regularium, etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis, ſtatutis, & conſuetudinibus, privilegijs quoque, indultis, & litteris Apoſtolicis, illis, eorumque Superioribus, & perſonis ſub quibuſcumque tenore, & formis, ac cum quibuſvis clauſulis, & decretis in contrarium præmiſſorum quomodlibet conceſſis, confirmatis, & innovatis. Quibus omnibus, & ſingulis eorum tenore præſentibus pro plene, & ſufficienter expreſſis habentes, illis alias in ſuo robore permanſuris, hac vice dumtaxat ſpecialiter, & expreſſe derogamus, cæteriſque contrarijs quibuſcumque. Datis Romæ apud Sanctum Marcum, ſub Annulo Piſcatoris, die vndecima Octobris M. DC. XI. Pontificatus noſtri anno Septimo. S. Cobellutius.

289. Et hoc diploma Apoſtolicum promulgatum fuit in hac Hiſpalenſi Diœceſi; in qua iam ex hoc tempore, non fuit practice probabile, quod virtute Cruciatæ poſſint abſolvere confeſſarij approbati in alia Diœceſi.

290. Vbi advertendum maxime eſt, Paulum V. in ſuo diplomate dixiſſe: *Decernimus, & declaramus.* Vnde fit, hanc non ſolum eſſe legem Pontificis pro Diœceſi Hiſpalenſi, ſed eſſe declarationem doctrinæ. Declarat enim Pontifex, non poſſe Regulares, aut Sæculares Confeſſarios, etiam virtute Cruciatæ, abſolvere Diœceſanos ſine licentia Ordinarij illius Diœceſis, & *eſſe irritum, & inane*, quidquid in contrarium contigerit attentari, *ſive ſcienter, ſive ignoranter*. Conſtat autem ex diſp. 1. proœmiali, declarationem doctrinæ, quam facit Romanus Pontifex, non indigere maiori promulgatione, quam ea, quæ ſufficit, vt quis certo ſciat, eam eſſe declarationem Romani Pontificis. Etenim quotieſcumque ſcio, aliquam doctrinam moralem eſſe certam, teneor eam ſequi ſive practicando, ſive conſulendo: ſed quoties certo ſcio, Romanum Pontificem declaraſſe, aliquam doctrinam eſſe veram, ſcio eam eſſe certam: ergo vbi ſcio, eam declaratam à Romano Pontifice, teneor eam ſequì in praxi.

291. Sed his non obſtantibus, non pauci Authores ſecuti ſunt eam opinionem (forte ob ignoratam declarationem Pauli V.) quod licitum fuerit Confeſſarijs in aliena Diœceſi approbatis virtute Cruciatæ, abſolvere pœnitentes huius Diœceſis. Sed quoniam adhuc perſiſtebant eiuſmodi diſſidia, & in dies creſcebant inter Epiſcopos, & Regulares; SS. D. Clemens X. anno

1670.

Digitized by Google

1670. Bullam promulgavit, vt has dubitationes, & diſſidia ad vnam determinatam formam reduceret, perquam Epiſcoporum, & Regularium diſſidia terminarentur, idque non ſolum præcipiendo, ſed etiam declarando, quid Iuris vnicuique partium competeret.

292. Promulgavit hanc conſtitutionem Clementis X. Illuſtriſſimus D. D. Ambroſius Ignatius Spinula & Guzman, Archiepiſcopus Hiſpalenſis in ſua Eccleſia die 4. Februarij an. 1671 Et tamen non defuerunt Regulares aliqui, qui adhuc contenderent, ſe poſſe abſolvere virtute Cruciatæ, cum ſola approbatione alienæ Diœceſis. Quare illuſtriſſimus D. Archiepiſcopus conſuluit denuo SS. D. Clement. X. per litteras tenoris ſequentis.

Beatiſsime Pater.

293. MAgnam afferet Reipublicæ Chriſtianæ pacem, & tranquillitatem Conſtitutio Sanctitatis veſtræ, ſi exacte ſervetur, in qua ſancivit: *Religioſos ab Epiſcopo ad confeſsiones ſæcularium in ſua Diœceſi audiendas approbatos, non poſſe in alia Diœceſi eas abſque Epiſcopi Diœceſani approbatione audire, quamvis pœnitentes ſubditi ſint eius Epiſcopi, à quo ipſi Religioſi iam fuerant approbati.* Huic tamen tam ſanctæ conſtitutioni ſive fraus, ſive relaxatio adinventa eſt prætextu privilegiorum Bullæ Cruciatæ. Et quidem ante iſtam ſanctitatis veſtræ conſtitutionē, non pauci ſcriptores docuerunt, Confeſſarium approbatum ab vno Epiſcopo, poſſe virtute Bullæ Cruciatæ eligi vbique terrarum ad Confeſſiones ſæcularium audiendas; maxime ſi confeſſarius ſit ex Regularibus. Et quoad Regulares, niti videntur ijs verbis Bullæ Cruciatæ: *Ex his, qui ab Ordinario, & quoad Regulares ſemel tantum approbati fuerint.* Imo vero ſunt non pauci Authores, qui affirmarunt, Confeſſarium etiam non Regularem, approbatum in vna Diœceſi, poſſe vbique eligi virtute Cruciatæ.

294. Moderni ergo Regulares contendunt, eos ſemel in vna Diœceſi approbatos poſſe vbique locorum eligi virtute Cruciatæ, etiam poſt hanc Veſtræ Sanctitatis conſtitutionem. In quo ſi ſincere procederent, ſatis clare cognoſcerent, iam poſt prædictam conſtitutionem, non relinqui locum illi prædictæ opinioni; cum Veſtra Sanctitas tam clare ſtatuerit, Religioſos ab Epiſcopo ad confeſſiones ſæcularium in ſua Diœceſi audiendas approbatos, non poſſe in alia Diœceſi eas abſque Epiſcopi Diœceſani approbatione audire; non obſtantibus privilegijs, aut conſuetudinibus, vel ſtatutis quibuſcumque, *etiam ex cauſa, & titulo oneroſo* conceſſis, & ſub quavis forma & tenore, &c. Opinionem ergo privilegio Bullæ innitentem, etiam revocato privilegio, ſuſtinere volunt.

295. Ex quo fit, quod cum fere nullus ſit in Regnis Hiſpaniæ, qui non aſſumat Bullam Cruciatæ; in prædictis Regnis iſta Veſtræ Sanctitatis conſtitutio ſuo fine fruſtratur. Quia Regulares ſub hoc prætextu ſemel approbati in vna Diœceſi, audiunt confeſſiones ſæcularium vbique, eo quod omnes ſæculares habent Bullam Cruciatæ. Quod ſi Epiſcopus vult arcere Regulares ab audiendis ſæcularium confeſſionibus abſque ſua approbatione, fortiter reſiſtunt ſe tuentes privilegio Bullæ Cruciatæ, quam prædicti ſæculares habent. Ex quo vetera diſſidia reviviſcunt.

296. Vt ergo his diſſidijs Veſtra Sanctitas finem imponat, maxime oportet, quod Veſtra Sanctitas ſuo diplomate declaret, nihil ſuffragari Bullam Cruciatæ Regularibus, aut quibuslibet alijs Confeſſarijs in alia Diœceſi approbatis ad audiendas confeſſiones ſæcularium huius Diœceſis, & illam eorum Authorum opinionem hac Veſtræ Sanctitatis conſtitutione antiquatam eſſe. Servet Deus incolumen Sanct. V. &c.

Scrip-

297. Scripſit ſimul D. Archiepiſcopus litteras ad Procuratorem generalem D. Archiepiſcopi pro negotijs Curiæ Romanæ conſtitutum, in quibus monebatur de poſtulãda facultate, vt D. Archiepiſcopus procederet cõtra Regulares, qui contravenirent decreto, & declarationi faciendis.

298. Sanctiſſimus Dominus poſt acceptas has litteras, præcepit Eminentiſſimo Domino Cardinali Vrſino, vt examinata materia earum in Sacra Congregatione Emminentiſſimorum Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum, Declarationem Sacræ Cõgregationis reſcriberet D. Archiepiſcopo. Exemplum litterarum Eminent. D. Cardinalis hoc eſt.

299. Perilluſtris, & Reuerendiſſime Domine vti frater. Duo pro parte Amplitudinis tuæ á Sacra Congregat. Eminentiſſimorum Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum petita fuere. Primum, vt ei ſpecialiter committeretur executio Conſtitutionis incipientis *Superna* editæ nuper à Santiſsimo D. N. Clement. X. cum facultate, vt tamquam Sedis Apoſtolicæ delegatus in caſu contraventionis adverſus cuiuſcumque Ordinis Regulares procederet per ſententias, cenſuras, & pœnas Eccleſiaſticas eius arbitrio. Secundum, vt declararetur, quod dicti Regulares nullatenus eligi poſſent in Confeſſarios vigore Bullæ Cruciatæ, niſi iuxta dictam conſtitutionem fuerint approbati. Quoad hoc Eminentiſſimi Patres idem nunc iuris eſſe cenſuerunt, ac alias 6. Aguſti 1611. definitum fuit pro iſtamet Diœceſi; ac proinde dari voluerunt declarationem editam ſequentis tenoris.

HISPALENSIS.

Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum ſæpius declaravit, Regulares non poſſe abſque Ordinarij licentia, & approbatione ſæcularium perſonarũ confeſſiones audire; prædicare vero ita demum non poſſe abſque licentia, & approbatione ipſius Ordinarij, ſi in alijs, quam ſuorum Ordinum Eccleſijs Sacras Conciones ſint habituri, nec conſtitutionem, quæ Cruciatæ apellatur in hac re quidquam novi iuris induxiſſe.

Quoad primam vero petitionem alia commiſſione minime opus eſſe dixerunt, ſed. Amplitudini tuæ ſcribendum, vt ſuo iure, quod in his iam habet, vtatur, ſervata forma tam ſupradictæ Conſtitutionis *ſuperna*, *&c.* quam alterius Gregorij XV. S. M. in eadem materia. Hæc igitur per haſce litteras S. Congregationis nomine ſignifico Amplitudini tuæ, vt quidquid ſibi liceat, ſciat, & ei diutinam precor incolumitatem. Romæ 16. Februarij 1675.

Amp. tua.

Vti fratrer Studioſ.

Fr. Vrſinus Cardinalis, Sancti Xiſti Præſes.

S. Archiep. Brachaccius, Epus. Viterb.

Sciendum etiam eſt, vltra has declarationes Sacræ Congregationis, quas authenticas apud me habui; Mag. Arauxo in ſelectis tom. 1. tract. 1. quæſt. 8. ſect. 3. num. 14. ſcribit aliam his verbis: *Ita habetur in quadam declaratione miſſa ad Archiepiſcopum Valentinum, ibi:* [*Approbatum ab alio, quam à Valentino Epiſcopo, in Diœceſi Valentina non cenſeri approbatum ab Ordinario.*] Ex quo manifeſte infertur, illum non poſſe eligi virtute Cruciatæ in Diœceſi Valentina, cum in illa non cenſeatur approbatus ab Ordinario. Refertque Arauxo duas alias declarationes de eodem, relatas à Bellarmino in notis ad Concil. Trid. *Arauxo.*

Synopſis huius quæſtionis.

301. Ex dictis infertur, argumenta facta ſaltem convincere, poſt Clementis X. conſtitutionem eſſe valde dubiam probabilitatem opinionis docentis, Regularem approbatum ad Confeſsiones audiendas in vna Diœceſi poſſe virtute Cruciatæ eligi in altera

tera

tera Diœceſi. Nam qui perpenderit præfata argumenta, vt minimum, dubitabit, an opinio proxime relata habeat ſufficientem probabilitatem pro regimine conſcientiæ. Hinc conſequenter deprehenditur, præfatam opinionem eſſe tenuiter probabilem; nam vt late oſtendam diſert. 3. opinionem eſſe tenuiter probabilem, nihil aliud eſt, quam eſſe dubium de probabilitate. Quod quidem dubium, vt ſæpe dixi, eſt dubium practicum, in quo tutior pars eligenda eſt.

302. Ex quibus omnibus manifeſtum fit, Eccleſiam non ſupplere iuriſdictionem illius Religioſi, qui approbatus in vna Diœceſi ad Confeſſiones audiendas, eligitur in altera Diœceſi prætextu Cruciatæ. Nam, vt oſtendi initio huius articuli, Eccleſia non ſupplet iuriſdictionem in vſu earum opinionum, quæ ſunt dubiæ, & tenuis probabilitatis.

QVÆSTIO IV.

An Eccleſia ſuppleat iuriſdictionem Confeſſarij, qui vtitur opinione docente, approbatum ad Confeſſiones virorum dumtaxat poſſe eligi virtutæ Cruciatæ ad confeſſiones fœminarum?

SVMMARIVM.

Proponitur, & explicatur quæſtio. n. 303.

Poſt conſtitutionem Clementis X. *tenuiter probabilis eſt opinio, quod Regularis approbatus tantum ad confeſſiones virorum poſſit audire fœminarum virtutæ Cruciatæ.* n 304.

Qui approbantur ſolum ad confeſſiones virorum, habent approbationem limitatam. n. 305.

Clemens X. compeſcere intendit hanc controverſiam, quæ eſt inter Epiſcopos, & Regulares. Ibidem, & n. 306.

In Bulla Cruciatæ non datur privilegium Regulari quoad approbationem n. 307.

Regularis abſolute approbatus pro ſæcularibus non poteſt virtute Cruciatæ eligi ad confeſſiones Monialium. n. 308.

Illi non cenſentur approbati ad Confeſſiones monialium. n. 309.

303. IN quæſtione 2. huius articuli oſtendimus, ex conſtitutione Clementis X. Regularem approbatum limitate ad confeſſiones virorum, donec impleat quadrageſimum ætatis annum, non poſſe audire licite, nec valide confeſſiones fœminarum; & opinionem oppoſitam eſſe tenuis, & dubiæ probabilitatis. Modo inquiritur, an ſaltem id liceat virtute Cruciatæ Regularibus, & ſæcularibus cum ea limitatione approbatis; ita vt propter probabilitatem opinionis, Eccleſia ſuppleat iuriſdictionem, quæ defecerit?

304. Et ex dictis in quæſtione 2. & 3. dicendum eſt, ex conſtitutione Clementis X. certum eſſe, non poſſe virtute Cruciatæ eligi ad Confeſſiones fœminarum Confeſſarium taliter approbatum; aut ſaltem eam opinionem affirmativam eſſe tenuiter, & dubie probabilem; atque adeo Eccleſiam non ſupplere iuriſdictionem Confeſſarij ea opinione vtentis in praxi.

305. Probatur. Nam, vt in quæſt. 2. §. 2. oſtendi ex verbis eius Conſtitutionis Clementinæ, illi, qui limitate approbantur, limitatam habent iuriſdictionem; ita vt nullo modo poſſint illam exercere vltra limites ab Ordinario præfixos. Quod non ſolum Pōtifex interdicit, ſed etiam declarat tamquam doctrinam veram, & certam Deinde in præfata conſtitutione affirmat Pontifex, intendere ſe compeſcere omnes dubitationes, & controverſias inter Epiſcopos, & Regulares exortas; & reducere hanc materiam ad vnā de-

determinatam formam, quæ ſemper ſit obſervanda, non obſtantibus quibuſcumque privilegijs etiam ex contractu oneroſo conceſſis; vt conſtat ex proxima quæſtione tertia.

306. Atqui hæc eſt vna ex dubitationibus, & controverſijs, quæ inter Epiſcopos,& Regulares exortæ ſunt, propter varietatem opinionum,an ſaltem poſſint Regulares approbati limitate ad Confeſſiones virorum, virtutæ Cruciatæ,eligi adConfeſsiones fœminarum:& Clemens X.hanc,& reliquas dubitationes, & controverſias reducit ad hoc, quod qui minus idonei iudicantur ab Epiſcopo, relinquantur cum facultate limitata, provt eiſdem Ordiuarijs magis expedire videbitur, vt conſtat ex clauſula propoſita in quæſt. 2.n.240.Et vt forma hæc ſemper, & continuo habeatur in praxi, revocata quoad hoc cen enda eſt facultas Bullæ Cruciatæ, ſi qua datur; quia ea, quæ ſunt ex contractu oneroſo omnino revocantur.

307. Dixi *Si qua datur*, quia valde dubium eſt, quod talis facultas detur in Bulla Cruciata: cum enim dicitur, quod poſſint eligi approbati ab Ordinario; de approbatis ab Ordinario abſolute, & ſine limitatione, id intelligi debet.Nam Bulla Cruciata nullum concedit privilegium circa approbationem Confeſſarij,vt multis oſtendit P. Mendo in expoſitione Cruciatæ diſp.25.cap.3.& ſeqq.

308. Hinc etiam conſtat, Regularem abſolute approbatum pro ſæcularibus, non poſſe virtute Cruciatæ eligi ad Confeſſiones Monialium; etiam ſi probabilis ſit opinio (á qua quæſtione modo abſtineo) docens, poſſe Regulares abſolvi á non reſervatis, virtute Cruciatæ. Pontifex enim excludens omnia omnino privilegia in contrarium (etiam conceſſa ex contractu oneroſo, etiam ſi requirant quamlibet exquiſitam formam pro eorum revocatione) declarat hunc articulum ſpectantem ad Moniales, ſic: *Generaliter approbatos ab Epiſcopo ad perſonarum ſæcularium Confeſsiones audiendas, nequaquam cenſeri approbatos ad audiendas Confeſsiones Monialium ſibi (*ideſt, ipſis Religioſis) *ſubiectarum; ſed egere quoad hoc ſpeciali Epiſcopi approbatione. Atque approbatos pro audiendis Confeſsionibus Monialium vnius Monaſterij, minime poſſe audire Confeſsiones Monialium alterius Monaſterij. Itidemque Confeſſarios extraordinarios ſemel deputatos, atque approbatos ab Epiſcopo ad Monialium Confeſsiones pro vna vice audiendas, haud poſſe, expleta deputatione, in vim approbationis huiuſmodi illarum Confeſsiones audire: ſed toties ab Epiſcopo eſſe approbandos, quoties caſus deputationis contigerit.*

309. Vbi notanda ſunt illa verba: *Nequaquam cenſeri approbatos ad audiendas Confeſsiones Monialium.* Unde deſumitur argumentum. Non poſſunt virtuteCruciatæ eligi ad Confeſſiones Monialium,niſi illi, qui fuerint approbati ab Ordinario: ſed qui generaliter approbati ſunt ad confeſſiones ſæcularium, nequaquam cenſetur approbati abOrdinario adConfeſſiones Monialium: ergo qui generaliter ſunt approbati ad Confeſsiones ſæcularium, non poſſunt virtute Cruciatæ eligi ad Confeſſiones Monialium. Præterea Mag. Arauxo in ſelect. tract.1.q.8.ſect.3 n.15. refert declarationem Cardinalium, quæ multo ante hancBullam data eſt.Sic enim ait: *Fuit quoque alia (*declaratio Sacræ Congregationis) *miſſa ad Epiſcopum Abulenſē an.1593.in qua declaratum fuit; quod approbatus ad audiendas Confeſsiones certi generis perſonarum, vel in certa Eccleſia,non cenſetur approbatus ſimpliciter; ac proinde quod non poteſt virtute Bullæ Cruciatæ,aut Iubilæorum elegi ad audiendas confeſsiones aliarum perſonarum,vel extra illas Eccleſias ipſi deſignatas.* Arauxo.

QVÆS-

Digitized by Google

QVÆSTIO V.

An Eccleſia ſuppleat iuriſdictionem in ea opinione, quæ affirmat, poſſe Regulares abſolvere virtute privilegij viuæ vocis oraculo conceſſi.

§. I.

Præmittuntur aliqua, & refertur opinio affirmans, & eius Authores.

SVMMARIVM.

Aliqua privilegia conceſſa ſunt Regularibus viua vocis oraculo pro abſolutione fidelium. n. 310,

Tale eſt poteſtas abſolvendi eos, qui bona naufragantium rapuerint. Ibidem.

Item poteſtas abſolvendi damnatos ad triremes, ſicut in articulo mortis. n. 311.

Gregorius XV. & Vrbanus VIII. revocarunt omnia privilegia viua vocis oraculo conceſſa. n. 312.

Opinio multorum quod priuilegia Regularibus conceſſa non manent revocata. n. 314.

310. PRæmitto primo, eſſe aliqua privilegia Regularibus á Romano Pontifice conceſſa viuæ vocis oraculo pro abſolvendis Fidelibus. Tale eſt privilegium, quod Gregorius XIII. die 18. Maij ann. 1584. conceſſit confeſſarijs Societatis IESV, vt refertur in Compendio privilegiorum eiuſdem Societatis verb. *Abſolutio*, §. 2. his verbis. *Poſſunt Confeſſarij Societatis abſolvere eos, qui bona naufragantium rapuerint, iniuncta eis reſtitutione, vbi, & quomodo ea fieri poterit*, & ſubiungitur contineri *in viuæ vocis oraculis p.* 133.

311. Et in eodem compendio, & in eodem verbo §. 5. ſic refertur aliud privilegium. *Qui mittuntur ad triremes poſſunt abſolvi per noſtros à quibuſcumque caſibus, ſicut in articulo mortis. Pius IV. in viuæ vocis oraculis pag.* 30. in quo eodem compendio alia ſimilia oracula reperiuntur.

312. Præmitto ſecundo Gregorium XV. die 2. Iulij ann. 1622. expediviſſe motum proprium, in quo revocat omnia privilegia viuæ vocis oraculo conceſſa, cum aliquibus tamen limitationibus, ſcilicet excipiendo à revocatione ea oracula, quæ cōceſſa fuiſſent ad inſtantiam Regum, & ea, quæ manu alicuius Cardinalis firmata fuiſſent. Poſtea tamen Vrbanus VIII. die 20. Decembr. ann. 1631. expedivit motum propriū alium, qui incipit: *Alias fælicis recordationis*, in quo generaliter omnia viuæ vocis oracula revocavit abſque vlla limitatione; qui habetur in tom. 4. Bullarij, & illum affert Diana part. 4. in fine libri. Diana.

313. Vt ergo videamus, an Eccleſia ſuppleat iuriſdictionem eorum, qui vtuntur ea opinione, quæ negat revocata eſſe privilegia Regularium vivæ vocis oraculo conceſſa, inquirendum eſt, an ea opinio ſit vere, & abſolute probabilis; an potius tenuiter probabilis, ſive quod idem eſt, an ea ſit dubiæ probabilitatis?

314. Igitur non obſtantibus his conſtitutionibus, opinio eſt non paucorum, priuilegia Regularibus conceſſa viuæ vocis oraculo à Romanis Pontificibus, non manere revocata. Ita Peyrinus in privileg. Minim. tom. 3. cap. 12. conſtitut. 18. alias 28. Vrbani VIII. in ſcholijs n. 1. (referente Diana part. 5. tract. 14. reſolut. 22.) item Bordonus in Conſil. Regul. tom. 1. reſolut. 31. & tom. 2. reſol. 54. num. 238. loquens de oraculis, quæ non ſunt in Peyrin. Bordon.

præ-

Digitized by Google

præiudicium aliorum, vt refert Diana part.9.tract.7.reſolut.61.vbi etiam refert Leandrum á Murcia, qui ſine ea limitatione id docet de omnibus oraculis, quæ conceſſa ſunt Regularibus, in Regul.S. Franc.quæſt.20. ad cap. 6. num.3. Pro eadem opinione ſtat Vidal in Ara Theol. Moral tit. 4. de Iuriſdict.Inquiſit.num. 15. vt refert ipſe Diana part. 10. tract.14.reſol.24. item Samuelius in praxi de ſepulturis præludio 3. Appendicis n. 1. & præludio 4. num.1. & Hieronymus Garcia in Politica Regul.tom.1.tract.8.difficult. 1.dub.6.num.6.quos refert Diana ibid. Item Th.Hurt.tom.2.tract.12,cap.1. §. 21. num.1168. & t.1.tract.2.cap.6. reſol.22.num.250.Poſſentius, in Recollect.fol.44.Baſſæus verb. *Privilegium* 5.num.8.Straccius in inſtruct. ad fratres, Martinus de S. Ioſeph, in monit. Confeſſar.t.1. lib. 1. de Matrim. tract. 43.num.2.Ioannes de Soria in Summa de Regular. dub.1, quos refert idem Diana part.11.tract.6.reſolut. 45. & in hanc opinionem videtur inclinare P. Pellizarius in Manuali Regular. tom. 2.tract.8.cap.1.ſect.5. num. 130, & alij Recentiores.

Leand. á Murcia. Vidal. Samuel. Garcia. Th.Hurt. Poſſent. Baſſæus. Straccius Mart. á S Ioſeph. Ioan de Soria. Pelliz.

§. II.

Oſtenditur, relatam opinionem eſſe ad ſummum tenuiter probabilem.

SVMMARIVM.

Statuitur concluſio. n.315,
*Authores concluſionis.*n.316.
Pontifices revocant privilegia, quæ non ſunt ſcripta in litteris Apoſtolicis. n. 317. & ſeqq.
*Reſponſio adverſariorum laborat in æquivoco.*n.319.& ſeq.
*Clauſula Vrbani, ex qua id conſtat aperte.*n,321.
Quomodo perperam extendatur privilegium, dum non apponuntur termini formales? n.322.
*De periculo extendendi privilegium, & de experientia extenſionis pravæ teſtatur Pontifex.*n.323.
*Quod viuæ vocis oracula confirmata ſint in genere, non prodeſt, vt inveniantur ſcripta in litteris Apoſtolicis.*n.324.
Quomodo Pontifex voluerit occurrere alijs malis per hanc revocationem? n.325.
*Non eſt leve malum, quod non poſſit fieri plena probatio privilegij.*n.326.
*Declaratio legis facta à Pontifice ore tenus prodeſſe poteſt pro foro conſcientiæ, iuxta Lezanam.*n.327.

315. NVmquam potui mihi in animum inducere, eam opinionem eſſe vere probabilem, ſed ſemper eam exiſtimavi certo falſam; mihi enim evidens eſt, privilegia Regularibus viuæ vocis oraculo conceſſa á Romano Pontifice, ex conſtitutione Vrbani VIII. manere revocata. Sed quia multi ſcriptores præfatam opinionem propugnant, nolo appellare abſolute improbabilem, ſed ſolum aſſero, eam eſſe tenuiter probabilem, & dubiæ probabilitatis.

316. Ea privilegia eſſe revocata tamquam certum propugnant Lugo Cardin.lib.4.reſponſorum moral.dub. 33.num.2.Diana in locis ſupra citat. P. Quintanadueñas tom.1.tract.9.ſing. 3. num.1. & apud Dianam in locis ſupra citatis. Roccaful in Praxi tom. 2. part.3.lib.7.cap.6.num. 44. P. Baldellus tom.2 lib.3.diſp.34.num.19 P. Antonius de Eſcobar in Theol. moral. t. 1.lib.6.ſect.2.cap.13. Problem. 16. num. 144.& cap. 16.Probl.3.num.195. & ex parte Bordonus in conſil.Regul.tom. 1.reſol.31.num.4.

Lugo. Diana. Quintan. Roccaful. Baldel. Eſcob. Bord.

317. Oſtenditur aſſertio. Nam Gregorius XIII. & Vrbanus UIII. revoca-

vocarunt omnia privilegia, quæ non reperiuntur ſcripta expreſſe,& ſingilatim in litteris Apoſtolicis,neque de illis conſtat per eiuſmodi litteras: ſed eiuſmodi privilegia Regularibus conceſſa viuæ vocis oraculo, quamvis per alias Bullas ſint confirmata in genere, non reperiuntur ſcripta in litteris Apoſtolicis, neque per eiuſmodi litteras conſtat de illis: ergo revocata manent ex conſtitutionibus Gregorij, & Vrbani.

318. Hic ſyllogiſmus eſt Achilles roboris irrefragabilis,cuius Minor, & conſequentia ſunt evidentes. Maiorem autem ego non minus evidentem exiſtimo. Nam viuæ vocis oracula ſunt illa, quæ Pontifex Romanus cõcedit voce tenus, & non ſcripto proprio: ergo dum non reperiuntur ſcripta in litteris Apoſtolicis, ſunt viuæ vocis oracula.Sed Gregorius, & Vrbanus revocant omnia omnino privilgia vivæ vocis oraculo conceſſa,& Vrbanus etiam conceſſa ad inſtantiam Regum, & ea etiam,quæ manu alicuius Cardinalis firmata inveniuntur: ergo revocant omnia ea, quæ non reperiuntur expreſſe, & ſingilatim in litteris Apoſtolicis, ſive quæ per eiuſmodi litteras non conſtant.

319. Ad hoc argumentum reſpondent, viuæ vocis oracula conceſſa Regularibus exuiſſe naturam viuæ vocis oraculi, & induiſſe naturam privilegij Bullati. Sed quomodo id fit? Aiunt,multos Romanos Pontifices in Litteris Apoſtolicis cõfirmaſſe omnia, & ſingula privilegia prius Regularibus conceſſa,tamquam ſi de verbo ad verbum insererentur, quæ omnia in ipſis Litteris volunt pro expreſſis habere. Tum ſic: ergo ea viuæ vocis oracula habẽda ſunt pro expreſſis.Sed expreſſa in litteris Apoſtolicis iam non ſunt vivæ vocis oracula, ſed privilegia Bullata: ergo ea non revocantur, dum ſola viuæ vocis oracula revocantur.

320. Sed hæc reſponſio fallax eſt, & in æquivoco laborans. Nam Gregorius, & Vrbanus expreſſis verbis intendunt, quod, vt privilegia valeant, conſtare debent ex litteris Apoſtolicis,& in illis reperiri expreſſe,& ſingillatim ſcripta: quid ergo prodeſt, quod dicant alij Pontifices Prædeceſſores per clauſulam generalem, ea habenda eſſe pro expreſſis,ſi per hanc clauſulam non conſtat de talibus privilegijs, neque ea inveniuntur ſcripta expreſſe, & ſingillatim in eiuſmodi litteris?

321. Quod autem præfati Pontifices, & præcipue Vrbanus expreſſe intendat revocare privilegia, quæ non conſtant ex litteris Apoſtolicis, conſtat ex motu proprio Vrbani illis verbis: *Cum autem experientia rerum magiſtra compertum ſit conceſſiones, & gratias viuæ vocis oraculo, etiam à S. R. E. Cardinalibus obtentas, & ipſorum manu firmatas, ſæpe ab his, in quorum favorem emanarunt, minus canonica interpretatione extendi, & perperam in diſciplinæ Eccleſiaſticæ detrimentum executioni demandari: idcirco quantum cum Domino poſſumus, his & alijs malis occurrere volentes; motu proprio, &c.*

322. Ex quibus verbis conſtat primo, quod Pontifex cavere intendit, ne, dum non conſtat de terminis formalibus, quibus facta eſt à Pontifice conceſſio, illi, in quorum favorem facta eſt conceſſio, apponant alios terminos, qui ſibi videantur æquivalentes, & ſic extendant facultatem vltra mentem Pontificis. Etquidem non eſt dubium,longe diverſo modo fieri interpretationem privilegij, ſi apponantur diverſi termini, quamvis narranti privilegium videantur æquivalentes; nam ipſi termini,qui communiter reputantur æquivalentes, alij maiorem, alij minorem extenſionem recipiunt. Ex quo manifeſte colligitur intendere Pontificem, quod certum conſtet de terminis formalibus, qui-

quibus Pontifex fecit conceſſionem; quod non aliter conſtat, niſi per ipſas litteras Apoſtolicas.

323. Conſtat ſecundo ex ipſo Romani Pontificis teſtimonio, cui refragari nefas eſt, experientia compertum eſſe, eiuſmodi oracula ab aliquibus extendi vltra id, quod creditur fuiſſe de mente Pontificis, & vltra id, quod permittit canonica interpretatio. Ex quo manifeſte infertur, quod intendit Pontifex, privilegia conſtare de verbo ad verbum ex litteris Apoſtolicis, ne dum proponuntur, ſeu referuntur privilegia per alios terminos diverſos ab ijs, quibus Pontifex ea conceſſit, facilius trahantur ad diverſum ſenſum.

324. Conſtat tertio. Nam quamvis confirmata ſint in genere per alios Pontifices, & non inveniantur ſcripta in litteris Apoſtolicis, ſed ſolum ſcripta per privatam perſonam; idem ſubeunt periculum, quod *extendatur minus canonica interpretatione*; & quod cum detrimento *Eccleſiaſticæ diſciplinæ executioni mandentur*: Ergo Pontifex expreſſe vult revocare omnia privilegia, quæ non reperiuntur ſcripta in litteris Apoſtolicis; neque eximuntur à revocatione, per hoc quod ſint confirmata in genere.

325. Conſtat quarto, voluiſſe Pontificem *occurrere alijs malis*, quæ ex conceſſione privilegiorum voce tenus facta, & non ſcripta in litteris Apoſtolicis, oriri poſſunt; vt dicitur in clauſula ſupra relata: ergo manifeſtum eſt, quod intendit Pontifex, quod privilegia inveniantur ſcripta in litteris Pontificis, & ex illis clare conſtet; vt prædictis malis occurratur.

326. Sed quænam ſunt hæc mala, ſive inconvenientia? Sane non eſt leve inconveniens, quod in tota Eccleſia deducantur ad praxim, privilegia, de quorum conceſſione non eſt plena probatio, & vix eſt ſemiplena, qualia ſunt non pauca ex his oraculis. Nam licet quam plures ſint ſcriptores, qui teſtentur dari eiuſmodi privilegia vivæ vocis oraculo conceſſa, authoritas tamen omnium illorum reducitur ad illum vnum, qui vel immediate accepit ab ore Pontificis, vel immediate accepit ab eo, qui obtinuit á Pontifice conceſſionem. Cui tam tenuem fidem habet Vrbanus, vt licet ſit S.R.E. Cardinalis ille, qui teſtatur privilegium, non vult iſtud eſſe validum. Et merito: quia dum non plene conſtat de verbis formalibus Pontificis, poteſt ille, qui teſtatur privilegium, addere, aut minuere, aut in alio ſenſu intelligere. Et quidem quamvis in aliqua cauſa deponant viginti teſtes, ſi omnes ſe referant ad dictum vnius, non faciunt maiorem probationem, quam ille vnus.

327. Obſervandum tamen eſt, declarationem ore tenus factam à Pontifice circa aliquam legem â ſe latam prodeſſe poſſe pro foro conſcientiæ; quia ea declaratio non eſt privilegium, ſed doctrina quædam certa pro foro conſcientiæ. Sicut enim pro foro conſcientiæ prodeſt interpretatio doctrinalis, quam dat vir ſapiens; multo magis declaratio Pontificis, quæ quidem ſumitur per modum doctrinæ pro intelligentia legis. Et de his declarationibus ore tenus factis non loquitur Vrbanus. Et tales exiſtimo eſſe declarationes quaſdam, quas dedit Clemens Octavus circa conſtitutionem ſuam de caſibus reſervatis pro Societati IESV, vt praxis eius Conſtitutionis accommodaretur ſtylo Societatis. Et eiuſmodi declarationes non comprehendi conſtitutione Vrbani VIII. obſervavit Lezana in qq. Regular. cap. 3. n. 21. vt refert Diana part. 5. tract. 14. reſol. 22.

Digitized by Google

§. III.

Solutione, & confutatione obiectionum roboratur aſſertio.

SVMMARIVM.

Ea clauſula [*ac ſi exprimerentur de verbo ad verbum*] *non præſtat eumdem effectum, ac ipſa expreſſio.* n. 328.

Privilegium Pij V, ex quo tres conſequentiæ colliguntur favore oppoſitæ ſententiæ. n. 330. & ſeqq.

Pius V. poteſtatem habuit revocandi ea ipſa, quæ conceſſit. n. 336.

Eamdem poteſtatem habuerunt Gregorius, & Vrbanus, & illa vſi fuerunt ex plenitudine poteſtatis. n. 337. & ſeqq.

Quam vim habeat hæc clauſula [*de plenitudine poteſtatis?*] n. 339.

Clauſula derogatoria Vrbani tollit reviviſcentiam oraculorum. n. 340.

Ex iuſta cauſa Vrbanus revocavit oracula. n. 341.

Privilegia Religionum ſunt revocabilia de plenitudine poteſtatis, quamvis irrevocabilia de poteſtate Ordinaria. n. 342.

Ad clauſulas ex Bullis Gregorij XIV. & Pauli V. idem reſpondetur, atque ad Bullam Pij V. n. 345.

328. OBijcitur primo. Plures Pontifices ſæpius confirmarunt omnia, & ſingula privilegia Regularium, tamquam ſi denuo in litteris Apoſtolicis de verbo ad verbum referrentur, & habentes illa pro expreſſis: ergo eumdem effectum habent, ac ſi talibus litteris Apoſtolicis referrentur de verbo ad verbum; ſed ſi de verbo ad verbum referrentur, non eſſent oracula, ſed privilegia Bullata: ergo de facto iam non ſunt oracula, ſed privilegia Bullata.

329. Sed iam in §. præcedenti dixi, hoc genus argumenti laborare in æquivoco. Oportet autem modo aperire terminos, in quibuſvis latet æquivocatio. Nota eam conſequentiam: *Ergo eumdem effectum habent, ac ſi in talibus litteris Apoſtolicis referrentur de verbo ad verbum*: Quæ prima facie videtur vera, & tamen vniuerſaliter ſumpta eſt omnino falſa. Nam inquiro, an prædicta oracula ſic in genere confirmata habeant eum effectum, quod conſtet de illis per litteras Apoſtolicas, ita vt per ipſas litteras Apoſlicas ſciatur, quænam, & qualia ſint eiuſmodi privilegia? Quis audebit tale abſurdum affirmare; cum ſola lectione litterarum Apoſtolicarum convinci poſſit? Ergo dicendum eſt, quod ea oracula non habent eumdem omnino effectum, quem haberent, ſi de verbo ad verbum referrentur in litteris Apoſtolicis. Et hinc patet, negandam eſſe eam conſequentiam, ex cuius negatione corruit tota vis argumenti.

330. Obijcitur ſecundo. Omnia privilegia ordinibus Mendicantibus conceſſa ſunt irrevocabiliter: ergo privilegia viuæ vocis oraculo conceſſa eiſdem, non revocantur per conſtitutionem Vrbani, aut Gregorij. Antecedens probatur primo. Nam B. Pius V. in quadam Bulla, in qua conceſſit, & confirmat privilegia pro quibuſdam Mendicantibus, decrevit, ea privilegia nullo vnquam tempore per Sedem Apoſtolicam revocari poſſe; & ſub alijs revocationibus non comprehendi præfata privilegia. Quod ſi ea revocari contingat, ea Pontifex denuo concedit; etiam ſub data ab ipſo Mendicantium Generali eligenda. Et confirmatur. Nam Gregorius XIV. & Paulus V. confirmavit eadem privilegia eodem modo, ac Pius V.

331. Ex hac conceſſione conſtat primo, Omnia eorum privilegia, atque

que adeo oracula, *nullo vnquam tempore revocari, aut limitari, vel illis derogari poſſe*. Ergo ſi nullo tempore revocari poſſunt, irrevocabiliter conceſſa ſunt.

332. Conſtat ſecundo, omnia eorum privilegia, atque adeo oracula, exceptionem habere à quibuslibet revocationibus, atque adeo á revocatione Gregorij, & Vrbani: ergo ab horum Pontificum revocatione excipienda ſunt oracula illis conceſſa.

333. Conſtat tertio; quoties privilegia eorum, atque adeo oracula, revocata fuerint, toties reduci poſſe, & debere ad ſuum pristinum ſtatum: ergo poſtquam oracula illis conceſſa revocata ſunt à Gregorio, & Urbano, debent reſtitui in ſuum priſtinum ſtatum, & valorem.

334. Quod maius accipit robur ex eo, quod ſubiungit Pontifex, nempe poſt factam revocationem, ita reviviſcere denuo eiuſmodi privilegia, vt poſſit talibus privilegijs; & eorum cóceſſioni apponi data temporis ſubſequentis, arbitrio Generalis: ergo poſtquam facta eſt ea revocatio ab Vrbano VIII. anno 1631. poterit Generalis apponere datam anni 1632. ita vt pro tunc cenſeatur oracula denuo conceſſa poſt revocationem. Ergo eiuſmodi oracula ſunt irrevocabilia, atque adeo non ſunt revocata.

335. Hoc tamen argumentum, & ſi magnum videatur aſerre apparatum, tamen nihil affert veræ probabilitatis contra præfatam aſſertionem. Pro cuius rei claritate tria interrogo. Primum, an Pius V, qui eam conceſſionem fecit illis Mendicantibus, habuerit poteſtatem revocandi illam per clauſulas ſufficientes ad revocationem; & concurrente iuſta cauſa revocationis? Secundum, an Gregorius XIII. & Vrbanus VIII. habuerint eamdem poteſtatem, ac Pius V? Tertium, an Gregorius, & Vrbanus vſi fuerint hac poteſtate revocandi per clauſulas ſufficientes ad revocationem, & concurrente iuſta cauſa?

336. Et ad primam quæſtionem dico, indubitatum eſſe, quod qui habuit poteſtatem concedendi, habuit poteſtatem revocandi, ſaltem concurrente iuſta cauſa: & ſicut potuit concedere, quod revocata ea privilegia reviviſcerent, etiam ſub quacumque data temporis ad arbitrium Generalis; ita etiam ex iuſta cauſa potuit poſtea decernere, quod nullomodo reviviſcerent. Neque aliquis poteſt hoc aſſertum negare, niſi negando poteſtatem vniuerſalem, quam Chriſtus D. dedit D. Petro, decernendi omnia ea, quæ ad vtilitatem Eccleſiæ expedire indicaret.

337. Ad ſecundam reſpondere otioſum eſt; cum per ſe notum ſit ex fide, in nullo Romano Pontifice eſſe maiorem poteſtatem, quam in alio.

338. Ad tertiam dico, Gregorium, & Vrbanum vſos eſſe hac poteſtate revocandi privilegia viuæ vocis oraculo conceſſa; cum ambo Pontifices dicant, id decernere *ex plenitudine poteſtatis*. Quæ (vt definit Barboſa tract. de Clauſulis vſu frequent. clauſ. 41. num. 2. ex communi ſententia iuriſprudentum) *eſt illa, cuius cauſæ non eſt ratio exquirenda in Principe, cur ita faciat*. Quod intellige, dummodo non ſit contra ius naturale, aut Divinum; & in Principe laico contra ius canonicum, quo obſtringitur. Neque ab hac definitione ſic intellecta recedit P. Thomas Sanchez lib. 2. de Matrim. diſp. 15. num. 3. Barboſ.

339. Deinde, vt ait idem Barboſa ibid. num. 9. cum alijs Doctoribus, hæc clauſula *de plenitudine poteſtatis, habet vim derogatoria ad omnem legem contrariam, etiam habentem clauſulam derogatoriam*. Et, vt idem Author ait num. 10. *Operatur, quod contraria cenſeantur ſublata abſque alia dero-*

derogatione,& clauſula [*Non obſtante:*] *maxime quando adeſt clauſula,* [*Ex certa ſcientia.*]

340. Quod autem clauſula derogatoria Vrbani ſit ſufficiens ad tollendam reviviſcentiam oraculorum; patet ex ipſo tenore clauſulæ: *Non obſtantibus præinſertis litteris huiuſmodi, ac Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, & quatenus opus ſit etiam Regula noſtra de non tollendo iure quæſito, privilegijs quoque, indultis,& litteris Apoſtolicis, eiſdem Cardinalibus, ac Ordinibus, Congregationibus, Inſtitutis, & Societatibus, eorumque Superioribus quocumque nomine nuncupatis ſub quibuſcumque verborum formis, & tenoribus, ac cum quibuſvis, etiam derogatoriarum derogatorijs,alijſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis,ac irritantibus,& alijs decretis in genere,vel in ſpecie, ac alias in contrarium præmiſſorum quomodolibet conceſſis, confirmatis, & innovatis. Quibus omnibus, & ſingulis, etiam ſi pro illorum ſufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, & expreſſa, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes mentio, ſeu quævis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſervanda foret, illorum omnium tenores præſentibus pro plene, & ſufficienter expreſſis habentes ſpecialiter,& expreſſe derogamus, cæteriſque contrarijs quibuſcumque.* Ex quibus omnibus patet, hanc clauſulam eſſe ſufficientem ad plenam revocationem conceſſionis factæ à B. Pio V. quoad oracula.

341. Quod autem Vrbanus invenerit iuſtam cauſam revocationis, patet ex verbis Bullæ Vrbani relatis in §. præcedenti; nempe experientia comperiſſe, eos, in quorum favorem data ſunt oracula, extendere vltra modum ea privilegia,& cum detrimento diſciplinæ Eccleſiaſticæ, & ſic perperam extenſa executioni mandare; præter alia mala, quæ refert in genere. Vnde hæc revocatio facta eſt pro maiori vtilitate publica.

342. Hinc reſpondetur ad argumentum, concedendo, privilegia Religionum eſſe irrevocabilia de poteſtate ordinaria; revocabilia autem de plenitudine poteſtatis. Ad primam probationem dico, quando B. Pius V. conceſſit, ea privilegia revocari non poſſe, neceſſario intelligi debere de poteſtate ordinaria, non autem de plenitudine poteſtatis. Nam B. Pius V. non potuit ligare plenam poteſtatem, quam á Chriſto D. habituri erant eius ſucceſſores.

343. Ad ſecundam probationem eodem modo reſpondendum eſt, cum B. Pius V. conceſſit, vt à qualibet revocatione privilegiorum á Succeſſoribus facta excipienda ſint ea privilegia, intelligendum eſſe de revocatione facta ex poteſtate ordinaria; non autem de facta ex plenitudine poteſtatis, quam non potuit ligare, aut coarctare B. Pius V.

344. Ad tertiam, cum Pius conceſſit, quod quoties revocata fuerint, toties reviviſcant; cum non potuerit coarctare plenitudinem poteſtatis ſucceſſorum, intelligi debet, id ita eſſe niſi ſucceſſores vtantur plenitudine poteſtatis. Hæc enim in quolibet Succeſſore Petri perenniter perſiſtit. Et eodem modo intelligitur id, quod Pius ſubiungit de data poſteriori apponenda conceſſioni.

345. Ad confirmationem deſumptam ex Bullis Gregorij XIV. & Pauli V. cum hæ conſtitutiones prodant eodem tenore, ac conſtitutio Pij V. eodem prorſus modo reſpondendum eſt,nempe in prædictis Bullis ſermonem eſſe de poteſtate ordinaria; conſequenterque relinquere locum abrogandi talia privilegia de plenitudine poteſtatis.

§ IV.

Digitized by Google

§. IV.

Argumentum deſumptum à natura privilegij remuneratorij diſſolvitur.

SVMMARIVM.

Multiplex diviſio privilegij. n. 350. & ſeqq.

Privilegia remuneratoria ſunt irrevocabilia, dum non apparent noxia publicæ vtilitati. n. 356.

Oracula Regularibus conceſſa revocabilia ſunt, ex quo apparuerunt noxia publicæ vtilitati. n. 363.

In revocatione eorum non debet fieri compenſatio, quando revocatio expedit bono publico. n. 365. & ſeqq.

Quando privilegia remuneratoria tranſeant in naturam contractus? n. 366.

Conceſſio privilegiorum eiuſmodi non eſt vera donatio. n. 367.

Quomodo ſint revocabilia privilegia data propter Cultum Diuinum? n. 368.

346. OBijcitur tertio. Privilegia remuneratoria ſunt irrevocabilia; quæ ſi de plenitudine poteſtatis revocantur, debet fieri compenſatio: ſed omnia privilegia Regularium, atque adeo viuæ vocis oracula, ſunt remuneratoria; cum conſtet ex Bullis Apoſtolicis, concedi ea privilegia propter magna merita; & nulla data eſt compenſatio pro eiuſmodi oraculis revocatis: ergo manent non revocata.

347. Confirmatur primo. Nam privilegia remuneratoria tranſeunt in naturam contractus: contractus autem eſt irrevocabilis, quamvis intercedat inter Principem, & ſubditum: ergo privilegia remuneratoria, atque adeo præfata oracula data pro Regularibus, ſunt irrevocabilia.

348. Confirmatur ſecundo. Nam conceſſio privilegij eſt quædam donatio: ſed donatio acceptata á donatario eſt verus contractus, qui revocari nō poteſt: ergo conceſſio privilegij remuneratorij eſt verſus contractus, qui revocari non poteſt.

349. Confirmatur tertio. Non enim eſt credibile, quod Pontifex velit revocare ea privilegia, quæ conceduntur ad cultum Dei, & augmentum Fidei, & Religionis Catholicæ: atqui omnia privilegia, atque adeo præfata oracula, conceſſa Ordinibus Mendicantibus, conceſſa ſunt ad cultum Dei, & augmentum Fidei, & Religionis Catholicæ: ergo non eſt credibile, quod Pontifex velit revocare eiuſmodi oracula. Probatur Minor. Nam Paulus V, dum confirmat ea privilegia, proponit tamquam motivum, quod illi in Eccleſia ad Fidei, pietatis, & Religionis augmentum profecerint. Id autem motivum nihil aliud eſt, quam moveri ad concedenda privilegia in augmentum Fidei, pietatis, & Religionis Catholicæ.

350. Pro ſolutione huius obiectionis, & recta intelligentia huius materiæ, præmittenda ſunt aliqua, quæ partim obſervavit P. Suarez lib. 8. de legibus cap. 37, partim ex eius doctrina clare colliguntur. Et in primis (loquēdo de privilegijs, quæ conceduntur ſubditis à Principe) duplex eſt privilegium, aliud eſt ex contractu, in quo intervenit iuſtitia commutativa; & aliud ex liberalitate. Deinde privilegium ex contractu aliud eſt ex contractu lucrativo, quando videlicet ille, qui accipit privilegium, ſe obligat ad dandum, aut faciēdum aliquid in vtilitatem cōcedentis; aliud vero ex contractu gratuito, quando ſcilicet accipiens privilegium nihil dat, nec facit in vtilitatem concedentis. *Suarez*

Rur-

351. Rurſus vtrumque priuilegium tam ex contractu, quam ex mera liberalitate, ſubdivitur in privilegium, quo conceditur res alicui, in quam poteſt adquirere dominium, vt conceſſio Caſtri, iuris vectigalium, ſervitutis, &c. & in privilegium, quo conceditur facultas, aut licentia aliqua.

352. Deinde hoc vtrumque privilegium in ſubdiviſione contentum, aliud eſt remuneratorium, quod conceditur ex gratitudine propter merita; & aliud pure liberale, & ſine attentione ad merita. Deinde privilegium remuneratorium ſubdivitur in illud, quod eſt ex rigoroſo debito gratitudinis; & in illud, quod eſt debito congruentiæ gratitudinis. Aliquando enim dominus dat Miniſtro remunerationem, quam & ſi non debeat ex pacto, aut alias ex iuſtitia, illa remuneratio habet quamdam proportionem, & quaſi æqualitatem cum ſpeciali Induſtia miniſtri iudicio prudentum. Et hæc eſt ex debito rigoroſo gratitudinis. Aliquando vero dat remunerationem ſuperabundanter, & multo maiorem, quam requirit proportio meriti ad præmium; & tunc non eſt ex debito rigoroſo, ſed ex debito congruentiæ gratitudinis, ſaltem quoad exceſſum.

353. Et quidem ſi privilegium ſit ex contractu lucrativo, illud eſt per ſe irrevocabile. Dicitur autem *per ſe*; nam per accidens revocari poteſt á Principe, quando revocatio expedit ad vtilitatem publicam; facta tamen compenſatione, iuxta vtilitatem, quam ipſe Princeps accepit: ad id enim tenetur Princeps ex lege iuſtitiæ commutativæ.

354. Deinde quando privilegium eſt rei, in quam accipiens privilegium, adquirit dominium, ſive illud privilegium ſit ex contractu, ſive ex liberalitate, eſt per ſe irrevocabile. Ratio eſt: quia vbi ſubditus adquirit Dominium rei, Princeps non poteſt per ſe au ferre dominium á ſubdito; niſi in caſu raro, in quo poteſt ratione Supremi dominij diſponere de rebus ſubditorum in vtilitatem publicam, facta compenſatione eo modo, quo fieri poterit.

355. Præterea quando dicitur privilegium remuneratorium tranſire in naturam contractus, intelligendum eſt, id ita eſſe analogice, & ſimilitudinarie; non vero rigoroſe, & ſtricte. Ratio eſt: quia privilegium ex contractu obligat ex iuſtitia commutativa; privilegium autem remuneratoriũ obligat ex gratitudine: ſi enim obligaret ex iuſtitia commutativa, iam non eſſet dumtaxat remuneratorium, ſed ex contractu.

356. Deinde privilegium remuneratorium Principis Eccleſiaſtici eſt per ſe irrevocabile. Dicitur autem *per ſe*: nam per accidens revocari poteſt, nempe quando adeſt iuſta cauſa revocandi, ſcilicet vtilitas publica. Id autem ita certum eſt, vt Gregorius XV. hanc concluſionem definierit in ea Bulla, in qua revocavit ea viuæ vocis oracula, his verbis. *Romanus Pontifex ... gratias, & indulta à ſe, & præceſſoribus ſuis conceſſa, iuſtis interdum ſuadentibus cauſis, iuxta creditum ſibi Paſtoralis offitij debitum, moderatur, aut revocat, provt rerum, & temporum qualitatibus debite penſatis conſpicit in Domino ſalubriter expedire.* In quibus verbis notantum eſt primo, id verbum *revocat*, idem eſſe ac *iuſte revocat*. Ex quo evidenter infertur poteſtas revocandi. Secundo, hanc poteſtatem revocandi eſſe, cum ex iudicio Pontificis expedit communi vtilitati, vt patet ex vltimis verbis relatis: *Provt rerum, & temporum qualitatibus debite penſatis conſpicit in Domino ſalubriter expedire.* Greg. XV.

357. Rurſus quando ad vtilitatem

tatem publicam expedit revocatio privilegij remuneratorij, tunc ipſa cōceſsio privilegij affert tacite incluſam conditionem, nempe, ſi non ſit contra vtilitatem publicam, iudicio Principis. Et, vt optime advertit ibi P. Suarez, ea non eſt proprie revocatio, ſed declaratio, quod prima conceſſio non extendatur ad eas circumſtantias; in quibus id non expedit bono publico, aut in quibus bono publico expedit, quod non extendatur. *Suarez.*

358. Tunc autem, licet Princeps non faciat compenſationem, valida erit revocatio, etiam ſi tale privilegium conceſſum fuerit ex rigoroſo debito gratitudinis; peccabit autem Princeps, non dans compenſationem, niſi ex alio titulo, aut cauſa excuſetur. Quando autem privilegium fuerit remunerativum non ex rigoroſo debito gratitudinis, ſed ex debito congruitatis, licet ſit valida revocatio, ſi tamen ſit ſine cauſa, eſt illicita ſub reatu culpæ venialis; ſicut etiam cum Princeps revocat ſine cauſa privilegium ex mera liberalitate conceſſum.

359. Princeps autem non tenetur dare compenſationē, quando ex cauſa publica revocat privilegium, quod in facultate, aut licentia aliqua conſiſtit, conceſſum ſcilicet ex mera liberalitate, aut ex debito congruitatis gratitudinis; hæc enim duo genera privilegiorum parum inter ſe differunt, & æquiparantur quoad ſuos effectus: aut quando Princeps dubitat, an fuerit conceſſum privilegium ex debito rigoroſo gratitudinis, an ex ſolo debito congruitatis: quia obligatio dubia non eſt proprie obligatio.

360. Accedens autem proprius ad materiam huius argumenti, privilegia viuæ vocis oraculo regularibus conceſſa certum eſt non eſſe ex contractu iuſtitiæ; ſed negari non poteſt, ea eſſe remuneratoria, quia in pluribus Bullis Pontificijs aſſeritur, ea concedi, & confirmari propter præclara merita ipſarum Religionum.

361. Deinde eiuſmodi privilegia non ſunt de rebus, quarum dominium haberi poſsit: illa enim ſunt de facultatibus ad abſolvendum, diſpenſandum, &c. Quæ facultates non cadunt ſub dominium. Conſtat etiam, eiuſmodi privilegia non eſſe data ex contractu iuſtitiæ commutativæ, neque lucrativo, neque gratuito. Nam ſi Pontifex ea non conceſſiſſet, non eſſet iniuſtus; quamvis ea dederit cum attentione ad præclara merita, & in præmium illorum.

362. Et quidem quamvis quæſtio inſtitui poſſet, an privilegia viuæ vocis oraculo Regularibus conceſſa taliter ſint remuneratoria, vt ſint conceſſa ex debito rigoroſo gratitudinis, an ex ſolo debito congruentiæ, & hoc ſecundum videri poſſet verius; quia tamen id non eſt neceſſarium ad ſolutionem argumenti, ideo ab ea quæſtione decidenda libenter abſtineo.

363. Ad obiectionem ergo reſpondeo, diſtinguendo Maiorem: privilegia remuneratoria ſunt irrevocabilia [dum non apparet incommodum noxium publicæ vtilitati, iudicio Principis] tranſeat; [alias,] nego. Vel ſic: [dum non apparet revocatio expediens bono publico, iudicio Principis] tranſeat; [alias,] nego. Itaque quamvis per ſe ſint irrevocabilia; ex quo tempore apparent noxia vtilitati publicæ, vel revocatio eorum apparet expediens bono publico, iudicio Principis, revocari poſſunt. Quæ revocatio, vt loquitur P. Suarez loco cit. non eſt proprie revocatio, ſed declaratio, *Suarez.* qua declarat Princeps, ea privilegia non extendi ad tempus, in quo iudicio Principis cernitur aliquod incoveniens contra vtilitatem publicam; aut ipſa eorum revocatio apparet expediens bono publico,

364. Ad minorem reſpondeo,

Ad

Digitized by Google

privilegia viuæ vocis oraculo conceſſa Regularibus eſſe quidem remuneratoria, & fuiſſe irrevocabilia, dum non apparebat aliquid publicæ vtilitati noxium, iudicio Principis Eccleſiaſtici; aut iudicio eiuſdem revocatio eorum expediebat bono publico. At poſtquam iudicio Principis Eccleſiaſtici talia eſſe iudicata ſunt, fuerunt revocabilia; vel vt loquitur P. Suarez ſuprà cit. declarata fuerunt non extendi ad has circumſtantias, in quibus iudicio Principis Eccleſiaſtici expediebat bono publico non adeſſe talia privilegia. Quod autem repertum fuerit incommodum publicæ vtilitati noxium, patet ex relatis verbis Vrbani: *Ab his, in quorum favorem emanarunt, minus canonica interpretatione extendi, & perperam in diſciplinæ Eccleſiaſticæ detrimentum executioni demandari.*

365. Ad id, quod ſubiungitur, debere fieri compenſationem, reſpondetur, falſum eſſe, cum expedit bono publico, ea privilegia revocari, vt iam dictum manet; niſi ſint de re, cuius acquiſitum eſt dominium. Cui etiam ſuperaddi poteſt id, quod ſuprà quæſt. §. 3. verſ. *Quod autem*, dixi cum multis Doctoribus, non deberi compenſationem, quando privilegium conceditur propter merita in generali, non autem propter aliquod meritum in particulari.

366. Ad primam confirmationem nego, privilegia remuneratoria tranſire in naturam contractus, quando non ſunt circa rem, cuius adquiritur dominium, vt de caſtro, iure percipiendi vectigalia &c, cum non maneat obligatus Princeps ex iuſtitia cõmutativa, ex qua obligat contractus.

367. Ad ſecundam confirmationem reſpondeo, conceſſionem eiuſmodi privilegiorum non eſſe donationem, niſi ſolum analogice, aut metaphorice. Et hæc ſecunda confirmatio ſolum habet vim in privilegijs, in quibus conceditur dominium rei, v. g. iuris vectigalium &c. Ea enim eſt propriè donatio, & verus contractus gratuitus, qui revocari non poteſt, niſi propter publicam neceſſitatem, facta compenſatione, ſi fieri poteſt; aut propter alias cauſas iure permiſſas abſque compenſatione.

368. Ad tertiam confirmationem, ex illis verbis Pauli V. non infertur, quod data ſunt privilegia Mendicantibus ad promovendum Cultum Divinum; ſed ad ſummum quod data ſunt in prœmium ijs Religioſis, qui ſe optime exercuerunt in cultu Dei promovendo. Sed eſto, data ſint propter cultum Dei promovendum: id quidem intelligi debet, dum ea privilegia iudicio Principis Eccleſiaſtici nullum afferunt inconveniens, quod noxium ſit vtilitati publicæ. Nam vbi reperitur eiuſmodi incoveniens, non promovetur cultus Dei per ea indulta, quæ cedunt in damnum ſpiritualis gubernationis. Cum ergo privilegia viuæ vocis oraculo conceſſa, ſint in damnum ſpiritualis gubernationis; nam, vt teſtatur Vrbanus, ea privilegia, quia non conſtant ex litteris Apoſtolicis, extenduntur pro libito à privilegiatis, & alia mala inde ſequuntur; inde eſt, quod per ea non rite promoveatur cultus Dei, & Fidei augmentum. Quare Minor eius ſyllogiſmi diſtinguenda eſt: omnia privilegia conceſſa ſunt illis ad cultum Dei, & augmentum Fidei, [dum nullum afferre conſpiciuntur incommodum contra ſpiritualem gubernationem,] concedo; [dum id afferre conſpiciuntur,] nego.

§. V.

Tres aliæ obiectiones ſolutæ.

SVMMARIVM.

Quod revocata ſint oracula non eſt dubium,

dubium, ſed certum à principijs intrinſecis. n.372.

Dubia probabilitas eſt dubium practicum; ad quod non extenditur conſtitio favorabilis. n.373.

Bene ſtat quod opinio ſi tenuiter probabilis; & quod oppoſita ſit certa. n. 374.

Nullus Authorum numerus ſufficit contra certitudinem. n.376.

In caſu vrgentiſsimæ neceſsitatis vti poſſumus opinione tenuiter probabili, quando oppoſita opinio non eſt certa, & neceſsitas auget probabilitatem. n. 377.

369. Obijcitur quarto. Quoties in materia favorabili intervenit dubium, ea quidem amplianda eſt ad caſum dubium: ſed privilegia Regularium, etiam quæ viuæ vocis oraculo conceſſa, ſunt materia favorabilis; & eſt dubium controverſum inter Authores, an revocata ſint, nec ne: ergo talia privilegia amplianda ſunt, & extenda ad eiuſmodi caſum dubium; atque adeo cenſendum eſt, ea, non eſſe revocata, ſed remanere valida.

370. Confirmatur primo. Diximus enim, eam opinionem, quod valida remaneant oracula, eſſe tenuiter probabilem; idem autem eſt, quod ſit tenuiter probabilis, atque quod ſit dubie probabilis: ergo res eſt dubia, quod hæc oracula ſint revocata, aut perſiſtant valida. Cum ergo materia favorabilis extendatur ad caſus dubios eiuſmodi privilegia, & valor eorum extendetur ad preſentem caſum.

371. Confirmatur ſecundo. Nam minus eſt, quod caſus ſit dubius, quam quod ſit tenuiter probabilis; hic enim ſupra dubium addit aliqualem probabilitatem: ergo ſi materia favorabilis, qualis eſt materia horum privilegiorum, extenditur ad caſus dubios, á fortiori extendetur ad caſus tenuiter probabiles.

372. Reſpondetur, conceſſa Maiori, negando Minorem quoad ſecundam partem. Eſt enim certum á principijs intrinſecis, eiuſmodi oracula eſſe legitime revocata. Nam ex dictis conſtat, Pontificem Romanum habere poteſtatem revocandi, & de facto revocaſſe ea omnia, quæ non ſunt expreſſe ſcripta in litteris Apoſtolicis, neque ex illis conſtat, ea eſſe conceſſa; idque propter incõvenientia, quorum experientiam teſtatur Pontifex. Quæ ratio facit certitudinem moralem, atque adeo de tali revocatione nullum eſſe poteſt dubium,

373. Ad primam confirmationem reſpondeo, eam opinionem dici tenuiter probabilem, eo quod aliquibus Authoribus viſa eſt probabilis; non quia vere ſit talis, quia cum revocatio ſit certa, valor non poteſt eſſe vere probabilis. Cum autem dicitur, opinionem tenuiter probabilem eſſe dubie probabilem, verum eſt, vt conſtat ex diſert. 3. Sed dubia probabilitas idem eſt, ac dubium de probabilitate, & conſequenter dubium practicum, in quo ſemper tutior pars eligenda eſt ad praxim. In quo caſu tutior pars manet practice certa; quia certum eſt, in tali dubio practico non poſſe deduci ad praxim partem minus tutam, ſed neceſſarium eſſe, quod pars tutior deducatur ad praxim. Aliud longe diuerſum eſt, quod revocatio ſit dubia ſpeculatiue: id enim omnino eſt falſum. Quando autem dicitur, materiam favorabilem extendi ad caſus dubios, intelligi non poteſt de dubio practico; nam cum quis practice dubitat, an hic & nunc peccabit, nec ne; nullus favor poteſt ei ſuffragari, quo minus eligat partem tutiorem. Cum ergo dicitur materia favorabilis extendi ad caſus dubios, id neceſſario intelligitur de dubio ſpeculativo; quod non reperi-

Digitized by Google

tur in præſenti propter dicta.

374. Ad ſecundam confirmationē benet ſtat, quod opinio ſit tenuiter probabilis, & conſequenter quod eius probabilitas ſit dubia modo explicato, & quod oppoſita opinio ſit certa á principijs intrinſecis. Illa enim opinio vocatur dubie probabilis, non quia oppoſita non ſit certa; ſed quia aliquibus illa videtur probabilis, quorum intellectui non proponitur certitudo oppoſitæ. Et hanc vocavit probabilem *ſecundum quid.* P. Granado tom. 1. in 1. part controv. 2. tract. 1. diſp. 3. ſect. 30. num. 346.

Granado.

375. Obijcitur quinto. Tredecim Authores relati in §. 1. huius quæſtionis ſtant pro ea opinione, quod adhuc perſiſtunt valida ea privilegia, quæ vivæ vocis oraculo conceſſa ſunt Regularibus: quid ergo amplius poſtulandum eſt ad probabilitatem abſolutam, quam is doctorum numerus?

376. Reſpondetur, nullum Authorum numerum ſufficere contra certitudinem. Nam, vt oſtendi in 1. part. Criſ. Theol. diſp. 11., vt Authores conferant probabilitatem opinioni, debent eſſe omni exceptione maiores, vna autem ex prædictis exceptionibus eſt, quod doceant contra principium certum. Vnde fit, quod licet in reliquis quæſtionibus ſint omni exceptione maiores: in hac tamen quæſtione hanc exceptionem patiuntur. Quare in ea quæſtione non poſſunt conferre probabilitatem. Maxime cum non reſpōderint ad hoc argumentum á nobis factum, quod demonſtrativum exiſtimo.

377. Obijcitur ſexto. Opinio tenuiter probabilis licitè poteſt deduci ad praxim in caſu vrgentiſſimæ neceſſitatis, vt diximus ſupra art. Sed hæc opinio de otaculis non revocatis ſaltem eſt tenuiter probabilis, vt proxime diximus: ergo ſaltem poterit deduci ad praxim in caſu vrgentiſſimæ neceſſitatis.

378. Reſpondeo, Maiorem huius ſyllogiſmi ſolum habere locum, quando oppoſita opinio non eſt omnino certa á principijs intrinſecis; ſed ſolum eſt tenuis probabilitatis ob tenuitatē fundamēti; ſic enim ipſa vrgēs neceſſitas ſolet augere vim fundamenti. Quando autem oppoſita opinio eſt certa á principijs intrinſecis, & alia opinio dicitur tenuiter probabilis ſolum propter authoritatem aliquorum, tunc non eſt licitum dedudecere ad praxim talem opinionem. Cum ergo ſic ſe habeat hæc opinio de oraculis non revocatis; neque in vrgentiſſima neceſſitate poteſt deduci ad praxim.

§. VI.

Quodam ſingulari caſu roboratur tradita doctrina.

SVMMARIVM.

Privilegium conceſſum fratribus Auguſtinianis relatum à Roſſenſi n. 380.

Quomodo illud reſtringat P. Enriquez. n. 381.

Quomodo etiam illud reſtringat Rodriguez ex Vega? n. 382.

Et quomodo illud ampliet recentior? Ibidem.

Et quomodo inciderit idem Author in abſurdum, quod proponit Vrbanus? n. 383.

Alia ampliatio eiuſdem Authoris multo abſurdior. n. 384.

379. VIdimus in præcedentibus, Vrbanum VIII. decernere, ne valeant privilegia Pontificia, niſi expreſſe conſtent ex litteris Apoſtolicis; eo quod experientia didicit, eiuſmodi privilegia voce tenus conceſſa, ab ijs, in quorum favorem emanarunt, extendi vltra mentem concedentium, & in detrimentum Eccleſiaſticæ diſciplinæ executioni mādari. Quod quam

T 2 certum

certum ſit, caſus proxime referendus clare oſtendit.

380. Quidam Recentior in tractatu, quem edidit de inſtructionibus Miſſionariorum refert privilegium vivæ vocis oraculo cōceſſum á Leone X. fratribus Auguſtinianis per verba, quæ affert VeraCruz in ſpeculo part. 2. art. 27. §. *E' hoc confirmatur.* citans Roffenſem, his verbis: *Confirmatur expreſſa conceſsione Leonis X., qui dedit fratribus Ordini S. Auguſtini, quod cum his, qui in primo gradu ſcienter, aut ignoranter contraxerunt, modo notorium id non fuerit, neque in iudicium productum, diſpenſare valeant, vt de novo contrahant, & in eodem item contracto Matrimonio remaneant, prole quin etiam legitima.* Hæc ſunt verba Ildephonſi á VeraCruce; cuius fides tota eſt penes teſtimonium Roffenſis.

Ver Cruz Roffenſ.

381. Et quidem ipſi Authores citati â Recentiore diverſi mode extendunt, aut reſtringunt hoc privilegium. Nam P. Enriquez lib. 2. de Matrimon. cap. 3. num. 3. in marg litt. A. ſic ait: *Refert ſpeculator. 2. part. art. 27. fine ex Roffenſi de Matrim. Regis Angliæ. Sed quia non reperitur ſcriptum, apud eos, qui diligenter privilegia Mendicantium collegerunt, videtur, tantum fuiſſe conceſſum à Leone X. diſpenſare in affinitate inceſtus, quæ ſupervenit Matrimonio.* Hæc Enriquez.

Enriquez.

382. Idem Recentior citat Emmanuelem Rodriguez pro eodem privilegio Auguſtinianis conceſſo diſpenſandi in præfato impedimento dirimēti tom. 3. qq. Regular. quæſt. 2. art. 2. Sed hic Author hæc verba habet: *Doctiſsimus P. Vega legens Sacram Theologiam in hoc Conventu S. P. N. Franciſci Salmanticenſi, aſſeruit, ſe credere, hoc privilegium non fuiſſe univerſaliter conceſſum; ſed pro aliquò caſu particulari tantum indultum: quo caſu ceſſante, iam ipſummet ceſſaverat.* Hæc Rodriguez. Eódem modo, ac relati Authores, loquitur de hoc privilegio P. Pellizarius tom. 2. Manual. lib. 8. cap. 3. n. 343. Et his non obſtātibus, cōtendit præfatus Recentior, illud privilegium eſſe vniuerſale pro omnibus Confeſſarijs Regularibus, & intelligi diſpenſatione in impedimēto dirimēti.

Rodrig. Pellizar.

383. Ecce abſurdum, cuius meminit Vrbanus VIII., quod privilegia viuæ vocis oraculo conceſſa, cū eorum formalia verba non inveniantur ſcripta in litteris Pontificijs, ab ijs, in quorum favorem emanarunt, extenduntur minus canonica interpretatione. Eſt enim magnum abſurdum, quod privilegium Leonis X. conceſſum, iuxta Rodericium, & Vegam pro vno caſu particulari, extendatur ampliſſime ad omnes caſus eiuſmodi, & pro omnibus Confeſſarijs Regularibus. Et quod, ſecundum Enriquez, datum eſt à Leone X. pro diſpenſatione ad petendum debitum in affinitate orta poſt contractum Matrimonium, extendatur ad diſpēſandum in impedimento dirimenti in ordine ad contrahendum. Et hæc ipſa varietas Authorum in referendo privilegium demonſtrat, quam magnū ſit abſurdum, quod impulit Vrbanum VIII. ad revocanda eiuſmodi oracula.

Roderic. Vega.

384. Sed multo magis conſpicitur hoc abſurdum in eo, quod ſuperaddit ibidem idem Recentior, ſcilicet virtute privilegiorum Regularibus conceſſorum, quæ ibi non refert, poſſe omnes Regulares diſpenſare in quibuslibet impedimentis dirimentibus, ſive poſt, ſive ante contractum Matrimonium, in omnibus illis eventibus, in quibus poteſt Epiſcopus. Et quamvis citet plures Authores, manifeſtum eſt, quod perperam citantur. Nam Diana, quem citat, 5. part. tract. 2. de dub. Regul. reſol. 9. nihil dicit, quod ſit ad rem, & part. 11. tract. 4. reſolut. 3. ſolum loquitur de quodam privilegio Minimorum diſpenſandi ſuper irregularitatibus,

Diana.

Digitized by Google

bus, in quibus diſpenſat Epiſcopus. Tb.Sanch Citat etiam Thomam Sanchez tom. 3. de Matrim lib.8.diſp.16. Et ibi ſolum loquitur de votis Caſtitatis, & Religionis non abſolutis ſed habentibus limitationem, in quibus iure ordinario diſpenſat Epiſcopus: quod quidem privilegium diſpenſandi in votis eſt viuæ vocis oraculo conceſſum. Et illud vult extendere is Recentior ad diſpenſandum in omnibus impedimentis dirimentibus, in quibus ratione vrgentis neceſſitatis diſpenſat Epiſcopus. Et hic dilucide conſpicitur, quam merito dixerit Vrbanus VIII. *Experientia rerum Magiſtra compertum eſſe, conceſſiones, & gratias viuæ vocis oraculo...obtentas...ſæpe ab his, in quorum fauorem emanarunt, minus canonica interpretatione extendi, & perperam, in diſciplinæ Eccleſiaſtica detrimentum, executioni demandari.* Omitto alia, quæ ibidem tradit idem Recentior, quæ ſine periculo animarum nequeunt ad praxim deduci; quia omnino carent probabilitate.

ARTICVLVS VIII.

Diſcutitur tertius dicendi modus circa certitudinem iuriſdictionis, ex eo quod pœnitens ſe accuſet ſimul de venialibus, aut mortalibus iam confeſſis.

SVMMARIVM.

Certum eſt quemlibet Sacerdotem habere iuriſdictionem in venialia, & ex hoc capite cum datur opinio probabilis circa iuriſdictionem, valor Sacramenti redditur certus. n.386.

Tres notationes circa decretum de communione quotidiana n.387. & ſeqq.

Id eſſe certum affirmant communiter Theologi. n.390. & ſeqq.

Multi Authores antiqui affirmantes Sacerdotem ſimplicem habere iuriſdictionem in venialia. n.409.

Doctores, qui aſſerunt ex conſuetudine Eccleſiæ dari in omnibus Sacerdotibus iuriſdictionem in venialia. n. 410.

Certitudo huius conſuetudinis ſumitur ex eo quod in quæſtione facti ingens numerus teſtium facit plenam probationem. n.411.

Ex vniuerſali perſuaſione fere omnium fit certa conſuetudo, & traditio eius iuriſdictionis. n.412.

Confirmatur ex ſimili aſſerto Tridentini. n.413.

Conſuetudo dat iuriſdictionem ex lege Eccleſiæ. Et quid inde pro noſtra concluſione? n.414.

Qui bona fide orta ex opinione probabili circa iuriſdictionem confitetur mortalia, & venialia, abſolvitur directe à venialibus, & indirecte à mortalibus. n.415.

385. QVæritur in præſenti, an quando opinio eſt vere probabilis circa iuriſdictionem, & pœnitens ſimul cum mortalibus confiteatur aliqua venialia, reddatur omnino certus valor Sacramenti, neque maneat expoſitus fruſtrationi. Hæc autem quæſtio pendet ex alia, in qua inquiritur, an certum omnino ſit, quemlibet Sacerdotem, etiam non approbatum ab Ordinario, habere iuriſdictionem, vt valide abſolvat á venialibus? Nam ſi certum eſt, quemlibet Sacerdotem ea iuriſdictione gaudere, pænitens, qui bona fide accedit ad ſic confitendum, propter opinionem probabilem de iuriſdictione ad mortalia, abſolvitur directe à venialibus, & indirecte à mortalibus; ſicut contingit, cum confitetur bona fide venialia, & obliviſcitur invincibiliter mortalium; tunc enim ab eis manet indirecte abſolutus.

386. Aſſero ergo, certum eſſe, quemlibet Sacerdotem habere iuriſdictionẽ in venialia, antecedenter ad decretum de

de Communione quotidiana. Atque adeo quando datur opinio vere probabilis circa iuriſdictionem, cuius probabilitas ſubſervit, vt pœnitens accedat bona fide; valor Sacramenti redditur certus. Ita docui in 1. part. Criſ. Theol. diſp. 15. cap. 4. art. 11. n. 349. & cap. 15. art. 4 n. 641.

387. Ante omnia notandum eſt, prodiiſſe decretum S. Congregationis datum die 12. Februarij ann. 1679., & publicari iuſſum á SS. D. Innocentio XI. & reipſa publicatum die 15. Februar. eiuſdem anni, circa Communionem quotidianam. Vbi circa finem ſic præcipitur: *Non permittant* (Epiſcopi) *vt venialium confeſſio fiat ſimplici Sacerdoti non approbato ab Epiſcopo, aut Ordinario.*

388. Notandum eſt deinde (quod ex his verbis colligitur) non prohiberi per hanc clauſulam Sacerdoti approbato ab Ordinario, quod abſolvat á venialibus, etiam in caſu, quo iuriſdictio ad mortalia ſit probabilis ex varietate opinionum, imo & in caſu, quo talis opinio probabilis de iuriſdictione ad mortalia ſit falſa coram Deo, & vere probabilis coram hominibus. Patet aſſertio ex ipſo tenore verborum, quæ proxime retuli.

389. Notandum eſt tertio, principalem aſſertionem præiactam nullo modo loqui de Sacerdote non approbato ab Ordinario: quia cum loquamur de valore abſolutionis in Sacerdote intendente abſolvere á mortalibus, nulla poteſt eſſe probabilitas de iuriſdictione in illa mortalia in Sacerdote non approbato. Loquitur ergo aſſertio de Sacerdote approbato: quia ante decretum, erat certum, quod quilibet Sacerdos habebat poteſtatem proximam abſolvendi á venialibus, & per decretum non prohibetur Sacerdos approbatus, atque adeo in hoc remanet eadem poteſtas proxima. Quare ſi habet iuriſdictionem probabilem etiam ex opinione, quæ ſit falſa coram Deo, dum abſolvit á mortalibus, & venialibus, ab iſtis abſolvit directe, á mortalibus autem indirecte.

390. Quod autem antecedenter ad decretum, fuerit hæc poteſtas proxima abſolvendi à venialibus in quolibet Sacerdote, tamquam certum affirmant communiter Theologi. Ita P. Suarez tom. 4. in 3. part. diſp. 26. ſect. 6. n. 8. qui cum hanc viam doceat ad reddendam abſolutionem certo validam, hæc verba ſubiungit: *Alius modus dicendi eſt, in omni confeſſione, quæ fit huiuſmodi miniſtris* (ſcilicet pollentibus iuriſdictione probabili) *ſemper intervenire materiam aliquam, circa quã habeant CERTAM, & indubitatam iuriſdictionem; ſcilicet aliqua peccata venialia.* Et num. 9. circa finem: *Hæc via videtur mihi vera; nam principium, in quo fundatur, eſt ſatis CERTVM.* Et diſp. 31. ſect. 3. n. 10 ait: *Hæc ratio mihi non ſatisfacit, alioqui etiam procederet de habente mortale peccatum oblitum, vt confeſſio de ſolis venialibus bona fide ab illo facta ſimplici Sacerdoti non ſit verum Sacramentum, nec ſanctificet talem hominem alias bene diſpoſitum, quod certè eſt falſum, & improbabile.* Suariz

391. P. Thomas Sanchez lib. 1. Summæ cap. 9. num. 35. ita aſſerit: *Quilibet Sacerdos CERTAM in venialia iuriſdictionem habet: & ideo cum pœnitens non ponat obicem, & ſit certa iuriſdictio in aliquam materiæ partem, erit CERTVS confeſſionis valor.* Th. Sanc.

392. P. Arriaga tom. 8. tract. de Pœnit diſp. 39. ſect. 3. n. 26. ait: *CERTVM eſt inter omnes fere authores, poſſe quemlibet Sacerdotem ab eis* (venialibus) *abſolvere.* Arriaga.

393. Lugo Card. diſp. 19. de Pœnit. ſect. 2. n. 30 agens de ſententia concedente cuilibet Sacerdoti iuriſdictionem in venialia, ait: *Ego exiſtimo in primis, ſi ſermo ſit de ordinaria confeſſione extra mortis periculum,* Lugo.

ſem-

Digitized by Google

ſententiam illam tutiſſimam eſſe; quia proximùs nulli, vel certe exiguo periculo exponitur.] Et diſp. 18. ſect. 3. ait: *Communis Theologorum ſententia id affirmat: & communis Fidelium vſus ita habet.* Et ibid. num. 48. agens de mortalibus confeſſis, ait: *In cõtrarium tamen eſt vſus Fidelium, vt circa eiuſmodi peccata omnes Sacerdotes abſolvant.*

Caſt. Pal. 394. P. Caſtro Palao tom. 4. tract. 23. diſp. vnica punct. 14. n. 25. ſic aſſerit: *Hic caſus vix eſt poſsibilis; ſi quidem frequenter pœnitentes aliqua peccata venialia, vel mortalia alias legitime confeſſa confiteri ſolent, in quæ omnes Sacerdotes CERTAM iuriſdictionem habent.*]

Diana. 395. Antoninus Diana part. 2. tract. 13. reſol. 2. fine: *In his caſibus ſemper pœnitens ſe accuſat de aliquo veniali; & cum ſimplex Sacerdotes ad venialium abſolutionem INDVBIE habeat iuriſdictionem, abſolvens cum opinione probabili, gratiam cauſabit.* Et part. 4. reſol. 4. idem affirmat.

Moya. 396. P. Moya tom. 1. ſelectar. tract. 3. diſp. 8. quæſt. 7. n. 3. ait: *Si Pœnitens venialia ſimul confiteatur, omnino CERTVS erit confeſsionis valor.*

Granado. 397. P. Granado in 1. 2. controv. 2. tract. 22. diſp. 4. ſect. 4. n. 38. hæc habet: *Mihi placet opinio affirmans, ſufficere, quod confeſſarius ſecundum probabilem opinionem habeat iuriſdictionem abſolvendi, vt licite poſſit miniſtrare Sacramentum Pœnitentiæ; quia revera nullo periculo exponitur Sacramentum ... quia in confeſsione ſemper pœnitens fatetur aliquod ſaltem veniale, ſupra quod CERTVM eſt eſſe iuriſdictionem in quolibet confeſſario; & cum aliunde ſit probabile, quod poſſit abſolvere à mortalibus, ſaltem cadet indirecte abſolutio ſupra illa, & ita nulli periculo exponitur.*

Lumbier. 398. Raymundus Lumbier 3. part. Summæ n. 1714. fol. 1085. ſic ait: *Tan poco vemos practicar con el que no eſtà aprobado; pero eſto no nace de que no ſea cierta la juriſdicion, ſino que no les ocurre razon, para aviendo Confeſſor aprobado, que ſe ſupone que ha de ſer mas perito por tener aquel baño, dexar aquel, y ponerſe en manos de quien no lo tiene.* Quæ ſic in latinum ſermonem transferes. [Neque videmus praxim, quod confiteantur venialia ei, qui non habet approbationẽ. Sed hoc nõ oritur ex eo, quod non ſit *certa* iuriſdictio; ſed quia non occurrit ratio, vt cum habeant copiã confeſſarij approbati, qui ſupponitur doctior ob hanc qualitatẽ, hunc deſerant, & ſe ſubijciant ei, qui illam qualitatem no habet.]

399. P. Ægidius de Coninck diſp. 8. de Pœnit. dub. 6. n. 41. ſic ait: *Pœnitens ſemper poteſt confiteri aliqua venialia, aut mortalia, quæ ſemel confeſſus eſt, in quæ confeſſarius habet CERTAM iuriſdictionem.* Coninck.

400. Ioannes Sancius in ſelectis diſp. 44. num. 24. ſic ait: *In prædictis caſibus non peccabit contra charitatem, nec iuſtitiam miniſter abſolvens; dum pœnitẽs aliquod veniale ſimul cũ mortalibus fateatur. Quia cum ſimplex Sacerdos ad venialium abſolutionem indubie habeat iuriſdictionem, abſolvens gratiam cauſabit, & ſic pœnitenti nulla irrogabitur iniuria.* Et paulo inferius: *Hoc iam ſub dubio non cadit, ſed ſolum ſub ſcrupulo, vt deducitur ex cap. Omnis vtriuſque ſexus de Pœnitentijs, & Remiſsionibus.* Sancius.

401. P. Filliucius t. 1. tract. 7. cap. 8. q. 10. n. 227. ſic ait: *In tali confeſsione ſemper poteſt eſſe materia aliqua, circa quam habeat Sacerdos iuriſdictionem CERTAM, vt ſunt venialia, ratione cuius abſolutio valida erit.* Filliuc.

402. P. Fagundez in 2. Eccleſiæ præcept. lib. 7. num. 15. pro eadem certitudine ſtare videtur, dum affirmat, hunc ſemper fuiſſe vſum, & conſuetudinem Eccleſiæ, his verbis: *Circa venialia, & mortalia iam rite confeſſa, & abſoluta, omnibus Sacerdotibus cenſetur* Fagundez

Digitized by Google

tur data iuriſdictio ab Eccleſia: & hic fuit ſemper vſus, & conſuetudo illius.

Bonacin. 403. Bonacina tom.2. diſp. 2. de peccatis quæſt.4.punct.9.n. 19. §. *Praterea*, affirmat tamquam certum poſſe ſimplicem Sacerdotem abſolvere à venialibus.

Valencia. 404. P. Valencia tom.4.diſp.7.de Pœnit.quæſt.10.punct.2.§.*Praterea*.ſic ait: *Vi etiam conſuetudinis quilibet item Sacerdos iuriſdictionem habet ad audiendam cuiuslibet confeſsionem de venialibus tantum, itemque de ijs mortalibus, quorum prius etiam confeſsio facta ſit.* Et cum P. Valencia recurrat ad conſuetudinem Eccleſiæ;& certum ſit ex infra dicendis, quod conſuetudo dat iuriſdictionem, merito cenſemus, P. Valencia certum exiſtimare valorem Sacramenti in confeſſione venialium facta ſimplici Sacerdoti.

Hurtado. 405. P.Gaſpar Hurtado diſp.10. de Pœnit.difficult.10. id ipſum ſupponit tamquam certum. Ait enim: *Supponimus, in quo conveniunt Doctores, Sacerdotes etiam ſimplices habere ſufficientem, & completam iuriſdictionem in mortalia iam legitime confeſſa, & in venialia, quamvis non confeſſa. Quod vſu, & conſuetudine Eccleſiæ conſtat.*

Mendo. 406. P. Andreas Mendo in Bull. Cruc.diſp.22.cap 1.n.2. *Praxis Fidelium, & conſuetudo ſemper fuit, vt omnes Sacerdotes poſsint abſolvere à mortalibus ſemel iam rite confeſsis.* Et pro eodem aſſerto citat Candidum.

Vaſqu. 407. P. Vaſquez tom. 4. in 3. q. 93.art.1. dub. 6. ſupponit tamquam certum, quemlibet Sacerdotem poſſe abſolvere à venialibus; dicit enim diſputari à Doctoribus, an hæc poteſtas concedatur à Chriſto D. in ipſa Ordinatione, an potius ab Eccleſia, & ipſe magis inclinat in eam ſententiam, quæ affirmat, eam poteſtatem concedi à Chriſto D. In quo manifeſte exiſtimat non diſputari à Doctoribus, an ſimplex Sacerdos poſſit valide abſolvere à venialibus, ſed id potius Doctores ſupponere, & ſolum inquirere radicem, vnde hæc poteſtas illi proveniat.

408. Ludovicus à Cruce citandus art.ſeq. agens de hac ſententia P. Vaſquez quam in dubium vertere conatur, ſic ait: Debuiſſet namque (Vaſquez) in medium producere textum aliquem, vel authoritatem ſaltem vnius, duorumve Doctorum gravium ex antiquis, qui digne poſſet atteſtari hanc iuriſdictionem fuiſſe vnquam ab Eccleſia ſimplicibus Sacerdotibus collatam.] Et idem dicit Philippus Faber ibidem citandus. Lud. à Cruce. Faber.

409. Sed immerito id aſſerunt. ſunt enim multi Doctores antiqui, qui ſine pugna affirmant, id poſſe Sacertem ſimplicem, & ſolum inquirunt, an habeat hanc poteſtatem à Chriſto D., an ab Eccleſia? quoad hoc ſolum diſſidentes. Ita Caietanus verb. *Abſolutio* 2. §. *Libertas*. Et idem habet tom 1.opuſculor.tract.7. Paludanus in 4. diſt. 19. quæſt.2.num 25. Capreolus ibidem ad 3.contra 1. concluſionem, Ioannes de Medina cod. de confeſſ. quæſt. 40. de confeſſ.voluntate, non neceſſitate facienda.§.*Ne tamen* (qui ſolet pro oppoſita citari), vbi ait: *Tacite videtur Papa licentiare peccatorem, vt venialia & peccata mortalia prius confeſſa confiteantur, cui velint.* Sotus in 4. diſt. 18. quæſt.4.art.2.ad 3. Ruardus art.3.contra Lutherum, Ioannes Maior in 4. diſt.19.quæſt.1.§.*Sed contra Aureolum.* Sylveſter verb. *Confeſſor*. 1. fin. Canus relection.de Pœnit.part.5. Ledeſma 2. 4.quæſt.7.art.5. dub.16.fine. Quos ſequuntur quam plurimi recentiores. Hi ſunt vltra ſupra citatos Enriquez lib. 3.de Pœnit. cap. 5. num. 4. Keliſon quæſt.8.art.5.dub.3. Caſpenſis in curſu Theol.tom. 2. tract.24.diſp.5. ſect. 3. num. 27. Ioannes Præpoſitus 3. part. quæſt.7.dub.5.n.37. Tannerus tom. 4. diſp.6.quæſt.9.dub.3.num.59. Ex quibus Canus, Ruardus, & Mart. de Ledeſma Caietan. Paludan. Capreol. Medina. Sotus. Ruard. Maior. Sylveſt. Canus. Ledeſm. Enriq. Keliſon. Carpenſ. Præpoſit. Tanner.

deſina (vt refert P. Suarez vbi ſupra) affirmantes, iuriſdictionem in venialia competere iure Diuino omnibus Sacerdotibus, ſimul affirmant, dari eam conſuetudinem in Eccleſia: quæ conſuetudo ex dictis infert iuriſdictionem.

Suarez. 410. Ideo P. Suarez diſp. 26. de Pœnit.ſect.6. n. 2. affirmat, antiquos Doctores ſupponere, hanc eſſe conſuetudinem Eccleſiæ, & num.5. refert Authores, qui affirmant, *iure Diuino datam eſſe hanc iuriſdictionem Sacerdotibus.* Et addit: *Fundatur vero in Eccleſiæ conſuetudine.* Et mox: *Exiſtimo, hanc fuiſſe Eccleſiæ conceſſionem, quam conſuetudo oſtendit.* Quam conſuetudinē ibidem ſæpius repetit. Et loquens de mortalibus iam confeſſis, num. 6. ait: *Dicendum ſine dubio eſt, eodem modo hanc materiam* (mortalia iam confeſſa) *eſſe ſubiectam ſimplicibus Sacerdotibus, quo venialia peccata; quia eſt eadem conſuetudo, & eadem ratio.* Et num.10. addit *Et hanc conceſſionem, ſeu delegationem à Summis Pontificibus manaſſe, & ex eorum tacito conſenſu durare; nam hoc ſaltem oſtendit conſuetudo, & traditio.* Et de hac conſuetudine Eccleſiæ deponunt P. Valencia, P. Fagundez, P. Gaſpar Hurtado, Lugo Cardinalis, & P. Mendo ſupra citati. Valencia. Fagund. Hurtado. Lugo. Mendo.

411. Hæc certitudo iuriſdictionis circa venialia, & conſuetudinis, ac traditionis confirmatur primo. Nam vt oſtendi in 1. part. Criſ. Theol. diſp. 12.cap.5. in quæſtione facti ſententia communis omnium, aut fere omnium Doctorum facit certitudinem moralem. Nam in quæſtione facti fit probatio plena, & moraliter certa per ingentem numerum teſtium, quamvis vno vel altero refragante: conſuetudo autem vniuerſalis eſt res facti: ergo ingens numerus authorum illam affirmantium (vno vel altero refragante) facit probationem plenam, & moraliter certam.

412. Confirmatur ſecundo. Nam vt oſtendi in 2. part. Criſ. Theol. diſp. 23.cap.5.art. 7., quoties apud omnes, aut fere omnes fideles eſt firma perſuaſio de aliqua obligatione, aut poteſtate conceſſa, ea eſt quædam traditio, quæ facit certitudinem moralem; hæc autem vniuerſalis perſuaſio certo probatur, ſi omnes, aut fere omnes Theologi vnanimi conſēſu affirmēt, vt diſp. 12. probavi num.75. Atqui omnes aut fere omnes Theologi, vt ſupra vidimus, hanc conſuetudinem, & delegatam cuilibet Sacerdoti poteſtatem affirmant, & inde probatur firma omnium, aut fere omnium fidelium perſuaſio: ergo hæc eſt traditio faciens certitudinem moralem.

413. Confirmatur tertio. Nam, vt conſtat ex Concilio Trident. ſeſſ. 13 cap.7. *Eccleſiaſtica conſuetudo declarat*, obligationem præmittendi confeſſionem communioni: quod idem eſt, ac dicere, quod Eccleſiaſtica conſuetudo facit certitudinem moralem eius obligationis: ergo hæc conſuetudo Eccleſiaſtica de poteſtate cuiuslibet Sacerdotis circa venialia etiam faciet certitudinem. Tridenti.

114. Confirmatur quarto. Eſt enim certum in iure, quod *Conſuetudo dat iuriſdictionem*, vt late oſtendi art. 6. Cum ergo ex dictis certum ſit, quod conſuetudo ex diſpoſitione iuris dat iuriſdictionem; & ex teſtimonio Authorum conſtet, talem de facto dari conſuetudinem abſolvendi á venialibus ſine vlla Epiſcopi approbatione; certū debet eſſe, quod quilibet Sacerdos habet hanc iuriſdictionem in venialia, ſcilicet antecedenter ad decretum prohibens.

415 Ex quibus omnibus infertur, eum, qui bona fide orta ex opinione probabili circa iuriſdictionem Confeſſarij approbati, confitetur peccata mortalia, & ſimul etiam venialia, abſolvitur directe á venialibus, & (ſi ea

V opi-

Digitized by Google

opinio ſit coram Deo falſa) indirectè à mortalibus. Nam pœnitens vi illius opinionis ignorat invincibiliter obligationem confitendi alteri confeſſario:& ignorare eam obligationem per inde eſt, ac non recordari peccatorum.

ARTICVLVS IX.

Solvuntur obiectiones contra doctrinam articuli præcedentis.

SVMMARIVM.

Propter aliqua incommoda prohibentur ſimplices Sacerdotes abſolvere à venialibus.n.317.
Sed non inde aufertur iuriſdictio ab approbato.n.418.
Tres Authores, qui negant, eſſe iuriſdictionem in venialia in ſimplici Sacerdote.n.419.
Eorum opinio non eſt probabilis ex ſola eorum authoritate contra reliquos. n. 440.
An liceat in articulo mortis confiteri ſimplici Sacerdoti.n.421.
In articulo mortis ex duobus medijs certis eligendum eſt certius.n.423.
In articulo mortis confitens bona fide ſimplici Sacerdoti ſecurus manet. n. 424.

416. OBijcies primo. Innocentius XI. in decreto circa Communionem quotidianam dato Romæ die 12.Februarij anni 1679. ſic decernit: *Non permittant,vt venialium confeſſio fiat ſimplici Sacerdoti non approbato ab Epiſcopo, aut Ordinario.* Ergo non eſt verum, ne dum certum, quoſlibet Sacerdotes, etiam non approbatos, gaudere hac iuriſdictione circa venialia; aut ſaltem, ſi olim eam habuerunt, iam eſſe ſublatam per hoc Decretum. Propter hoc argumentum Mag.Hozes putat, non prodeſſe Confeſſionem venialium ad aſſecurandam iuriſdictionem probabilem;& prop. 1. n.25.confirmat: Nam Archiepiſcopus Hiſpalenſis, ex facultate ſibi data à Rom. Pontifice præcipit ſub excommunicatione latæ ſententiæ, ne ſimplici Sacerdoti fiat Confeſſio venialium. Quo præcepto, & cenſura ligantur etiam Regulares. Hozes.

417. Reſpondetur.Optime decretum eſſe à Pontifice, ne permittatur vſus huius iuriſdictionis Sacerdoti non approbato propter inconvenientia, quæ ex oppoſito reſilire poſſunt. Primum, quia ſi indoctus ſit Sacerdos, neſciet diſcernere inter mortalia, & venialia; & fortaſſe exiſtimabit eſſe venialia, quæ mortalia ſunt. Secundum, id iuſte interdicitur, ne prætextu abſolvendi à venialibus, auſu temerario aggrediantur abſolvere à mortalibus, ducti præcipue aliquibus opinionibus improbabilibus, qualis eſt illa, quæ contendit, poſſe virtute Cruciatæ abſolvere Regulares à reſervatis, & aliæ ſimiles. Deinde etiam ſi vera eſſet opinio eorum, qui dicunt, iure Diuino pertinere ad omnesSacerdotes poteſtatem abſolvendi à venialibus, vſus eius poteſtatis poſſet prohiberi ab Eccleſia.Vt conſtat ex Trident. ſeſſ. 24. cap.2.vbi ſic ait: *Declarat, hanc poteſtatem perpetuo in Eccleſia fuiſſe, vt in Sacramentorum diſpenſatione, ſalva illorum ſubſtantia,ea ſtatueret,vel mutaret, quæ ſuſcipientum vtilitati,ſeu ipſorum Sacramentorum venerationi, pro rerum, temporum, & locorum varietate, magis expedire iudicaret.*

418. Deinde ex dictis art.8.initio conſtat, aſſertionem, qua affirmamus, ſecuram reddi abſolutionem,ſi Sacerdos habens iuriſdictionem probabilem ad abſolvendum à mortalibus,audiat ſimul venialia, quia quilibet Sacerdos habet iuriſdictionem certam in

Digitized by Google

in ordine ad venialia, loqui expreſſe de Sacerdote approbato ad audiendas Confeſsiones: quia nulla eſt opinio probabilis, quæ doceat, Sacerdotem non approbatum habere iuriſdictionem probabilem in ordine ad mortalia. Cum ergo antecedenter ad illud decretum certum ſit, quemlibet Sacerdotem habuiſſe iuriſdictionem in ordine ad venialia, & per decretum non auferatur hæc iuriſdictio à Sacerdote approbato; fit, Sacerdotem ſic approbatum ab Ordinario, ſi habeat iuriſdictionem vere probabilem in mortalia, & cum illis audiat ſimul venialia, conferre abſolutionem certo validam. Si enim coram Deo falſa ſit opinio probabilis de iuriſdictione eius in ordine ad mortalia; cum habeat iuriſdictionem certam in venialia, abſolvit directe à venialibus, & indirecte á mortalibus; & ideo Sacramentum remanet certo validum. Quod ſæpe contingere poterit, nempe quando probabile eſt, tale peccatum non eſſe reſervatum; & probabile eſt, eſſe reſervatum. Tunc enim non exponitur abſolutio fruſtrationi, ſi hæc cadat etiam in venialia, propter dicta. Et hinc patet ad argumentum, & eius confirmationem,

419. Obijcies ſecundo. Tres Authores inveniuntur, qui contendunt, ſimplicem Sacerdotem non habere iuriſdictionem pro abſolutione venialium: ſed hi tres non poſſunt non facere opinionem probabilem: ergo probabile eſt, quod ſimplex Sacerdos caret iuriſdictione pro abſolutione venialium, & conſequenter non eſt certa ſententia, quæ aſſerit hanc iuriſdicnem ineſſe cuilibet ſimplici Sacerdoti. Maior probatur. Nam Bordonus ſtat pro opinione negativa talis iuriſdictionis tom. 1. Conſilior. Regular. *Bordonus.* reſolut. 36. quæſt. 20. num. 57. apud Dianam part. 8. tract. 1. reſol. 55. Secundus eſt Philippus Faber in 4. diſt. 17. quæſt. vnic. diſp. 25. cap. 3. num. 71. *Faber.* apud Dianam part. 5. tract. 14. reſol. 86. *Ludov. à Cruce.* Tertius eſt Ludovicus á Cruce in Bullam Cruciat. diſp. 1. cap. 2. dub. 5. num. 13. apud Dianam part. 8. tract. 1. reſol. 86. Et hi Authores eo fundamento nituntur, quod ex Concilio Trident. conſtat, requiri iuriſdictionem ad hoc, vt confeſſarius abſolvat á peccatis. Hanc autem non poſſe niti conſuetudine vniuerſali Eccleſiæ, cum de ea non reperiatur textus Concilij, vel Pontificis, qui illam iuriſdictionem dederit.

420. Reſpondetur concedendo maiorem, quod illi tres Authores refragentur; & negando minorem, quod eorum opinio ſit probabilis ex ſola eorum authoritate. Nam, vt dixi in 1. part. Criſ. Theolog. diſp. 12. num. 18. vbi fere omnes prudentes communi iudicio aliquid teſtantur, maxime in quæſtione facti; ſi vnus vel alter refragatur, imprudenter procedit; atque adeo eorum refragatio non poteſt eſſe probabilis; & comparatione reliquorum omnium, paucorum authoritas levis eſt; & vbi eſt levis authoritas deficit probabilitas. Ad fundamentum autem, quo illi Authores nituntur, ſatis conſtat ex art. præced.

421. Obijcies tertio. Si ea Doctrina eſſet certa, poſſet homo in articulo mortis vti opinione probabili circa iuriſdictionem abſolvendi á mortalibus; maneret enim certus valor Sacramenti, ſi confiteretur peccata mortalia ſimul, & venialia: ſed in articulo mortis debet homo eligere tutiſſimam viam, quam poteſt, pro ſecuritate ſalutis æternæ: ergo ea Doctrina non eſt omnino certa.

422. Reſpondeo primo. Vel moribundum habere mortalia ſimul cum venialibus, vel habere ſola veniala? Si enim ſola venialia habeat in conſcien-

tia, ſecure procederet, etiam ſi confiteatur ſimplici Sacerdoti: tum quia nō habet obligationem confitēdi illa venialia; tum etiam quia cum in eo eventu ſit obligatus elicere contritionem perfectam, hoc modo ſecuram reddit ſuam ſalutem æternam. Quod autem homo in eo articulo teneatur ad contritionem perfectam, oſtendi in 2. part. Crit. Theol. diſp. 49. cap. 4. num. 30, quia neſcit homo *vtrum amore, an odio dignus ſit*. Eccleſ. cap. 9.: poteſt enim dubitare tum de intentione miniſtrorum in Sacramentis ſuſceptis, tum de diligentia à ſe rite adhibita, quoad propriam diſpoſitionem, atque adeo debet adhibere medium certiſsimum, quantum ſibi poſsibile fuerit, pro ſecuritate ſalutis æternæ, quale eſt contritio charitate formata. Si vero habeat mortalia cū venialibus, in hoc involvitur alia quæſtio, ſcilicet an in articulo mortis poſsit pro mortalibus eligere ſimplicem Sacerdotem, etiam præſente approbato: de qua inferius dicam.

423. Reſponderi ſecundo poteſt, ex duobus medijs certis, ſi vnum ſit certius alio, in articulo mortis eligendum eſſe id, quod certius eſt. Neque enim dubitari poteſt inter ea, quæ ſunt certa, vnum eſſe poſſe certius alio. Sic enim certo ſcimus, quod cognoſcimus evidentia phyſica; & tamen multo certius eſt, quod ſcitur evidentia metaphyſica. Hoc ergo modo dicimus, quamvis ſit certum, quod ſimplex Sacerdos valide abſolvit à venialibus, eſſe tamen certiorem abſolutionem datam circa venialia á confeſſario approbato; & ideo moribundum eligere debere Confeſſarium approbatum.

424. Id quidem ita eſt iuxta ſententiam eorum, qui dicunt, in articulo mortis non poſſe hominem eligere ſimplicem Sacerdotem, præſente approbato. Nam oppoſitam ſententiam defendunt plurimi, ijque graviſsimi Doctores nixi illo textu Concilij Tridentini ſeſſ. 14. de Pœnitent. cap. 7. vbi ſic decernitur: *Verum tamen pie admodum, ne hac ipſa occaſione aliquis pereat, in eadem Eccleſia Dei cuſtoditum ſemper fuit, vt nulla ſit reſervatio in articulo mortis, atque ideo omnes Sacerdotes, quoslibet pœnitentes à quibuſvis peccatis, & cenſuris abſolvere poſſunt.* Trident. Et ſi quidem moribundus confiteretur peccata mortalia ſimplici Sacerdoti bona fide, certum exiſtimo illum manere ſecurum de ſua æterna ſalute; ſed quia, vt proxime diximus, ex duobus medijs certis in articulo mortis certius eligendum eſt; ideo præſente confeſſario approbato, & ſimplici Sacerdote, debet eligi approbatus.

ARTICVLVS X.

An in aliquo caſu licite poſſit excommunicatus accipere abſolutionem Sacramentalem? Et an pars affirmativa quæſtionis ſubiaceat huic damnationi?

SVMMARIAM.

Qui ſcit, ſe eſſe excommunicatum, ſi accedit ad Sacramentum, percipiendum, peccat lethaliter; ſive ſit denunciatus, ſive non. n. 425.

Si excommunicatus accedat, vt abſolvatur Sacramentaliter, conſcius excommunicationis, invalide abſolvitur. n. 426.

Ea quæſtio, an valida ſit abſolutio Sacramentalis lata in excommunicatum, procedit de eo, qui eſt invincibiliter ignarus excommunicationis. n. 427.

Autho-

Digitized by Google

Authores propugnantes eam abſolutionem eſſe validam.n.428.
Fundamentum eius opinionis n.429.
Authores, qui cenſent abſolutionem in eo caſu eſſe invalidam.n.430.
Fundamentum eius opinionis.n. 431.
Opinio Navarri, & aliorum, quod excommunicatus, qui ſatisfecit, & eſt contritus, nec poteſt obtinere abſolutionem ab excommunicatione, poteſt abſolvi Sacramentaliter valide, & licite.n.433.
Extra caſum neceſſitatis illicitum eſt deducere ad praxim eam opinionem, quia hæc ſubeſt huic damnationi. n. 434.
In caſu vrgentiſſimæ neceſſitatis licitum eſt deducere ad praxim eam opinionem.n.436.
Neceſsitas, & impoſſibilitas ſunt correlativa.n.437.
Ille, cui impoſsibile eſt eligere opinionem tutiorem, non dicitur eligere minus tutam, relicta tutiori.n.438.
Qui incepit Miſſam, & ante conſecrationem recordatur ſe eſſe excommunicatum, ſi timetur ſcandalum, debet proſequi Miſſam.n.441.
Inde colligitur in ſimili caſu poſſe recipere abſolutionem Sacramentalem.n. 442.
Opinio, quæ extra caſum neceſſitatis eſt minus tuta, poſita neceſsisate graviſſima, iam non eſt minus tuta. n. 443.& ſeqq.
Extra caſum neceſſitatis ſub quibuſdam circumſtantijs poteſt excommunicatus accipere Sacramentum pœnitentiæ.n.445.
In eo caſu ſupplet Eccleſia defectum valoris n.446.
In quo etiam caſu non eligitur probabilis, relicta tutiori.n.447.

425. SVppono cum omnibus Doctoribus, peccare lethaliter excõmunicatũ, qui conſcius excomunicationis, tam quoad ius, quam factum accedit, vt abſolvatur Sacramentaliter, ante quam ab excommunicatione abſolvatur; ſicut etiam cum accedit ad quodlibet aliud Sacramentum percipiendum: quia Eccleſia removet excommunicatum à perceptione Sacramentorum. Et cum hæc ſit materia gravis, imo & graviſsima, graviter delinquit, qui id præceptum Eccleſiæ violat. Et in hoc differunt excommunicatus denunciatus, & non denunciatus: quia dum Concilium Conſtantienſe indulget Fidelibus, vt poſsint communicare cum excommunicatis non denunciatis, expreſſe aſſerit, ſe in hoc non intendere proſequi favore excommunicatos: faveret autem illis, ſi contuliſſet eis facultatem recipiendi Sacramenta.

426. Eſt ergo quæſtio valde controverſa inter Doctores, An Sacramentum Pœnitentiæ receptum ab excommunicato ſit validum; an potius invalidum? Et omnes ſupponunt, eſſe invalidum, quando conſcius excommunicationis, ſive quoad ius, ſive quoad factum, intendit accipere abſolutionem Sacramentalem, ante quam abſolvatur ab ea cenſura, quando eſt in eius poteſtate, quod ab illa abſolvatur. Et ratio eſt. Nam qui actualiter peccat in ipſa confeſsione, invalide abſolvitur à peccatis, quia accedit indiſpoſitus: ſed talis excommunicatus ſic accedens ad confeſsionem, peccat mortaliter actualiter: ergo in tali caſu invalide abſolvitur á peccatis.

427. Procedit ergo quæſtio de eo, qui bona fide accedit ad confeſsionem invincibiliter ignarus excommunicationis, vel quoad ius, vel quoad factum; & etiam de eo, qui ex alia cauſa (ſi forte eſt alia) accedit cum bona fide, vt abſolvatur Sacramentaliter, ante quam recipiat abſolutionem à cenſura.

428. In qua quæſtione, prima opinio affirmat, eam abſolutionem Sacra-

Suarez. Adrian. Medina. Soto. Nauarr. Covarr. Caietan. Th. Sanc Coninck Lugo. Caſ. Pal. Leand. à Sacram. Toletus. Laym. Villalob. Alterius Avila. Victoria. Bonacin. Coriol. Thom. à Ieſu. Henriq. Angel. Angles. Ricard. Monald. Valenc. Sayrus. Raynad. Bauni. Graffis. Llamas. Vgolinus Reginal. Macha. Sylvius. Baſſæus. Cornejo. Diana.

Sacramentalem eſſe validam. Ita P. Suarez tom. 4. in 3. part. diſput. 31. ſect. 3. num. 6. & tom. 5. diſputat. 10. ſect. 3. num. 9. & apud ipſum Adrianus, Medina, Petrus Soto, Navarrus, Covarrubias, & Caietanus. Et quidem Nauarrus id docuit varijs in locis, ſed præcipue in cap. *Fratres*. diſt. 5. num. 39 P. Thom. Sanch lib. 2. Sum. cap. 8. num. 5. P. Ægidius de Coninck diſp. 14. de Cenſur. dub. 5. num. 28. Lugo Cardin. diſp. 16. de Pœnit. ſect. 15. §. 2. num. 614. P. Caſtro Palao tom. 6. de Cenſur. diſp. 2. punct. 7. num. 4 Leander à SS. Sacr. part. 4. tract. 2. de Excom. diſp. 4. quæſt. 9. & apud ipſum Toletus, Layman, Villalobos, Alterius, Avila, Victoria, Bonacina, Coriolanus, Th. â Ieſu, Henriquez, Angelus, Angles, Ricardus, Monaldus, Valencia, Sayrus, Raynaudus, Bauni, Graffis, Llamas, Vgolinus, Reginaldus, Machado, Sylvius, Baſſæus, Cornejo, & Diana. Qui Authores ſunt numero quadraginta.

439. Fundamentum huius ſententiæ eſt valde vrgens. Nam licet potuerit Eccleſia irritum facere Sacramentum Pœnitentiæ ſuſceptum ab excommunicato, auferendo iuriſdictionem ab omnibus Confeſſarijs reſpectu excommunicati; quod tamen non ita irritum reddiderit, inde colligitur, primo, quia nullus eſt textus, nullum decretum, ex quo ea irritatio iuriſdictionis colligatur. Secundo, nam ſi id ita feciſſet, eſſet quidem in deſtructionem, & non in ædificationem, & contra ipſam Eccleſiæ pietatem erga ſuos fideles. Nam ſi aliquis ſemper maneret oblitus alicuius excommunicationis, & ab ea numquam abſolveretur; maneret ſemper ſine effectu Sacramentum Pœnitentiæ, licet frequenter bona fide ſuſceptum: quod de Eccleſiæ pietate incredibile eſt.

430. Secunda opinio affirmat, Sacramentum Pœnitentiæ receptum ab excommunicato, quantumvis bona fide, eſſe prorſus invalidum; quia cenſet, Eccleſiam abſtuliſſe iuriſdictionem omnibus Confeſſarijs in ordine ad excommunicatum, donec legitime ab excommunicatione abſolvatur. Ita P. Vaſquez tom. 4. in 3. part. tract. de Excomm. dub. 4. P. Gaſpar Hurtado diſp. 4. de Excom. diff. 3. & diſp. 8. de Pœnit. diff. 7. P. Luiſius Turrianus lib. 2. diſp. 9. dub. 4. etiam apud Dianã part. 3. tract. 4. reſolut. 78. Finellius, Petrus de Ledeſma, Ioannes Sancius, Paludanus, Silveſter, Maior, Gabriel, S. Antoninus, Mart. de Ledeſma, Chapeavilla, Megala; & aput Leandrum cit. vltra relatos, Vivaldus, Felinus, Ioannes de Medina, Gerſon, Roſella, Tabiena, & Archangelus: qui ſunt numero viginti & vnus.

Vaſquez H. rtado Turrian. Finellius Ledeſm. Sancius. Palud. Silveſt. Maior. Gabriel. S. Ant. Mart. de Ledeſ. Chapea-villa. Megala, Viveld. Felinus. Medina. Gerſon. Roſella. Tabiena. Archãg.

441. Cuius fundamentum valde vrget P. Vaſquez deſumptum ex cap. final. de Clerico excommunicato, vbi loquens de Clerico celebrante cum Excommunicatione minori, ait Pontifex: *Peccat autem conferendo Eccleſiaſtica Sacramenta, ſed ab eo collata, virtutis non carent effectu: cum non videatur à collatione, ſed à participatione Sacramentorum, quæ in ſola conſiſtit perceptione, remotus.* Vbi illud verbum *remotus* non poteſt ſignificare dumtaxat prohibitionem: quia etiã ad conferendum Sacramenta ligatus excommunicatione minori habet prohibitionem, cum dicat Pontifex, illum peccare conferendo; & ſimul valere Sacramenta: ergo qui remotus eſt à participatione, pluſquam prohibitus eſt, atque adeo non valet Sacramentum Pœnitentiæ ab ipſo collatum. Videatur P. Suarez, & Lugo Card. circa ſolutiones varias, quæ huic argumento adhibentur.

432. Hoc ſuppoſito, quod hæ duæ opiniones oppoſitæ verſentur circa valorem abſolutionis Sacramentalis collatæ excommunicato; reſtat inquirere, an in aliquo caſu liceat excom-

Digitized by Google

communicato conſcio excommunicationis quoad ius, & quoad factum, recipere Sacramentū Pœnitentiæ, ante quam abſolvatur ab excommunicatione? Sive an liceat ei excommunicato deducere ad praxim eam opinionem minus tutam verſantem circa valorem Sacramenti?

Nauarrus 433. Nauarrus in Enchiridio cap. 27. cum num. 17. expoſuiſſet triplicem Communionem fidelium, dixiſſetque tertiam Communionem eſſe Sacramentorum, & Suffragiorum; num. 18. affirmat, eum excommunicatum, qui vere contritus eſt coram Deo, & ſatisfecit, & non poteſt tam cito conſequi abſolutionem ab excommunicatione, licite poſſe accipere Sacramenta. Aſſerens enim, excommunicationem maiorem privare ſuffragijs Eccleſiæ, ſic ait: [Tertio privat ſuffragijs generalibus Eccleſiæ... Quod tamen non intelligitur de excommunicato vere contrito procurante pro viribus abſolutionem. Arg. cap. *Dixi.* & cap. *Magna.* de Pœnitentia. diſt. 1. Is enim coram Deo eſt in ſtatu gratiæ, & fruitur Communione prima, & *tertia.*] Tertia autem Communio eſt ſuffragiorum, & Sacramentorum, vt iam notavi. Sed oppoſitum docet idem Nauarrus in cap. *Fratres.* de Pœnitent. diſt. 5. num. 43.

Fagundez 434. Eamdem opinionem affirmativam ſequitur P. Fagundez in 2. Eccl. præcept. lib. 3. cap. 12. num. 7. vbi inter alia, hæc habet: [Excommunicatio eſt pœna Medicinalis impoſita ab ipſa Eccleſia ad emmendationem delicti propter quod imponitur, & ad tollendam contumaciam illius: ergo cum publice conſtet, excommunicatum eſſe iam emmēdatum, & vere, & ex corde pœnitentem, & ſatisfeciſſe parti, & per illum non ſtare, quominus abſolutionem procuret; quia v. c. in morbum incidit, nec eſt in poſſibilitate, vt aliquem intrudat pro illa; dicendum plane eſt, huiuſmodi hominem eſſe capacem Communium Sacrificiorum, imo & *Sacramentorum* Eccleſiæ; ceſſante enim ratione legis, ceſſat ipſa lex, vt de ſe patet.] Cenſet ergo P. Fagundez talem excommunicatum poſſe licite participare Sacramenta.

435. Inquiritur ergo in præſenti, an hæc opinio poſſit licite deduci ad praxim; vel potius an ſubiaceat huic damnationi?

436. Dico primo. In caſu vrgentiſſimæ neceſſitatis licitum eſt, deducere ad praxim hanc opinionem; atque adeo ſic excommunicatus (licet excommunicatio ſit reſervata, & non habeatur copia Superioris) licite poterit recipere Sacramentum Pœnitentiæ, in caſu talis neceſſitatis. Pro hac ſtat communis ſententia Theologorum, quamvis non in terminis huius damnationis, quæ quia noviſſima eſt, non potuit attendi ab Authoribus. Admittunt enim propter vitandum ſcandalum, aut infamiam, aut propter periculum mortis, aut alterius damni graviſſimi, poſſe excommunicatum, etiam excommunicatione reſervata, ſuſcipere Sacramentum Pœnitentiæ. P. Suarez tom. 4. in 3. p. diſp. 31. ſect. 3. num. 6. & 7. & tom. 5. diſp. 10 de Excomm. ſect. 3. n. 9. P. Caſtro Palao tom. 6. diſp. 2. punct. 7. num. 1. Leander á SS. Sacr. tom. 4. tract. 2. de Excom. diſp. 4. quæſt. 9. P. Ægidius de Coninck de Cenſuris diſp. 13. num. 103. & diſp. 14. num. 31. Diana part. 3. tract. 4. reſolut. 78. §. *Et omnia*, & part. 5. tract. 9. reſol. 81. citans Præpoſitum, & Mercerum, P. Pellizarius in Manuali. Regular. t. 2. tract. 7. cap. 2. ſect. 1. citans Sayrum, & Filliucium, & ſubiungit: [Qui tamen concedunt, cum præceptum Eccleſiæ cedat præcepto naturali, quod quis habet vitandi infamian, ſcandalum, aut periculum mortis, poſſe excommunicatum, etiam vitandum, in tali

Suarez Caſt. Pal. Leand. á Sacram. Coninck. Diana. Præpoſit. Mercer. Pelliz. Sayr. Filliuc.

tali caſu recipere Sacramenta, & quidem non ſolum valide; ſed etiam licite] P. Dicaſtillo tract. 10. de Cenſuris diſp. 2. dubit. 40. n. 633., & plures alij apud ipſos.

Dicaſtillo

437. Ad probationem huius aſſertionis ſuppono, neceſſitatem, & impoſſibilitatem eſſe correlative oppoſitas in eodem genere; ita quod ſi aliquid eſt phyſice impoſſibile, & ſi aliquid eſt moraliter impoſſibile, oppoſitum eſt moraliter neceſſarium. Vnde quia phyſice neceſſarium eſt, cæcum non videre, impoſſibile phyſice eſt, cæcum videre. Et hinc colligitur, quoties datur caſus neceſſitatis moralis, oppoſitam partem eſſe impoſſibilem moraliter.

438. Hinc oſtendo primo, quod non incurrit hanc damnationem propoſitio docens, licitum eſſe excommunicato recipere Sacramentum Pœnitentiæ in caſu graviſſimæ neceſſitatis. Etenim hæc damnatio procedit de propoſitione docente in adminiſtratione Sacramentorum poſſe eligi opinionem minus tutam, *relicta tutiori*: ſed in tali caſu neceſſitatis non eligitur minus tuta, *relicta tutiori*: ergo propoſitio, quæ id docet, non ſubiacet huic damnationi. Maior, & conſequentia patent.

439. Minor probatur. Non dicitur relinquere tutiorem is, cui impoſſibile eſt eligere tutiorem; non enim dicitur relinquere curſum, qui manibus, & pedibus eſt ligatus; nec relinquere cibum is, qui illum præ infirmitate gutturis transglutire non poteſt; non aliam ob cauſam, niſi quia non dicitur relinquere aliquid, qui id conſequi non poteſt. Sed in eo caſu illi homini impoſſibile eſt eligere tutiorem: ergo non dicitur tunc relinquere tutiorem.

440. Probatur minor; nam cætera patent. In eo caſu graviſſimæ neceſſitatis eſt moraliter neceſſarium non eligere tutiorem; quia ipſa neceſſitas cogit ad eligendam minus tutam; ſupponimus enim, id eſſe medium vnice neceſſarium ad fugiendum illud damnum, v.g. ſcandali: ergo eſt impoſſibile moraliter eligere tutiorem. Hæc conſequentia patet: quia neceſſarium, & impoſſibile ſunt correlative oppoſita, vt iam prænotavi.

441. Oſtendo ſecundo. Nam in Rubrica Miſſalis de defectibus diſpoſitionis animæ n. 5. ſic ſtatuitur. *Si recordetur, ſe eſſe excommunicatum, vel ſuſpenſum, aut locum eſſe interdictum, ſimiliter conteratur cum propoſito tenendi abſolutionem. Ante conſecrationem autem in ſupradictis caſibus, ſi non timetur ſcandalum, debet Miſſam inceptam deſerere.* Ex quo infertur, quod ſi excommunicatus inceperit Miſſam, & ante conſecrationem recordatus fuerit excommunicationis, ſi timetur ſcandalum, debet proſequi Miſſam.

442. Vnde ſic formatur argumentum. Non minus prohibitus eſt excomunicatus proſequi Miſſam, cum recordatur excomunicationis ante conſecrationem, quam recipere Sacramentum Pœnitentiæ: ſed quando vrget neceſſitas orta ex timore ſcandali, poteſt Miſſam proſequi: ergo quando adeſt ſimilis neceſſitas, poterit recipere Sacramentum Pœnitentiæ, ſive abſolutionem Sacramentalem.

443. Oſtendo tertio. Illa opinio, quæ erat minus tuta extra caſum neceſſitatis, nẽpe quod valeat abſolutio Sacramentalis data excommunicato bona fide confitenti, poſita ea neceſſitate ſcandali, aut alia ſimili, iam non eſt minus tuta, ſed omnino certa: ergo ea opinio ad praxim deducta in tali caſu neceſſitatis non incurrit hanc damnationem. Conſequentia patet ex tenore propoſitionis damnatæ. Probatur antecedens. In illo caſu neceſſitatis vult Eccleſia, ceſſare leges excommunicationis, quantum requirit ipſa neceſ-

neceſſitas; ideo enim iniungit Sacerdoti excommunicato, qui inter celebrandum recordatur excomunicationis, vt proſequatur omnino Miſſam in ea neceſſitate ſcandali vitandi, quia non vult tunc excomunicationis legem habere ſuum effectum: ergo etiam in ſimili caſu neceſsitatis recipiendi Sacramentum Pœnitentiæ, Eccleſia vult ceſſare legem excomunicationis, quantum requirit ipſa neceſſitas. Sed lex excommunicationis, iuxta opinionem tutiorem, aufert iuriſdictionem à Sacerdotibus ad abſolvendũ Sacramentaliter excomunicatum: ergo ex intentione Eccleſiæ ceſſat ea ablatio iuriſdictionis pro illo caſu neceſſitatis; atque adeo certum eſt, quod valet pro tunc ea Sacramentalis abſolutio excommunicati.

444. Itaque ex eo, quod Eccleſia in ea neceſſitate ſcandali vitandi iniungat illi Sacerdoti excommunicato, vt proſequatur Miſſam, infertur, quod in eo caſu vult ceſſare legem excommunicationis: ex eo autem quod velit ceſſare in eo caſu legem excommunicationis, infertur, quod vult etiam eam ceſſare in ſimili caſu abſolutionis Sacramentalis, cum non ſit maior ratio vnius, quam alterius. Ex eo autem quod velit ceſſare legem excommunicationis in eo caſu neceſſitatis abſolutionis Sacramentalis, infertur, quod ceſſat lex de ablatione iuriſdictionis; atque adeo quod perſiſtit iuriſdictio, & abſolutio Sacramentalis eſt valida.

445. Dico ſecundo. Etiam in caſu, qui non eſt vrgentis neceſſitatis, quando per ipſum excommunicatum non ſtat, quominus abſolvatur, & iam ſatisfecit, vel eſt omnino impotens ſatisfacere, poteſt, ſecluſo ſcandalo, accipere Sacramentum Pœnitentiæ, & abſolvi á peccatis; & opinio id aſſerens non ſubijcitur huic damnationi. Infertur concluſio ex dictis art.6.

446. Etenim defectum valoris ex parte iuriſdictionis ſupplet Eccleſia, quando adeſt opinio vere probabilis, & communiter recepta tamquam probabilis; circa valorem talis iuriſdictionis; & ex hac circumſtantia ſupplentis Eccleſiæ ſit certus ille valor: ſed circa eum caſum præfati excommunicati adeſt opinio communiter recepta tamquam probabilis de valore iuriſdictionis pro abſolutione Sacramentali, vt conſtat ex n.428., vbi pro ea numerati ſunt quadraginta doctores: ergo in eo caſu Eccleſia ſupplet defectum iuriſdictionis, atque adeo ex hac circumſtantia redditur certus valor iuriſdictionis, & conſequenter valor abſolutionis Sacramentalis.

447. Tum ſic. Huic damnationi ſubijcitur propoſitio, quæ docet eligi poſſe opinionem probabilem circa valorem Sacramenti, relicta tutiori: ſed vbi propoſitio ſupperaddit circumſtantiam, ex qua certus reddatur valor Sacramenti, non docet eligi poſſe opinionem probabilem circa valorem, relicta tutiori; cum ea circumſtantia faciat, eam iam eſſe ſententiam, non probabilem, ſed certam: ergo propoſitio, quæ ſupperaddit eam circumſtantiam, non ſubijcitur huic damnationi.

ARTICVLVS XI.

An licite poſſit fidelis petere abſolutionem Sacramentalem ab excommunicato tolerato? Et an opinio affirmativa ſubiaceat huic damnationi?

SVMMARIVM.

Diſcrimen excommunicati tolerati, & non tolerati. Et licitum eſt communicare cum tolerato. n.448.

Referuntur opinio aſſerens non eſſe vali-

lidam abſolutionem datam à tolerato,& altera oppoſita,n.449.

Non ſubiacet damnationi ſententia, quæ docet validam eſſe abſolutionem datam ab excommunicato tolerato. n. n.450.

Opinio,quæ docet confeſſarium excommunicatum toleratum carere iuriſdictione, non eſt probabilis; imo incompoſsibilis eſt cum Extravag. Ad evitanda.452.

448. Nota eſt diſtinctio excommunicati tolerati, & non tolerati. Nam ille, qui denunciatus eſt, aut eſt notorius Clerici percuſſor, eſt non toleratus. Eſt autem toleratus, qui excommunicationem incurrit non denunciatam,neque incurſam ob notoriam Clerici percuſſionem. Eſt etiam apud omnes notum,licitum eſſe communicare tam in Divinis, quam in humanis cum tolerato; ſecus cum non tolerato.

449. In hac autem quæſtione alicui dicendum videbitur, ex vi huius damnationis non eſſe licitum petere abſolutionem Sacramentalem ab excommunicato tolerato propter hoc argumentum. Sunt enim duæ opiniones circa valorem eius abſolutionis Sacramentalis. Prima quæ videtur eſſe *Adrian.* Adriani quæſt,3.de Baptiſmo aſſerens non eſſe validam.Secunda autem communis inter Theologos, & iuriſprudentes, quæ affirmat eſſe validam: hæc ergo ſecunda eſt minus tuta:ergo iuxta hanc damnationem, debemus ſequi eam, quæ tutior eſt; atque adeo ea, quæ docet poſſe deduci ad praxim hanc opinionem minus tutam, continetur ſub hac damnatione.

450. Sed hoc non obſtante, dicendum eſt, hanc ſecundam ſententiam non ſubiacere damnationi, & conſequenter eam licite poſſe deduci ad praxim. Ratio eſt: quia ſententia de valore eius abſolutionis non eſt mere probabilis,ſed omnino certa;atque adeo dici non poteſt,eam,quæ negat valorem Sacramenti Pœnitentiæ, eſſe tutiorem. Ea enim clariſsime conſtat ex Extravag. *Ad evitanda*; quæ eſt Concilij Conſtantienſis, & ab omnibus fidelibus in Eccleſia eſt vſu recepta; vbi expreſſe dicitur, neminem teneri vitare alterum ratione alicuius ſententiæ,vel cenſuræ *in Sacramentorum receptione, vel adminiſtratione &c.* niſi ſit denunciata, vel ſit propter notoriam Clerici percuſſionem. Certum autem eſt, id non poſſe verificari, niſi in ipſis confeſſarijs perſiſtat iuriſdictio, vt ſic poſſint communicare in adminiſtratione Sacramentorum cum excommunicatis toleratis.

451. Huius ſententiæ ſunt omnes illi Doctores, qui affirmant, non eſſe licitum in adminiſtratione Sacramentorum ſequi opinionem minus tutam; & ex alia parte docent,licitum eſſe in praxi adminiſtrare Sacramentum Pœnitentiæ excommunicatis toleratis in præfato caſu neceſſitatis. Ita P. Suarez de Pœnit.diſp.26.ſect. 6. *Suarez.* num.3.& 6. Et P. Enriquez lib. 13. *Henriq.* Summ.cap.6. num. 3. id concedit tamquam licitum Parocho incurſo in excommunicationem occultam. Et plures alij cum maiori extenſione.

452. Ad fundamentum partis oppoſitæ initio propoſitum, reſpõdeo, illam opinionem, quæ affirmat, non eſſe probabilem, vt pote incompoſſibilem cum ea extravaganti relata. Neque obſtat, quod ea ſit opinio vnius, vel alterius ſcriptoris: tum quia vnus, vel alter ſcriptor non facit opinionem probabilem contra communem omnium, vel fere omnium Doctorum, niſi ſit vrgenti ratione munitus: tum etiam quia contra principium certum nulla eſt probabilitas extrinſeca.

453. Et ideo Sacramentum Pœnitentiæ datum ab excommunicato tolerato eſſe validum, ſi concurrant cæte-

Digitized by Google

Avila. Caietan. Angel. Pet. Sot. Victoria. Nauarr. Suarez. Caſ. Pal. Conink. Hurtad.

cætera requiſita, eſt ſententia communis. Ita Avila de Cenſuris part. 2. cap. 6. diſp. 3. dub. 4. §. *Tertia opinio*, & apud ipſum Caietanus, Angelus, Petrus Soto, Victoria, Nauarrus, & dicit eſſe communem iunioribus. P. Suarez de Cenſur. diſp. 10. ſect. 2. concl. 2. P. Caſt. Palao tom. 6. de Cenſur. diſp. 2. punct. 8. num. 4. P. Ægidius de Coninck diſp. 14. de excommunicat. dub. 5. num. 34. P. Gaſpar Hurtado diſp. 4. de Excommunicat. difficult. 3. num. 12., & communiter Doctores.

ARTICVLVS XII.

An revalidandæ ſint confeſſiones eorum, qui ſecuti ſunt opinionem minus tutam circa valorem Sacramenti, ſive ante, ſive poſt hoc decretum Innocentij XI?

SVMMARIVM.

Confeſſiones invalidæ repetendæ ſunt. n. 454.

Confeſſiones, quæ fiunt iuxta opinionem minus tutam circa valorem, cum advertentia huius Decreti, revalidandæ ſunt. n. 455.

Confeſſiones, quæ cum ignorantia invincibili huius Decreti fiunt, vel prius factæ fuerunt iuxta opinionem minus tutam circa valorem, non ſunt neceſſario repetendæ. n. 456. & ſeqq.

Opinio reflexa, & practica circa valorem Sacramenti minus tuta eſt improbabilis. n. 459.

454. CErtum eſt inter omnes Theologos, eas confeſſiones revalidandas eſſe, quæ fuerunt invalidæ. Cuius defectus plura capita enumerant Theologi in materia de pœnitentia, imo etiam & Catechiſtæ. Eſt ergo quæſtio præſens, an confeſſiones, quæ fiunt ex opinione minus tuta circa valorem Sacramenti, ſint invalidæ, atque adeo repetendæ, ſaltem poſt decretum hoc Innocentij XI.

455. Dico primo. Confeſſiones, quæ fiunt iuxta opinionem minus tutam circa valorem, cum advertentia huius decreti, & obligationis illius, ſunt invalidæ, atque adeo revalidandæ. Patet concluſio. Nam vbi homo peccat mortaliter in ipſa confeſſione, confeſſio eſt invalida defectu diſpoſitionis requiſitæ, vt late oſtendi in 3. part. Criſ. Theolog. diſp. 70. cap. 4. art. 2. ſed qui cum advertentia huius decreti, & obligationis illius confitetur ſequendo opinionem minus tutam circa valorem, peccat mortaliter in ipſa confeſſione: ergo facit confeſſionem invalidam, atque adeo repetendam. Maior patet; quia habere contritionem, & ſimul peccare mortaliter actualiter, ſunt actus incompoſſibiles. Minor etiam patet. Nam qui cum ea aduertentia confitetur, in re tam gravi violat præceptum Pontificis, & in praxi opponitur eius declarationi, quæ tamquam irrefragabilis admittenda eſt, conformando mores ad illam.

456. Dico ſecundo. Confeſſiones, quæ ex ignorantia, vel inadvertentia invincibili huius decreti fiunt, vel quæ ante decretum ſunt factæ reputandæ ſunt validæ, atque adeo non repetendæ. Ratio eſt: quia cum nemo ſciat, vtrum amore, an odio dignus ſit, ſufficit, quod pœnitens habeat credulitatem probabilem de obtenta gratia Sacramenti: ſed in eo caſu pœnitens habet eam credulitatem probabilem de obtenta gratia Sacramenti: ergo id ſufficit, vt Sacramentum antea receptum cenſeatur validum. Habet autem eam credulitatem probabilem virtute opi-

Digitized by Google

opinionis probabilis, quamvis illa ſit minus tuta.

457. Confirmatur. Nam ideo in caſu primæ concluſionis confeſsio evadit nulla, quia pœnitens ſcienter operatur in re tam gravi contra præceptum, & declarationem Pontificis: ſed qui habet inadvertentiam invincibilem eius decreti, non operatur contra illud; & præterea ſupponimus concurrere cætera requiſita: ergo non eſt ratio, neque caput, vnde ea confeſſio reputanda ſit nulla, & repetenda.

458. Obijcies contra primam concluſionem. Qui ſequitur opinionem probabilem, non peccat, quamvis opinio probabilis ſit minus tuta: quomodo ergo dicitur peccare in confeſſione ille, qui confitetur iuxta eam opinionem probabilem?

459. Reſpondeò iuxta dicta cap. 2. hic intervenire duas propoſitiones longe diverſas, vnam directam, & alteram reflexam. Directa eſt: *Iſta confeſſio venialium ſine dolore formali, & cum ſolo virtuali eſt valida.* Propoſitio reflexa eſt: *in praxi licitum eſt vti hac opinione.* Et prima propoſitio eſt ad ſummum probabilis ab extrinſeco ob authoritatem ſuorum Doctorum. Secunda vero reflexa eſt improbabilis propter hoc decretum Innocentij XI. Quare diſtinguendum eſt antecedens: qui ſequitur in praxi opinionem probabilem ſpeculativam, & directam, non peccat, nego; qui ſequitur opinionem practicam, & reflexam, quæ vere ſi probabilis vt talis, concedo. Illa autem, de qua loquitur antecedens, falſa eſt, vt pote minus tuta, & procedens circa valorem Sacramenti, vt iam dixi. Quod autem ex propoſitione directa non inferatur ea propoſitio reflexa, late oſtendi in 1. part. Criſ. Theol. diſp. 15. cap. 4. art. 2.

CAPVT VII.

Examinatur, quænam opiniones excludantur per hoc decretum circa Sacramenta extremæ Vnctionis, & Ordinis.

ARTICVLVS I.

An, & quomodo Oleo benedicto pro Extrema Vnctione poſſit admiſceri Oleum non benedictum, ita vt certus maneat valor Sacramenti?

SVMMARIVM.

Prima opinio docens, poſſe fieri plures additiones olei non benedicti. n. 460.

Oppoſita ſententia, & eius Authores. n. 461.

An prima ſententia vt pote minus tuta ſubiaceat huic damnationi?

Et refertur controverſia orta inter viros doctos Hiſpalenſes. n. 462.

Aliqui aſſerebant, primam ſententiam eſſe certam ex praxi Eccleſiarum Hiſpaniæ. n. 463.

Item ex cap. Quod in dubijs. *Deinde ex S. Thoma, & ex alijs fundamentis.* n. 464.

Oppoſita opinio negans fulciebatur ex eo, quod fundamenta affirmantis erant ſolum probabilia, & talis opinio erat minus tuta. d. 465.

Illuſtriſsimus Archiepiſcopus Hiſpalenſis decrevit conſulere Sacram Congregationem. n. 466.

Refertur libellus ſupplex ad Sacram Con-

Congregationem miſſus. n.467.& ſeqq.

Refertur Sacra Congregationis reſponſio. n.484.

Infertur tamquam certum extremam Vnctionem licite, & valide conferri; etiam ſi fiant additiones olei non benecti modo dicto. n.487.

Quantam Authoritatem habeat hæc declaratio. n.488.& ſeqq.

Reſpondetur ad argumenta ſententiæ negantis. n.490.& ſeqq.

460. INquiritur primo occaſione cuiuſdam praxis, quæ vſurpari ſolet in aliquibus Diœceſibus, benedicũtur pro infirmis vna vel altera amphora olei, cũ pro tota Diœceſi, & omnibus Eccleſijs eius videntur non ſufficere duodecim amphoræ. In primum ergo illud vas tantum olei benedicti infunditur, quantum olei benedicti extrahitur. Et cum id fiat pro tanto numero Eccleſiarum, fit, vt fere ſemper maior ſit quantitas olei non benedicti, quam olei benedicti. Plures ſunt authores. qui cenſent, id ita fieri poſſe, quos refert P. Quintanadueñas de Sacramentis Eccleſiæ tract. 5. ſingular. 1. num.4.& hæc eſt communior inter Theologos, & probabilior ſententia. *Quintan:*

461. Sed oppoſita opinio docet quod quantitas in principio benedicta debet eſſe maior, quam tota non benedicta ſuperaddenda, ſive ſimul, ſive varijs vicibus fiat additio. Ita Melchior Zambrano, P. Antonius de Quintanadueñas, P.Thomas Tamburinus, & favet P. Georgius Govatus, & Iacobus Marchantius mox referendi. *Zambr. Quintan. Tambur. Govatus Marchát*

462. Inquiritur ergo, an prima opinio, vt pote minus tuta, ſubiaceat huic damnationi? Et cum hæc materia ſit graviſſima, vt pote pertinens ad praxim adminiſtrandi valide Sacramentum Extremæ Vnctionis, Illuſtriſſimus, & Reverendiſsimus D.D. Ambroſius Ignatius Spinula, & Guzman, Archiepiſcopus Hiſpalenſis conſuluit plures viros ſapientes, qui in oppoſitas ſententias abierunt.

463. Alij enim aſſerebant, non eſſe opinionem probabilem, ſed ſententiam certam, quæ aſſerit, poſſe fieri ſucceſſive plures additiones olei non benedicti in minori quantitate, licet tandem in totius anni decurſu reſultaret maior pars olei non benedicti: pro qua certitudine proponebant argumenta non contemnenda. Inter quæ illud erat maioris momenti, quod deſumebatur ex praxi omnium Eccleſiarum Hiſpaniæ. Nam de praxi aliarum Eccleſiarum extra Hiſpaniam non ſatis conſtabat.

464. Arguebant ſecundo ex cap. *Quod in dubijs.* §. 1 de Conſecrat. inferius ſubijciendo. Arguebant tertio ex ſententia S. Thomæ aſſerentis, aquam non benedictam, ſi admiſceatur benedictæ, totam aquam manere benedictam. Arguebant quarto: Nam Authores oppoſitæ ſententiæ concedunt, ſi oleo benedicto adiungatur minima pars olei non benedicti, totum oleum fieri benedictum: ergo ſi altera pars minima huic adiungatur, fiet etiam benedicta, cum totum illud, cui adijcitur, præſupponatur benedictum. Arguebant quinto, nam oleum, quod reſultat ex pluribus minimis additionibus, cenſetur idem moraliter, ac oleum ab initio benedictum: ſicut Ioannes eſt idem moraliter, quando factus eſt vir grandævus, ac quando erat puer; licet poſt pueritiam adquiſierit per nutritionem multo plures partes ſuæ ſubſtantiæ. Arguebant ſexto ex Concilio Mediolanenſi IV., cuius verba infra referentur.

465. Oppoſitam ſententiam ſuſtinebant alij viri docti, quibus Illuſtriſſimus D. Archiepiſcopus præcepit, vt ſuam dicerent ſententiam. Primo. Nam hæc fundamenta relata non evehunt illam opinionem ad gradum certitu-

titudinis, quamvis valde probabi iter procedant: dum ergo ea opinio eſt intra metas probabilitatis, ea non poteſt deduci ad praxim, relicta tutiori, propter damnationem primæ propoſitionis factam á SS. D. Innocentio XI. Secundo, nam huic ſententiæ ſuffragari videtur diſpoſitio Ritualis Romani infra referendi. Tertio, quia ſi ab initio maior pars olei non benedicti admiſceretur minori parti olei benedicti, totum oleum ammitteret benedictionem, vt concedunt oppoſitæ opinionis patroni: ergo eodem modo ſi addatur maior pars olei non benedicti, non tota ſimul, ſed pluribus additionibus ſucceſſivis, totum oleum amittet benedictionem; quod enim tota ſimul, vel ſucceſſive ſit maior, per accidens eſſe videtur.

466. Cum ergo viri docti circa hanc materiam conſulti in oppoſitas ſententias abierint, viſumque fuerit ſententiam affirmativam non egredi metas probabilitatis, & eſſe minus tutam, ideoque forte periclitari valorem Sacramenti; illuſtriſſimus D. Archiepiſcopus cenſuit, conſulendam eſſe Sacram Congregationem; & iuſſu eiuſdem D. Archiepiſcopi compoſui libellum ſupplicem Sacræ Congregationi offerendum, tenoris ſequentis.

Eminentiſſimi, & Reverendiſſimi Domini.

467. CVm ex decreto Sacræ Congregationis, Romanæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis edito die 2. Martij, ann. 1676. & iuſſo promulgari â SS. D. Innocentio XI. & ex damnatione primæ propoſitionis ex 65. damnatis, conſtet, non poſſe fideles in praxi ſequi opinionem probabilem circa valorem Sacramentorum, relicta tutiori; inde exorta eſt dubitatio magni momenti circa Sacramentum Extremæ Vnctionis. Nam cum iure Divino materia huius Sacramenti ſit oleum benedictum ab Epiſcopo; dubitatur, an ſi in ampullam olei benedicti immittatur maior pars olei non benedicti, non tota ſimul, ſed per partes minores ſucceſſive ſuperadditas; hoc modo ſi materia ſufficiens Sacramenti. Hæc enim fuit, & eſt praxis antiqua huius Diœceſis, vt ex vno vaſe olei benedicti fere mille Eccleſijs, & cænobijs, & xenodochijs provideatur, factis additionibus ſucceſſivis olei non benedicti, ita vt in quavis additione ſit minor pars olei non benedicti, quæ ſupperadditur; ſed ſic ſit, quod pars olei non benedicti immiſſi pluribus vicibus per annum, ſi conſideretur tota ſimul, ſit multo maior, quam pars olei benedicti.

468. In hac ergo quæſtione ſunt duæ opiniones, quæ ambæ videntur probabiles. Prima, quæ magis communis, & probabilior videtur, ſed minus tuta, dicit, valorem Sacramenti ſubſiſtere, dummodo ſingulis vicibus infundatur minor pars olei non benedicti; quamvis multiplicatis ſucceſſive additionibus tandem ſuperaddita fuerit maior quantitas olei non benedicti. Hanc ſententiam tamquam communiorem, & probabiliorem amplectuntur communiter Theologi, & vtuntur paritate aquæ benedictæ, in quam immiſſa aqua non benedicta, hæc participat benedictionem ab illa. Quæ eſt ſententia S. Thomæ in 3. diſt. 12. quæſt. 1. art. 2. quæſtiunc. 6. ad 2. Et 3. part. quæſt. 77. art. 8. ad 3., licet S. Thomas non diſtinguat, an additio debeat eſſe minoris partis ad maiorem.

469. Secunda opinio, quæ licet videatur minus probabilis, eſt tamen tutior, propugnat, Sacramentum non eſſe validum, ſi pars olei non benedicti ſit tandem maior, licet ſingulis vicibus

cibus infundatur in minori quantitate. Quæ opinio maxime nititur in illis verbis Ritualis SS. D. Pauli V., vbi de extrema vnctione: *Id tamen* (oleum benedictum) *ſi forte intra annum aliquomodo ita deficiat, vt ſufficere non poſſe videatur, neque aliud benedictum haberi queat, modico oleo non benedicto in minori quantitate, quæ ſufficiens eſſet pro totius anni decurſu, ſuperfuſo reparari poteſt.* Vbi maxime notantur ea verba, *modico oleo non benedicto in minori quantitate, quæ ſufficiens eſſet pro totius anni decurſu.* Vbi videtur decernere, eam minorem quantitatem eſſe debere ſufficientem pro totius anni decurſu: ſive eam quantitatem, quæ ſufficiat pro totius anni decurſu, debere eſſe minorem. Quando autem multiplicatis additionibus ſucceſſive, pars olei non benedicti fit maior, non verificatur, quod ea pars, quæ ſufficiat pro totius anni decurſu ſit minor, quin potius verificatur, quod ſi maior.

470. Secundo perpenduntur ea verba Ritualis: *Neque aliud benedictum haberi queat.* Nam ſi certum eſt, quod oleum non benedictum participat benedictionem á benedicto, licet perveniat tandem ad maiorem quantitatem olei non benedicti ex pluribus addictionibus ſucceſſivis; quare præcepit Paulus V, quod non fiat additio, ſi aliud benedictum haberi poteſt? Hæc enim verba videntur eo reſpicere, quod non ſit omnino certum, quod oleum non benedictum participet benedictionem á benedicto; & quod ſolum toleretur immixtio non benedicti, quia ea pars minor non benedicti non nocet maiori parti benedicti. Et ideo in cap. *Quod in dubijs.* §. 1. de conſecrat. non dicitur, quod non conſecratum participat conſecrationem à conſecrato; ſed *neo negamus; quin oleum non conſecratum conſecrato poſſit oleo commiſceri.*

471. Deinde hæc ſecunda opinio eo etiam nititur fundamento, quod ſi multo maior quantitas olei non benedicti ſuperadderetur tota ſimul oleo benedicto, illa maior quantitas non participaret benedictionem, vt fatentur Authores oppoſitæ opinionis; imo illud parum olei benedicti, vt pote enormiter læſum, amitteret benedictionem; ſicut ſi vas aquæ benedictæ mitteretur in ſtagnum, ammitteret benedictionem. Tum ſic. Videtur parum intereſſe, quod maior pars olei non benedicti infundatur in oleum benedictum, tota ſimul, vel per partes ſucceſſive: ſi ergo per partes ſucceſſive ſuperaddatur de facto multo maior quantitas olei non benedicti, oleum benedictum, vt pote enormiter læſum per partes ſucceſſive ſupperadditas, amittet benedictionem; aut ſaltem remanebit materia dubia Sacramenti.

472. Et ita hanc ſecundam ſententiam propugnant Melchior Zambrano in tract. de caſibus occurrentibus in articulo mortis cap. 5. dub. 5. num. 3. vbi ait: *Ad hoc quo oleum maneat benedictum requiritur, vt quantitas olei in principio benedicta, ſit maior tota quantitate non benedictá ſupperaddita, modo ſimul, modo ſucceſſive, vel varijs vicibus fiat talis additio.* Idem tradit P. Quintanadueñas de Sacrament. tract. 5. ſingulari 1. num. 4. P. Thomàs Tamburinus lib. 6. de Sacram Extremæ Vnctionis cap. 1. §. 1. num. 2. Et P. Georgius Govatus in experientijs TheologicoSacramentalibus tract. 8. caſu 21. num. 786. quamvis oppoſitam opinionem cenſeat probabiliorem, dicit tamen, iſtam eſſe probabilem, & tutiorem, & affert verba Iacobi Marchantij in reſolut. Paſtor. tract. 6. de Sacrament. cap. 4. fine: *Obſecro Epiſcopos Reverendiſſimos Dominos meos, & Patres cum omni humilitate, vt maiore in quantitate oleum Sacrum diſtribuant, maxime infirmorum, ne incauta*

Zambr. Quintanadueñ. Tamb. Govat. Marcħ.

cauta mixtione materia reddi poſsit dubia.

473. Ex quibus omnibus videtur inferri, quod ſi hæc materia manet intra terminos probabilitatis, dere linquẽda eſt praxis antiqua huius Diœceſis Hiſpalenſis de ſuperaddendo ſæpius oleo non benedicto, ſingulis vicibus in minori quantitate, ſed ex quibus per anni decurſum reſultat maior quantitas non benedicti, & amplectenda eſt via tutior benedicendi multo maiorem quantitatem, quæ ſufficiat pro maiore parte anni; ita vt tota quantitas ſupperaddita, pluribus vicibus ſucceſſive in minori, ſit etiam minor reſpectu totius olei conſecrati.

474. Multi viri docti conſulti ſunt circa hanc quæſtionem. Et aliqui contendunt, hanc quæſtionem non manere intra terminos meræ probabilitatis, ſed debere reputari certam eam ſententiam, quæ affirmat poſſe repetitis vicibus ſupperaddi oleum non conſecratum, dummodo ſingulis vicibus fiat in minori quantitate. Id conantur ſuadere ex praxi fere vniuerſali, quæ videtur facere certitudinem moralem.

475. Etenim in fere omnibus Synodis Diœceſanis Hiſpaniæ præcipitur hæc praxis, ex qua per ſucceſſivas additiones reſultat in decurſu anni multo maior pars olei non benedicti, quam benedicti. In Synodo *Hiſpalenſi* anni 1604. ſub D. Ferdinando Niño de Guevara, Cardinali Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, & Archiepiſcopo Hiſpalenſi tit. de Sacra Vnctione cap. 2. ſic ſtatuitur: *Tengan cuenta los Curas con renovar el Oleo Cathecumenorum, & infirmorum, y el Criſma amenudo, y ſiempre en menor cantidad de la que tiene, echando menos azeite, que ay Oleo.* Quod ſic fideliter vertitur in latinum Sermonem [Curam habeant Parochi renovandi Oleum Cathecumenorum, & infirmorum, & Chriſma frequenter, & ſemper in minori quantitate, ita, vt infundatur minor pars olei non benedicti, quam eſt oleum benedictum.] Quæ verba deſumpta ſunt ex Synodo antecedenti ſub D. Roderico de Caſtro, Cardinali, & Archiepiſcopi Hiſpalenſi.

479. Idem ſtatuit eodem tenore verborum Synodus *Granatenſis* anni 1572. ſub D. Petro Guerrero, Archiepiſcopo Granatenſi, qui adfuit Concilio Tridentino; apud Antonium de Quintanadueñas tom. 1. Singularium, tract. 5. ſingular. 1. Eodem modo id ſtatuit Synodus *Toletana* ann. 1660. ſub D. Balthaſar de Moſcoſo, Cardinali, & Archiepiſcopo Toletano lib. 1. tit. 7. conſtitut. 4. Eodem modo Synodus *Abulenſis* ann. 1617. ſub D. Franciſco Gamarra lib. 1. tit 7. conſtitut. 3. Item Synodus *Ovetenſis*, an. 1607. ſub D. Ioanne Alvarez de Caldas, Epiſcopo Ovetenſi lib. 1. tit. 2. de Sacram. n. 47. Item Synodus *Albarracinenſis*, ann. 1604. ſub D. Fr. Andrea Valaguer, Epiſcopo Albarracinenſi, tit. 7. §. 12. Item Synodus *Salmaticenſis* lib. 1. tit. 7. conſtit. 6. Item Synodus *Malacitana*, an. 1671. ſub D. Fr. Alphonſo á S. Thoma, Epiſcopo Malacitano lib. 2. tit. 7. §. 1. num. 9. Item Synodus tertia *Limenſis* an. 1588. ſub B. Toribio Alphonſo Mogrovejo Epiſcopo Limenſi cap. 6.

477. Item Synodus *Canarienſis* an. 1629. ſub D. Chriſtophoro de la Camara, & Murga, Epiſcopo Canarienſi conſtitut. 6. cap. 3.

478. Synodus *Valentina*, an. 1657 ſub D. Fr. Petro de Vrbina, Archiepiſcopo Valentiæ tit. 7. conſtitut. 3., licet dicat, admiſcendum eſſe oleum non benedictum in minori quantitate, non exprimit an ſingulis vicibus ſit in minori, an debeat eſſe in minori tota quantitas ſucceſſive ſupperadenda. Item Synodus *Cordubenſis*, ann. 1662. ſub D. Franciſco de Alarcon, Epiſco-

po

Digitized by Google

copo Cordubenſi lib. 1. tit. 5. cap. 1. §. 4. loquens de ampullis retinentibus oleum ſacrum, ait: *Y las ceben los Rectores, y Curas, advirtiendo, ſea mas el olio conſagrado, que el azeyte, que añadieren.* Vbi videtur aſſerere, quod tota quantitas ſucceſſive ſuperaddenda, ſit minor oleo benedicto. Et quidem hæ duæ Synodi non omnino clare loquuntur circa præſentem difficultatem; fortaſſe quia cum noviſſimæ ſint, & hæc difficultas de quantitate olei ſupperadenda his annis cæperit ventilari, Synodalibus viris indeciſſam relinquere difficultatem placuit.

Diana. 479. Antoninus Diana part. 9. reſolut. 44. ait opinionem, quæ requirit, minorem eſſe totam quantitatem olei non benedicti ſucceſſive immitendi, eſſe contra praxim, & vſum fere omnium Eccleſiarum.

480. Sed quod maxime ſuffragatur huic praxi, & vſui communi immittendi ſucceſſive partes ſingulatim minores olei non benedicti, eſt textus Concilij Provincialis Mediolanenſis quarti (cuius authoritas magna eſt in Eccleſia) celebrati anno 1576. ſub S. Carolo Borromæo, part. 2. ſub tit. *Quæ ad Sacramentalia, vel ad Sacramenta, &c.* in hæc verba: *Sacro oleo deficiente, ſi tempus non patitur, vt aliunde haberi poſſit: illa ratio ineatur canone præſcripta, vt cum oleo conſecrato miſceatur non conſecratum. Id vero non conſecratum guttatim ita infundatur, vt ſemper quod infunditur, minus ſit oleo conſecrato, quod vel exiguum in vaſe reliquum eſt.*

481. In quibus verbis aliqua adhuc notanda videntur. Primo, ea dictio *guttatim*, quæ videtur eo reſpicere, ne per plures admixtiones reſultet maior quantitas olei non benedicti. Secundo, quod non requirit, vt ſæpius renovetur oleum per admixtionem olei non benedicti, ſicut requirunt Diœceſanæ Synodi præcitatæ; ſed ſolum quod renovetur guttatim, ſi defecerit oleum, nec tempus patiatur, aliunde afferri. Tertio, quia viderentur otioſe poſita ea verba, *ſi tempus non patitur, vt aliunde haberi poſſit*, ſi oleum non benedictum ſuperadditum participat benedictionem ab oleo benedicto. Nam ſi eam participat, adquid opus eſt, vt aliunde afferatur?

482. Propter hæc omnia poſt conſultationem doctiſſimorum virorũ, adhuc manet perplexa difficultas. Si enim retinemus vſum priſtinum renovandi ſæpius oleum benedictum per plures admixtiones non benedicti, videmur ſequi ſententiam probabilem circa valorem Sacramenti, tutiore relicta, contra decretum Sacræ Congregationis. Si autem velimus conſecrare tantumdem olei, quantum ſufficiat ad maiorem partem omnium Eccleſiarum huius Diœceſis, multæ difficultates oriuntur, nam præter difficultatem deſerendi morem antiquiſſimum, non modica invenitur difficultas in fabrefaciendis multis vaſibus argenteis, & in afferendis illis ad Altare, quæ ad tantam olei quantitatem omnino ſunt neceſſaria.

483. Quare precor Eminentias Veſtras vt pro rei gravitate decidant primo: quid in praxi ſervandum ſit quoad continuationem veteris conſuetudinis? Secundo, an cenſendum ſit, eſſe certum valorem Sacramenti, quando oleum benedictum per plurimas additiones minimas ſucceſſivas remanet in minori quantitate, quam eſt quantitas olei non benedicti.

Quid reſponderit Sacra Congregatio?

484. ILluſtriſſimus D. Archiepiſcopus Hiſpalenſis accepit declarationem authenticam huius dubij ſubſcriptã à Franciſco Richardo Sanctæ

ctæ Romanæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis Notario, & ſigillo Sacræ Congregationis Vniuerſalis Inquiſitionis munitam, quam in præſenti præ manibus habeo, & eſt tenoris ſequentis.

Eminentiſſimi, & Reuerendiſſimi Signori.

DEterminandoſi nel decreto di coteſta Sacra Congregatione fatto Soto li 2. Marzo 1679. ſopra la condanna di 65. propoſitioni, che circa il valore de Sacramenti non ſi debba ſeguire l' opinione probabile, laſciata la piu ſicura. Et eſſendo opinione controverſa tra Theologi, ſe per ſuplire all' Olio ſanto, che mancaſſe, ſia lecito aggiongerne del non benedeto in piu volte, purche l' aggiunto conſiderato ſeparatamente, & in omni aggiunta ſia in minor quantita dell olio ſancto, benche conſiderate tutte le aggiunte inſieme, foſſe maggiore; di qui è nato dubio nella Diœceſi di Sevilla, nella quale por la ſua vaſtita, è impratticabile benedire tant' oglio, che baſti ſenza l' aggiunta; ſe ſia lecito fare deſta aggiunta all' olio Sancto, pereſſervi molti Theologi, che tengano l' opinione negativa per piu ſecura. Onde por haver la riſolutione di tal dubio, l' Arciveſcovo di Sevilla devotiſſimo oratore fece porgere all' EE.VV. vn memoriale conſultivo, nel quale ſi deducevano le opinioni de Theologi ſopra queſto punto. Ma non havendo ſin hora habuta la dichiaratione, ſupplica percio l' EE.VV. degnarſi di dar glela per ſicurezza è quiete della conſcienza propria, è del ſuo grege. Vſches.

Feria quarta die 23. Septembris 1682. in Generali Congregatione S. Officij habita in Conventu S. Mariæ ſuper Minerva coram Eminentiſsimis, & Reverendiſsimis Dominis S. R. E. Cardinalibus in tota Republica Chriſtiana contra hæreticam parvitatem Generalibus Inquiſitoribus á S Sede Apoſtolica ſpecialiter deputatis.

Lecto ſupradicto memoriali, Eminentiſsimi, & Reverendiſſimi Domini Cardinales Inquiſitores prædicti decreverunt in caſu propoſito, *Poſſe.*

Franciſcus Richardus, Sanctæ Romanæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis Notarius.

Et quia interrogatio propoſita Sacræ Congregationi proxime relata facta eſt idiomate Italico, placuit eam in latinum ſermonem fideliter transferre, quæ ſic haber.

486. Eminentiſſimi, & Reverendiſsimi Domini. Cum ſtatutum fuerit decreto iſtius Sacræ Congregationis dato die 2. Martij 1679. ſuper damnatione ſexaginta quinque propoſitionum, circa valorem Sacramenti non debere deduci ad praxim opinionem probabilem, relicta tutiori; & cum ſit opinio controverſa inter Theologos, an ad ſupplendum oleum benedictum, quod deficeret, ſit licitum adiungere non benedictum pluribus vicibus, taliter quod oleum adiunctum conſideratum ſeparatim, & in vnaquaque admixtione ſit in minori quantitate, quam oleum benedictum, quamvis conſideratis omnibus additionibus ſimul, fiat maior quantitas non benedicti; hinc natum eſt dubium in Diœceſi Hiſpalenſi, in qua propter eius Diœceſis amplitudinem eſt impracticabile benedicere tantum oleum, quod ſufficiat ſine additione non benedicti, an ſit licitum facere præfatam additionem ad oleum benedictum; cum ſint multi Theologi, qui opinionem negativam cenſeant tutiorem. Quare, vt habeatur reſolutio huius dubij Archiepiſcopus Hiſpalenſis devotiſſimus orator fecit porrigi Eminen-

Digitized by Google

nentiis veſtris libellum conſultivum, in quo referebantur opiniones Theologorum ſuper hoc dubio. Sed quia non habuit adhuc eius declarationem, ideo orat Eminentias Veſtras, vt dignentur eam ſibi notam facere pro ſecuritate, & quiete conſcientiæ propriæ, & gregis ſibi commiſſi.

EX DICTIS colligitur reſolutio practica.

487. Ex qua declaratione conſtat, certum eſſe debere, quoad praxim, Sacramentum Extremæ Vnctionis licite, & valide conferri, etiam ſi oleum non benedictum ſuperaddatur ſæpius, dummodo ſingulis vicibus fiat admixtio in minori quantitate non benedicti. Qua in re videtur facere certitudinem praxis antiqua Eccleſiarum, & declaratio Sacræ Congregationis.

488. Et quidem licet hæc declaratio non prodeat immediate à Romano Pontifice; tamen cum Pontifex dederit Sacræ Congregationi facultatem declarandi hæc, & ſimilia dubia; & eiuſmodi declarationes fiant ex matura deliberatione, & conſilio doctiſſimorum virorum, habent magnam authoritatem, & conferunt omnimodam ſecuritatem ad recte, & honeſte operandum.

489. Et quamvis Sacra Congregatio videatur reſpondiſſe ſolum ad primam interrogationem, An ſcilicet poſſint eæ plures additiones fieri ſucceſſive olei non benedicti, declarantes, *Poſſe*; ex ea autem reſponſione ſatis clare colligitur reſponſio ad ſecundam: nam ex eo quod poſſint fieri illæ additiones olei in adminiſtratione Sacramenti, clare infertur Sacramentum evadere certo validum.

490. Ad argumenta autem oppoſitæ ſententiæ facile reſponderi poteſt. Ad primum deſumptum ex Rituali Pauli V. dicendum eſt, in illis verbis: *Modico oleo non benedicto in minori quantitate, quæ ſufficiens eſſet pro totius anni decurſu*; non præcipere Pontificem, quod ea additio fiat ſemel tantum; neque eam, quæ per plures mixtiones ſuperadditur, totam ſimul conſideratam eſſe debere minorem quantitate olei prius benedicti, ſed ſolum eſſe minorem, quæ hic, & nunc ſupperadditur, ſive ſemel, ſive ſæpius.

491. Ad id quod additur circa ea verba: *Neque aliud benedictum haberi queat*, ſcilicet ſi verum eſt, quod oleum non benedictum participat benedictionem à benedicto; quid neceſſe eſt, quærere oleum benedictum, cum ſufficiat facere additionem non benedicti? Reſpondeo has additiones olei non benedicti fieri ſolum, quando neceſſitas poſtulat; eſt enim congruentius, quod totum oleum ſit abinitio benedictum. Nulla ergo neceſſitas eſt eius additionis, quando habetur oleum ab initio benedictum.

492. Ad ſecundum argumentum reſpondeo; admittendo, quod ſi abinitio infunderetur in oleum benedictum maior quantitas olei non benedicti, amitteretur benedictio. Quando autem fit mixtio per plures additiones ſucceſſivas minores, non amittitur benedictio; quin potius, cum fit prima additio minor, hæc participat benedictionem, & tota illa mixtio manet vndequaque benedicta; vnde fit, quod cum advenit ſecunda additio, ita denuo participat benedictionem à tota quantitate antecedenti; quæ tota iam erat benedicta.

ARTICVLVS II.

Quæſtiones aliæ circa Sacramentum Extremæ Vnctionis.

SVMMARIVM.

Opinio aliquorum, quod Chriſma eſt materia

ctæ Romanæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis Notario, & ſigillo Sacræ Congregationis Vniuerſalis Inquiſitionis munitam, quam in præſenti præ manibus habeo, & eſt tenoris ſequentis.

Eminentiſſimi, & Reuerendiſſimi Signori.

DEterminandoſi nel decreto di coteſta Sacra Congregatione fatto Soto li 2. Marzo 1679. ſopra la condanna di 65. propoſitioni, che circa il valore de Sacramenti non ſi debba ſeguire l' opinione probabile, laſciata la piu ſicura. Et eſſendo opinione controverſa tra Theologi, ſe per ſuplire all' Olio ſanto, che mancaſſe, ſia lecito aggiongerne del non benedeto in piu volte, purche l' aggiunto conſiderato ſeparatamente, & in omni aggiunta ſia in minor quantita dell olio ſancto, benche conſiderate tutte le aggiunte inſieme, foſſe maggiore; di qui è nato dubio nella Diœceſi di Sevilla, nella quale por la ſua vaſtita, è impratticabile benedire tant' oglio, che baſti ſenza l' aggiunta; ſe ſia lecito fare deſta aggiunta all' olio Sancto, pereſſervi molti Theologi, che tengano l' opinione negativa per piu ſecura. Onde por haver la riſolutione di tal dubio, l' Arciveſcovo di Sevilla devotiſſimo oratore fece porgere all' EE.VV. vn memoriale conſultivo, nel quale ſi deducevano le opinioni de Theologi ſopra queſto punto. Ma non havendo ſin hora habuta la dichiaratione, ſupplica percio l' EE.VV. degnarſi di dar glela per ſicurezza è quiete della conſcienza propria, è del ſuo grege. Vſches.

Feria quarta die 23. Septembris 1682. in Generali Congregatione S. Officij habita in Conventu S. Mariæ ſuper Minerva coram Eminentiſsimis, & Reverendiſsimis Dominis S. R. E. Cardinalibus in tota Republica Chriſtiana contra hæreticam parvitatem Generalibus Inquiſitoribus á S Sede Apoſtolica ſpecialiter deputatis.

Lecto ſupradicto memoriali, Eminentiſsimi, & Reverendiſſimi Domini Cardinales Inquiſitores prædicti decreverunt in caſu propoſito, *Poſſe.*

Franciſcus Richardus, Sanctæ Romanæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis Notarius.

Et quia interrogatio propoſita Sacræ Congregationi proxime relata facta eſt idiomate Italico, placuit eam in latinum ſermonem fideliter transferre, quæ ſic habet.

486. Eminentiſſimi, & Reverendiſsimi Domini. Cum ſtatutum fuerit decreto iſtius Sacræ Congregationis dato die 2. Martij 1679. ſuper damnatione ſexaginta quinque propoſitionum, circa valorem Sacramenti non debere deduci ad praxim opinionem probabilem, relicta tutioti; & cum ſit opinio controverſa inter Theologos, an ad ſupplendum oleum benedictum, quod deficeret, ſit licitum adiungere non benedictum pluribus vicibus, taliter quod oleum adiunctum conſideratum ſeparatim, & in vnaquaque admixtione ſit in minori quantitate, quam oleum benedictum, quamvis conſideratis omnibus additionibus ſimul, fiat maior quantitas non benedicti; hinc natum eſt dubium in Diœceſi Hiſpalenſi, in qua propter eius Diœceſis amplitudinem eſt impracticabile benedicere tantum oleum, quod ſufficiat ſine additione non benedicti, an ſit licitum facere præfatam additionem ad oleum benedictum; cum ſint multi Theologi, qui opinionem negativam cenſeant tutiorem. Quare, vt habeatur reſolutio huius dubij Archiepiſcopus Hiſpalenſis devotiſſimus orator fecit porrigi Eminen-

nentijs veſtris libellum conſultivum, in quo referebantur opiniones Theologorum ſuper hoc dubio. Sed quia non habuit adhuc eius declarationem, ideo orat Eminentias Veſtras, vt dignentur eam ſibi notam facere pro ſecuritate, & quiete conſcientiæ propriæ, & gregis ſibi commiſſi.

EX DICTIS colligitur reſolutio practica.

487. Ex qua declaratione conſtat, certum eſſe debere, quoad praxim, Sacramentum Extremæ Vnctionis licite, & valide conferri, etiam ſi oleum non benedictum ſuperaddatur ſæpius, dummodo ſingulis vicibus fiat admixtio in minori quantitate non benedicti. Qua in re videtur facere certitudinem praxis antiqua Eccleſiarum, & declaratio Sacræ Congregationis.

488. Et quidem licet hæc declaratio non prodeat immediate á Romano Pontifice; tamen cum Pontifex dederit Sacræ Congregationi facultatem declarandi hæc, & ſimilia dubia; & eiuſmodi declarationes fiant ex matura deliberatione, & conſilio doctiſſimorum virorum, habent magnam authoritatem, & conferunt omnimodam ſecuritatem ad recte, & honeſte operandum.

489. Et quamvis Sacra Congregatio videatur reſpondiſſe ſolum ad primam interrogationem, An ſcilicet poſſint eæ plures additiones fieri ſucceſſive olei non benedicti, declarantes, *Poſſe*; ex ea autem reſponſione ſatis clare colligitur reſponſio ad ſecundam: nam ex eo quod poſſint fieri illæ additiones olei in adminiſtratione Sacramenti, clare infertur Sacramentum evadere certo validum.

490. Ad argumenta autem oppoſitæ ſententiæ facile reſponderi poteſt. Ad primum deſumptum ex Rituali Pauli V. dicendum eſt, in illis verbis: *Modico oleo non benedicto in minori quantitate, quæ ſufficiens eſſet pro totius anni decurſu*; non præcipere Pontificem, quod ea additio fiat ſemel tantum; neque eam, quæ per plures mixtiones ſuperadditur, totam ſimul conſideratam eſſe debere minorem quantitate olei prius benedicti, ſed ſolum eſſe minorem, quæ hic, & nunc ſupperadditur, ſive ſemel, ſive ſæpius.

491. Ad id quod additur circa ea verba: *Neque aliud benedictum haberi queat*, ſcilicet ſi verum eſt, quod oleum non benedictum participat benedictionem à benedicto; quid neceſſe eſt, quærere oleum benedictum, cum ſufficiat facere additionem non benedicti? Reſpondeo has additiones olei non benedicti fieri ſolum, quando neceſſitas poſtulat; eſt enim congruentius, quod totum oleum ſit ab initio benedictum. Nulla ergo neceſſitas eſt eius additionis, quando habetur oleum ab initio benedictum.

492. Ad ſecundum argumentum reſpondeo, admittendo, quod ſi ab initio infunderetur in oleum benedictum maior quantitas olei non benedicti, amitteretur benedictio. Quando autem fit mixtio per plures additiones ſucceſſivas minores, non amittitur benedictio; quin potius, cum fit prima additio minor, hæc participat benedictionem, & tota illa mixtio manet vndequaque benedicta; vnde fit, quod cum advenit ſecunda additio, ita denuo participat benedictionem à tota quantitate antecedenti, quæ tota iam erat benedicta.

ARTICVLVS II.

Quæſtiones aliæ circa Sacramentum Extremæ Vnctionis.

SVMMARIVM.

Opinio aliquorum, quod Chriſma eſt materia

Digitized by Google

teria huius Sacramenti, & oppoſita etiam opinio refertur. n.493.
Primam opinionem eſſe in ſpeculatione probabilem, practice autem ſubiacere damnationi. n.494.
Opinio, quod vnctio poteſt fieri in vnico ſenſu. n.495.
Refertur opinio adverſa. n.496.
Primam opinionem eſſe in ſpeculatione probabilem, & in praxi ſubire damnationem. n.499.

493. Inquiritur ſecundo, an Chriſma ſit materia huius Sacramenti tuta in praxi? Materiam remotam huius Sacramenti eſſe oleum ab Epiſcopo benedictum conſtat ex Concilio Tridentino, & Florentino. Eſt tamen aliquorum opinio, quos refert P. Caſtro Palao tom.4. tract. 26. diſp. vnic. punct. 2. num. 5., etiam Chriſma, quod ex oleo, & balſamo conficitur, eſſe poſſe materiam huius Sacramenti. Sed oppoſita opinio affirmat futurum eſſe invalidum id Sacramentum, ſi aſſumatur Chriſma pro materia eius, vt tradunt P. Valencia, Cardinalis Bellarminus, Bonacina, & Barboſa, quos refert, & ſequitur P. Caſtro Palao citatus. *Trident. Florent. Caſ. Pal. Valencia. Bellarm. Bonacin. Barboſa. Caſ. Pal.*

494. Dicendum ergo eſt, illam primam opinionem eſſe in ſpeculatione probabilem; in praxi vero ſubiacere huic damnationi: quia ſequitur opinionem minus tutam circa valorem huius Sacramenti. Cum hoc tamen ſtat, quod deſficiente prædicto oleo infirmorum debeat ſubſtitui Chriſma: nam in caſu neceſſitatis, quando non datur medium certum, aſſumendum eſt medium probabile.

495. Inquiritur tertio. An ſubiaceat huic damnationi opinio aſſerens, non requiri vnctionem quinque ſenſuum, atque adeo poſſe fieri in vnico, & in qualibet parte corporis. Ita enim videntur docere Scotus, Adrianus, Ioannes de Medina, vt refert P. Caſtro Palao tom.4. tract. 26 diſp. vnic. punct. 3. num. 4. & Doctores Lovanienſes cum ſubſcriptione Archiepiſcopi Melchinienſis, &c. Decani vniuerſitatis, & profeſſorum Theologiæ, vt refert P. Suarez tom.4. in 3. part. diſp.41, ſect. 3 fine. *Scotus. Adrian. Medina. Caſ. Pal. Lovan. Suarez.*

496. Oppoſita ſententia docet, non eſſe validum Sacramentum, aut ſaltem eſſe dubium valorem eius, niſi vngantur omnia organa quinque ſenſuum. Et ideo non poſſe aliter miniſtrari. Ita P. Suarez tom. 4. in 3. part. diſp.43. ſect. 2. num. 8. & apud ipſum D. Thomas, D. Bonauentura, Richardus, Paludanus, Maior, Supplementum, Gabrielis, & Sotus. Idem docet P. Caſtro Palao proxime citatus num. 6. & apud ipſum Enriquez, Bellarminus, Valencia, Coninck, Layman, & Bonacina. *Suarez. D. Thom. S. Bonavent. Richar. Palud. Maior. Suplem. Gabriel. Sotus. Caſ. Pal. Enriq. Bellarm. Valencia. Coninck. Laym. Bonacin.*

497. Hinc infertur, quod prima opinio, quamvis in ſpeculatione ſit probabilis, in praxi tamen ſubiacet huic damnationi. Quia eſt opinio minus tuta, & verſatur circa valorem Sacramenti, exponitque illud periculo fruſtrationis. Cum hoc tamen ſtat, quod ſi moribundus iam iam acturus animam, non poteſt recipere omnes quinque vnctiones, poſſit ei miniſtrari vnica vnctio, ita vt forma mentionem faciat omnium quinque ſenſuum: quia quando non eſt medium certum, vſurpandum eſt medium probabile in caſu neceſſitatis.

ARTICVLVS III.

De Sacramento Ordinis.

SVMMARIVM.

An ad conſecrationem Epiſcopi requirantur tres Epiſcopi iure diuino? Et refertur opinio affirmans. n. 498.
Refertur opinio negans. n.499.

Digitized by Google

An hæc opinio negans ſubiaceat damnationi? n.501.

Oſtenditur, hanc opinionem negantem eſſe certam. n.502.

Referuntur opiniones, quæ excludunt à materia conſecrationis Epiſcopalis aliquas actiones. n. 503.

Hæ omnes opiniones in ſpeculatione ſunt probabiles; in praxi vero ſubijciuntur damnationi. n.504

An in ordine Sacro requiratur tactus phyſicus? Et referuntur duæ opiniones oppoſitæ. n.505.

Opinio negans eſt minus tuta, & in praxi ſubjicitur damnationi. n.507.

Quænam ſit materia Diaconatus? Et referuntur tres opiniones. n. 508. & ſeqq.

Quæ ex his tribus in praxi ſubijciatur damnationi? n.510.

An circa materiam Subdiaconatus ſit aliqua opinio minus tuta, n.511.

An ſi quis ſuſceperit Diaconatum, Subdiaconatum, aut Ordines minores ſecundum opinionem minus tutam, debeat iterum illos recipere ſub conditione? n. 512.

An opinio negans ſubijciatur damnationi? n.513.

Bellar. Vaſq. Bernal. Coninck Marchi. Caietan. Iſamber. Diana. Caſ.Pal. Comitol. Genuenſ. Barboſ.

498. INquiritur primo circa ordinem Epiſcopatus (qui eſt complementum Ordinis Sacerdotalis) an ſubiaceat huic damnationi opinio docens, non requiri tres Epiſcopos ad conſecrationem Epiſcopi; ſunt enim duæ opiniones oppoſitæ. Prima docet, tres Epiſcopos requiri iure Diuino, ita vt aliter facta conſecratio ſit invalida. Ita Card. Bellarminus, P. Vaſquez, P. Bernal, P. Coninck, Marchinus, Caietanus, & Iſambertus, quos refert Diana tom.12.tract.1.reſolut.28. Item P. Caſtro Palao tom.4. tract. 27. diſp. vnic.punct.14.num.13. & apud ipſum Comitolus, Marcus Antonius Genuenſis, & Barboſa.

Granad. Valencia Laym. Vgolinus Focius. Th. Sanc. Averſa. Diana. Vaſquez

499. Secunda opinio propugnat, validam eſſe conſecrationem Epiſcopi factam ab vno dumtaxat Epiſcopo cum duobus Abbatibus infulatis, vel dignitatibus, vel Canonicis, atque adeo licite fieri poſſe ſaltem ex diſpenſatione Summi Pontificis. Ita P. Granado, P. Valencia, P. Layman, Vgolinus, & Focius, P. Thomas Sanchez, & Averſa, quos refert, & ſequitur Diana tom.12.tract.1. reſol. 27. & 29. imo, & P. Vaſquez, quem alij ſequuntur, quamvis doceat iure Diuino requiri tres Epiſcopos, ſimul affirmat, poſſe ex diſpenſatione Pontificis ab vno dumtaxat fieri conſecrationem.

500. Iam vero videbitur alicui dicendum, hanc ſecundam opinionem ſubiacere huic damnationi; quia hæc ſecunda opinio, quæ dicit valere conſecrationem ab vno dumtaxat Epiſcopo factam, eſt minus tuta, & verſatur circa valorem Sacramenti.

501. Ego tamen cenſeo, non ſubiacere damnationi eam ſententiam: nam licet in ſpeculatione videatur eſſe dumtaxat probabilis; ea tamen in praxi eſt omnino certa. Nam multi Romani Pontifices conceſſerunt, quod pro neceſſitate temporum ab vno dumtaxat Epiſcopo fieret Epiſcopi conſecratio. Sanctus Gregorius Magnus indulſit Auguſtino Epiſcopo, vt ipſe ſolus conſecraret Epiſcopos in Anglia. Idem indulſit Gregorius XIII. Patriarchæ Ethiopiæ, referente P. Enriquez, & Beatus Pius V. ita conceſſit fieri apud Indos, teſte Machado, vt ego ipſe ex Caramuele retuli in 1.part.Criſ.Theol diſp.15.cap.2.art.7.num.127.& P. Enriquez lib.10.de Ordine cap. 24. teſtatur, id ipſum indultum ſæpe eſſe in India, & Japonia, & Machado tom. 2. lib.4.part.6.tract.2.document.9. num. 4. teſtatur, id privilegium conceſſum fuiſſe pro Indiarum Provincijs.

Enriq. Mach. Caram.

502. Et, vt etiam retuli ex Caramuele, electus Epiſcopus de Aſſumpta ad Prouinciam Paraguay per-

tinen-

tinente, licentiam à SS.D. N. obtinuit, vt ab vno Epiſcopo conſecraretur. Conceſſa fuit hæc licentia: ſed ante quam ad præfati electi perveniret notitiam, ille à quodam Epiſcopo, aſſiſtentibus Canonicis, fuit conſecratus. Et Sacra Congregatio die 15 Decembris anni 1657. declaravit: *Conſecrationem Epiſcopi Paraquayenſis, quantùm ſpectat ad Sacramentum, & impreſsionem characteris, fuiſſe validam, quantùm vero ſpectat ad licitam, &c.* Quam declarationem confirmavit Alexander VII. die 16. Februarij anni 1658. per litteras Apoſtolicas in forma Brevis. Ex quibus patet, iam non poſſe dubitari de certitudine huius ſententiæ, quod valet conſecratio Epiſcopi facta ab vno dumtaxat Epiſcopo ex diſpenſatione Romani Pontificis; cum Magiſter communis Eccleſiæ id ita declaraverit.

503. Inquiritur ſecundo, an opiniones, quæ excludunt à materia conſecrationis Epiſcopalis aliquas actiones, quas aliæ opiniones admittunt tamquam neceſſarias ad valorem conſecrationis Epiſcopalis, ſubiaceant huic damnationi? Et quidem Diana part. 12. tract. 1. reſolut. 12. & alijs ſex ſubſequentibus, refert ſeptem opiniones circa materiam Ordinis Epiſcopalis. Primam Iſamberti, qui requirit pro materia impoſitionem manuum trium Epiſcoporum ſuper caput Ordinandi; item vnctionem capitis, & manuum ab Epiſcopo conſecratore faciendam; item traditionem Baculi Paſtoralis, annuli, & Libri Euangeliorum. Secundam Martini Fornarij, qui requirit pro materia manuum impoſitionem, traditionem Libri Euangeliorum, & vnctionem capitis. Tertiam Franciſci Sylvij requirentis pro materia ſolam vnctionem manuum. Quartam Guillielmi Merceri aſſerentis, materiam huius conſecrationis eſſe vnctionem capitis, & manuum, & item impoſitionem manuum. Quintam Franciſci Hallier requirentis pro materia manuum impoſitionem; & traditionem Euangeliorum. Sextam quam ſequitur P. Dicaſtillo ex Bartholomæo Fumo, & D. Antonino, aſſerens materiam præfatæ conſecrationis eſſe impoſitionem manuum, & ſimul impoſitionem libri Evangeliorum ſuper cervicem, & ſcapulas electi. Septimam Bellarmini, Vaſquij, Coninck, Enriquez, Bernal, Laymani, & Petri Soto aſſerentium, totam materiam Ordinis Epiſcopalis eſſe impoſitionem manuum Epiſcopalium.

Diana. *Iſamber.* *Fornar.* *Sylvij.* *Mercer.* *Hallier.* *Dicaſtil.* *Fumo.* *D. Ant.* *Bellarm* *Vaſqu.* *Coninck* *Enriq.* *Bernal.* *Laym.* *Pet. Sot.*

504. Dicendum ergo eſt, has omnes opiniones in ſpeculatione eſſe probabiles, quia omnes optimis rationibus fulciuntur. In praxi vero ſubijci huic damnationi eas opiniones, quæ excludunt, & aſſerunt, licite excludi poſſe eas actiones, quæ probabiliter requiruntur. Cum enim conſtet in praxi ſequendam eſſe opinionem, quæ circa valorem Sacramenti tutior eſt, & re vera tutius ſit omnes eas actiones exercere, quam aliquam earum omittere; opinio, quæ docuerit, aliquam earum omitti poſſe, eſt minus tuta, atque adeo huic damnationi ſubiecta.

505. Inquiritur tertio, An opinio docens; in ordine ſacro non requiri tactum phyſicum materiæ remotæ Sacramenti, ſed ſufficere tactum moralem, huic damnationi ſubijciatur? Et quidem prima ſententia docet, non eſſe neceſſarium eum contactum phyſicum: quam propugnant B. Albertus Magnus, Armilla, Victoria, Vaſquez, Caietanus, & Layman; vt refert P. Caſtro Palao tom. 4. tract. 27. diſp. vnic. punct. 4. num. 21.

Alb. M. *Armill.* *Victor.* *Vaſquez.* *Caietan.* *Laym.*

506. Secunda opinio aſſerit, eum contactum phyſicum eſſe neceſſarium ad valorem Sacramenti. Ita P. Caſtro Palao citatus num. 22. & apud ipſum D. Thomas, Valencia, Sa, Coninck, & Bonacina.

Caſt. Pal *D. Tho.* *Valenc.* *Sa.* *Coninck* *Bonacin.*

Di-

Digitized by Google

507. Dicendum ergo eſt ad præfatam quæſtionem, primam opinionem ſpeculative ſumptam eſſe valdè probabilem; in praxi tamen ſubijci huic damnationi, quia eſt opinio minus tuta circa valorem Sacramenti. Nam ſi coram Deo vera eſt oppoſita ſententia, Sacramentum fruſtratur. Si autem adhibeatur contactus phyſicus, nihil fit contra valorem Sacramenti.

508. Inquiritur quarto, an ſit aliqua opinio circa materiam ordinationis Diaconi, quæ huic damnationi ſubijciatur? Pro quo ſupponendum eſt, eſſe triplicem opinionem circa talem materiam. Prima docet, ſolam impoſitionem manuum Epiſcopi eſſe materiam talis Sacramenti. Pro qua ſtant Durandus, & S. Bonaventura relati à P. Caſtro Palao tom. 4. tract. 27. diſp. vnic punct. 4. num. 9. *Durand.* *S. Bonavent.*

509. Secunda opinio docet, tam manuum impoſitionem, quam traditionem libri Evangeliorum eſſe materiam eius Sacramenti. Ita Hoſſius, Petrus de Soto, Card. Bellarmin. P. Enriquez, P. Coninck, & P. Layman relati ab eodem Caſtro Palao ibidem. *Hoſſius.* *Pet. Sot.* *Bellar.* *Enriq.* *Coninck* *Laym.*

510. Tertia opinio docet, ſolam traditionem Libri Evangeliorum eſſe materiam huius Ordinis. Ita P. Caſtro Palao citatus num. 10., & apud ipſum P. Vaſquez, P. Valencia, Bonacina, & eſt communis ſentētia Theologorū. Dicendum ergo eſt, primam & tertiam ſententiam in ſpeculatione eſſe probabiles; at vero ſi quoad praxim dicant eſſe licitum Diaconum Ordinari vel cum ſola impoſitione manuum, vel cum ſola traditione libri Evangeliorum, ſubijciuntur huic damnationi; quia tutius eſt pro valore Sacramenti præſtare vtrumque: nam ſi alterum deficiat, fortaſſe Sacramentum erit nullum. *Caſ. Pal.* *Vaſquez.* *Valenc.* *Bonac.*

511. Inquiritur quinto, An circa materiam Ordinationis Subdiaconi ſit aliqua opinio, quæ ſubijciatur huic damnationi? Et negative reſpondetur. Nam quamvis Uigerius relatus ab eodem Caſtro Palao num. 12. dixerit materiam Subdiaconatus eſſe traditionem libri Epiſtolarum; hæc tamen opinio ab omnibus reijcitur. Quare ſecunda ſententia omnino tenenda tamquam tutiſſima docet materiam Subdiaconatus eſſe traditionem calicis vacui cum patena vacua. Ita S. Thomas, Richardus, Paludanus, Durandus, Sotus, Maior, P. Vaſquez, P. Valencia, P. Layman, & Bonacina, quos refert, & ſequitur P. Caſtro Palao citatus num. 13. affirmans, hanc eſſe *communem ſententiam, & omnino certam.* Quare cum prima opinio reijciatur ab omnibus, hæc ſecunda manet tamquam omnino tuta. *Viger.* *S. Thom.* *Ricard.* *Palud.* *Durand.* *Soto.* *Maior.* *Vaſq.* *Valenc.* *Laym.* *Bonac.* *Caſ. Pal.*

512. Inquiritur ſexto, an ſubijciatur huic damnationi ea opinio, quam docet P. Granado 3. part. controv. 9. tract. 5. diſp. 6. Scilicet ſi ſit opinio probabilis, licet minus tuta, circa valorem Diaconatus, Subdiaconatus, & Ordinum minorum, non debere iterari ſub conditione eiuſmodi Ordinem, licet iterari debeat ſub conditione Presbyteratus collatus cum opinione minus tuta. Ratio dubitandi eſt, quia ex hac ſententia videtur inferri, licitum eſſe in illis Ordinibus, præter Presbyteratum, vti opinione minus tuta. *Granad.*

513. Sed dicendum eſt, eam opinionem non ſubijci huic damnationi. Quia P. Granado nec dicit, nec ex eius doctrina infertur, licitum eſſe vti opinione minus tuta in collatione eorum Ordinum; quin potius affirmat, peccare lethaliter eos, qui Diaconatum, Subdiacouatum, vel minores Ordines ſuſcipit ſub opinione probabili minus tuta. Solum ergo affirmat, non eſſe obligationem iterandi illos ſub conditione. Cuius rei rationem tradit P. Granado his verbis: [Quia iſti Ordines non ſunt ita neceſſarij, vt per Sacer-

cerdotalem poteſtatem ſuppleri non poſſint munera, propter quæ inſtituti ſunt, & præterea non habent annexum aliquem actum abſolute neceſſarium ad ſalutem fidelium, aut defectu cuius proveniat Eccleſiæ notabile detrimentum. Cum ergo aliunde homo ſit ordinatus iuxta probabilem opinionem, ac proinde prudenter poſſit ſibi perſuadere, Ordinem eſſe validum, non eſt cur ad illius iterationem obligetur.] Cum hoc enim bene componitur id, quod affirmat ipſe Author, ſcilicet illicitum eſſe conferre Sacramentum cum opinione minus tuta. Et cum de hoc dumtaxat loquatur propoſitio damnata, & ſententia huius authoris quoad hoc punctum ſit conformis decreto, non eſt cur ſubijciatur ei damnationi. Ex quo patet ad rationem dubitandi.

CAPVT VIII.

An ſint aliquæ opiniones minus tutæ circa valorem Sacramenti Matrimonij, quæ huic damnationi ſubijciantur?

ARTICVLVS I.

Prænotantur aliqua.

SVMMARIVM.

Damnationi ſubiacet opinio docens Matrimonium poſſe fieri cum valore ſolum probabili. n. 514.

Sed non ſubiacet, ſi inveniatur principium, quod reddat certum valorem. n. 515.

Nulla ſunt matrimonia mere probabilia. n. 516. remiſsive.

Non ſunt materia huius damnationis ea, quæ ſpectant ad matrimonium iam contractum; ſed ſolum, ea quæ ad contrahendum. n. 517.

Quid aliqui aſſerant circa intelligentiam huius damnationis? n. 518.

514. PRæmitto primo tamquam certum, ſubiacere huic damnationi opinionem, quæ docuerit, licite fieri matrimonium, quando eius valor fuerit tantum probabilis, relicta opinione tutiori, quæ negat valorem eius matrimonij; ſcilicet dum non invenitur aliud principium, neque directum, neque reflexum, ex quo reddatur omnino certus valor matrimonij. Hoc enim clariſſime infertur ex hoc decreto Innocentij XI. in damnatione primæ propoſitionis.

515. Præmitto ſecundo, ſi inuentum fuerit aliquod principium certum directum, vel reflexum, quod, non obſtante varietate opinionum oppoſitarum, reddat omnino certum valorem matrimonij, in tali caſu opinio, quæ docet, licite celebrari poſſe matrimonium, non ſubiacet huic damnationi. Quia hæc damnatio ſolum damnat doctrinam, quæ Sacramentum exponat fruſtrationi; ſi autem eſt doctrina, quæ aſtruat principium directum, vel reflexum, vnde valor Sacramenti reddatur certus, talis doctrina non exponit Sacramentum fruſtrationi.

516. Præmitto tertio, me docuiſſe in 1. part. Criſ. Theol. diſp. 19. nulla eſſe matrimonia mere probabilia, à quibus liceat recedere prætextu probabilitatis quoad alteram, vel quoad vtramque partem, affirmativam, & negativam. Quod ibi latiſſime oſtendi demonſtrans, omnia matrimonia, vel eſſe certo valida, vel certo invalida, cum aliquibus limitationibus, & explicationibus ibi traditis. Quia ex indiſſolubilitate matrimonij oritur, quod coniuges obligent omnimodè ſuam libertatem ad illud perpetuo retinendum: & cum probabilitas ex ſe-

det

det libertatem ſequendi opinionem probabilem, etiam hanc libertatem obſtringunt coniuges, quia ſe obligant ad perpetuam cohabitationem, quantum poſſunt ſe obligare. Et ſicut in quolibet contractu poteſt quis ſe obligare ad cedendum qualibet probabilitate, quæ ſibi ſuffragetur; ita de facto in Matrimonio adhoc ſe obligant coniuges propter dicta.

517. Præmitto quarto non eſſe materiam huius damnationis ea, quæ ſpectant ad matrimonium iam contractum; ſed ſolum ea, quæ ſpectant ad matrimonium contrahendum. Nam cum Decretum dicat, non eſſe licitum eligere opinionem minus tutam circa valorem, & tendat in eum finem, ne confectio Sacramenti exponatur fruſtrationi; & Matrimonium iam contractum eſt, quaſi non eſſet, & quoad hanc materiam debet ſequi normam matrimonij contrahendi.

518. Filguera in ſua lucerna in expoſitione huius primæ propoſitionis concl. 5. affirmat, [licitum eſſe ſequi opinionem probabilem, relicta tutiore, circa Sacramenti valorem, in rebus, quæ non ſunt de iure Diuino, ſed tantum Eccleſiaſtico, vt contingit in matrimonio] &c. oppoſitam partem propugnat Mag. Hozes in explicatione huius 1. propoſitionis num. 31.

ARTICVLVS II.

Dedicitur quid faciendum ſit in probabilitate facti circa valorem matrimonij?

SVMMARIVM.

In quæſtione facti ex teſtimonijs adverſis æqualibus neceſſario reſultat dubium. n. 519.

Quinque modis habere ſe poſſunt rationes probabiles in ordine ad certitudinem, probabilitatem, & dubitationem. n. 520. & ſeqq.

Cum probabilitate facti de exiſtentia impedimenti non licet contrahere. n. 522. & ſeqq.

Cum ſola probabilitate facti de carentia impedimenti non licet contrahere. n. 524.

Quando in quæſtione facti ex probabilibus adverſis reſultat purum dubium invincibile, licet contrahere; non ſic, ſi ſit vincibile. n. 525.

Qui contrahit cum dubio vincibili exponit Sacramentum fruſtrationi. n. 526.

Cum impedimentum eſt invincibiliter dubium, ſtandum eſt pro libertate. n. 527.

Non tamen ſi ſit præſumptio pro exiſtentia impedimenti. n. 528.

519. IN quæſtione facti, quando vtrimque ſunt teſtimonia, quorum quodlibet ſeorſim affert probabilitatem, non reſultare veram probabilitatem in alterutra parte contradictionis, ſed neceſſario reſultare dubium; clariſsime oſtendi in 1. part. Criſ. Theol. diſp. 6. cap. 6. & in 3. part. diſp. 55. num. 24. & diſp. 56. cap. 16 art. 1. num. 813. & ſeqq. & cap. 21. art. 2. num. 1251. & ſeqq.

520. Deinde quinque modis contingere poteſt, quod ſe habeant rationes probabiles. Primo, ita vt fundamenta, quæ ſeorſim ſunt probabilia ſimul conſiderata faciant certitudinem moralem de exiſtentia impedimenti dirimentis. Secundo, vt ſimiliter conſiderata faciant certitudinem moralem de carentia impedimenti. Et in his duobus modis nulla eſt difficultas: nam vbi certum eſt impedimentum, graviter illicitum eſt contrahere. Item vbi certa moraliter eſt carentia impedimenti, licitum eſt abſque dubio, contrahere matrimonium.

521. Tertio poteſt reſultare me-

ra probabilitas de exiſtentia impedimenti. Quarto poteſt reſultare mera probabilitas de carentia impedimenti. Quinto poteſt reſultare purum dubium ſine eo, quod mens iudicis poſſit in alterutram partem flecti, concurrentibus vtrimque æqualibus coniecturis. Exponendum ergo eſt, quid in his tribus caſibus fieri debeat in quæſtione facti.

522. Sit prima concluſio. Qui habet probabilitatem facti de impedimento dirimenti, nullam autem probabilitatem de carentia illius, non poteſt contrahere matrimonium licite. Et ratio eſt: nam iuxta hanc damnationem primæ propoſitionis in eo caſu non eligitur id, quod tutius eſt, quin imo Sacramentum exponitur fruſtrationi; nam eo ipſo quod probabile ſit, adeſſe impedimentum dirimens, probabile etiam erit, quod matrimonium erit nullum. Aliunde autem non apparet principium certum directum, aut reflexum, ex quo poſsit reddi certus valor matrimonij. Quod amplius conſtabit in ſolutione obiectionum.

523. Et confirmatur ex cap. *Inquiſitioni.* de ſent. excommunicat. vbi definit Pontifex, eum, qui habet credulitatem probabilem, & diſcretam de impedimedimento dirimenti, non poſſe petere debitum, & loquitur in caſu, in quo iam matrimonium eſt contractum. Ex quo manifeſte infertur, quod ſi quis vellet contrahere matrimonium cum ea credulitate probabili de exiſtentia impedimenti dirimentis, non autem de carentia illius, valor matrimonij nõ eſſet certus: ergo qui ſic vult contrahere matrimonium, peccat, dum vult exponere Sacramentum fruſtrationi.

524. Sit ſecunda concluſio. Qui habet meram probabilitatem facti de carentia impedimenti dirimentis, nullam autem certitudinem, graviter delinquit contrahendo matrimonium. Ratio eſt eadem. Non enim ſequitur, quod tutius eſt, & Sacramentum exponit fruſtrationi; neque in eo apparet principium aliquod, vnde reddatur certus valor Matrimonij.

525. Sit tertia concluſio. Quando in quæſtione facti ex coniecturis vtrimque probabilibus reſultat purum dubium, ſi hoc dubium eſt vincibile, non licet contrahere matrimonium, donec vincatur dubium, vt ſtet certitudo pro carentia impedimenti. Si vero reſultet purum dubium omnino invincibile, non obſtat impedimentum contrahendo matrimonio.

526. Prima pars concluſionis eſt certa. Nam ſi quis contrahat matrimonium cum eo dubio vincibili, exponit fruſtrationi Sacramentum; poteſt enim contingere, quod facta debita diligentia, clariùs, & certiùs appareat exiſtentia impedimenti dirimentis.

527. Secunda etiam pars concluſionis videtur certa. Nam dum impedimentum dirimens eſt in ſtatu puri dubij invincibilis, illud non impedire, nec dirimere, quia ſtandum eſt pro libertate, cum communi ſententia docet P. Thom. Sanch. lib. 8. de Matrim. diſp. 6. num. 18. Th. Sanc.

528. Quod ſi in tali dubio ſit præſumptio pro impedimenti exiſtentia, & nulla ſit præſumptio pro carentia impedimenti; iam iſte caſus pertinet ad primam concluſionem; quia datur probabilitas pro exiſtentia impedimenti, non autem pro carentia eius.

ARTICVLVS III.

Dari principium certum, ex quo reddatur certus valor matrimonij celebrati ſub vera probabilitate iuris.

SVM-

Digitized by Google

ſVMMARIVM.

Statuitur concluſio. n. 529.
Duplex genus opinionum. Et de quo earum loquatur concluſio. n. 530.
Sub opinione iuris recepta vt probabili redditur certus valor matrimonij. n. 531.
Et quid de cognatione ſpirituali, quando fit Baptiſmus ſine ſolemnitate, aut neceſsitate? Ibidem.
Et quid de matrimonio contracto coram Parocho, & teſtibus, quando revalidatur ſine illis? n. 532.
Non redditur certo validum matrimonium, quando in diſpenſatione conſaguinitatis tacetur copula. n. 533.
Authores, qui docent opinionem probabilem circa valorem Sacramenti non poſſe deduci ad praxim, relicta tutiori; & ſimul docent in matrimonio poſſe practicari opiniones probabiles circa valorem illius. n. 534.
Quid circa hoc cenſeat P. Suarez? n. 535.
Et quid cenſeat Diana? n. 536.
Neceſſarium eſſe oſtendere principium, vnde reddatur certus valor matrimonij contracti ſub opinione probabili. n. 538.
Chriſtus D. quemlibet contractum matrimonialem validum elevavit ad rationem Sacramenti. n. 539

529. QVarta concluſio. Quando eſt vera probabilitas iuris circa valorem matrimonij, ſaltem in iis, quæ pendent ex iure humano Eccleſiaſtico, valor Matrimonij fit omnino certus ex varijs capitibus. Dixi: *Saltem in ijs, quæ pendent ex iure humano Eccleſiaſtico.* Nam circa ea, quæ pendent ex iure Divino, & naturali, dicam poſtea.

530. Dixi, *ſub vera probabilitate:* nam, vt notavi in ſuperioribus, eſt duplex genus opinionum, quæ inter probabiles recenſeri ſolent. Primum eſt earum opinionum, quæ licet non propugnentur ab omnibus, tamen ab omnibus recipiuntur tamquam probabiles. Et eiuſdem generis ſunt illæ opiniones, quæ inferuntur evidenter ex opinionibus ſic receptis. Alterum genus opinionum eſt earum, de quarum probabilitate dubitant viri ſapientes, & illis reſiſtunt tamquam parum ſecuris: & hæ ſunt opiniones, de quibus loquitur decretum in damnatione tertiæ propoſitionis; quæ dicuntur eſſe tenuiter probabiles: & hæ ſunt, quas doctores nõ admittunt vt probabiles, dicentes, talem opinionem vel *reijciendam eſſe*, vel *non eſſe admittendam*, vel *carere fundamento*, vel *deſerendam eſſe*, aut *eſſe parum tutam*, aut *male audire apud Theologos*, & ſimilia. Hæ enim eo ipſo quod ſapientes non fidunt probabilitati earum, non ſunt in poſſeſſione probabilitatis; quinimo contra illarum probabilitatem inſurgit præſumptio, & ideo illas eſſe dubiæ probabilitatis, dicendum eſt, vt tradidi in 3. part. Criſ. Theol. tract. 4. Similiter opiniones ſunt dubiæ probabilitatis, quæ ſunt contra ſtylum curiæ; item illæ, quæ repetitis vicibus reijciuntur à Sacra Rota Romana, vel ſemper exulant à Tribunalibus Eccleſiaſticis.

531. Aſſero ergo, quando circa valorem matrimonij ſunt opiniones vere probabiles, id eſt, quæ communiter admittuntur à Doctoribus tamquam probabiles, verſanturque circa valorem contractus pendentem á iure humano; tunc Eccleſia approbat prædictum valorem, ex quo reſultat certitudo valoris matrimonij. Exempli gratia. Eſſe Patrinum in Baptiſmo eſt impedimentum dirimens propter cognationem ſpiritualem. Et ita Patrinus nequit contrahere matrimonium validum cum matre baptizati iam vidua. Eſt opinio probabilis, & communiter admiſſa tamquam probabilis, id non in-

intelligi, quando ſine ſolemnitate ſit baptiſmus ob neceſſitatem, & periculum vitæ infantis baptizandi; de quo videndus eſt P. Thom. Sanch. lib. 7. de Matrim. diſp. 62. num. 14. Aſſero ergo, eſſe certo validum Matrimonium illius Patrini initum cum matre baptizati in tali caſu neceſſitatis; quia Eccleſia tacite approbat matrimonium contractum ſub ea opinione, quæ admittitur communiter tamquam vere probabilis.

Th. Sanc.

532. Similiter eſt opinio recepta, probabilis, quæ docet, quando matrimonium contractum eſt in facie Eccleſiæ coram Parocho, & teſtibus, & poſtea advertitur impedimentum dirimens occultum, & tunc matrimonium (obtenta diſpenſatione) debet denuo contrahi, poſſe illud denuo contrahi ſine Parocho, & teſtibus. De quo videndus eſt P. Thomas Sanchez lib. 2. de Matrim. diſp. 37 num. 3. Quam opinionem aſſero tacite approbari ab Eccleſia.

Sanch. 7.

533. E contra vero (vt exemplum afferant opinionis non receptæ communiter vt probabilis, quam ideo dicendum eſt non approbari tacite ab Eccleſia) eſt opinio, quæ recenſetur ab aliquibus inter probabiles, quod vbi petitur à Romano Pontifice diſpenſatio, vt conſanguinei contrahant, tacita tamen copula, quæ prius interceſſit, diſpenſatio eſt valida, & conſequenter valet matrimonium virtute eius diſpenſationis contractum. Aſſero ergo, hanc opinionem non approbari ab Eccleſia, quia nō admittitur vt practice probabilis, & non ſolum à Doctoribus, ſed etiam ab omnibus Tribunalibus Eccleſiaſticis reijcitur; & eſt contra ſtylum Curiæ, qui habet vim legis ex cap. *Quam gravi.* de crimine falſi. Quomodo enim credemus, approbari ab Eccleſia opinionem, cui ipſa Eccleſia reſiſtit modo dicto. Quare hæc opinio, quamvis ſit ſpeculative probabilis, non licet eam ad praxim deducere, quia ex vna parte eſt opinio verſans circa valorem Sacramenti, illaque minus tuta; ex alia vero non habet tacitam approbationem Eccleſiæ, quin potius manifeſtā reſiſtentiam.

534. Quod autem matrimonium initū ſub opinione recepta tamquam probabili habeat certūm ſuum valorem, & ſine periculo fruſtrationis, docent illi omnes Doctores, qui ex vna parte propugnant, opiniones probabiles circa valorem Sacramenti non poſſe deduci ad praxim, relictis tutioribus; & ex alia docent, in matrimonio poſſe practicari opiniones vere probabiles circa valorem illius: cenſent ergo, matrimonium nōn exponi fruſtrationi per hoc, quod celebretur ſub opinione vere probabili; ſupponentes, cum illa opinione vere probabili coniungi principium certum, vnde valor Sacramenti fiat omnino certus. Hi ſunt P. Thom. Sanch. qui lib. 1. Sum. cap. 9. propugnat, non poſſe deduci ad praxim opinionem minus tutam circa valorem Sacramenti; & in libris de Matrimonio docet quam plurimas opiniones optimis fundamentis innixas, quæ verſantur circa valorem Sacramenti, quæ ex ſe præciſe non ſunt tutiores, ſupponendo, quod ex alio capite fiunt omnino tutæ, & ſub illis remanet certus matrimonij valor Et lib. 8. de Matrim. diſp. 6. num. 18. ait: *Quando res non eſſet vere dubia, ſed eſſent opiniones, quibuſdam aſſerentibus, id eſſe impedimentum, alijs vero negantibus; ſi opinio negans eſſet vere probabilis, quamvis affirmans eſſet probabilior, poſſet ille ſequens opinionem probabilem inire id matrimonium abſque aliqua diſpenſatione.* Vbi ſatis expreſſe denotat, non poſſe deduci ad praxim pro valore matrimonij opiniones qualicūque prædictas probabilitate; ſe quæ tutioris ſint ex certitudine probabilitatis.

Th-Sanc.

Sic

Digitized by Google

Suarez. 535. Sic etiam P. Suarez tom. 3. in 3. part. q. 67. art. 8. in Comment. dub. vlt. loquens de cognatione ſpirituali Patrini, ait, non contrahi in baptiſmo, qui fit in neceſſitate abſque ſolemnitate, cum hæc opinio non ſit tutior pro Sacramento Matrimonij; qui prius docuerat, in Sacramentis ſemper tutiorem eſſe eligendam circa valorem. Quod etiam notare poteris in plurimis alijs Doctoribus, qui vtrumque docent, & tutiorem eligendam circa valorem Sacramenti; & poſſe in Matrimonio practicari opiniones quaſcumque vere probabiles.

Diana. 536. Sed præcipue Diana id expreſſit circa Matrimonium, 4. part. tract. 4. reſol. 4. illis verbis. [Aliæ vero res ſunt, quarum veritas à Summo Pontifice determinata exiſtit, v. g. quod talis Confeſſarius habeat iuriſdictionem, vel non... vel quod hic, vel *talis contractus ſit Matrimonium, vel non...* Harum igitur veritas in indiviſibili non conſiſtit, ſed iuxta opinionum varietatem multiplicatur. Vnde quando opinio probabilis adeſt circa earum valorem, tunc in ædificationem Eccleſiæ Summus Pontifex *illam approbat*, & Eccleſia tacite in his caſibus præbet iuriſdictionem; alias nimis conſcientiæ grauarentur.]

537. Dices. Quod Eccleſia tacite approbet, vel eſt dumtaxat probabile, vel eſt omnino certum? Si primum dicatur, iam opinio probabilis de valore matrimonij fulcita approbatione etiam probabili, non poteſt dare valorem omnino certum Sacramento. Si vero dicatur, eſſe omnino certum, quod Eccleſia tacite approbat; opus eſt oſtendere principium, ex quo id fiat certum.

538. Reſpondeo, propter hoc argumentum, ſemper diſideraſſe me, quod Authores, qui dicunt, Eccleſiam tacite approbare in ordine ad praxim has opiniones in ijs, quæ dependent ab ipſa Eccleſia, deſignarent principium, ſive radicem, vnde certa fieret hæc Eccleſiæ approbatio. Quare in præſenti conabor oſtendere certitudinem huius veritatis de approbatione expreſſa, vel tacita contractus matrimonialis initi ſub opinione vere probabili circa ea, quæ ſunt iuris Eccleſiaſtici.

539. Et ante omnia præmittendum eſt, quod huic aſſertioni non obſtat obiectio, quod Eccleſia non habet poteſtatem immutandi materias, neque formas Sacramentorum; atque adeo non poſſe Eccleſiam immutare naturam contractus matrimonialis. Id, inquam, non obſtat: nam Chriſtus D. non decrevit, quinam contractus matrimoniales debeant eſſe validi; qui non: ſed contractus matrimoniales validos Fidelium elevavit ad rationem Sacramenti. Vnde prius debet præſupponi, contractum eſſe validum, vt dicatur induere rationem Sacramenti. Quare dum Eccleſia irritat aliquem contractum matrimonialem (qualiter irritavit Tridentinum illum, qui fit ſine Parocho, & teſtibus; & qualiter irritat eos omnes, quibus impoſuit impedimenta dirimentia) non mutat materiam, neque formam Sacramenti; quia contractus, qui præſupponitur invalidus, numquam pertinuit ad materiam, neque ad formam Sacramenti. Et qui fuerit certo validus, certum eſt, illum pertinere ad eſſentiam Sacramenti. Si ergo oſtenderimus principium certum, vnde certus fiat valor contractus initi ſecundum opinionem vere probabilem; eodem modo reddetur certus valor Sacramenti. Ad ſtatuendum ergo hoc principium aſſumemus aliqua, quæ certa admittuntur ab omnibus, & ab ipſa Eccleſia, ex quibus reſultet, non mera probabilitas, ſed certitudo pro valore matrimonij.

Digitized by Google

ARTICVLVS IV.

Prima probatio à conſuetudine Eccleſiaſtica.

SVMMARIVM.

Quomodo conſuetudo habeat vim abrogandi leges humanas certas, aut probabiles? n. 540.
Quomodo etiam interpretur leges? n. 541.
Quam antiquum ſit in Eccleſia decidere lites ſuper valore matrimonij ex opinione probabili? n. 542.
Et quomodo ſic etiam procedat Sacra Rota Romana? n. 543.
Conſuetudo deſumpta à Tribunalibus, quomodo habeat vim legis? n. 545.
Quam vſitatum ſit conſulere circa valorem matrimonij iuxta opiniones probabiles? n. 546.
An opinio recepta ab antiquo tempore vt probabilis aſsimiletur conſuetudini? n. 547.
Præferendam eſſe opinionem, pro qua ſtat conſuetudo. n. 548.
Conſuetudo deſumpta ex opinione probabili maiorem vim habet in ijs, quæ pertinent ad iuriſdictionem. n. 549.

540. SI oſtenderimus, eſſe conſuetudinem Eccleſiaſticam antiquiſſimam celebrandi contractum matrimonialem ſub opinione vere probabili de carentia impedimenti dirimentis, ſaltem iuris humani, fiet manifeſtum, talem conſuetudinem Eccleſiaſticam eſſe ſufficiens principium, ex quo maneat certus valor contractus matrimonialis. Patet iſtud aſſertum. Nam ſicut conſuetudo rationabilis, & præſcripta habet vim abrogãdi legem humanam certam, ex cap. *Cum tanto* de conſuet. Ita etiam habet vim abrogandi leges humanas dubias, aut probabiles de impedimentis dirimentibus, in quantum neceſſarium fuerit eas abrogare: id autem præſtat conſuetudo (ſi hæc datur) celebrandi matrimonium ſub opinione probabili de carentia impedimenti dirimentis ex iure humano.

541. Præterea ſicut conſuetudo interpretatur quaslibet leges, ex cap. *Cum dilectus*, de conſuetudine, illis verbis: *Conſuetudo eſt optima legum interpres*; Ita etiam hæc conſuetudo (ſi datur) interpretatur leges Eccleſiaſticas de impedimentis dirimentibus: ita vt hæ leges non habeant maiorem vim obligandi, quam vt colligitur ex ipſa conſuetudine. Ubi notandum eſt, quod late oſtendi in 2. part. Criſ. Theolog. diſp. 33. cap. 4. num. 20. & ſeqq. [Quando lata eſt lex, & de intelligentia illius dubitatur, ita ſtandum eſſe conſuetudini verſanti in materia eius legis, ac ſi lex exprimeret illam ipſam interpretationem, quam dat conſuetudo. Vnde fit, quod hæc interpretatio, quam dat conſuetudo, non eſt interpretatio coniecturalis, aut probabilis, ſed interpretatio authentica, vt pote habens vim legis, vt exprimitur clarius in l. *Nam Imperator*. ff. de legib.] ita ſcripſi eo num. 20. lex autem: *Nam imperator*. ſic decernit: *In ambiguitatibus, quæ ex legibus proficiſcuntur, conſuetudinem, aut rerum perpetuo ſimiliter iudicatarum authoritatem, vim legis obtinere debere.* Si ergo interpretatio legis, quam dat conſuetudo, habet vim legis; ita etiam hæc conſuetudo (ſi datur) de intelligentia impedimentorum dirimentium debet habere vim legis.

542. Quod autem re ipſa detur in Eccleſia hæc conſuetudo, ſic oſtenditur primo. Etenim antiquiſſimum eſt in Eccleſia, quod motis litibus ſuper valore matrimonij recurratur ad iudices Eccleſiaſticos, qui ſæ piſſime decre-

Digitized by Google

creverunt, matrimonia, ſuper quibus lis movebatur, eſſe valida; ita quidem factum eſt, & ita ſemper fiet: atqui impoſſibile eſt, quod Iudices ſemper habeant ſententias evidentes, ex quibus eliciant iudicium pro valore Matrimonij; quis enim eſt Iudex ita illuſtratus, qui pro quavis lite decidenda inveniat ſententias evidentes? Quin potius cum inveniunt opiniones probabiles pro parte affirmativa, & pro parte negativa valoris, iudicant pro valore ſecundum meliorem, & melius fundatam opinionem. Quid ergo eſt hoc, niſi conſuetudo antiquiſſima iudicandi pro valore matrimonij ex opinionibus vere probabilibus. Ergo hæc conſuetudo adiuncta opinioni probabili extrahit valorem à probabilitate ad certitudinem, eodem modo ac ſi lex adiungeretur opinioni probabili, præcipiens talem opinionem obſervari.

543. Oſtenditur ſecundo. Nam Sacra Rota Romana in deciſionibus ſuis datis pro valore matrimonij vtitur opinionibus probabilibus. Enim vero opinio multorum eſt, metum reverentialem dirimere matrimonium: tamen opinio oppoſita, & ſi ſit multò probabilior, non videtur eſſe omnino evidens, cum habeat contra ſe opinionem multorum, & gravium doctorum. Igitur Sacra Rota Romana in quadam deciſione Trullenſi Matrimonij (quam affert Diana in fine partis 11.) in iudicio contradictorio decidit pro valore matrimonij celebrati inter D. Carolum Principis Vallemontani filium primogenitum, & D. Nicoleam Henrici Lotharingiæ Ducis filiam. Ad cuius matrimonij valorem declarandum vtitur Sacra Rota ea opinione probabiliori, in §. *Etquidem.* illis verbis: *Solus metus reverentialis nulla ad effectum, de quo agitur, ſit habenda ratio, niſi ſit qualificatus minis, & verberibus, vel gravioribus circumſtātijs.* Et deindè refert Authores huius opinionis, & inter alios P. Thomam Sanchez lib. 4. diſp. 6. num. 7. In ijs autem, quæ ſemel decidit Sacra Rota, ſemper perſiſtit: & ideo ibidem citantur aliæ deciſiones eiuſdem Rotæ. Ergo conſuetudo eſt Sacræ Rotæ decidere pro valore matrimonij iuxta opiniones probabiles.

Diana. Sanchez. Rot. Rom.

544. Eadem Sacra Rota Romana in quadam deciſione Neapolitana matrimonij data die 13. Martij ann. 1651., quam affert Diana in fine partis 10., declarat validum matrimonium inter D. Ioannam Mariam de Xart, & D. Michaelem Vaex, Ducem de Caſamiſſima. Vbi pro nullitate allegabatur, quod teſtes non fuerint ſpecialiter ad eum contractum vocati, neque rogati; item quod contrahentes non fuerint á Parocho interrogati; prætereà quod Parochus invitus adfuerit matrimonio, imo & quod intermiſſo Miſſæ Sacrificio receſſerit ab altari, eo quod nollet præſtare aſſenſum tali matrimonio; circa quæ omnia non deſunt opiniones doctorum pro nullitate matrimonij: & Sacra Rota in ea deciſione ſtat pro valore matrimonij iuxta opiniones oppoſitas, quæ ſuffragantur valori eius. Et citat Authores huius partis faventis valori; & alias deciſiones eiuſdem Rotæ pro eiſdem opinionibus favorabilibus valori.

Diana.

545. Oſtenditur tertio. Quia ea lex *Nam Imperator.* proxime relata affirmat, habere vim legis non ſolum quamcumque *conſuetudinem* (ſcilicet rationabilem, & præſcriptam) ſed etiam *rerum perpetuo ſimiliter iudicatarum authoritatem*: Conſuetudo enim, quæ deſumitur á tribunalibus ſic perpetuo iudicantibus, habet firmiorem authoritatem. Cum ergo tribunalia Eccleſiaſtica conſueverint iudicare de valore matrimonij ex opinionibus vere probabilibus, dicendum eſt, eſſe conſuetudinem firmiſſimam

pro

pro valore matrimonij ex opinionibus probabilibus contracti.

546. Oſtenditur quarto. Nam ab antiquo tempore vſitatum eſt, viros ſapientes conſulere circa valorem matrimonij iuxta opiniones receptas tamquam vere probabiles: ergo negari non poteſt, eſſe talem conſuetudinem inter Fideles conſulendi circa valorem matrimonij iuxta opiniones receptas tamquam probabiles.

547. Confirmatur. Nam, vt optime obſervavit noſter Archiepiſcopus Hiſpalenſis Petrus de Tapia tom. 1. Cat. moral. lib. 1. quæſt. 8. art. 11. §. 3. nu. 9., opiniones, quæ ab antiquo tempore ſunt receptæ tamquam probabiles, aſſimilantur conſuetudini, illis verbis: *Longi temporis comprobatio* (opinionis) *aſſimilatur conſuetudini, & traditioni, quæ in moralibus eſt magni ponderis probatio.* Ergo ſaltem illæ opiniones, quæ à longo tempore ſunt receptæ tamquam probabiles circa valorem matrimonij, æquivalent conſuetudini; quia ipſo longo vſu comprobatæ induere videntur rationem conſuetudinis; cum nihil aliud ſit conſuetudo, niſi vſus longo tempore comprobatus. Tapia.

548. Confirmatur ſecundo ijs omnibus, quæ tradunt iuriſprudentes de conſuetudine in controverſijs, in quibus ſunt opiniones probabiles pro vtraque parte. Nam Cardinalis Dominicus Thuſcus tom. 2 verb. *Conſuetudo* concluſ. 911. & 912. concludit circa opiniones controverſas, eam ſequendam eſſe, pro qua ſtat conſuetudo, pro qua citat Federicum de Senis conſil. 217. verſ. *Poſt iſtas*, cuius concluſionis congerit plurima exempla. Ex quo fit, opinionem probabilem à probabilitate tranſire ad certitudinem moralem vi conſuetudinis. Sicut enim, ſi lex præcipiat, talem opinionem amplectendam eſſe iam praxis talis opinionis, tranſit á probabilitate ad certitudinem obligationis; ita ſimiliter dicendum eſt, quando conſuetudo talis eſt, vt habeat vim legis. Thuſc. Federic.

549. Hæc aſſertio de conſuetudine celebrandi matrimonia iuxta opinionem probabilem receptam vt talem, habet maiorem vim in ijs, quæ pertinent ad iurſdictionem, v.g. Parochi, & Vicarij Epiſcopi ad aſſiſtendum matrimonio; quia conſuetudo dat iuriſdictionem, vt conſtat ex ijs, quæ dixi ſupra.

ARTICVLVS V.

Secunda probatio ex reſponſione, quam dedit SS. D. Vrbanus VIII.

SVMMARIVM.

Refertur controverſia orta ex difficultatibus Matrimoniorum, quæ contrahere deberent infideles converſi ad fidem. n. 551.

Refertur conſultatio Ioannis de Lugo, qua conſuluit de his Vrbanum VIII. n. 552.

Quid Vrbanus reſponderit. n. 553.

Quomodo ex reſponſione Vrbani conſtet valorem Matrimonij eſſe certum celebrati iuxta opinionem vere probabilem. n. 554.

550. MAgna videtur eſſe confirmatio huius doctrinæ reſponſio SS. D. Vrbani VIII. pro matrimonijs Indorum Neophytorum, quam refert P. Nicolaus del Techo in Hiſtoria Paraquariæ impreſſa Leodij an. 1673. lib. 10 cap. 15, vbi ſic narrat. Techo.

551. [Guaranæ gentis primores ſolebant tot pellices alere, quot eorum libido, & authoritas á popularibus ſuis impetrabat; nec aliud erat maius capeſſendæ religionis noſtræ impedimentum, quam cum monerentur vnica vxore Chriſtianos ex lege Diui-

Diuina contentos eſſe debere. Acceſſit huic obſtaculo nimia quorumdam Sociorum religioſitas, eiuſmodi homines ad primam vxorem adigere volentium. Alij, dempto ſcrupulo, religionem Chriſtianam ineuntibus, quamcumque vellent, ex pellicibus pro vxore permittebant. Ob earum opinionum diverſitatem inde natam, quod Doctores ſcholaſtici de ea re inter ſe diſſentiant, ad ſummum legum interpretem recurſum eſt, & Ioannes de Lugo, poſt modum Cardinalis, rem totam his verbis Vrbano VIII. Pontifici Maximo expoſuit.

Sanctiſsime Pater.

552. IN Prouincia, & Regno Paraquariæ in India Occidentali maxima difficultas ſuboritur in converſione infidelium ad fidem noſtram, quando aliqui ex miniſtris volunt illos cogere ad recipiendum, & retinendum primum coniugem, quem in infidelitate habuerunt: gens quippe ex innata barbarie paſſim coniunges (ſi vere coniuges dicendi ſunt) dimittunt, non aliter, quam noſtri famulas, vel famulos: & hoc ſolum quia con ux infirmatur, nec coquere cibos poteſt, aut veſtes conſuere, vel domus curam habere, vel quia iam ſeneſcit. Imo frequenter non vnam ſolum vxorem accipiunt, ſed ſimul cum ea omnes eius filias, vel ſorores, ſi quas habet: ex quibus poſtea donat amicis aliquam, vel famulo in gratiam obſequij, quam poſtea repetit, ſi famulus diſcedat. Alijs ſola loci mutatio cauſa eſt deſerendi coniugem, ne eam ſecum ferant. Itaque plerique putant, non eſſe ſaltem communiter apud illos verum matrimonium, ſed concubinatum; atque ideo permittunt, quod coniugem baptizatum accipiant, quando ad fidem convertuntur. Alij tamen ſcrupulum habent, & cogunt eos ad repetendum primum coniugem, ex quo magna incommoda ſequuntur. Primo, quod multi hoc terrore Baptiſmum averſantur. Secundo, quod mentiuntur dicentes ſe nullum alium coniugem habuiſſe, & mala fide cum alio contrahunt. Tertio, quod fingunt ſe repetere primam vxorem, ſed re vera aliam habent, nec de prima curant. Quarto, quod frequenter difficillimum eſt primam agnoſcere, quia vix recordantur in tanta multitudine, quæ fuerit prima, & illa inventa oporret rurſum inquirere, an illa prius habuiſſet viros; & rurſum de ijs viris, an prius alias habuiſſent. His accedit, quod frequenter in ijs coniugijs non vtantur ſigno aliquo externo ſpeciali, diverſo ab eo quo concubinam ad hebdomadam, vel menſem accipiunt; quare ſæpe non invenitur ſignum externum expreſſivum conſenſus ad Matrimonium requiſiti. Vnde attenta eorum praxi, & conſuetudine, multi pij, & docti viri putant communiter, non fieri apud ipſos verum contractum Matrimonij. Cæterum ad tollendos ſcrupulos, & dubia, & ad hoc graviſſimum impedimentum auferendum illius gentis converſionis ad fidem, à Sanctitate Veſtra humiliter petitur, vt quandoquidem iuxta Doctorum virorum doctrinam Sedes Apoſtolica ex gravi cauſa poteſt aliquando Matrimonium infidelium diſſolvere, pro vt Sanctitas Veſtra declaravit in Brevi ſuo expedito die vigeſima Octobris anno 1626. & rurſus in alio ſimili die decima ſeptima Septembris anno 1627. his verbis: ***Nos attendentes huiuſmodi infidelium Matrimonia non ita cenſeri, quin neceſsitate ſuadente diſſolvi poſsint, &c.*** Et quidem in hoc graviſsimæ cauſæ ſunt, imo neceſſitas ad converſionem illorum infidelium; dignetur Sanctitas Veſtra ex benignitate Apoſtolica concedere Provinciali Societatis IESV facultatem, vt ipſe, & ij ex Societate,

Digitized by Google

quibus ipſe converſionem gentis demandaverit,& communicandum cenſuerit, poſſit,occurrente caſu, & facto examine, & manente dubio de valore prius Matrimonij in infidelitate facti, vel magna difficultate inveniendi veritatem, vel magna difficultate repetendi primum coniungem iam dimiſſum, poſſint, inquam, ad converſionem faciliorem reddendam, vel ad converſorum manutentionem in fide, & obedientia legum Eccleſiaſticarum, diſpenſare cum eiuſmodi converſis, vt poſſint poſt baptiſmum contrahere verum matrimonium in facie Eccleſiæ. Hoc enim modo Sanctitas veſtra infidelibus illis aditum ad Eccleſiam patefaciet, quem dæmon occludere conatur. Provt de Veſtræ Sanctitatis benignitate ſperare lubet, quam Deus] &c.

553. Vrbanus VIII. in dicto Sapientum virorum ſuper ea re conſulto, pronunciavit, non videri ſibi, ſpeciali ſua diſpenſatione opus eſſe, ſed vbi Doctorum ſententiæ *Vtrimque probabiles* intercederent, *ſequerentur opiniones pro conditione locorum, ac hominum Barbaris favorabiliores*, ſalva interim vtriuſque partis authoritate, ſinerent *doctis hominibus ſentiendi libertatem.* Conſtans igitur Sociorum plerorumque in his terris degentium opinio praxi confirmata fuit, horum Barbarorum Matrimonia ob rationes ſupra relatas nulla eſſe, & poſſe Barbaros ad fidem converſos quamcumque baptizatam,reiectis alijs,in coniugem ſumere. Quamquam eam ſemper adhibuere cautelam, quam rei gravitas poſtulabat.] Huc vſque P. Nicolaus del Techo in ſua Hiſtoria.

554. Ex quo Vrbani VIII reſponſo clare infertur, licitum eſſe, quod in matrimonijs contrahendis poſſint deduci ad praxim opiniones ijs barbaris favorabiliores, quæ, ſi favorabiliores ſunt, vtique ſunt minus tutæ. Manent tamen omnino tutæ ex principijs certis, quæ ſuperadduntur. Quo modo ergo hoc reſponſum Vrbani concilietur cum damnatione huius primæ propoſitionis, ex dictis, & ex dicendis facile eſt intelligere. Ex dictis quidem. Nam cum detur conſuetudo ineundi matrimonium, & iudicandi de valore illius iuxta opinionem vere probabilem, & communiter receptam vt talem, quæ conſuetudo habet vim legis, inde eſt, quod talis conſuetudo habeat vim reddendi certum valorem matrimonij.

555. Item ex conſtitutionibus Eccleſiæ cauſa matrimonij eſt favorabilis. Nam ſi dicamus, Eccleſiam favere velle matrimonijs non ſolum contractis, ſed etiam contrahendis: & ex diſpoſitione Eccleſiæ, ea impedimenta non dirimire, quando pro vtraque parte eſt vera probabilitas; id bene componitur, quod Sacramentum non exponitur fruſtrationi. Talis enim Eccleſiæ diſpoſitio faciet, contractum eſſe certo validum,& praxim omnino tutam.

ARTICVLVS VI.

Tertia probatio ex eo quod cauſa matrimonij ex diſpoſitione Eccleſiæ ſit favorabilis.

SVMMARIVM.

Cauſa matrimonij eſt favorabilis. n. 556.
Cauſa favorabilis eſt amplianda n. 557.
Cauſa favorabilis amplianda eſt ad caſus dubios. n. 558.
Etiam ad dubios poſitive. n. 559.
An opinio vnius ſingularis Doctoris prævaleat in cauſa favorabili? n. 560.
Quomodo in varietate opinionum ea, quæ favorabilis eſt, maneat certa quoad pra-

praxim. n. 591.
Quomodo valor Matrimonij maneat certus, quando contrahitur iuxta opinionem probabilem? n. 562.
Quomodo in dubio in cauſa favorabili opinio adverſa ſit reijcienda? n. 563.
Matrimonium certo validum in ratione contractus, etiam eſt certo validum in ratione Sacramenti. num. 564.
Confirmatio ex cap. final. de ſententia, & re iudicata; n. 565.

556. PRobatur tertio noſtra concluſio. Nam in Sacris Canonibus cauſa Matrimonialis eſt favorabilis. Vt patet ex cap. fin. de ſent. & re iudicat. Vbi dicitur: *Duobus Iudicibus, vt accepimus, diverſas ſententias proferentibus, ſi ex iuriſdictione ordinaria proceſſerunt, tenet pro reo, non pro Actore ſententia, niſi in cauſa favorabili, puta Matrimonio, libertate, dote ſeu teſtamento, pro ipſo* (actore) *fuerit promulgata.* Et cap. *Ex litteris* de Probat. deciditur inter probationes æquales, iudicem ſtare debere pro reo, *Præter quam in liberali cauſa.* Vbi gloſſa verb. *Liberali.* ait: *In cauſa Ma-*
Th-Sanc. *trimoniali.* Et ita docet P. Thomas
Ioã. And. Sanchez lib. 1. de Matrimon. diſp. 18.
Oſtienſ. num. 5. & apud ipſum Ioannes Andr.
Anton. Anchar. Oſtienſis, Antonius, Ancharranus,
Henric. Nevo Henricus, Alexander de Nevo, Præ-
Præpoſit. Cardin. poſitus, Cardinalis, Abbas, Alciatus,
Abbas. Angelus, Sylveſter, Tabiena, Armilla.
Alciat. Angel. Menochius, Brunellus, Alexander
Sylveſt. Carrerius, Antonius Cucus, Ungarellus, Maſchardus.
Tabiena. Armill. 557. Materiam favorabilem la-
Menoch. tiſsime interpretandam eſſe, & am-
Brunel. pliandam conſtat ex Regul. 15. de
Carrer. Cucus. Regul. Iuris in 6., vbi præſcribitur,
Ungarell. odia eſſe reſtringenda, & favores am-
Maſchar. pliandos. Et ita tradunt omnes communiter iuris interpretes, ac Theologi omnes.

558. Præterea materiam favorabilem ampliandam eſſe, & extendendam ad caſus dubios, omnes ſimiliter Theologi, & iuris interpretes affirmant. Et ratio eſt clara. Nam ad caſus certos extenditur tam materia odioſa, quam favorabilis: vnde ſi hæc ampliatur, & illa reſtringitur; id non debet eſſe in ordine ad caſus certo comprehenſos, ſed in ordine ad illos, de quibus dubitatur. De quo videndus eſt P. Thomas Sanch. lib. 8. de Ma- Th. Sanc.
trim. diſp. 2. & lib. 4. Summ. cap. 44. num. 3.

559. Non ſolum amplianda eſt materia favorabilis ad caſus dubios negative, id eſt, ad eos, qui levi, vel nullo fundamento nituntur, ſed etiam ad caſus dubios poſitive, id eſt, quorum dubium procedit ex varietate opinionum probabilium. Quod late oſtendi in 1. part. Criſ. Theolog. diſp. 17 cap. 2. vbi (in materia immunitatis Eccleſiaſticæ, quæ favorabilis eſt) plures Doctores, citatis eorum verbis, allegavi, nempe Suarium lib. 4. contra Re- Suarez.
gem Angliæ cap. 34. num. 4. & tom. 2. de Religione tract. 6. de Voto lib. 6. cap. 26. num 6. P. Thom. Sanchez lib.. Th. Sanc.
4. Summ. cap. 44. n. 3. & lib. 8. de Matrim. diſp. 2. num. 1. & lib. 4. Summ. cap. 40. n. 26. & tom. 1. Conſilior. lib. 2. cap. 4. dub. 55. n. 31. Antoninum Diana part. Diana.
6. tract. 1. reſolut. 30 fin, vbi pro eadem ſententia citat Alexandrum Sperellum, Carolum Maranta, Farinacium, Sperell. Marant.
& Giurbam. Quod etiam fuſius do- Farin.
cuit ipſe Diana part. 5. tract. 1. reſolut. Giurb.
23., vbi præter allegatos citat Ioan- Diana. Souſa.
nem Souſam, & Rotam Romanam in Rot. Rom.
vna Veneta cenſus anni 1606. & 1. Felin.
part. tract. 2. reſolut. 65., vbi pro eadem Decian.
allegat Felinum, Decianum, Honde Hondedeum.
deum, Velletum, & Mainardum. Ibi- Vellet.
dem etiam citavi Valenzuelam ad- Mainard. Valenz.
verſus Venetos part. 1. num. 43. & Tho- Thom del
mam del Bene tom. 2. cap. 16. dub. 9. Bene.
ſect. 14. num. 12. Antonium Souſam in

Digitized by Google

Oſtienſ. Ioá. And. Felin. Marth. Pelliz. Fagund. Baldel.

Bullam Cœnæ diſp.76.n. 5.,vbi citat Oſtienſem,& Andræam in cap. *Rurſus*, Qui Clerici, vel voventes, & Felinum in cap. 1.de Conſtitutionibus, & Martham de iuriſdict.4.part.centur.2. caſu 164. num.1. citavi etiam P. Pellizarium tom.2. tract. 8. cap. n. 142. & P. Fagundez lib.4.de Iuſt.cap.10.num.10 P.Baldellum tom.1.lib.5.diſp.39 n.1.

560. Quod adeo verum eſt, vt quando agitur cauſa de valore Matrimonii, quia hæc eſt favorabilis, opinio vnius ſingularis Doctoris probabili ratione innitentis, ſtans pro valore præferenda eſt ſententiæ plurimorum, niſi textu aperto, aut ratione evidenti innitantur. Ita enim docet P. Thom Sanchez lib.1.de Matrim. diſp. 18. n. 7.& apud ipſum Oſtienſis, Ioannes Andræas, Antonius, Ancharranus, Enricus, Nevo, Præpoſitus, Felinus, Decius, Barbatia, Veroius, Roſella, Antonius Cuccus, & Navarrus. Et obſervat P.Thomas Sanchez, id in vtroque foro intelligendum eſſe. Et præter citatos idem tradit P.Caſtro Palao tom. 1.tract.1.diſp.2.punct.1.,& apud ipſum Maſchardus,& Villalobos. Et hoc totum tradidi ea diſp. 17. citata cap. 5. num.41.

Th. Sanc. Oſtienſ. Ioá. And. Antoniu. Anchar. Enric. Nevo. Præpoſit. Felin. Dec. Barbat. Veroi. Roſella. Ant Gab Menoch. Cuc. Navarr. Caſt. Pal. Maſchar. Villalob.

561. Hinc fit, quod quando eſt varietas opinionum, & ſupervenit regula de favore ampliando,ita amplectenda eſt opinio, quæ favet matrimonio, immunitati, & cuicumque materiæ favorabili, vt remaneat omnino certa quoad praxim ex præfata Regula de favore ampliando: & opinio adverſa matrimonio maneat quoad praxim improbabilis. Quæ aſſertio ex dictis evidens eſt.

562. Ex dictis conſtat, dicendum eſſe, quoties Matrimonium contrahitur iuxta opinionem vere probabilem, valorem matrimonij manere certum. Etenim cauſa favorabilis certiſſime ampliatur ad caſus dubios, etiam ſi dubium procedat ex varietate opinionum, vt conſtat ex proxime dictis: ſed quando eſt opinio probabilis pro valore Matrimonij,& alia probabilis pro nullitate, eſt dubium ortum ex varietate opinionum, & matrimonium eſt cauſa favorabilis: ergo cauſa matrimonij certiſſime amplianda eſt ad caſum, in quo eſt opinio probabilis pro valore, & alia oppoſita pro nullitate. Et quid eſt, quod cauſa matrimonij certiſſime amplietur ad caſum, in quo eſt opinio pro valore, niſi quod valor maneat omnino certus. Nam cum diſpoſitio iuris faciat deciſionem certam, inde eſt,quod Regula 15. de favore ampliãdo, faciat deciſionem certam de valore matrimonij, vt pote materiæ favorabilis.

563. Confirmatur primo. In dubio iuris ex Regul.15. de favore ampliando,opinio favorabilis eſt amplectenda, & opinio oppoſita reijcienda: ſed ſi opinio adverſa eſt probabilis, non eſt reijcienda, niſi propter deciſionem certam in contrarium: ergo reſultat diſpoſitio certa contra nullitatem matrimonij, & pro valore eius.

564. Confirmatur ſecundo. Nam vbi contractus matrimonij eſt certo validus,in ratione Sacramenti eſt certo validus: ſed vbi eſt dubium iuris de impedimento dirimenti, etiam ortum ex varietate opinionum, contractus Matrimonij in ratione contractus eſt certo validus: ergo etiam in ratione Sacramenti. Probatur minor. Eſt enim inter iuriſprudentes velut axioma multis textibus confirmatum, in dubio iuris ſemper ſtandum eſſe pro valore actus. Videantur P.Thomas Sanchez lib. 3.de Matrimon.diſp.35.num. 19.& alijs in locis, & Antonius Gomez in legem 42. Tauri.num. 3. & 4. ergo in quolibet dubio iuris contractus Marimonij cenſendus eſt certo, & evidenter validus. Th. Sanc. Gomez.

565. Confirmatur tertio. Nam in cap. finali ſupra relato de ſent. &

re

re indicat. ſtatuit Pontifex, duobus iudicibus diverſas ſententias proferentibus ortas ex iuriſdictione ordinaria, tenet ſententia pro valore matrimonij. Vbi ſupponit Pontifex, ex illis duabus ſententijs non eſſe vnam evidenter iuſtam, & alteram evidenter iniquam; nam ſi tales forent non pro cauſa favorabili ſtandum eſſet; ſed pro iure evidenti. Supponit ergo Pontifex, vtramque ſententiam eſſe probabilem, & probabiliter, atque prudenter latam. Tum ſic: quamvis vtraque ſententia ſit probabilis, Pontifex decidit, præferendam eſſe eam, quæ verſatur circa valorem Matrimonij, & quamlibet materiam favorabilem: ergo ex deciſione Pontificis materia favorabilis, atque adeo valor Matrimonij, extenditur non ſolum ad cauſam vtrimque dubiam, ſed etiam ad cauſam probabilem. Vide multa alia argumenta, quæ pro hac aſſertione inſtruxi in 1. part. Criſ. Theol. diſp. 17. & diſp. 19. cap. 7.

ARTICVLVS VII.

Præoccupatur reſponſio, quæ exhiberi poteſt duplici argumento facio, & confutatur.

SVMMARIVM.

An regula de favore ampliando intelligatur ſolum de contracto, non autem de contrahendo. n. 566 & ſeqq.

Sententia data pro valore Matrimonij contracti eadem debet eſſe pro valore contrahendi ſub eiſdem circumſtantijs. n. 568.

Quam ſententiam dedit Sacra Rota pro valore Matrimonij coram Parocho invito, eamdem daret, ſi lis moveretur de contrahendo. n. 569.

Item quam dedit de valore Matrimonij contracti cum metu reverentiali, eamdem daret ante contractum. n. 570.

Reſponſio Vrbani VIII. circa Matrimonia infidelium, qui convertuntur, loquitur de contrahendis. n. 571.

Conſuetudo fert, vt iudex proferat ſententiam pro valore Matrimonij contrahendi iuxta opinionem probabilem. n. 572.

Vbi dubitatur de valore diſpenſationis ante contractum, non ſemper habet iudex opinionem evidentem. n. 573.

Vbi contractus, poſtquam factus eſt, evadit validus, in ipſo fieri eſt validus. n. 574.

Contractus, qui in fieri fuit invalidus, non eſt, vnde revalidetur, ſi ſint eædem circumſtantiæ, n. 575.

Non componuntur hæc duo, & quod matrimonium in fieri exponatur fruſtrationi, & quod iam contractum ſit certo validum. n. 576.

Impedimentum, quod non dirimit Matrimonium contractum, non dirimit contrahendum. n. 577.

Quæ dicta ſunt de impedimento dirimenti, dicenda ſunt de diſpenſatione, proportione ſervata. n, 578.

566. AD argumentum ſupra factum de conſuetudine contrahendi matrimonium ex opinione vere probabili; & ad proxime factum ex Regula de favore amplando, reſpondebit aliquis, vtroque argumento probari intentum de Matrimonio contracto, ſecus de contrahendo. Cenſura autem huius primæ propoſitionis præſcribens in Matrimonio, ſicut in cæteris Sacramentis, non eſſe vtendum opinione probabili, relicta tutiori, non habet locum in matrimonio iam contracto, ſed in contrahendo, ſive in ipſo fieri celebrationis Matrimonij.

Hæc

567. Hæc tamen reſponſio confutatur primo. Et ſupponamus, eſſe opinionem communiter receptam tamquam probabilem de nullitate talis impedimenti dirimentis; cum ſit etiam opinio probabilis oppoſita de exiſtentia talis impedimenti. Supponamus etiam, quod ſuper Matrimonio iam contracto movetur lis ex tali impedimento coram iudice Eccleſiaſtico; & quod hic cenſens probabiliorem opinionem de nullitate impedimenti declaravit Matrimonium eſſe validum.

568. Tum ſic: in intelligibile eſt, quod ſententia declaratoria valoris Matrimonii iam contracti, ſi eadem & in eiſdem circumſtantijs ferretur á iudice ante contractum, dicenda eſſet continere errorem. Non dum eædem ſunt circumſtantiæ, idem debet eſſe, iudicium de valore. Si autem non liceret iudici vti opinione illa probabili ante contractum, erraret Iudex, dum illa vteretur.

569. Quod argumentum vt dilucidius procedat, exemplis confirmandum eſt. Primo. Nam (vt ſupra retuli art. 4.) Sacra Rota in quadam Neapolitana Matrimonij declaravit, validum fuiſſe illud Matrimonium, licet Parochus ad fuerit invitus; quamvis ſit opinio aliquorum doctorum (quam refert P. Thomas Sanch. lib. 3. de Matrim. diſp. 39. num. 7.) eſſe invalidum Matrimonium, cui aſſiſtit Parochus invitus. Inquiro ergo, ſi ante Matrimonium contractum, deberet Sacra Rota decidere, an validum futurum eſſet Matrimonium, cui aſſiſteret Parochus invitus; quid reſpondere deberet? Sane cum non ſolum in ita, ſed in multis alijs deciſionibus ibidem citatis Sacra Rota deciderit, eſſe veram opinionem de valore Matrimonij coram Parocho invito, incredibile eſt, quod aliter deciderit, ante contractum. Si ergo eodem modo decideret ante contractum, id quidem provenit, ex eo quod opinio probabilis de valore ſit certa, tum ex conſuetudine, quam oſtendimus art. 4. Tum ex Regula de favore ampliando, vt diximus art. 6.

570. Secundum exemplum eſt id, quod retuli art. 4. ex Sacra Rota Romana, quæ in quadam Trullenſi Matrimonij decidit, illud Matrimonium fuiſſe validum, non obſtante quod allegabatur ex adverſo metus reverentialis in vno contrahentium. Et quamvis ſit opinio multorum (quos citat P. Thom. Sanch. lib. 4. de Matrimon. diſp. 6. à num 4.) ſufficere ſolum metum reverentialem ad annullandum matrimonium; ex oppoſita opinione Sacra Rota decidit validum. Eſt autem mihi incredibile, quod ſi ante Matrimonium contractum interrogaretur Sacra Rota, [An ſi illud Matrimonium contraheretur, evaderet validum?] reſponſura ſit aliter, ac decidit circa Matrimonium iam contractum. Quare certitudo, quæ illi opinioni probabili accreſcit circa Matrimonium contractum, tum ex regula de favore ampliando, tum etiam ex reſponſione Vrbani VIII. relata art. 5. eodem modo acreſcit illi opinioni probabili circa Matrimonium conrrahendum. *Sanch.*

571. Confutatur ſecundo. Nam reſponſio Vrbani VIII. relata artic. 5. expreſſe ſuadet, vt pro Matrimoniis infidelium, qui convertuntur ad Fidem, contrahendis, eligantur opiniones probabiles eis Matrimonijs favorabiliores: ergo is favor Matrimonij non ſolum eſt pro Matrimonijs contractis, ſed etiam pro contrahendis.

572. Confutatur tertio eadem reſponſio. Nam ante contractum Matrimonium occurrere ſolent Iudici Eccleſiaſtico graves difficultates

tates

difficultates circa valorem diſpenſationis prævie requiſitæ, aut commiſſionis diſpenſandi, quam dat Pontifex Vicario Generali Epiſcopi. Tum ſic. A valore diſpenſationis circa impedimentum dirimens pendet valor Matrimonij, ſi enim Breve Pontificium eſt ſubreptitium, Matrimonium virtute eius diſpenſationis celebratum, eſt nullum: & tamen conſuetudo recepta fert, quod ferat ſententiam Iudex Eccleſiaſticus ex opinione probabili, vt quotidie experimur: ergo datur conſuetudo, quod Iudex Eccleſiaſticus ferat ſententiam circa valorem Matrimonij ex opinione probabili.

573. Confirmatur. Eſſet enim onus intolerabile iudici Eccleſiaſtico, quod in cauſa, in qua dubitatur de valore diſpenſationis, deberet invenire ſemper ſententiam evidentem, ex cuius directione cauſam decidat; aut debeat decidere ſemper pro nullitate diſpenſationis, quantumvis pro eius valore detur opinio recepta communiter tamquam probabilis, quæ, vt ſuppono, debet eſſe probabilior iuxta damnationem ſecundæ propoſitionis factam in hoc decreto. Et fortaſſe propter hanc difficultatem impulſi ſunt iudices Eccleſiaſtici eam conſuetudinem inducere iudicandi pro valore diſpenſationum iuxta opiniones taliter probabiles.

574. Confutatur quarto. Nam qui facit contractum, qui, poſtquam factus eſt, evadit validus, in ipſo fieri facit contractum validum: ſed Matrimonium contractum iuxta opinionem vere probabilem, poſtquam contractum eſt, eſt validum, & per ſententiam iudicialem (ſaltem vltimam latam in Sacra Rota) declaratur validum; ita vt reſultet certitudo moralis de valore, vt patet in exemplis poſitis in 1. argumento: ergo in ipſo fieri facit contractum Matrimonialem validum. Conſequentia legitime infertur; & minor patet ex dictis. Maior autem conſtat ex eo, quod implicatio eſt in terminis, quod contractus in fieri non ſit validus, & poſtea reddatur validus ſine nova diſpenſatione.

575. Confirmatur primo. Nam contractus, qui in fieri fuit invalidus, nullum aliud habet principium, vnde revalidetur, ſi concurrant eædem circumſtantiæ. Loquimur enim in hypotheſi, in qua non eſt habita denuo diſpenſatio. Ergo ſi iam contractum eſt validum, etiam in ipſo fieri fuit validum.

576. Confirmatur ſecundo. Nam hæc duo incompoſſibilia ſunt, & quod coniuges contrahentes ſecundum opinionem probabiliorem, & minus tutam, exponant Sacramentum fruſtrationi, & quod Matrimonium ipſum iam contractum cenſeatur certo validum; hæc enim duo opponuntur, ſicut contingenter verum, & certum: ſed Matrimonium iam contractum iuxta eam opinionem probabiliorem cenſetur certo validum, & tale eſſe declaratur à Sacra Rota, vt in exemplis ſupra relatis: ergo cum hoc incompoſſibile eſt, quod Matrimonium in fieri, dum contrahitur ſecundum eam opinionem probabiliorem, exponatur fruſtrationi. Ommitto multas alias confirmationes, quæ efformari poſſunt iuxta regulas artis ſyllogiſticæ.

577. Confutatur quinto. Id, quod non eſt impedimentum dirimens reſpectu Matrimonij iam contracti, non poteſt eſſe impedimentum dirimens reſpectu Matrimonij contrahendi, iuxta verſiculum apud omnes celebratum, illum quidem poſtremum inter verſiculos de impedimentis, ſcilicet: *Hæc ſocianda vetant connubia, facta retractãt.* Id, quod etiam conſtat ex communi ſententia omnium Theologorũ, & iuriſprudentium: ſed ex conſtitutionibus Eccleſiæ, in quibus ſtatuitur

tuitur favores eſſe ampliandos,& cauſam Matrimonialem eſſe favorabilem, infertur, quod in dubio invincibili proveniente ex varietate opinionum circa impedimentum dirimens, ius Eccleſiaſticum aufert (ſaltem virtualiter) impedimentum illud dubium aut probabile in Matrimonio iam contracto: ergo eodem modo aufert illud in Matrimonio conrrahendo, aut in fieri;alioquin diverſa eſſent impedimenta pro Matrimonio contracto, & pro contrahendo.

578. Idem,quod diximus de varietate opinionum circa impedimentum dirimens iure Eccleſiaſtico , dicendum etiam eſt , quando adeſt varietas opinionum , vere probabilium circa valorē diſpenſationis in impedimento dirimanti certo.Quia cum Eccleſia intendat favere Matrimonio in illis, in quibus poteſt , & ea diſpenſatio pertineat ad poteſtatem Eccleſiæ, in tali dubio poſitivo invincibili eius diſpenſationis certum eſſe debet, quod favore Matrimonij ſtandum ſit pro valore diſpenſationis,maxime attenta vi conſuetudinis præſcriptæ, de qua locuti ſumus art. 3.

ARTICVLVS VIII.

Præcluditur reſponſio alterius inſtantiæ.

SVMMARIVM.

Ratio dubitandi ex titulo poſſeſſionis. n. 579.

Matrimonium ex ſola poſſeſſione non declaratur validum, ſed manutenetur. n. 580

Poſſeſſio habet locum etiam in odioſis. n. 581.

Item affert præſumptionem pro valore Matrimonij, non certitudinem. n. 582.

Poſſeſſio non eſt ſufficiens ad ferendam ſententiam in articulo proprietatis. n. 583.

579. FOrtaſſe replicabit aliquis, verum eſſe , quod eodem iudicio cenſenda ſunt Matrimonium contractū,& contrahendū,dum in contracto non attenditur denuo alia circumſtantia, ratione cuius aliter cenſetur de Matrimonio contracto , ac de contrahendo. Hæc autem circumſtantia eſt poſſeſſio, aut quaſi poſſeſſio, ex regula generali, quod in dubio melior eſt conditio poſſidentis. Vnde fit,quod cum in matrimonio contrahendo non detur ea poſſeſſio, & illa inveniatur in matrimonio iam contracto ; in dubio ſtandum ſit pro contracto, & non pro contrahendo.

580. Hæc tamen reſponſio refellitur primo. Nam ex ſola poſſeſſione matrimonium non redditur , nec declaratur validū,ſed manutenetur:atqui matrimonium celebratum iuxta opinionem probabilem á Sacra Rota declaratur validum; nempe celebratum ex ſolo metu reverentiali , aut coram Parocho invito, vt conſtat ab exemplis ſupra relatis: ergo non declaratur validum propter poſſeſſionem , ſed propter rationes ſupra ponderatas.

581. Refellitur ſecundo. Nam poſſeſſio habet locum tam in odioſis, quam in favorabilibus: ergo cum Eccleſia declarat, matrimonium eſſe favorabile; & ratione huius favoris Iudices ferunt ſententiam pro valore matrimonij , aliquod amplius concedunt matrimonio,præter ius poſſeſſionis. Sed hoc amplius non poteſt eſſe aliud, niſi quod ex regula de favore ampliando cenſeatur certo validum, & ſi celebratum iuxta opinionem vere

re probabilem: ergo ex favore, & non ex poſſeſſione cenſetur certo validum.

582. Refellitur tertio. Nam hæc quaſi poſſeſſio ſolum affert præſumptionem pro valore matrimonij, & conſequenter ſolum ſuperaddit quoddam genus probabilitatis pro valore: ſi ergo ex hac ſola probabilitate (dato, & non conceſſo) Matrimonium contractum declaratur validum; quare etiam propter probabilitatem veram opinionis, quamvis deficiat, aut non attendatur hæc præſumptio poſſeſſionis, non ſufficiet ad declarandum valorem Matrimonij in ipſo fieri, maxime accedente regula de favore ampliando, & conſuetudine præſcripta.

583. Reffellitur quarto. Nam poſſeſſio non eſt ſufficiens ad ferendam ſententiam in articulo proprietatis: at quando movetur lis circa valorem Matrimonij, movetur circa articulum proprietatis: ergo poſſeſſio non eſt ſufficiens ad ferendam ſententiam circa valorem Matrimonij. Cum ergo Sacra Rota declaret validum Matrimonium celebratum iuxta opinionem vere probabilem, non autem evidentem, vt in exemplis art. 4. propoſitis, & inde maneat moraliter certum, id Matrimonium eſſe validum, & ex ſola poſſeſſione non ſit certo validum; ſit, Matrimonium contractum non declarari validum ex ſola poſſeſſione, ſed ex alijs capitibus ſupra traditis.

ARTICVLVS IX.

An doctrina tradita intelligenda etiam ſit in dubio poſitivo circa impedimenta iure Diuino, aut naturali dirimentia? Circa quam quæſtionem præmittuntur aliqua.

SVMMARIVM.

Ratio dubitandi. n. 585.
Quid ſit dubium negativum, & quid poſitivum? n. 586.
Cum motivo probabili poteſt componi dubium, non vero cum aſſenſu probabili. n. 587.
Motivum probabile non cogit intellectum ad aſſenſum. n. 588.
Intellectus non poteſt aſſentiri obiecto propter motivum probabile, niſi accedat inclinatio voluntatis. n. 589.
Quid ſit dubium vincibile, quid invincibile? Et quid ſit dubium practicum, quid ſpeculativum? n. 590.

584. HVcuſque locuti ſumus de certitudine valoris Matrimonij in dubio poſitivo orto ex varietate opinionum circa impedimenta dirimentia iure humano. Reſtat modo eamdem quæſtionem inſtituere in caſibus, quibus in dubium ex varietate opinionum procedit circa impedimenta iure Diuino, aut naturali præſcripta.

585. Et fortaſſe videbitur alicui, eam doctrinã bene intelligi circa impedimenta inductã iure Eccleſiaſtico, circa quæ Princeps Eccleſiaſticus poteſt diſponere pro ſuo arbitrio; cæterum circa impedimenta, quæ dirimunt iure naturali, & Divino, etiam ſi ſit varietas opinionum circa illa, videtur difficile intelligere, quomodo poſſit Eccleſia diſponere?

586. Pro cuius rei claritate, præmittendum eſt primo, dubium aliud eſſe negativum, & aliud poſitivum. Dubium negativum eſt, cum nulla ratio alicuius momenti apparet ex alterutra parte contradictionis. v. g. cum dubito, an crines Adami fuerint rubri, neque pro parte affirmativa, neque pro negativa invenio rationem aſſentiendi, tunc habeo dubium negativum.

Digitized by Google

Dubium poſitivum eſt, quod oritur ex varietate opinionum probabilium vtrimque pugnantium.

587. Huic explicationi de quidditate dubij poſitivi, & negativi, quæ communis eſt Theologis, & Philoſophis, adverſatur Caramuel in Theol. fundament. num. 1888., vt retuli in 1. part. Criſ. Theolog. diſp. 6. cap. 5. qui exiſtimat, vbi adſunt rationes probabiles, non poſſe dari dubitationem, ſed ſolam probabilitatem. Quantam paſſus fuerit æquivocationem, ibi oſtendi. Etenim cum aſſenſu probabili componi non poteſt dubitatio; quia dubitatio eſt ſuſpenſio aſſenſus in vtramque partem contradictionis, aſſenſus autem, & ſuſpenſio aſſenſus non ſunt compoſſibiles. Poteſt autem dubitatio reperiri inter motiva vtrimque probabilia; quod contra Caramuelem multis demonſtrationibus oſtendi cap. 5. citat.

Caram.

588. Et modo breviter probatur ex ibi dictis. Primo. Nam motivum probabile non cogit intellectum ad aſſenſum: ergo intellectus poſitus inter motiua probabilia duplicis opinionis oppoſitæ liber, & expeditus manet ad aſſentiendũ alterutri: poteſt ergo ſuſpendere aſſenſum ad vtramque partem, atque adeo dubitare.

589. Secundo. Non poteſt intellectus aſſentiri obiecto propter motivum probabile, niſi accedat inclinatio voluntatis; vt ipſe Caramuel cum communi ſententia admittit: ergo ſi voluntas in neutram partem inclinet, non dabitur aſſenſus intellectualis; atque adeo intellectus ſuſpẽdet aſſenſum in vtramque partem: id autem eſt dubitare: ergo inter vtrumque motivum probabile poteſt dari dubitatio.

590. Deinde dubium poſitivum (ſicut & negativum) aliud eſt vincibile, quando ſcilicet eſt ſpes perveniendi ad certitudem; & aliud invincibile, quando adhibita diligentia debita non poteſt perveniri ad certitudinem. Præpterea dubium poſitivum aliud eſt practicum nempe quando dubito, an re ipſa peccabo exercens hanc actionem; aliud ſpeculativum, quando ſcilicet dubitatur de actione ſecundum ſe, v.g. an ſit licita, an illicita, non deliberando, an hic, & nunc peccabo illam exercens. Quæ omnia oportet mente retinere, vt clarius percipiantur, quæ in hoc capite differenda ſunt.

ARTICVLVS X.

Præmittitur, quid poſſit Princeps Laicus, & Eccleſiaſticus in dubio circa valorem contractus.

SVMMARIVM.

Proponitur, & explicatur quæſtio. n. 591.

Poteſt Reſpublica decernere valorem contractus, qui probabiliter cenſetur ab ipſo fuiſſe prohibitus. n. 592.

In dubio poſitivo circa ius naturale poteſt Reſpublica decernere pro valore contractus. n. 593.

In dubio invincibili de honeſtate actionis, ſi Superior imperat, ſubditus parere tenetur. n. 594.

Et id oſtenditur ex S. Auguſtino. n. 595.

Item ex S. Bernardo. n. 596.

Et ex S. Ignatio. n. 597.

Et ex communi Theologorum. n. 598.

Quando Superior præcipit, quod eſt probabiliter licitum, ſubditus parere tenetur. n. 599.

Item in dubio poſitivo. n. 600.

Quomodo ex his inferatur poſſe Rempublicam civilem decernere valorem contractuum? n. 601.

Et quomodo non ſolum id poſsit fieri per legem, ſed etiam per conſuetudinem? n. 602.

Eamdem poteſtatem habet Eccleſia cir-

tà contractum Matrimonialem. n. 603

Et quam certum ſit, habere eam poteſtatem? n.604.

In dubio poſitivo (etiam circa ius naturale) habet Eccleſia poteſtatem decernendi valorem Matrimonij. n. 605.

Nec minorem poteſtatem habet Eccleſia circa valorem contractus Matrimonialis, quam Reſpublica circa reliquos contractus. Ibidem.

Idque poſſe Eccleſiam, duplici modo explicatur. n.607. & ſeqq.

Obiectio ſolvitur. n.610.

591. PRæmittenda eſt etiam quæſtio in titulo propoſita, vt maiori cum claritate procedatur in quæſtione præcipua. Eſt ergo quæſtio præſens, An in dubio poſitivo (orto ex varietate opinionum probabilium oppoſitarum) ſpeculativo invincibili de bonitate morali contractus (qui continetur intra ſphœram ſuæ poteſtatis) poſſit Reſpublica civilis decernere valorem talis contractus? Dixi *poſitivo*; quia loquimur in præſenti de dubio orto ex varietate opinionum probabilium. Dixi *ſpeculativo*; quia cum dubio practico nemini licet operari. Et nota, dubium eſſe practicum, dum dubitatur de probabilitate opinionis, vt late tradidi in 3. part. Criſ. Theol. diſp. 56. cap. 9. art. 3. num. 598. Dixi *invincibili*; quia dum vincibile eſt, inſtat obligatio quærendi certitudinem, vt quis recte operetur.

592. Et ſi quidem varietas opinionum verſetur circa aliquam prohibitionem iuris humani, ita vt ſint opiniones oppoſitæ, quarum vna afferat, contractum eſſe invalidum ex prohibitione humana, altera vero contradicat, manifeſtum eſt, poſſe Rempublicam civilem decernere valorem talis contractus. Si enim poteſt contra certam prohibitionem humanam præcipere, cur non poterit contra probabilem?

593. Quare tota difficultas eſt, quando eſt varietas opinionum probabilium, quarum vna affirmat contractum eſſe prohibitum, ſive invalidum iure naturali; altera vero negat; an in hoc dubio poſſit Reſpublica civilis decernere valorem talis contractus. In qua quæſtione aſſero, poſſe vtique Rempublicam civilem. Et licet non inveniam expreſſum huius concluſionis ſuffragium apud Authores; ex communi tamen eorum doctrina, concluſio manifeſte probatur.

594. Etenim in dubio ſpeculativo invincibili de honeſtate actionis, ſi Superior præcipiat talem actionem, tenetur ſubditus parere: ergo in eo caſu Superior habet ius imperandi. Conſequentia eſt evidens. Nam vbi Superior non habet ius imperandi, implicat, quod ſubditus habeat debitum parendi, vt ex terminis notum eſt. Quod ſi ſubditus habet debitum parendi, implicat, quod Superior non habeat ius imperandi.

595. Antecedens cenſeo eſſe omnino certum. Tum quia Authores refragantes loquuntur de dubio practico, cum quo numquam licet operari, & ideo non refragantur noſtræ ſententiæ, quæ loquitur de dubio ſpeculativo. Tum etiam, quia hæc eſt expreſſa ſententia S. Auguſtini (vt tradi **S. Aug.** in 3. part. Criſ. Theol. diſp. 55. cap. 7. art. 3. num. 353.) lib. 22. contra Fauſtum cap. 74. & refertur cap. *Quid culpatur.* 23. quæſt. 1. vbi docet, debere ſubditum obedire, quando non eſt certum id, quod præcipitur eſſe peccatum. Ait enim: *Recte poteſt, illo iubente, bellare, ſi vice pacis ordinem ſervans; quod ſibi iubetur, vel non eſſe contra Dei præceptum certũ eſt; vel vtrum ſit, certum non eſt.* Vnde ſic fit evidens conſequentia. Subditus debet obedire, quando non eſt certum, vtrum res præcepta ſit peccatum: ſed in hoc dubio orto ex varietate opinionum probabilium, non

Digitized by Google

eſt certum, rem præceptam eſſe peccatum: ergo in tali dubio ſubditus debet obedire.

S. Bern. 596. Idem, & eiſdem terminis tradit S. Bernardus lib. de Præcep. & diſp. cap. 9. his verbis: *Quidquid vice Dei præcipit homo, quod non ſit tamen certum diſplicere Deo, haud ſecus omnino accipiendum eſt, quam ſi præcipiat Deus.* Sed in hoc dubio, non eſt certum, rem præceptam diſplicere Deo: ergo in hoc dubio non aliter accipiendum eſt, ac ſi præcipiat Deus.

Sanch. S. Bon. S. Ant. Palud. Cathuſ. Alenſis. Maior. Gabriel. Roſella. Angel. Sylveſt. Tabiena. Armill. Caietan. Victoria. Sotus. Cordub. Medina. Toletus. Bañez. Azor. Molina. Valencia Nauarr. Ledeſm. Sa. Rodrig. Perez. Sayrus. Innocēt. Ioā And. Oſtienſ. Baldus. Abbas. Nevo. Ballam. Henric. Anton. Archid. Navar. Cucus. Tapia. Covarr. Suarez. Caſ. Pal.

597. Eamdem doctrinam ſæpius tradidit S. Patriarcha noſter Ignatius in Epiſtola de virtute obedientiæ, & in Conſtitutionibus: ex quibus multos textus propoſui in 3. part. Criſ. Theol. diſp. 56. cap. 7. art. 3.

598. Et hæc eſt communis doctrina Theologorum, & iuriſprudentum, quam optime promovet P. Thomas Sanchez lib. 6. Summæ cap. 3. num. 3. & apud ipſum S. Bonauentura, S. Antoninus, Paludanus, Cathuſianus, Alenſis, Maior, Gabriel, Roſella, Angelus, Sylveſter, Tabiena, Armilla, Caietanus, Victoria, Sotus, Corduba, Medina, Toletus, Bañez, Azor, Molina, Valencia, Navarra, Petr. de Ledeſma, Sa, Rodriguez, Antonius Paez, Sayrus. Et ex iuriſprudentibus Gloſſa cap. *Delicta.* de Maiorit. & obed. & in cap. *Ad aures,* de temp. ordinand., & in cap. *Ex tenore.* de ſent. Excom. & in cap. *Quid culpatur.* 23. q. 1. & in cap. *Nervi.* diſt. 13. Item Innocentius, Ioan. Andreas, Oſtienſis, Baldus Abbas, Alex. de Nevo, Ballamera, Henricus, Antonius, Archidiaconus, Navarrus, Antonius Cucus, Tapia, & Covarrub. Idem docet P. Suarez 2. 2. tract. 3. diſp. 13. de bello ſect. 6. concl. 3. P. Caſtro-Palao tom 1. tract. 1. diſp. 2. punct. 8.

599. Argumentum autem evidens pro concluſione dupliciter poteſt efformari. Vno modo, quatenus res præcepta eſt probabiliter licita; altero modo, quatenus ex varietate opinionum res præcepta eſt in æquilibrio dubitationis. Et quidem primo modo, in 1. part. Criſ. Theol. diſp. 16. cap. 4. clariſſime oſtendi, quando Superior præcipit, quod eſt probabiliter licitum, debere ſubditum parere. Tenetur enim obedire, quando id, quod præcipit, eſt evidenter licitum: ſed quod eſt probabiliter licitum, ex dictamine reflexo eſt evidenter licitum: ergo quando eſt probabiliter licitum, tenetur ſubditus obedire. Loquimur autem de eo, quod eſt probabiliter licitum tam eſt parte præcepti, quam ex parte materiæ præceptæ; & concurrentibus cæteris conditionibus ad præceptum requiſitis. Vide hæc omnia latius diſcuſſa in eo cap 4.

600. Altero modo, ſcilicet quatenus ex varietate opinionum invicem adverſantium oritur dubitatio, an res præcepta ſit licita; deſumitur argumentum ex poſſeſſione ſuæ poteſtatis, quam habet Superior, ratione cuius habet ius imperandi, nam dubitatio ſuperveniens non poteſt eum arcere á ſua poſſeſſione. Nam in dubijs ſemper eſt melior conditio poſſidentis. Quod argumentum ſolidiſſime vrget P. Thomas Sanch. vbi ſupra, & lib. 1. Sum. cap. 10. á num. 13. *Th. Sanc.* Poteſt etiam deſumi argumentum ex altera regula, quod in dubijs tutior pars eſt eligenda. Et ideo P. Suarez vbi ſupra ita probat: *Nam in dubijs tutior pars eſt eligenda: cum autem Princeps poſſideat ius ſuum, tutius eſt illi obedire.* *Suarez.*

601. Ex quibus omnibus fit, Rempublicam civilem habere ius imperandi, quando datur dubium poſitivum ortum ex varietate opinionum vere probabilium, illud quidem ſpeculativum, & invincibile, per quod dubitatur, an actio ſit licita, an illicita, etiam ſi dubitatio procedat de iure naturali, ſcilicet in materia contenta intra ſphœram ſuæ iuriſdictionis. Cum

ergo

Digitized by Google

ergo Reſpublica eamdem poteſtatem habeat circa valorem contractuum, ac circa decernenenda reliqua, quæ expediunt vtilitati publicæ; ſit irrefragabile, in hoc dubio poſitivo poſſe decernere valorem contractuum.

602. Id autem non ſolum poteſt præſtare Reſpublica per legem, aut decretum, ſed etiam per conſuetudinem tacite approbatam. Nam ſi moribus civium introductus ſit contractus, de cuius iuſtitia ſint opiniones invicem adverſantes, vere tamen probabiles, & diuturna conſuetudine admittatur in tribunalibus tales contractus tamquam validi; ex tali conſuetudine ſunt certo validi: quia tacite approbantur à Republica.

603. Id, quod diximus de poteſtate Reipublicæ ſæcularis, dicendum etiam eſt de poteſtate Reipublicæ Eccleſiaſticæ. Nemini enim dubium eſſe poteſt, Eccleſiam habere poteſtatem circa valorem contractus Matrimonialis eodem modo, ac Reſpublica civilis habet circa valorem aliorum contractuum.

604. Quod autem Eccleſia habeat poteſtatem irritandi contractum matrimonialem inter fideles, quando ita expedit, conſtat manifeſte ex Concilio Trident. ſeſſ. 24. cap. 1. de Matrimon.; irritavit enim contractũ Matrimonialem, cui non adſunt Parochus, & duo alij teſtes. De qua Ecleſiæ poteſtate agit ſapientiſſime P. Thomas Sanch. lib. 3. de Matrim. diſp. 4.

Trident.

Th. Sanc.

605. Quod autem Eccleſia in hoc dubio poſitivo ſpeculativo invincibili (etiam ſi verſetur dubium circa ius naturale) habeat poteſtatem decernendi, validum eſſe Matrimonium, clare conſtat ex ſupra dictis. Primo etenim non habet minorem poteſtatem Ecleſia circa contractum Matrimonialem, quam Reſpublica civilis habet poteſtatem decernendi valorem contractuum, intercedente huiuſmodi dubio: ergo Eccleſia habet poteſtatem decernendi valorem contractus Matrimonialis in ſimili dubio.

606. Secundo. Nam in eiuſmodi dubio, eo ipſo, quod ſubditus parere tenetur, Superior Eccleſiaſticus habet ius imperandi, & conſequenter habet ius decernendi valorem contractuum, qui continetur intra ſphœram ſuæ iuriſdictionis, qualis eſt contractus matrimonialis. Vide hoc argumentum latius propoſitum ſupra num. 594.

607. Idque poteſt dupliciter. Primo, inſiſtendo opinioni vere probabili, quæ doceat, talem contractum eſſe iuſtum, & licitum contra opinionem adverſam etiam probabilem. Nam eo ipſo quod opinioni probabili adiungit præceptum ſuum, iam non eſt ſolum probabile, ſed omnino certum, quod adſit obligatio. Nam opinio vere probabilis facit, quod res præcepta ſit ex dictamine reflexo evidenter licita, & præceptum illi opinioni ſubiunctum facit, quod ea actio ſit obligatoria; & ſi Eccleſia decernat de valore, ſit valida.

608. Secundo. Id poteſt Eccleſia, perſiſtendo in dubio poſitivo ſpeculativo invincibili orto ex varietate opinionum adverſarum; eo modo, quo diximus in argumento ſecundo proxime facto.

609. Dices: Videtur difficile intelligere, quomodo Princeps poſſit præcipere, quod contractus ſit validus. Quod fiat hoc, vel illud, poteſt præcipere: atqui quod contractus ſit validus, quid diverſum eſt ab hoc, quod fiat hoc, vel illud.

610. Reſpondeo, imponere obligationem vtrique contrahenti ſtandi contractui pertinet ad Superiorem legitimum, vt ex terminis conſtat: hoc autem idem eſt, ac decernere, contractum, eſſe validum.

ARTI-

ARTICVLVS XI.

Reſolvitur, in dubio poſitivo circa impedimenta iure divino, & naturali dirimentia, certum eſſe valorem matrimonij ex diſpoſitione iuris Eccleſiaſtici.

SVMMARIVM.

Prima probatio ex reſponſione Vrbani VIII. n. 612.
Secunda ex eo, quod iure Eccleſiaſtico Matrimonia ſunt favorabilia, etiam in dubio iuris naturalis. n. 613.
Tertia ex conſuetudine decidendi lites de valore Matrimonij iuxta opiniones. n. 614.
Occurritur obiectioni. n. 616. & ſeqq.

611. CVm in articulo præcedenti ſtatuerimus, Eccleſiam habere poteſtatem decernendi valorem contractus Matrimonialis in tali dubio poſitivo invincibili, etiam verſante circa ius Divinum, & naturale; reſtat modo videre, an, & quomodo Eccleſia id ſtatuerit? Aſſerimuſque, id ita ab Eccleſia ſtatutum: quidquid ſit, an id ſit ſtatutum tacite, an expreſſe. Et quidem vno modo ratione dubitationis; altero modo ratione opinionis vere probabilis.

612. Probatur primo aſſertio. Nam reſponſio data ab Vrbano VIII. in conſultatione circa matrimonia Infidelium, qui converſi ad Fidem baptizantur, fuit in dubio circa impedimenta iure Divino naturali inducta; nempe an matrimonia eorum infidelium eſſent valida, an invalida; item an poſſint accipere quamlibet ex pluribus vxorem ex baptizatis cum ipſo, an primam, &c. quæ dubia verſantur, non circa ea, quæ iure humano ſtatuta ſunt, ſed circa ea, quæ iure diuino. Et tamen Vrbanus reſpondet, Matrimonia contrahenda regulari debere per opiniones probabiles favorabiliores eis barbaris hominibus: ergo etiam quando dubium verſatur circa impedimenta dirimentia ex iure naturali, & Diuino, licitum eſt vti opinione vere probabili, ex mente Vrbani VIII. Si autem Matrimonium in hoc dubio celebratum iuxta opinionem vere probabilem, non eſſet certo validum, perperam dixiſſet Pontifex, quod deberet celebrari iuxta opiniones probabiles favorabiliores; ſi enim ea matrimonia non eſſent certo valida, manerent expoſita fruſtrationi; quod autem Pontifex conſultus in re tam gravi decreverit, Matrimonia fieri, quæ remanerent expoſita fruſtrationi, nefas eſt credere.

613. Probatur ſecundo. Nam, vt conſtat ex art. 6. Eccleſia ſtatuit, Matrimonia eſſe favorabilia, atque adeo eiuſmodi favorem extendendum eſſe ad caſus dubios (ſive negative, ſive poſitive) Deinde Eccleſia id ſtatuit vniuerſaliter, & ſine diſtinctione valoris, qui pendet á iure humano, & eius, qui pendet à iure divino. Cum ergo conſtet ex articulo præcedenti, quod Eccleſia poſſit diſponere circa valorem Matrimonij, etiam quando eſt dubium invincibile de iure Divino, & ſtatuerit, quod in omni dubio iudicandum eſt pro valore Matrimonij; conſtat, id intelligendum eſſe, etiam quando dubium invincibile eſt de iure Divino. Quare ex diſpoſitione Eccleſiæ in tali dubio redditur certus valor Matrimonij.

614. Probatur tertio. Nam ex dictis

dictis art.4. eſt conſuetudo rationabilis, & præſcripta decidendi dubia, & lites de valore Matrimonij iuxta opiniones vere probabiles, & receptas; in quo nulla eſt diverſitas, ſive dubium ſit de impedimentis iure humano præſcriptis, ſive de ijs, quæ ſunt iuris Divini. Cum ergo ea conſuetudo habeat vim legis Eccleſiaſticæ, inde clare colligitur, vi eius conſuetudinis Eccleſiam ſtatuiſſe modo dicto, talia Matrimonia in eo dubio eſſe valida.

615. Dices. Quando impedimentum dirimens eſt omnino dubium, ſive dubitetur de impedimento ex iure divino, ſive ex humano, id impedimentum non attenditur; ſed licitum eſt celebrare id Matrimonium ſine periculo fruſtrationis, vt docet P. Thom. Sanch. lib. 8. de Matrim. diſp 6. num. 18. Idque provenit ex ipſa rei natura, quia impedimentum omnino dubium ex natura ſua eſt, quaſi non eſſet. Ergo fruſtra laboravimus in eo, quod Eccleſia ſic diſpoſuerit. *Sanch.*

616. Reſpondetur primo, omittendo totum id, quod contendit antecedens; id enim nihil obſtat noſtræ concluſioni. Nam quæ iure naturæ obligant, poſſunt denuo præcipi ab Eccleſia.

617. Reſpondetur ſecundo, id principium, quod impedimentum dubium non obſtat Matrimonio, habere ſuas limitationes, nempe quando in dubio facti eſt præſumptio pro vna parte, & non pro alia; & alias, quas loco cit. proponit P. Thomas Sanch. ideo recurrimus ad diſpoſitionem Eccleſiæ, quæ videtur vniuerſalior, & certior. *Th. San.*

ARTICVLVS XII.

Occurritur obiectionibus.

SVMMARIVM.

Poteſt celebrari Matrimonium iuxta opinionem probabilem minus tutam, ſi addatur circumſtantia, quæ certum reddat valorem. n. 619.

Coniuges non poſſunt recedere à Matrimonio vi opinionis probabilis de nullitate. n. 621.

Et quomodo cedant iure probabilitatis? n. 622.

An diſpenſatio conſanguinitatis, tacita circumſtantia gradus duplicati, reddat incertum valorem Matrimonij. n. 623.

Et an ſit ſufficiens opinio, quæ non eſt recepta vt probabilis? n. 624.

Quando opinio eſt dubiæ probabilitatis, eius contradictoria eſt certa quoad praxim. n. 627.

Quare improbabilitate facti de carentia impedimenti non liceat contrahere; liceat vero in probabilitate iuris. n. 629.

Et an quoad hoc ſit diſcrimen in foro interno, & externo. n. 632.

618. MAg. Hozes, qui, vt ſupra retuli, cenſet, ſubijci huic damnationi ſententiam aſſerentem, poſſe celebrari Matrimonium iuxta opinionem probabilem minus tutam, ſic obijcit primo. Hæc damnatio eſt vniuerſalis de omnibus Miniſtris Sacramentorum, ne adminiſtrent ex opinione brobabili, relicta tutiori; ſed coniunges ſunt Miniſtri huius Sacramenti: ergo non licet illis adminiſtrare Sacramentum Matrimonii iuxta opinionem probabilem, relicta tutiori. *Hozes.*

619. Reſpondeo diſtinguendo Ma-

Maiorem: ne adminiſtrent ex opinione probabili, relicta tutiori, [ſi non ſuperaddatur alia circumſtantia , quæ transferat praxim à probabilitate ad certitudinem] concedo; [ſi ſuperaddatur talis circumſtantia,] nego. Quæ diſtinctio conſtat ex dictis.

620. Obijcit ſecundo. Si contrahitur Matrimonium inter conſaguineos cum diſpenſatione , circa cuius valorem ſunt opiniones vtrimque probabiles; magna inde incommoda ſequuntur. Nam ſic poterunt ex probabilitate contrariæ opinionis recedere â Mattimonio, etiam poſt diuturnam cohabitationem. Ergo.

621. Reſpondeo negando antecedens. Nam Matrimonium celebratum iuxta opinionem probabilem eſt omnino indiſſolubile; neque in vim opinionis oppoſitæ poſſunt coniuges recedere à Matrimonio. Nam, vt latiſſime oſtendi in 1.part. Criſ. Theol. diſp.19.ex ipſa natura indiſſolubilitatis Matrimonij coniuges ita ſtricte ſe obligant ad permanendum in matrimonio, vt cedant iure probabilitatis, quo ſe poſſent tueri contra permanentiam Matrimonij. Et ratio eſt: quia ſe obligant, quantum ſtricte poſſunt: cum ergo poſſint cedere eo iure, quod dat probabilitas; vtique ita ſe obligant cedendo eo iure.

952. Itaque cum celebrant Matrimonium iuxta opinionem probabilem (alias minus tutam) ex parte coniugum manet Matrimonium omnino indiſſolubile, quia cedunt quolibet iure probabilitatis. Ex parte vero Eccleſiæ manet etiam indiſſolubile : quia Eccleſia in huius modi dubijs imponit coniugibus obligationem ſtandi contractui Matrimoniali; quod nihil aliud eſt, quam decernere eum contractum eſſe certo validum.

623. Obijcit tertio. Quidam conſanguinei in gradu conſaguinitatis duplicato obtinuerunt diſpenſationem â Romano Pontifice, tacita ea circumſtantia gradus duplicati: & cum ſit opinio probabilis aliquorum aſſerentium, eam diſpenſationem eſſe validam, & ſufficientem, neque requiri, quod explicetur ea circumſtantia gradus duplicati; tamen Vicarius Generalis, cui commiſſa eſt poteſtas diſpenſandi cum illis, noluit iudicare iuxta eam opinionem. Et viri docti cenſuerunt, recte iudicaſſe Vicarium Generalem. Sed quare cenſuerunt, recte iudicaſſe, niſi quia hæc erat opinio probabilis minus tuta, ſecundum quam ſi iudicaret, exponeretur fruſtrationi Sacramentum Matrimonij: ergo etiam in Sacramento Matrimonij non licet vti opinione probabili minus tuta, relicta tutiori.

624. Reſpondeo, doctrinam traditam de valore contractus Matrimonialis celebrati iuxta opinionem vere probabilem intelligi de opinione communiter recepta tamquam probabili; non autem de ea, quæ talis non eſt, vt expreſſe notavi art. 3. Ea autem opinio de valore diſpenſationis in impedimento conſagninitatis, tacita circumſtantia gradus duplicati , non eſt communiter recepta tamquam probabilis. Primo. Nam Sacra Rota Romana eam opinionem reijcit ſequens oppoſitam; vt patet ex eius deciſionibus noviſſimis vol.3.lib.1.deciſ. 117. num. 2. & lib. 2. deciſ.70.num.1. illa autem opinio , quam Sacra Rota Romana reijcit, non poteſt dici, eſſe communiter receptam. Imo vero iuxta legem *Nam Imperator*. ff. de legib. relatam art.4. *Rerum perpetuo ſimiliter iudicatarum authoritas vim legis obtinere debet*, quæ ſunt verba formalia eius legis.

625. Secundo, nam viri docti communiter reijciunt praxim eius opinionis, tamquam dubiæ probabiliatis: eo quod certum ſit, conſanguinitatem in gradu duplicato eſſe maiorem

iorem coniunctionem ſanguinis,quam in gradu ſimplici; & diſpenſantem in minori coniunctione,non eo ipſo diſpenſare in maiori.

626. Inſtabis. In dubio iuris fauendum eſt Matrimonio, ſiue contracto, ſiue contrahendo: ergo multo magis, quando eſt opinio favorabilis, quamvis non ſit communiter recepta. Probatur conſequentia: nam melior eſt conditio opinionis fundatæ in aliquo fundamento rationabili, quamvis non valde efficaci, quam merum dubium, deſtitutum vtrimque ratione probabili.

627. Reſpondeo, conceſſo antecedenti, negando conſequentiam. Nam vbi opinio eſt dubiæ probabilitatis,oppoſita eſt certa quoad praxim; quia certum eſt, non licere deducere ad praxim opinionem dubiæ probabilitatis,quæ non differt a dubio practico, in quo tutior pars ſemper eſt eligenda. Quando ergo opinio eſt practice certa, iam Matrimonium non verſatur in dubio, in quo illi eſt fauendum. Ad probationem conſequentiæ negatur aſſumptum, propter proxime dicta.

628. Obijcies quarto. In probabilitate facti de carentia impedimenti dirimentis non licet contrahere Matrimonium, vt dictum manet ſupra art.2.ergo neque in probabilitate iuris. Vel ſi in hac licet, cur etiam non licebit in probabilitate facti?

629. Art.2.dixi,ideo in probabilitate facti non licere,quia ibi non oſtenditur principium certum, vnde reddatur certus valor contractus Matrimonialis. Id autem explico prius exemplo, & deinde ratione. Exemplum eſt in caſu, qui frequenter occurrere ſolet, & paucis ab hinc diebus verſabatur in Tribunali D. Archiepiſcopi Hiſpalenſis. Vir quidam deferebat puellam, vt hæc acciperet ab Epiſcopo Sacramentum Confirmationis, deferebat autem eo animo,vt eſſet Patrinus puellæ. Contingit autem, vt accedente puella ad Epiſcopum, vir ille remanſerit aliquanto diſtans, ita vt illam non tenuerit. Poſtea eam puellam iam adultam ducere voluit vir ille, qui reputabatur Patrinus illius ex fama, & exiſtimatione communi. Adijt Iudicem pro facultate ducendi illam, allegans, eſſe opinionem receptam tamquam probabilem, non eſſe impedimentum dirimens, ſi is, qui dicitur Patrinus, non teneat phyſice, & realiter eum, qui baptizatur, aut confirmatur. Decrevit Iudex admittere illum ad Matrimonium, quod expectebat, ſi probaret factum, ſcilicet non tenuiſſe immediate puellam in confirmatione. Probabat factum ſemplene (quæ erat probabilitas facti) & cum non probavert plene, non data eſt ei facultas ad Matrimonium:ſed obſtrinxit illum Iudex, vt afferret diſpenſationem â Sede Apoſtolica. In quo caſu recto iudicio proceſſit Iudex.

630. Ecce in hoc caſu admittitur ad valorem certum Matrimonii opinio illa, quæ eſt communiter recepta, vt probabilis, per quam certus reddebatur valor Matrimonij, vt ſatis ſuperque probatum manet. Et tamen iudicatum eſt,& recte, non ſufficere probabilitatem facti,per quam probabile erat, non tenuiſſe phyſice in Confirmatione puellam; debebat enim eſſe certum per probationem plenam.

631. Et ratio eſt: nam conſuetudo Tribunalium admittit opiniones probabile, receptas vt tales, pro valore certo contractus Matrimonialis; non autem admittit probabilitatem facti, aut ſemiplenam probationem, quia ad id non ſe extendit conſuetudo Tribunalium. Et merito: quia cum dubitatur de contracto impedimento, vel debet conſtare Iudici illud eſſe contractum; vel materia debet reduci ad purum dubium invincibile ex vtra-

Digitized by Google

que parte: cuius ratio eſſe videtur: quia vt iudex decernat vnam partem litis, neceſſarium eſt, quod cognoſcat factum ipſum: iſti autem neceſsitati cognoſcendi correſpondet certitudo, non probabilitas.

632. Verum quidem eſt, ſi in foro interno dumtaxat hæc materia procederet, & vir ille certus eſſet, ſe non tenuiſſe phyſice puellam in confirmatione, poſſe illam ducere. Si tamen haberet ſolam probabilitatem facti, neque in foro interno poſſet: quia quoad hoc eodem modo ſe habet forum internum, & externum. Et hinc patet reſponſio ad obiectionem.

ARTICVLVS XIII.

Variæ quæſtiones diſcutiuntur circa materiam huius damnationis pro Sacramento Matrimonij.

633. QVamvis ex præfatis principijs ſatis conſtet, contractum Matrimonialem celebratum iuxta opinionem vere probabilem eſſe certo validum, & indiſſolubilem; expediens iudicavi, aliquas in particulari quæſtiones diſcutere de celebratione contractus Matrimonialis initi iuxta opinionem probabilem; tum quia oportet diſcernere, an opiniones probabiles verſantes in his quæſtionibus ſint ex ijs, quæ receptæ ſunt tan quam probabiles; tum quia oportet ſcire, an etiam indepenter á præiactis principijs, certus ſit valor eorum contractuum.

QVÆSTIO I.

An in terminis huius decreti licitum ſit contrahere Matrimonium cum ſola diſpenſatione Epiſcopi circa impedimentum dirimens in caſu neceſſitatis?

SVMMARIVM.

Quam recepta ſit inter Doctoores opinio affirmativa? n. 634.
An adverſetur damnationi huius primæ propoſitionis? Et proponitur ratio dubitandi. n. 635.
Non ſubiacet huic damnationi, & referuntur Authores. n. 636. & ſeqq.
Ex principijs proxime præiactis ſalva manet ea opinio. n. 639.
Etiam independenter ab illis ſalva manet. n. 640.
Certitudo practica eius opinionis fundatur in conſuetudine. n. 641.
Authores, qui deponunt de tali conſuetudine. n. 643. & ſeqq.
Ex Pyrrho Corrado præcipue probatur ea conſuetudo. n. 647. & ſeqq.
Certitudo eius opinionis roboratur ex vi, quam habet conſuetudo interpretandi legem. n. 650.
Item ex epikeia, & referuntur Authores illam teſtantes. n. 651. & ſeqq.
Quando iudicium omnium prudentum facit certitudinem moralem? n. 659.
Qui Authores affirment, hanc doctrinam eſſe certam in praxi. n. 660.

634. EX ijs quæ docui in 3. part. Criſ. Theol. diſp. 79. conſtat, quam recepta ſit inter Doctores opinio docens, poſſe Epiſcopum diſpenſare in impedimento dirimenti in caſu vrgentis neceſſitatis, præcipue pro bono animæ, quando ſcilicet non datur aditus ad Romanum Pontificem, vel

vel eſt periculum in mora; idque non ſolum in Matrimonio contracto, ſed etiam in contrahendo. Pro qua ſententia ſtant fere omnes Doctores Theologi, & iuriſprudentes, vt conſtat ex diſp. 79. cit. cap. 1.

635. Sed ecce argumentum, quo tota hæc doctrina videtur diſſolvi, & corruere. Etenim illicitum eſt in administratione, aut ſuſceptione Sacramenti eligere opinionem minus tutam circa valorem, relicta tutiori: ſed præfata opinio, quæ dicit, in caſu neceſſitatis licitum eſſe contrahere Matrimonium cum ſola diſpenſatione Epiſcopi, eſt opinio minus tuta, & verſatur circa valorem Sacramenti; & ſi coram Deo falſa eſt, Sacramentum fruſtratur: ergo illicitum eſt vti hac opinione; atque adeo illa quoad praxim ſubiacet huic damnationi.

636. Nihilominus tamen dicendum eſt, eam opinionem nō ſubiacere huic damnationi; ſed licite poſſe deduci ad praxim. Pro hac ſentētia citare licet eos Authores, qui ex vna parte docēt illicitum eſſe conficere Sacramentū cum opinione probabili minus tuta, & ex alia parte docēt, poſſe licite celebrari Matrimoniū in eo caſu cum ſola diſpenſatione Epiſcopi. Ita P. Suarez, qui tom 3. in 3. part. diſp. 16. ſect. 2. & diſp. 21. ſect. 4. ait, illicitum eſſe adminiſtrare Sacramentum iuxta opinionem minus tutam; lib. 6. de legib. cap. 14. num. 10. affirmat vniuerſaliter poſſe Epiſcopum diſpenſare in legibus Pontificijs in caſu vrgentis neceſſitatis; in qua vniuerſali doctrina continetur aſſertio de poteſtate Epiſcopi ad diſpenſandum in impedimentis dirimentibus in eo caſu. *Suarez.*

637. P. Vaſquez 1. 2. diſp. 63. cap. 3. docet, illicitum eſſe, confici Sacramentum iuxta opinionem minus tutam, & 1. 2. diſp. 178. cap. 2. num. 16. affirmat, poſſe Epiſcopum diſpenſare in impedimento dirimenti in eo caſu neceſſitatis; & conſequenter licite poſſe celebrari Matrimonium cum ea ſola diſpenſatione. *Vaſq.*

638. Illuſtriſſimus Petrus de Tapia tom. 1. Caten. Moral. lib. 1. quæſt. 8. art. 20. num. 2. docet, illicitum eſſe miniſtrare Sacramentum iuxta opinionem minus tutam; & lib. 4. quæſt. 20. art. 5. num. 9. & 10. affirmat, poſſe diſpenſare Epiſcopum in impedimento dirimenti in caſu vrgentis neceſſitatis. Quæ aſſertionum ſimultas communis eſt plurimis aliis Doctoribus. *Tapia.*

639. Et ſi quidem diſcurramus ex præiactis principijs, in hac ſententia de poteſtate Epiſcopi ad eos caſus vrgentiſſimæ neceſſitatis, invenietur, quidquid requiritur, vt in ea habeat locum doctrina tradita. Eſt enim certus valor contractus Matrimonialis celebratus iuxta opinionem probabilem, quando opinio eſt communiter recepta tamquam probabilis; ſic ſe habet hæc opinio, vt conſtat ex innumeris Authoribus, quos citavi in 3. part. Criſ. Theol. diſp. 79: ergo iuxta doctrinam traditam, valor contractus Matrimonialis celebrati ex directione huius opinionis, omnino certus evadit.

640. Si autem diſcurrere velimus independenter ab eis principijs præiactis, & ſolum iuxta merita eius ſententiæ de poteſtate Epiſcopi in his caſibus, probatur aſſertio. Nam hæc doctrina de poteſtate Epiſcopi ad diſpenſandum in impedimentis dirimentibus in præfato caſu neceſſitatis cenſetur moraliter certa. Nam qui attente perpenderit ea octo fundamenta, quæ in ea diſp. 79. cap. 2. propoſui, hanc moralem certitudinem plane comperiet. Quorum aliqua hic repetenda ſunt, ea ſcilicet, quæ magis eam certitudinem promovent.

641. Et primo quidem accipe hunc ſyllogiſmum: Conſuetudo dat iuriſdictionem: ſed eſt conſuetudo,

Digitized by Google

quod Epiſcopi in talibus caſibus diſpenſent: ergo in Epiſcopis datur hæc iuriſdictio ad diſpenſandum in talibus caſibus. Si præmiſſæ ſunt certæ,conſequens evadere certum neceſſe eſt; quia legitime illatum ex præmiſſis.

642. Maior tam certa eſt, quam eſt certum, ita decidi in cap. *Cum contingat.* de foro compet.& cap.*Romana* de ſent.Excomm.in 6. verbis ſupra relâtis cap. 5. art. 6.,& cap. *Romana.* de foro compet.in 6.,& cap.*Vt litigantes.* de officio Ordinarij,& cap. *Dudum.* §. *licet.* de Electione. Et gloſſa communiter recepta in dictum cap. *Cum contingat*, quæ ait: *Nota quod conſuetudo dat iuriſdictionem*, & idem repetit Gloſſa in *Romana* de ſent.Excom. in 6.

643. Minor etiam debet eſſe certa: quia cum exiſtentia conſuetudinis ſit res facti, ea plene probatur per teſtes idoneos, & omni exceptione maiores. Quod autem talis conſuetudo detur, teſtatur P. Suarez lib. 6. de leg. cap.14.num.10.,vbi agens in hoc caſu de poteſtate Epiſcopi addiſpenſandum in lege Superioris, ait: [Quibus omnibus addenda eſt *conſuetudo*, quæ eſt optima legum interpres,& ad iuriſdictionem adquirendam ſufficit.] P. Thomàs Sanch. lib.2. de Matrimon. diſp.40.num.3. agens de hoc caſu ait: [*Praxiſque ita recepit*, vt teſtantur Navarrus, & Manuel proxime citati.] & Leander à SS. Sacram. tom. 2. de Sacrament.tract.9.diſp.24.quæſt.8.ait: [Sic Navarrus in Manuali cap. 22. n. 85. dicens id *in praxi* receptum eſſe P.Caſtro Palao tom. 5. diſp. 4. punct. vltim.§.1.num.7.ait: [Præcipue cum ipſe Pontifex ignorare non poſſit, *paſſim Epiſcopos hac facultate vti.*] P.Rebellus part.2.de Iuſt. lib. 3. quæſt. 5. num.20. poſtquam citavit Authores pro hac ſententia,ait: [Idem *praxis* videtur habere; quod etiam ſi de iure communi non habeatur;efficax tamen ratio eſt rationabilis epikeia, quod non debet ſibi Papa diſpenſationem reſervare in tanto periculo animarum.] Baſilius Ponze lib.8. de Matrimon. cap.13.num. 2. cum citaſſet Gabrielem Vaſquez, & Rebellum; addit: [Qui etiam *conſuetudine* receptum eſſe teſtantur.]

Suarez. *Sanch.* *Lean. à SS.Sac.* *Navar.* *Caſ.Pal* *Rebell.* *Ponze.* *Vaſq.* *Rebell.* *Vaſq.*

644. P.Vaſquez 1.2.tom. 2. diſp. 178.cap.2.num.15. ait: [Præterea ſequitur, Principem inferiorem legislatore, non poſſe in lege lata à Supremo diſpenſatore diſpenſare. *Ex conſuetudine* tamen receptum eſſe, vt in impedimento Matrimonij, poſt contractum Matrimonium bona fide, ſi non pateat aditus ad Pontificem,vel propter pauperiem impeditus ſit, qui contraxit, diſpenſet Epiſcopus, docet Sotus lib.1.de Iuſt. q. 7.art. 3. Ante contractum vero Matrimoninm, non item; quia ante contractum non ſequerentur incommoda, quæ poſt contractum ſequentur.. alias vero poterit ex voluntate præſumpta Pontificis, ne ſequantur incommoda, & damna, quæ diximus, id facere.] Et quamvis apponat diſcrimen inter contractum, & contrahendum,non opponitur noſtræ ſententiæ, quæ aſſerit, poſſe etiam ante contractum,ſi eadem incommoda ſequantur ante contractum, quæ ſequi ſolent poſt contractum.

Sotus. *Hurt.*

645. P.Gaſpar Hurtado de Matrimon.diſp. 26. diffic. 2. num. 7. loquens de poteſtate Epiſcopi in hoc caſu, ait: [Quod iam videtur *certum* poſtquam Pontifici conſtat, id *fieri ab Epiſcopis* in dictis caſibus pro foro conſcientiæ; quia id ſua taciturnitate approbare præſumitur.] ſubiungitque, idem fieri poſſe ante contractum Matrimonium, ſi occurrat eadem neceſſitas.

646. De eadem praxi,& conſuetudine conteſtatur P. Salas diſp.20.de legib. ſect. 3.num. 27.,vt refert Bonacina diſp.1. de legib. quæſt.2. punct. 1. num.19.

Salas. *Bonac.*

Sed

Corrad. 647. Sed huius conſuetudinis teſtis inter omnes locupletiſſimus eſt Pyrhus Corradus, eo quod in libro, qui inſcribitur *Praxis diſpenſationum Apoſtolicarum*, ſolerti diligentia inveſtigavit, & tradidit omnem praxim, & & conſuetudinem circa hanc materiam diſpenſationum; quarum ſcientiam obtinuit per diuturnam experientiam, vt conſtat ex proœmio eius libri, vbi inter alia ſic ſcribit: *Ea, quæ diutina Curiæ experientia didici, profero in medium.*

648. Hic ergo Author lib. 8. cap. 4. num. 40. hanc praxim, & conſuetudinem teſtatur his verbis. [Quinimo

Sanch. ait idem Sanch. diſp. 40. poſſe Epiſcopum, non modo diſpenſare in ipſo impedimento dirimente, quando Matrimonium eſt contractum, vt nos ſupra diximus, verum etiam, ante contractum: hoc quidem ſumma ratione; quia cum in vtroque caſu, militet eadem ratio, debet eſſe eadē iuris diſpoſitio l. *Si poſtulaverit.* §. *ratio.* ff. *de adult.* l. *illud* verſ. *ſed magis.* ff. de aquil. *& vtroq; modo, fuit pluries id poſitum in praxi:*] Et poſt pauca [omnes autem DD. contrariam ſententiam mordicus defendentes, oſtendunt, eos non dum id habuiſſe in facti contingentia; ac proinde, neſcio quomodo ſe geſiſſent, ſi caſus ipſe eis eveniſſet.] Et num. 41. ſic ait: [Nec inter alia me latet, certioratum alias de hac re ab Epiſcopo Aſten. extitiſſe Cardinalem Cuſentin. Prodatarium tunc Sixti V., poſtquam idem Epiſcopus, vrgente ſibi oblata cauſa, in caſu propoſito diſpenſaverat; propterea idem Cardinalis, facto prius verbo cum Summo Pontifice, eidem Epiſcopo reſcripſit, ſibi licuiſſe ſic in huiuſmodi caſu diſpenſare, eumque prudenter egiſſe, ſtante aſſerta neceſſitate, vt ego audivi á bon. mem. Lāberto Vrſino, eximio Abbreviatore Ma-

Lamber. ioris præſidentiæ; ita etiam docet Zerol. in praxi Epiſcop. verbo, Diſpenſatio §. *Ad quintum*, qui teſtatur de communi ex Navarr. cap. 22. num. 85. Sot. 4. ſentent. diſt. 37. quæſt. vnic. art. 2. Sylv. eod. verbo §. 9. Armill. ſimili verbo, num. 19. & ait ibi idem Zerol., quod dum ille haberet hunc caſum, ita ſibi fuit ab vrbe reſponſum; ac pluries per plures Epiſcopos ita *practicatum* extitiſſe, non ignoramus.] Navar. Soto. Sylveſt. Armill. Zerola.

649. Cum ergo tot ſint Authores de ea conſuetudine conteſtantes, conſtat talem conſuetudinem eſſe plene probatam, atque adeo moraliter certā. Et cū certum ſit, quod conſuetudo det iuriſdictionem, relinquitur certum, quod Epiſcopus habet iuriſdictionem ad diſpenſandum in tali caſu vrgentiſsimæ neceſſitatis pro ſalute animarum. Vnde conſequenter fit, quod qui in tali caſu ineunt Matrimonium cum tali Epiſcopi diſpenſatione, non eligunt opinionem probabilem, relicta tutiori, ſed ſententiam moraliter certam, atque adeo non opponuntur huic Decreto Innocentij XI. Et licet verum ſit, quod aliqui ex his Authoribus conteſtantibus de tali conſuetudine loquantur de diſpenſatione poſt contractum Matrimonium; ea tamen diſpenſatio eſt ad illud contrahendum; quia quamvis tale Matrimonium dicatur contractum, revera eſt contrahendum, quia Matrimonium invalidum propter impedimentum dirimens, debet denuo contrahi, vt ſubſiſtat: & ſi eādem vrgentia neceſſitatis contingat in contrahendo, eadem eſt ratio ad diſpenſandum.

650. Secundo colligitur alio modo eadem certitudo huius poteſtatis in Epiſcopo ex conſuetudine relata. Nam in cap. *Cum dilectus.* de conſuetudin. dicitur: *Conſuetudo eſt optima legum interpres.* Et vt oſtendi in part. 2. Criſ. Theolog. diſp. 23. cap. 4. art. 1. ex hoc textu conſtat, quando lata eſt

ta eſt lex, & de intelligentia illius dubitatur, ita ſtandum eſſe conſuetudini verſanti in materia eius legis, ac ſi lex exprimeret illam ipſam interpretationem, quam dat conſuetudo. Vnde fit, quod hæc interpretatio, quam dat conſuetudo, non eſt interpretatio, coniecturalis, & probabilis; ſed interpretatio authentica, vt pote habens vim legis, vt exprimitur clarius in leg. *Nam Imperator.* ff. de legib., vbi dicitur, quod in ambiguitatibus, quæ ex legibus proficiſcuntur, conſuetudo vim legis obtinere debet. Cum ergo certo conſtet de tali conſuetudine, dicendum eſt, eam eſſe optimam interpretem legis Pontificiæ reſervantis ſibi diſpenſationem impedimenti dirimentis; atque adeo præfatam conſuetudinem habere vim legis. Et cum lex faciat certitudinem obligationis, aut poteſtatis conceſſæ, eamdem vim habere debet præfata conſuetudo.

651. Tertio eadem certitudo huius ſententiæ conſtat ex eo, quod illa fundatur in epikeia, vt oſtendi in 3. part. Criſ. Theol. diſp. 79. cap. 2. num. 14. & ſeqq. Et quidem epikeia eſt legitima, quando certum moraliter eſt, non eſſe intentionem Superioris comprehendere ſub lege ſua aliquem caſum, vt docent S. Thomas, Caietanus, P. Suarez, P. Vaſquez, Illuſtriſsimus Tapia, & communiter Theologi, quos retuli ibidem num. 15. At qui Authores communiter tamquam certum ſupponunt, non eſſe intentionis Summi Pontificis reſervare diſpenſationem impedimenti dirimentis in extrema neceſſitate animarum. Et ideo P. Suarez lib. 6 de legib. cap. 14. num. 10. ait: [Addendum eſt, etiam intelligi hanc poteſtatem conceſſam in caſibus extraordinarijs, quando neceſſitas re vera magna eſt, & eſt periculum in mora, vel impotentia adeundi Pontificem: tunc enim ex rationabili interpretatione voluntatis Pontificis cenſetur Epiſcopus habere poteſtatem diſpenſandi.] Et immediate citat pro hoc dicto quam plures Doctores, imo & Rotam deciſ. 262. in noviſſ.

S. Tho. Caiet. Suarez Vaſq. Tapia. Suarez

652. P. Thomas Sanchez lib. 2. de Matrim. diſp. 40. num. 3. ait: [Reſervatio hæc fit ob charitatem, bonamque Reipublicæ gubernationem: eſſet autem contra charitatem, & ſuavem Eccleſiæ gubernationem in caſu tantæ neceſſitatis, quando aliter ſcandala, & peccata vitari non poſſunt, manerentque homines remedio deſtituti, reſervationem intelligi: ergo in eo caſu intelligenda non eſt. *Sanch.*

653. P. Ægidius de Coninck de Matrim. diſp. 33. dub. 3. num. 32. ait: [Incredibile eſt, Pontificem hanc diſpenſationem velle in tali caſu ſibi reſervari cum graviſſimo animarum periculo. Et confirmatur: quia cum multi celebres Doctores hoc teneant, ac publice in lectionibus, ac libris editis doceant, ita vt omnino incredibile ſit, Pontificem hoc latere, merito præſummitur, tacite id approbare.] Et nota eam vocem *incredibile*, quæ certitudinem importat. *Coninc.*

654. Illuſtriſſimus Tapia tom. 1. Caten. Moral. lib. 4. de legib. quæſt. 20. art. 5. num. 9. loquens de hoc caſu ait: [Tunc Epiſcopus poteſt diſpenſare in lege Pontificis: quia id exigit æquitas iuris, bonum commune, & prudens regimen.] *Tapia.*

655. Bonacina de Matrimon. quæſt. 3. punct. 15. num. 4. ait loquens de hoc caſu neceſſitatis. [Ratio eſt, quia non eſt credibile Summum Pontificem velle reſervare ſibi diſpenſationem in caſu tantæ neceſſitatis, & cum tanto periculo animarum.] Et nota id verbum, *Non eſt credibile*, id eſt, credi nequit, ſeu pro certo haberi, quinimo inter incredibilia in gubernatione Summi Paſtoris æſtimandum. Quod pluſquam *Bonaci.*

pro-

Digitized by Google

Caſ.Pal. probabilitatem importat.

656. P. Caſtro Palao vbi ſupra huius concluſionis rationem reddit ſic: [Quia cum hæc facultas diſpenſandi animarum bono maxime expediat, non eſt veroſimile, Epiſcopis denegatam eſſe a Pontifice.] Notandum eſt id verbum: *Non eſt veroſimile*, per quod excluditur probabilitas oppoſiti iudicij; atque adeo firmatur certitudo.

Rebell. 657. Et P. Rebellus verbis ſupra relatus expreſſe agnoſcit fundamentum huius poteſtatis Epiſcopi eſſe epikeiam. Hæc autem importat certitudinem, vt conſtat ex dictis.

Barboſ. 658. Auguſtinus Barboſa vbi ſupra ait. [quia non eſt credibile, Summum Pontificem velle reſervare ſibi diſpenſationem in caſu tantæ neceſſitatis, & cum tanto periculo animarum.] Et notandum eſt id verbum: *Non eſt credibile*, eodem modo, ac ſupra. Quo eodem modo plures alij authores loquuntur.

659. Et confirmatur hoc argumentum eodem tenore, quo illud confirmavi in diſp. 79. citata n. 16. Et enim recte cenſere, an hæc ſit intentio Legiſlatoris, an alia, maxime pendet à iudicio prudentum. Conſtat autem ex 1. part. Criſ. Theol. diſp. 12. in ijs, quæ omnino pēdent â iudicio prudentum, iudicium omnium, aut fere omnium prudentum facere certitudinem moralem. Cum ergo ſit ſententia fere omnium doctorum, non eſſe intentionem Pontificis, reſervare vni ſibi poteſtatem diſpenſandi in illis caſibus vrgentis neceſsitatis, idque maxime pendeat a iudicio prudentum; cenſendum eſt certum moraliter, quod non ſit intentio Pontificis illam ſibi ſic reſervare pro illis caſibus. Ex quibus omnibus conſtat, hunc eſſe caſum Epikeiæ, quæ certitudinem importat, vt conſtat ex dictis. Legat, qui velit, ea octo fundamenta, quæ propoſui pro hac aſſertione in ea diſp. 79. citata. Nam omnibus illis perpenſis non poterit non invenire certitudinem moralem, quam affirmamus.

660. Et ideo multi Doctores eam doctrinam eſſe certam expreſſerunt. Nam P. Gaſpar Hurtado verbis ſupra relatis ait: *Quod iam videtur certum*, &c. Et Rebellus ſupra citatus dicit, id poſſe Epiſcopos per epikeiam, quæ vt conſtat ex dictis certitudinem importat. Et Baſilius Ponze ſupra relatus, cum retuliſſet opinionem Nicolai Garcia aſſerentis, non poſſe diſpenſare Epiſcopum, niſi neceſſitas ſit publica, ſubiungit: [ſed errat valde: vt conſtat ex his, quæ dixi ſupra.] Neque enim poteſt affirmare, oppoſitam opinionem eſſe errorem, niſi cenſendo ſuam ſententiam eſſe certam. Hurt. Rebell. Pontius Garcia.

661. Ex quibus omnibus conſtat, doctrinam hanc in praxi non ſubiacere huic damnationi, quia qui hanc ſententiam deducit ad praxim, non eligit opinionem minus tutam circa valorem Sacramenti, ſed ſententiam omnino tutam, & moraliter certam.

QVÆSTIO II.

An ſubijciatur huic damnationi opinio aſſerens, Matrimonium invalidum poſſe revalidari ſine Parocho, & teſtibus.

SVMMARIVM.

Opinio negans tutior. n. 663.
Opinio affirmans, quæ videtur minus tuta. n. 664.
Hæc opinio affirmans, non ſubijcitur damnationi; quia à principijs intrinſecis certa eſt, & in praxi tuta. n. 665.
Ex ratione finali Decreti Tridentini ea eſt tuta. n. 666.

Item

Item ex declaratione Pij V., & Sacræ Congregationis, & praxi Sacræ Pænitentiariæ. n.667. & ſeqq.

662. HAnc quæſtionem optime tractat P. Thomàs Sanchez lib. 2. de Matrim. diſp. 36. Et illam quidem procedere circa valorem Sacramenti Matrimonij, certum eſt ex Concil Trident. ſeſſ. 24. cap. 1. de Reformat. Matrim. declarante, irritum eſſe huiuſmodi contractum celebratum abſque Parocho, & teſtibus.

Sanch. Gutier. Palac. Matiē. Perez. Ledeſ. V.Cruz.

663. Prima ergo ſententia, quæ dici poteſt tutior, propugnat, Matrimonium coram Parocho, & teſtibus celebratum, ſi inveniatur poſtea eſſe nullum, habita diſpenſatione, celebrandum iterum eſſe coram Parocho, & teſtibus, etiam ſi impedimentum ſit omnino occultum, ita vt ſine illis remaneat invalidum. Ita apud P. Thomam Sanchez citatum tenent Gutierrez, Palacios, Matienzo, Perez, Bartholomæus de Ledeſma, & Vera-Cruz.

Sanch. Navar. Enriq. Pedraz. Cucus. Palac. Ledeſ. Lopez. Rodrig. Capua. Philiar. Vega.

664. Secunda ſententia e regione oppoſita (quæ videtur eſſe minus tuta) docet, ſi poſt contractum Matrimonium coram Parocho, & teſtibus, inveniatur eſſe nullum, propter impedimentum dirimens omnino occultum, & ſine periculo publicitatis, poſſe revalidari ſolo mutuo conſenſu, & ſine Parocho, & teſtibus. Ita apud ipſum Thomam Sanchez, Nauarrus, Enriquez, Pedraza, Cucus, Palacios (qui videtur ſibi contrarius) Petrus de Ledeſma, Ludovicus Lopez, Emmanuel Rodriguez, Capua, Philiarcus & Vega. Cum ergo hæc ſecunda ſententia videatur eſſe minus tuta, & procedat circa valorem Sacramenti, ſubijci videtur huic damnationi.

665. Sed dicendum eſt, illam non ſubijci. Et quidem iuxta doctrinam traditam art. 3. & ſeqq. id conſtat. Addo tamen, concluſionem eſſe veram independenter ab ea doctrina. Ratio eſt: quia quamvis ſint aliqui Authores pro parte oppoſita; adhuc iſta ſecunda ſententia eſt certa à principijs intrinſecis; atque adeo non eſt minus tuta, ſed omnino tuta, & reddens contractum, & Sacramentum certo validum.

Sanch.

666. Primo. Nam ex ipſo textu Tridentini conſtat, non eſſe intentionem illius, comprehendere hunc caſum. Circa quod audiendus eſt P. Thomas Sanchez ibidem num. 3. [Ratio finalis Decreti Tridentini ſeſſ. 24. de Matrimon. cap. 1. ſtatuentis, vt matrimonium coram Parocho, & teſtibus celebretur, ea fuit, vt conſtat ex eius proœmio, vt vitentur gravia peccata ex clandeſtinis nuptijs conſurgentia, maxime eorum, qui clam cum vna contrahunt, eaque relicta, aliud publicum Matrimonium ineunt, cui malo nequibat Eccleſia mederi, cum ipſi de priore Matrimonio minime conſtaret. Sed hæc ratio non ſe extendit adhunc caſum, cum prius Matrimonium invalidum, in foro Eccleſiæ validum, & publicum fuerit (eius enim nullitas, & impedimentum occulta ſunt) & ſub inde ſi aliud Matrimonium inire vellent, impedirentur ab Eccleſia credente, Matrimonium illud publicum validum fuiſſe: ergo decretum Tridẽntini numquam hunc caſum comprehendit.] Cuius ſyllogiſmi omnes tres propoſitiones ſunt certæ. Nam maior conſtat ex proœmio Decreti; & minor ex ipſa comprehenſione terminorum; & conſequentia obligat. Videantur alia fundamenta apud præfatum P. Thomam Sanchez; quæ omnia moralem certitudinem important á principijs intrinſecis.

Navar. Enriq.

667. Secundo. Quia, vt refert Navarrus ibidem citatus, Pius V. declaravit, ita eſſe practicandum; & Sacram Pœnitentiariam ea declaratione frequenter vti. Et P. Enriquez lib.

Digitized by Google

lib.11 de Matrim cap. 3. num. 6. & in Commentar.litt. L. refert, idem cenſuiſſe conſultos Epiſcopos, Covarrubias, Guerrero,& Blanco, qui interfuere Tridentino. Et Petrus de Ledeſma de Matrimon.quæſt.45.art.5. dub. penult. affirmat ſic declaraſſe Cardinales. Et P. Rebellus de Iuſt part. 2. lib.2.quæſt.9. num. 5. refert eam declarationem Cardinalium.

Covar. *Guer.* *Blanco.* *Ledeſ.* *Rebell.*

668. Præterea id conſtat ex praxi Sacræ Pœnitentiariæ. Nam apud Marcum Paulum Leonem in praxi ad litteras maioris Pœnitentiariæ, quarum titulus eſt: *Pro eo, qui Matrimonium in facie Eccleſiæ contraxit cum muliere, cuius Sororem prius carnaliter cognoverat.* Et in præfatis literis prope finem dicitur: [Cum eodem latore, vt dicta muliere de nullitate prioris conſenſus *certiorata*, ſed *ita caute*, vt latoris delictum nuſquam detegatur, Matrimonium cum eadem,& vterque inter ſe de novo, *Secrete ad evitanda ſcandala*, præmiſſis non obſtantibus contrahere,&c. diſpenſes.] Vbi notanda ſunt ea verba, *Secrete ad evitanda ſcandala*, quæ denotant revalidandum eſſe Matrimonium ſine publicitate Parochi, & teſtium. Et ideo Marcus Paulus Leo in notis ad has litteras verb. *Matrimonium.* f. 177. ait. [Adverbium vero illud *ſecrete* limitat modum contrahendi de novo, & excludit alias ſolemnes publicitates, hoc eſt, præſentiam *Parochi, & teſtium*, ac publicationes.] Ex quibus omnibus fit, hanc ſententiam poſſe tuto deduci ad praxim, neque ſubiacere huic damnationi.

Leo. *Leo.*

QVÆSTIO III.

An ſubiiciatur huic damnationi opinio aſſerens, Matrimonium invalidum poſſe revalidari, etiam ſi alter coniux ſit inſcius nullitatis.

SVMMARIVM.

Exponitur hypotheſis, in qua verſatur quæſtio. n.669.
Prima ſententia affirmativa proponitur, & caſus vrgentis neceſſitatis. n. 670.
Secunda ſententia negans. n. 671.
Prima opinio, ſi loquatur extra caſum extremæ neceſſitatis, ſubiacet damnationi. n.673.
Quia eſt parum probabilis. n.674.
Et quia oppoſitum conſtat ex praxi Sacræ Pænitentiariæ. n.675.
Non eſt neceſſe, quod alter coniux fiat conſcius impedimenti in ſpecie. num. 676.
Pro caſu extremæ neceſſitatis ea opinio non ſubiacet damnationi. num.677.
Quæ ſolent eſſe indecentia reſpectu Sacramentorum, extrema neceſſitas facit, quod non ſint talia. n.678.
Praxis ſervanda in hac extrema neceſſitate. n.680.

669. FRequenter contingere ſolet cum Matrimonium contractum ſit bona fide ab vtroque coniuge, poſtea vnum ex eis conſcium fieri impedimenti dirimentis, & obtenta ſecreto diſpenſtione velle revalidare Matrimonium Circa quem caſum inquiritur, an vt revalidetur, neceſſe ſit, quod aliter coniux, qui erat ignarus impedimenti, certior fiat de nullitate præcedenti.

Cayet. Sotus. V. Cruz. Capua. Ledeſ. Matienç. Pedraç. Lopez. Cordub. Petr. de Ledeſ. Rodrig. Angel. Sanch.

670. In quo prima ſententia docet, id non eſſe neceſſarium, præcipue ſi timeatur ſcandalum. Hanc ſententiam tuentur Caietanus, Sotus, Vera-Gruz, Capua, Bartholomæus à Ledeſma, Matienzo, Pedraza, Ludovicus Lopez, Corduba, Petrus de Ledeſma, Enriquez, Manuel Rodriguez, & Angelus, quos refert P. Thomas Sanchez lib. 2. de Matrimon. diſp. 36. num. 2., quorum varia fundamenta ibidem affert. Sed quod magis vrget in hac materia, eſt extrema neceſſitas, quæ ſolet concurrere, ſi fœmina revelet viro, ſe ante Matrimonium habuiſſe copulam cum fratre eiuſdem viri; ex quo monita eſt â confeſſario de nullitate ſui Matrimonij, ſi enim id revelet, exponitur periculo occiſſionis, aut perpetuæ inimicitiæ.

Sanch. Innoc. Oſtienſ. Andr. Anton. Anch. Cardin. Enriq. Nevo. Præpoſ. Scotus. Abul. Enric. J. oaz. Villalo. Covar. Richar. Gabriel Gothfr. Roſella Sylveſ. Tabien. Navar. Lopez. Cucus. Perez. Adria.

671. Secunda ſententia docet, omnino eſſe neceſſarium ad revalidandum Matrimonium, quod alter coniux conſcius fiat de nullitate Matrimonij. Ita apud præfatum Thomam Sanch. cit. tuentur Innocentius, Oſtienſis, Ioannes Andreas, Antonius, Ancharranus, Cardinalis, Enriquez, Alexander de Nevo, Præpoſitus, Scotus, Abulenſis, Enricus, Loazes, Villalobos, Covarrubias, Richardus, Gabriel, Gothfredus, Roſella, Sylveſter, Tabiena, Navarrus, Gregorius Lopez, Antonius Cucus, Perez, Adrianus, Viguerius, Vera-Cruz, Angles, Petrus de Ledeſma, Philiarcus, & alij. Et maxime nititur hæc ſententia in eo, quod hæc ignorantia impedimenti, & nullitatis eſt error circa ſubſtantiam contractus, & dans cauſam contractui. Et hanc ſecundam ſententiam tenet P. Thomas Sanch. citatus.

Viguer. V. Cruz Angl. Ledeſ. Philiar.

672. Modo ergo inquiritur an prima ſententia, quæ minus tuta eſt, & procedit circa valorem Matrimonij, poſſit licite deduci ad praxim, vel potius maneat ſubiecta huic damnationi?

673. Dicendum eſt primo. Si hæc opinio loquatur extra caſum extremæ neceſſitatis, ea quidem ſubiacet huic damnationi quoad praxim. Et ratio eſt. Nam licet dixerimus, Matrimonium celebratum iuxta opinionem probabilem eſſe omni ex parte indiſſolubile, & certo validum; id tamen expreſſe diximus habere locum, quando opinio eſt communiter recepta tamquam probabilis, non vero quando eſt tenuis, aut dubiæ probilitatis: atqui hæc opinio eſt tenuis, & dubiæ probabilitatis: ergo Matrimonium celebratum iuxta illam, non eſt certo validum.

674. Probatur minor primo. Nam P. Thomas Sanchez lib. 2. de Matrimon. diſp. 26. num. 7. ſic diſſerit: Nec in hoc caſu poteſt tuta conſcientia amplecti prior opinio, nimirum vt diſſimulanter tecto impedimento conſcius coniux ignoranti perſuadeat, vt illum habeat in coniugem. Quia illa prior opinio eſt parum probabilis, habetque contra ſe rationes vrgentiſſimas: quare illa vti, vbi graviſſima neceſſitas minime cogit, excuſari á culpa læthali nequit. *Sanch.*

675. Secundo. Nam in diſpenſationibus, quas Sacra Pœnitentiaria concedit pro his caſibus, expreſſe ponit hanc conditionem, vt coniux ignarus impedimenti, fiat conſcius illius, vt patet ex formula, quæ reperitur apud P. Marcum Paulum Leonem in praxi ad litteras maioris Pœnitentiariæ part. 2. pag. 171. Vt patet ex illis verbis formulæ: *Cum eodem latore, vt dicta muliere de nullitate prioris conſenſus certiorata ... diſpenſes.* Quo eodem modo conceditur facultas diſpenſandi in aliquibus huiuſmodi impedimentis Commiſſario generali Cruciatæ, vt refert P. Thomas Sanchez proxime citatus. Vide etiam reſponſum Clementis VIII. apud Baſilium Ponze lib. 4. de Matri- *Leonē. Sanch. Ponze.*

Matrimon. cap. 25. num. 5. eodem modo reſpondentem. Ex quo conſtat illam opinionem non eſſe receptam in praxi.

676. Notandum tamen eſt, non eſſe neceſſarium, quod coniux ignarus impedimenti, præcipue ſi ſit ex delicto, conſcius fiat ipſius impedimenti in ſpecie, ſed ſufficit, quod certior fiat de nullitate: quare coniux conſcius poterit dicere ignorāti, ſe non habuiſſe conſenſum tempore celebrationis; cum re vera conſenſus habitus eo tempore non fuerit validus. Et ita in formula diſpenſationis, quam dat Sacer Pœnitentiarius, dicitur: *Cum eodem latore, vt dicta muliere de nullitate prioris conſenſus certiorata, ſed ita caute, vt latoris delictum nuſquam detegatur...diſpenſes.*

677. Dicendum eſt ſecundo, in caſu extremæ neceſſitatis, in quo fœmina periclitaretur de vita, & non inveniretur via ſecura faciendi certiorem virum de nullitate Matrimonij, licitum eſſe eligere eam primam opinionem, & adhibere cautelam, vt alter coniux quamvis inſcius nullitatis renovaret conſenſum. Ratio eſt: tum quia hæc damnatio non videtur comprehendere extremam neceſſitatem.

678. Tum quia extrema neceſſitas facit, vt quæ in communibus circumſtantijs ſunt indecentia reſpectu Sacramentorum, in hac circumſtantia non ſint talia. Sic indecens eſſet, & magna irreverentia irrogaretur Sacramento, ſi quis baptizaret in lixivio, quando eſſet copia aquæ naturalis, & tamen hac deficiente, & in extrema neceſſitate, nulla ſit irreverentia Sacramento. Quia cum Sacramenta inſtituta ſint pro ſalute animarum, potius cedit quaſi in obſequium Sacramenti, quando iſtud applicatur pro ſalute animi ex opinione probabili minus tuta, quando ex hac pendet ſalus animarum, vt in extrema neceſſitate. Tum etiam. Nam vt propoſui in 1. part. Criſ. Theol. diſp. 9. cap 8. num. 133 ex mente P. Thomæ Sanchez, Navarri, & Soti, in extrema neceſſitate ſufficit tenuis probabilitas: quod quomodo ſit intelligendum, & quomodo ex ipſa extrema neceſſitate probabilitas non maneat tenuis, explicui in 3. p. Criſ. Theol. diſp. 79 cap. 2. num. 20., & explicabo inferius in expoſitione tertiæ propoſitionis damnatæ. Ex quibus fit, in periculo extremæ neceſsitatis licitū eſſe vti ea prima opinione minus tuta; & extremam neceſſitatem facere, ne illa ſit irreverentia contra Sacramentum. Et hinc patet ad obiectionem pro prima ſententia propoſitam. Vtramque concluſionem à nobis hic traditam tradit P. Thomas Sanchez in diſp. cit. num. 7 *Sanch.* *Nauar.* *Sotus.* *Sanch.*

679. Idem Doctor in diſp. proxime citata num. 5. ait, recte revalidari Matrimonium, ſi coniux impedimenti conſcius peteret ab alio ſic: [Me ita diligis, vt ſi non eſſet inter nos Matrimonium, denuo contraheres; ac *ex nunc* vis me in coniungem, ac ſi non fuiſſet validum matrimonium inter nos prius contractum?] & reſpondeat alter: [Ita volo.] Et qui interrogavit, dicat, ſe idem: [Data opera dixi, *Volo vt ex nunc*: quia non ſat eſſet, *ſi non conſiſteret inter nos Matrimonium, denuo contraherem*, quia non eſt conſenſus de preſenti hic & nunc contrahendi, qualis ad Matrimonium requiritur. Rationem reddit: quia novus ille conſenſus conditionate adhibitus, procedit ex cognitione æquivalenti ſcientiæ nullitatis Matrimonij. In iſto enim caſu vult coniux inſcius contrahere denuo Matrimonium ſub ea conditione, ſi prius Matrimonium irritum fuit.

680. Sed quia variæ circumſtantiæ concurrere ſolent, in quibus graviſſima neceſſitas obſtringit ad non revelandnm impedimentum alteri coniugi P. Thomás Sanchez addit ali- *Sanch.*

Digitized by Google

aliquas cautelas practicas, cum quibus Matrimonium revalidari poteſt. Prima eſt, ſi coniux conſcius impedimenti dicat, ſe non habuiſſe conſenſum, quando contraxit Matrimonium. In quo non mentitur: quia prior ille conſenſus ratione impedimenti fuit nullus. Quæ cautela non raro prodeſſe poterit.

681. Sed quia in aliquibus viris ex hac cautela poteſt oriri temeraria aliqua ſuſpicio, vnde grande malum immineret fœminæ, propterea idem
Sanch. P. Thom. Sanchez num. 8. ſubiungit, quod ſi tale periculum immineret, poſſet deduci ad praxim ea opinio, iuxta ea, quæ diximus in concluſione ſecunda. Deinde num. 9. ſubiungit vltimam concluſionem, aſſerendo, quando neque hic conſenſus â marito inſcio poſſet extorqueri; quia non vult reſpondere, ex alia parte petit debitum ab vxore, ipſaque ſine ſcandalo ſubterfugere nequit, poteſt abſque verbis denuo Matrimonium illud conſiſtere, copula illa affectu maritali habita ex parte ſua, nam ex parte alterius, cum putet eſſe Matrimonium, conſtat eo affectu haberi; quod locum habet etiam ſi alter coniux ignoret prius Matrimonium fuiſſe invalidum. Huius concluſionis rationem reddit: quia & ſi ea opinio extra caſum neceſſitatis parum probabilitatis habeat, accedente tamen graviſſima neceſſitate, præcipue favore animæ, accreſcit illi maior probabilitas. Vt oſtendimus in concluſione ſecunda.

682. Neque obſtat, quod in con-
Ponze. trarium affert Baſilius Ponze lib. 4. de Matrimon. cap. 25. num. 7., ſcilicet ſi oppoſita opinio revera probabilis eſt in praxi, etiam extra caſum neceſſitatis, poterit coniux illa vti. Sed id non vrget: quia id, quod eſt indecens Sacramento extra caſum neceſſitatis, facit, quod illa actio non ſit indecens, maxime cum ſit pro bono animæ.

DISSERTATIO III.

An iudex teneatur ſequi opinionem probabiliorem ad normam cenſuræ contra propoſitionem ſecundam fulminatæ?

CAPVT I.

Senſus propoſitionis ſecundæ damnatæ, & ſolida fundamenta damnationis.

SVMMARIVM.

Refertur propoſitio damnata. n. 1.
Non eſt ſenſus decreti, quod ſemper debeat Iudex invenire probabiliorem. num. 2.
In quæſtione facti certum eſt apud omnes, Iudicem ſequi debere partem probabiliorem. n. 3.
Primum argumentum ex contractu cum Republica. n. 5.
Secundum ex eo, quod Iudex tenetur præſtare munus ſuum meliori modo, quo poſſit nu. 6.
Tertium ex pravitate conſequentiæ Authorum partis oppoſitæ. n. 7.

1. PRopoſitio ſecunda; quam damnat Innocentius XI. in hoc decreto, hæc eſt: *Probabiliter exiſtimo, Iudicem poſſe iudicare iuxta opinionem etiam minus probabilem.* Vbi aperte damnat Pontifex aſſertionem, qua ea opinio dicitur probabilis. Quibus verbis manifeſte declarat, illam eſſe improbabilem, aut ſaltem non eſſe probabilem.

2. Quare mihi ipſi gratulor, quod in 1. part. Criſ. Theol. diſp. 15. cap. 15. eiſdem

eiſdem terminis tradiderim eamdem ſententiam,quam promovet hoc decretum. Docui enim tamquam certum, numquam poſſe Iudicem ſequi opinionem minus probabilem in ſententia ferenda. Eſt autem advertendum non eſſe ſenſum huius decreti, quod Iudex ſemper debeat invenire opinionem probabiliorem; aliquando enim id erit impoſſibile iudici cenſenti vtramque opinionem oppoſitam eſſe paris probabilitatis. Sed ſenſus eſt, quod quæſtione diligenter examinata ſi invenirit vnam partem eſſe probabiliorem, non poſſit ſententiam ferre ſecundum minus probabilem. Nota etiam,quod non ſolum damnat Pontifex opinionem, quæ dicit, Iudicem poſſe dicere ius minus probabile, ſed etiam opinionem, quæ dicit, id eſſe probabile.

3. Et cum in iudicio quæſtio poſſit eſſe duplex,alia facti, & alia iuris; de vtraque debet intelligi hæc damnatio. Et quidem in 1.part.Criſ.Theol.diſp.6 cap.6.num.85.aſſerui, omnes Doctores tamquam certum ſupponere, in quæſtione de facto non poſſe Iudicem ſequi minorem probabilitatem, imo neque æqualem pro vna parte,vt pote quæ dubium generat, ſed ſemper ſtare debere pro maiore probabilitate. Sed quod id ita dixerim,me arguit Filguera in expoſitione ſecundæ propoſitionis. §. *Plura tamen.* ex eo, quod ipſe invenit duos ſcriptores, qui dixerunt, poſſe Iudicem ſequi partem minus probabilem in quæſtione facti.Sed debuit advertere, cum omnes aut fere omnes Authores aliquam aſſertionem tuentur tamquam certam, vnum vel alterum authorem non reputari; maxime, ſi nulla vrgenti ratione muniti cæteris opponantur Quare,iterum repeto,omnes id tamquam certum ſupponere.

Filgu.

4. In quæſtione autem iuris non poſſe Iudicem ferre ſententiam ſecundum opinionem minus probabilem, in eo cap.15.art.1. & 2. duobus argumentis probavi, quæ mihi videntur moraliter certa, & quæ ſufficienter excludunt probabilitatem partis oppoſitæ.

5. Primum argumentum deſumitur ex contractu, quem init Iudex cum Republica adminiſtrandi iuſtitiam meliori modo, quo poſſit, & in maiorem vtilitatem Reipublicæ Videatur hoc argumentum art. 2. late propoſitum.

6. Secundum argumentum deſumitur ex eo, quod cum quis promittit præſtare munus ſuum meliori modo, quo poſſit, in ordine ad vtilitatem publicam, abdicat à ſe libertatem ſequendi opinionem probabilem, quæ ei vtilitati publicæ ſit adverſa. Quod qua ratione conveniat iudici,art. 2 late monſtratur,tum ratione,tum exemplis. Sic enim œconomus, qui ſtipendio conductus á Petro adminiſtrat rem familiarem Petri, ad quam Ioannes habet ius probabile, tenetur adminiſtrare illam in favorem Petri, & non poteſt in favorem Ioannis: nam ex contractu inito cum Petro cedit libertati ſequendi illam probabilitatem, quæ ſuffragatur Ioanni. Relege totum argumentum in eo art.2.citato.

7. Et præter hæc duo argumenta aliud etiam propoſui, præcipue num. 607. & num. 626. deſumptum ex eo, quod ſit prava conſequentia, qua authores oppoſitæ partis nituntur, dum dicunt. [Quilibet prudenter operatur, dum ſequitur opinionem probabilem: ergo Iudex prudenter operatur, dum iudicat ſecundum opinionem probabilem. Sed minus probabilis vere eſt probabilis: ergo Iudex prudenter operatur, dum iudicat ſecundum opinionem minus probabilem.] Et ego inquiro ab oppoſitæ partis defenſoribus, quomodo reſpondendum ſit huic argumento poſt hanc dam-

damnationem? Et ſicut reſpondendum eſt poſt illam, pravam eſſe eam conſequentiam; ita ego ante illam loco citato demonſtravi, eam eſſe pravam conſequentiam, quia arguit â propoſitione directa ad reflexam. Nam licet probabilis ſit hæc propoſitio directa: *Hæc domus eſt Petri*, ad quam domum Ioannes habet ius probabilius; ex illa propoſitione directa male infertur hæc propoſitio reflexa, *Iudex poteſt ſequi opinionem probabilem, quæ ſuffragatur Petro*, quia ea propoſitio reflexa habet novum obiectum, ratione cuius limitatur ea probabilitas ex contractu Iudicis cum Republica. Vide etiam, quæ dixi diſp. 15. cap. 4. art. 2.

CAPVT II.

An iuxta hoc decretum Iudex ſequi debeat eam opinionem, quæ probabilior eſt ab extrinſeco, an quæ ab intrinſeco?

ARTICVLVS I.

Quinque concluſionibus decitur quæſtio.

SVMMARIVM.

Quæ ſit opinio probabilior ab intrinſeco, & quæ ab extrinſeco? n. 9.

Si iudex formet Iudicium certum de probabilioritate vnius partis; non poteſt ſequi oppoſitam, quamvis hæc multitudine, & præſtantia Authorum prævaleat. n. 10.

Si non formet iudicium certum de probabilioritate intrinſeca, debet etiam attendere ad extrinſecam. n. 11.

Si iudex inveniat minorem probabilitatem extrinſecam, & maiorem intrinſecam, debet ſequi potius intrinſecam, quam extrinſecam. n. 12.

An ſi iudex ſit certus, ſuam opinionem eſſe probabiliorem poſſit ſequi minus probabilem quavis vſu receptæ? n: 13.

In materia iuris humani dupliciter intelligi poteſt, quod opinio vſu recepta ſit præferenda à Iudice. nu. 14. & ſeqq.

8. IN hac quæſtione Filguera in expoſitione ſecundæ propoſitionis §. *Ergo.* affirmat, Iudicem teneri ad ſequendam opinionem ab intrinſeco probabiliorem, relicta probabiliore extrinſece Addit tamen §. *Circa.* etiam poſt hoc decretum poſſe Iudicem ferre ſententiam iuxta opinionem magis receptam, quamvis minus probabilem. Sed hæc res maiori eget indagine. *Filgu.*

9. Et quidem probabilior àb Intrinſeco dicitur ea opinio, quæ vrgentioribus rationibus fulcitur, ſive petitis à ratione naturali, ſive Theologica, ſive à Conſtitutionibus Principis, aut alio capite æquivalenti. Probabilior ab extrinſeco dicitur illa, quæ maiori nititur authoritate virorum ſapientum. Hæc autem maior authoritas non debet deſumi á maiori numero Authorum, ſed à maiori præſtantia doctrinæ eorum, & á methodo diſcurrendi cum luculentiori diſcuſſione rationum. Et ideo Navarrus in Sum. lat. cap. 27. num. 289. ait, communiorem, *Navar.* atque adeo probabiliorem ab extrinſeco eſſe opinionem ſex doctorum ex profeſſo rem tractantium, præ opinione quinquaginta authorum, ſola fere priorum authoritate nitentium. Quod *Sanch.* late tradidi in 1. part. Criſ. Theol. diſp. *Nauar.* 11. cap. 2. art. 4. ex P. Thoma Sanchez, *Sotus.* Navarro, Soto, Arriaga, Petro Hur- *Arriag.* tado, Caſtro Palao, Ioanne Sancio, *Hurtad* Azor, Menochio, Alciato, & Cara- *Caſ. Pal* muele. Et in eadem diſp. oſtendi, non *Sanch.* dare authoritatem opinionibus, niſi *Azor.* Authores ſint omni exceptione maio- *Menoc.* ris. Vide etiam, quæ tradidi in 3. part. *Alciat.* Criſ. Theolog. diſp. 57. *Caram.*

Et

10. Et primo quidem ſi Iudex formet iudicium certum de iure huius partis, vel de probabilitate illius, ſive id ſibi proponatur vt certum moraliter, non poteſt iudicare ſecundum oppoſitam opinionem, quantumvis multitudine, & præſtantia Authorum ea oppoſita opinio prævaleat. Quia contra certitudinem nulla prævalet authoritas, nulla probabilitas; vt plane demonſtravi in 1. part. Criſ. Theol. diſp. 4. num. 6. & diſp. 11. cap. 4. num. 106., & 3. part. diſp. 55. num. 2, & diſp. 56. cap. 11. num. 657. Etenim Author non habet authoritatem in eo, quod ignorat; ſed ſi vna pars eſt omnino certa, & Author docet oppoſitam, tunc Author ignorat principium certum, vnde illa redditur certa: ergo talis author in eo non habet authoritatem. Vide reliqua huius inconcuſſæ concluſionis fundamenta in locis citatis.

11. Secundo, ſi probabilioritas intrinſeca ita ſibi proponatur, vt non ſit omnino certus, quod illa ſit opinio probabilior ab intrinſeco, tunc debet coadiuvare iudicium probabilioritate extrinſeca; & ſi probalioritatem intrinſecam, & extrinſecam vnius partis, quaſi in vna lance ſtateræ appenſam, videat prævalere alterius partis probabilitati; tunc debet iudicare ſecundum eam probabilioritatem, quæ ita ſibi proponitur. Pontifex enim non loquitur ſpecialiter de iſta intrinſeca, neque de illa extrinſeca, ſed de illa probabilioritate, quæ omnibus penſatis, prævalet.

12. Tertio contingere poteſt, quod Iudex inveniat pro ſua opinione in quam inclinat, minorem probabilitatem extrinſecam, ſed ſolidiora, & efficaciora fundamenta. Et in tali caſu aſſentior ei aſſertioni, quod Iudex debet potius gubernari probabilioritate intrinſeca, quam extrinſeca. Quia ad inclinandum intellectum ad vnam partem, magis impellunt fundamenta intrinſeca, quam dicta ſapientium, ſi vir doctus ſcit perpendere fundamenta. Quod ſi Iudex neſciat perpendere fundamenta, vel parum fidat proprio iudicio, tunc poterit præcipue attendere probabilioritati extrinſecæ, modo ſupra explicato, non tam attendendo ad numerum Authorum, quam ad præſtantiam doctrinæ eorum.

13. Quarto id, quod addit Filguera, poſſe Iudicem, relicta probabiliore, ſequi opinionem minus probabilem, ſi hæc ſit vſu recepta, minime approbo. Si enim quæſtio ſit iuris naturalis; qualis eſſe ſolet in materia Reſtitutionis, imo & in multis materijs iuſtitiæ, & Iudici proponatur vt certum abſque vlla formidine, ſuam ſententiam eſſe veram, non poteſt ſe accomodare opinioni oppoſitæ, quantumvis vſu receptæ. Quia, vt ſupra dixi remiſſive; contra certitudinem nulla eſt probabilitas. Quod ſi reſponderit, ſe non loqui de propoſitione certa, ſed de probabiliori; ideo ſequentem concluſionem ſuperaddo.

14. Quinto. In materia iuris humani difficile eſt intelligere, quod opinio vſu recepta ſit præferenda opinioni probabiliori; & præterea cenſeo id eſſe expreſſe contra decretum. Et quidem duplici modo poteſt intelligi quod *opinio ſit vſu recepta*. Primo, quatenus praxi, & moribus civium recepta eſt. Et hoc modo ſemper eſt probabilior, & quandoque omnino certa: nam conſuetudo præſcripta habet vim abrogandi legem: & vim interpretandi legem authentice, imo & inducendi novam obligationem eo modo, quo dixi in 2. part. Criſ. Theol. diſp. 23. Cum ergo ius humanum his tribus modis cedat conſuetudini, ita in materia iuris humani non poteſt non prævalere, & ad ferendum iudicium de praxi inducere certitudinem, vel pro-

probabilioritatem.

14. Secundo modo poteſt intelligi, quod *opinio ſit vſu recepta*, quatenus licet operatio ipſa non nitatur conſuetudine, in tribunali tamen eſt conſuetudine receptum, quod feratur ſententia iuxta talem opinionem. Et eodem modo neceſſe eſt, quod talis opinio reputetur certa, vel probabilior. Et quidem in Criſ. Theolog. diſp. 12. cap. 6. quod invenies in Additionibus poſitis in fine 2. partis n. 26. oſtendi, qua ratione verum eſt axioma inter iuriſprudentes vulgatum, nempe quod *Opinio communis habenda eſt pro lege*; quatenus intelligentia legis humanæ pendet maxime ab interpretatione omnium, aut fere omnium ſapientum. Nam quæſtiones in materia legis humanæ vt in plurimum pendent vel à ſenſu verborum legis, vel á ſenſu, in quo lex intellecta eſt à populo, & ad praxim deducta: in vtroque autem communis omnium, aut fere omnium opinio facit certitudinem. Et ſi quidem loquamur de ſenſu verborum legis, is pendet omnino à ſignificatione verborum: in iſta autem ſententiam fere omnium facere evidentiam moralem, conſtat ex dictis ea diſp. 12. cap. 4. Circa ſenſum autem, in quo lex intellecta, & recepta eſt à populo, ipſa praxis, & conſuetudo decernit, quomodo practice lex intelligenda ſit. Cuius teſtes pleniſſime probantes talem praxim ſunt ſapientes, concorditer, & fere ſine contradictione talem praxim tacite, aut virtualiter affirmantes: maxime cum quæſtio de praxi, & conſuetudine populi ſit quæſtio facti, in qua teſtes ſine contradictione, aut cum tenui contradictione affirmantes faciunt plenam probationem. Quæ omnia latius tradidi in citato loco Additionum.

16. Hinc fit, quam difficilê intelligatur, quod opinio vſu recepta, ſive in populo, ſive in tribunali, ſit minus probabilis: quia cum multi Iudices ex conſilio virorum ſapientium á multis retro annis ita legem intellexerint, ſive quoad praxim populi, cenſendum eſt eos iudices, & iuriſconſultos facere certitudinem, aut probabilioritatem.

17. Neque obſtat quod in alio tribunali iudicetur ſecundum oppoſitam opinionem: nam diverſa conſuetudo in diverſo populo facit diverſum ius.

ARTICVLVS II.

An Iudex iudicium de probabilioritate poſſit ſubijcere iudicio aliorum?

SVMMARIVM.

Cum Iudex habet certitudinem de probabilioritate ſuæ opinionis, non poteſt ſubijcere iudicium ſuum alieno. n. 18.

Cum Iudex non eſt certus, ſed opinatur, opinionem ſuam eſſe probabiliorem, poteſt iudicium ſuum ſubijcere alieno. n. 19.

18. QVæſtio eſt, an cum ad vnam ſententiam concurrunt plures iudices, v. g. in Cancelaria Granatenſi, aut Pinciana, poſſit vnus, qui ſuam opinionem putat probabiliorem, ſubijcere iudicium ſuum iudicio aliorum Iudicum? In qua quæſtione dicendum eſt primo. Si præfatus Iudex habeat certitudinem moralem, quod ſua opinio eſt probabilior (quæ certitudo rariſſime contingit) tunc non poteſt ſubijcere iudicium ſuum alieno. Patet aſſertio: quia dum certus eſt de probabilioritatę ſuæ opinionis, certus eſt de obligatione iudicandi ſecundum illam propter cenſuram huius decreti: ſed qui certus eſt de ſuo obli-

obligatione, & non ſe conformat illi, delinquit: ergo ille Iudex, ſi aliter fert ſententiam, delinquit.

19. Dicendum eſt ſecundo, ſi ſuam opinionem putat probabiliorem, & probabilioritas non proponitur illi, vt certa (quod plerumque contingit) poſſe præfatum iudicem, audientem fundamenta partis oppoſitæ, ſubijcere iudicium ſuum iudicio alieno, cenſens propter authoritatem aliorum Iudicum, illorum opinionem eſſe probabiliorem. Et ratio eſt: quia vbi non cogit evidentia veri, poteſt quis exiſtimare iudicium alterius eſſe melius, & probabilius: ergo vbi non cogit evidentia de probabilioritate, poterit quis exiſtimare, iudicium aliorum de illa eſſe melius, & probabilius. Et hanc vtramque concluſionem videtur tradidiſſe Raymundus Lumbier 3. tom. Summ. in expoſitione huius ſecundæ propoſitionis num. 1732.

Lumb.

ARTICVLVS III.

An debeat parere Iudex inferior, ſi Superior præcipiat, vt dicat ius ſecundum minus probabilem?

SVMMARIVM.

Proponitur ratio dubitandi. n. 20.

Si iudex inferior certus eſt de probabilioritate ſuæ opinionis, non poteſt obedire Superiori, vt iudicet ſecundum minus probabilem. n. 21.

Si Iudex inferior cum formidine cenſeat, ſuam opinionem eſſe probabiliorem, & Superior cenſeat, oppoſitam eſſe probabiliorem, inferior debet iudicare ſecundum opinionem Superioris. n. 23.

Quid ſi Superior cenſeat, ſuam opinionem eſſe minus probabilem? n. 24.

20. PRæſens quæſtio eſt, an ſi Iudex Superior præcipiat Iudici inferiori, v. g. Epiſcopus ſuo Vicario generali, vt ſententiam ferat ſecundum opinionem, quam Iudex inferior cenſet minus probabilem, poſſit, aut debeat prædictus Iudex inferior obtemperare Superiori. Et quidem ex doctrina generali, quam tradidi in 1. part. Criſ Theol. diſp. 16. cap 4. & in 3. part. diſp. 56. cap 7. art. 3. oritur ratio dubitandi. Nam quando ſubditus iudicat ſuam opinionem probabiliorem circa honeſtatem rei præceptæ, & Prælatus præcipit ſecundum opinionem probabilem oppoſitam, poteſt, & debet ſubditus obedire: quia tenetur obedire, vbi non cernitur manifeſte peccatum: ergo poterit, & debebit Iudex inferior, licet ſua opinio ſit probabilior, accommodare ſe opinioni Superioris præcipientis.

21. Dicendum eſt primo, ſi Iudex inferior formet iudicium omnino certum, quo cenſeat ſuam opinionem eſſe probabiliorem; nec debet, nec poteſt obtemperare Superiori, ferendo ſententiam ſecundum opinionem minus probabilem ſui Superioris. Demonſtratur. Eatenus ſubditus cenſens ſuam opinionem probabiliorem poteſt, & debet obedire Prælato præcipienti ſecundum opinionem probabilem de honeſtate operationis, quatenus in eo non cernitur manifeſte peccatum; ſed in hoc caſu ſi Iudex inferior ferat ſententiam ſecundum opinionem minus probabilem, in eo cernitur manifeſte peccatum: ergo nec debet, nec poteſt obedire.

22. Minor patet. Tunc enim cernitur manifeſte peccatum in operatione, quando id, quod reducitur ad praxim, eſt certo peccatum; & ei, qui operatur, proponitur vt certa ea malitia: ſed in hoc caſu ex hac declaratione Pontificis, quod Iudex ferat ſententiam ſecundum opinionem minus

Digitized by Google

probabilem, ex ſe eſt certo peccatum; & id proponitur Iudici inferiori, vt certum; quia format iudicium certum, & abſque formidine, quod ſua opinio eſt probabilior: ergo in ea prolatione ſententiæ ſecundum opinionem minus probabilem, cernitur manifeſte peccatum.

23. Dicendum eſt ſecundo. Si Iudex inferior cenſeat cum formidine, & ſine certitudine, ſuam opinionem eſſe probabiliorem; Iudex autem Superior cenſeat ſuam oppoſitam eſſe probabiliorem; tenetur ille obtemperare, & ferre ſententiam ſecundum opinionem Superioris. Ratio eſt: nam vt dixi in locis citatis 1. & 3. part. Criſ. Theolog., vbi non cernitur manifeſte peccatum, tenetur ſubditus obedire Superiori, ſive ſit in materia dubia, ſive in materia probabili.

24. Dicendum eſt tertio. Si Iudex Superior cenſeat, ſuam opinionem eſſe minus probabilem, atque adeo opinionem oppoſitam Iudicis inferioris probabiliorem; & præcipiat Iudici inferiori, eo non obſtante., vt ferat ſententiam iuxta opinionem minus probabilem talis Superioris, non tenetur, nec poteſt Iudex inferior obtemperare, niſi Iudex inferior cenſeat probabiliorem, quam ſuperior cenſet minus probabilem. Ratio eſt: quia Superior iudicans ſuam opinionem minus probabilem, peccat id præcipiendo: nam ex hac declaratione Pontificis id eſt manifeſte peccatum; & conſequenter non habet iuriſdictionem ad id præcipiendum: quia eius iuriſdictio non extenditur ad præcipiendum id, quod ſine peccato exerceri non poteſt. Ex quo manifeſte infertur, quod ſubditus nec tenetur, nec poteſt obedire, vt pote in materia, quæ ſine peccato exerceri non poteſt.

25. Dixi, *Niſi Iudex inferior cenſeat probabiliorem, quam Superior cenſet minus probabilem.* Id quod intelligendum eſt, non ſolum, quia in iudicando debet ſequi opinionem probabiliorem iuxta hanc declarationem Innocentij XI., ſed etiam novo titulo, ſcilicet quia præceptum Superioris vrget: quia quamvis ipſe Superior peccat id præcipiendo, habet tamen ius præcipiendi id, quod ſine peccato poteſt exerceri. Quando autem Iudex inferior cenſet probabiliorem, quam Superior iudicat minus probabilem, rem præcipit, quæ ſine peccato poteſt exerceri. Et ex dictis conſtat ad rationem dubitandi initio articuli propoſitam.

CAPVT III.

An in criminalibus poſſit, aut debeat Iudex ſententiam ferre pro reo iuxta opinionem minus probabilem?

SVMMARIVM.

Proponitur opinio aliorum. n. 26.
An laborent in æquivoco Authores eius opinionis? n. 27. & ſeqq.
Pro æquivocatione tollenda diſtinguere oportet opinionem directam à reflexa. n. 31.
Etiam in cauſis criminalibus Iudex debet iudicare ſecundum opinionem probabiliorem. Ibidem.

26. IN hac quæſtione Raymundus Lumbier tom 3. Summæ in expoſitione huius ſecundæ propoſitionis num. 1731., & Emmanuel de Filguera in Lucerna Decretali in expoſitione huius ſecundæ propoſitionis §. *Imo* affirmant, in criminalibus poſſe, & debere iudicem ſequi opinionem minus probabilem, quando hæc eſt in favorem rei; cenſent autem, hanc reſolutionem non opponi huic decreto Inno- *Lumb.* *Filguer.*

Digitized by Google

nocentij XI. Primo (ait Lumbier) ex Regula 11. de Regul. iur. in 6. *Cum ſunt partium iura obſcura, reo favendum eſt potius, quam actori.* Secundo (ait Filguera) [Cum non ſit præſumendum, Sedem Apoſtolicam velle quempiam pœnis addici, cuius facinora non ſint omnino certa: nam reus eſt in poſſeſſione ſuæ innocentiæ.] &c. Et ante hoc decretum ſcribentes, idem docent Antoninus Diana in Addit. 3. partis reſolut. 13. & apud ipſum Sayrus, Salon, Pharaonius, Alphonſus de Leone, Merolla, Salas, Villalobos, & Moure.

Diana. Sayrus. Salon. Pharao. Leone. Meroll. Salas. Villal. Moure.

27. Sed cenſeo, eos ſcriptores in æquivoco laborare, dum dicunt, Iudicem poſſe in criminalibus, relicta probabiliori opinione, ſequi minus probabilem favorabilem reo. Quod ſic oſtendo. Iſta concluſio, [Quod Iudex debet ſequi in criminalibus opinionem favorabilem, reo, quantumvis minus probabilem,] vel eſt certa, vel probabilior, vel minus probabilis. Si dicant, eam concluſionem eſſe minus probabilem, infero: ergo illi ſcriptores docent nos advertenter doctrinam minus probabilem. Quis autem eſt Author, qui ſuam doctrinam non dicat probabiliorem oppoſita? Quæ cum ſit minus probabilis, incurret damnationem huius decreti.

28. Sed quia hoc reſpondere non poſſunt, quia pluris facere debent ſuam concluſionem; reſpondebunt, illam eſſe certam, aut ſaltem probabiliorem. Infero: Quomodo ergo dicunt, tunc non procedere Iudicem ſecundum opinionem probabiliorem, ſi probabilius eſt, quod Iudex debet iudicare ſecundum opinionem reo favorabiliorem? Quomodo id ponitur tamquam exceptio á doctrina generali, quod Iudex ſemper debet dicere ius probabilius?

29. Secundo. Ideo, iuxta Lumbierium, poteſt Iudex in criminalibus ſequi opinionem minus probabilem; quia iuxta Regulam 11. de Regul iur. in 6. cum partium iura ſunt obſcura, reo favendum eſt potius, quam actori: ſed hæc regula intelligitur non ſolum de criminalibus, ſed etiam de civilibus: ergo etiam in civilibus poterit, & debebit Iudex ſequi opinionem minus probabilem.

30. Minor conſtat, tum ex communi ſententia interpretum iuris; tum, etiã ex cap. fin. de ſent. & re iud. vbi dicitur: *Tenet pro reo, non pro Actore ſententia, niſi in cauſa favorabili, puta Matrimonio, libertate, dote, &c.* Ex quibus verbis conſtat, non agi de ſolis criminalibus.

31. Pro qua æquivocatione tollenda, diſtinguenda eſt propoſitio directa á reflexa: ita vt quamvis Iudex in criminalibus poſsit ſequi opinionem directam minus probabilem; reflexa tamen, in qua conſiſtit vltimum iudicium, ſit certa; vel probabilior, v. g eſt quæſtio, an Iudex condemnans reum pœna capitali, teneatur admittere appellationem? Da ergo, quod opinio aſſerens, teneri Iudicem admittere appellationem, ſit minus probabilis. In hoc caſu diſtingue has duas propoſitiones: primam directã: *Iudex tenetur admittere appellationem in cauſa capitali.* Secundam reflexam: *Hæc opinio, quod Iudex tenetur admittere appellationem in cauſa capitali, eſt reo favorabilis, & ideo ad praxim deducenda* Et quamvis prima ſit minus probabilis; ſecunda, in qua conſiſtit vltimum iudicium, eſt certa, vel probabilior. Et ita ſuſtinendum eſt etiam in cauſis criminalibus amplectendam eſſe deciſionem huius decreti de obligatione Iudicis, dicendi ius probabilius.

Digitized by Google

CAPVT IV.

An Iudex poſsit ferre ſententiam ſecundum opinionem minus probabilem pro eo, qui poſſidet?

SVMMARIVM.

Modus dicendi Filgueræ proponitur. n. 32.
Impropriè dicitur, quod ratione poſſeſſionis poſsit Iudex ſequi minus probabilem. num 33.
Articulus proprietatis, & articulus poſſeſsionis ſunt diverſi. n. 34.
Alia eſt poſſeſsio facti, & alia iuris. Et quid vtraque ſit? n. 35. & 36.
Qui habet ius retinendi ratione poſſeſsionis legitimæ, non poteſt eſſe probabile, quod ille debeat reſtituere ratione proprietatis probabilis. n. 37.
Quomodo in articulo proprietatis debet Iudex decernere ſecundum ius probabilius? n. 38.
Quomodo, probata legitima poſſeſsione, non poſsit Iudex decernere ſecundum opinionem probabiliorem de proprietate. n. 39.
Quid debeat facere Iudex, cum poſſeſſio eſt probabiliter legitima? n. 40.

32. Filguer FIlguera in expoſitione huius ſecundæ propoſitionis §. *Si autem*, docet poſſe Iudicem ſequi opinionem minus probabilem in hoc caſu, in hæc verba: [Si autem pars habeat pro ſe opinionem probabiliorem, & altera tantum probabilem ſimul cum poſſeſſione legitima, tenetur Iudex ſententiam ferre in favorem partis poſſidentis. Nam hoc non eſt iudicare iuxta opinionem probabilem, probabiliori relicta, eo quod exceſſus, quem habet opinio probabilior reſpectu probabilis, confunditur, & abſorvetur per legitimam poſſeſſionem, quæ quidē eſt maximæ conſiderationis, quia ſemper eſt melior poſſidentis conditio.] Et ſubiungit varios textus pro ea aſſertione. Et quidem de re non diſſentio; ſed modum explicandi non ſequor.

33. Melius ergo explicari exiſtimo, ſi dicatur, ſi Petrus coram Iudice ſiſtitur, vt reſtituat hæreditatem, & ipſe plene probet poſſeſſionem legitimam hæreditatis, non poſſe Iudicem ſpoliare illum hęreditate propter opinionem probabilem de proprietate Ioannis, etiam ſi ea opinio ſit magis probabilis; ſed debere manutenere Petrum in ſua poſſeſſione: quia ius poſſeſſionis, tamquã ius certum retinendi, nõ poteſt infringi ſola probabilitate proprietatis Ioannis. Et ideò Iudex in hoc caſu nõ ſolũ nõ procederet iuxta opinionem minusprobabilem, neque ſolũ ſecundum probabiliorem, ſed ſecundum opinionem omnino certam de iure, quod habet Petrus ratione poſſeſſionis legitimæ, ne ſpolietur.

34. De hac materia late egi in 1. part. Criſ. Theol. diſp. 16. cap. 8. Et ex ibi dictis præmitto primo, eſſe duos articulos diverſos in iudicio, articulum proprietatis, & articulum poſſeſſionis legitimæ. Nam articulus proprietatis eſt circa dominium rei, aut quaſi dominium, quod diſtingui à poſſeſſione evidens eſt; cum plerumque reperiatur in ſubiecto dominium, abſque poſſeſſione, & è converſo.

35. Præmitto ſecundo, poſſeſſionem aliam eſſe facti, & aliam iuris. Poſſeſſio facti eſt ipſa rei apprehenſio, qua ratione fur dicitur poſſidere rem furto ablatam. Poſſeſſio iuris definitur à Iuriſprudentibus eſſe *ius inſiſtendi rei non prohibitæ poſsideri*: diciturque poſſeſſio legitima, quia leges ſtatuerunt aliqua requiſita, quibus veſtita poſſeſſio dat poſſidenti ius retinendi.

36. Præmitto tertio, hoc ius retinendi-

tinendi eſſe omnino certum, vt pote à legibus clare, & expreſſe conſtitutum, vt late oſtendi ibidem art. 4. ex communi omnium, aut fere omnium doctorum, & argumentis moraliter demonſtrativis.

37. Præmitto quarto, id, quod etiam docui ibid. art. 5., ſcilicet implicare contradictionem, quod cum Petrus habet ius certum retinendi rem ratione poſſeſſionis legitimæ, poſſit eſſe probabile, quod illam debet reſtituere Ioanni ratione proprietatis, quæ probabiliter huic competit. Quia ſi certum eſt, quod poteſt retinere rem, eſt certo falſum, quod non poteſt illam retinere: ergo non poteſt eſſe probabile, quod debet reſtituere illam, ſive quod idem eſt, quod non poteſt illam retinere: cum implicet contradictionem, quod eadem propoſitio ſit certo falſa, & probabilis. Vide in loco citato hoc argumentum latius propoſitum, & multis confirmatum.

38. His præmiſſis, ſit prima concluſio. Quando in iudicio verſatur articulus proprietatis ſine plena probatione poſſeſſionis legitimæ, poteſt, & debet Iudex rem decernere ſecundum opinionem probabiliorem de proprietate, & ſine attentione ad poſſeſſionem. Patet: quia Iudex debet procedere iuxta allegata, & probata; cum ergo non ſit probata poſſeſſio legitima, debet ius dicere eodem modo, ac ſi pro neutra parte eſſet poſſeſſio.

39. Sit ſecunda concluſio. Si vna pars probaverit plene poſſeſſionem legitimam, & altera pars habeat ſolum proprietatē probabilem, aut probabiliorem, & vterque articulus verſetur in eo iudicio, non poteſt Iudex ius dicere pro parte non poſſidente, quamvis habeat proprietatem probabiliorem. Ratio eſt: quia tunc Iudex debet ius dicere ſecundum ſententiam certam: eſt enim certum, quod ille, qui plene probavit poſſeſſionem legitimam, non poteſt ſpoliari propter opinionem probabilem de proprietate, vt conſtat ex præmiſſo 4. Si autem Iudex cenſuerit à principijs intrinſecis, proprietatem partis non poſſidentis eſſe certam, poterit, & debebit ius dicere pro parte non poſſidente: quia contra proprietatem certam nulla prævalet alterius poſſeſſio.

40. Sit tertia concluſio. Si in iudicio controvertatur vterque articulus poſſeſſionis, & proprietatis, & poſſeſſio ſit ſolum probabiliter legitima, tunc poteſt, & debet Iudex ius dicere ſecundum opinionem probabiliorem de proprietate; nec tenetur ſtare præciſſe poſſeſſioni. Et quidem poſſeſſio legitima aliquando ſubſiſtit in ſola probabilitate, vel quia deficit iuris adminiculum iuxta opinionem probabilem, vel quia eſt probabile, legem reſiſtere poſſeſſioni. Iam vero patet concluſio. Quia vbi poſſeſſio non eſt omnino certa, & proprietas alterius eſt probabilis, Iudex debet perpendere rationes vtriuſque articuli, & ſtare pro iure probabiliori.

41. An Autem ſatius ſit incipere cauſam à poſſeſſione, an à proprietate, vide, quæ dixi in ea diſp. 16. cap. 1. art. 6. à num 193.

CAPVT V.

An Iudex circa valorem Sacramenti debeat ſequi opinionem minus probabilem ſi, illa ſit tutior?

NON EGET SVMMARIO.

42. Caſus iſte poteſt frequenter occurrere, in quo Iudex debeat ferre ſententiam circa valorem Sa-

Sacramenti. Inquiritur ergo, an poſſit ferre ſententiam, non ſecundum opinionem probabiliorem, ſed ſecundum minus probabilem, ſi iſta eſt tutior. Et ratio dubitandi eſt: quia fidelis volens recipere Sacramentum, non poteſt ſequi opinionem probabiliorem, ſed ſequi debet minus probabilem circa valorem Sacramenti, ſi hæc minus probabilis eſt tutior; vt conſtat ex hoc decreto Innocentij XI. ergo Iudex eodem modo debet iudicare circa valorem eius Sacramenti; quia Iudex debet iudicare ſecundum legem, qua tenetur pars litigans.

43. Dicendum tamen eſt, etiam in hoc caſu Iudicem debere iudicare ſecundum opinionem probabiliorem, vel ſecundum ſententiam omnino certam. Patet aſſertio. Quia licet opinio, quæ verſatur circa valorem, & eſt tutior, ſit minus probabilis, tamen vltimum iudicium in hac materia, eſt omnino certum. Et enim ex hoc decreto Innocentij certum eſt, quod debemus ſequi in collatione Sacramentorum opinionem tutiorem, etiam ſi ſit minus probabilis: ergo Iudex in tali caſu iudicans ſecundum eam opinionem tutiorem, iudicat quidem ſecundum ſententiam certam.

44. Confirmatur. Nam opinio tutior in collatione Sacramentorum, quamvis formaliter, & immediate ſit minus probabilis, tamen ex dictamine reflexo, quod ex iudicium vltimum quoad praxim, manet omnino certa: quia certum eſt, illam quamvis minus probabilem practicandam eſſe: ſed Iudex circa valorem Sacramenti debet habere hoc iudicium vltimum reflexum, & ſecundum illud iudicare: ergo tenetur iudicare in in hoc caſu ſecundum ſententiam certam, ne dum probabiliorem. Et hic patet ad rationem dubitandi.

CAPVT VI.

An iudex Eccleſiaſticus inferat violentiam, quando iudicat ſecundum opinionem minus probabilem?

SVMMARIVM.

Iudices Regij non poſſunt removere violenciam Eccleſiaſtici de iure, ſed dumtaxat de facto. n. 45.

Quando eſt probabile, quod Eccleſiaſticus protulit ſententiam rectam, quamvis Iudices Regij habeant probabilitatem de oppoſito, inique agunt impediendo executionem. n.46.

Cum Iudex Eccleſiaſticus non vult admittere apellationem, ductus opinione, qua evidenter eſt minus probabilis, violentiam infert. n.47. & 48.

Quando non eſt evidens, præfatam opinionem eſſe minus probabilem, & ſi videatur Iudicibus Regijs minus probabilis, Eccleſiaſticus non infert violentiam, & peccant Iudices laici impediendo executionem. n.49.

Cum cauſa eſt ſpiritualis, inique agunt Iudices Regij decernendo, illam eſſe laicalem. n.51.

Si certum eſſe laicalem, Eccleſiaſticus infert violentiam intendens arcere ab illa Iudicem laicum. n. 52.

Quomodo non inferat violentiam, non minus probabile eſt, quod cauſa eſt ſpirituales. n. 53. & ſeqq.

45. DE hac materia late egi in 1. part. Criſ. Theol. diſp. 45. art. 5. Et ex ibi traditis quæſtionem hanc facile expediam. Pro cuius rei claritate præmitto primo, licitum eſſe Indicibus Regijs, non de iure, ſed dumtaxat de facto

Digitized by Google

Rota. facto, removere violentiam Iudicis Eccleſiaſtici;eo modo quo admittitur à Sacra Rota Romana in deciſione Oſcenſi canonicatus, quam refert Diana part.5.ad finem. Cuius verba retuli in eo art.5.citato.

46. Præmitto ſecundo id, quod ibidem docui num. 652. Scilicet, quando vere probabile eſt, quod Iudex Eccleſiaſticus hic & nunc rectam profert ſententiam, quamvis Iudicibus Regijs videatur probabile, quod ſententia non eſt recta, inique agunt Iudices, dum prætextu violentiæ conantur impedire executionem. Et ratio ibidem tradita convincit. Nam implicat contradictionem, quod quis operetur probabiliter, & inferat violentiam: ſi enim infert violentiam non operatur probabiliter; eſt enim improbabile, quod liceat inferre violentiam. Ex quo metaphyſica evidentia conſtat, eum, qui operatur probabiliter, non inferre violentiam.

47. Eſt ergo quæſtio præſens, an ſi Iudex Eccleſiaſticus in ferenda ſententia ſequatur opinionem minus probabilem, quæ tamen ſit vere probabilis, inferat violentiam, & poſſint Iudices Regij de facto, quamvis non de iure,amovere eam violentiam? v. g. Præcipit Iudex Eccleſiaſticus Clerico,vt reſtituat aliquam pecuniæ quantitatem ſub excommunicatione latæ ſententiæ; iſte appellat Superiorem. Et quia forte eſt quæſtio controverſa, an in talibus circumſtantijs poſſit Iudex vrgere ad executionem,remota apellatione,in qua quęſtione eſt varietas opinionum;& opinio, quæ docet,non debere admitti appellationem, eſt minus probabilis; & adhuc Iudex Eccleſiaſticus nō vult admittere apellationem, iuxta eam opinionem minus probabilem; quæritur an Iudex in hoc caſu inferat violentiam, & Iudices Regij poſſint illam de facto coërcere?

48. Sit prima concluſio. Si ſit certum, & evidens (quod numquam, aut raró eveniet) illam opinionem, ſecundum quam Iudex Eccleſiaſticus vrget ad executionem, remota appellatione, eſſe minus probabilem; Iudex infert violentiam, neque errant Iudices Regij, dum cenſent, eam eſſe violentiam. Probatur. Tunc enim Iudex infert violentiam, quando fert ſententiam contra ius, & fas; ſed in hoc caſu ita procedit Iudex Eccleſiaſticus: ergo infert violentiam. Probatur minor: ex hoc decreto Innocentij XI. conſtat, iudicem illicite ferre ſententiam, ſi ferat ſecundum opinionem minus probabilem; ſed procedere contra hoc decretum eſt procedere contra ius & fas: ergo in hoc caſu ita procedit.

49. Sit ſecunda concluſio. Quando non eſt evidens, opinionem,ſecundum quam procedit Iudex Eccleſiaſticus, eſſe minus probabilem, etiam ſi minus probabilis videatur aliquibus iuriſperitis, aut conſilijs Regis,tunc non poteſt cenſeri, quod infert violentiam. Patet concluſio. Quia non cenſetur violentia, niſi iniuria ſit evidens; ſed in hoc caſu non eſt evidens: ergo non eſt cenſenda violentia. Patet minor: quia tota violentia reducitur ad hoc, quod Iudex non ſequatur opinionem probabiliorem in ſententia lata: ſed non eſt euidens, quod illa opinio,à qua declinat ſententia Iudicis Eccleſiaſtici, ſi probabilior, atque adeo non eſt evidens, illum non ſequi opinionem probabiliorem: ergo in eo caſu non datur iniuria evidens.

50. Confirmatur. Quia ſi propter probabilioritatem opinionis, quæ non eſt evidenter talis, impediri poſſet executio Iudicis Eccleſiaſtici, cum vnuſquiſque ſuam propriam opinionem cenſeat probabiliorem; maxima vexatio immineret Iudicibus Eccleſiaſticis, dum illis vna pars videtur probabilior, & Iudicibus Regijs vide-

detur etiam probabilior oppoſita; ſi ideo vellent impedire executionem Iudicis Eccleſiaſtici. Quare, & ſi non de iure, ſed ſolum de facto vellint impedire, inique, & Sacrilege operabuntur contra immunitatem Eccleſiaſticam.

51. Alius articulus violentiæ intentari ſolet contra Iudicem Eccleſiaſticum, quando ſcilicet arguitur, quod cauſa, circa quam intendit cognoſcere, ſit laicalis, & quæ ad eius tribunal non ſpectat. Et quidem cum cauſa eſt ſpiritualis, & adhuc auditores Regii decernunt (quod vulgo dicitur) *Auto de legos*, id eſt, cauſam eſſe laicalem, inique, & ſacrilege procedunt, mittentes falcem in cauſam ſpiritualem, circa quam nulla gaudent iuriſdictione; vt late docui in eo art. 5. cit.

52. Deinde ſi certum eſt, cauſam eſſe laicalem, ſine dubio infert violentiam Iudex Eccleſiaſticus, dum intendit arcere ab illa Iudicem laicum, & eam ſibi arrogare. Quare in tali caſu non peccant auditores Regii, ſi de facto impediant Iudicem Eccleſiaſticum à cognitione cauſæ evidenter laicalis.

53. Sit tertia concluſio. Si eſt vere probabile, quod cauſa eſt ſpiritualis, licet ſit minus probabile, & Iudex Eccleſiaſticus cognoſcit de illa, non infert violentiam. Probatur. Si propter aliquid inferret violentiam, maxime quia opinio de qualitate cauſæ, circa quam cognoſcit Eccleſiaſticus, eſt minus probabilis; atque adeo reſiſteret huic decreto Innocentij XI: ſed hoc non obſtat ad cognoſcendum de illa: ergo non infert violentiam. Probatur minor: nam ex hoc decreto ſolum conſtat, iniquum eſſe ferre ſententiam iuxta opinionem minus probabilem: ſed quod Iudex Eccleſiaſticus cognoſcat de cauſa, quæ minus probabiliter eſt ſpiritualis, non eſt ferre ſententiam iuxta opinionem minus probabilem; ſunt enim res valde diverſæ, cognoſcere de aliqua cauſa, & ferre ſententiam: ergo in cognoſcendo de tali cauſa non reſiſtit huic decreto, atque adeo illud non obſtat huic cognitioni cauſæ. Itaque ſi Iudex Eccleſiaſticus cognoſcit de cauſa, quæ ex opinione vere probabili, licet minus probabili, eſt Eccleſiaſtica, & ſpiritualis, & dum fert ſententiam circa illam, procedit ſecundum opinionem probabiliorem quoad ius litigantium, nullo modo reſiſtit huic decreto, atque adeo nullam infert violentiam.

54. Confirmatur ex ſupradictis. Non enim intercedit violentia, vbi iniuria non eſt evidens: ſed in eo quod Iudex arroget ſibi eam cauſam, non invenitur iniuria evidens; cum vere probabile ſit, eam cauſam pertinere ad Iudicem Eccleſiaſticum: ergo nulla intercedit violentia.

55. Dices. Cum Iudex Eccleſiaſticus in tali caſu cognoſcit de cauſa probabiliter ſpirituali, & in illa fert ſententiam, verificatur, quod in illa ſententia ferenda procedit ſecundum opinionem minus probabilem; quia illa ſententia, quam fert, involvit cognitionem cauſæ: ergo ſi cognitio cauſæ ſit ſecundum opinionem minus probabilem, etiam ſententia fertur iuxta opinionem minus probabilem; atque adeo ſic reſiſtitur huic decreto.

56. Reſpondetur. Hoc decretum non intendere, quod Iudex ſequatur opinionem probabiliorem in ea quæſtione, an cauſa pertineat, an non pertineat ad ipſum Iudicem; ſed ſolum, quod attendantur probabiliora merita cauſæ in ſententia ferenda. Quando ergo dicitur verificari, quod Iudex in ſententia ferenda procedit iuxta opinionem minus probabilem, diſtinguendum eſt: quia non procedit ſecundum opinionem minus probabilem quoad merita cauſæ, cum in his pro-

procedat ſecundam probabiliorem; procedit vero ſecundum opinionem minus probabilem quoad hoc quod pertineat, vel non pertineat ad ipſum ea cauſa. Cum autem dicitur, quod cognitio cauſæ includitur in ipſa ſententia lata, cum eadem diſtinctione admittendum eſt.

57. Aliud eſt, ſi Fiſcalis ſæcularis, aut ſimilis Actor diſceptaret coram Epiſcopo, an ea cauſa eſſet ſpiritualis, an laicalis. Tunc enim Iudex Eccleſiaſticus debet ferre ſententiam de eo articulo ſecundum opinionem probabiliorem.

CAPVT VII.

An iudex inferenda ſententia interlocutoria debeat ſequi opinionem probabiliorem?

NON EGET SVMMARIO.

58. VT iudex ferat ſententiã in aliqua lite, præcedunt multi actus præparatorij, v.g. examinare teſtes, accipere Confeſsionem rei, citare Actorem, concedere terminum temporis ad probationes, & multi alij. Quæritur ergo, an ex vi huius damationis, teneatur Iudex eligere opinionem probabiliorem, non ſolum ad ferendam ſententiam præcipuam cauſæ, ſed etiam ad ferendam ſententiam in illis actibus præparatorijs, qui interlocutorij apellantur.

Hoz. 59. Mag. Hozes in explicatione huius ſecundæ propoſitionis num. 5. cenſet, hanc damnationem non loqui, niſi de potiſſima ſententia, non vero de deciſionibus interlocutorijs; ſubiungit tamen, quod quando pronunciat ſententiam interlocutoriam iuxta opinionem minus probabilem in præiudicium vnius partis, peccat, quamvis hoc non contineatur in damnatione huius ſecundæ propoſitionis.

60. Sed hic dicendi modus non placet. In primis enim ſupponi debet, cum actus interlocutorius dicitur eſſe in præiudicium partis, non debere intelligi de præiudicio, ſeu iniuria evidenti; nam ad hanc inferendam nulla poteſt eſſe opinio probabilis. Senſus ergo debet eſſe, an quando Titius habet ius probabilius, vt concedatur ei terminus temporis, quem poſtulat, contradicente Sempronio, poſſit Iudex ſtare pro Sempronio iuxta opinionem minus probabilem, ſine eo quod talis ſentententia interlocutoria ſit contra hoc decretum. In qua quæſtione videtur hic Scriptor aſſerere, id non eſſe contra hoc decretum Innocentij XI.; & tamen peccare Iudicem, quia decernit in præiudicium Sempronij.

61. Sed hæc duo invicem repugnant. Nam ſi hoc decretum non comprehendit deciſiones interlocutorias, iudicium de iſtis manebit ſecundum priſtinum ſtatum opinionum: ſi ergo dicitur, fuiſſe probabile ſaltem ab extrinſeco, ante hoc decretum, quod Iudex poſsit ferre ſententiam præcipuam ſecundum opinionem minus probabilem, à fortiori dicendum eſt, probabile fuiſſe, quod Iudex poſſet ferre ſententiam interlocutoriam ſecundum ius minus probabile in præiudicium probabile Sempronij: ergo ſi tunc id erat probabile, & ideo non peccabat Iudex ferendo ſententiam interlocutoriam ſecundum ius minus probabile in præiudicium Sempronij, neque modo poſt decretum peccabit.

62. Dicendum ergo eſt, hoc decreto comprehendi deciſiones interlocutorias Iudicis, in quibus agitur de præiudicio partis, ſive in quibus litigatur de iure partium. Et ita ſi Titius habet ius probabilius, vt concedatur ei terminus temporis, quem poſtulat,

Digitized by Google

contradicente Sempronio, contra hoc decretum procedet Iudex negando ei talem terminum. Secus in illis præparatorijs actibus, qui non ſunt in præiudicium probabile partium.

63. Probatur aſſertio. Nullum enim eſt verbum in hac damnatione, quæ illam limitet ad ſolam ſententiam potiſſimam cauſæ, vt clare conſtat ex illis verbis, *Iudicem poſſe iudicare iuxta opinionem etiam minus probabilem*; id autem verbum iudicare vniverſaliſſimum eſt ad decidendum quamcumque litem, aut quemcumque litis articulum, ſuper quo eſt controverſia partium.

64. Confirmatur. Hæc enim damnatio eo reſpicit, vt ſemper Iudex ſuffragetur iuri meliori, & probabiliori partis alterutrius: ſed in actibus interlocutorijs poteſt inveniri ius melius, & probabilius vnius partis: ergo etiam in his debet intelligi hæc damnatio.

DISSERTATIO IV.

An licitum ſit ſequi in praxi opinionem tenuiter probabilem?

CAPVT I.

Opinio damnata proponitur; & an per illam damnetur doctrina de opinione minus probabili ſequenda.

SVMMARIVM.

Qui ſenſerint, hic damnari electionem opinionis minus probabilis? n. 2

Poteſt opinio eſſe valde probabilis, & minus probabilis, quam oppoſita num. 3.

Ex hoc ipſo decreto convincitur falſitas eius aſſerti. n. 4.

1. Tertia propoſitio ex damnatis à SS. D. Innocentio hæc eſt: *Generatim dum probabilitate, ſive intrinſeca, ſive extrinſeca, quantumvis tenui, modo à probabilitatis finibus non exeatur, confiſi, aliquid agimus, ſempet prudenter agimus.* In quibus verbis excludit Romana Cathedra probabilitatem tenuem â regimine conſcientiæ, ita vt nemo intelligatur operari prudenter, ſi tenui probabilitate nitatur.

2. Sed quid ſit hæc tenuis probabilitas, operæ pretium eſt diſcutere. Wihelmus Sandæus in eo libro, qui inſcribitur *Confutatio trium virorum*, circa hanc tertiam propoſitionem damnatam refert, Tabularium Gallum (larvati nominis) credidiſſe, damnatam eſſe à Pontifice ſententiam communem Theologorum aſſerentium, poſſe deduci ad praxim quamlibet opinionem probabilem, etiam minus probabilem, & minus tutam materialiter; quaſi omnis opinio minus probabilis, & minus tuta materialiter ſit tenuiter probabilis. Et hunc eſſe ſenſum damnationis ideo ille aſſeruit, vt attribueret Ieſuitis propoſitionem damnatam, quaſi ſoli Ieſuitæ, ex quibus tres dumtaxat numerât, docuerint, poſſe nos ſequi opinionem minus probabilem, & minus tutam matetialiter, ſcilicet extra materiam de valore Sacramenti. *Sand.*

3. Id tamen eſſe falſum, manifeſte convincitur primo. Poteſt enim vna opinio eſſe minus probabilis, & tamen eius probabilitas eſſe magna. Sic enim fulgor Lunæ eſt minor fulgere Solis; & tamen ſtolidum eſſet, & contra modum loquendi Sacræ Scripturæ, dicere fulgorem Lunæ eſſe tenuem. Nam Geneſ. 1. dicitur: *Fecitque Deus duo luminaria magna: luminare maius, vt praeeſſet diei, & luminare minus, vt praeeſſet nocti; & Stellas.*

Vbi

Digitized by Google

Vbi notandum eſt, Lunam dici Luminare magnum ob maiorem Lucis ſplendorem, non ob quantitatem, quæ minor eſt quantitate aliarum Stellarum. Sed numquid quia Luna eſt luminare minus, affirmabimus, perperam dictum eſſe, *duo luminaria magna*? Abſit. Sic ſimiliter dicendum eſt, eſſe poſſe duas opiniones oppoſitas magnæ probabilitatis, quarum favorabilior ſit minus probabilis ſtrictiore. Ergo ex eo quod vna opinio ſit minus probabilis, quam oppoſita, non infertur, quod illa ſit tenuiter probabilis.

4. Convincitur ſecundo ex hoc ipſo decreto. In illo enim damnantur aliquæ propoſitiones modales de modo *Probabile*, ita propoſitio 57. *Probabile eſt, ſufficere attritionem naturalem, modo honeſtam.* Et propoſitio 44. *Probabile eſt, non peccare mortaliter, qui imponit falſum crimen alicui, vt ſuam iuſtitiam, & honorem defendat.* Eiuſdem Ordinis ſunt propoſitiones ſecunda, ſexta, & trigeſima quinta. Iam vero ſi hoc decretum damnat omnem propoſitionem vere probabilem, quæ ſit minus probabilis oppoſita, non eſt cur damnentur illæ modadales de modo *probabile*. Quod clare oſtenditur. Nam ſi opinio minus probabilis damnatur, non ſufficit ad praxim, quod opinio ſit probabilis, ſed requiretur, quod ſit probabilior. Cũ ergo hoc decretum intendat removere á praxi Fidelium has opiniones, *tamquam ſcandaloſas, & in praxi pernicioſas*, vt dicitur in proœmio Decreti; & opinio, quæ non dicit, id eſſe probabilius, ſed ſolum dicit eſſe probabile, non poſſet deduci ad praxim, ſi damnaretur opinio minus probabilis; dum opiñio non dicit, id eſſe probabilius, atque adeo practicabile, non eſt cur damnetur. Atqui re ipſa damnãtur eæ propoſitiones modales de modo *Probabile*; quia non ſunt practice probabiles: ergo non damnantur opiniones vere probabiles, quamvis ſint minus probabiles oppoſitis.

5. Convincitur tertio. Nam ſi Sacra Congregatio vellet damnare aſſertum de opinione minus probabili admittenda ad praxim, quanto facilius eſſet id aſſertum per ſuos terminos formales damnare, quam per id circumloquium de tenuiter probabili, quæ á probabilitatis finibus non exeat? Signum ergo manifeſtum eſt, non fuiſſe intentionem Sacræ Congregationis damnare praxim opinionis minus probabilis.

6. Confirmatur. Nam loquendo de Iudice, clare expreſſit damnationem opinionis, quæ aſſerit, Iudicem ſequi poſſe opinionem probabilem. Quam ergo meliorem occaſionem habere potuit ad damnandam pro omni caſu minorem probabilitatem, ſi eam damnare vellet?

7. Convincitur quarto. Nam demus, eſſe dubium, an in damnatione huius tertiæ propoſitionis includatur damnatio doctrinæ admittentis opinionem minus probabilem ad praxim. Nefas enim eſt, quod privatus Doctor velit recenſere inter propoſitiones damnatas propoſitionem, de cuius damnatione dubitatur. In dubio enim nemo damnatur; imo vero in Iure ſolemne eſt, in dubio ſtandum eſſe pro reo.

8. Convincitur quinto. Etenim in dubio nemo poteſt ſpoliari ſua poſſeſſione: ſed opinio vere probabilis quæ minus probabilis eſt, & minus tuta (extra materiam valoris Sacramentorum) eſt in quaſi poſſeſſione practicabilitatis apud fere omnes Theologos: ergo ex eo, quod vnus vel alter moveat dubium de damnatione illius, non eſt ſpolianda ſua poſſeſſione. Vbi notandum eſt, quod ſæpe inculcavimus, impropriè vocari minus tutam, quia formaliter

eſt tutiſſima, & ſolum dicitur materialiter minus tuta, propterea quod exponitur peccato materiali, vt explicui in 1. & 3. part. Criſ. Theologicæ.

9. Sexto denique convincitur ijs omnibus, quibus infra probabo, opinionem probabiliter probabilem non incurrere damnationem huius tertiæ propoſitionis.

CAPVT II.

An doctrina de opinione probabili ſequenda incurrat hanc damnationem?

SVMMARIVM.

Damnari opiniones probabiliter probabiles aliqui cenſent. n. 10. & 14.

Argument a quibus moventur. n. 11. & ſeqq.

Lumb. 10. RAymundus Lumbier tom. 3. Summæ à num. 1737. diſtinguit duplex genus opinionum probabilium; eo quod aliæ ſint certo probabiles, & aliæ ſint probabiliter probabiles. Nam circa aliquas opiniones formamus iudicium certum de probabilitate earum; circa alias vero non poſſumus formare iudicium certum, ſed dumtaxat probabile de ipſa probabilitate earum, idque aſſerit tam de probabilitare intrinſeca, quam de extrinſeca. Quam diſtinctionem quidam Recentiores prius docuerant. Docet ergo, poſſe nos vti ad praxim opinione certo probabili; non vero ea, quæ eſt probabiliter probabilis. Et concludit in hoc decreto, nomine tenuis probabilitatis intelligi opinionem, quæ non eſt certo probabilis; ſed probabiliter probabilis.

11. Quas vero opiniones contineat hic Author ſub nomine probabiliter probabilium, ex eius argumentis colligitur. Igitur opiniones tenuiter probabiles, de quibus loquitur decretum, eſſe eas, quæ ſolum ſunt probabiliter probabiles; ſic probat primo. Quia qui operatur ex opinione probabiliter probabili, non reddit ſe tutum, quod non peccabit, imo re ipſa formidat, an re ipſa peccabit: agnoſcenſque periculum peccandi, illud amplectitur: ergo illud dictamen conſcientiæ non eſt certum, ſed quaſi dubium: ergo peccat operando cum eo dubio practico: ergo merito intelligitur damnata ea opinio probabiliter probabilis ſub nomine tenuis probabilitatis.

12. Probat ſecundo illo exemplo Guilielmi Epiſcopi Pariſienſis, cui apparuit quidam Cancellarius Pariſienſis affirmans, ſe in æternum damnatum ex tribus cauſis; quarum vna erat, vt ipſe dixit: *Contra ſententiam plurimorum de pluralitate beneficiorum, quaſi licite tenendorum, opinionem propriam defenſavi; & in hoc me periculo mortalis culpæ commiſi.* Sed prius ante mortem ſuaſerat ei prædictus Epiſcopus, vt vnum beneficium retinens reliqua renunciaret: reſpondebatque Cancellarius: *Experiar, an ſit damnabilis opinio de retentione plurium beneficiorum.* Ex quo colligit Lumbier, Cancellarium formidaſſe de probabilitate opinionis, atque adeo expoſuiſſe ſe periculo peccandi: id autem eſt ſequi opinionem probabiliter probabilem: ergo peccat, qui talem opinionem ſequitur. Alia exempla refert ad idem propoſitum.

13. Probat tertio. Nam vt quis non peccet, non ſufficit formare iudicium probabile, quo probabiliter cenſeat, ſe non peccare; ſed requiritur iudicium certum, quo cenſeat, ſe in tali operatione non peccaturum: ſed qui ſequitur opinionem probabiliter proba-

babilem, non poteſt certo ſibi perſuadere, ſe non peccare; quin potius format iudicium ſolummodo probabile, quod re ipſa non peccabit : ergo qui ſequitur opinionem probabiliter probabilem, peccat.

Filgu. 14. Eâdem via graditur Emmanuel de Filguera in Lucerna decretali in expoſitione huius tertiæ propoſitionis aſſerens, tenuem probabilitatem conſiſtere in eo, quod opinio ſit probabiliter probabilis. Sic enim loquitur? [Opinio probabiliter probabilis habet tenuem probabilitatem reſpectu opinionis certo probabilis; ſicut probabile eſt quid tenue reſpectu certi: ergo tenuis probabilitas cognoſcitur in hoc, quod eſt eſſe tale probabiliter. Quodnam autem diſcrimen inter opinionem certo probabilem, & probabiliter probabilem verſetur, curſim aperiam. Nam probabilitas certo probabilis deſumitur, quando eſt intrinſeca ex fundamentis, quibus innititur, vel ex Doctoribus, ſi exiſtat extrinſeca, qui eam tuentur, imo & ex contrarijs eam probabilem vocantibus. Vnde talis opinio certitudinem tribuit ſive eam ſequenti, ſive conſulenti, quod ſit probabilis: quæ certitudo habetur ex cognitione, qua noſcit ſequens, aut conſulens, certam eſſe eius probabilitatem. Alias enim ſi talem cognitionem non haberet, conſcientiam certam non poſſet efformare, ſed dubiam, & omnino formidantem, peccandi periculo expoſitam, quia nec aſſenſus eſt prudens, neque electio. Probabilitas probabiliter talis deſſumitur communiter ex paucis Doctoribus eam opinioni tribuentibus, ſed ab alijs plerumque probabilis non cenſetur. Quare prædictæ opinioni probabiliter tali nefas eſt adhærere, quia prudenter quis nequit certum dictamen concipere ad operandum, ſed ſolum dubium, inſufficiens ad opus licite exercendum.] Hucvſque Filguera. Conveniunt ergo Lumbier, & Filguera in eo, quod damnatæ manent per hoc decretum opiniones, quæ non ſunt certo probabiles, ſed dumtaxat probabiliter probabiles.

CAPVT III.

Reffellitur præcedens dicendi modus.

SVMMARIVM.

Epithetum tenuis adiunctum probabilitati eſt additum diminuens. n. 15.

Hi duo termini Probabilitas tenuis involvunt contradictionem. n. 16.

Non admitto diſtinctionem probabiliter probabilis, & certo probabilis. Ibid.

Quomodo repugnet, opinionem probabiliter probabilem eſſe tenuiter probabilem? n. 17.

Qui format probabile indicium de probabilitate opinionis, format iudicium prudens. n. 18.

Si duæ opiniones oppoſitæ ſint probabiliter probabiles, cogemur eligere tutiorem, ſi vera eſt ſententia adverſariorum. n. 19.

Et quam ſit intolerabile onus in hoc caſu. n. 20.

Et quæ inde implicatio contradictionis involvatur? n. 21.

Solvitur obiectio. n. 22.

15. Præmitto primo, cum dicitur *tenuis probabilitas*, illud epithetum *tenuis* eſſe additum diminuens taliter, quod opinio tenuiter probabilis non poteſt dici abſolute probabilis, aut vere probabilis. Patet aſſertum ex ſimilibus. Nam cum quis dici-

dicitur hab re tenuem prudentiam, non dicitur vere, & abſolute eſſe vir prudens; imo defectus prudentiæ in eo notatur. Et cum quis dicitur habere tenuem ſcientiam, non poteſt abſolute dici, eſſe vir doctus, aut ſapiens. Et cum dicimus, aliquem eſſe tenuiter miſericordem erga pauperes, magnum defectum miſericordię in eo notamus.

16. Præmitto ſecundo, hos duos terminos *tenuem probabilitatem* importare contradictionem, aut contrarietatē inter ſe. Patet. Nā vera probabilitas eſt, quæ nititur fundamēto gravi, & impellente intellectū ad aſſenſum: ſed tenuitas quoad probabilitatē dicit tenuitatem, & levitatem fundamenti, atque adeo poſtulat, fundamentum non eſſe grave: ergo hi duo termini *probabilitas*, & *tenuis* opponuntur modo dicto. Ego quidem cenſeo, difficillime diſtingui poſſe opinionem probabiliter probabilem ab opinione certo probabili. Et ideo, vbi latiſsime egi de probabilitate in 1. & 3. part. Criſis Theol., numquam vſus ſum hac diſtinctione. Nam apud me ſolum valet diſtinctio opinionis vere probabilis, & opinionis dubie probabilis. Nam opinio dubiæ probabilitatis eſt, cum inter ſapientes dubitatur de probabilitate opinionis. Cum autem omnes, aut fere omnes admittunt opinionem tamquam probabilem, illam dico vere probabilem. Admiſſa tamen opinione probabiliter probabili, exiſtimo per illam perperam explicari tenuem probabilitatem.

17. Iam vero falſum eſſe, quod opinio probabiliter probabilis idem ſit, quod opinio tenuiter probabilis; & conſequenter quod opinio probabiliter probabilis damnata non maneat in hoc decreto, oſtenditur primo. Nam cum dicimus, aliquam opinionem eſſe probabiliter probabilem, tam in primo termino, quam in ſecundo loquimur de vera, & abſoluta probabilitate: atqui repugnat, eſſe veram, & abſolutam probabilitatem, & eſſe tenuem: ergo repugnat, opinionem probabiliter probabilem eſſe tenuiter probabilem. Probatur minor. Nam opinio tenuiter probabilis non eſt abſolute probabilis, ſed ſecundum quid, & cum addito diminuente. Deinde implicat contradictionem, quod iudicium reflexum de probabilitate opinionis ſit probabile, & ſit tenue; cum probabile dicat fundamentum magnum; & tenue dicat fundamentum leve: repugnat ergo, eſſe vere & abſolute probabilem, & eſſe tenuiter probabilem.

18. Oſtenditur ſecundo. Nam in practicis *Prudenter*, & *Probabiliter* ſunt ſynonima: ergo qui format probabile iudicium de probabilitate opinionis, format iudicium prudens: ſed qui ex iudicio prudenti operatur, recte operatur: ergo qui operatur ex opinione probabiliter probabili, recte operatur. Loquimur autem de probabilitate, quæ abſolute, & ſine addito diminuente eſt probabilitas.

19. Oſtenditur tertio. Quia plerumque continget, quod feramus iudicium dumtaxat probabile de probabilitate duarum opinionum inuicem oppoſitarum. Sicut enim quando vna propoſitio eſt probabilis, communiter accidit, quod etiam eius contradictoria ſit probabilis, imo & æque probabilis, ita etiam frequentiſſimum erit, quod quando vna propoſitio fuerit probabiliter probabilis, eius contradictoria ſit etiam probabiliter probabilis. Quid ergo tunc faciemus? Numquid non erit neceſſe in his caſibus eligere tutiorem? Nam ſi ſequamur minus tutam, cum iuxta adverſarios ea ſit tenuiter probabilis, iam huic decreto Pontificis refragaremur.

20. Eſt autem onus intolerabile, quod in his caſibus teneamur ſemper eligere tutiorem. Eſt enim difficul-

ficillimum diſcernere, quænam ſit opinio certo probabilis, & quæ probabiliter probabilis. Et quidem multi ſunt, non ſolum mediocriter docti, ſed etiam valde docti, qui non audeant ſe determinare ad electionem opinionis, niſi inveniant Authores probatos ea aſſerentes expreſſe, quæ ſcire deſideant. Cum ergo Authores non tractent hoc punctum, an hæc, an illa opinio ſint certo probabiles, an probabiliter probabiles; intolerabile erit illis, obligari vel ad diſcernendum inter certo probabiles, & probabiliter probabiles; vel ad eligendum ſemper opinionem ſtrictiorem in omnibus caſibus.

21. Oſtenditur quarto. Implicat enim contradictionem, quod quando ambæ propoſitiones contradictoriæ ſint probabiliter probabiles, teneamur eligere tutiorem. Quod ſic demonſtro in materijs iuſtitiæ. Opinio probabilis eſt, quod qui intulit damnum cum ſolo peccato veniali, v.g ex defectu plenæ advertentiæ, non tenetur reſarcire damnum; & etiam eſt probabilis, quæ propugnat obligationem reſarciẽdi illud. Demus ergo, ambas propoſitiones non eſſe certo probabiles, ſed probabiliter probabiles. Tunc ſic. Ergo in hoc caſu eligenda eſt opinio tutior. Sed illi damnificatori tutius eſt reſarcire damnum illatum: ergo tenetur ſolvere. Deinde damnificato tutius eſt non recipere ſolutionem damni: ergo tenetur illam non recipere. Ergo ille damnificator tenetur ſolvere illi, qui non poteſt recipere ſolutionem. Quæ eſt aperta implicatio contradictionis; infertur enim, quod ille damnificator tenetur ſolvere, & quod non tenetur.

22. Dices, idem argumentum efformari poſſe, quando ambæ opiniones fuerit tenuiter probabiles, tunc enim, quia juxta hoc decretum non poſſumus ſequi opinionem tenuiter probabilem, debebimus eligere tutiorem. Si ergo fiat id argumentum in materia iuſtitiæ, dum ambæ opiniones ſibi invicem contradicentes ſunt tenuiter probabiles; eodem modo inferetur implicatio contradictionis.

23. Reſpondeo, impoſſibile eſſe, quod in practicis ambæ opiniones ſibi invincem contradicentes ſint tenuiter probabiles; ſed neceſſe eſt, quod ſi vna ſit tenuiter probabilis, altera ſit certa moraliter, aut fere certa. Nam ſi opinio, quæ negat obligationem aliquam, ſit tenuiter probabilis, ideo talis eſt, quia illa obligatio communiter reputatur certa. Quod non accidit in duabus opinionibus ſibi invicem contradicentibus probabiliter probabilibus. Sæpe enim obligatio aliqua eſt in æquilibrio; & ideo circa obligationem aliquam ſæpiſſime dantur opiniones æquæ probabiles.

CAPVT IV.

Alia argumenta pro impugnatione eiuſdem aſſerti.

SVMMARIVM.

Quando Theologus conſulit opinionem certo probabilem, qui accipit conſilium, ſolum habet opinionem probabiliter probabilem. n.24.
Ex opinionibus certo probabilibus inferuntur aliæ probabiliter. Et quid inde pro concluſione? n.25.
Opinio probabiliter probabilis non generat dubium practicum. n.27.
Si opinio probabiliter probabilis afferret dubitationem, etiam aferret certo probabilis. n.29.
Cum aſſenſu probabili non componitur dubitatio. n. 31.
Dilemma pro concluſione. n. n.33.

24. OStenditur quinto Nam quando Theologus conſulitur pro

pro electione opinionis, & ipſe conſulit opinionem certo probabilem ; ille qui audit conſilium à Theologo, non format iudicium certum de probabilitate opinionis, cum neſcit diſcernere circa fundamēta intrinſeca, vel extrinſeca eius opinionis: ſed ſolū format iudicium probabile, vt pote dumtaxat innixum conſilio Theologi: ergo apud illum, qui audit conſilium â Theologo, ea opinio ſolum eſt probabiliter probabilis. Et tamen non eſt tenuiter probabilis; nam ſi talis eſſet, nihil prodeſſet viro illiterato conſulere Theologum: ergo probabiliter probabilis non eſt tenuiter probabilis.

25. Oſtenditur ſexto. Sunt enim multæ opiniones, quæ probabiliter inferuntur ex opinionibus certo probabilibus: illæ autem non poſſunt eſſe certo probabiles ; nam ſicut ex præmiſſis evidentibus, cum bonitas conſequentiæ eſt ſolum probabilis, non reſultat concluſio evidens, ſed ſolum probabilis; ita ex opinione certo probabili, cum bonitate conſequentiæ ſolum probabili, non poteſt reſultare concluſio certo probabilis, ſed ſolum probabiliter probabilis.

26. Neque prodeſt reſponderi, quod ſi bonitas conſequentiæ fuerit certo probabilis, opinio illata ex altera certo probabili, evadet concluſio certo probabilis. Non, inquam, id prodeſt: quia dum bonitas conſequentiæ non fuerit evidens, ſaltem moraliter, non poteſt participare certitudinem à præmiſſis: a propoſitione ergo certo probabili non poteſt deduci concluſio certo probabilis, niſi bonitas conſequentiæ fuerit, non ſolum certo probabilis, ſed in ſe ipſa certa.

27. Oſtenditur ſeptimo. Nam ambo Authores relati nituntur fundamento falſo, nempe, quod opinio probabiliter probabilis neceſſario generat dubium practicum circa operationem. Tum ſic argumentor. Opinio probabiliter probabilis non generat dubium practicum circa operationem eliciendam; habet enim rationem probabilem, ex qua dubium prudenter deponat: ergo perperam dicitur, opinionem probabiliter probabilem eſſe tenuiter probabilem. Antecedens probatur. Nam dubium practicum de rectitudine operationis eliciendæ, in quo tutior pars eligenda ſit, tamdiu durat, quandiu non poteſt deponi per aliquam rationem probabilem, vt docui in 3. part. Criſ. Theol. diſp. 60. cap. 2. num. 15. ſic enim ægrotus dum dubitat, an die feſto teneatur ſurgere ad audiendam Miſſam, eſt in dubio practico, dum Medicus (cuius iudicium ſolum eſt probabile reſpectu ægroti) illi conſulit, ne ſurgat. Sed qui practice dubitat de probabilitate opinionis, & invenit rationem vere probabilem, vt cenſeat opinionem eſſe ſecuram, habet iam principium, per quod deponat prudenter dubium: ergo dum format iudicium probabile de probabilitate opinionis, inveniens rationem vere probabilem ad illud iudicium formandum, habet iam modum, quo tale dubium prudenter deponat. Vide quæ de hoc argumento dixi in 3. part. Criſ. Theol. diſp. 56. cap. 16. art. 1. à num. 816.

28. Nec ſatisfacies, ſi dicas, deponi dubium practicum ex ratione certo probabili, non autem ex ratione probabiliter probabili. Nam hoc eſſet, inducere in conſcientias hominum ingentem ſcrupulorum anxietatem, dum non ſolum petitur, quod in opinionibus controverſis inter Authores eligenda ſit opinio certo probabilis; ſed etiam quod in rationibus probabilibus, quibus homines gubernant ſuas actiones in dubijs, quæ occurrunt, non ſufficiat ratio probabiliter probabilis, ſed quærenda ſit ratio certo probabilis. Vnde ægrotus, qui ex conſilio Medici non ſurgit in die

Digitized by Google

feſto ad audiendam Miſſam; debebit inquirere, an Medicus ille ſit peritiſſimus ſuæ artis, an mediocriter peritus, vt conſideret, an ratio probabilis deſumpta ex eo conſilio Medici, ſit certo probabilis, an probabiliter probabilis. Qui ſcrupulizandi modus paſſim occurret in ſexcentis alijs, in magnam deſolationem conſcientiarum.

29. Oſtenditur octavo. Si enim opinio probabiliter probabilis ſecum aferret dubitationem, etiam certo probabilis aferret ſecum dubitationem: ergo neque certo probabilis poſſet reduci ad praxim. Antecedens probatur. Nam vel omnis probabilitas affert ſecum dubitationem, vel ſolum illam affert probabilitas reflexa? Si primum dicatur, infero: ergo etiam opinio certo probabilis affert ſecum dubitationem; nam bene valet ab vniuerſali affirmativa ad particularem ſub vniuerſali contentam.

30. Si vero dicas ſecundum, nempe ſolam probabilitatem, quæ reflectitur ſupra probabilitatem, aferre dubitationem; contra eſt: nam id eſſet, quia ille terminus *certo* aufert dubitationem in opinione certo probabili: ſed id eſt falſum: ergo. Probatur minor: quia is terminus *certo* poteſt cadere ſupra dubium; eſt enim certum, quod ego dubito, an crines Adami fuerint rubri. Si ergo terminus *probabilis*, aut *probabiliter* affert dubitationem, certo probabilis afferret certo dubitationem. Sicut quia opinio probabilis in conceptu ſuo eſſentiali affert, quod ſit incerta, id eſt, nec certa, nec certo falſa; ideo opinio certo probabilis affert etiam in ſuo conceptu, eſſe certum, quod illa ſit incerta.

31. Oſtenditur nono. Nam, vt demonſtravi in 1. part. Criſ. Theolog. diſp. 6. cap. 1. Quamvis poſſit dari dubitatio inter motiva probabilia invicem adverſantia; at cum aſſenſu probabili non componitur dubitatio de eodem obiecto, aut de eius oppoſito; & implicat contradictionem, quod componantur aſſenſus probabilis, & dubitatio: nam dubitare eſt ſuſpendere aſſenſum quaſi in æquilibrio, ita vt neutri parti præſtet aſſenſum: ſicut ergo implicat, quod intellectus habeat aſſenſum obiecto, & ſimul ſuſpendat aſſenſum; ita implicat, quod habeat aſſenſum probabilem, & ſimul habeat dubitationem.

32. Tum ſic. Ergo impoſſibile eſt, quod intellectus habeat iudicium reflexum probabile de probabilitate opinionis A., & quod habeat dubitationem de probabilitate opinionis A. Hæc conſequentia manifeſte infertur ex Antecedente; ſicut ex propoſitione vniverſali infertur particularis ſub eâ contenta. Ergo impoſſibile eſt, quod qui habet iudicium probabile reflexum de probabilitate opinionis, obſtringatur ad deſerendum in praxi eam opinionem propter dubitationem de probabilitate eius; cum non poſſit intellectus capere eam dubitationem ſimul cum eo iudicio probabili. Et quidem illi duo Authores confundunt dubitationem cum formidine; quæ ſunt res longe diverſæ: & aſſenſus probabilis optime componitur cum formidine, non autem cum dubitatione, vt late oſtendi in 3. part. Criſ. Theol. diſp. 56. cap. 17. art. 5.

33. Oſtenditur decimo. Nam id aſſertum, quod ambo Authores affirmant, nempe opinionem probabiliter probabilem damnari in hoc decreto Innocentij XI. ſub nomine tenuis probabilitatis, vel eſt certum, vel dubium, vel probabile? Si dicant, eſſe certum; contra eſt: Quomodo enim poteſt eſſe certum, quod nititur in mera æquivocatione confundente formidinem cum dubitatione, vt oſtenſum eſt? Si dixerint eſſe dubium, inde evidenter infertur, non debere dici damnatam opinionem probabiliter probabilem;

Gg cum

cum ob ſolum dubium nemo damnandus ſit. Si vero dicant, id eſſe probabile, interrogo, an ſit probabiliter probabile, vel certo probabile? Si primum, cum apud ipſos probabiliter probabile involvat dubitarionem de probabilitate; ea dubitatio non eſt ſufficiens, vt dicatur abſolute damnata aliqua opinio. Præter quam quod cum ipſi dicant, opinionem probabiliter probabilem manere damnatam, ſi id eorum aſſertum eſt probabiliter probabile, manebit etiam damnatum per hoc decretum. Si vero dicatur id eorum aſſertum eſſe certo probabile, adhuc ea probabilitas non ſufficit, vt damnata cenſeatur per hoc decretum Innocentij, opinio probabiliter probabilis: nam in dubijs, & probabilibus ſemper ſtandum eſt pro reo: Cum ergo hi duo Authores opinionem probabiliter probabilem impetant tamquam ream tenuis probabilitatis, ſtandum eſt pro opinione probabiliter probabili, dum de damnatione non conſtat pluſquam probabiliter. Præter quam quod non poteſt eſſe certo probabile, quod ſola æquivocatione fulcitur, per quam formido cum dubitatione confunditur.

CAPVT V.

Quænam ſit opinio tenuiter probabilis, quæ in hoc decreto damnatur?

SVMMARIVM.

Opinio tenuiter probabilis eſt de cuius probabilitate dubitatur; & valde differt ab opinione probabiliter probabili. n. 34.

Opinio tenuiter probabilis eadem eſt, ac opinio dubiæ probabilitatis. n. 35. *Et quænam ſint motiva ad dubitandum de probabilitate?* Ibidem.

Probabilitas dubia involvit dubium practicum. n. 36.

Tenuis probabilitas affert etiam dubium practicum. n. 37.

Prima pars concluſionis probatur. n. 38.

Oſtenditur opinionem tenuiter probabiliem diverſam eſſe à probabiliter probabili. n. 39.

Exempla opinionum tenuiter probabilium. n. 40. remiſſive.

34. SIt concluſio. Opinio tenuiter probabilis, quæ in hoc decreto damnatur, eſt illa, quæ quamvis habeat probabilitatem apparentem, plures tamen viri ſapientes dubitant de eius probabilitate; vel de cuius probabilitate merito dubitatur: & quæ talis eſt, nullo modo eſt probabiliter probabilis, ſed dubie probabilis. In priori parte concluſionis convenio cum Lumbierio, & Filguera citatis, in poſteriori autem diſſentio quam longiſſime ab eis.

35. Ergo iuxta priorem partem concluſionis in idem recidit opinio tenuis probabilitatis, & opinio dubiæ probabilitatis, & de hac late dixi in 3. part. Criſ. Theol. diſp. 56. cap. 9. art. 3., vbi num. 599. propoſui motiva, quæ eſſe ſolent ad dubitandum rationabiliter de probabilitate opinionis in hæc verba: [Primo dubito de probabilitate opinionis, quando Author, qui illam docet, non eſt omni exceptione maior iuxta dicta diſp. 15. Et ratio, qua nititur, opinio mihi non ſatisfacit, nec videtur omnino firma. Secundo. Cum Author vnus, vel alter ſingularem docet opinionem, nec dat rationem, qua nititur. Tertio. Cum vnus, vel alter docet opinionem, & plures alij dicunt, vel eſſe improbabilem, vel parum tutam, vel male audire apud Theologos, vel illam non eſſe audiendam, aut eſſe reijciendam. Quarto. Quando datur principium certum, & dubitatur, an ei repugnet opinio, nec proponatur ratio ſufficienter firma ad deponendum dubium.

Quin-

Quinto. Cum dubitatur, an ratio concluſionis ſit levis, an gravis, & firma.] Hucvſque ibi. Et quoad hoc vltimum, nomine rationis levis, etiam intelligitur ea, quæ ſophiſtica eſt, vel laborat in æquivoco. Vbi ergo hæc motiva inventa fuerint, dicendum erit, opinionem eſſe tenuiter probabilem.

36. Deinde de probabilitate dubia (id eſt, quando dubitatur de probabilitate) dixi ibidem, illam eſſe dubium practicum, in quo tutior pars amplectenda eſt ad praxim; ita vt in materia gravi ſit peccatum mortale non ſequi partem tutiorem. Et ratio eſt: quia in quolibet dubio de materia practica, dubium eſt practicum, dum non occurrit ratio probabilis (intrinſeca, vel extrinſeca) virtute cuius intellectus deponat dubium: ſi ergo de probabilitate ipſius rationis dubitatur, quomodo virtute talis rationis probabilis deponetur dubium.

37. Similiter ergo de probabilitate tenui diſcurrendum eſt, & dicendum, in probabilitate tenui contineri dubium practicum, in quo tutior pars ex obligatione ſequenda eſt in praxi. Nam ipſa tenuitas probabilitatis non eſt ſufficiens ad deponendum dubium, quod occurrit.

38. Ex quibus manifeſte patet prior pars concluſionis, nempe opinionem tenuiter probabilem eſſe illam, de cuius probabilitate multi viri docti dubitant; aut quando de tali probabilitate merito dubitatur. Tum quia, cum non ſit tenuiter probabilis ea, quę eſt minus probabilis, & minus tuta materialiter, neque ea, quę eſt probabiliter probabilis, vt ex decurſu huius diſſertationis conſtat; nihil aliud reſtat, in quo poſſit conſiſtere tenuitas probabilitatis. Tum etiam quia non poteſt dici tenuiter probabilis, quæ eſt certo falſa, vel certo improbabilis; rurſum, vt ex hac damnatione conſtat, non poteſt dici ſufficienter probabilis ad regendam conſcientiam: ergo ſolum poteſt dici tenuiter probabilis ea, quæ quamvis habeat aliquam probabilitatem apparentem, generat dubium practicum, in quo tutior pars eligenda ſit. Ergo tenuiter probabilis dicenda eſt illa, de cuius probabilitate merito dubitatur apud ſapientes.

39. Secunda pars concluſionis, nempe quod ea opinio, de cuius probabilitate merito dubitatur, non ſit probabiliter probabilis, ſatis conſtat ex dictis cap. 3. & 4. Et vlterius oſtenditur. Nemo enim format iudicium probabile de parte minus tuta in eo, circa quod habet dubium practicum, in quo tutior pars ſequenda eſt: ſed de probabilitate opinionis tenuiter probabilis habetur dubiũ practicũ, in quo tutior pars ſequenda eſt, vt conſtat ex dictis: ergo nemo formare poteſt iudicium probabile de eius probabilitate. Ergo ea non poteſt eſſe probabiliter probabilis.

40. Huius generis opinionum tenuiter probabilium, quæ, vt ſatis oſtendi, nihil differunt ab opinionibus dubiæ probabilitatis, multa exempla dedi in part. 3. Criſ. Theolog. tract. 4. & in hoc opere diſert. 1. cap. 6. Legat, qui volet.

CAPVT VI.

Satisfit argumentis cap. 2. propoſitis.

SVMMARIVM.

Qui format iudicium probabile de probabilitate opinionis, non habet dubium practicum de illa, ſed potius iudicium reflexum certum. num. 41.

Cancellarius ille dubitavit de probabilitate opinionis, & ideo damnatus fuit. n. 42. & 45.

Quare qui ſequitur opinionem probabiliter probabilem, non ſe committat diſcrimini. Ex S.Thoma. n.43.

Diſcrimen inter dubitationem, & formidinem. n.44.

Dum quis ſequitur opinionem probabiliter probabilem, vltimum iudicium de honeſtate opinionis non eſt probabile, ſed certum. n.46.

Tenuis probabilitas non eſt talis reſpective, ſe abſolute. n.47.

41. AD primum ex Lumbierio, contendente, opinionem probabiliter probabilem eſſe tenuiter probabilem, reſpondeo negando antecedens, quod qui operatur ex opinione probabiliter probabili,non reddit ſe tutum á peccato: nam qui format iudicium probabile, & prudens de probabilitate opinionis, habet rationem probabilem ad deponendum dubium de ea probabilitate, atque adeo non dubitat practice de tali probabilitate; & habet tertium aliud iudicium, illud quidem reflexum & certum, quod qui operatur ex iudicio probabili, & prudenti, recte operatur; iuxta dicta ſæpius in 1. part. Criſ. Theol.diſp.15.& in 3.part.diſp.56.Vnde falſum eſt, quod ſubiungitur in eo antecedenti, quod tunc formidat, an re ipſa peccabit, nam id iudicium tertium reflexum eſt certum, atque adeo expellit omnem formidinem. Vide quæ dixi in 3. part. Criſ. Theol. diſp. 56. cap. 18. num. 975. ex Illuſtriſſim. Archiepiſc. Petro de Tapia. Ex quibus patet, falſas eſſe conſequentias inde deductas. *Tapia.*

42. Ad ſecundum reſpondeo, ſi Cancellarius dixit, ſe eſſe damnatum, quia contra ſententiam plurimorum de illicita retentione plurium Beneficiorum, ad praxim deduxit oppoſitam opinionem, ita ſe exponens periculo peccandi; id ita contigit,quia dubitans de probabilitate opinionis incidit in dubium practicum,in quo tutior pars amplectenda eſt; & cum eam non amplexus fuerit, commiſit ſe periculo peccandi, atque adeo peccavit. Et conſtat ex celebri textu S. Thomæ quod lib. 8. art.13.agens de ea quæſtione [An liceat habere plures præbendas?] *Si manente dubitatione plures præbendas habet,periculo ſe committit, & ſic pro cul dubio peccat... Aut ex contrarijs opinionibus in nullam dubitationem adducitur; & ſic non committit ſe diſcrimini, nec peccat.* Vide quæ de hoc late dixi 3.part. Criſ.Theolog. diſp.56.cap.17.art.4.num.942. *S. Tho.*

43. Ex hoc textu S. Thomæ evidens argumentum deſumitur ad probandum, non peccare eum, qui ſequitur opinionem probabiliter probabilem. Nam iuxta S. Thomam, *ſi ex cōtrarijs opinionibus in nullam dubitationem adducitur, non commitit ſe diſcrimini, nec peccat.* Sed opinio probabiliter probabilis non adducit neceſſario in dubitationem; cum afferat rationem probabilem, per quam expellat, & deponat dubitationem: ergo qui ducitur opinione probabiliter probabili, non committit ſe diſcrimini.

44. Et ſane in æquivoco laborant, qui non attendunt ad ingens diſcrimen,quod datur inter formidinem, & dubitationem. Nam aſſenſus probabilis non eſt compoſſibilis cum dubitatione; eſt autem compoſſibilis cum formidine. Iudicium autem reflexum de probabili opinione ſequenda, quæ ſecum affert formidinem, certum eſt, & ideo quāvis habeat pro obiecto opinionem cum formidine; ipſum autem iudicium reflexum nullam habet formidinem.

45. Ergo ad id, quod ſubiungit obiectio, dicendum eſt, Cancellarium vel dubitaſſe de probabilitate opinionis, vel non habuiſſe iudicium certum de ſequenda licite opinione probabili:

atque

Digitized by Google

atque adeo formidaſſe, an re ipſa peccaret. Qui enim caret vltimo iudicio certo de rectitudine ſuæ operationis, exponit ſe periculo probabili peccandi; vt late docui in 1.part.Criſ. Theol. diſp.56.cap 18.

46. Ad tertium conſtat ex proxime dictis. Concedo enim maiorem, quod non ſufficit iudicium, quo quis probabiliter cenſeat, ſed non peccaturum, ſed requiri, quod vltimum iudicium, quo quis iudicet, ſe non peccaturum, exercendo talem actionem, eſſe certum; & nego minorem, quod dum quis ſequitur opinionem probabiliter probabilem, vltimum iudicium ſit dumtaxat probabile. Nam iudicium probabile, quo quis iudicat probabiliter, eam opinionem eſſe probabilem, non eſt vltimum iudicium, quo quis iudicat de rectitudine operationis à ſe eliciendæ. Patet. Nam iſtæ ſunt longe diverſæ propoſitiones: Prima. *Hæc opinio A. eſt probabilis.* Secunda. *Si ſequor hanc opinionem A., recte operor.* Quarum prima poteſt eſſe probabilis, & ſecunda debet eſſe certa, vt excludat periculum probabile peccandi. Quod ſi ſecunda afferat formidinem, non erit certa, atque adeo non manebit homo ſecurus de rectitudine ſuæ operationis. Vide quæ dixi in loco proxime citato.

47. Ad quartum ex Filguera reſpondeo, tenuem probabilitatem non debere talem cenſeri reſpective, ſed abſolute; & ita quamvis opinio probabiliter probabilis videatur tenuiter probabilis comparative ad certo probabilem; abſolute tamen non eſt tenuiter probabilis. Alioquin omnis opinio probabilis eſſet tenuiter probabilis: quia probabilis reſpectu certi eſt aliquid tenue. Diſcrimen autem, quod conſtituit Filguera inter opinionem probabiliter probabilem, & certo probabilem, perperam conſtituitur, eo quod confundit iudicium, quod fit de probabilitate opinionis A., & iudicium vltimum, quod fit de rectitudine operationis hic & nunc eliciendæ. Etenim poſtquam homo elicuit iudicium probabile de probabilitate opinionis A., mox videns certum eſſe, quod licitum eſt ſequi veram, & ſolidam probabilitatem, format iudicium vltimum certum de rectitudine operationis à ſe eliciendæ.

CAPVT VII.

An incurrat hanc damnationem propoſitio docens, in graviſſima neceſſitate poſſe nos ſequi opinionem tenuiter probabilem? Et quomodo hæc opinio intelligenda ſit?

SVMMARIVM.

Hæc propoſitio non ſubiacet damnationi. n.49.

Difficultas de dubio practico in neceſſitate graviſſima. num.50.

Altera difficultas de caſibus, in quibus neceſſitas graviſſima permittit tenuem probabilitatem. n.41.

Quomodo neceſſitas graviſſima augeat probabilitatem? n. 52.

Quomodo id contingat in Baptiſmo? n. 53.

Quomodo gravis neceſſitas in multis caſibus auferat irreverentiam? n. 54.

Quomodo in caſu excommunicati neceſſitas augeat probabilitatem? n.55.

Alius caſus ſimilis in materia Matrimonij. n.56.

Regula ad cognoſcendnm, quanam ſit gravis neceſſitas, in qua liceat vti opinione tenuiter probabili. n.58.

IN

48. IN 1. part. Criſ. Theol. diſp. 9. cap. 8. num. 133. retuli opinionem docentem, in extrema, aut graviſſima neceſſitate licitum eſſe vti opinione tenuiter probabili; & in 3. part. diſp. 79. cap. 2. num. 20. vſus ſum hac ſententia ad probationem concluſionis ibi traditæ. Quam ſententiam docent Navarrus cap. *Inter verba*. in 2. edit. coroll. 53. num. 135. Sotus de Secr. membr. 3. quæſt. 2. concluſ. 3. P. Thom. Sanchez lib. 2. de Matrim. diſp. 36. nu. 8. & lib. 1. Sum cap. 9. num. 25.

Nauar. Sotus. Sanch.

49. Quæritur ergo in præſenti, an hæc propoſitio [quod in graviſſima neceſſitate eligere poſſimus opinionem tenuiter probabilem,] ſubeat hanc damnationem? In 3. part. Criſ. Theol. loco proxime citato hanc dubitationem breviter diſcuſſi. Et, vt ibidem notavi, Emmanuel de Filguera, me citato, aſſeruit, hanc opinionem minime ſubiacere huic damnationi. Quod optime probat. Damnatur enim propoſitio aſſerens, *generatim* licere vti opinione tenuiter probabili; noſtra autem aſſertio non affirmat, id licere generatim, ſed ſolum in graviſſima neceſſitate.

Filgu.

50. Reſtant tamen duæ difficultates diſcutiendæ. Prima eſt. Diximus enim, tenuem probabilitatem eſſe, cum dubitatur de ipſa probabilitate, quæ propterea non poteſt eſſe ſufficiens ad deponendum dubium; atque adeo dubium eſt practicum, in quo tutior pars eligenda eſt: ſed neque in neceſſitate graviſſima poſſumus operari cum dubio practico: ergo neque in neceſſitate graviſſima poſſumus vti opinione tenuiter probabili.

51. Secunda difficultas eſt. Authores, qui concedunt, poſſe in neceſſitate graviſſima eligi opinionem tenuiter probabilem, dicunt id aliquando poſſe admitti. Non enim fieri poteſt in omnibus præceptis, maxime iuris naturalis, & Divini. Difficultas ergo conſiſtit in tradendo regulam, per quam cognoſcatur, quando liceat in neceſſitate graviſſima vti opinione tenuiter probabili.

52. Pro vtraque ergo difficultate diſſolvenda ſciendum eſt, plerumque ipſam neceſsitatem graviſſimam afferre rationem ſpecialem pro augenda probabilitate intrinſeca opinionis; ita vt licet rationes opinionis alioqui ſint tenues, ipſa graviſſima neceſsitas augeat vim probabilitatis earum. Cuius aſſertionis multa ſuppetunt exempla.

53. Primum. Baptizare infantem in materia dubia, puta in lixivio, aut in iuſculo, extra caſum neceſsitatis, eſt grave piaculum. Si vero infans ſit in articulo mortis, neque ſit materia certa, ipſa neceſsitas tanti ponderis eſt, vt illud reddat licitum.

54. Secundũ deſumi poteſt à multis actionibus, quæ afferunt irreverentiam rebus ſacris, á quibus tamen, ſi gravis accedat neceſsitas, hæc aufert irreverentiam. Nam currere per Templum eſt irreverentia; ſi quis autem currat fugiens Taurum, vel Leonem ingreſſum in Templum, neceſsitas ipſa aufert irreverentiam. Magna eſt etiam irreverentia, quod homo non ieiunus accipiat Euchariſtiam; ſi vero intrarent in Eccleſiam hæretici cum periculo conculcandæ Euchariſtiæ, neceſsitas efficeret, ne vlla eſſet irreverentia, quod homo non ieiunus conſumeret Euchariſtiam, ſi alias non inveniretur ieiunus.

55. Tertium eſt, quod ſupra propoſui diſertatione 2. cap. 5. art. 8. nempe excommunicatum, qui ſatisfecit, & per contritionem ad ſtatum gratiæ pervenit, nec per ipſum ſtat, quominus abſolvatur, poſſe in caſu gravis neceſsitatis accipere Sacramentum Pœnitentiæ, quin contraveniatur damnationi primæ propoſitionis, de non ſequẽda opinione probabili circa valorẽ, relicta tutiori. In quo caſu gravis

Digitized by Google

neceſſitatis reddit licitum per ſuam vim intrinſecam rationis, quod aliàs eſſet illicitum. Nam, vt ibidem oſtendi, neceſſitas vnius partis, & impoſſibilitas partis oppoſitæ ſunt relativæ, & invicem connexæ: quare cum præfato excommunicato adſit neceſſitas gravis recipiendi Sacramentum pœnitentiæ, in eodem genere datur impoſſibilitas omittendi confeſſionem. Ex qua neceſſitate, & impoſſibilitate fit, quod quamvis ille excommunicatus ſequatur opinionem probabilem circa valorem Sacramenti, non tamen ſequitur illam relicta tutiori: non enim dicitur relinquere tutiorem, qui hbet impoſſibilitatem illam ſequendi; ſicut non dicitur relinquere curſum, qui obſtrictos vinculis habet pedes. Præter rationem, quæ deſumitur ex favore quo Eccleſia favet vrgentiſſimæ neceſſitati in ordine ad recipienda Sacramenta. De quo dixi in loco cit.

56. Eiuſdem generis eſt caſus, quem proponit P. Thomas Sanchez, Sanch. lib 2. de Matrimon. loco ſupra citato. Aſſerit enim eſſe parum probabilem opinionem eorum, qui dicunt, quando contracto Matrimonio vnus coniux advertit impedimentum dirimēs, poſſe (obtenta diſpenſatione) revalidari Matrimonium, quamvis alter coniux ſit inſcius impedimenti. Et tamen aſſerit, illud re ipſa poſſe revalidari ad normam eius opinionis, ſcilicet inſcio impedimenti altero coniuge, ſi vrgeat graviſſima neceſſitas, qualis eſſet, ſi ante contractum Matrimonium fœmina illicete copullata fuiſſet cum fratre ſui viri, neque inveniri poſſet modus, quo ſine manifeſtatione proprij delicti poſſet declarare impedimētum dirimens ſuo viro, ſed eſſet periculum magni ſcandali. Ratio autem, quare magna illa neceſſitas tacendi impedimentum, & impoſſibilitas illud declarandi faciat, quod poſſit deduci ad praxim ea opinio parum probabilis, quæ verſatur circa valorem & alias eſt minus tuta, hæc eſt: Tum quia impoſſibilitas moralis adeo vrgens efficit, quod non poſſit eligi ad praxim opinio tutior, atque adeo non verificatur, quod eligitur opinio probabilis circa valorem, relicta tutiori, propter dicta. Tum etiam quia cum Matrimonium ſit materia favorabilis ex iure Eccleſiaſtico, videtur Eccleſia velle in tali impoſſibilitate morali ſavere Matrimonio, vt revalidetur eo modo, quo non ſequantur ſcandala adeo gravia. Similis etiam eſt caſus, quem propoſui in 3. part. Criſ. Theol. loco ſupra citato.

57. Hinc facile eſt diſſolvere vtramque difficultatem ſupra propoſitam. Ad primam diſtinguenda eſt maior: nam tenuis probabilitas affert dubium practicum[extra graviſſimam neceſſitatem;] non ſic intra illam: quia graviſsima neceſſitas extrahit opinionem á ſua tenuitate; & addit probabilitati pondus rationis, vi cuius opinio pro ea neceſſitate non eſt tenuiter probabilis, ſed potius abſolute probabilis.

58. Ad ſecundam difficultatem ſolvendam ea regula tradenda eſt, tunc licitū eſſe in graviſſima neceſſitate vti opinione alioqui tenuiter probabili, quando ipa neceſſitas affert ab intrinſeco pondus rationis, vi cuius opinio pro illo caſu neceſſitatis fiat abſolute probabilis, vt in caſibus ſupra memoratis.

DI-

Fidei, quia iſte non componitur cum opinione dumtaxat probabili. Sed neque ſic videtur ſatisfieri difficultati.

4. Supponimus autem dari non poſſe, etiam in infideli veram probabilitatem de veritate ſectæ erroneæ: quia contra certitudinem nulla poteſt dari vera probabilitas. Nam, vt dixi in 3. part. Criſ. Theol. diſp. 55. num. 2. aſſenſus probabilis eſt incertus, id eſt, nec certus, nec certo falſus: & propoſitionis certæ contradictoria eſt certo falſa. Si ergo daretur aſſenſus vere probabilis de propoſitione contradictoria veritatis Fidei, quæ certa eſt, eſſet certo falſus & non certo falſus: certo falſus, quia contradictoria, quæ opponitur propoſitioni certæ, eſt certo falſa; non certo falſus, quia probabilis, de cuius eſſentia eſt eſſe nec certum, nec certo falſum. Vide in 1. part. Criſ. Theolog. diſp. 4. num. 6. Probabilitas ergo, quam concedimus in infideli circa veritates Fidei, & errores ſectæ, eſt ſolum apparens: quatenus id, quod certum, aut certo falſum eſt, illi proponitur vt veriſimile, & probabile: vel quia non attendit ad rationes evidentes; vel quia neſcit ponderare evidentiam illarum.

5. Igitur nullo meliori modo poſſumus indagare ſenſum huius quartæ propoſitionis damnatæ, quam ex verbis Authoris, qui eam propoſitionem aſſeruit, nempe Ioannis Sancij, in ſelectis diſp. 19. num. 7. vbi ſic diſſerit. [Sicut in alijs materijs, vbi offenſa mortalis intercedere poſſet, fatentur ipſi, eam non committi ab operante ex opinione minus probabili, licet res maximi momenti ſit, Deum offendere mortaliter, vel non; ſic quoque *ab infidelitate excuſabitur infidelis nō credens ductus ex opinione minus probabili*] Hucvſque Ioann. Sācius. Itaque ſenſus propoſitionis eſt quod ſicut in alijs materijs, & præceptis excuſatur homo à peccato, ſi ſequatur opinionem minus probabilem de non peccato; ita in præcepto credendi veritates Fidei Catholicæ excuſabitur infidelis à peccato infidelitatis, ſi habeat opinionem minus probabilem (ſcilicet probabilitate apparente) de credibilitate ſectæ erroneæ.

Sanc.

CAPVT II.

Legitima probatio falſitatis eius propoſitionis damnatæ.

SVMMARIVM.

Diſcrimen, quod datur inter probabilitatem, quæ verſatur in infideli circa myſteria Fidei, & eam, quæ datur in materijs moralibus. n. 6.

Probabilitas, quæ datur in infideli circa myſteria Fidei includit ignorantiam vincibilem. n. 7.

Qui habet ignorantiam vincibilem de præcepto, tenetur conari certitudinem, vel ſequi ſtrictiorem partem. n. 8.

Ignorantia, quæ invenitur in opinionibus moralibus, eſt invincibilis. n. 9.

Quomodo infidelis poſſit præſtare maiorem diligentiam, vt perveniat ad certitudinem? n. 10.

Dum infidelis præſtat debitam diligentiam pro invenienda certitudine, non peccat. n. 11.

Quomodo infidelis non excuſetur à peccato infidelitatis propter opinionem minus probabilem? n. 14.

An in aliquo caſu infidelis habeat probabilitatem circa myſteria Fidei cum ignorantia invincibili? n. 15. & ſeqq.

Obiectio ſolvitur. n. 20. & 21.

Licet infidelis habeat maiorem probabilitatem de ſua ſecta, adhuc non excuſatur à peccato infidelitatis. n. 22.

6. Vera huius rei intelligentia conſiſtit in cognoſcendo diſcrimen, quod intercedit inter probabilitatem, quæ datur circa myſteria Fidei Catholicæ, & eam, quæ datur in alijs materijs moralibus. Hoc autem diſcrimen eſt, quod probabilitas, quæ invenitur in reliquis materijs moralibus, includit ignorantiam invincibilem; probabilitas autem apparens, quæ datur in intellectu infidelis circa obiecta Fidei Catholicæ, includit ignorantiam, ſive incertitudinem vincibilem. Eſt autem certum apud omnes, quod ignorantia invincibilis excuſat à peccato, non autem ignorantia vincibilis.

7. Quod autem probabilitas, quæ datur in infideli circa myſteria Fidei, includat ignorantiam, ſive incertitudinem vincibilem, manifeſtum eſt. Nam tunc datur ignorantia vincibilis, quando oritur dubitatio, vel formido circa præceptum, circa quod poteſt adhibere maiorem diligentiam, vt perveniat ad certitudinem: ſed infidelis habens probabilitatem circa myſteria Fidei, dubitat, aut ſaltem formidat circa eiuſmodi myſteria, & poteſt adhibere maiorem diligentiam, vt perveniat ad certitudinem, quam infalibiliter aſſequetur, ſi ſincero animo quærat veritatem, conferendo cum viris doctrinæ Catholicæ peritis, & exorando Deum: ergo eiuſmodi probabilitas includit ignorantiam vincibilem.

8. Itaque cum quis habet ignorantiam vincibilem de aliquo præcepto, tenetur præſtare maiorem diligentiam, vt perveniat ad certitudinem, vel ſequi ſtrictiorem partem: habet enim dubium practicum, quo debet quis, vel conari ad certitudinem, vel ſequi tutiorem partem. Ita qui dubitat an cras ſit dies feſtus, in quo vrgeat præceptum audiendi ſacrum, tenetur vel ad procurandam certitudinem obligationis, vel hac non procurata, ad audiendum Sacrum. Sic etiam ſi in quæſtione morali, in qua Theologus habet probabilitatem, daretur ſpes perueniendi ad certitudinem, non excuſaretur á peccato, ex eo quod duceretur eâ opinione probabili. Quia ignorantia, quæ tunc inveniretur in eâ opinione probabili, eſſet vincibilis. Ideo autem in quæſtionibus moralibus licet nobis ſequi opinionem minus probabilem, quia poſt multam diſcuſſionem Theologorum, nulla eſt ſpes perveniendi ad certitudinem; quare tunc licitum eſt ſequi ductum rationis vere probabilis, & dignæ viro prudenti.

9. Quod autem in prædictis opinionibus moralibus ignorantia, quæ invenitur, ſit invincibilis, clariſſimè conſtat ex ijs, quæ docui in 1. part. Criſ. Theol. diſp. 15. cap. 3. art. 3. & 4. & cap. 9. Nam, vt conſtat ex S Thoma quodlib. 8. art. 15. tunc datur error invincibilis excuſans á peccato, *quando ſcilicet procedit ex ignorantia eius, quodquis ſcire non poteſt, vel ſcire non tenetur.* Quæ ſunt verba S. Thomæ, quem omnes Theologi ſequuntur. Cum ergo Theologus in quæſtione vtrimque probabili non poſſit ſcire, quæ pars ſit vera, & ex adiuncta ratione probabili ſufficienter determinetur intellectus prudens, inde eſt, quod habeat ignorantiam invincibilem excuſantem à peccato. *S. Thom.*

10. E contra infidelis, qui habet probabilitatem circa myſteria Fidei, poteſt præſtare maiorem diligentiam, vt perveniat ad certitudinem, atque adeo ignorantia eius eſt vincibilis. Et ſi non præſtat eam diligentiam, eſt culpabilis; quia in re tanti momenti non facit totum id, quod facere poteſt.

11. Hinc infertur, quod infidelis habens maiorem probabilitatem circa myſteria Fidei, & minorem circa obiecta ſuæ ſectæ, ſi tunc præſtet omnem

omnem debitam diligentiam pro inveniendа certitudine, pro tunc non peccat; vt conſtat ex dictis.

12. Hæc videtur fuiſſe mens P. Thomæ Sanchez lib. 2. Summæ cap. 1. num. 6. his verbis: *Addo, ſaltem hac iniectura prudens dubium, vt teneatur infidelis indagare veritatem; orationibus lucem à Deo petendo, ne ſit de inceps ignorantia culpabilis.* *Sanch.*

13. Dices. Ergo quando infidelis præſtat omnem debitam diligentiam pro invenienda certitudine, ſi pro tunc non peccat, excuſabitur pro tunc à peccato infidelitatis ductus ex illa opinione minus probabili de bonitate apparente ſuæ ſectæ erroneæ: ergo iam hæc doctrina coincidit cum hac 4. propoſitione damnata; atque adeo incurrit damnationem eius.

14. Reſpondetur. Tunc quidem excuſari à peccato infidelitatis, ſed non propter opinionem minus probabilem; ſed quia præſtat debitam diligentiam, ad quam obligat ſtatus dubij practici. Quod clare cernitur in hoc exemplo Petrus dubitat, an craſtina die vrgeat præceptum audiendi Miſſam, & audit ab vno viro partem negativam obligationis, quod ſufficit illi ad habendam pro tunc probabilitatem de non obligatione. Et quidem ſi non præſtat maiorem diligentiam ad vincendum dubium, & elicit propoſitum non audiendi, manifeſtum eſt, quod peccat. Quod ſi maiorem adhibet diligentiam, cum propoſito non audiendi, ſi certo invenerit non vrgere præceptum, tunc non peccat. Sed numquid excuſatur à peccato propter illam probabilitatem, quam cum formidine hauſit ex teſtimonio illius hominis? Minime. Excuſatur enim, quia præſtat debitam diligentiam ad habendam certitudinem de præcepto, ad quam obligat illud dubium practicũ.

15. Dices iterum. Quid ſi infidelis imbutus opinione minus probabili de rectitudine ſuæ ſectæ, putet invincibiliter, ſe non poſſe aſcendere ad maiorem certitudinem? Tunc enim excuſabitur à peccato infidelitatis ductus ex ſua opinione minus probabili; quod eſt contra præſens decretũ.

16. Reſpondeo primo, hoc non poſſe cadere, niſi in ſtolidiſſimum, nam vel præſtat maiorem diligentiam, vel non præſtat, pro inquirenda veritate? Si primum, dum præſtat illam, quomodo poteſt putare, quod non poteſt præſtare? Si non præſtat, quomodo poteſt ſcire, quod ſit impoſſibile aſcendere ad maiorem certitudinem; cum id aliunde conſtare non poſſit, niſi ex ipſa adhibitione maioris, & maioris diligentiæ?

17. Sed quia plurimi infideles ſunt ſtolidiſſimi, reſpondeo ſecundo, etiam hanc ignorantiam eſſe vincibilem. Etenim quando myſteria Fidei proponuntur infideli, Deus immittit illuſtrationem intellectui, & inſpirationem, quæ inclinat voluntatem ad credendum: cum ergo infidelis in his circunſtantijs titubet, & formidet circa ſuam ſectam, impoſſibile eſt, quod non etiam titubet, & formidet circa eam apprehenſionem [quod non poteſt pervenire ad maiorem certitudinem.] cum ipſa titubatio, & formido faciat intellectum eſſe ſolicitum de veritate cognoſcenda.

18. Dices tertio. Solum in dubio practico tenemur, vel inquirere certitudinem, vel ſequi partem tutiorem; ſed vbi datur probabilitas, non datur dubium practicum; hoc enim deponitur per rationem probabilem: ergo iſte non eſt caſus dubij practici.

19. Reſpondetur, quidquid ſit de modo loquendi; an ea incertitudo, quæ datur in opinione probabili, ſit dubium, nec ne; non poteſt dubitari, quod quando in opinione probabili datur incertitudo, & ſimul, ſpes aſſequendi certitudinem, ea incertitudo

eſt vincibilis; & ſi non adhibetur diligentia ad aſſequendam certitudinem, eſt culpabilis. Opinio probabilis eſt, quod liceat pictori pingere in die feſto, quia probabile eſt, picturam non eſſe opus ſervile. Ideo autem eſt licitum, quia id eſt invincibiliter incertum. Nam ſi eſſet ſpes perveniendi ad certitudinem eius veritatis, & non præſtaretur diligentia ad eam aſſequēdam, non excuſaret probabilitas.

20. Dices quarto. Videtur incompoſſibile cum doctrina tradita, quod infidelis, cui ſolum probabiliter proponitur myſterium Fidei, teneatur, vel ad credendum, vel ad præſtandam maiorem diligentiam; quomodo enim poteſt obligari ad credendum, etiam ſub diſiuncto, myſterium, quod non proponitur vt certum?

21. Reſpondeo, quando præceptum ex genere ſuo obligat ſub diſiuncto ad vnum è duobus, & non poteſt hic & nunc exequi vnum illorum, tenetur homo ad exequendum determinate illud alterum: v. g. Sacerdos tenetur in die feſto, vel celebrare Miſſam, vel eam audire. Quod ſi ratione alicuius impedimenti non poteſt illam celebrare, tenebitur determinate ad illam audiendam, ſi ad auditionem non extenditur illud impedimentum. ſic ſimiliter cum infidelis habet eam probabilitatem apparentem de myſterijs Fidei, habet, vt diximus, ignorantiam vincibilem, ex qua oritur dubium practicum: ex hoc autem dubio oritur obligatio vel ad procurandam certitudinem, vel eligendum quod tutius eſt; & conſequenter infidelis ex ratione generali dubij practici tenetur vel ad adhibendam diligentiam pro certitudine aſſequenda, vel ad credendum. Si autem hic & nunc non eſt poſſibilitas ad credendum, tenetur determinate ad præſtandam debitam diligentiam; qua adhibita habebit á Deo lumen Fidei, quo poſſit credere.

22. Infertur etiam ex dictis, quod ſi infidelis habeat maiorem probabilitatem apparentem de rectitudine ſuæ ſectæ erroneæ, & minorem de veritate myſteriorum Fidei, adhuc non excuſabitur á peccato infidelitatis, niſi præſtet omnem diligentiam, vt perveniat ad certitudinem; neque ex illa maiori probabilitate excuſabitur. Ratio ex dictis eſt: nam infidelis poſitus in conflictu opinionum adverſantium in materia, in qua, ſi præſtet debitam diligentiam, poteſt pervenire ad certitudinem, vtique habet ignorantiam vincibilem: ergo ſi non nitatur vincere illam, peccabit.

CAPVT III.

An incurrat hanc damnationem opinio communis, quæ docet, ad aſſenſum Fidei non ſufficere probabilioritatem, ſed requiri evidentiam credibilitatis?

SVMMARIVM.

Myſteria Fidei ſunt evidenter credibilia. n. 23. *Item evidenter credenda* n. 24.

Communis ſententia docet, ad converſionem infidelis requiri in eo evidentiam credibilitatis. n. 25.

Quod definiat Pontifex probabilioritatem circa Fidem ſufficere, vt infidelis obligetur præcepto credendi, quidam cenſent. n. 26.

Fundamentum eius aſſertionis. n. 27.

Sententia poſtulans evidentiam credibilitatis, vt infidelis teneatur præcepto credendi, non ſubiacet huic damnationi. n. 28.

Bene ſtat requiri evidentiam credibilitatis, & quod ignorantia vincibilis ſit culpabilis. Ibidem.

Quod opinio docens, infidelem teneri ad credendum cum ſola probabilioritate

tate, ſubiaceat damnationi propoſitionis 21? num. 30.

Obiectio propoſita num. 27. ſolvitur. num. 31.

23. CONveniunt Theologi in eo, quod myſteria Fidei Catholicæ ſunt evidenter credibilia, id eſt, evidenter digna, quæ à quolibet viro prudenti credantur. Sunt enim tot, tantaque motiva ad hanc perſuaſionem promovendam, vt qui eis reſiſtunt, imprudentiſſimi, & obſtinatiſſimi cenſendi ſint.

Caram. 24. Caramuel pro ſubtilitate ſui ingenij non eſt contentus eo termino credibilitatis: quare in Theolog. intention. lib. 4. num. 1732. præter evidentiam credibilitatis, neceſſarium eſſe ducit admittere evidentiam *credenditatis*; id eſt neceſſitatis credendi, Quod etiam docuerat in Theol. fund., á quo videntur non diſſentire reliqui Theologi; nam in explicanda evidentia huius credibilitatis myſteriorum Fidei, pro neceſſitate credendi arguunt. Quia cum afferant plurima motiva ſuadentia veritatem noſtræ Fidei Catholicæ; illa quidem cum evidentia ſint, ſaltem moraliter, & neceſſariam conſequentiā importent, fit, eis argumentis evidenter probari, quod neceſſario credenda ſunt. v.g. In Eccleſia, in qua eſt omnimoda ſanctitas doctrinæ neceſſe eſt, quod ſit etiam vera fides: erga myſteria eius Fidei non ſunt ſolum evidenter credibilia, ſed etiam evidens eſt, eſſe neceſſario credenda. Et ideo S. Thomas 2.2.q.1. art. 5. ad 1. indifferenter vtitur ijs vocibus *credibilia, & credenda*; illis verbis: *Infideles eorum, quæ ſunt Fidei, ignorantiam habent, quia nec vident, nec ſciunt ea in ſe ipſis, vt cognoſcant, ea eſſe CREDIBILIA. Sed per hunc modum Fideles habent eorum notitiam, non quaſi demonſtrative, ſed in quantum per lumen Fidei vident eſſe CREDENDA.* Et P. Suarez de Fide diſp. 4. ſect. 2. num. 7. ait: *Concludo, non ſolum debere obiectum Fidei eſſe evidenter credibile; verum etiam requiri, quod ſecundum rationem naturalem tale obiectum ſit CREDENDVM.* *Suarez*

S. Tho.

25. Infidelis vt à ſua prava ſecta convertatur ad veritatem Fidei Catholicæ, communis ſententia Theologorum docet requiri in eo evidentiam credibilitatis; quod præcipue ſuſtinendum videtur reſpectu illorum infidelium, qui cum perſpicacia intellectus præditi ſint, adhærent tenaciter erroribus ſuæ ſectæ. Neceſſe eſt enim, quod inſtructor, vel concionator convincat intellectum infidelis, vel certe quod ex illuſtratione interna, quam Deus infundit, maneat certus de neceſſitate credendi obiecta Fidei. Et ita S. Thom. in quæſt. cit. art. 4. ad 2. ait: *Non enim crederet, niſi VIDERET, ea eſſe credenda, vel propter evidentiam ſignorum, vel propter aliquid huiuſmodi.* Quæritur ergo, an hæc ſententia Theologorum ſubiaceat huic damnationi quartæ propoſitionis. *S. Tho.*

26. Et quidem Lumbier citatus cap. 1. exiſtimat definitum eſſe ab Innocentio XI., probabiliorem opinionem de ueritate Catholicæ Fidei ſufficere infideli, vt obligatus maneat præcepto credendi; & ideo peccare peccato infidelitatis, ſi re ipſa non credat. *Lumb.*

27. Et videtur ſuffragari argumentum hoc. Nemo peccat peccato infidelitatis, donec obligetur præcepto credendi; ſicut nemo peccat omiſſione Miſſæ, niſi obligetur præcepto audiendi Miſſam: ſed infidelis, qui habet opinionem probabiliorem de veritate Fidei Catholicæ, quamvis habeat opinionem minus probabilem de rectitudine ſuæ ſectæ, iuxta damnationem contentam in hoc decreto, ſi non credat, peccat peccato infidelitatis: ergo infidelis habens talem opinionem probabiliorem, obligatur præcepto

to

Digitized by Google

to credendi: ergo falſum eſt, & huic damnationi ſubiectum, quod non obligatur præcepto credendi, niſi habeat evidentiam credibilitatis, vel, vt loquitur Caramuel, credenditatis.

28. Sit concluſio. Sententia communis, quæ poſtulat evidentiam credibilitatis, vt infidelis teneatur præcepto determinato credendi, non ſubiacet huic damnationi. Demonſtratur concluſio primo. Hæc ſententia communis optime ſtat, & componitur cum hac ipſa damnatione: ergo non incurrit damnationem. Conſequentia patet: quia quæ ſibi contradicunt, non componuntur. Probatur antecedens: nam optime ſtat, quod ad obligationem credendi requiratur ea evidentia credibilitatis, & quod ignorantia vincibilis talis obligationis ſit culpabilis. Id enim commune eſt reliquis præceptis. Nam vt obliget præceptum audiendi Miſſam, per ſe requiritur certitudo præcepti; & tamen qui cum ignorantia vincibili omiſit auditionem Miſſæ, peccavit; & ea ignorantia fuit culpabilis, quia vincibilis.

29. Confirmatur. Nam, vt dixi cap. præced, vincibilis ignorantia præcepti obligat ad vnum ex duobus, vel ad adhibendam ſolicite diligentiam pro comperienda veritate; vel ad exequendum materiam præcepti: ſed vt cap. præced. probavi, infidelis, qui non habet evidentiam credibilitatis, ſed ſolam probabilitatem, habet ignorantiam vincibilem: ergo tenetur ad vnum è duobus, vel ad credendum, vel ad præſtandam debitam diligentiam pro veritate comperienda: ergo non tenetur determinate ad credendum: ergo ſolum tenetur determinate ad credendum, quando abſque titubatione, & formidine certus eſt de tali credibilitate.

30. Demonſtratur ſecundo concluſio. Nam opinio, quæ affirmat, infidelem cum ſola cognitione probabiliore de revelatione Dei teneri ad credendum aſſenſu ſupernaturali, ſubiacet damnationi propoſitionis 21. quæ ita ſe habet: *Aſſenſus ſupernaturalis, & vtilis ad ſalutem ſtat cum notitia ſolum probabili revelationis; imo, cum formidine, qua quis formidet, ne non ſit locutus Deus.* Etenim notitia probabilior, quam adquirit infidelis, non excedit metas probabilitatis; atque adeo ea notitia eſt ſolum probabilis: ergo ſi in tali caſu infidelis tenetur ad credendum fide ſupernaturali, & re ipſa implet eam obligationem; habebit aſſenſum ſupernaturalem cũ ſola notitia probabili revelationis. Imo cum notitia probabilis, aut probabilior non excludat formidinem, poterit habere eiuſmodi aſſenſum ſupernaturalem compoſitum cum tali formidine. Ecce quomodo ea doctrina Lumbierij, & aliorum expoſita maneat damnationi propoſitionis 21. De quo vberius dicam in diſert. 14. ad eam propoſitionem 21. cap. vlt.

31. Ad obiectionem proxime oppoſitam reſpondeo ex dictis, non ſolum peccari contra præceptum Fidei, quando quis habens ſufficientem notitiam non credit; ſed etiam quando habet ignorantiam vincibilem, & non contendit illam vincere, modo explicato. Quod commune eſt reliquis præceptis.

CAPVT IV.

Refellitur placitum Filgueræ circa explicationem huius quartæ propoſitionis.

SVMMARIVM.

Argumentum Filgueræ contra propoſitionem damnatam. n. 32.

Diſcutitur, & impugnatur. n. 33. & ſeq.

Infidelis non peccat in eo, quod myſteria Fidei ſolum ſibi proponantur

*tur, vt probabilia.*n.35.
*Satisfit argumentum Filgueræ.*n.38.

32. Filguera in fine expoſitionis huius propoſitionis probat falſitatem propoſitionis damnatæ in hæc verba: [Propoſitionis damnatæ falſitatem ſic demonſtro: quia obiecta, & myſteria Fidei Catholicæ ſunt evidenter credibilia, ſicque intellectus evidenti credibilitate obiecti ita ducitur ad aſſenſum, vt prudenter nequeat dubitare, aut formidare de illius veritate. Sed infidelis ductus opinione minus probabili, vel probabiliori, non poteſt non habere formidinem, & incertitudinem neceſſario imbibitam in quacumque opinione, alioquin non eſſet opinio: ergo infidelis non credens, prædicta opinione ductus, á peccato infidelitatis non excuſabitur Probatur conſequentia: nam evidentia credibilitatis ſe ipſa partem oppoſitam reddit evidenter incertam, & incredibilem, & per conſequens falſam, & improbabilem, & ſic non poterit actum Fidei ſupernaturalis elicere ille, cui tamquam probabilis, ſeu probabilior ipſi fuerit propoſita, quare ex hoc capite ad illam amplectendam non tenebitur.] Hucvſque argumentum Filgueræ.

Filgu.

33. Sed hæc longe abeſt à demonſtratione; eius enim conſequentia ne probabiliter quidem infertur ex antecedenti. Quod ſic oſtendo primo. Ideo enim, iuxta hunc Authorem, infidelis peccat peccato infidelitatis, quia habet opinionem probabilem, aut probabiliorem de credibilitate veræ Fidei, contra evidentiam credibilitatis, quam in ſe habent Fidei myſteria: ſed hæc ratio nullius momenti eſt: ergo hæc ratio eſt inſufficiens, vt infidelis in hoc caſu arguatur de peccato infidelitatis. Maior eſt illius Authoris.

34. Probatur minor. Quod myſteria Fidei in ſe ſint evidenter credibilia, & ex ſe reddentia oppoſitam partem improbabilem, & certo falſam, nihil prodeſt, vt moveatur intellectus infidelis ad cognitionem evidentem, niſi eius intellectui proponatur vt evidentia; nihil enim prodeſt, quod Sol in ſe fulgentiſſimus exiſtat in noſtro hemiſphœrio, ad hoc vt ego latitans in obſcuriſſimo, & omnino clauſo loco ſciam, ſolem eſſe in noſtro hemiſphœrio: ſed in hoc caſu non proponitur intellectui infidelis, vt evidens credibilitas Fidei; cum ſupponamus, ei proponi dumtaxat vt probabilem: ergo quod myſteria Fidei in ſe ſint evidenter credibilia, nihil prodeſt ad hoc, quod iſte infidelis in hoc caſu peccet peccato infidelitatis.

35. Oſtendo ſecundo. Infidelis non peccat in eo, quod ſibi eſt impoſſibile: ſed infideli, cui ſolum proponitur vt probabilis, aut probabilior credibilitas myſteriorum Fidei, impoſſibile eſt pro eo inſtanti, quod proponatur vt evidens; ergo infidelis non peccat in eo, quod ſibi non proponatur vt evidens: ergo licet in ſe ſint evidenter credibilia myſteria Fidei, non peccat infidelis ex eo capite, quod habeat opinionem probabilem credibilitatis, & non evidentem. Maior ex terminis patet.

36. Probatur minor. Quia quando infidelis audit myſteria Fidei, & eſt in deliberatione, non eſt illi liberum, quod non occurrant menti eius difficultates, quarum ſolutio illum lateat: ergo pro eo inſtanti non eſt in poteſtate eius, quod illi proponantur myſteria, vt evidenter credibilia: ergo illi impoſſibile eſt pro eo inſtanti, quod proponantur vt evidenter credibilia.

37. Verum quidem eſt, quod ſi perſeveret, præſtando ſolicite diligentiam debitam ad aſſequendam certitudinem, ad illam perveniet; cum Deus infundat illuſtrationem ad roborandum intellectum, & inſpirationem

ad

ad invitandam voluntatem. In eo autem inſtanti, in quo ſupponimus, illi proponi eam credibilitatem vt mere probabilem, non eſt ſub libertate eius, quod ſibi proponatur vt evidens. Peccat quidem peccato infidelitaris, ſi nõ conatur ad habendam certitudinem in re tanti momenti: & ſi conatur ad illam, excuſatur á peccato infidelitatis, non quia ducitur opinione probabili, quæ quidem includit ignorantiam vincibilem, ſed quia non præſtat diligentiam, ad quam tenetur pro aſſequenda certitudine; vt conſtat ex dictis.

38. Ad argumentum Filgueræ initio huius capitis propoſitum reſpondeo diſtinguendo maiorem: myſteria Fidei ita ſunt evidenter credibilia, vt intellectus prudentis nequeat dubitare, aut formidare de illis, [Si intellectui proponantur vt evidentia,] concedo; [Si proponantur vt mere probabilia,] nego. Cum ergo infideli non proponantur vt evidentia, ſed vt mere probabilia, vt caſus ipſe ſupponit, non poteſt eſſe culpabilis ex eo capite evidentis credibilitatis non adquiſitæ. Ad probationem conſequentiæ eodem modo diſtinguendum eſt antecedens: evidentia credibilitatis ſe ipſa reddit partem oppoſitam certo falſam, [Si vt talis pronatur intellectui,] concedo; [Si credibilitas proponatur vt mere probabilis,] nego. Quod ſatis conſtat ex dictis.

CAPVT V.

Quomodo non ſatisfaciat tertius dicendi modus cap. 1. propoſitus?

SVMMARIVM.

An ex maiore probabilitate veritatis Catholicæ teneatur infidelis deſerere ſuam ſectam? n. 39.

Præceptum Fidei negativum obligat ad non formidandum. Et quid inde contra eum dicendi modum? n. 40.

Quando proponitur infideli veritas Catholica vt probabilis, oppoſita etiam proponitur vt talis. n. 41.

Propoſitio probabilis affert formidinem actualem. n. 42.

In ea hypotheſi habet infidelis formidinem de vtraque parte. n. 43.

Infidelis non tenetur deſerere ſuam ſectam per credulitatam mere probabilem de falſitate illius. n. 45.

Dum habet meram probabilitatem de veritate fidei, non poteſt deſerere ſuã ſectam per credulitatem certam de illius falſitate. n. 46.

Confirmatio eiuſdem argumenti.

39. Tertius modus dicendi relatus cap. 1. quem defendit Hozes, eſt, infidelẽ, cui proponitur noſtra Fides Catholica, vt probabilior quam ſua ſecta, non teneri, nec poſſe elicere actum poſitivum Fidei; quia opinio probabilis, aut probabilior, cum afferat formidinem de obiecto, non poteſt componi cum actu poſitivo Fidei; hic enim actus omnino excludit formidinem: teneri tamen infidelem, ſtatim ac fides Catholica ſibi proponitur vt probabilior, deſerere infidelitatem ſuam, & implere præceptum negativum, quod conſiſtit in eo, quodquis non præſtet aſſenſum contrariũ myſterijs Fidei. Hozes.

40. Sed hæc duo aſſerta non bene cohærere, & conſequenter non eſſe conformia huic damnationi, ſic oſtendo primo. Nam præceptum negativum ortum ex virtute Fidei non ſolum obligat ad non contrahendum aſſenſum contarium myſterijs Fidei, ſed etiam ad non habendum dubitationem, neque formidinem: ſed dum infidelis habet opinionem probabilem, aut probabiliorem de myſterijs Fidei, non poteſt teneri ad non formi-

Digitized by Google

dandum de myſterijs Fidei: ergo dum habet opinionem probabilem, aut probabiliorem de myſterijs Fidei, non tenetur ad implendum præceptum negativum ortum ex virtute Fidei. Conſequentia eſt inevitabilis, & Maior apud omnes Theologos certiſſima. Nec minus certa eſt Minor. Nam dum infideli proponitur veritas Fidei vt mere probabilis, non poteſt non habere, formidinem; quæ opinioni mere probabili annexa eſt: ſi autem neceſſe eſt, pro illo nunc habere formidinem, quomodo poteſt obligari ad non habendam illam; cum obligari non poſſit ad impoſſibile?

41. Ante ſecundam demonſtrationem præmitto primo, quod quoties vna propoſitio eſt probabilis, eius contradictoria non poteſt eſſe certo falſa, ſed neceſſario debet eſſe probabilis, ſaltem negative: vt late oſtendi in 1. part. Criſ Theolog. diſp. 4. num. 6. Dicitur autem probabilis negative, quæ non eſt certa, nec certo falſa, quãvis careat fundamento gravi. Hinc fit, quod ſi myſteria Fidei proponuntur infideli vt mere probabilia, aut probabiliora, enunciatio contradictoria veritati eorum myſteriorum debet etiam proponi probabiliter, ſaltem negative. Et vt in plurimum contingit, quod quando infideli proponitur veritas Fidei vt probabilis, ſua etiam ſecta illi proponitur vt probabilis poſitive; ſi enim non proponeretur ſua ſecta vt probabilis, nullam haberet difficultatem in eo, quod ſibi proponeretur vt certa veritas Fidei.

42. Præmitto ſecundo, omnem propoſitionem probabilem, ſive cognitionem de obiecto probabiliter propoſito (quæ non eſt ſimul coniuncta cum cognitione certa, aut evidenti de eodem obiecto) ſemper affert formidinem actualem. Nam ſi illam non haberet, id eſſet aſſentiri firmiter obiecto & obiectum tamquam certum propo-ni intellectui.

43. Ex his colligitur, quod infidelis, cui proponitur veritas Fidei vt probabilis, vel vt probabilior; ſua etiam ſecta proponitur vt probabilis, licet etiam vt minus probabilis. Quod ſi habet probabilitatem apparentem de veritate ſuæ ſectæ, habet etiam probabilitatem de falſitate eiuſdem ſectæ. Ex quo tãdem fit, quod illi proponitur vt probabilis tam falſitas, quam veritas ſuæ ſectæ, & quod habet formidinem de vtraque.

44. Hinc efformatur ſecundum argumentum. Nam quando infideli proponitur vt probabilior ueritas Catholica, & vt minus probabilis ſua ſecta, vel tenetur deſerere ſuam ſectam per credulitatem probabilem de falſitate illius; vel per credulitatem firmã & certam de tali falſitate. Quidquid dicatur, repugnat: ergo pro tunc, ideſt, dum perſiſtit eo cognitio mere probabilis, non tenetur deſerere ſuam ſectam, ſed conari ad maiorem inveſtigationem, modo explicato.

45. Minor probatur. Nam ſi dicatur primum, nempe quod infidelis tenetur deſerere ſectam ſuã per credulitatem mere probabilem de falſitate illius; id non eſt deſerere illam, quia adhuc formidat dicens: [mea ſecta falſa eſt, ſe poteſt contingere, quod nõ ſit falſa.] Dum ergo non relinquit illam firmiter, dici non poteſt, quod abſolute illam deſerit, aut quod teneatur quidem maiorem diligentiam adhibere ad inveſtigandam veritatem. Quod ſi confiſus ea probabilitate apparente circa veritatem ſuæ ſectæ, nolit adhibere maiorem diligentiam, ſed ſic perſiſtere, peccabit graviſſime, nec per illam probabilitatem excuſabitur, á peccato infidelitatis, vt iam dixi.

46. Si vero dicatur ſecundum, quod tenetur deſerere ſectam ſuam per credulitatem certam de falſitate ſuæ ſectæ: id clarius conſtat, eſſe fal-

ſum pro eo tunc, in quo perſtat mera probabilitas maior de veritate noſtræ Fidei: quia pro tunc habet probabilitatem ſuæ ſectæ, & formidinem de veritate eius: formido autem actualis de veritate ſuæ ſectæ, aut de falſitate illius excludit certitudinem de eodem obiecto, vt evidens eſt.

47. Confirmatur. Nam ſi infidelis in ea hypotheſi tenetur deſerere, ſuam ſectam; id debet eſſe, credendo, illam eſſe falſam: ergo vel debet credere vt certum, eam eſſe falſam; vel id debet credere ſolum probabiliter? Si dicas, debere id credere tamquam certum, contra eſt: nam in ea hypoſteſi nulla cognitio ponitur in eo infideli, niſi probabilis: atqui per cognitionem dumtaxat probabilem non poteſt fieri certus de falſitate ſuæ ſectæ: ergo in ea hypotheſi non tenetur pro tunc credere vt certum, eam ſectam eſſe falſam: Si vero dicas, quod tenetur credere dumtaxat probabiliter, ſuam ſectam eſſe falſam; id non eſt deſerere ſuam ſectam: non enim deſerit illam, dum iudicat, illam eſſe probabilem.

DISERTATIO VI.

Quo tempore obliget præceptum dilectionis Dei?

CAPVT I.

Referuntur tres propoſitiones damnatæ, & notantur aliqua.

NON EGET SVMMARIO.

1. QVinta propoſitio ex damnatis, hæc eſt. *An peccet mortaliter, qui actum dilectionis Dei ſemel tantum in vita eliceret, condemnare non audemus.* Sexta eſt. *Probabile eſt, ne ſingulis quidem rigoroſe quinquennijs per ſe obligare præceptum charitatis erga Deum.* Septima eſt. *Tum ſolum obligat, quando tenemur iuſtificari, & non habemus aliam viam, qua iuſtificari poſſimus.*

2. Damnat ergo Pontifex propoſitionem, quæ docet, ſolum eſſe obligationem gravem eliciendi actum dilectionis Dei ſemel tantum in vita, & quæ docet, eam non eſſe condemnandam, ſcilicet de improbabilitate, aut alia cenſura Theologica. Item eam, quæ docet tamquam probabile, ne ſingulis quidem quinquennijs eſſe obligationem præcepti per ſe, eliciendi actum dilectionis Dei. Et dicit, *per ſe*, nam propter aliud præceptum implendum, non negat ea propoſitio, poſſe advenire obligationem dilectionis Dei, puta cum quis Miniſter Eccleſiæ vult conficere Sacramentum. Item damnat eam propoſitionem, quæ docet, nullam eſſe obligationem eliciendi actum dilectionis Dei, niſi quando quis tenetur procurare iuſtificationem, & non eſt aliud medium iuſtificationis, quo poſſimus gratiam iuſtificationis conſequi.

3. Emmanuel de Filguera ſeptimam propoſitionem attribuit P. Ioãnis Azor tom. 1. lib. 9. cap. 4. q. 1. In quo quidem præfata propoſitio, *vt iacet*, reperitur; advertendum tamen eſt, quod ibidem ſubiungit hæc verba: *Eiuſmodi præceptum eſſe conſtitutum eo modo, quo diximus eſſe datum, & impoſitum divinitus Fidei præceptum, & Spei.* De præcepto autem Fidei hæc verba ſcripſerat lib. 8. cap. 7. q. 6. *Sed quæres, an fidelis, qui eſt gratia, & charitate Dei præditus, ita præcepto fidei teneatur, vt debeat certo aliquo tempore Fidei actum elicere? Reſpondeo, actum Fidei eſſe nobis imperatum à Deo tamquam remedium neceſſarium ad iuſtificationem impij, tum fidelis, tum infidelis. Et proinde mandatum*

Filgu. Azor.

datum credendi tunc inducit obligationem, cum impius lege, & præcepto compellitur ad iuſtitiam adipiſcendam: qua obtenta præceptum Fidei non habet amplius vim obligandi, vt remedium ad iuſtificationem. Habet tamen vt eſt præceptum virtutis Theologiæ, quamvis Bañez. *facile non ſit, vt ait Bañez 2.2. quæſt. 22. art. 1. dub. 2., deſignam tempus certum, quo obligat præceptum credendi, vt eſt actus virtutis. Satis probabiliter dicitur ſpeciale tempus, quo quis credere debet, eſſe quando tentationes inſurgunt, quibus tentatur fides hominis. Et idem iuris eſt de præceptuo Spei, & charitatis; ita vt certo tempore Fidei actum elicere debeamus, &c.* Et poſtea quæſt. 7. deſignat varia tempora, in quibus tenetur Fidelis confiteri Fidem, quæ confeſſio fieri non poteſt ſine actu interno Fidei.

4. Itaque P. Azor in charitate, ſicut in Fide, & Spe, diſtinguit præceptum charitatis, vt eſt medium iuſtificationis, & vt eſt præceptum virtutis Theologicæ. Et vt eſt medium iuſtificationis, dicit non habere vim obligandi, niſi quando quis tenetur ad iuſtitiam adipiſcendam. Sed vt eſt præceptum virtutis Theologicæ, habere vim obligandi, vt certis temporibus eliciatur actus charitatis.

5. Scio in editione ann. 1600. deficere ea verba: *Habet tamen, vt eſt præceptum virtutis Theologicæ, &c.* Sed habentur in editione ann. 1602. qua ego vtor. Et ideo excuſationem habent, qui eam propoſitionem attribuunt P. Azorio. Hæc ergo ſeptima propoſitio, in quo cumque Authore inveniatur, damnata manet, *vt iacet*; quidquid ſit, an attentis alij verbis habeat, vel non habeat ſanum ſenſum. Cuius rei iudicium Sacræ Congregationi ſubiicio.

6. Notandum etiam eſt, cum iure Diuino non ſint determinata tempora, in quibus obligat præceptum diligendi Deum, Theologos abiiſſe in diverſas ſententias. Quas, quia breviter refert P. Tamburinus tom. 1. lib. 2. in Decalog. cap. 3. §. 2. num. 1., eius verbis vtor: Tamb. [Primum tempus, quod aliqui aſſignant, eſt initium vſus rationis. Secundum, finis vitæ. Tertium, tota vita indeterminate ſumpta, vt ſaltem ſemel in ea ametur Deus. Quartum, omnes dies feſtivi, in quibus debemus Deo ſpecialiter vacare. Quintum, tempus, quo adultus ſuſcipit Baptiſmum. Sextũ, tempus quo quis ſuſcipit Euchariſtiam. Septimum, quando forte ſumitur martyrium. Octavum, quando magnum à Deo accipis beneficium. Nonum, quando audis aliquem contra Deum blaſphæmantem. Decimum, quando gravi vrgeris tentatione, præſertim odij Dei cum periculo conſenſus, niſi ad Deum per amorem te convertas.]

CAPVT II.

Propria ſententia circa punctum quæſtionis.

ARTICVLVS I.

Quam certum ſit, eas tres propoſitiones damnatas, eſſe falſas?

NON EGET SVMMARIO.

7. EAs tres propoſitiones damnatas inde conſtat manifeſte eſſe reijciendas tamquam certo falſas; quia ex ipſa dignitate, primatu, & magnitudine præcepti (nam *hoc eſt maximum, & primum mandatum*) Doctores magni nominis cenſent, ita obligare, vt non multum temporis differendus ſit actus dilectionis Dei ſuper omnia, ſed ita vt ſit ſæpius repetendus non vltra diuturnum tempus. Ita P. Suarez

Digitized by Google

2.2. diſp.5 de Charit. ſect. 5.,qui num. *Suarez* 3.propoſuit multos caſus, in quibus obligat præceptum dilectionis Dei, propter implendum aliud præceptum, ſcilicet articulum mortis; item caſum, in quo miniſter Sacramenti debet ſe prius iuſtificare extra confeſſionem, ad miniſtrandum; item in occaſione graviſſimæ tentationis, quando exiſtimatur,actum dilectionis Dei fore opportuniſſimum remedium,&c.

8. Poſtea vero num.4.addit, præceptum charitatis etiam per ſe, & independenter ab alijs præceptis habere vim obligandi. vbi ſubiungit: *Cæterum articulus temporis non tam affirmative, quam negative aſsignari poteſt; ſicut in præcepto reſtitutionis dicitur obligare ad non multum differendam reſtitutionem,licet non poſsit aſsignari primum inſtans reſtitutionis.* Nam quamvis hæc dicat de tempore, quo implendum eſt præceptum charitatis, poſtquam puer ad vſum rationis pervenit; eodem modo intelligendum id eſt, cum inferius aſſerit, non multo tempore differendam eſſe horum actuum repetitionem. Et tandem concludit: *Quantum autem futurum ſit hoc tempus* (dilationis) *prudentiæ relinquendum eſt.* Et ob hanc cauſam graves Authores hanc obligationem extenderunt ad ſingulos dies feſtos, & ad alios caſus, qui tempore non diuturno ſolent contingere; vt art.ſeq. referam.

ARTICVLVS II.

Statuitur concluſio de tempore, quo obligat præceptum; & duplex prænotatio.

SVMMARIVM.

Præceptum diligendi Deum per ſe obligat ad frequentiam actuum. n 9.

Varij dicendi modi plurium Theologorum in ſuffragium huius ſententiæ. n.9.& ſeqq.

Præceptum per ſe dilectionis Dei impletur, quamvis eliciatur dilectio propter aliud præceptum. n.14.

Idque explicatur exemplis, n. 14. & ſeqq.

Quo pacto plures excuſentur à peccato, qui hanc actuum frequentiam non exercent. n.18.

9. DIcendum ergo eſt, præceptum diligendi Deum per ſe obligare ad frequens exercitium illius, ita vt non multo tempore differatur. Hæc videtur eſſe mens P. Suarij proxime citati. Et favet Lumbier tom, *Suarez* 3. Sum.num.1796. ad hanc 5. prop. & *Lumb.* t. 2. Summ. n. 709. verbis referendis diſſert.11. cap.2.art.2. ad prop. 17. Favent etiam Doctores, qui caſus frequenter occurrentes adſtruunt,in quibus obligat præceptum, ſive per ſe, ſive propter aliud. Et in primis huius ſententiæ ſunt Authores, qui dicunt vrgere præceptum Charitatis ſingulis diebus feſtis. Quæ ſententia non eſt contemnenda, quia cum eius Authores cenſeant obligare ad frequentem repetitionem,& tempus remittendum eſt ad arbitrium prudentum, videtur prudens temporis deſignatio ea, quæ pro cultu Dei facta eſt. Hi ſunt Scotus *Scotus.* in 4. diſt. 27. q. vnic. Angelus verb. *Almai.* *Feriæ.* n. 41.Almainus in 3. diſt. 37.q. *Gabriel* vnic.Gabriel ibid.q vnic.art.3. Tabie- *Tabien.* na verb. *Charitas.* q. 20.

10. Sunt etiam pro hac ſententia, qui docent, vrgere præceptum charitatis, cum quis accipit aliquod ingens beneficium à Deo; quod ſuperaddit augmentum frequentiæ Quia lex amicitiæ videtur exigere, quod homo benefactorem ſuum redamet. Hi ſunt *Sotus.* Sotus lib.2.de Iuſt.quæſt.3.art.10.Me- *Medin.* dina lib.1.Sum.cap.14.§.2. P.Valencia *Valenc.* 2.2.diſp. 3. quæſt. 19. punct. 1. caſu 4. *Toletus* Card.Toletus lib.4.Sum.cap.cap 9. n. 10.quos

Sanch. quos refert P. Thom. Sanch. lib. 2. in Decalog. cap. 35. n. 9. §. *Quartum.*

11. Pro eadem concluſione referendi ſunt, qui dicunt, vrgere præceptum charitatis, cum graves tentationes inſurgunt, præcipue odij Dei, aut iracundiæ contra Deum, quæ in aliquibus ſolet eſſe tentatio frequens, præſertim in impatientibus, & iracundis. Ita P. Thom. Sanch. cit. n. 9. Bonac. tom. 2. diſp. 3. punct. 2. num. 2. P. Valencia 2. 2. diſp. 2. quæſt. 4. punct. 1. P. Petr. Hurt. diſp. 74. de Charit. ſect. 6. §. 26. Bañez 2. 2 quæſt. 22. art. 1. dub. 2. Item Aragon, Petrus de Ledeſma, Diana, Villalob. & Trullench, quos refert Leander á SS. Sacram. in Decal. tract. 4. diſp. 2. quæſt. 24.

Sanch. Bonaci. Valenc. Hurtad. Bañez. Aragon Ledeſm Villal. Trull. Leand. à Sacr.

12. Pro eadem citari poſſunt, qui docent, inſtare præceptum charitatis, cum quis audit blaſphemiam, aut gravem iniuriam in Deum. Ex quo etiam augetur obligatio ad repetendos actus dilectionis Dei. Hanc ſententiam tuentur P. Valencia 2. 2. diſp. 7. q. 19. punct. 1. caſ. 6. Nauarrus in Sum. cap. 11. num. 3.

Valenc. Nauar.

13. Hæc omnia complexus eſt P. Didacus Alvarez de Paz vir ſapientiſſimus, qui fere ſcholaſtico more ſcripſit tomos tres de vita ſpirituali. Et tom. 1. lib. 3. cap. 6. §. *Sed nemo.* diſtinguens, quomodo charitas ſit finis vitæ ſpiritualis, & quomodo ſit præceptum de ea, de hoc ſecundo ſic diſſerit: *Hoc namque præceptum, quoad internum quidem erga Deum amoris affectum, quo ſcilicet volumus ſua bona Deo, & ei per omnia placere ſtatuimus, iubet, vt Deum diligamus, quoties tenemur gravia peccata relinquere* (intellige, extra Sacramentum) *& ad Dei amicitiam redire. Cum etiam iudicamus, nos ſine actuali Dei amore eſſe caſuros, & aliquod grave crimen incurſuros. Ac tandem ALIQVANDO INTRA QVEMLIBET ANNVM, & cum grave periculum imminet, aut ipſe inſtat mortis articulus.*

Paz.

14. In quo duo animadvertenda ſunt. Primum eſt (quod proſequor ad prop. 17.) Præceptum per ſe dilectionis Dei impleri, quoties quis elicit actum dilectionis Dei in ordine ad implendum aliud præceptum. Quod patet in multis exemplis. Et ſufficit vnum pro multis. Præceptum eleemoſynæ obligat per ſe ex virtute miſericordiæ in gravi, aut extrema neceſſitate. Titius ergo preſſus gravi tentatione blaſphemiæ, opem fert Sempronio conſtituto in extrema neceſſitate, eo fine, vt liberet eum Deus ab ea tentatione. Itaque implet præceptum fugiendi blaſphæmiam. Numquid non implevit præceptum eleemoſynæ, quod per ſe obligat ex miſericordia? Implevit vtique. Et ratio eſt: quia licet per ſe obliget ex miſericordia, non obligat ad hoc, vt qui illud implet, reſpiciat in ſuo actu motivum miſericordiæ; ſed obligat, vt illum actum eliciat, ſive is actus procedat ex ſuo, vel ex alio motivo.

15. Sic etiam contingit in præcepto per ſe dilectionis. Nam qui elicit hunc actum propter motivum pœnitentiæ, vel propter motivum reddendi ſe ſecurum â damnatione æterna, implet vtique præceptum per ſe dilectionis Dei. Quia licet, hoc præceptum præcipiat per ſe, independenter ab alio præcepto ſuum actum: non præcipit, quod talis actus fiat independenter ab alio præcepto. Itaque ſi hoc præceptum per ſe, & ratione ſui præciperet, quod in quolibet die feſto eliceres actum dilectionis Dei; ſi in die dominica eliceres actum dilectionis Dei propter vitandam aliquam tentationem, vtique impleres illud præceptum, quod per ſe præcipiat dilectionem Dei.

16. Itaque qui tenetur elicere actum dilectionis Dei, quia vrget tentatio dilectionis laſcivæ ergà creaturam, cognoſcens actum dilectionis Dei eſſe ſibi remedium contra tentationem; ſi tunc non elicit actum dilectionis

Digitized by Google

tionis Dei, non peccat contra præceptum charitatis erga Deum, ſed contra præceptum caſtitatis. Si vero elicit tunc eum actum dilectionis Dei, quo liberatur à tentatione, implet vtrumque præceptum; charitatis, ex qua tenetur frequenter diligere Deum; & Caſtitatis, quod tunc vrgebat.

17. Sic etiam qui tenetur audire Miſſam in die feſto, & primo mane preſſus tentatione luxuriæ cognoſcit, ſibi eſſe remedium præſentaneum audire Miſſam ſtatim. Si tunc non conatur audire Miſſam, cum poſſit, violat præceptum caſtitatis; non autem præceptum audiendi Miſſam, quam & ſi non audiat primo mane, poteſt mox eam audire: ſi tamen audit illam tunc, implet vtrumque præceptum, & audiendi Miſſam in die feſto, & ſervandi caſtitatem.

18. Alterum prænotandum eſt, quod obſervavit P. Granado 2.2.controv.3.de Charitat.tract.14, ſcilicet occultum eſſe, & difficile determinare punctum temporis fixum, & certum, in quo vrgeat hoc præceptum charitatis erga Deum: *In qua vix aliquid certi ſtatui poteſt: quod deſerviet, vt facile admittamus invincibilem ignorantiam, quæ excuſet à culpa plures, qui hoc præceptum fortaſe non implerunt.* Iuxta quam prudentiſſimam obſervationem, quando dicimus, præceptum charitatis obligare ad actus dilectionis Dei frequentes; valde occultum & incertum eſt determinare inſtans fixum, in quo inſtet hoc præceptum; ſolum enim dicimus violari præceptum, cum multo tempore differtur dilectio Dei, iudicio prudentis; & menſis integer videtur mihi multum tempus, ob ſummam huius præcepti dignitatem. Excuſabuntur tamen plurimi ab hoc peccato, propter ignorantiam, aut inadvertentiam invincibilem.

P.Gran.

ARTICVS III.

Quam commune ſit Fidelibus timoratis elicere actus dilectionis Dei?

SVMMARIVM.

Duplex eſt affectus charitatis, ſcilicet afficiens, & efficiens. n.20.

Perfectio charitatis conſiſtit in actu efficiente, non tam in afficiente. n.21.

Qui implet præcepta, quia videt Deo eſſe placita, elicit actum dilectionis Dei. n.22.

Quam frequenter fideles eliciant actus charitatis. n.24.

Qui actus charitatis contineantur in oratione Dominica? n.25.

Qui reſiſtunt tentationibus, vt Deo placeant, eliciunt actum charitatis. n. 26.

19. Ante quam adducamus fundamenta pro concluſione ſtabilita, quod præceptum charitatis obligat ad eliciendum frequenter actus dilectionis Dei; operæ pretium eſt oſtendere, quomodo per hanc concluſionem non imponatur Fidelibus onus importabile, ſed potius *iugum ſuave, & onus leve*; quod quaſi inſenſibiliter portant Fideles timorati, qui cōſcientiæ ſuę nō ignave proſpiciūt: hi enim multos actus dilectionis Dei eliciunt, quamvis non advertant, eos eſſe actus charitatis. Qui licet eliciantur in ordine ad alia pręcepta implenda, ſive ad opera aliarum virtutum exercenda, etiam ſufficiunt ad implendum pręceptum charitatis erga Deum, iuxta ſupra dicta articul. antecedent. Et

Digitized by Google

Caſ. Pal. Lorca. Leand. Et quod Fideles timorati frequenter exerceant actum dilectionis Dei, notarunt P. Caſtro Palao tom. 1 tract. 6. diſp. 1. punct. 4. num. 11. Lorca 2. 2. ſect. 3. diſp. 58. num. 8. & Leander à SS. Sacram. in Decalogo tract. 4. diſp. 2. quæſt. 8.

Alvar. 20. Pro cuius rei claritate tria obſervanda ſunt. Primum eſt, id, quod ex profeſſo tractat P. Iacobus Alvarez de Paz tom. 1. de vita ſpirituali lib. 3. part. 1. cap. 9., duplicem eſſe charitatis affectum, ſcilicet afficientem, & efficientem. Audienda ſunt verba huius ſapientiſſimi viri. *Charitas afficiens eſt virtus ipſa charitatis, iuſti animam affectibus amoris inflammans, & ad volendum Deo bona ſua, ad gaudendum de perfectionibus Dei, ad deſiderandum, vt omnes ei ſerviant, & Divino ſubjciantur imperio, & ad ipſius præſentiam ſuſpirandam, & ad alios ſimiles affectus impellens. Charitas autem efficiens eſt ipſa etiam charitatis virtus, pro vt movet ad cuſtodienda mandata, ad complectenda conſilia, & ad Diuinum placitum exequendum; ita vt ſupra dulcedinem, & teneritatem amoris, operum efficacitatem habeat, & Dei in omnibus (pro vt in hac vita poſſibile eſt) perficiat voluntatem. Charitatis afficientis vox eſt: [Sicut deſiderat cervus ad fontes aquarum,] &c... [Anima mea deſideravit te in nocte]... Charitatis efficientis opus eſt: [Iuravi, & ſtatui cuſtodire iudicia iuſtitiæ tuæ:] illud deinde: [Propter verba labiorum tuorum ego cuſtodivi vias duras.]... Illa magis ad tempus orationis pertinet: hac magis ad tempus actionis; illa in deſiderijs eſt; hac in opere. illa in verbo; iſta in vita: illa ſe amatricem profitetur; iſta ſe amatricem oſtendit; quia vt Gregorius ait, Probatio dilectionis exhibitio eſt operis.*

21. Secundum, quod etiam idem aſceticæ vitæ Doctor egregius tradit ibidem, nempe quamvis vterque actus charitatis ſit dignitate præſtantiſſimus, tamen perfectionem charitatis non tam in charitate afficiente, quam in charitate efficiente conſiſtere. Ait enim. *Perfectionis ergo natura non in charitate afficiente, ſed in efficiente conſiſtit. Nec aliquis perfectus eſt, quia dulcius ad Deum, & tenerius afficitur, nec quia in fervore orationis maiorem ſuavitatem, aut conſolationem percipit; ſed quia maiore fidelitate, & conatu ex charitate mandata vniuerſa cuſtodit, purius vivit, & accuratius in omnibus Diuinæ ſe accommodat volũtati.* Cõfirmatque verbis Domini, Ioann. 14. *Qui non diligit me, ſermones meos nõ ſervat.* Et ſubiungit in explicationem eorum verborum: *Quaſi dicat. Parum ad veram dilectionem, atque adeo ad veram perfectionem proderit, quod quis affectibus abundet, ſi ſe ipſum non vincat, ſi noxia non vitet, ſi ſuæ ſaluti proficiat, ideſt, mandata, & conſilia non impleat. Multum vero dilectionis, & perfectionis habet, qui affectibus, & dulcedine carens, præcepta complectitur, Diuina iuſſa cuſtodit, & iuxta præſcriptum profeſsionis ſuæ, ab eo, quod Deo placitum eſt, nulla ratione diſcedit.* Quam ſententiam efficaciſſime confirmat egregijs teſtimonijs Sanctorum Patrũ Bernardi Ambroſij, Auguſtini, Origenis, Clementis Alexandrini, & Ricardi à S. Victore. Et deinde cap 10. hanc perfectionem charitatis dividit in primam, mediam, & vltimam. Nam hoc, quod eſt, velle vnire voluntatem ſuam in omnibus cum Divina, recipit magis & minus. S. Bern. S. Amb. S. Aug. Origenis Clemen. Alexãd. Richard

22. Tertium, eſſe actum formalem charitatis illum, quo quis vult implere præcepta, aut pia opera facere, quia videt illa eſſe placita Deo; ſive eo fine, vt Deo placeat. Patet ex duobus prioribus prænotatis: nam charitas efficiens vt condiſtinguitur ab afficiente, nihil aliud eſt, quam voluntas implendi voluntatem Dei, ſive faciendi

ea,

ea, quæ Deo ſunt placita, vt ſpecialiter conſtat ex prænotatione 2. Deinde Ioann. 8. dixit Chriſtus Chriſtus D. *Qui me miſit, mecum eſt, & non reliquit me ſolum: quia ego, quæ placita ſunt ei, facio ſemper.* Quis autem dubitet, hic explicare Chriſtum D. efficaciam ſuæ charitatis. Et ideo P. Didacus Alvarez tom. 1. lib. 3. cap. 15. ad ea Chriſti verba ſubiungit. *Profecto non relinquuntur ſoli, qui Chriſto capiti, & alijs proximis per charitatem perfectam Dei, & Proximi, adhærent. Inde autem habent, vt quæ, ei placita ſunt, faciant ſemper.* Iuxta quam ſententiam ex charitate habent, quod faciant, quæ Deo ſunt placita; quia charitas perfecta eo reſpicit.

23. Et Ioan. 15. ait Chriſtus D. *Manete in dilectione mea.* (ſcilicet activè, & paſſive, ſive reciprocè) *ſi præcepta mea ſervaveritis, manebitis in dilectione mea.* In quem locum S. Auguſtinus movet eam quæſtionem. *Dilectio facit præcepta ſervare; an præcepta ſervata faciant dilectionem?* Et immediate reſpondet: *Sed quis ambiget, quod dilectio præcedit?* id eſt, [dilectio facit, præcepta ſervare,] quod non aliter facit, niſi quatenus dilectio eſt voluntas implendi volnntatem Dei, & eius præcepta, ſcilicet ex afectu ad Deum. Petrus epiſt. 1. cap. 1. ait illis verbis: *Animas veſtras caſtificantes in obedientia charitatis.* Hanc enim obedientiam charitatis exercent, qui obediunt Dei mendatis, vt Deo placeant. Ideo S. Thom. in hunc locum hæc verba habet, quæ deſumpſit ex gloſſa: *In obedientia charitatis. Gloſſa. In obediendo Deo ex charitate, ſervando eius mandata.*

S. Aug.

S. Tho.

24. Ex his tribus prænotatis clare conſtat, quam commune eſt fidelibus elicere actus charitatis, præcipue eius, quam vocamus efficientem, quæ ex genere ſuo perfectior eſt, quam afficiens. Nam fideles, qui non moventur hypocriſi, aut alijs reſpectibus gloriæ inanis, cognoſcunt, opera præcepta, & reliqua opera pia, quæ exercent, eſſe placita Deo; & cum videant, eſſe placita Deo, & aliunde non moveantur inanis gloriæ reſpectibus, fere impoſſibile videtur, quod ea opera pia, quæ faciunt, ſive de præcepto, ſive de conſilio, non exequantur eo, quod videant eſſe placita Deo. Vnde cum Miſſam audiunt, concioni adſunt, orationi incumbunt, eleemoſinam præbent, videntes, ea opera eſſe Deo placita, ſane eo fine ea præſtant. Operantur ergo ex motivo charitatis erga Deum, & conſequenter actus charitatis eliciunt; & ſic frequenter præceptum charitatis adimplent. Quin etiam exhortationibus Concionatorum, & Confeſſariorum, imo & lectione librorum ſpiritualium ad diligendum Deum frequenter moventur.

25. Ad hæc, vt notavit Lorca ſupra citatus, in duabus petitionibus orationis Dominicæ continetur actus charitatis in Deum: nam cum charitatis actum elicit, qui deſiderat, ſanctificari nomen Dei; item qui deſiderat, quod omnes voluntatem Dei faciant in terra, ſicut fit in Cœlo. Imo eſt, & alia petitio, quæ includit etiam actum charitatis, ſcilicet: *Adveniat Regnum tuum.* Nam, iſtud Regnum eſt id, de quo dixit Chriſtus *Regnum Dei intra vos eſt,* ſcilicet dilectionis Dei, & reliquarum virtutum. Qui ergo deſiderat, nobis advenire Regnum dilectionis Dei, Deum oſtenditur diligere; nam, vt ait S. Gregorius, Qui deſiderat diligere Deum, iam incepit, illum diligere. Qui ergo attentè, & ex affectu dicit orationem Dominicam, vtique tres actus charitatis erga Deum elicit. Qui autem recitant officium Canonicum, in eo invenient quam plurimos actus dilectionis Dei, ſi attentè, & ex affectu recitent.

Lorca.

S. Greg.

26. Præterea frequentiſſimum eſt

eſt inter fideles timoratos, reſiſtere tentationibus, & abſtinere â peccatis mortalibus, quia vident graviter diſplicere Deo: Quid autem eſt abſtinere á peccato mortali, quia Deo diſplicet, niſi abſtinere á peccato ex dilectione Dei? Cum ergo conſtet, ita commune eſſe fidelibus elicere frequenter actus charitatis erga Deum, non videbitur oneroſum, quod teneamur vi præcepti charitatis ad eliciendos frequenter actus dilectionis Dei.

ARTICVLVS IV.

Fundamenta, quibus probatur obligatio eliciendi frequenter actum charitatis.

SVMMARIVM.

Varij textus Sacræ paginæ, n. 27. & ſeqq.
In textu S. Petri non eſt conſilium, ſed præceptum. n. 30.
Charitas eſt finis omnium Præceptorum. n. 31.
Quam difficile eſt ſervare præcepta ſine frequentia dilectionis Dei. n. 32.
Quam difficile eſt aggredi media ardua ſine efficacia intentionis finis. n. 33.
Textus Sacræ Paginæ, & expoſitio S. Auguſtini ad rem noſtram. n. 34. & 35.
Quam certum ſit, charitatem eſſe finem omnium Præceptorum. n. 36.
Quomodo dilectio Dei fiat propter implenda præcepta, cum ſit finis præceptorum? n. 37. & ſeqq.

27. PRimum deſumitur ex Sacra Scriptura. Nam Deuteronomij cap. 6 dicitur: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota fortitudine tua. Eruntque verba hæc, quæ ego præcipio tibi hodie, in corde tuo: & narrabis ea filijs tuis, & meditaberis in eis ſedens in domo tua, & ambulans in itinere, dormiens, atque conſurgens.* Quæ omnia denotant continuationem, & frequentiam. Quomodo hæc componuntur cum eo, quod quis toto anno ſit oblitus Dei, & eorum, quæ Deo placita ſunt?

28. Deinde Ioannis 15. ait Chriſtus D. *Manete in dilectione mea.* Vbi P. Maldonado ſic ſcribit n. 34. *Sumitur igitur paſſive, Manete in dilectione mea, id eſt, pergite me diligere, quemadmodum Auguſtinus Chryſoſtomus, Leontius, Theophilatus, Beda, & Rupertus interpretantur.* Id autem verbum, *Manete*, quid aliud ſignificat, niſi perſeverantiam & frequentiam in actu dilectionis? Aut quomodo manet in actu dilectionis, qui toto anno abſtinet à dilectione? maxime cum adeo ſit facile implere præcepta, eo quod Deo ſunt placita; aut in opera pia, quæ facit, illa facere eo fine, vt Deo placeat in eis. Et his conſonant verba quæ immediate ſubiunguntur. *Si præcepta mea ſervaveritis, manebitis in dilectione mea* Vbi illa prima dictio *Mea* ſumitur formaliter; id eſt, (ſi mea præcepta, quia mea ſunt, & mihi placita ſervaveritis, manebitis diligentes me.) Et confirmant hunc ſenſum verba, quæ immediate ſequuntur: *Sicut & ego Patris mei præcepta ſervavi, & maneo in eius dilectione.* Vbi P. Maldonado citatus notat eſſe idiotiſmum Hæbraicæ linguæ ponere *Et*, pro *Quia*; & ſenſum eſſe, (Ego Patris mei precepta ſervavi, quia maneo in eius dilectione.) ſive quod idem eſt, (Quia diligo Patrem, ſervo præcepta eius.) Cum ergo Chriſtus D. præcipit manere in dilectione ſua, & præcipit permanentiam, ſive frequentiam actuum dilectionis; & modum inſinuat, quo facile obſervētur præcepta ſua, nēpe præcedente dilectione eius, *P. Mal.*

22. Præterea 1.Petri c.4 dicitur: *Mutuam in vobis met ipſis charitatem continuam habentes; quia charitas operit multitudinem peccatorum.* Vbi obſervandum eſt, agere S. Petrum, quamvis de charitate mutua fraternitatis, de illa tamen charitate ſupernaturali, quæ habet pro obiecto formali motivo ipſum Deum; hæc enim ſola eſt, quæ operit multitudinem peccatorum. Hanc vult S. Petrus eſſe continuam. S. Thomas hic ait. *Id eſt, non interruptam.* Intellige moraliter.

S. Thom.

30. Dices, hoc potius eſſe conſilium, quam præceptum. Sed contra eſt: nam id præſcribit. S. Petrus, non tamquam voluntarium, ſed tamquam neceſſarium: eſt enim neceſſarium, & graviter obligatorium quærere modum operiendi multitudinem peccatorum: ergo quando S. Petrus in charitate continua conſtituit modũ operiendi peccata, præfatam charitatem preſcribit, non tamquam voluntariã, ſed tamquam neceſſariam ad operiendam multitudinem peccatorum, id eſt, in ordine ad hoc, quod remittantur, & in ordine ad hoc, quod vitentur peccata.

31. Probatur ſecundo ea obligatio eliciendi frequenter actus dilectionis Dei. Pro quo ſupponendum eſt, præceptum Charitatis erga Deum eſſe finem reliquorum preceptorum; & reliqua precepta eſſe media ad cõſequendam charitatem in actu erga Deum; vt expreſſe tradit S.Thom. 2.2. quæſt.44. art. 1. Et id manifeſtum eſt ex Epiſt. 1.ad Timoth. cap.1. vbi Paulus ait: *Finis præcepti eſt charitas de corde puro, & conſcientia bona, & fide non ficta.* Quod etiam ſignificat Regius Pſaltes Pſ.118. *Omnis conſummationis* (id eſt, perfectionis) *Vidi finem, latum mandatum tuum nimis.* Vbi iuxta S. Auguſtinum ſerm.2. in Pſ. 118. vocat finem perfectionis mandatum charitatis. Ita enim ait: *Latum mandatum non intelligo, niſi charitatem.* Et mox: *Latum eſt mandatum charitatis nimis, mandatum illud geminum, quo iubetur Deus, & proximus diligi. Quid autem latius, quam vt ibi pendeat tota lex, & omnes Prophetæ.*

S.Thom.

S.Aug.

32. Iam vero hinc inſtruitur argumentum. Difficillimum eſt, & ideo moraliter impoſſibile ſervare multo tempore omnia reliqua præcepta, niſi frequenter eliciat homo actus charitatis erga Deum: ſed eſt gravis obligatio in homine, auferendi talem difficultatem, ſeu impoſſibilitatem moralem: ergo eſt obligatio eliciendi frequenter actus charitatis erga Deũ. Maior, quę ſola eget probatione, facile probari poteſt ab experientia, qua videmus, homines, qui non ſatagunt placere Deo, neque in actibus dilectionis Dei exercentur, in magnam ruere peccatorum abyſſum. E contra vero qui frequenter Deum attendunt cum deſiderio placendi illi, aut non diſplicendi, videmus ſæpe innoxios longo tempore permanere. Hi enim ſunt, qui obſervant id pręceptũ Chriſti D. *Manete in dilectione mea.*

33. Sed pręcipue probatur Maior â priori ex ipſa ratione finis, quę competit dilectioni Dei. Et enim difficilimum eſt aggredi media ardua, quando finis, ad quam ordinantur ea media, tepide amatur, & raro intenditur, aut appetitur: ita quando Pater mittit filium Romam, vt procuret aliquam dignitatem Eccleſiaſticam; ſi filius tepide ſe gerit circa intentionem, & deſiderium talis dignitatis, difficilimum illi eſt aggredi tam prolixum iter, & ſubire labores itineris, & reliqua media aſſumere: deficiente enim deſiderio efficaci talis dignitatis, duriſſimum ſibi videtur talia & tam ardua media executioni mandare. At qui ille, qui toto anno, aut per multum tempus non elicit actum amoris Dei, tepide ſe gerit circa finem, qui

Digitized by Google

qui eſt charitas erga Deum: ergo difficilimum eſt, quod animum erigat ad exequenda reliqua præcepta, quæ ſunt media ad talem finem. Ideo homines tam facile violant reliqua præcepta, quia non curant de fine, ſcilicet placendi Deo, & ideo tantam inveniunt difficultatem in ſervandis præceptis, quia negligenter ſe gerunt circa intentionem finis, nempe charitatis erga Deum.

34. Hæc reſpiciebat Pſaltes Regius pſ. 16. ℣. 4. Cum dixit: *Propter verba labiorum tuarum ego cuſtodivi vias duras.* Quem locum P. Lorinus ſic paraphraſticè explicat: *Difficile ſane id, durumque* (nempe obſervatio præceptorum) *ſi naturæ ſpectetur innata corruptio. Sed amor me, ac reverentia, Deus, præceptorum, minarum, promiſſorum tuorum compulit ad ea, quæ dixi cavenda.* Quod didicit ex S. Auguſtino ſerm. 9. de verbis Domini ſecundum Math. vbi ait: *Ecce vnde illud iugum ſuave eſt, & ſarcina levis. Et ſi anguſta eſt paucis eligentibus, facilis tamen omnibus diligentibus. Dicit Pſalmiſta: Propter verba labiorum tuorum ego cuſtodivi vias duras. Sed quæ dura ſunt laborantibus, eiſdem ipſis miteſcunt amantibus.* Ecce docet S. Auguſtinus, præcepta eſſe dura & difficilia, vbi non adeſt dilectio Dei; & vbi hæc adeſt, eſſe facilia, iugum ſuave, & onus leve. Vbi etiam notabis in eo loco Pſalmi, per eam clauſulam, *Propter verba labiorum tuorum,* intelligere Auguſtinum præceptum dilectionis Dei.

P. Lorin.

S. Aug.

35. Quod magis explicuit S. Auguſtinus lib. de nat. & grat. cap. 69. *Quomodo ergo dicitur, propter verba labiorum tuorum ego cuſtodivi vias duras; niſi quia vtrumque verum eſt: Duras ſunt timori, leves amori?* Ex quo manifeſte deducitur, præcepta ſine exercitio dilectionis Dei eſſe dura, & difficilia; fieri autem levia ex dilectione Dei.

36. Quod autem charitas erga Deum ſit finis, ad quem cætera præcepta, reliquaque virtutum opera ordinantur, conſtat ex dictis num. 31. & præcipuè ex 1. Epiſt. ad Thimoth. cap. 1. Vbi Paulus ait: *Finis autem præcepti eſt charitas, &c.* Et ideo S. Thom. 2.2. quæſt. 44. art. 1. ſic docuit: *Finis autē ſpiritualis vitæ eſt, vt homo vniatur Deo, quod fit per charitatem; & ad hoc ordinantur ſicut ad finem omnia, quæ pertinēt ad ſpiritualem vitā. Vnde Apoſtolus dicit 1. ad Thimoth. 1. Finis præcepti eſt charitas de corde puro, &c.* Et S. Anſelmus in hunc locum Pauli ait: *Omnis itaque præcepti finis eſt charitas, id eſt, ad charitatem refertur omne præceptum.*

S. Thom.

S. Anſel.

17. Obijcies. Propter reliqua præcepta ſervanda, neceſſarium eſt, quod homo frequenter exerceat actus dilectionis Dei: ergo iam non erit obligatoria per ſe frequentia actuum dilectionis Dei, ſed propter reliqua præcepta ſervanda: ergo invtile eſt hoc argumentum ad probandam obligationem per ſe, eliciendi frequenter actus charitatis erga Deum.

38. Reſpondeo diſtinguendo antecedens. Propter reliqua præcepta ſervanda [tamquam propter finem,] nego; [tamquam propter executionem mediorum, quæ aſſumuntur firmius, cum imperantur ab intentione efficaci finis] concedo. Quæ diſtinctio clare cōſtat in qualibet intētione finis, & electionis mediorū. Quis enim dubitet, finem intendi per ſe & propter ſe; media autem executioni mandari propter finem? Et tamen quia actus intentionis finis imperat, & impellit ad electionē, & executionem mediorum; qui vult ardenter aggredi executionem mediorum, præceptive ſi hæc ſint ardua, conſiderat, quantum inter ſit conſecutio finis, & renovat intentionē eiuſdē finis, vt facilius & firmius moveatur ad exequenda media. Et cū hæc ita ſint, non propterea didicimus,

finem eſſe propter media, ſed renovari intentionem finis. vt firmius ponantur media, vt tandem cum effectu conſequamur finem.

39. Ita contingit in eo, qui vult Romam petere ad obtinendam dignitatem, tamquam à ſe intentam. Qui cum deterretur periculis itineris, & alijs difficultatibus, conſiderat vtilitatem eius dignitatis, & renovat intentionem illius, vt firmius moveatur ad ſuperandas difficultates mediorum, quę tandem ad dignitatem obtinendam diriguntur. Et ideo quamvis renovetur ſemel, & iterum intentio, ſive deſiderium dignitatis in ordine ad ſuperandas ardentius difficultates mediorum; non dicitur, quod dignitas appetitur propter media, ſed ipſam dignitatem appeti per ſe, & propter ſe; & media ipſa propter dignitatem.

40. Eodem modo contingit circa præcepta, & charitatem erga Deũ. Nam cum iſta Charitas ſit finis, & reliqua præcepta ſint media, prodeſt magnopere, & quamdoque neceſſe eſt, actum dilectionis Dei repetere, vt homo facilius vincat difficultates præceptorum; eſt enim efficax impulſivum ad vincendas difficultates præceptorum deſiderium placendi Deo: ſed non propterea actus charitatis erga Deum eſt medium ad ſervanda præcepta, proprie loquendo; quia tandem præfata præcepta diriguntur vt media ad dilectionem Dei.

ARTICVLVS V.

Obſervationes aliquæ pro maiori claritate doctrinæ traditæ.

SVMMARIVM.

Poſſunt impleri præcepta ſine relatione actuali ad charitatem. n. 41.

Poſſunt dari opera virtutum moralium ſupernaturalium ſine actuali relatione ad charitatem. n. 42.

Et in quo differant virtutes morales naturales à ſupernaturalibus. Ibidem.

Actum charitatis eliciunt, qui obſervant mandata Dei, quia ſunt mandata ipſius. n. 43.

Qui diligit proximum, quia præceptum Domini eſt, elicit actum charitatis. n. 44.

41 Obſerva primo, licet dicamus, eſſe neceſſariam frequentiã actuum dilectionis Dei ad ſervanda diuturno tempore præcepta, & ſervandi ſe ſecurum á violatione præceptorum, non inde recte inferri, quod numquam poſſit impleri præceptum, niſi cum formali & actuali relatione ad charitatem erga Deum: poteſt enim impleri ſine illa. Sicut, licet candidatus dignitatis arripiat iter arduum Romam verſus, motus ex intentione dignitatis, quam ambit; adhuc poteſt illud iter aggredi independenter ab ea intentione. Solum enim dicimus, neceſſarium eſſe repetere actus dilectionis Dei, vt per intentionem finis impellatur ad ſervanda præcepta tãquam media, quamvis hæc poſſit aliquando implere ſine intentione eius finis. Non tamen poteſt moraliter omnia implere diuturno tempore, neque vincere difficultates illorum, niſi frequenter eliciat actus dilectionis Dei, ſive deſiderij placendi Deo.

42. Obſerva ſecundo, etiam noſtram doctrinam longe abeſſe ab opinione eorum, qui dicunt, nullum eſſe opus virtutis moralis ſupernaturalis, niſi habeat formalem & actualem relationem ad actum dilectionis Dei, ſive niſi ab hoc actu imperetur actus virtutis moralis ſupernaturalis. Etenim, vt optime diſſerit P. Suarez lib. 2. de neceſſitate gratiæ cap. 16. num. 10. P. Suar.

in

in hoc differunt virtutes morales naturales à ſupernaturalibus; quod naturales reſpiciunt pro motivo honeſtatem ſecundum conformitatem ad naturam rationalem, ſive ad rationem naturalem; ſupernaturales vero reſpiciunt pro motivo honeſtatem per conformitatem ad naturam rationalem provt illuſtratam lumine ſupernaturali. Iuſtus ergo qui patientiam habet, quia lumine fidei ſupernaturalis cognoſcit eſſe bonam, & honeſtam; quamvis illam non referat actualiter ad charitatem erga Deum, bonum opus facit, & moritorium æternæ vitæ. Erit autem multo melius, & magis meritorium, ſi fiat cum relatione actuali ad dilectionionem Dei; ſive quia fide docetur eſſe opus Deo placitum; quia ſic eſt actus charitatis, & per illud opus patientiæ relatum actualiter ad placitum, & dilectionem Dei, partim impletur prçceptum eliciendi frequenter actum dilectionis Dei.

43. Obſerva tertio, ſicut diximus, elicere actum dilectionis Dei eos, qui obſervata mandata, ex eo motivo, quia plncita ſunt Deo, ſive vt per obſervationem eorum placeant Deo; ita etiam elicere actum dilectionis Dei eos, qui obſervant Dei mandata, quia ſunt mandata ipſius Dei; nam in hoc quod ſint mandata Dei, continetur, quod ſint placita, & grata Deo. Ita diſcipulus ille, quem diligebat IESVS, & qui Ieſum diligebat (vt refert S. Hieronymus in epiſtolam ad Galatas lib. 5. cap. 6.) *Nihil aliud per ſingulas ſolebat proferre collectas, niſi hoc*: [*Filioli diligite alterutrum*] *tandem diſcipuli, & fratres, qui aderant, tædio affecti, quod eadem ſemper audirent, dixerunt.* [*Magiſter, quare ſemper hoc loqueris?*] *Qui reſpondit dignam Ioanne ſententiam*: [*Quia præceptum Domini eſt; & ſi ſolum fiat, ſufficit.*]

S. Hier.

44. Ex quo infertur, quod qui diligit proximum, quia præceptum Domini eſt; elicit actum dilectionis Dei; aliás non dixiſſet Ioannes: *Et ſi ſolum fiat, ſufficit*: quia ad perfectionem, quam Ioannes conſulebat diſcipulis, non ſufficit dilectio proximi ſine dilectione Dei. Sic etiam art. 4. notavi circa illa verba, *ſi præcepta mea ſervaveritis, manebitis, in dilectione mea*; in ſenſu formali ita intelligi poſſe, [ſi ſervaveritis præcepta, quia mea ſunt, manebitis in dilectione mea, diligentes me.]

CAPVT III.

Diſcutitur quæſtio appendix, an lapſus in peccatum læthale teneatur ſtatim elicere actum charitatis, ſi non confitetur illicò?

ARTICVLVS I.

Referuntur ſententiæ, & noſtra proponitur, primaque eius pars roboratur.

SVMMARIVM.

Dictio [ſtatim] *non intelligitur de inſtanti phyſico, ſed moraliter.* n. 45.

Communis ſententia eſt, peccantem non teneri ſtatim ad contritionem, neque ad ſuſcipiendum Pænitentiæ Sacramentum. n. 46.

Quatuordecim Authores aſſerentes teneri ſtatim ad contritionem, vel ad Sacramentum Pænitentiæ. n. 49.

Media ſententia eligitur, quæ habet duas partes. n. 48.

Præceptum contritionis non obligat ſtatim ex generali ratione Pænitentiæ. n. 49. *Neque ex lege iuſtitiæ.* n. 50. *Neque ex lege charitatis.* n. 51.

Cum

Digitized by Google

45 CVm dixerimus, omnes Fideles, ſive iuſtos, ſive peccatores teneri ad aliciendos actus dilectionis Dei; ſuper eſt inquirere, an qui labitur in peccatum mortale, non ſolum frequenter teneatur ad prædictum actum charitatis, ſed etiam an teneatur ſtatim poſt peccatum? Quando autem dicitur *ſtatim*, non intelligitur metaphyſico & reali, ſed practice & moraliter, id eſt, vt explicat P. Suarez citandus, *Quam primum poſt finitum* P. Suar *peccatum occurrit & cogitatio ipſius peccati, aut aliquid, quod ſuffi cienter excitet ad illam practice habendam, & aliunde ſit etiam opportunitas ad exercendam contritionem; quia nimirum nullum neceſſarium impedimentum intervenit*,

46. Comunis eſt ſententia theologorum, quæ docet, eum, qui labitur in peccatum lethale, non teneri ſtatim ad contritionem perfectam, neque ad ſucipiendum Pænitentiæ Sacramentum. Ita P Suarez de Pænit. diſp. 15. ſect. 5. & apud ipſum Durandus, Angelus, Ioannes de Medina, Adrianus, Sotus, Canus, & Viguerius. Item Lugo Card. de Pænit. diſp. 7. ſect. 11. P Caſtro Palo tom. 4. tract. 23. diſp. vn punct. 20. §. 1. num. 3. & apud ipſum P Enriquez, P. Coninck, & P. Layman. Item P. Vazquez 3. p. q. 86. art. 2. dub. 5. & quam plures alii.

P. Suar. Duran. Angel. Medin. Adrian. Sotus. Canus. Viger. Lugo. Caſt. Pa. Enriq. Coninc. Laymã. P. Vazq.

47. Secunda ſententia docet, eũ, qui lapſus eſt in peccatum lethale, teneri ſtatim ad aſſumendum medium ſuæ iuſtificationis, vel eliciẽdo actum contritionis charitate perfectæ, vel ad ſuſcipiendum Sacramentum Pænitẽtiæ. Hi ſunt Argentina in 4. diſt. 17. art. 4. ad 4. Paludanus ibid. quæſt. 1. art. 3. concluſ. 2. Alenſis 4. part. q. 77. membro 4. art. 1. Maior in 4. diſt. 17. quæſt. 5. & 9. D. Antoninus 3. part. tit. 14. cap 8 §. 2. Silveſter verb. *Contritio.* n. 4. & Marſilius in 4. q. 12. art. 1. part. 5 & ex parte S. Bonaventura in 4. diſt. 17. art. 4. in 2. part. q. 3. Item Caietanus 2. 2. q. 66. circa 2. & tit. 1. opuſc. tract. 17. quos refert P. Suarez citatus, & apud Cardinalem Lugo citatum Guillelmus Pariſienſis tract. de Pænit. Innocentius in c. *Omni vtruſque ſexus*. de Pænitentijs. & remiſſ. Archidiaconus in cap. *Ille Rex.* de Pęnit. diſt. 3. Petrus de Soto lect. 13. de Pænit. Abulenſis lib. 1. Paralip. cap. 16. q. 36.

Argent. Palud. Alenſ. Maior. D. Ant. Silveſt. Marſil. S. Bona. Caiet. Suar. Lugo. Pariſ. Innoc. Archid. Pet. Sot. Abulen.

48. Mea ſententia habet duas partes: prima eſt, neque ex lege pænitentiæ, neque ex lege iuſtitiæ, neque ex lege charitatis in Deum, eſſe obligationem adhibendi medium iuſtificationis ſtatim poſt peccatum. Secũda pars eſt, teneri peccatorem, ſtatim ac peccavit lethaliter, ad adhibendum medium ſuæ iuſtificationis per actum charitatis, vel per confeſſionem Sacramentalem, ſcilicet ex lege cavendi á contingentiâ ſuæ damnationis æternæ, quæ poteſt accidere á ſubitanea & improviſa morte. Et quidem pro prima parte ſtant Aurhores primæ ſentententiæ; & eam egregie probat P. Suarez loco cit.

49. Id præceptum non oblgare ex generali ratione virtutis pænitentiæ, probatur ex eo, quod cum affirmativum ſit, non obligat pro omni tempore, ſed habet tempus, in quo obliget. Neque eſt ſufficiens ſundamentum ad aſſerendum, virtutem Pænitentiæ obligare tamquam negativum ad non retinendum ſe in eos ſtatu peccati habitualis.

50. Neque id obligare ex lege iuſtitiæ, quamvis dicamus omne peccatum lethale eſſe formaliter iniuriã contra Deum, & continere malitiam iniuſtitiæ; inde probatur. Quia licet ex violatione iuſtititiæ contra hominem oriatur obligatio reſtituendi ſtatim; eſt enim obligatio negativa non retinendi rem alienam; ideo id ita cõtin-

tingit,quia proximus cui facta eſt iniuria, patitur detrimentum in bonis ſuis, dum non fit ei reſtitutio: atque Deus nullum patitur detrimentum in bonis ſuis, dum non fit ei reſtitutio: neque Deus vllum patitur detrimentum in bonis ſuis,qnamvis homo nõ det eam ſatisfactionem Pænitentiæ: ergo lex iuſtitiæ non obligat peccatorem,ad ſatisfaciẽdum Deo ſtatim per pænitentiam.

51. Sed neque tenetur ex lege charitatis, aut amicitiæ erga Deum, ad eliciendum actum dilectionis Dei. Nam lex charitatis erga Deum ſolũ obligat ad ita diligendum Deum, vt hæc dilectio non differatur multo tẽpore,vt dictum eſt cap. 2. nullum autem eſt fundamentum ad ponendam obligationem eius actus dilectionis ſtatim,ac committitur peccatum. Lex autem amicitiæ non obligat me ad procurandum, quod alter diligat me, ſed ad hoc,quod ego diligam inimicum. Et ita ſolum eſt in peccatore obligatio diligendi Deum, hæc autem,vt dixi,ſolum obligat ad non differendum multo tempore actum dilectionis Dei. Videantur P. Suar. & Lugo Card. qui hæc late, & luculenter tractant. *P. Suar* *Lug. Car.*

ARTICVS II.

Secunda pars noſtræ ſententiæ efficaciter roboratur.

SVMMARIVM.

Homo ſtatim, ac labitur in peccatum lethale, tenetur ad ponendum mediũ ſuæ iuſtificationis. n. 52. *Et duæ notationes circa id.* Ibidem.

Præceptum Chriſti eſt, quod ſemper vigilemus, & ſimus parati. n. 53.

Varij textus Evangelij, in quibus id præcipitur. n. 54.

Id non eſt conſilium, ſed præceptum, quia iniungitur tamquam omnino neceſſarium. n. 55.

Non eſt conſilium id, quo admonemur de periculo imminente. n. 56.

Non eſt conſilium, ſed præceptum id, quod proponitur in ſcriptura ſub comminatione damnationis æternæ. n. 57.

Sancti Patres in hoc agnoſcunt rationem Præcepti. n. 58. & ſeqq.

Chriſtus Dominus non loquitur ſolum in illis verbis de die extremi iudicij, ſed etiam de die mortis, ex Sancto Auguſtino. n. 63.

52. SEcunda pars concluſionis ſupra propoſitæ eſt, hominem ſtatim, ac labitur in peccatũ lethale, teneri ad ponendum medium ſuæ iuſtificationis, vel per contritionem charitate formatam,vel per Sacramẽtum Pænitentiæ. Hanc concluſionem propugnant quatuordecim doctores citati art. 1. pro ſecunda ſententia. Et meminerit lector illud *ſtatim* intelligendum eſſe non metaphyſicè, ſed moraliter, iuxta explicationem initio articuli 1. datam ex P. Suarez. Meminerit etiam eius aſſerti,quod propoſui cap. 2. art. 2. ex P. Granodo,quamvis ad aliud aſſumptum; in his facile dari poſſe ignorantiam, aut inadvertendã invicibilem, ratione cuius homines excuſentur à peccato,cum in hoc aliquam moram habent. *P. Suar* *P. Gran*

53. Probatur primo concluſio. Chriſtus D. in Evangelio præcepit omnibus hominibus, quod ſemper vigilent,& ſint parati pro expectandâ hora mortis, quia neſciunt diem, neque horam: ſed vigilare, & eſſe paratum pro expectanda hora mortis, eſt conſtituere ſe in ſtatu iuſtificationis; ergo Chriſtus D. præcepit, quod omnes homines ſemper ſint conſtituti in ſtatu iuſtificationis. Ergo peccator violat hoc præceptum Chriſti D. dum

lapſus

Digitized by Google

lapſus in peccatum lethale non conatur ſe reſtituere ſtatui iuſtificationis.

54. Maior huius ſyllogiſmi clariſſime conſtat ex Evangelio. Math. 24. ℣. 41. *Vigilate ergo, quia neſcitis, qua hora Dominus veſter venturus ſit.* Et ℣. 44. *Ideo & vos eſtote parati: quia qua neſcitis hora Filius hominis venturus eſt.* Et cap. 25. proponit parabolam virginum, quinque prudentum, quæ paratæ erant, & quinque fatuarum, quæ imparatæ: & ℣. 13. ſubiungit: *Vigilate itaque, quia neſcitis diem, neque horam.* Et Marci 13. ℣. 35. *Vigilate ergo; (neſcitis enim, quando Dominus domùs veniat; ſero, an media nocte, an galli cantu, an mane) ne cum venerit repente, inveniat vos dormientes. Quod autem vobis dico, omnibus dico; Vigilate.* Et circa eam clauſulam, *inveniat vos dormientes*, ſicut dicuntur dormientes, qui ſunt in ſtatu peccati lethalis, ita vigilare dicuntur, qui ſunt conſtituti, aut ſe conſtituunt in ſtatu iuſtificationis. Et Lucæ 12. ℣. 39. & 40. *Si ſciret Pater familias, qua hora fur veniret, vigilaret vtique, & non ſineret perfodi domum ſuam. Et vos ſtote parati, quia, qua hora non putatis, filius hominis veniet.* Et Luc. 21. ℣. 34. *Attendite autem vobis, ne forte gravẽtur corda veſtra in crapula, & ebrietate, & curis huius vitæ: & ſuperveniat in vos repentina dies illa.* Quod autem *vigilare*, idem ſit ac eſſe pręparatum diſpoſitione neceſſaria ad mortem, expreſſit S. Gregorius homil. 13. in Evang. & S. Hilarius in cap. 24. Math. & omnes paſſim interpretes. *S. Greg* *S. Hil.*

55. Dices primo, id non eſſe pręceptum, ſed conſilium. Hæc tamen reſponſio videtur mihi improbabilis. Primo. Nam conſilium eſt voluntarium, non autem ſimpliciter neceſſarium. Sic enim quando Chriſtus D. conſuluit continentiam, non illam iniunxit tamquam ſimpliciter neceſſariam ad ſecuritatem ſalutis æternæ; & ideo dixit, *Qui poteſt capere, capiat.* Cum autem iniungit hominibus, vt pro omni hora ſint parati, quia neſciunt diem, neque horam; id quidem iniungit tamquam omnino neceſſarium ad ſecuritatem ſalutis æternę.

56. Secundo. Quia non eſt conſilium, admonere de periculo imminente; Chriſtus autem admonet Fideles, vt caveant à periculo imminente ſalutis æternæ amittendæ. Et ideo Luc. 21. ait: *Attendite autem vobis, ne forte graventur corda veſtra, &c. Et ſuperveniat in vos repentina dies illa.* Vbi Ianſenius in Concord. cap. 124. ait: *Attendite vobis, hoc eſt, cavete vobis.* *Ianſen.*

57. Tertio. Nam vt obſervat P. Suarez diſp. 1. de Fide ſect. 1. num. 2. *Omnia, quæ in ſcriptura proponuntur ſub comminatione æternæ damnationis, poſita ſunt ſub rigoroſo præcepto.* Cum ergo Dominus indixerit nobis vigilantiam, & pręparationem, ne forte *ſuperveniat in vos repentina dies illa*, in qua, ſicut virginibus fatuis dicat, *Neſcio vos*, quæ quidem eſt comminatio damnationis æternæ; liquido conſtat, id non eſſe ſolum conſilium, ſed præceptum. *P. Suar*

58. Quarto. Quia Sancti Patres, & Interpretes agnoſcunt rationem præcepti in illis verbis Domini. Et ita S. Ambroſius lib. 7. Luc. ad ea verba cap. 11. *Beati ſervi illi, quos cum venerit Dominus, idvenerit vigiladtes.* Hęc verba habet. *In ſuperioribus vigilare nos voluit, per omnia expectantes momenta Domini Salvatoris adventũ: ne dum aliquis remittit, & negligit, & de die in diem opera ſua differt; iudicij futuri die, vel propria morte præventus, meritum ſuæ commendationis amittat. Et illa quidem in omnes PRÆCEPTI forma generalis.* Et in cap. 3. Apocal. ad ea verba, *Eſto vigilans, & confirma.* ait: *PRÆCIPITVR igitur huic, vt vigilet.* *S. Amb*

S.

59. S.Hieronymus in Michæam cap.6.ſic ait : *IVBETVR nobis , vt præparati ſimus ambulare cum Domino Deo noſtro ; nulla hora dormire , nullo tempore ſecuri eſſe debemus; ſed ſemper expectare Patrem familias veniente͂, & diem formidare iudicij.* Vbi notandum eſt verbum. *Iubetur*, quod rigoroſum præceptum deſignat. Item ea verba , *nulla hora dormire*; quod iuxta ſupradicta, idem eſt, ac *nulla hora in ſtatu peccati mortalis perſiſtere.* Eſt ergo præceptum Domini, ne vlla hora dormiamus, neque perſiſtamus in ſtatu peccati lethalis, ne superveniat in nos repentina dies illa , quæ damnationi æternæ nos addicat. Ex quibus etiam verbis Hieronymi conſtat, hoc præceptum obligare pro ſemper; atque adeo eſſe præceptum negativum, non perſeverandi in ſtatu peccati lethalis ; id enim ſignificant ea verba: *nulla hora dormire, nullo tempore ſecuri eſſe debemus; ſed ſemper expectare, &c.* quæ verba dicuntur à Hieronymo pro explicatione præcepti , *quo iubetur nobis, vt præparati ſimus, &c.* S.Hier.

60. Theophylactus in cap. 24. Math. ad ea verba. *Et vos eſtote parati; quia qua hora non putatis, &c.* Sic ait: *Vigilare IVBET, & præparari, hoc eſt habere virtutis opera quaſi in theſauro quodam repoſita, vt cum venerit Dominus repetens id, quod vult, poſsimus dare.* Ecce verbum *iubet*, quod præcepti rationem ſignificat. Et in cap. 13. Marc. ad ea verba, *Quæ vobis dico, omnibus dico. Vigilate.* Hæc habet : *Omnibus autem PRÆCEPIT Dominus, & his, qui in mundo vivunt, & his, qui ſucceſſerint.* Et paulo poſt dicit, eam præparationem continuam pro hora mortis eſſe, *neceſſariam*, quæ dictio non denotat rationem conſilij, quod voluntarium eſt, ſed rationem præcepti; quod ex neceſſitate impleri debet. S.Leo Magnus ſerm. 8. de ieiunio X. menſis, ad illa verba Luc. 21. *Attendite autem vobis, ne forte grave͂tur corda veſtra.* Ait : *Quod PRÆCEPTVM, dilectiſsimi, ad nos ſpecialius pertinere cognoſcimus.* Theop. S. Leo.

61. P.Sebaſtianus Barradas in cap. 12. Luc. ad ea verba : *Si ſciret Pater familias, &c.* ſic ait : *Quaſi dicat Dominus : ſi Pater familias ſciret horam, vel vigiliam, qua fur venturus eſſet, tunc vigilaret , ne ſpoliaretur. Ita vos ſi ſciretis horam mortis, & iudicij, tunc ageretis excubias : at illam ignoratis, ideo omni tempore excubare NECESSE EST.* Et iam in Theophylacto notavi, id verbum *Neceſſe* non rationem conſilij, ſed præcepti indicare Et in cap. 13. Marc. ad ea verba, *Ianitori præcepit, vt vigilet.* Notat verbum : *PRÆCEPIT*, & ſic diſſerit: Subaudi, *Sic ego in cœlum abiturus vobis PRÆCIPIO, vt vigiletis. Dixerat, [Vigilate, neſcitis enim, quando te͂pus ſit.] ſubiicit, [ſicut homo, qui peregere profectus reliquit domum ſuam .. & ianitori præcepit, vt vigilet.] Quaſi dicat: Vigilare vobis præcipio, cæteriſque omnibus peregre in cælum profecturus.* Et Paul. poſt ſubiungit : *Cum igitur illi (ianitori) Dominus præcepit, vt vigilaret, etiam cæteris PRÆCEPIT.* Et Card. Toletus in cap. 21. Luc. ea verba, *Et vos eſtote parati*, appellat *mandatum* Chriſti. P.Barr. Card. Tol.

63. Pro eodem aſſerto ſtant Sa͂cti Patres, dum docent, omnes *debere* vigilare, & eſſe paratos pro hora mortis incerta. Nam hoc verbum *debere* in materia graviſſima, qualis eſt hæc, rationem præcepti denotat. Vnus ſit pro multis S. Auguſtinus epiſt. 80. ad Heſychium ; vbi inter multa alia ad hanc rem conducentia ait : *Vigilare DEBET omnis Chriſtianus, ne imparatum inveniat eum Domini adventus.* Et Nicolaus de Lyra in cap. 24. Math. ait : *Quia enim tempus iudicij eſt incertum, ideo ſemper DEBEMVS eſſe* Lyra.

Digitized by Google

parati. Et Ioannes Mariana in cap. 24.
P. Mar. Math. num. 43. ait: *Docet, DEBERE homines in ſingulas horas adventum eius expectare.* Et eodem modo loquuntur communiter Interpretes.

63 Dices ſecundo, Chriſtum nō loqui in illis textibus de die mortis; ſed de die extremi iudicij. Sed ad hoc reſpondet S. Auguſtinus epiſt. 80. ad S. Aug. Heſychium, in hæc verba: *In quo quēque invenerit ſuus noviſsimus dies, in hoc eum comprehendet mundi noviſsimus dies. Quoniam qualis in die iſto quiſque moritur, talis in die illo iudicabitur. Ad hoc pertinet quod in Evangelio Marci 13. ſcriptum eſt. [Vigilate, quia neſcitis, quando dominus domùs veniat. Quod vobis dico, omnibus dico.] Quibus enim omnibus dicit Dominus, niſi electis, & dilectis ſuis, ad corpus eius pertinentibus, quod eſt Eccleſia? Non ſolum ergo illis dixit, quibus tunc audientibus loquebatur; ſed etiam illis, qui fuerunt poſt illos, ante nos, & ad nos ipſos, & qui erunt poſt nos vſque ad eius noviſsimum adventum. Numquid autem omnes inventurus eſt dies ille in hac vita, aut quiſquam dicturus eſt, quod ad defunctos etiam pertineat, quod ait: [Vigilate, ne cum repente venerit, inveniat vos dormientes.] Cur itaque omnibus dicit, quod ad eos ſolos pertineat, qui tunc erunt, niſi quia eo modo ad omnes pertinet, quomodo dixit? Tunc enim vnicuique veniet dies ille, cum venerit ei dies, vt talis hinc exeat, qualis iudicandus eſt illo die. Ac per hoc vigilare debet omnis Chriſtianus; ne imparatum inveniat eum Domini adventus. Imparatum autem inveniet ille dies, quem imparatū invenerit ſuæ vitæ huius vltimus dies.*

ARTICVS III.

Alijs argumentis corroboratur aſſertio.

SVMMARIVM.

Roboratur concluſio ex parabola Virginum, quæ vocantur fatuæ, quia imparatæ. n. 64.

Homo tenetur ad reddendam ſecuram ſuam ſalutem æternam. Et quid *inde pro concluſione*? n. 66. & ſeqq.

Idem probatur ex eo, quod Sancti Patres agnoſcunt periculum in dilatione Pænitentiæ. n. 69. & ſeqq.

Id periculum non eſt proximum. n. 75.

Qui moritur imparatus, dignus eſt vituperio. Et quid inde pro concluſione? n. 77.

Idem probatur ex conſequentia, quam ſignificant verba Evangelij. n. 78.

64. PRobatur ſecundo, ſupponendo, in parabola virginum prudentum, & fatuarum (ex quibus illæ, quæ paratæ erant, intraverunt ad nuptias; & quæ imparatæ, invenerunt clauſam ianuam) ſignificari duplex genus hominū, ex quibus alios mors adveniens reperit paratos pro ſecuritate ſalutis æternæ, alios omnino imparatos. Quinque illæ virgines dicuntur fatuæ, quia non erant paratæ ad nuptias; cum neſcirent horam, qua ſponſus eſſet venturus: ſed fatui in ſacra ſcriptura dicuntur peccantes: ergo peccaverunt illæ Virgines, quia non ſe paraverunt ad nuptias, cum neſcirent, qua hora ſponſus eſſet venturus.

65. Dices, illas Virgines vocari fatuas, quia peccatrices; nō vero propter novum peccatum, quod commiſerunt in hoc, quod non ſe præparaverint per iuſtificationem. Sed contra

tra eſt: quia licet omnes peccatores vocentur fatui in Sacra Scriptura; at attẽto ſenſu parabolæ, illæ virgines vocantur fatuæ, non quia peccatrices vtcumque, ſed quia cum eſſent peccatrices, & ignorarent horam adventus ſponſi, non curarunt de præparatione. Hæc eſt enim fatuitas, quam reprehẽdit Dominus in ea parabola; nempe, quod cum ignorent horam mortis, non ſint ſemper parati per iuſtificationem, ne exponantur contingentiæ damnationis æternæ.

66. Probatur tertio. Omnis homo tenetur ad reddendam ſecuram, quantum poteſt, ſuam ſalutem æternam, & tutum ſe conſtiture á qualibet contingentia damnationis æternæ: ſed dum perſiſtit in ſtatu peccati mortalis, non reddit ſecuram ſuam ſalutem æternam, nec ſe conſtituit tutum á contingentia damnationis æternæ: ergo dum perſiſtit in ſtatu peccati mortalis, peccat contra hanc obligationem.

67. Maior patet Quam enim maiorem obligationem imponere poteſt charitas erga ſe ipſum, quam liberare ſe á contingentia ſummi mali? Si enim qui trãſiturus eſt per nemora, vbi ſunt cubilia leonum, & draconum, tenetur providere ſibi arma defenſiva pro ſecuritate ſuæ vitæ; quanto magis debet homo providere ſibi arma iuſtitiæ pro ſecuritate ſalutis ęternæ?

68. Probatur minor. Homo perſiſtens in ſtatu peccati lethalis, ignorat, an in momento ſequenti, finiet vitam; & certiſſime cognoſcit, quod ſi finit vitam in momento ſequenti, infalibiliter incurret damnationem æternam: ergo homo perſiſtens in ſtatu peccati lethalis non ſe conſtituit tutũ â contingentiâ damnationis æternæ. Quomodo enim reddit ſe tutum â contingentia damnationis æternæ; ſi re ipſa eſt contingens, quod damnetur in ęternum; neque adhibet diligẽtiam neceſſariam, vt eam contingentiam vitet? Deinde nam ideo Chriſtus D. monet fideles, quod ſint parati, eo quod neſciunt diem, neque horam; & ſecuram reddant ſuam ſalutem: ergo dum non ſunt parati, ſcilicet reſtituendo ſe in ſtatum iuſtificationis, non reddunt omnino ſecuram ſuam ſalutem ęternam.

69. Probatur quarto. Nam Sancti Patres periculum agnoſcunt in eo, quod homo ignorans diem & horam ſuæ mortis, differat pænitentiam, cognoſcens contingẽtiam mortis ſubitæ: ſed vbi eſt periculum, non eſt ſecuritas; cum hęc duo ſint correlative oppoſita: ergo pręfatus homo non reddit ſecuram ſuam ſalutem ęternã, cum ad id maxime teneatur.

70. Probatur maior. Nam S. Gregorius Nazianz. orat 4. in S. Baptiſma ſic ait: *Si hodiernum diem ſemper præteriens, craſtinum obſerves, paulatim differendo, quanto in PERICVLO verſaris.* *S. Greg Naz.*

71. S. Thomas in epiſt. 1. Theſalon. cap. 1. ad ea verba Pauli, *Cum enim dixerint, Pax & ſecuritas, tunc repentinus eis ſuperveniet interitus.* Sic ait: *Primo deſcribit præſumptionem malorum; ſecundo PERICVLVM moræ.* Et paulo inferius: *Deinde cum dicit [tunc repentinus] deſcribit PERICVLVM.* *S. Thom*

72. Dionyſius Richelius in cap. 5. Eccleſiaſtici ad ea verba, *Non tardes converti ad Dominum.* Hæc habet: *Nam PERICVLVM eſt in mora; cum dicat Salvator; Vigilate itaque, quia neſcitis, qua hora Dominis veſter venturus ſit.* *Dioniſ.*

73. Huc ſpectat S. Anſelmus epiſt. 1. inquiens: *Qui differt in futurã, & forſitan non futuram ætatem, ſuam vitam corrigere; certum bonum dimittit pro dubio.* Conſiſtit enim periculũ in eo, quod dimittatur certum pro dubio. *S. Anſ.*

P. Barr 74. P.Sebaſtianus Barradas tom. 3.in Evang.lib.10.cap.12. ad ea verba Luc. 17. *Si ſciret Pater familias, qua hora fur veniret:* in eorum explicationem ita loquitur : *Oſtenditur PERICVLVM, quod nobis imminet ex ignota nobis hora.*

75. Dices. Videtur abſurdum dicere, quod homo, dum eſt in ſtatu peccati lethalis,ſemper eſt in periculo mortis. Nam in periculo mortis poteſt homo abſolvi à reſervatis per quemlibet Sacerdotem, & poteſt cõmunicare non ieiunus: abſurdum autem eſt id concedere cuilibet peccatori,dum non inſtat mors.

76. Reſpondetur,nõ dici exiſtere in periculo mortis abſolute, niſi qui eſt in periculo proximo.Cum autem dicimus,peccatorem dum perſiſtit in ſtatu peccati lethalis, eſſe in periculo damnationis æternæ,nõ diximus eſſe in periculo proximo mortis;hoc enim non datur, niſi quando datur fundamentum probabile ad credendum, mortem inſtare. In quo caſu homo poteſt abſolvi à reſervatis per quemlibet Sacerdotem,& communicare non ieiunus ; non vero in periculo remoto. Aſſerimus tamen in re tanti momenti teneri peccatorem adfugiendum id periculum non proximum;& contingentia,aut dubium damnationis.

77. Probatur quinto. Ille, qui ſubito moritur imparatus, & ęternam damnationem incurrit , digniſſimus eſt vituperio & reprehenſione , eo quod non ſe pręparavit tempeſtive reducens ſed ad ſtatum iuſtificationis. (Quis neget hanc propoſitionem ; cũ Sancti Patres adeo reprehendant procraſtinantes ſuam converſionem?) Ergo peccavit in eo,quod non ſe pręparavit. Hęc conſequentia patet;nemo enim eſt dignus vituperio , niſi propter actionem,vel omiſſionem vituperabilem. Ergo cum materia ſit adeo gravis , qua nulla gravior eſſe poteſt, peccavit lethaliter. Tum ſic: ergo non ſolum peccavit in ipſo articulo mortis, ſive immediate antecedenti ad mortem , ſed etiam in momento antecedenti ad articulũ mortis,ſicut etiam in alio prius antecedẽti ; & ſic de reliquis momentis, quæ præceſſerunt commiſſionem peccati lethalis. Patet conſequẽtia:ideo enim peccavit in vltimo momento ante mortem, quia in illo debuit conſiderare contingentiam damnationis ęternæ, neſciens diem,neque horam : ſed in momento penultimo,&antepenultimo, & reliquis anterioribus eodem modo neſciebat diem, neque horam, & eodem modo erat expoſitus æternæ damnationi:ergo in momento penultimo, & antepenultimo, & reliquis anterioribus peccavit lethaliter in eo, quod non ſe exhibuit paratum pro vitando periculo damnationis æternę.

78. Confirmatur ex S. Chriſoſtomo hom. 78. qui exponens ea verba, *Si ſcirent Pater familias, qua hora fur veniret*, aſſerit, reprehenſibilem eſſe vſque ad erubeſcentiam illum, qui ſic non vigilat. Sic enim ait: *Hac ad erubeſcentiam deſidia mihi dicta videtur:maiorem enim diligentiam habent furem expectantes, quam nos ſalutis animæ : vigilant enim tunc, ne aliquid ſibi ſubripiatur;nos autem quamquam certo ſciamus, venturum Deum, non perſeveramus , neque ita vigilamus, vt poſsimus non imparati ex hac vita diſcedere.* Et in eamdem ſententiam non pauca affert Card. Toletus in cap.12.Luc.annot.69.dicens, eſſe *vitium hoc imprudentia, & ſtultitia.* S.Chriſ Car.Tol

79. Probatur ſexto. Conſequentia eſt inevitabilis lumine rationis habitara,[Homo neſcit diem,neque horam ſuę mortis; & cognoſcit certitudinem damnationis ęternæ , ſi hora mortis non inveniat paratũ:ergo quãdiu ignorat horam mortis , tenetur eſſe

eſſe paratus ad vitandam eam contingentiam.] ergo peccat lethaliter, quandiu non eſt paratus. Probatur antecedens ex illis verbis ChriſtiDomini. *Ideo & vos eſtote parati, quia qua neſcitis horâ filius hominis venturus eſt.* Nam illud verbum *Ideo* denotat conſequentiam: & æquivalet huic: [Neſcitis, qua hora venturus eſt: ergo debetis eſſe parati.] Item ex illis verbis: *Vigilate,quia neſcitis,* &c. Nam ea dictio *Quia.* Significat conſequentiam;& ęquivalet huic[Neſcitis diem,neque horam, ergo vigilare debetis.] Cuius rei innumera ſunt exempla,etiā in moralibus. Sic enim Luc. 4. ait Chriſtus D. *Alijs civitatibus oportet me evangelizara verbum Dei, quia ideo miſſus ſum.* Illę enim dictiones *Ideo*, & *quia* denotant conſequentiam ſic: [Miſſus ſum ad evāgelizandum, &c. ergo oportet me evangelizare, &c.] Pręterea Math. 24.℣.44.& Marc.13.℣.35.dicitur, *Vigilate ergo.* Hæc autem dictio *ERGO* ſignificat conſequentiam, & illationem neceſſariam vnius ex alio.

ARTICVLVS IV.

Occurritur obiectionibus.

SVMMARIVM.

Bene componuntur,quod peccator teneatur ſtatim elicere contritionem, & quod poſsit poſtea accedere ad Sacramentum Pœnitentiæ cum ſola attritione. n.80.

Secunda obiectio retorquetur in ſuum Authorem. n.82.

Quomodo Baptiſmus & pænitentia ordinentur ad remiſsionem peccatorū. n.83.

Etiam ſi Eccleſia intenderet,quod adulti accederent ad Baptiſmum iuſtificati, adhuc Baptiſmus ordinaretur ad remiſsionem peccatorum. n.84.

Eccleſia non intendit, quod adulti accedant ad Baptiſmum iuſtificati. n.85.

Obligatio peccatoris eliciendi ſtatim actum contritionis non oritur ex virtute Pœnitentiæ. n.87. *Et qua ratione ſit præceptum negativum.* Ibidem.

80. OBiicies primo ex Lug. Card. diſp.7.de Pænit. ſect. 11. n. 201. Si hæc concluſio vera eſſet, non poſſet excuſari à novo peccato, qui accederet ad Sacramentum Pęnitentiæ, aut Baptiſmi cum ſola attritione cognita: atqui iam certum eſt apud fere omnes Authores, non eſſe peccatum accedere cum ſola attritione cognita: ergo ſtatuta concluſio vera non eſt. Maior probatur. Nam iuxta hanc concluſionem, homo tenetur elicere contritionem ſtatim, ac labitur in peccatum mortale: ergo iam non accedet cum ſola attritione cognita. *Car.Lu*

81. Reſpondeo, negando maiorē. Nam qui labitur in mortale, poterit ſtatim elicere contritionem charitate formatam;& poſt multos dies accedere ad Sacramentum cum ſola attritione cognita,ſine novo peccato; ſupponimus enim, contritionem habitam ante plurimos dies independenter à Sacramento pænitentiæ non eſſe partem eius Sacramenti. Præterea, qui cum inadvertentia invicibili obligationis conſtituendi ſe ſtatim in ſtatu iuſtificationis,ſi accedat ad Sacramētum cum attritione cognita,iuſtificatur.

82. Obiicies ſecundo ex eodem ibid. num. 202. Si ſtatuta concluſio vera eſſet, ſequeretur, ex intentione Eccleſiæ baptiſmum non fuiſſe olim collatum ad remiſſionem peccatorū, ſed ad alios fines;quod eſt abſurdum. Sequela probatur.Nam Eccleſia prohibito olim, ne adulti baptizarentur ex-

Digitized by Google

extra caſum vrgentis neceſſitatis, niſi in vigilia Paſchæ, vel Pentecoſtes, vt ex Concilijs, & decretis Pontificum probat P. Vazquez tom. 2. in 3. part. diſp. 150. cap. 3. Volebat enim Eccleſia, quod Cathecumeni toto tempore quadrageſimæ optime inſtruerentur: ergo iuxta hanc cõcluſionẽ, intendebat, quod baptizarentur iam iuſtificati; cum tenerentur ſtatim ad habendã contritionem perfectam pro vitanda contingentia damnationis ęternæ. Ergo baptiſmus ex intentione Eccleſiæ non conferebatur ad remiſſionẽ peccatorum. Quomodo ergo Sancti Patres vniverſaliter docent, baptiſmum conferri, vt homines à ſuis ſceleribus lavarentur? *P. Vaz.*

83. Reſpondeo primo, idem argumentum fieri poſſe iuxta communem ſententiam aſſerentium, tehnicum, qui convertitur ad fidem, teneri ſtatim diligere Deum ſuper omnia, per quem actum iuſtificatur: ergo cũ Eccleſia differt Baptiſmum illius ad vigliam Paſchæ, ex intentione Eccleſiæ non confertur Baptiſmus ad remiſſionem peccatorum, ſed ad alios fines.

84. Reſpondeo ſecundo, negando ſequelam. Nam Baptiſmus, ſicut & Pænitentiæ Sacramentum, per ſe ordinantur ad remiſſionem peccatorũ: quod ſi antecedenter ſint remiſſa, virtute actus dilectionis Dei ſuper omnia; adhuc dicitur cum veritate, quod baptiſmus ille ordinatur ad remiſſionem peccatorum. Nam per illum actum charitatis remittuntur peccata dependenter á Baptiſmo: neque enim erit verus actus charitatis, & conſequenter non dabitur remiſſio peccatorum, niſi ſit cum intentione ſuſcipiendi Sacramentum ordinatum ad remiſſionem peccatorum.

85. Quando ergo Eccleſia per dilationem baptiſmi intenderet, quod adulti pergerent ad Baptiſmum antecedenter iuſtificati; nõ propterea verificaretur, quod intenderet Eccleſia, non conferri Baptiſmum in ordine ad remiſſionem peccatorum; cum ipſa iuſtificatio facta per actum charitatis ſit dependens à Baptiſmo, modo dicto. Et ideo ſi Eccleſia intenderet, quod pergerent ad Baptiſmum iam antecedenter iuſtificati, & liberi á reatu culpæ, etiam intenderet recipi Baptiſmũ in ordine ad remiſſionem peccatorũ adquiſitam per actum charitaris.

86. Sed quamvis Eccleſia differat baptiſmum ad vigiliam Paſchæ, non eſt concedendum, quod Eccleſia intendit, quod pergant adulti ad baptiſmum antecedenter iuſtificati, ſicut neque etiam intendit oppoſitum; nam intẽtio Eccleſiæ abſtrahit ab vtroque. Nam per hanc dilationem ſolum intendit Eccleſia, quod adulti pergant ad Baptiſmum optime inſtructi circa myſteria Fidei.

87. Obiicies tertio ex eodẽ ibid. num. 203. Præceptum Pænitentiæ non eſt negativum, ſed affirmativum: differt autem vnum ab alio in eo, quod negativum obligat ſemper & pro ſemper, affirmativum autem ſolum obligat in circunſtantijs determinatis: ergo præceptum pęnitentiæ nos obligat ſemper; atque adeo non obligat ſtatim.

88. Reſpondetur, conſtare ex ſupradictis non oriri hãc obligationem ex præcepto pænitentiæ, ſed ex præcepto non exponendi illi contingentiæ ſalutem æternam. Quod quidem præceptum negativum eſt. Ideo Chriſtus D. in Evangelio vult, ſemper non eſſe paratos, pro hora mortis ignorata; ne ſalus ęterna exponatur contingentiæ amiſſionis illius. Et ita S. Ambroſ. verbis relalis art. 2. ait: *Vigilare nos voluit, per omnia ſpectantes momẽta Domini Salvatoris adventum.* Et S. Hieronymus ibid. relatus ait: *Iubetur nobis, vt præparati ſimus ambulare* *S. Amb.* *S. Hier.*

cum

cum Domino Deo noſtro;nulla hora dormire,nullo tempore ſecuri eſſe debemus, ſed ſemper expectare, &c. Sed dato, quod præceptum ſit affirmativum,dicendum eſt, non obligare ſemper & pro ſemper,ſed ſolum pro eo tempore, quo quis lapſus eſt in peccatum lethale. Neque enim peculiare eſt huic pręcepto, quamvis ſit affirmativum,obligare ſtatim: ſunt enim multa præcepta affirmativa,quæ obligant ſtatim. Sic enim ſi innocens impetitur vt occidatur,teneor, ſi poſſum, ſtatim ſuccurrere; ſicut ſi proximus verſatur in extrema neceſſitate alimenti,debeo ſtatim opitulari, ante quam creſcat ea neceſſitas.

DISERTATIO VIII.

Vtrum comedere, & bibere, & vacare copulæ coniugali propter ſolam voluptatem, ſit omnino licitum.

CAPVT I.

Quid dicendum ſit circa primam partem quæſtionis de cibo, & potu?

1. OCtava propoſitio ex damnatis hęc eſt : *Comeder, & bibere vſque ad ſacietatem ob ſolam voluptatem, non eſt peccatum, modo non obſit valetudini,quia licete poteſt appetitus naturalis ſuis actibus frui.*

ARTICVLVS I.

Quibus Autoribus attribuant aliqui propoſitionem damnatam?

NON EGET SVMMARIO.

2. FIlguiera in ſua lucerna in explicatione huius octavæ propoſitionis reum facit huius propoſitionis P. Mathæum de Moya tom.1. Selectar.tract.6.diſp.2. q.3. aſſeritque P. Moyam afferre pro ſua ſententia (inter alios) Lugo Cardinalem,& Antonium de Eſcobar, quaſi ipſis etiam attribuanda ſit præfata propoſitio. Sed neutrum invenio citatum in eo loco à P.Moya. *Filg. Moya. Card. Lug. Eſcob.*

3. Et quod ad hunc ſpectat, optandum eſſet, vt referret verba eius Authoris, vt Lectores cognoſcerent, an eadem ſit doctrina P. Mathæi de Moya cum propoſitione damnata. Ego enim in aſſertione huius Doctoris invenio verba contraria verbis propoſitionis damnatę. Ecce verba concluſionis, quam ſtatuit num. 5. *Licitum eſſe, delectationem moderatam guſtus, (ſicut & olfactus, & auditus) directe intendere: & propter illam captandam comedere & bibere, docent non pauci, nec infima notæ Doctores, quorum ſententia probabilis mihi eſt.*

4. In quibus verbis tria notanda veniunt. Primum, quod P. Moya dixit, *delectationem moderatam guſtus*, propoſitio autem damnata dicit, *vſque ad ſacietatem*, quæ dictio denotat ſumptionem immoderatam cibi. Secundum,quod P. Moya ibid. num. 9. hæc ſuperaddit: *An vero comedere abſque neceſſitate pertineat ad vitium gulæ? Negat Ioannes Maior, & Ioannes Sanchez vbi ſupra. Sed contraria ſententia eſt tenenda, vtpote expreſſa D. Au-*

Auguſtini tom. 10. *ſerm.* 4. *in die animarum vbi ſic ait: Quoties aliquis in cibo & potu, plus accipit, quam neceſſe eſt, ad minuta peccata pertinere noverit.* Tertium. Nam propoſitio damnata dicit, *ob ſolam voluptatem*: & P. Moya non dicat, *ob ſolam.* Hinc oritur quæſtio, art. ſeq. decidenda.

ARTICVLVS II.

An ſubiaceat huic damnationi hæc propoſitio, (licitum eſt, comedere propter voluptatem cibum neceſſarium ad ſuſtentationem vitæ?

SVMMARIVM.

Idem eſt, quod percipiatur delectatio moderata guſtus, & quod aſſumatur cum delectatione cibus moderatus. n. 5.

Ea propoſitio non ſubiacet damnationi, vt pote non æquivalens damnatæ. n. 6.

Non ſunt æquivalentes illæ, quæ afferunt terminos inter ſe repugnantes. n. 7.

Propoſitio, de qua loquimur, non infert damnatam. n. 8.

Qui comedit moderate, comedit propter ſuſtentationem, non propter ſolam voluptatem. n. 9.

Suſtentatio vitæ eſt finis vltimus, & voluptas finis non vltimus. n. 10.

Ea particula propter *non ſolum applicatur fini vltimo, ſed etiam fini non vltimo.* n. 11.

Illa particula Propter ſolam voluptatem, *ſignificat finem vltimum, nō ſic illa* propter voluptatem n. 12.

Per propoſitionem damnatam non reprobantur actus indifferentes in individuo. n. 15.

Vera ſententia eſt, teneri nos ad non eliciendum actus indifferētes in individuo, ſed revera dantur tales actus. n. 16. *Et hac ſententia non ſubiacet damnationi.* n. 17.

Vltima quæſtionis deciſio. n. 18.

5. PRopoſitio in fronte articuli præfixa eſt ipſamet, quā docet P. Moya, vt conſtat ex proxime dictis, & quam accuſat Filguera. Nam pro eodem habetur, quod percipiatur delectatio moderata, & quod aſſumatur cum delectatione cibus moderatus; & etiam quod aſſumatur cibus neceſſarius ad ſuſtentationem, cum ea delectatione, quam cibus moderatus, vel neceſſarius ſecum affert Oportet autem, quæſtionem hanc præmittere ad maiorem intelligentiam propoſitionis damnatæ.

6. Dicendumque eſt, eam propoſitionem minime ſubiacere ei damnationi. Probatur primo ex proxime dictis art. præced. Non enim continetur ſub damnatione propoſitio, quæ neque æquivalet propoſitioni damnatę, neque infert illam: ſic ſe habet propoſitio, de qua agimus: ergo hæc non continetur ſub ea damnatione. Maior & conſequentia patent.

7. Minor probatur primo quoad primam partem. Non enim poſſunt eſſe ęquipollentes propoſitiones, quando vna plus affirmat, quam alia: atqui propoſitio damnata affirmat licitum *comedere vſque ad ſacietatem, & propter ſolam voluptatem*; & propoſitio, quę in hoc articulo examinatur, neque affert ſatietatem, neque ſolam voluptatem; atque adeo vna plus affirmat, quam alia: ergo eſſe non poſſunt æquipollentes. Secundo. Quia non poſſunt ſibi invicem ęquipollere, quę afferunt terminos repugnantes inter ſe: atqui iſtæ duæ ſic ſe habent; nam propoſitio damnata dicit, *vſque ad ſacietatem*; & altera dicit, *cibum mo-*

moderatum, vel neceſſarium ad ſuſtentationem. Qui autem termini poſſunt eſſe magis repugnantes inter ſe, quam *comedere vſque ad ſacietatem*, atque *comedere cibum moderatum, aut neceſſarium ad ſuſtentationem?* Ergo.

8. Secunda pars Minoris etiam manifeſte oſtenditur. Quis enim dicat, hanc eſſe bonam conſequentiam? *Licet comedere ob voluptatem cibos moderatos, aut neceſſarios ad ſuſtentationem: ergo licet comedere vſque ad ſacietam propter ſolam voluptatem*. Nam quod liceat comedere cibos neceſſarios, nullam habet connexionem cũ eo, quod liceat comedere vltra neceſſarios, & vſque ad ſatietatem.

9. Probatur ſecundo eadem Minor. Eſt enim moraliter impoſſibile, quod quis comedat cibum neceſſarium ad ſuſtentationem, ſine eo quod principaliter intendat, ſaltem virtualiter, eam ſuſtentationem. Quod ſi voluptas, aut ſapor cibi eum alliciat, nõ propterea habet voluptatem pro fine præcipuo, ſed ſolum pro fine ſubordinato ei fini ſuſtentationis, vel potius pro medio ad finem ſuſtentationis conſequendum. Quod inde conſtat, nam magis principaliter movetur homo á neceſſitate, quam à voluptate, ſi vtraque concurrat in eodem obiecto, quod appetitur: ergo qui ſumit cibum neceſſarium ad ſuſtentationẽ vitæ, magis principaliter movetur á neceſſitate, & minus principaliter á voluptate.

10. Pro cuius claritate notandum eſt primo, alium eſſe finem vltimum, & alium finem non vltimum. Finis vltimus eſt, qui non ſubordinatur alteri fini. V.g. in genere conſervationis vitæ mortalis, finis vltimus eſt ſuſtentatio vitę. Finis non vltimus (quia etiam dicitur finis ſubordinatus) eſt, qui ſobordinatur alteri fini. Et quidem finis non vltimus reſpectu vnius eſt finis, & reſpectu alterius eſt medium. V. g. comeſtio cibi eſt medium in ordine ad ſuſtentationem vitæ, & finis reſpetu voluptatis, quæ ordinatur ad excitandum appetitum comeſtionis. Deinde voluptas cibi eſt finis non vltimus in hoc genere: quia eſt medium ad excitãdum comeſtionis appetitum; & eſt finis reſpectu cõdimẽti pro ſapore adhibito. Sic enim qui ægro laborat palato, ideoque habet faſtidium cibi, aſſumit tamquam medium ad voluptatem cibi capiendam, condimentum ſapidum. Et ita condimentum cibi eſt medium ad voluptatem cibi capiendam; & voluptas cibi eſt finis reſpectu condimenti; & medium in ordine ad excitandum appetitum comeſtionis.

11. Notandum eſt ſecundo, eam prępoſitionem *Propter*, quę ſignificat finem intentum, non ſolum applicari fini vltimo; ſed etiam fini non vltimo. Sic enim iuſtus exercet patientiam propter meritum; & conatur habere meritum propter augmentum gratiæ; & conatur ad augmẽtum gratię propter aſſecurandam æternam beatitudinem. Vbi vides, fines ſubordinatos & non vltimos explicari per præpoſitionem *Propter*.

12. Hinc conſtat, quantum intereſt diſcriminis inter eum terminum *propter voluptatem*, & illũ *propter ſolam voluptatem*. Nam per illam dictionem *ſolam* explicatur finis non ſubordinatus, ſive vltimus in ſuo genere. Cum autem dicitur *propter voluptatem*, non explicatur finis vltimus in ſuo genere, neque finis non ſubordinatus, ſed poteſt intelligi finis ſubordinatus, & non vltimus. Et ita poteſt quis licite comedere propter voluptatem taliter, quod ordinet voluptatem ad comeſtionem (qui eſt ordo á natura inſtitutus) & comeſtionem ad ſuſtentationem vitæ.

13. Quare non eſt audiendus Filguera hic §. *Et non ſolum*. dum ſic diſſerit. *Non ſolum in hoc ſenſu venit propul-* *Filg.*

Mm

pulſanda propoſitio damnata, in quo eã attigiſſe Ioannem Sanchez, mihi indubitatum eſt; ſed etiam in alio magis ſpeciali, in quo eam expreſsius propugnant alij Authores iam citati (P. Moya, & alij, quos ipſe citat) *qui dicunt eſſe licitum, delectationem moderatam guſtus, ſicut & olfactus, & auditus, directe intendere, & propter illam captandam comedere, & bibere.*

14. Etenim cum illi Authores non dicant, licitum eſſe comedere, & bibere propter illam ſolam voluptatem, ſed ſolum dicant *propter voluptatem*, relinquitur locus ad hoc, vt illa intendatur tamquam non vltimus, ſive ſubordinatus alteri fini, ita vt voluptas capiatur propter finem ſuſtentationis vitæ. Neque obſtat ille terminus *directe intendere*. Nam finis ſubordinatus alteri fini directe intenditur ex intentione alterius finis; ſicut etiam medium directe eligitur, & ordinatur ad finem.

Filg. 15. Sed neque audiendus eſt idẽ Filguera, dum §. *Secundum vero.* reprobare videtur opinionem docentẽ, eſſe aliquos actus indifferentes in individuo; quaſi ſit antecedens, vnde inferatur propoſitio damnata. Sed melius Lumbier tom. 3. ſum. num. 1799. pag. 1124. defendit, opinionem oppoſitam docentem, eſſe actus indifferentes in individuo, non pati præiudicium ex damnatione huius octavę propoſitionis. Lumb.

16. Ego quidem cenſeo, per ſe loquendo, hominem teneri ad eliciẽdum omnes ſuos actus propter finem honeſtum, ita vt non eliciat actus indifferentes in individuo; per accidens tamen ratione ignorantię, aut inadvertentiæ invincibilis re ipſa dari multos actus indifferentes in individuo. Imo maior pars hominum ita operatur per huiuſmodi actus; quia maior pars hominum ignorat invincibiliter eã obligationem apponendi omnibus ſuis actionibus finem honeſtum. Et hanc exiſtimo eſſe mente S. Thomę. S. Tho.

17. Sed opinionem, quę affirmat, per ſe licitum eſſe, elicere actus indifferentes in individuo, non manere reprobatam ex damnatione huius octavę propoſitionis, mihi certum eſt. Quia hæc opinio non eſt antecedens, vnde inferatur propoſitio damnata. Non enim valet hæc conſequentia: [Aliqui actus ſunt indifferẽtes in individuo, quos licitum eſt elicere: ergo licitum eſt comedere ob ſolam voluptatem] Nam à particulari ad ſingularem eſt peſſima conſequentia. Stat enim optime, quod poſſint licite fieri actus indifferentes in individuo; & quod comedere propter ſolam voluptatem non ſit indifferens, ſed illicitum, quia pervertitur finis à natura intentus.

18. Hin clare colligitur, quomodo hæc propoſitio, *Comedere propter voluptatem cibum moderatum, vel neceſſarium ad vitam, non eſt peccatum,* non infert propoſitionem damnatam: quia optime ſtat primum ſine ſecundo. Tum propter proxime dicta, quia finis voluptatis ſubordinatur fini neceſſitatis: tum quia ex eo, quod quis comedat propter voluptatem cibum moderatum, aut neceſſarium, non ſequitur, quod comedat *vſque ad ſatietatem, & propter ſolam voluptatem,* qui ſunt termini contenti in propoſitione damnata.

ARTICVLVS III.

Quæ ſit ratio formalis motiva huius damnationis.

SVMMARIVM.

Duplex ratio formalis motiva diſtingui debet in his damnationibus, intrinſeca, & extrinſeca, & quæ vtraque

Digitized by Google

que ſit ? num. 19.
Tria ſunt in hac damnatione, quæ conſtituere videntur motivum intrinſecum. n. 20. *Et de ijs ſimul ſumptis non eſt dubium.* n. 21.
Imo & de duobus ſimul ſumptis. n. 22.
Quot quæſtiones diſputandæ ſint ? n. 23.
Quid veniat nomine ſatietatis. n. 24.
Damnatur propoſitio propter eum terminum. [*vſque ad ſacietatem*] n. 25.
Sancti Patres Gregorius, Auguſtinus, Iſidorus, & Thomas ſuffragantur concluſioni, & conſtituunt motivum extrinſecum. n. 26.
Quomodo comeſtio vſque ad ſatietatem opponatur rectæ rationi, & quale peccatum ſit? n. 27.
Damnatur etiam propoſitio, quatenus exprimit eum terminum [*propter ſolam voluptatem*] n. 29.
Suffragantur quatuor Sancti Patres relati. n. 39
Sufficiens motivum eſt ad damnationem is terminus [*Propter ſolam voluptatem.*] n. 21.
Quomodo omnia delectabilia ordinanda ſint ad aliquam huius vitæ neceſſitatem? n. 32.
Quomodo delectabilitas cibi ordinanda ſit ad ſuſtentationem vitæ? n. 33.
Hæc neceſſitas ſuſtentationis non eſt ſcrupuloſe accipienda. n 34.
Quid inde inferat Caietanus? n. 35.
Solvitur obiectio. n. 37.
Hæc propoſitio: [Nullum eſt peccatum audire muſicam propter ſolam delectationem.] *non formaliter, ſed virtualiter damnatur in hoc decreto.* n. 38.
Quodnam diſcrimen intercedat inter hos terminos. [*Frui*] & [*vti*] n. 40.
An ea propoſitio ſit vniverſalis. n. 40.
Illa propoſitio: [*licite poteſt appetitus naturalis ſuis actibus frui,*] *in ſenſu vniverſali damnata manet.* num. 41.

19. DVplex poteſt eſſe ratio formalis motiva in his, & ſimilibus damnationibus, intrinſeca, & extrinſeca. Intrinſeca eſt, ratio, quæ deſumitur ab ipſis prædicatis intrinſecis obiecti. V. g. damnatur ea propoſitio 36. *Permiſſum eſt furari non ſolum in extrema, ſed etiam in gravi neceſſitate.* Et ratio formalis motiva intrinſeca eſt, quæ deſumitur à prædicatis intrinſecis furti, & malitiæ eius, quam nulla neceſſitas excuſat, vt ſuo loco dicam. Ratio formalis motiva extrinſeca dici poteſt, in his damnationibus, autoritas Sanctorum Patrum, quæ præcipue in materia morum haberi debet pro regula morum, quando inter ipſos Sanctos Patres non eſt diverſitas opinionum. Ideo in materia morũ ſententia S. Auguſtini, aut S. Gregorij, aut S. Ambroſij, &c. cui nullus Patrum refragatur, eſt ſufficiens motivum, vt oppoſita opinio proſcribatur.

20. Deveniendo ergo ad motivum intrinſecum huius damnationis, tria verba ſunt in propoſitione damnata, de quibus poteſt dubitari, an ſint motivum intrinſecum, propter quod damnatur propoſitio: Primum, *vſque ad ſacietatem*; Secundum, *Ob ſolam voluptatem*; Tertium; *Licite poteſt appetitus naturalis ſuis actibus frui.* Deinde dubitatur, an quodlibet ſeorſim ex his tribus ſit ſufficiens motivum huius damnationis.

21. Et quidem hæc tria ſaltem ſimul ſumpta eſſe motivum formale damnationis, per ſe patet: id enim eſt, quod habet ea propoſitio exorbitans à communi ſententia. Et ſi hæc tria ſimul excludantur á propoſitione, ea manet innoxia. Manet enim ſic: [Comedere, & bibere non eſt peccatum, modo non obſtet valetudini; nec fiat vſque ad facietatem, nec ob ſolam voluptatem; neque dicatur, quod licetè

poteſt appetitus naturalis ſuis actibus frui.] Sic enim nihil habet propoſitio damnatione dignum.

22. Deinde eos duos terminos, *Vſque ad ſatietatem*, & *Ob ſolum voluptatem*, ſimul ſumptos, eſſe ſufficiẽs motivum formale damnationis, ſatis clarè conſtat. Nam propoſitio damnata habet duas partes. In prima ponitur concluſio, quæ continet eos duos terminos: in ſecunda ponitur ratio concluſionis. Cum ergo conſtet, concluſionem manere damnatam; & excluſis iis duobus terminis, concluſionem nihil habere dignum damnatione, fatendum eſt, eos duos terminos, ſaltem ſimul ſumptos, eſſe motivum intrinſecum damnationis, ſive eſſe rationem formalem, propter quam ipſa propoſitio damnetur.

23. Reſtat ergo inquirere, an ſinguli ſeorſim ex his tribus terminis ſint ſufficiens motivum damnationis? Vnde tres quæſtiones reſoluam. Prima. An damnata maneat hęc propoſitio, *Comedere & bibere vſque ad ſatietatem non eſt peccatum, modo non obſit valetudini.* Secunda. An hæc propoſitio, *Comedere & bibere propter ſolam voluptatem, non eſt peccatum, modo non obſtet valetudini*, maneat damnata? Tertia. An hæc propoſitio, *Licite poteſt appetitus naturalis ſuis actibus frui*, damnata maneat?

QVÆSTIO I.

Quid de propoſitione, quatenus ponit cibum immoderatum?

24. AD primam quæſtionem, duplici modo poteſt intelligi terminus *Satietas*. Primo, ita vt idem ſit, ac ſatisfacere fami. Secundo pro comeſtione cibi immoderati, ita vt ſit comeſtio maioris quantitatis cibi, quã neceſſarium eſt ad vitæ ſuſtentationẽ. Et in hoc ſecundo ſenſu ſumitur in pręſenti.

25. Dicendum ergo eſt, hoc genus ſatietatis, ſive immoderati cibi manducationem eſſe per ſe motivum huius damnationis. In qua concluſione duo continentur: & quod de facto damnata ſit propoſitio propter ſumptionem cibi vſque ad ſatietatem, ſive propter ſumptionem cibi immoderati; & quod iure merito damnetur propter hoc. Prima pars concluſionis inde conſtat: quod de facto damnetur propoſitio propter ſumptionem cibi immoderati, & propter ſolam voluptatem, ſcilicet propter vtrumque ſimul: vt conſtat ex ſupradictis num. 22. §. *Deinde*, atqui quando ſumitur cibus immoderatus, id quod ſumitur ſuperfluum, non ſumitur propter neceſſitatem, ſed propter ſolum voluptatem: ergo de facto damnatur propter ſumptionem cibi immoderati: ergo hæc propoſitio *Comedere vſque ad ſatietatem, non eſt peccatum, modo*, &c. re ipſa damnatur in præſenti.

26. Quod autem propoſitio merito damnatur, propterea quod aſſerit, nullum eſſe peccatum comedere vſque ad ſatietatem, ſive immoderate; probatur ex D. Auguſtino citato ſupra art. 1. fin. & ex D. Gregorio lib. 30. Moral. cap. 17. vbi hæc verba habet: *Quinque modis nos gulæ vitium tentat: aliquando nãque indigentiæ tempora prævenit; aliquando lautiores cibos quærit; aliquando, quæ ſumenda ſunt, accuratius præparari appetit; aliquando in ipſa QVANTITATE ſumendi MENSVRAM refectionis; aliquando in ipſo æſtu immenſi deſiderij aliquis peccat.* Quos quinque modos S. Thomas 2. 2. q. 148. art. 4. concluſit hoc verſu: *Præpropere, laute, NIMIS, ardenter, ſtudioſe.* Quorum explicationem vide apud P. Leſſium lib. 4. de Virtut. Cardin. c. 3. dubit. 1. num. 2. Ergo ex ſententia S. Gregorij peccatum gulę committitur,

S. Aug. S. Greg. Leſſ.

Cum

Digitized by Google

Cum in ipſa quantitate ſumendi, menſura refectionis exceditur. Et ex ſententia S.Thomę peccatum gulę committitur, cum quis *NIMIS* comedit. Et S. Iſidorus relatus á S. Thoma vbi ſupra affirmat, peccare guloſum, dum excedit in cibo *ſecundum quantum.* Et ex his conſtat, authoritatem SS. Patrũ Auguſtini, Gregorij Iſidori, & Thomę, eſſe ſufficiens motivum extrinſecum ad hanc damnationem. *S. Iſid.*

27. Principium autem intrinſecum, ſive ratio formalis intrinſeca motiva huius damnationis eſt, quam inſinuat S. Thom. cit. nempe, gulam eſſe *in ordinatam concupiſcentiam edendi,* quam dicit haberi, dum *nimis* comeditur. Conſiſtit autem in ordinatio in eo, quod cum alimentum inſtitutum ſit á natura ad conſervandam vitam, id, quod ſuperfluum eſt reſpectu conſervationis vitæ, deviat à recta ratione; & ideo peccatum eſt, ſaltem veniale.

QVÆSTIO II.

Quid de propoſitione, quatenus ponit comeſtionem propter ſolam voluptatem?

28. QVęrimus in pręſenti, an propoſitio damnata maneat, ſi dumtaxat afferat, *licitum eſſe comedere, & bibere propter ſolam voluptatem, dummodo non obſit valetudini;* reliquis omiſſis, quæ in propoſitione damnata continentur.

29. Dicendum eſt primo: ſic propoſitam manere damnatam. Nam eo ipſo quod comeditur propter ſolam voluptatem, comeditur aliquid ſuperfluum, & minime neceſſarium, neque vtile ad ſuſtentationem; quando enim comeditur id, quod eſt preciſſe neceſſarium, aut vtile ad ſuſtentationem, ſaltem virtualiter aſſumitur, non propter ſolam voluptatem, ſed etiam propter ſuſtentationem vitæ. Atqui ſupra dictum eſt num. 22. §. *Deinde.* propoſitionem damnari, cum illa coniungit eos duos terminos, *cibi immoderati,* & *propter ſolam voluptatem:* ergo propoſitio ſic diſpoſita manet ſubiecta huic damnationi.

30. Hinc patet, Sanctos Patres ſupra memoratos in quæſtione præcedenti, Auguſtinum, Gregorium, Iſidorum, & Thomam, qui dixerunt, eſſe peccatum, dum exceditur in quantitate cibi, eodem modo allegandos eſſe pro hac aſſertione, qua dicimus, eſſe peccatum comedere propter ſolam voluptatem; nam in hoc continetur exceſſus in quantitate cibi.

31. Dicendum eſt ſecundo, ſufficiens motivum eſſe ad damnandam propoſitionem, cum terminum *propter ſolam voluptatem.* Ratio eſt quam tradit S.Thomas 2.2.q.141.art.6. Etenim finis & ordo á natura inſtitutus in comeſtione, eſt quod comeſtio fiat propter ſueſtẽtationem vitę; vnde fit, quod qui comedit, non propter ſuſtentationem vitæ, ſed *propter ſolom voluptatem,* pervertit finem, & ordinem naturæ. *S. Tho.*

32. Eodem reſpicit principium vniverſalius, quod aſſumit S. Thomas loco citato, ſcilicet regulam temperantiæ ſumendam eſſe ſecundum neceſſitatem vitæ. Et cum virtutes morales conſiſtant in ordine rationis; ordo autem rationis ſtat in eo, quod aliqua ordinet ad finem; hinc eſt quod temperantia, quæ virtus moralis eſt, ordinet delectabilia ad eum finem, quod ſubleventur neceſſitates huius vitæ. Subditque Angelicus Doctor: *Omnia autem delectabilia, quæ in vſum hominis veniunt, ordinantur ad aliquam huius vitæ neceſſitatem, ſicut ad finem: & ideo temperantia accipit neceſſitatem huius vitæ, ſicut regulam de-* *S. Tho.*

delectabilium, quibus vtitur, vt ſcilicet tantum eis vtatur, quantum neceſsitas huius vitæ requirit.

33. Hinc ſequitur delectabilitatē cibi ordinatam eſſe à natura ad neceſſitatem ſuſtentationis vitæ; & dumtaxat vtendum eſſe delectabilitate cibi, & potus, quantum neceſſitas ſuſtentationis vitæ requirit. Et conſequenter perverti ordinem naturæ, quando aſſumitur cibus non propter neceſſitatem ſuſtētationis, ſed propter ſolam voluptatem.

34. Et quod neceſſitas hæc non ſit ſcrupuloſe accipienda declarat ibidem S. Thom. in reſponſione ad 2. his verbis: *Neceſsitas humanæ vitæ poteſt* S. Tho. *attendi dupliciter, vno modo ſecundum quod dicitur neceſſarium illud, ſine quo res nullo modo poteſt eſſe, ſicut cibus eſt neceſſarius animali. Alio modo ſecundum quod dicitur neceſſarium illud, ſine quo res non poteſt convenienter eſſe. Temperantia autem non ſolum attendit primam neceſſitatem, ſed etiam ſecundam.*

35. Ex quibus verbis infert Caietanus ibi hanc concluſionem: Cayet. *Qui cōvivium celebraret non conſonum gradui ſuo, & convivarum* (id eſt magis parcum, quam expedit ſuo ſtatui, & convivarum) *iuxta facultates, & honeſtatem, non eſſe factum ſatis neceſſitati congruentiæ præſentis vitæ, ac converſationis. Neceſsitas ergo congruentiæ præſentis vitæ eſt regula temperantiæ, ſecundum quam etiam imperat alijs virtutibus, puta liberalitati, vrbanitati, & ſiqua aliqua opus quandoque eſt.* Hæc autem circa intelligentiam neceſſitatis, quam attendit temperantia, propoſui; vt occurrerem obiectioni, quæ contra concluſionem fieri poſſet.

36. Obiicies. Nullum eſt peccatum, cum quis ob ſolam delectationem res pulchras inſpicit, aromata odoratur, concentus muſicos audit: ergo nullum eſt peccatum comedere, aut bibere propter ſolam voluptatem. Patet conſequentia. Nam ſi aliqua delectabilia poteſt admittere temperantia, ſine eo quod ſequatur regulam neceſſitatis; poterit etiam amplecti cibum, & potum, ſine eo quod ſequatur regulam neceſſitatis, atque adeo propter ſolam delectationem.

37. Reſpondeo negando antecedens. Nam iuxta S. Thomam omnia delectabilia habent pro regula neceſſitatem congruentiæ; quare omnia debent aſſumi ſecundum finem ſuum, ad quem ſunt ordinata, nempe ad eam neceſſitatem ſublevandam. Audiuntur concentus muſici ad triſtitiam ſublevandam, quæ in humana converſatione raro deficit totaliter. Olfaciuntur aromata, quia vtilia ad capitis confortationem. Inſpiciuntur res pulchræ, quia vtile eſt habere ſcientiam experimentalem rerum omnium, ad recte gubernandam vitam, dum talis ſcientia nihil affert nocumenti. Aſſumuntur etiā hęc tria delectabilia pro honeſta recreatione, & levamine naturæ, ab iis, qui labori incumbunt. Qui autem illa delectabilia aſſumunt propter ſolam delectationem, deficiūt á ſupradicta regula rationis, & peccant venialiter contra præſcriptum temperantiæ.

38. Adhuc tamen aſſerendum eſt, hanc propoſitionem, *Nullum eſt peccatum, audire muſicam propter ſolam delectationem*; non manere damnatam formaliter, ſed damnari virtualiter. Et quidem damnatur formaliter propoſitio, cum expreſſis terminis condemnatur, vel continetur formaliter in propoſitione damnata tamquā particularis, vel ſingularis in vniverſali. Damnatur virtualiter, cum ex damnatione vnius propoſitionis infertur evidenter reprobatio alterius quo pacto propoſitio dicitur antiquata. Hanc propoſitionem non damnari formaliter

liter & expreſſe, ex diverſitate propoſitionis octavæ damnatæ conſtat; quæ non includit formaliter hanc, de qua modo agimus. Videtur tamen damnari virtualiter, Nam, vt dicam in quæſt. ſeq. damnata manet ea propoſitio vniverſalis, *Licite poteſt appetitus naturalis ſuis actibus frui*, id eſt, [Illos elicere propter ſolam voluptatem.] Ex cuius damnatione infertur, reprobatione dignam eſſe eam, quæ docet nullum eſſe peccatum frui muſica, ſive illam audire propter ſolam voluptatem.

QVÆSTIO III.

An damnetur ea propoſitio, quod licite poſsit appetitus naturalis ſuis actibus frui; & in quo ſenſu?

39. PRæmitto primo diſcrimen, quod intercedit inter hæc duo verba. *Frui*, & *Vti*. Dicimur enim *frui*, reſpectu finis intenti, quem conſequimur; dicimur autem *vti*, reſpectu medij, quod adhibemus ad finem conſequendum. Et ita Seneca lib. de vita beata cap. 10. agens cum quodam Epicuri diſcipulo ait: *Tu voluptate frueris; ego vtor.* Id eſt, tu intendis voluptatem tamquam finem, ego autem voluptatem eligo tamquam medium ad conſequendum aliquem finem honeſtum. Hinc fit, eam propoſitionem, *Licite poteſt appetitus naturalis ſuis actibus frui*, accipiendam eſſe in hoc ſenſu, nempe [Licite poteſt appetitus naturalis gaudere de delectatione procedente ex ſuis actibus tamquam de fine obtento.]

40. Præmitto ſecundo, hanc propoſitionem, *Licite poteſt appetitus naturalis ſuis actibus frui*, eſſe propoſitionem vniverſalem. Patet. Nam propoſitio damnata aſſumit eam rationem tamquam illativam alterius propoſitionis, *Licitum eſt comedere vſque ad ſacietatem propter ſolam voluptatem.* Si autem ea prima propoſitio eſſet particularis, eſſet evidenter inepta ad inferendam hanc ſecundam. Nam ex particulari affirmata non infertur ſingularis; & ita male infertur: *Aliquis homo eſt albus; ergo Petrus eſt albus.* Sic ſimiliter hæc eſt inepta illatio: *Aliquis appetitus naturalis poteſt de ſuis actibus delectari: ergo appetitus comeſtionis poteſt de ſuo actu accipere pro fine delectationem.* Ex ea autem propoſitione vniverſali; *Omnis appetitus naturalis licite poteſt in ſuis actibus delectari ſiſtendo in delectatione eorum*; (ſic enim intelligitur verbum *Frui*, vt ſupra diximus) recte colligitur hæc conſequētia: *Ergo appetitus comeſtionis licite poteſt in ſuo actu delectari propter ſolam delectationem, ſive* (quod idem eſt) *ſiſtendo in ſola delectatione.*

41. Dicendum ergo eſt, eam propoſitionem ſic explicatam, & ſumptā in ſuo ſenſu vniverſali, vt ſumitur in ipſa propoſitione octava, manere damnatam. Et quidem ſi talis propoſitio non exprimeretur in ipſa damnatione propoſitionis octavæ, ea maneret reprobata, ſeu antiquata. Nam in legitima argumentatione ſicut falſum non poteſt inferri ex vero; nam vt clamāt Dialectici, *Ex vero non niſi verum*; ita reprobato conſequenti non poteſt nō eſſe reprobatum antecedens. Nam ſi antecedens eſt verum, & conſequenter non reprobatum, neceſſario conſequens debet eſſe verum, atque adeo non reprobatum; & ſi conſequens eſt falſum, & reprobatione dignum antecedens debet eſſe falſum, & reprobatione dignum. Cum ergo ea propoſitio vniverſalis ſit antecedens, vnde legitime infertur, quod licet comedere propter ſolam voluptatem, ſit, quod reprobato hoc conſequenti, reproba-

ta maneat ea propoſitio vniverſalis.

42. Suppoſito ergo, quod talis propoſitio vniverſalis maneret reprobata, etiam ſi non exprimeretur in ipſa damnatione, eo quod ſit antecedens, vnde infertur ea prima pars propoſitionis, quæ damnatur; cum re ipſa exprimatur in propoſitione damnata, tamquam antecedens inferens primā partem propoſitionis damnatam; dicendum neceſſario eſt, eam quoque propoſitionem vniverſalem ſimul damnari.

CAPVT II.

Diſcutitur ſecunda pars quæſtionis de copula coniugali ob ſolam voluptatem habita.

ARTICVLVS I.

Refertur propoſitio damnata; & præmittuntur aliqua.

SVMMARIVM.

Septuplex finis, propter quem poteſt de facto haberi copula coniugalis. num. 44.

Quomodo bonum prolis ſit finis primarius matrimonij, qua contractus, & qua Sacramentum eſt? n.45.

Licitum eſt vti copula coniugali propter finem primarium, & propter fidem Matrimonij. n.46.

An peccet venialiter, qui vtitur copula coniugali ſolum propter ſignificationem vnionis Chriſti cum Eccleſia. n. 47.

An liceat vacare copulæ coniugali ſolum propter finem vitandi incontinentiam? n 48.

Et quid propter vitandam in continentiam alterius coniungiſ? Ibidem.

Et quid propter vitandam incontinentiam in ſe ipſo? Et referuntur tres ſententiæ. n.49. & 50.

An liceat vacare copulæ coniugali ſolū propter ſanitatem? n.51.

43. NOna ex damnatis propoſitio eſt hæc: *Opus conigi ob ſolam voluptatem exercitum omni penitus caret culpa, ac defectu veniali.*

44 Qui, & quales ſunt fines, propter quos licet, aut non licet vacare copulæ coniugali; optimo, & maturiſſimo iudicio diſcutit P. Thom. Sanchez lib.9. de Matrim á diſp.8. vſque ad 11. Ad mentem ergo illius præmitto primo, ſeptuplum eſſe finem, propter quem poteſt de facto haberi copula coniugalis, nempe bonum prolis, redditio debiti coniugalis, ſignificatio vnionis Chriſti cum Eccleſia, aut cum humana natura, ſanitas corporis, vitatio fornicationis, voluptas, & finis alius quilibet extraneus. *Sanch.*

45. Præmitto ſecundo, finem primarium, ad quem contractus matrimonij inſtitutus eſt à natura, eſſe bonum prolis, in ordine ad conſervandam ſpeciem. Sed quia etiam Sacramentum eſt, qua tale, eſt inſtitutum ad generandam prolem in ordine ad glorificandum Deum. Sic P. Thom. Sanchez diſp. 8. ex S. Thoma, & alijs. Et ideo peccat venialiter, qui refert copulam coniugalem ſolum ad habendam prolem pro ſuo commodo, V.g. vt habeat ſucceſſorem, &c. Vbi advertit, non eſſe neceſſe, quod habeat actualiter in mente, & intentione eum finem primarium; ſufficit enim virtualis intentio. *Thom. Sanch. S. Tho.*

46. Præmitto tertio, certum eſſe apud omnes, licitum eſſe vti copula coniugali propter prædictum finem primarium, aut etiam propter fidem matrimonij, id eſt, propter implendam obligationem ex iuſtitia reddendi debitum. Quod dilucide expreſſit S. Thomas in cap. 7. Epiſt. 1. ad Corinth. his verbis: *Actus coniugalis quandoque* *S. Tho.*

qui-

Digitized by Google

quidem eſt meritorius, & abſque omni culpa mortali, vel veniali, puta cum ordinatur ad bonum prolis procreandæ, & educandæ ad cultum Dei: ſic enim eſt actus Religionis. Vel cum ſit cauſa reddendi debitum; ſic enim eſt actus iuſtitiæ.

47. Præmitto quarto, quinque eſſe quæſtiones circa reliquos quinque fines initio enumeratos, quarum tres priores pertinent ad hunc articulum primum, & duo ſequentes ad ſecundum. Prima eſt, an peccet venialiter, qui vtitur copula coniugali, duntaxat propter ſignificationem expreſſiorem vnionis Chriſti cum Eccleſia. Ad quã dicendum eſt, eſſe veniale. Et ratio eſt, quia eſt diſſentaneum rationi omittere finem intrinſecum matrimonij, & operari dumtaxat propter finem extrinſecum: atqui finis intrinſecus matrimonij, & copulæ coniugalis eſt bonum prolis, & fides coniugij modo dicto; ſignificatio autem eſt quid extrinſecum: ergo diſſentaneum rationi eſt operari dumtaxat propter eam ſignificationem. Sic etiam eſſet diſſentaneum rationi velle baptizari, vel baptizare propter ſolam ſignificationem ſepulturæ Chriſti, & non propter finem intrinſecum iuſtificationis. Ita P. Thomas Sanchez diſp. 8. cit n. 14. ex S. Thoma, & alijs. Cuius oppoſitum docet Baſilium Ponze lib. 10. de Matrim. cap. 8.

P. Tho. Sanch. *S. Tho.* *Pont.*

48. Secunda quæſtio eſt, an liceat vacare copulæ coniugali ſolum propter finem vitandæ incontinentiæ? Et ſi quidem ſit propter vitandam incontinentiam alterius coniugis, certum eſt, in eo nullum eſſe peccatum: quia in eo fine invenitur fides coniugij, ſive redditio debiti coniugalis. Vt dicitur cap. *Secundum verba.* 33. q. 5. ex S. Auguſtino.

49. Quando autem coniux vacat copulæ, ſolum propter vitandum in ſe periculum incontinentiæ, eſt maior difficultas. P. Thom. Sanchez diſp. 9. refert tres ſententias, & omnes quidẽ valde probabiles. Prima eſt S. Auguſtini varijs in locis, S. Gregorij, S. Anſelmi, S. Thomæ, S. Bonaventuræ, & plurium Theologorum, & iuriſprudentum, qui affirmant, eſſe peccatum veniale. Nititur autem hæc ſententia in illis verbis Pauli 1. Corinth. 7. *Revertimini in id ipſum, ne tentet vos Sathanas propter incontinentiam veſtram. Hoc autem dico ſecundum indulgentiã, non ſecundum imperium.* At vbi nulla eſt culpa, nulla eſt indulgentia. Deinde, quia ea copula habita ſolum ob vitandam incontinentiam caret fine primario.

Th. San *S. Aug.* *S. Greg* *S. Anſ.* *S. Tho.* *S. Bon.*

50. Secunda eſt etiam plurimorum Theologorum, & iuriſperitorum aſſerentium, nullam penitus in eo eſſe culpam. Nititur autem in eodem textu S. Pauli. Nihil enim permiſſum in aliqua lege, poteſt ex vi talis legis eſſe culpabile: atqui ea lege S. Pauli permittitur illa copula ad vitandam incontinentiam: ergo ex vi eius legis id non eſt culpabile. Vtriuſque ſententiæ fundamẽta, quæ vtrinque ſunt ſatis vrgentia, optime proponit, & perpendit P. Thom. Sanchez. Cuius tertia ſententia, quam etiam plures alij tuẽtur, cum Authoribus primæ ſententiæ aſſerit, cum quis vtitur copula coniugali propter vitandam propriam incontinentiam, ſi omnia alia media ad illam vitandam adhibeantur, & non ſufficiant, nullum eſſe peccatum, & cũ authoribus ſecundæ ſententię ait, aliás eſſe veniale. Et limitat priorem partem huius aſſertionis cum S. Antonino, quando nulla eſt ſpes prolis concipiendæ: nam ſi ſit ſpes, ſemper erit peccatum veniale relinquere finem primarium matrimonij Et prima ſententia videtur probabilior, quia non licet omittere finem primarium, & quia eſt ſententia Sanctorum Patrum.

S. Ant.

51. Tertia quæſtio eſt, an licitum

Digitized by Google

ſit vacare copulæ coniugali ſolum propter ſanitatem. Et prima ſententia (vt refert P. Thom. Sanchez diſp. 10.) docet eſſe veniale; quia omittitur finis primarius, & pro ea ſtat S. Thomas, & plures alij Theologi. Secunda, quam alij Doctores propugnant, docet, nullam eſſe culpam. Quilibet enim magis tenetur conſulere ſuę ſaluti, quam alienæ: ſed ob bonum prolis licet vti copulæ coniugali: ergo à fortiori ob ſalutem propriam, maxime cum ſanitas includat bonum prolis; coniux enim bona vtens valetudine aptior eſt gignendæ proli. Vnde qui vtitur copula coniugali propter ſanitatem, virtualiter vult bonum prolis. Tertiam mediam tenet ipſe Thom. Sanchez cum alijs, nempe nullam eſſe culpam, ſi nullum aliud ſit mediū inſtaurandę ſanitatis. Nam hoc probat fundamentum allatum pro ſecunda ſententia; eſſe tamen venialem, ſi cum adſit aliud medium tuendæ ſanitatis, aſſumitur copula ſolum propter ſanitatem, vt probat prima ſententia.

Th. San. *S. Thom.*

52. Sed mihi verior videtur prima ſententia. Nam qui indiget eo medio ad ſanitatem, non erit medium efficacius, ſi adhibeatur, omittendo finē primarium, quam intendendo illum. Itaque ſi intendat finem primarium, & ſimul ſanitatem, nullum eſt peccatum; ſi autem intendat ſanitatem dūtaxat, omittendo finem primarium, in hac omiſſione peccat venialiter.

ARTICVLVS II.

Deciditur præcipua quæſtio de copula habita propter ſolam voluptatem.

SVMMARIVM.

Non eſt illicitum vacare copulæ coniugali propter voluptatem tamquam propter finem ſubordinatum. n. 53.

Voluptas ordinata eſt à natura ad faciliorem generationem prolis. num. 54.

Eo ipſo quod habeatur propter voluptatem tamquam propter finem ſubordinatum, non habetur propter ſolam voluptatem. n. 55.

Illa propoſitio nona meritò damnatur, quia adverſatur doctrinæ Sanctorum Patrum. n. 56.

Refertur doctrina Sanctorum Patrum. n. 57. & ſeqq. *Et communis ſententia Theologorum, & iuriſprudentum.* n. 61.

Qui vtitur copula coniugali propter ſolam voluptatem, invertit ordinem naturæ. n. 63.

Omnia delectabilia ordinantur ad aliquam vitæ neceſsitatem ſublevandam. Et quid inde pro concluſione? n. 64.

Culpa venialis eſt, vti copula coniugali propter finem extraneum matrimonij, ſi fiat propter illum ſolum. num. 65.

53. PRo claritate quęſtionis, & legitimâ intelligentia damnationis huius nonæ propoſitionis ſuppono, nullam omnino eſſe culpam, vacare copulę coniugali propter voluptatem tamquam propter finem ſubordinatum fini primario matrimonij. V.g. cum quis vult illi copulę vacare propter voluptatem, in ordine ad generationem prolis, ita vt habeat voluptatem pro fine intermedio; & generationem prolis pro fine primario, ad quem dirigitur voluptas.

54. Hęc poſitio patet primo. Nā qui ſic operatur, ſequitur ordinem naturæ. Hæc enim deſtinavit voluptatem copulæ ad reddendam faciliorem generationem prolis, & conſervationem ſpeciei. Sic enim S. Thomas citatus cap. præced. affirmat, omnia delectabilia ordinari ad aliquam ho-

Digitized by Google

hominis neceſſitatem ſublevandam: atque adeo delectatio copulę coniugalis ordinatur ad neceſſitatem conſervandæ ſpeciei humanæ.

55. Secundo. Nam propoſitio damnatur, quatenus affirmat, licitam eſſe eam copulã habitam propter ſolam voluptatẽ: atqui eo ipſo, quod habeatur propter voluptatẽ, tãquã propter finẽ ſubordinatũ fini primario, nõ habetur propter ſolam voluptatem, cum habeatur principaliter propter finem primarium: ergo non damnatur propoſitio aſſerens, licere eam copulam propter voluptatem tamquam propter finem ſic ſubordinatum.

36. Dicendum ergo eſt, merito eſſe damnatam eam propoſitionem, quæ negat, copulam coniugalem habitam propter ſolam voluptatem, carere omni culpa, etiam veniali. Cenſeo autem eſſe ſufficiens motivum pro damnatione illius, quod Sancti Patres doceant oppoſitam ſententiam. Nam in materia morum doctrina Sãctorum Patrum, qui precipue in materia morum á Deo illuminati ſunt, pro certã regula tenenda eſt; niſi forte, quando inter ipſos Patres eſt controverſia.

57. Et quidem S. Auguſtinus lib. 5. contra Iulianum cap. 7. hæc verba habet. *Egimus ex Apoſtoli teſtimonio, vt ſciat vnuſquiſque ſuum vas, id eſt, ſuam coniugem poſsidere, non in morbo deſiderii, ſicut gentes, quæ ignorant Deũ: quod exponens dixi, non coniugalem, hoc eſt, licitum, honeſtumque concubitum fuiſſe prohibitum; ſed vt operis eius cauſa ſit voluntas propaginis, non carnis voluptas: & quod ſine libidine fieri non poteſt, ſic tamen fiat, vt non propter libidinem fiat.* Docet ergo S. Auguſtinus, prohibitionem propoſitam in eo Pauli teſtimonio non prohibere copulam coniugalem, ſed quod copula coniugalis non fiat propter libidinem, ſive carnis voluptatem. Et lib. de bono coniugali cap. 6. ait: *Coniugalis cõcubitus generandi cauſã non habet culpam; concupiſcentiæ vero ſatiandæ, tamen cum coniuge, venialem.*

S. Aug.

58. S. Gregorius relatus in cap. *Vir cum propria.* 33. q. 4. cum agens de copula coniugali, dixiſſet: *Voluptas ipſa ſine culpa nullatenus eſſe poteſt.* Poſtea id explicans ait: *Cum enim non amor procreandæ ſobolis, ſed voluptas dominatur in opera commixtionis habent coniuges etiam de commixtione ſua, quod defleant.* Id eſt, cum coniuges commiſcentur non propter amorem procreandæ ſobolis, ſed propter amorem voluptatis, culpam habent, quam deflere debent.

S. Greg.

59. S. Anſelmus in cap. 7. Epiſtolę 1. ad Corinth. ad ea verba, *Hoc autem dico ſecundum indulgentiam, non ſecundum imperium;* hæc verba habet: *Tunc enim ſolum coniuges ſine culpa ſunt in admixtione, cum non pro explenda libidine, ſed pro ſuſcipienda prole miſcentur.*

S. Anſelm.

60. S. Thomas in eumdem textum epiſt. 1. ad Corinth. ſic ait: *Quandoque vero (*actus coniugalis*) eſt, cum culpa veniali, ſcilicet cum quis ad actũ matrimonialem ex concupiſcentia excitatur, quæ tamen intra limites matrimonij ſiſtit, vt ſcilicet cum ſola vxore ſit contentus.* Quod etiam docuit in 4. diſt. 31. q. 2. art. 3. corp.

S. Thom.

61. Conſtat autem, hanc eſſe cõmuniorem ſententiam Doctorũ, quos refert & ſequitur P. Thom. Sanchez lib. 9. de Matrim. diſp. 11. num. 4. Hi ſunt Magiſter, S. Bonaventura, Durandus, Ricardus, Albertus Magnus, Paludanus, Gabriel, Borrilongus, Sotus, Altiſiodorenſis, Gerſon, Orbellis, D. Antoninus, Abulenſis, Victoria, Petrus de Soto, Ledeſma, Veracruz, Margarita Confeſſ. Pedraza, Angeles, Enriquez, Barth. de Ledeſma, Pet. de Ledeſma, Rodriguez, Emmanuel Sa, Cañedo, Capua, Alenſis, Adrianus, Metina. Et ex iuriſperitis Gloſſa in varios textus iuris,

Magiſt. S. Bonav. Durand. Ricard. S. Albert. Palud. Gabriel. Borrilon. Sotus. Altiſiod. Gerſon. Orbell. D. Anton. Abulen. Victor. Pet. Soto. Ledeſma. Ver. Cruz. Mar. Cõf. Pedraza. Angeles. Enriq. Bar. Led. Pet. Led. Rodrig. Eman. Sa. Canedo. Capua. Alen. Adrian. Metina. Glo.

Nevo. Præpoſit. Henric. Raynier. Friburg. Aſtenſ. Angel. Roſela Silveſt. Tabien. Armilla. Turrecr. Gaeta. Gregor. Perez. Matienz. Vgolin. Th. Sãch Enriq. Tolet. Tanner. Fagund. Præpoſit Amicus. Dicaſtill. Conink.

iuris, Alexander de Nevo, Præpoſitus, Henricus, Raynerius, Friburgo, Aſtenſis, Angelus, Roſella, Sylveſter, Tabiena, Armilla, Turrecremata, Gaeta, Gregorius Lopez, Perez; Matienzo, & Vgolinus. Et ideo Authores Societatis ſtant pro hac ſententiâ. Ita vltra Thom. Sanchez, & Enriquez lib. 11. cap. 4. num. 2. Toletus in Sum. lib. 7. cap. 24. num 2. Tannerus queſt. 6 de Matrim. dub. 3. n. 42. Fagundez in 6. præc. decal. lib. 6. cap. 3. num. 5. Præpoſitus quæſt. 6. de Matrim. dub. 23. num. 172. Amicus diſp. 26. de Matrim. ſect. 3. n. 36. Dicaſtillo diſp. 9. de Matrim. dub, 2. num. 14. Conink diſp 34. de Sacram dub. 1. num. 12. & quam plures alij.

62. Cum ergo hec ſit ſententia Sanctorum Patrum, & quam agmine facto ſecuti ſunt Theologi, & iuriſprudentes, dicendum eſt, id eſſe ſufficiens motivum ad damnationem oppoſitæ doctrinæ. Et authoritas paucorum, qui tenuere oppſitam opinionem abſque vrgenti fundamento; reputari debet levis momenti; ideoque dare non potuit probabilitatem ſuæ opinioni.

63. Ratio autem, quæ ſuffragatur communi doctrinæ, eſt moraliter evidens. Eſt enim evidenter diſſonum rationi invertere ordinem intrinſecum á natura conſtitutum pro conſervatione ſpeciei humanæ: ſed qui vtitur copula coniugali propter ſolam voluptatem, invertit eum ordinem: ergo eſt diſſonum rationi vti copula coniugali propter ſolam voluptatem, atque adeo peccatum ſaltem veniale. Minor patet: nam voluptas cõſtituta eſt á natura in ordine ad copulam coniugalem, & procreationem prolis pro conſervatione ſpeciei: ergo invertit ordinem naturæ, qui non ordinat voluptatem ad copulam coniugalen, ſed potius copulam cõiugalem, ad voluptatem capiendã.

64. Confirmatur. Nam omnia delectabilia, quæ in vſum hominis veniunt, ordinantur ad aliquam huius, vitæ neceſſitatem ſublevandam, tãmquam, ad finem; vt loquitur S. Thomas citatus cap. 1. art. 3. quæſt. 2. ergo voluptas, quæ intervenit in copula, ordinatur ad neceſſitatem conſervationis ſpeciei tamquam ad finem: ergo pervertit hunc ordinem, qui ordinat copulam ad voluptatem.

65. Et ex his patet ad quintam quæſtionem, an ſit peccatum veniale viti copula coniugali prop ter finem aliquem matrimonio extraneum? V. g. propter conſequendum à coniuge aliquod donum, vel proter aliud commodum. Nam ex dictis patet, ſi fiat ſolum propter eum finem, eſſe culpam ſaltem venialem; quia deſeritur finis intrinſecus eius operationis, & aſumitur ſolus finis extraneus. Id enim rationi diſſonat.

DISERTATIO. VIII.

An teneamur diligere proximum actu interno, & formali; & an poſſimus præcepto diligendi proximum ſatisfacere per ſolos actus externos?

CAPVT I.

Referũtur propoſitiones damnatæ, & aliorum placita circa earum intelligentiam.

NON EGET SVMMARIO.

1 DEcima ex damanatis propoſitio hæc eſt: *Non tenemur proximum diligere actu interno, & for-*

formali. Vndecima eſt: *Præcepto proximum diligendi ſatisfacere poſſumus per ſolos actus externos.* Ex quarum propoſitionum damnatione habetur, admittere nos debere tanquam doctrinam certam, præcepto diligendi proximum, Non ſatisfieri per ſolos actus externos, ſed manere obligationem diligendi illum actu dilectionis interno, & formali.

2. Quam varia ſint hominum ingenia, & iudicia, clarè conſpicitur
Filguer. in eo, quod Filguera in expoſitione propoſitionis. 10. pag. 64. citat. P. Suarium pro opinione damnata; Lumbierius vero tom. 3. Sum. in
Lumb. expoſit. eiuſdem propoſitionis num. 1802. pag. 1125. eumdem Suarium pro contradictoria opinionis dãnatæ.

3. Vt Filguera ſuadeat, ſententiam Suarij eſſe propoſitionẽ damna-
Suar. tam refert verba eiuſdem diſp. 5. de Charit. Sect. 4. n. 4. huius tenoris. *Dico, quod ſpectat ad exercitium internorum actuum, PER SE non obligari nos ad illum actum eliciendum, in illo SISTENDO, id eſt, propter amandum tantum, ſicut diximus de amore Dei...... Hinc fit, hunc amorem internum ſolum cadere in præceptum, vel quando neceſſarius eſt ad opus externum, & beneficium proximo præſtandum, vel ad vitandũ odium, & offenſionem proximi.*

CAPVT. II.

An vi huius decreti maneat damnata opinio docens, dari obligationem elicindi actum internum, & formalem dilectionis proximi in occaſionibus neceſſarijs; non tamen eſſe obligationem per ſe, extra occaſiones neceſſitatis proximi?

SVMMARIVM.

Quot quæſtiones diſcutiendæ veniunt? n. 4.

Propoſito in titulo poſita non damnatur expreſſe. n. 5

Propoſitio damnata non ponit obligationem per ſe. n. 6.

propoſitio, de qua loquimur, & propoſitio damnata non ſunt equivalentes. n. 7.

Propoſitio, de qua loquimur, non infert propoſitionem damnatam; & ideo non damnatur virtualiter. n. 8.

An ſit virtualiter damnata ex eo, quod infertur ex damnata. n 9 & 10.

Alius modus inferendi propoſitionem damnatam reijcitur. num. 11. & 12.

Explicatur amplius ſentẽtia Suarij. n. 13. & ſeqq.

4. EX proxime dictis conſtat Filgueram putare, eam propoſitionem, quam docuit P. Suarius, manere damnatam, quia quamvis admittat obligationem eliciendi actum internum, & formalem dilectionis proximi, dicit, eam non eſſe obligationem per ſe. Circa quam materiam duæ quæſtiones diſcutiendæ veniunt. Prima, an ea opinio illorum Doctorum damnata maneat expreſſe, aut virtualiter, quam diſcutiemus primo loco. Secunda, quam in cap. 4. examinabimus, eſt, quænam ſententia ſit vera, aut probabilior, an ea, quæ ponit eam obligationem per ſe; an quæ ponit illam per accidens.

5. Dicendum tamen eſt primo. Propoſitionem in fronte huius capitis præfixam, atque adeo opinionem Suarij non ſubiacere expreſſe damnationi in hoc decreto contentæ. Probatur primo. Opinio damnata eſt illa, quæ negat obligationem eliciendi actum internum, & formalem dilectionis

nis proximi: ſed opinio Suarij non negat obligationem eliciendi actum internum,& formalem dilectionis proximi: ergo ea non ſubiacet huic damnationi. Maior, & conſequentia patent.

6. Minor probatur. Nam opinio Suarij admittit eam obligationem, quamvis dicat, eam non eſſe *per ſe*; ergo re ipſa non negat talē obligationem. Et confirmatur. Nam propoſitio dãmnata non ponit terminum *per ſe*; ergo non damnat propoſitionem, quæ talem obligationem admittit, licet dicat, eam obligationem non eſſe *per ſe*.

7. Probatur ſecundo. Vt propoſitio Suarij maneat damnata ex damnatione propoſitionis decimæ, debet eſſe æquivalens ei propoſitioni decimæ: ſed hæc propoſitio; *Non tenemur Proximum diligere PER SE actu interno, & formali*; non æquivalet huic damnatæ, *Non tenemur proximum diligere actu interno,& formali*: Ergo illa prima propoſitio non manet damnata. Probatur Minor: quia non ſunt ęquivalentes illæ propoſitiones, quarum vna dicit aliquid, quod non dicit alia, vt ex ipſa terminorum apprehenſione evidens eſt.

8. Dicendum eſt ſecundo, præfatam opinionem Suarij non manere virtualiter damnatam, ſive antiquatam. Probatur. Nam, vt in ſuperioribus obſervavi, illa opinio manet antiquata, & virtualiter damnata, quæ eſt antecedens, vnde evidenter infertur propoſitio damnata; quia in evidenti argumentatione nõ poteſt eſſe antecedens verum, & conſequens falſum: quod ſi conſequens eſt falſum, evidens eſt, quod antecedens eſt falſum. Sed opinio commum Doctorum non eſt antecedens, vnde inferatur propoſitio damnata: ergo ea opinio non manet antiquata, neque virtualiter damnata. Probatur minor. Nam ex eo, quod non detur obligatio per ſe, non infertur, quod non detur obligatio; præcipue cum Suarius expreſſe aſſerat, dari eam obligationem, quamvis eam dicat non eſſe obligationem per ſe.

9. Dices primo. Licet hæc propoſitio, *Non tenemur proximum diligere PER SE actu interno, & formali*, Non ſit antecedens inferens propoſitionem damnatam; eſt tamen conſequens illatum ex illa: atqui propoſitio, quæ infertur ex propoſitione damnata, eſt etiam virtualiter damnata: ergo.

10. Hæc tamen obiectio non poteſt opponi à viro Dialectico; ſciunt enim Dialectici, ex propoſitione falſa & damnabili poſſe inferri conſequens verum. Vt patet in hoc ſyllogiſmo: *Omnis lapis eſt homo, Petrus eſt lapis, ergo Petrus eſt homo.* Vbi clare cernitur ex antecedenti ex vtraque parte falſo inferri conſequens verum, & evidens. Quare ad obiectionem, conceſſa Maiori, neganda eſte Minor.

11. Dices ſecundo. Ex hac damnatione inferri, quod datur obligatio per ſe diligendi proximum actu interno, & formali. Nam ſi non detur obligatio per ſe, poterit contingere quod aliquis numquam teneatur diligere proximum actu interno, & formali, ſcilicet ſi non dentur occaſiones, in quibus neceſſarius ſit ille actus dilectionis proximi.

12. Reſpondetur, eſſe moraliter impoſſibile, quod in convictu hominum deficiant occaſiones, in quibus ſit neceſſarius actus dilectionis proximi; ſunt enim in quavis Republica, aut communitate quam plurimæ occaſiones diſſidij, rixæ querelarum, odij, invidentiæ, vindictæ, & ſimilium; item neceſſitatis beneficentiæ in temporalibus, & ſpiritualibus: in quibus neceſſarius eſt actus charitatis internus, & formalis erga proximum, ſine quo actu dificilimum eſt,

non

non labi in peccatum. Et ideo ea obligatio diligendi proximum actu interno, & formali, quamvis dicatur eſſe per accidens, ſcilicet ratione occaſionis, numquam poteſt deficere talis obligatio, quia moraliter loquendo, numquam poſſunt longo tempore deficere tales occaſiones.

13. Vtraque concluſio declaratur amplius, explicando, quid intellexerit P. Suarez per illud verbũ *Per ſe*, quod ipſe explicat per ea verba *in illo* (actu dilectionis.) *Siſtendo propter amandum tantum, ſicut diximus de amore Dei.* Et poſtea ſubiungit, tunc obligari nos ad actum internum dilectionis proximi, cum occurrunt occaſiones, in quibus neceſſarius eſt actus dilectionis, vel ad vitandum odium, vel ad conferendum proximo beneficium debitum. Relege textum Suarij num. 3. relatum.

14. Itaque hoc diſcrimen invenit Suarius inter præceptum diligendi Deum, & diligendi proximum, quod Deum tenemur diligere *propter amãdum tantum*, id eſt quamvis nullæ aliæ circumſtantiæ extrinſecæ concurrant; proximum vero no tenemur diligere actu interno *propter amandum tantum*, tenemur tamen illum diligere actu interno, & formali quando occurrunt occaſiones vitandi odium, rixam, vel diſſidium, & opitulandi in neceſſitatibus.

15 Ex quibus clariſſime patet eum dicendi modun non adverſari damnationi, neque formaliter, neque virtualiter. Conformamur enim decreto, dum dixerimus teneri nos ad diligendum proximum actu interno, & formali in ocaſionibus, in quibus debemus ei beneficium impendere, aut in quibus teneamur odium, & diſidia vitare. Neque ad hanc conformitatem cum decreto requiritur, quod dicamus, teneri nos ad diligendum proximum extra eiuſmodi occaſiones; ita vt debeamus amare præciſſe *propoter amandum*: quia id non poſtulat decretum.

16. Procedit ergo decretum contra eos, qui dixerunt, ſufficienter impleri præceptum dilectionis proximi, ſi ſuccurramus ei ex motivo alio extrinſeco, V. g. ex motivo inanis gloriæ, aut alio ſimili. Qui dicendi modus merito damnatur, quia non diligit actu interno, & formali proximũ, qui ei ſuccurrit ex motivo inanis gloriæ, hic enim actus eſt vitioſus, & actus dilectionis proximi, qui præcipitur, eſt actus honeſtus, & Deo gratus.

CAPVT III.

Mens Sancti Thomæ declaratur.

SVMMARIVM.

Referuntur textus S. Thomæ. n. 17. & 18.
Alia ſunt de neceſſitate, alia de perfectione charitatis. n. 19.
Eſſe de perfectione, non de neceſſitate charitatis abſolute, actum dilectionis internum erga inimicum, num. 20.
Quidquid officij tenetur quis exhibere inimico, tenetur etiam exhibere cuilibet proximo. n. 21.
Quod explicuit S. Thomas per terminum [*abſolute*] *explicarunt alij per terminum* [*per ſe*] n. 22.
Quid ſit illa præparatio animi ad diligendum proximum motu interno in neceſſitate? Ex Caietano, Arauxo; & Granado. n 23. & ſeqq.
Obligatio diligendi proximum actu interno eſt iuxta S. Thomam pro occaſionibus neceſſitatis. n. 26.
Concordia ſententiæ S. Thomæ cum hoc decreto. n. 27.

ceſ-

17. PRo pleniori intelligentia huius materiæ, operæ pretium eſt examinare, quid in ea cenſeat S. Thomas. Hic enim 2. 2. q. 25. Art. 8. corpore, agens de obligatione diligendi inimicum, ait: *Alio modo poteſt accipi dilectio inimicorum quantum ad naturam, ſcilicet in vniverſali: & ſic dilectio inimicorum eſt de neceſsitate charitatis; vt ſcilicet aliquis diligens Deum & proximum, ab illa generalitate dilectionis proximi inimicos ſuos non excludat.* Iuxta quam ſententiam peccat, qui à communi dilectione excludit inimicum. Et videtur ſupponere S. Thomas, quod ſit de neceſſitate charitatis elicere eum actum internum dilectionis proximi in vniverſali. S.Tho.

18. Deinde ſubiungit S.Thomas. *Tertio poteſt conſiderari dilectio inimicorum in ſpeciali; vt ſcilicet aliquis in ſpeciali moveatur motu dilectionis ad inimicum. Et iſtud non eſt de neceſsitate charitatis abſolute: quia neque etiã moveri motu dilectionis in ſpeciali ad quoslibet homines ſingulariter, eſt de neceſsitate charitatis; quia hoc eſſet impoſsibile. Eſt tamen de neceſsitate charitatis ſecundum præparationem animi, vt ſcilicet homo habeat animum paratum ad hoc, quod in ſingulari inimicum diligeret, ſi neceſsitas occurreret. Sed quod abſque articulo neceſsitatis, homo etiam hoc actu impleat, vt diligat inimicum propter Deum, hoc pertinet ad perfectionem charitatis.*

19. In quibus verbis aliqua notanda veniunt, quæ pertinent ad rem noſtram. Primum, S. Thomam diſtinguere inter ea, quæ ſunt de neceſſitate charitatis, & ea, quæ ſunt de perfectione charitatis.

20. Secundum, de perfectione charitatis eſſe elicere actum dilectionis internum erga inimicum; non tamen eſſe de neceſſitate charitatis *abſolute*, quod moveatur motu interno dilectionis erga inimicum. Quid autem operetur terminus ille *abſolute*, mox dicam. Probat autem S.Thomas, id ita eſſe; quia ſi teneretur homo moveri motu interno dilectionis erga inimicum; teneretur idem præſtare circa omnem hominem in ſingulari: hoc autem non eſt de neceſſitate charitatis; cum ſit impoſſibile diligere in ſingulari omnes, & ſingulos: ergo neque eſt de neceſſitate charitatis moveri motu interno dilectionis erga inimicum.

21. Tertium, quod ex aſſerto præcedenti colligitur, eſt, quod docet de afectu interno dilectionis erga inimicum, intelligendum etiam eſſe de quo vis alio proximo. Nam quid quid officij tenetur per ſe quis ex charitate exhibere inimico, tenetur exhibere cuilibet proximo; & quidquid officij non tenetur per ſe ex charitate exhibere proximo, neque tenetur exhibere inimico. Et ita ſicut homo non tenetur moveri motu interno dilectionis erga inimicum abſolute; ita neque abſolute tenetur moveri motu interno dilectionis erga quemlibet proximum.

22. Quartum, quid ſibi velit terminus *abſolute*, explicat S. Doctor, dum ait, hominem habere debere paratum animum, vt diligat motu interno inimicum, vel proximum, ſi neceſſitas illum diligendi occurrerit. Et hoc eſt, quod aſſerunt illi tres Doctores Suarius, Caſtro Palao, & Fagundez ſupra citati cap. 1. & 2. Nam quod dixit S. Thomas, hominem non teneri moveri motu interno dilectionis erga inimicum (idem eſt de quolibet proximo in ſingulari) *abſolute*; ſed ſolum ſi neceſſitas occurrerit diligendi; id alijs æquivalentibus dixerunt illi, nõ teneri hominem *per ſe* exercere actum internum dilectionis, ſed per accidens, id eſt, ratione neceſſitatis occurrentis. Suar. Caſt. Pa Fagun.

Et

Caieta. 23. Et ideo Caietanus in hunc locum ſic explicat ſententiam S. Thomæ. *Quia regula generalis eſt, quod præcepta affirmativa, quantum eſt ex iure naturæ, non obligant niſi in articulo neceſsitatis, vt Author hic inſinuat, & in. 4. ſent. expreſſe tenet; ideo nec interior dilectio inimicorum in ſpeciali, nec exterior beneficentia eſt in præcepto, niſi in articulo neceſsitatis. Sufficit enim, quod homo ſit paratus ad faciendum, quod tenetur ſecundum Deum, quando, vbi, &c. tenebitur. Quæ præparatio animi eſt procul dubio in omni habente charitatem; non minus, quam præparatio animi ad martyrium in articulo neceſsitatis.* Et ex his verbis Caietani conſtat, quid ſit illa præparatio animi ad diligendum proximum motu interno in articulo neceſſitatis: ſcilicet actus charitatis erga Deum actualiter exiſtens, vel virtualiter perſeverans, ratione cuius homo vult implere omnia præcepta, quæcumque illa ſint.

Araujo 24. Magiſter Araujo circa hunc articulum octavum S. Thomæ faciens ſummarium doctrinæ huius articuli, ſic ait. *Prima concluſio. Diligere inimicum quantum ad naturam, & in ratione communi proximi, eſt de neceſsitate charitatis; diligere vero illum in ſpeciali non eſt de neceſsitate charitatis extra caſum neceſsitatis, niſi in animi præparatione.*

P. Granado. 25. P. Granado fideliſſimus interpres S. Thomæ 2. 2. controv. 3. tract. 6. diſp. 6. num. 2. eodem modo loquitur. *Quod ad internum actum amoris ſpectat, cum illum elicere pertineat ad præcepta affirmativa; & hæc non obligent niſi in ſpecialibus circunſtantiis, non tenetur quis poſitive amare ſemper inimicum, ſed quando occurrerit, quæ prudentis arbitrio talis ſit, vt obliget etiam comparatione inimici. Tenebitur itaque quis inimicum amare, quando ſic, & non aliter crederetur deponendum eſſe odium, vel quando eſſet in extrema neceſsitate, aut etiam in gravi; tunc enim tenetur quis per ſe loquendo ſucurrere proximo, ſi poſsit, ac pro inde habere voluntatem ſuccurrendi, quæ quidem voluntas amor eſt.*

26. Ex quibus omnibus conſtat, ſententiam S. Thomæ eſſe, teneri nos diligere proximum actu interno, & formali in occaſionibus, in quibus talis actus eſt neceſſarius; non vero extra caſus neceſſitatis.

27. Hinc etiam conſtat, quomodo concordet ſententia S. Thomæ cum hoc decreto: cum enim ex hoc decreto maneat certum, quod tenemur proximum diligere actu interno, & formali, & S. Thomas aſſerat, quod in caſibus neceſſitatis ſublevandæ tenemur diligere proximum actu interno, & formali, patet manifeſte, quod eadem eſt vtriuſque ſententia; maxime cum huiuſmodi decretum procedat contra eos, qui dixerunt, præcepto proximum diligendi poſſe nos ſatisfacere per ſolos actus externos; & S. Thomas dicat in caſibus neceſſitatis proximi debere nos moveri motu interno dilectionis proximi Aqua ſententia neque hillũ diſtant tres illi Authores citati, quos perperam accuſat Filguera.

CAPVT. IV.

Quænam ſit vera ſententia in ea quæſtione, an ſit præceptum per ſe diligendi proximum in ſingulari, actu interno, & formali?

SVMMARIVM.

Proponitur duplex ſenſus propoſitionis, cui additur terminus [*Per ſe*] n.28.

In primo ſenſu non opponitur decreto, ſed eſt vera num. 31. *& conformis D. Thomæ* num. 32.
Ex ſignificatione termini per ſe confirmatur concluſio. num. 33.
In ſecundo ſenſu eſt obligatio per ſe. num. 34.
Argumenta pro concluſione num. 35. & ſeq.
Obiectio ſolvitur. num. 38.
Quomodo ſit obligatio per ſe diligendi proximum in communi? num. 39.
Solvitur inſtantia. num. 40.

28. EX dictis conſtat, non manere damnatam opinionem Suarij, & aliorum, quæ admittit, teneri nos diligere proximum in ſingulari actu interno, & formali in neceſſitabus occurrentibus, & ideo non *per ſe*, ſed (inſenſu explicato) per accidens. Reſtat ergo inquirere, an quamvis non maneat damnata, cenſenda tamen ſit falſa, vel minus probabilis, quoad eos terminos *per ſe, & per accidens.* *Suar.*

29. Et quidem hæc quæſtio multum habet de nomine, & modo loquendi. Pro cuius claritate advertendum eſt, diverſas eſſe has duas propoſitiones: primam, *Non tenemur per ſe diligere proximum actu interno, & formali.* Secundam, *Non tenemur per ſe diligere proximum actu interno, & formali in occaſionibus, in quibus proximo debemus ſuccurrere.* Prima enim habet eum ſenſum, quem explicat Pater Suarez ſupra relatus, ſcilicet habendi actum dilectionis *Solum propter amandum*, & ſecluſis occaſionibus ſucurrendi proximo, aut reconciliandi nos cum illo. Iuxta quem ſenſum poterit dici ea obligatio eſſe per accidens, quia eſt obligatio diligendi, ſi occurrat occaſio neceſſitatis ſublevandæ, vel odij vitandi.

30. Secunda vero propoſitio habet hunc ſenſum, ſcilicet etiam ſi fiat comparatio obligationis diligendi proximum ad occaſiones ſublevandæ neceſſitatis proximi, aut odij vitandi, adhuc hanc obligationem non eſſe obligationem per ſe eliciendi actum dilectionis internum, & formalem.

31. His ita explicatis, dico primo. Prima propoſitio in ſenſu explicato vera eſt, neque opponitur decreto. Quod non opponatur conſtat ex cap. 2. Quod autem vera ſit, patet primo ex diſcrimine, quod conſtituit P. Suarez inter obligationem amandi Deum, & obligationem amandi proximum: obligatio enim amandi Deum per ſe eſt propter amandum, ſiſtendo in eo; obligatio autem amandi proximum non eſt per ſe propter amandum, ſed propter ſuccurrendum, & vitandum odiũ, rixas, querelas, &c.

32. Patet ſecundo ex illis verbis S. Thomæ ſupra relatis: *Vt ſcilicet aliquis in ſpeciali moveatur motu dilectionis ad inimicum; & iſtud non eſt de neceſſitate charitatis abſolute.* Nam quod dicit, non eſſe de neceſſitate charitatis *abſolute*, idem eſt, atque non eſſe de neceſſitate charitatis, abſtrahendo ab eo, quod ſint occaſiones neceſſitatis ſublevandæ, aut odij deponendi. Abſtrahendo enim ab illis occaſionibus, neque abſolute neque per ſe eſt obligatio charitatis habere eum motum dilectionis internæ.

33. Patet tertio ex ipſa ſignificatione illius termini *per ſe*: quia quod eſt propter aliud, non dicitur per ſe. Ita cum datur obligatio ieiunandi, aut abſtinendi cibo aliquo propter caſtitatem ſervandam; illa non eſt obligatio per ſe ieiunandi, ſed propter aliud, nempe propter virtutem caſtitatis. Ita etiam non eſt obligatio per ſe diligendi proximum, quia non eſt propter amandum præciſſe, ſed propter

ter

ter aliud, ſcilicet propter ſucurrendum in occaſionibus neceſſitatis ſublevandæ, aut deponendi odium.

34. Dico ſecundo. Obligatio diligendi proximum actu interno & formali in occaſionibus ſublevandæ neceſſitatis proximi, aut deponendi odium, aut diſſidia, eſt obligatio per ſe. Et ideo falſa eſt ea ſecunda propoſitio ſupra poſita. Quam concluſionem expreſſit P. Granado in vltimis verbis ſupra relatis cap. 3. *Tunc enim tenetur quis PER SE loquendo ſuccurrere proximo, ſi poſsit, ac pro inde habere voluntatem ſuccurrendi; quæ quidem voluntas amor eſt.*

35. Probatur primo ex hac ratione P. Granadi. Nam in cauſa gravis neceſſitatis proximi eſt obligatio per ſe nō ſolum ſuccurrendi exterius, ſed etiam volendi ſuccurrere; ſed hæc voluntas ſuccurrendi eſt amor proximi internus, & formalis: ergo reſpective ad eum caſum neceſſitatis eſt obligatio per ſe amandi proximum amore interno, & formali.

36. Probatur ſecundo. Nam obligatio ſuccurrendi proximo in caſu neceſſitatis eſt propter exercitiū charitatis: ergo non eſt propter aliud, quam propter amandum illum taliter: ergo per ſe tenetur ad amandum illum in tali caſu neceſſitatis. Et confirmatur. Nam id exercitium charitatis in caſu neceſſitatis proximi eſt inpræſcindibile ab amore proximi: ſi ergo eſt obligatio per ſe ſuccurrendi proximo, eſt etiam obligatio per ſe á tali amore interno.

37. Idem, quod dixi de caſibus neceſſitatis ſublevandæ, dicendum etiam eſt de caſibus, in quibus inſtat obligatio deponendi odium. In his enim caſibus charitas per ſe vrget ad diligendum proximum. Et quidem in quavis Republica, & Communitate ſunt innumeræ occaſiones deſſidij, rixarum, querelarum, contentionum, emulationum, & invidentiæ. Eſt autem difficillimum in his omnibus ſervare nos innoxios, niſi exerceamus actus dilectionis erga proximos; ad quem actū dilectionis tenemur propterea aliquando ſub mortali, & aliquando ſub veniali iuxta gravitatem, aut levitatem materiæ. Et ſic optime intelligitur illud ex 1. Petri 4. *Mutuā in vobismet ipſis charitatem continuam habentes.* Nam charitas continua petit per ſe continuationem dilectionis, ſuppoſita continuatione occaſionum.

38. Dices. Obligatio diligendi proximum in talibus occaſionibus, eſt propter vitandum odium: ergo eſt propter aliud, & conſequenter non eſt per ſe. Reſpondeo, ipſam poſitivam vitationem odij eſſe ipſum dilectionis actum internum & formalem; atque adeo ea obligatio diligendi taliter proximum eſt obligatio per ſe, & non propter aliud.

39. Hucuſque locuti ſumus de dilectione *reſpectu proximi in ſingulari.* Nam reſpectu proximi in communi eſt obligatio per ſe diligendi proximum actu interno, & formali, vt ſupponit S. Thomas ſupra citatus illis verbis: *Alio modo poteſt accipi dilectio inimicorum, quantum ad naturam, ſcilicet in vniverſali: & ſic dilectio inimicorum eſt de neceſsitate charitatis.* S. Thom. Nam cum primum proponitur homini lex divina, iuxta quam homo tenetur diligere Deum, & proximum propter Deum; id præceptum charitatis per ſe obligat diligere Deum, & proximum in communi, per actum internum, & formalem; & perſeverare in eo actu formaliter, aut virtualiter.

40. Dices, ea obligatio eſt diligendi proximum propter Deum; ergo eſt propter aliud, atque adeo non per ſe. Reſpondeo, præceptum charitatis indiviſibiliter præcipere vtrūque,

.que, atque adeo quantum eſt ex vi præcepti vtrumqne præcipit per ſe. Præterea, ſi dicatur dilectio proximi eſſe propter aliud, quia propter Deũ; nullum eſt inconveniens; cum charitas Theologica afficiatur erga proximum propter Deum.

CAPVT V.

Colligitur ex dictis, quæ opinio ſubiaceat huic damnationi, & quæ non ſubiaceat.

SVMMARIVM.

Ex locutionibus Sacræ Scripturæ colligitur, eas duas propoſitiones eſſe merito damnatas. n. 41.

Alia propoſitio, quæ continetur in damnata. n. 42.

Etiam damnata manet propoſitio, quæ non extendit actum internum dilectionis ad proximum in ſingulari, ſed ſolum in communi. n. 44.

Quid de propoſitione docente, ſatisfieri præcepto diligendi proximum ab eo, qui illi ſuccurrit ſolum propter dilectionem Dei. n. 45. & 46.

Quid de propoſitione aſſerente, hanc obligationem non eſſe (per ſe,) ſed per accidens? n. 47.

41. COlligitur primo, quam merito iure damnatæ ſint hæ duæ propoſitiones, decima, & vndecima, quæ excludunt ab obligatione charitatis erga proximum actus internos, & formales dilectionis. Nam ſine vllo actu interno, & formali dilectionis proximi non ſalvantur tam multæ locutiones Sacræ Scripturæ, in quibus exprimitur obligatio diligendi proximum. Luc. 10. Interrogatus legis peritus á Chriſto D. ille reſpondit: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo*, &c. *Et proximum tuum ſicut te ipſum. Dixitque illi recte reſpondiſti.* 1. Ioan. 4. *Hoc mandatum habemus à Deo, vt qui diligit Deum, diligat & fratrem ſuum.* Et ibi. *Si ſic Deus dilexit nos, & nos debemus alterutrum diligere.* Et aliæ quam plures. Cum autem diligere ſit actus internus, & formalis, quomodo ſine iſto poteſt intelligi præceptum dilectionis proximi toties repetitum?

42. Colligitur ſecundo, manere damnatam propoſitionem, quæ aſſerat, *non violari præceptum charitatis ab eo, qui nullum habet actum dilectionis internum & formalem reſpectu proximi, neque in ſingulari, neque in vniverſali.* Patet. Nam hæc propoſitio eſt convertibilis cum propoſitione 11. ex damnatis. Nam bene valet: [Præcepto proximum diligendi ſatiſfacere poſſumus per ſolos actus externos: ergo non violatur id præceptum, quamvis quis nullum eliciat actum internum.] Et ſimiliter bene valet è converſo, vt perpendenti patebit. Imo, & vna in altera mutuo continetur. Quando autem propoſitiones tales ſunt, evidens eſt, quod damnata vna, damnatur & altera.

43. Quod autem ea iuſtiſſime ſit damnata (ſive ſub his terminis proponatur, ſive ſub illis, quibus ponitur in decreto) conſtat ex corollario primo.

44. Colligitur tertio, manere damnatam hanc propoſitionem, *Proximum in comuni, non vero proximum in ſingulari, tenemur diligere actu interno, & formali.* Quod corollarium inde conſtat, quod cum præceptum diligendi proximum non intelligatur ſolum de proximo in communi, ſed etiam de proximo in ſingulari, modo ſuperius explicato; & hoc decretum loquatur in eodem ſenſu, in quo loquitur præceptum; ſit,

ſit, quod hæc damnatio contenta in hoc decreto, loquatur etiam reſpectu proximi in ſingulari. Propoſitio ergo, quæ negat teneri nos diligere proximum in ſingulari actu interno, formali, damnata manet in vim huius decreti. Et idem dicendum eſt reſpectu propoſitionis 11. quæ etiã de dilectione proximi in ſingulari intelligitur.

45. Colligitur quarto, quid dicendum ſit in hac quæſtione, an hæc propoſitio, *Satisfacit præcepto diligendi proximum, qui illi ſuccurrit in neceſſitate , non propter dilectionem ipſius , ſed ſolum propter dilectionem Dei*, ſubiaceat huic damnationi? Et pro parte affirmativa videtur vrgere; quod in obiecto huius propoſitionis videtur deficere actus internus, & formalis dilectionis proximi, quod eſt contra propoſitionis decimæ damnationem: & quod videtur affirmari, impletio præcepti per ſolum actum externum ſuccurrendi: quod eſt contra damnationem vndecimæ.

46. Sed dicendum eſt, hanc propoſitionem non ſubijci damnationi. Et ratio eſt. Nam dilgere actu interno, & formali eſt velle bonum alicui: ſed qui vult ſuccurrere proximo propter dilectionem Dei, vult bonum proximo actu interno, & formali voluntatis: ergo in eo caſu non deficit actus internus, & formalis. Et ideo. P. Granado 2. 2. controv. 3.tract. 6.diſp. 6.n.2. dixit: *Tunc enim tenetur quis per ſe loquendo, ſuccurrere proximo, ſi poſſit, ac proinde habere voluntatem ſuccurrendi; quæ quidem voluntas amor eſt.* Neque obeſt,quod obiectum formale motivum ſit ipſe Deus: nam actus veræ charitatis erga proximum habet pro obiecto motivo formali ipſum Deum; & pro obiecto matereriali ipſum proximum; & tamen P.Gran

eſt perfecta dilectio proximi.

47. Colligitur quinto non ſubiacere huic damnationi hanc propoſitionem; *Tenemur diligere proximum in ſingulari actu interno, & formali per accidens, ſcilicet in occaſionibus neceſſitatis ſublevandæ, vel tolerandæ; non vero [per ſe] id eſt, extra occaſiones neceſſitatis.* Patet hæc aſſertio ex dictis cap. 2. &. 3.

DISERTATIO IX.

An divites ſæculares excuſentur ab obligatione erogandi eleemoſynam, ex eo quod carere dicantur ſuperfluis ſtatui.

CAPVT. I.

Refertur opinio damnata, & quibus autoribus attribuatur; & præmittuntur alia.

SVMMARIVM.

Quibus Authoribus attribuatur propoſitio damnata. num. 1.
Quare abſtinendũ ſit à quadam quæſtione. num. 2.
Quæ ſint neceſſaria, & quæ ſuperflua ad naturam, & ad ſtatum. n. 3.
Quotuplex ſit neceſitas? num. 4.
Quid ſi neceſſitas gravis. n. 5. & 6.
Qui ſit neceſſitas cõmunis num. 7.
An ad gradum extremæ neceſſitatis reducatur neceſſitas evidenter vrgens? num. 8.
Quomodo in extrema neceſſitate ſit gravis obligatio ſuccurrendi? n. 9.
An

An ſit certum teneri divites ſub culpa gravi ad ſuccurrendum graviter indigenti? num. 10.

1. Propoſitio duodecima ex damnatis hæc eſt, *Vix in ſæcularibus invenies, etiã in Regibus, ſupreſluũ ſtatui: & ita vix aliquis tenetur ad eleemoſynam, quando tenetur tantum ex ſuperſluo ſtatui.* Filguera ad hanc propoſitionem pag. 66. eam attribuit P. Vazquio. Et ante ipſum Gonetus in diſert. de Probabilit.num. 152. eam eidem attribuerat Sed debuit eam attribuere etiam Caietano in ſum. verb. *Eleemoſyna.* illis verbis, quæ formaliter tranſcripſi in 3. part. Criſ. Theol. diſp. 57. c. 3. Art. 3. num. 113.

Filg.
Vazq.
Caiet.
Gonet.

2. Sed ibidem num. 118. propoſui eam quæſtionem, an propoſitio damnata ſit eadem cum doctrina P. Vazquij. Quia tamen ad veritatem doctrinæ ſtabiliendam parum refert, an doctrina damnata ſit huius, an illuis Authoris; ideo à deceſſione eius quæſtionis abſtinui, & num. 120. dixi, in ea quæſtione conſuli debere Sacram Congregationem.

3. Pro intelligentia ergo tam propoſitionis damnatæ, quam doctrine tuendæ ad praxim, breviter notanda ſunt aliqua, quæ docui cum comuni ſententia Doctorum in 1. part. Criſ. Theol. diſp. 20. cap. 1. Præmitto ergo primo, alia eſſe neceſſaria ad naturam, alia ad ſtatum. Neceſſaria ad naturam ſunt, quæ præciſe requiruntur ad vitam conſervandam. Neceſſaria ad ſtatum dicuntur ea, quæ ad ſuum, ſibique coniunctorum ſtatum conſervandum requiruntur. Similiter ſuperflua naturę dicuntur ea, quæ ſuperſunt, exceptis neceſſarijs ad vitæ ſuſtentationem. Superflua autem ſtatui ſunt ea, quæ ſupeſabundant, poſt ſumptus impenſos in neceſſarijs ad vitam, & ad ſtatum.

4. Præmitto ſecundo, triplicem neceſſitatem diſtingui communiter à Doctoribus, ſcilicet extremam, gravem, & communem. Extrema eſt, quæ ponit aliquem in diſcrimine proximo vitæ, niſi ei ſubveniatur hic & nunc, neque apparet aliquis, qui ei effective ſuccurrat. Et quidem varij ſunt caſus, quos Theologi admittunt ad gradum extremæ neceſſitatis, quos ibid. propoſui num. 3. & 4.

5. Neceſſitas gravis, iuxta communiorem explicationem, eſt, quando ex defectu rerum neceſſariarum eſt in periculo proximo incidendi in miſeriam magnam, aut re ipſa verſatur in ea: V g. quando quis eſt in periculo proximo incidendi in iacturam notabilis partis bonorum, vel incidendi in magnum morbum extra periculum proximum vitæ; vel in neceſſitatem quaſi perpetuæ famis. Et melius declaratur neceſſitas gravis, ſi dicamus eam eſſe, *Quæ vitam reddit miſeram, & nimis moleſtam.*

6. Pro cuius neceſſitatis gravis maiori explicatione addidi num. 6. hanc periodum. [Iuxta quæ eſſet in gravi neceſſitate conſtitutus, qui per multos dies ſolo pane, oleribus victitaret; qui ita eſſet nudus, vt vel illi eſſet ad magnam ignominiam, vel ei impenderet præ frigore periculum gravis morbi contrahendi: item ille, cui eſſet nimis moleſtum ſuper pavimento, aut tabula dormire. Hæc enim omnia, & ſimilia vitam reddunt miſeram, & nimis moleſtam ſi autem ille haberet ſuppellectilia, ſine quibus poſſet abſque gravi moleſtia, & ignominia tranſigere, quibus venditis, poſſet ab ea miſeria egredi, non eſſet coſtitutus in gravi neceſſitate. Et ideo fæmina, quæ iocalia aurea, vel argentea retinet, & tamen ſolo pane victitat, non patitur gravem neceſſitatem, niſi illa ad aliam ſi milem neceſſi-

ceſſitatem ſublevandam reſervanda eſſent. Gravem etiam patitur neceſſitatem, qui duram ſubit captivitatem, aut diuturno tempore detinetur in carcere nimis moleſta. Vide P. Petrũ Hurt. 2.2.tom.2.diſp. 159. à §.78. vbi diſtinguit quatuor genera neceſſitatis gravis, pertinentia ad vitam, ad honorem, ad dignitatem, & ad fortunas.]

7. Ibidem num 7. dixi, neceſsitatem communem eſſe eam, ex qua aliquod incommodum ſequitur in neceſſarijs ad vitam, & ſtatum: quod tamen non reddat vitam nimis miſeram, & moleſtam, iuxta ſtatum patientis. Talem neceſsitatem pati ſolent pauperes, qui oſtiatim mendicāt in civitatibus magnis, & eo tempore, in quo eſt abundantia annonæ. Aliquando enim ſic mendicantes ſolent premi neceſsitate gravi, præcipue in oppidis parvis, vel tempore ſterilitatis.

8. Præmitto tertio, ad gradum extremæ neceſsitatis reduci neceſsitatem *evidenter vrgentem*, quæ ab alijs vocatur *quaſi extrema*. Eſt enim illa, in qua, licet non periclitetur vita, eſt tamen periculum proximum incidendi in graviſsimam calamitatem De hac neceſsitate evidenter vrgenti dixi in 3.part Criſ. Theol. diſp. 80 c 1. cum S. Thoma, in illa diſcurri debere eodem modo, ac in extrema.

9. Præmitto quarto, eſſe certiſſimum apud omnes, teneri divitem ſub mortali ſucurrere extreme indigenti ſaltem ex ſuperfluis ſtatui. Item apud graves Authores eſſe certum, quod in extrema neceſsitate tenetur ſub mortali dives opitulari, etiam ex neceſſarijs ad ſtatum, quæ ſunt ſuperflua naturæ, maxime ſi fieri poteſt ſine gravi diſpendio ſui ſtatus. Vide quę dixi in ea diſp. 20. cap. 1. à n. 9.

10. Præmitto quinto, me ibid. cap. 1. art 2. tradidiſſe tamquam certum, præcipue à principijs intrinſecis, teneri divites ſub reatu culpæ gravis ad ſucurrendum pauperi graviter indigenti, ſaltem ex ſuperfluis ſtatui. Vbi oſtendi, hanc ſententiam doceri tamquam certam à P. Suario, Granado, Petro Hurtado, Vaſquio, & Mag. Bañez, imo & P. Vazquez docet, non ſolum ex ſuperfluis ſtatui, ſed etiam ex neceſſarijs ad ſtatum, quæ ſuperfluunt naturę, ſuccurrendum eſſe gravi neceſsitati, ſub reatu culpę gravis. Et certitudinem huius concluſionis ibidem late oſtendi ex pluribus teſtimonijs Sacrę paginæ, & teſtimonijs Sanctorum Patrum. *Suar. Grana. Pet. Hurt. Vazq. Bañez.*

CAPVT II.

In quo ſenſu accipiatur id, quod ſupponitur in propoſitione 12. quod aliquando dives ad eleemoſynam teneatur tantum ex ſuperfluis ſtatui?

SVMMARIVM.

Certum eſt aliquando divites teneri ad eleemoſynam tantum ex ſuperfluis ſtatui. n. 11.

Opinio docens ex ſola ſuperfluitate bonorum oriri obligationem erogandi eleemoſynam n. 12.

Opinio contraria id negans. n. 13.

Senſus propoſitionis non eſt iuxta primam opinionem, ſed iuxta ſecundam. n. 14. & 15.

11. SVpponitur in propoſitione, & conſequenter in damnatione eius, quod aliquando dives tenetur ad eleemoſynam, non ex neceſſarijs ad ſtatum, ſed tantum ex ſuperfluis ſtatui. Quæ propoſitio certa eſt, & indu-

indubitabilis. Nam licet iuxta ſententiam P. Vaſquij aliquando tenetur dives ſuccurrere graviter indigenti ex neceſſarijs ad ſtatum, & non ſolum ex ſuperfluis, id tamen eſt, quando poteſt fieri cum modico detrimento ſtatus. Aſt quando non poteſt levare eam gravem neceſsitatem ex neceſſarijs ad ſtatum ſine gravi detrimento ſtatus; tunc ſolum tenetur ex ijs, quæ ſuperfluunt ſtatui, & quatenus ſuperfluũt: V.g. ſi gravis neceſsitas ad ſui levamẽ indiget ducẽtis; & ſi dives daret ea ducenta, pateretur eius ſtatus grave detrimentum; & tunc ſolum ſupereſſent ſtatui ſolum triginta, etiã iuxta ſententiam P. Vaſquij ſolum teneretur dives ad triginta, quæ ſuperfluunt.

P. Vazq

12. Quando ergo dicitur, quod dives tenetur ad eleemoſynam tantum ex ſuperfluis ſtatui; id poteſt accipi in duplici ſenſu, iuxta duplicem opinionem. Nam aliqui Doctores cenſent, ſuperfluitatem bonorum ex ſe eſſe ſufficientem radicem, & quaſi rationem formalem, vnde oriatur obligatio erogandi eleemoſynam: ex quo inferunt, quoties diviti ſunt ſuperflua ſtatui, teneri ſub mortali ad eleemoſynam, etiam in communibus neceſsitatibus. Ita Caiet. 2.2, quæſt. 32. art. 5. & alijs in locis, Gonetus in diſert de probabilit. num 152. & plures alij ex ſcholà Thomiſticâ.

Caiet.
Gonet.

13. Sed ex eadem ſchola plures alij negant, ſuperfluitatem bonorum eſſe ſufficientem radicem obligationis gravis largiendi eleemoſynam; ideoque divites ex ea ſola ſuperfluitate non teneri graviter ad eleemoſynam, niſi ipſa pauperis neceſsitas gravis ſit. Ita Mag. Arauxo 2.2. q. 32. dub. 1. num. 6. apud ipſum Medina, Paludanus, Covarrubias, Sylveſter, Angelus, Armilla, & Corduba. Item P. Vazquez opuſc. de Eleemoſyn. c. 1. dub. 3. & plures alij.

Araux. Medin. Palud. Covar. Sylveſt. Angel. Armil. Cordub. Vazq.

14. Cum ergo dicitur in propoſitione damnata, quod dives quandoque *tenetur tantum ex ſuperfluo ſtatui*; non eſt ſenſus iuxta primam opinionem proxime relatam, quod teneatur ad eleemoſynam ex ſuperfluo tanquam ex radice, ex qua ſufficienter oriatur obligatio erogandi eleemoſynam, independenter à neceſsitate gravi. Hæc enim ſententia falſa eſt, & quæ communiter reiicitur á Doctoribus. Nam, vt bene perpendit Arauxo, ſi ſola ſuperfluitas eſſet ſufficiens radix huius obligationis, etiam ceſſante omni neceſsitate proximi, perſeveraret obligatio. Quod autem genus eleemoſynæ eſſet, dare non indigenti.

15. Eſt ergo ſenſus propoſitionis damnatæ iuxta ſecundam ſententiam, quod quandoque dives tenetur erogare eleemoſynam de illis bonis, quę ſuperfluunt ſtatui, & ita damnatio hæc non cogit divitem ad largiendum omnia, quæ ſuperfluunt ſtatuì, quando nullas invenit neceſsitates graves: quin potius damnatio hæc relinquit indemnem opinionem cõmunem, quod non tenetur dives ſub reatu culpæ lethalis ad largiendum ſuperflua ſtatui, niſi in neceſsitate gravi. Et ratio huius eſt, quia nulla eſt ratio, quę cogat ad intelligendam hanc damnationem, iuxta eam primam opinionem, quę minus probabilis eſt, & à paucis tradita, & á multis reiecta. Imo in illis verbis, *quando tenetur tantum ex ſuperfluo ſtatus*, denotatur, non ſemper eſſe obligationem eleemoſynę ex ſuperfluo ſtatus, ſed aliquando.

CA.

Digitized by Google

CAPVT III.

Oſtenditur, præfatam propoſitionem duodecimam eſſe damnabilem.

SVMMARIVM.

Propoſitio damnata falſa eſt propter prætextum excuſandi ſe ab obligatione eleemoſynæ. n. 16.

Idem probatur ex eo, quod divites aliquando tenentur ad eleemoſynam cum modico detrimento ſui ſtatus. n. 17.

Idem oſtenditur ex comminationibus, quæ reperiuntur in Evangelio. nu. 18.

Minus damnabilis eſt opinio eorum, qui dicunt teneri ex neceſſarijs ad ſtatum, aſſerentes divites vix habere ſuperfluum ſtatui. n. 19.

Adhuc tamen damnabilis eſt ea opinio. 20.

16 EAm propoſitionem eſſe damnabilem, & dignam eâ cenſurâ Theologica, qua in hoc decreto invniritur, probatur primo. Multi ſunt caſus, in quibus certum eſt, quod homo tenetur erogare eleemoſynam ex ſuperfluis ſtatui, ita vt coram Deo ſe excuſare non poſſit ab ea obligatione: ſed ſi divites non haberent, vel vix haberent ſuperflua ſtatui, haberent prætextum excuſandi ſe ab ea obligatione: ergo contra eiuſmodi certitudinem militant, qui dicunt, divites non habere, vel vix ſuperflua ſtatui.

17. Probatur ſecundo. Eſt enim indubitabile, quod tenetur dives ſuccurrere graviter indigenti, quando poteſt præſtare, cum modico detrimento ſui ſtatus: ſed eo ipſo quod largiatur aliqua cum modico detrimento ſui ſtatus, illa non ſunt abſolute neceſſaria ad ſtatum; atque adeo dicenda erunt ſuperflua ſtatui: ergo tales divites vere habent ſuperflua ſtatui. Et ita ſicut abſurdum eſt dicere, non teneri divitem ſuccurrere graviter indigenti cum parvo detrimento ſui ſtatus; ita abſurdum erit dicere, quod eiuſmodi dives non habet ſuperflua ſtatui.

18. Probatur tertio. Nam in Evangelio multæ ſiunt comminationes adverſus divites, qui non ſucurrunt pauperibus, cum poſſint ſucurrere ſine proprio detrimento: ſed divites eius ſæculi non erant diverſi generis, aut diverſæ conditionis, ac divites præſentis ſæculi; ratione cuius illi haberent ſuperflua ſtatui; iſti autem aut non habeant, aut vix habeāt: ergo illę comminationes in vtroſque pariter fulminantur; & de vtriſque dicendum eſt habere ſuperflua ſtatui, ex quibus poſſint graviter indigentibus opitulari.

19. Verum quidem eſt, minus eſſe damnabilem opinionem eorum, qui cum dicant, non ſolum ex ſuperfluis ſtatui, ſed etiam ex neceſſarijs ad ſtatum teneri divites ſuccurrere graviter indigentibus, aſſerunt præterea, divites vix habere ſuperflua ſtatui: quia cum hæc coniungunt, non excuſantur omnino divites ab eleemoſyna; ſiquidem quamvis non habeant ſuperflua ſtatui, dicuntur teneri ad illam. Minus, inquam, damnabilem eſſe, quam eorum, qui ex vna parte dicunt, ſolum teneri divites ad ſublevandas graves neceſſitates ex ſuperfluis ſtatui; & ex altera affirmant, divites vix habere ſuperflua ſtatui; cum hoc modo inferatur, vix divites teneri ad eleemoſynam, quantumvis ſit gravis neceſſitas occurrens.

20. Adhuc tamen damnabilis eſt ea opinio, quamvis dicat, ſucurrē-

dum eſſe pauperi graviter indigenti, ex neceſſarijs ad ſtatum, quia negari non poteſt., quin aliquando debeat ſubveniri ei neceſſitati ex ſuperfluis ſtatui, vt diximus cap.2. In quo caſu ſi dicamus, vix eſſe divitibus ſuperflua ſtatui, idem erit, ac dicere, non eſſe, aut vix eſſe obligationem ſuccurrendi. Quod autem divites non habeant excuſationem, ad omittendam eleemoſynam in gravibus neceſſitatibus; ſatis conſtat ex ijs, quæ dixit in 1. part. Criſ. Theol. diſp.20. cap. 2. art. 2. & 3.

DISERTATIO X.

An liceat deſiderare alicui malum ſub ratione boni temporalis vtilis?

CAPVT I.

Referuntur propoſitiones damnatæ; & præmittuntur aliqua.

SVMMARIVM.

Doctrina S. Thomæ cohæret cum hac damnatione. num. 4.

Textus S.Thomæ pro ratione dubitandi. num. 5 & 6.

Poteſt deſiderari mors alicuius propter bonum ſpirituale illius, aut alterius. num.7.

Poſſumus deſiderare mortem alicuius propter bonum commune. n.8.

Poteſt quis deſiderare mortem alicuius propter vitandum aliquod ingens nocumentum. n. 9.

Intellectus poteſt præſcindere mortem Patris ab effectu hæreditatis filij; & voluntas ſub eadem præciſſione poteſt deſiderare hæreditatem, non mortem. n. 10.

1. HVic dubitationi dãt occaſionem tres propoſitiones damnatæ ab Innocentio XI. in hoc Decreto ex quibus decima tertia propoſitio ſic ſe habet: *Si cum debita moderatione facias, potes abſque peccato mortali de vita alicuius triſtari, & de illius morte naturali gaudere, illam inefficaci affectu petere, & deſiderare; non quidem ex diſplicentia perſonæ, ſed ob aliquod temporale emolumentum.*

2. Propoſitio 14. damnata hæc eſt: *Licitum eſt abſoluto deſiderio cupere mortem Patris, non quidem vt malum Patris, ſed vt bonum cupientis, quia nimirum ei obventura eſt pinguis hæreditas.*

3. Propoſitio 15. ſimiliter damnata huius eſt tenoris: *Licitum eſt filio gaudere de Parricidio Parentis à ſe in ebrietate perpetrato, propter ingentes divitias inde ex hæreditate conſecutas.*

4. Pro quarum explicatione, & recta intelligentia, quia aliqui ſcriptores falſo exiſtimarunt, eas propoſitiones damnatas inferri ex doctrina S. Thomæ, ſuppono primo, non eſſe mentem Romani Pontificis damnare doctrinam, quam circa hanc materiam tradidit S.Thomas. Ideo operæ pretium eſt proponere ante oculos doctrinam S. Thomæ, vt inde conſtet, tres illas propoſitiones damnari quoad id tantum, in quò differunt à doctrina S. Thomæ.

5. Et quidem Angelicus Doctor 2. 2. quæſt.76. art. 1. ſic ait. [*Si autem aliquis imperet, vel optet malum alterius ſub ratione boni, ſic eſt licitum, nec erit maledictio, per ſe loquendo, ſed per accidens: quia principalis intentio dicentis non fertur ad malum,* *S. Tho.*

lum, ſed ad bonum. Contingit autem malum aliquod dici imperando, vel optando ſub ratione duplicis boni. Quandoque quidem ſub ratione iuſti, & ſic iudex licite maledicit illum, cui præcipit iuſtam pœnam inferri. Et ſic etiam Eccleſia maledicit anathematizando: ſicut, & prophetæ in ſcripturis quandoque imprecantur mala peccatoribus, quaſi conformantes voluntatem ſuā divinæ iuſtitiæ; licet hæ imprecationes poſſint etiam per modum prænuntiationis intelligi. Quandoque vero dicitur aliquod malum ſub ratione vtilis, puta cum aliquis optat aliquem peccatorem pati aliquam ægritudinem, aut aliquod impedimentum, vel vt ipſe melior efficiatur, vel vt ſaltem ab aliorum nocumento ceſſet.]

6. Et in 3. diſt. 30. art. 1. ad 4. ſic habet. *Ad quartum dicendum, quod charitas attendit ad quædam bona per ſe, ſcilicet ad bona gratiæ: ad quædam autem per accidens, in quantum ad iſta ordinantur. Bona autem temporalia, quæ per accidens charitas attendit, & ex conſequenti poſſunt ſe invicem in diverſis impedire, quia proſperitas vnius inducit adverſitatem alterius, vnde quia charitas ordinem habet, & plus debet diligere quiſque ſe quam alium, & propinquos quam extraneos, & amicos quam inimicos, & bonum commune multorum, quam bonum privatum vnius,* [*poteſt aliquis, ſalva charitate, optare malum temporale alicui, & gaudere, ſi contingit; non in quantum eſt malum illius, ſed in quantum eſt impedimentum malorum alterius, quem plus tenetur diligere, vel communitatis, aut Eccleſiæ.*] *Similiter de malo etiam eius, qui in malum temporale incidit, ſecundum quod per malum pœnæ impeditur frequenter malum culpæ eius: ſed bona gratiæ mutuo ſe non impediunt, quia ſpiritualia bona à pluribus integre poſſideri poſſunt. Et ideo quantum ad hoc, nullus, ſalva charitate, poteſt malum alteri optare, vel de malo gaudere, niſi in quantum in malo culpæ, vel damnationis alicuius relucet bonum divinæ iuſtitiæ, quod plus tenetur diligere, quam aliquem hominem. Sed hoc non eſt per ſe de malo gaudere, ſed de bono, quod adiunctum eſt malo.*

7. Suppono ſecundo, ſub ea damnatione non comprehendi doctrinam, quam omnino veram, & certam exiſtimo, ſcilicet poſſe me deſiderare inefficaciter mortem alterius propter bonum ſpirituale illius, aut alterius. Et ratio eſt, quia bonum ſpirituale ſemper debet præferri bono temporali. Sic Pater poteſt deſiderare inefficaciter mortem filij, qui dat ſigna perverſionis futuræ, vel cum credit lapſurum in multa peccata enormia.

8. Suppono tertio, etiam eſſe licitum, neque comprehendi ſub ea damnatione, ſi quis deſideret mortem alicuius propter ingens bonum etiam temporale communitatis, vel Eccleſiæ, quia bonum commune præ ferendum eſt bono privatæ perſonæ. Neque comprehenditur ſub ea damnatione, quia propoſitiones damnatæ non loquentur de hoc caſu.

9. Suppono quarto, etiam eſſe licitum, neque contentum ſub ea damnatione, ſi quis deſideret mortem alicuius propter vitandum aliquod magnum nocumentum, quod ex vita illius impendet, conſanguineo, propinquo, vel amico, vel etiam ipſi deſideranti. Et hoc eſt quod dixit S. Thomas ſupra citatus, nempe: *Poteſt aliquis, ſalva charitate, optare malum temporale alicui, & gaudere, ſi contingit, non in quantum eſt malum illius, ſed in quantum eſt impedimentum malorum alterius, quem plus tenetur diligere.* Ita Pater

 poteſt

poteſt licite deſiderare ineſſicaciter mortem mariti, qui filiam eius peſſime affligit ſine ſpe emendationis. Et ratio eſt, quia cum Pater teneatur plus diligere filiam, quam generum, & aſſidua afflictio filiæ ſit magnum malum; propter hoc vitandum licebit illud deſiderium ineſſicax Patris.

10. Suppono quinto. Intellectum poſſe præſcindere mortem Patris ab effectu hæreditatis filio advenientis: & ſic licitum erit, neque ſub ea damnatione contentum, quod filius gaudeat de hæreditate ſibi obveniente ex morte Patris, quin de ipſa morte gaudeat. Nam eamdem præſciſſionem, quam facit intellectus, poteſt ſequi voluntas. Quod ſi intellectus præſcindit inter prædicata identificata, á fortiori poterit præſcindere inter ea duo, quæ realiter diſtinguuntur, videlicet inter mortem Patris, & aditionem hæreditatis.

CAPVT II.

Quomodo ex doctrina S. Thomæ non inferatur aliqua ex propoſitionibus damnatis?

SVMMARIVM.

Proponitur ratio dubitandi num. 12. & ſeqq.

Nulla ex his propoſitionibus damnatis infertur ex doctrina S. Thomæ num. 15.

Cum quis gaudet de malo vnius, reduplicative quatenus eſt bonum alterius, reduplicatio cadit ſupra bonum alterius. num. 16.

Qui cupit mortem alterius propter ſuum commodum temporale, deſiderium illius fertur immediate ad mortem alterius. num. 17.

Doctrina generalis Santæ Thomæ, quod licet deſiderare malum proximi ſub ratione boni, non extenditur ad quamcumque rationem boni. n. 19.

11. DVo ergo ſunt, quæ præcipue dubitantur circa damnationem earum trium propoſitionum. Primum eſt propter falſam quorumdam exiſtimationem præfatam, an aliqua ex propoſitionibus damnatis inferatur ex præiacta doctrina S. Thomæ? Secundum, quid ſit, quod formaliter damnatur, & prohibetur in eo decreto?

12. Et quantum ad primum attinet, prima, & ſecunda propoſitio alicui videbitur inferri ex doctrina S. Thomæ. Et enim: *Si aliquis optet malum alterius ſub ratione boni, ſic eſt licitum, nec erit maledictio per ſe loquendo, ſed per accidens, quia principalis intentio dicentis non fertur ad malum, ſed ad bonum.* Vt loquitur S. Thomas lic. cit. Sed qui de vita alicuius triſtatur, aut de illius morte naturali gaudet vel illam, ineſſicaci affectu petit, aut deſiderat, non ex diſplicentia perſonæ, ſed ob aliquod temporale emolumentum; iſte optat malum alterius ſub ratione boni; & principalis intentio illius non fertur ad malum, ſed ad bonum: ergo eiuſmodi deſiderum ineſſicax licitum eſt.

13. Deinde qui abſoluto deſiderio cupit mortem Patris, non quidem vt malum Patris, ſed vt bonum cupientis, quia nimirum ei obventura eſt pinguis hereditas; optat malum Patris ſub ratione boni, & intentio filij non fertur ad malum, ſed ad bonum: ergo id deſiderium ex mente S. Thomæ licitum eſt.

14.

Digitized by Google

14. Secundo iuxta S. Thomam *poteſt aliquis ſalva charitate optare malum temporale alicui, & gaudere ſi contingit, non in quantum eſt malum illius, ſed in quantum eſt impedimentum malorum alterius, quem plus tenetur diligere.* Quæ ſunt verba S. Thomæ ſupra relata. Sed filius tenetur plus diligere ſe ipſum, quam Patrem, & vita Patris eſt impedimentum bonorum filij, cum impediat aditionem hæreditatis, & mors Patris eſt impedimentum huius mali, quod accidit filio, carrendi hæreditate: ergo ita poterit filius gaudere de morte Patris, quæ impedit carentiam hæreditatis,

15. Dicendum tamen eſt, nullam ex propoſitionibus damnatis inferri ex doctrina S. Thomæ, atque adeo damnationem earum propoſitionum nullatenus adverſari doctrinæ S. Thomæ. Etenim S. Thomas non docet, licitum eſſe, quod intentio deſiderij feratur directe, & immediate ad malum alterius, ſed dumtaxat ad bonum, quod ex eo malo reſultat, vt patet ex illis poſtremis verbis: *Sed hoc non eſt per ſe de malo gaudere, ſed de bono, quod adiunctum eſt malo.*

16. Pro cuius intelligentia non tandum eſt, cum S. Thomas dicit, licitum eſſe gaudere de malo vnius, in quantum eſt bonum alterius, facere reduplicationem, & quamvis in reduplicatione interveniat materiale, & formale; quando fit reduplicatio, non fit ſupra materiale, ſed ſupra formale: & ideo illud gaudium, vel deſiderium ſolum fertur immediate ad formale, ſcilicet ad bonum alterius. Ita cum dicimus, *Album reduplicative quatenus album, diſgregat viſum*, quamvis album ſit concretum ex ſubiecto, & forma, tamen reduplicatio non cadit ſupra materiale, ſive ſupra ſubiectum, ſed ſolum ſupra formale, nempe ſupra ſolam albedinem. Sic etiam cum quis appetit dulce reduplicative quatenus dulce, non appetit ſubiectum dulcedinis, ſed ipſam dulcedinem: quod ſi appetit etiam ſubiectum, non appetit illud præſciſſe quatenus dulce reduplicative: nam vt dixi, reduplicatio ſolum appellat ſupra formale.

17 Hinc reſpondetur ad argumenta proxime allata. Ad primum ergo reſpondetur, cum qui deſiderat mortē alterius propter ſuū emolumentum temporale non ſiſtere in proprio commodo, ſed deſiderium illius ferri immediate ad mortem proximi, vel Patris, Cum tamen S. Thomas reduplicans ſupra bonum inde ſecutum, ſolum doceat licitum deſiderium de formali, nempe de ipſo bono, quod reſultat. Et hinc etiam patet ad ſecundam partem primæ obiectionis.

18. Ad ſecundam obiectionem clarius patet doctrina tradita, cum in verbis relatis S. Thomæ inveniatur reduplicatio, in qua ſolum attenditur immediate formale bonitatis, & non materiale mali, ex quo ea bonitas reſultat.

19. Reſpondetur ſecundo. Cum S. Thomas tradidit doctrinam generalem, quod liceat deſiderare malum proximi ſub ratione boni, non propterea docuiſſe, licitum eſſe deſiderare malum proximi generaliter ſub quacumque ratione boni, multo minus ſub ratione boni leviſſimi; quod amplius conſtabit ex, proxime dicendis

CA-

Digitized by Google

CAPVT III.

Quomodo intelligendæ ſint propoſitiones damnatæ?

SVMMARIVM.

Senſus eſt, illicitum eſſe deſiderare directe mortem proximi ob commoda temporalia. n. 20.
Licitum eſt deſiderare mortem proximo, ad vitandum aliquod ingens malum. n. 21.
Non eſt licitum præponere commodum temporale vitæ proximi. num. 22.
Et hinc explicatur ſenſus propoſitionis decimæ tertiæ. Ibidem.
Ex eodem principio conſtat ſenſus, & falſitas propoſitionis decimæ quartæ. n. 23.
Et propoſitionis 15. n. 24.
An filius deſiderans directe mortem Patris propter hæreditatem, deſideret illam reduplicative quatenus ſibi commodam? n. 25. & ſeqq.
Quid dicendum de parricidio perpetrato in ebritate? n. 2.

20 DIcendum eſt ſecundo, in ea damnatione propoſitionum damnari doctrinam, quæ tradit, licitum eſſe deſiderare directe, & immediate mortem proximi, aut gaudere de illa propter commoda temporalia. Quod apud omnes certum eſſe debuit. Etenim lethaliter peccat, qui ſibi ipſi deſiderat mortem ob cauſas leviſſimas. V. g. Si quis ſibi mortem deſideraret propter vitandum faſtidium, quod concipitur ex Granad nimia loquela alterius, aut ex nimia tuſſi ſocij. Et ideo Antoninus Diana part. 5. tract. 14. reſol. 92. premiſſa doctrina, & periodo P. Granado ex 2. 2. controv 3. tract. 6. diſp. 2. ſect. 4. n. 22. optime dixit. [Ex quibus apparet, eſſe damnandas de mortali mulierculas, & præſertim vetulas, quæ ob res minimas vociferantur, & optant ſibi mortem:] Ex quibus omnibus conſtat, non licere optare ſibi mortem propter bonum levioris momenti. Ergo non licet optare mortem proximo propter bonum levioris momenti. Sed qui optat mortem proximi, non propter ingens aliquod malum vitandum, ſed propter qualecumque emolumentum temporale, aut propter pinguem hæreditatem adeũdam, deſiderat illi malum propter bonum levioris momenti: ergo mortaliter illicitum eſt. Probatur minor: quia vita proximi preferri debet cuilibet emolumento temporali. Nam ſi id non eſſet verum, quomodo in extrema neceſſitate proximi teneretur homo ſuccurrere etiam de neceſſarijs ad ſtatum.

21. Itaque licitum eſt, & minimè ſub ea damnatione contetum, deſiderare mortem proximo ad vitandum aliquod ingens malum ſibi impendens, ſicut etiam licitum eſt optare ſibi mortem, vt evadat aliquod ingens malum, ſive temporale, ſive ſpirituale, non tamen eſt licitum deſiderare mortem proximo propter emolumentum temporale nõ neceſſarium; quia id cenſetur bonum levioris momenti, facta comparatione cum vita proximi.

22. Et ex hac ſecunda concluſione patet, merito damnari decimam tertiam propoſitionem. Nam triſtari de vita alicuius, aut de morte naturali gaudere ob aliquod emolumentum temporale, ita vt triſtitia aut gaudium feratur immediate & formaliter ad vitam, aut mortem proximi, maxime diſſonat rationi: quia ſic præponitur emolumentum temporale vitę hominis. Et idem de affectu petendi, aut deſiderandi mortem proximi, quamvis affectus ſit inef-

Digitized by Google

inefficax. Cum quo fit,quod ſi deſiderium feratur ſolum ad emolumẽtum temporale pro hypotheſi , in qua Deus vellet , proximum mori, non autem ad mortem illius,tale deſiderium non incurrat reatum peccari lethalis;vt dixi initio in ſuppoſitione 1.

23. Et ob eamdem rationem, imo & maiorem , damnatur decima quarta propoſitio, de eo, qui deſiderat mortem Patris ob hereditatem ſibi obventuram.Diſſonat enim maxime rationi, quod præferat hæreditatem vitæ Patris. Habetque ſpecialem circunſtantiam contra pietatem erga Patrem: debet enim pluris æſtimare vitam patris , quam alterius proximi. Et hæc circunſtantia mutat ſpeciem , quia eſt contra ſpecialem virtutem.

24. Eodem genere deformitatis ſcatet decima quinta propoſitio:quia iuxta eam gaudium filij formaliter & immediate terminatur ad calamitatem Patris : quod illicitum eſt ob rationes propoſitas. Si autem id gaudium ſolum ferretur immediate & formaliter ad effectum adquiſitionis divitiarum , & non ad calamitatem Patris; ſic non eſſet peccatum contra charitatem ; ſed ſolum peccaret ex nimio amore divitiarum.

25. Dices:Filius in eo caſu gaudet de calamitate Patris,quatenus ſibi bona eſt reduplicative : ergo ſic non peccat. Probatur conſequentia. Nam , vt loquitur S. Thomas ſupra citatus num.14. *Poteſt aliquis, ſalva charitate optare malum temporale alicui , & gaudere,ſi contingat , non in quantum eſt impedimentum malorum alterius, quem plus tenetur diligere.* Diximus autem , reduplicationem non cadere ſupra mortem, ſed ſupra effectum.

26. Reſpondetur, filium in eo caſu non gaudere de morte Patris, quatenus ſibi bona eſt reduplicative, quia cum reduplicatio cadat ſolum ſupra formale , nempe ſupra bonitatem , ſive commoditatem propriam; & gaudium filij (quale proponitur in ea propoſitione) terminetur formaliter ad ipſam calamitatem Patris, & non ſolum ad commoditatem propriam;inde fit, quod non gaudeat de morte Patris reduplicative vt ſibi commoda. Qod ſi filius gaudeat de morte Patris reduplicative vt ſibi commoda , ſic non gaudet de materiali, nempe de morte ; ſed formali, ſupra quod fit reduplicatio , nempe de commoditate propria , ſuppoſita morte Patris, de qua non gaudet,ſed ſupponit illam contingiſſe.Et ita hęc propoſitio : *Filius gaudet de morte Patris reduplicative quatenus eſt commoda ſibi* ; æquivalet iſti, *Filius, præſuppoſita morte Patris , gaudet de commodo ſuo* : neque in alio ſenſu admittenda eſt.

27. Quod autem dicitur in propoſit. 15. de parricidio perpetrato in ebritate , nihil habet ſpeciale circa materiam huius diſertationis. Ideo breviter dico , ſi , quando filius habuit voluntatem ſe inebriandi , prævidit periculum occiſionis Patris, imputatur filio peccatum parricidij , quod ſi non prævidit , non imputatur. Vide Vaſquium tom. 1. in 1. 2. diſput. 127. *Vaſq.* Quod ſi poſtea gaudet de calamitate Patris , peccat, graviter;vt dictum eſt.

DI-

DISERTATIO XI.

An detur præceptum ſpeciale Fidei; & quoties teneamur elicere Fidei actum.

CAPVT I.

Refertur propoſitio damnata; & deciditur prior pars quæſtionis.

ARTICVLVS I.

Statuitur concluſio.

SVMMARIVM.

Qui docent eam propoſitionem, non negant præceptum credendi, ſed illud eſſe ſpeciale, & per ſe. n. 1.

Dari præceptum fidei conſtat ex multis Sacræ Scripturæ locis. n. 2.

Hoc præceptum partim eſt poſitivum, partim eſt negativum. n. 3.

Præceptum credendi eſſe per ſe, conſtat ex communi ſenſu Theologorum. n. 4. & 5.

1. PRopoſitio 16. damnata in hoc decreto hęc eſt: *Fides non cenſetur cadere ſub præceptum ſpeciale, & ſecundum ſe.* Et qui hanc propoſitionem docuerunt, non videntur negare præceptum credendi; ſed ſolum negare, id non eſſe ſpeciale, & ſecundum ſe, propter ipſam virtutem Fidei exercendam, ſed ſolum propter alias virtutes, & in ordine ad illas exercendas. Sicut cum quis vovet ieiunium, illa obligatio non oritur à virtute abſtinentiæ, ſed á virtute Religionis, quę pręcipit impletionem voti. Ita dicunt, pręceptum Fidei non obligare ratione ſui, & per ſe, ſed obligare quatenus dirigit ad alias virtutes exercendas.

2. De hac materia ſcripſit egregie P. Suarez diſp 13. de Fide ſect. 1. & 2. Et in primis datum eſſe hominibus præceptum obligans ad interiorem fidem, ſic probat ſect. 1. nu. 2. *P. Sua.* [Hæc aſſertio . . . eſt certa ſecundum Fidem. Habetur expreſſa 1. Ioan. 3. *Hoc eſt manducatum eius, vt credamus in nomine Filij eius.* Deinde colligitur ex quadam certa regula, quod omnia, quę in Scriptura proponuntur ſub comminatione æternæ damnationis, poſita ſunt ſub rigoroſo præcepto; ſicut Paulus poſt multa, quę dixerat ad Galatas 5. ſubiunxit: *Qui talia agunt, Regnum Dei non poſſidebunt.* Et ſicut Chriſtus dixit Ioan. 6. *Niſi manducaveritis carmem Filij hominis,* &c. *Non habebitis vitam in vobis.* Nam inde optime colligitur præceptum graviter obligans. Et ratio eſt: quia nemo damnatur, niſi propter peccatum lethale; omne autem peccatum eſt contra præceptum iuxta definitionem ſuam. At vero Fides exigitur in ſcriptura ſub tali comminatione Math. vlt. *Qui non crediderit, cōdemnabitur.* Ad Hebr. 2. *Quomodo nos effugimus, ſi tantam neglexerimus ſalutem:* Et cap. 10. *Iuſtus ex Fide vivit; quod ſi ſubſtraxerit ſe, non placebit animæ meæ.* Eſt ergo Fides ſub præcepto rigoroſo obligante ſub reatu æternæ damnationis.] Hæc Doctor eximius, qui multa alia ſuperaddit in confirmationem huius veritatis. Et præcipue id convincit ex eo, quod diſp. 12. oſtenderat, nempe Fidem eſſe neceſſariam neceſſitate medij ad ſalutē æternam: eo quod media ad hanc ſalutem conſequendam non poſſunt non eſſe præcepta.

Ex-

Explicat poſtea quomodo hoc præceptum ſit iuris divini, & quomodo iuris naturalis,& ſupernaturalis.

3. Explicat deinde à num.7.quomodo hoc præceptum partim ſit negativum,partim poſitivum. Et quomodo, qua negativum eſt,prohibeat non ſolum negationem, ſed etiam dubitationem,& formidinem voluntariam, propter ſummam certitudinem, quæ eſt de eſſentia actus Fidei. Et qua poſitivum eſt, obliget ad audiendam, & addiſcendam Fidem,&, facta ſufficienti propoſitione, ad credendum per actus internos Fidei ſupernaturalis.

4. In ſect.2. tractat id,quod proprius accedit ad materiam huius propoſitionis. Nam num. 3. ſic ſtatuit concluſionem [Diccendum eſt, dari in Fide *ſpetiale* & proprium præceptum ad illam pertinens,etiam vt præciſſe in'ſpectā ſine obligatione aliarum virtutum, proxime & per ſe ad ipſamFidem non pertinentium.Hanc aſſertionem exiſtimo certam, & cōmunem Theologorum: nam in hoc ſenſu loquuntur de præcepto, cum affirmant illud dari de Fide.] Et pro eâ in terminis tradita citat P. Valentiam, P. Azor, & P. Thomam Sanchez.

Valen. *Azor.* *Th.San*

5. Et hinc colligitur ex mente P.Suarij, quam iure merito damnata ſit ea propoſitio 16.cum Doctor eximius aſſerat, hanc noſtram & ſuam aſſertionem eſſe certam, & communem Theologorum; propoſitio autem, quæ contradicit ſententiæ certę, & communi Theologorum, eſt poſitive improbabilis, & certo falſa; & ſi relaxat conſcientiam,eſt ſcandaloſa,vt oſtendi in 1.part. Criſ.Theol. diſp.9.c,20.art.7.

ARTICVLVS II.

Diſcutiuntur, & vindicantur argumenta, quæ pro hac concluſione affert P. Suarez.

SVMMARIVM.

*Argumentum probans, dari negativum præceptum Fidei.*n.6.
*Aliud argumentum deſumptum ab eo, quod Deus eſt obiectum primarium intellectus.*n.7.
Quid cenſeat Lugo de hoc argumento? n. 8.
*Quomodo Lugo non recte perceperit mentem Suarij?*n.9.
*Quomodo fides ſit perfectio ſupernaturalis hominis; & quomodo inde inferatur præceptum per ſe.*n.11.
*Obiectiones Cardinalis ſolutæ.*n.12. & ſeqq.
*Quomodo intelligatur, fidem eſſe partem iuſtitiæ?*n.15.& 16.
Quomodo fides præcipiatur directe ſimul,& indirecte? n.18.
*Quomodo fides præcipiatur, vt fidelis ſit bene inſtructus?*n.21.
Fides licet ſit medium reſpectu charitatis; etiam præcipiatur per ſe. num. 22.

6. PRobat primo. Nam hæreſis eſt ſpeciale peccatum contra virtutem Fidei, per quod habitus ſupernaturalis Fidei amittitur: ſed non poteſt eſſe ſpeciale peccatum contra virtutem, niſi detur ſpeciale præceptum de tali virtute;non enim eſt peccatum,niſi ſit contra præceptum: datur ergo ſpeciale præceptum Fidei. Sic enim ſi quis voveat ieiunium, violatio eius voti non eſt contra virtutem abſtinentię, ſed contra Religionem: quando autem datur præceptum ieiunij, quod quidem iniun-

gitur propter virtutem abſtinentiæ; violatio eius eſt cõtra virtutem abſtinentiæ. Et quidem hoc argumentum probat, eſſe ſpeciale præceptum Fidei,& per ſe,qua negativum eſt, & quatenus obſtringit ad non diſſentiendum,nec formidandum circa veritates Fidei;hæreſis enim,dubitatio, & formido violant prẽptum,qua negativum: Reliqua autem argumenta Suarij probant etiam, dari præceptum Fidei *per ſe*, etiam quatenus affirmativum eſt, & obligat ad actus Fidei exercendos.

7. Probat ſecundo. Nam quod attinet ad obligationem credendi veritates,quæ ſunt de Deo,& de Divinis perfectionibus,eſt ſpeciale præceptum Fidei [Quia Deus eſt primarium & per ſe obiectum Fidei; in cuius cognitione maiori ex parte hominis perfectio conſiſtit,vt dixit Dionyſius cap. 4. de Divinis nominibus, & in ordine naturali cognovit Ariſtoteles 10. Et hic.cap.7. & 8. ponens ſummam perfectionem hominis in cognitione ſummi veri, vt etiam D. Thom,attigit 2. 2. q. 167.art.1. ergo in ordine ſupernaturali cognitio Dei, quæ eſt per fidem, per ſe, ac directe præcipitur propter perfectionem ipſius hominis.] quæ ſunt verba P.Suarij. Qui nu.5. hæc ſupperaddit. [Ideo etiam ipſa per ſe,& propter ſe propriam affert præcepti obligationem, & maxime vt ad Deum cognoſcendum terminatur: ſic enim in ea ſuo modo conſiſtit huius vitæ participata fœlicitas iuxta illud: *Hæc eſt vita æterna,vt cognoſcant te ſolum verum Deum.)*

D.Dion *Ariſt.* *D. Tho.*

8. Acceſſit Lugo Card.diſp. 13. de Fide ſect.2.num. 28. ad hæc argumenta P.Suarij; & ei non videntur efficacia,ſubiungens (Ego paulo aliter ſentio, totam illam obligationem directam, quæ oritur ſpecialiter ex virtute Fidei, fundari ſolum in debito colendi Divinam authoritatem nobis loquentem, cui eo ipſo debemus cultum ſupremum intellectualem,quem exhibere debemus per aſſenſum firmiſſimum, præſtando fidem ijs,quæ Deus nobis determinate dicit,quã fidem eo ipſo, quod nobis determinate aliquid dicit, à nobis videtur exigere,nec poſſumus ſine gravi irreverentia eã negare, vt ſupra explicuimus. Quare omnes aliæ rationes,quas Suarez accumulat ad eã obligationem probandam, non videntur mihi ſatis efficaces,niſi ad hanc vnam reducantur.) & paucis interiectis ſubiungit n. 29. (Deum eſſe obiectũ primarium noſtræ Fidei,non probat, hanc obligationem directam circa materiam, quæ pertinet ad cognoſcendum ipſum Deum: niſi aliunde conſtet,voluiſſe nobis Deum hæc ipſa revelare eo animo,vt omnino deberemus talem revelationem ſpecialiter audire, & percipere. Diximus enim ſupra, non obligari nos de facto ad credenda explicite,& determinate omnia, quæ Deus in ſcripturis Sacris, vel aliter revelavit; quia non eo animo revelavit, vt obligaret nos ea in particulari audienda.)& poſt ad pauca ſuperaddit: (Potuiſſet ergo etiam Deus,ſi voluiſſet, revelare nobis libere ea omnia, quæ de ſe ipſo revelavit,hoc eſt, non exigendo fidem, nec attentionem ſpecialem ad ea, ſicut nunc de facto multa nobis de ſe ipſo revelavit. Quo etiam caſu Deus potuiſſet eſſe obiectum primarium, & attributionis Fidei: quia licet Fides per ſe non obligaret ad explicitam cognitionem eorum, quæ ad Deum etiam pertinerent, potuiſſet tamen Deus ea omnia ad hunc finem revelare, vt ſi homo vellet attendere,poſſet explicite notitiam Divinitatis comparare.) Deinde ad id, quod colligit P.Suarez,nempe ex eo, quod cognitio Dei eſt perfectio intel-

Car. Lug.

Digitized by Google

tellectus humani, inferri, quod præceptum de cognitione Dei per fidem ſit per ſe,& non ſolum propter charitatem exercendam; reſiſtit Card. Lugo num.30.ſic: (In primis hoc argumento probaretur, eſſe etiam obligationem directam ex virtute Fidei, vt omnes procurarent credere explicite quidquid Fides tradit de perfectionibus,& attributis intrinſecis Dei: nam perfectio hominis non eſt cognitio confuſa Dei,ſed diſtincta, qualis ſaltem in hac vita comparari poteſt.) Hucuſque Lugo.

9. Sed ſane exiſtimo, Cardinalem non penetraſſe mentem P Suarij. Huius enim aſſertio continet duplicem partem: prima eſt,dari præceptum Fidei ſupernaturalis;ſecunda eſt, hoc præceptum non ſolum eſſe cognitionis Dei, tamquam medij ad ſanctificationem hominis, ſed etiam cognitionis Dei *per ſe*, *& propter ſe*. Primam partem demonſtravit Suarius in ſect. 1. hanc autem ſecundam in ſect 2. eiuſque argumenta ſolum tendunt ad hanc ſecundam partem probandam. Et quia Lugo exiſtimavit argumenta Suarij referri ad vtrũque,ideo inefficacia ei viſa ſunt.

10. Itaque id primum argumentum noſtri Doctoris ſic procedit. Si præceptum Fidei, & cognitionis ſupernaturalis Dei, quod iam præſupponitur tamquam certum, ſolum eſſet de cognitione Dei tamquam de medio ad ſanctificationem hominis requiſito,& non *per ſe*,nec *propter ſe*; Deus non eſſet obiectum primarium intellectus humani:quando enim requiritur cognitio obiecti A. ſolum propter cognitionem, vel amorem alterius obiecti; obiectum A.non eſt obiectum primarium, ſiquidem in eſſe obiecti ordinatur ad aliud.

11. Secundum argumentum deſumptum ab eo, quod cognitio ſummi veri eſt ſumma perfectio intellectus humani, ſic procedit. Nam ſi dicatur præceptum de cognitione ſupernaturali Dei per fidem non eſſe de Fide *per ſe*, ſed propter ſanctificationem hominis, & tamquam medium ad illam; ex hoc ipſo ſequitur, quod id præceptum ſit propter perfectionem ſupernaturalem hominis: atqui cognitio ſupernaturalis Dei eſt perfectio ſupernaturalis ipſius hominis,ſive intellectus humani:ergo prę̈ceptum ordinatur ad cognitionem ſupernaturalem Dei propter ſe ipſam,& non propter ſolam perfectionem ſupernaturalem voluntatis.

12. Hinc facile reſpondetur ad obiectiones Cardinalis. Ad primam reſpondeo,eam rationem de obiecto primario non afferri á Suario ad probandam obligationem præcepti; ſed hac ſuppoſita, probat, non præcipi Fidem ſolum propter aliud, ſed propter obiectum primarium, quod tale non eſſet, ſi ſolum præcipere propter aliud.

13. Ad ſecundam obiectionem deſumptam ex eo, quod potuiſſet nobis revelare libere ea, quæ revelavit; & hinc etiam poſſet Deus eſſe obiectum primarium noſtræ Fidei libere nobis inſinuatæ; dico,etiam in hac obiectione ſupponi,id argumentum de obiecto primario aſſumi ad probandum præceptum:quod tamen nullo modo id aſſumit Suarius ad eum finem. Ideo ea obiectio nihil lædit ratiocinationem Suarij.

14. Ad tertiam obiectionem deſumptam ex eo, quod eſſet obligatio directa ex virtute Fidei ad credenda explicite omnia,quæ Deus de ſe ipſo revelavit;quia credere ea omnia explicite eſt perfectio intellectus: reſpondeo eam non militare contra ratiocinationem Suarij,qui non inde probat eſſe talem obligationem; ſed ſolum quod obligatio, quæ probata præſupponitur, non ſit ſolum prop-

ter aliam perfectionem hominis, ſed propter ipſam Dei cognitionem, quæ etiam eſt perfectio ſupernaturalis ipſius hominis. Ad id, quod addit, perfectionem hominis non eſſe cognitionem Dei confuſam, ſed diſtinctā; reſpondeo cognitionem diſtinctam eſſe maiorem perfectionem; ſed id non tollit, quod etiam cognitio confuſa Dei ſit perfectio intellectus humani, maxime attenta huius imbecillitate.

15. Obiicit quarto ſic: (neque etiam eſt magis efficax argumentum, quod affert Suarez ex eo, quod Fides eſt neceſſaria tamquam pars ipſius iuſtitiæ; quam iuſtitiam per ſe, & directe debet homo procurare.·.·. Et quidem Fides actualis non eſt pars iuſtitiæ, á qua formaliter homo dicitur iuſtus, ſed diſpoſitio remota ad illam.)

16. Reſpondeo, iuſtitiam ſumi in duplici acceptione. Prima, pro gratia iuſtificationis. Secunda, pro exercitio virtutum, quod præſtant præcipue iuſti, iuxta id, quod dixit Chriſtus D. Math. 3. *Sic nos decet implere omnem iuſtitiam*. Aſſerit ergo P. Suarez, Fidei actum eſſe partem iuſtitiæ in hac ſecunda acceptione. Cum ergo Fides præcipiatur propter exercitium iuſtitiæ, inde arguit, Fidem præcipi propter exercitium ipſius met virtutis.

17. Obiicit quinto contra eam partem aſſertionis, quod præcipiatur directe & *per ſe* aſſenſus Fidei, qui terminatur ad materias morales, v.g. quo creditur id, quod eſt de Fide circa charitatem, ſpem, Caſtitatem, &c. ſic (Non probatur efficaciter hæc obligatio directa ex virtute Fidei ad eos aſſenſus argumentis, quæ ad hoc probandum ex ipſo retulimus. Non primo argumento, ex eo quod Fides non practico modo, ſed ſpeculativo proponit hæc obiecta. Per hoc enim non excluditur obligatio indirecta: nam omne illud poteſt cadere ſub obligationem indirectam alicuius virtutis, quod poteſt eſſe medium neceſſarium ad id, ad quod virtus illa directe & per ſe obligat.)

18 Pro reſponſione adverte primo, eo argumēto non probari á Suario obligationem præcepti, quæ iam ſupponitur probata in ſectione antecedenti. Adverte ſecundo ex ſententia noſtri Doctoris Fidem, qua ſuam doctrinam extendit ad cognoſcendas materias virtutum, præcipi directe, & indirecte. Indirecte quidem, quatenus eſt medium ad virtutes exercendas; directe vero quatenus ipſa Fides eſt virtus per ſe expetibilis. Adverte tertio actum ſpeculativum poſſe eſſe medium ad praxim virtutum, non per ſe formaliter & immediate; ſed quatenus ex cognitione ſpeculativa infertur alia cognitio practica, quæ dirigit ad operationem. Adverte quarto dari in Fide actus ſpeculativos, & practicos: V. g iſte eſt ſpeculativus, *Caſtitas placet Deo:* eſt practicus iſte, *Debemus Caſtitatem inviolatam ſervare.* Et vterque eſt aſſenſus Fidei, cum aſſentiamur propter teſtimonium Dei revelantis.

19. Iam vero reſpondeo, non excludi obligationem indirectam Fidei, quatenus eſt medium ad alias virtutes exercendas; ſed debere etiam admitti obligationem Fidei *per ſe* & *propter ſe*. Ex eo enim, quod aſſenſus Fidei ſit ſpeculativus, eſt etiam *per ſe* & *propter ſe* expectibilis. Coadiuvatur autem hæc ratio ab alia præcedente; quia cum ſit per ſe expetibilis, & ſit modo dicto pars iuſtitiæ, datur etiam obligatio *per ſe* & *propter ſe*.

20. Obiicit ſexto ſic: (ſecundum etiam argumentum, quod affert, videtur confundere obligationem directam cum indirecta: ſi enim oritur

ex

Digitized by Google

ex eo, quod hæc Fidei cognitio circa materias morales eſt per ſe neceſſaria ad perfectionem hominis Chriſtiani, vt Chriſtianus eſt, & vt ſit aptus, & inſtructus ad bene vivendum; iam ergo, non eſt obligatio per ſe, ſed propter aliud, nempe quia eſt medium neceſſarium ad bene & Chriſtiane vivendum.)

21. Reſpondeo, aliud eſſe, quod Fides ſit neceſſaria, vt quis ſe applicet ad bene vivendum; & aliud, quod ſit neceſſaria, vt ſit bene inſtructus de rebus ſpectantibus ad bene vivendum. Primo modo eſt neceſſaria tamquam medium; at vero ſecundo modo, etiam ſi homo nolit ſe applicare ad bene vivendum, *per ſe* eſt expetibilis, vt in his ſit bene inſtructus doctrina bona & laudabili.

22. Poteſt etiam obiici ſeptimo. Omnia præcepta ordinantur ad charitatem tamquam media ad finem; nam *finis* omnis *præcepti eſt charitas*, vt ait Apoſtolus 1. ad Timoth. 1. de quo late egi diſert. 6. cap. 2. art. 4. à num. 36. ergo præceptum Fidei ordinatur ad charitatem tamquam medium ad finem: ergo non præcipitur propter ſe, ſed propter charitatem.

23. Reſpondeo, quamvis ea, quæ ſunt media ad conſequendum finem, appetantur propter finem; nihil obſtat, quominus appetantur etiã *per ſe*, & independenter à fine. Sic iter Romam verſus eſt medium ad obtinendam dignitatem deſideratam, & aſſumitur propter illam: & tamen nihil obſtat, quo minus ipſum iter aſſumatur per ſe, & independenter ab eo ambitu dignitatis. Similiter ergo licet præceptum Fidei ordinetur ad charitatem tamquam ad finem, poteſt ipſa fides præcipi *per ſe* & *propter ſe*.

ARTICVLVS III.

An damnata maneat propoſitio, ſi aſſerat præceptum Fidei, qua negativum eſt, & qua affirmativum non eſſe per ſe, ſed indirectum?

SVMMARIVM.

Ratio dubitandi proponitur. n. 25.
Propoſitio aſſerens præceptum affirmativum Fidei non eſſe per ſe, damnata eſt ab Alexandro VII. n. 26.
Continetur etiam ſub damnatione facta ab Innocentio XI. n. 28.

24. Conſtat ex art. præced. tamquam certum, & indubitabile, præceptum Fidei, qua negativum eſt, ſive qua interdicit diſſenſum à Fide, dubitationem, & formidinem, eſſe *per ſe*, & *propter ſe*: nam hæreſis, dubitatio, & formido de rebus Fidei ſunt ſpecialia peccata, quæ oponuntur ſpeciali præcepto Fidei, & non opponuntur præceptis aliarum virtutum. Inquirimus ergo, an contineatur ſub hac damnatione Innocentij XI. propoſitio affirmans, præceptum, qua obligans ad eliciendos actus Fidei, ſive qua affirmativum eſt, non eſſe ſpeciale, & *per ſe*; dummodo aſſerat, eſſe ſpeciale & *per ſe*, qua negativum eſt, & interdicens ea peccata oppoſita Fidei?

25. Et videtur ea opinio non contineri ſub ea damnatione. Nam propoſitio damnata aſſerit: *Fides non videtur cadere ſub præceptum ſpeciale & per ſe.* Sed propoſitio modo explicato tradita non admittit, quod hæc damnata continet: ergo non manet damnata. Probatur Minor: Nam propoſitio damnata negat, Fidem cadere ſub præceptum ſpeciale & *per ſe*:

ſe: ſed hæc altera propoſitio, de qua inquirimus, affirmat Fidem cadere ſub præceptum ſpeciale & *per ſe*, ſcilicet negativum: ergo hæc non manet damnata; cum hæc non affirmet, quod altera negat.

26 Dicendum tamen eſt primo, eam propoſitionem ſic explicatam contineri ſub damnatione Alexandri VII. Nam prima propoſitio ex damnatis ab Alexandro VII. hæc eſt: *Homo nullo vnquam vitæ ſuæ tempore tenetur elicere actum Fidei, ſpei, & charitatis ex vi præceptorum Divinorum ad eas virtutes pertinentium.* Vbi notabis primo, non loqui eam propoſitionem de præcepto negativo, qua prohibente hæreſim; ſed de affirmativo præcipiente hominibus elicere actus Fidei. Notabis ſecundo, non loqui de præcepto Fidei, quatenus hæc eſt neceſſaria ad alias virtutes exercendas; ſed quatenus iniungit eas ipſas virtutes Fidei, ſpei, & Charitatis: vt clariſſime conſtat ex illis verbis *ex vi præceptorum Divinorum ad eas virtutes pertinentium.*

27. Hinc fit, damnatam manere propoſitionem, quæ affirmat, præceptum Fidei non dari affirmativum, & præceptivum actuum Fidei, propter ipſam virtutem Fidei, ſed ſolum propter exercitium aliarum virtutum. Etenim propoſitio, quæ id affirmat, dicit, Fidelem non teneri elicere actum Fidei ex vi præcepti Divini ad eam virtutem pertinentis: ſed id expreſſe damnat Alexander: continetur ergo ſub eius damnatione.

28. Dicendum eſt ſecundo, eam propoſitionem, de qua inquirimus, quamvis prima facie videatur non includi ſub damnatione Innocentij XI. eo quod cenſura Pontificis non diſtinguat inter præceptum Fidei affirmativum, & negativum; tamen re altius conſiderata, contineri etiam ſub damnatione Innocentij XI. Probatur. Nam Innocentius loquitur in eodem ſenſu, ac Alexander VII. ſed, vt conſtat ex concluſione 1. Alexander loquitur de præcepto Fidei affirmativo: ergo de eodem loquitur Innocentius, & conſequenter damnat propoſitionem aſſerentem, non dari præceptum Fidei affirmativum ſpeciale, & *per ſe*.

29. Minor probatur. Nam initio decreti approbat Innocentius, & affirmat, eſſe ſalubre animabus, quod Alexander VII decrevit circa cenſuram propoſitionum. Sic enim ait: [Et *ſalubre* opus in ſegregandis noxijs doctrinarum paſcuis ab innoxijs, á fœlicis recordationis Alexandro VII. prædeceſſore ſuo inchoatum *proſequi* volens.] Ergo cum approbet decretum Alexandri, & propoſitio damnata ab Innocentio contineatur in prima propoſitione damnata ab Alexandro, cenſendus eſt Innocentius locutus eſſe in eodem ſenſu, ac prædeceſſor.

CAPVT II.

Refertur propoſitio 17. damnata, & diſcutitur, quoties teneamur elicere actum Fidei.

ARTICVLVS I.

Prænotantur, quæ certa ſunt, & proponuntur aliorum opiniones.

SVMMARIVM.

Diverſitas damnationis facta ab Alexandro VII. & ab Innocentio XI. num. 30.

Duplex modus obligationis eliciendi actum Fidei. n. 31.

Hæc

Digitized by Google

Hæc damnatio non includit obligationem eliciendi actum Fidei ex præcepto Fidei *per ſe*. n. 32.

Variæ opiniones circa tempus, quo obligat præceptum Fidei. num. 33. & ſeqq.

30. ALexander VII. in decreto anni 1665. vt retuli ſupra art. 3. damnavit propoſitionem aſſerentem, nullo vnquam tempore vitæ teneri nos elicere actum Fidei, ex vi præcepti pertinentis, ad virtutem Fidei. Tamen Innocentius XI. procedit vlterius, & damnat propoſitionem aſſerentem, *ſatis eſt actum Fidei ſemel in vita elicere.*

31. Pro huius materiæ explicatione, oportet advertere, dupliciter poſſe nos obligari ad eliciendum actum Fidei; vel ex vi præcepti affirmativi Fidei; vel ex vi aliorum præceptorum, quæ impleri non poſſunt, niſi præcedat actus Fidei.

32. Deinde certum eſt, in hac propoſitione, & damnatione eius, non fieri mentionem præcepti per ſe Fidei. Et conſequenter vi cenſuræ iſtius 17. propoſitionis, non tenemur aſſerere, quod vi præcepti Fidei tenemur repetere actum Fidei, ſed ſolum quod illum tenemur repetere, ſive ex præcepto Fidei, ſive ex præcepto aliarum virtutum poſtulantium, quod præcedat actus Fidei. Si autem ſimul aſſereretur, numquam teneri ad eliciendum actum Fidei, damnata maneret ea propoſitio ex cenſura propoſitionis 16. poſita cap. 1. & ex cenſura Alexandri VII. in primam propoſitionem, vt ſupra retuli. Itaque conformabitur cenſuræ & præcepto Pontificio, qui dixerit eſſe præceptum ſpeciale per ſe ex virtute Fidei, & obligari nos ad eliciendos actus. Fidei non ſemel, ſed ſæpius, ſaltem ex vi aliorum. Ex eo præcipue quod (vt dicam art. 5.) præceptum per ſe Fidei non ſolum impletur cum elicitur actus Fidei ex proprio motivo Fidei, ſed impletur etiam cum elicitur ex motivo aliarum virtutum.

33. Poſtulat autem hæc cenſura præfatæ propoſitionis 17. vt decidamus eam quæſtionem, (Quo tempore, & quoties obligemur ad actum Fidei eliciendum?) Variæ ſunt opiniones doctorum, quas referunt, & refellunt P. Suarez diſp. 13. de Fide ſect. 5. & P. Thomas Sanchez, lib. 2. Sum. cap. 1. Alij enim dicunt, obligari ex præcepto Fidei per ſe in diebus feſtis; alij non in omnibus diebus feſtis, ſed in illis, in quibus celebrantur aliqua myſteria Fidei; tunc enim virtute præcepti Fidei dicunt teneri nos elicere actum Fidei circa talia myſteria. Alij, ſolum teneri nos ad aliquem actum Fidei; non pro tempore determinato, ſed pro cuiuſque arbitrio. Videat, qui voluerit, apertas impugnationes apud Authores relatos. *P. Suar* *P. Th. Sanch.*

34. P. Suarez citatus affirmat, præceptum Fidei obligare adultum infidelem, vbi ſufficienter illi propoſita ſunt obiecta Fidei, quia hoc debetur authoritati Dei revelantis. Puerum autem baptizatum, vbi primum pervenit ad plenum vſum rationis, teneri ob eamdem rationem ad eliciendum actum Fidei: quod intelligitur, cum primum inſtruitur de rebus Fidei, aut advertit ad obligationem addiſcendi myſteria Fidei. Teneri iterum ad actum Fidei, quando coram Tyrano examinatur de ſua Fide. Teneri iterum in articulo mortis: quia id tempus oportunius implendi præceptum, & profitendi ſe Chriſtianum. Teneri etiam, quando vrget tentatio contra Fidem: quia tunc præceptum Fidei vrget ad firmandum ſe in fide. *P. Suar*

35. Vbi advertendum eſt, nomine tentationis contra Fidem non intel-

intelligi ſugeſtionē Sathanæ contra Fidem reſpectu eius, qui firmiſſime adhæret Fidei, & in quo nullum eſt periculum labendi in hæreſim, aut formidinem advertenter: hic enim ſi cogitationem aliò divertat, nullo actu Fidei elicito, non peccabit contra præceptum Fidei. Nomine enim tentationis contra Fidem intelligitur illa, quæ exponit intellectum hominis periculo vacillandi advertenter. Quod dictum eſto propter ſcrupuloſos.

36. Hinc infertur, quod Mag. Hozes in expoſitione propoſitionis 17. num. 25. non ſatis calluerit mentem P. Suarij diſp. 13. de Fide ſect. 5. num. 6. proponit enim Hozes hæc ſola verba P. Suarij, *Raro, vel nunquam datur talis obligatio*, & ideo aſſerit, hanc propoſitionem Suarij ſubiacere huic damnationi. Qui ſi antecedentia, & ſubſequentia conſideraret, non damnaret propoſitionem Suarij. Proderit autem ad perfectam intelligentiam propoſitionis damnatæ examinare mentem Doctoris eximij circa hoc punctum.

Hozes.

37 Ad cuius mentem penetrandam præmittendum eſt primo. Suarium docere, ex vi aliorum præceptorum, quæ diverſa ſunt à præcepto fidei, teneri hominem elicere plures actus Fidei, illis verbis: *In alijs vero temporibus vitæ ſufficienter impletur hoc præceptum exercendo alios actus Religionis, charitatis, aut ſpei, quia regulariter non fiunt ſine vſu Fidei.*

38. Secundo premittendum eſt, quod num. 32 notavi, in damnatione huius propoſitionis 17. non exigi, quod actus Fidei ſæpius exerceatur ex motivo Fidei, aut ex obligatione præcepti Fidei, ſed quod ſæpius, & nō ſemel tantum, exerceatur; de motivo autem nihil dicitur in damnatione; & ideo non loquitur de præcepto *per ſe* Fidei, neque de præcepto Fidei ex obligatione aliarum virtutum; ſed abſtrahit ab vtroque.

39. Tertio. Præceptum *per ſe* Fidei impleri etiam, non ſolum cum elicitur actus Fidei, ſed etiam cum elicitur ex obligatione præceptorum aliarum virtutum; vt in ſimili dixi de præcepto per ſe charitatis diſert. 6. cap. 2. art. 2. á num. 14. & pluribus exemplis comprobavi; & iterum oſtendam infra num. 57. & denotant ea verba relata P. Suarij, *ſufficienter impletur hoc præceptum exercendo alios actus, Religionis*, &c.

40. Quarto. Ex ſupra dictis num. 34. conſtat, P. Suarium admittere quatuor tempora, in quibus determinate obligat præceptum ſpeciale, & *per ſe* Fidei independenter à præceptis aliarum virtutum. Et ita cum ponit ea verba relata, *Raro, vel nunquam datur talis obligatio*, expreſſe intelligit, id ita eſſe, vltra ea quatuor tempora relata, & vltra tempora, in quibus obligantur Fideles ex præceptis aliarum virtutum.

41 Hinc evidenter conſtat, quomodo Suarij doctrina non ſubiacet huic damnationi. Primo. Propoſitio damnata eſt illa, quę affirmat, *ſatis eſſe elicere actum Fidei ſemel in vita*: ſed Suarius non docet, id ſatis eſſe; cum admittat multa tempora, in quibus obligat præceptum Fidei: ergo doctrina Suarij non eſt propoſitio damnata.

42. Secundo. Propoſitio 17. damnata non loquitur de præcepto *per ſe* Fidei, ſed ſolum de obligatione eliciendi ſæpius actum Fidei: ſed in illis verbis á Magiſtro Hozes relatis, Doctor eximius loquitur de præcepto *per ſe* Fidei, & non de quacumque obligatione eliciendi actum Fidei: ergo propoſitio damnata, & propoſitio Doctoris eximij non agunt de eodem obiecto; & conſequenter propoſitio Suarij longe diverſa eſt á propoſitione damnata. Ter-

Digitized by Google

43. Tertio. Nam dato (& non conceſſo) quod propoſitio 17. damnata loqueretur de obligatione præcepti *per ſe* Fidei cum eadem præciſſione, cum qua loquitur Suarius; adhuc non comprehendit doctrinam Suarij. Vt enim comprehenderet, opus eſſet, quod Suarius admitteret, ſatis eſſe, quod ſemel eliceretur actus Fidei: ſed id non admittit Suarius, cum expreſſe ponat quatuor tempora, in quibus vrget præceptum *per ſe* Fidei: ergo non comprehendit doctrinam eius.

44. Quarto. Nam dato iterum, quod propoſitio damnata loqueretur præciſſe de obligatione præcepti *per ſe* Fidei; adhuc Suarius admittit ſæpius ſatisfacere debere Fideles ei pręcepto. Etenim ei præcepto *per ſe* Fidei ſatisfaciunt, dum eliciunt actũ Fidei ex pręſcripto aliarum virtutum, vt conſtat ex pręnotatione 3. proxime pręmiſſa; ſed Suarius admittit, ſępius elicere debere Fideles actum Fidei ex pręſcripto *Religionis, charitatis, & ſpei*; per quod ſufficienter impletur *hoc præceptum per ſe* Fidei: ergo Suarius docet, quod debent ſatisfacere Fideles ſępius pręcepto *per ſe* Fidei. Ergo falſum eſt, quod Suarius doceat hanc propoſitionem damnatam: *ſatis eſt, actum Fidei ſemel in vita elicere.*

Hozes. Azor. 45. Idem Hozes ibid. attribuit P. Ioanni Azor eamdem propoſitionem damnatam, cuius ſententiam refert in hęc verba: Azor t. 2. lib. 8. cap. 27. q. 8. aſſerit, hominem iam iuſtificatum non teneri ad eliciendum actum Fidei.) ſed revera fallitur Hozes. Nam, vt conſtat ex diſert. 6. cap. 1, vbi retuli expreſſa verba P. Azor, diſtinguit duplicem obligationem Fidei. Aliam, vt eſt medium iuſtificationis; & aliam, vt eſt pręceptum virtutis Theologicę. Primo modo dicit, hominem iam iuſtificatum non teneri ad eliciendum actum Fidei; ſecundo modo teneri vtique pro varijs temporum differentijs: tum cũ inſurgunt tentationes contra Fidem; tum etiam in varijs circumſtantijs, in quibus tenemur confiteri Fidem exterius; quę confeſſio (vera, & non ficta) fieri non poteſt ſine actu interno Fidei.

ARTICVLVS II.

Proponitur concluſio, & referuntur Authores illi ſuffragantes.

SVMMARIVM.

Tenentur Fideles ad eliciendos frequẽter actus Fidei. n. 47.
Suffragatur P. Suarez. num. 47.
Et alij Authores. num. 48. & ſeqq.

46. EGo tamen cenſeo, pręceptum Fidei, vltra tempora relata, obligare ad eliciendos *frequenter* actus Fidei. Et ita quamvis non ſint alia tempora per ſe determinata, in quibus inſtet hoc pręceptum Fidei; tenetur tamen Fidelis ad eliciendos actus Fidei frequenter, ita vt ſi diuturno tempore ceſſaverit advertenter ab illis eliciendis, peccabit mortaliter.

47. Hanc concluſionem ſufficiẽter inſinuat P. Suarez diſp. 13. de Fide ſect. 2. num. 6. Nam vt probet dari pręceptum per ſe obligans ad eliciendos actus Fidei, ſic ait: (Huiuſmodi cognitio (Fidei) eſt per ſe neceſſaria ad perfectionem ſtatus hominis Chriſtiani, vt Chriſtianus eſt, nimirum vt ſit proxime aptus & bene inſtructus ad Chriſtiane vivendum. Ad hoc autem tenetur homo ex aliquo pręcepto; & non alicuius alterius virtutis particularis: ergo maxime Fi- *P. Suar*

dei.) Si ergo aſſenſus Fidei eſt per ſe neceſſarius ad Chriſtiane vivendum; & Chriſtiane vivere, dicat continuationem quamdam, & frequentiam operum Chriſtianorum; ſicut homo tenetur ad Chriſtiane vivendum, ita ad eliciendos frequenter actus Fidei.

Lug. Car. 48. Idem videtur inſinuare Lugo Cardinalis diſp. 13.de Fide ſect.2. num.45.. dum ait: [Cum non poſſit homo ſine Fide ſervare legem Dei per longum tempus, conſequens eſt, vt ad illam ſervandam debeat etiam Fidei actus exercere.]Itaque non poteſt ſervare legem Dei ad longum tēpus ſine exercitio actuum Fidei,ideo non poteſt licite eſſe ad longum tempus ſine eiuſmodi exercitio. Et quāvis Lugo dicat, id non procedere ex obligatione Fidei per ſe, ſed ex obligatione aliarum virtutum; id tamen non eſt contra concluſionem traditam,vt dicam art. 4. Deinde cum Fides extrinſece ſua ratione ordinetur ad dirigendas operationes ſupernaturales,poteſt dici,quod propria obligatio orta ex ipſa Fide eſt miniſtrare lucem ad operationes ſupernaturales. Itaque aliud eſt,quod præceptum per ſe eliciendi frequenter actus Fidei impleatur ex præſcripto aliarum virtutū; & aliud quod antecedēter ad pręcepta aliarum virtutum pręceptū Fidei obliget, ad habendum in intellectu eam lucem, qua poſſit dirigere ad reliqua pręcepta implenda. Nam ad hoc ſecundum obligat præceptum Fidei, quamvis id ſufficienter impleatur ex pręſcripto aliarum virtutum,vt mox dicam.

49. Eamdem concluſionem inſinuat,imo & affirmare videtur Illuſtriſſ. Archiepiſcopus Hiſpalenſis Petrus de Tapia tom. 2. Caten. moral. *Tap.* lib.1. quęſt. 2.art.2. num. 6.,vbi cum retuliſſet opinionem aliquorum aſſerentium, præceptum Fidei per ſe obligare ad eliciendum actum Fidei ſaltem ſemel in anno,ſubiungit:[Hęc autem ſupervacantia non videtur admittenda,&maxime in exercitio virtutis admodum vtili,& neceſſario ad vitam ſpiritualem nutriendam, & conſervandam. Nec videtur veroſimile, Chriſtum in inſtitutione legis Fidei adeo longum tempus præfixiſſe.] Ex quo dicendi modo ſatis clare ſignificat,pręceptum Fidei obligare, quantum requiritur ad vitam ſpiritualem Chriſtiani hominis nutriendam,& conſervandam.

50. Pro eadem concluſione videtur ſtareLumbier tom.2.ſum.Hiſp. *Lumb.* in fragmento vlt. in explicatione 1. propoſitionis damnatę ab Alexandro VII. num. 709.,vbi loquens de pręceptis trium virtutum Theologicarum hęc verba habet fideliter traslata in latinum ſermonem: (An ratione præceptorum affirmativorum de eiſdem virtutibus obligent, mihi fit incredibile,non obligare aliàs ſæpius in decurſu vitę; cum ſint actus nobiliſſimi,& nequaquam difficiles Chriſtianis quoad exercitium; ſaltem ad credendum omnia, quæ credit Sancta Mater Eccleſia.... & non ſolum ſunt faciles,ſed & frequentiſſimi. Sed mihi difficile eſt determinare tēpus; & ita *frequenter* debent elici;quia ex frequentia,& repetitione tuti erimus circa inveniendum tempus obligationis.)Hęc Lumbier.

ARTICVLVS III.

Probatur concluſio exScriptura, & SS. Patribus.

NON EGET SVMMARIO.

51. PRobatur ex Sacra Scriptura. Ad Roman. c.1.dicitur: *Iuſtus ex Fide vivit.* Et id repetit Apoſ-

Apoſtolus ad Galat.c. 3. & adHębr. cap.10.& deſumpſit ex hac cap. 2. & ipſa Apoſtoli repetitio magnam emphaſim importat, denotatque, in ijs verbis magnam doctrinam contineri. Cuius ſenſus eſt; quod Fides neceſſaria eſt ad nutriendam, & conſervandam vitam ſpiritualem; ſicut neceſſarius eſt cibus ad nutriendum, & conſervandum corpus; ſed quod neceſſarium eſt ad nutriendam vitam (corporalem, vel ſpiritualem) neceſſe eſt, quod frequenter adhibeatur: ergo neceſſarium eſt (ſcilicet neceſſitate præcepti) frequenter adhibere actus internos Fidei.

52. Dixi *neceſsitate præcepti*: quia neceſſitas præcepti vrget, ſicut ad vitam Chriſtianam nutriendam, & conſervandam, ita etiam ad ponendum media nutriendæ, & conſervandæ eius vitæ. Ex quibus valde præcipuum medium eſt exercitium actuum Fidei; cum *iuſtus ex Fide vivat*.

53. Probatur ſecundo. Nam S. Paulus Corinthios alloquens in Epiſt. 1.cap.16 ait: *Vigilate, ſtate in Fide.* Hæc autem vigilantia permanentiæ Fidei non ſalvatur proprie in ſolo habitu: vigilantia enim dicit actuale exercitium, & ſimul perſiſtentiam cum frequentia actuum.

54. Probatur tertio ex verbis Chriſti D. Luc. cap. 12. *Sint lumbi veſtri præcinti & lucernæ ardentes in manibus veſtris.* Nam lucernæ nomine deſignatur Fides iuxta S. Ambroſ. in cap.12. Lucę. vbi ſic ait: *ſint autem lumbi veſtri præcincti, & lucernæ ardentes. Et ideo quia nox eſt dies huius vitæ, Lucerna eſt neceſſaria.* Et Paulo ante ad caput 11. dixerat. *Lucerna enim Fides eſt, iuxta quod ſcriptum eſt: Lucerna pedibus meis verbum tuũ Domine. Verbum enim Dei Fides noſtra eſt, verbum Dei lux eſt, lucerna eſt Fides.* Et in Pſalm. 118. Serm. 14. agens de virginibus prudentibus, & fatuis, ait: *Quibus oleum non defuit, nec Lumen Fidei defecit; ſed cum lampadibus in locum nuptiarum introire meruerit. Ideo & tu habeto lucernam ardentem, vel lucentem facem. Si enim neque lucerna, neque lãpas tua luceat, ſtulta virgo dicêris, nec introibis in thalamum ſponſi tui ſuperioris, ſed remanebis in tenebris cæcitatis.* Cenſet ergo S. Ambroſius oportere, quod ſemper luceat lucerna Fidei, ne excludamur à nuptijs æternis. Quod late proſequitur ibidem. Idem habet Arnobius in Pſal. 104.

D. Amb

Arnob.

55. Cum autem dicit Ambroſ. debere nos ſemper eſſe paratos, & vigilantes, habentesque lucernas in manibus, ſatis clare denotat continuationem habendi lucernã. Fides enim eſt lucerna data ad dirigendas actiones vitæ Chriſtianæ, & ideo S. Petrus Epiſt. 2. cap. 1. ait: *Habemus firmiorem Propheticum ſermonem, cui benefacitis attendentes, quaſi lucernæ lucenti in caliginoſo loco.* Ex mente ergo S. Petri oportet attendere doctrinæ Fidei. Quomodo autem illi attendunt, qui longo tempore deſiſtunt ab hac attẽtione? Vt ergo dicantur attendere huic lucernæ, oportet frequenter elicere actus Fidei. Et ita S. Laurentius Iuſtinianus de ligno vitę cap. 2. ait: *Ipſa quoque Fides, ſicut ſol in meridie, ita fulget in mente.* Et Origenes in Iob appellat Fidem *Solem vibrantem ſuper faciem terræ.* Sicut ergo neceſſaria eſt lucerna in nocte ad actiones materiales dirigendas; ita Fides ad dirigendas operationes vitæ Chriſtianæ.

S. Lau. Iuſtin.

Orig.

56. Et hoc exemplo probari poteſt, non ſolum eſſe obligationem eliciendi actus Fidei frequenter, ſed etiam hãc obligationem oriri á præcepto Fidei *per ſe* obligante. Nam ſicut, cum pater familias iubet, accendi lucernam, quæ illuminet domum noc-

nocturno tempore pro commodo vniverſali domeſticorum; & ſi neceſſaria ſit pro quærenda drachma, quæ caſu fortuito amittitur; non propterea dicitur, iuſſionem Patris familias de accendenda lucerna eſſe indirectam propter inveniẽdamdrachmam; ſed eſſe lucernæ per ſe, quia per ſe vtilis eſt ad vniverſale commodum domeſticorum. Ita cum Chriſtus D. iubet accendi lucernam Fidei pro ſpirituali commodo domeſticorũ ſuorum, non dicetur id præceptum eſſe per accidens reſpectu huius, vel alterius virtutis; ſed præcipit Fidem per ſe tamquam ex conceptu ſuo ordinatam ad commodum vniverſale Fidelium, in ordine ad exercendas operationes ſupernaturales.

ARTICVLVS IV.

Argumentis a ratione firmatur concluſio.

SVMMARIVM.

Multæ occurrunt occaſiones, in quibus tenemur habere Fidem verbis Dei, propter reverentiam debitam. n. 57.

Difficillimum eſt perſiſtere diu abſque peccato mortali ſine exercitio actuũ Fidei. n. 58.

Obiectio ſolvitur. n. 59. & 60.

Magna pars vitæ Chriſtianæ conſiſtit in actibus Fidei. n 62.

Ad præceptum per ſe Fidei pertinet ea cognitio, quæ ex ſe ordinatur ad perfectionem hominis Chriſtiani. n. 63.

57. PRobatur quarto à ratione. Quoties nobis proponitur, obiectum aliquod eſſe à Deo revelatum, reverentia debita locutioni Dei poſtulat cultum illum intellectualẽ, qui conſiſtit in habendo Fidem eiuſmodi dictis; vt optime docet Lugo Card. diſp. 13. de Fide ſect. 2. num. 28. Sed plurimæ occurrunt occaſiones, in quibus cuilibet Fideli proponitur obiectum revelatum à Deo, vt conſtabit ex infra dicendis: ergo in pluribus occaſionibus, atque adeo frequenter, tenemur exercere actus internos Fidei. *Lugo.*

58. Probatur quinto. Fidelis non poteſt diu permanere abſque peccato mortali, ſine exercitio actuum internorum Fidei; vt docuit etiam ipſe Lugo ibid. ſect. 3. Cum enim attenta hominis fragilitate, difficillimum ſit longo tempore conſervari ſine peccato mortali; ſolum veritates Fidei, & promiſſiones Divinæ poſſunt hominem contineri in ſtatu gratiæ: ſed vi præcepti Divini homo tenetur continere ſe in ſtatu gratiæ: ergo vi præcepti Divini tenetur ad non differendum longo tempore actus internos Fidei. *Lugo.*

59. Dices, hoc argumento probari, teneri hominem ad exercendos frequenter actus Fidei, non ex vi præcepti Fidei, ſed ex vi obligationis continendi ſe in ſtatu gratiæ.

60. Reſpondetur, concedendo, hoc argumento 5. probari obligationem exercendi frequenter actus Fidei: quæ quidem argumentatio abſtrahit ab eo, quod hęc obligatio procedat à pręcepto per ſe Fidei, aut ab alio præcepto.

61. Probatur ſexto, ex P. Suario cit. Actus interni Fidei frequentes maxime neceſſarij ſunt ad vitam Chriſtianam exercendam: ſed tenemur vitam Chriſtianam exercere: ergo tenemur elicere frequenter actus internos Fidei. *Suar.*

62. Dices iterum, id non oriri ex pręcepto virtutis Fidei, ſed ex præceptis aliarum virtutum, quibus obligamur ad vitam Chriſtianam ducen-

cendam Reſpondetur primo, vt in argumento præcedenti. Reſpondetur ſecundo, magnam partem vitæ Chriſtianæ conſiſtere in credendo: nam vita Chriſtiana eſt exercitium virtutum, inter quas prima virtus eſt Fides. Et ita præceptum Fidei per ſe obligat ad eam partem vitæ Chriſtianæ, quæ conſiſtit in credendo.

63. Reſpondetur tertio ex P. *Suar.* Suario diſp. 13. de Fide ſect. 2. num. 6. ad præceptum per ſe Fidei pertinere eam cognitionem, quæ ex ſe ordinatur, & per ſe requiritur ad perfectionem ſtatus hominis Chriſtiani: nam cum is ordo vniverſalis ſit de ratione intrinſeca cognitionis Fidei, dum per ſe præcipitur Fides, neceſſe eſt, quod præcipiatur cum eo ordine vniverſali ad ſtatum hominis Chriſtiani. Reſpondetur quarto, vt in num. 57.

ARTICVLVS. V.

Solvitur quædam obiectio.

SVMMARIVN.

Obiectio proponitur num. 64.

Plurimæ dantur ocaſiones in quibus exercentur actus Fidei. num. 65.

Præceptum per ſe actuum Fidei ſufficienter impletur per actus Fidei, qui fiunt ex motivis aliarum virtutum. num. 67.

Præceptum per ſe audiendi Miſſam ſufficienter impletur, licet audiatur ex motivo alterius virtutis. Ibidem.

64. OBijcies, hanc concluſionem, quæ adſtruit obligationem præcepti divini eliciendi frequenter actus internos Fidei ſupernaturalis, eſſe pernicioſam conſcientijs; vtpote quæ excitare poterit nimiam ſcrupulorum anxietatem; nam tertio quoque gradu Fideles timorati conſiderantes præceptum divinum de frequentia actuum Fidei, dubitabunt, an ſingulis hebdomadis, vel diebus, imo vero an ſingulis horis teneantur iure divino ad euiſmodi actus eliciendos: quod valde noxium erit conſcientijs. Deinde nimia ſcrupulorum formidine augentur, dum diſcutient conſcientiam ad recipiendum Pænitentiæ Sacramentum; debebunt enim confiteri omiſſionem eorum actuũ, quibus frequentia defuit. Deinde cum non determinetur, quanta debeat eſſe hæc frequentia, vnuſquiſque ex magnitudine, aut mediocritate ſui timoris, plura, vel pauciora peccata ſibi imputabit. Quæ omnia abſurda ſunt, & minime ad praxim deducenda.

65. Reſpondeo, nihil curandum eſſe de hoc ſcrupulo; nam praxis communis Fidelium eſt elicere frequentiſſime actus Fidei. Omnibus diebus feſtis audiunt Miſſam, & in illa adorant Euchariſtiam: quomodo poſſunt adorare eam, niſi credant, Chriſtum eſſe realiter præſentem? Idem contingit, dum obviam fiunt Sacerdoti deferenti Euchariſtiam ad infirmos: idem dum intrant Eccleſiam, & reverentiam exhibent Sacrario, vbi Euchariſtia repoſita eſt. Deinde poſt veſperum ante lucis terminum, pulſantur campanæ, vt Fideles recitent ter ſalutationem Angelicam in memoriam. Annunciationis Beatæ Mariæ: ergo quando non recordentur Annunciationis (quod forte rarum eſt) quomodo attente ſalutabunt B. Mariam, niſi credant illã eſſe in cælis, & exaudire orationes noſtras? Deinde nocte procedente, communis conſuetudo Eccleſiarum fert, pulſari campanas, vt moneatur Fideles de oratione pro

Digitized by Google

pro animabus Purgatorij: quomodo ergo Fideles orabunt pro illis, niſi actualiter credant, eſſe Purgatorium, & animas illic detentas pro ſatisfactione peccatorum? Qui frequenter accediunt ad Sacramentum Pænitentiæ, & Patres familias, qui mittunt filios, famulos, ſervos ad illud recipiendum; quomodo id præſtabunt, niſi tunc credant, eſſe in Eccleſia per id Sacramentuum remiſſionem peccatorum? De recipientibus Euchariſtiam, idem dicam, ac ſupradixi de adorantibus. Communis conſuetudo maioris partis Fidelium eſt recitare Roſariũ Beatæ Mariæ: qui autem illud recitant, credunt, Beatam Mariam eſſe in cælis, & exorari á Fidelibus. Præterea commune eſt Fidelibus intrare in Eccleſias, & in illis non ſolum adorare Euchariſtiam, ſedetiam orationes offerre, reverentiam exhibere ſanctis, ad eſſe Divinis officijs; quę omnia præſtari non poſſunt ſine multis actibus Fidei. Tandem Fideles frequenter recitant ſymbolum Apoſtolorum, orationem Dominicam &c. quæ ſine actibus Fidei fieri non poſſunt.

66. Dices primo, illos actus Fidelium, quos ſupra memoravi, qui ſine actibus Fidei fieri non poſſunt, potius procedere à pręcepto aliarum virtutum, quam à præcepto Fidei: nam actus Fidei, qui requiritur ad adorandam Euchariſtiam, videtur potius oriri á præcepto Religionis, quam á præcepto Fidei.

67. Sed contra eſt. Nam lex Divina, quę per ſe præſcribit actus Fidei, sufficienter impletur per actus Fidei qui eliciuntur ex motivis aliarum virtutum. Quod manifeſtum eſt in alijs præceptis. Obligatio audiendi Miſſam in die feſto oritur per ſe ex præcepto virtutis Religionis: demus ergo, quod Titius afflictus tentatione luxuriæ ſibi perſuadet, remedium tentationis conſiſtere in audiendo Miſſam, propter aliarum ſimilium occaſionum experientiam; & ideo in die feſto procedit ad audiendum Miſſam ex motivo minuendæ tentationis. Numquid in eo caſu non adimplevit præceptum audiendi Miſſam in die feſto? Vtique adimplevit. Et ratio eſt: quia præceptum audiendi Miſſam datum ex motivo Religionis non prohibet, quod audiatur ex alio motivo, ſed ſolum præcipit, quod audiatur; & dum auditur ex quocumque motivo, præceptum impletur: quia motivum ſe tenet ex parte præcipientis, non vero ex parte implentis præceptum.

68. Sic contingit in præcepto Fidei, quod licet præcipiat exercitium frequens actuum Fidei per ſe, ſufficiẽter impletur hoc pręceptum, licet eliciantur actus Fidei ex præſcripto, aut imperio aliarum virtutũ. Nam licet præceptum per ſe Fidei ſit ex ipſo motivo Fidei, non prohibet quod eliciantur actus Fidei ex pręſcripto, aut imperio aliarum virtutũ; ſed ex quocumque motivo eliciantur actus Fidei, impletur illud pręceptum. Vide quæ ſupra dixi de præcepto charitatis diſert. 6. cap. 2. art. 2. á num. 14.

ARTICVLVS VI.

Altera inſtantia ſolvitur.

SVMMARIVM.

Alia inſtantia proponitur. num. 69.

Credere ex motivo Fidei, idem eſt, ac credere ex motivo Divinæ authoritatis revelantis. n. 70.

Et vnde proveniat, quod aliquando non advertamus, elicere nos actus Fidei. n. 71.

Ex, eo quod credunt firma adhæſione ad obiectum, colligitur eſſe per actus Fidei. n. 72.

An

An poſsint elici actus Fidei ſine recordatione obiecti motivi Fidei, quod praceſsit? n.73.& 74.

An præfati actus ſint virtualiter actus Fidei. num. 75.

An actus Fidei pendeant à revelatione actualiter cognita? num.76. & ſeqq.

Nullus actus vtilis ad ſalutem ſit, quin procedat ab actu Fidei. Et quid inde pro concluſione? num. 79.

An eadem ſententia probetur ex eo, quod nullus adultus peccator iuſtificetur ſine actu Fidei. num. 80. & ſeqq.

Quid inferatur ex ſupradictis, ſub diſiuncto colligitur. num.84.

69. DIces ſecundo, eos vt in plurimum non eſſe actus ſupernaturales Fidei: quia ad illos eliciendos non ſufficit, quod affirment obiectum materiale; ſed quod expreſſe illud credant propter authoritatem Dei revelantis, plerũque autem, ea omnia, quæ relata ſunt, credunt, non recordati revelationis Divinæ.

70. Sed contra eſt. Nam licet non recordentur revelationis Divinæ, credunt ea omnia tamquam de Fide, & tanquam determinati ex motivo Fidei: credere autem ſub his terminis, *ex motivo Fidei*, idem eſt, atque credere ex authoritate Dei revelantis, cum motivum Fidei nihil aliud ſit, quam authoritas Dei revelantis. Qui autem putant, ſe non elicere formaliter actus Fidei ſupernaturalis, vel non credere expreſſe propter authoritatem Dei revelantis; ideo eſt, quia non reflectunt ſupra proprios actus; ſi enim reflecterent, & cogitarent, quid determinavit illos ad adorandam Euchariſtiam &c., deprehenderent, ſe determinatos fuiſſe ex motivo Fidei.

71. Pro quo ſciendum eſt; quando aliquid cogitavimus, poſtea ſolere venire in memoriam, aliquando ſolum obiectum materiale, aliquando etiam obiectum motivum, aliquando etiam ipſum actum intellectus. De hoc dixit Ariſtoteles, illum frequenter reflecti ſupra ſe ipſum, & conſequenter producere ſpeciem ſui ipſius, & ideo mediante tali ſpecie ſolere nos recordari ipſius cogitationis. Idem contingit circa obiectum motivum; aliquando enim intellectus agens producit ſpeciem talis obiecti motivi, propter quam poſtea recordamur illius; aliquando vero, iuxta modum tenuis attentionis, producitur ſpecies valde remiſſa obiecti motivi, & ideo aliquando illud non redit in memoriam. Et aliquando etiam ipſe actus intellectus non reflectit ſupra ſe ipſum; & ideo aliquando non recordamur ipſius cogitationis. Ex his colligitur, ſæpe contingere, quod credamus myſterium ex motivo Fiedi; & poſtea non recordemur, an illud crediderimus ex motivo Fidei.

72. Confirmatur. Nam qui ea omnia obiecta relata credunt, illa credunt cum omnimoda certitudine, & firmiſſima adhæſione ad obiectũ: ſed non datur hæc certitudo, & firmitas adhæſionis intellectualis, niſi detur aliquod motivum firmiſſimũ, & infallibile: ergo cum id credunt, non aliter id præſtant, niſi determinati ex aliquo motivo firmiſſimo. Et cum non detur aliud, niſi motivum Fidei, vtique ex motivo Fidei credũt, & certiſſime credunt.

73. Præterea aliquis forte reſpondere poſſet, quod quamvis Fideles non recordentur tunc authoritatis Divinæ revelantis, aut motivi Fidei; actus illos, quibus credunt ea obiecta materialia, determinari ex motivo

tivo Fidei, atque adeo eſſe actus ſupernaturales Fidei. Et quidem hoc contingit in ſcientijs naturalibus, quod propter pręmiſſas evidentes eliciatur concluſio evidens, & intellectus maneat firmus circa obiectum materiale eius concluſionis: procedente autem tempore cum eadem firmitate aſſentitur intellectus obiecto eius concluſionis, quamvis pro tunc non recordetur obiecti præmiſſarum: quia habet memoriam firmitatis, qua præſtitit aſſenſum obiecto concluſionis; quod fit media ſpecie intellectuali, quæ generata eſt vi eius concluſionis firmiter adhærentis obiecto. In quo caſu, negari non poteſt, quod illa firmitas, qua adhæreo obiecto concluſionis; procedit ex eo motivo præmiſſarum, quamvis actualiter non recorder talis obiecti. Sæpius etiam contingit, quod inquiram deciſionem quæſtionis moralis. V.g. & cum ex vrgenti fundamento cognoſcam, quid in ea quæſtione tenendum ſit; poſtea oblitus fundamenti illius, teneam firmiter reſolutionem quęſtionis, quia licet oblitus fundamenti illius in individuo (vt ita dicam) tamen in generali recordor, me habuiſſe fundamentum vrgens ad illam perſuaſionem. In quo caſu illa concluſio ſine dubio habetur ex determinatione illius fundamenti, quãvis abſque individuali memoria illius.

74. Sed numquid poſſumus ſimiliter diſcurrere circa actus Fidei ſupernaturalis, ita vt ſine memoria actuali revelationis Dei aſſentiamur obiecto materiali, concurrente ſpecie ſupernaturali generata circa cognitionem obiecti materialis, munitam ſua firmitate? quæ cognitio videtur eſſe determinata ex motivo Fidei divinę; cum ea certitudo cognitionis circa obiectum materiale non poſſit aliunde provenire, niſi ex motivo Fidei, & ex pia affectione ſupernaturali, & memoria piæ affectionis prius habitę.

75 Scio eiuſmodi actus cognoſcentes ita obiectum materiale fidei ſolere dici ab Authoribus, eſſe virtualiter actus Fidei. Neque negari poteſt, eos actus, qui eliciuntur, circa veritates, quas quis didicit, & comparavit in ſchola Fidei, quamvis actualiter deſit memoria revelationis divinæ, eſſe ſaltem virtualiter actus Fidei. Nam vt dicam infra, actus formalis Fidei continetur in illis tamquam in effectu. Sed reſtat adhuc difficultas, an illi actus, qui ſunt virtualiter actus Fidei, ſint veri actus Fidei, quales præcepto divino iubentur; & procedant ab habitu Fidei ſupernaturalis.

76. P. Petrus Hurtado diſp. 8. de Fide per totam agitat hanc quæſtionem, an actus Fidei pendeat à revelatione actualiter cognita, & ſect. 2. ait: [Hac in parte quiquid proferatur, vetuſto carebit Authore: quia quęſtio recens naſcitur à Parente etiam recente. Eam quęſtionem in vtramque partem diſertabo: rem in medium proferens, quam vos ſui nominis pondere penditote.] Supponit autem in ſect. 1. ſicut reliquę cognitiones producunt in intellectu ſpeciem ſui obiecti, ita etiam actus Fidei ſupernaturalis producere ſpeciem ſui obiecti ſupernaturalem. Et conſequenter quando intellectus inquit: [Quidquid Deus dicit, eſt verũ; Deus dicit, Verbum Divinum incarnatum eſſe: ergo verum eſt, quod Verbum Divinum eſt incarnatum.] tunc in intellectu ea concluſio producit ſeorſim ſpeciem ſupernaturalem myſterij Incarnationis. *Pet. Hur.*

77. Deinde ſect. 2. proponit argumenta, quę probare videntur, eos actus ſupernaturales, qui affirmant myſterium Incarnationis ſeorſim, quia

quin actualiter attingant authoritatem, aut revelationem Dei, non eſſe actusFidei ſupernaturalis,neque pertinere ad habitum Fidei. Eiuſmodi autem argumenta in eo vertuntur cardine, quod aſſenſus Fidei eſſentialiter reſpicit motivum authoritatis, & revelationis Divinæ: ideoque actus iſti, qui non attingunt actualiter id motivum, excludi debent á numero actuum Fidei.

78. Præterea in ſect.4. concluſ. 2. ait: [Non repugnat,Fidem ſolam (*id eſt*, *ſolum habitum Fidei*) amplecti ea omnia obiecta (*ſcilicet, obiecta materialia Fidei ſeorſim ab obiecto motivo*) Quia cum radicaliter pendeant ab Authoritate,& teſtimonio Dei, omnes illi dicuntur actus credendi formaliter, aut radicaliter. Dico tertio,probabilius eſſe, ſola Fide exerceri omnes illos actus. Nam communis theologorum aſſenſus ſoli Fidei adſcribit omnes actus, quoquo modo pendentes á revelatione Dei] Hæc P. Hurtado. Et quidem videtur negari non poſſe, Fidelem elicere actum Fidei,quando attente recitat ſymbolum Apoſtolorum, *Credo in Deum Patrem omnipotentem*, *&c.* Quamvis tunc expreſſe non recordetur revelationis Divinæ: quia iſte actus procedit ab ſpecie ſupernaturali generata ex alia cognitione, quæ habuit pro motivo authoritatem, & revelationem Divinam.

79. Eſt & aliud Fundamentum, quo videtur efficaciter probari, hos actus, qui modo dicto procedunt radicaliter á motivo Fidei, pertinere ad habitum Fidei, & eſſe proprie, & ſtricte actus Fidei. Eſt enim doctrina S. Auguſtini (quam optime explicat, & propugnat Lugo Card. diſp.12.de Fide ſect. 2. ,& 3.P.Suarez diſp. 12. de Fide ſect. 2. num. 8. ,qui refert pro hac doctrina S. Auguſtini in pluribus locis operum eius) nullum fieri actum honeſtum, & vtilem ad ſalutem æternam, qui non procedat ab actibus Fidei.Cum ergo quis adorat Euchariſtiam, ſine memoria authoritatis Dei revelantis hoc myſterium, credens tamen præſentiam realem Chriſti Domini,vtique elicit actum ſupernaturalem adorationis: ergo ille actus, quo credidit præſentiam realem Chriſti D.quamvis ſine memoria revelationis, vere eſt actus Fidei; quatenus ſcilicet mediate ortum habuit à motivo Fidei, ſcilicet ab Authoritate Dei revelantis.

Lugo. *Suar.* *S. Aug.*

80. Item eſt communis ſententia Patrum, & Theologorum, ſine actu Fidei nullum adultum peccatorem poſſe iuſtificari; quam doctrinam P. Suarez vbi ſupra dicit abſque errore in Fide negari non poſſe; durũ autem videtur concedere,peccatorem, qui accedit ad Sacramentum Pænitentiæ, cum deteſtatione efficaci peccatorum, credens remiſſionem peccatorum obtineri per illud Sacramentum, quia pro tunc eſt immemor revelationis Dei, talem peccatorem non iuſtificari; cum tamen ille actus, quo credit, remitti peccata á Deo per id Sacramentum, mediate ortum trahat ab authoritate Dei revelantis. *Suar.*

81. Deinde Lugo Card.diſp.13. ſect. 2. num. 51. videtur ſuffragari huic ſententiæ, quatenus docens, ad adminiſtrandum, & recipiendum Sacramenta requiri actumFidei præcedentem,id ſtatuit his verbis: [Ego magis credo, in ijs omnibus intervenire debere aliquem actun Fidei, ſaltem implicitum, & in confuſo, quatenus *ex memoria notitiæ per Fidem cõparatæ* habet Fidelis intentionem miniſtrandi, vel ſuſcipiendi Sacramentũ,vel offerendiSacrificium,] &c. Ecce ponit Cardinalis actum *Lugo.*

Digitized by Google

Fidei *ex memoria notitia per Fidem comparata*: quæ verba ſignificant actum credendi myſteria, productũ per ſpeciem intentionalem, quæ generata fuit à cognitione credente tale myſterium ex motivo Fidei. Et quamuis videatur ipſe Lugo id negare diſp. 1. num. 36., videtur tamen non loqui de hoc caſu, quo cognita fuerit revelatio, & ex vi illius generata fuerit ſpecies intentionalis myſterij crediti; & per hanc ſpeciem eliciatur actus mediate procedens ex motivo Fidei. Arguit enim contra Authores, qui dixerunt, neceſſarium eſſe, quod Deus revelaverit; non vero, quod vnquam cognoſcatur revelatio.

82. Favet etiam huic doctrinæ experientia, qua Fideles ſolent experiri, quod pro tunc immemores revelationis antea cognitæ, credunt myſterium aliquod firmiſſime: quæ firmitas non poteſt aliunde provenire, niſi ex cognitione orta, licet non actualiter, radicaliter tamen á revelatione prius cognita. Actus autem firmiſſime credentes myſterium, quamvis abſque actuali memoria revelationis, videntur habere eam qualitatem firmitatis, quæ videtur eſſe proprietas ſolius aſſenſus Fidei; maxime quod is aſſenſus numquam habeatur ſine pia affectione voluntatis.

83. Sed quando quidem P. Hurtado nõ reſolvit omnino hanc quæſtionem; ſed ſolum oſtendit maiorem inclinationem in hanc partem, quod iſti actus ſint Fidei Divinæ; ita neque ego reſolvo: & quæſtionem Doctoribus decidendam relinquo.

Hurta.

84. Nihilominus animadvertendum eſt, experientiam proxime propoſitam convincere vnum è duobus: vel quod illi actus, quibus credimus myſteria, dependentes mediate ab obiecto motivo Fidei, fiunt ab habitu Fidei; vel quod tales actus immediate attingunt obiectum motivum Fidei; ſed poſtea non recordamur, an fuerint eliciti ex motivo Fidei propter rationem allatam initio huius articuli num. 60. & ſeqq. & in hoc ſecundum magis inclino.

DISERTATIO XII.

An Fidelis interrogatus de profeſſione ſuæ Fidei, poſſit tacere?

CAPVT I.

Refertur propoſitio damnata, & opiniones Authorum circa hanc quæſtionem.

SVMMARIVM.

Negare Fidem ſemper eſt lethale, & hæc negatio dupliciter contingit, num. 1.

Datur præceptum affirmativum confitendi exterius Fidem. Et hæc confeſſio alia eſt materialis, & alia formalis num 2.

An ei, qui interrogatur de Fide liceat tacere? num. 3.

Prima ſententia, eſſe peccatum lethale tacere, ſi ex ſilentio credatur non habere Fidem, vel hanc non eſſe veram, vel ex eo ſilentio alij in Fide titubent. num 4.

Secunda ſententia diſtinguit inter perſonam publicam, & privatam interrogantem de Fide. num. 6.

Tertia, quod nulla eſt diferentia inter perſonam publicam, & privatam. num. 7.

Quarta, interrogatum de Fide á publica poteſtate poſſe tacere; quia inde non colligitur negare Fidem. num. 8.

Quam

Digitized by Google

Quam longe diſtet ab ea opinione P. Granado. num. 9.

1. PRopoſitio 18. in hoc decreto damnata tamquam ſcandaloſa hæc eſt: *Si à poteſtate publica quis interrogetur, Fidem ingenue confiteri, vt Deo, & Fidei glorioſum conſulo: tacere vt peccaminoſum per ſe non damno.* Et in primis certum apud omnes eſt, & de Fide tenendum, numquam eſſe licitum, quin potius lethale peccatum eſſe, negare Fidem, ſive coram poteſtate publica, ſive coram homine privato. Id enim conſtat ex verbis Chriſti D. Math. 10. *Qui negaverit me coram hominibus, negabo eum coram Patre meo.* Quæ negatio duobus modis poteſt contingere, vel cum quis negat veram Fidem Catholicam, aut aliquod myſterium Fidei, vel cum negat, ſe eſſe Catholicum, Chriſtianum, aut Papiſtam, id eſt, Fidei Romanæ Profeſſorem; idque ſive negetur voce, ſive ſigno alio exteriori.

2. Præterea datur præceptum affirmativum confitendi exterius Fidem, vt conſtat ex D. Paulo ad Rom. 10. *Corde creditur ad iuſtitiam, ore autem confeſſio fit ad ſalutem.* Scilicet tamquam neceſſaria neceſſitate præcepti. Et vt optime obſervat P. Suarez diſp. 14. de Fide ſect. 2. num. 2. Alia eſt confeſſio materialis, & alia formalis. Materialis fit per ſigna exteriora, quæ plerumque fiunt in adimpletione aliorum præceptorum, ſcilicet audiendo Miſſam; accipiendo Sacram Euchariſtiam, &c. Formalis fit per vocum pronuntiationem, quæ fit dicendo Symbolum Apoſtolorum, aut S. Athanaſij, vel vocaliter fatendo, ſe eſſe Chriſtianum. Et quamvis hoc præceptum affirmativum obliget ad ſæpius confitendum exterius Fidem, ſufficienter impletur, per confeſſionem materialem, quæ fit in adimpletione aliorum præceptorum, aut obſequiorum, quæ ſine obligatione fiunt, vt portatione, vel recitatione Roſarij, aut alterius cultus externi. Et ſatis conſtat ex epiſt. Iacob. cap. 2. *Ego oſtendam tibi ex operibus fidem meam.* Videatur de his õnibus P. Suar. cit., qui egregie ea tractat.

P. Suar — Suar.

3. Cum ergo hæc omnia certa ſint, procedunt vlterius Theologi, excitantes aliquas quæſitiones, & circa illas tradunt aliquas opiniones, quas expedit referre, ad rectam intelligentiam propoſionis damnatæ, & doctrinæ tenẽdæ. Inquirunt ergo, an Fidelis interrogatus de ſua Fide, cui illam, vt dictum eſt, negare non licet, poſſit tacere?

4. Prima ſententia eſt S. Thomæ 2. 2. q. 3. art. 2. corp. docentis, caſu quo quis interrogetur de ſua Fide, eſſe peccatum mortale tacere, ſi ex ea taciturnitate crederetur, vel non habere Fidem, aut Fidem non eſſe veram; vel ex ea taciturnitate alij in Fide titubarent. Ita enim diſſerit: *Sic enim confiteri Fidem non ſemper, neque in quolibet loco eſt de neceſſitate ſalutis, ſed in aliquo loco, & tempore, quando ſcilicet per dimiſſionem huius confeſſionis ſubtraheretur honor debitus Deo, & etiam vtilitas proximi impendenda: puta ſi aliquis interrogatus de Fide, taceret, & ex hoc crederetur, vel quod non haberet Fidem, vel quod Fides non eſſet vera; vel alij per eius taciturnitatem averterentur à Fide. In huiuſmodi enim caſibus, confeſſio Fidei eſt de neceſſitate ſalutis.* Hucuſque S. Thomas,

S. Thõ.

5. Idem affirmat Caietanus ibidem ſic: [Quoniam tunc eſt locus, & tempus confitendæ Fidei, quando interrogatur quis de ſua Fide (vt in littera dicitur) ita quod *ſi*

Caie-

Digitized by Google

tacendo creditur nonChriſtianus,ſubtrahit Deo debitum tunc ibi honorem.]

6. Secunda ſententia eſt eorum, qui diſtinguunt inter perſonam publicam, & privatam interrogantem de Fide. Aiunt enim, ſi perſona ſit publica, V. g. Rex, aut Magiſtratus, interrogatum de Fide debere manifeſtare Fidem; ſi vero perſona ſit privata, V. g. aliquis de plebe, poſſe tacere, vel interrogationem *Thom. San.* eludere,per illa verba, [Quid àd te?] vel ſimilia. Ita P. Thom. Sanch. lib. *Bañez* 2. Sum. cap. 4. num. 6.,& apud ipſum Mag. Bañez 2. 2 quæſt. 3. art. *Azor.* 2. dub. 1. concl. 3. P. Azor tom. 1. *Becan.* lib. 8. cap. 27. quæſt 1. Idem tuetur *Lean.* P. Becanus cap. 9 de Fide quæſt. 4 *Lumb.* num. 2. & Leander á Ss. Sacr. part. *Filguer* 1. decal.tract 2 diſp.2. queſt.7. mul- *Hozes.* tis perperam citatis Et poſt hoc decretum Innocentij idem tradunt Lumbier tom 3. Sum. n. 1768, & Filguera in explicat. huius propoſitionis 18. concluſ. 2, & Hozes. ibid. num. 35.

7. Tertia ſententia tuetur, nullam eſſe differentiam in eo, quod quis de Fide inde interrogetur á perſona publica, aut à privata. Ita P. Suar. in ea diſp. 14. ſect. 3. num. 6.,vbi ſic *Suar.* ait: [Hæ vero diſtinctiones materiales quidem ſunt ad explicandam circumſtantiam temporis,pro quo obligat præceptum confitendi Fidem, & conſequenter ſit prava occultatio Fidei. Nam hæc obligatio non naſcitur ex qualitate, vel poteſtate perſonæ rogantis, ſed ex occaſione, in qua non poteſt occultari Fides ſine gravi diminutione Divini honoris, aut detrimento ſpirituali proximorum, vt ex dictis ſect ſuperiori conſtat. Et ideo parum refert, quod rogans ſit proprius Rex, vel extraneus, cum obligatio ex iuriſdictione rogantis non oratur. Et ob eamdem cauſam nihil obſtabit, quod perſona rogantis ſit privata; nam ſi rogatio ſit publica poterunt eadem incommoda ſequi, non confitendo Fidem in tali articulo; & ſimili modo quamvis rogatio privata ſit, atque etiam perſona rogans; ſi tamen illa ſit gravis,& poſſit multum Fidei prodeſſe, vel nocere; ad dictam obligationem ſufficit.·.·. Quia vero quando Tyrannus publica poteſtate, & publice rogaret, certa eſt neceſſitas moraliter loquendo, ideo de illa potiſſimum loquuntur Authores; in reliquis autem caſibus ſunt circumſtantię ponderandæ.] Hæc P. Suar., & P. Petrus Hurtado. *Suar.* 2. 2. diſp. 48. ſect. 2. num. 17. idem *Hurt.* diſcrimen reijcit, & vtrobique eodem modo diſcurendum eſſe ait, ſive perſona ſit publica, ſive privata. Item P. Granodo 2. 2. controv. 1. *Grana.* tract. 11. ſect. 2. num. 8.

8. Quarta opinio fert, interrogatum de ſua Fide á publica poteſtate, poſſe tacere; eo quod ex eo ſilentio non colligitur, negare Fidem. Leander à Ss. Scram. tom. 1. in de- *Leand.* cal. tract. 2.diſp.2. queſt. 8. magnam irrogat iniuriam P. Granado, cui eam opinonem attribuit his verbis contentam: [Negant adhuc plures DD, eo quod ex præciſa taciturnitate Fidelis, non poteſt Princeps colligere, aut præſumere illum Fidem negare, ſed potius implicite illam fateri.] Et inter alios citatGranadum. Ex cuius citatione deceptus Lumbier tom. 3. Sum. num. 1768. *Lumb.* eam opinionem attribuit eidem.

9. Citat P. Granadum. 2. 2. Controv 1. de Fide tract. 11. ſect. 2. num.8;á qua tamen opinione longiſſime abeſt, vt ex eius verbis conſtat. [B. Thomas vero in art 2.·.·. ait, tunc teneri aliquem non tacere, quando propterea crederetur non habere Fidem, autReligionem noſtram

tram

Digitized by Google

tram non eſſe veram, aut alij ob eius taciturnitatem avertentur á Fide. Atque hæc quidem doctrina vera eſt, quando interrogatus præberet ſuo ſilentio ſufficientem occaſionem prudenter exiſtimandi, noſtram Religionem non eſſe veram, aut ipſum non eſſe Catholicum, &c. Nam in eo eventu *tacere eſt erubeſcere Chriſtum*, & doctrinam eius, gravemque proinde irrogare iniuriam Catoholicæ Religioni, & ipſius Authori. Et ſane ſi in prædicto caſu liceret tacere, liceret etiam vti verbis æquivocis, aut negare me eſſe Chriſtianum (ſubintelligendo in mente, &c,) ſicut ergo hoc non liceret ob iniuriam, quæ Deo irrogatur, ita *nec tacere*. Vnde eleganter Tertullianus lib. de Idolol. paulo ante finem: *Negat*, *inquit*, *quicumque diſsimulat in quacumque cauſa pro Ethnico habitus*.... Et id voluere. S. Chriſoſt, & B. Tom. adducti à Bañez. cuius diſtinctio non eſt probanda, quando eadem incommoda occurrent, aut occurrere poſſunt, licet qui interogat, habeat privatam autoritatem: quando vero *qui tacet, non præberet* ſufficientem occaſionem exiſtimandi, Fidem noſtram eſſe falſam, &c. tunc non eſſet peccatum mortale tacere.] Hæc P. Granado.

Tertul.

S.Chriſ.

S. Tho.

Bañez.

10. Vbi vides nihil diſcedere á modo loquendi S. Thomæ. Vbi eſt ergo in toto hoc contextu, quod illi attribuit Leander? Compone dictum Leandri attributum Granado, cum dicto ipſius Granadi: nam Leander ex Granado refert hęc: *Ex præciſa* taciturnitate Fidelis, non poteſt Princeps colligere, aut præſumere, illum Fidem negare, ſed potius implicite illam fateri. Ipſe autem Granado dicit: *In eo caſu tacere eſt erubeſcere Chriſtum*, &c. & ſolum ſuperaddit illam conditionalem. *Quando vero qui tacet, non præberet ſufficientem occaſionem exiſtimandi*, &c. quod eſt conforme dicto S. Thomæ, vt mox videbimus.

11. Citat etiam Leander pro eo aſſerto P. Petrum Huttado ſupra relatum. Sed longe alia eſt mens huius Authoris, vt legenti conſtabit. Nec vacat alios Authores à Leandro relatos examinare.

CAPVT II.

Senſus propoſitionis damnatæ, & damnationis eius.

SVMMARIVM.

Lethale eſt ſilentium, quando eſt ſignum negatæ Fidei, aut erubeſcentiæ de illa confitenda. n. 12.
Silentium coram poteſtate publica interrogante eſt ſignum negatæ Fidei, vel erubeſcentiæ. n. 14
Cum hoc ſtat, quod aliquando per accidens id ſilentium poſsit non eſſe ſignum negatæ Fidei, neque erubeſcentiæ. n. 15.
Varij caſus, in quibus id ſilentium non eſt ſignum negatæ Fidei, neque erubeſcentiæ. n. 15. & ſeqq.
Quid cenſeat P. Suarez. n. 18.
Eodem modo diſcurrendum eſt, quando ex eo ſilentio aliqui ſunt ſcandalizandi. n. 19.

12. Apud omnes certũ eſt, quod quando (interrogante tyranno, vel privata perſona) ſilentium eſt ſignum negationis Fidei, aut erubeſcentię de confeſſione illius, etiam ob metum mortis; eſt mortaliter illicitum contra præceptum Confeſſionis Fidei. Si vero per poſſibile, vel im-

impoſſibile, id ſilentium propter aliquas circumſtancias non eſſet ſignum negationis Fidei,neque erubeſcentiæ de illa confitenda,neque id ſilentium eſſet ſcandalo alijs, illud non eſſet illicitum. Quia tota ratio malitiæ, quæ reperiri poteſt in eo ſilentio, eſt eſſe ſignum negatæ Fidei,ſignum,inquam,vnde poſſit præſumi negari Fidem, idque ſive propter præceptum confitendi,& non negandi,ſive propter ſcandalum aliorum.

13. Aſſerit ergo propoſitio dãnata,quod ſi quis à poteſtate publica interrogatus taceat, id *per ſe* non eſſe peccaminoſum. Cum autem dicit *per ſe*,ſupponit *per accidens* eſſe poſſe peccaminoſum.

14 Dicendum ergo eſt, iuxta ſenſum huius damnationis, id ſilentium coram poteſtate publica *per ſe* eſſe ſignum erubeſcentiæ de confitenda Fide aut ſignum negationis Fidei:quia id ſilentium non attribueretur contemptui perſonæ interrogantis;neque enim tyranno poſſet reſpõderi,ſicut privatæ perſonæ,(Quid ad te? Quis es tu, vt me iudicare velis?) Præterea, quia tacere, quando inſtat timor pœnæ, omnes id attribuunt timori pœnæ: ergo id ſilentium coram tyranno iterrogante, eſt ſignum non confitendi propter timorem pœnæ, ſive erubeſcentiæ de illa confitenda ob metum. Et ideo optime dixit Tertullianus ſupra relatus à P. Granado: *Negat,quicumque diſsimulat*, &c. quia diſſimulatio eſt ſignum per ſe negationis Fidei. Et S. Chriſoſt. in cap. *Nolite timere.* 11. quæſt. 3. ait. (*Non ſolum ille proditor eſt veritatis, qui tranſgrediens veritatem,palam pro veritate mendacium loquitur; ſed etiam ille,qui non libere veritatem pronuntiat, quam libere pronunciare oportet.*)ſed quare iſte eſt proditor veritatis;niſi quia per ſe loquendo, interrogatus de veritate Fidei, & non libere pronuntians illam, dat ſignum negationis veritatis.

Tertul. *Gran* *S.Chriſ.*

15. Hinc colliges, non eſſe contra ſenſum huius damnationis admittere, quod aliquando per accidẽs id ſilentium coram poteſtate publica poſſit non eſſe ſignum negatæ Fidei, neque erubeſcentiæ de confeſſione. V.g.ſi interrogatus taceat, & oſculetur crucifixum, quem præ manibus habeat; tunc illud ſilentium per accidens non eſt ſignum negatæ Fidei; quia licet ore taceat, opere confitetur. Et idem eſt, ſi tacens iugulum extendat, vt demonſtret ſeparatum mori pro Fide.

16. Præterea duo ſocij Fideles conveniuntur coram Tyranno, qui eos interrogat dicens,(Numquid vos Catholici eſtis?)EtPrincipalis eorum reſpondet, *Ambo Fidem Chatholicam profitemur*;alter vero ſocius tacet,ſed læto vultu annuit. In hoc caſu taciturnitas iſtius per accidens non eſt ſignum negatæ Fidei; quia principalis loquitur pro ſe,& pro ſocio annuẽte. Et illud idem ſilentium, quod ſine ea circunſtantia eſſet ſignum negatæ Fidei, ob eam circunſtantiam eſt ſignum ſuæ etiam confeſſionis.

17. Item, da caſum, in quo Tyrannus dicat Petro(certo ſcio, te eſſe profeſſorem Fidei Catholicę; ideo dabis mihi acerbiſſimas pęnas.)&Petrus taceat, & rideat ſpernens minas. Hoc ſilentium non eſt ſignum negatæFidei, aut timoris: Nam in ea circumſtantia taciturnitas illa eſt virtualiter confeſſio. Si enim timeret, negaret: & non negare, ſed tacere, & ridere minas eſt ſignum confeſſionis Fidei.

18. Et ideo P. Suarez citatus illa ſect. 3. aſſerens, in ea occaſione Tyranni interrogantis *eſſe certam neceſsitatem* confitendi; poſtea num.7. reſpondet ad argumentum tertium partis oppoſitæ,quod num. 3. ſic pro- *P.Suar*

po-

Digitized by Google

poſuerat. [Tertio videtur hoc poſſe probari exemplo Chriſti, & Sanctorum: nam interrogati ſæpe tacuerũt: ergo id etiam nobis licet.] Cui argumento ſic reſpondet eo nu. 7. (Ad vltimum reſpondetur, rem non phyſice, ſed moraliter ſpectandam: nam ſi quis tacendo videatur contemnere Tyrannum, aut in ſua Fide eſſe conſtans; illa eſt virtualis confeſſio, & reſponſio. Et ita accidebat in exemplis, quæ ibi referuntur.) Vnde iuxta Suarium coram Tyranno debet reſpondere Fidelis, vel expreſſe, vel virtualiter. Et quando quis tacet, debet ſilentium eſſe veſtitum talibus circũſtantijs, vt opere confiteatur, ita vt conſtet Tyranno, illum eſſe Fidelem Catholicum. Et inde etiam conſtat, quod ſilentium coram interrogante per ſe eſt damnabile, vtpote ſignum timoris, & erubeſcentiæ, quia communiter cenſetur habitum ex timore pęnæ, & ex erubeſcentia, per accidens autem ex circumſtantia manifeſtante Fidem, ſilentium poſſe non eſſe damnabile; quia propter illam circumſtantiam deſinit eſſe ſignum negatæ Fide. Itaque propoſitio damnata ait, id ſilentium *per ſe* non eſſe peccaminoſum; ſupponit autem, poſſe *per accidens* eſſe peccaminoſum. Iuxta damnationem autem dicimus, *per ſe* eſſe peccaminoſum; *per accidẽs* autem poſſe non eſſe peccaminoſum; quando ſcilicet ore tacens opere cõfitetur.

19. Tandem advertę, quamvis ſolum locuti ſimus de taciturnitate, quatenus eſt ſignum negatæ Fidei, aut erubeſcentiæ de illa confitenda; idem prorſus eſſe intelligendum, quando talis taciturnitas prębet alijs ſcandalum, quo avertantur à Fide; iuxta ſententiam, & periodum S. Thomæ relatam cap. 1. Vbi obſervandum eſt, quod notavit optime Illuſtiſſ. Petrus de Tapia tom. 2. Caten. moral. lib. 1. *Tap.* quęſt. 3 art. 6. in hæc verba: (Si video ex taciturnitate mea, & omiſſione confeſſionis aliquos, vel aliquem defecturum à Fide, vel vacillaturum, non ſolum ex charitate, ſed ex ipſa pręciſa & formali confeſſione Fidei teneor præcepto affirmativo confiteri eam; cum ex ipſa formali omiſſione confeſſionis Fidei in eo eventų per ſe ſequatur defectus ille, vel vacillatio.)

CAPVT III.

Quænam ſint opiniones contentæ ſub hac damnatione?

ARTICVLVS I.

De aſſertione conditionali.

SVMMARIVM.

An taciturnitas hæc conditionaliter propoſita incurrat hanc damnationem? n. 20.
Reſolvitur non incurrere. n. 22.
Ex ea propoſitione conditionali infertur doctrina cenſuræ Pontificiæ. num. 23.
Explicatur amplius cenſura Pontificia. num. 24.

20. AD hanc quæſtionem, [An coram interrogante de profeſſione Fidei, licitum ſit tacere?] reſpondent aliqui Authores aſſertione conditionali nempe, non eſſe licitum tacere, ſi ſilentium illud præbet ſignum timoris, erubeſcentię aut negationis Fidei; ſi vero non detur tale ſignum, ſed potius confeſſionis, ex peculiaribus circumſtãtijs, id nõn eſſe illicitum. Ita enim aſſerunt P. Suarez, & P. Granado citati. Item Lugo Card. diſp. 14. de Fide ſect. 2. n. 38. & 39 & alij. *Suar.* *Gran.* *Car.* *Lug.*
In-

21 Inquiritur ergo,an hæc doctrina,ſic conditionaliter tradita,contineatur ſub condemnatione iſtius propoſitionis 18. Ratio dubitandi eſt:nam in hac cēſura abſolute damnatur taciturnitas exhibita interrogationi Tyranni: hæc autem conditionalis ſupponit, aliquos eſſe caſus, in quibus ea taciturnitas non debeat damnari:ergo ea ſententia ſic conditionaliter tradita adverſatur cenſurę Pontificię,atque adeo ſub ea condēnatione continetur.

22. Dicendum tamen eſt, eam doctrinam, ita conditionaliter traditam,non ſubiacere huic damnationi. Oſtenditur primo. Nam S.Thomas citatus cap.1.in prima ſententiâ hanc doctrinam tradit hoc modo conditionali. Notanda ſunt verba S.Doctoris: *Subtraheretur honor Deo debitus*,&c. *ſi aliquis interrogatus de Fide taceret,& ex hoc crederetur, vel quod non haberet Fidem, vel quod fides non eſſet vera*, &c. In hac autem conditionali includitur etiam iſta: *Si taceret,& ex hoc ſilentio non crederetur, illum deficere in Fide*,&c.Nam quando conditio ponitur tamquam requiſita, vt aliqua actio ſit peccaminoſa;ſi ponitur conditio, verificatur, quod ſit illicita;& ſi deficit conditio, verificatur, quod deeſt ratio malitiæ. Patet ergo,doctrinam præfatam S. Thomæ procedere eo modo conditionali. Certum autem eſt, doctrinam S. Thomę non adverſari cenſuræ Podtificię, neque ſub hac illam contineri,aut damnari.

S. Tho.

23. Nam illa doctrina, eo modo conditionali tradita, eſt principium generale,vnde manifeſte infertur cenſura Pontificia. Quod patet hoc ſyllogiſmo. [Interrogante Tyranno Petrum de profeſsione Fidei, ſi huius ſilentium dat ſignum negatę Fidei,aut erubeſcentiæ,peccat lethaliter tacendo; ſi autem non dat ſignum eiuſmodi,non peccat: ſed ſilentium in tali occaſione per ſe eſt ſignum negatæ Fidei,ſive erubeſcentiæ, quamvis per accidens in aliquo raro caſu poſsit non eſſe tale ſignum:ergo per ſe eſt læthaliter illicitum tacere in ea occaſione; quamvis per accidens in aliquo caſu raro poſsit non eſſe læthale peccatum.] Ecce quomodo doctrina cenſuræ Pontificiæ infertur optime ex illa doctrina, eo modo conditionali tradita Cum ergo cenſura Pontificia inferatur ex illa doctrinâ,modo conditionali traditâ, non poteſt hæc cenſura illi adverſari;cum in legitima argumentatione conſequens non poſsit adverſari ſuo antecedenti.

24. Ad rationem dubitandi patet ex dictis, cenſuram Pontificiam non eſſe adeo abſolutam, vt non patiatur, quod per accidens in aliquo caſu raro dicatur,quod ſilentium hominis Fidelis iuxta exempla propoſita cap. 2. ſit indemne, & licitum; quia cenſura cadit ſupra id, quod dicit propoſitio damnata,nempe,quod *per ſe* non eſt peccaminoſum tacere in eo eventu. Et ita cenſura Pontificia, quamvis abſolute data, non adverſatur ei doctrinæ conditionali.

ARTICVLVS II.

De taciturnitate coram perſona privata.

SVMMARIVM.

*An reperiatur differentia inter perſonam publicam,& privatam.*n.26.

*Opinio aſſerens, ſilentium coram perſona privata non eſſe illicitum,non ſubiacet damnationi.*n 27.

Si coram perſona privata ſilentium ſit ſignum negatæ Fidei, aut timoris, &c.*certum eſt eſſe illicitum.* n.28.

Si

Si id ſilentium ſit ſignum contemptus perſonæ privatæ, probabiliter procedit aſſertio. num. 29.

An Princeps habeat ius interrogandi de Fide. n. 30.

Opinio Filgueræ, quod Princeps habet ius interrogandi de Fide, impugnatur. num. 32.

25. INquiritur ſecundo, an huic damnationi ſubiaceat, aut alio modo ſit improbabilis opinio docens, ſi quis interrogetur de profeſſione Fidei á perſona privata, non teneri ad confitendum Fidem?

26. Vidimus cap. 1. in relatione ſecundæ ſententiæ, non paucos Doctores diſtinguere inter perſonam publicam, nempe Principem, aut Magiſtratum, & perſonam privatam: aſſerereque, illicitum eſſe ſilentium coram perſona publica interrogante; non ſic, ſi taceatur coram perſona privata. Vidimus etiam in relatione tertiæ ſententiæ, plures non reperire diſcrimen inter vtramque genus perſonarũ. Et operę pretium eſt diſcernere, an ea ſecunda ſententia ſubiaceat huic damnationi; vel ſaltem digna ſit, quæ excludatur á praxi?

27. Dico primo. Ea ſecunda ſententia non ſubiacet huic damnationi. Probatur. Nam cenſura Pontificia ponit in propoſitione damnata illud initium periodi: *Si à poteſtate publica quis interrogetur*: non ergo loquitur de interrogatione perſonæ privatæ: atque adeo ex vi cenſuræ Pontificiæ ea ſecunda opinio manet indemnis.

28. Dico ſecundo. Si coram perſona privata interrogante Petrum de profeſſione Fidei, Petrus taceat; eiuſque taciturnitas ſit ſignum negatæ Fidei, aut timoris, vel erubeſcentiæ de confitenda Fide; improbabile eſt, quod ſit licitum tacere. Patet. Nam apud omnes certum eſt, ſicut eſt læthaliter illicitum negare Fidem, ita eſſe graviſſimum peccatum dare ſignum eiuſmodi negationis, aut erubeſcentiæ: ergo ſi taciturnitas coram privata perſona ſit ſignum eiuſmodi, improbabile eſt, quod non ſit iniquum; & certum eſt, eſſe iniquum.

29. Dico tertio. Quatenus ſecunda ſententia ponit, taciturnitatem coram poteſtate publica interrogante de profeſſione Fidei, non eſſe ſignum contemptus perſonæ, ſed per ſe eſſe ſignum negatæ Fidei; & coram perſona privata eſſe poſſe ſignum contemptus perſonæ; & poſſe reſponderi, [Quid ad te? Quis te conſtituit iudicem?] probabiliter procedit. Nam id ſilentium non eſt condemnabile, niſi quatenus eſt ſignum negatæ Fidei, aut erubeſcentiæ, vel timoris confitendi Fidem: cum ergo coram perſona privata frequenter poſſit carere eá circumſtantia talis ſignificationis; eo modo poteſt non eſſe illicitum.

30. P. Petrus Hurtado ſupra citatus ex eo probat, nullum eſſe diſcrimen inter interrogationem perſonæ publicæ, & interrogationem perſonæ privatæ: quia ſicut perſona privata non habet ius interrogandi de Fide in odium Fidei, ita nec Tyrannus, nec Princeps, aut alia perſona publica; neque enim in odium Fidei maius habet ius Princeps, quam privatus homo. *Pet. Hur*

31. Filguera in expoſitione huius. 18. propoſitionis ſic reſpondet ad argumentum. P. Petri Hurtado. [Licet ex ſe nõ gaudeat maiori iure ad interrogandum de Fide perſona publica, quam privata; quia vtraque in Fidei odium interrogat: tamen perſona, ſeu poteſtas publica habet ius perfectum ad interrogandum, dimanans ab authoritatæ, quam illi attribuit Fides propter illius hono- *Filg.*

rem, & gloriam: nam Fides ex ſua natura habet ius, vt manifeſtetur, & illam omnes confiteantur, & ſic tribuit ius publicæ authoritati ad prædictam interrogationem.]

32. Sed in primis iſtud ius ſine fundamento adſcribitur poteſtati publicæ: cuius iuriſdictio ſolum extenditur ad gubernationem politicam. Deinde difficile intelligitur, quomodo ipſa Fides det ius poteſtati publicæ, vt interroget in odium ipſius Fidei. Præterea, quia tota ratio malitiæ reſidens in ea taciturnitate conſiſtit in eo, quod ſit ſignum negatæ Fidei, vel erubeſcentiæ de illa confitenda, aut cauſa ſcandali; vnde fit, quod independenter á quolibet iure interrogandi, ſi ea taciturnitas eſt ſignum negatæ Fidei, vel erubeſcentiæ, aut cauſa ſcandali, eſt læthaliter illicita; ergo eiuſmodi ius, aut carentia illius per ſe ſolum neque prodeſt, neque obeſt huic deciſioni.

ARTICVLVS III.

An aliquæ aliæ opiniones ſubiaceant huic damnationi?

SVMMARIVM.

An cum vocantur per edictum Fideles, teneantur comparere ad declarandam ſuam Fidem? n. 33.

An qui interrogatur de Fide, & non in odium Fidei, licite poſsit tacere? num. 35.

An ſi interrogetur de Fide ſolum ad detegendum inimicum, teneatur reſpondere? num. 36.

An ſi Princeps interroget, non in odium Fidei, ſed ob alium finem bonum, licite poſsit tacere num. 37.

33. INquiritur tertio, an ſubiaceat huic damnationi opinio docens, quod cum poteſtate publica per edictum Fideles, vt coram tribunali declarent ſuam Fidem, non teneantur ire ad illam declarandam. Et quidem hanc opinionem multi ſapientes Theologi tuentur. Ita P. Suarez diſp. 14. de Fide ſect. 3. n. 6. Lugo Card. diſp. 14. de Fide ſect 2. num. 43. P. Conink diſp. 15. de Fide dub. 5. num. 81. P. Caſtro Palao tom 1. tract. 4. diſp. 1. ſect. 14. n. 2. & plures alij. *P. Sua.* *Lugo.* *Conink* *Caſtro. Pal.*

34. Dicendum eſt, hanc opinionem non ſubiacere damnationi. Ratio eſt, quam tradit P. Suarez loco proxime citato, vbi hæc habet: [Neceſſarium eſt, vt perſona nominatim, vt ſic dicam, & in particulari rogetur: nam ſi tantum in generali proponatur, vt ſi quis eſt Fidelis, ſe prodat, cum multi adſint occulti, *nemo proprie interrogatur*; & ideo regulariter loquendo, nullus tenetur tunc ſe prodere.] Vnde inſtruitur argumentum. Cenſura Pontificia loquitur de eo, qui tacet interrogatus: ſed cum vocantur per edictũ, vt manifeſtent ſuam Fidem, *nemo proprie interrogatur*: ergo cenſura Pontificia non condemnat opinionem, quæ id aſſerit de vocatis per edictum.

35. Inquiritur quarto, an ſubiaceat ei damnationi ſententia aſſerens, eum, qui interrogatur, non in odium Fidei, ſed propter alium finem, non peccare tacendo, aut ſimulando. P. Suarez loco proxime citato aſſerit, non peccare, vbi ſic ait: [Etiam eſt conſiderandum, an rogans id faciat in odium Fidei, vel tantum in *odium perſonæ, vt inimicum detegat*: in hoc enim poſteriori caſu ceſſat obligatio reſpondendi, vt per ſe conſtat.] Idem docet P. Caſtro Palao in loco proxime cit punct. 13. n. 4., & alij. *Suar.* *Caſtro. Pal.*

36 Circa quam dubitationem dicendum eſt primo, in eo caſu quem

Digitized by Google

quem ponit P. Suarez, vt non interrogetur in odium Fidei, ſed ſolum ad detegendum inimicum; ſic non damnatur ea ſententia, quod ita interrogatus non teneatur reſpondere veritatem. Ratio eſt: nam cenſura Pontificia reſpicit cauſam Fidei, & confeſſionis eius: at in illo caſu, in quo interrogat ſive Princeps, ſive privatus, non agitur cauſa Fidei, neque confeſſionis eius: ergo hanc ſententiam, quæ loquitur de hoc caſu particulari, non damnat cenſura Pontificia.

37. Dicendum eſt ſecundo, ſi propoſitio procedat vniverſaliter de omni caſu, in quo poteſtas publica interroget, non in odium Fidei, ſed ob alium finem bonum; ſi affirmet licite poſſe tacere, talis affirmatio ſubiacet huic damnationi. Ratio eſt: Nam poteſt Princeps Catholicus in Belgio ſcire velle propter aliquem finem honeſtum, & conſequenter non in odium Fidei, quinam ſint Catholici in ditione ſua: vnde ſi tunc interroget Petrum, an ſit Catholicus, iſti tacere, aut tergiverſari non licet; quia ea taciturnitas erit ſignum Fidei negatæ. Quare propoſitio aſſerens in hoc caſu ſilentium eſſe licitum, ſubiacebit huic damnationi, iuxta quam damnabilis eſt propoſitio aſſerens, interrogatum á poteſtate publica de ſua Fide, poſſe tacere. Neque poteſt excuſari in preſenti, ſicut in præcendenti, ex eo quod hic non agitur cauſa Fidei: nam quãvis in hoc caſu interrogatio non ſit in odium Fidei; negari non poteſt, quod agatur hic cauſa Fidei, propter aliquem alium finem honeſtum, & maxime ſi iſte finis ſit Catholicis favorabilis. ita ſic interrogatum ab Epiſcopo, vel Principe Catholico teneri ad confeſſionem Fidei, docuit P. Arriaga 2. 2. diſp. 21. ſect. 2. num. 5., quem refert, & ſequitur Leander á Ss. Sacr. part. 1. in decal. 2. diſp. 2. quæſt 12.

Arriag. Leand.

DISERTATIO XIII.

De neceſſitate piæ affectionis ſupernaturalis ad aſſenſum Fidei, & ad eius certitudinem.

CAPVT. I.

Relatis duobus propoſitonibus damnatis, proponitur doctrina certiſſima Theologorum, & quomodo ex illa reddatur certo falſa oppoſita opinio?

SVMMARIVN.

Duæ propoſitiones damnatæ. num. 1.
Piam affectionem voluntatis eſſe neceſſariam ad aſſenſum Fidei. n. 2.
Conſtat ex eo, quod liberum eſt credere, & non credere. Vbi refertur definitio Tridentini n 3.
Neceſſaria eſt ad certitudinem adhæſionis. num. 3.
Vbi non eſt evidentia veri, requiritur inclinatio voluntatis. num. 5.
Solum requiritur ad credendum, myſterium fuiſſe à Deo revelatum, num. 6.
Reijcitur aſſertio oppoſita. num. 7.
Ex eo reijcitur, quia falſum eſt, quod res Fidei ſint evidentes. num. 8.

1. PRopoſitio 19., quam in hoc decreto damnat Pontifex, hæc eſt. *Voluntas non poteſt efficere, vt*

Digitized by Google

vt aſſenſus Fidei in ſe ipſo ſit magis firmus, quam mereatur pondus rationum ad aſſenſum impellentium. Propoſitio 20., quæ eſt quaſi concluſio illata ex prædecenti, quæ etiam damnatur, hæc eſt. *Hinc poteſt quis prudenter repudiare aſſenſum, quem habebat ſupernaturalem.*

2. Piam affectionem voluntatis ſupernaturalē eſſe neceſſariam ſimpliciter ad aſſenſum Fidei ſupernaturalis, eſt communis Theologorum ſententia, tam firmis momentis authoritatis, & rationis munita, vt oppoſita (vt minimum) ſit plane improbabilis. Quam ſententiam docet S. Thomas 2.2. quæſt. 1. art. 4. & q. 2. art. 1. ad 3., & alijs in locis. Eam egregie firmant P. Suarez diſp. 6. de Fide ſect. 6. & 7. Lugo Card. diſp. 10. de Fide ſect. 1. & ſeqq., P. Granado 2.2. cōtrov. 1. tract. 9. diſp 2 & ſeqq. P. Petrus Hurt. de Fide diſp. 45. & ſeqq., & omnes communiter Theologi. *S. Tho. Suar. Lugo. Gran P. Hur.*

3. Id probant ex apertis teſtimonijs Sacrę Scripturæ, ex quibus conſtat, actus Fidei ſupernaturalis eſſe liberos, hoc eſt, liberum eſſe credere, & non credere; item credere eſſe meritorum. Cum ergo intellectus ſit potentia neceſſaria, atque adeo in actibus illius non poſſit ſtare libertas, nec meritum; infertur manifeſte, eam libertatem, & meritum ſtare in affectu voluntatis ad credendum, quem Theologi vocant piam affectionem ſupernaturalem; quę quidem eſt actus liber, & meritorius. Quam veritatem definivit Concilium Tridentinum ſeſſ. 6. cap. 6. illis verbis: *Diſponuntur autem ad iuſtitiam, dum excitati divina gratia, & adiuti, Fidem ex auditu concipientes, libere moventur in Deum credentes.* *Triden.*

4. Sed ad quem effectum eſt neceſſaria hęc pia affectio voluntatis? Vtique ad firmitatem, qua intellectus cum omnimoda certitudine credit myſterium revelatum. Pro cuius rei claritate notandum eſt, quod ſupra attigi, duplicē eſſe certitudinem in actu Fidei ſupernaturalis, aliam connexionis cum obiecto, ratione cuius omnino eſt impoſſibile, quod detur actus Fidei ſine eo, quod obiectum ita ſit, ſicut repręſentatur per actum. Alia eſt certitudo adhęſionis ad obiectum, ratione cuius intellectus firmiſſime aſſentitur obiecto; & hæc ſecunda nititur obiective in prima: ideo enim adhæret firmiſſime obiecto, quia videt connexionem Fidei cum obiecto.

5. Iam vero, quod pia affectio voluntatis requiratur ad certitudinem adhæſionis ad obiectum, ſive vt firmiſſime credat obiectum, patet ex ratione, quam tradidit S. Thomas ea quæſt. 1. art. 4. Etenim intellectus ex vi obiectiva non cogitur ad aſſenſum, niſi vbi adeſt evidentia veri: ſed in obiecto Fidei Divinę non eſt evidentia veri: ergo ex ſolo obiecto non cogitur intellectus ad aſſenſum Fidei. Ergo vt intellectus cogatur ad aſſenſum, & firmiter adhæreat obiecto, neceſſarium eſt imperium voluntatis. Hæc omnia certa ſunt apud Theologos. *S. Tho.*

6. Vbi etiam advertendum eſt, quod obſervavit Lugo Cardin. de Fide, ex his tribus propoſitionibus pertinentibus ad fidem (ſive ad complexum earum in vno actu incluſum) ſcilicet [Quidquid dicit Deus, eſt verum: Deus dicit, verbum incarnatū eſſe: ergo verum eſt, verbum incarnatum eſſe] primā propoſitionem eſſe evidentem, ideoque non indigere pia affectione voluntatis: tertiam autem, ſcilicet concluſionem, evidenter inferri ex præmiſſis; & ideo ad eliciendam eam concluſionem non eſſe neceſſariam piam affectionē, ſuppoſitis præmiſſis. Quare pia affectio requiritur ad ſecundam *Lug.*

dam

Digitized by Google

dam propoſitionem, nempe ad credendum, id fuiſſe à Deo revelatum, quia id eſt, quod intellectus non cognoſcit evidenter, ſed obſcure, nempe per propoſitionem Eccleſiæ. Et quia concluſio nititur in ea ſecunda propoſitione, ex hoc capite ipſa concluſio participat obſcuritatem, & ſic indiget eâ piâ affectione.

7. Propter hæc omnes Theologi reiiciunt tamquam falſam, & improbabilem opinionem Franciſci de Marchia, quem refert P. Suarez in ea
March ſect. 6. cit. num. 2. aſſerentis, intelle-
Suar. ctum non indigere determinatione voluntatis ad aſſenſum Fidei; ex eo fundamento, quod res Fidei ſunt evidentes. Quam etiam tenuit Holcoth
Holc. in 1. quæſt. art. 6. dub. 1. ad 1. apud P. Suarez ibid. ex eo fundamento, quod res Fidei ſunt evidenter credibiles; & vbi adeſt evidentia credibilitatis, non eſſe opus determinatione voluntatis. Et ita *dæmones*, licet inviti, *credunt, & contremiſcunt*. Iacob. 2.

8. Ex eo autem fundamento reiicitur ea ſententia tamquam, vt minimum, improbabilis: quia improbabile, & certo falſum eſt, quod res Fidei ſint evidentes; cum non conſtet nobis evidenter, Verbum fuiſſe incarnatum; ſed ſolũ ex eo, quod proponit nobis Eccleſia, id fuiſſe à Deo revelatum. Deinde improbabile etiã eſt, quod ex eo, quod myſteria Fidei ſint evidenter credibilia, inferatur, non eſſe neceſſariam determinationem voluntatis. Quia quod myſteria Fidei ſint evidenter credibilia, ſive evidenter digna, quæ credantur, non tollit, quominus non conſtet nobis evidenter de revelatione, ſed obſcure ex propoſitione Eccleſiæ. Evidens enim eſt, quod debeam affici ad credendum his, quæ proponit Eccleſia: ſed propoſitio Eccleſiæ nõ facit mihi evidentiam Incarnationis, & aliorum myſteriorum. De alia autem opinione quorumdam aſſerentium, ad aſſenſum Fidei non requiri piam affectionem voluntatis, ſed ſolum quod voluntas non reſiſtat, dicam inferius.

CAPVT II.

Stabilitur certitudo cenſuræ Põtificiæ contra propoſitionem 19.

SVMMARIVM.

Duplex ſenſus propoſitionis 19. *Et primus eſt hæreticus.* n. 9.
Alter ſenſus merito damnatus. n. 10.
Merito damnari colligitur ex eo, quod intellectus non poteſt ab obiecto determinari ad aſſenſum, ni ſi vbi adeſt evidentia veri. n. 11. & 12.
Demonſtratur etiam ex eo, quod liberum eſt homini credere. num. 13. & ſeqq.
Erroneum eſt in Fide dicere, quod non ſit liberum homini credere, & non credere. n. 15.
Tertia demonſtratio ex eo, quod actus Fidei eſt meritorius. n. 16.
Quarta demonſtratio ex eo, quod aſſenſus Fidei habet maiorem certitudinem, quam quæ provenit ab evidentia morali n. 17.
Diſcrimen inter evidentiam moralem, & metaphyſicam. n. 18.
Motiva credibilitatis non habẽt evidentiam metaphyſicam. Et quid inde pro concluſione? n. 19.
Obiectio ſolvitur. n. 20. & 21.

9. EX dictis clare conſtat, quam merito iure damnata ſit ab Innocentio XI. ea propoſitio 19. quod videlicet *voluntas non poteſt efficere, vt aſſenſus Fidei in ſe ipſo ſit magis firmus, quam mereatur pondus ra-*

Digitized by Google

rationum ad aſſenſum impellentium. Quę propoſitio poteſt habere duplicem ſenſum. Primus eſt, negando quod aſſenſus Fidei habeat in ſe omnimodam certitudinem,& quod voluntas non poſſit efficere, quod is aſſenſus ſit magis firmus,& magis certus. Sed hic ſenſus eſt hęreticus: eſt enim hæreſis aſſerere, quod aſſenſus Fidei non habeat omnimodam firmitatem, & certitudinem. Et exiſtimo,non eſſe affirmatam in hoc ſenſu eam propoſitionem ad Authoribus citatis.

10 Alter ſenſus eſt,admittendo, quod aſſenſus Fidei habeat in ſe ipſo omnimodam firmitatem, & certitudinem,ita vt nihil firmitatis & certitudinis proveniat à pia afectione voluntatis. Et in vtroque ſenſu damnatur, vt minimum, tamquam ſcandaloſa præfata propoſitio.

11. Eam autem ita eſſe damnabilem,oſtendo primo. Nam ſi aſſenſus Fidei non poſſet eſſe magis firmus, quam meretur pondus rationum impellentium ad aſſenſum, ſequeretur, quod aſſenſus Fidei non haberet omnimodam firmitatem, & certitudinem: hoc eſt hæreticum, & certo falſum: ergo certo falſum eſt antecedens, vnde id infertur. Minor, & conſequentia conſtant. Probatur maior. Pondus rationum impellentium ad aſſenſum Fidei non poteſt dare eam omnimodam certitudinem aſſenſui Fidei: ſed per te aſſenſus Fidei non accipit certitudinem aliunde, quam ab eo pondere rationum: ergo aſſenſus manet ſine omnimoda certitudine. Etiam in hoc ſyllogiſmo.Minor,& conſequentia non egēt probatione.

12. Probatur maior. Nam intellectus non poteſt â ſe ipſo, & ab obiecto cogi, & determinari ad aſſenſum, niſi vbi adeſt evidentia veri: ſed circa myſterium Incarnationis, & reliqua myſteria id pondus rationum non facit in intellectu evidentiam veri; cum ſolum cognoſcamus illa ex propoſitione Eccleſię, & non ex alio evidente principio: ergo id pondus rationum non poteſt cogere, & determinare intellectum ad aſſenſum Fidei, & conſequenter non poteſt ei dare omnimodam certitudinem.

13. Oſtendo ſecundo.Nam ſi aſſenſus Fidei non poſſet eſſe magis firmus,quam meretur id pondus rationum, ſequeretur, quod non eſſet liberum homini credere, & non credere; ſed erroneum eſt dicere, id non eſſe liberum homini:ergo & antecedens,vnde id infertur.

14. Maior oſtenditur. Eatenus enim dicebatur ab illis Authoribus, non eſſe magis firmum aſſenſum Fidei, quam meretur pondus rationum; quatenus affirmabant, eſſe evidentiam in eo pondere rationum, ratione cuius intellectus maneret omnino firmus, & certus: atqui ſi eſſet ea evidentia firmiter determinans intellectum, homo maneret neceſſario determinatus ad credendum:ergo non eſſet illi liberum credere, & non credere. Etenim ideo non eſt liberum homini aſſentiri huic propoſitioni: *Sol eſt in Cælo*; quia habet evidentiam exiſtentiæ ſolis in cælo; neque poteſt voluntas imperare, vt aſſentiatur oppoſitæ propoſitioni: quia contra evidentiam intellectus voluntas non habet imperium.

15. Quod vero ſit erroneum dicere, quod non ſit liberum homini credere, & non credere; patet primo ex difinitione Tridētini ſupra poſita, maxime illis verbis: *Libere moventur in Deum credentes.* Secundo,Marci cap. vlt. *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſalvus erit, qui vero non crediderit, condemnabitur.*

Digitized by Google

tur. Ergo homines libere credunt,& libere non credunt: cum ſalus æterna,& mors æterna non detur, niſi libere operantibus. Tertio Ad Rom. 4. *Credidit Abraham Deo, & reputatum eſt ei ad iuſtitiam.* Non enim poteſt actus reputari ad iuſtitiam, niſi ſit actus liber. De quo vide P. Suarium latius proſequentem hanc materiam,& ibi etiam hanc eſſe ſententiam communem Sanctorum Patrum. *P. Suar*

16 Oſtenditur tertio. Quia ſi certitudo Fidei tota ſtaret in evidentia, quam affert pondus rationum, actus Fidei non eſſet meritorius: id autem eſt contra Fidem: ergo & antecedens, vnde id infertur. Minor patet ex locis Scripturæ proxime allatis: *Credidit Abraham Deo, & reputatum eſt ei ad iuſtitiam.* Et illud. *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſalvus erit,* &c. Maior etiam patet. Nam actus intellectus, qui non eſt voluntarius, non poteſt eſſe meritorius; cum meritum non ſtet in intellectus, ſed in voluntatis actibus: nec poſſit eſſe meritorius actus intellectus, dum cogitur,& neceſſitatur ex evidentia obiecti.

17. Oſtenditur quarto. Nam tota firmitas, & certitudo, quam actus Fidei poteſt participare ex pondere rationum impellentium ad aſſenſum independenter à pia affectione, eſt evidentia moralis; nam certitudo, quam accipit ab authoritate Dei revelantis, eſt ex notitia obſcura, quæ ideo non determinat intellectum ad aſſenſum: atqui aſſenſus Fidei habet multo maiorem certitudienem, quam quæ provenit ab evidentia morali: ergo hanc maiorem firmitatem aliunde debet participare. Sed nihil aliud eſt, vnde illam participet, niſi pia affectio ſupernaturalis: ergo voluntas media pia affectione ſupernaturali poteſt dare aſſenſui Fidei maiorem firmitatem, quam mereatur pondus rationum. Maior eſt certa. Et Minor certiſſima. Et reliquæ propoſiotiones evidenter illatæ.

18. Pro quarum claritate notandum eſt diſcrimen inter evidentiam moralem, & metaphyſicam. Nam evidentia metaphyſica datur, quando obiectum ita eſt evidens, vt implicet contradictionem, rem aliter eſſe, ac intelligitur. Evidentia autem moralis datur, quando tot ſunt motiva, & teſtimonia, vt nullus prudens poſſit negare aſſenſum obiecto; licet non implicet contradictionem rem aliter eſſe. Sic habemus evidentiam moralem de exiſtentia Romæ propter tot hominum teſtimonia; quamvis non implicet contradictionem, omnes mentiri, qui illud affirmant.

19. Quæ cum ita ſint, dicendum eſt, ſicut motiva credibilitatis non habent evidentiam metaphyſicam; ita neque hanc refundi in veritates Fidei: atque adeo illas non eſſe evidentes; & conſequenter indigere imperio voluntatis, vt intellectus maneat certus ea firmitate, qua maior nulla eſſe poterit.

20. Quod ſi obiicias. Evidentia credibilitatis ita ſuadet veritates Fidei, vt repugnet, illas eſſe falſas: ergo ea evidentia credibilitatis dat evidentiam metaphyſicam veritatibus Fidei.

21. Huic obiectioni ea claritate, qua ſolet, reſpondet P. Granado tract. 2. de Fide diſput. 4. num. 4. [Reſpondetur, ab evidentia credibilitatis ita proponi Fidem, vt repugnet illam eſſe falſam; non quaſi hæc repugnantia oriatur ex ipſa evidentia credibilitatis; nam ex vi huius præciſe nõ redditur certus (*infallibiletate metaphyſica*) intellectus de veritate myſteriorum: ſed oritur ex *P. Gran*

ex Divina authoritate, & interna illuſtratione, quibus noſtra Fides innititur.] Itaque repugnat, myſteria Fidei eſſe falſa; ſed non vi evidentiæ credibilitatis; ſed vi authoritatis Divinæ revelantis, & vi luminis Fidei. Implicat contradictionem, illa eſſe falſa; in quo convenit certitudo Fidei cum evidentia metaphyſica; ſed differt ab illa in obſcuritate.

CAPVT III.

An ſubiaceat huic damnationi propoſitio aſſerens, ad aſſenſum Fidei non requiri poſitivum imperium, ſed ſolam non reſiſtentiam voluntatis.

SVMMARIVM.

Opinio perperam attributa Scoto num. 22.

An ea opinio ſubiaceat huic damnationi. num. 23.

Diſcrimen inter damnari, & antiquari propoſitionem. n. 25.

Ea opinio antiquatur vi huius decreti. num. 26.

Ex ea opinione infertur propoſitio damnata. num. 27. & 28.

Ad determinandum aſſenſum Fidei non ſufficit motivum pure intellectuale. Et quid inde pro concluſione? num. 29.

22. Scoto attribuitur (ſed falſo, vt conſtat ex P. Suarez citato) opinio aſſerens, neceſſarium eſſe, quod voluntas non contradicat, ſed non eſſe neceſſarium, quod voluntas determinet, & moveat intellectum ad credendum. *Scot. Suar.*

23. Filguera in expoſitione propoſitionis 19. §. *Quæret aliquis.* affirmat, eam opinionem non comprehendi ſub hac damnatione. Rationem reddit: [Quia poterunt Scotiſtæ dicere eam non contra motionem quodammodo conducere ad firmitatem aſſenſus Fidei, quatenus voluntate in contrarium non conante, intellectus non impeditur ſuo obiecto adhærere, quod evidenter moraliter iudicat eſſe verum.] Hæc Filguera. Sed id videtur dixiſſe cum formidine, nam poſtea ſuadet, eam non repugnantiam voluntatis non eſſe ſufficientem, vt aſſenſus Fidei habeat á voluntate firmitatem, vltra eam, quam accipit à rationibus impellentibus ad aſſenſum. *Filguer*

24. Dicendum tamen eſt, hanc propoſitionem, *Ad actum Fidei non requiritur imperium poſitivum, ſed ſufficit, quod voluntas non repugnet*; quamvis non damnetur expreſſe hoc decreto Innocentij XI., exvi tamen huius decreti antiquatam manere.

25 Damnatur expreſſe propoſitio, quando per ſuos formales terminos expreſſa, aut per æquivalentes proſcribitur vt ſcandaloſa, aut tamquam digna aliqua alia cenſura Theologica. Antiquatur vero propoſitio, quando eſt incompoſſibilis cum decreto, licet per proprios, & formales terminos no exprimatur.

26. Dicimus ergo, eam propoſitionem antiquari vi huius decreti; quia incompoſſibilis eſt cum tali decreto. Nam hæc propoſitio eſt antecedens, ex quo infertur legitime propoſitio condemnata: & ſicut in legitima argumentatione, non poteſt eſſe antecedens verum, & conſequens falſum: ita ſi conſequens eſt falſum, neceſſe eſt, quod etiam antecedens ſit falſum: nam bene valet ab

Digitized by Google

ab oppoſito contradictorio conſequentis ad oppoſitum contradictorium antecedentis.

27. Iam vero quod hæc propoſitio ſit antecedens, vnde infertur manifeſte propoſitio damnata, oſtendo primo. Per ſolam non repugnantiam voluntatis non poteſt voluntas efficere, vt aſſenſus Fidei ſit magis firmus in ſe ipſo, quam mereatur pondus rationum ad aſſenſum impellentium: ſed iuxta hanc ſententiam ſola datur non repugnantia voluntatis: ergo voluntas non poteſt efficere, vt aſſenſus Fidei ſit magis firmus in ſe ipſo, quam meretur pondus rationum: ergo ex eo, quod non detur poſitivum imperium voluntatis, ſed ſola non repugnantia eius, infertur propoſitio damnata.

28. Maior probatur. Nam firmitas, quam dat voluntas actui Fidei, eſt firmitas adhæſionis ad obiectum, fundata in eo, quod videt intellectus firmitatem connexionis cum obiecto: atqui per ſolam non repugnantiam voluntatis non adhæret voluntas firmiter ad obiectum; nam adhærere firmiter dicit vehementem inclinationem; & non repugnare voluntatem, ſolum dicit quandam permiſſionem: ergo firmitas, quam dat voluntas actui Fidei, non poteſt oriri à ſola non repugnantia voluntatis. *Filguer*

29. Oſtendo ſecundo. Nam intellectus non cogitur, nec determinatur ex motivo intellectuali ad aſſenſum, niſi ex evidentia veri: ſed in motivo intellectuali Fidei, nempe authoritate Dei revelantis, non datur evidentia veri; cum obſcure cognoſcat revelationem, nempe per propoſitionem Eccleſiæ: ergo ad aſſenſum Fidei determinandum, non ſufficit illud motivum intellectuale: ergo requiritur, quod voluntas illum determinet inclinatione ſua ad aſſenſum. Sed ſolâ non repugnantiâ voluntatis non poteſt determinari intellectus ad aſſenſum; cum adhuc poſitâ eâ non repugnantia maneat intellectus indeterminatus: ergo ad huc requiritur voluntas inclinans, & determinans. Ergo vbi non datur hęc poſitiva inclinatio, & determinatio voluntatis, aſſenſus Fidei in ſe ipſo non habet maiorem firmitatem, quam eam, quam accipit à pondere rationum impellentium ad aſſenſum.

CAPVT IV.

De damnatione vigeſimæ propoſitionis.

NON EGET SVMMARIO.

30. PRopoſitio 20. ex damnatis hæc eſt: *Hinc poteſt quis prudenter repudiare aſſenſum, quem habebat, ſupernaturalem.* In quo ſenſu eam dixerint Authores eius propoſitionis, me omnino latet. Et cum ea particula *Hinc* denotet, eſſe conſequentiam deductam ex propoſitione immediate antecedenti; ego non video, quomodo talis conſequentia inferatur ex præfata propoſitione 19., niſi hæc trahatur ad ſenſum hęreticalem. Et ideo non impugno, quod non capio: ſatis enim impugnata manet propoſitio, quæ à Romano Pontifice damnatur. *Sand-*

31. Scio, aliquos exiſtimaſſe, (referente Willelmo Sandæo in confut. trium virorum) huic damnationi ſubiji opinionem eorum, qui dixerunt, in fidelem, cui proponitur vt probabilior Religio Catholica, & qui ſtatim præſtat debitam diligentiam ad aſſequendam certitudi-

nem poſſe ſuſpendere aſſenſum, donec ad talem certitudinẽ perveniat. Ideo enim eam propoſitionem accuſant, quia quod talis Infidelis ſuſpendat aſſenſum in eo eventu, idem eſt, ac quod repudiet illum.

32. Sed certum eſt, præfatam opinionem nullo modo ſubiacere huic damnationi. Et ex ipſis terminis propoſitionis damnatæ evidenter conſtat: ait enim, *Repudiare aſſenſum, quem habebat*: Sed is infidelis in præfata hypotheſi nullum antea habebat aſſenſum: ergo non poteſt dici, quod repudiaverit aſſenſum, quem habebat. Id etiam conſtat aperte ex ſignificatione ipſius verbi *repudiare*, quod idem eſt, ac repellere id, quod antea erat admiſſum. Sic Terentius in Adria ait: *Repudio conſilium, quod primum intenderam* *Terent.*

DISERTATIO XIV.

An aſſenſus Fidei ſupernaturalis ſtet cum notitia ſolum probabli revelatonis, ſive cum formidine de illa?

CAPVT. I.

Refertur propoſitio 21. damnata; eiuſque falſitas oſtenditur.

SVMMARIVM.

Opinio Lumbierij. n. 2.
Quid cenſeat Filguera n. 3
Ad actum Fidei ſupernaturalis requiritur certitudo de revelatione Dei n. 4.
Duplex eſt certitudo, ſcilicet obiectiva, & ſubiectiva, & quomodo vtraque reperiatur in actu Fidei Divinæ. n. 5.
Actus Fidei non poteſt inniti revelationi falſò exiſtimatæ. num. 6.
Certitudo adhæſionis ad obiectum eſt de conceptu eſſentiali actus Fidei. n. 7. &. ſeqq.
Quomodo ex pia affectione accreſcat actui Fidei maior firmitas adhæſionis. n. 10.

1. PRopoſitio XXI. ex damnatis hæc eſt: *Aſſenſus Fidei ſupernaturalis, & vtilis ad ſalutem ſtat cum notitia ſolum probabili revelationis; imo cum formidine, qua quis formidet, an non ſit locutus Deus.* Cuius propoſitionis ſenſus clariſſimus eſt, neque explicatione indiget.

2. Raymundus Lumbier tom. 3. Sum. num. 1773. ait, damnatam eſſe hanc propoſitionem propter quoſdam Recentiores, quos ſuppreſſis nominibus refert, aſſerentes, quod vt quis eliciat actum Fidei ſupernaturalis circa obiectum aliquod ſingulare, ſufficit, ſi illud ſingulare probabiliter contineatur ſub revelatione certa vniverſali.: V. g. ſuppoſita revelatione de auxilo efficaci, quia probabile eſt, ſub auxilio efficaci probabiliter cõtineri præmotionem phyſicam; poſſe actum Fidei ſupernaturalem terminari ad talem præmotionem. *Lumb.*

3. Immanuel de Filguera in ſua Lucerna in explicatione huius propoſitionis. 21. eos, qui cenſent, non requiri evidentiam credibilitatis de revelatione, ſubiicit huic damnationi; ita vt referens opinionem Gabrielis, quod Deus ſupplet evidentiam credibilitatis media illuſtratione, & inſpiratione interna, etiam eam ſubijciat huic damnationi Et ita ei ſubiicit P. Ripaldam. Imo, & P. Suarium vult ſub hac damnatione contineri, quatenus cum iſte diſp. 4. de Fide ſect. 5. num. 7 retuliſſet ſententiam, quæ aſ- *Filguer* *Ripald.* *P. Sua.*

Digitized by Google

aſſerit,licet in corpore Eccleſiæ requiratur evidentia credibilitatis ad fidem ſupernaturalem, non vero requiri in omnibus ſingularibus; ſubiungit Suarius; [Et hæc opinio fortaſſe probabilis eſt.] Et in explicatione quartæ propoſitionis vult comprehendere ſub damnatione huius propoſitionis 21. P. Mathæum de Moya tom. 2. Selectar. tract. 6. diſp. 5. quæſt. 2. §. 4. num. 17. aſſerentem, eſſe aliquos aſſenſus Fidei, qui non ſupponunt crediblitatis evidentiam. Quæ omnia altiorem poſtulant diſcuſſionem. *Moya.*

4. Pro cuius rei claritate, præmitto primo,indubitabile eſſe, quod hæc damnatio poſtulat certitudinem omnimodam in actu Fidei ſupernaturalis, de revelatione Dei. Ex eo enim, quod non ſufficiat ad actũ Fidei probabilitas de revelatione, neque cum actu Fidei compoſſibilis ſit formido, evidenter infertur, actum Fidei eſſe non poſſe, quin ſit omnino certus.

5. Præmitto ſecundo, cum P. Suarez diſp. 6 de Fide ſect. 5. num. 7., duplicem eſſe certitudinem. Alia enim eſt certitudo connexionis cum obiecto, quatenus impoſſibile eſt, dari actum,quin etiam tale ſit obiectum, quale repræſentatur per actum. Subiectiva eſt firmitas adhæſionis ad obiectum, quatenus actus ita firmiter tendit in obiectum, vt nullam ſecum compatiatur dubitationem, aut formidinem. Dicitur autem ſubiectiva, quia eſt adhæſio ſubiecti ad obiectum. Itaque hæ duæ formalitates diverſæ ſunt:& quod myſteriũ incarnationis. V.g.ita ſit certum, vt non poſſit eſſe aliter, quam repræſentatur per actum Fidei; & quod actus Fidei habeat firmiſſimam tendentiam in myſterium Incarnationis, ita vt de eo nequeat intellectus dubitare, aut formidare. *Suar.*

6. Præmitto tertio, certitudinem obiectivam, ſive connexionem cum eo, quod obiectum ita ſit, eſſe de conceptu Fidei ſupernaturalis: & ideo Fidem ſupernaturalem non poſſe inniti revelationi falſó exiſtimatæ. Quam concluſionem optime probat P. Suar. diſp 3. de Fide ſect. 13. ex Concilio Tridentino, & ex Sacræ Scripturæ teſtimonijs. Et ratio á priori eſt. Nam lumen intellectuale Divinum, & ſupernaturale, ad Fidem ſupernaturalem requiſitum, ex natura ſua eſt determinatum ad aſſentiendum Divino teſtimonio, vere, & realiter teſtificanti:quia eſt veluti inſtrumentum Spiritus Sancti, per quod movet intellectum ad aſſentiendum, & ideo debet eſſe proportionatum veritati Spiritus Sancti. *Suar.*

7. Reſtat ergo inquirere, an certitudo adhæſionis ad obiectum ſit etiam de conceptu eſſentiali actus Fidei. Et quidem in damnatione huius. 21. propoſitionis manet definitũ à Pontifice, actum Fidei ſupernaturalis ita firmiter adhærere debere revelationi, vt cum tali actu non ſit compoſſibilis mera probabilitas, aut formido divinæ revelationis.

8. Oſtenditur deinde primo. Nam tanto certior eſt actus certitudine adhæſionis ad obiectum, quanto firmioribus principijs cognoſcit fulciri ſuum obiectum: ſed catholicus,qui elicit actum Fidei, cognoſcit ſuum obiectum niti firmiſſimo principio revelationis Dei, qui neque fallere, neque falli poteſt: ergo actus Fidei firmiſſime adhæret obiecto.

9. Oſtenditur ſecundo.Quia lumen ſupernaturale, quod præcedit actumFidei,ita roborat intellectum, vt cognoſcat, prodigendam vitam pro aſſertione veritatis Fidei: ergo ita roborat intellectum, vt firmiſ-

Digitized by Google

ſime adhæreat veritati obiectivæ revelatæ. Videatur P. Suarez diſp. 6. de Fide ſect. 5.

P. Suar

10. Vbi notandum eſt, ex pia affectione ſupernaturali, quæ imperat actum Fidei ſupernaturalem, huic accreſcere maiorem firmitatem adhæſionis ad obiectum, vt tenet communis ſententia Theologorum; ſed ea certitudo non accreſcit ex pia affectione, niſi actui certo certitudine obiectiva: & ita quamvis pia affectio naturalis poſſit dare actui probabili certitudinem apparentem adhæſionis ad obiectum; non tamen veram certitudinem, quæ non eſt vera, niſi detur etiam certitudo connexionis cum obiecto.

CAPVT II.

An ſubiaceat damnationi huic opinio aſſerens, poſſe terminari actum Fidei ſupernaturalis ad ea obiecta, quæ probabiliter continentur ſub vera revelatione vniverſali?

SVMMARIVM.

Opinio aliquorum. num. 11.

Fundamentum eius deſumptum ex eo, quod Fide creditur in hac hoſtia eſſe corpus Chriſti Domini. num. 12.

An relata opinio concedat, actum Fidei ſtare cum formidine de exiſtentia revelationis. num. 13., & ſeqq.

Oſtenditur quam falſa ſit ea opinio. n. 15.

An repugnet, quod quis actu Fidei credat, ſe eſſe in gratia? Et quid inde pro concluſione? n. 17.

Confirmatio deſumpta ex Tridentino. n. 18.

Solvitur obiectio de hac hoſtia cõſecrata. num. 19.

Sub conditione implicita credimus actu Fidei, corpus Chriſti eſſe ſub hac hoſtia. num. 20.

An aliquando poſsit terminari actus Fidei ad præſentiam Chriſti in hac hoſtia abſque vlla conditone? num. 20.

An poſsit credi actu Fidei ſenſus probabiliter contentus in Scriptura, ſub conditione? num. 22.

11. NOn defuerunt Authores, qui dicerent, terminari poſſe actum Fidei ſupernaturalis ad obiecta, quæ probabiliter continentur ſub revelatione vniverſali: V. g. totam Scripturam Sacram revelavit Deus: ſi ergo aliquis ſibi probabiliter perſuadeat, hunc eſſe ſenſum talis loci Scripturæ, poterit illum ſenſum credere actu ſupernaturali Fidei.

12. Quam aſſertionem ex eo probant. Nam Fideles adorant, & credunt Fidei ſupernaturalis actu, in hac hoſtia eſſe corpus Chriſti Domini realiter præſens: & tamen hanc hoſtiam eſſe conſecratam, eſt dumtaxat probabile, & dubitabile: ergo quando aliquid continetur probabiliter ſub revelatione vera vniverſali, poteſt credi actu Fidei ſupernaturalis Ideo enim credimus Fide Divina, & ſupernaturali, in hac hoſtia eſſe realiter præſens Chriſti corpus, quia revelatio vniverſalis affirmat, Chriſti corpus eſſe realiter preæſens in omni hoſtia rite conſecrata á legitimo Sacerdote: hanc autem eſſe rite conſecratam á legitimo Sacerdote, ſolum eſt probabile, & dubitabile; quia poſſumus dubitare an Sacerdos habuerit intentionẽ conſecrandi, & an Sacerdos ſit rite ordinatus, vel etiam an ſit baptizatus.

Dicen-

Digitized by Google

Lumb. 13. Dicendum tamen eſt, eam opinionem ſubijci huic damnationi. Et ita expreſſit Lumbier citatus ſupra. Quod ſic manifeſte oſtenditur. Huic damnationi ſubijcitur propoſitio, quæ propugnat, actum Fidei Divinæ ſtare cum notitia ſolum probabili revelationis, aut cum formidine de exiſtentia revelationis: ſed aſſenſus, qui terminatur ad obiectum ſingulare probabiliter contentum ſub revelatione vniverſali, ſtat cum notitia ſolum probabili revelationis, & cum formidine de exiſtentia revelationis: ergo talis opinio huic damnationi ſubijcitur. Maior patet ex ipſo tenore decreti.

14. Minor probatur. Nam qui dicit, ſe credere Fide Divina ſenſum probabiliter contentum in textu Sacræ Scripturæ; vel id credit, quia talis ſenſus eſt revelatus â Deo, & contentus in revelatione Dei; vel non credit propter hoc motivum, aut determinativum? Si hoc ſecundum dicas; quomodo poteſt eſſe actus Fidei Divinæ, ſi id non credit, quia Deus dixit? eſt enim de eſſentia actus Fidei Divinæ credere, quia Deus dixit. Si vero primum dicas, ſenſus probabiliter contentus in textu Scripturæ, ſolum eſt probabiliter revelatus: ergo ille actus ſtat cum notitia probabili de tali ſenſu revelato; & cnm formidine, ne non revelatus à Deo fuerit.

15. Similiter ſi quis crederet, præmotionem phyſicam contineri probabiliter in auxilio efficaci revelato á Deo, ſolum haberet notitiam probabilem, quod præmotio phyſica revelata eſſet á Deo: ergo aſſenſus ille Fidei ſtaret cum probabilitate de revelatione facta á Deo circa præmotionem, & cum formidine de præmotione revelata á Deo.

16. Eam autem opinionem, quæ docet, poſſe terminari actum Fidei ad ea obiecta, quæ probabiliter contineatur in revelatione Dei, eſſe falſam, & reijciendam, oſtenditur primo ex dictis cap. 1. Nam de conceptu eſſentiali Fidei Divinæ eſt vtraque certitudo, tam connexionis cum obiecto, quam adhæſionis ad illud, vt conſtat ex cap. 1.; ſed aſſenſus, qui terminatur ad ea obiecta, quæ probabiliter continentur in revelatione, caret ea certitudine: ergo non eſt aſſenſus Fidei Divinæ. Probatur Minor: nam cum ſolum ſit probabile, revelationem extendi ad illud obiectum, poteſt dari formido in oppoſitum: formido autem, & certitudo mutuo ſe excludunt.

17. Confirmatur. Si poſſit credi Fide Divina obiectum probabiliter contentum in revelatione; poſſet homo, qui confeſſus eſt ſua peccata cum contritione, & propoſito non peccandi de cætero, credere Fide Divina, ſe eſſe in ſtatu gratiæ: atqui hoc repugnat definitioni Concilii Tridentini: ergo obiectum probabiliter contentum in revelatione non poteſt credi actu Fidei Divinæ. Minor patet. Nam qui taliter confeſſus eſt omnia ſua peccata, probabiliter cenſet, ſe rite confeſſum eſſe, atque adeo contineri ſub eo obiecto vniverſali revelato, [Omnis Fidelis, qui rite confitetur omnia ſua peccata, eſt in ſtatu gratiæ] ergo actu Fidei Divinæ poſſet credere, ſe eſſe in ſtatu gratiæ.

18. Quod autem id ſit contra definitionem Tridentini, conſtat. Nam ſeſſ.6.cap.9.ſic aſſerit. *Quilibet, dum ſe ipſum, ſuamque infirmitatem, & indiſpoſitionem reſpicit, de ſua gratia formidare, & timere poteſt: cum nullus ſcire valeat certitudine Fidei, cui non poteſt ſubeſſe falſum, ſe gratiam Dei eſſe conſecutum.* Conſtat *Triden.*

tat ergo ex definitione Concilij,non poſſe terminari actum Fidei Divinæ ad obiectum probabiliter contentum ſub obiecto revelato, & de cuius veritate formidari poſſit. Et ideo hanc ſententiam tuetur Lugo Cardinalis diſp.1.de Fide ſect.13.§.4. *Lugo. Suar. P.Hur.* à num 322. P. Suarez diſp.3.de Fide ſect.13.n 9.P.Petrus Hurtado diſp.11 de Fide ſect.4.

19. Ad obiectionem ſupra propoſitam de hac hoſtia conſecrata ita *Gran.* reſpondet P. Granado controv. 1. de Fide tract. 1. diſp. 6. ſect. 2. num.15. *S. Tho.* [Reſpondet B. Thomas art. 3. ad 4. Fidem non inclinare ad credendum, Chriſtum Dominum determinate eſſe in hac numero hoſtia, vel illa; ſed in ea,quę fuerit rite conſecrata;& ita numquam exponitur Fides falſitati. Nec propterea cum aliquis hanc vel illam hoſtiam adorat,appoſiturus eſt conditionem, *ſi* nimirum *ſit rite conſecrata*, hoc enim reprehenſione dignum eſſet,&devotionem multum imminueret; ſed ſat eſt implicita cōditio, qua iam ſupponunt Fideles, ſe credere,& adorare ſub illis ſpeciebus Chriſtum Dominum, ſuppoſita vera conſecratione, & non aliter.] Hucuſque P.Granado.

20. Iuxta quam reſponſionem, actum Fidei ſupernaturalis eliciunt Fideles, dum credunt, ſub ea conditione,licet non expreſſâ, ſed implicitâ. Quo pacto aſſenſus ita implicite conditionatus eſt verus actus Fidei ſupernaturalis. Neque enim creditur aſſenſu Fidei ſupernaturalis, hanc hoſtiam eſſe rite conſecratam: quia de hoc eſt ſola probabilitas, & ſtat cum formidine de vera conſecratione: ſed ſub conditione implicita, quod hæc hoſtia ſit rite conſecrata, elicitur aſſenſus Fidei Divinæ ad credendum, ibi eſſe Chriſtum realiter præſentem.

21. An autem poſſit aliquando terminari actus Fidei Divinæ ad præſentiam Chriſti realem in hac hoſtia determinata, abſque vlla conditione explicita,dicam cap.4.

22. Dizes. Ergo ſimiliter poterit quis credere actu Fidei Divinæ ſenſum Sacræ Scripturæ probabiliter contentum in ipſa Sacra Scriptura,ſub conditione quod verus ſit ille ſenſus. Reſpondeo,concedendo conſequentiam. Eſt enim de Fide, quod ſi is ſenſus eſt vere contentus in illo textu Sacræ Scripturæ, eſt abſolute verus: & conſequenter qui ſub illa conditione aſſenſum præſtat illi ſenſui, elicit actum Fidei ſupernaturalem.Sic enim ille aſſenſus conditionatus non nititur revelationi probabiliter cognitæ, neque formidat de revelatione ita conditionata apprehenſa.

23. Advertendum autem eſt, quod quamvis actus Fidei terminatus ad hanc numero hoſtiam conſecratam,includat eam tacitam conditionem;tamen actus adorationis non eſt neceſſe,quod illam includat.Nam adorationi præcedunt duo actus, alius Fidei ſupernaturalis, qui includit illam tacitam conditionem; & alius prudentiæ, qui innititur fundamento moraliter certo, quod hic eſt verus Sacerdos, & habens intentionem conſecrandi, qui actus purificat illam conditionem;atque adeo adoratio procedit abſolute, & ſine conditione.

CA-

CAPVT III.

An incurrat hanc damnationem opinio aſſerens, non requiri euidentiam credibilitatis ad actum Fidei, maxime in pueris, & rudibus?

ARTICVLVS I.

Præmittuntur aliqua.

SVMMARIVM.

Primus modus, quo poteſt excogitari non requiri euidentiam credibilitatis in pueris & rudibus, ſupplente illuſtratione Spiritus Sancti. num. 25.

*Secundus modus, ita vt dicatur ſufficere cognitio probabilis credibilitatis.*num.26.

Tertius modus, quod ſufficiat probabilitas, quæ refundatur in cognitionem reuelationis. n.27.

Quot actus concurrant in eo, qui incipit credere. n.28. & ſeqq.

Qui Authores affirment non requiri euidentiam credibilitatis primo modo. n.32.

Filguer 24. VIdimus cap. 1. Filgueram eſſe in ea exiſtimatione, vt credat, incurrere damnationem huius 21.propoſitionis,quotquot negant,requiri,maxime in pueris,& rudibus,euidentiam credibilitatis myſteriorum Fidei, quæ illis proponuntur credenda.

25. Pro cuius rei claritate præmitto primo,triplici modo poſſe intelligi, quod non requiratur euidentia credibilitatis in omnibus ſingularibus credentibus,maxime pueris, & rudibus. Primo taliter, quod actum fidei non præcedat vlla cognitio credibilitats ex vi motiuorum euidentium;ſed quod propoſito Fidei myſterio abſque explicatione argumentorum,quæ militant pro veritate Fidei Catholicæ;accedente illuſtratione Spiritus Sancti, quæ lumen Fidei appellatur, & illuſtratione circa honeſtatem, & obligationem credendi, quę inuitat voluntatem ad amplectendum, & imperandum actum Fidei ſupernaturalis; per id lumen Fidei, & per eam illuſtrationem ſuppleatur ea euidentia credibilitatis myſteriorum,quæ proponuntur;ſuppleatur, inquam, in ordine ad effectum, quod adſit omnimoda firmitas adhęſionis ad obiectum, excludens quamcumque formidinem.

26. Secundo modo poteſt excogitari, quod non requiratur euidentia credibilitatis, eo quod dicatur ſufficere cognitio probabilis credibilitatis myſteriorum, atque adeo ſine euidentia eorum argumentorum pręcedente: ſicut etiam cognitio probabilis de honeſtatate, & obligatione voluntatis amplectendi actum Fidei;ſi nimirum lumen Fidei, & illuſtratio ſuppleant defectum euidentiæ. Dicentur autem ſupplere eam euidentiam ex motiuis & argumentis orituram,ſi moueant intellectum ad aſſenſum firmum, & certum; & voluntatem ad amplectendum eiuſmodi aſſenſum Fidei firmiſſimum.

27. Tertio modo poteſt excogitari, quod non requiratur euidentia,ſed ſufficiat probabilitas credibilitatis,ita vt ea probabilitas refundat etiam probabilitatem in ipſam cognitionem reuelationis,& aſſenſum ad illam.

28. Præmitto ſecundo, octo actus ſolere concurrere in eo, qui incipit credere myſteria Fidei. Primus eſt auditio, & intellectio myſteriorum, quæ ſibi proponuntur. Secundus

dus eſt iudicium, quo quis cognoſcit, myſteria Fidei eſſe evidenter credibilia ex argumentis id evidenter ſuadentibus. Tertius eſt iudicium practicum, quod hæc myſteria ſunt credenda, ſive realiter diſtinguatur ab actu præcedenti, ſive identificetur; nam vtroque modo fieri poteſt. Quartus eſt iudicium practicum de honeſtate voluntatis credendi, & de obligatione credendi.

29 Quintus eſt lumen Fidei, quod eſt illuſtratio, qua Spiritus Sanctus illuminat intellectum credituri, quæ ita requiritur ad aſſenſum Fidei Divinæ, vt impoſſibile ſit, talem aſſenſum haberi ſine illa. Illud enim lumen Fidei eſt auxilium requiſitum ad credendum, & infuſum à Deo; & inſtruit intellectum de veritate myſteriorum, & de honeſtate voluntatis credendi. Nec modo diſputo, an ſint duo actus, alter inſtruẽs de honeſtate, & obligatione voluntatis credendi, & alter inſtruens de veritate myſteriorum; an potius ſit vnicus actus productus à Deo illuſtrans ad vtrumque.

30. Sextus eſt inſpiratio Spiritus Sancti, quæ invitat, & inclinat voluntatem ad amplectendum aſſenſum Fidei Divinæ. Quæ inſpiratio non eſt actus liber voluntati, ſed infuſus à Deo ante omnem vſum liberi arbitrij; quæ quidem inſpiratio non determinat voluntatem ad amplectendum aſſenſum; ſed invitans ad illum, relinquit voluntatem in ſua in differntia libertatis ad amplectendum aſſenſum, & ad non amplectendum.

31. Septimus eſt pia affectio voluntatis, quæ quidem eſt actus liber imperans aſſenſum Fidei. Et licet apud aliquos ea vox *pia affectio* ſic, apud alios aliter ſonet; cæterum communis ſententia eam intelligit modo dicto. Ideo P. Granado controv. 1. de Fidei tract. 9. diſp. 2. num. 17. ait: [Pia ergo affectio, quæ dici ſolet requiſita ad Fidem, eſt illud voluntatis imperium; & de ea in hoc ſenſu deinceps loquemur.] Hæc Granado. Quod etiam docuit P. Suarez diſp. 6. de Fide ſect. 7., & communis Thelogoroum ſententia. Octavus eſt ipſe aſſenſus Fidei Divinæ, credens Myſteria propter infallibilem authoritatem Dei revelantis. *Grana.* *P. Suar*

32. Iam vero non requiri evidentiam credibilitatis myſteriorum Fidei, in pueris, & rudibus; ſcilicet illo primo modo ſupra relato, ſupplente lumine Fidei eam evidentiam, tuentur non pauci doctores. Audiendus eſt P. Granado, qui controv. 1. de Fide tract. 2. diſp. 3. ſect. 2. num. 7. ita diſſerit. [Si tam perfecta evidentia requireretur in omni credente, maior pars populi Chriſtiani non eliceret actus Fidei ſupernaturalis; cum nec illi ſemper audierint enumerationem illuſtrium motivorum, nec adverterint illorum efficaciam; & multi ſolum edocti fuerint ab vno, vel altero Parocho, aut viro Religioſo: qui quamtumvis dicat, Religionem noſtram confirmatam eſſe prodigijs ſingulariſſimis, non poteſt facere maiorem Fidem, quam humanam, & quæ non pervenit ad convincendum intellectum hominis, qui vellet dubitare de ijs, quæ audiret à tali Parocho, vel viro Religioſo. Dicere autem, ex Catholicis pauciſſimos eſſe, qui credunt; & innumeros pene populos, qui ab vno vel altero inſtruantur in rebus noſtræ Religionis, numquam eliciuiſſe actus Fidei Divinæ, temeritatis, & impietatis ſpeciem præſefert. Et ſane cum actus Fidei ſupernaturalis tam neceſſarius ſit ad ſalutem, credendum omnino eſt, Divinam bonitatem, & ſapientiam; quæ omnia diſponit ſuaviter, ſine tot moti- *Gran.*

vis

vis concurrere cum hominibus, & illos *illuminare*, vt credant.] Huc vſque P. Granado. Et ex his vltimis verbis conſtat, cum defectum evidentiæ credibilitatis ſuppleri per illuminationem, qua Deus illuſtrat intellectum credituri. Et id confirmat luculento teſtimonio S. Auguſtini. Et pro ſua ſententia citat Canum, Valenciam, & Turrianum. Et hoc eſt, quod P. Suarez relatus cap. 1. num. 3. dixit, fortaſſe eſſe probabile.

Canuſ. Valen. Torres Suar.

ARTICVLVS II.

Tribus concluſionibus deciditur quæſtio.

SVMMARIVM.

Quod in pueris, & rudibus non requiratur evidentia credibilitatis, ſupplente illam lumine Fidei, non ſubiacet damnationi. n. 33.

Tunc actus Fidei non procedit cum formidine circa revelationem. n. 34.

Id conſtat ab experientia in modo credendi puerorum. n. 36.

An ſi præcedat cognitio probabilis de credibilitate, & poſtea ſubſequatur lumen Fidei ſupernaturalis, ſubiaceat damnationi. num. 37. & 38.

Si dicatur, aſſenſum Fidei elici poſſe cum formidine revelationis, ſubiacet damnationi. num. 39.

Obiectum antea probabiliter propoſitum, accedente poſtea illuſtratione, cognoſcitur cum certitudine. num. 40. *Et confirmatur exemplo.* Ibidem.

Explicatur ſimilitudo eius exempli. num. 41.

Declaratur magis in modo credendi puerorum. num. 42.

Non eſt neceſſario admittenda aliqua miraculoſa lux, quam aliqui intendunt. num. 43.

Quo ſenſu aliqui dicant, evidentiam credebilitatis ſolum requiri in corpore Eccleſiæ, non in ſingularibus. num. 44.

Idem confirmatur exemplo. num. 45.

33. PRima concluſio. Nullo modo incurrit damnationem huius. 21. propoſitionis opinio aſſerens, in pueris, & rudibus non requiri evidentiam credibilitatis ex vi argumentorum; aſſerens, inquam, illo primo modo explicato in articulo præcedenti, ſcilicet ſupplente lumine Fidei, & illuſtratione Spiritus Sancti defectum evidentiæ credebilitatis, quæ oritur ex argumentis evidentibus; in ordine ad hoc, quod aſſenſus de myſterio, quod proponitur, ſit omnino firmus ea certitudine, quæ excludit omnem formidinem. In quo caſu non concurrunt omnes octo actus, quos enumeravi art. præced. Ex illis tamen concurrunt in hoc caſu in puero, aut homine rudi, auditio, & perceptio myſterij, iudicium practicum, quod ea myſteria credenda ſunt, lumen Fidei, illuſtratio Spiritus Sancti, pia affectio voluntatis ad aſſenſum firmiter adhærentem, & aſſenſus Fidei ita firmus, vt excludat omnem formidinem.

34. Iam vero probatur concluſio. Illa opinio incurrit hanc damnationem, quæ admittit aſſenſum ſupernaturalem Fidei cum notitia ſolum probabili revelationis, aut cum formidine circa revelationem; vt conſtat ex tenore propoſitionis damnatæ: ſed opinio poſita in concluſione nõ admittit illud, vt patet ex tenore cõcluſionis: ergo talis opinio non incurrit eam damnationem.

35. Dices, impoſſibile eſſe, quod aſſenſus ad myſterium, quod proponitur, fiat ſine formidine revelationis, quando non datur evidentia motivi evidentis: ergo talis aſſenſus neceſſario eſt formidoloſus; atque adeo opinio illum admittens incurrit hanc damnationem.

36. Sed antecedens vrgeret, ſi probaretur: nulla enim affertur efficax probatio, quæ ſuadeat oppoſitam partem. Deinde, quia experientia compertum eſt, quod puero, cum incipit affulgere ei lumen rationis, proponuntur præcipua myſteria Fidei ſine argumentis, aut motivis credendi; & ipſe puer ſtatim credit, & profitetur Fidem; & cum illi dicitur, ea myſteria eſſe credenda, quia Deus ea revelavit, aſſentitur ſine vlla formidine: quæ credendi facilitas merito attribuitur lumini ſupernaturli Fidei, & illuſtrationi Divinæ, quæ ſupplent evidentiam motivorum, & argumentorum, in ordine ad firmitatem adhæſionis ad obiectum.

37. Secunda concluſio. Non incurrit hanc damnationem opinio docens, ſi tempore præcedat cognitio probababilis de credibitate myſteriorum, & de honeſtate credendi, & poſtea ſubſequatur illuſtratio ſupernaturalis, & lumen Fidei, & inſpiratio Dei, poſſe dari piam affectionem ad credendum firmiter; & aſſenſum omnino firmum, qui excludat omnem formidinem, ita vt illuſtratio, & lumen Fidei ſuppleant evidentiam illam credibilitatis, quæ oritur ex argumentis, & qua carebat ea cognitio probabilis de credibilitate. Hæc concluſio probatur eodem modo, ac præcedens: quia ille aſſenſus habet omnimodam firmitatem adhæſionis ad obiectum, & excludit omnem formidinem.

38. Dixi, *ſi tempore præcedat cognitio probabilis de credibilitate* orta ex argumentis. Nam ſi ea cognitio de credibilitate concurrat ſimul tempore cum aſſenſu excludente formidinem, iſte non poterit non refundere firmitatem in cogitionem de credibilitate. Non enim ſunt compoſſibilia credere firmiter, & formidare de credibilitate.

39. Tertia concluſio. Hanc damnationem ſubit quævis opinio, quæ admittit cognitionem probabilem de credibilitate myſteriorum Fidei, ſi dicatur, quod ipſe aſſenſus Fidei elicitur cum formidine revelationis, aut cum ſola probabilitate ipſius. Concluſio patet, ex penetratione terminorum. Damnatio enim eó tendit, vt numquam admittatur aſſenſus Fidei ſupernaturalis, & vtilis ad ſalutem, qui nitatur probabiliter revelationi, aut eliciatur cum formidine circa revelationem.

40. Pro quarum concluſionum maiori explicatione advertendum eſt, quod plerumque ſolet accidere nempe obiectum, quod probabiliter proponitur intellectui, deficiente illuſtratione, & inſpiratione ſupernaturali, ſi hæc ſuperveniat, cognoſci ſolere cum omnimoda certitudine, quæ ſufficiat ad cogendum aſſenſum intellectus, quando ſcilicet tale obiectum in ſe verum eſt; neque enim illuſtratio ſupernaturalis infundi poteſt ad aſſenſum obiecti falſi. Ad eum modum, quo obiecta multarum propoſitionum dumtaxat probabiliter cognoſcebantur à viris ſapientibus; & poſtquam acceſſit damnatio facta per Cathedram Romanam, quæ infallibili aſſiſtentia Spiritus Sancti errare non poteſt in materia morum, iam contradictoræ propoſitionũ damnatarum certo cognoſcuntur ab eiſdem viris ſapientibus. Dixi

Digitized by Google

41. Dixi *Ad eum modum*,& non dixi *Eodem modo*:quia ſimilitudo non eſt identitas.Sive quia, vt vulgo dicitur, *ſimilitudo non currit quatuor pedibus*, id eſt, ad ſimilitudinem non requiritur, quod talis ſit quoad omnia, ſed ſufficit, quod ſit quoad aliqua. Hæc ergo duo ſunt ſimilia in eo,quod ſtat bene,quod aliqua obiecta cognoſcantur probabiliter, deficiente lumine ſupernaturali;& quod hoc accedente, eadem obiecta certo, & evidenter cognoſcantur.

42. Igitur cum puer perveniens ad perfectum vſum rationis audit à Parocho myſteria Fidei Catholicæ, format iudicium practicum,quod ea myſteria hic & nunc credenda ſunt; & id iudicium format ex aliquo motivo,puta,quod affirmat Parochus ea myſteria eſſe, quæ credunt omnes Catholici; vel quod in re tanti momenti non eſt credibile, quod velit decipere Parochus; quæ motiva non excedunt Fidem humanam, vt dixit P Granado ſupra relatus. Accedente tamen illuſtratione,& inſpiratione divina,id iudicium evadit certum, & cum evidentia morali ſufficienti de eo,quod revelatio certa ſit. *Gran.*

43. Neque propterea admitto illam miram lucem,& immiſſum divinitus diſcerniculũ, quod, vt refert Sandeus in confutatione trium virorum pag 171.num.4.,aliqui Theologi admittunt in quolibet Fideli quantumvis rudi,quo ſuppleatur debilis propoſitio Parochi,& ille puer, vel homo rudis diſcernere poſſit inter articulum verum, & falſum eodem modo propoſitum à Parocho ignaro, vel doloſo. Ea enim mira lux,quamvis infundi poſſit à Deo; eã tamen dari omnibus Fidelibus iuxta communem providentiam, abſque fundamento dicitur.Solum ergo admitto, eam illuſtrationem omnibus Fidelibus ſupernaturaliter immitti, quæ ſit auxilium ſufficiens ad credendum. *Sande.*

44. Huic doctrinæ ſic explicatæ exiſtimo non opponi communem ſententiam Theologorum de evidentia credibilitatis myſteriorum Fidei: neque enim mihi perſuadere poſſum, Theologos requirere in pueris, & viris,aut fœminis rudibus evidentiam ortam ex argumentis; quorum mentes rudes non ſunt capaces, & hoc eſt, quod aliqui, quos refert P. Suarez citatus,dicunt,evidentiam ex argumentis ortam ſolum requiri in corporeEccleſiæ, nõ in ſingularibus, præſertim rudibus. Evidentia autem moralis, quam admitto in pueris,& rudibus, eſt illa, qua ſibi certiſſime perſuadent, Parochum proponentem myſteria Fidei nolle decipere;& licet hoc non excedat Fidem humanam, accedente illuſtratione,& inſpiratione divina, excedit Fidem humanam, & motivum alias probabile redditur moraliter evidens. Et hoc eſt,quod docuitGabriel,& P.Granado ſupra citati, & alij Theologi. Et quod maius eſt, hæc eſt ſententia S. Thomæ 2.2. queſt.1 art.5. ad 1. illis verbis: *Per hunc modum Fideles habent eorum*(quæ ſunt Fidei)*notitiam, non quaſi demonſtrative, ſed in quantum per lumen Fidei vident eſſe credenda.* *P.Suar.* *Gab.* *Gran.* *S. Tho.*

45. Quod etiam alio exemplo confirmare licet.Sæpe enim mihi accidit,quod à viro aliquo audiverim, ſe vidiſſe talem actionem; & quamvis hoc dictum non afferat per ſe maiorem fidem, quam humanam,& probabilem; quia tamen ſuperadditur cognitio, quam habeo deveracitate, & bonitate morali illius viri, tam certo mihi perſuadeo, eius dictum eſſe verum, ac ſi oculis vidiſſem. Similiter ergo in pueris & rudibus, quamvis Authoritas Parochi non excedat per ſe Fidem huma-

Digitized by Google

nam, & probabilem; accedente tamen illuſtratione, & inſpiratione divina, puer, vel homo rudis certus redditur, quod homo ille non vult decipere, cum affirmat eſſe obligationem credendi myſteria firmiſſime.

CAPVT IV.

An ſubeat hanc damnationem ſententia aſſerens, poſſe elici actum Fidei ſupernaturalis circa obiectum, quando ſibi proponitur vt certum moraliter, quod illud continetur ſub revelatione vniverſali?

SVMMARIVM.

Quando id eſt certum moraliter, poſſe elici actum Fidei circa obiectum ſingulare, quinam Theologi cenſeant. n.46.

Quæ difficultas militet contra eam ſententiam? n.47.

Propugnatur præfata ſententia Theologorum. n.48.

Quare non elicietur actus Fidei, ſi res moraliter certa in caſu rariſsimo aliter ſe haberet? n.50.

Qui certus eſt moraliter, nequit formidare. n.51.

46. QVando moraliter certum eſt, quod obiectum ſingulare continetur ſub revelatione vniuerſali; illud obiectum ſingulare eſſe Fide ſupernaturali credendum, affirmant nobiles Theologi. Ita P. Suarez diſp.3.de Fide ſect.11.num.6. qui quamvis non vtatur terminis *certitudinis moralis*, tamen exempla, quę affert, illam important. P. Petrus Hurtado diſp.11.de Fide ſect.3.citans Bellarminum tom.1.lib.2.de Authorit. Conciliorum cap. 9. Item Lugo Cardinalis diſp.1.de Fide ſect.13.§.4. num.313. Et ratio eſt: quia obiectum propoſitionis vniverſalis non diſtinguitur ab ipſis ſingularibus, & ita quando Deus revelat, ſe velle, omnem hominem ſalvum fieri; revelat ſe velle, Petrum, Paulum, & Franciſcum, &c. ſalvos fieri. Cum ergo certitudo moralis ſit illa, quæ omnem prudentem ita reddit certiorem de obiecto, vt non poſſit de illo formidare; quando hoc genere certitudinis conſtat, ſingulare contineri ſub revelatione vniverſali; certũ manet, quod Deus id revelavit, vtpote certo incluſum in tali revelatione vniverſali. Sic enim non conſtat nobis evidentiâ phyſica, aut metaphyſicâ, quod extiterit Concilium Tridentinum, ſed ſola evidentiâ morali: & tamen quia Deus revelavit, omne Concilium legitime congregatum non poſſe errare in doctrina Fidei; & morali evidentia ſcimus, Tridentinum extitiſſe legitime congregatum; Fide Divina credimus Tridentinum non poſſe errare in doctrina Fidei.

Suar. P. Hur. Bellar. Lugo.

47 Inſtituimus ergo hanc quæſtionem, an ea ſententia ſubijciatur huic damnationi propter hanc rationem dubitandi. Nam quod eſt certum moraliter, phyſice poteſt, aut, ſaltem metaphyſice non implicat aliter eſſe. Ex quo duæ conſequentiæ eliciuntur. Prima. Ergo ſaltem in aliquo caſu rariſſimo contingens eſt, quod aliter eveniat. Secunda. Ergo poterit quis formidare, an iſte ſit is caſus rariſſimus, in quo aliter evenit. Et ambæ conſequentiæ pernitioſæ ſunt. Prima quidem: nam actus Fidei omnino eſt infallibilis, neque in vllo caſu, etiam rariſſimo, deficere poteſt. Secunda etiam: quia iuxta hanc damnationem aſſenſus Fidei non ſtat, nec poteſt ſtare cum formidine de eius obiecto.

Di-

48. Dicendum tamen eſt cum citatis Doctoribus, quando datur certitudo moralis, (certitudo, inquam, in gradu ſupremo) quod obiectum ſingulare continetur in vniverſali revelato; poſſe actum Fidei ſupernaturalis terminari ad id obiectum ſingulare; idque obiectum ſingulare credi debere Fide Divina. Cuius fundamentum eſt, quod citati Authores proponunt, & ſupra retuli.

Lugo. 49. [Confirmatur, (verba ſunt Ioannis de Lugo diſp. 1. de Fide ſect. 13. §. 4. num. 314.) quia hoc modo explicatur, cur, aut quomodo poſſit eſſe de Fide authoritas V.g. Concilij Tridentini, quæ niſi de Fide conſtaret, non apparet, quomodo poſſint de Fide credi, quæ in eo Concilio definita ſunt. Recurrendum ergo eſt ad propoſitionem vniverſalem revelatam, quod Concilio legitimo aſſiſtat Spiritus Sanctus, aliunde vero certitudine morali conſtat, Concilium Tridentinum ligitime congregatum, & approbatum eſſe, convocante Summo Pontifice, & illud approbãte convenientibus ex Catholica Eccleſia Epiſcopis, & Prælatis per ſe, vel per alios, &c. de quibus nemo prudenter dubitat, aut formidat: quare conſtat nobis ſufficienter de hoc Concilo loquutum fuiſſe Deum in promiſſione vniverſali revelata, vt breviter notavit Suarez dicta ſect. 11. num. 6.]

50. Dixi in concluſione, id debere eſſe certum in gratu ſupremo: quia cum certitudo recipiat magis, & minus; ea, qua quis dicitur certus moraliter de continentia huius individui in revelatione, debet eſſe maxima; & ſuprema. Vnde pro re præſenti poſſumus diſtinguere tres gradus certitudinis moralis, ſupremum, medium, & infimum, & vt ab hoc incipiamus, infimus eſt, quando prudentes habent aliquid pro certo, ex eo quod communiter accidit, quamvis in raris caſibus oppoſitum acciderit. Sic dicitur certum, quod plene probatum eſt in iudicio. Sic etiam habemus pro certo, quod infans baptizatus á Parocho in Eccleſia, ſit recte, & valide baptizatus; non enim eſt prudenter credibile, quod Parocho defecerit intentio rite, & recte baptizandi. Supremus gradus certitudinis eſt, quando tanta, tamque vrgentia motiva credibilitatis concurrunt, vt impoſſibile ſit, hominem prudentem, qui illa percipit, poſſe dubitare, aut formidare. V.g. quod exiſtat Roma; quod Concilium Tridentimum fuerit rite congregatum, & ſimilia. Gradus medius dicendus eſt, quando pro certitudine concurrunt multo plura, & maiora motiva, quam in gradu infimo; quæ tamen non perveniunt ad illam impoſſibilitatem formidandi, quæ reperitur in Supremo.

51. Aſſero ergo, præfatam concluſionem intelligendam eſſe de certitudine morali in ſupremo gradu; ita quod qui ita certus eſt de continentia huius individui in revelatione, vt ex vrgentia motivorum impoſſibile ſit dubitare, aut formidare, poteſt, & debet credere Fide Divina hoc individuum eſſe à Deo revelatum.

52. Hinc reſpondeo ad rationem dubitandi, idem argumentum fieri poſſe ad debilitandam certitudinem Fidei humanæ, qua credimus Hiſpalenſes, actualiter eſſe Romam, nempe quod ſaltem metaphyſice non implicat, id eſſe falſum. Cui reſpondebimus, quod ad ipſam certitudinem de exiſtentia actuali Romæ præſupponitur ipſa exiſtentia Romæ. Suppoſito autem quod exiſtat Roma, implicat contradictionem, quod non exiſtat.

Digitized by Google

53. Eodem ergo modo, dicendum eſt, ad certitudinem moralem in Supremo gradu, qua cognoſco obiectum ſingulare contineri in obiecto vniverſali revelato, præſupponi eam realem continentiam: ex ſuppoſitione autem quod detur talis continentia, implicat contradictionem, quod ea non detur. Et quidem ſi aliter eſſe poſſet non haberetur ea certitudo moralis, quæ talis eſt inſupremo gradu.

54. Accedit, quod omnia revelata ſunt vel iam facta de præterito; vel ſi pendent in futurum, dimanant à revelatione Dei iam facta. Atqui cum ad præteritum non detur potẽtia, neque revelationes Dei patiantur mutabilitatem, implicat aliter eſſe ea, quæ quis cognoſcit ſuprema certitudine morali, eſſe contenta in revelatione vniverſali.

55. Hinc reſpondetur ad rationem dubitandi, negando, id, quod eſt certum moraliter in ſupremo gradu, ex ſupoſitione talis certitudinis, & veritatis ad illam præſuppoſitæ, poſſe aliter eſſe. Quare negandæ ſunt ambę conſequentię.

56. Reliqua argumenta, quæ obijci poſſunt contra eam ſententiam, quæ admittit aſſenſum Fidei ſupernaturalis circa obiectum ſingulare evidentiâ morali contentum in obiecto vniverſali revelato, & ſolutiones eorum; non ſpectant ad meum inſtitutum. Qui ea deſiderat, videat P. Petrum Hurtado, & Cardinalem Lugo citatos.

P. *Hur.*

CAPVT V.

An incurrat hanc damnationem ſententia aſſerens, aliquod obiectum eſſe de Fide contra alios Authores id negantes?

SVMMARIVM.

Authores negantes eſſe de Fide, hunc, qui de facto eſt, eſſe verum Pontificem. n. 57.

Authores affirmantes, id eſſe de Fide. num. 58.

An qui affirmant, eſſe de Fide, affirment illud probabiliter, & cum formidine de revelatione. n. 59.

Quomodo reſpondeat ad hanc difficultatem Lugo Cardinalis. n. 60.

Qui cenſent, eſſe de Fide, debent id credere per aſſenſum Fidei ſupernaturalis, & abſque formidine. n. 61.

Qui cenſent, eſſe de Fide, adhærent ſuæ ſententiæ tamquam certæ, & cenſent oppoſitam non eſſe probabilem, nempe à principijs intrinſecis. num. 62.

Dilemmate oſtenditur concluſio. n. 63. & 64.

Quod à principijs intrinſecis eſt improbabile, quamvis in oppoſitum ſint plures Authores, non poteſt eſſe probabile. n. 65.

Proponitur reſponſio, & convincitur. num. 66. & ſeqq.

Quare dici non poſſit, illud eſſe de Fide ſolum in abſtracto. n. 69.

Qui probabiliter affirmant, aliquid eſſe de Fide, non habent certitudinem requiſitam. Et quid inde pro concluſione? n. 70.

Ex eo, quod non habeant certitudinem adhæſionis ad obiectum illud, non poſſunt dicere eſſe de Fide. n. 71.

57. ALiquæ ſunt quęſtiones cõtroverſæ inter Theologos, in quibus inquiritur, an tale obiectum credi debeat Fide Divina, aientibus alijs, & alijs negantibus. V.g. quæſtio eſt, [An ſit de Fide, hunc hominem, V.g. Sanctiſſimum D. Innocentium XI., eſſe verùm Pontificem, & Pętri ſucceſſorem legitimum?] Nam,

Digitized by Google

Suar. Turrecr. Alberti. Caiet. Bañez. Canus. Vega Cordu. Caſtro. Suar. Pet.Hur Salmer. Alber. Valen. Oviedo. Arria. Tanner. CaſtroP Amicus Comitol Diana Gerun- Sylvius Pueron. Verrice. Ponzius à S.Th. Adrian. Valemb. Ioan Pō. Bordon. Bonac.

Nam, vt refert P. Suarez, diſp. 10. de Fide ſect. 5. num. 2. negant, id eſſe de Fidei Turrecremata, Albertinus ſenior, Caietanus, Bañez, Canus, Vega, Corduba, & Caſtro.

58. Affirmant, eſſe de Fide, P. Suarez citatus, P. Petrus Hurtado diſp. 37. per totam, P. Salmeron lib. 1. in Epiſtolas Pauli part. 2. diſp. de Eccleſia §. *Angeli*. P. Albertinus Soc Ieſu tom. 1. Coroll. 3. Theolog. ex 3 principio Philoſoph. quæſt. 3. num. 10. P. Valencia tom. 3. diſp. 1. quæſt. 1. punct. 7. §. 38. verſ. *Secunda ratio*. P. Oviedo controv. 4. de Fide punct. 7. num. 86. P. Arriaga tom. 5. curſ. Theol. diſp. 7. ſect. 8. num. 56. P. Tannerus tom. 3. diſp. 1. quæſt. 1. dub. 5. num. 146. P. Caſtro Palao tom. 1. tract. 4. diſp. 1. punct. 5. §. 2. num. 9. P. Amicus tom. 3. curſ. Theol. diſp. 6. ſect. 5. num. 152. P. Comitolus reſp. mor. lib. 1 quæſt. 99. Item Diana part. 11. Tract. 2. de Pontifice reſol. 6. & apud ipſum vltra relatos Gerunda, Sylvius, Pueronus, Verriceli, Poncius, Ioannes à S. Thom. Adrianus, & Petrus de Walemburch, Ioannes Ponzius, Bordonus, & Bonacina.

59. Inquirimus ergo, an ſententia affirmans, eſſe de Fide, quod alij Doctores negant eſſe de Fide, ſubiaceat huic damnationi? Et ratio dubitandi eſt. Etenim ſententia affirmans id affirmat probabiliter, cum multi Doctores Theologi cenſeant oppoſitum: ergo affirmant cum formidine imbibita in probabilitate, id eſſe de Fide: ergo ſi eliciunt aſſenſum Fidei circa id obiectum, illum eliciunt cum formidine circa revelationem: ergo aſſenſus Fidei ſupernaturalis ſtat cum formidine circa revelaiionem Dei; quod expreſſe damnat Innocentius XI. in hoc decreto.

60. Lugo Cardin. diſp. 1. de Fide ſect. 13. §. 4. num. 323. ſic diſtinguit: [Aliud enim eſt, illud obiectum ſecundum ſe, & in abſtracto eſſe de Fide, & eſſe á Deo revelatum; aliud vero, eſſe nobis de Fide, ſeu poſſe, aut debere à nobis per Fidem credi. Illud primum ſolum affirmant, qui dicunt tale obiectum eſſe de Fide, vel eſſe revelatum à Deo. Cum enim omne revelatum á Deo pertineat ad obiectum materiale Fidei, ſicut probabile eſt, obiectum illud revelatum eſſe á Deo, ita probabile etiam eſt pertinere ad Fidem. Quia tamen, vt aliquid poſſit á nobis hic & nunc per Fidem credi, neceſſe eſt; quod de revelatione non poſſimus prudenter formidare, prout poſſumus formidare prudenter, quoties probabile eſt non eſſe á Deo revelatum; hinc etiam eſt, eos, qui probabiliter docent, aliquid eſſe de Fide, ſolum loqui per ſe, & quantum eſt ex parte obiecti revelati, non tamen negant, quod ſuppoſita probabilitate ſententiæ cōtrariæ, & per accidens, Fides hic, & nunc non poſſit extendi ad illud obiectum, quia per accidens propter probabilitatem contrariam non poteſt prudenter prohiberi omnis formido circa talem revelationem.] Hucvſque Cardinalis. *Lugo.*

61. Sed non acquieſco viro doctiſſimo, quin potius aſſeror, eo ipſo quod Doctores Theologi cenſeant, eſſe de Fide aliquod obiectum, poſſe, & debere id credere per aſſenſum Fidei ſupernaturalis abſque vlla formidine. Quod ſi non poſſunt id credere per aſſenſum Fidei ſupernaturalis abſque formidine; non poſſunt aſſerere, id obiectum eſſe de Fide.

62. Probatur concluſio primo. Eo ipſo quod Doctores Thologi cenſent, id obiectum eſſe de Fide, conſequenter cenſent, á principijs in-

intrinſecis ſuam ſententiam eſſe certam, & oppoſitam non eſſe probabilem, quamvis dicatur probabilis ab extrinſeco, ſcilicet ex authoritate aliorum Doctorum: ergo abſque vlla formidine cenſent, eſſe de Fide: ergo nulla in eis datur formido, quominus eliciant aſſenſum Fidei ſupernaturalis circa tale obiectum, quod cenſent à Deo revelatum. Ambæ conſequentiæ patent: quia vbi eſt omnimoda certitudo, nulla poteſtat eſſe formido.

63. Probatur antecedens. Nam tales Doctores vel habent formidinem circa id, quod illud obiectum ſit de Fide, vel non habent? Si primum; infero: ergo formidinem habent de revelatione: cum hoc quod aliquid ſit de Fide, conſiſtat in eo, quod revelatum ſit: ſed repugnat, quod dicatur revelatio eſſe certa, & quod dicatur cum formidine; quia certitudo, & formido ſe mutuo excludunt: ergo eo iſpo quod revelatio dicatur eſſe certa, non poteſt dici cum formidine, atque adeo neque mere probabiliter.

64. Quod ſi dicatur ſecundum, nempe quod tales Doctores dicunt abſque formidine, illud eſſe de Fide, infero: ergo illud affirmant tamquam certum: ergo nõ cum ſola probabilitate, quæ quidem formidinem non excludit. Atque adeo eo ipſo, quod dicant, id eſſe de Fide, ſaltem à principijs intrinſecis affirmant tamquam cetum, & oppoſitum vt improbile, & certo falſum.

65. Vbi notandum eſt id, quod late docui in 1. part. Criſ. Theolog. diſp. 11. cap. 9. maxime à num. 261. ſcilicet illud, quod eſt improbabile, & certo falſum á principijs intrinſecis (licet dici ſoleat probabile ab extrinſeco, quãdo habet pro ſe aliquos Authores) non poſſe eſſe abſolute probabile. Nam intellectus non poteſt aſſentiri ei obiecto, quod ſibi proponitur vt certo falſum, quamvis dicant oppoſitum plurimi Authores.

66 Dices. Quando Authores dicunt, aliquod obiectum eſſe de Fide, contra alios Authores oppoſitum opinantes, diſtigui debere propoſitionem directam á reflexa: nam hæc propoſitio, *Hoc obiectum eſt à Deo revelatum*, eſt directa; reflexa vero hæc: *Probabiliter exiſtimo, hoc obiectum eſſe á Deo revelatum* Qua ratione formido non ſe tenet ex parte propoſitionis directæ, ſed ex parte reflexæ, in quo non videtur eſſe repugnantia, cum propoſitio directa, & reflexa habeant diverſa obiecta; & reſpectu diverſorum obiectorum non repugnant certitudo, & formido.

67. Sed hæc ſunt verba ſine re. Quid enim prodeſt, dicere me, *Evidens eſt, quod Sol eſt in noſtro hæmiſferio*; ſi ſimul dixero, *incertus ſum, an ia ſit evidens*? Aut qualis eſt illa certitudo, de qua ego ſum incertus? Ex quo exemplo conſtat, formidinem, quæ datur in eo actu reflexo, vitiare certitudinem, quæ aſſeritur in tali actu directo.

68. Præterea, vt dixi ſupra, iam Doctores conſpirant in eam ſententiam, quæ aſſerit, eſſe de Fide, hunc hominem, ſcilicet Innocentium XI. eſſe verum Pontificem maximum; cõtra alios oppoſitum opinantes. Si ergo illi priores Doctores dicerent, ſe ſolum probabiliter id affirmare; eſſet idem, ac dicere, ſe eſſe incertos, an id ſit de Fide. Quid ergo prodeſſet dicere, id eſſe certum de Fide, ſed ipſos eſſe incertos de ea certitudine? aut quomodo poſſent elicere actum Fidei ſupernaturalis cum ea incertidine?

69. Quod autem dicit Lugo Cardinalis, vt ſupra retuli, id eſſe de Fide in abſtracto, ſed non poſſe á nobis

bis hic & nunc credi Fide ſupernaturali,non facile intelligitur, niſi dicamus eſſe eodem modo, atque cum ſenſus probabilis Scripturæ Sacræ nobis occurrit: tunc enim dicimus illum eſſe probabiliter revelatum; ſed non propterea dicimus illum eſſe de Fide: quia vt ſit abſolute de Fide, non ſufficit probabilitas revelationis, ſed requiritur certitudo illius. Cum autem Cardinalis dicit,[Sicut probabile eſt, obiectum illud revelatum eſſe á Deo, ita probabile etiam eſt, pertinere ad Fidem:] reſpondendum eſt, ſolum pertinere ad Fidem id, quod certo revelatum eſt, non autem quod mere probabiliter.

70. Probatur ſecundo concluſio. De conceptu eſſentiali aſſenſus Fidei eſt vtraque certitudo, nempe connexionis cum obiecto, & adhæſionis ad obiectum; vt ſupra cap. 2. probavi: ſed Authores affirmantes probabiliter, aliquod obiectum eſſe de Fide, atque adeo credi debere fide ſupernaturali, non habent certitudinem adhæſionis ad obiectum: ergo circa id obiectum non habent aſſenſum Fidei ſupernaturalem. Probatur Minor. Nam formido de certitudine eſt formido de revelatione: atqui aſſerentes probabiliter certitudinem revelationis, illam aſſerunt cum formidine: ergo cum incertitudine adhæſionis ad obiectum: ergo ſine certitudine talis adhæſionis.

71. Quod ſi dicatur, hos Authores probabiliter aſſerentes, tale obiectum eſſe de Fide, ſolum contendere probabiliter, tale obiectum habere certitudinem connexionis cũ obiecto; non tamen ipſos habere certitudinem adhæſionis ad obiectum; neque id quidem tolerari poterit, quia dum non habent certitudinem adhæſionis ad obiectum, non poſſunt elicere actum Fidei ſupernaturalis circa tale obiectum; atque adeo non poſſunt abſolute pronunciare, tale obiectum eſſe de Fide Divina: quidquid enim eſt abſolute de Fide divina poteſt hic & tunc credi aſſenſu Fidei Divinæ.

72. Maneat ergo firmum, quod Theologi affirmantes abſolute, aliquod obiectum eſſe de Fide, V. g. hunc hominem eſſe verum Pontificem Maximum, eo ipſo id affirmare, non probabiliter, ſed certo certitudine connexionis cum obiecto, & adhæſionis ad obiectum. Cum ergo affirmant, illud obiectum eſſe certum de Fide, illi á principijs intrinſecis certi ſunt de veritate obiecti, eo quod à principijs intrinſecis ſibi ſufficienter propoſita eſt revelatio. Illis vero, qui aſſerunt, id non eſſe de Fide (ea eſt ingeniorum varietas) non eſt ſufficienter propoſita ea veritas, fortaſſe quia non penetrant motiva credibilitatis. Et ex dictis ſatis conſtat ad rationem dubitandi initio huius capitis propoſitam.

CAPVT VI.

Diſcutiuntur argumenta, quibus aliqui nituntur probare falſitatem propoſitionis damnatæ.

SVMMARIVM.

Sine evidentia credibilitatis, accedente lumine Fidei, poteſt quis habere certitudinem de revelatione. n.75.

Argumentum ſecundum non procedit contra Authores propoſitionis damnatæ. n.77.

Hi Authores ſolum loquuntur, quando certo conſtat de revelatione vniverſali, & probabile eſt, obiectum ſingulare includi ſub illa. n.78.

Diſcrimen inter probabilitatem veram,

Digitized by Google

ram; *& apparentem* n.79.
Ex propoſitione damnata non infertur, quod propoſitio Ecleſiæ reddat ſolum probabilem revelationem. num. 81.
An poſſit eſſe martyr, qui ſubit mortem pro tuenda veritate ſolum probabiliter revelata. n.82.
Vindicatur à calumnia P. Granado. n 83.& ſeqq.
Vindicatur etiam à calumnia P. Raynaudus. n.87.
Ex propoſitione damnata non infertur, poſſe credi fide ſupernaturali privatas revelationes incertas nu. 89.
Calumnia in P. Ioannem de Salas refellitur. n.90.
Ille, cui certum eſt, obiectum contineri ſub revelatione univerſali, id poteſt credere fide ſupernaturali. nu. 91.
Summus Pontifex poteſt credere fide ſupernaturali, in hac hoſtia à ſe conſecrata eſſe realiter præſentem Chriſtum D. n 92.
An baptizans infantem poſsit credere fide ſupernaturali, illum eſſe ritebaptizatum? n.93.
Diſcrimen inter hoc, quod eſt, aliquid eſſe de Fide, & aliquid nobis eſſe de Fide. n.94.

73. SIcut non expedit doctrinam certam inefficacibus argumentis probare; ita operæ pretium duxi, aliorum argumenta diſcutere, quibus nituntur probare, falſam eſſe hanc propoſitionem damnatam; vt argumenta efficacia ab inefficacibus ſecernantur.

74. Filguera in expoſitione hu- *Filg.* ius propoſitionis 21. arguit primo. Iuxta communem ſententiam Theologorum cum S. Thoma 2.2.quæſt.1. art.4. requiritur iudicium evidens de credibilitate myſteriorum Fidei, proindeque iudicium evidens de exiſtentia Divinæ revelationis: ſed hæc evidentia non ſtat cum probabilitate, aut formidine revelationis: ergo. Quod confirmat vrgentiori ratione; quam non reiicio, ſed omitto.

75. Sed ex cap.3. conſtat, quam inefficax ſit hoc argumentum. Nam iuxta ſententiam probabilem Theologorum, lumen Fidei ſupernaturalis, & illuſtratio Spiritus Sancti in pueris, & rudibus ſupplet evidentiam credibilitatis in ordine ad aſſentiendum firmiſſime, & abſque vlla formidine obiectis revelatis, & ipſi revelationi Dei. Quare diſtinguenda eſt maior: requiritur iudicium evidens de credibilitate ex argumentis orta, nego; ex motivo alias probabili, quod redditur certum, accedente illuſtratione Divina, concedo. Evidentiam itaque admitto, incompoſſibilem cum probabilitate, aut formidine, ſed non ortam neceſſario ex argumentis evidentibus; ſed quæ oriri poteſt ex ratione alias probabili, accedente illuſtratione Divina, quam Deus ſemper immittit ad credendum.

76. Arguit ſecundo in hæc verba [Si ſufficit probabile credibilitatis iudicium ad aſſenſum Fidei ſalutarem, perindeque prudentem, plures noſtri temporis hæretici ab infidelitate excuſabauntur: nam ſibi *probabiliter* ſuadent, revelationem Dei eſſe de multis erroribus, quibus tenentur,] &c.

77. Sed neque hoc argumentum eſt efficax. Primo. Quia hæc damnatio non eſt ad verſus eos Doctores, ſi qui forte dixerunt, ſufficere probabilitatem credibilitatis, ſi dicunt, poſtea ſuppleri evidentiam credibilitatis per Fidei lumen ſupernaturale, & illuſtrationem Spiritus Sancti, vt ſupra vidimus, in ordine ad aſſenſum Fidei, cum quo non ſtat probabilitas, neque

que formido de revelatione: atque adeo id argumentum Filgueræ non procedit contra falſitatem propoſitionis damnatæ.

78. Secundo. Nam Doctores Catholici, contra quos militat hæc damnatio, dixerunt, poſſe haberi aſſenſum Fidei ſupernaturalem, quando certo conſtat de revelatione vniverſali, & probabilitater creditur, obiectum ſingulare includi ſub revelatione vniverſali. Hæretici autem non ſupponunt, ſed negant ipſam Dei revelaiionem. Quod ſi aliquam revelationem admittunt, & ex illa conantur inferre, errores ſuos contineri ſub ea revelatione; non continent ſub ea aliquam probabilitatem veram, ſed apparentiam probabilitatis, quæ nihil aliud eſt, quam manifeſtus error.

79. Tertio. Nam etiam ſi hæreticis proponantur ſui errores tamquam probabiles; eſt magnum diſcrimen inter probabilitatem hæreticorum, & probabilitatem Catholicorum. Nam iſta includit ignorantiam, ſive incertitudinem invincibilem: quare cum dicitur eſſe probabile, præmotionem phyſicam contineri ſub auxilio efficaci revelato: ideo dicitur probabile, quia poſt diuturnas diſputationes non potuit perveniri ad omnimodam certitudinem. Probabilitas autem, per quam hæreticis proponitur tamquam probabile, ſuos errores contineri ſub aliqua Dei revelatione, includit ignorantiam vincibilem, quia poſſunt, & debent maiorem diligentiam præſtare, vt perveniant ad certitudinem, ad quam certiſſime pervenient, ſi animo ſincero præſtent eam diligentiam, inquirendo certitudinem, vt ſupra oſtendi in explicatione quartæ propoſitionis damnatæ. Et ſicut ab ignorantia invincibili ad vincibilem nulla eſt conſequentia; ita neque ab vna probabilitate ad aliam.

80. Tertio arguit ſic: [Si eſſet vera propoſitio damnata, ſequeretur, quodam modo aperiri ianuam ad ſcindendam vnitatem Fidei. Nam ſi cum iudicio probabili de revelatione, & cum formidine de oppoſito ſtaret Fides ſaltuaris, aut propoſitio Eccleſiæ tantum redderet probabilẽ exiſtẽtiam revelationis, quam proponit; deſtrueretur Eccleſiæ authoritas in proponendis rebus Fidei, &c.]

81. Sed hoc argumentum pugnat contra hoſtem fictitium. Nam Catholici, qui affirmaverunt propoſitionem damnatam, ſupponunt revelationem vniverſalem infallibiliter certam, & ſimiliter propoſitionem Eccleſiæ eſſe infalibilis authoritatis; & probabilitas, quam admittunt, non eſt circa revelationem vniverſalem, neque circa propoſitionem Eccleſiæ; ſed ſolum circa extenſionem, quam putabant faciendam, ad hoc, vt quæ probabiliter continentur ſub revelatione vniverſali propoſita infallibiliter ab Eccleſia, credenda eſſent aſſenſu Fidei ſupernaturalis. Ex hoc autem quomodo infertur, quod propoſitio Eccleſiæ reddat dumtaxat probabilem revelationem? ſolum enim infertur, quod revelatio, & propoſitio Eccleſiæ extendantur ad ea, quæ probabiliter continentur in illis. Ideo autem damnatur ea propoſitio, quia affirmat, probabiliter contenta ſub revelatione vniverſali poſſe credi fide ſupernaturali, quamvis detur formido, quod talia obiecta ita probabiliter contenta fortaſſe non ſint revelata, vt conſtat ex pradictis.

82. Arguit quarto in hæc verba. [Sequeretur, quod poſſet quis laudabiliter mortem oppetere, eſſeque verum Martyrem pro tuendâ illa veritate, quam probabiliter iudicaret eſſe á Deo revelatã. Quodi

Grana. quamvis aſſerant Granadus in 3. part. controv. 2. de geſtis Chriſti tract. 1. Raynau diſp. 3. ſect. 31. & Theophilus Raynaudus part. 2. cap. 3. art. 11. Contra illos merito, & valde efficaciter inſurgit ex noſtris P. Thomas Hurtado P. Tho. Hurt. in opere *De vero Martyrio Fidei*, cui doctiſſimi viri maximam impertiunt laudem, tract. 4. reſol. 25. §. 5.]

83. Sed ego valde miror, quod vir doctus, reprobaturus doctrinam P. Iacobi Granado, non legerit contextum eius: quem ſi legiſſet, impoſſibile eſſet, quod tam falſam accuſationem ei obieciſſet. Neque ſatis excuſatur ex eo, quod Thomas Hurtado id illi attribuerit: ſicut enim Iudex nō damnat Reum, donec ab eo confeſſionem accipiat; ita etiā Scriptor reprobaturus doctrinam, quam alij accuſant, non debet reprobare, donec dictum eius, & contextum legat, & relegat.

Granad 84. Audiamus ergo P. Granadum, qui in loco citato num. 354 hęc verba habet. [Qui ſolum haberet *opinionem* Immaculatæ Conceptionis, ſeu iudicium *incertum & topicum, non foret martyr*, ſi mortem oppeteret pro veritate ſpeculativa Conceptionis: quia *ſola opinio* non eſt actus virtutis, vt conſtat ex materia de virtutibus.] Vide expreſſam contradictoriam eius doctrinæ, quam illi attribuit Filguera ex teſtimonio Thomæ Hurtado.

85. Præterea P. Granado firmat duas alias concluſiones, in quibus affirmat, fore verum Martyrem, qui ſe obiiceret morti pro defenſione eorum, quæ in myſterio Immaculatæ Conceptionis ſunt omnino certa ſupra omnem probabilitatem. Et ita num 352. aſſerit in prima concluſione, fore Martyrem, qui mortem ſubiret pro defendendo cultu & feſto Immaculatæ Conceptionis præſcripto ab Eccleſia; item pro defendendo, ſententiam Immaculatæ Conceptionis eſſe tutam, & piam. Quod ſic probat. [Ille eſt verus Martyr, qui mortem ſubit pro aliquo actu virtutis: ſed id, quod ad praxim ſpectat in hoc negotio Immaculatæ Conceptionis, eſt actus virtutis: ergo qui mortem ſubiret pro illo, eſſet verus Martyr.] Minorem probat: quia [celebrare feſtum Immaculatæ Conceptionis eſt actus virtutis Religionis: Cum Sixtus IV. in Extravag. *Praexcelſa*. Ad eam celebritatem hortetur, & vniverſa Eccleſia ſolemni ritu Conceptionem Immaculatam celebret octava Decembris. Deinde doctrinam Immaculatæ Conceptionis eſſe piam, & tutam *certiſſimum* eſt, vt patet ex diſcurſu huius diſputationis: quare docere, eam eſſe piam, & tutam eſt opus virtutis,] &c. Vbi vides, illum aſſerere, eum fore Martyrem, qui mortem ſubierit pro veritate *certiſſima*.

86. Deinde num. 353. in ſecunda concluſione ſic ait: [Verus Martyr eſſet, qui mortem ſubiret pro eo, quod in veritate ſpeculativa Immaculatæ Conceptionis eſt *certum*. Probatur. Quia fateri veritatem *certam*, ſeu *infallibilem* in his, quæ ſaltem cedunt in Dei honorē, eſt actus virtutis.] Et proſequitur diſtinguēs ea, quæ in hoc myſterio certa ſunt, ab opinabilibus: docetque eſſe verū Martyriū, quod quis ſubierit pro veritate certa non autē pro aſſertione opinabili.

87. Similis iniuria infertur P. Theophilo Raynaudo, qui in tract. Raynau de Martyrio per peſtem loco citato num. 18. nullo modo aſſerit, eſſe maytirium, oppetere mortem pro aſſertione opinabili tuenda, ſed ſolum pro veritate certa, cuius honeſtas certo conſtet ex Fide Divina. Et inter alia hæc ſcribit. [Si igitur alicui mors intentaretur, vt piam illam ſententiam *improbaret*, iſque mallet mor-

mortem potius acceptare eam ob cauſam, & re ipſa eam exciperet, martyr eſſet vere ac proprie, etiam ſi tantum ſpectaret, quod auctior pietas fert, & lex privata conſcientiæ, Chriſto quoque probata, mandat. Nam ſi ſpectaret *legem Eccleſiaſticam*, qua ſententiæ illius ſuffixione interdicitur, malletque mori, quam in legem illam delinquere, multo operatior eſſet martyrij veritas, morte irrogata ab eam cauſam.] Vides, quomodo non doceat P. Theophilus, eſſe martyrium mortem pro obiecto probabiliter revelato, ſed pro obſervanda lege Eccleſiaſtica præcipiente, ne improbetur ſententia de Immaculata Conceptione. Eſt enim ex Fide certum, teneri nos ad obſervandas leges Eccleſiaſticas, quę habent omnia requiſita ad ſui valorem. Cum autem dicit, *quod auctior pietas fert*, loquitur de eo, qui defendit, eſſe opus pium, revereri Conceptionem Immaculatam B. Virginis.

88. Arguit quinto. [Nam ſequeretur etiam, dari anſam, vt revelationibus privatis facilius, quam par eſt, præſtaretur aſſenſus. Si enim notitia tantum probabilis, non vero evidentia moralis, requireretur ad credendum, poſſet quis credere poſt modicum examen, & aprobationem duorum, vel trium Theologorum, obiectum ſibi revelatum,] &c.

89. Sed neque hoc argumentum eſt efficax. Ex eo enim, quod obiectum ſingulare probabiliter cõtentum ſub revelatione certa vniverſali poſſet credi aſſenſu Fidei ſupernaturalis; non infertur, quod deficiente ea revelatione certa vniverſali, poſſint credi fide ſupernaturali ea, quæ privatis revelationibus incertis exiſtimant ſibi manifeſtata aliqui homines pij.

90. Nec poſſum non mirari, quod attribuat P. Ioanni de Salas quamdam opinionem de revelatione privata amplectenda, ad hoc vt Religioſus poſſet matrimonium inire; cum ipſe Filguera fateatur, talem doctrinam non reperiri in eius libris. Quid enim prodeſt, magnis Doctoribus inferri crimen, quod nec teſtibus occularibus, neque tabulis probari poteſt? *P. Sal.*

91. Sed pro maiori intelligentia eius argumenti, & doctrinæ traditæ, operę prætium eſt aliqua adnotare. Aliquando enim poteſt quis credere aſſenſu Fidei ſupernaturalis aliquod obiectum, quod ſibi certum eſt contineri ſub revelatione vniverſali, nec in hoc decipitur; cum tamen reliquis Fidelibus non conſtet certo, id obiectum contineri ſub revelatione vniverſali. Tunc enim non dicitur eſſe abſolute de Fide illud obiectum ſingulare, quamvis ille, cui certo conſtat, illud contineri ſub revelatione vniverſali, poſſit credere illud de Fide Divina.

92. Sic abſolute non eſt de Fide, ſub hac numero hoſtia conſecrata à Summo Pontifice contineri prę ſentiam realem Chriſti D. vt notavit Lugo Cardin. diſp. 1. de Fide ſect. 13. §. 5. num. 320. aſſerens, non debere nos id de Fide credere; niſi ſub conditione expreſſa, vel tacita, aut præſuppoſita; quia licet ſit de Fide, eum eſſe Supremum Sacerdotem, poſſumus dubitare, aut formidare, an habuerit intentionem conſecrandi. Ipſe vero Pontifex, qui certo ſcit, ſe habuiſſe intentionem conſecrandi, poteſt credere Fide Divina, in eâ numero hoſtiâ eſſe realiter præſentem Chriſtum D. Quia ex revelatio vniverſali, quod [in hac Hoſtia rite cõſecrata eſt realiter præſens Chriſtus D.] certo ſcit contineri hanc Hoſtiam à ſe rite conſecratam, cum aliunde Fide Divina credat, ſe eſſe Supremum Sacerdotem; vt notavit P. Petrus Hur- *Lugo.* *P. Hur.*

Hurtado diſp. 11. de Fide ſect. 2. num. 21.

93. Et idem eſt de baptizante infantem, qui certus de ſua recta intentione, & de materia, & forma, poteſt credere aſſenſu Fidei, hunc infantem accepiſſe gratiam, quia ei certo conſtat, hoc ſingulare eſſe cōtentum ſub revelatione vniverſali quod[omnis infans rite baptizatus accipit gratiam iuſtificationis.] vt notavit Lugo Card. cit. diſp. 1. ſect. 13. §. 3. n. 304. in hęc verba: [Poſtquam tamen baptizanti conſtat de Baptiſmo rite collato, iā *incipit ei eſſe de Fide*, quia ei iam conſtat, Deum de hoc parvulo locutum fuiſſe.] *Lugo.*

94. Non ergo recte dicetur, eſſe de Fide, illum parvulum accepiſſe gratiam Baptiſmi; nam vt ipſe Lugo ait num. 302. [Aliud eſt, propoſitionem aliquam ſecundum ſe eſſe de Fide, aliud vero eſſe nobis de Fide. Ad primum enim ſufficit, quod ſit vere á Deo revelata; ad ſecundum vero requiritur, quod revelationis ſenſus, & ſignificatio nobis ſufficienter conſtet.]

95. Reiectis ergo argumentis in efficacibus, efficax eſt, quod propoſſui, de certitudine tam connexionis cum obiecto, quam adhæſionis ad obiectum requiſita ad actum Fidei ſupernaturalem.

CAPVT VII.

Quomodo conſentiat damnatio huius 21. propoſitionis cum damnatione quartę?

NON EGET SVMMARIO.

96. Forſan alicui videbitur difficile conciliare has duas dānationes, non recte percipiendo, quomodo non invicem opponantur? Ratio autem dubitandi hæc eſt. Damnatur enim quarta propoſitio docēs, excuſari á peccato infidelitatis infidelem, qui non credit ductus opinione minus probabili: ex qua damnatione videtur inferri, quod vbi infidelis habet maiorem probabilitatem de veritate Catholicæ Religionis, ſtatim tenetur credere. Tum ſic. Quādo infidelis habet, hanc maiorem probabilitatem (quam ſupponimus non pertingere ad certitudinem) habet notitiam dumtaxat probabilem de revelatione; & eo ipſo quod ſit ſolum probabilis, non excludit formidinem: ergo ſi re ipſa impleat eam obligationem credendi, habebit aſſenſum Fidei ſupernaturalem, & vtilem ad ſalutem: ergo habebit illum cum notitia ſolum probabili de revelatione, imo & cum formidine de illa; quod eſt contra decretum, & damnationem huius 21 propoſitionis. Quę omnia recte colliguntur ex prima conſequentia.

97. Quod vero ex ea damnatione quartæ propoſitionis inferatur, quod vbi infidelis habet maiorem probabilitatem de veritate Fidei Catholicæ, tenetur ſtatim credere; quæ erat prima conſequentia: tradidit Lumbier tom. 3. ſum. ad propoſitionē 4. n. 1759. & ante decretum idem docuerat Gonetus de Probabilit. nu. 139. & ante illum, Bañez 2. 2. quæſt. 10. art. 1. dub. 3. conc. 3. & 4. & Petrus de Ledeſma tom. 2. Sum. tract. 1. c. 5. conc. 5. & 6. *Lumb.* *Gonet.* *Bañez.* *Pet. Led.*

98. Et vrgetur amplius argumentatio propoſita. Negari enim nō poteſt, quod ſi infidelis in articulo mortis conſtitutus iudicet, Religionem Catholicam probabiliorem & tutiorem eſſe ſua ſecta, teneatur illam amplecti: ergo in articulo mortis poteſt, & debet, ex notitia ſolum probabili veritatis Catholicæ, & conſequen-

quenter revelationis divinæ, habere aſſenſum Fidei ſupernaturalem, & vtilem ad ſalutem:dabitur ergo tunc talis aſſenſus ſtans cum notitia ſolum probabili revelationis, imo & cum formidine de illa.

99. Et augere videtur rationem dubitandi id, quod refert quidam Recentior expoſtulans cum quibuſdam calumniatoribus, quod eos, qui affirmant, in fidelem ex probabiliori notitia de vera Religione teneri ad credendum, accuſant de affirmata propoſitione 21. *Aſſenſus Fidei ſupernaturalis, & vtilis ad ſalutem ſtat cum notitia ſolum probabili revelationis, imo cum formidine*. &c. Eos vero, qui id negant, aſſerentes, quod ex opinione probabiliori de vera Religione adhuc non tenetur credere, accuſſant de affirmata propoſitione 4. *Ab infidelitate excuſabitur infidelis non credens ductus opinione minus probabili*. Addit vero ille Recentior in ſua expoſtulatione, *iniquam eſſe conditionem illorum* Theologorum, *ſi ad horum calumniatorum tribunal ipſis ſtandum eſt*. Et tandem ſuperaddit ibidem: *Iniqua vero conditio: ſi affirmes, vapulas; ſi neges, vapulas tantumdem*.

100. Sed ex doctrinâ ſupra traditâ tota hęc difficultas evaneſcit, & præcipue conſtat, quomodo hæ duæ damnationes inter ſe conſentiunt. Nam diſert. 5. ad propoſitionem 4. cap. 2. docui, probabilitatem, ſive maiorem, ſive minorem, quam adquirit infidelis circa myſteria Fidei non includere ignorantiam invincibilem; quia facile poteſt pervenire ad habendam certitudinem de myſterijs Fidei. Ex qua ignorantia vincibili reſultat, quod infidelis ſic affectus ignorantia vincibili teneatur ad vnum ê duobus, vel adpræſtandam maiorem diligentiam pro cognoſcenda certius veritate, vel ad credendum ſtatim: quod ſi non poſſit ſtatim credere firmiter, tenebitur determinate ad præſtandam maiorem diligentiam.

101 His poſitis, ad rationem dubitandi initio capitis reſpondeo, quãdo damnatur propoſitio docẽs, quod *Ab infidelitate excuſabitur infidelis non credens, ductus ex opinione minus probabili*, male infertur inde, quod vbi infidelis habet maiorem probabilitatem de veritate Fidei Catholicæ, habet determinatam obligationem credendi, ſolum enim habet eã obligationem ſubdiſiuncto, vt proxime dixi.

102. Authores vero, qui dicunt, infidelem, qui habet probabiliorem cognitionem de myſterijs fidei, & de revelatione Divina, teneri ſtatim credere, non poſſunt evadere damnationem huius 21. propoſitionis, vt clare conſtat ex argumento propoſito in ratione dubitandi: niſi recurrant ad illuſtrationem Divinam, per quam cognitio probabilis, aut probabilior vertatur in moraliter evidentem.

103. Ad confirmationem, quæ magis vrgere videtur, eo quod infidelis in articulo mortis conſtitutus, habens probabiliorem cognitionem de veritate Catholicæ Religionis, videtur habere ignorantiam, quæ pro tunc non ſit vincibilis, quia tunc non eſt locus indagandi veritatem, reſpondeo iuxta doctrinam ſupra traditam, quod dupliciter poteſt contingere, ſine eo quod notitia de veritate Catholicæ Religionis, atque adeo Revelationis Divinæ, ſit dumtaxat probabilis. Primo, quatenus ea probabilioritas, accedente illuſtratione Divina, vertatur in moralem certitudinem, eo modo, quo ſupra dixi de pueris, & rudibus. Secundo, ſi cum ea illuſtratione ſufficiente adhuc nõ perveniat ad omnimodam certitudinem, tenetur precari Deum, vt illuſtret

tret intellectum ſuũ, vt perveniat ad certitudinem veritatis; quam Deus abſque dubio illi concedet, cum facit, quantum poteſt pro eo articulo, & Deus, qui vult omnes homines ſalvos fieri, facienti quantum eſt ex ſe viribus gratiæ, numquam deneget gratiam. Quod ſi nolet precari Deum pro illuſtratione habenda, ipſi imputabitur ad culpam infidelitas.

CAPVT VIII.

An ſubijciatur huic damnationi ſententia aſſerens, fidem, & opinionem de eodem obiecto eſſe compoſsibiles?

SVMMARIVM.

Ratio dubitandi. n. 104.

Non debet condemnari reus ſine probatione euidenti. n. 105.

Similiter neque propoſitio damnari debet ſine probatione evidenti. nu. 106.

An de conceptu opinionis ſit formido actualis, an vero ſolum radicalis? n. 107.

Quomodo ex diverſis medijs poſsint componi ſcientia, & opinio ſecundũ S. Thomam. n. 109.

Res convincitur exemplis. num. 110. & ſeq.

Authores aſſerentes non eſſe de conceptu opinionis formidinem actualem, ſed ſolum radicalem. n. 112.

104. HOzes in expoſitione huius propoſitionis 21. nu. 10. affirmat, damnatam manere, vi huius damnationis Pontificiæ, ſententiam docentem, actum Fidei, & opinionis de eodem obiecto poſſe ſimul componi in eodem intellectu. Cuius fundamentum eſt: Propoſitio enim dannata affirmat, fidem ſupernaturalem ſtare cum formidine de revelatione: ſed ſententia relata affirmat fidem ſupernaturalẽ ſtare cum opinione, quæ ſecum affert formidinem: ergo ſententia relata manet ſubiecta eidem damnationi.

Hozes.

105. Sed præfatus Scriptor gerit ſe ad inſtar Iudicis metas ſuæ iuriſdictionis tranſilientis. Nam, vt ipſe ſupponit in expoſitione propoſitionis 2. num. 4. *In criminalibus ad condemnandum Reum probationes debent eſſe luce clariores. Quod habetur in l. ſciant cuncti. ff. de Probat.* Ex quo fit, Iudicem excedere metas legis, atque adeo iuriſdictionis, quando condemnat reum ſine probationibus luce clarioribus: & conſequenter delictum debet eſſe certum, & evidens, vt reus poſſit condemnari.

106. Similiter ergo vt propoſitio declaretur condemnata, debet eſſe certum, & evidens, quod continetur ſub damnatione: ſed non eſt certum, & evidens, quod ea ſententia continetur ſub tali damnatione: ergo ea ſententia non poteſt declarari cõdemnata. Maior patet: ideo enim contineretur ſub damnatione, quia opinio affert ſemper formidinem actualem; ſed non eſt certum, & evidens, quod opinio affert ſemper formidinem actualem, quamvis ſemper afferat ſecum identificatam formidinem radicalem; eſt enim probabile, imo & multo probabilius, non eſſe de ratione intrinſeca opinionis afferre formidinem actualem: ergo non eſt certũ, & evidẽs, quod ea ſententia cõtineatur ſub ea damnatione

107. Quod ſi dicat, eſſe certum, quod opinio afferat inſeparabilem formidinem actualem; interrogo, ex quo principio certo colligit hanc certitudinem? Et quidem in loco citato, id nõ probat, ſed ſupponit. Deficiunt ergo ex hac parte probationes luce clariores, quæ requiruntur ad damnan-

Digitized by Google

nandum reum, ſive ad probandum, hanc ſententiam de compoſſibilitate Fidei, & opinionis ſubiacere damnationi.

108. Maxime in aſſertione mere Philoſophica, qualis eſt hæc quæſtio; in qua inquiritur, an de conceptu opinionis ſit formido actualis, an radicalis, ſeu virtualis: neque contra principium aliquod Theologicũ eſt, aſſerere, quod opinio ex conceptu ſuo ſolum dicit formidinem radicalem.

S. Tho. 109. Neque obſtat, quod affert ex S. Thoma 2. 2. quæſt. 2. art. 1. ſcilicet quod *formido accidit opinioni*; ex eo enim potius colligitur, formidinem eſſe accidens opinionis, quod illi poteſt deficere. Quando autem dicit S. Doctor, de ratione opinionis eſſe formidinem, & ideo ſtare non poſſe cum Fide ſupernaturali; loquitur de opinione ſecundum modum frequentiorem, quo ſolet elici; nec negat poſſe dari opinionem, cui deſit actualis formido. Nam in 3. diſt. 31. quæſt. 2. art. 1. quæſtiun. c. 1. ad 4. magis ſe explicat, & concedit, poſſe componi in eodem obiecto ſcientiam, & opinionem ex diverſis medijs, illis verbis. *Opino, & ſcientia quamvis ſint de eodem, non tamen ſecundum idem medium, ſed ſecundum diverſa; & ideo poſſunt eſſe ſimul.* Cum ergo S. Thomas concedat, poſſe ſimul exiſtere in eodem intellectu de eodem obiecto ſcientia, & opinio per diverſa media; manifeſte infertur, quod opinio poteſt conſiſtere ſine actuali formidine; cum evidentia, & actualis formido de eodem obiecto ſint incompoſſibiles, nam, vt ex terminis notum eſt, evidentia expellit formidinem actualem de obiecto.

110 Ex his aperte convincitur, non eſſe de ratione opinionis formidinem actualem, ſed ſolum radicalem. Etenim intellectus de eodem obiecto poteſt ſimul habere notitiam per motivum revelationis Divinæ obſcure cognitæ per propoſitionem Eccleſiæ, & per motivum probabile, & non omnino certum: Nam Sancti Patres, & Theologi confirmant myſteria Fidei rationibus ſuaſibilibus deſumptis ex Philoſophia, quænon aſſerunt evidentiam: V. g. probant immortalitatem animæ, tum ex teſtimonio Dei per Sacram Scripturam; tum ex eo, quod Philoſophi nobiliores eam agnoverunt. Cognitio ergo, quæ nititur revelationi Dei, eſt Fides; & quæ nititur in motivo deſumpto á cognitione Philoſophorum, eſt opinio. Hæc ergo cognitio opinativa habet formidinem radicalem, quatenus ſi inveniatur non aſſociata actui Fidei, ſed ipſa ſola, re ipſa exicitabit formidinemin intellectu, quia illud motivum ſecundum ex ſe non eſt ſufficiens ad certificandum intellectum.

111. Similiter aliqui ex Sanctis Patribus probant reſurrectionem mortuorum, tum ex teſtimonijs Sacræ Scripturæ; tum ex eo, quod Phænix moritur, & renaſcitur: & prima cognitio ſpectat ad Fidem, ſecunda vero eſt mere topica. Et inquiro, quę nam repugnantia eſt in eo, quod ego ſimul habeam eas duas cognitiones? Neque recurrendum eſt ad hoc, quod ſecunda cognitio habet formidinem; nam de hoc eſt quæſtio. Cum ergo hæ duæ cognitiones non repugnent eſſe ſimul; & aliqua tunc in intellectu non detur formido actualis, cum intellectus vi actus Fidei ſit certus de reſurrectione mortuorum; aperte convincitur, de conceptu opinionis non eſſe formidinem actualem; ſed ſolum radicalem; quæ, vt dixi, conſiſtit in eo, quod ſi inveniatur ſola ea ſecunda cognitio,

aſſociabitur formidine actuali.

112. Quare non eſſe de conceptu opinionis formidinem actualem, ſed radicalem clare docuit P. Suarez disp. 19 de Fide ſect. 4. num. 16. aſſerens: *Formido ex parte ſubiecti non eſt de ratione opinionis, ſed tantum ex parte formalis obiecti.* Ex quo infertur, quod ſubiectum, id eſt, intellectus careat formidine, & quantum eſt ex parte obiecti formalis per ſe, & ſolitarie ſumpti exponatur intellectus formidini. Eamdem ſententiam defendunt omnes Doctores, qui cenſent poſſe inveniri ſimul in intellectu ſcientiam, Fidem, & opinionem. Hi ſunt P. Valencia.2.2. diſp. 1. punct.4.quæſt.1., vbi citat S. Bonaventuram, & Durandum. Item Lugo Card. diſp. 2. ſect. 2. num. 89. P. Petrus Hurtado diſp. 10. de Anima ſect.5.

P. Suar *Valen.* *S. Bona* *Duran.* *Lugo.* *Pet. Hur*

DISERTATIO XV.

An Fides explicita Dei remuneratoris ſit neceſſaria neceſſitate medij ad ſalutem?

CAPVT I.

Propoſita damatione 22. Propoſitionis referuntur variæ opiniones.

SVMMARIVM.

Quid ſit Fides explicita, & implicita? num. 1.
Quot quæſtiones includantur ſub hac diſertatione? n. 2.
Primus dicendi modus eſt, ad iuſtificationem infidelis requiri Fidem explicatam Dei vt remuneratoris, licet non ſemper. num. 3. & 4.
Secundus, eam requiri ad iuſtificationem infidelis, non vero ad iuſtificationem peccatoris fidelis. num. 5.
Tertius, ad omnem iuſtificationem requiri. num. 6.
Quartus, requiri Fidem explicitam Dei vt remuneratoris ſupernaturalis. num. 7.
Quintus, ſufficere Fidem explicitam Dei, vt remuneratoris naturalis, vel abſtrahendo à naturali, & ſupernaturali. num. 8.
Sextus, illam requiri non ex natura rei, ſed ex lege Dei. num. 9.
Septimus, illam Fidem explicitam requiri ex natura rei. n. 10.
Octavus eſt, ſufficere Fidem explicitam Dei vt remuneratoris virtualiter contentam in actu charitatis. num. 11.

1. Ex propoſitionibus in hoc decreto dãnatis, hæc eſt vigeſſima ſecunda. *Non niſi Fides vnius Dei neceſſaria videtur neceſsitate medij, non autem explicita remuneratoris.* Pro cuius explicatione notum omnibus eſt, Fidem implicitam alicuius myſterij eſſe eam, qua quis credit myſterium vt ſub aliqua vniverſali propoſitione contentum: vt cum quis dicitur credere myſterium Incarnationis, eo quod credit, quidquid credit Eccleſia Catholica. Fidem vero explicitam habet, qui non ſolum credit illud myſterium ſub ea generali propoſitione, ſed in particulari credit, & cognoſcit myſterium, V. g. Incarnationis.

2. Eſt ergo quæſtio præſens, an ad iuſtificationem, & ad ſalutem æternam conſequendam ſit omnino neceſſarium habere Fidem explicitam Dei vt remuneratoris? Sub qua quæſ-

Digitized by Google

quæſtiones variæ continentur. Prima, an ad primam iuſtificationem, cum quis ab infidelitate convertitur ad Deum, ſit infallibiliter neceſſaria neceſſitate medij Fides explicita Dei vt remuneratoris? Secunda, an ad omnem iuſtificationem Fidelium ſemper ſit neceſſaria neceſſitate medij Fides explicita actualis de Deo vt remuneratore? Tertia, an ſit neceſſaria neceſſitate medij Fides explicita Dei vt remuneratoris ſupernaturalis? Quarta, an ex natura rei, an potius ex ordinatione Divinæ pro videntiæ ſupernaturalis, ſit ea Fides neceſſaria neceſſitate medij? Quinta, an ad iuſtificationē ſufficiat Fides Dei vt remuneratoris virtualiter incluſa in actu charitatis? Circa quas quæſtiones ſunt varij dicendi modi, quos oportet referre, & diſcutere, vt videamus, qui nam ex illis ſubiaceant huic damnationi.

3. Primus dicendi modus eſt, ad iuſtificationem infidelium requiri neceſſitate medij Fidem explicitam Dei vt remuneratoris, licet non ſemper, neque pro omni caſu; eo quod poſſit in aliquo raro caſu infidelis converti, & iuſtificari cum ignorantia invinicibili Dei vt remuneratoris. Hæc videtur fuiſſe opinio. P. Arriagæ 2. 2. diſp. 12. ſect. 4 num. 27. *Arria.* Cuius fundamentum eſt. Nam poteſt dari caſus, in quo puer baptizatus educetur in ſylvis, ita vt iam adultus non committat peccatum hæreſis, ſed alia peccata gravia. Si poſtea inſtruatur, vt cognoſcat, illa peccata eſſe meritoria pœnę æternæ, & non inſtruatur de vita æterna, neque de gratia habituali, & ex cognitione pœnæ æternæ excitetur ad dolorem de peccatis, & ita confiteatur peccata Sacramentaliter: ille quidem ex hac attritione, & confeſſione iuſtificabitur, ſine Fide explicita Dei vt remuneratioris.

4. Eamdem opinionem ſecutus eſt Caramuel in Apolog. de Probabilitate. Epiſt. 4. num. 125. ait enim: *Caram.* [ad teſtimonium Pauli, *Accedentem ad Deum oportet credere, quia eſt*, &c. reſpondet P. Acacius March. *Acac. March.* de Velaſco intelligi hoc, *regularmente hablando*, hoc eſt non ſemper, ſed frequentius.] Ad quod probandum hoc vtitur argumento Caramuel. Naſcitur Petrus, baptizatur; antequam loqui ſciat, capitur á barbaris, in ſylvam inducitur, & atheiſmum poſitive docetur. Ad vſum rationis pervenit; poſſe invincibiliter neſcire Deum, ſaltem ad tempus, Theologi nobiliores affirmant. Moriatur igitur hic, antequam ignoret vincibiliter Deum, & aliquod committat mortale. Quo Petrum D. Fagnanus mittet? Non ad infernum, quia orignali ille, & actuali mortifero caret: ad cælum ergo. Ergo expreſſa, & actualis Fides non eſt ad ſalutem neceſſitate medij neceſſaria.] In quibus verbis non ſolum Fidem explicitam remuneratoris, ſed etiam Fidem explicitam Dei excludit Caramuel à neceſſitate ſalutis. Eidem opinioni circa Fidē ex parte explicitam remuneratoris conſentit Leander á Ss. Sacram. *Leand.* part 6. Tract. 2. de Fide diſp. 2. quæſt 6. in 2. concluſ. citans alios Doctores.

5. Secundus dicendi modus eſt, Fidem explicitam Dei vt remuneratoris eſſe quidem neceſſariam neceſſitate medij ad iuſtificationem infidelis, qui convertitur ad Fidem; non vero ad iuſtificationem peccatoris Fidelis. *Ripal. Leand.* Ita videtur ſentire P. Ripalda diſp. 17. de Fide ſect. 14. num. 229. (quo autem ſenſu id dixerit, mox diſcutiemus, Leander proxime citatus, & alij apud ipſum.

6. Tertius dicendi modus eſt ad omnem iuſtificationem impij ſive infidelis, ſive peccatoris Fidelis neceſſariam eſſe neceſſitate me-

Lugo. dij Fidem explicitam Dei vt remuneratoris. Ita Lugo Card. diſp. 12. de Fide ſect. 5. n. 108., & ibi conqueritur Lugo, quod Authores prætermiſerint diſcuſſionem huius difficultatis, an ex Fide explicita bonitatis Dei, ſine Fidei explicita remuneratoris, poſſit Fidelis iuſtificari. Nam licet omnes dicant, eam Fidem explicitam remuneratoris eſſe neceſſariam neceſſitate medij ad ſalutem; non diſcutiunt, an aliquando poſſint iuſtificari fideles ſine Fide explicita Dei vt remuneratoris, ſed cum *ſola* Fide bonitatis Dei. Ipſe autem Lugo docet, eam requiri neceſſitate medij; non ſolum ad iuſtificationem infidelis, ſed etiam ad omnem iuſtificationem impij fidelis. Imo n. 133. ait, neceſſariam eſſe ad perſeverantiam diuturnam in ſtatu gratię. Quod vtrumque etiam docet P. Hurt. diſp. 41. conc. 2. & 3. *P. Hur.*

7. Quartus dicendi mudus eſt, eſſe neceſſariam neceſſitate medij Fidem explicitam Dei vt remuneratoris ſupernaturalis, promittentis remunerationem gratiæ ſanctificátis, & beatitudinis ſupernaturalis, licet non dicant, an ſit neceſſaria ad omnem iuſtificationem, etiam impij Fidelis. ita P. Suarez 2. 2. diſp. 12. ſect. 3. num 8., & P. Granado 2. 2. controv. 1. tract. 10. diſp. 2. ſect. 1. num. 2., Caietanus. 2. 2. quæſt. 2. art. 5., Bañez ibid. art. 8. dub. 1. concl. 1., P. Valencia de Fide diſp. 1. quæſt. 2. punct. 2. *Suar. Grana. Caieta. Bañez. Valen.*

8. Quintus dicendi modus eſt, ſufficere ad ſalutem Fidem explicitam Dei vt remuneratoris naturalis, vel ſaltem abſtrahendo à naturali, & ſupernaturali; & per conſequens non eſſe neceſſariam neceſsitate medij ad ſalutem, Fidem explicitam Dei, vt remuneratoris ſupernaturalis. Hanc dicit probabilem P. Petrus Hurtado diſp. 43. de Fide ſect. 7. §. 33., & apud eum P. Molina, P. Torres, Victoria, & alij. Sed in §. 36. concluſ. 2. docet, neceſſariam eſſe neceſsitate medij, Fidem explicitam ſaltem confuſam de remuneratione ſupernaturali. Fidem autem explicitam confuſam, aut minus claram, ſive non expreſſam ſic explicat: [Minus clara eſt, quando attingitur obiectum aliquod ſpecificum terminis non ſpecificis, ſed vniverſalioribus: V. g. conceptu de animali concipitur ſpecies humana, quæ vere, & proprie eſt animal; conceptus tamen ille non eſt per terminos ſpecificos, quia non eſt per attributa hominis propria, ſed communia: conceptus tamen vterque eſt explicitus, alius quidem confuſus, alius expreſſus. Sic remuneratio naturalis, & ſupernaturalis conveniunt in conceptu remunerationis æternæ. Vnde Fides de remuneratione æterna immediate, & éxplicite terminatur ad vtramque ſpeciem remunerationis: quia vero illa remuneratio non concipitur in ſingulari, ideo non eſt Fides expreſſa de illa.] Ponit itaque diſcrimen inter explicitam, & expreſſam: quatenus poteſt eſſe Fides explicita de aliquo myſterio ſpecifico cognito ſub terminis vniverſalibus, & non ſpecificis, & ideo dicit non eſſe expreſſam. *P. Hur. Molina Torres Victo.*

9. Et quia quæſtio eſt inter Theologos, an Fides Dei vt remuneratoris neceſſaria ſit neceſsitate medij ad iuſtificationem ex natura rei, an potius ex lege Dei, qui nolit aliter iuſtificare infidelem, aut peccatorem: ideo ſextus dicendi modus eſt, ſolum requiri ſic ex lege Dei. Ita P. Hurtado diſp. 51. §. 8. vbi ait: [Hæc neceſsitas cognoſcendi hoc attributum (remuneratoris) oritur præcipue ex voluntate ipſius Dei,] vbi etiam tradit duas rationes conve- *P. Hur.*

venientiæ, ob quas Deus ſic voluerit.

Lugo. 10. Septimus dicendi modus eſt Ioannis de Lugo, qui diſp. 12. ſect. 5. num. 117. negat hanc neceſſitatem provenire ex ſola lege Dei. Et num. 110. docet, impoſsibilitatem perveniendi ad iuſtificationem abſque Fide explicita Dei vt remuneratoris, eſſe moralem ortam ex difficultate, quam habet homo poſt peccatum diligendi Deum: excitatur autem ad id per ſpem retributionis æternæ.

Filguer 11. Octavus dicendi modus eſt Emmanuelis de Filguera, qui in ſua Lucerna in expoſitione huius 22. propoſitionis §. *Sed dicendum.* affirmat, [Eſſe neceſſariam neceſsitate medij Fidem explicitam Dei remuneratoris taliter, vt numquam poſsit ſine illa impij iuſtificatio contingere.] quæ ſunt formalia verba ipſius. Deinde tamen in §. *Sed pro omnimoda* obijcit ſibi caſum, in quo alicui Deus vt amabilis amore amicitiæ proponeretur, nihil cogitans de prœmio: circa quem inquiri poteſt, an ſic diligens Deum actu Charitatis, ſi moreretur, obtineret gloriam? Et reſpondet in hæc verba: [Quod in tali caſu ille ad huc non obtineret gloriam ſine Fide remuneratoris: nam talis Fides continetur in charitate, tamquam in forma perfectiori, & eminentiori. Quod opitime explicatur in ſententia gravium Theologorum, imo plurium Thomiſtarum aſſerentium, quod licet peccatum mortale non poſſit extra Sacramentum remitti ſine virtute pœnitentiæ; tamen peccator auxilio, & gratia Dei adiutus eliciens actum charitatis, nihil de peccato cogitans, præcepto pœnitentiæ ſatisfaceret, & vere iuſtificaretur: nam charitas tamquam forma eminentior, ac perfectior pœnitentiæ virtutem virtualiter continet. Perinde igitur circa Fidem explicitam remuneratoris diſcurrendum erit.] Hæc Filguera. Sed numquid Fides Dei vt remuneratoris ſic virtualiter contenta in actu charitatis, eſt Fides explicita; ſi numquam præceſſit formaliter Fides explicita?

CAPVT II.

An prima opinio incurrat hanc damnationem?

SVMMARIVM.

Prima opinio ſubiacet damnationi. num. 12.

Ex illatione, quam facit S. Paulus, colligitur damnatio eius propoſitionis. num. 13.

Conſtat etiam ex Tridentino. num. 14.

In nullo caſu dat Deus auxilium ad contritionem illi, qui non habet Fidem Dei vt remuneratoris. num. 16.

Quid reſpondendum ſit ad caſum metaphyſicum Caramuelis. n. 17. & ſeqq.

12. Cenſeo, primam opinionem, quæ ponit, poſſe primam iuſtificationem adulti fieri abſque actuali Fide Dei vt remuneratoris, ſubiacere huic damnationi. Ita Lumbier agens de cenſura Pontificia huius propoſitionis tom. 3. Sum. num. 1775., & Filguera in expoſitione huius propoſitionis: Lumb. Filg.

13. Patet aſſertio primo: quia teſtimonium D. Pauli ad Hebr. 11. *Credere enim oportet, accedentem ad Deum, quia eſt; & inquirentibus ſe remunerator eſt*; intelligitur à Concilijs, & Patribus cum omnimoda vniverſalitate, & ſine illa limitatione.

ne. Et quod ita intelligendum ſit, ex contextu patet. Nam Paulus, ex eo quod Henoch placuit Deo, infert, Henoc habuiſſe Fidem; quia ſine Fide impoſſibile eſt placere Deo. Et immediate ſubiungit Paulus verba relata, Vnde recte inferunt Theologi, eam propoſitionem in ſenſu vniverſaliſſimo intelligendam eſſe: quia alias non bene inferret Paulus, Henoc habuiſſe fidem, ex eo quod placuit Deo. Suppoſito ergo quod ea propoſitio habeat ſenſum vniverſaliſſimum, & vbi ſubiunxit Paulus, de quo genere Fidei loquatur, nempe de exiſtentia Dei, etiam vt remuneratoris; conſtat, id totum ſub vniverſaliſſimo ſenſu intelligendum eſſe. Vnde fit, optimo iure damnatam eſſe ab Innocentio XI. eam opinionem, quæ docet, in aliquibus caſibus poſſe fieri primam iuſtificationem adulti abſque Fide Dei vt remuneratoris. Nam cum ex Romanæ Cathedrę oraculo conſtet, Fidem explicitam Dei vt remuneratoris neceſſariam eſſe neceſſitate medij, ſaltem ad primam iuſtificationē, credendum eſt requiri.

14. Patet ſecundo ex Concilio Tridentino multis in locis, & præcipue ſeſſ. 6. cap. 7., vbi ſic ſtatuit: *Hanc Fidem ante Baptiſmi Sacramentum ex Apoſtolorum traditione Catechumeni ab Eccleſia petunt, cum petunt Fidem, vitam æternam præſtantem; quam ſine ſpe, & charitate Fides præſtare non poteſt*. Ex quibus concluditur, quod Fides, quæ eſt in Eccleſia, præſtat vitam ęternam, & quod illam non præſtat ſine ſpe vitæ æternæ: & quod, cum ſpes vitæ æternæ haberi non poſſit ſine Fide explicita Dei vt remuneratoris; fit manifeſtum, quod hæc Fides explicita eſt medium neceſſarium ad conſequendam vitam æternam. Et cum iſtæ propoſitiones Concilij vniverſales ſint, conſtat merito damnari propoſitionem, quę hanc vniverſalitatem excludit.

Tridēt.

15. Patet tertio. Nulla enim eſt opinio, quæ doceat, non requiri ſaltem per ſe, & vt in plurimum Fides explicita Dei vt remuneratoris; omnes enim Authores propter teſtimonium D. Pauli dixerunt, ſaltem per ſe, & vt in plurimum hanc Fidem requiri neceſſitate medij. Et ideo hæc damnatio non cadit ſuper aliam opinionem, quam eam, quæ dicit, poſſe in aliquo caſu fieri primam iuſtificationem abſque tali Fide explicitâ.

16 Ad primum argumentu ex prima opinione reſpondeo, ſi puer iam adultus in eo caſu inſtruatur tantum de ſupplicio æterno, & non de vita æterna, Deum non daturum auxilium ſupernaturale ad illam attritionem habendam, dum non habuerit Fidem explicitam Dei vt remuneratoris; daturum autem alia auxilia, ad operandum taliter, vt dignus fiat, qui ſpeciali Dei providentia inſtruatur de remuneratione vitę æternæ.

17. Ad ſecundum argumentum ex Caramuele negante, requiri neceſſitate medij Fidem explicitam Dei vt remuneratoris, imo & exiſtentiæ Dei; reſpondeo, caſum eſſe metaphyſicum, & in hac providentia, & ordine rerum impoſſibilem: nam vel ille puer iam adultus, poſt adquiſitum vſum rationis diuturno tempore vivit, vel brevi tempore, vel mediocri, ſcilicet nec diuturno, nec brevi. Si diuturno tempore vivit poſt vſum rationis, impoſſibile eſt, quod ſine Fide, & cognitione Dei tanto tēpore ſervetur abſque peccato læthali.

18. Quod ſi poſt vſum rationis adquiſitum vivit breviſſimo tempore, in quo non eſt mora temporis ſufficiens vt inſtruatur in rebus Fidei, neque vt labatur in peccatum, deficiente occaſione, & materia; illud breve tempus computabitur moraliter cum infantia, non amittens gratiam baptiſmalem. Et ita docuit P. Sua-

Suarez.diſp.12.ſect.2.num.10.his verbis: [ſi adultus fuerit in infantia baptizatus, poſteaque perveniat ad vſum rationis, ac contingat brevi tempore vivere ſine peccato mortali, & ſine actu Fidei,ſalvabitur.Quia ad conſervandam iuſtitiam,ſatis eſt non peccare mortaliter,etiam ſi Fides non exerceatur. Tunc autem licet ille,qui ſalvatur, ſit adultus, non ſalvatur, vt ita dicam,tamquam adultus,ſed tamquã infans: quia per medium commune infantibus ſalvatur: & poſtea in ordine ad ſalutem, vel contra illam, nihil tamquam adultus eſt operatus.] Sic Suarez. Et ex eo Lugo Card.diſp.12. de Fide ſect.1.num.3.

Suar. *Lugo.*

19. Si vero velis, illum eſſe ſuperſtitem mediocri tempore,nec diuturno,nec brevi; caſus non occurret. Nam, vt poſtea dicam, quod Fides explicita Dei, etiam vt remuneratoris ſit neceſſaria neceſſitate medij ad ſalutem hominis adulti, partim provenit ex providentia, & lege Dei ſic ſtatuentis ſalvare homines, partim ex ipſa natura,& conditione mediorum conducentium ad ſalutem: vnde providente Deo non continget,quod ille adultus,qui non amiſit gratiam baptiſmalem,non moriatur, niſi ſecundum hunc ordine rerum.

CAPVT III.

An ſecunda opinio ſubiacea huic damnationi?

SVMMARIVM.

Duplex ſenſus ſecundæ opinionis. num. 20.
Quomodo ſecunda opinio ſubiiciatur damnationi. n.21.
In quo ſenſu non ſubiiciatur damnationi? n 22.
Quid circa hoc cenſeant Patres Granado, & Suarez? num. 23.
Quomodo in ſecundo ſenſu ea opinio includat virtualiter Fidem Dei vt remuneratoris? n.24.
An inde inferatur, quod ſatis ſit habere ſemel in vita Fidem explicitam de Deo vt remuneratore? num. 25. & ſeqq.
An ſufficiat ad iuſtificationem virtualis perſiſtentia præfati actus Fidei? n.28.
Admittitur virtualis perſiſtentia eius actus Fidei,non ex eo quod extiterit, & non ſit retractatus, ſed ex eo quod virtualiter perſiſtat in effectu. num.29.
Quod requirantur ad iuſtificationem actus formales Fidei, & ſpei, videtur ſcruplis obnoxium n.30.
Exemplo Agricolæ explicatur continẽtia virtualis ſpei in actu pænitentiæ. n.31.& ſeqq.

20. SEcunda opinio cap.1.relata diſcebat,ad iuſtificationem infidelis convertentis ſe ad Fidẽ eſſe mediũ neceſſarium Fidẽ explicitam Dei vt remuneratoris; non vero ad iuſtificationem hominis Fidelis. Et quia hæc ſecunda pars duplici modo poteſt intelligi, ſub diſtinctione decidenda eſt quæſtio. Et primo poteſt intelligi illa opinio, ita vt ille homo Fidelis, qui accedit ad iuſtificationẽ, numquam habuerit actum explicitum Dei vt remuneratoris, & conſequenter numquam habuerit actum Spei vitæ æternæ. Secundo poteſt intelligi ea opinio,ita vt Fidelis peccator, qui vult iuſtificari, aliquando habuerit aliquos actus ſpei de vita æterna, & conſequenter actus Fidei explicitæ Dei vt remuneratoris, neque hæſitaverit in Fide, neque in ſpe; doceatque ea opinio, tales actus Fidei, & ſpei perſiſtere virtualiter; atque adeo iam adeſſe talem Fidem explicitam ad iuſtificationem pec-

Digitized by Google

peccatoris Fidelis, ſaltem virtualiter.

21. Dico primo. Ea opinio primo modo intellecta ſubiacet huic damnatio. Patet. Nam hæc damnatio ſtatuit abſolute talem Fidem explicitam remuneratoris eſſe neceſſariam neceſſitate medij: quidquid autem abſolute dicitur neceſſarium neceſſitate medij, ſi illud iterabile eſt, illud præcipue tale eſt in ordine ad quamcumque iuſtificationem, ſive impij Fidelis, ſive infidelis. Et cum hæc cenſura Pontificia ſtatuta ſit propter locutiones vniverſales Sacræ Scripturæ, Conciliorum, & Ss. Patrum; ideo ſenſus illius vniverſalis eſt, & ad omnem iuſtificationem vniverſaliter extendendus. *Triden.* Maxime cum Concilium Tridentinũ ſeſſ. 6. c. 8. de iuſtific. agens de eo textu. Pauli ad Rom. 3. vbi dicit, *iuſtificari hominem per Fidem*; ſubiungat hæc: *Ea verba in eo ſenſu intelligenda ſunt, quem perpetuus Eccleſiæ Catholicæ conſenſus tenuit, & expreſſit; vt ſcilicet per Fidem ideo iuſtificari dicamur, quia Fides eſt humanæ ſalutis initium; fundamentum, & radix omnis iuſtificationis, ſine qua impoſſibile eſt placere Deo, & ad filiorum eius conſortium pervenire.* Cum ergo hæc Fides, ſine qua impoſſibile eſt placere Deo, ſit radix, & fundamentum omnis iuſtificationis; & declarat. S. Paulus, eam Fidem, ſine qua impoſſibile eſt placere Deo, eſſe Fidem Dei vt remuneratoris: fit, ad omnem iuſtificationem requiri Fidem explicitam Dei vt remuneratoris.

22. Dico ſecundo. Si ea opinio intelligatur ſecundo modo, ita vt in impio Fideli extiterint aliqui actus Fidei explicitæ Dei vt remuneratoris, qui non ſint retractati; & dicantur perſeverare virtualiter, & hoc modo ſufficere ad iuſtificationem; talis opinio ſic intellecta non ſubiacet cenſuræ Pontificiæ. Et iuxta hanc opinionem ſic intellectam videntur diſcurrere quidam Recentiores circa ſpem vitæ æternæ, quæ ſupponit Fidem Dei, vt remuneratoris; quos ſuppreſſo nomine refert Lugo Card. diſp. 12. de Fide ſect. 5. num. *Lugo.* 115. & hunc eorum diſcurſum ſic refert: [Quare licet Fides Dei infinite ſancti, & potentis ſufficeret ex ſe ad excitandam Dei dilectionem; Deus tamem de facto homini, *qui non ſe diſponit per actum ſpei adhuc ſaltem virtualiter, & moraliter perſeverantẽ, hoc eſt, non dum per deſperationem retractatũ,* non dat auxilium actuale ad dilectionem, vel ad deteſtationem peccati ſuper omnia, ne *iuſtificetur* ſine diſpoſitione peculiari,] &c.

23. His conſonat P. Granado *Grana.* 2. 2. controv. 2. Tract. 4. diſp. 1. n. 2., vbi ſic ait:] Tridentinum ſeſſ 6. cap. 6. ſpem veniæ numerat inter diſpoſitiones adulti: ex quo colligitur, ad contritionem requiri actum ſpei: & ita quoties obligaverit præceptum contritionis, obligabit etiam actus ſpei ſaltem *virtualiter* habitus.] Cum tamen actus ſpei haberi no poſſit ſine Fidei actu Dei, vt remuneratoris. Sic etiam P. Suarez *Suar.* 2. 2. diſp. 2. de ſpe ſect. 1. num. 2. aſſerit, in occaſionibus, in quibus neceſſaria eſt ſpes pro exercitio aliarũ virtutũ ſæpe ſufficere elicere actum, in quo ſpes virtualiter contineatur: ex quo ſequitur, quod ſufficiat habere virtualiter Fidem explicitam Dei vt remuneratoris.

24. Probatur concluſio Hæc cenſura Pontificia invrit propoſitionem negantem, Fidem explicitam Dei remuneratoris eſſe neceſſariam neceſsitate medij ad ſalutem: ſed hęc opinio, ſecundo modo intellecta, id non negat; cum admittat ne-

Digitized by Google

neceſſitatem illius per virtualem continentiam; ratione cuius tales actus Fidei explicitæ antecedenterhabiti virtualiter perſeverant: ergo hæc cenſura non invrit eam opinionem ſecundo modo intellectam.

25. Dices. Ex hac opinione ſic intellecta ſequitur, quod ſatisfaciat homo præcepto Fidei de Deo vt remuneratore, ſi illam habeat ſemel in vita: atqui hoc repugnat damnationi propoſitionis 17., vt ex hoc decreto conſtat: ergo damnabilis eſt etiam ea opinio, quamvis eo modo intellecta. Sequela probatur. Nam ſi ſemel in vita habeatur, dum non retractetur, perſiſtet virtualiter per totam vitam; atque adeo ſic ſufficiet ad iuſtificationem.

26. Sed reſpondebunt Authores eius opinionis primo: quamvis ad ſecundam, & tertiam iuſtificationem ſufficeret ille primus actus Fidei; non tamen ſufficeret ad implendum præceptum Fidei, quod obligat ad eliciendos frequenter actus Fidei, vt diximus diſertat. 11. à num. 47.

27. Et quidem ſi quis numquã amitteret gratiam iuſtificantem, non requireretur, quod haberet talem actum Fidei pro iuſtificatione, quia iſte non adquirit eam denuo; nec propterea excuſaretur ab obligatione eliciendi varios actus talis Fidei.

28. Reſpondebunt ſecundo, non perſeverare virtualiter actum, qui á tempore remoto elicitus eſt; ſed illum ſolum, qui á proximo tempore eſt elicitus, & non retractatus. Propinquitas autem temporis debet eſſe tanta, quanta requiritur, vt cenſeatur moraliter perſeverare, nec deleta eſſe memoria illius.

29. Rogabis, quid ego cenſeam de veritate eius opinionis ſecundo modo explicatæ; ſcilicet an verum ſit, quod ſufficit ad iuſtifiacionem virtualis perſiſtentia actus Fidei explicitæ de Deo vt remuneratore?

30. Dico tertio. Sufficit ad iuſtificaionem actus Fidei explicitæ de Deo vt remuneratore, virtualiter perſiſtens in ſuo effectu. Quæ vltima conluſionis verba ſuperaddo: quia licet is modus continentiæ virtualis per hoc, quod extiterit actus, & non ſit retractatus, dato quod alijs materijs poſſit adaptari, in hac tamen materia de Fide explicita remuneratoris, ſicut etiam in materia ſpei retributionis æternæ, videtur mihi incongrue procedere. Nam cum ad eum diſcurrendi modum, vt dicatur actus moraliter perſeverare, requiratur, quod proximo tempore præcedat, vt ſupra diximus, & non facile determinetur, quantum debet eſſe illud tempus, vt ſit proximum; illi, qui peccata ſua confitentur, angentur ſcrupulis, an fuerit proximum illud tempus, in quo elicuerunt eos actus Fidei, & ſpei; atque adeo dubitabunt, an moraliter perſeverent ij actus.

31. Deinde, durum videtur, & ſcrupulis obnoxium, requirere ad confeſſionem peccatorum, & iuſtificationem actum formalem eius Fidei, & ſpei, nec ſufficere virtualem. Nam ſi homo pro tunc ſit immemor retributionis æternæ, & conatur ad veram contritionem; ad huc timebit, an poſuerit media eſſentialiter requiſita ad iuſtificationem; eo quod non babuerit tunc eos actus formales Fidei, & ſpei.

32. Probo ergo concluſionem ab exemplo agricolæ, quo vtuntur Sancti Patres ad explicandam ſpem

Theologicam. Et enim contingere poteſt, quod agricola ſpargat ſemina ſuper terram, immemor pro tunc fructuum colligendorum: & tamen omnes cognoſcunt, illum agricolam ſpargere ſemina cum ſpe colligendi fructus; qua ſpe ſi careret, non ſeminaret grana. Sicut ergo agricola, dum immemor fructuum colligendorum ſpargit ſemina, intelligitur habere ſpem colligendi fructus, quia virtualiter habet ſpem; ita peccator, dum ponit media ſuæ iuſtificationis, licet pro tunc ſit immemor retributionis æternæ, intelligitur habere ſpem colligendi fructus æternos, quia virtualiter illam habet.

33. Ideo autem agricola virtualiter habet ſpem colligendi fructus; quia ſeminatio illa eſt effectus derivatus ab intentione colligendi fructus, quam antea habuit: vnde illa intentio colligendi, virtualiter continetur in ſuo effectu, nempe in ſeminatione. Similiter ergo peccator, qui antecedenter habuit deſideria æternæ beatitudinis, & ſpem de illa conſequenda, dum ponit medium ſuæ iuſtificationis, virtualiter habet illam ſpem: quia ipſa poſitio medij; V.g. confeſſionis Sacramentalis, eſt effectus, qui procedit ab illo deſiderio, & ſpe: vnde illa intentio conſequendæ ſalutis æternæ, & illa ſpes virtualiter continetur in ſuo effectu, nempe in ipſa confeſſione Sacramentali.

34. Et hoc eſt, quod brevioribus terminis docuit P. Suarez 2. 2. diſp. 2. de ſpe ſect. 1. num. 2. agens de præcepto, & obligatione ſperandi, his verbis: [Hoc ſecundo modo (ex ratione extrinſeca) obligabit hoc præceptum, quando fuerit neceſſarium ſperare, vel ad debite orandum, vel ad vincendam tentationem, vel ad aliquid ſimile. In quibus tamen ocaſionibus ſæpe non erit neceſſarium *formalem* actum ſpei elicere; ſed ſatis erit *in ipſo effectu* debite id facere, in quo *virtualiter* includitur ſpes, vt efficaciter petere, vel *dolere de peccato*, vel aliquid ſimile.] Hæc P. Suarez.

P. Suar

CAPVT IV.

Duabus obiectionibus occurritur.

SVMMARIVM.

Quod ad confeſsionem ſufficiat habere virtualiter eos actus Fidei, & ſpei, non eſt ſolum probabile, ſed certum. num. 35.

An cognitio finis contineatur virtualiter in exetutione mediorum? num. 36.

An actus Fidei contineatur virtualiter in confeſsione Sacramentali. num. 37.

35. OBijcies primo, hanc conluſionem ad ſummum eſſe ſpeculative probabilem, non autem practice. Quod ſic probari videtur. Non enim poſſumus in praxi ſequi opinionem probabilem circa valorem Sacramenti, relicta tutiori; iuxta damnationem primæ propoſitionis in hoc decreto contentam: ſed qui voluerit ſequi in praxi hanc opinionem, ſequetur opinionem probabilem circa valorem Sacramenti, relicta tutiore: ergo ea quoad praxim continetur ſub eà damnatione, atque adeo non remanebit practice probabilis. Minor probatur. Nam eo ipſo quod Fides explicita de Deo vt remuneratore ſit medium neceſſarium ad iuſtificationem, erit neceſſarium ad confeſſionem peccati mor-

mortalis, per quam peccator tranſit ad ſtatum gratiæ; deficiente autem medio neceſſario ad confeſſionem Sacramentalem, invalida eſt confeſſio. Ergo opinio, quæ docet, Fidem explitam formalem eſſe medium ad Sacramentum verſatur circa valorem Sacramenti,& eſt tutior: & opinio, quæ docet, Fidem explicitam virtualem ſufficienter eſſe medium ad Sacramentum, verſatur circa valorem Sacramenti, & eſt minus tuta. Ergo qui hac opinione vtitur in praxi, eligit opinionem probabilem circa valorem Sacramenti, relicta tutiori

36. Reſpondeo, eam concluſionem non eſſe ſolum probabilem, ſed certam; ſicut eſt certum, agricolam, dum ſeminat immemor fructuum, habere ſpem colligendi fructus. Deinde, nam certum eſt, ſufficere intentionem virtualem in eo, qui baptizat, vel abſolvit; alioqui daretur obligatio ad impoſſibile; nam dum quis baptizat, & obliviſcitur intentionis formalis,pro tunc illam habere non poteſt, nec eſt in poteſtate eius pro tunc eam ad memoriam revocare; quare ſufficit, quod antea habuerit eam intentionem formalem, & quod hæc perſeveret virtualiter in effectu procedente à tali intentione. Similitet ergo certum debet eſſe, quod qui confitetur ſua peccata, & antea habuit deſiderium retributionis æternæ, atque adeo remiſsionis peccatorum in ordine ad vitam æternam conſequendam; in ipſa confeſsione Sacramentali,tamquam in effectu eius deſiderij, habet ſpem virtualiter contentam.

37. Obijcies ſecundo. Licet ſpes, & intentio finis conſequendi contineantur virtualiter in ſuo effectu, nempe in electione, & executione medij; tamen cognitio ipſius finis, non eſt,cur includatur virtualiter in executione medij: ergo licet ſpes vitæ æternæ includatur virtualiter in executione medij, nempe confeſſionis, non eſt, cur Fides explicita de Deo vt remuneratore includatur virtualiter.

38. Reſpondeo negando antecendens. Et ad probationem dico, ſpem finis non contineri virtualiter quaſi cæco modo in executione mediorum, ſed potius ſpem quaſi manuductam à bonitate finis. Et ideo complexum ex Fide explicita remunetatoris, & ex ſpe remunerationis, eſſe cauſam executionis mediorum, & complexum ex vtroque includi virtualiter in illa. Sic etiam in agricola ſpes collectionis fructuum, vt à ſe cognita, eſt cauſa ſpargeni ſemina; & ideo in ſeminatione non continetur ſpes fructuum, quaſi cæco modo, ſed ſpes quaſi manuducta ex cognitione proportionis mediorum ad finem, ſive ex cognitione proportionis ſeminationis ad collectionem fructuum.

CAPVT. V.

An hæc damnatio invrat octavam opinionem?

SVMMARIVM.

Senſus octavæ propoſitionis de continentia virtuali Fidei explicitæ in actu charitatis. num. 39.

Octava opinio in ſuo ſenſu vniverſali ſubiacet huic damnationi. num. 40.

Si opinio loquatur de eo, in quo præceſſerunt actus Fidei explicitæ, non ſubiacet damnationi. n. 43.

39. OCtavus dicendi modus c. 1. relatus eſt, quem tradit Filguera, nempe poſſe iuſtificari homi- *Filguer.*

minem, qui nihil cogitans de Deo vt remuneratore, & attendens ad Deum vt amabilem ſuper omnia, eliceret actum charitatis: ait enim, in actu charitatis tamquam in forma perfectiori, & eminentiori contineri virtualiter fidem explicitam remuneratoris; ſicut contrito continetur in actu charitatis virtualiter in eo, qui eſt immemor peccati mortalis à ſe commiſſi. Quæ aſſertio vniuerſaliter ſumpta reddit hunc ſenſum: [Quoties quis elicit actum charitatis, etiam ſi non habeat, neque vnquam habuerit actum formalem Fidei explicitæ de Deo vt remuneratore, poteſt iuſtificari, ex eo quod in actu charitatis tamquam in forma perfectiori, & eminentiori continetur virtualiter Fides de Deo vt remuneratore; ſicut in actu charitatis tamquam in forma perfectiori continetur virtualiter cõtritio de peccato mortali.]

40. Quod autem iſte ſit ſenſus illius aſſertionis, patet. Quia hæc cõtinentia virtualis eius Fidei in actu charitatis deſumitur dumtaxat ex eo ſolum, quod actus charitatis ſit forma perfectior, & eminentior; atque adeo independenter ab eo, quod præceſſerit, vel non præceſſerit formalis actus fidei explicitæ de Deo vt remuneratore. Nam quod charitas ſit forma perfectior, & eminentior, eſt independens ab eo, quod præceſſerit, aut non præceſſerit formalis actus Fidei Remuneratoris. Aliud enim eſt, quod actus charitatis ex Lege Dei fundata in proportione ipſorum actuum, dependeat in ſua exiſtentia à Fide explicita remuneratoris prçcedente; & aliud eſt, quod ab illa dependeat, actum charitatis eſſe formam perfectiorem, & eminentiorem. Nam primum eſt verum, & ſecundum euidenter falſum.

41 Dico primo. Illa propoſitio in ſuo ſenſu vniuerſali ſubiacet huic damnationi. Probatur. Nam illa continentia virtualis Fidei de Deo vt remuneratore in actu charitatis non poſtulat (iuxta eam aſſertionẽ) quod præceſſerit vnquam formalis actus eius Fidei explicitæ, cum ſolum detur ex eo, quod actus charitatis ſit forma perfectior, & eminentior; atqui ſi dicatur, nunquam præceſſiſſe actum formalem Fidei explicitæ de Deo vt remuneratore, contradicitur cenſurę Pontificię; imo & S. Paulo dicenti; *Accedentem ad Deum oportet credere, quia eſt; & inquirentibus ſe, remunerator ſit.* Nam ex ſenſu Eccleſiæ requiritur formalis actus Fidei explicitæ; ſaltem qui prçceſſerit, & virtualiter contineatur in medio adhibito ad iuſtificationem.

42. Confirmatur. Nam ille octauus modus dicendi affirmat, contineri virtualiter fidem remuneratoris in actu charitatis, ſicut contritio continetur virtualiter in eodem; ſed ad hanc continentiam virtualem contritionis in actu charitatis non requiritur, quod vnquam præceſſerit contritio: ergo ſi Fides remuneratoris eodem modo continetur in actu charitatis, non requiretur, quod formalis actus Fidei explicitæ remuneratoris præceſſerit.

43. Dico ſecundo. Benigne interpretanda eſt mens eius Authoris, vt loquatur reſpectu hominis Catholici, qui elicit actum charitatis immemor Dei vt remuneratoris, in quo præceſſerunt actus formales Fidei explicitę de Deo vt remuneratore; ſed tamen non locutus eſt cum præciſſa formalitate terminorum. Hoc vltimum conuincitur ex ijs, quæ dixi in prima concluſione. Debuit enim reducere eam continentiam virtualem, non ad id ſolumquod actus charitatis ſit forma perfectior, & eminentior, ſed etiam ad hoc, quod formalis actus Fidei explicitæ

citæ

citæ præceſſerit, & perſiſtat moraliter modo ſuperius explicato in cap. 3. & 4.

CAPVT VI.

An reliquæ opiniones ſupra relatæ ſubijciantur huic damnationi?

SVMMARIVM.

Non eſt quæſtio de tertia, quarta, & ſeptima opinione. n.44.
An ſufficiat ad iuſtificationem Fides explicita de Deo vt remuneratore naturali? n 45.
Opinio affirmativa non ſubiacet huic damnationi. num. 46.
Si propoſitio aſſerat ſufficere Fidem explicitam de Deo vt remunerante ex bonis naturalibus huius vitæ, incurrit hanc damnationem n.47.
Confirmatur ex S.Thoma. n.48.
Patriarchis antiquis promiſit Deus aliqua bona temporalia; & hoc non obſtat ſupradictis. n.49.
Non tenentur fideles communiter ſcire diſtinctionem remunerationis naturalis, & ſupernaturalis. n.50,
Propoſitio docens, requiri, non ex natura rei, ſed ex Lege Dei, Fidem explicitam Dei vt remuneratoris, non ſubiaceat damnationi. n 51.
Probabilius eſt, id provenire ex vtroque titulo. n.52.

44. EX opinionibus relatis cap. 1 non eſt quæſtio de tertia, quæ ponit Fidem explicitam remuneratoris eſſe medium neceſſarium ad omnem iuſtificationẽ; nulla enim eſt opinio magis conformis decreto Pontificio. Sed neque eſt quæſtio de quarta opinione, quæ exigit Fidem explicitam Dei vt remuneratoris ſupernaturalis: ea enim eſt opinio ſtrictior, & tutior. Neque de ſeptima opinione, quæ adſtruit neceſſitatem huius medij ad ſalutem fundari non in decreto Dei, ſed in impoſſibilitate morali exercendi actus ſupernaturales ſine reſpectu, aut ſpe retributionis ęternæ. Quamvis, vt poſtea dicam, probabilius cenſeam, eam neceſſitatem huius medij oriri ex vtroque, & ex prædicta impoſſibilitate morali, & ex decreto Dei.

45. De quinta opinione poteſt eſſe quæſtio; docet enim ſufficere ad iuſtificationem Fidem explicitam ſupernaturalem de Deo vt remuneratore naturali, vel abſtrahentem à naturali, & ſupernaturali remuneratore. Inquirimus ergo, an hæc opinio ſubijciatur damnationi Pontificiæ? Et ratio dubitandi eſt Nam locus Pauli iuxta communem intelligentiam videtur loqui de remuneratione æternæ beatitudinis. Cum ergo damnatio hæc procedat in eodem ſenſu, ac locus D. Pauli; cadere videtur in propoſitionem negantem, quod Fides explicita Dei vt remuneratoris ſupernaturalis ſit medium neceſſarium ad iuſtificationem.

46. Dicendum tamen eſt, cenſuram Pontificiam non cadere in hanc quintam opinionem. Probatur. Erat enim notum, ante quam fulminaretur hæc cenſura, eſſe controverſiam inter Doctores Catholicos, an ſufficeret Fides explicita Dei vt remuneratoris naturalis, an vt ſupernaturalis; atqui cenſura non damnat negantem Fidem explicitam ſufficere de remuneratore naturali: ergo cenſura non cadit in eam opinionem

47. Verum quidem eſt, quod ſi ea opinio aſſereret, Fidem requiſitam ad iuſtificationem eſſe de Deo vt remunerante ex bonis temporalibus, & naturalibus huius vitæ; illa quidem incurreret hanc damnationem; imo adverſaretu ei oraculo D. Pauli;

li; qui ex communi ſenſu Eccleſiæ agit de remuneratione ſuperiori ad bona temporalia huius vitæ, & de retributione vitæ æternæ; vt etiam conſtat ex ipſo contexctu. Nam in eo cap. 11. ad Hebræos, incipit per illa verba: *Eſt autem Fides ſperandarum ſubſtantia rerum, argumentum non apparentium.* Quod de bonis æternis plane intelligitur. Poſtea vero probat Apoſtolus, Henoch habueſſe Fidem, ex quo placuit Deo. Et ſubiungit rationem: *Sine Fide autem impoſsibile eſt placere Deo.* Et immediatiſſime ſuperaddit: *Credere enim oportet accedentem ad Deum, quia eſt; & inquirentibus ſe remunerator ſit.* Agit poſtea de Fide Noë, Abrahæ, & Saræ; & quamvis ibi mentionem faciat promiſſionum temporalium, declarat, quomodo hæc Fides, de qua loquitur verſetur circa repromiſſiones æternas, & cæleſtes. Ait enim num. 13. *Iuxta Fidem defuncti ſunt omnes iſti, non acceptis repromiſsionibus, ſed à longe eas aſpicientes, & ſalutantes, & confitentes, quia peregrini, & hoſpites ſunt ſuper terram. Qui enim hæc dicunt, ſignificant, ſe patriam inquirere. Et ſiquidem ipſius meminiſſent, de qua exierunt, habebant vtique tempus revertendi. Nunc autem meliorem appetunt, id eſt, cæleſtem.*

48. Vbi vides Fidem remunerationis, de qua loquitur Paulus, eſſe retributionis æternæ. Vbi S. Thomas in hunc locum Pauli, multa obſervat, quæ denotant Fidem retributionis æternæ. Ad ea Verba, *Non acceptis repromiſsionibus*, ait: [Commendat eos á longa promiſſorum dilatione.] Ad id, *A longe eas aſpicientes, & ſalutantes.* Ait: [loquitur, ſecundum Chriſoſtomum, ad ſimilitudiem nautarum, qui quando primo vident portum, prorumpunt ad laudem, & ſalutant civitatem, ad quam vadunt. Ita Sancti Patres videntes per Fidem Chriſtum venturum, & *gloriam*, quam per ipſum conſecuturi erant, ſalutabant.] Ad ea verba *Peregrini*, &c. *Qui enim hæc dicunt ſignificant, ſe patriam inquirere*, ait [Cum ergo iſti confitentur, ſe eſſe *hoſpites, & peregrinos* ſuper terram, ſignificant ſe tendere *ad patriam* ſuam, ſcilicet *cæleſtem* Hieruſalēm.] Ad illa, *Nunc autem meliorem*, &c. addit: [Ipſi ergo *patriam iſtam* inquirebant, non domum paternam, vnde exierunt.]

S. Tho.

49. Ex quibus omnibus conſtat, cum Apoſtolus hæc omnia dixerit ad id propoſitum, quod oportet credere, quia *remunerator ſit*; conſtat manifeſte, quod loquatur de remuneratione æterna. Præcipue cum Paulus loquatur de remuneratione promiſſa, & revelata á Deo. Quæ autem revelata eſt, & promiſſa, non eſt alia, quam æterna beatitudo.

50. Et ad præoccupandam obiectionem advertendum eſt, cum his dictis bene ſtare, quod Deus ſpeciali revelatione fecerit Patriarchis promiſſiones aliquas rerum temporalium, vt Saræ de concipiendo fætu, & Zachariæ de conceptione Ioannis, qui reprehenſi ſunt, quia non habuerunt Fidem. Qui ergo habuerunt Fidem de his promiſſionibus, eam quidem habuerunt ſupernaturalem, vt pote fundatam in authoritate Dei revelantis. Cæterum cum Paulus loquatur in ijs verbis; *quia remunerator ſit* de omnibus *Accedentibus ad Deum*, & tam clare expreſſerit, tamque multis modis remunerationem æternam, conſtat in eo ſenſu locutum eſſe Apoſtolum, ſicut etiam Pontificē in hoc decreto.

51. Probalitas autem oppoſitæ ſententiæ, quæ, vt dixi, non damna-

natur in hoc decreto, conſiſtit in eo, quod remuneratio vitæ æternæ, non apprehendatur communiter á Fidelibus tamquam ſupernaturalis, aut apprehendatur vt naturalis; non enim tenemur id diſtinguere, cum extra ſcholas ij termini *naturalis*, *&* *ſupernaturalis*, ſint parum noti; vt conſtat ex P. Pedro Hurtado defenſore eius ſententiæ. Vnde poteſt dici remunerationem æternam; de qua loquitur Paulus, eſſe ſupernaturalem ſpecificative, non vero reduplicative, quatenus vt talis formaliter non cognoſcitur, aut apprehenditur à Fidelibus communiter. Ex quo patet ad rationem dubitandi.

52. De ſexta opinione inquiritur, an ea invratur cenſura huius decreti? nempe Fidem explicitam Dei vt remuneratoris ex hoc ordine providentiæ, & lege Dei, & non ex natura rei, eſſe medium neceſſarium ad ſalutem. Et dicendum eſt, eam non ſubijci huic cenſuræ, neque ex illa inferri aliquid, quod adverſetur predictæ opinioni Nam bene componuntur hæc duo, & quod ſit medium neceſſarium ad ſalutem, quod exprimitur in decreto; & quod id proveniat ex ordinatione Divinæ providentiæ.

53. Quamvis mihi probabilius ſit, id provenire non ſolum ex ordinatione divinę providentiæ ſuper naturalis, ſed etiam ex convenientia, & proportione ipſorum actuum ſupernaturalium; quatenus Deus in ſua ordinatione, & lege attendit ad proportionem ipſam actuum ſupernaturalium.

DISERTATIO XVI.

An Fides late ſumpta, ex teſtimonio creaturarum, aut ex alio motivo naturali, ſufficat ad iuſtificationem?

CAPVT I.

Variæ opiniones referuntur.

SVMMARIVM.

Refertur opinio damnata. n. 1.
Opinio, quæ docet, poſſe aliquem iuſtificari cum ſola cognitione naturali Dei habita ex creaturis. num. 2.
Opinio idem affirmans de cognitione naturali, tamen habita ex gratia Chriſti. num. 3.
Opinio docens, ad iuſtificationem ſufficere cognitionem ſupernaturalem Dei habitam ex creaturis. n 4.
Duæ aliæ quæſtiones ortæ ex tertia opinione. n. 5.
Quarta opinio docens, ſecluſa lege Dei, Fidem latam diſponere ad iuſtificationem. 6.
Quinta opinio docens, infideles poſſe habere actus ſupernaturales, quibus merantur Fidem de congruo. num. 7.

1. CVm ſine Fidei impoſſibile ſit placere Deo, & iuſtificari, inquiritur in præſenti, an nomine eius Fidei poſſit intelligi cognitio, quæ non innitatur immediate in authoritate Dei revelantis, ſed in teſtimonio creaturarum, iuxta id Pſal.

Pſal. 18. *Cæli enarrant gloriam Dei*, aut alio ſimili motivo naturali, quæ cognitio, quia non vere, & proprie Fides, dicatur Fides late ſumpta. Pro cuius certa, & authentica deciſione, damnat Pontifex hanc propoſitionem, quæ eſt vigeſima tertia ex damnatiis: *Fides late dicta ex teſtimonio creaturarum, ſimilive motivo ad iuſtificationem ſufficit.* Oportet ergo diſcutere, quænam opiniones ex referendis, invrantur cenſura præſentis decreti.

Vega. 2. Prima opinio eſt, quam docuit Vega lib.6.in Trident. cap. 20. & 21. ſcilcet eum, (qui invincibiliter ingoraret veritates Evangelicas, poſſe conſequi iuſtificationem, & ſalutem ſine Fide, & cum, ſola cognitione naturali Dei, habita ex creaturis.

Sotus 3. Secunda opinio fuit Soti, concedens hoc ipſum, quod Vega, cum eo tamen diſcrimine, quod ea naturalis cognitio habita excreaturis eſſet ex gratia Chriſti. Ita lib. 2. de natura, & gratia cap. 11., & hoc modo videtur adſtrui ea cognitio ſupernaturalis quoad modum. Eam tamen opinionem retractavit Sotus in eodem loco in poſteriori editione, & in 4. diſt. 1. quæſt. 2. art.3.

Lumb. Filger. Ripal. 4. Tertia opinio eſt, quam Lumbier, & Filguera attribuunt P. Joanni Martinez de Ripalda, nempe ſufficere ad iuſtificationem, cognitionem ſupernaturalem Dei habitam ex teſtimonio creaturarum, aut ex alio motivo diſtincto ab authoritate Dei revelantis: quam cognitionem vocat Fidem latam. ſed revera id non docuit aſſertive iſte Author; ſed vbi propoſuit fundamenta eius opinionis diſp. 1. ſect. 13. num. 204. [Aſſero quarto. Nihilominus abſolute decerno, Fidem ſtrictam ad ſalutem eſſe neceſſariam. Quoniam neutra ſententia neque affirmans, neque negans (*id dixit ante hoc decretum Inocentij XI.*) evidentibus argumentis convincitur. In rebus autem probabilibus, & dubijs, quæ magni momenti ſunt, qualis eſt res preſenti diſp. ſuſcepta, tutioris partis iudicium eligendum eſt, etiam ſi oppoſitum proprio dictamini probabilius appareat. At iudicium partis affirmantis neceſſitatem Fidei ſtrictæ ad iuſtificationem, tutius eſt, quia confotmius communi Theologorum ſententiæ, cui in rebus huiuſmodi prudentis eſt iudicium ſubmittere.] Et num. 212. & ſequentibus multa proponit in eamdem ſentiam, & inter alia num. 214. ait: Quamvis plura, & nova, & ab alijs non expenſa teſtimonia Sacrarum litterarum, Conciliorum, & Patrum, Theoligicaque argumenta occurrerint; ea ominia deſeruimus; & pro obſequio, & reverentia communis Theologorum ſententiæ, non ſolum ſuffragium contrariæ cohibuimus, ſed oppoſitum pro communi ſententia tulimus, fidentes magis alieno, quam noſtro dictamini.]

5. Ex qua opinione duæ aliæ quæſtiones reſultant. Prima eſt, an ſecluſa lege Dei, attenta ſolum natura actuum ſupernaturalium, Fides lata ſupernaturalis ſufficiat ad iuſtificationem? Secunda, an infideles antequam convertantur ad Fidem, poſſint habere actus virtutum ſupernaturalium, ſcilicet abſque Fide?

6. Igitur quarta opinio eſt, quam videtur ſequi P. Ripalda, dum num. 213. ait, de Fide lata diſponente ad iuſtificationem, ſolum loqui ex natura rei, & ſecluſa lege Dei, & hoc modo aſſerere poſſe dari in infidelibus actus ſupernaturales, antequam perveniant ad Fidem in præſenti etiam ordine providentiæ; quamvis ex lege Dei id ſit impoſſibile. *Ripal.*

Quin-

Digitized by Google

7. Quinta opinio eſt eiuſdem, quam etiam ſub examine, & correctione Theologorum proponit, aſſerit que, Deum infidelibus imittere illuſtrationes ſupernaturales, quibus poſſunt elicere actus ſupernaturales; atque adeo Fidei actus non eſt ſimpliciter neceſſarius ad actus ſupernaturales infidelium: & per quos actus ſupernaturales liberos merentur de congruo conſequutionem Fidei.

CAPVT II.

Quæ opiniones maneant damnatæ vi huius decreti.

SVMMARIVM.

Subiacet damnationi qualibet opinio docens, non requiri ad iuſtificationem Fidem fundatam in Authoritate Dei. num. 8.

Eſt ſententia omnium Theologorum. num. 9.

Probatur ex ſacra Sciptura. n. 10.

Item ex Concilijs Tridentino, & alijs. num. 11,

Item ex Sanctis Patribus. num. 12. & 13.

Quædam reſponſio refutatur. n. 14.

8. Dicendum omnino eſt, tres priores opiniones relatas ſubiacere damnationi huius decreti. Patet. Hoc enim decreto damnatur quælibet opinio, quæ docuerit, non eſſe neceſſariam ad iuſtificationem, Fidem fundatam in Authoritate Dei revelantis, ſed ſufficere Fidem late ſumptam, ſcilicet quæ ex teſtimonio creaturarum, aut alio ſimili motivo habeatur: ſed hæ tres opiniones affirmant ſufficere cognitionem ex teſtimonio creaturarum ad iuſtificationem; vt ſingulas recolenti patebit: ergo hæ tres opiniones damnatæ manent vi huius decreti.

9. Ideo autem iure merito damnantur, quia communis, & certa ſententia Tchologorum eſt, Fidem, quæ proprie, & ſtricte Fides eſt, ſcilicet fundata in Authoritate Dei revelantis, eſſe adulto omnino neceſſariam ad iuſtificationem. Hanc dicit. P. Suarez diſp. 12. de Fide ſect. 2. num. 5. ita eſſe certam. *Vt nullus omnino in vllo tempore, loco, vel occaſione ſine illo* (actu Fidei) *iuſtificari poterit: itaque ab hac regulà nulla admittenda eſt exceptio. Hanc aſſertionem in eo gradu certam eſſe cenſeo, vt abſque errore in Fide negari nequeat.* Hæc Doctor eximius, refertque pro ea S. Thomam varijs in locis, & alios plurimos Doctores, & late probat ex ſcriptura, Concilijs, & Patribus; & argumentis Theologicis. *P. Suar.* *S. Tho.*

10. Quam iure merito hæc cenſura lata ſit, probatur primo ex varijs ſcriprurae locis. Ad Hæbr. 11. *Sine Fide impoſſible eſt placere Deo.* Vbi Apoſtolus probat Henoch habuiſſe Fidem; quia placuit Deo, & ſine Fide impoſſibile eſt placere Deo. Et ad Rom 3. *Quem propoſuit propitiationem per Fidem in ſanguine ipſius.* Id eſt, Chriſti. Additque P. Suarez: *Ex quo colligimus, tam neceſſariam eſſe vnicuique Fidem, quam eſt neceſſaria redemptio Chriſti.*

11. Probatur ſecundo ex Concilio Tridetino ſeſſ. 6. cap. 7. vbi ait: *Sacramentum Fidei, ſine qua nulle vnquam contingit iuſtificatio.* & cap. 8. *Per Fidem ideo iuſtificari dicamur, quia Fides eſt humanæ ſalutis initium, fundamentum, & radix omnis iuſtificationis: ſine qua impoſsibile eſt placere Deo, & ad Filiorum eius conſortium pervenire.* Idem conſtat ex Concilio. Milevitano can. 4., & Arauſicano can. 5. apud P. Valencia 2. 2. diſp. 1. quæſ. 2. punct. 1. *Triden.* *Valencia.*

12. Probatur tertio ex SS. Pa-

 tribus,

Digitized by Google

tribus, qui eodem modo loquuntur. S. Aug. S. Auguſtinus lib. de ſerm. Dñi in monte cap. 9. *Vbi vera Fides non eſt, nec vera poteſt eſſe iuſtitia.* & ſerm. 38 de temp. ait: *Sine Fide nemo ad Filiorum Dei conſortium poteſt pervenire, quia ſine ipſa neque in hoc ſaculo quiſquam iuſtificationis gratiam, neque in futuro vitam poſsidebit æternam.* Idem docet lib. 13. de Trin. cap. 20. & lib. de natura, & gratia cap. 2. & in præfatione in Pſal. 31. & in Epiſt. 157., & ſerm. 181. de temp. & lib. 2. de peccatorum meritis cap. 9. & de corrept. & gratia cap. 7. quæ loca refert P. Suarez vbiſupra.

S. Ful. 13. S. Fulgentius lib. de Fide ad Petrum. *Sine Fide nulla poteſt prodeſſe, imo neque eſſe converſio.* Idem S. Leo. docet S. Leo ſerm de Natur. Chr. Idem tradit S. Irenæus lib. 6. cap. 20 S. Irenæus. aſſerens extra Eccleſiam non eſſe ſalutem, quia extra Eccleſiam non eſt S. Baſil. ſapientia Fidei. Idem S. Baſilius S Chriſ. conc. in Pſal. 11. S. Chriſoſt. hom. S. Ambros. 32. in Ioan. S. Ambros. lib. 2. de Cain, & Abel. cap. 2. quorum ex- S. Ber. preſſa verba videri poſſunt apud P. Gregorium de Valencia vbi ſupra, & Bernardus Epiſt. 77. ad Hugonem de S. Victore ait: *Si petierit baptizari, & mortis præoccupatus articulo forte obtinere nequiverit, dum non deſit Fides recta, &c. nequaquam omnino poſſum deſperare ſalutem.*

14. Neque in his omnibus habet locum reſponſio, quam quis intentare poſſet, poſſe intelligi hæc teſtimonia de Fide in voto, aut de Fide lata, hoc eſt, cognitione Dei ex creaturis: eſt enim irrefragabilis veritas Chriſti Domini Marc. cap. vlt. *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſalvus erit; qui vero non crediderit, condemnabitur.* In quem S. Bern. locum S. Bernardus Epiſt. 77. citata ait: *Vide etiam, ne forte ob hoc ſalvator cum diceret [Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſalvus erit;] caute, & vigilanter non repetierit; [Qui vero baptizatus non fuerit,] ſed tantum, [Qui vero, inquit, non crediderit, condemnabitur] Nimirum innuens, ſolam interdum Fidem ſufficere ad ſalutem, & ſine ipſa ſufficere nihil. Quapropter, & ſi Martyrium vicem Baptiſmi poſſe implere conceditur, non plane hoc facit pæna, ſed ipſa Fides. Nam abſque ipſa quid eſt Martyrium, niſi pæna?* Cum ergo infallibilis ſit ſententia damnationis æternæ ei, qui non crediderit; & ille, qui habuit Fidem dumtaxat in voto, non credidit, & qui habuit cognitionem Dei ex creaturis (quæ dicitur Fides late) non credidit; infertur manifeſte, hos eſſe æternæ damnationi addictos; & conſequenter ad ſalutem non ſufficere Fidem in voto, aut Fidem latam.

CAPVT III.

Aliquæ obiectiones ſolutæ.

SVMMARIVM.

Quomodo Deus largiatur omnibus hominibus media ſufficientia ad conſequendam ſalutem æternam. num. 15. & 16.

An aliquis afectus ſupernaturalis poſſit elici abſque actu Fidei prævio? n. 17. & 18.

An infidelis poſſit facere orationem ſupernaturalem, per quam de congruo mereatur pervenire ad Fidem? num. 19. & 20.

An infideles meruerint de congruo pervenire ad Fidem per opera miſericordiæ, quæ contulerunt in martyres. num. 21. & 22.

Quomodo intelligendum, quod Daniel conſuluerit Regi infideli, quod pec-

Digitized by Google

peccata ſua eleemoſynis redimeret. num. 23. & 24.

Quomodo intelligendum ſit reſpectu infidelium, quod facienti, quod eſt in ſe, Deus non denegat gratiam? num. 25. & 26.

15. OBijcitur primo. Deus vult, omnes homines ſalvos fieri, quod verificatur, quatenus Deus omnibus hominibus præbet media ſufficientia ad conſequendam ſalutem æternam: ſi autem Fides eſſet neceſſaria ad ſalutem pro omni caſu, ſequeretur, quod Deus non præberet omnibus hominibus media ſufficientia ad ſalutem, cum plurimi ſint remotiſſimis, & deſertis locis, ad quos non acceſſit auditus Fidei.

16. Reſpondetur, ſemper Deum dare omnibus hominibus media ſufficientia ad conſequendam ſalutem æternam. Nam remotiſſimis quibusque dat lumen rationis, & auxilia ſufficientia ad cognocendam, & ſervandam legem naturalem non furandi, non occidendi, non adulterandi, &c. & dum eam non ſervant, fiunt indigni vberioribus auxilijs. Quod ſi eam ſervaſſent, Deus ſua providentia diſpoſuiſſet, quomodo pervenirent ad audiendam doctrinam Fidei. Et ita ſemper eſt paratus ad dandum omnibus hominibus media ſufficientia ad ſalutem æternam, ſi per ipſos non ſteterit; & ideo peccatis eorum attribuitur, quod non perveniant ad audiendam doctrinam Fidei.

17. Obijcitur ſecundo. Antequam infidelis, qui convertitur ad Fidem, eliciat actum Fidei, præcedit pia afectio ſupernaturalis, & ad hanc præcedit cognitio ſupernaturalis de honeſtate eius piæ affectionis, & illuſtratio etiam ſupernaturalis circa myſteria Fidei: ergo ea pia affectio ſupernaturalis non elicitur ex actu Fidei præcedente: ergo ſimiliter poterit alia afectio ſupernaturalis dilectionis Dei ſuper omnia elici abſque actu Fidei præcedente; & conſequenter abſque hoc actu Fidei poterit infidelis iuſtificari.

18. Reſpondetur, eam piam affectionem pertinere ad ipſam Fidem: quia cum Fides, quæ requiritur ad opera ſupernaturalia, ſit Fides libera, & meritoria, nec poſſit eſſe libera ex parte intellectus, debet eſſe libera ex parte voluntatis: atque adeo Fides libera includit vtrumque actum. Cum ergo ad primum actum Fidei non debeat præcedere alius actus Fidei; alioqui ille non eſſet primus; inde eſt, quod & ſi ad cætera opera ſupernaturalia requiratur actus Fidei: ad hanc piam affectionem ſupernaturalem non requiratur actus Fidei; ſed ſufficiat lumen Fidei, ſive illuſtratio de myſterijs Fidei, & de honeſtate piæ afectionis.

19. Obijcitur tertio. Eis infidelibus, qui vacillant circa converſionem ſuam ad Fidem, conſulimus, vt orent Deum pro obtinenda veritate veræ Fidei; confidimuſque mediâ eâ oratione Deum illuminaturum mentes eorum ad veritatem Fidei aſſequendam: ergo confidimus, eam orationem futuram ſupernaturalem, quæ mereatur de congruo aſſecutionem veritatis Fidei: & tamen ea oratio ſupernaturalis elicitur ſine actu Fidei, cum ſupponamus, nondum converſum eſſe ad Fidem: ergo abſque actu Fidei præcedente poſſunt elici actus virtutum ſupernaturalium. Poterit ergo ſimiliter abſque actu Fidei præcedente elici actus ſupernaturalis dilectionis Dei ſuper omnia; cum in hoc non ſit maior difficultas, quam in actu orationis ſupernaturalis,

20. Ad hanc obiectionem reſpondet Lugo Card. eâ diſp. 12. de

Lug. Fidei num. 24., etiam hanc orationem pertinere ad ipſam Fidem, ſicut pertinet pia affectio ſupernaturalis. Sed etiam reſponderi poteſt, eam orationem numquam fieri niſi ab eo, qui iam credit, Deum eſſe, & remuneratorem, & alias eius perfectiones, & circa alia myſteria, quæ invincibiliter ignorat, diligenter inquirit, (invincibilem dico eam ignorantiam pro eo inſtanti, antequam poſſit vlteriorem diligentiam præſtare pro inquirenda veritate) in quo caſu habet Fidem ſupernaturalem de Deo, & mediante hac Fide elicit orationem ſupernaturalem, qua meretur de congruo aſſecutionem veritatis aliorum myſteriorũ. Quod ſi adhuc velis, dari caſum, in quo is nullam penitus habeat Fidẽ de Deo, & eius perfectionibus, dicendum erit, illam orationem eſſe naturalem, quia non eſt ex Fide. Quód ſi illum ſic orantem trahat Deus ad Fidem, id non erit ex merito eius orationis naturalis, ſed quia Deus ex infinita ſua bonitate vult ei favere in ordine ad ſalutem æternam. Et præterea, quia ea oratio naturalis aufert impedimentum voluntatis contra Fidem protervæ, quæ impediebat, ne Deus conferret auxilia neceſſaria pro converſione ad Fidem.

21. Obiicitur quarto. Multi caſus referuntur in chronicis ſacris in quibus infideles contulerunt aliqua beneficia in Martyres, quas actiones beneficas Deus remuneratus eſt convertendo illos ad Fidem: ergo illæ actiones meruerunt à Deo obtinere præmium ſupernaturale; atque adeo tales actiones fuerunt ſupernaturales: ergo antequam habeant Fidem, poſſunt elicere actiones ſupernaturales, atque adeo dilectionem Dei ſuper omnia ſupernaturalem, & conſequenter iuſtificationem.

22. Reſpondetur, eos, qui dicuntur infideles, vel habuiſſe Fidem ſupernaturalem de Deo, & aliquibus eius perfectionibus, ignorantes invicibiliter reliqua myſteria; & ita elicuiſſe eas actiones beneficas per actus internos ſupernaturales; vel, ſi eam Fidem ſupernaturalem non habuerunt, eas actiones non fuiſſe ſupernaturales, nec meritorias conſecutionis Fidei. Sed Deum contuliſſe illis converſionem ad Fidem propter merita martyris de precantis Deum pro ſuo benefactore; vel omnino abſque meritis pro ſua bonitate infinita.

23. Obiicitur quinto. Daniel. 4. ipſe Daniel conſuluit Regi infideli: *Peccata tua eleemoſynis redime.* Ergo abſque Fide poſſunt fieri opera meritoria remiſſionis peccatorum, atque adeo opera ſupernaturalia.

24. Reſpondetur primo, dum Daniel conſulit Nabuchodonoſori, vt eleemoſynis peccata redimat, conſulit ſimul Fidem in Deum: ideoque non conſulit, id fieri, ſupponens quod eæ eleemoſynæ non ſint faciendæ ex dictamine Fidei. Reſpondetur ſecundo ex Lugo Card. num. 26., eas eleemoſynes faciendas à Rege eſſe pro liberatione ab eo malo temporali, quod ei imminebat: eleemoſynas autem factas per actus naturales, & abſquẽ Fide, poſſe mereri premium temporale. Lugo.

25. Obiicitur ſexto. Facienti, quod eſt in ſe, Deus non deneget gratiam; vt eſt commune Theologorum axioma: ſed infidelis ſervans mandata naturalia per actus naturales, facit, quod eſt in ſe: ergo per eos actus naturales conſequitur, quod Deus illi non deneget gratiam, ſaltem vt conſequatur pervenire ad Fidem.

26. Reſpondetur, eatenus Deũ non denegare gratiam facienti, quantum eſt in ſe, quatenus faciens, quan-

quantum eſt in ſe, removet impedimenta peccatorum; & remotis impedimentis Deus pro ſua infinita bonitate, & ſine vllo debito, aut merito hominis infidelis, illi confert gratiam vocationis ad Fidem.

27. Multa alia fundamenta rationis, & authoritatis proponit P. Ripalda in ea diſp. 17 de Fide, pro opinione, quæ adſtruit, Fidem latam ſufficere ad iuſtificationem. Quibus abunde ſatisfacit Lugo Card. ea diſp. 12. ſect. 3., & quæ ex dictis facile diſſolvuntur.

Ripal.

Lugo.

CAPVT IV.

An quarta opinio ſubiaceat huic damnationi?

SVMMARIVM.

An opinio docens, ſecluſa lege Dei, poſſe hominem iuſtificari media cognitione ſupernaturali habita ex teſtimonio creaturarum, ſubiaceat huic damnationi? num. 28.

Quomodo non ſubiaceat? num. 29.

Quomodo in ea opinione contineantur duæ propoſitiones, alia abſoluta, & alia conditionalis? Et quid inde pro concluſione? num. 30.

In ea hypotheſi non eſſe eumdem ordinem providentiæ, qui modo datur. num. 32.

Solvitur quædam obiectio. num. 33. & 34.

28. QVarta opinio relata cap. 1. ex P. Ripalda erat, ſecluſa lege Dei, poſſe adultum iuſtificari per ſupernaturalem cognitionem Dei ex creaturis, quæ dicitur Fides lata: ita vt ex ductu eius cognitionis poſſet homo aſcendere ad dilectionem Dei ſuper omnia, & conſequenter ad iuſtificationem. Quod idem eſt, ac dicere, ideo eſſe impoſſibile ſine Fide placere Deo, quia ſua lege ſtatuit Deus non concurrere ad actus ſupernaturales charitatis, niſi præcedente Fide. Si autem hanc legem non ſtatuiſſet, poſſet homo elicere actum charitatis mediâ alia cognitione ſupernaturali Dei ex creaturis, & quæ non inniteretur revelationi divinæ. Quærimus ergo in præſenti, an opinio hæc ſic explicata incurrat præſentem damnationem?

Ripal.

29. Et dicendum eſt, non incurrere. Probatur. Illa opinio non incurrit hanc damnationem, quæ affirmat, Fidem latam ex teſtimonio creaturarum, ſimilive motivo, non ſufficere ad iuſtificationem: ſed hæc opinio ſic explicata id abſolute fatetur: ergo illa non incurrit hanc damnationem. Maior patet ex comprehenſione terminorum.

30. Minor probatur. Habet enim hæc opinio duas propoſitiones, alteram abſolutam, & alteram conditionalem. Abſoluta dicit, de facto ex lege Dei impoſſibile eſſe ſine Fide ſtricta placere Deo, & conſequenter iuſtificari. Conditionalis dicit, quod ſi Deus aliter ſtatuiſſet, per Fidem latam, ſive cognitionem Dei ex creaturis poſſe hominem pervenire ad eliciendum actum charitatis, atque adeo ad iuſtificationem. Cum ergo propoſito abſoluta conformetur cum decreto; conditionalis autem non opponatur decreto, quod non loquitur de ea conditionali, ſed de propoſitione abſoluta, manifeſte colligitur, eam opinionem fateri, quod vi decreti fatendum eſt.

31. Confirmatur. Nam hoc decretum Innocentij XI. non decernit, quod Fides ſtricta requiratur ad iuſtificationem independenter à le-

â lege Dei, aut dependenter ab illa; ſed ſolum, quod eſt abſolute requiſita ad iuſtificationem: ergo qui vlterius procedit dicens, id provenire á lege Dei, nihil adſtruit contra decretum.

32. Illud tamen diſplicet in eo dicendi modo, quod ſuperadditur, nempe ſecluſa lege, qua Deus ſtatuit non iuſtificare homines, niſi per Fidem ſtrictam, poſſe iuſtificari per Fidem latam, etiam *in hoc ordine providentiæ*. Etenim iſte, vel alter ordo providentiæ conſiſtit in iſta, vel altera lege Dei diſponentis res iſto, vel altero modo. Si ergo Deus aliter diſpoſuiſſet de modo Fidei circa iuſtificationem, quomodo eſſet idem ordo providentiæ? Ne ergo exorbitet is dicendi modus; cum dicit, *ſecluſa lege Dei, & in hoc ordine providentiæ*, intelligendus eſt, vt idem ſit ordo providentiæ quoad reliqua condiſtincta ab hac lege, & eius obiecto.

33. Sed objicies contra hunc dicendi modum, inferri ex eo, quod Fides ſtricta non requiratur ad iuſtificationem neceſſitate medij, ſed neceſſitate præcepti. Etenim ſolum requiritur ex lege Dei: ſed idem eſt lex, & præceptum: ergo ſolum requiritur ex præcepto.

34. Sed hæc obiectio inanis eſt, & in æquivoco laborans. Nam ea lex Dei non eſt aliud, niſi decretum ipſius, diſponendi hoc medium Fidei ſtrictæ hominibus tamquam omnino neceſſarium ad eorum iuſtificationem, & non concurrendi aliter ad actus ſupernaturales, quibus iuſtificantur, aut diſponuntur ad iuſtificationem. Ex quibus patet, Fidem ſtrictam eſſe medium neceſſarium ad iuſtificationem, non ſolum ex proportione ipſius Fidei ſed etiam ex ordinatione Divina. Vnde patet ad obiectionem.

CAPVT V.

An quinta opinio ſubeat hanc damnationem?

SVMMARIVM.

An in infidelibus poſſint dari actus ſupernaturales ex cognitione Dei per creaturas? n. 35.

Si quæſtio verſetur circa ſtatum conditionalem, non ſubiacet damnationi. num. 36.

Si loquatur pro ſtatu abſoluto, & de actu charitatis ſupernaturalis, ſubiacet damnationi. nu. 37.

An in hoc ordine Providentiæ poſſint infideles elicere actus ſupernaturales diſtinctos ab actu dilectisnis Dei, ex cognitione Dei per creaturas? 38.

Opinio affirmativa non ſubiacet damnationi. num. 39.

Si ea opinio inferat, poſſe etiam elicere actum dilectionis Dei ſupernaturalem, ſubijcitur damnationi. num. 40.

Si ea opinio dicat, infidelem poſſe per Fidem latam elicere alios actus ſupernaturales diſtinctos à dilectione Dei, illa eſt falſa. num. 41.

Probatur ex teſtimonio S. Pauli. num. 42.

Conſequentia, quæ elicitur ex verbis S. Pauli. num. 43.

Idem probatur ex alio teſtimonio Apoſtoli, cum explicatione S. Auguſtini. num. 44.

Idem probatur ex Tridentino. num. 45.

Idem probatur ex S. Auguſtino. num. 46. & ſeqq.

Item ex alijs Sanctis Patribus. n. 49.

Sancti Patres ſemper nomine Fidei intelligunt eam, quæ innititur revelationi Dei. num. 50. & ſeqq.

Quin-

35. Quinta opinio erat, in infidelibus, antequam convertantur, & perveniant ad Fidem, poſſe dari actus ſupernaturales, ex præeunte cognitone ſupernaturali Dei ex creaturis: per quos actus ſupernaturales mereantur pervenire ad Fidem catholicam.

36. Et ſi quidem ea opinio loquatur ſolum pro eo ſtatu conditionali, quem præſcribit opinio quarta cap. præced. diſcuſſa, certum eſt, quod non incurrit damnationem. Nam ſecluſa lege Dei, qua ſtatuit non ſalvare homines, niſi per Fidem ſtrictam, poſſet vtique eos ſalvare per alias cognitiones ſupernaturales condiſtinctas à Fide ſtricta. Et hoc decretum non damnat propoſitionem loquentem de eo ſtatu conditionali, ſed loquentem de abſoluto.

37. Certum etiam eſt, eam opinionem ſubiacere huic damnationi, ſi pro ſtatu abſoluto, & pro hoc adæquato ordine providentiæ affirmet, poſſe infideles elicere actus ſupernaturales, etiam charitatis Dei ſuper omnia, ex Fide lata præeunte, Patet. Nam ſi Fides lata ſufficeret ad eliciendum actum charitatis Dei ſuper omnia, etiam ſufficeret ad iuſtificationem; nam *qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo.* 1. Ioan. 4. Et damnatur in præſenti propoſitio aſſerens, ſufficere Fidem latam ad iuſtificationem.

38. Quare ſolum eſt difficultas, an in ſtatu abſoluto, & in hoc ordine providentiæ poſſint infideles elicere aliquos actus ſupernaturales ex cognitione ſupernaturali Dei ex creaturis, condiſtinctos ab actu dilectionis Dei ſuper omnia, per quos ſolum mereantur de congruo pervenire ad Fidem? Vel potius an propoſitio partem affirmativam propugnans ſubijciatur huic damnationi.

39. Dico primo. Ea opinio ſic explicata non ſubiacet damnationi. Probatur. Ea propoſitio ſubiacet damnationi, quæ affirmat, ſufficere Fidem latam ad iuſtificationem: ſed propoſitio ſic explicata id non affirmat; ergo non ſubiacet damnationi. Maior patet ex terminis. Minor autem ex ipſa explicatione opinionis; cum expreſſe admittat, ſolum poſſe infideles elicere actus ſupernaturales diſponentes ad Fidem ſtrictam; non autẽ actum ſupernaturalem dilectionis Dei ſuper omnia, donec habeat Fidem ſtrictam.

40. Dico ſecundo. Si ea opinio aſſerat, poſſe infideles in hoc ſtatu abſoluto (& non ſecluſa lege Dei) elicere actus ſupernaturales, quibus mereantur de congruo pervenire ad Fidem ſtrictam; inde colligens quod poſſunt etiam elicere actum ſupernaturalem dilectionis Dei ſuper omnia; vtique ſubijcitur huic damnationi. Probatur quia quatenus id inferens, admittit, poſſe infideles pervenire per Fidem latam ad actum ſupernaturalem dilectionis Dei ſuper omnia: ſed hoc eſt pervenire ad iuſtificationem; ergo ea opinio, quatenus id inferens, admittit, Fidem latam ſufficere ad iuſtificationem.

41. Dico tertio. Eam opinionem, quamvis dicat, adultum infidelem per Fidem latam non poſſe pervenire ad eliciendum actum ſupernaturalem dilectionis Dei ſuper omnia, ſed ſolum ad alios actus ſupernaturles, quibus mereatur de congruo pervenire ad Fidem ſtrictam; & quamvis hæc opinio non incurrat hanc damnationem; adhuc cenſeo, illam eſſe falſam. Eſt ergo vera ſententia quæ docet, ſine Fide ſtricta neminem infidelem poſſe elicere

cere actus ſupernaturales, antequam perveniat ad Fidem ſtrictam, & conſequenter antequam deſinat eſſe infidelis.

42. Moveor primo eo teſtimonio S. Pauli ad Hebr. 11. *Sine Fide impoſſibile eſt placere Deo*: Ergo impoſſibile eſt, quod infidelis faciat opera, quæ Deo placeant, ſcilicet in ordine ad remunerationem æternam; nam remuneratio temporalis, & opera, quæ illam merentur, quaſi nihil reputantur coram Deo, factâ comparatione ad retributionē æternam.

43. Confirmatur. Apoſtolus ex eo colligit, Henoch habuiſſe Fidem, quod placuit Deo; vt conſtat ex illis verbis: *Ante tranſlationem enim teſtimonium habuit, placuiſſe Deo: ſine Fide autem impoſsibile eſt placere Deo.* Igitur ex Apoſtolo hæc eſt bona argumentatio: [Iſte homo placuit Deo: ergo habuit Fidem.] Iam vero iuxta Dialecticos bene valet ab oppoſito contradictorio conſequentis ad oppoſitum contradictorium antecedentis: ergo bene valet;[Iſte homo non habet Fidem: ergo iſte homo non placuit Deo.] Ergo infidelis non poteſt facere opera, quæ Deo placeant; & multo minus ſine Fide ſtricta mereri iuſtificationem.

44. Præterea Apoſtolus ad Rom. 3. ſic ait: *Ex operibus legis non iuſtificabitur omnis caro coram illo.... Iuſtitia autem Dei per Fidem IeſuChriſti in omnes, & ſuper omnes, qui credunt in eum.* In quem locum S. Auguſtinus lib. de gratia, & lib. arbir. cap. 7. ait, ideo neminem iuſtificari ex operibus, ſed ex Fide, quia opera iuſtitiæ ſunt ex Fide, non Fides ex operibus. Id eſt, quia ante Fidem nulla ſunt opera, quibus mereatur homo venire ad Fidem. Ergo homo ante Fidem non poteſt facere opera ſupernaturalia; ſi enim poſſet, iam Fides eſſet ex operibus. Et lib. de Prædeſt. cap. 7. ait, id ita dici ab Apoſtolo, quia Fides prima datur, ex qua opera fiant.

S. Aug.

45. Accedit definitio Concilij Tridentini relata ſupra cap. 2. quia ſic docet: *Fides eſt humanæ ſalutis initium; fundamentum, & radix omnis iuſtificationis.* Si autem ſupernaturalis aliqua cognitio Dei ex creaturis dirigeret voluntatem, vt eliceret actum meritorium de congruo iuſtificationis, illa cognio eſſet initium æternæ ſalutis, fundamentum, & radix iuſtificationis, & non Fides, quæ innititur revelationi divinæ. *Triden.*

46. Moveor ſecundo, quia hæc eſt doctrina S. Auguſtini, & Sanctorum Patrum. Nam, vltra citata loca, in præfat. in Pſal. 31. expreſſe ait: *Debemus ergo nulla opera præponere Fidei, ita vt ante Fidem dicatur quiſpiam bene operari.* Quod intelligitur de operibus ſupernaturalibus, & ad ſalutem æternam conducentibus. Et lib. 1. ad ſimplicianum quæſt. 2. aggrediens explicare cap. 9. Epiſt. ad Rom. ab illis verbis: *Cum enim non dum nati eſſent, neque aliquid egiſſent bonum, aut malum, &c.* Sic diſſerit: *Et primo intentionem Apoſtoli, quæ per totam Epiſtolam viget, tenebo, quam conſulam. Hæc eſt autem, vt de operum meritis nemo glorietur, de quibus audebant Iſraëlitæ gloriari, quia data ſibi legi ſerviſſent; & ex hoc Evangelicam gratiam tamquam debitam meritis ſuis percepiſſent, quia legi ſerviebant. Vnde nolebant, eamdem gratiam dari gentibus tamquam indignis, niſi iudaica Sacramenta ſuſciperent. Quæ orta quæſtio in Apoſtolorum actibus ſolvitur. Non enim intelligebant, quia eo iſpo quod gratia eſt Evangelica, operibus non debetur: alioqui gratia iam non eſt gratia. Et multis locis ſæpe teſta-*

tur

tur, *FIDEI gratiam præponens operibus,non vt opera extinguat,ſed vt oſtendat,non eſſe opera præcedentia gratiam,ſed conſequentia.* Et vt oſtendat ſe loqui de gratia, quæ datur per Fidem,immediate ſubiungit. *Vt ſcilicet non ſe quis arbitretur, ideo percepiſſe gratiam;quia bene operatus eſt, ſed bene operari non poſſe,niſi PER FIDEM perceperit gratiam. Incipit autem homo percipere gratiam, ex quo INCIPIT DEO CREDERE, vel interna, vel externa admonitione MOTVS AD FIDEM.*

47. Vbi advertendum eſt,quando S. Auguſtinus dicit, Iſraëlitas non meruiſſe gratiam Fidei Evangelicæ, non loquitur de antiquis Patriarchis, & alijs iuſtis,qui extiterunt ante promulgationem Evangelij; hi enim habebant Fidem, & merebantur de congruo adventum Redemptoris;ſed loquitur de illis Iſraëlitis, qui exiſtebant poſt promulgatum Evangelium: iſti enim, ante quam converterentur ad Fidem. Evangelicam, non habebant veram Fidem;& ideo per opera legis,quam ſervabant, non merebantur pervenire ad Fidem Evangelicam;quia illa opera non erant ex vera Fide. Itaque hi Iſraëlitæ,qui convertebantur,gloriabantur, quod fuerant inventi digni aſſecutione Fidei Evangelicæ, quia ſervaverant legem Moſaicam; & ideo volebant, quod gentiles, qui convertebantur, prius ſervarent legem Moyſi,vt ita ex operibus legis fierent digni conſecutione Fidei Evangelicæ. Auguſtinus ergo ex mente Apoſtoli docet, eos perperam gloriari, ex eo quod cum illa opera non eſſent facta ex vera Fide, non poterant mereri gratiam ſupernaturalem, atque adeo neque Fidem Evangelicam. Qui diſcurſus Auguſtini fruſtraneus eſſet,ſi hi Iſraëlitæ facientes opera legis in obſequium Dei poſſent opera ſupernaturalia facere ex Fide lata, ſive ex alia cognitione ſupernaturali condiſtincta á vera Fide. Et in hac ſecunda quæſtione ad ſimplicianum multa tradit S. Auguſtinus in eamdem ſententiam.

48. Idem docet S. Auguſtinus lib.15.de Civit.cap 20 & lib de Contin.cap.12 item in Epiſt.107.& in lib. de Prædeſtin.Sanctor.cap.2 & 7. quæ loca refert P.Suarez lib. 1. de Gratia cap. 20 & apud Cardinalem Lugo diſp.12 de Fide ſect. 2. idem S. Auguſt. lib.octoginta trium qq. quæſt. 76 & Epiſt. 106. & lib. de gratia Chriſti cap. 3. *S. Aug.*

49. S.Ambroſius lib. 6. in Luc. cap.7. docet, miſericordiam eſſe meritoriam, ſi procedat ex Fide. Eamdem aſſertionem de Fide prævia docet S.Gregorius Magnus hom. 19. in Ezech & S. Leo ſerm. 6. in Quadrag. S.Proſper lib.1.de vocatione gentium cap.24 S.Cyrillus Alex.lib 4 in Ioan. cap.31.quæ videri poſſunt apud Cardinalem Lugo proxime relatum. *S. Amb S. Greg S. Leo. S. Proſ. S. Ciril Alex.*

50. Et quidem Sancti Patres nomine Fidei intelligunt cognitionem, quæ innititur authoritati Dei revelantis. Si quis autem vellet eos interpretari tamquam loquentes de Fide lata;idem eſſet, ac ſi loquentes de homine exponerentur vt loquentes de homine picto: neque enim minus diſcrimen eſt inter Fidem ſtrictam,& latam, quam inter hominem verum, & pictum. Videatur Lugo Card. relatus, qui luculenter promovet hanc doctrinam.

51. Et præterea clariſſime conſtat,Patres & Concilia ſemper loqui de Fide innixa revelationi Divinæ. Primo. Nam loquuntur de Fide, quā homo liberè plectitur;vt patet ex Trident ſeſſ.6.cap 6,de Iuſtific. *Fidem ex auditu concipientes, libere moventur in Deum,credentes, vera eſſe, quæ divinitus revelata, & promiſſa ſunt.* Quo eodem modo loquitur S. Au- *Tridēt.*

guſt.quæſt.2.ad Simplicianum verbis ſupra relatis. Atqui cognitio Dei habita ex creaturis non habetur libere, ſed neceſſario, vt pote evidens; evidentia enim neceſſitat intellectum ad aſſenſum ; non ſic obſcuritas Fidei, quæ propterea requirit piam affectionem: ergo dum concilia & Patres loquuntur de Fide,non loquuntur de ea cognitione Dei ex creaturis,ſed de Fide ſtricta.

52. Secundo. Nam ſemper loquuntur de Fide innixa revelationi Dei, vt conſtat ex textu proxime relato Tridentini:ergo non de Fide lata,ſed de ſtricta. Tertio.Nam hæc diviſio Fidei ſtrictæ & latæ eſt noviter adinventa, neque cognita á Sanctis Patribus; qui ſemper nomine Fidei intellexerunt illam , quæ habet pro obiecto formali authoritatem Dei revelantis.

CAPVT VI.

Deciditur quæſtio appendix, An ad quodlibet opus meritorium hominis Fidelis prærequiratur actus Fidei?

SVMMARIVM.

Statuitur concluſio affirmativa. n. 53.
Proponuntur exempla ad maiorem explicationem n. 54.
Quomodo obiectum formale Fidei virtualiter contineatur in aſſenſu ad obiectum materiale? n. 55.
Probatur concluſio per conſequentiam, quæ colligitur ex teſtimonio Apoſtoli. n. 56.
Secunda probatio ex Sanctis Patribus. n. 58.
Tertia probatio ex Tridentina. n. 59
Solvitur obiectio. n. 60. & 61.

53. VEram cenſeo ſententiam Cardinalis Lugo relati, *Lugo.* quæ docet,nullum opus meritorium vitæ æternæ fieri,niſi procedat ex dictamine Fidei ſupernaturalis; ita vt neque opera hominis Catholici meritoria ſint præmij ſupernaturalis,niſi procedant ex doctrina Fidei: Quod non ſic intelligendum eſt, vt ad opus meritorium præmij ſupernaturalis ſit omnino neceſſarium habere actualiter actum formalem Fidei, quo dicat; V.g. [Credo propter authoritatẽ Dei revelantis, eleemoſynam eſſe bonam, & Deo placentem.] ſufficit enim, quod præcedat virtualiter actus Fidei.

54. Sicut enim Philoſophus tenet concluſionem,quam didicit,licet non recordetur actualiter fundamenti, quo innititur concluſio ; & ſicut Mathematicus operatur ea,quę didicit,licet actualiter immemor fundamenti; & ſic in alijs ſcientijs: Ita qui in ſchola Fidei didicit, eleemoſynam eſſe operationem ſanctam & placentem Deo; quia Deus ſic revelavit; licet oblata occaſione eleemoſynæ ſit actualiter immemor revelationis Divinæ; operatur tamen ductus doctrina, quam didicit in ſchola Fidei Divinæ; & ita ea operatio procedit virtualiter ex actu Fidei, quia operatur ex dictamine , quod comparavit in ſchola Fidei.

55. Nam vt dixi ſupra. Præmiſſæ continentur virtualiter in concluſione tamquam cauſa in ſuo effectu , quando ſcilicet concluſio deducta fuit tempore antecedenti ex illis præmiſſis ; & idem eſt de obiecto formali motivo intellectuali, quod antecedenter determinavit ad actum iudicij. Sicut ergo cum Theologus reminiſcitur concluſionis,immemor præmiſſarum, ex quibus elicuit eam concluſionem; tunc

ea

Digitized by Google

eā concluſio cōtinet virtualiter præmiſſas:ita cum Fidelis, qui credidit myſterium Trinitatis ex determinatione authoritatis Dei revelantis; cum aſſentitur myſterio Trinitatis immemor revelationis; is aſſenſus, quia eſt effectus authoritatis Dei revelantis cognitæ, hanc continet virtualiter.

56 Concluſio ſic explicata probatur primo. Etenim apud S.Paulum In eo cap. 11. ad Hebr. hæc eſt bona conſequentia: [Henoc placuit Deo; ergo habuit Fidem.] Et ex contextu totius capitis 11.patet, S. Paulum loqui non de Fide habituali, ſed de actuali. Nam vbi dixit: *Ante translationem enim,teſtimonium habuit, placuiſſe Deo;ſine Fide autem impoſsibile eſt placere Deo.* Immediate ſubiungit: *Credere enim oportet accedentem ad Deum*, &c. *Credere* autem non ſignificat Fidem habitualem, ſed actum Fidei. Sed ſi aliquis Fidelis poſſet facere opera meritoria vitæ æternæ,quæ non procederent ex dictamine procedente á Fide, ea non eſſet bona conſequentia:ergo nullus Fidelis poteſt facere opera meritoria vitæ æternæ ſine dictamine procedente à Fide.

57. Probatur Minor.Opera meritoria vitæ æternæ placita ſunt Deo: ergo ſi poſſent fieri abſque dictamine procedente à Fide, non recte inferretur,dari actum Fidei,ex eo quod quis placeret Deo. Nam vbi vnum poteſt eſſe ſine alio, non recte infertur ex illo. *Lugo.* *S.Amb*

58. Probatur ſecundo concluſio ex teſtimoniis Sanctorum Patrum, quæ congerit Lugo Card.ea diſp.12. ſect.2.apud quem S. Ambroſius lib.6. in Lucam cap.7 ait:*Miſericordia præfertur* (id eſt,præit) *Fides, quia miſericordia tunc habet meritum, ſi Fide præcedente conferatur.* Et S. Leo ſerm.6.in Quadrag. *De hoc tamen calice* (aquæ frigidæ) *non fruſtra admonet Dominus,vt in nomine ipſius præbeatur;quia hæc,quæ per ſe ſunt vilia, Fides efficit pretioſa.* Et ſerm.7. *Quod non ex Fidei procedit fonte,ad præmia æterna non pervenit.* Et S.Proſper lib. 1.de vocat.gent.cap.24. *Ad hoc donari* (Fidem) *vt principium poſsit eſſe meritorium.* Vide apud eumdem Cardinalem varia teſtimonia S. Auguſtini, S.Cyrilli Alexandr.Petri Diaconi,S. Thomæ,& S.Gregorij Magni. *S. Leo.* *S.Proſ.* *S. Aug* *S. Ciril Al.* *Pet. Diac.* *S. Tho.* *S.Greg*

59. Probatur tertio.Nam,vt loquitur Concilium Trident.ſeſſ.6.cap. 6.de Iuſtificat.Fides *eſt fundamentum & radix omnis iuſtificationis,ſine qua impoſsibile eſt placere Deo.* Ex quo textu duo inferuntur. Primum quia nomine *omnis iuſtificationis* non intelligitur ſolum infuſio gratiæ ſanctificantis, ſed intelligitur etiam omnis ſancta operatio, quæ gratiam ſanctificationis ſubſequitur. Secundum,ſicut ex illis vniverſaliſſimis verbis Pauli, *ſine Fide impoſsibile eſt placere Deo*,inferimus,quod ſine Fide impoſſibile eſt facere bona opera placita Deo,ita etiam idem debemus inferre ex ea vniverſaliſſima locutione Concilij. *Tridēt.*

60. Obijcies. Aliquæ virtutes ſunt,quæ non reperiantur expreſſe in Sacra Scriptura, ſed ſolo rationis lumine docentur:ſed exercitium harum virtutum eſt meritorum vitæ æternæ: ergo opera virtutum poſſunt eſſe meritoria vitæ æternæ,etiam ſi non procedant ex dictamine dimanante á Fide.

61. Reſpondetur omiſſa Maiori,& conceſſa Minori, negando conſequentiam; quæ quidem non ſervat formam ſyllogiſticam. Et ratio eſt: quia quamvis aliquæ virtutes eſſent, quæ non conſtarent ex revelatis á Deo; in illis tamen operantur principia vniverſalia Fidei,quæ præeunt & dirigunt ad operationes talium vir-

Digitized by Google

tutum. Eſt enim Fide ſanctum, Deo placere opera virtutum ſupernaturalia:& ita ex hoc dictamine præeunte movetur Fidelis ad faciendum ea opera,quæ rationis ductu cenſet eſſe ſupernaturalia,& Deo placentia.

DISERTATIO XVII.

An ſit peccatum lethale iuramentum de mendacio leui?

CAPVT I.

Deciditur quæſtio circa iuramentum aſſertorium.

SVMMARIVM.

Refertur propoſitio damnata. n. 1.
Damnatio eſt conformis ſententiæ omnium Theologorum. n. 2.
Reſpectu iuramenti mendacium leve eſt materia gravis;& quare? n. 3.
Obiectio ſolvitur. n. 4.
Quomodo intelligendus ſit S. Auguſtinus dum dicit mendacium iocoſum non eſſe proprie mendacium? num. 5.

1\. VIgeſima quarta propoſitio ex damnatis hæc eſt: *Vocare Deum in teſtem mendacij levis non eſt tanta irreverentia, propter quam velit, aut poſſit damnare hominem.* Et quidem iuramentum aſſertorium falſum, quamvis de materia leviſſima, aut iocoſa, eſſe peccatum lethale, res eſt adeo clara, & evidens, vt mirandum ſit, eam aſſertionem cadere potuiſſe in mentem alicuius hominis mediocriter docti.

2\. Et quidem P. Suarez tom. 2. de Religion. tract. 5. lib. 3. cap. 4. exhauſit, quidquid ſuper hac materia poteſt diſſeri. Et num. 2. ſic ait: [Communis, & certa ſententia eſt, omne aſſertorium periurium, de quocumque mendacio ſit, etiam leviſsimo, eſſe peccatum mortale, & ita numquam poſſe fieri veniale ex levitate materiæ.] Et pro hac concluſione citat S. Thomam 2. 2. quæſt. 98. art. 3 ad 2. & omnes Theologos expreſſe aſſerentes perjurium eſſe poſſe peccatum veniale, dumtaxat ratione ſubreptionis, ſive (quod idem eſt) defectu plenæ advertentiæ. *Suar.*

3\. Rationem reddit: quia reſpectu iuramenti, omne mendacium, quamvis leviſsimum eſt materia gravis. Quam poſitionem multis probat num. 3. & præcipue illis verbis: [Licet in homine affirmare mendacium iocoſum, ſit levis culpa; tamen in Deo dicere leviſsimum mendacium, eſſet ſumma imperfectio; quia eo ipſo amitteret eminentiam primæ veritatis: ergo qui Deum affert in teſtem mendacij etiam minimi, maximam iniuriam illi irrogat, & quantum eſt ex ſe, privat illum ſua infallibili veritate, & conſequenter tacite proteſtatur, vel Deum non omnia ſcire; vel non eſſe ſumme bonum, cum mentiri poſsit.]

4\. Solvit deinde P. Suarius, quæ incontrarium obiici poſſunt. Nam Angelus verb. *Periurium.* Refert, Goffredum aſſeruiſſe, periurium iocoſum eſſe peccatum veniale;& quãvis Angelus dicat, oppoſitum eſſe tutius, tamen ipſe ait, poſſe defendi eam opinionem Goffredi, quia mendacium iocoſum non eſt proprie mendacium, vt ſentire videtur S. Auguſtinus relatus in cap. *Quod autem.* 22. q. 2. & videtur etiam id aſſerere Gloſſa in cap. *Vnum.* § *Nunc.* 25. diſt. Videtur etiam favere Scotus in 3. diſt. 39. art. 1. aſſerens, perjurium leve non eſſe peccatum mortale. *S. Aug.* *Scotus*

Sed

5. Sed omnino reijcienda eſt ea opinatio Goffredi & Angeli, vt euidenter falſa propter dicta. *Goffred. Angel.* Ad id autem quod dicit S. Auguſtinus, mendacium iocoſum non eſſe proprie mendacium, reſpondet Suarius ſic: *Intelligendus videtur, quando locutio ita ſit per iocum, vt ex ipſo modo iocandi ſatis intelligi poſſit, non affirmari id, quod di i videtur, ſed tantum ad luſum proferri. Et licet hoc admittitur in ſimplici ſermone, tamen quando adhibetur iuramentum, vix habet locum hæc interpretatio.* *Suar.* Quod autem aſſertur ex Scoto, affirmat Suarius, eum non loqui de parvitate materiæ, ſed de levitate loquendi ex indeliberatione.

CAPVT II.

An aſſerere, quod violatio iuramenti promiſſorij poſſit eſſe culpa venialis, ratione parvitatis materiæ, ſubiaceat huic damnationi?

ARTICVLVS I.

Præmittuntur ea, quæ certa ſunt.

SVMMARIVM.

Etiam ſi hæc propoſitio proferatur in alio ſenſu, nempe de iuramento promiſſorio, illa vt iacet, ſubijcitur damnationi. n. 6.

Quomodo iuramentum promiſſorium includat promiſsionem, & ſimplicem aſſertionem? n. 7.

Qua ratione iuramentum promiſſorium quandoque cadat ſolum ſupra ſimplicem aſſertionem de actione futura n. 8.

An iuramentum de actione futura pariat obligationem illud implendi? num. 9.

An qui facit promſsionem iuratam in favorem alterius, ſubeat duplicem obligationem? n. 10.

Quotuplex peccatum fieri poſſit contra iuramentum promiſſorium? num. 11.

6. Cvidam Recentiori attribuitur, quod loquens de iuramento promiſſorio, & de parvitate materiæ, ratione cuius violatio eius iuramenti poſſit eſſe culpa venialis; id aſſeruit per hanc propoſitionem 24. ita vt ſenſus, in quo illam protulit, ſit de parvitate materiæ in iuramento promiſſorio. Sed quamvis ille ſenſus, quem is Author intendit, non ſubiaceat damnationi, ſi ſit iuxta ea, quæ mox dicam; propoſitio tamen vt iacet non propterea excuſatur á damnatione: quia in vim huius damnationis numquam poteſt admitti, quod liceat vocare Deum in teſtem mendacij levis.

7. Pro claritate ergo huius materiæ, præmitto primo, in iuramento promiſſorio duo contineri. Primum eſt promiſsio, quæ nihil aliud eſt, quã aſſumere onus obligationis, qua quis ſe obligat Deo, vel homini. Secundum eſt ſimplex aſſertio, qua quis aſſerit ſe talem actionem facturum; & ea aſſertio explicat propoſitum adimplendi eam promiſsionem. Et cum ſuper additur iuramentum, hoc cadit tam ſuper promiſsionem, quam ſuper eam ſimplicem aſſertionem de actione futura. Et hoc eſt iuramentum proprie, & in rigore promiſſorium.

8. Præmitto ſecundo, etiam vocari communiter iuramentum promiſſorium illud, quod non cadit ſupra promiſsionem, ſed ſolum ſupra ſimplicem aſſertionem de actione futura. V.g. cum quis coram Petro iurat, daturum ſe Ioanni centum argen-

genteos: ea enim non eſt promiſſio, neque manet obligatus vi promiſſionis, ſed ſolum vi iuramenti; & propter eam obligationem, quæ relinquitur vi iuramenti, id iuramentum vocatur, licet minus proprie, promiſſorium.

9. Præmitto tertio, iuramentum de actione futura, quamvis non cadat ſupra promiſſionem propriam, & ſtrictam (dummodo non ſit de actione turpi, aut impoſſibili, aut contrariâ perfectioni) parere obligationem implendi id, quod iuratur faciẽdum. Quod patet ex Sacra Scriptura Numer. cap. 30. *Si quis virorum votum Domino voverit, aut ſe conſtrinxerit iuramento, non faciet irritum verbum ſuum, ſed omne, quod promiſit, implebit.* Ex quibus verbis patet, eam obligationem implendi promiſſum oriri ſpecialiter ex vi iuramenti. Et Pſal. 14. agens Propheta de eo, qui implet præcepta Diuina, inter alia conſtituit hoc: *Qui iurat proximo ſuo, & non decipit.* Et Pſal. 23. *Qui non accepit in vanum animam ſuam, nec iurauit in dolo proximo ſuo.*

10. Ex quo etiam fit, eum, qui facit proximo promiſsionem iuramento firmatam, eſt à proximo acceptatam; ſubire duplicem obligationem diuerſam: obligatur enim ex iuſtitia (aut ſecundum opinionem aliorum ex fidelitate) ratione promiſsionis ſtrictæ; & etiam obligatur ex Religione ratione iuramẽti. Item qui emittit votum iuramento firmatum, ſubit duplicem obligationẽ; quamvis vtraque ſit ex virtute Religionis: eſt enim vna obligatio diuerſa ab alia propter modum obligandi valde diuerſum. Votum enim obligat ob promiſsionem Deo factam; iuramentum autem, quia ob reuerẽtiam nominis Diuini debet implere, quod iurauit facturum.

11. Præmitto quarto, tribus modis peccari contra iuramentum promiſſorium. Primo, cum quis promittit, & promiſsionem iuramento confirmat, ſi promittit ſine intentione promittendi; ſic enim mentitur, & eſt periurus: cum iuret ſe aſſumere id onus obligationis, & re ipſa non aſſumat, defectu intentionis. Secundo, cum quis iurat ſe facturum talem rem, ſine propoſito illam faciendi: nam ſic etiam mentitur, & peierat: nam cum iurat, ſe facturum, iurat ſe habere propoſitum faciendi; ſi ergo non habet hoc propoſitum mentitur. Tertio, cum quis iurauit, ſe facturum, cum propoſito implendi obligationem, & poſtea illam non implet: quod ex genere ſuo eſſe peccatum mortale, certum eſt; vt patet ex dictis in prænotatione tertia.

ARTICVLVS II.

Statuitur deciſio huius quæſtionis.

SVMMARIVM.

Subiacet damnationi, quod qui ſine animo promittendi, iurat ſe promittere, vel qui ſine propoſito faciendi iurat ſe facturum in re leui, peccat venialiter. n. 12.

Vterque modus in iuramento promiſſorio continet mendacium n. 13.

An committat peccatum lethale, qui iurauit ſe facturum aliquid leue cum propoſito implendi, & poſtea non implet? Et proponitur ſententia affirmatiua. n. 14.

Fundamenta eius ſententiæ. n. 15. & ſeqq.

Secunda ſententia media. n. 18.

Tertia ſententia vera docet, poſſe dari peccatum veniale in hoc puncto ratione parvitatis materiæ. n. 19.

Qui iurat ſe facturum cum propoſito im-

implendi, & poſtea non implet, non mentitur. n.20.

In hoc caſu non deficit veritas iuramenti. n.21.

Iuxta S.Thomam, qui non implet promiſsionem iuratam factam cum propoſito implendi, non peccat contra vera:itatem, ſed contra fidelitatem. n.22.

Secunda ſententia convincitur dilemate. n.23.

Quomodo qui non implet promiſsionem iuratam, non faciat Deum teſtem falſi? n.24.

Solvuntur aliæ duæ objectiones. n. 25.

Infertur hanc noſtram ſententiam non ſubijci damnationi. n.26.

12. IN hac quæſtione prima concluſio eſt. In primo,& ſecundo modo peccandi circa iuramentum promiſſorium, non poteſt inveniri parvitas materiæ, ratione cuius alteruter modus peccandi ſit culpa venialis: atque adeò aſſerere, quod ratione leuitatis materiæ alteruter modus peccandi circa iuramentum promiſſorium ſit culpa venialis,ſubiacet huic damnationi. Concluſio euidenter conſtat ex dictis. Etenim huic damnationi ſubiacet propoſitio,quæ affirmat, non eſſe peccatum mortale, vocare Deum in teſtem mendacij leuis: ſed qui ſine animo promittendi iurat ſe promittere, vel qui ſine propoſito faciendi iurat ſe facturum, quantumvis ſit in materia leui; affert Deum in teſtem mendacij, quamvis in materia leui: ſubiacet ergo damnationi.

13. Itaque certiſsima veritas eſt, quam confirmat hæc damnatio, ſemper eſſe peccatum mortale afferre Deum tamquam teſtem mendacij,quantumvis iſtud leue ſit; vt conſtat ex cap.1. Cum ergo illi duo modi peccandi proxime relati circa iuramentum promiſſorium,expreſſe & formaliter contineant mendacium; improbabile eſt,& huic damnationi ſubjectum, quod in illis reperiatur ſolum culpa venialis.

14. Præcipua difficultas devolvitur ad hoc,an ſcilicet in tertio modo peccandi detur parvitas materiæ, ratione cuius ſit peccatum veniale non implere propoſitum iuramento firmatum? V.g. qui iurauit ſe recitaturum vnam orationem Dominicã, cum propoſito illam recitandi; & poſtea noluit eam recitare;quæritur, an ille peccauerit lethaliter non recitando,an ſolum venialiter? Prima ſententia tuetur, violationem iuramenti promiſſorij, quo ad impletionem obligationis eius, ſemper eſſe peccatum lethale, quantumvis ſit in materia leui. Ita Gabriel in 3.diſt.39. quæſt.2.concluſ.4.& 7. Armilla verbo *Iurare.* num. 12. P.Valencia 2.2. diſp. 6. quæſt. 7. punct. 3. concluſ. 3. P.Leſſius lib.2.de Iuſt.c.42.dubit.5. *Gabriel, Armilla, Valenc. Leſsius.*

15. Probat primo P. Leſsius. [Qui rei parvæ promiſsionem,quam iuramento confirmauit, non implet, is, quantum in ſe eſt,facit Deum teſtem falſi: hoc autem eſt peccatum mortale,cum ſit magna in Deum iniuria: ergo. Maior probatur: quia dum ita iuras,ipſo affectu,& quãtum potes,facis Deum teſtari,te hoc præſtiturum: ergo ſi non præſtes, cum poſſis, facis, quantum in te eſt, vt Deus falſum teſtatus ſit.]

16. Probat ſecundo. [Eiuſdem rationis eſt falſum reddere id, quod Deus antea teſtatus eſt, & facere, vt Deus in præſenti falſum teſtetur: atqui hoc eſt peccatum mortale, ſiue res ſit parva, ſiue magna: ergo eſt illud.]

17. Probat tertio. [Homo ſub peccato mortali tenetur curare, vt ſit veritas in iuramento aſſertorio;idquè ideò,ne Deum faciat teſtem falſi:ergo ſub eadem obligatione tenetur

tur curare, vt etiam in promiſſorio ſit veritas.] In quorum confirmationem addit alia, quæ ſunt ſimilis ponderationis, eo quod in iuramento ſolum attenditur, quod ſtet veritas rei iuratæ.

18. Secunda ſententia diſtinguit: nam vel res parva eſt tota materia promiſſionis iuratæ, & ſic eſt peccatum lethale, quia deficit veritas iuramenti. Si autem res parva eſt materia partialis iuramenti, ſic eſt peccatum veniale, quia ſic non deficit veritas iuramenti: vt ſi iures daturum duos aureos, & impleas, auferendo vnum
Caietan. aſſem. Ita Caietanus 2.2.q.89.art.7.
Couarrub Couarrub. 1. variar. cap.1. num.2.& alij.

19. Tertia ſententia, quæ omnino eſt vera, eſtque ſecunda concluſio docet, poſſe dari peccatum veniale in
Suar. *D.Anto.* hoc puncto, ratione parvitatis ma-
Sylveſter. teriæ. Ita P.Suarez, tom 2. de Reli-
Angelus. *Graſſis.* gion. tract.5. lib.3. cap.16.num.4. &
Butrius. apud ipſum D.Antoninus, Sylveſter,
Sotus. Angelus, Graſſis, Butrius, Sotus, &
Nauarr. *Th Sanch* Nauarrus. Item P. Thomas Sanch.
Aragon. lib.3.ſum.cap.4. num.23. & apud ip-
Azor. ſum vltra relatos, Aragon, Azor,
Henriq. *Rodrig.* Henriquez, Manuel Rodriguez, Pe-
Pet. Led. trus de Ledeſma, Emmanuel Sa, Al-
Emm. Sa. *Alcozer.* cozer, & Corduba. Item P.Caſtro
Corduba. Palao, tom.3.tract.14.diſp.1.punct.6.
Caſt. Pal. num.8.& eſt communis.

20. Fundamentum huius ſententiæ eſt. Nam qui iurat, ſe facturum, cum propoſitio id opere implendi, & poſtea non implet, non
S.Thom. mentitur. Sic enim S. Thom. 2. 2. quæſt.110.art.3.ad 5.ait: *Qui aliquid promittit, ſi habet animum faciendi, quod promittit, non mentitur: quia nõ loquitur contra id, quod gerit in mente. Si vero non faciat, quod promittit, tunc videtur infideliter agere per hoc, quod animum mutat.*

21. Hinc inſtruitur argumentatio primo. Si enim propter aliquid eſſet peccatum lethale, & periurium, non implere promiſſionem iuratam, etiam in materia parva, eſſet, quia deficeret veritas iuramenti, atque adeò Deus adduceretur in teſtem mendacij: ſed qui non implet promiſsionem iuratam, quam fecit cum propoſito implendi, non deficit in veritate, neque eſt reus mendacij: ergo qui non implet promiſsionem iuratam in materia parva, non committit peccatum lethale, ſed ſolum veniale.

22. Secundo. Iuxta ſententiam S. Thomæ ſupra traditam, qui non implet promiſsionem etiam iuratã, quam fecit cum propoſito implendi, non peccat contra veracitatem, ſed contra fidelitatem: ſed qui peccat contra fidelitatem in re parva, peccat venialiter: ergo qui non implet promiſsionem etiam iuratam in re parva, peccat venialiter. Hoc ergo eſt diſcrimen, quod intercedit inter iuramentum aſſertorium, & promiſſorium. Nam aſſertorium ſolum reſpicit veritatem, defectu cuius etiam in re minima, illud eſt peccatum lethale. Promiſſorium autem reſpicit veritatem propoſiti de adimplenda promiſsione, defectu cuius veritatis etiam in re minima peccatur lethaliter; & reſpicit præterea fidelitatem in adimpletione futura, nòn autem veritatem. Et ideò poteſt fieri, quod ſit peccatum veniale, ſi ſit circa rem minimam.

23. Id, quod dicunt Authores ſecundæ ſententiæ, minus eſt probabile: ſcilicet deficiente adimpletione promiſsionis iuratæ circa materiã parvam, committi peccatum lethale, ſi ea parvitas ſit totalis materia; ſecus, ſi ſit materia partialis. Nam in defectu adimpletionis, vel deficit veritas, vel non deficit? Si primum, nihil eſt ad rem, quod materia ſit totalis, vel partialis. Nam quomodo-
cum-

Digitized by Google

cumque deficiat veritas iuramenti, Deus adducitur vt teſtis mendacij: in quo non eſt invenire parvitatem materiæ; quia ſic irrogatur Deo ingens iniuria. Si vero dicatur ſecundum, nempe quod in defectu adimpletionis non deficit veritas, ſed fidelitas; cum hæc ſit capax parvitatis materiæ, & ſolum ſit culpa venialis, eſſe infidelem in re minima; ſiue res minima ſit materia totalis, vel partialis, erit peccatum veniale. Sic peccat ſolum venialiter, qui omittit vnam ſalutationem Angelicam, ſiue promiſſam vt materiam totalem, nempe cum quis vouet recitare ſemel vnum Aue Maria; ſiue promiſſam vt materiam partialem, ſcilicet cum quis vouit recitare Roſarium, & illud recitans omittit vnum Aue Maria.

24. Ad primam obiectionem ex P. Leſſio reſpondeo, negando Maiorem, ſcilicet, quod qui non implet promiſsionem iuratam, faciat Deum teſtem falſi. Ad probationem, licet in eo caſu falſum ſit, quod iurans impleturus ſit iuramentũ; Deus enim ſcit, non eſſe implendum; at id non eſt falſum ex intentione iurantis, cum habeat intentionem implendi; vnde ſolum eſt falſum materialiter. Sic enim in iuramento aſſertorio ſi id, quod cum iuramento aſſeritur, coram Deo eſt falſum, iurans tamen exiſtimat omnino eſſe verum, nullo modo eſt periurus, nec deficit à veritate debita iuramento.

25. Ad ſecundam diſtinguenda eſt Maior. Eiuſdem rationis eſt falſum reddere [in locutione] id, quod Deus antea teſtatus eſt, & quod de præſenti teſtatur, concedo; falſum reddere [materialiter ſolum] nego. Quia dum quis deficit ab impletione promiſsionis iuratæ, nõ loquitur adducendo Deum vt teſtem mendacij; & antea adduxit Deum vt teſtem veri formalis. Ad tertium patet ex dictis, non deficere veritatem formalem ex defectu impletionis rei promiſſę, ſed ſolum deficere fidelitatem.

26. Ex dictis conſtat, non damnari in hoc decreto opinionem aſſerentem, poſſe eſſe culpam venialem, non implere promiſsionem iuratam in materia leui. Et ratio eſt. Nam in hoc decreto ſolum damnatur propoſitio aſſerens, non peccare lethaliter, qui vocat Deum in teſtem mendacij leuis: ſed quando non impletur promiſſio iurata circa materiam leuem, non vocatur Deus in teſtem mendacij leuis; quia ibi nullum eſt mendacium: ergo in hoc decreto nõ damnatur hæc opinio.

DISERTATIO XVIII.

An ſit peccatum mortale proferre iuramentum ſine intentione iurandi?

CAPVT I.

Proponitur propoſitio damnata; & inquiritur, an ſit peccatum mortale, an veniale iurare verum ſine intentione iurandi?

SVMMARIVM.

Qui exiſtiment, damnari tamquam lethale, iurare verum ſine intentione iurandi. n. 1.

Non eſt proprie iuramentum, quod ſit ſine intentione iurandi. n. 2.

Intentio eſt quaſi verborum anima. num. 3.

Iuramentum exterius prolatum ſine intentione iurandi affert irreuerẽtiam reſpectu Dei. n. 4.

Qui cenſeant, id eſſe peccatum lethale. n. 5.

Secunda opinio quomodo ſit veniale, aut lethale iurare ſine intentione iurandi. n 6.

Fundamentum huius ſententiæ. n. 7.

1. PRopoſitio 25. ex ijs quę damnantur in præfato decreto, eſt hæc: *Cum cauſa licitum eſt iurare ſine animo iurandi, ſiue res ſit leuis ſiue grauis.* Ex qua damnatione fortaſſe non deerit aliquis, qui exiſtimet inferri, ſemper eſſe peccatum mortale iurare ſine animo iurandi, etiam ſi ſit verum id, quod ſub iuramento afferitur Et ita videtur intellexiſſe hanc propoſitionem Filguera in illius expoſitione. Lumbier autē num. 1821. videtur prima facie idem ſentire; ſed ſi attendantur ea, quæ docet in loco, ad quem ſe remittit (ſcilicet ad tom. 2. ſummæ num. 588.) ſolum videtur intelligere damnationem propoſitionis de iuramento falſo emiſſo ſine intentiōne iurandi.

Filguer. Lumbier.

2. Pro cuius rei claritate ſupponendum eſt primo, non eſſe vere, & proprie iuramentum, quando deeſt intentio iurandi. Quod ita certum eſt, vt Pater Thomas Sanchez, lib. 3. ſum. cap. 10 num. 4. afferat, in hoc cōvenire omnes Doctores. Et P. Suarez lib. 2. de Iuram. cap. 7. num. 2 ait, id eſſe certum apud omnes. Et pro hac ſententia citat S. Thomam, Caietanum, Sotum, Couarrubiam, Panormitanum, & Gloſſam in cap. *Veniens.* de iureiurando.

Tho. San. Suar. S. Thom. Caietan. Sotus. Couarrub. Panorm. Gloſſa.

3. Et ibi rationem reddunt, quia interior intentio eſt quaſi verborum anima: erunt ergo verba quaſi mortua, & iuramentū amittet vim ſuam, ſi deſit intentio iurandi. Deinde quia eæ actiones humanæ, quæ pariunt obligationem, requirunt conſenſum voluntatis, qui conſenſus dari non poteſt ſine intentione faciendi id, quod producit obligationem. Cum ergo iuramentum ſit actio, quæ producit obligationem, ſiue dicendi verum, ſiue ſtandi promiſſis, requirit plenum conſenſum voluntatis, atque adeò intentionem iurandi.

4. Supponendum eſt ſecundo iuramentum exterius prolatum ſine intentione iurandi afferre irreuerentiam reſpectu Dei, & Sacri nominis eius, quod inuocatur, in quo conveniunt communiter Doctores.

5. Diſſentiunt vero in ea quæſtione, an ſemper ſit peccatum mortale proferre iuramentum exterius ſine intentione iurandi. In qua quæſtione non pauci docuerunt, ſemper eſſe peccatum mortale. Ita Caietanus 2. 2. quæſt. 89. art. 7. Armilla, verb. *Periurium.* num. 3. Couarrubias de pactis. 1. part. §. 5. num. 2. & Filguera citatus §. *Reſpondetur.*

Caietan. Armilla. Couarrub. Filguer.

6. Secunda opinio eſt, eſſe ſolum peccatum veniale iurare verum ſine intentione iurandi, dummodo id nō fiat in contractu, aut in iudicio legitimo, eſſe vero mortale ſi iuretur falſum, etiam ſine intentione iurandi. Hanc cenſent probabiliorem Pater Suarez, tom. 2. de Religion. tract. de iuramento. lib. 3. cap. 17. num. 6. P. Caſtro Palao, tom. 3 tract. 14. diſp. 1. punct. 8. num. 4. P. Thomas Sanch. lib. 3. ſum. cap. 6. num. 10. P. Leſſius, lib 2. de Iuſt. cap. 42. dub. 8. num. 42. & plures alij communiter.

Suar. Caſt. Pal. Tho San. Leſsius.

7. Ratio autem, ob quam defendunt, non eſſe peccatum mortale, ita iurare verum ſine animo iurandi, eſt, quia id dumtaxat eſt mendacium, & non pernicioſum homini, aut Deó. Non homini, quia extra contractum, & iudicium legitimum & extra quēlibet caſum, in quo proximus damnum patiatur, nulla fit iniuria homini. Non Deo, quia licet exterius afferatur teſtimonium Dei, illud affertur in confirmationem veri. Eſſe autem pecca-

Digitized by Google

peccatũ ſaltem veniale, omnes affirmant, quia eſt mendacium, dicere ſe iurare, cum re vera non iuret is, qui non habet intentionem iurandi.

CAPVT II.

An hæc ſecunda ſententia ſubiaceat damnationi?

NON EGET SVMMARIO.

8. Difficultas ergo præſentis diſſertationis eſt, an hæc ſecũda opinio contineatur ſub damnatione eius 25. propoſitionis. In qua quæſtione aſſero, eam ſecundam opinionem nullo modo comprehendi ſub ea damnatione. Quod ſic oſtendo. Nam Pontifex condemnat propoſitionem, quæ aſſerit licitum eſſe, iurare ſine animo iurandi: ſed ea opinio non dicit, licitum eſſe iurare ſine animo iurandi: ergo ea non condemnatur à Pontifice. Maior conſtat ex ipſa propoſitione damnata. Minor patet, quia peccatum veniale nõ eſt licitum. ergo propoſitio, quæ dicit, aliquam actionem eſſe peccatum veniale, non dicit eſſe licitum.

Filguer. Caſt Pal. Leſsio. Tho. San. Bonac. 9. Hinc colligitur quantũ exorbitet à veritate Filguera citatus §. *Nihilominus.* dum refert pro opinione aſſerente, eſſe licitum iurare ſine animo iurandi Patrem CaſtroPalao, P. Leſſium, P. Thomam Sanch. Bonacinam, & alios; & conſequenter vult, opinionem horum Authorum contineri ſub ea damnatione. Et in primis notanda eſt inconſequentia Filgueræ, qui cum dicat eos Authores propugnare id vt licitum; in eodem §. refert eos aſſerere, tantum eſſe peccatum veniale, quaſi dicere aliquam actionem eſſe peccatũ veniale, idem eſſet ac dicere, illam eſſe licitam. Et quidem P. Caſtro Palao loco citato hæc verba habet. [Si iuras ſine animo iurandi, diſtinguendum eſt: vel iuras verum, vel falſum. Si iuras falſum; tàm in iudicio, quàm extra, eſt peccatum mortale. Si iuras verum; probabile eſt, eſſe ſolum veniale extra iudicium; in iudicio, & in contractibus mortale.] Quod idem eadem claritate docent P. Thomas Sanch. & P. Leſſius.

10. Exorbitat etiam Hozes in explicatione huius propoſitionis 25. n. 3. attribuens P. Thomæ Sanchez, quod dixerit, non eſſe peccatum veniale, iurare ſine animo iurandi; cum in loco quem citat ipſe Hozes (lib. 3. ſum cap. 6. num. 10.) doceat oppoſitum in hæc verba: *Si iurans dicit verum, tunc ſolum peccat venialiter, quando vult ſignificare ſe habere iurandi animum: quia eſt mendacium, & non pernicioſum. Secus ſi id ſignificare nolit, ſed quoddam aliud diſparatum.* Et circa hoc vltimum poſſit exemplum in eo, qui affert iuramentum materialiter, ſic: *Dico quod iuro*, vbi ſolum affirmat quis, ſe dicere ea verba, *quod iuro*, & verum eſt, ſe dicere illa verba. De hoc autem modo dicit, verba quæ refert Hozes: *Ego credo, nec hunc venialiter peccare: quia nullum eſt mendacium.* Hozes. Tho. San.

11. Citat etiam Hozes P. Caſtro Palaum pro eadem aſſertione, quod iurare verum ſine animo iurandi, nullum ſit peccatum, neque veniale. Sed ſane oportet accuratius legi Authores, ne illi patiantur calumniam immeritam. Nam de mente P. Caſtro Palai conſtat ex verbis proxime relatis, illum perperam allegari pro ea aſſertione. Caſt. Pall

Digitized by Google

CAPVT III.

Solvuntur obiectiones, quæ militant contra ſecundam opinionem.

SVMMARIVM.

Qui iurat verum ſine animo iurandi, aliquid falſum admiſcet, ſed iuramentum non cadit ſupra falſum. num. 13.

Quomodo qui iurat ſine animo iurandi, iuret ad decipiendum proximũ? num. 14 & ſeqq.

Et quid quando iuramentum cadit ſupra ſenſum amphibologicum verũ? num. 16.

An qui iurat ſine animo iurandi, illudat Diuino teſtimonio? num. 17. & ſeqq

An ſemper ſit peccatum lethale, ſimulare ſanctitatem; deciditur ex S. Thoma. n. 19 & ſeqq.

An qui orat, vt appareat ſanctus, peccet mortaliter. n. 21.

An qui ſimulat orationem, vt appareat perfectus, peccet mortaliter. Ibidem.

Quomodo hypocriſis ſit peccatum lethale? n 22.

Diſparitas inter eum, qui ſimulate orat, & eum, qui iurat ſine animo iurandi. n. 23. & ſeqq

12. QVia non ſolum cenſeo, eam ſecundam opinionem immunem eſſe à damnatione Pontificis, ſed etiam illam eſſe veram; operę pretium duxi ſatisfacere obiectionibus, quæ contra ipſam militare poſſunt. Obijcitur ergo primo. Qui iurat verum ſine animo iurandi, mentitur in eo, quod dicit ſe iurare, cum re vera non iuret; & ſimul profert exterius iuramentum; ſed qui mentitur iurans etiam ſine animo iurandi, iuxta eam ſecundam opinionem, peccat mortaliter: ergo qui iurat verum ſine animo iurandi, peccat mortaliter.

13. Reſpondetur concedendo, illum mentiri in eo caſu, ſed iuramẽtum non cadit ſupra mendacium, ſed ſolum ſupra verum: quare diſtinguẽda eſt minor: qui mentitur iurans ſine animo iurandi peccat mortaliter, ſi cadat iuramentum ſupra mendacium, concedo; ſi cadat ſupra verum, nego. Si enim in eo caſu diceret, *iuro me iurare*, eſſet peccatum mortale, quia iuramentum caderet ſupra mẽdacium.

14. Obijcitur ſecundo. Qui vſurpat iuramentum ad decipiendum proximum, peccat mortaliter: ſed qui iurat ſine animo iurandi, vſurpat iuramentum ad decipiendum proximum: ergo peccat mortaliter.

15. Reſpondetur eodem modo, eſſe peccatum mortale, ſi iuramentũ vſurpetur ad confirmandam deceptionem mendacem. Si vero non ſit ad illam confirmandam, non eſſe mortale. Qui autem iurat verum ſine animo iurandi decipit quidem proximum ſine damnificatione illius (de hoc enim caſu loquimur) dum dicit ſe iurare, cum re vera non iuret. Sed quia iuramentum non cadit ſupra ipſam deceptionem, ideò ſolum eſt veniale.

16. Dixi *ſupra deceptionem mendacem*, quia aliquando poteſt cadere eiuſmodi iuramentum ſupra deceptionem non mendacem. Si enim cadat ſupra ſenſum amphibologicum verum (non tamen reſtrictionem mentalem) & ſine damno proximi, ſiue ſit cum animo iurandi, ſiue ſine illo, ſolum erit culpa venialis.

17. Obijcitur tertio. Tunc eſt mortale, cum Diuino teſtimonio illuditur: ſed qui iurat ſine animo iurandi,

Digitized by Google

randi, Diuino teſtimonio illudit; cum per fictionem afferat illud, ita vt actu externo illud invocetur, interno autem eius invocationi diſſentiatur: ergo peccat mortaliter.

18. Reſpondetur, eam non eſſe Diuini teſtimonij illuſionem. Hæc enim ſolum datur, quando Diuinum teſtimonium affertur in confirmationem falſi, ſicut ſi quis fingeret ſe orare: nam licet oratio ſit actus Religionis, adhuc illum actum fingere, ex genere ſuo non eſt mortale.

Filguer. S. Thom. 19. Inſtat Emmanuel Filguera citatus ex quadam doctrina S. Thomæ 2.2.quæſt. 111.art.4. corp. ſic arguens: [Si per orationem ſimulatam curet ſolum ſanctus apparere, peccat mortaliter, quia grauiter illuditur Deus, cui ſimulate tribuit cultum debitum ex orationis ſuppoſitione: quod etiam contingit in eo, qui iurat ſine animo iurandi; nam dumtaxat curat iurans apparere: quod contrariatur Diuino teſtimonio per illuſionem adducto. Vnde in quocumque euentu fieri contingat, debet præſtari cum animo iurandi, ne Divinum teſtimonium illudatur.] Huc vſque Filguera.

20. In quo arguendi modo aliqua veniunt notanda. Primum eſt, quod cum S. Thomas in eo loco, quem citat is author, expreſſe dicat, non ſemper peccare mortaliter eum, qui ſimulat ſanctitatem; is author proponit eam propoſitionem vniverſalem, quod peccat mortaliter is, qui per orationem ſimulatam vult apparere ſanctus. Audiendus eſt S. S.Thom. Thomas: *Si autem dicatur hypocrita ille, qui intẽdit ſimulare ſanctitatem, à qua deficit per peccatum mortale, tunc quamvis ſit in peccato mortali, ex quo priuatur ſanctitate; non tamen ſemper ipſa ſimulatio eſt peccatum mortale, ſed quandoque veniale; quod diſcernendum eſt ex fine; qui ſi repugnat charitati Dei, vel proximi, erit peccatum mortale, puta, cum ſimulat ſanctitatem, vt falſam doctrinam diſſeminet, vel vt adipiſcatur Eccleſiaſticam dignitatem indignus, vel quæcumque alia temporalia bona, in quibus finem conſtituit. Si vero finis intentus non repugnet charitati, erit peccatum veniale, puta, cum aliquis in ipſa fictione delectatur; de quo dicitur 4. Ethicorum, quod magis videtur vanus, quam malus: eadem enim ratio eſt de mendacio, & ſimulatione. Contingit tamen quandoque, quod aliquis ſimulat perfectionem ſanctitatis, quæ non eſt de ſalutis neceſsitate: ſed talis ſimulatio nec ſemper eſt peccatum mortale, nec ſemper eſt cum peccato mortali.* Huc vſque S. Thomas.

21. Ex quo colligitur primo, eum, qui orat, vt appareat ſanctus taliter, quod ſolum *in ipſa fictione delectatur*; qui eſt caſus, de quo loquimur, non peccare mortaliter, ſed ſolum venialiter. Colligitur ſecundo, etiam non ſemper peccare mortaliter, ſed quandoque venialiter eumdem ex eo, quod vltimo loco dicit S. Thomas de illo, qui *ſimulat perfectionem ſanctitatis, quæ non eſt de neceſsitate ſalutis.* Nam qui ſimulat orationem, vt appareat perfectus, eam perfectionem ſimulat, *quæ non eſt de neceſsitate ſalutis.*

22. Secundum quod notandum venit eſt, quod illis verbis, *ſi per orationem ſimulatam curet ſolum ſanctus apparere*, ea vox, *ſolum* æquiuocationem affert, & male explicat doctrinam, quam ibi affert S. Thomas: iuxta quam dicit, eſſe peccatum mortale ſimulare ſanctitatem, ſcilicet quando taliter ſimulat, vt expreſſe nolit habere ſanctitatem, quæ conſiſtit in iuſtificatione. Ita enim ibi loquitur S. Thomas: *In hypocriſi duo ſunt, ſcilicet defectus ſanctitatis, & ſimulatio ipſius. Si ergo hypocrita dicatur*

catur ille, cuius intentio fertur ad vtrumque, vt ſcilicet aliquis non curet ſanctitatem habere, ſed ſolum ſanctus apparere, ſicut conſueuit accipi in Sacra Scriptura; ſic manifeſtum eſt, quod eſt peccatum mortale Sic S.Thomas. Vbi notabis ea verba, *cuius intentio fertur ad vtrumque.* Peccat enim mortaliter, eo quod eius intentio, fertur expreſſe ad non habendam ſanctitatem iuſtificationis. Quod autem loquatur S.Thomas de ſanctitate iuſtificationis, patet ex verbis immediate ſequentibus. Hæc enim ſubiungit. *Nullus enim totaliter priuatur ſanctitate, niſi per peccatum mortale.* In eo autem deficit Filguera, quod cum hæc doctrina S.Thomæ ad peccatū mortale hypocriſis petat vtrūque, & quod quis nolit habere ſanctitatem, & quod velit apparere ſanctus, Filguera videtur eam vocem *ſolum* applicare ad hoc ſecundum, quod velit apparere ſanctus.

23. Tertium, etiam ſi daremus ſemper peccare mortaliter eum, qui ſimulate orat, vt appareat ſanctus, nō inde colligi, quod peccat mortaliter, qui iurat verum ſine animo iurandi. Tum quia qui ita iurat, non ſemper id facit ea intentione, vt appareat iurans. Tum etiam, quia eſt magna diverſitas inter vtrumque: primo, quia quod quis velit apparere ſanctus, eſt hypocriſis; quod autem velit apparere iurans, non video quomodo inficiatur vitio hypocriſis. Secundo, quia qui vult videri ſanctus, ambitioſus eſt cuiuſdam magnæ excellentiæ; qui autem vult videri iurans, non video quam excellentiam ambiat.

24. Iam vero ad inſtantiam reſpondeo diſtinguendo antecedens cū S.Thoma: ſi per orationem ſimulatam curet ſolum ſanctus apparere [ſi ſimul eius intētio fertur, ad hoc quod nolit habere ſanctitatem iuſtificationis] peccat mortaliter, concedo [aliter] nego. Sicut etiam nego id, quod ſubiungitur, quod grauiter illuditur Deus ex ea orationis ſimulatione in caſibus, in quibus iuxta S.Thomam ſolum peccatur venialiter.

25. Ad id, quod ſubiungitur, quod qui iurat ſine animo iurandi ſolum curat iurans apparere, aſſero id eſſe falſum: quia ſæpe poteſt contingere, quod quis iuret ſine animo iurandi, & ſine eo, quod eius intentio feratur adhoc quod appareat iurans. Et dato quod eam intentionem habeat, non eſt tanta inordinatio, vt propterea ille damnandus ſit de peccato lethali.

CAPVT IV.

Aliquæ dubitationes expediuntur.

SVMMARIVM.

Qui narrat iuramentum alterius, quamvis ipſe non habeat animum iurandi, ne venialiter quidem peccat n.27.

An qui iurat cum amphibologia, comprehendatur ſub hac damnatione? num.28. remiſſiue,

An qui iurat, nihil affirmando, nec negando, contineatur ſub hac damnatione? n.29. & ſeqq.

Et quid, ſi habeat conſuetudinem iurandi? n.30.

26. DUbitabis primo, an qui narrat iuramentum alterius exprimendo formam iuramenti, quam alter dixit, peccat ſaltem venialiter; & propoſitio affirmans, eum non peccare, contineatur ſub hac damnatione Pontificis? Et videtur aſſerenda eſſe pars affirmatiua. Ideò enim diximus peccare ſaltem venialiter eum, qui iurat ſine animo iurādi,

Digitized by Google

di, quia profert verba iuratoria ſine eo animo: ſed qui refert formam iuramenti alterius, profert verba iuratoria, & ipſe non habet animum iurandi: ergo peccat ſaltem venialiter.

27. Dicendum tamen eſt, eum ex hoc capite non peccare, ne venialiter quidem. Et ratio eſt: qui profert materialiter verba iuratoria, dum refert iuramentum alterius: & dum materialiter ea profert, non verificatur, quod ipſe iurat ſine animo iurandi, quia ipſe non iurat, neque externe, neque interne. Et hinc patet ad rationem dubitandi.

28. Dubitabis ſecundo an ille, qui ſine reſtrictione, ſed per amphibologiam licitam ait hæc verba: *Dico, me iurare per Crucem* cum ea intentione, vt ſolum affirmet ſed dicere; comprehendatur ſub hac damnatione? Reſpondeo hunc caſum pertinere ad diſertationem ſequentem, vbi de amphibologijs; de quo ibi agendum eſt.

29. Dubitabis tertio, an qui iurat, nihil affirmando, nec negando, contineatur ſub hac damnatione? Multi enim ſunt præcipue in Hiſpania, qui quaſi ex praua quadam conſuetudine ita frequenter iurant. V.g. *Ne diſcedas inde, iuro per Chriſtum.* Et tabellarius quidam, cui videbatur, me, dum eſſem Rector cuiuſdam Collegij, apponere in epiſtolis parvam portationis mercedem, ſcripſit ad me in quadam cartha hæc ſola verba. *Pongaſe mas porte, juro à Chriſto.* Id eſt: *Apponatur maior portationis merces, iuro per Chriſtum.*

30. Nec dubitamus, eſſe peccatum mortale, ſi ea conſuetudo talis ſit, vt homo paratus ſit iurare quidquid in buccam venerit, ſiue verum, ſiue falſum. Sic enim peccat mortaliter, quoties iurat cum ea diſpoſitione. Solum ergo eſt dubium, quando ſine tali modo conſuetudinis, iurat quis, nihil affirmando vel negando. Et ratio dubitandi eſt, quia qui ſic iurant, videntur iurare ſine animo iurandi, cum nihil affirmēt, aut negent.

31. Neque dubitatur, eos peccare ſaltem venialiter (etſi adſit ſcādalum, etiam mortaliter) quia negari non poteſt, eſſe irreuerentiam contra nomen Domini.

32. Aliqui exiſtimant, præfatam materiam non contineri ſub hac damnatione. Et ratio eorum eſt: quia vt iuramentum ſit ſine animo iurandi, neceſſe eſt, quod habeatur expreſſa intentio non iurandi: ſed qui ita inconſiderate iurant, nihil affirmantes, neque negantes, non habent eam expreſſam intentionem, ſed proferre volunt ea verba in tota ſua ſignificatione, quam habent: ergo non iurant ſine animo iurandi. Ergo materia huius caſus non continetur ſub ea damnatione.

33. Aſſero tamen, contineri. Nam illud eſt iuramentum exterius, quod affert indecentiam; & reuera eſt ſine animo iurandi.

DISERTATIO XIX.

Quam ſit illicitum vti in ſermone reſtrictionibus mentalibus? Et quæ praxis tenenda ſit in manifeſtanda, aut celanda veritate?

1. HUc veniunt exponendę tres propoſitiones, quas tamquam ſcandaloſas damnauit, & prohibuit Sanctiſſimus Dominus Innocentius XI. in Decreto ſupra relato, quæ ſunt tenoris ſequentis.

2. Vigeſima ſexta. *Si quis vel ſolus, vel coram alijs, ſiue interrogatus ſiue propria ſponte, ſiue recreationis cauſa, ſiue quocumque alio fine iuret, ſe*

ſe non feciſſe aliquid, quod re vera fecit, intelligĕdo intra ſe aliquid aliud, quod non fecit, vel aliam viam (forte, aliam diem*) ab ea, in quo fecit, vel quod vis aliud additum verum, reuera non mentitur, nec eſt periurus.*

3. Vigeſima ſeptima. *Cauſa vtendi his amphibologijs eſt, quoties id neceſſarium, aut vtile eſt ad ſalutem corporis, honorem, res familiares tuendas, vel ad quemlibet alium virtutis actum, ita vt veritatis occultatio cenſeatur tunc expediens, & ſtudioſa.*

4 Vigeſima octaua. *Qui mediante commendatione, vel munere ad Magiſtratum, vel officium publicum promotus eſt, poterit cum reſtrictione mĕtali præſtare iuramentum, quod de mandato Regis à ſimilibus ſolet exigi, non habito reſpectu ad intentionem exigentis, quia non tenetur fateri crimen ocultum.*

CAPVT I.

Quam fuerit olim reputata probabilis opinio damnata; & quam certum ſit eam iam eſſe improbabilem?

SVMMARIVM.

Quam multi tradiderint opinionem de reſtrictione mentali? n. 5.
Fundamenta eius opinionis deſumpta ex varijs Scripturæ locis. num. 6. & ſeqq.
Certum eſt iam, eam opinionem non eſſe probabilem. n. 12.
An reſtrictio mentalis damnata ſit ſolum quando fit cum iuramento, an etiam quando fit abſque illo? num. 13.

5. MAgno Doctorum plauſu excipiebatur olim opinio de reſtrictionibus mentalibus pro occultanda veritate, quãdo ex cauſa iuſta eam celare oportebat. Et eam tradidit P. Thomas Sanchez, lib. 3. ſum. cap. 6. num. 15. & apud ipſum Angelus, Sylveſter, Nauarrus, & Philiarchus, & plures alij. Addit Lumbier, tom. 3. ſum num. 1825. tenuiſſe hanc opinionem pluſquam quinquaginta Authores. *Tho. San. Angel. Sylveſter. Nauarrus Philiarc. Lumb.*

6. Fundamentum deſumebant Authores ex Sacris Scripturis. Primum. Nam Chriſtus Ioan. 7. dixit: *Vos aſcendite ad diem feſtum hunc: ego autem non aſcĕdo ad diem feſtum iſtum, quia meum tempus nondum impletum eſt.* Et tamen poſtea aſcendit, licet non manifeſtus: ergo illud dictum Chriſti Domini verum fuit ex reſtrictione mentis, ſcilicet [non aſcendam manifeſte.]

7. Secundum. Tobiæ 5. Angelus dixit Tobiæ: *Ex filijs Iſraël ego ſum Azarias, Ananiæ magni filius.* Quæ verba ſecundum propriam ſignificationem non ſunt vera; videntur autem ſuam veritatem retinere ex aliqua interpretatione mente Angeli retentà.

8. Tertium. Geneſis 27. Iacob dixit, ſe eſſe Eſau, & feciſſe, quæ ei Iſaac præceperat. Et tamen multi Interpretes eum à mendacio vindicant propter ſenſum mente retentum.

9. Quartum. Nam Iudith multa dixit Holopherni, & militibus eius, quæ ſine mendacio ſubſiſtere non poſſent, niſi reſtrictione mentis abhibita. Vt cum dixit cap. 11. *Certum eſt, quod in perditionem dabuntur* ſcilicet Iſraëlitæ: & illud; *Miſit me Dominus hæc ipſa nunciare tibi.* Et illud: *Ego adducam te per mediam Hieruſalem, & habebis omnem populum Iſraël, ſicut oues, quibus non eſt paſtor.* Et multa alia ſimilia.

10. Quintum. Exod. 1. Præcepit Pharao obſtetricibus, vt pueros maſculos ex Iſraëlitis interficerent, aitque

Digitized by Google

aitque textus ſacer: *Timuerunt autem obſtetrices Deum, & non fecerunt iuxta præceptum Regis Ægipti, ſed conſervabant mares. Quibus ad ſe accerſitis Rex ait: Quidnam eſt hoc, quod facere voluiſtis, vt pueros ſervaretis? Quæ reſponderunt: Non ſunt Hebrææ, ſicut Ægiptiæ mulieres: ipſæ enim obſtetricandi habent ſcientiam, & prius quam veniamus ad eas, pariunt. Bene ergo fecit Deus obſtetricibus, &c. Et quia timuerunt obſtetrices Deum, ædificauit eis domos.* Ex quibus conſtare videtur, obſtetrices dixiſſe falſum, niſi cum reſtrictione mentis loquerentur; dum dixerunt, fæminas Iſraëlitas parere, ante quam obſtetrices acceſſiſſent ad eas; cum tamen conſtet ex textu, quod obſtetrices ſervauerint maſculos. Conſtat etiam Deum affeciſſe præmio obſtetrices; cum tamen, ſi dixiſſent mendacium, illud non eſſet laudabile, neque dignum præmio.

11. Multa alia ſimilia afferuntur ex Sacra Scriptura, quæ videri poſſunt apud Caramuelem in libro, qui inſcribitur Haplotes art. 1. à num. 8. quæ libenter omitto, quia ex ijs, quæ ad hæc reſponderimus, facilis fiet reſponſio ad reliqua. *Caram.*

12. Quibus tamen non obſtantibus, dicendum eſt, iam eſſe certum ex oraculo Romanæ Cathedræ, non eſſe licitum vſum reſtrictionum mẽtalium: quia vbi nobis certo innotuit, aliquam doctrinam eſſe reprobatam à Romana Cathedra, præcipue circa mores, tenemur & nos eam reprobare; eo quod Pontifex errare nõ poſſit in doctrina morum; vt tamquam certiſſimum late demonſtraui in 1. part. Chriſ. Theol. diſp. 9. cap 6. art. 1. & 2. & hic in diſſert. proëmiali.

13. Rogabis, an reprobatus maneat vſus reſtrictionum mentalium, ſolum dum vſurpatur cum iuramento; an etiam, quando abſque iuramento vſurpatur? Et reſpondeo, circa vtrumque reprobari reſtrictionem mentalem. Id enim ſatis clare conſtat ex ipſa cenſura ex illis vltimis verbis propoſitionis damnatæ 26. *Reuera nõ mentitur, neque eſt periurus.* Vbi vtrumque damnat Pontifex. Imò & ex eo verbo, *neque eſt periurus* ſufficienter declaratur, reſtrictionem mentalem eſſe mendacium, cum in periurio includatur mendacium.

CAPVT II.

Qui nam ſcrupuli, & dubitationes exortæ fuerint occaſione huius damnationis?

NON EGET SVMMARIO.

14. Adeò erat communis praxis reſtrictionum mentalium, vt ſtatim atque exijt in publicum hæc damnatio earum, accurrerint fideles ad viros doctos, turbati ſcrupulis, & dubitationibus, ad capiẽdum conſilium, quomodo cælare debebant ea, quæ non oportet manifeſtare. Eo quod aſſueti erant ea cælare reſtrictionibus mentalibus; vel quia illis non erat modus alius cælandi veritatem; vel quia exiſtimabant, omnem omnino amphibologiam amputari. Ideò proponam plurima dubia ex ijs, quæ ad conſultationem veniebant, vt ex ijs melius explicetur praxis, quæ tenenda eſt.

15. Primo. Confeſſarius, qui iure Diuino tenetur ad ſigillum, ex confeſſione Sacramentali nouit, Petrum fuiſſe adulterum: & interrogatur ab amico, an Petrus commiſerit adulterium? Si dicit ſimpliciter, ſe ignorare, mentitur; ſi fatetur, violat ſigillum; ſi tacet, conſentire videtur: ergo ad vitanda hæc extrema, debet

diceré, ſe neſcire cum reſtrictione mentali, ſcilicet, *vt tibi dicam.* Sic enim fiebat diſcurſus dubitationis ab aliquibus confeſſarijs.

16. Secundo. Qui via occultiſſima nouit adulterium nobilis fœminæ, cognoſcitque, ſe iure naturali obſtrictum ad ſecretum; ſi de hoc interrogetur, dubitat, quid ſibi faciendum eſt, ne peccet. Nam ſi negat, mentitur; ſi affirmat ignominioſam irrogat iniuriam. Ergo debet dicere, *Neſcio*; cum reſtrictione mentali, *vt tibi patefaciam.*

17. Tertio. Fœmina nobilis adulterio polluit thorum coniugalem, vir autem ſuſpicione delicti affectus, & armans pugione dexteram, poſtulat ab vxore, vt ſub iureiurando dicat, an adulterium commiſerit; occiſurus ſi fateatur. Quid ergo faciet? Si negat, peierat; ſi fateatur, occiditur. Vt ergo vitet vtrumque extremum, debebit dicere, *Non commiſi*; cum reſtrictione mentali, *vt tibi declarem.*

18. Quarto. Secretarius Inquiſitionis iureiurando obſtringitur ad obſervandum ſecretum: & interrogatur ab amico, ad quem ſtatum pro ceſſerit cauſa cuiuſdam Iudæi? Si declarat, violat iuramentum; ſi dicit, ſe neſcire, mendax eſt: debebit ergo dicere cum præfata reſtrictione mentali, ſe neſcire.

19. Quinto. Sæpiſſime contingit, vt quis nolit conveniri ab hominibus, & præcipit famulo, vt quærentibus ſe reſpondeat [Dominus meus non eſt domi.] Premitur famulus anguſtia dubitationis, eo quod ſi ita dicat, mentitur; ſi vero dicat, illum eſſe domi, timet iram Domini: quare videtur debere dicere cum prædicta reſtrictione mentali, illum non eſſe domi.

20. Sexto. Vir nobilis, cuius pater, vel filius mortuus eſt, inviſitur ex communi conſuetudine à reliquis nobilibus eius oppidi, vt cum illo cõdoleant. Sunt aliqui, qui pre triſtitia, vel ob aliam cauſam nolunt viſitari; & ianua ſemiclauſa, iubent famulis, vt adventantibus reſpondeant, ſe eſſe in hæreditate agreſti. Si famuli obtẽperant mentiri videntur; ſi dicunt in domo eſſe, imminet illis ira Domini. Et ideò ſibi videntur, vti poſſe eà reſtrictione mentali.

21. Septimo. Petrus petit mutuos à Ioanne centum aureos: Ioãnes non vult dare, vel propter difficultatem recuperandi, vel ob aliam cauſam. Si dicat: *Nolo mutuare*, orietur rixa; videtur ergo ſibi neceſſarium dicere, *Non habeo*, cum ſolita reſtrictione mentali.

22. Octauo. Commune eſt, vt in viſitationibus nobilium fœminarum miniſtretur potio Ciocolatica; eſt etiam commune, quod domina domùs interroget, an potio ſit optima; & quandoque potio eſt prauæ qualitatis. Si ergo reſpondet, *optima eſt*, exiſtimat ſe mentiri; ſi reſpondeat, *praua eſt*, magnam ſibi iniuriam irrogari putat fœmina, quæ dedit potionem; & ingens oritur rixa. Fœmina ergo, quæ accipit potionem, ne mentiatur, & ne rixam excitet, videtur ſibi ſatisfacere, ſi reſpondeat *Optima*, cum aliqua reſtrictione mentali.

23. Nono. Quæritur Petrus ab alijs, vt vulneretur, aut occidatur; & tranſiuit coram me fugiens. Et è veſtigio accedunt illi homines, & me interrogant, an hac via tranſierit Petrus. Si reſpondeo, non tranſijſſe hac via, mentior; ſi dico, tranſijſſe, facile invenitur ad mortem. Quid ergo faciam, niſi dicere cum reſtrictione mentali, illum hac non tranſijſſe.

24. Decimo. Nam niſi mentali reſtrictione limitentur, videntur eſſe mendacia multa verba, quę homines vrbanitatis cauſa dicere aſſueuerunt; & quæ evitare eſt dificillimum. Scilicet

cet *oſculor manus tuas*,cum tamen re ipſa non oſculetur. *Ad tuos pedes provolvor*;& tamen id non præſtat. *Servus tuus ſum*; & tamen qui id dicit, eſt ingenuus. *Omnia, quæ domi meæ ſunt,tua ſunt, & de illis potes diſponere pro libito.* Et tamen per hæc verba nihil alteri donat.

25. Vndecimo. Qui ſoluturus eſt gabellam evidenter iniuſtam, coram Iudice ſiſtitur,vt declaret,quantum vini,olei, aceti, &c. contineatur in doliis; & cum evidenter iniuſta ſit gabella,non tenetur declarare totum id, quod ad eam gabellam ſpectat. Sed tamen Iudex exigit ab eo,vt ſubiure iurando id declaret.Quid faciet, ſi non eſt vſurus reſtrictione mentali?Nam ſi non declarat,peierat;ſi declarat exigitur ab eo gabella evidenter iniuſta.

26. Duodecimo.Reus criminis capitalis, contra quem eſt ſemiplena probatio, ſiſtitur coram iudice, vt ſub iuramento declaret, an id delictum commiſerit: & quia probabilis eſt ſententia Doctorum aſſerentium, reum non teneri ad declarandum delictum, ex quo imminet ſententia capitis, ſi non recurrat ad reſtrictionem mentalem, quomodo poterit ſe eripere à morte,& à periurio? Nam ſi negat ſine reſtrictione mentali, peierare videtur; ſi autem declarat delictum, incidit in ſententiam capitis.

27. Tredecimo. Reus quandoquè illegitime,& non iuridice interrogatur à Iudice de delicto; quia indicia ſunt parva, & inſufficientia: in quo caſu non tenetur declarare delictum. Quomodo ergo ſine reſtrictione mentali poterit liberari à periurio, ſi neget delictum, quod non tenetur declarare?

CAPVT III.

Quam certum ſit, amphibologias vſurpatas cum reſtrictione mentali eſſe mendacia?

SVMMARIVM.

Qui Authores, & quo fundamento reiecerint reſtrictiones mentales? num. 29.

Refellitur præfatum fundamentum. Vbi an aliquando liceat occultare veritatem ex cauſa iuſta. n. 30.

Demonſtratio deſumpta ex eo,quod humana loquela non formatur per conceptus mentis. n. 31.

28. EX cenſura Innocentii XI. fulminata in eam propoſitionem 26. clare conſtat, eas reſtrictiones mentales eſſe mendacia; vt patet ex illis verbis, *nec mentitur, neque eſt periurus*, quorum verborum aſſertio damnatur vt ſcandaloſa. Et conſequenter propoſitio contradictoria aſſerenda eſt ex Magiſterio Romanæ Cathedræ, nempe quod qui vtitur ea reſtrictione mentali, & ſub eà iurat, *mentitur, & eſt periurus*.

29. Ante hanc cenſuram Innocentii XI.ſuffragati ſunt huic ſententiæ [quod amphibologia cum reſtrictione mentali ſit mendacium.] Authóres non pauci. Qui quidem hoc argumento vtuntur. Nam ſi liceret vti his reſtrictionibus,vix eſſet vllum verbum, quod non poſſet dici cum ſimili reſtrictione. Vnde fieret,quod ceſſaret hominum commercium, & nemo poſſet reddi certus de veritate.

30. Sed hoc argumentum infirmum eſt. Quia negari non poteſt,ſæpe eſſe neceſſarium occultari veritatem, & aliquando obligatorium; vt

Digitized by Google

S. Auguſt. conſtat ex S. Auguſtino in Pſalm. 5. & refertur in cap. Nequis 22. q. 2. illis verbis: *Aliud eſt mentiri, & aliud verum occultare: ſiquidem aliud eſt falſum dicere, aliud verum tacere. Vt ſiquis forte non velit ad iſtam viſibilem mortem hominem prodere, paratus eſſe debet verum occultare, non falſum dicere, vt neque prodat, neque mentiatur.* Deinde certum eſt apud omnes, non licere vti amphibologia, niſi quando datur iuſta cauſa occultandi veritatem. Poteſt ergo reſponderi, non propterea ceſſare convictũ humanum; eſt enim certum, quod ſit illicitum vti amphibologia, quando non adeſt iuſta cauſa ad cælandam veritatem; & eſt etiam certum, quandoque eſſe neceſſarium occultari veritatem, quin propterea ceſſet convictus humanus.

31. Iam vero poſita ſecuritate doctrinæ Romanę Cathedræ, quæ in materia morum errare non poteſt, pronuntio, hoc argumentum eſſe demonſtrativum pro hac aſſertione. Humana loquela neque totaliter, neque partialiter formatur per conceptus mentales, ſed per voces; nam ſoli Angeli, & ſpiritus loquuntur per conceptus: ergo vt propoſitio vocalis ſit vera, non debent attendi conceptus mentis, ſed ſola verba, & ſigna externa. Ergo qui occidit Petrum in die veneris, ſi dicat verbis: *Non occidi Petrum*, & per conceptum mentalem reſtrictivum dicat *in die Dominica*, ad veritatem, aut falſitatem eius propoſitionis non eſt attendendus conceptus mẽtalis reſtrictionis, ſed ſola propoſitio vocalis: ſed hæc eſt evidenter mendax: ergo amphibologia vſurpata per reſtrictionem mentalem eſt mendacium; & ſi confirmetur iuramento, eſt periurium.

CAPVT IV.

Quinam ſint modi vtendi licite amphibologijs?

SVMMARIVM.

Primus modus amphibologiæ licitæ eſt, qui fit per verba æquiuoca. n. 32. & ſeqq.

Quomodo hoc genus amphibologiæ non ſubiaceat damnationi? n. 35.

Secundus modus, cum verba ex quibuſdam circumſtantijs limitantur ad diuerſam ſignificationem. num. 36. & 37.

Ex quibus circumſtantijs verba limitentur, præcipue circa verba Scio, & Neſcio. n. 38. & ſeqq.

Tertius modus deſumptus ex metaphoris, & allegorijs. n. 46. & ſeqq.

Quartus. Cum reſponſum verificatur ad mentem interrogantis. n. 48.

Et quomodo is modus vſurpetur à S. Thoma? n. 49.

Et quomodo confeſſarius reſpondebit licite ad intentionem debitam interrogantis? n. 50.

Et quid ſi Iudex interrogat indebite. n. 51.

An liceat reſpondere cum ſuppoſitione materiali? n. 52.

An per circumlocutionem, quæ nihil affirmat, vel negat? n. 53.

32. Pater Thomas Sanchez, lib. 3. ſum. cap. 6. à num. 13. proponit duos modos amphibologiæ, quos reputat eſſe certo licitos, nempe quando adeſt iuſta cauſa occultandi veritatem. Primus eſt, quando verba ſunt æquiuoca, & ego vtor eis in vno ſenſu, & auditor putat, me loqui in altero ſenſu. In quo caſu, ſi non adſit iuſta cauſa occultandi veritatem, ea amphibologia eſt illicita, Tho. San. ſed

ſed non eſt mendacium. Vt ſi quis occiderit hominem natione gallum, ſine mendacio dicit, ſe non occidiſſe gallum, vſurpando hanc vocem pro gallo gallinaceo. Similis eſt ea amphibologia, quam ponit Gloſſa in cap. Ne quis 22. q. 2. illis verbis: *Per æquiuocationem caute deludat interrogantem, dicendo: Non eſt hic, id eſt, non comedit hic.* Nam verbum *Eſt* eſt æquiuocum, & habet ambas ſignificationes, nempe aſſiſtentiam, & manducationem.

33. Huc etiam pertinet id, quod dixit S. Raphaël: *Ego ſum Azarias, Ananiæ magni filius.* Nam Azarias ſignificat duo, & perſonam humanam huius nominis; & ſpeciale ſignificatum vocis Hebreæ; ſicut & Ananias, vt dicam cap. 5. ad 2. Et Angelus non locutus eſt iuxta primam ſignificationem, ſed iuxta ſecundam.

34. In idiomate Hiſpano ſunt multæ voces æquiuocæ habentes duas, aut plures ſignificationes. Hæc vox *dientes* ſignificat dentes oris, & grana alliorum. Ita mater minitatur filio, *te quebrarè los dientes*, intelligendo grana alliorum: quæ quidem non eſt reſtrictio mentalis, ſed ſignificatio propria idiomatis Hiſpani. Quibus ſunt plurima ſimilia.

35. Hunc modum amphibologiæ non damnari ab Innocentio XI. certum eſt: quia ille ſolum damnat amphibologias, quæ fiunt per reſtrictionem mentalem, addendo verbis aliquid retentum in mente. In hoc autem modo nihil additur retentum in mente: quia illæ diuerſæ ſignificationes ſunt propriæ verbi æquiuoci.

36. Secundus modus amphibologiæ, qui ſine mendacio poteſt vſurpari, eſt, quando verba ex ſua ſignificatione non ſunt ambigua; ſed tamen attentis circunſtantijs loci, temporis, & perſonæ limitantur ad aliud ſignificatum.

37. Ad hunc modum amphibologiæ ſpectat illud, quod Sancto Frãciſco attribuitur: nam cum latrones quidam tranſiuiſſent illâ viâ, cauentes à Miniſtris iuſtitiæ, & paulo poſt adventaſſent Miniſtri iuſtitiæ, & interrogaſſent Divum Franciſcum, an latrones tranſijſſent illac, Sanctus Franciſcus mittens manus in manicas reſpondit: *Non tranſierunt hac.* Quod veriſſimum fuit, quia non trãſierunt per manicas. Et ſimiliter ſi fixiſſet pedem ſuper vno lapide, poſſet ſine mendacio dicere: *Non tranſierunt hac*, quia per illum lapidem non tranſierunt. Vbi nulla eſt reſtrictio mentalis, ſed per circumſtantiam fixionis pedis determinatur ea vox ad tranſitum per illum lapidem.

38. Huc poſſunt referri verba aliqua, quæ licet ex ſe vnam tantum habeant ſignificationem, tamen ex varijs modis vſurpandi illa inter homines vſitatis, ſunt æquiuoca, ſine vlla reſtrictione mentali. Tale videtur eſſe verbum *Scio*, quod ſignificat cognitionem evidentem; vſurpatur autem quandoque pro ea cognitione, quam ex fide humana accepimus, quæ re vera non eſt evidens, ſed fallibilis. Et ſimiliter verbum *Neſcio*, quod ſignificat defectum ſcientiæ evidentis, & ſumitur quandoque pro defectu cuiuslibet notitiæ. Ita P. Suarez, tom. 4. in 3. part. diſp. 33. ſect. 6. num. 5. Ita qui audiuit ab aliquibus, Petrum commiſiſſe furtum, ſi interrogatus dicat *neſcio*, id eſt [non habeo ſcientiam evidentem eius furti] non mentitur. Suar.

39. Paulo aliter id explicat Lugo Card diſp. 23. ſect 4. num. 75. vbi prius ſupponit: *Ad veritatem propoſitionis, & reſponſionis externæ, neceſſe eſſe, quod voces capaces ſint talis ſignificationis, vt poſſint ex ſe eum ſenſum facere.* Per quæ verba ſupponit, illicitam eſſe quamlibet reſtrictionem men- Lugo.

Digitized by Google

mentalem, & poſtea dicit, eam vocem, *non ſcio*, & ſimiles, *ſi abſolute proferantur, certum videtur, quod poſſint ex ſe habere illum ſenſum, ſcilicet per ſcientiam, & auditionem, quæ vtilis ſit ad reſpondendum.* Et ponit exemplum: *Sic enim locutus eſt Chriſtus Dominus iuxta communem interpretationem, Marc. 13. quando dixit: [De illo die nemo ſcit, neque filius hominis] hoc eſt, illa ſcientia, quæ vtilis eſſet ad reſpondendum diſcipulis interrogantibus: quia licet Chriſtus vt homo id ſciret, ſed ſecreto tamen, quod manifeſtare non poterat.* Cui dicendi modo videtur ſuffragari S. Auguſtinus, tom. 4. lib. 83. qq. q. 60 dum ait; *Quod dictum eſt, neſcire filium, ſic dictum eſſe, quia facit, neſcire homines, id eſt, non prodit eis, quod inutiliter ſcirent.* Eodem modo loquitur lib. 1. de Trin. cap. 12. *Hoc enim neſcit, quod neſcientes facit; id eſt, quod non ita ſciebat, vt tunc diſcipulis indicaret.* Idem docet S. Gregorius Magnus, lib. 8. Regiſtri epiſt. 42. citans S. Auguſtinum. Et ita quoties quis habet obligationem occultandi infamiam alterius, cum veritate dicit, *Neſcio:* quia verbum illud percircumſtantiam rei occultæ, ſignificat idem, ac [non habeo ſcientiam vtilem ad reſpondendum.]

S. *Auguſt*

S. *Gregor.*

40. Subdit Lugo Card., etiam ſi interrogatio excludat reflexe æquivocationem, poſſe cõfeſſarium cum veritate negare peccatum auditum in confeſſione. Pro quo ſupponit, voces inſtitutas eſſe ad explicandos cõceptus mentis, ſiue ad ſignificandam ſcientiam, quæ apta ſit ad reſpondendum. Hinc fit, quod cum confeſſarius dicit: [Petrus non commiſit tale peccatum] hæc propoſitio vocalis ſignificat hanc mentalem. [Non ſcio ſcientia vtili ad reſpondendum, Petrum commiſiſſe tale peccatum.] In qua materia fuſius proſequitur, ſub quibuſcumque reflexionibus interrogatum confeſſarium, ſemper negare poſſe, quia ſemper reflectitur ſuper ſcientiam inutilem ad reſpondẽdum. Quam doctrinam approbat etiam P. Martinus Perez de Pœnit. diſp. 54. ſect. 9. num. 7.

Lugo.

Mar. Per

41. Ego tamen in Inſtitutionibus Dialecticis propugnaui, voces non eſſe inſtitutas ad ſignificandos conceptus, ſed ſolum ſupponi, ſiue ſubſtitui pro conceptibus. Et video id etiam placere P. Roderico de Arriaga, tom. 8. Curſus Theologici, diſp. 46. ſect. 1. quod probat ex eo, quod ſi voces immediate eſſent impoſitæ ad ſignificandum conceptum mentis; idem eſſet dicere: *Petrus currit*, ac dicere: *Ego cenſeo Petrum currere.* Vnde fieret, quod quamvis Petrus non curreret, vera eſſet ea propoſitio; quia verum eſt, me ita iudicare.

Arriaga.

42. Sed non vrget nimis hoc argumentum: reſpondebit enim Lugo Card., eam propoſitionem eſſe virtualiter hypotheticam, & compoſitam ex vna propoſitione directa, & altera reflexa, ſic: *Petrus currit, & ego cenſeo Petrum currere.* Quo pacto tota propoſitio euadit falſa, ex prima eius parte, quæ falſa eſt, quamvis ſecunda ſit vera.

Lugo.

43. Siue ergo voces ſignificent immediate conceptus mentis, ſiue ſupponantur, & ſubſtituantur pro illis eamdem vim retinet argumentum Ioannis de Lugo. Nam eo ipſo quod hęc propoſitio: *Petrus non commiſit tale peccatum*, inſtituta ſit, vt ſupponatur pro conceptu mẽtis, ſupponitur pro conceptu, ſiue pro ſcientia vtili ad reſpondendum. Vnde quamvis confeſſarius audierit à Petro, ſe commiſiſſe tale peccatum; ex ipſa propoſitione vocali, & ex inſtitutione, quam habet, vt ſupponatur pro conceptu vtili ad reſpondendum, quæ aliquid externum eſt, conflatur

Digitized by Google

ſtatur integer ſenſus; ſcilicet quod [Petrus non commiſit tale peccatum vt manifeſtabile] non enim eſt manifeſtabile, vbi non datur ſcientia illius vtilis ad reſpondendum.

44. Parum diſtat ab hoc, quod ait S. Auguſtinus ibid., nempe cum veritate dici, *quod neſcitur*, quod eſt omnino occultum: quod intellige præcipue, dum adeſt obligatio occultandi, aut non adeſt obligatio declarandi. Sic enim ait: *Eo namque genere locutionis neſcire quiſque dicitur, quod occultat, quo dicitur foſſa cæca, quæ occulta eſt. Neque enim aliquo genere loquuntur Scripturæ, quod in conſuetudine humana non inveniatur; quia vtique hominibus loquuntur.* Ex quibus verbis patet, in conſuetudine humana vſitatum eſſe aſſumere verbum *neſcio* pro eo, quod eſt non ſcire, niſi occulte; vel non ſcire tamquã manifeſtabile. In quo nulla eſt reſtrictio mentalis, quia ipſum verbum *neſcio* id ſignificat iuxta humanam loquendi conſuetudinem.

S. Auguſt.

45. Huic aſſertioni S. Auguſtini conſonat S. Thomas in cap. 2. epiſtolæ ad Philipp. ad ea verba: *Donauit illi nomen, quod eſt ſuper omne nomen.* Vbi Angelicus Doctor habet hæc verba: *In Sacra Scriptura tunc dicitur aliquid fieri, quando innoteſcit.* Ex quo ſequitur, quod iuxta hanc phraſim poteſt cum veritate dici, non eſſe, quod nondum eſt manifeſtabile. In quo nulla eſt reſtrictio mentalis, ſed ſpetialis vſurpatio vocum conſueta, & communis. Quod quidem intelligendum eſt de illis occultis, quę non ſunt in præiudicium Reipublicæ, aut Communitatis, aut in damnum tertij: hæc enim iuridice interroganti aperienda ſunt; & in quibuſcumque alijs, in quibus fuerit obligatio declarandi.

S. Thom.

46. Tertio S. Auguſtinus, lib. contra mendacium, cap. 10. affirmat, eum, qui loquitur per metaphoram, & allegoriam, non mentiri; quamvis ſub metaphora occultet veritatem audientibus. Et ita affirmat, Iacobum cum veritate dixiſſe: *Ego ſum primogenitus tuus Eſau*, propter myſticam, & metaphoricam ſignificationem, quæ non percipiebatur tunc ab Iſaac patre eius. Relegenda ſunt verba S. Auguſtini, etſi notiſſima: *Iacob autem quidquid matre fecit authore, vt patrem fallere videretur, ſi diligenter, & fideliter attendatur, non eſt mendacium, ſed myſterium. Quæ ſi mendacia dixerimus, omnes etiam parabolæ, ac figuræ ſignificandarum quarumcumque rerum, quæ non ad proprietatem accipiendæ ſunt, ſed in eis aliud ex alio eſt intelligendum, dicentur eſſe mendacia. Quod abſit omnino. Nam qui hoc putat, tropicis etiam tam multis locutionibus omnibus poteſt hanc importare calumniam, ita vt hæc ipſa, quæ appellatur metaphora ::: poſſit iſta ratione mendacium nuncupari.* Proſequiturque multis exẽplis hanc rem explicans: & ita vindicat ab omni ſuſpicione mendacij Iacobum, Ioſephum, & Dauid Regem. In quibus omnibus neque mendacium, neque reſtrictio mentalis invenitur.

S. Auguſt.

47. Et iuxta hanc doctrinam multi viri ſpirituales mortificationis ſtudioſi, cum invitantur ad cibi ſapidi delicias, affirmant, illum cibum ſuæ valetudini nocere, intelligentes id in ſenſu ſpirituali, & metaphorico: quia licet ille cibus non noceat corporibus; nocet tamen perfectioni, quam profitentur. Item ægritudinis doloribus afflicti reſpondent, bene ſe valere: quia licet male ſe habeant, quoad corporis valetudinem, bene tamen ſe habent quoad robur ſpiritus: & valetudinem, quæ ſignificat corporis ſanitatem, metaphorice vſurpant pro ſanitate ſpiritus. Sic etiam Religioſus quidam Minorita

(vt

Digitized by Google

(vt refertur in 2. part. Chronici S. Franciſci) accepit quaſdam aves à viro ſæculari, vt deferret in domum eius,& pergens ad templum miſit eas in ſepulchrum, quod ſibi conſtruxerat ſæcularis ille. Qui non inveniens aves in domo ſua;obviam factus Minoritæ expoſtulauit cum eo de dolo, & mendacio. Dei autem ſervus duxit ſæcularem illum ad templum, & oſtenſo ſepulchro dixit : [Ecce aves tuæ;hæc eſt enim domus tua.]Quare dum per ſenſum ſpiritualem , & metaphoricum,ſepulchrum eius appellauit domum illius , non eſt mentitus ; & præterea dedit illi monitum ſalutis. Quare in vrgenti neceſſitate occultandi veritatem , licitum erit reſpondere per metaphoram , præſertim timore mortis.

48. Quartus amphibologiæ modus licitus eſt,cum quis reſpondet ad mentem interrogantis: quæ quidem, proprie loquendo,non eſt amphibologia , ſed iuſta veritatis declaratio, quamvis eam non recte percipiat, qui interrogat. Ita P.Suarez,tom.4. in 3 part.diſp.33.ſect.6.num.5.& Lugo Card. diſp. 23. de Pœnit. ſect. 4. num. 75. vbi ponit exemplum: *Qui habet vnum panem ſibi omnino neceſſarium,vere reſpondet, ſe nullum habere ei,qui petit panem commodatum: quia nullum habet , quem commodare poſſit,de quo ſolo ille interrogat,& loquitur.* Sic etiam ſi quis commiſit furtum, & illud Sacramentaliter cōfeſſus eſt : & poſtea iterum confitens interrogatur à confeſſario, an fecerit furtum;iſte ſine mendacio dicit: *Non feci*;quia licet iſta ſit negatio vniuerſalis , limitatur tamen ex intentione confeſſarij interrogantis;cuius eſt ſolum interrogare de ijs, quæ non ſunt expoſita alteri confeſſioni. Et ideò ea propoſitio *Non feci furtum* , in ijs circunſtantijs reddit hunc ſenſum, *Non feci furtum , quod non confeſſus ſim* : quia ſic reſpondet ad mentem interrogantis.

Suar. Lugo.

49. Hanc eamdem doctrinam tradidit S.Thomas in 4. diſt 21. q.3. art. 1. quæſtiunc. 1. ad 2.agens enim de obligatione ſigilli, qua obſtringitur confeſſarius , ait : *Si præcipiatur ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ,quod dicat,ſi aliquid ſcit de peccato , non debet dicere : quia debet æſtimare , quod intentio præcipientis ſit , ſi ſciat vt homo.* Itaque iuxta S. Thomam non mentitur confeſſarius,dum reſpondet ad intentionem, quam debet æſtimare in præcipiēte. S. Thom.

50. Sed quid ſi ſceleratus aliquis vrgeat confeſſarium interrogando, an talis fœmina confeſſa fuerit adulterium? Quid ergo reſpondebit confeſſarius , ſi cognoſcit fœminam id declaraſſe in ſua confeſſione Sacramentali? Reſpondet P.Suarez,tom. 4.in 3.part.diſp.33.ſect.6.num.7. non mentiri confeſſarium, ſi neget : quia tunc reſpondet ad intentionem debitam interrogantis.Sic enim ait: *Alius modus, & melior eſt, vt reſponſio accōmodetur intentioni debitæ interrogantis , quæ eſſe debet , an alius taliter ſciat,vt reſpondere teneatur; quo ſenſu vere negat audiuiſſe. Dices , hunc ſenſum repugnare interrogationi:nam qui interrogat , an audierit in confeſſione , hoc ipſo excludit omnem alium modum. Reſpondetur,id verum eſſe ex eius formali intentione;illi tamen imputari repugnantiam in ipſis verbis, & interrogatione;alium vero vti iure ſuo reſpondendi iuxta mentem legitimam,quæ ineſſe deberet.* Suar.

51. Sic etiam cum Iudex procedit via generalis Inquiſitionis,in qua non poteſt denunciari crimen,ſine eo quod præcedat infamia (exceptis excipiendis) qui ſub ſecreto ſcit crimē alterius ; cuius nulla præceſſit infamia , cum veritate negat delictum occultum;quia reſpondet ad mētem

Iu-

Digitized by Google

Iudicis interrogantis de delictis, quorum præceſſit infamia.

Caramuel 52. Quinto, Caramuel in Haplote art. 2. concl. 1. num. 14. pag. 17. affirmat, licite poſſe admitti eam amphibologiam, per quam voces ſupponantur ſuppoſitione materiali; quo pacto dum homo loquitur, nihil affirmat de obiecto. Vt cum quis dicit, *Petrus eſt nomen*, nihil affirmat de Petro, ſed de voce Petrus. Similiter ſi quis fecit furtum, & interrogatus, an id fecerit, reſpondeat: *Dico quod non feci*, affirmans ſe dicere ea verba; quo pacto ea verba materialiter ſumuntur. Sic cum quis mandat memoriæ carmina Virgilij, aut recitat, nihil affirmat de obiecto, ſed ipſæ voces vſurpantur materialiter. Et confirmari poteſt, quia vſurpatio vocum cum ſuppoſitione materiali non videtur eſſe reſtrictio mentalis, qualis in his propoſitionibus damnatur. Sed ego hunc modum amphibologiæ non approbo; quia video non approbari à Cenſoribus Romanis. Quare cenſeo conſuli oportere Sacram Congregationem.

53. Sexto eſt etiam alius modus reſpondendi præfatis interrogationibus, quæ extraiudicialiter fiunt; idque abſque vlla amphibologia; ſcilicet per circumlocutionem, quæ de præſenti nihil affirmat, nec negat; V. g. interrogatur quis de actione aliqua, quæ neceſſario poſtulat ſecretum. In quo caſu poteſt reſpondere: *Gauderem vtique id ſcire, vt tibi ſatisfacerem.* Quo pacto, neque affirmat, neque negat id ſcire; & qui interrogat, exiſtimat, illum neſcire, quod interrogatur. Similiter Petrus poſtulat à Ioanne pecunias mutuas; & ſi Ioannes reſpondeat: *Gauderem habere pro tuo ſolatio*, hoc modo neque affirmat neque negat; quamvis Petrus intelligat, ijs verbis ſignificari, Ioannem non habere Similiter qui interrogatur de homine illac tranſeuntem poteſt reſpondere ſine mendacio: *Gauderem vidiſſe, vt ſatisfacerem.*

54. Huc etiam ſpectat cum fæmina, quæ commiſit adulterium, & illud Sacramentaliter confeſſa eſt, marito vel alteri interroganti, poſſe ſine mendacio reſpondere; *Innocens ſum; immunis ſum ab hoc delicto*: quia per cōfeſſionem Sacramētalem illud peccatum iam eſt dimiſſum. Sed adverte, licite ita reſponderi abſque iuramento; cum iuramento autem illicite. Et ratio eſt: quia ad ſimplicem affirmationem ſufficit probabilitas facti; ad iuramentum vero requiritur certitudo. Non autem habet certitudinem de remiſſione peccati, quamvis habeat probabilitatem. Alij ſunt modi, quibus ſine reſtrictione mentali poteſt ſubſiſtere amphibologia, quando neceſſe eſt veritatem occultari. Sed quia non recte intelliguntur, vel ad praxim ab operaturis, vel ad cenſuram à calumniaturis; illis libenter ſuperſedeo.

CAPVT V.

Soluuntur obiectiones capite 1. propoſitæ.

SVMMARIVM.

Ea Chriſti verba: Ego autem non aſcendo, *non indigent reſtrictione mentali.* num. 56.

In illis verbis: Dies feſtus *ſumitur formaliter vt feſtus, ex S. Auguſtino.* num. 57.

S. Raphaël locutus eſt myſtice, & metaphorice. num. 59.

Iacob locutus eſt metaphorice, cum affirmavit ſe eſſe Eſau. num. 60.

Quomodo ſermones Iudith non egeant

 reſ-

Digitized by Google

reſtrictione mentali? num. 61.

Quomodo obſtertices Ægyptiæ meruerint præmium à Deo quamvis, dixerint mendacium officioſum? num. 62.

Quomodo præfatæ obſtetrices vindicari poſſint à mendacio? nu. 63.

55. SOlutio omnium earum obiectionum, quæ deſumuntur ex locis Sacræ Scripturæ, tota ſtat in eo, quod veritas eorum non indiget reſtrictione mentis, ſed per ipſa ſigna externa ſubſiſtere poteſt.

56. Ad primum ergo ex Ioan. 7. dicendum eſt, veritatem eius dicti nullâ indigere reſtrictione mentali. Et ſi quidem attendamus ad quaſdam verſiones, quæ leguntur in Græcis codicibus, quaſque refert P. Maldonado in cap. 7. Ioan. n. 18. ceſſat omnino difficultas. Nam alij legunt, *nondum aſcendo*; alij vero *non aſcendo nunc*, quod bene componitur cum eo, quod poſtea Chriſtus aſcenderit. Maldon.

57. Sed retinendo verſionem Vulgatæ, videat, qui velit, varias interpretationes Sanctorum Patrum, quas refert P. Maldonado loco cit. num. 20., quæ omnes procedunt, ſine eo quod neceſſe ſit confugere ad reſtrictionem mentalem. Mihi maxime placet interpretatio, quam tradit S. Auguſtinus quæſt. 78. veteris, & novi teſtamenti. Scilicet reſpondiſſe Chriſtum Dominum ad mentem cognatorum ſuorum, qui ſuadebāt ei, vt aſcenderet ad feſtum illum ſcænopegiæ, ad manifeſtandum in eo magnificentiam miraculorum, & ad conciliandam ſibi eam gloriam. Quibus Chriſtus Dominus reſpondit, ſe non aſcendere ad diem illum feſtum celebrandū cū lætitia, quia dies feſtus proprius eius erat dies feſtus Paſchatis, in quo effuſurus erat ſanguinem pro redemptione hominum; id enim ſignificant ea verba, *quia meum tempus nondum impletum eſt.* Audiendus S. Auguſtinus loco cit *Quid videtur contrarium, quando non tunc aſcendit, quando negavit, ſed aſcendit poſtea? Et aſcendit, non quaſi ad diem feſtum, ſed quaſi ad perfruendas delicias diei feſti. Certum eſt ergo, quia non aſcendit ad diem feſtum ſalvator. Is autem illi fuit dies feſtus, quo paſſione ſua redemit mundum.... Hic dies feſtus eius, in quo vicit mortem* S. Auguſ. S. Auguſ.

58. Vbi vides duo aſſeri ab Auguſtino. Primum, quod bene conponatur, dixiſſe *non aſcendo*, ſcilicet de præſenti, & quod deinceps aſcenderit. Secundum, quod cum myſterio dixerit, ſe non aſſendere *ad diem feſtum iſtum, &c.* Quia non erat celebraturus cum lætitia, niſi illum diem feſtum, in quo erat redempturus genus humanum. Iuxta quem ſenſum affirmat Chriſtus D. ſe non aſcenſurum ad diem feſtum in ſenſu formali, id eſt, ad feſtum vt feſtum.

59. Ad ſecundam obiectionem ex Tobiæ 5. ex eo quod S. Raphaël dixerit: *Ego ſum Azarias, Ananiæ magni filius.* Reſpondendum eſt, Angelum locutum eſſe myſtice, & metaphorice. Nam hoc verbum *Azarias* ſignificat auxilium Domini: & id verbum *Ananias* ſignificat nubem. Nubes autem iuxta S. Ambroſiū ſerm. 61. ſignificat Patrem Æternum. Senſus ergo verborum Angeli myſticus fuit: [Ego ſum auxiliator à Deo, filius adoptivus Æterni Patris.] Ad quod affirmandum nulla indiguit Angelus reſtrictione mentali. S. Ambr.

60. Ad tertiam obectionem ex eo, quod Iacob affirmaverit ſe eſſe Eſau, dicendum eſt cum S. Auguſtino lib. contra mendacium, cap. 10. totum illud fuiſſe myſterium, & Iacobum inſtructum à Matre locutum eſſe S. Auguſ.

eſſe per metaphoram, ſeu alegoriam. Hæc autem ad ſui veritatem nulla indiget reſtrictione mentali.

61. Ad quartam obiectionem, ex eo, quod Iudith multa dixerit Holopherni, quæ videntur mendacia, dicendum eſt, nulla opus eſſe reſtrictione mentali ad ſalvandam veritatem eorum, quæ locuta eſt Iudith coram Holopherne. Nam quod dixit, Iſraëlitas ob ſua peccata tradendos eſſe in perditionem, id abſolute dicitur de peccatoribus in peccato perſiſtentibus. Quod autem dixit, miſſam ſe eſſe à Deo, vt hæc illi enunciaret, dubitari non poteſt; cum certum ſit, eam Iudithæ miſſionem ſpeciali Dei providentia factam fuiſſe ad dicendum, & operandum ea, quæ dixit, & operata eſt; licet ea non dixerit in eo ſenſu, quem intelligebat Holophernes, ſed in alio longe diverſo. Quod vero dixit, Holophornem ingreſſurum eſſe per mediam Hieruſalem, &c. verificatum eſt in Holopherne iam mortuo; ad quod verificandum nulla opus fuit reſtrictione mentali.

62. Ad quintam obiectionem ex verbis obſtetricum Ægyptiarum reſpondetur primo, quamvis obſtetrices id mendacium officioſum dixerint, nullam inde oriri difficultatem. Nam vere componuntur hæc duo, & quod id mendacium dixerint, & quod Deus præmio affecerit rectam earum operationem ſervandi maſculos; nam cum aliqua operatione bona admiſcetur aliqua culpa venialis, remunerat Deus operationem bonam, quamvis culpam deteſtetur, & debito ſupplicio proſequatur.

63. Reſpondetur ſecundo, optime poſſe obſtetrices vindicari à mẽdacio abſque vlla reſtrictione mentali. Nam maxime credibile eſt, quod vbi fœminæ Iſaraëliticæ audierunt decretum Pharaonis de occidentis maſculis Hæbræis ab obſtetricibus, ipſæ fœminæ Iſraëliticæ didicerint obſtetricandi artem, vt prædicti maſculi ſervarentur, quare dum id dixerunt obſtetrices, nullo vitio mendacij infectæ ſunt, neque vlla reſtrictione mentali indiguerunt.

CAPVT VI.

Satis fit ſcrupulis, & dubitationibus, cap. 2. relatis.

SVMMARIVM.

Quomodo confeſſarius reſpondebit, interrogatus de peccato in confeſſione audito? num. 65. & ſeqq.
Item ille, qui interrogatur delicto ſecreto. num. 67.
Quid reſpondebit adultera, à qua vir poſtulat iuramentum ſuper adulterio. num. 68. & 69.
Quid reſpondebit Secretarius Inquiſitionis interrogatus de cauſa arcana? num 70.
Quid famulus, iuſſus negare exiſtentiam Domini in ſua domo? n. 71.
Quomodo verificetur id, quod dicitur de homine luctuoſo, eum eſſe in agro? num. 72.
Quo pacto non mentiatur, qui petenti mutuum, dicit ſe non habere? n. 73.
Quomodo reſpondebit ſine mendacio, qui cogitur laudare rem non bonam? num. 74.
Quid reſpondebit interrogatus de trãſitu hominis, cui imminet mors ab inimicis? num. 75.
Quomodo intelligantur ſine mendacio quædam verba, quæ dicuntur vrbanitatis gratia. num. 76.

64. CVm cap. 4. propoſuerimus quatuor modos vtendi amphibologijs, licitos illos quidem,

Digitized by Google

& minime contentos ſub ea damnatione Pontificis; inde deſumenda eſt reſponſio ad omnes ſcrupulos,& dubitationes, cap. 2. propoſitas.

65. Ad primam. ex dictis cap. 3.reſpōdetur,ſi Confeſſarius interrogetur de peccato alterius, quod per confeſſionem Sacramentalem novit, poteſt reſpondere primo iuxta ſecundum modum, *Neſcio*, ſive *Non ſcio*; vſurpando nomen ſcientiæ in ſua propria ſignificatione, quamvis minus vulgari, quatenus ſignificat ſcientiam evidentem deductam ex præmiſſis evidentibus; cum verum ſit confeſſarium non ſcire id peccatum ex præmiſſis evidentibus,ſed ſolum ex fide humana. Secundo poteſt reſpondere *Non ſcio*, iuxta Cardinalem de Lugo, quatenus hæc verba ſignificant ſcientiam vtilem ad reſpondendum. Et ita tunc idem erit dicere *Non ſcio*, atque *ſcientia vtili ad reſpondendum*. Tertio iuxta S. Auguſtinum, iuxta quem ſecundum conſuetudinem humanam *Neſcire quiſque dicitur*, *quod occultat*, ſcilicet quando vrget iuſta cauſa occultandi. Quarto, iuxta S. Thomam ſupra cit, quatenus confeſſarius reſpondet ad mentem interrogantis, quod ipſe non ſcit illud peccatum, *vt homo eſt*.

Lugo.

S. Auguſt.

S. Thom.

66. Si vero ſceleratus quis interroget confeſſarium, an audierit in confeſſione Sacramentali tale peccatum, non reſpondebit ille mendaciter,ſi dicat:*Non audivi*.Nam iuxta Ioannē de Lugo, ea propoſitio idem ſignificat, ac iſta, *Non audiui per notitiam vtilem ad reſpondendum*. Secundo iuxta S. Auguſtinum, iuxta quem, *Non audivi*, idem eſt, ac non audivi tāquam rem manifeſtabilem. Tertio iuxta S. Thomam, iuxta quem *Non audivi*, idem eſt, ac *Non audivi vt homo*. Quarto iuxta Suarium, dicens, *Non audivi*, reſpondens ad intentionem debitam interrogantis.Quæ omnia patent ex cap.4.

67. Ad ſecundum de eo, qui nouit occultiſſime adulterium infame nobilis fæminæ, quod iure naturali tenetur occultare, reſpondeo, illum poſſe reſpondere per verbum *Non ſcio*, eiſdem modis, ac confeſſarius, excepto quarto; in quibus nullum eſt mendacium, nec reſtrictio mentalis. Item per circumlocutionem ,vt dixi cap. 4. in modo 6.

68. Ad tertiam de fæmina adultera, quam maritus interrogat de adulterio, occiſurus ſi fateatur, reſpondeo, poſſe illam reſpondere ſine mendacio, & ſine reſtrictione mentali, primo per verbum æquivocum, ſcilicet *Non violavi fidem*: Fides enim ſignificat tria, & credulitatem, & fiduciam, & Fidem coniugalem: ſi ergo loquitur in prima, aut ſecunda ſignificatione, non vtitur mendacio, neque reſtrictione mentali. Secunda, ſi dicat *Non vulneravi honorem tuum*: nam vulnerare eſt ictus materialis, qui propriè loquendo nō cadit in honorem. Tertio ſi cōfeſſa eſt Sacramentaliter delictum ſuū, recepitque abſolutionem, poteſt dicere, ſe eſſe ab ea culpa immunem, aut non eſſe ream; ſi id dicat abſque iuramento. Vide quæ dixi cap. 4. fine.

69. Quarto, in tam vrgenti vitæ periculo videtur loqui poſſe per metaphoram in illa ſignificatione, quæ communis eſt in Sacra Scriptura,in qua adulterium frequēter vſurpatur pro idololatria. Vt conſtat Hieremiæ cap. 13. verſ. 27. & Oſeæ fere per totum cap. 2. & Ezechielis cap.23 verſ. 37. ibi. *Quia adulteratæ ſunt*, *& ſanguis in manibus eorum*, *& cum idolis ſuis fornicatæ ſunt*. Et ibid. verſ. 45. & 49. Item Iudicum cap. 2. verſ. 17. ibi. *Fornicatæ cum Dijs alienis*, *& adorantes*

Digitized by Google

rantes eos. Et cap. 8. verſ. 33. *Averſi ſunt filij Iſrael, & fornicati ſunt cum Baalim.* Et Deuteronomij 1. cap. 5. verſ. 25. *Et fornicati ſunt poſt Deos populorum terræ.* Et Pſal. 105. verſ. 39. *Fornicati ſunt in ad inventionibus ſuis.* Circa quem locum videatur Lorinus tom. 3. in Pſal. Et quidem tempus tererem, ſi omnia loca Sacræ Scripturæ, quæ hunc loquendi modum tenent, recitarem. Non ergo mentitur ea fæmina, quæ negat adulterium in ſenſu, in quo eo verbo vtitur ſæpiſſime Sacra Scriptura.

Lorinus.

70. Ad quartam de Secretario Inquiſitionis, qui obſtrictus de iuramento ſecreti ſervandi, adhuc tamen interrogatur ab amico de cauſa arcana cuiuſdam Rei, reſpondeo, illum poſſe vti omnibus modis, quibus iuxta ſupra dicta vti poteſt confeſſarius. Et ſicut Confeſſarius, iuxta S. Thomam, cum dicit *Neſcio*, intelligitur, quod neſcit *vt homo eſt*; ita Secretarius poteſt dicere, Neſcio, & intelligitur, quod neſcit, *vt privatus homo eſt*: aliud enim ſcit, qua Secretarius, & aliud qua privatus homo Et ad hoc nulla reſtrictio mẽtalis requiritur: nam id quod ſubintelligitur, non eſt ex reſtrictione mentis, ſed ex ipſo officio Secretarij, quod exercet. Item poteſt reſpondere per circumlocutionem, vt dixi cap. 4. in modo 6.

71. Ad quintam de famulo, qui iubetur negare exiſtentiam domini in ſua domo, reſponde, eum vti poſſe (ſi loquatur latine) eâ amphibologia, quam ponit gloſſa in cap. *Ne quiſ.* 22. quæſt. 2. *Non eſt domi*, id eſt, *Non comedit domi.* Vide cap. 4. Secundo, vt ibidem dixi, poteſt figere pedem in vno lapide, & ſic ſine mendacio, & ſine reſtrictione mentali reſpondebit, *Non eſt hic.* Id eſt, in iſto lapide. Tertio poteſt dicere ſine mendacio, & ſine reſtrictione; *Egreſſus eſt domo*, ſic enim non deſignat tempus; eſt enim verum, quod ſæpe egreſſus fuerit, neque teneatur reſpondere ad mentem interrogantis; niſi forte eſſet Iudex iuridice interrogans; vel deeſſet cauſa iuſta occultandi.

72. Ad ſextam de viro nobili, qui ad demonſtrationem luctus non vult admittere viſitationes amicorũ, & iubet affirmari ſe eſſe in agro; reſpondeo, illum non mentiri, quia illa verba apud omnes ex communi conſuetudine in Hiſpali, & in alijs vrbibus Bœticæ, & Caſtellæ ſignificant, hominem eſſe remotum á conſortio propter luctum: & ita omnes intelligunt eam phraſim, & modum loquendi iam receptum.

73. Ad ſeptimam, de eo, qui dicit, ſe non habere pecunias, cum ab ipſo poſtulantur mutuo; reſpondeo excuſari poſſe à mendacio abſque reſtrictione mentali, primo, reſpondendo ad mentem poſtulantis: iſte enim non poſtulat eas, quæ alteri ſunt neceſſariæ; vnde ſolum poſtulat, vltra neceſſarias. Vnde ſi ille, à quo poſtulantur, indiget illis, cum veritate dicit; *Non hadeo*, quia vltra ſibi neceſſarias, non habet. Secundo. Iam omnes intelligunt, hanc vocem *Non habeo* in talibus circumſtantijs ſignificare, ſe non habere ad mutuandum; idque ſine vlla reſtrictione mentis: quia hæc eſt communis intelligentia. Tertio per circumlocutionem, qualem poſui cap. 4. in modo 6.

74. Ad octavam de fæmina obligata ad laudandam potionem ſibi propinatam, illam quidem inſipidam; reſpondeo multis modis poſſe reſponderi abſque mendacio, & abſque reſtrictione mentis. Primo. Quia de quolibet ente creato cum veritate dicitur, quod ſit bonum; omnia

omnia enim pollent bonitate tranſcendentali. Secundo dici poteſt bona, quatenus bona eſt ad virtutem mortificationis exercendã. Ad quod non requiritur reſtrictio mentalis, ſed ſola ſignificatio eius vocis *bona*, quæ vniverſalis eſt, & extenditur ad quodlibet genus bonitatis.

75. Ad nonam, de eo, qui interrogatur circa tanſitum hominis, quem ſiccarij quærunt occiſuri; reſpondeo iuxta dicta cap. 4., illum reſpondere poſſe, eo modo quo S. Franciſcus reſpondit, cum de tranſitu latronum interrogatus eſt. Item poſſe reſpondere per circumlocutionem poſitam cap. 4. in 6. modo, ſcilicet, *Gauderem ſcire, vt tibi ſatisfacerem.* In quo nihil affirmat, vel negat.

76. Ad decimam, de ijs, quæ communiter ſolent dicere homines, ſcilicet *Oſculor manus tuas, &c.* quæ ſi in rigore ſumantur, videntur eſſe mendacia: quæ tamen re vera non ſunt talia; quia omnes intelligunt, ea dici per metaphoram, vel hyperbolem: & eorum intelligentia recepta eſt apud omnes.

CAPVT VII.

De Reo interrogato à Iudice.

SVMMARIVM.

Quid reſpondere debeat interrogatus à Iudice, interrogante circa ſolutionem Gabellæ evidenter iniuſtæ? num. 77.

An reus criminis capitalis, interrogatus à Iudice de delicto ſemiplene probato, teneatur manifeſtare illud? num. 78.

Et Authores partis affirmativæ. Ibidem.

Fundamentum eius opinionis, ex eo quod iudici legitime interroganti reus tenetur obedire. num. 79. & 80.

Oppoſita ſententia, & eius Authores. num. 81.

Fundamentum eius ſententiæ, ex eo quod leges humanæ non obligant cum periculo vitæ. num. 82.

Eſſe aliquas leges, quæ non obligant ad culpam, ſed ad pænam. Et quomodo hinc ſatisfiat fundamento partis oppoſitæ num. 83.

Quomodo ſint correlativa ius præcipiendi; & debitum parendi. n. 84.

Facilis reſponſio ad obiectionem Goneti. num. 85.

Quid reſpondere debeat reus iuridice interrogatus de delicto capitali? num. 86.

Et quid quando Iudex non interrogat iuridice? num. 87.

77. AD vndecimam de eo, qui ne ſolvat gabellam evidenter iniuſtam, interrogatur à iudice vt ſub iuramento dicat, quantum mercis apud ſe retineat, negatque partem mercis, reſpondeo multis modis poſſe excuſari à periurio; ſuppoſito quod in ijs circumſtantijs non interrogatur legitimè. Primo, ſi reſpõdeat V.g. *Viginti amphoras olei*, non mentitur, quia dum dicit *viginti amphoras, olei* non negat reliquas, & verum eſt, quod habet illas viginti. Secundo, poteſt negare ſe habere plures quam viginti. In quo verum dicet ad mentem iudicis interrogantis, nam iudex ſolum interrogat de illis, ex quibus debet gabellam ſolvere. Et cum non debeat ſolvere eam gabellam iniuſtam, verum eſt ad mentem interrogantis, quod non habeat eas, ex quibus debeat ſolvere gabellam. Vide quæ dixi cap. 4. in 4. modo amphibologiæ.

78. Ad duodecimam dubitationem reſpondeo, ibi admiſceri aliam

Digitized by Google

aliam quæſtionem valde controverſam inter Doctores, an ſcilicet reus criminis capitalis, contra quem eſt ſemiplena probatio, interrogatus à Iudice teneatur declarare delictum? Et non pauci ſunt Doctores, qui ſtant pro affirmativa ſententia. Ij ſunt ex Theologis S. Thomas, Enricus, Gabriel, Aragon, Corduba, D. Antonius, Paludanus, Tabiena, Armilla, Navarrus, Valencia, Toletus, Graffis, Salon, Petrus de Ledeſma, Sayrus, Bañez, Philiarcus. Item ex iuriſperitis Didacus Perez, Simanças, Antonius Gomez, Archidiaconus, Panormitanus, Bernardus Diaz, Covarrubias, Gutierrez, Lucas de Peña, & Everardus, quos refert, & ſequitur P. Thoamas Sanchez lib 6. Conſilior. cap. 3. dub. 29.

S. Thom. Enricus. Aragon. Corduva. D. Anton Paludan. Tabiena, Navarrus Valencia, Toletus Graffis, Salon. Pet. Le. Sayrus, Bañez, Philiarc. Perez. Simancas Gomez. Archidia Panormi. Diaz. Covarru. Gutier. Peña. Everard. Th. San.

79. Authores huius primæ ſententiæ nituntur eo fundamento: Nã quoties iudex interrogat iuridice, reus tenetur declarare veritatem; quia inter partes iuſtitiæ potiſſima eſt obedientia, qua tenetur quis parere maioribus, dum iuſta præcipiunt: ſed quando eſt ſemiplena probatio contra reum, iudex interrogat iuridice, & præcipit, quod iuſtum eſt: ergo reus tenetur obedire, & veritatem declarare.

80. Confirmatur. Nam implicat contradictionem, quod Iudex habeat ius præcipiendi; & reus non habeat debitum parendi: nam hæc duo ſunt eſſentialiter correlativa. Ergo ſi iudex præcipit, quod iuſtum eſt, reus tenetur obedire.

81. Sed oppoſitam ſententiam, quæ affirmat, non teneri reum fateri ſuũ delictum, ſi propter illud plectendus ſit pæna capitali, vel trirremium, aut alia ſimili, veram cenſeo. Pro qua ſententia ſtant Navarra, Panormitanus, Sylveſter, Angelus, Armilla, Emmanuel Rodriguez, Salcedo, Vega, Leſſius, Sa, Baldellus, Salas, Enriquez, Villalobos, Filiucius, Fagundez, Alcozer Reginaldus, Portel, Peirinus, Diana, & Ioannes Sancius, quos refert, & ſequitur Lugo Cardinalis tom. 2. de iuſt. diſp. 40. ſect. 1. num. 14.

Navarra. Panormi. Sylveſt. Angelus

Armilla. Rodrig. Salcedo. Vega. Leſſuis. Sa. Baldells. Salas. Enriquez Villalob. Filiucius. Fagundz Alcaçer. Reginal. Portel. Peirin. Diana Sancius. Lugo.

82. Fundamentum huius ſententiæ eſt inconcuſum. Leges, & præcepta humana non obligant cum periculo vitæ, aut alterius damni ſup paris; vt ex materia de legibus eſt compertũ inter authores: ergo præceptum iudicis non obligat reum cum periculo capitis, aut alio prope ſimili. Legat, qui volverit Cardinalem Lugo citatum, qui cætera argumenta efficaciſſime proſequitur.

83. Ad Fundamentum partis oppoſitæ reſpondet optime, eſſe aliquas leges, & præcepta, quæ non obligant ad culpam, ſed ad pænam; vt notiſſimum eſt inter authores. Et ex hac doctrina optime intelligitur, quomodo iudex interroget iuridice, & adhuc reus non tenetur ſub culpa fateri delictum ſuum Nam iudex interrogat iuridice obligando dumtaxat ad pænam, & ideó reus non manet obligatus ſub culpa.

84. Ad confirmationem dicendum eſt, eſſe eſſentialiter correlativa iudicem habere ius præcipiendi ſub culpa, & reũ habere debitũ parendi ſub eadem. Non tamen ſunt correlativa, quod iudex habeat ius præcipiendi ſub pæna, & quod reus habeat debitum obtemperandi ſub culpa.

85. Hinc colligitur facilis ſolutio ad illam obiectionẽ, quam magni facit Gonetus tom. 3. in diſertation. de opinionum probabilitate num. 95. his verbis: [Si vera eſſet Tamburini ſententia, numquam liceret iudici, reos ad confeſſionem criminis capitalis, quantumvis ſemiplené probati, torturis adigere; quia iniquum eſt, quem quam ad id cogere,

gere, quod præſtar non tenetur.] Reſpondeo enim negando ſequelam. Ad probationem diſtinguo propoſitionem aſſumptam: iniquum eſt quemquam ad id cogere, quod præſtare non tenetur [ſub culpa neque ſub pæna,] omitto; quod præſtare non tenetur [ſolum ſub culpa,] nego. Et quidem eâdem argumenti formà argui poſſet contra aliquas leges civiles; quæ non obligant ſub culpa, ſed ſolum ſub pæna: ad quas obſervandas poteſt obſtringere iudex, quamvis non obligent ſub culpa.

86. Qua quæſtione ſic deciſſa, reſtat inquirere modum, quo reus ſine periurio poſſit cælare veritatem. Aſſeroque cælari poſſe eiſdem modis, quibus ad tertiam dubitationem dixi de adultera, à qua maritus exigit iuramentum. Excepto primo modo, quia ſolum poteſt deſervire, quando iudex reum interrogat de adulterio, non vero quando de cæteris criminibus.

87. Ad tredecimam dubitationem de reo negante delictum, quia iudex non interrogat iuridice; reſpondeo, iiſdem modis amphibologiæ eum vti poſſe, quibus diximus ad præcedentem dubitationem.

CAPVT VIII.

An in damnatione propoſitionis vigeſimæ octavæ damnetur aliquid aliud præter reſtrictionem mentalem?

NON EGET SVMMARIO.

88. EX dictis in ſuperioribus conſtat, in damnatione propoſitionis 26. & 27. non contineri aliud, niſi reſtrictionem mentalem; ſicut etiam doctrinam, quæ aſſerat, eſſe poſſe cauſam aliquam honeſtãdi reſtrictionem mentalem: neque in eo decreto damnari alios amphibologiæ modos, qui ſine mendacio poſſunt vſurpari.

89. Circa propoſitionem tamen 28. dubitatur, an pręter reſtrictionem mentalem damnetur aliquid aliud? Et rationem dubitandi præbent ea verba, quia non tenetur *declarare iudici crimen occultum*. In quibus verbis damnari videtur propoſitio aſſerens; neminem teneri ad fatendum crimen ſuum occultum iudici interroganti. Et ideò Filguera in expoſitione huiùs propoſitionis 28. aſſeruit, eam doctrinam de crimine occulto non fatendo coram iudice, damnari in eo decreto. Sed multo melius Lumbier tom. 3. Summæ, nu. 1857. & ſeqq. affirmat, ibi ſolum damnari reſtrictionem mentalem neque ſub damnatione contineri doctrinam de neganda veritate coram iudice interrogante. Etenim nullus author, quem ſciamus, dixit, iudici legitime interroganti poſſe reum negare veritatem, niſi quando imminet reo pæna capitalis, aut alia prope ſimilis. Filguer. Lumb.

90. De iſto autem caſu an volens aſcendere ad Magiſtratũ, teneatur aut non teneatur ad manifeſtandum ſuum crimen occultum, Principi aut gubernatori interroganti; nihil decidit hæc damnatio: ſed ſolum ſtatuit, illum interrogatũ non poſſe vti reſtrictione mentali. Circa aliam vero quæſtionem, an in eo caſu Princeps, vel gubernator interroget iuridice, aut non, circa crimina occulta; nihil ſtatuit hæc damnatio. Scimus quidem, quod ſi Princeps interroget iuridice, interrogatus tenetur declarare; quod ſi ille non habeat ius interrogandi de crimine occulto, interrogatus non tenetur declarare. Hæc autem damnatio abſtrahit ab ea quæſtione, dummodo firmiter tenea-

teneatur, illi dignitatis candidato nullatenus licere vti reſtrictione mentali.

61. Confirmatur ex leg. *Semper.* ff. de Regulis iuriſ. , vbi pro regula generali traditur: *Semper in obſcuris* (id eſt in dubijs) *quod minimum eſt, ſequimur.* Vt ex alijs etiam textibus oſtendi ſupra. Cum ergo non ſit certum, quin potius valde dubium, an Pontifex damnet opinionem aliquam circa maniſtandum veritatem iudici interroganti; quod minimum eſt, ſequi debemus, nempe quod ea damnatione non cõtineatur id, quod ſpectat ad manifeſtandum iudici crimen occultum; ſed ſolum id, quod ſpectat ad reſtrictionem mentalem, quæ ex nullo capite honeſtari poteſt.

DISERTATIO XX.

An liceat ſimulare adminiſtrationem Sacramentorum, ſaltem ex metu gravi?

CAPVT I.

Pro expoſitione propoſitionis 29. damnatæ præmittuntur aliqua.

SVMMARIVM.

Refertur propoſitio damnata, & eius ſenſus. num. 1.
Diſtinctio ſimulationis formalis, & materialis. num. 2.
Duo requiſita ad ſimulationem formalem. num. 3.
Quid ſit ſimulatio materialis; & quid, quando ſigna externa indifferentia ſunt ad plura ſignificanda? num. 4.
Quod nam ſit diſcrimen inter voces, & ſigna externa quoad ſignificationem? num. 5.
Quomodo ſigna externa poſſint procedere à diverſis cauſis, & ideò ſignificare diverſa? num. 6.
Qualis fuerit ſimulatio Ioſue, & militum eius? num. 7.
Quid quando Chriſtus Dominus finxit, ſe longius ire? Lucæ 24. num. 8.
Duplex diſtinguitur ſimulatio materialis alia, qua reſpicit circumſtantiam vitioſam, & alia abſque tali circumſtantia. num. 9.

1. PRopoſitio 29. inter damnatas hæc eſt: *Vrgens metus gravis eſt cauſa iuſta Sacramentorum adminiſtrationem ſimulandi.* Quæ propoſitio vnum ſupponit, & alterum ſtatuit. Supponit, illicitum eſſe ſimulare admniſtrationem Sacramentorum abſque cauſa gravi: & ſtatuit vrgentem metum eſſe cauſam gravem, ratione cuius nõn ſit illicitum ſimulare adminiſtrationem Sacramentorum. Damnata autem hac propoſitione, relinquitur, ita eſſe illicitam eam ſimulationem, vt non ſufficiat metus vrgens, vt reddatur licita. Vt autem ſenſus huius propoſitionis, & damnationis eius melius percipiatur, aliqua prænotari oportet.

2. Prænotandum eſt ex P. Suarez de legib. lib. 9. cap. 17. num. 15. dupliciter vſurpari poſſe, & ſolere vocem *ſimulationis*: alia eſt enim ſimulatio formalis, & alia ſimulatio materialis. Simulatio formalis iuxta S. Thomam 2. 2. quæſt. 111. art. 1. corp. eſt, cum quis per ſigna externa factorum, vel rerum ſignificat aliquid contrarium eius, quod credit. P. Suar. S. Tom.

S. Thom. Aitque S. Thom. id ſemper eſſe peccatum, quia ſic eſt mendacium. *Non refert autem, vtrum aliquis mẽtiatur verbo, vel quocumque alio facto, vt ſupra habitum eſt. Vnde cum omne mendacium ſit peccatum, vt ſupra dictum eſt, conſequens eſt etiam, quod omnis ſimulatio eſt peccatum.* Quæ ſunt verba Angelici Doctoris. Vnde fit, quod ſimulatio formalis dicitur illa, quæ doloſa eſt, & mendax.

3. Hinc fit, quod ſicut ad mendacium, ita & ad ſimulationem doloſam requiruntur duo; & quod ſit falſum, ſaltem exiſtimatum, id quod quis ſignificat per ſigna externa; & quod ſit ex intentione decipiendi, qua quis intendit, quod alij intelligant aliter, ac ipſe cognoſcit, rem ſe habere.

4. Simulatio materialis eſt, cum quis dat ſigna externa factorum, vel rerum, indifferentia ad plura ſignificanda, per quæ præter intentionem aliqui decipi ſolent. Circa quam deſcriptionem aliqua notanda veniunt. Primum, ſicut in verbis non eſt mendacium, cum quis loquitur per terminum æquivocum, licet is, qui loquitur, intelligat vnum ſignificatum, & qui audit, intelligat alterum ſignificatum; ita contingit in eo, qui loquitur, aut quaſi loquitur per ſigna externa, quando hæc ſunt indifferentia ad plura ſignificanda.

5. Secundum, magnum eſſe diſcrimen inter voces, & res quoad ſignificationem. Voces enim ſignificant ad placitum, iuxta impoſitionem hominum. Res autem ſunt ſigna naturalia: gemitus enim eſt ſignum naturale angoris animi; riſus eſt ſignum naturale lætitiæ. Quamvis aliquando ſignificent ad placitum, non quidem ex communi impoſitione hominum, ſed ex privata intentione eius, qui vtitur tali ſigno. Sic enim cum quis non advertit externum cultum, quem exhibire debet magnati occurrenti, amicus prope ſtans percutit leviter brachiũ eius non advertentis: quæ percuſſio in talibus circumſtantijs ex intentione percutientis eſt ſignum eius cultus exhibendi tali magnati; & ſic in multis alijs.

6. Tertium, hæc ſigna externa naturalia vt in plurimum ſunt effectus alicuius cauſæ; nam effectus eſt ſignum naturale ſuæ cauſæ. Quia tamen contingere ſolet, quod vnus effectus poſſit procedere à multiplici cauſa; ideó ſolet etiam contingere, quod vnus ponat effectum procedentem à cauſa A., & qui videt, exiſtimet procedere à cauſa B., & ita is, qui videt, decipiatur. Vnde fit, quod poſſit, & ſoleat dari ſimulatio materialis, per quam qui videt factum, exiſtimet procedere ab vna cauſa, à qua revera non procedit; & ita qui materialiter ſimulat, non intendit decipere, ſed permittit deceptionem alterius.

7. Et ita cap. 8. libri Ioſue, iſte præcepit militibus fugam, vt commodiorem haberent occaſionem debellandi hoſtem. Et ita num. 5. dicitur: *Cumque exierint contra nos, ſicut ante fecimus, fugiemus, & terga vertemus, donec perſequentes ab vrbe longius protrahantur; putabunt enim, nos fugere, ſicut prius.* Et num. 15. *Ioſue vero, & omnis Iſraël ceſſerunt loco, ſimulantes metum, & fugientes per ſolitudinis viam.* Quam ſimulationem excuſant à peccato Interpretes, vt pote ſimulationem materialem: quia fuga poteſt procedere á diverſis cauſis, nempe vel à timore vel à deſiderio habendi commodiorem occaſionem pugnandi. In hoc ergo caſu iſtud deſiderium erat cauſa, à qua procedebat fuga, non metus; hoſtes autem putabant, eam fugam

Digitized by Google

gam procedere à metu. Dicuntur autem Ioſue,& eius milites *ſimulantes metum*, non quia intendebant decipere, ſed quia permittebant deceptionem.

8. Sic etiam intelligitur illud factum Chriſti D., quo coram duobus diſcipulis accedentibus ad Emmaus, *finxit ſe longius ire*. Luc. cap. 24. dicitur enim finxiſſe per ſimulationem materialem; quia diſcipuli putabant, motum corporis Chriſti D. ſignificare viam materialem; & ipſe Dominus ſignificabat ſuum ad cælos iter: quare diſcipuli decipiebantur, præter intentionem Chriſti D.; non enim intendebat deceptionem illorum, ſed permittebat.

9. Quartum. Simulatio materialis eſt in duplici differentia. Alia eſt, quæ reſpicit obiectum, aut circumſtantiam vitioſam, quæ non poteſt excuſari à culpa. Nam Catholicus, qui ſimulat ſe Iudæum, aut Lutheranum, quamvis non ſimulatione formali,quia non ita ſe ſimulat ex intentione decipiendi, ſed ex alia diverſa intentione, nullatenus excuſatur à culpa. Alia eſt ſimulatio materialis (quam libenter vocarem materialiſſimam) quæ reſpicit rem, aut circumſtantiam omnino indifferentem, quæ nihil continet vitij, aut culpæ. Talis eſt illa ſimulatio Machabæorum, & illa, qua Chriſtus D. *finxit,ſe longius ire*;vt ſupra dixi.

CAPVT II.

An propoſitio damnata loquatur de ſimulatione formali, an etiam de materiali?

SVMMARIVM.

Argumenta pro damnatione ſolius ſimulationis formalis. n.11.& ſeqq.

Damnatio comprehendit tàm ſimulationem materialem,quàm formalem. num. 14.

Et quomodo ſimulatio materialis afferat irreverentiam Sacramentis. Ibidem.

Simulatio materialis, quæ reſpicit circumſtantiam vitioſam, non excuſatur à culpa. num. 15.

Quomodo nomine ſimulationis veniat tàm materialis, quàm formalis? num. 16.

Sacerdos proferens verba conſecrationis cum ſimulatione materiali, peccat graviſſime. num. 17.

Comprehendi ſimulationem materialem, probatur à paritate amphibologiæ. num. 18.

Item ex eo, quod fingit, diſpenſari merita Chriſti. num. 20.

Solvuntur obiectiones, num. 21. & ſeqq.

10. VT perfecte calleamus ſenſum huius damnationis, inquirimus, an ſolum damnetur propoſitio, quatenus adſtruit licitam ſimulationem formalem adminiſtrationis Sacramentorum, nempe ex intentione decipiendi, ſaltem virtuali;an etiam damnetur propoſitio, quatenus reſpicit ſimulationem materialem,ſcilicet in qua præter intentionem adminiſtrantis decipiuntur fideles.

11. Et propoſitioni aſſerenti, quod damnetur ſolum ſimulatio formalis, videntur ſuffragari hæc argumenta. Primum, nam ſola ſimulatio formalis eſt proprie, & ſtricte ſimulatio: ergo cum in his damnationibus ſtandum ſit pro verborũ proprietate, dicendum eſt, damnationem intelligi de ſimulatione formali; nam ſimulatio materialis non eſt proprie, & ſtricte ſimulatio.

12. Secundum. Nam in dubijs cuiuslibet legis,ſemper debemus intelli-

telligere id, quod eſt minus obligatorium. Ita cap. *In obſcuris.* De Regul. iur. in 6. *In obſcuris, quod minimum eſt, ſequimur.* Et eadem regula habetur in L. *Semper in obſcuris.* ff. de Regul. iur. item in leg. *Quidquid aſtringendæ.* ff. de verbor. obligationibus. *Quidquid aſtringēdæ obligationis cauſa dictum eſt, id niſi palam exprimatur, omiſſum eſſe cenſendum eſt.* Ergo cum non palam exprimatur ſimulatio materialis, omiſſa eſſe cenſenda erit, atque adeò non manſiſſe ſub damnatione. Et cap. contra eum. De Regul. iur. in 6. dicitur. *Contra eum, qui legem dicere potuit apertius, facienda eſt interpretatio.* Cum ergo damnatio potuerit explicare, an intelligatur propoſitio de ſimulatione materiali, videtur facienda eſſe interpretatio contra rigorem legis, & hæc intelligenda eſſe iuxta minimam obligationem, quam poteſt imponere.

13. Tertium. Nam damnatio eo reſpicere videtur, ne fiat dolus in adminiſtratione Sacramentorum: ſed ſimulatio materialis, in qua, præter intentionem contingit deceptio paſſiva, non eſt dolus: ergo damnatio non reſpicit ſimulationem materialem.

14. Dicendum tamen eſt, damnationi huic ſubiacere tàm ſimulationem materialem, quàm formalē factam in adminiſtratione Sacramentorum. Hoc probatur primo. Etenim conſtat, damnari eam propoſitionem, quia continet irreverentiam reſpectu Sacramentorum; vt amplius conſtabit ex dicendis capitibus ſequentibus: atqui quando fit irreverentia rebus ſacris per ſimulationem, eodē modo affert ſimulatio irreverentiā rebus ſacris, ſive ſimulatio ſit formalis, ſive materialis; ergo in hoc decretò vtraque ſimulatio dānatur. Probatur minor. Nam qui coram idolò thus proijcit in thuribulum coram alijs, non excuſatur à peccato, per hoc quod fiat ſimulatione materiali, & ſine intentione ſignificandi aſtantibus affectum adorationis, imo cum ſola intentione olfaciendi odorem thuris; non ſolum propter ſcandalum, ſed etiam, quia eſt cultus externus idoli: ergo ſicut reverētia externa exhibita idolo, etiam cum ſimulatione materiali non excuſatur à peccato contra præceptum adorandi ſolum Deum; ita irreverentia contra rem ſacram, etiam cum ſimulatione materiali, non excuſatur à peccato irreverentiæ: cum reverentia rei non ſacræ, & irreverentia, in rem ſacram æquo iure cenſeantur proportione ſervatà.

15. Similiter ſi quis in Miſſa, dum elevatur hoſtia, oſtendat caput coopertum galero, vel pileo, ſimulans omiſſam adorationem debitam, quamvis ſimulatio ſit materialis, & ſolum ex intentione propriæ commoditatis, irreverentiam committit ingentem, quin excuſetur ex eo, quod ſimulatio ſit materialis: ex quo patet, actionem non excuſari ab irreverentia in rem ſacram, ex eo quod ſimulatio ſit materialis, & ea ſimulatio non fiat ex intentione decipiendi. Nam, ſicut dixi cap. præced. Datur ſimulatio materialis, quæ reſpicit rem, vel circumſtantiam vitioſam, quæ non poteſt excuſari à culpa. Et talis eſt ſimulatio in adminiſtratione Sacramentorum, propter reverentiam illis debitam.

16. Probatur ſecundo concluſio. Quia nomine *ſimulationis* in communi modo loquendi, non ſolum venit ſimulatio formalis, ſed etiam materialis: cuius manifeſtum ſignum eſt, quod Authores, qui concedunt, vel negant, licitam eſſe ſimulationem in adminiſtratione Sacra-

cramentorum, non diſtinguunt inter ſimulationem formalem, & materialem, ſed indiſtinctè de omni ſimulatione loquũtur: ergo propoſitio dãnata loquitur indiſtinctè de qualibet ſimulatione formali, & materiali, atque adeò hæc damnatio condemnat vtramque.

17. Confirmatur. Nam Sacerdos, qui diceret verba conſecrationis ſuper panem ſine intentione conſecrandi, ab omnibus diceretur ſimulaſſe conſecrationem, quamvis non faceret ex intentione decipiendi, ſed ſolum ex intentione gloriandi de bona pronuntiatione verborum: hæc autem eſt ſimulatio materialis: ergo etiam ſimulatio materialis cenſetur ab omnibus vera, & abſoluta ſimulatio.

18. Probatur tertio. Sicut ſe habet in verbis amphibologia, quæ vſurpatur per terminum æquivocum ſignificantem plura vt plura; ita ſe habet in factis, & rebus ſignificativis ſimulatio materialis per ſigna externa ſignificantia res diverſas; ſed amphibologia, quæ datur in termino æquivoco ſignificante tum blaſphemiam, tum aliud etiam obiectum, non excuſatur à peccato contra Religionem, eo quod illam proferens non intendat illam proferre iuxta ſignificationem, blaſphemiæ; ſub quacumque enim intentione proferatur, affert irreverentiam blaſphemiæ: ergo idem cenſendum eſt de ſimulatione materiali.

19. Minor probatur. Et exemplum ſit in eo, qui aſſerit; *Ita eſt, per vitam Dei*, quæ ab omnibus Doctoribus numeratur inter blaſphemias, eo quod ſenſus ſit, *deficiat vita Dei, ſi hoc non eſt ita*, ideò autem numeratur inter blaſphemias, quia ſignificatur vita Dei vt defectibilis. Sed quid ſi non dicatur ſub ea intentione, & ſignificatione, ſed ſub qua vita Dei non ſignificetur vt defectibilis? Sane quamvis ea verba poſſint admittere alium ſenſum non irreligioſum, adhuc ea verba continent blaſphemiam, quia ſufficit, quod ſignificent in vna vſurpatione contumeliam Dei, quamvis in alia id non ſignificent.

20. Probatur quarto. Qui ſimulat vtcumque adminiſtrationem Sacramenti, fingit, ſe diſpenſare merita Chriſti: ſed fingere quod diſpenſat merita Chriſti D. cum re vera illa non diſpenſat, illudit Chriſto D. ergo qui ſimulat vtcumque adminiſtrationem Sacramenti, Chriſto D. illudit. Quæ omnia confirmantur ex cap. *De homine*. De celebr. Miſſar., vt referam cap. 4.

21. Obiectiones ſub initium huius capitis propoſitæ nullius momenti ſunt. Ad primam reſpondeo, falſum eſſe antecedens: nam ſimulatio materialis vera, & propria ſimulatio eſt; vt conſtat ex cõmuni modo loquendi, & reſpectu Sacramenti affert circumſtantiam irreverentiæ.

22. Ad ſecundam reſpondeo, verum eſſe, quod in dubijs, & obſcuris, quod minimum eſt, ſequi debemus. Nego tamen de hoc eſſe poſſe dubium circa Sacramenta, cum ſimulatio materialis ſit vere, & proprie ſimulatio, & in hoc caſu afferat irreverentiam.

23. Ad tertiam neganda eſt maior: quia non damnatur ſolum propter vitandum dolum; ſed quia quævis ſimulatio adminiſtrationis Sacramentorum eſt contra reverentiam Sacramentis debitam.

CA-

CAPVT III.

An huic damnationi ſubiaceat propoſitio aſſerens, licere aliquando miniſtrare hoſtiam non conſecratam pro conſecrata?

SVMMARIVM.

Authores docentes præfatam opinionem. num. 24.
Argumentum pro illa. num. 25.
Eo argumento fingitur caſus impracticabilis. num. 26.
Ea opinio ſubijcitur huic damnationi. num. 27.
Eius improbabilitatem affirmant cōmuniter Theologi. num. 28.
An hoſtia non conſecrata, & ſimulate miniſtrata, exponatur periculo idololatriæ. num. 29.
Aliud argumentum ex iure canonico. num. 30. & ſeqq.
Aliqua conſequentia ex eo textu conſequuta. num. 33.

24. LIcitam eſſe hanc ſimulationem in aliquibus caſibus, miniſtrando hoſtiam non conſecratam pro conſecrata aliqui Authores aſſeruerunt. Nam Altiſſiodorenſis (vt refert P. Suar. tom. 3. in 3. p. diſp. 67. ſect. 4. §. *Circa tertiam*) affirmat, ſi homo ſit in articulo mortis, & nulla ſit reſeruata hoſtia conſecrata, ad vitandum ſcandalum, licitum eſſe dare hoſtiam non conſecratam pro conſecrata. Quàm opinionem dicit P. Suarez eſſe *improbabilem, & intolerabilem.* Alij vero dicunt, quod ſi fiat conventio inter Sacerdotem, & peccatorem, licebit miniſtrari peccatori hoſtiam non conſecratam: ne, ſi indigne recipiat, fiat reus corporis Domini; & ne, ſi ei denegetur communio, infamatus maneat peccator. Poſſe autem ita diſponi, vt ea forma non conſecrata non exponatur adorationi fidelum, ſi omnino occulta deferatur. Ita S. Bonavent. Albertus Magnus, & Adrianus, quos refert P. Suarez vbi ſupra. Item Villalobos tom. 1. ſum. tract. 7. diff. 38. num. 7. & Ludovicus de S. Juan t. 1. ſum. quæſt. 7. de Euch. art. 8. diff. 7. apud P. Moya tom. 1. ſelect. tract. 4. quæſt. 2. num. 5.

Altiſſiod. *Suar.* *S. Bonav.* *S. Alber.* *Adrianus* *Villalob.* *S. Ioan* *Moya.*

25. Et fortaſſe videbitur alicui, eam opinionem non ſubiacere huic damnationi. Etenim ſi Sacerdos, & peccator ſciunt, non eſſe conſecratam, non erit ſimulatio, maxime ſi miniſtretur, nullo alio adſtante; ſimulatio enim ſupponit ignorantiā: cum ergo damnetur in hoc decreto ſimulatio adminiſtrationis Sacramentorū, ſi hic non intervenit ſimulatio, non ſubiacebit damnationi.

26. Sed hæc obiectio fingit caſum impracticabilem, nempe illum, in quo neceſſe ſit miniſtrare hoſtiam non conſecratam peccatori conſentienti, nullo alio adſtante: quia ſi nullus alius ad eſt; & dat illi conſentienti hoſtiam non conſecratam, quomodo verificatur, quod dat non conſecratam pro conſecrata, hoc enim ſupponit ignorantiam ſaltem adſtantium; & dare peccatori hoſtiam non conſecratam, nullo alio adſtante, potius erit ludere, quàm fingere communionem. Caſus ergo præſens eſt, in quo adſtantes ignorant illam fictionem communionis, quamvis Sacerdos, & peccator ſciant, hoſtiam non conſecratam miniſtrari.

27. Dicendum ergo eſt, illam opinionem eorum Authorum ſubire hanc damnationem. Patet. Damnat enim hoc decretum propoſitionem aſſerentem, licere ſimulationem in admi-

adminiſtratione Sacramentorũ, etiã ex cauſa metus vrgentis: cum ergo manifeſtum ſit, eam fictam communionem eſſe ſimulationem in adminiſtratione Euchariſtiæ; qnia fingitur eſſe Euchariſtia ea, quæ non eſt talis; patet, talem opinionem ſubijci huic damnationi·

28. Et quidem illam opinionem reijciendam putat communior ſententia Theologorum. Ita P. Suarez
Suar. Vazq. Caſt. Pal. vbi ſupra, P. Vaſquez de Euchar. diſp. 209. cap. 1. P. Caſtro Palao tom. 1. tract. 2. diſp. 1. punct. 13. num. 8. qui affirmat, quod oppoſita ſententia *audaciam, & temeritatem videtur redolere*. Et alij paſſim Doctores.

29. Aliquod tamen diſſidium eſt in reddenda ratione huius aſſertionis. Commune argumentum pro hac concluſione eſt: hoſtia enim non conſecrata exponitur adorationi adſtantium; ex quo ſequitur idololatria materialis. Hoc argumentum P. Vaſquez non putat efficax; ait enim, nullum eſſe periculum idololatriæ, eo quod affectus adorantis Euchariſtiam fertur in ſolum Chriſtum. Sed non aſſentior: quia ille cultus externus exhibitus rei creatæ omnino eſt illicitus; & ita peccaret læthaliter, qui exhiberet cultum externum coram idolo, etiam ſi eius affectus internus ferretur in Chriſtũ Dominum. Et ita peccator ipſe ſciẽs, hoſtiam non eſſe conſecratam, peccaret exhibendo eum cultum externum genuflexionis; & vt bene advertit P. Suarez relatus, ipſa ſuſceptio communionis, quamvis fictæ, eſſet cultus externus, ideoque graviter illicitus.

30. Aliud argumentum malitiȩ huius communionis fictæ deſumitur ex cap. De homine de celebrt. Miſ-
Innocent. ſar., vbi Innocentius III. refert caſum in hæc verba. *Quæſiviſtis, quid de incauto Presbytero videtur, qui cum ſciat, ſe in mortali crimine conſtitutum, Miſſarum ſolemnia, quæ non poteſt propter neceſsitatem quamlibet intermittere, propter ſui facinoris conſcientiam dubitat celebrare, peractiſque cæteris circumſtantijs Miſſam celebrare ſe fingit, & ſuppreſſis verbis, quibus conficitur corpus Chriſti, panem, & vinum tantum modo pure ſumit, ita credẽns per id, quod prætendit populo ſatisfacere, vt per hoc, quod intendit, Deum non debeat provocare.*

31. Ad hunc caſum reſpondet immediate Pontifex hoc tenore verborum. *Cum ergo falſa ſint abijcenda remedia, quæ veris ſunt periculis graviora: licet is, qui pro ſui criminis conſcientia reputat ſe indignum, peccat graviter, ſi ſe ingerit irreverenter ad illud; gravius tamen videtur offendere, qui ſic fraudulenter illud præſumpſerit ſimulare: cum ille in ſolius miſericordis Dei manum incidat; iſte vero non ſolum Deo (cui non veretur illudere) ſed populo, quem decipit, ſe adſtringat.*

32. Ex quibus verbis patet primo, peccaſſe graviſſime Presbyterum ratione falſitatis, & ſimulationis. Patet ſecundo, non ſolum fuiſſe reum, quia decepit populum, ſed quia non eſt veritus illudere Deo, nam ſimulare fraudulenter rem Divinam, iuxta modum loquendi Pontificis, eſt Deo illudere. Patet tertio, gravius deliquiſſe Presbyterum, ſimulando conſecrationem, quàm ſi reus fuiſſet corporis, & ſanguinis Domini, ſacrificando, & manducando indigne.

33. Hinc etiam manifeſte colligitur primo, Sacerdotem, qui miniſtrat hoſtiam non conſecratam etiam conſentienti, peccare peccato falſitatis, & ſimulationis. Colligitur ſecundò, illum peccare non ſolum quatenus decipit adſtantes, ſed

etiam,

Digitized by Google

etiam, quatenus ſimulat fraudulenter rem Divinam, atque adeo illudit Deo. Colligitur tertio, gravius peccare qui ſic ſimulat fraudulenter cõmunionem corporis Domini, quam ſi hoſtiam conſecratam indigne ſumeret: *Gravius* enim *videtur offendere, qui ſic fraudulenter præſumpſerit ſimulare.* Nam eadem ratio militat in Presbytero ficte celebrante, ac in peccatore ficte communicante.

CAPVT IV.

An damnationem incurrat propoſitio docens, eſſe licitum proferre ſuper panem verba conſecrationis ſine intentione conſecrandi?

SVMMARIVM.

Opinio Ioannis Sancij. num. 34.
Argumenta pro ea opinione. num. 35. & 36.
Ea propoſitio incurrit damnationem. num. 37.
Damnatio contenta in hoc decreto per propoſitionem vniverſalem. num. 38
Et damnat propoſitonem, ſive vniverſalem, ſive particularem. num. 39.
Soluuntur obiectiones ſupra poſitæ. nu. 40. & 41.
Quid ſi ſimularet conſecrationem per alia diverſa verba? num. 42.
Et quid ſi fieret per ſimulationem formalem, & quid per materialem. num. 43. & 44

Sancius. 34. IOannes Sancius in ſelectis diſp. 35. num. 3. proponit hypotheſim, in qua hæreticus minaretur mortem Sacerdoti, niſi conſecraret totum panem, qui eſſet expoſitus venditioni in platea civitatis. In qua hypotheſi affirmat, licitum eſſe ei Sacerdoti proferre verba conſecrationis ſine intentione conſecrandi.

35. Quod autem caſus iſte non contineatur ſub hac damnatione, videtur ſuaderi his argumentis. Primo. Hæc propoſitio: *Vrgens metus grauis eſt cauſa Sacramentorum adminiſtrationem ſimulandi*; eſt indefinita, & ex mente ſuorum Doctorum videtur æquivalere vniverſali; docent enim, quemlibet vrgentem metum eſſe cauſam gravem, & ſufficientem ad iuſtificandam eam ſimulationem. Atqui damnationes iſtæ ita procedunt, vt ſtatuant, veram eſſe contradictoriam propoſitionis damnatæ. Ergo damnatio huius 29. propoſitionis fit per hanc contradictoriam: *Non omnis vrgens metus eſt gravis cauſa Sacramentorum adminiſtrationem ſimulandi*, ſive, quod idem eſt, *Aliquis vrgens metus non eſt gravis cauſa, &c.* Quæ contradictoria eſt particularis negativa. Sed à particulari non valet ad ſingularem, neque à propoſitione indeterminata ad determinatam: ergo non valet, *Aliquis vrgens metus non eſt gravis cauſa; ergo metus mortis non eſt gravis cauſa.* Erit ergo metus mortis cauſa ſufficiens ad eam ſimulationẽ, quamvis alij metus minoris momẽti nõ ſint ad id cauſæ ſufficientes.

36. Secundo. In graviſſima neceſſitate licitum eſt vti opinione tenuiter probabili, vt docent Authores relati ſupra diſert. 4. ſed opinio præfata, quod metus mortis ſit cauſa ſufficiens ad ſimulationem adminiſtrationis Sacramentorum, eſt ſaltem tenuiter probabilis; neque vlla eſt vrgentior cauſa, quam metus mortis: ergo is ſufficit, vt ſimulari poſſit Sacramentorum adminiſtratio.

Sed

Digitized by Google

37. Sed his non obſtantibus dicendum eſt tamquam omnino certum, eam propoſitionem ſubiacere huic damnationi. Patet aſſertio. Nam hæc damnatio inſiſtit veſtigijs Innocentij III. in cap. *De homine.* De celebrat. Miſſar. ſupra relato in cap. 3., ex quo textu (ſumpto argumento à minori ad maius) conſtat, eam ſimulationem proferendi verba conſecrationis ſine intentione conſecrandi eſſe intrinſecè pravam: nam multo gravius eſt contra reverentiã Sacramenti, proferre verba conſecrationis, quæ inſtituta ſunt à Chriſto D. pro confectione Sacramenti; proferre, inquam, ſine intentione conficiendi, quam ſupprimere, ſeu omittere verba ipſa, cum dicenda erant. Declarat autem Pontifiex, eam ſimulationem eſſe *illudere Deo*, & id eſſe gravius peccatum, quam eſſe reum corporis, & ſanguinis Domini; quod idem à fortiori convenit in eum, qui verba conſecrationis profert ſine intentione conſecrandi. Atqui hoc, quod eſt, illudere Deo ita eſt inſtrinſecè malum, vt nullam ob cauſam iuſtificari poſſit: ergo.

38. Ex quo vlterius conſtat, eam damnationem fieri per propoſitionem vniverſalem, & ſenſus eius eſt iſte: *Nullus vrgens metus eſt gravis cauſa Sacramentorum adminiſtrationem ſimulandi.* Tum quia cum ea ſimulatio, iuxta Innocentium III. ſit *illudere Deo.*, & ad illudendum Deo nullus metus vrgens poſſit eſſe cauſa id licitum rendens, ſequitur, quod eiuſmodi damnatio admittenda ſit tamquam vniverſalis negativa, ita vt nullus metus vrgens ſufficiat.

29. Tum etiam, quia ſicut indefinite procedit propoſitio damnata; ita etiam indefinite procedit damnatio: quæ quidem damnat propoſitionem, ſive hæc loquatur tamquam vniverſalis, ſive loquatur tamquam particularis: & ideò damnatio damnat illam vtroque modo, ita vt ſi propoſitio damnata procedat tamquam particularis, damnatio procedit tamquam vniverſalis negativa, *Nullus vrgens metus, &c.* quo pacto contradicit particulari affirmativæ. Et ſi propoſitio damnata procedat tamquam vniverſalis affirmativa, damnatio ſit particularis negativa. Quia ergo propoſitio damnata poteſt intelligi vtroque modo, ideò damnatio intelligitur vtroque modo.

40. Ex his facillimum eſt ſolvere argumenta ſuperius propoſita. Ad primum reſpondeo, propoſitionem damnatam obnoxiam eſſe, vt intelligatur tamquam vniverſalis, & tamquam particularis; & ideò damnatio procedit tamquam vniverſalis, reprobando vtroque modo eam propoſitionem. Quare licet propoſitio damnata indefinita ſit, & iuxta mentem ſuorum Doctorum ſit vniverſalis; at ex mente Decreti, iuncto cap. *De homine.* relato, etiam damnatio eſt vniverſalis, quia contradicit propoſitioni, ſive ſumptæ vniverſaliter, ſive particulariter.

41. Ad ſecundum reſpondeo, eam propoſitionem damnatam poſſe ante damnationem cenſeri tenuiter probalilem; at poſt damnationem, nihil omnino habere probabilitatis practicæ; & ideò iam neque tenuiter probabilem cenſeri debere.

42. Rogabis, quid dicendum ſit in hypotheſi, in qua hæreticus ignarus verborum conſecrationis minaretur mortem Presbytero, ſi non conſecraret illum panem expoſitum venditioni; iſte autem, vt evaderet mortem, recitaret orationem dominicam, ſimulando in hunc modum conſecrationẽ illius panis?

43. Cuius deciſio indiget diſtinctione. Poteſt enim Presbyter in ea hypotheſi per ſimulationem formalem, & poteſt per materialem: id eſt, poteſt procedere ex intentione deceptionis illius; & procedere non intendendo, ſed permittendo deceptionem eius. Primo modo peccat, ſicut peccaret, ſi diceret, [iſte panis iam eſt conſecratus] eſt enim mendacium, ſignificare alteri per ſignum externum aliquid aliud contra id, quod ipſe iudicat.

44. Secundo modo non peccaret ille Presbyter, quia licet verum ſit, illicitam eſſe ſimulationem materialem in adminſtratione Sacramentorum; at in ea hypotheſi non datur ſimulatio circa adminiſtrationem Sacramentorum; quia recitare orationem dominicam omnino indifferenter ſe habet ad adminiſtrationem, & confectionem Sacamenti; eſt enim latiſſimum diſcrimen inter hoc, quod eſt, dicere verba conſecrationis abſque intentione conſecrandi, & recitare orationem dominicam; nam verba conſecrationis inſtituta ſunt à Chriſto D. ad conſecrandam Euchariſtiam; non ſic oratio dominica.

CAPVT V.

An ſubiaceat damnationi dicere, quod liceat ſimulare adminiſtrationem Sacramenti Pœnitentiæ; & quomodo.

SVMMARIVM.

Ratio dubitandi ex ſcandalo, quod poteſt reſultare ex abſolutione negata indigno. num. 46.
Sigillum ſervandum eſt non ſolum verbis, ſed etiam factis. num. 46.
Modus dicendi Filgueræ. num. 47.
Modus dicendi Magiſtri Hozes. nu. 48.
Illicitum eſt proferre verba abſolutionis ſine intentione abſolvendi. num. 49.
Et an id ſit illudere Deo? num. 50.
Et oppoſita propoſitio ſubiacet damnationi. num. 51.
Quid debeat facere confeſſarius, qui coram alijs negat abſolutionem indigno? num. 52.
Et quid, ſi intendat deceptionem circumſtantium? num. 54.
Quomodo hic modus negandi abſolutionem non ſubiaceat huic damnationi? num. 55
Reſponſio ad rationem dubitandi. num. 56.
An modus dicendi Magiſtri Hozes, ſubiaceat huic damnationi? num. 57. & ſeqq.
An metus mortis ſit ſufficiens, vt confeſſarius ſimulet, ſe abſolvere, eodem modo, quo fit pro ſervando ſigillo? num. 60. & ſeqq.
Aliud dubium ſolvitur. num. 63.

45. CIrca præfatam quæſtionem inquires primo, an liceat confeſſario aliquando ſimulare abſolutionem Sacramentalem? Et ratio dubitandi eſt: quia plerumque contingit, hominem confiteri peccata ſua in magno pœnitentium cõcurſu, qui circumſtant; confeſſarium autem cognoſcere, quod ille non vult deſerere occaſionem proximam peccandi, aut non habere propoſitum de cætero non peccandi. Quid ergo facere debeat confeſſarius? Nam ſi abſolvit indignum, peccat graviſſime. Si non abſolvit, circumſtantes animadvertunt, illum peccatorem eſſe indignum abſolutione, atque adeò confeſſarius violat

Digitized by Google

lat ſigillum ſua abſolutionis omiſſione,manifeſtans indignitatem peccatoris : ergo ſaltem debet ſimulare, ſeu fingere, quod abſolvit, ne manifeſtetur indignitas peccatoris contra præceptum ſigilli.

P. Suar. 46. Et confirmatur. Nam, vt obſervavit P. Suarez tom. 4. in 3. p. diſp. 33. ſect. 6. nu. 2., ſecretum confeſſionis iure Divino iniunctum ſervandum eſt, non ſolum verbis, ſed etiam factis; vt conſtat ex cap. *Omnis vtriſque ſexus.* De Pœnit., & remiſſ., vbi dicitur: *Caveat autem* (confeſſarius) *omnino, ne verbo, aut ſigno, aut alio quovis modo aliquatenus prodat peccatorem.* Si ergo eo facto dimittendi peccatorem abſque abſolutione manifeſtatur indignitas cognita in ipſa confeſſione peccatoris, vel violandum eſt ius Divinum ſigilli, vel vtendum eſt ſimulatione abſolutionis, ne manifeſtetur circumſtantibus talis indignitas.

Filguer. 27. Filguera in expoſitione eius propoſitionis fine aſſerit,poſſe cõfeſſariũ per ſigna externa ſignificare,ſe abſolviſſe; eo quod tunc poterit abſolvere pro foro externo, non autem pro interno.Sed non explicat, quomodo id fiat ſine ſimulatione formali, quæ includit mendacium facti;neque explicat, quomodo poſſit pœnitens abſolvi à peccatis tantum pro foro externo; neque explicat, quomodo id non ſit ſimulatio in adminiſtratione Sacramenti : quæ omnia explicatione indigent.

Hozes. 48. Hozes in expoſitione propoſitionis 39.n.11.quãvis neget,poſſe fieri ſimulationem in reliquis Sacramentis, concedit illam fieri poſſe in Sacramento pœnitentiæ, quando vrget obligatio ſigilli, ſcilicet in caſu propoſito in ratione dubitãdi. Deinde ſuperaddit, licitam eſſe in hoc caſu ſimulationem abſolutionis; quia in illa ſimulatione, qua fingit ſe abſolvere indignum, exercet poteſtatem ligandi, quam confeſſarius habet.

49. Sit prima concluſio. Non licet confeſſario in ea hypotheſi proferre verba abſolutionis ſine intentione abſolvendi. Ratio eſt : quia eſt magna irreverentia, quæ immediate verſatur circa immediatam formam Sacramenti, inſtitutam á Chriſto Domino ad hunc ſolum finem dimittendi peccata. Primo, quia qui affirmat *Ego te abſolvo* ſine intentione abſolvendi, mentitur; affirmat enim ſe abſolvere, cum re vera non abſolvat; mentiri autem circa formam Sacramenti eſt magna irreverentia Sacramento illata.

50. Secundo. Quia non eſt minor irreverentia Sacramenti, ſed fortaſſe maior, dicere verba abſolutioni ſine intentione abſolvendi, quam ſupprimere verba conſecrationis in caſu, quod teneatur ea proferre : ſed ſic ſupprimere verba conſecrationis declarat Innocentius III. eſſe illudere Deo, verbis ſupra allatiſ : ergo proferre verba abſolutionis ſine intentione abſolvendi, eſt illudere Deo.

51. Sit ſecunda concluſio. Propoſitio affirmans, licitũ eſſe proferre in eo caſu ea verba abſolutionis ſine intentione abſolvendi, ſubiacet huic damnationi. Patet concluſio. Nam damnatio hæc reprobat quamcumque ſimulationem Sacramenti, quæ vere, & proprie eſt ſimulatio eius : prolatio autem verborum abſolutionis ſine intentione abſolvendi vere, & proprie eſt ſimulatio Sacramenti : ergo id hac damnatione reprobatur. Et quidem ſolum excipitur ab hac damnatione ea ſimulatio, quæ verſatur circa rem indifferenter ſe habentem ad Sacramentum, vel ad materiam eius, aut formam, vt mox dicam.

52. Sit tertia concluſio. Confeſſarius, qui in conſpectu plurium circumſtantium videt, pœnitentem indignum eſſe abſolutione ob defectum diſpoſitionis, ne prodat indignitatem peccatoris violando ſigillum, debet, quaſi obmurmurando, recitare aliquam brevem orationē, aut quid ſimile, non quidem intendendo decepionem circumſtantium, ſed permittendo illam. Probatur cōcluſio. Nam ex vna parte habet ſtrictiſſimam obligationem iuris Divini non prodendi indignitatem peccatoris cognitam in confeſſione; ex altera vero parte hæc non eſt proprie, & in rigore ſimulatio Sacramenti; quia ea ſimulatio indifferenter ſe habeat reſpectu Sacramenti, & cuiuſvis partis illius; nam ſi tunc obmurmurando dicat *Pater noſter, qui es in cælis, &c.* hæc verba nihil pertinent ad verba abſolutionis; & ideò ea ſimulatio omnino materialiter ſe habet ad Sacramentum, & partes eſſentiales eius.

53. Idem eſt, ſi dicat: *Ego te abſolvo à cenſuris in quantum poſſū, & indiges*, ita vt ea vox *à cenſuris* dicat ſubobſcure, taliter quod non intelligatur diſtinctè à circumſtantibus. Poteſt etiam dicere: *Ego neutiquam te abſolvo*; ita vt id verbum *neutiquam* dicatur ſubobſcure, ne intelligatur à circumſtantibus.

54. Dixi *non intendendo deceptionem circumſtantium*; quia ſi id ſignum externum daret, intendendo, quod intelligant rem aliter, ac eſt in mente Sacerdotis, nempe quod intelligant abſolutum eum, qui nō eſt abſolutus, eſſet mendacium, ſicut ſi verbis expreſſis diceret, *Ego abſolvi illum*, ſine vlla amphibologia.

55. Et ex dictis patet, hunc modum, quo vtitur Sacerdos, ne prodat indignitatem pœnitentis, non reprobari hac damnatione. Conſtat enim hanc non eſſe proprie, & ſtricte ſimulationem in adminiſtrando Sacramentum. Et quidem ex terminis repugnat, quod aliqua actio ſit impletio præcepti iuris Divini, & quod ſit ſimulatio damnabilis, vt perpendenti patebit. Cum ergo ea actio neceſſaria ſit, ne violetur ius Divinum ſigilli, omnino exuit rationem ſimulationis damnabilis.

56. Item ex dictis conſtat ad rationem dubitandi initio huius capitis propoſitam: debet enim Confeſſarius ita ſe gerere proferendo aliqua verba ſaltem ſubobſura pronuntiatione, taliter quod circumſtantes non poſſint cognoſcere, pœnitentem abire abſque abſolutione. Quod fiet modo dicto in tertia conluſione. Ex qua etiam patet, eam non eſſe proprie, & ſtricte ſimulationem Sacramenti. Ad confirmationem concedo non ſolum verbis, ſed facto etiam poſſe violari ſigillum: ſed ex dictis conſtat, quomodo in eo eventu ſe gerere debet confeſſarius, ne illud violet. Patet etiam, quid dicendum ſit in illis tribus, quæ in modo dicendi Filgueræ ſupra notavimus.

57. Hinc colliges, modum dicendi, quem tradit Hozes proxime citatus, ſubijci huic damnationi; ſi admittit, poſſe vti Sacerdotem verbis abſolutionis ſine intentione abſolvendi. Probatur. Nam hic modus ſimulandi non eſt neceſſarius advitandum ſcandalum, cum poſſit vitari alij modis ſupra poſitis; & is modus ſimulandi verſatur immediate circa ipſam formam abſolvendi. Hozes

58. Deinde illud, quod ſubiungit, ſcilicet á poteſtate ligandi, quam habet Sacerdos, procedere illam ſimulationem, falſum eſt. Etenim negare abſolutionem indigno, & ſimulare abſolutionem, ſunt duo valde diverſa, & quæ inter ſe nullam habent cōnexionem; præcipue ſi ſermo

ſit

Digitized by Google

ſit de ſimulatione, quæ fiat dicendo verba abſolutionis ſine intentione abſolvendi. Quare negare abſolutionem indigno procedit à poteſtate ligandi; ſimulare autem abſolutionem modo licito, non procedit à poteſtate ligandi, ſed ab obligatione ſervandi ſigillum.

59. Sed quia verba ſcriptorum benigne interpretanda ſunt, ideò credendum eſt, non eſſe mentem huius Authoris, quod fiat ſimulatio, proferendo verba abſolutionis abſque intentione abſolvendi, ſed alio modo licito ex ſupra numeratis; quod tamen revera debuit cum ea diſtinctione explicare.

60. Inquires ſecundo, an metus mortis ſit cauſa ſufficiens, vt confeſſarius ſimulet ſe abſolvere, eodem modo, ac poteſt id ſimulare, quando eſt periculum violandi ſigillum? Et caſus poteſt contingere, quando peccator, qui confeſſus eſt ſua peccata, & non vult ea deſerere, auditque à confeſſario, negari ſibi obſolutionem, minitatur mortem confeſſario, niſi abſolvat. Quod non ſemel accidiſſe, audivi non ſemel.

61. Dicendum eſt primo, in eo caſu non eſſe licitum ſimulare abſotionem, dicendo formam abſolutionis Sacramentalis, quamvis dicatur ſine intentiõe abſolvendi à peccatis. Ratio eſt eadem, quæ ſupra: quia hæc eſt ſimulatio immediate verſans circa partem eſſentialem Sacramenti: quæ quia eſt contra reverentiam Sacramenti, nullo metu iuſtificari poteſt.

62. Dicendum eſt ſecundo, licitum eſſe in eo caſu ſimulare abſolutionem, per alia verba diſtincta à forma abſolutionis Sacramentalis, eo modo, quo ſupra dixi in tertia concluſione; neque hoc eſt contra præſentem damnationem. Patet hæc concluſio ex dictis in tertia concluſione. Hæc enim proprie, & ſtricte non eſt ſimulatio adminiſtrationis Sacramenti; & ſicut licita eſt ad declinandum peccatum violationis ſigilli, ita etiam, & ad vitandam mortem violentam.

63. Dices. Quid ſi pœnitens minitetur mortem confeſſario; niſi expreſſe, & diſtincte dicat verba abſolutionis Sacramentalis? Reſpondeo, verba eſſentialia abſolutionis Sacramentalis eſſe *Ego te abſolvo*; hæc autem verba poſſunt etiam ſignificare abſolutionem à cenſuris, ſi cum ea intentione proferantur, aut abſolvẽdi dumtaxat à cenſuris, & ſubmiſſa voce pronunciando *à cenſuris*. Confeſſarius ergo metuens ſibi mortem à pœnitente, niſi dicat expreſſe, & diſtincte verba abſolutionis Sacramentalis, poterit dicere ea verba, quæ eſſentialia ſunt abſolutioni Sacramentali, non vt talia, ſed cum intentione abſolvendi à cenſuris, & pronunciando ſubmiſſa voce *à cenſuris*; quo pacto non eſt forma Sacramentalis.

CAPVT VI.

Aliud dubium de ſimulatione confeſſionis.

SVMMARIVM.

An ſit ſimulatio Sacramenti accedere ad confeſsionale ad tractanda negotia? num. 64.

An hæc damnatio reprobet ſimulationem, non ſolum adminiſtrationis Sacramenti, ſed etiam ſuſceptionis? num. 65.

Suſceptio non reprobatur expreſſe. num 66.

Reprobatur tamen virtualiter. num. 67.

Si fiat hæc ſimulatio ad ſollicitandum

dum confeſſarium ad venerea, non ſolum eſt peccatum mortale ſollicitationis, ſed etiam ſimulationis Sacramenti. num. 68.

Et illa eſt ſimulatio formalis. num. 69.

Propoſitio, quæ doceat, non eſſe ſpeciale peccatum eam fictionem, virtualiter ſubijcitur huic damnationi. num 70.

Qui accedit eo modo ad confeſſarium negotij cauſa cum ſimulatione formali Sacramenti, reus eſt mendacij, & irrogat iniuriam Sacramento. num. 71. & 72.

Qui accedit eo modo ad confeſſarium ſine ſimulatione formali, non peccat, neque ſubit hanc damnationem. num. 73. & 74.

64. Inquires tertio, an faciat ſimulationem Sacramenti, cum quis accedit ad confeſſarium in loco confeſſionali ſedentem, & flexis genibus (eo modo quo ſolent pœnitentes confiteri) tractat negotium aliquod cum cofeſſario, taliter quod circumſtantes exiſtiment, eum Sacramentaliter confiteri? Et caſus eſt frequens, præſertim in mulieribus: hæ enim ſic apparent coram confeſſario, quia inveniunt occaſionem opportunam eum alloquendi, vel vt interrogent aliquid pertinens ad ſuam conſcientiam extra confeſſionem, vel vt eleemoſynam procurent, vel vt aliud negotium tractent. Neque vidi authorem, qui de hoc caſu tractet.

65. Et quidem quæſtio hæc poſtulat, vt prius ſatisfaciamus alteri quæſtioni, nempe an hæc damnatio, de qua in præſenti agimus, reprobet non ſolum ſimulationem adminiſtrationis in Miniſtro, ſed etiam ſimulationem ſuſceptionis in eo, qui ſuſcipit Sacramentum. Et breviter dicendum, non damnari expreſſe, & formaliter ſimulationem ſuſceptionis Sacramenti; reprobari tamen virtualiter, ſicut in ſimili dixi diſert. 1. cap. 4.

66. Prima pars conſtat: quia propoſitio damnata ſolum loquatur expreſſe de ſimulatione adminiſtrationis: hæc autem ſolum ſpectat adminiſtrum, vel ad eum, qui ſe fingit miniſtrum.

67. Secunda vero pars probatur. Tunc enim ex damnatione Pontificiâ manet damnata virtualiter propoſitio, quando ex ea damnatione manifeſte infertur reprobatio eius propoſitionis: ſed ex damnatione ſimulationis circa adminiſtrationem Sacramenti infertur reprobatio ſimulationis circa ſuſceptionem Sacramenti: ergo ex hac damnatione manet damnata virtualiter ſimulatio ſuſceptionis Sacramenti. Minor oſtenditur. Nam cum conſtet, damnationem hanc fundari in eo, quod ſimulare adminiſtrationem Sacramenti ſit irreverentia contra Sacramentum, ex eo infertur, â paritate rationis, eſſe quoque ſimulem irreverenciam ſimulare ſuſceptionem Sacramenti. Sic enim irrogaret iniuriam Sacramento, qui fingeret, ſe accipere Baptiſmum; ſicut Miniſter, qui fingeret, ſe baptizare. Et ſicut irreverentiam committeret in Euchariſtiam, qui fingeret, ſe eam miniſtrare; ita etiam, qui fingeret ſe Euchariſtiam recipere. Neque propterea negamus, maius peccatum eſſe ſimulare adminiſtrationem, quã ſimulare ſuſceptionem Sacramenti.

68. Deveniendo ergo ad præcipuam quæſtionem, de eo qui accedit ad confeſſionem, eo modo quo cæteri pœnitentes accedunt; accedit tamen ſine intentione confitendi; aſſero primo. Si fiat hæc ſimulatio ad ſollicitandum confeſſarium

Digitized by Google

rium ad venerea, non ſolum eſt peccatum mortale ſollicitationis, ſed etiam ſimulationis Sacramenti, quæ in tali caſu eſt ſimulatio formalis, id eſt, ex intentione decipiendi circumſtantes, vt credant eſſe confeſſionem Sacrmentalem. Ratio eſt: quia eſt magna irreverentia contra Sacramentum illud fingere ad tam perverſum finem.

69. Quod autem ea ſit ſimulatio formalis, patet. Nam ſicut confeſſarius ſollicitator eiuſmodi quærens talem occaſionem, vt ſollicitet ad venerea, procurat cælare ſuum crimen prætextu confeſſionis ſimulatæ; ita & fæmina, cupiens cælari delictum ſuum ſuæ ſollicitationis, vult vti prætextu confeſſionisSacramentalis Optatque, vt circumſtantes non intelligant ſuam perverſam intentionem; ſed potius, vt exiſtiment ſe pergere ad confitendum Sacramentaliter. Et idem dicendum eſt, ſi fiat euſmodi fictio ad ſuadendum confeſſario aliud quodlibet crimen, ob eamdem rationem.

70. Hinc infertur, quod propoſitio, quæ docet oppoſitam aſſertionem, ſubijcitur huic damnationi, ſaltem virtualiter. Id eſt, licet non damnetur expreſſe, infertur tamen ex damnatione, eam reprobari debere. Nam, vt conſtat ex proxime dictis, idem genus peccati invenitur in eo, qui fingit ſuſceptionem, ac in eo, qui fingit adminiſtrationemSacramenti; & ex hoc infertur alterum. Cum ergo conſtet, eam ſimulationem Sacerdotis hoc decreto damnari; conſtat etiam ſimilem ſimulationem ficti pœnitentis virtualiter reprobari.

71. Aſſero ſecundo. Qui eo modo accedit ad confeſſarium ad tractandum negotium, cum ſimulatione formali Sacramenti, id eſt, cum ea intentione, vt circumſtantes decipiantur, putantes illum confiteri Sacramentaliter, reus eſt mendacij, & irrogat iniuriam Sacramento. Prima pars, nempe quod ille mentiatur, patet ex ijs, quæ diximus cap. 1. ex S. Thoma, maxime illis verbis: *Non refert autem, vtrum aliquis mentiatur verbo, vel quocumque alio facto.* Et ſicut quis mentitur, cum verbis aſſerit aliquid falſum, contra id, quod ipſe cenſet; ita etiam mentitur, qui ſigno aliquo externo ſignificat, quod non eſt, contra id, quod ipſe cenſet. Sed qui vtitur eo ſigno externo genuflectendi coram confeſſario parato ad confeſſiones audiendas, & cum ea intentione prædicta, vtitur eo ſigno, ad ſignificandum circumſtantibus, ſe confiteri Sacramentaliter, cum id falſum ſit, & contra id, quod ipſe cenſet: ergo per id ſignum externum mentitur. S. Thom.

72. Secunda pars, nempe quod ſic mentiendo per ſigna externa, iniuriam irroget Sacramento, patet ex dictis. Nam ſicut Sacerdos ſimulans adminiſtrationem Sacramenti, iniuriam irrogat Sacramento; ita & ſimulans ſuſceptionem Sacramenti, vt conſtat ex dictis ſupra, maxime cum in hoc caſu ſit ſimulatio formalis, & ex intentione dicipiendi.

93. Aſſerio tertio. Qui accedit ad confeſſarium ad tractandum negotium pium, vel indifferens, accedit, inquam, genibus flexis, & modo, quo pœnitentes ſolent accedere ſine intentione tamen decipiendi circumſtantes, id eſt, ſine ſimulatione formali: non peccat, neque ſubit damnationem huis decreti. Ratio eſt. Nam ex eo ipſo, quod ſit valde vſitatum, quod fæminæ ſic accedant ad confeſſarium, vel cauſa petendi eleemoſynam, vel poſcendi interceſſionem pro aliquo negotio, vel conſulendi ſcrupulum; colligitur,

tur, eam actionem non eſſe ſignum externum determinatum, ſignificans confeſſionem, ſed potius ſignificans vnum è duobus, vel confeſſionem, vel tractationem negotij. Cum ergo in tali caſu illa fœmina præſtet actionem, quæ neque ex ſe, neque ex intentione illius ſignificet determinate confeſſionem; manifeſtum eſt, quod ea non ſit ſimulatio confeſſionis Sacramentalis.

74. Confirmtur ex ijs, quæ dixi cap. 1. prænotat. 1. Etenim ſicut dantur verba æquivoca, quæ habent duas ſignificationes diverſas; ita etiam dantur ſigna externa, quæ habent ſignificationes diverſas; & ſicut qui profert verbum æquivocum, ſolet illud dicere in vna ſignificatione, & circumſtantes intelligunt in alia; ita ſimiliter contingit in ſignis externis. Quare homo accedens ad confeſſarium præfato modo, non dat ſignum determinatum confeſſionis; cum illud etiam ſit ſignum diverſæ collocutionis.

CAPVT VII.

An incurrat hanc damnationem propoſitio docens, licite fieri ſimulationem circa matrimonium ex gravi metu ineundum?

SVMMARIVM.

Variæ opiniones circa materiam, & formam matrimonij. num. 75.
Vera ſententia circa vtramque. num. 76.
Ratio contractus, & ratio Sacramenti ſunt in matrimonio res diverſæ. num. 77.
Qui ſimulat matrimonium in ratione Sacramenti, peccat graviter contra Sacramentum. num, 78.
An qui ex metu mortis ſimulat conſenſum in contractum matrimonij, non attendens ad rationem Sacramenti, irroget iniuriam Sacramento? num. 79.
Propoſita hypotheſi, probatur efficaciter. num. 80. & ſeqq.
Contractus irritus non eſt materia, neque forma Sacramenti. num. 83. & ſeqq.
Referuntur Authores docentes, eſſe peccatum lethale conficere Sacramentum irritum, ſimul docentes, non eſſe tale celebrare contractum matrimonij, quando datur cauſa vrgens, vt fiat ſine animo contrahendi. num. 36. & ſeqq.
Qui ficte contrahit, non ſignificat ſe diſpenſare merita Chriſti in Sacramento. num. 90.

75. PRæmitto primo, varias eſſe ſententias Doctorum circa materiam, & formam Sacramenti matrimonij. Prima eſt, quam docuit Canus lib. 8 de locis, cap. 5. ad 3., verba contrahentium eſſe materiam, & verba Parochi eſſe formam; cenſet enim matrimonia clandeſtina ante Tridentinum non fuiſſe Sacramenta. Sed Bellarminus lib. 1. de Matrim. cap. 6., & alij eam opinionem appellant temerariam. Secunda eſt, conſenſus contrahentium eſſe materiam, verba autem formam. Tertia eſt, conſenſum eſſe formam, verba autem materiam. Quarta eſt, contrahentes eſſe materiam, verba autem formã Quinta eſt, verba, quæ â priori contrahente dicuntur, eſſe materiam, & quæ â poſteriori formam. Quæ omnes ſententiæ habent ſuos Patronos, vt refert P. Thomas Sanchez citandus; quas omnes ibidem optime refutat.

Canus. *Belarm.*

Vera

Digitized by Google

76. Vera ſententia, eſt quam docet ipſe Thomas Sanchez lib. 2. de matrim. diſp. 5. num. 6., nempe verba, ſeu ſigna, quibus conſenſus vtriuſque exprimitur eſſe materiam, & formam, ſub diverſa tamen ratione. Nam quatenus exprimunt traditionem corporum, ſunt materia; quatenus acceptant eam traditionem eſſe formam. Quam optimis rationibus confirmat: & probat, eam eſſe ſententiam S. Thomæ, & citat pro ea Bellarminum, Suarium, Sotum, Ludovicum Lopez, Angles, Spinum, Petrum de Ledeſma, & Emmanuelm Rodriguez.

Th. San. S Thom. Belarm. Suar. Sotus. Lopez. Angles Spino. Pet Led. Rodrig.

77. Præmitto ſecundo, rationem contractus, & rationem Sacramenti eſſe in matrimonio res diverſas, & intentionem contrahentium de facto poſſe ferri in contractum, quin feratur in rationem Sacramenti. In quo caſu illud matrimonium non erit Sacramentum defectu intentionis. Verum quidem eſt, inde oriri quæſtionem, an inter fideles id matrimonium ſit validum in ratione contractûs. Quam optime decidit P. Thomas Sanchez, lib. 2. de matrim. diſp. 10. num. 6. cum Suario, & Petro de Ledeſma, illud matrimonium non eſſe validum in ratione contractus, quia ex inſtitutione Chriſti ſunt inſeparabiles hæ duæ rationes contractus, & Sacramenti inter contrahentes fideles.

Th. San. Suar. Pet. Led.

78. Iam vero in præſenti quæſtione ſit prima concluſio. Qui ſimulat matrimonium in ratione Sacramenti, ſive quatenus Sacramentum eſt, ita vt expreſſe dicat ſe velle matrimonium ſine intentione conficiendi Sacramentum, peccat lætaliter contra Sacramentum; neque poteſt ab eo peccato excuſari ex metu quamtumvis gravi. Et propoſitio docens id eſſe licitum, incurrit hanc damnationem. Patet aſſertio. Nam ſimulatio in adminiſtratione Sacramenti irrogat iniuriam Sacramento, vt conſtat ex dictis Et in hac concluſione ponitur ea reduplitio, *quatenus Sacramentum eſt*, quia cum in matrimonio ſint duo diverſa, eſſe contractum, & eſſe Sacramentum, taliter quod intentio contrahentium poſſit defactò (non de iure) ferri ad vnum, quin feratur ad alterum; dicimus in præſenti ſimulationem Sacramenti, ſaltem quatenus Sacramentum eſt, irrogare iniuriam Sacramento.

79. Sit ſecunda concluſio. Qui ex metu mortis, vel alterius graviſſimi nocumenti, ſimulat conſenſum in contractum matrimonii, non attendendo ad rationem Sacramenti, non irrogat iniuriam ipſi Sacramento; atque adeo non peccat contra Sacramentum. Et ita neceſſario dicendum eſſe, videtur probari à poſteriori ex hypotheſi, quæ poteſt, & ſolet contingere.

80. Petrus contraxit ſponſalia cum Maria, & poſtea ex humana fragilitate cognovit carnaliter ſororem euis, contraxitque conſequenter impedimentum dirimens, per quod ineptus manet ad celebrandū cum Maria id matrimonium, manſit tamen omnino occultum id impedimentum, Ipſe quia nimis pauper non habet modum ad petendam Romæ diſpenſationem impedimenti; & quamvis plurimi Authores dicant, in caſu magnæ neceſſitatis poſſe Epiſcopum diſpenſare antè contractum matrimonium, quando non datur aditus ad Pontificem; multi tamen Epiſcopi nolunt ſic diſpenſare. Et ſupponimus eius eſſe dictaminis Diæceſanum Petri. Cum ergo Petrus propter id impedimentum deſiſtere velit ab eo matrimonio, accedit Maria ad tribunal Eccleſiaſticum, vt cogatur Petrus implere promiſſionem

Digitized by Google

nem ſponſalium. Et quia admonitus â Iudice Eccleſiaſtico non vult implere promiſſionem nuptiarum, incarceratur, excommunicatur, & denunciatur.

81. Quo ergo conſilio vtatur Petrus in his anguſtijs conſtitutus? Vnum ê duobus neceſſarium eſt, vel quod obediat iudici contrahendo, vel quod perſiſtat in ea apparenti contumacia non contrahendi. Si hoc ſecundum faciat, magnum imminet periculum animæ eius: nam quoad vixerit Maria, Petrus perſiſtet incarceratus, & excommunicatus, privabiturque forte per totam vitam auditione Miſſæ, & receptione Sacramentorum; imo in articulo mortis conſtitutus, vt pote in foro exteriori contumax, privabitur Sacramentis, & Eccleſiaſticâ ſepulturâ. Ex quibus quantum animæ periculum immineat, clare conſpicitur.

82. Quod ſi dicat, ſe velle obtemperare Iudici, contrahendo matrimonium; vno ê duobus modis id exequi neceſſe eſt, vel contrahendo ex animo, vel ſimulando cōtractum. Si velit contrahere ex animo, & cum intentione tradendi ſponſæ poteſtatem in corpus ſuum, peccabit lethaliter; quia id eſt velle inire matrimonium, quod eſt omnino nullum, & ab Eccleſia prohibitum; imo & prohibitum eſſe iure naturali contrahere matrimonium etiam cum impedimento dirimenti ex iure Eccleſiaſtico, tamquam certum affirmat P. Thomas Sanchez, lib. 7. de Matrim. diſp. 5. num. 1. Ergo neceſſe eſt, quod obediat exterius contrahendo, ita vt ſimulet contractum ſine intentione ſe obligandi; vt ſic poſit fugere, & per abſentiam liberare ſe ab eo crimine ducendi vxorem cum impedimento dirimenti. Licet non cum intentione ſimulandi Sacramentum, ſed taliter, quod intentio ſimulandi ſolum feratur in contractum humanum matrimonij. *Th. San*

83. Probatur ſecundo concluſio â priori. Quia non eſt materia, neque forma Sacramenti matrimonij contractus irritus, & nullus, ſed dumtaxat contractus validus: atqui contractus matrimonij ex gravi metu iniuſte illato non eſt materia, neque forma Sacramenti. Ergo qui ex metu gravi iniuſte illato ſimulat contractum, ſcilicet non habens intentionem contrahendi, non ſimulat aliquid pertinens ad Sacramentum, ſed potius ad aliquid impertinenter ſe habens ad Sacramentum.

84. Maior probatur: nam, vt optime perpendit P. Thom. Sanch. lib. 4 de matrim. diſp. 16. num. 6. Chriſtus D. non alteravit naturam contractus matrimonij, ſed eam illæſam retinens, eam elevavit, vt ſit Sacramentum: ex quo manifeſte patet, vbi contractus matrimonij eſt invalidus, illum non eſſe elevatum â Chriſto D., vt ſit Sacramentum; atque adeo verba ſic contrahētium, nullatenus pertinent ad materiam, neque ad formam Sacramenti. *Th. San.*

85. Si autem contractus matrimonij fiat metu iuſte illato â Iudice (iuſte, inquam, quoad forum externum, & iuxta allegata, & probata) cum adeſt impedimentum dirimens omnino occultum, manifeſtum eſt, quod talis contractus eſt irritus, vt in caſu primæ probationis: ergo neque ſic pertinet ad materiam, neque ad formam huius Sacramenti. Quibus autem verbis ſimulare debeat contractum eiuſmodi, ne mentiatur; conſtat, non debere fieri per reſtrictionem mentalem, ſed per aliud verbum amphibologicum. De quo vide diſertationem. 18.

86. Probatur tertio concluſio. Nam Authores docentes, eſſe peccatum lethale conficere Sacramentum

Digitized by Google

tum irritum, ſimul docent, non eſſe tale celebrare contractum matrimonij, quod eſt irritum, quando datur cauſa vrgens, & celebratur ficte, & ſine animo contrahendi, conſtituentes diſcrimen inter contractum matrimonij, & reliqua Sacramenta. Sic P. Thom. Sanch. lib. 1. de matrim. diſp. 11. num. 2.: nam cum dixiſſet eſſe licitum, ex vrgenti cauſa ficte contrahere matrimonium ſub aliqua amphibologia, ſubiungit. *Quod ſi opponas irritum reddi Sacramentum, dico ... diverſum eſſe in hoc Sacramento, & in alijs ſentiendum: cum enim vltra Sacramenti rationem, contractus naturam induat, poteſt ea ratione, qua contractus eſt, abſque Sacramẽti iniuria, irritum reddi, quando cauſa iuſta ad id cogit.* Ecce quomodo ex ſententia illius, fictio non tangit Sacramentum ſed ſolum contractnm. Th. Sanc.

Henriq. 87. P. Henriquez lib. 11. de matrim. cap 9. agens de contractu matrimonij inito ex metu gravi, etiam ſi contrahens ſciat eſſe nullum, ait: *Nec incurrit Sacrilegij culpam ex Sacramento invalido; habet enim ius ad eum contractum, vt vitet mortis periculum. Qui tamen alia Sacramenta miniſtraret, ſciens eſſe irrita, ſacrilegus eſt, eo quod non habent rationem humani contractus.* Qui author, licet non loquatur de contractu ficto, loquitur tamen de contractu ſcienter invalido. Eſt autem eadem ratio de Sacramentis ficte adminiſtratis, atque de invalide confectis: & diſcrimen, quod agnoſcit inter matrimonium invalide celebratum, & reliqua Sacramenta invalide miniſtrata, eodem modo ſe habet quoad fictam, atque quoad invalidam adminiſtrationem.

Caſt. Pal. 88. P. Caſtro Palao tom. 4. diſp. 2. punct. 12. n. 3. agens de eo, qui coactus metu gravi contrahit, ſive ficte, ſive ex animo, celebratque proinde contractum nullum, addit: *Ex alia parte nullam iniuriam Sacramento irrogat, quia contractus metu extortus irritus eſt, & conſequenter nec materia, nec forma Sacramenti eſſe poteſt. Secus contingit, quando quis compelleretur proferre formam Sacramenti ſuper materiam indebitam, quia tunc iniuriam irrogat Sacramento, cum eius formam irritam faciat.*

89. P. Ægidius de Coninck diſp. 28. de matrim. dub. 3., cum dixiſſet, non peccare eum, qui ex metu gravi contraheret ficte matrimonium, ſi id fiat ſine mendacio, ſubiungit ſequentia num. 38. *Dices, Peccat mortaliter, qui etiam metu mortis aliquem indiſpoſitum ficte abſolvit: ergo etiam qui ficte contrahit; quia illudit Sacramento. Reſpondeo negando conſequentiam: quia ille ex perſona Dei falſum iudicium exterius profert: & conſentit ei, qui directe aliquid impium, & Sacrilegum petit; vnde externum Sacrilegium committit: matrimonium autem directe tantum petitur, quatenus eſt contractus, non autem qua Sacramentum. Quare contrahentes non ſuſtinent immediate perſonam Chriſti diſpenſantis ſua merita, ſed privatam perſonam ineuntis contractum, cui per accidens adiuncta eſt à Chriſto participatio Sacramenti. Atque adeò metu contrahens non fingit, ſe ſacrilege diſpenſare merita Chriſti; ſed tantum ſe inire contractum; qui ſi non ponatur, nulla materia, au forma Sacramenti ponitur. Quare cum palam ſit actus eius, qui metu contrahit, non poſſe conſtituere validum contractum; palam etiam eſt, eos non poſſe eſſe materiam Sacramenti; quare eos ita ponens, non ſignificat, ſe ponere Sacramentum.* Huc vſque P. Ægidius. P. Coni.

90. Ex quibus verbis probatur

quarto concluſio. Ideò enim Confeſſarius, qui metu mortis conſtrictus abſolvit ficte, & ſine intentione peccatorem indiſpoſitum, peccat, quia ſignificat, ſe diſpenſare merita Chriſti in Sacramento: ſed qui metu mortis conſtrictus contrahit ficte matrimonium, non ſignificat, ſe diſpenſare merita Chriſti in Sacramento: ergo in contractu ficto matrimonij ex metu mortis, non eſt eadem ratio, ac in eo, qui fingit abſolutionem erga peccatorem indiſpoſitum. Probatur Minor. Nam contractus validus præſupponitur ad rationem Sacramenti: ergo donec adveniat contractus validus, non datur ſignificatio Sacramenti: atque adeo ſi contractus eſt fictus, non poteſt ſignificari diſpenſatio meritorum Chriſti in Sacramento.

DISERTATIO XXI.

Quando, & quomodo ſit illicitum, occidere prætextu defenſionis calumniatorem, percuſſorem, furem, & impedientem potiri quem iure ſuo?

CAPVT I.

Referuntur quatuor propoſitiones damnatæ; & prænotantur aliqua.

SVMMARIVM.

Prima pars propoſitionis 30. ſimilis eſt alijs damnatis ab Alexandro. num. 5.

Authores, qui primam partem propugnaverunt ante damnationem. num. 6.

Opinio Filgueræ extendentis damnationem ad omnem occiſionem invadentis honorem. num. 7

Sententia Caramuelis cum varijs limitationibus. num. 8.

Sententia P. Leſsij cum diſtinctione, ſpeculative, & practice. num. 9.

1. PLacuit coniungere quatuor propoſitiones damnatas; quia illæ omnes agunt de quodam genere defenſionis iniquo, ratione cuius defenſionis perperam docent, licitam eſſe offendentis occiſionem. Itaque propoſitio 30. eſt: *Fas eſt viro honorato occidere invaſorem, qui nititur calumniam inferre, ſi aliter hac ignominia vitari nequit. Idem quoque dicendum, ſi quis impingat alapam, vel fuſte percutiat, & poſt impactam alapam, vel ictum fuſtis fugiat.*

2. Propoſitio 31. hæc eſt. *Regulariter occidere poſſum furem pro conſervatione unius aurei.*

3. Propoſitio 32. eſt. *Non ſolum licitum eſt defendere defenſione occiſiva, quæ actu poſſidemus, ſed etiam ad quæ ius inchoatum habemus, & quæ nos poſſeſſuros ſperamus.*

4. Propoſitio 33. eſt huius tenoris. *Licitum eſt tam hæredi, quam legatario contra iniuſte impedientem, ne vel hæreditas adeatur, vel legata ſolvantur, ſe taliter defendere: ſicut & ius habenti in Cathedram, vel præbendam contra eorum poſſeſſionem iniuſte impedientem.*

5. Propoſitio trigeſſima habet duas partes, quæ deciſionem ſuam deſumunt à diverſis principijs; ideò prius de priori, deinde de poſteriori nobis agendum eſt. Et quidem prima pars eſt valde ſimilis propoſitionibus

Digitized by Google

ſitibus 17., & 18. ex illis, quas damnavit Alexander VII. hæc enim, & illæ duæ ex eiſdem principijs refelluntur. Sic enim ſe habet illa propoſitio 17. *Eſt licitum Religioſo, vel Clerico, calumniatorem gravia crimina de ſe, vel de ſua Religione ſpargere minantem occidere, quando alius modus defendendi non ſuppetit; vti ſuppetere non videtur, ſi calumniator ſit paratus vel ipſi Religioſo, vel eius Religioni publice, & coram graviſſimis viris prædicta impingere; niſi occidatur.* Et propoſitio 18. ex damnatis ab Alexandro, hæc eſt. *Licet interficere falſum accuſatorem, falſos teſtes, ac etiam Iudicem, à quo iniqua certo immineat ſententia, ſi alia via non poteſt innocens damnum evitare.*

6. Circa primam partem propoſitionis huius 30. oportet referre aliquos dicendi modos, vt clarius cognoſcamus, quæ opiniones ſunt, quæ ſubeunt hanc damnacionem. Primam partem propoſitionis 30. damnatæ, ante damnationem propugnaverunt multi, apud P. Matthæum de Moya tom. 1. tract. 3. diſp. 3. cap. 6. num. 55., & Amadæum Guimenium tract. de iuſt. prop. 1., & apud Leandrum à Ss Sacr. tom. 5. de irregular. tract. 2. diſp. 12. quæſt. 30., qui hanc partem ſequitur.

Moya. Amad. Leander.

7. Secundo. Filguera in expoſitione huius propoſitionis 30. exiſtimat manifeſtum, hac damnatione comprehendi opinionem quomodolibet docentem, quod poſſit quis occidere invaſorem honoris cum moderamine inculpatæ tutelæ contra eos, qui id admittunt fieri poſſe in aliquibus caſibus. Hi ſunt Sotus lib. 5. de Iuſt. quæſt. 1. art. 6., Zanardus in direct. vbi de homicidio cap. 2., Caiet. 2. 2. quæſt. 64. art. 7. & alij, quos refert, allatis eorum verbis, Amadæus vbi ſupra.

Filguer. Sotus Zanard. Caietan.

8. Tertio Caramuel in Theol. fund. fundamento 55. num. 1580. ait, ſtando in iure naturali, poſſe occidi infamatorem pro defenſione proprij honoris; ſtando vero humanis legibus, non poſſe. Quod poſt varias concluſiones, his verbis explicat. *Concluſionum concluſio. Si Titium Albericus homo laicus infamat (hoc eſt, infamare pergit) perfide nimirum, & iniuſte; & verũ eſt, Titij opinionem, & authoritatem calumnijs his graviter lædi (nam leves iacturæ indignæ ſunt remedijs gravibus) ſi verbis non ſe poſſit defendere: ſi eum Reſpublica protegere, & defendere nolit, aut nequeat; & tandem ſi ſuum honorem vere tueri poſſit, occidendo Albericum, & non aliter; in tali, inquam, circumſtantiarum concurrentia ſtando iuri naturæ poterit Titius Albericum occidere.* Statim vero ſubiungit. *Anne eadem doctrina poterit admitti, ſtando iuri civili, aut Canonico? Reſpondeo, ex neutro poſſe.*

Caramuel. P. Leſſius.

9. Quarto. P. Leſſius lib. 2. de Iuſt. cap. 9. dub. 12. num. 82. affirmat, in ea queſtione, [An poſſis occidere eum, qui nititur calumniam inferre?] quod, & ſi ſpeculative vera eſſet, tamen in praxi non poteſt habere locum.

Leſſius.

CA-

CAPVT II.

Quibus argumentis probetur efficaciter falſitas propoſitionis damnatæ quoad priorem partem; & quomodo intelligenda ſit eius damnatio?

ARTICVLVS I.

Duo argumenta proponuntur.

SVMMARIVM.

Non licet occidere hominem propter ſolam opinionem probabilem. num. 10.
Sicut non licet ſpoliare hominem bonis fortunæ propter ſolas rationes probabiles num. 11.
Sicut etiam non licet Iudici occidere reum cum ſola probabilitate, nempe ex ſemiplena probatione. num. 12.
Ius certum vnius non poteſt amitti per ius incertum alterius. num. 13.
Ius denfendendi ſe à calumniatore per occiſionem non poteſt eſſe plus quam probabile. num. 14.
Non eſt licita defenſio occiſiva, niſi conſtet evidenter de moderamine inculpatæ tutelæ. num. 15.
Et demonſtratur hæc aſſertio. num. 16.
Per occiſionem non impeditur effectus calumniæ. num. 17.
Non poteſt conſtare evidenter de damnificatione ſecutura ex calumnijs. num. 18.
Occiſio falſi teſtis non eſt medium vnicum ad evadendum ſupplicium. num. 20. & 21.

10. EAm primam partem propoſitionis eſſe evidenter falſam cenſeo, etiam independenter ab hac damnatione propter hæc argumenta. Primum. Non licet occidere hominem propter ſolam opinionem probabilem: ſed ſolum eſt probabile (do, & non concedo) quod occidi poſſit, qui calumniam inferre pergit: ergo non licet occidere hominem, qui calumniam inferre pergit.

11. Quæ ex his tribus propoſitionibus non eſt evidens? In primis conſequentia legitime infertur. Maior ex terminorũ apprehenſione evidens eſt Primò. Si enim nõ licet ſpoliare hominem bonis fortunæ, propter ſolas rationes probabiles de proprietate, quando habet homo legitimam poſſeſſionem talium bonorum; vt oſtendi in 1. part. Criſ. Tehol. diſp. 16. cap. 8. art. 3. & ſeqq., à fortiori non erit licitum privare hominem vita, quam à Deo poſſidet, propter ſolas rationes probabiles.

12. Secundo probatur eadem Maior. Quando intereſt Reipublicæ, nẽpe in vindicta publica malefactorũ, non eſt licitum Magiſtratui occidere hominem cum ſola ſemiplena probatione iuris, vel facti: ſemiplena autem probatio quid aliud eſt, quam probablitas; ſicut plena probatio facit certitudinem moralem: ergo à fortiori cum non intereſt Reipublicæ, neque intervenit authoritas publica, ſed privata dumtaxat, non licebit occidere hominem propter ſolas rationes probabiles.

13. Tertio. Nam ius certum vnius non poteſt amitti per ius incertum alterius; ſi enim ius certum, & ius incertum in ſtatera rationis appendantur, neceſſe eſt, quod ius incertum ſuperetur à certo. Tum ſic. Homo, ex quo editur in lucem, habet

Digitized by Google

bet ius certum ad vitam ſuam; neque illud amittit, niſi per aliud certum ius Reipublicæ ortum ex iure puniendi delicta, aut per aliud ius certum alterius defendendi vitā ſuā: ergo per ius alterius incertum non poteſt amitti illud ius certum ad vitam. Sed ius probabile eſt ius incertum: ergo ius certū ad vitā non poteſt amitti per ius probabile alterius.

14. Iam vero Minor prioris ſyllogiſmi, nempe ius defendendi ſe defenſione occiſiva à calumniatore, non poteſt eſſe plus quàm probabile, oſtenditur. Tum quia ſtatim atque hæc aſſertio edita eſt in lucem, quamplurimi viri ſapientes in tota Republica Chriſtiana acriter refragati ſunt, & toto conatu reſtiterunt: ſi autem id ius certum eſſet, non eſt credibile, quod ita ei reſiſteretur à ſapientibus. Tum etiam quia rationes partis oppoſitæ habent facilem ſolutionem, vt minimum, probabilem, vt ex dicendis conſtabit: rationes autem, quæ habent probabilem ſolutionem non poſſunt evehere concluſionem ad gradum certitudinis.

15. Secundum argumentum pro eâdem concluſione eſt. Vt licita ſit defenſio occiſiva, debet conſtare evidenter de moderamine inculpatæ tutelæ: ſed in defenſione occiſiva contra calumniatorem non poteſt conſtare evidenter de moderamine, inculpatæ tutelæ: ergo non poteſt eſſe licita defenſio occiſiva contra calumniatorem.

16. Maior patet: nam vt talis defenſio ſit licita, debet conſtare evidenter, occiſionem eſſe medium ad impediendam damnificationem, & nullum aliud eſſe medium ad illā impediendam: ſed in hoc conſiſtit tale moderamen: ergo debet conſtare evidenter de tali moderamine. Tum etiam, nam cum invaditur vita alicuius per enſem, ideò fit defenſio occiſiva cum moderamine inculpatæ tutelæ, quia clare videt invaſus occiſionem alterius eſſe medium evadendi mortem, & illud eſſe vnicum medium, in eo ſcilicet, qui non tenetur, aut non poteſt fugere, aut qui ex fuga prudenter timet maius periculum. Ergo ad moderamen inculpatæ tutelæ requiritur ea evidentia.

17. Iam vero Minor prioris ſyllogiſmi, nempe in defenſione occiſiva contra calumniatorem non poſſe conſtare evidenter de moderamine inculpatæ tutelæ, oſtenditur. Et in primis non poteſt conſtare illud eſſe medium, quo impediatur effectus calumniæ; ſolet enim plerumque contingere, quod calumniator ſparſerit in vulgus calumnias: in quo caſu nihil prodeſt occiſio calumniatoris, ſic enim non impeditur effectus calumniæ: quomodo ergo conſtabit evidenter patienti, quod per occiſionem calumniatoris impeditur effectus calumniæ?

18. Deinde non poteſt conſtare evidenter patienti de damnificatione ſibi alias ſecutura: nam ſæpiſſime contingit, quod calumniator ſpargit calumnias, & quod audientes non habeant Fidem calumniatori. Quomodo ergo patienti conſtabit evidenter, quod audientes habent Fidem dictis calumniatoris? Quomodo ergo occiſio calumniatoris erit evidens medium ad propulſandam calumniam, quæ fortaſſe non ſortitur effectum. Imò vero, ſi ſciant, à patiente occiſum calumniatorem, ea occiſio erit medium, vt augeatur fides calumniæ; audientes enim credent, reum eſſe eorum delictorum, quæ calumniator ſpargit, ex eo, quod delictum occiſionis perpetraverit. Facile enim credent homines eſſe furem, vel adulterium eum, qui eſt

Digitized by Google

eſt homicida. Vnde tantum abeſt, vt occiſio calumniatoris ſit medium ad propulſandam calumniam vt potius ſit medium ad credendum, occiſorem eſſe reum eorum omnium, quæ in eum conijciuntur.

19. Dices, his recte probari, ad occidendum eum, qui extraiudicialiter calumniatur, vel non eſſe medium, vel non eſſe vnicum occiſionem calumniatoris; aſt reſpectu falſi teſtis, aut doloſi accuſatoris, videntur nihil probare eæ rationes propoſitæ. Nam occiſio falſi teſtis impedit teſtificationem faciendam in iudicio; & præterea quia teſtificatio facta in iudicio communiter affert præiudicium ei, contra quem fit.

20. Hæc obiectio militat contra damnationem, quam decrevit Alexander VII., de qua ſuo loco dicendum eſt. interim tamen contra eſt. Nam occiſio falſi teſtis, ſi practice conſideretur, nec eſt medium, vt quis evadat ſupplicium; & caſu, quo eſſet medium, non eſſet vnicum. Non eſt medium, vt evadat ſupplicium, quia potius ea occiſio eſt medium, vt incidat in maius ſupplicium pænæ capitalis, quæ incurritur propter occiſionem: neque enim vllum tribunal admittit excuſationem defenſionis in ea hypotheſi. Neque obſtat, quod occulte occidatur: experientia enim quotidiana comprobatur delicta occultiſſime patrata manifeſtari ex varijs coniecturis.

21. Sed quamvis eſſet medium, non poteſt eſſe medium vnicum evadendi ſupplicium. Nam ſtatim atque occidit quis hominem, per abſentiam conatur evadere à manibus Magiſtratus: ergo etiam potuit evadere à damnificatione falſi teſtis per abſentiam à loco. Si ergo duo ſunt media ad evadedum damnum reſultans ex falſo teſte, nempe abſentia à loco, & occiſio teſtis falſi; cum non liceat occiſio defenſiva, niſi quando eſt medium vnicum; ſit non poſſe occidi falſum teſtem, quando poteſt per abſentiam vitari malum imminens in iudicio: maxime cum facta occiſione teſtis, aſſumenda ſit abſentia pro medio ad evadendum ſupplicium.

ARTICVLVS II.

Alia duo argumenta pro eadem concluſione.

SVMMARIVM.

Implicat ius privatæ defenſionis, quod ſit contra ius Reipublicæ. num. 22.

Quomodo defenſio occiſiva calumniatoris ſit contra ius Reipublicæ. nu. 24.

Quomodo legibus Civilibus, & Canonicis interdicatur occiſio privata calumniatoris. num. 25.

Quomodo leges civiles oriantur ex praxi populorum? num. 27.

Qua ratione iure canonico interdicatur ea occiſio? num. 29.

An ea interdictio conſtet ex traditione, & quomodo? num. 30.

An ſimilis interdictio ſit in iure civili? num. 31.

22. Tertium argumentum eſt ex P. Leſſio lib. 2. de Iuſt. cap. 9. dubit. 12. num. 82. Vbi ſic ait: *In iure defenſionis ſemper conſiderandum, ne eius vſus in perniciem Reipublicæ vergat.* Ex quibus verbis ſic conſtruitur argumentum. Implicat, quod detur ius privatæ defenſionis, quod vergat in perniciem Reipublicæ: ſed ius defenſionis privatæ occiſivæ contra calumniatorem, ſi daretur, vergeret in per- Leſſius.

perniciem Reipublicæ: ergò implicat tale ius. Conſequentia eſt evidens.

23. Maior demonſtratur. Implicat enim ius privatum contra ius publicum. Nam vbi agitur de iure privato, & de iure publico ſibi invicem adverſantibus, ius publicum prævalere neceſſe eſt. Atqui ius publicum eſt in communitate, vel Republica, nequid agatur in ſui perniciem: ergò ſi defenſio occiſivà privata cedat in perniciem ipſius Reipublicæ, tale ius defenſionis eſt contra ius publicum Communitatis, ſive Reipublicæ, atque adeó eſt implitorium.

24. Minor vero prioris ſyllogiſmi oſtenditur. Illud eſt in perniciem Reipublicæ, quod eſt perniciosum multitudini; atqui tale ius defenſionis oc iſivæ contra calumniatorem eſſet perniciosum multitudini; nam cum in Republca ſint multæ querelæ, detractiones, invidiæ; item cum commune ſit hominibus philautia (amore ſui ipſorum) plenis, famæ detractiones, quamvis tenues, reputare ingentes; fieret, quod homines plurimi exiſtimarent, ſibi eſſe ius occidendi; vnde innumeræ fierent occiſiones, & Reſpublica aſſiduis odijs, belliſque civilibus arderet. Eſſet ergo ius illud defenſionis occiſivæ contra calumniatorem in perniciem Reipublicæ.

25. Quartum argumentum ex Caramuele relato c. 1. ſic inſtruitur. Legibus humanis civilibus, & canonicis prohibita eſt occiſio defenſiva contra calumniatorem; quæ leges, quia verſantur in materia graviſſima, & pro bono publico, ſive pro vitanda pernicie publica, maxime ſunt obligatoriæ; leges enim eo magis obligant, quo magis bono publico proſpiciunt. Ergo nemini licet occiſio defenſiva cōtra calumniatorem.

26. Antecedens probatur. Quãvis enim nō inveniantur leges ſcriptæ ſub his terminis; tamen moribus hominum illæ ſtabilitæ ſunt. Etenim nulla Reſpublica (niſi barbara) eſt in orbe, quæ non puniat graviſſime eos, qui occidunt, quamvis provocatos quolibet calumniarum, aut detractionum genere; item nulla eſt Reſpublica (niſi barbara) quæ non iudicet iuſte puniri tales occiſores: quomodo ergo punientur iuſtè, ſi nec lege Divina, nec humana ſit prohibita ea occiſio? Dicendum ergo eſt, moribus, & conſuetudinibus, imò & praxi ipſa apud omnes nationes prohibitam eſſe talem occiſionem calumniatorum.

27. Et quidem ſi agamus de legibus civilibus, conſtat, eas quandoque oriri ex moribus, & praxi ipſius populi. Sic enim habetur in l. *De quibus*. ff. de legibus. illis verbis. *Inveterata enim conſuetudo pro lege non immeritò cuſtoditur: & hoc eſt ius, quod dicitur moribus conſtitutum. Nam cum ipſa leges nulla alia ex cauſa nos teneant, quam quod iudicio populi receptæ ſunt; merito & ea, quæ ſine vllo ſcripto populus probavit, tenebunt omnes. Nam quid intereſt, ſuffragio populus voluntatem ſuam declaret, an rebus ipſis, & factis?* Idem habetur ex l. *Sed ea*. l. *Diuturna*., & l. *Imo*. ff. de legibus, & in iure Hiſpano l. 3. 4. 5. & 6. tit. 2. part. 1.

28. Maior dificultas reperitur circa ius Eccleſiaſticum, in quo nihil poteſt populus, cum tota iuriſdictio Eccleſiaſtica dimanaverit à Chriſto Domino in Eccleſiæ Principem, & ab hoc in cæteros Prælatos. Præterea quia in 2. part. Criſ. Theol. diſp. 23. cap. 5. aſſerui, obligationem conſuetudinis præceptivæ, & prohibitoriæ oriri ex traditione præcepti. Cum ergo non inKKk venia-

Digitized by Google

veniatur lex ſcripta ſub his terminis prohibens defenſionem occiſivam contra calumniatorem; neque ſciamus, datum eſſe voce tenus hoc præceptum (quale eſt omne præceptum in traditione conſtitum) videtur dici non poſſe, dari talem prohibitionem ſcriptam, vel traditam in iure Eccleſiaſtico.

29. Sed hæ duæ difficultates facilem habent explicationem. Et quod attinet ad priorem, ea prohibitio defenſionis occiſivæ contra calumniatorem, in iure Eccleſiaſtico non oritur à populo, ſed à tribunalibus tàm ſupremo, quám inferioribus: quæ dum puniunt eiuſmodi occiſionem, quamvis allegetur, factam fuiſſe propter calumnias; ſatis declarant, eam non tolerari, atque adeò prohibitam eſſe in Republica Eccleſiſtica.

30. Quod attinet ad poſteriorem difficultatem, quælibet prohibitio non ſcripta, in traditione ſubſiſtit. Traditio autem non petit neceſſario, quod præceptum datum fuerit voce tenus; dummodo ſignificetur per alia ſigna externa. Dum ergo tribunalia Eccleſiaſtica puniunt occiſionem calumniatoris, ſufficiens ſignum proferunt deteſtationis, & prohibitionis. *Quid enim intereſt* (vt loquamur verbis citatæ legis *De quibus.*) *Suffragio* Magiſtratus Eccleſiaſtici *Voluntatem ſuam declarent, an rebus ipſis, & factis?* Et ideò dicendum eſt, hanc prohibitionem non ſcriptam traditione ſubſiſtere, & moribus, praxique Prælatorum Eccleſiaſticorum eſſe conſtitutam.

31. Imó vero loquendo de legibus civilibus, quæ pendent à populo, dicendum eſt, eodem modo inductam eſſe hanc prohibitionem à Principibus ſæcularibus, quatenus tribunalia ſuprema, & infima ipſa punitione huius delicti dant ſuficiens ſignum externum deteſtationis, & prohibitionis delicti, quamvis cum maiori dependentia ab acceptione populi.

ARTICVLVS III.

Diſcrimen defenſionis occiſivæ contra invaſorem vitæ, & ſimilis defenſionis contra calumniatorem.

SVMMARIVM.

Argumentum à paritate num 32.
Prima diſparitas, quod defenſio vitæ per occiſionem eſt certò licita, non autem defenſio contra calumnias. num 33.
Secunda diſparitas, quod qui modo dicto defendit ſe à gladio, habet evidentiam de moderamine, non autem qui defendit ſe à calumnia. num. 34.
Tertia diſparitas, quod qui defendit ſe à calumniatore per occiſionem, agit contra ius Reipublicæ, non autem, qui ſe defendit ab occiſione. num. 35.
Quarta diſparitas, quod defenſio vitæ cum moderamine nulla lege interdicitur; non ſic defenſio occiſiva calumniatoris. num. 36.
Eadem quadruplex diſparitas tenet; etiam ſi deſumatur paritas à defenſione bonorum fortunæ. num. 37.

32. Præcipuum fundamentum, quo nitebatur ea propoſitio damnata, deſumebatur à paritate rationis. Etenim non eſt minor violentia, nec minus nociva homini honorato, invadere illum per calumnias, & detractiones falſas, quam invadere illum per enſem, aut per alia

alia arma: ſed invaſus per enſem poteſt ſe defendere defenſione occiſiva, ſcilicet cum moderamine: ergo invaſus per calumnias, & detractiones falſas poteſt ſe defendere defenſione occiſiva cum moderamine.

33. Hoc tamen argumentum evaneſcit aſſignato diſcrimine inter vtrumque. Iſtud autem eſt multiplex. Primum eſt ad normam primi argumenti, propoſiti art. 1. Nam quod quis defenſione occiſiva defendat vitam cum moderamine inculpatæ tutelæ, eſt certo licitum; quod autem ſimili defenſione ſe defendat contra calumnias, & detractiones, eſt ad ſummum probabile ſpeculative (do, & non concedo) vnde practice non eſt licitum occidere hominem propter ius mere probabile. & incertum. Vide ergo, quam latum ſit diſcrimen inter ius certum, & ius mere probabile.

34. Secundum diſcrimen ad normam ſecundi argumenti eſt: quod ille, qui defendit vitam adverſus gladium, habet evidentiam de moderamine inculpatæ tutelæ, & de iuſtitia eius: qui autem defendit famam à lingua detrahente, aut calumniante, defendit, inquam, per occiſionem calumniatoris, non poteſt habere evidentiam de moderamine inculpatæ tutelæ; tum quia fortaſſe audientes non ad hibebunt fidem; tum etiam quia contingere poteſt, quod per eam occiſionem non liberetur à nocumento calumniæ, & ideò occiſio non ſit medium ad vitandam calumniam, atque adeò neque ad defenſionem intentam. Tum prætereà, quia occiſio calumniatoris potius eſt medium ad augendum nocumentum detractionis; quia homines facilius credent detractionem de eo, quem vident eſſe homicidam.

35. Tertium diſcrimen eſt, quod, vt conſtat ex tertio argumento, ius defenſionis occiſivæ calumniatorum eſt in perniciem Reipubilicæ, atque adeó contra ius ipſius Reipublicæ; ius autem privatæ defenſionis non poteſt præ valere contra ius publicum Cōmunitatis. Quod non contingit in defenſiōe propriæ vitæ, quæ non cedit in perniciem Reipublicæ.

36. Quartum diſcrimen ad normam quarti argumenti eſt, quod defenſio vitæ cum moderamine inculpatæ tutelæ nulla lege interdicitur, in nullo tribunali punitur; defenſio autem occiſiva calumniatoris legibus humanis prohibetur, & in omnibus tribunalibus punitur.

37. Denique advertendum eſt, hanc paritatem, quæ pro damnata propoſitione vrgeri ſolet, à nobis ſolum eſſe propoſitam per comparationem ad defenſionem vitæ; quæ tamen ſolet etiam proponi per comparationem ad defenſionem bonorum fortunæ. Sed eodem modo reſpondendum eſt, ſive fiat comparatio ad defenſionem vitæ, ſive ad defenſionem bonorum fortunæ, ſi hæc ſine in magna quantitate, & cum ingenti nocumento.

ARTICVLVS IV.

An ſubiaceat huic damnationi opinio docens, eſſe licitum in aliquibus caſibus defendere honorem defenſione occiſiva cum moderamine?

SVMMARIVM.

Filguera exiſtimat, quod opinio affirmativa incurrit damnationem. num. 38.

Opinio docens, poſſe defendi honorem occiſione invadentis per verba, ſubiacet

iacet damnationi. num. 39.

Opinio, quæ loquitur de honore invaſo, non verbis, ſed factis, non ſubiacet damnatconi formaliter. num. 40.

Neque virtualiter. num. 41.

Quando honor impetitur factis ignominioſis, licitum eſt tueri ſe armis; ſed plerumque hæc defenſio non eſt ſolius honoris. Et explicatur relatione cuiuſdam caſus. nu. 43.

Notantur aliqua circa caſum propoſitum. num. 44.

Secundus caſus, in quo licet is modus defenſionis. num. 46.

Tertius caſus de aggreſſore virginis. num. 47.

Confirmatur ex iure Civili, & Canonico. num. 48.

Solvitur obiectio num. 50.

Filguer. 38. Vidimus cap. 1. exiſtimare Filgueram, opinionem affirmativam ſubiacere huic damnationi Nam loco citato ſic aſſerit. [Ad damnationem opinionis aſſerentis, eſſe licitum, alium occidere cum moderamine inculpatæ tutelæ, in defenſionem proprij honoris.profecto exiſtimo eſſe recurrendum;nec alia via poſſe explicari, manifeſte deduco.] Ita Filguera.

39. Præmitto, honorem poſſe invadi tum verbis, tum factis. Et dico primo. Opinio docens, cum quis invadit verbis honorem alterius, poſſe honorem protegi defenſione occiſiva, ſubiacet huic damnationi. Patet concluſio ex ipſis terminis concluſionis damnatæ. Nam ea verba. *Qui nititur calumniam inferre*, ſignificant quamlibet detractionem famæ, ſive coram, ſive in abſentia factam. Et eiuſmodi defenſionem occiſivam eſſe illicitam, ſatis evidenter conſtat ex art. 2. & 3.

40. Dico ſecundo, eam opinionem, quæ loquitur de honore invaſo, non verbis, ſed factis,non ſubiacere huic damnationi formaliter,neque virtualiter. Non formaliter. Tunc enim formaliter ſubiacet propoſitio damnationi, quando expreſſis, æquivalentibus terminis continetur in propoſitione damnata: ſed propoſitio docens, quod [poteſt quis defendere ſe defenſione occiſiva ab ignominioſa percuſſione arundinis, vel fuſtis, ſi alia via non poteſt ſe defendere.] Non continetur expreſſis, & formalibus terminis in propoſitione damnata, quæ in priori parte loquitur de occiſione calumniatoris, & in poſteriori de occiſione eius, qui prius percuſerat;ſed neque continetur in illa æquivalentibus terminis, non enim poſſunt eſſe æquivalentes propoſitiones,quæ de diverſis obiectis loquuntur. Ergo ea opinio non ſubiacet formaliter,& expreſſe huic damnationi. Quomodo enim poterit expreſſe damnare ea, de quibus non loquitur expreſſe, neque æquivalenter.

41. Sed neque virtualiter ſubiacet huic damnationi. Tunc enim propoſitio ſubiacet virtualiter damnationi, quando eſt antecedens, vnde infallibiliter infertur propoſitio damnata, nam eo ipſo quod propoſitio damnata ſit falſa, neceſſe eſt, quod ſit falſum antecedens, ex quo illa legitime infertur; & ideò ex regula Dialecticæ, bene valet á contradictorio conſequentis ad contradictorium antecedentis. Sed propoſitio aſſerens, licitam eſſe defenſionem honoris occiſivam in caſu proxime propoſitio,non eſt antecedens; vnde inferatur propoſitio damnata; ex eo enim, quod licitum ſit defendere ſe per occiſionem ab ignominioſa percuſſione fuſtis, nullo modo infertur, quod licitum ſit defen-

fen-

Digitized by Google

fendere ſe per occiſionem à detractionibus, & calumnijs; & ex eo, quod liceat armis defendere honorem factis invaſum, non infertur, quod liceat defendere honorem verbis impetitum, vt ſatis conſtat ex articulis præcedentibus. Ergo præfata propoſitio de honore tuendo per occiſionem in caſibus, in quibus honor factis invaditur, neque virtualier ſubiacet huic damnationi.

42. Suppoſito ergo, quod præfata propoſitio de honore factis invaſo, ſic tuendo non maneat damnata formaliter, neque virtualiter, reſtat inquirere, an ea vera ſit.

43. Dico tertio. In illis caſibus, in quibus honor impetitur factis ignominioſis, licitum eſt tueri honorem ferro, & armis; ſed plerumque contingit, quod defenſio occiſiva cum moderamine inculpatæ tutelæ non ſit propter ſolum honorem tuẽdum. Explicatur, & probatur concluſio proponendo caſum, qui propter pravitatem cordis humani ſolet freqûenter accidere. Homo carnalis obſtinata audacia intendit violare thorum viri nobilis. Ille audax promiſſo, aut etiam præmiſſo auro, init factum cum famulo domus, vt aperiat, qua hora noctis herus nobilis abſit à domo: famulus monet ab hora noctis nona vſque ad vndecimam exiſtere herum in domo (quam vocant) converſationis. Condictis die, & hora, ille herus nobilis monetur paulo ante nonam de auſu temerario aggreſſuri. Nec tunc aliud occurrit ei medium defenſionis, niſi expectare aggreſſorem diſtricto gladio. Quem cum videt ingredientem, eum excipit obiecto mucrone. Ille vult reſiſtere, & diſtricto gladio incipit pugna. Contingit autem ſæpe, quod aggreſſor, tum conſcientia ſuæ iniquitatis oppreſſus, tum armis viri nobilis iuſtitia ſua freti conſtrictus, retrocedit paulatim, & hoſtis conſpectum fugit.

44. Circa quem caſum aliqua notanda veniunt. Primum, quod nemo poteſt optimatem illum arguere de culpa, quod diſtrictum gladium oppoſuerit aggreſſori ſui honoris, cum non habuerit aliud medium occurrendi illi ignominiæ. Secundum, quod ſi ille aggreſſor perſiſteret in pugna, & invaſus occidiſſet illum cum moderamine inculpatæ tutelæ, non occidiſſet ſolum propter tuendum honorem, ſed etiam propter tuendum vitam. Propter tuendum honorem oppoſuit ferrum licite: & quia aggreſſor diſceſſit, non licuit illi amplius offendere aggreſſorem. Si autem aggreſſor perſiſteret, iam non ſolum eſſet aggreſſor honoris; ſed etiam aggreſſor vitæ; ideóque poterat occidi cũ moderamine inculpatæ tutelæ.

45. Ex quibus clare patent ea duo, quæ in concluſione propoſui: & quod licitum ſit marito tueri ſuũ honorem ferro, & armis, ne ſuus honor, & vxoris honeſtas deformetur; & quod maritus vtens defenſione occiſiva contra aggreſſorẽ perſiſtentem in vſu gladij contra maritum, non vtitur defenſione occiſiva ſolum propter honorem, quia iam iſte pugnat tunc etiam pro tuenda vita. Adhuc tamen in hoc ſenſu dicitur, quod maritus poſſit vti defenſione occiſiva contra aggreſſorem honoris, quatenus provocatio incepit à defenſione honoris; quamvis incepta pugna defenſio occiſiva immediate pro ceſſerit à defenſione vitæ, contra quam etiam aggreſſor perſiſtens in pugna, invaſionem fecerit.

46. Secundus caſus, in quo licet defendere honorem ferro, & armis, eſt, cum aggreſſor intentat percuſ-

cuſſionem ignominoſam fuſtis, vel arundinis contra virum nobilem: cui, vt impediat percuſſionem, licitum eſt opponere gladium. Quod ſi videns aggreſſor diſtrictum gladium ſuum opponat denuo, aut arma alia, iam non eſt ſolum aggreſſor honoris, ſed etiam vitæ. Et ideò ſi non poſſit invaſus alia via evadere periculum mortis de novo imminens, poterit vti defenſione occiſiva cum iuſto moderamine.

47. Tertius caſus eſt, in quo aggreſſor conatur deflorare virginē: illa enim, ſi fugere non poteſt, & ſi proclamatio eſt illi inutilis, aut ignominioſa, poteſt ſuum honorem tueri etiam defenſione occiſiva. In quo caſu talis defenſio occiſiva poteſt contingere, quod fiat propter ſolum honorem virginitatis. Et idem eſt de ſodomita invaſore pudicitiæ contra virum, qui licite poteſt ſe defendere ab ea contumelia, ſi alia non poſſet defenſione occiſiva. Nam ea violentia tanta eſt, & tam gravis, vt licite poſſit per quodlibet genus violentiæ repelli.

48. Et hi tres caſus, & alij eiuſdem generis admittendi ſunt ab omnibus ex regula *Vim vi repellere licet.* l. *Vt vim.* ff. de Iuſt & Iur. & cap. *Si vero.* 1. de ſent. Excom., vbi dicitur: *Si vero clericum vim ſibi inferentem, vi quis repellat, vel lædat, non debet propter hoc ad Sedem Apoſtolicam tranſmitti, ſi in continenti vim vi repellat. Cum vim vi repellere, omnes leges, omniaque iura permittant.*

49. Dices. Non licet occidere hominem propter ſolam opinionem probabilem, vt nos ipſi ſtatuimus ſupra art. 1. in 1. argum. Sed ſolum eſt probabile, quod quis poſſit ſe defendere defenſione occiſiva, ab alapa, aut alia percuſſione ignominioſa: ergo non licet defenſio occiſiva contra alapam, aut percuſſionem ignominioſam. Probatur minor. Nam oppoſitam opinionem docent. Maior, Sylvius, Tannerus, & Malderus, apud Dianam part. 5. tract. 4. reſol. 4. *Maior Sylvius Tanner. Maldor. Diana.*

50. Reſpondetur, nullum Authorē negare quod nos aſſeruimus. Nempe quod is vir nobilis, qui videt aggreſſorem accedere ad ſe ad impingendam alapam, poſſit obicere ferrum, aut alia arma, ne accedat. Quod ſi propterea aggreſſor diſcedit, non poteſt vir nobilis illum percutere. Quod ſi aggreſſor diſtringat gladium contra virum nobilem, iam eſt aggreſſor non ſolum contra honorem, vt antea, ſed contra vitam: quare vir nobilis poterit tueri vitam occidendo cum moderamine inculpatæ tutelæ alia via non poteſt vitam tueri. Quod quidem non eſt ſolum probabile, ſed omnino certum.

ARTICVLVS V.

An tertia, & quarta ſententia relata cap. 1 ſubiaceant huic damnationi?

SVMMARIVM.

Sententia Caramuelis. num. 51.
Ea ſententia non ſubiacet damnationi. num. 52.
Et explicatur in quo ſenſu. num. 53.
An ſi dicatur, propoſitionem damnatam eſſe ſolum ſpeculative probabilem ſubiaceat damnationi. num. 54.
Quomodo intelligatur, quod vna propoſitio ſit probabilis ſpeculative, & improbabilis practice. num. 55.

Quo-

Quomodo propoſitio affirmata vt ſolum ſpeculative probabilis non ſubiaceat damnationi? num. 56.

An, & quomodo in hoc decreto damnentur propoſitiones ſpeculativæ? num. 57. & ſeqq.

An ex propoſitione ſpeculative probabili inferatur, propoſitionem eſſe practice probabilem? num. 60. & ſeqq.

Reſolvitur falſum eſſe, eam propoſitionem eſſe ſpeculative probabilem. num. 63.

51. TErtia ſententia, quam tradidit Caramuel relatus cap. 1. ſub quibuſdam limitationibus ibidem propoſitis, admittit, quod ſtando in iure naturali licitum eſt viro nobili defendere ſe defenſione occiſiva à calumnijs, quando Reſpublica non poteſt, aut non vult eum defendere; ſtando vero legibus Civilibus, & Eccleſiaſticis, non eſt licitum. Et inquirimus, an hæc ſententia ſubiaceat huic damnationi?. *Caram-*

52. Et dicendum eſt, minime ſubiacere. Ratio eſt. Nam hæc ſententia nihil diſcedit à damnatione eius propoſitionis. Etenim damnatio affirmat, non eſſe licitum viro honorato occidere invaſorem, qui nititur calumniam inferre; ſed id ipſum concedit Caramuel: ergo nihil diſcedit ab ipſa damnatione. Minor patet. Nam ſi propter aliquid cenſeretur Caramuel aliud dicere oppoſitum decreto, & damnationi, maxime, quia ſub quibuſdam circumſtantijs dicit eſſe licitum iure naturali, quamvis non iure humano: atqui damnatio nihil dicit de iure naturali, ſed ſolum id negat eſſe licitum, ſicut negat etiam Caramuel: ergo id ipſum, quod dicit damnatio, aſſerit etiam Caramuel.

53. Adverte tamen, cum dicitur iure naturali licitum eſſe defendere ſe defenſione occiſiva á calumniatore, dupliciter poſſe intelligi. Primo, ita vt invaſus habeat ius naturale ſe ita defendendi. Secundo, ita vt id non ſit prohibitum iure naturali. Et quidem Caramuel non defendit eam concluſionē primo modo: nam ſi privatus homo haberet ius naturale ad talem defenſionem, non eſſet facile intelligere, quomodo poſſent leges humanæ illud prohibere. Quare ſolum ſecundo modo intelligitur Caramuelis aſſertio.

54. Quarta ſententia relata cap. 1. eſt Patris Leſſij aſſerentis, etiam ſi propoſitio damnata eſſet ſpeculative probabilis, adhuc non poſſe admitti tamquam practice probabilem. Et quamvis P. Leſſius non dicat abſolute, illam eſſe ſpeculative probabilem; diſputationis gratia inquiritur, an ſubiaceat damnationi huic, opinio docens, propoſitionem damnatam ſpeculative eſſe probabilem, practice vero improbabilem. *Leſſius.*

55. Et in limine huius quæſtionis dubitatur, quomodo poſſit vna propoſitio eſſe probabilis ſpeculative, & improbalis practice? De hac quæſtione late egi in 1. part. Criſt. Theolog. diſp. 14., in cuius cap. 2. oſtendi, ſæpiſſime dari opinionem ſpeculative probabilē, quæ ſit practice improbabilis; quia ea opinio ſpeculative probabilis non poteſt deduci ad praxim ſine nova circumſtantia, quæ vitiat actionem. Ibidem etiam oſtendi, omnem opinionem practice improbabilem eſſe etiam ſpeculative improbabilem; quia in ſpeculatione conſiderantur omnes circumſtantiæ, quæ reperiuntur in praxi: ſed non omnem opinionem ſpeculative probabilem, eſſe practice probabilem; quia poteſt conſiderari in ſpeculatione ſine illa circumſtantia, quæ vitiat praxim. Vbi huius aſſerti plura exempla dedi.

Ac-

Digitized by Google

56. Accedendo ergo ad præcipuam quæſtionem, dicendum eſt, ſi in ſpeculatione conſiderentur omnes circumſtantiæ, quæ in praxi; ſubiacere huic damnationi propoſitionem, quæ aſſerit, illam eſſe ſpeculatione probabilem, non autem ſubiacere huic damnationi propoſitionem, quæ aſſerit, eſſe ſpeculative probabile, & practice improbabile, (ſcilicet, quatenus in ſpeculatione non conſiderantur omnes circumſtatiæ, quæ in praxi) nimirum quod [liceat viro honorato occidere invaſorem, qui nititur calumniam inferre, ſi aliter hæc ignominia vitari nequit.] Prima pars conſtat. Nam ſi ſpeculatio conſiderat omnes circumſtantias, quæ ſunt in praxi implicat, quod ſpeculatio ſit probabilis, & praxis improbabilis. Secundæ partis ratio eſt. Nam SS. D. Innocentius XI. in hoc decreto ſolum intendit, vt fideles in praxi ſequantur opiniones omnino tuas, & in quibus nullum omnino ſit periculum peccandi. Ideò initio decreti dicitur: *Santiſſimus Dominus noſter, re poſtea maturè conſiderata, ſtatuit, & decrevit pro nunc, ſequentes propoſitiones, & vnamquamque ipſarum, ſicut iacent, vt minimum tamquam ſcandaloſas, & in PRAXI PERNICIOSAS eſſe damnandas, &c.* Et in fine decreti prohibet praxim his verbis: *Inſuper diſtricte in virtute Sanctæ obedientiæ..... prohibet omnibus Chriſti fidelibus..... ne prædictas opiniones, aut aliquam ipſarum ad praxim deducant.* Ex quibus ſatis clare colligitur, in rebus practicabilibus ſolum damnari eiuſmodi opiniones quoad praxim: ergo non damnatur propoſitio, quæ doceat, talem opinionem eſſe practice improbabilem, quamvis ſimul doceat eſſe ſpeculative probabilem modo dicto.

57. Dices primo. In hoc decreto etiam damnantur aliæ propoſitiones ſpeculativæ, & quæ non reſpiciunt praxim. Sic enim damnatur propoſitio 48., quæ ſic proponitur: *Tam clarum videtur, fornicationem ſecundum ſe nullam involvere malitiam, & ſolum eſſe malam, quia interdicta, vt contrarium omnino rationi diſſonum videatur.* Quæ propoſitio non reſpicit praxim: nam ipſa propoſitio ſupponit eſſe peccatum læthale ex hoc, quod fornicatio ſit interdicta. Similiter propoſitio 49. ſic aſſerens. *Mollities iure naturæ prohibita non eſt. Vnde ſi Deus eam non interdixiſſet, ſæpe eſſet bona, & aliquãdo obligatoria ſub mortali.* Perperam ergo diximus, in hoc decreto ſolum damnari propoſitiones in ordine ad praxim.

58. Reſpondeo in hoc decreto vt in plurimum damnari propoſitiones in ordine ad praxim; & eas duas ſolum propoſitiones proxime relatas damanari, quamvis ſint ſolum ſpeculativæ. Adverte tamen, quando voluit propoſitionem ſpeculativam damnare, id ſpecialiter expreſſit, propoſitionem damnatam modo ſpeculativo. Nam dum in 48. dicitur: *Solum eſſe malam, quia interdicta*, ſupponit ipſa propoſitio damnata, fornicationem eſſe malam in praxi: vnde hoc decretum condemnat illam, quia ſpeculativam. Et dum in 49 dicitur: *Si Deus eam non interdixiſſet*, ipſa propoſitio damnata ſupponit eſſe interdictã, & nullo modo licite practicabilem; & adhuc expreſſe eam damnat, quatenus ſpeculativam, & ſi non practicabilem.

59. Hoc autem non invenitur in hac propoſitione 30., in qua nihil dicitur de iure naturæ, neque de interdictione poſitiva. Et ideò intelligenda eſt eodem modo, ac reliquæ omnes propoſitiones reſpicientes praxim.

Dices

60. Dices ſecundo. Opinio, quæ dicit, id eſſe ſpeculative probabile, ſaltem virtualiter damnatur. Quod ſic probas. Illa enim propoſitio virtualiter damnatur in hoc decreto, quæ eſt antecedens inferens propoſitionem damnatam; ſi enim conſequens eſt falſum, & damnabile, neceſſario debet eſſe falſum, & damnabile antecedens, vnde infertur. Sed hæc propoſitio, vt ſpeculative probabilis, eſt antecedens, vnde infertur propoſitio vt practice probabilis; & ſic damnatur: ergo hæc propoſitio, vt ſpeculative probabilis, virtualiter damnatur. Probatur Minor. Nam propoſitio ſpeculative probabilis in materia morum, vt non ſit antecedens inferens propoſitionem practice probabilem, debet eſſe talis, vt non poſſit poni in praxi, niſi addita aliqua nova circumſtantia vitioſa: ſed hæc propoſitio, ſicut eſt in ſpeculatione, poteſt poni in praxi, nulla addicta aliqua alia circumſtantia vitioſa: ergo hæc propoſitio ſpeculative probabilis infert practice probabilem. Ergo propoſitio damnata erit practice probabilis; vel ſi eſt practice improbabilis, & damnabilis, etiam ſpeculative erit improbabilis, & damnabilis.

61. Reſpondeo, ſi quis dicat, eam opinionem eſſe ſpeculative probabilem, & practice improbabilem, dicet conſequenter, in ſpeculatione conſiderari ſolum ius defenſionis vnius privati hominis contra calumniatorem; in praxi autem non poteſt id præſtari ſine eo, quod fiat contra ius publicum Communitatis, ſeu Reipublicæ; cum ea defenſio occiſiva ſit in perniciem Reipublicæ. Quod ſi ſpeculatio conſideret omnes circumſtantias, quæ in praxi, ea, vt diximus, ſubiacet damnationi. Hinc ad primum ſyllogiſmum conceſſa Maiori, neganda eſt Minor, ad cuius probationem ſimiliter conceſſa Maiori, neganda eſt Minor iuxta proxime dicta; cum illud ius privati hominis, quod ſolum conſideratur in ſpeculatione non poſſit deduci ad praxim ſine violatione iuris publici, quod habet Reſpublica, ne fiat defenſio in perniciem boni publici. Quod ſi in ſpeculatione conſideretur illud ius Reipublicæ, non poteſt talis opinio eſſe ſpeculative probalis.

62. Diximus, non ſubiacere huic damnationi, qui dixerit eſſe ſpeculative probabile, & practice improbabile, licitum eſſe vti defenſione occiſiva contra calumniatorem. Reſtat modo examinare, an ea opinio vera ſit?

63. Et dicendum eſt, eam eſſe prorſus falſam. Nam argumenta; quæ propoſui art. 1., & 2. probant, eam non ſolum practice, ſed etiam ſpeculative eſſe falſam. Et ratio eſt: quia in fere omnibus argumentis ibi propoſitis, conſiderantur in ſpeculatione eædē circumſtantiæ, quæ reperiuntur in praxi: quando autem in ſpeculatione conſiderantur omnes circumſtantiæ, quæ in praxi, idem iudicium ferendum eſt de ſpeculatione, ac de praxi; vt multis oſtendi in 1. part. Crit. Theol. diſp. 14. cap. 4.

CAPVT III.

Quam digna ſit damnatione ſecunda pars propoſitionis trigeſimæ?

SVMMARIVM.

Authores putantes, alapa percuſſum poſſe repercutere. num. 64.

Fundamentum eorum à paritate furti. num. 65.

Digitized by Google

Authores defendentes oppoſitam ſententiam, quæ iam eſt certa ex definitione Pontificis. num. 66.

Et quomodo non infertur probabilis practice, ex eo quod ſit probabilis ſpeculative. num. 67.

Quomodo ea recuperatio honoris ſit adverſaria legi Dei? num. 68.

Diſcrimen inter hoc, quod eſt, impedire alapam, & poſt impactam alapam vti vindicta privata. num 69.

Celebres periodi P. Vaſquez. num. 70.

Quomodo repercuſsio non ſit defenſio, ſed vindicta privata? num. 71.

Quomodo per reſpercuſsionem non recuperetur ille honor, qui ablatus eſt? num. 72.

Non licet tibi comburere ſegetem eius, qui combuſsit ſegetem tuam. Et quid inde pro concluſione? num. 73.

Quomodo qui impegit alapam, & fugit, non eſt invaſor? Et quid inde pro concluſione? num. 74.

Ex eo quod marito non ſit licitum occidere adulterum, confirmatur noſtra ſententia ex Cardinali Lugo. num. 75.

64. Aliqui Authores putarunt, eſſe licitum, poſt impactam alapam, quod homo ſic percuſſus repercutiat graviter offenſorem iniuſtum, quantum ſatis ſit ad honorem recuperandum. Ita Navarrus, Petrus de Navarra, Mercatus, Victoria, Enriquez, Corduba, Mantius, Peña, Fernandez, Hurtado, Villalobos, Marchantius, Faber, quos refert, & ſequitur Diana, part. 1. tract. 15. reſol. 15., & part. 5. tract. 5. reſol. 11. Quam etiam ſequitur Leander á SS. Sacr. tract. 2. de Irregular. diſp. 14 q 3. referens vltra relatos, S. Antoninum, Armillam, Antonium Gomez, Plazam, Ant. Gabrielem, Dueñas Abulenſem, Laymanum, Dicaſtillum, & Gibalinum. Quamvis horum aliqui immerito citentur pro ea opinatione, quos non vacat ſecernere.

Navarr. Navarra Mercat. Victoria Enriquez Cordoba Mantius. Peña. Fernan. Hurtado Villalob Marchan Faber. Diana. Leander. S. Anton Armilla. Gomez. Plaza Gabriel. Dueñas. Abulenſ. Layman. Dicaſtil. Gibalinus

65. Fundamentum huius ſententiæ eſt. Nam ſi fur auferat à me vas aureum magni pretij, licitum eſt mihi, cum fur fugit, illum ſequi, & vi illata illud vindicare; imo etiã ſi fur domo ſua iam ſit concluſus: ſed qui impegit viro nobili alapam, abſtulit ab illo honorem, quem poteſt recuperare, percutiendo in continenti offenſorem: ergo iſte poterit poſt alapam percutere, vel occidere offenſorem.

66. Oppoſita ſententia, quam Pontifex definit in hoc decreto, propugnat, id eſſe omnino illicitum. Hanc ſententiam tuentur Cardin. Toletus, lib. 5. cap 6. num. 16. P. Molina, tom. 4. de iuſt. tract. 3 diſp. 17. num. 8. P. Vaſquez, in opuſc. de Reſtit. cap. 2. §. 1. dub. 9. num. 37. & ſeqq. P. Luiſius Turrianus, 2. 2. diſp. 27. dub. 3. Lugo Cardinal. tom. 1. de iuſt. diſp. 10. ſect. 10. nu. 190. & ſeqq. Sotus, de iuſt. lib. 5. quæſt. 1. art. 8. & apud ipſum Bañez, Salon 2. 2. q. 64. art. 7. contrav. 2. concl. 1. Malderus de iuſt. tract. 1. cap. 1. dub. 24. Rodriguez, tom. 1. ſum. cap. 135. num. 11. & multi alij. Citandus etiam eſt pro hac ſententia P. Leſſius de iuſt. cap. 9. dubit. 12. num. 80., qui quamvis dixerit, eam eſſe ſpecuculative probabilem, aſſerit tamen eſſe practice improbabilem.

Toletus Molina. Vazquez. Turria. Lugo. Sotus. Bañez. Salon. Malder. Rodrigez Leſſius

67. Neque quos ad hoc bene impugnant Lugo, & Leander citati, ex eo quod omnis opinio ſpeculative probabilis eſt etiam practice probabilis, ſi ſit in materia morum. Iſtud enim, quod aſſumunt, eſt falſum. Nam, vt proxime dixi, conſiderari ſolet in ſpeculatione aliqua actio,

Lugo. Leander.

quæ

quæ ſi poneretur ſine nova alia circumſtantia vitioſa, eſſet licita; & tamen non poteſt deduci ad praxim ſine nova circumſtantia vitioſa.

68. Fundamentum huius ſententiæ deſumitur primo ex fundamento ipſo partis oppoſitæ. Ideò enim eſſet licitum poſt impactam alapam repercutere in continenti offenſorem, quia apud exiſtimationem hominum per illam percuſſionem, aut occiſionem recuperatur honor amiſſus; ſicut licitum eſt homini ſpoliato re ſua, illam vindicare de manibus furis, etiam percutiendo furem, ſi omnino neceſſarium fuerit: ſed ea hominum exiſtimatio eſt adverſaria legi Dei; eſt enim lex mundanorum (quam vocant legem Duelli) præcipiens mundanis ſuis, vt ſiquis alapa, fuſte, arundine, aut galero ictus fuerit, occidat ſuum offenſorem, etiam ſi multum tempus elapſum fuerit, ſtatuitque lex præfata ſic recuperari honorem amiſſum, etiam per vindictam privatam lege Dei prohibitam. Ergo poſt impactam alapam non eſt licita ea honoris recuperatio falſo exiſtimata.

69. Itaque aliud eſt impedire alapam, & aliud eſt poſt impactam vti vindicta privata. Primum eſt licitum; & ſecundum Evangelij lege condemnatum. Neque ſimile eſt de fure, qui rem meam ſecum defert. Nam qui impegit alapam, non defert rem aliquam, quæ mea ſit; non enim defert ſecum honorem meum, ſed quaſi deſtruxit illum. Sic enim quia Petrus combuſſit ſegetem meã, non licet mihi incendere ſegetem Petri.

Vaſquez. 70. Ideó P. Vaſquez, ſupra citatus dixit: *Hæc doctrina non Chriſtiana, ſed gentilitatem ſapere videtur: quoniam inde ſequeretur, quod et, qui alapam recepit, liceret inimicum, ſi poteſt, ibi fuſte cædere: quod lex mundi ad tuendum honorem requirit: & ſi aliquis fuſte caſus eſt, poteſt ſtatim inſequi percuſſorem, & ipſum occidere, quia aliter non poteſt honori ſatisfacere: vel denique poterit aliquod aliud malum ſtatim illi inferre in retributionem: quod eſt legem Evangelicam, imo & Decalogi deſtruere.* Et num. 38. hæc ſubiungit. *Et ſane opinionem Navarri, & Mercati, etiam ſceleratiſsimi reprobabunt, qui quamvis paſsione veluti coacti id faciant; bene tamen vident, & fatentur, ſe peccare graviter.* Et hæc dicta à Vaſquio approbat Lugo Cardinalis relatus. Lugo.

71. Secundum fundamentum veræ ſententiæ eſt. Non licet occidere offenſorem propter privatam vindictam, ſed ſolum propter defenſionem, vt vel ipſi adverſarij admittunt: ſed repercuſſio offenſoris non eſt defenſio, ſed vindicta privata: ergo in eo caſu non licet percutere, aut occidere offenſorem. Minor probatur primo. Eatenus enim repercuſſio offenſoris eſt apud mundanos homines reſtauratio honoris, quatenus exiſtimant, honorem recuperari per ipſam læſionem inimici: ſed lædere inimicum non eſt defendere ſe: ergo ea repercuſſio nõ eſt defenſio.

72. Probatur ſecundo eadem Minor. Nam per repercuſſionem offenſoris non recuperatur ille honor, qui ablatus eſt, ſed attribuitur alius novus honor, qui apud mundanos conſiſtit in alio novo honore, quem attribuunt vlciſcenti ſe de iniuria illata: ergo honor ablâtus non defenditur, ſed adquiritur apud mundanos novus ille honor ſe vlciſcendi. Ergo illa non eſt defenſio honoris, ſed vindicta privata.

73. Probatur tertio eadem Mi-

 nor

nor. Nam ſi eſſet defenſio honoris adquirere eum novum honorem vlciſcendi ſe, etiam eſſet defenſio, comburere ſegetem inimici, quia combuſit ſegetem meam: nam ſi eſſet defenſio lædere vitam proximi, quia læſit me; eodem modo eſſet defenſio reddere malum in quovis genere. Quæ omnia abſurda ſunt, & à lege Dei longiſſime diſtant.

74. Probatur quarto. Quia nemo ſe defendit, niſi ab invadente: ſed qui impegit alapam, & fugit, non eſt invadens: ergo illius repercuſſio non eſt defenſio. Et dixi iam, non eſſe ſimile de fure, qui dum portat rem meam, invadit illam rem alienam. Minor huius ſyllogiſmi probatur. Nam invaſio reſpicit damnum inferendum ſtatim de futuro: ſed qui impegit alapam, & fugit, non intentat damnum inferendum ſtatim de futuro: ergo ille non eſt invadens.

75. Tertium fundamentum eſt, quod deſumit Lugo à poſteriori ibid. num. 192. in hæc verba: [ſi licita eſt percuſſio invaſoris, ſaltem in continenti, poſtquam iam ipſe tuum honorem læſit, & vult recedere; fruſtra, & immerito Theologi communiter, & ipſi etiam Authores contrariæ ſententiæ, dicunt, maritum non poſſe in foro conſcientiæ licite occidere adulteram in adulterio deprehenſam, quia conſequenter deberent dicere, id licere: ſi enim licite occidis eum, qui te colapho v.g. vel fuſtibus cædit, quando id neceſſe eſt ad retinendum tuum honorem, ſaltem in continenti poſt iniuriam acceptam; quæſo, cur non licebit in continenti occidere eum, qui maiori iniuria, & contumelia actu lædit tuum honorem per adulterium, ſi aliter honorem retinere, vel recuperare non potes, prout re vera non potes, multo magis quam in priori caſu de contumelia, verbis, vel fuſtibus illata, quæ de honoratio poſſet per publicam, & magnam offenſoris humiliationem deleri? Ego certe non video differentiam, nec rationem apparentem, cur ſi licet percuſſio contumelioſi in continenti, non liceat etiam occiſio adulteri in flagranti, quando in ipſo crimine invenitur. Conſequens autem ipſi non concedunt, ſed expreſſe negant, vt ſupra vidimus: ergo nec antecedens debent illo modo admittere.] Huc vſque argumentum Cardinalis.

Lugo.

CAPVT IV.

Quomodo intelligenda ſit propoſitio trigeſima prima?

ARTICVLVS I.

An intelligatur de ſola tenuitate valoris; an etiam de alia iniuria?

SVMMARIVM.

Senſus propoſitionis. num. 76.
Poſſe bona temporalia protegi defenſione occiſiva eſt communis ſententia. num. 77.
Sed omnes affirmant quantitatem eſſe debere magni valoris. num. 78.
An P. Molina perperam citetur pro opinione damnata? num. 79.
An in caſu P. Molina interveniant dua malitia, furti, & violentia. num. 80.
An damnatio cadat ſolum ſupra malitiam furti? num. 81.
Non ſubiacet damnationi, ſi propoſitio loquatur de defenſione contra rapinam vere ignominioſam. num. 82.
Damnatio ſubſiſtit aſſerendo contra-dictoriam

dictoriam propoſitionis damnata. num. 83.

In obſcuris quod minimum eſt, ſequimur, & quomodo intelligenda ſit hac regula? num. 84.

Confirmatio ex Lugo Cardinali. num. 85.

Secunda concluſio pro explicatione prima concluſionis. num. 86.

Dum fur abſtulit vnum aureum, & fugit, non poteſt vir nobilis procedere ad defenſionem occiſivam. num. 87.

76. PRopoſitio trigeſima prima, nempe *Regulariter occidere poſſum furem pro conſervatione vnius aurei*, eo reſpicit, vt repugnet, etiam pro defendendis rebus exigui valoris, quamvis non excedant valorem vnius aurei, poſſe quemlibet vti defenſione occiſiva. Damnatio autem eius propoſitionis eo tendit, vt declaret, eſſe ſcandaloſum aſſerere, licitum eſſe occidere furem pro defenſione rei exigui valoris.

77. In 3. part. Criſ. Theol. diſp. 57. cap. 3. art. 5. oſtendi, erraſſe Fagnanum, dum inter propoſitiones ſcandaloſas conſtituit opinionem aſſerentem, poſſe quem tueri bona temporalia contra furem defenſione occiſiva, accuſans Molinam, quod hæc docuerit. Ibi enim oſtendi eſſe communem, & ab omnibus Theologis receptam opinionem docentem, quod ſit licita ea defenſio, dummodo ſit cum moderamine inculpatæ tutelæ. Pro qua ſententia retuli quadraginta duos Authores. *Fagnan.*

78. Sed omnes conveniunt in eo, quod quantitas à fure intentata debet eſſe magni valoris. Et quia vnus vel alter affirmavit contra reliquos, ſufficere valorem vnius aurei ad tale genus defenſionis, ideò Pontifex meritiſſime damnat hanc propoſitionem.

79. Lumbier tom. 3. ſum. num. 1875. in explicatione huius propoſitionis 31., & Filguera in expoſitione eiuſdem propoſitionis, & Hozes, ibid. num. 9. attribuunt Molinæ propoſitionem damnatam; eo quod tom. 4. de iuſt. diſp. 16 num. 7. aſſeruerit, ſi fur intentat rem auferre per rapinam, contradicente Domino, non audere ſe condemnare ad culpam, vel ad pænam eum, qui defendit rem valoris vnius aurei defenſione occiſiva cum moderamine inculpatæ tutelæ. *Lumbier* *Filguer.* *Hozes.* *Molina.*

80. Hinc oritur quæſtio, an iſte ſit caſus, in quo loquitur propoſitio damnata. Pro cuius claritate, præmittendum eſt, in hoc caſu, in quo P. Molina loquitur, intervenire duas malitias, alteram furti vnius aurei, alteram violentiæ, quæ continetur in rapina ratione cuius furtum differt ſpecie à rapina, vt tradunt communiter doctores; de quo videndus eſt Lugo Cardinalis, qui hanc diverſitatem ſpecificam conſtituit tom. 1. de iuſt. diſp. 16. ſect. 1. num. 11. cum S. Thom. 2. 2. quæſt. 66. art. 4. & Caietano, Soto, Covarrubia, Molina, Salon, & Turriano. Et ſubiungit Lugo: [Vis ergo illa affert novam ſpeciem malitiæ propter diverſam iniuriam, quatenus, vt notavit Molina, per ſimplex furtum iniuria fit ſolum circa pecunias v.g., & per violentiam videtur fieri circa perſonam, cui vis infertur.] *Lugo.* *S. Thom.* *Caiet.* *Sotus* *Covarr.* *Molina.* *Salon.* *Turrian.*

81. Eſt ergo quæſtio, an hæc damdatio cadat ſupra malitiam furti vnius aurei, an etiam extendatur ad malitiam violentiæ, quæ infertur ipſi perſonæ? Circa quam duæ quæſtiones reſultant. Prima. An extendatur damnatio ad eum caſum violentiæ? Secunda, An caſu quo non extendatur damnatio, verum ſit, quod liceat in caſu violentiæ vti defenſione occiſiva?

Sit

Digitized by Google

82. Sit prima concluſio. Non ſubiacet damnationi propoſitio, quæ aſſerit, licitum eſſe ſaltem viro nobili defendere defenſione occiſiva vnum aureum, quem in manibus portat, ſi fur intentat rapere de manibus eius; & is raptus ſit viro nobili ignominioſus. Probatur primo. Nam damnatio loquitur in eodem ſenſu, in quo loquitur propoſitio damnata: ſed propoſitio damnata non loquitur de fure auferente rem per rapinam, aut violentiam ignominoſam: ergo damnatio non ſe extendit ad caſum rapinæ, ſeu violentiæ ignominioſæ. Minor patet. Nam in propoſitione damnata nullum eſt verbum de caſu talis violentiæ, aut rapinæ, ſed ſolum de quantitate vnius aurei, & furto eius.

83. Probatur ſecundo. Nam damnatio intelligitur integre ſubſiſtere per hoc, quod aſſeramus contradictoriam propoſitionis damnatæ: ſed contradictoria propoſitionis damnatæ eſt, *Non licet occidere furem pro conſervatione vnius aurei*; cuius veritas ſalvatur, intelligendo illam de ſola malitia furti, & non de malitia violentiæ ignominioſæ: ergo damnatio ſolum intelligitur de malitia furti, & non de malitia violentiæ ignominioſæ. Itaque quamvis dicatur, eſſe licitum vti defenſione occiſiva contra rapinam ignominioſam vnius aurei; adhuc ſtat inconcuſſa veritas damnationis, quod non licet occidere furem pro conſervatione vnius aurei. Nam in illa hypotheſi non occiditur pro conſervatione aurei, ſed pro ignominiæ propulſatione. Advertendum tamen eſt, nō quamcumque rapinam eſſe ignominioſam. Nam ſi Princeps rapiat aurum de manu plebeij hominis, non cenſebitur ignominioſum; ſecus vero ſi plebeius rapiat de manu Principis.

84. Probatur tertio. Nam cap. *In obſcuris.* de Regul. iur. in 6. dicitur. *In obſcuris, quod minimum eſt, ſequimur.* Quæ verba eiuſdem tenoris habentur in leg. *Semper in obſcuris.* ff. de Regul. iur. Quando ergo cum fundamento dubitatur, an lex extendatur ad aliquem caſum ſpecialem, qui non exprimitur in lege, debemus ſequi, quod minimum eſt, ſcilicet quod lex non extendatur ad talem caſum. Et idem traditur multis alij iuribus, cap. *Contra eum,* de Regul. iur. in 6., & l. *Quidquid aſtringendæ.* ff. de verbor. obligat.; & ita tradunt P. Suarez, tom. 5. in 3. part. diſp. 40. ſect. 5. num. 15. P. Thomas Sanchez lib. 2. de matrim. diſp. 41. num. 36. lib. 1. ſum. cap. 10. num. 32. P. Enriquez, lib. 8. ſum. cap. 45. in Comment. litt. P. Salas 1.2. q. 21. tract. 8. diſp. ſect. 25., & communiter Doctores. Licet ergo obſcurum ſit, & incertum, an damnatio loquatur de caſu furis violentiam ignominioſam inferentis, dicendum eſt, damnationem non extendi ad hunc caſum.

Suar. Th. Sanch. Enriq. Salas.

85. Probatur quarto. Nam Lugo Card. (qui ſecuritati doctrinæ ſemper attentiſſime proſpicit) tom. 1. de iuſt. diſp. 10. ſect. 9. num. 178. poſtquam dixit, vt poſſit fieri defenſio occiſiua pro facultatibus temporalibus, debere rem eſſe non exigui valoris, ſubiungit hæc verba tamquam ex communi ſententia Doctores, [quando res valoris vnius ducati aufertur cum reſiſtentia domini, aut cuſtodis rei illius, nec fur monitus deſiſtere velit à *violentia*, poſſe occidi; quia cum re illa *honorem* etiã auferre vult: quare merito te defendere poteris adverſus ingentem illã iniuriam, & contumeliam.] Cenſet ergo Cardinalis illam ablationem cum violentia eſſe ingentem contumeliam; de qua nō loquitur propoſi-

Lugo.

tio

Digitized by Google

tio damnata. Quod intelligo iuxta dicta num. 83. fine.

86. Sit ſecunda concluſio. Si homo, præcipue ſi ſit nobilis, portet in manibus rem valoris vnius aurei, & fur intentet eam rapere de manibus eius, poteſt rem defendere opponendo gladium; quod ſi fur deſiſtat, non licet illum percutere: ſi vero fur educat gladium contra dominum illius rei, iam fur non eſt ſolum invaſor rei, & honoris, ſed etiam vitæ; quare poterit ſe defendere defenſione occiſiva cum moderamine inculpatæ tutelæ. Neque Authores loquentes in hoc caſu de defenſione occiſiva refragabuntur huic concluſioni; ſolum enim id aſſerunt condionaliter, ſi non ſuperſit alia defenſionis via. Ego tamen exiſtimo, vix eſſe poſſibilem caſum, in quo non ſit alia defenſionis via: nam vbi dominus rei oponit gladium, vel deſiſtit fur, & fugit; vel educit etiam gladium contra dominum rei? Si primum; iam facta eſt defenſio ſine percuſione furis. Si ſecundum; iam eſt aggreſſor contra vitam domini, & non contra ſolam rem materialē.

87. Ex dictis infertur, quod ſi fur per rapinam abſtulit vnum aureum, quem portabat Titius in manibus, & fugit, non poteſt Titius pergere inſequendo furē, vt per defenſionem occiſivam auferat aureum raptum. Nam licet per illam rapinam, & violentiam fuerit invaſor honoris; dum fugit rem illam ſecum portans, iam non invadit honorem, ſed ſolam rem arreptam. Quod ſi Titius illum fugientem occideret, iam ea occiſio fieret in defenſionem illius aurei, & non in defenſionem honoris, qui iam ablatus eſt, & non recuperatur occiſione furis, vt conſtat ex c. præcedenti. Fieret ergo illa defenſio occiſiva ſolum pro conſervatione tenuis quantitatis, cō tra dānationem in hoc decreto contentam.

ARTICVLVS II.

Duæ aliæ dubitationes.

SVMMARIVM.

Diſtinguendus eſt valor parvus, mediocris, & magnus. num. 88.
Quomodo hoc triplex genus valoris computandum eſt in ordine ad hanc quæſtiorem? num. 89.
An in aliquo caſu neceſſitatis liceat vti defenſione occiſiva pro conſervatione vnius aurei. num. 90.

88. Rogabis primo, quantus eſſe debeat valor, pro cuius conſervatione poſſit vti quis defenſione occiſiva? Et reſpondent communiter Doctores, id iudicio prudentis cenſendum eſſe. Et videtur mihi hoc iudicium prudentis debere diſtinguere in ordine ad occiſivam defenſionem valorem parvum, mediocrem, & magnum, ſive plus quam mediocrem. Et in hoc ordine cenſeo valorem parvum centum argenteos, magnum eſſe quadringentos argenteos, mediocrem vero infra quadringentos.

89. Hac diſtinctione poſita cenſeo, valorem magnum reputandum eſſe talem abſolute; valorem vero parvum, & mediocrem reputandum eſſe ſufficientem pro defenſione occiſiva, non abſolute, ſed reſpective, ſcilicet attenta neceſſitate, ratione cuius dominus rei indiget illa pro ſuſtentatione, conſervatione ſtatus ſui, & ſuorum. Itaque ſi fur ſubripiat quadringentos argenteos (vulgo quarenta patacones) ſecundum ſe eſt quantitas ſufficiens pro intentanda defenſione occiſiva cum moderamine, etiam ſi ablatio

illorum

illorum non ſit cum extremo detrimento damni. Si vero ablatio fiat infra quadrigentos argenteos, menſura valoris in ordine ad defenſionem occiſivam deſumenda eſt à detrimento, quod patietur is, á quo ea quantitas aufertur. Si enim ex quantitate ablata detrimentũ, quod patitur dominus rei, ſit maximum, erit ſufficiens pro eiuſmodi defenſione. Si vero detrimentum non ſit maximum, præfata quantitas non erit ſufficiens pro tali modo defenſionis.

90. Hinc oritur altera dubitatio, iuxta quam rogabis ſecundo, an damnatio eius propoſitionis. 31. ita ſit vniverſalis, vt in nullo caſu neceſſitatis liceat vti defenſione occiſiva pro conſervatione vnius aurei? Cui quæſtioni facile ſatis facies, dicendo, ſæpe contingere, quod ratione gravis neceſſitatis vnus aureus æquivaleat multis aureis: v. g. Si fur intentat auferre ab artifice inſtrumentum artis, quod valeat vnum aureum, imo vnum argenteum, caſu quo non poſſit invenire aliud inſtrumentum ſimile, quo ablato inſtrumento neceſſe eſt artificem ceſſare ab opere, atque adeó ceſſare ſuſtentationem ſuam, & ſuorum. In hoc caſu nõ attenditur ad valorem vnius aurei, vel argentei, ſed ad detrimentum, quod ex ablatione ei reſultat; quod fortaſſe multis aureis æſtimabitur. Poteſt ergo artifex vti quacumque defenſione cum moderamine, vt defendat illud inſtrumentum, quamvis vilioris pretij. Ideoque manifeſtum eſt, damnationem eius propoſitionis 31. non eſſe ita vniverſalem, vt excludat hunc, & ſimiles caſus ingentis neceſſiatis.

ARTICVLVS III.

Evidentia iuſtæ damnationis.

NON EGET SVMMARIO.

91. EX dictis ſit evidens iuſtiſſimam eſſe damnationem propoſitionis 31. Etenim occidere hominem propter modicum detrimentum, ipſa ratio naturalis dictat, eſſe abſurdum. Quæ enim comparatio eſſe poteſt detrimenti levis cum detrimento graviſſimo proximi?

92. Dices primo. Omnia iura clamnant, licitum eſſe vim vi repellere: ſed qui furatur vnum aureum vim infert: ergo licitum erit, etiam per vim repellere vſque ad internecionem, ſi non poteſt aliter vis repelli.

93. Reſpondeo, vim levioris momenti non eſſe repellendam per vim graviſſimi detrimenti; nam inter vim, quæ infertur, & vim, qua repellitur, debet eſſe proportio, vt ipſa ratio naturalis dictat. Et hoc modo intelligenda ſunt iura, quæ ita damnant.

94. Dices ſecundo. Ablatio vnius aurei eſt peccatum læthale: ſed peccatum læthale non poteſt eſſe materia levis; alioqui eſſet ſolum culpa venialis: ergo ablatio vnius aurei eſt materia gravis: ergo falſo fundamento nitimur, dum dicimus, ideó furem vnius aurei occidi non poſſe, quia vnus aureus eſt materia levis.

95. Reſpondeo conceſa Maiori, diſtinguendo Minorem: peccatum læthale non poteſt eſſe materia levis [in ordine ad reatum culpæ] concedo; [in ordine ad defenſionem occiſivam,] nego. Quæ diſtinctio patet ex dictis,

CA-

CAPTV V.

Oſtenditur falſitas propoſitionum trigeſimæ ſecundæ, & trigeſime tertiæ.

SVMMARIVM.

Explicantur tria, quæ in his propoſitionibus damnantur. num. 96.
Argumentum deſumptum ex inæqualitate iuris ad rem, & iuris in re. num. 97.
Refutatur. num. 98.
Ex inæqualitate iuris in aliqua bona nihil probatur contra ius defendendi illa. num. 99.
Proponuntur argumenta efficacia contra propoſitionem trigeſimam ſecundam damnatam. num. 100.
Eadem argumenta militant contra vtramque partem trigeſimæ tertiæ propoſitionis. num. 101.

96. TRia ſunt, quæ damnantur in his duabus propoſitionibus. Nam trigeſima ſecunda dicit, eſſe licitum defendere defenſione occiſiva ea bona, *ad quæ ius inchoatum habemus, & quæ nos poſſeſſuros ſperamus*; quæ duo de iure inchoato, & de ſpe poſſeſſionis copulanter videntur accipi, ita vt vtrũque requiratur. Et trigeſima tertia dicit duo, ſcilicet defendere ſe poſſe eodem genere defenſionis hæredem, & legatarium contra impedientem; deinde poſſe eodem modo ſe defendere, qui habet ius in Cathedram, vel præbendam, contra impedientem poſſideri.

Filg. 97. Filguera in explicatione propoſitionis 32. ſibi videtur convincere manifeſte falſitatẽ eius hoc argumento, quod in hæc verba proponit: [Hæc propoſitio non ſolum ſcandalum, ſed etiam temeritatem explicat, nam aliud eſt actu poſſidere, aliud autem habere ius ad poſſidendum, ſicut diverſum eſt habere ius ad rem, ac habere ius in re, vt patet in habente domum, aut agrum, & habente ius, & actionem ad domum, vel agrum: nam primum importat ipſam poſſeſſionem; ſecundum vero ſolum ius in illam. Ex qua vera, & communiter recepta doctrina propoſitio damnata refutatur. Nullus habet æquale ius aliquid defendendi, niſi æquale etiam habeat ius in illud, vt per ſe manifeſtum eſt; ſed ius in ea, quæ actualiter poſſidemus, non eſt æquale, ac in illa, ad quæ ius inchoatum habemus, & quæ nos poſſeſſuros ſperamus; ſiquidem primum eſt in re, ſecundum vero ad rem: ergo etiam ſi ſit licitum defendere defenſione occiſiva, quæ actu poſſidemus, non tamen ea, ad quæ ius inchoatum habemus, & quæ nos poſſeſſuros ſperamus.]

98. Sed maiorem efficaciam in argumento deſidero. Nam pro veritate certa non ſufficit argumentum debilis conſequentiæ. Eam eſſe debilem ſic oſtendo. Etenim ſi Titius domi ſuæ cuſtodiat quinquaginta millia aureorum aliena, ſuæ tamen Fidei commiſſa, & fures accedant ablaturi eam aureorum quantitatem, certum eſt, quod poteſt ea defendere ferro, & armis cum moderamine inculpatæ tutelæ. Argumentum autem Filgueræ tale eſt, vt in ſimili forma probare poſſit, non poſſe Titium defendere ferro, & armis eam aureorum ſummam ſuæ Fidei creditam. Nam iuxta hunc Authorem nemo habet æquale ius aliquid defendendi, niſi æquale etiam habeat ius in illud: ſed ius in ea, quæ actualiter poſſidemus nõ eſt æquale, ac in illa, quæ ſunt aliena, & ſolum Fidei noſtræ commiſſa ſunt titulo

pignoris, vel depoſiti: ergo etiam ſi ſit licitum defendere defenſione occiſiva, quæ actu poſſidemus, non tamẽ ea, quæ noſtræ Fidei ſuntcommiſſa titulo pignoris, vel depoſiti.

99. Conſtat ergo, inæqualitate iuris in aliqua bona nihil probari circa ius defendendi illa Quid enim prodeſt, quod ius ſit æquale, ſi eſt verum ius defendendi ferro, & armis? Vel quomodo probatur, ius defendendi debere eſſe inæquale, ex eo quod vnum, & alterum ius ad bona ſit inæquale? Quare maior eius ſyllogiſmi falſa eſt Et adhuc ſi eſſet vera, nihil probaret: quia non repugnat, vnum; & alterum ius defendendi eſſe inæquale, & tamẽ vtrũque eſſe verum ius defendendi.

100. Reiecta ergo ea argumentandi ratione, propoſitio damnata convincitur de falſitate eiſdem fere argumentis, quibus de falſitate convincimus cap. 2 propoſitionem trigeſimam de defenſione occiſiva contra calumniatorem. Primo, quia non licet occidere hominem propter ſolam opinionem probabilem; dato, & non conceſſo, quod ea opionio eſſet probabilis. Secundo, nam in hoc caſu non eſt evidentia de moderamine inculpatæ tutelæ; cum in Republica ſint deſtinata media ad defendendum iura civium. Tertio, nam Reſpublica habet ius publicum contra ius privatum defendendi ferro, & armis privata iura; & ius publicũ prævalet iuri privato. Quarto, nam legibus humanis interdicitur, quod homines privatim defendant iura ad aliqua bona. Vide ea argumenta ibi latius propoſita.

101. Eadem argumenta militant contra vtramque partem propoſitionis 33. de impediente hæreditatem, aut legatum, & de impediente poſſeſſionem Cathedræ, aut præbendæ. Et præterea hoc etiam argumento convincitur. Non enim licet defendere ferro, & armis, niſi cum quis actualiter invaditur: ſed non invaditur actualiter, cum videt, alium negotiatione verbali, etiam doloſa, impedire aditionem hæretatis, ſolutionem legati, aut poſſeſſionem Cathedræ, vel præbendæ: ergo non licet defendere id ferro, & armis.

Digitized by Google

DISERTATIO XXII.

An liceat procurare abortum ante animationem fœtus, ne puella, cognita gravedine, occidatur, aut infametur? Vbi, an fœtus animetur in vtero?

CAPVT I.

Quid olim docuerim de improbabilitate ſententiæ affirmantis?

Quomodo non valeat conſequentia à probabilitate ſpeculativa ad practicam? num. 1.
Quomodo ſit practice improbabilis opinio de abortu fœtus inanimati? num. 2.
An ſit dubius dies animationis fœtus? num. 3.
An quilibet fœtus etiam abortivus, & non dum formatus ſit baptizandus, ſaltem ſub conditione? num. 4.
Quo nitantur fundamento, qui dicunt, animam rationalem infundi prima, ſecunda, aut tertia die poſt conceptionem? num. 5.
An ſit certum, animam rationalem non infundi, donec corpus ſit perfecte formatum? Et an id probetur ex verſione ſeptuaginta Interpretum? num. 7.
Textus vulgatæ diverſus eſt ab ea verſione. num. 7.
Quam certitudinem accipiat ea aſſertio à præfata verſione? num. 8. & 9.
Quomodo perſiſtat argumentum, quod in hac materia non valet conſequentia à probabilitate ſpeculativa ad practicam? num. 10.
Tunc non valet ea conſequentia, quando propoſitio ſpeculativa eſt conditionalis, cuius conditio non poteſt eſſe in praxi. num. 11

1. IN 1. part. Criſ. Theol. diſp. 14. cap. 3. egi de hac materia, non pro dignitate quæſtionis, ſed ſolum ex ea parte, ex qua aſſumpſi probandum, in multis materijs non valere à probabilitate ſpeculativa ad probabilitatem practicam Dixi enim, eã propoſitionem 34., quæ in hoc Decreto damnatur: *Licet procurare abortum ante animationem fœtus, ne puella deprehenſa gravida occiditur, aut infametur*, eſſe ſpeculative probabilem ab extrinſeco, nempe ob authoritatem ſeptem ſcriptorum, quos ibidem allegavi; & eſſe practice improbabilem: atque adeó malam eſſe conſequentiam à probabilitate ſpeculativa ad probabilitatem practicam.

2. Quod autem ille conatus ad abortum fœtus inanimati ſit practice improbabilis, ex illo capite oſtendebã, quod improbabile eſt, licere expellere fœtũ, vbi dubitatur, an ſit animatus, nec ne, ſemper autem eſt dubium an ſit animatus: ergo ſemper manet improbabile, quod liceat expellare fœtum, quantumvis prætextu inanimationis.

3. Quod vero ſemper id ſit dubium, probabam ex ſumma Authorum varietate in aſſignando die animationis. Nam pro viris alij aſſignant trigeſimum, alij trigeſimum ſecundum, alij quadrageſimum alij quadrageſimum ſecundum; & pro fœmellis quadrageſimum, alij ſeptuageſimum, alij octogeſimum. Imo Thomas Fienus inſignis Medicus ex proprijs experimentis probat, prima quandoque, quandoque etiam ſecunda, aut tertia ad ſummum die in- Thom Fie

infundi animam rationalem.

4. Et ideò in eodem cap. 3. nu. 29., & 30. hæc verba ſubiunxi. [Et ideò Maximilianus Deza (cuius tractatus ſimul cum Apologia Franciſci Verde editus eſt, propter hoc dubiũ de tempore animationis fætus, doctiſſime, & ſolidiſſime probat, fætum quemlibet abortivũ, licet imperfectiſſime figuratum, ſub conditione baptizandum eſſe. Vbi citat Harvæum anatomicæ artis peritiſſimũ, qui ex pluribus experimentis proprijs affirmat, fætum à tertia die manifeſtare motum, & ſenſum. Imo & à paucis diebus obſervari motum, & ſenſum in fætu, affirmant apud ipſum Hypocrates, & octo alij Authores. Et cum probabile ſit, non aliam, quam animam rationalem, introduci in materiam fætus, ſit probabile, quod prima, vel ſecunda, vel tertia die introducatur; aut ſaltem, quod id ſit dubium Quare prædictus Maximilianus num. 173. ait: *Si Dei Vicarius* (Paulus V.) *baptizari præcipit fætum, ſi vivat, ſi vitalem indicit motum; ſolere autem vivere, & moveri præcipuis membris circa diem tertiam, non tàm ſuadetur, quàm oſtenditur; erit ne trigeſima dies expectanda nobis, vt de baptiſmo deliberemus?* Et idem traditum fuiſſe, ait Maximilianus, ab Hieronymo Florentino in libello de hac quæſtione.] Et inſuper addidi, eamdem doctrinam traditam eſſe à Franciſco Verde citato, & à Caramuele in cenſura Apologiæ Franciſci verde num. 193. & in Theol. fundam. num. 1622. fund. 55.

Deza. Verde. Harvæ. Hypoc. Hieron. Flor. Verde. Caram.

5. Eſt tamen in his aliquid, quod reformem, re maturius perpenſa. Nam ſupra citati Authores, & Medici; & artis anatomicæ periti duo ſtatuunt: vnum eſt, quod ex varijs exprimentis conſtet, embrionem prima, ſecunda, aut teria die effuſum ex vtero habere motum, & ſenſum; quatenus ſi acu pungitur, ſentit ictum, & ipſo motu oſtendit ſenſum ictus. Alterum eſt, probabile eſſe, non infundi aliam animam vegetativam, & ſenſitivam à rationali diſtinctam.

6. Videtur tamen certum eſſe, quod anima rationalis non infunditur, donec formatum ſit, & organizatum corpus pueri aut puellæ. Nam Exodi 21. verſ. 22. iuxta verſionem LXX. Interpretum dicitur: *Qui percuſſerit mulierem prægnantem, & illa abortum fecerit, ſi fætus erat formatus, dabit animam pro anima; ſi non dum erat formatus, mulctabitur pecunia.* Ex quibus verbis clare infertur, fætum non dum formatum carere anima rationali: nam cum dicatur dari debere animam pro anima (intelligitur enim de rationali) & pro fætu nondum formato aſſignetur ſolum mulctatio pæcuniæ, & pro hoc non debeat dari anima pro anima, evidenter infertur, eiuſmodi fætum nondum formatum expertem eſſe animæ rationalis.

7. Verum eſt tamen, quod textus vulgatæ nihil dicit de formato, aut non formato: ſic enim ſe habet: *Si rixati fuerint viri, & percuſſerit quis Mulierem prægnantem, & abortum quidem fecerit, ſed ipſa vixerit; ſubiacebit damno, quantum maritus mulieris expetierit, & arbitri iudicaverint. Sin autem mors eius fuerit ſubſecuta, reddet animam pro anima.*

8. Hinc oritur difficultas, an vi textus ſeptuaginta Interpretum maneat omnino certum, quod infunditur anima rationalis, vbi formatum eſt corpus pueri, & non antea? Et quidem id non manet certum de Fide; quia ea verſio ſeptuaginta Interpretum non eſt recepta ab Eccleſia tam-

tamquam de Fide; tum quia exemplaria in aliquibus locis mendoſa ſunt; tum quia membrana, in qua erat ſcripta, & ex qua editio Romana tranſumpta eſt, erat ex parte corroſa; tum etiam quia Hebræi in aliquibus locis eam vitiarunt. Adhuc tamen in locis, in quibus non eſt ſuſpitio vitij, maximam habet authoritatem: tum quia Chriſtus D. citavit aliquos Scripturæ textus ſecundum hanc verſionem: tum quia etiam Apoſtoli ſecundum eam verſionem citarunt textus aliquos Sacræ Scripturæ: tum etiam quia Sancti Patres eadem verſione ſæpiſſime vſi ſunt. Audiendus eſt S. Auguſtinus lib. 18. de Civit. cap. 44. *Ego pro meo modulo veſtigia ſequor Apoſtolorum, quia & ipſi ex vtriſque, id eſt, ex Hebræo textu, & verſione ſeptuaginta, teſtimonia Prophetica poſuerunt, vtràque authoritate vtendum putavi; quoniam vtràque vna atque Divina eſt.* Qui de his plura velit, legat P. Nicolaum Serarium in Prolegomenis Biblicis, cap. 17. quæſtiunc. 17. &. 19. Illos autem feciſſe hanc verſionem ex Spiritus Sancti ſpeciali inſpiratione, teſtantur communiter Eccleſiæ Patres; Irenæus, Clemens, Iuſtinus, Euſebius, Chriſoſtomus, Cyrillus, Epiphanius, S. Auguſtinus multis in locis, S. Ambroſius, Caſiodorus, Ruffinus, Leo Caſtro, Salmeron, & qui præfationem ſcribit in editione Romana. quod refert, & ſequitur P. Serarius vbi ſupra quæſtiunc. 16.

S. Aguſ. *P. Sear.* *Irenæus, Clemente Iuſtin. Euſeb. Chriſoſ. Cyrill. Epiſo. S. Aug. S. Am. Caſiod. Ruffin. Leo Caſtr Salme. Serar.*

9. Ex hoc ergo textu verſionis ſeptuaginta Interpretum, & ex communi ſententia Medicorum, & Theologorum, dicendum videtur eſſe certum, non infundi animam rationalem, donec formatum, & organizatum ſit corpus pueri. Quod ſi id certum eſt, non erit probabilis ſententia Thomæ Fieni medici, & Harvæi anatomicæ artis periti, quos ſupra retuli; quod nimirum anima rationalis infundatur quandoque prima, ſecunda, aut tertia die. Experimenta enim eorum eo perveniunt, vt cognoverint, prima, aut ſecunda die effuſum fuiſſe ex vtero fæminæ fruſtum carnis, quod acu punctum oſtendebat ſigna ſenſus, & motus: quod non ſufficit ad colligendum, tunc fætum habuiſſe animam rationalem; ſed habere ad ſummum aliam animam ſenſitivam, quam in embrione multi admittunt.

10. Nec propterea evaneſcit argumentum, quod in ea diſp. 14. cit. cap. 3. ego conſtruxi, vt probarem, non valere conſequentiam à probabilitate ſpeculativa ad probabilitatem practicam. Efficacia enim eius argumenti ſic inſtauratur. Etenim ſi ſit ſpeculative probabile, quod liceat procurare abortum fætus inanimati propter vitandam occiſionem, aut infamiam fæminæ; id non eſt practice probabile. Etenim, ad miſſa ſententia Fieni, & Harvæi, & aliorum, quos ſupra retuli, numquam eſt dubium, fætum eſſe inanimatum: ſed in hoc dubio de animatione, grande piaculum eſt abortum facere: ergo ſemper eſt grande pialcuum abortum facere.

11. Et quidem frequens eſt, quod non valeat à probabilitate ſpeculativa ad probabilitatem practicam, quando probabilitas ſpeculava eſt propoſitionis conditionalis, cuius conditio non poteſt in praxi reperiri. V. g. multi cenſent ſpeculative probabilem hanc propoſitionē: *Dum abeſt periculum vlterioris conſenſus, non eſt peccatum lethale parvitas materiæ in delectatione venerea.* Et tamen id eſt practice improbabile, quia numquam poteſt abeſſe tale periculum; vt demonſtravi

in

Digitized by Google

in 2. part. Criſ. Theol. diſp. 45. ſic ſimiliter etiam ſi ſit ſpeculave probabile, quod liceat procurare abortum in caſu propoſito, ſi ſit certum eſſe inanimatum, non valet conſequantia ad probabilitatē practicam; admiſſa ſententia Fieni, & aliorum; nam iuxta eorum ſententiam numquam id poteſt eſſe certum. Et hoc modo inteligendum eſt argumentum, quod propoſui in ea diſp. 14. cap. 3.

CAPVT II.

Quam certa ſi negativa ſententia; & quodnam firmum eius fundamentum?

NON EGET SVMMARIO.

12. Eſt egro certiſſima ſententia, tám in ſpeculative, quàm in praxi, numquam licere procurari abortum ſætus inanimati ad vitandum periculum, ſive infamiæ, ſive occiſionis. Hæc eſt communis ſententia Theologorum, quam tuentur S Antoninus part. 3. tit. 7. cap. 2 §. 2. citans Ioannem de Neapoli, & Sylveſter, Fumus, & Henriquez, quos refert, & ſequitur P. Leſſius de Iuſt. cap. 9. dub. 10. num. 60. P. Thomas Sanch. lib. 9. de matrimonium, diſp. 20. num. 10. P. Vaſquez de Reſtitut. cap. 3. §. 2. dub. 6. num. 52. Lugo Card. tom. 1. de iuſt. diſp. 10. ſect. 6. num. 131. Covarubias in Clem. ſi furioſus. part. 2. §. 3. num. 1. P. Moya tom. 1. tract. 6. diſp. 3. quæſt. 4. & communiter Doctores.

S. Anton. Ioan Nea. Sylveſt. Fum. Enriquez. Leſſius. Th. San. Vaſquez. Covarruba. Lugo. Covarr. Moya.

13. Solida huius aſſertionis ratio eſt. Etenim abortus etiam fætus inanimati eſt peccatum gravius pollutione: ſed polluctio non licet etiā ad vitandam mortem: ergo neque abortus fætus inanimati.

14. Maiorem ſic probat Caramuel in Theol. præterintentionali, ad 5. præcep. caſu 38. num. 2799. [Quod pollutione gravior ſit, probatur: quia opponitur proximius generationi: quia per gradus aſcendendo pollutio generationi opponitur; abortus fætus inanimis propius; proximeque abortus fætus animati; vnde ſiquidem illa eſt contra legem naturæ à fortiori vterque abortus; eſſe debet.] Cui conſonat P. Moya proxime relatus aiens: [Non aliter de eiectione fætus inanimati, quam de effuſione ſeminis philoſophandum cenſeo.] *Caram.* *Moya.*

15. Et prior vtroque P Leſſius ſupra relatus num. 61. ſic ait: [Imo eſt magis directa, & propinqua contra naturam generationis expellere fætum, quam procurare pollutionem; ſicut fætus, etſi non dum animatus, longe propinquior eſt naturæ humanæ, quam fæmina non dum commixta. Deinde in pollutione ſolum expellitur ſemen rude vnius generis, idque ex ſede non vltima, ſed inſtrumentaria; in abortu expellitur ſemen geminum, commixtum, elaboratum, idque ex ſede primaria, & finali, á natura ad hoc deſtinata.] *Leſſius*

CAPVT III.

An ex hoc decreto maneat antiquata opinio docens, licitam eſſe expulſionem fætus inanimati propter ſanitatem tuendam?

SVMMARIVM.

Doctores aſſerentes licitum eſſe procurare directe expulſionem fætus inanimati, qui affert matri periculum vitæ. n. 16.

Quo-

Digitized by Google

Quomodo Baſilius Ponze adverſetur ei ſententiæ per conſequentiam diſiuntivam num. 17.

Quomodo probatur, primam ſententiam antiquari ex hoc decreto? nu. 18. & ſeqq.

Ea prima opinio non damnatur in hoc decreto. num. 21.

Quomodo propoſitio damnata non inferatur ex illa prima opinione? num. 22.

Diſcrimen quoad hoc inter fætum animatum, & inanimatum. num. 23.

Diſcrimen inter expulſionem fætus, & effuſionem ſeminis. num. 24.

Diſcrimen periculi procedentis ab intrinſeco, & procedentis ab extrinſeco. num. 25, & 26.

An, & quare liceat abſcindere manum propter periculum extrinſecum, & non liceat expellere fætum inanimatum propter idem. num. 27.

Probabilius eſt, non licere expulſionē directam fætus inanimati, etiam propter periculum ab intrinſeco. num. 28.

16 OPinio eſt plurium Doctorum, licitum eſſe procurare directe expulſionem fætus inanimati, quando ipſe fætus affert matri periculum mortis ex puerperio; ita vt mater periclitetur de vita, niſi expellatur fætus. Ita P. Thomas Sanchez lib. 9. de matrim. diſp. 20. num 9. aſſerens, nullum à ſe inveniri Doctorem diſſentientem huic ſententiæ, præter Navarram, & pro ſua opinione affert S. Antoninum ſupra citatum, Ioannem de Neapoli, Sylveſtrum, Covarrubiam, Armillam, Navarrum, Cordubam, Margaritam Confeſſorum, Henriquez, Graffis, Palacios, Sa, & Vegam. Quæ ſententia non ſolum admittit, licitam eſſe expulſionem fætus inanimati indirectam, ſcilicet per medicamenta tendentia ad ſanitatem matris, ſciſſionem venæ, purgationem humorum &c., ex quibus per accidens reſultare ſolet expulſio fætus; ſed etiam per medicamenta directe intendentia ipſam expulſionem.

Tho San: Navarra. S. Anton IoanNea. Sylveſt. Covarru Armilla. Navarr. Corda. Margari Conſeſ. Enriq Graffis Palacios Sa Vega.

17. Adverſus Thomam Sanch. inſurrexit Baſilius Ponze lib. 10. de matrim. cap 13. num. 2 (quem poſtea Authores alij ſecuti ſunt) aitque, eſſe conſequentiā neceſſariā ab vno ad alterum, ſcilicet ex eo, quod liceat expellere fætum inanimatum pro ſanitate matris, inferri, licere etiam expellere eumdem pro conſervanda fama, aut vitanda occiſione matris; aut ſi hoc non licet, neque primum licere. *Ponz.*

18. Hinc deſumitur argumentum ad probandum, eam ſententiam Thomæ Sanchez, ex hoc decreto manere antiquatam. Etenim illa ſentia antiquatur, quæ eſt antecedens, vnde evidenter infertur opinio reprobata, vt multis oſtendi ſupra diſſert. 1. cap. 14., ea præcipue ratione, quod *ex vero non, niſi verum*, vt clamant Dialectici; quare ſi conſequens eſt falſum, antecedens non poteſt non eſſe falſum; ſed ea opinio, quod liceat expellere fætum inanimatum, vbi matris vita periclitatur ex puerperio, eſt antecedens, vnde infertur hæc propoſitio damnata, quod licet expellere fætum inanimatum pro vitanda occiſione, aut infamia matris: ergo prima illa opinio maneat antiquata. Probatur minor: quia iam admittitur, quod propter periculum vitæ matris liceat expellere fætum inanimatum. Quod autem id periculum procedat ab intrinſeco, an ab extrinſeco, nihil refert.

19. Confirmatur primo. Eadem eſt vis periculi ab intrinſeco, & periculi ab extrinſeco: ſed periculum ab

ab intrinſeco poteſt vitare mater expulſione fætus inanimis: ergo etiam poteſt vitare periculum ab extrinſco expulſione fætus inanimis. Ergo ſi conceditur minor, concedendum eſt conſequens. Ergo opinio docens, poſſe expelli fætum inanimem propter ſanitatem matris, eſt antecedens, vnde manifeſte infertur opinio damnata docens, poſſe expelli fætum inanimem propter vitandum periculum occiſionis, aut infamiæ.

P. Moya 20. Confirmatur ſecundo. Nam vt refert P. Moya citatus cap. præced., multi ſunt caſus, in quibus ex eo, quod liceat aſſumere media nociva propter periculum ab intrinſeco proveniens, inferunt Doctores, licere aſſumere eadem propter periculum extrinſecum. V. g. ex eo, quod liceat abſcindere manum morbidam ad conſervationem vitæ, inferunt Bañez, Ledeſma, Sotus, Acacius de Velaſco, Serra, & alij Doctores, idem licere, ſi tyrannus iubeat ſub comminatione mortis. Et ſic in multis aliis caſibus. Ergo idem dicendum in præſenti, propterea quod eadem eſt ratio periculi procedentis ab intrinſeco, & procedentis ab extrinſeco.

Bañez. Ledeſ. Sotus. Acac. Serra.

21. Sed his non obſtantibus, dicendum eſt, eam opinionem nihil detrimenti accipere ab ea damnatione. Et in primis certum eſt, quod ea opinio non damnatur expreſſe in in hoc decreto; eſt enim longe diverſa à propoſitione damnata.

22. Quod autem non antiquetur ex hoc decreto, probatur. Et quidem ſi eſſet evidens conſequentia ab hac opinione ad opinionem damnatam, illa quidem antiquata maneret, & reprobanda; ea autem conſequentia non eſt evidens; cum quæ pro ea conſequentia afferuntur, habeāt probabilem ſolutionem. Nam quando fætus inanimis conſtituit ab intrinſeco matrem in extremo vitæ periculo, ille quidem ex vna parte eſt aggreſſor, ex alia vero non deſervit ſuo naturali fini conſervandi ſpeciem humanam; nam mortua matre, non naſcetur homo. At vero quando periclitatur honor, aut fama puellæ prægnantis, aut ei imminet occiſio ā conſanguineis, fætus inanimis non eſt agreſſor. Sicut ſi Titius aggrediatur Sempronium evaginato gladio occiſurus; poteſt Sempronius occidere Titium cum moderamine inculpatæ tutelæ. Si autem Ioannes minitetur Sempronio mortem, niſi occidat Titium, non licet ei occidere Titium. Quare? niſi quia in primo caſu Titius eſt aggreſſor, non in ſecundo.

23. Et hinc cognoſcitur diſcrimen quoad hoc inter fætum animatum, & inanimatum: nam licet fætus animatus ſoleat eſſe aggreſſor vitæ matris eodem modo, ac fætus inanimis; tamen fætus animatus mortua matre poteſt manere ſuperſtes, & ita conſequi non ſolum ſpem ſalutis æternæ, ſed etiam finem naturalem multiplicationis ſpeciei humanæ, ad quam ordinatur generatio: quare non poteſt mater pugnare contra vitam pueri. Cum quo ſtat, quod licite poſſit vti mater medicamentis directe tendentibus ad propriam ſanitatem, nempe balneis, phlebotomia &c., quamvis per accidens, & præter intentionem ſequatur expulſio fætus animati.

24. Neque valet inſtantia, quod etiam copia ſeminis poteſt eſſe aggreſſor vitæ; nocere enim poteſt ſanitati, & vitæ. Non, inquam, valet: quia ſicut nemini licet occidere invaſorem, ſi aliud eſt medium evadendi mortem; ita neque expellere ſemen ratione illius periculi; quia contra id nocumentum procedens ex copia ſeminis providit natura multa remedia, nempe ſanguinis emiſ-

Digitized by Google

emiſſionem, abſtinentiam à cibis, maxime calidis &c., & quamvis nulla remedia providiſſet natura, certum omnino eſt, pollutionẽ eſſe iure naturæ interdictam pro omni evẽtu.

25. Ad argumentum, quo probare conabantur vim conſequentiæ ab hac opinione ad opinionem damnatam; facile reſpondetur negando minorem. Ad cuius probationem reſpondetur, magnum eſſe diſcrimẽ periculi procedentis ab intrinſeco, & procedentis ab extrinſeco. Nam in eo, quod eſt ab intrinſeco, fœtus inanimatus eſt aggreſſor; non in eo, quod eſt ab extrinſeco. Ideò enim ſi iubeatur Sempronius ſub comminatione mortis occidere Titium, non licet Sempronio occidere, quia in eo eventu Titius non eſt aggreſſor.

26. Ad primam confirmationẽ neganda eſt maior, ſcilicet eamdem eſſe rationem periculi procedentis ab intrinſeco, & procedentis ab extrinſeco, propter dicta. Ad ſecundam confirmationem dico: in aliquibus caſibus eſſe eamdem rationẽ periculi, ſive procedat ab intrinſeco, ſive ab extrinſeco; non tamen in omnibus: ſicut neque eſt in omnibus eadem ratio periculi extrinſeci vnius generis, ac periculi alterius generis, vt in exemplo poſſito de occidente invaſſorem cum moderamine inculpatæ tutelæ; in eo enim periculo extrinſeco poteſt occidere; non vero in periculo alterius minitantis mortem, niſi occidat Titium. Nam in diverſis periculis poſſunt eſſe ſpeciales rationes, propter quas in altero liceat, in altero non liceat talem actionem exercere.

27. Quare autem liceat abſcindere manum propter periculum mortis imminẽtis à Tyranno iubente abſciſſionem, (probabilis eſt ea opinio) non autem liceat expellere fœtum inanimem propter periculum occiſionis; non eſt difficile oſtendere diſcrimen. Quia cum per abſciſſionem manus, ſolum noceatur individuo, & per expulſionem fœtus noceatur ſpeciei humanæ, & multiplicationi eius, ſtrictior multo eſt obligatio retinendi fœtum, quam retinendi manum.

28. Rogabis tandem, an veràm cenſeam hanc opinionem, quæ admittit directam expulſionem fœtus inanimis, quando affert periculum mortis in puerperio Et reſpondeo, probabilorem eſſe oppoſitam ſententiam, quæ id negat eſſe licitum: quia licet diſcrimen aſſiganatum ſit probabile; probabilius tamen eſt, argumentum allatum contra propoſitionem damnatam, quod propoſui cap 2., præcipue ex P. Leſſio, militare etiam contra hanc opinionem propter periculum mortis in puerperio.

CAPVT IV.

An ex hoc decreto damnata maneat opinio, quæ admittit licitam eam expulſionem fœtus ad vitandam infamiam communitatis.

SVMMARIVM.

Refertur placitum Lumbierij. num. 29.

Quod odia ſunt reſtringenda, non intelligitur de decretis doctrinalibus. num 30.

Neque de illis, quæ de iure naturali ſunt interdicta. num. 31.

In iure aliquando proponuntur caſus in individuo, & intelligi debent in ſpecie. num. 32.

Eadem ratio militat in infamia parentum, & conſanguineorum, ac in

infamia fœminæ, quoad evitandam expulſionem fœtus. num. 33.

In decretalibus, propoſito caſu in individuo, intelligitur de ſpecie ob identitatem rationis. num. 34.

Dato quod non ſubiaceat damnationi hæc opinio; ſaltem certum eſt, eam manere antiquatam. num. 29.

Lumbier 29. LVmbier in expoſitione huius propoſitionis 34 num. 1887. proponit caſum, in quo Monialis in cœnobio Religioſo, & eximiæ recollectionis concepit ex viro: in quo quæritur, an ea Monialis licite poſſit expellere fœtum inanimem, & non quidem ob propriam infamiam, ſed ne infametur Religioſi cœnobij Sacra Communitas, aſſerit que: *No ſabemos de cierto, ſi eſtà comprehendida en eſta condenacion* Latiné: *Nec certo ſcimus, an contineatur ſub hac damnatione*, & ponit rationem dubitandi, nempe *damnationem hanc eſſe ſtrictæ interpretationis.* Qui Author reſolvit, illicitum eſſe in eo caſu procurare expulſionem fœtus: quia ad vitandam infamiam coram ſæcularibus eſt aliud medium, ſcilicet præcipiendo in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub cenſuris obſervationem ſecreti.

30. Dicendum tamen eſt vt certum, hunc caſum contineri ſub hac damnatione. Pro cuius certitudine obſervandum eſt, eam regulam iuris, *quod odia ſunt reſtringenda*, intelligi de legibus humanis præceptivis, vel prohibitorijs; de decretis autem doctrinalibus, ſive quæ doctrinam veram, & certam ſtatuunt, non ita ſtricte intelligendam eſſe: in his enim magis ad mentem Pontificis Romani, quam ad ſonitum verborum attendendum eſt.

31. Deinde, quia ea, quæ iure naturali interdicta ſunt, non vocantur odia; neque ſubijciuntur interpretationi conſtitutionis odioſæ. Quis enim dixit, præceptum non occidendi eſſe odioſum, & tamquã odioſum interpretandum? Conſtat autem ex hac damnatione Pontificis, eſſe iure naturali interdictum, facere eam expulſionem fœtus propter periculum ab extrinſeco prouenìens.

32. Et quidem in his damnationibus aliquando proponuntur caſus in individuo, & intelligi debent in ſpecie, quia individuum propoſitũ eſt exempli gratia. Tunc autem id ita intelligitur, quando eadem omnino ratio militat in cæteris caſibus ſimilibus.

33. Iam vero hunc caſum contineri ſub hac damnatione probatur. Etenim quando puella violat pudicitiam, amiſſa virginitate, non ſolum infamatur ipſa, ſed cedit in dedecus patris, & matris, & conſanguineorum. Numquid ergo proderit hæc tergiverſatio contra damnationem à Pontifice factam, vt dicatur, poſſe puellam procurare abortum fœtus inanimis, non vt vitet infamiam propriam, ſed infamiam parentum, & conſanguineorum, quam non expreſſit damnatio? Abſit. Quare? niſi quia præſuppoſitis duabus opinionibus, quarum altera docet, licitum eſſe procurare eum abortum, propter periculum procedens ab intrinſeco; & altera docet, licitum id eſſe propter periculum procedens ab extrinſeco, damnat Pontifex hanc ſecundam, poſito exẽplo in eo, quod frequentius contingit? Cum enim infamia parentum, & conſanguineorum ſit damnum extrinſecum, eadem omnino ratio militat in periculo infamiæ parentum, & conſanguineorum, ac in periculo infamiæ puellæ.

34. Ita contingit in maxima parte decretalium conſtitutionum, in

In quibus propoſito vno caſu in individuo, omnes iuris Interpretes aſſumunt deciſſionē illius caſus individui pro regula generali ob idemtitatem rationis. Quæ quidem maiorem locum habent in ijs, quæ ſunt iuris naturalis, in quibus magis attenditur ratio, quam verborum tenor.

35. Eodem ergo modo, & ob eamdem rationem damnata manet opinio docens, licitum eſſe procurare eum abortum propter periculum ab extrinſeco proveniens, ſive proveniat ab infamia puellæ, ſive ab infamia parentum, & conſanguineorum, ſive ab infamia communitatis Religioſæ.

36. Dato autem, & non conceſſo, quod iſte caſus non contineatur ſub hac damnatione; dicendum eſt, vi huius damnationis manere antiquatam opinionem, quæ dicat, licitum eſſe procurare eum abortum Monialis, ne periclitetur fama cœnobij Religioſi. Hæc enim opinio, eſt antecedens, ex quo infertur propoſitio damnata. Nam ſi licet, procurare eiuſmodi abortum propter vitandam infamiam cœnobij; & cum ius naturale non poſſit limitari ad gradum infamiæ paulo maiorem, aut paulo minorem; idem erit dicendum, ſive ſit propter infamiam puellæ, ſive ſit propter infamiam cœnobij.

CAPVT V.

Aliud dubium de puella vim paſſa

SVMMARIVM.

Refertur placitum Lumbierij. nu. 37.
Proponuntur tria circa id placitum reſellenda. num. 38.
Quomodo aſſertio relata ſubiaceat damnationi? num. 39.
Qui fuit aggreſſor, & iam non eſt, non poteſt denuo impeti. num. 40.
Quomodo dici poſſit ſemen aggreſſor caſtitatis? num. 41.
Et an fæmina, quæ patitur violentiā poſſit in continenti repellere ſemen ibid..
Quomodo non ſit aggreſſor in eo tempore, in quo non violatur caſtitas. num. 42.
Et quando non inſtat tempus defenſionis. num. 43.
Eo tempore, quo quis non eſt aggreſſor, inſtrumentum illius non poteſt eſſe aggreſſor. num 45.
Diſcrimen inter ius fæminæ defendendi occiſive caſtitatem, & expellendi fœtum inanimem. num. 46.
Obiectio ſolvitur. num. 47.
Infertur aſſertionem impugnatam neque ſpeculative eſſe probabilem. num. 49.

37. HVnc caſum proponit Lūbier, ibid. num. 1888., ſcilicet quando fæmina omino invita inculpabiliter paſſa eſt violentiam viri, & facta eſt prægnans; an licete poſſit ad vitandam infamiam expellere fætum inanimē. Et reſpondet his verbis: *Contra la condenacion parece, que no ſeria. Contra la razon parece, que tan poco: pues entonces tambiem el ſemen como inſtrumento, ò virtud del varon, es agreſſor injuſto, y violento de ſu caſtidad. Y ſi es doctrina corriente de los Theologos, y lo enſeña Tapia con otros, aſsi de que puede la muger matar al agreſſor violento de ſu caſtidad; parece que tambiem ha de poder al feto inanimado. Del animado no ſe habla aqui; porque por la ſalud eſpiritual de aquella alma, que eſtà en extrema neceſsidad puede aver diferente razon, que ſe dexa por aora à la diſ-* Lumb. Tapia.

puta de losTheologos Quæ verba propter ignaros hiſpani idiomatis ſic fideliter in latinum ſermonem transferuntur. [Videtur id *non eſſe contra damnationem*. Videtur etiam, neque contra rationem eſſe: quia tunc etiã ſemen, tamquam iſtrumentum, aut virtus viri, *eſt aggreſſor* iniuſtus, & violentus caſtitatis eius. Et ſi quidem eſt communis doctrina Theologorũ (& ita docet Tapia cum alijs) quod *fæmina poteſt occidere* aggreſſorẽ violentum ſuę caſtitatis, videtur etiam, quod poteſt expellere eum fætum inanimem. De animato autem non loquimur in hoc caſu: nam propter ſalutem ſpiritualẽ illius animæ exiſtentis in extrema neceſſitate poteſt adeſſe diverſa ratio; quæ modo remititur ad Theologorum diſputationem.]

38. In quibus verbis multa veniunt notanda, & reijcienda, tum quia adverſantur huic damnationi; tum quia perperam colliguntur ex doctrina Theologorum. Primum, quod dicat, eam opinionem non eſſe contra damnationem; ſecundum, quod ſemen eſt aggreſſor caſtitatis in eo eventu; tertium, quod ex defenſione occiſiva caſtitatis ſumat paritatem ad expulſionem fætus inanimati.

39. Quod attinet ad primum, dicendum eſt, eam opinionem contineri ſub hac damnatione; ſcilicet quæ docet, poſſe expelli fætum inanimem, quando fæmina paſſa eſt omnimodam violentiam caſtitatis. Probatur primo. Nam hæc damnatio vniverſaliter damnat opinionem, quæ doceat licere expulſionem fætus inanimis propter vitandam infamiã, aut occiſionem fæminæ corruptæ; ſed hec opinio id afirmat: ergo hæc damnatio illam damnat.

40. Probatur ſecundo: (quo argumento, & tribus ſequentibus refellitur ſecundum dictum eius Authoris) quia licet ſemen, dum actualiter infunditur per vim in vterum fæminæ, poſſit dici aggreſſor caſtitatis fæminæ; at poſtquam converſus eſt in fætum, iam pro tunc non eſt aggreſſor caſtitatis: ſed quod fuerit aggreſſor, & iam non ſit, non eſt ſufficiens ad illud expellendum à ſuo naturali loco; ſicut quod aliquis fuerit aggreſſor contra vitam Petri, cum iam non ſit, id non eſt ſufficiens, vt tranſacto priori aggreſſionis tempore, poſſit Petrus illum occidere: ergo cum ſola ratione aggreſſoris contendat is Author liberare eam opinionem á damnatione, & iam ratio aggreſſoris evanuerit; nulla eſt ratio, ob quam ea opinio poſſit à damnatione excludi.

41. Et quidem ſemen, dum violenter immittitur in vterum fæminæ, non poteſt negari, quod ſit aggreſſor caſtitatis. Ideò opinio fuit P. Thomæ Sanchez, lib. 2. de matrim. diſp. 22. num. 17., & Marchantij, part. 1. c. 6. quęſt 21., quem refert Diana, nec improbat, part. 7. tract. 5. reſol. 21., fæminam, quæ omnimodam vio'e itiam patitur contra caſtitatem, illam quidem renitentem immiſſioni ſeminis, poſſe repellere ſemen eodem impetu, quo illius immiſſioni renititur, ſcilicet in eodem momento; quia id nihil aliud eſt, quam ſe defendere ab immiſſione ſeminis, tamquam aggreſſoris violenti, & iniuſti ſuæ caſtis. Et quamvis modo non vacat, eã opinionem examinare; illam tamen refero, vt conſtet, quomodo, & quo tempore ſemen poſſit dici aggreſſor violentus caſtitatis. *Tho San: Mercat. Diana.*

42. Probatur tertio. Quia ſemen viri non eſt aggreſſor caſtitatis fæminæ eo tempore, in quo non violatur caſtitas: ſed quando datur in vtero fætus inanimis, tunc non vio-

violatur caſtitas: ergo tunc ſemen non eſt aggreſſor caſtitatis.

53. Probatur quarto. Quia tunc aliquis non eſt aggreſſor, quando non inſtat tempus defenſionis, aut impediendi iniuriam: ſed poſtquam tranſiit immiſſio ſeminis, & conceptus eſt fætus, iam non eſt tempus defenſionis, neque tempus impediendi iniuriam contra caſtitatem: ergo tunc ſemen non eſt aggreſſor caſtitatis. Minor evidens eſt: quia iam violata caſtitate, non eſt tempus impediendi eam violationem; cum ad præteritum non detur potentia.

44. Maior etiam conſtat. Nam poſtquam Petrus percuſſit Ioannem, & abijt, ideò iam non eſt aggreſſor, quia iam tranſijt tempus inpediendi percuſſionem, & defendendi ſe ab illa: ergo cum violata caſtitate, tranſierit iam tempus impediendæ violationis, iam illud ſemen non poteſt dici aggreſſor.

45. Probatur quinto. Nam eo tempore, quo mæchus violentus non eſt aggreſſor caſtitatis, ipſum inſtrumentum illus non poteſt eſſe aggreſſor: ſed tempore, quo fætus iam eſt conceptus, mæchus ipſe non eſt aggreſſor caſtitatis: ergo: & ſemen, quod eſt inſtrumentum malefactoris, & malefacti, non eſt aggreſſor caſtitatis.

46. Quod attinet ad tertium dictum eius Authoris, ſcilicet paritatem deſumptam à defenſione occiſiva caſtitatis ad expulſionem fætus inanimis; aſſero, diſcrimen eſſe meridiana luce clarius. Nam fæmina, cuius caſtitas impetitur, ſi alia via non poteſt impedire illam iniuriam, poteſt illam impedire occiſione invaſſoris; poſtquam autem facta eſt iniuria violationis caſtitatis, non poteſt illum occidere, quia iam non poteſt impedire eam iniuriam iam illatam. In altero autem caſu per expulſionem fætus iam concepti non impeditur invaſio eius caſtitatis, nec violatio; cum iam prætererit.

27. Dicet aliquis. Licet tunc fætus inanimis non ſit aggreſſor caſtitatis, eſt tamen aggreſſot famæ propter infamiam inde ſecuturam; vel aggreſſor vitæ, propter occiſionem, quæ fortaſſe imminet à conſanguineis.

48. Sed hæc reſponſio non minuit, imo auget difficultatem. Sic enim regreditur ad ipſam formaliſſimam rationem, ob quam damnatur ea 34. propoſitio, nempe propter periculum occiſionis, aut infamiæ inde ſecuturæ: cum iam non fiat recurſus ad hoc, quod fætus inanimis ſit aggreſſor caſtitatis in ſua radice.

49. Id tamen placet in aſſertione Lumbierij, quod cum vir timoratus ſit, hæc verba ſubiunxit. *Todo eſto eſpeculativamente parece probable: ſi lo ſea en la practica, los Doctos lo veràn.* Id eſt, [hæc omnia ſpeculative videntur probabilia: an ſint probabilia in praxi, docti iudicabunt.] Argumenta autem hucuſque inſtructa manifeſte probant, eam Lumbieri aſſertionem neque ſpeculative, neque practice eſſe probabilem: maxime cum in 1. part. Criſ. Theol. diſp. 14. oſtenderimus, quoties in ſpeculatione inveniuntur eædem omnino circumſtantiæ, ac in praxi; idcotum eſt practice probabile, quod fuerit probabile in ſpeculatione. Quia tamen ſæpe, quæ conſiderantur in ſpeculatione, non poſſunt re duci ad praxim ſine nova circumſtantia vitioſa; ideò aliquando non valet à probabilitate ſpeculativa ad practicam.

CA-

Digitized by Google

CAPVT VI.

Aliud dubium de fæmina vim paſſa à dæmone incubo.

SVMMARIVM.

Quorumdam placitum refertur circa abortum fætus concepti arte dæmonis. num. 50.
Ex dæmone incubo proles monſtroſa irrationalis aliquando generatur. num. 51.
Eius generis exemplum ex Delrio. num. 52.
Ex putrefacto ſemine generari ſolent monſtra irrationalia. num 53
Præfati viri docti fortaſſe conſuluerunt illum abortum, quia cenſuerunt non eſſe prolem, ſed vivens monſtroſum. num. 54
Caſu quo arte Sathanæ fæmina conceperit prolem humanam, illicitus eſt omnis abortus, & oppoſita propoſitio ſubiacet damnationi. num. 55.
Argumenta pro concluſione. Ibid, & ſeqq.
Imo oppoſita concluſio neque ſpeculativam probabilitatem habet. num. 58.

60. IDem Lumbierius loco citato ex aſſertione relata cap. præced. infert hanc aliam his verbis. *De aqui toma luz vn parecer de hombres doctos, los quales ha años, que conſultados, ſi era licito dar vna bebida para abortar à vna Religioſa muy ſierva de Dios, con la qual el demonio avia tenido violentamente congreſo, y ſe hallava con muchas ſoſpechas de preñada al parecer de los medicos, reſolvieron, que ſi: porque ſi era preñado, era agreſſor injuſto, y violento de ſu caſtidad.* Quæ ſic in latinum ſermonem transfero. [Hinc lucem accipit quædam ſententia virorum doctorum, qui nonnullis ab hinc annis conſulti, an liceret propinare potionem in ordine ad abortum cuidã ſanctimoniali valde Deo devotæ, cum qua Cacodæmon violente fuerat congreſſus, & medicorum iudicio ex multis indicijs prægnans viſa eſt; conſuluerunt partem affirmatiuam: nam ſi vere fæta erat, aggreſſor caſtitatis fuerat iniuſtus, & violentus.] Hæc Lumbierius; quamvis aſſertionem hanc limitet, ſicut præcedentem, nempe aſſerendo loqui ſe de probilitate ſpeculativa. *Lumb.*

51. Et quidem poſſibile cenſeo, quod Cacodæmon, ſi fiat ſuccubus (vltra alios modos, quibus idẽ diſponere poteſt) recipiat ſemen à viro, & poſtea factus incubus immittat ſemen in vterum fæminæ. Sed non credo, Deum talia permiſſurum, vt virgini Deo devotæ ſic illudat Sathanas, imo neque fæminæ peccatrici in ordine ad prolem humanam. Scimus aliquando contigiſſe, quod fæmina incubum Cacodæmonem amplexa pepererit. Sed quã prolem? Non humanam, ſed irrationalem, & monſtroſam; fortaſſe de genere eorum viventium, quæ ex putridis ſeminibus generari poſſunt.

52. P. Martinus Delrio lib. 6. diſquiſition. Magic cap. 2. ſect. 3. pag. mihi 51. ex edit. Lugdunenſi an 1008. refert horribilem hiſtoriam de puella complexa eius modi incubum: quam ita concludit. *Fæmina periculo ſervata, enixa eſt monſtrum vndequaque fædum aſpectu, quale nuſquam antea (vt ferunt) inter noſtrates viſum. Id obſtetrices, ne obſervatum contumeliæ eſſet familiæ, accenſa ingenti pyra, citiſsime concremarunt.* Id ita refert contigiſſe an. 1588. *Delrio.*

1588. Brunæ in Moravia.

53. Neque inſolitum eſt, ex putrefacto ſemine generari, etiam ex copula coniugali, vivens irrationale; ſcimus enim ita accidiſſe non ſemel in hac provincia, ita vt natum fuerit animalculum porcello ſimile, quod vulgo appellant *Engendro;* quod vbi ex vtero prodijt, cucurrit velociter per terram.

54. Illi ergo viri docti, quos ſuppreſſis nominibus refert Lumbier, fortaſſe ex ſufficientibus indicijs cognoverunt, illum fætum, quem Sanctimonialis Deo devota ab incubo violento conceperat, eſſe non prolem humanam, ſed vivens monſtroſum. Sic enim recte cõſuluiſſent, propinari pharmacum ad eiuſmodi abortum. Neſcimus enim, ipſos inductos eſſe ea ratione de aggreſſore violento caſtitatis.

55. Sed vtcumque caſus acciderit, inquirimus, an caſu quo, arte Sathanæ ſuccubi, & incubi, fæmina vim paſſa conceperit; & iudicio medicorum portet in vtero fætum humanum adhuc inanimem, licitum ſit procurare abortum ad vitandam infamiam? Aſſeroque, aſſertionem affirmativam contineri ſub hac damnatione; quæ quidem aſſertio eodem modo oſtenditur, ac præcedens. Primo. Etenim damnatio eſt vniverſalis; damnat enim propoſitionem, quæ doceat, licere expellere fætum humanum adhuc inanimem, proter vitandam infamiam, aut occiſionem fæminæ prægnantis: ſed in eo caſu propoſitio loquitur de fæmina, quæ vult expellere fætum humanum adhuc inanimem, propter vitandam ſuam infamiam, aut occiſionem: ergo ea propoſitio ſubiacet damnationi.

56. Secundo. Quia licet in ipſo congreſſu, ſemen humanum à Sathana immiſſum ſit aggreſſor violentus caſtitatis, aſt poſtquam ſemen converſum eſt in fætum, iam eo tẽpore non eſt aggreſſor caſtitatis; cum ſolum ſit aggreſſor illius, dum violat caſtitatem.

57. Tertio. Quia nullus eſt aggreſſor, niſi in eo temporis momento, quo inſtat ius defendendi ſe, & impediendi iniuriam. Quarto. Nã eo tempore, quo Sathanas non eſt aggreſſor contra caſtitatem, nec inſtrumentum illius, id eſt, ſemen humanum ab eo immiſſum, poteſt eſſe aggreſſor. Vide hæc argumenta latius propoſita cap. præced.

58. Nec ſatisfacit Lumbier, etiam ſi dicat, ſe loqui ſolum de probabilitate ſpeculativa. Tum quia hæc argumenta probant, neque probabilitatem ſpeculativam convenire ei aſſertioni: tum etiam quia quæ ſpeculative probabilia ſunt, ſi nulla alia circumſtantia ſuperaddatur in praxi, vtique ſunt practice probabilia; cum tamen in hoc caſu ſpeculatio conſideret omnes circumſtantias, quas in praxi.

CAPVT VII.

An liceat fæminæ expellere medicamento indirecto fætum inanimem propter vitandam infamiã, aut occiſionem?

SVMMARIVM.

Duplex genus medicamenti, aliud directum, & aliud indirectum. num. 58.

Opinio docens matri periclitanti licitum eſſe aſſumere indirecta cum periculo prolis etiam animatæ. nu. 60.

An ſicut propter periculum vitæ poteſt

Digitized by Google

poteſt vti medicamentis indirectis, poſsit etiam illis vti propter vitandam infamiam? nnm. 61.

Et quæſtio ſolum eſt, quando fœtus eſt inanimis. num. 62.

Quando ſciſsio venæ ſit medicamentum directe tendens ad expulſionẽ fœtus? num. 63.

Nefas eſt, quod fœmina non laborans graviter vtatur medicamento indirecto propter periculum extrinſecum; & oppoſita opinio ſubiacet damnationi. num. 64.

Procurat abortum, qui ponit media probabiliter efficacia. num. 65.

Qui ponit cauſam per accidens ex intentione conſequendi effectum, procurat effectum. num. 67,

59. DVplex genus medicamenti (quod ad præſens attinet) diſtinguendum eſt. Alterum, quod directe tendit ad nocendum fœtui, v. g quod tendit ad vulnerandum, fœtum. Alterum, quod ſolum reſpicit ſanitatem matris, vt venæ ſciſſio, pharamacum humoris purgativum, balneum &c., quæ aliquando ſolent nocere fœtui; & hoc dicitur medicamentum indirecte tendens in detrimentum prolis.

60. Deinde præmittendum eſt, eſſe opinionem inter plures Theologos receptam, matri periclitanti ex gravi morbo licitum eſſe aſſumere medicamenta ſecundi generis, quãvis probabiliter timeatur nocumentum prolis, etiam animatæ. Ita P. Thom. Sanch. lib. 9. de matrim. diſp. 20. num. 34. & apud ipſum Corduba, Navarra, Rodriguez, Ludovicus Lopez, Vega, Bañez, Enriquez, Benzonius, & Sa: quia mater ius habet àd ſuam vitam tuendam; præcipue cum fœtus, licet animatus, maximum nocumentum accipiat à morbo matris: quod ſi fœtus propter ſciſſionm venæ, & emiſſionem ſanguinis periclitetur, tunc id nocumentum prolis contingit indirecte, & præter intentionem.

Th. Sancor doba. Navarr. Rodrigez. Lopez. Vega. Bañez. Enriquez Benzon Sa

61. Inquirimus ergo, an ſicut fœmina propter periculum gravis morbi poteſt vti medicamentis ſecundi generis, ita vt præter intentionẽ periclitetur fœtus animatus, poſſit fœmina propter vitandum periculum ab extrinſeco, nempe infamiam, aut occiſionem, vti eiſdem medicamentis indirecte expulſivis, quando fœtus eſt adhuc inanimis.

62. Et ſupponimus, id non licere, quando fœtus eſt animatus, & mater non infirmatur graviter, ſive periculoſe: nam Authores citati ſolum id concedunt matri, quando ei imminet periculum vitæ. Quare ſolum inquirimus, quando fœtus eſt inanimis, & mater non infirmatur graviter.

63. Supponimus etiam, ſi fœmina ita prægnans patiatur ſciſſionem venæ, & conetur prodire tantam ſanguinis quantitatem, vt deficiat ſanguis neceſſarius ad procreationem prolis, id eſſe nefas: quia tunc ſciſſio venæ non eſt enumeranda inter medicamenta ſecundi generis; cùm ea ſanguinis emiſſio directe tendat ad deſtructionem prolis.

64. In præſenti ergo quæſtione dicendum, eſt illicitum eſſe, quod fœmina nullo morbo gravi laborans, propter infamiam, avt occiſionem vitandam, vtatur illis medicamentis indirecte tendentibus ad expulſionem fœtus inanimis; & propoſitionem affirmantem, id eſſe licitum, ſubiacere huic damnationi. Probatur. Nam iuxta damnationem hanc; illicitum eſt procurare talem abortum, propter vitandam infamiam, aut occiſionem; ſed in præfato caſu ea fœmina procurat abortum propter vitandam infamiam, aut occiſionem: ergo iuxta damnationem

tionem hanc, id genus medicamenti eſt illicitum huic fœminæ

65. Minor patet:tum quia ſupponimus, id nō facere ex intentione ſanitatis, ſed ex intentione vitandæ infamiæ, aut occiſionis; & idem eſt procurare, ac intendere. Tum etiam, quia non ſolum procurat aliquid is, qui ponit media certo efficacia, ſed etiam is,qui ponit media, probabilter efficacia, ſive quæ probabiliter habebunt effectum.Sic non ſolum procurat ſimoniace beneficiū Eccleſiaſticum, qui paciſcitur de pretio; ſed etiam, qui ad hibet interceſſores,qui conſequātur eiuſmodi emptionem, aut pactum: cum tamen interceſſio ſoleat eſſe ſolum probabilter efficax. Fæmina ergo, quæ ſanguinem emittit eo fine, vt abortiatur; quamvis ſanguinis emiſſio non ſit medium omnino efficax ad abortum, vere illum procurat.

66. Dices. Non procurat effectum, qui ponit cauſam per accidens: ſed emiſſio ſanguinis eſt cauſa per accidens abortus:ergo fæmina prægnans, quæ ponit talem cauſa per accidens, non procurat abortum.

67. Reſpondeo diſtinguendo maiorem: non procurat effectum, qui ponit cauſam per accidens, [ex intentione conſequendi effectum,] nego;[abſque ea intentione]omitto. Sic enim in 2. part. Criſ. Theol.diſp. 43. cap. 1. num. 6. docui, quando ponitur cauſa per accidens pollutionis ex intentione habendi talem pollutionē, eſſe pollutionē volitam in tali cauſa.

CAPVT VIII.

Fit periculum de propoſitione. 35.

SVMMARIVM.

Quomodo hæc propoſitio ſpeculativa reſpiciat praxim. num. 68.
Dilemate convincitur falſitas propoſitionis. num. 69.
Qua ratione non ſit probabilis defectu fundamenti? num. 70.
Quo pacto adverſetur Evangelio circa Sanctum Ioannem Bapitſtam? num. 71.
Qua ratione adverſetur alijs textibus Sacræ Scripturæ? num. 73.
Oſtenditur pravitas conſequentiæ contentæ in propoſitione damnatæ. num. 74.

68. PRopoſitio 35. ex damnatis eſt: *Videtur probabile, omnem fœtum, quandiu in vtero eſt, carere anima rationali; & tunc primum incipere eamdem habere, cum paritur; ac conſequenter dicendum erit, in nullo abortu homicidium committi.* Quæ propoſitio licet ſpeculativa videatur; ea tamen á ſuo Authore ordinatur ad conſequentiam practicam,ſcilicet ne peccatum procurandi abortum, dicatur eſſe homicidium; & vt probabile ſit, facientem abortum non incurrere irregularitatem ex homicidio provenientem.

69. Et quidem prima pars propoſitionis ſpeculativa non eſt dicenda opinio,ſed delirium; pugnat enim contra evidentiam oculorum. Nam vel infuſio animæ rationalis requirit totum tempus novem menſium, vel non requirit? Si primum; infero: ergo quando infans naſcitur ſep-

Digitized by Google

timo, quinto, aut quarto menſe non naſcitur cum anima rationali. Quæ conſequentia evidenter infertur, cũ ſit evidenter falſa; videmus enim in infantibus ſic in lucem editis evidentia ſigna animæ rationalis. Si vero dicatur ſecundum, nempe infuſionem animæ rationalis non requirere novem menſes, ſed quinto, aut quarto menſe infundi; evidenter infertur, infundi animam rationalem, antequam adveniat tempus pariendi.

70. Eſt etiam delirium, quod dicatur probabile, quod nullo gravi fundamento innititur. Nam ad eſſentiam probabilitatis fundamentum grave requiritur, illud quidem dignum exiſtimatione prudenti.

71. Maximum autem delirium eſſe convincitur ex eo, quod adverſetur pluribus locis Sacræ Scripturæ. Nam Luc. 1. dicitur de Ioanne Baptiſta in vtero matris exiſtente: *Vt audivit ſalutationem Mariæ Eliſabeth, exultavit infans in vtero eius.* Neque poteſt reſponderi, habuiſſe tunc animam ſenſibilem, non autem rationalem, & ratione animæ ſenſibilis potuiſſe exultare: tum quia ea vox *infans* attribui non poteſt animali irrationali, quale eſſet, ſi non haberet animam rationalem, ſed ſolum ſenſibilem. Tum quia poſtea dixit Eliſabeth, *exultavit in gaudio*; gaudium autẽ nõ convenit ſuppoſito irrationali. Et id multo vrgentius convincitur ex verbis Angeli ad Zachariam dicentis: *Et Spiritu Sancto replebitur ad huc ex vtero matris ſuæ:* niſi enim haberet animam rationalem, non potuiſſet Spiritu Sancto repleri exiſtens in vtero matris. Et ideò pro ſententia, quæ aſſerit, Ioannem præventum gratia habuiſſe vſum rationis ad cognoſcendum, & adorandum Redemporem, P. Ioannes Maldonatus in Lucæ cap. 1. num. 153. refert, ſingulorum locis citatis, Irenæum, Origenem, Cyrillum Hieroſolymitanum, Ambroſium, Hieronymum, Authorem operis imperfecti, Chriſoſtomum, Maximum, Chriſologum, Bernardum, Theophylactum, & Euthimium. *Mald. Irenæ. Orig. Cyrill. Ambr. Hieron. Imperfi. Chriſoſ. Maxim. Bernar. Theoph. Euthim.*

72. Dicere autem, quod per miraculum Ioanni infuſa fuit anima rationalis exiſtenti in vtero, ridiculum eſt; cum abſque neceſſitate, & abſque fundamento non ſint adſtruenda miracula in generatione naturali. Deinde cum Angelus dixit Zachariæ: *Spiritu Sancto replebitur adhuc ex vtero matris ſuæ*; Zacharias, qui dubitavit de prole vaticinata, ob ſterilitatem Eliſabethæ, multo magis dubitaret de repletione Spiritus Sancti, ſi puer in vtero non haberent animam rationalem; reſiſteret enim Angelo arguens, quomodo poſſit Spiritus Sanctus replere animã non rationalem, ſed dumtaxat ſenſibilem?

73. Deinde adverſatur eis textibus Geneſis cap. 25., & Apoſtoli ad Rom. cap. 9. de duobus parvulis Eſaú, & Iacob, qui *collidebantur in vtero matris.* Tum quia Scriptura in eo loco Geneſis eos vocat abſolute parvulos, quod nomen numquam Scriptura attribuit, niſi individuis rationalibus. Præterea de ijs ait Paulus loco cit. *Cum enim nondum nati fuiſſent, aut aliquid boni egiſſent, aut mali.* Et quamvis vera ſit propoſitio, quæ dicit: [Equi, & Leones nihil boni egerunt, aut mali moralis,] incongrue, & improprie loqueretur Paulus, ſi id non affirmaret de eiſdem ſubiectis, qui poſtea acturi eſſent aliquid boni, aut mali. Quod ſatis ſignificatur per eam dictionem *nondum*: de eiſdem enim ſubiectis dicit, nondum egiſſe aliquid boni, & mali, quæ poſtea agere poſſent aliquid boni aut mali. Quomodo

Digitized by Google

modo autem eſſent eadem ſubiecta in vtero, & extra vterum, non compoſita ex anima rationali in vtero; extra illũ cõpoſita ex anima rationali?

74. Quod attinet ad conſequentiam, quæ in ea propoſitione infertur, nempe: *Conſequenter dicendum erit, in nullo abortu homicidium committi*; ea quidem eſt indigna viro Dialecticæ perito. Etenim etiam ſi eſſet probabile, non infundi animam ratiolem, niſi in ipſo momento partus; adhuc reus eſſet homicidij, qui paulo ante partum efficeret abortum. Quod ſic oſtendo. Dum probabile eſt, hominem eſſe mortuum, & probabile eſt, eſſe viuum, non licet pugione illum configere, eſſetque reus homicidij, qui ſic configeret. Quare? Quia eo ipſo exponitur periculo probabili occidendi hominem. Nam (vt loquitur P. Suarez diſp. 18. de cenſuris ſect. 3. num. 16.) *In moralibus eiuſdem malitia eſt, conſtituere ſe voluntarie in morali periculo, & proximo committendi aliquod crimen; & committere illud.* Sic etiam ſi probabile eſt, id, quod à longe video, eſſe ſuppoſitum humanum; & probabile eſt eſſe feram; homicidij reus ero, ſi telum in illud conijciam; quia ſic me conſtituo in probabili periculo proximo occidendi hominem. Vt late oſtendi in 3. part. Cris. Theol. diſp. 56. cap. 3. art. 2., & prius in 1. part. Criſ. diſp. 15. cap. 4. art. 2. num. 185. Eodem ergo modo, ſi probabile eſt, puerum in vtero præditum eſſe anima rationali; & ita exiſtentem vulnerarem lethaliter, an gladio, nihil intereſt, periculo probabili proximo me exponerem occidendi hominem, ideòque reus eſſem homicidij.

P. Suar.

75. Sicut ergo hæc eſt prava conſequentia: *Probabile eſt illud, quod à longe video eſſe feram, non hominem, ergo qui illud ſagitta confixerit, licite operabitur, & non erit reus homicidij*; eodem modo hæc eſt peſſima conſequentia: *Probabile eſt, fœtum in vtero non eſſe rationalem: ergo qui illum lethaliter vulnerat, non eſt reus homicidij.*

DISERTATIO XXIII.

An ſint aliquæ cauſæ excuſantes furtum, aut ſubreptionem famulorum, aut reſtitutionem conſulentis furtum?

CAPVT. I.

An furtum excuſari poſſit à culpa ratione alicuius neceſſitatis.

1. QVia quatuor ſequentes propoſitiones pertinent ad tractationẽ de furto, placuit eas ſub vna diſertatione continere. Igitur trigeſſimaſexta propoſitio ex damnatis hæc eſt: *Permiſſum eſt furari, non ſolum in extrema neceſſita, ſed etiam in gravi.* Et quidem de hac materia late egi in 1. part. Criſ. Theol. diſp. 20., & in 3. part. diſp. 56. cap. 8. art. 6.; & diſp. 57. cap. 3. art. 6. à num. 150., & diſp. 80. cap. 1. In quibus locis late explicui diſcrimen inter neceſſitatem extremam, gravem, & communem: & etiam quæ dicantur bona ſuperflua naturæ, & quæ ſuperflua ſtatui, & ex quibus ſuperfluis teneantur divites opitulari indigentibus. Et quia hæc materia latiſſima eſt, eam coarctabo ad ea ſolum

explicanda, quæ neceſſaria ſunt ad perfectam intelligentiã huius damnationis.

ARTICVLVS I.

An hæc propoſitio, Permiſſum eſt furari in extrema neceſſitate, ſubiaceat huic damnationi?

SVMMARIVM.

In extrema neceſſitate licitum eſſe ſubripere certum eſt apud omnes. num. 2.

Subiacet damnationi propoſitio, quæ dicit licitum eſſe furtum in extrema neceſſitate. num. 3.

Præcipua intentio decreti eſt docere, in nullo caſu furtum eſſe licitum. num. 4.

S. Thomas docet, omne furtum eſſe peccatum. num. 5.

Doctores Lovanienſes cenſuerunt, in nullo caſu permiſſum eſſe furari: & oppoſitam propoſitionem detulerunt Pontifici condemnandam. num. 6.

Quamvis liceret ſubripere in neceſſitate gravi, hæc propoſitio, [Licitum eſt furari in neceſſitate gravi] damnata manet. num. 7.

2. IN extrema neceſſitate licitum eſſe indigenti ſubripere à divite, quæ neceſſaria ſunt ad talem neceſſitatem ſublevandam, extra cõtroverſiam eſt. Id enim docent vnanimiter Theologi cum S. Thoma 2. 2. quæſt. 66. art. 7. Et adhuc inquirimus, an ſubiaceat huic damnationi iſta propoſitio, *Permiſſum eſt furari in extrema neceſſitate.* Tres illi Sicriptores Lumbier, Filguera, & Hozes, qui explicationem harum propoſitionum aggreſſi ſunt, nihil de hac quæſtione dicunt, ſupponentes ſolum damnare Pontificem eam opinionem, quæ admittit, poſſe pauperem in gravi neceſſitate conſtitutum ſubripere à divite, quæ neceſſaria ſunt ad eam neceſſitatem ſublevandam.

S. Thom. *Lumb. Filguer. Hozes.*

3. Dicendum tamen eſt, iſtam propoſitionem ſubiacere huic damnationi. Probatur. Nam præcipua intentio huius damnationis eſt damnare eam aſſertionem, quod *in aliquo caſu licitum ſit furtum*: ſed hæc propoſitio admittit, quod in aliquo caſu licitum ſit furtum: ergo hæc propoſitio incurrit eam damnationem. Admittendum itaque eſt, quod in extrema neceſſitate licitum eſt ſubripere à divite neceſſaria ad illam ſublevandam; ſed omnino negandum, quod illud ſit furtum.

4. Iam vero maior eius ſyllogiſmi probatur primo. Etenim Pontifex præcipue intendit damnare id, quod in propoſitione turpius eſt: ſed in hac propoſitione 36. turpius eſt dicere, quod furtum eſt licitum in aliquo caſu, quam dicere, quod in neceſſitate gravi licet auferre à divite ſuperflua, aſſerendo ſimul habere ius ad illa, & ideò non eſſe furtum, vt conſtat ex ipſa apprehenſione terminorum: ergo præcipua intentio damnationis eſt damnare id aſſertum, quod in aliquo caſu furtum ſit licitum.

5. Probatur ſecundo eadem maior. Nam multo credibilius eſt, Pontificem damnare doctrinam quam reprobat S. Thomas cum communi Theologorum: ſed S. Thomas reprobat eam doctrinam, quod liceat furtum in aliquo caſu: ergo Pontifex illam damnat. Probatur minor. Nam S. Thomas 2. 2. quæſt. art. 5. cuius titulus eſt: *Vtrum* *S. To.*

furtum

Digitized by Google

furtum ſemper ſit peccatum? Cum in corpore articuli proponat duas circumſtantias malitiæ in furto repertas, concludit: *Vnde manifeſtum eſt, quod omne furtum eſt peccatum.* Et nota illud, *manifeſtum eſt*, quod denotat evidentiam moralem. Et conſequenter ad hanc doctrinam, mox in art. 7. corp. ait: *Si tamen adeò ſit evidens, & vrgens neceſsitas, vt manifeſtum ſit, inſtanti neceſsitati de rebus occurrentibus eſſe ſubveniendum, puta cum imminet perſonæ periculum, & aliter ſubveniri non poteſt, tunc licite poteſt aliquis ex rebus alienis ſuæ neceſsitati ſubvenire, ſive manifeſte, ſive occulte ſublatis, nec hoc proprie habet rationem furti, vel rapinæ.* Ex quibus patet, S. Thomam negare, eſſe furtum eam actionem, qua quis in extrema neceſſitate ſibi providet de alienis. Et eodem modo procedunt Theologi in hac materia. Ideò P. Leſsius cap. 12. de Iuſt. dubit. 1 n. 4. ait. *Vnde qui occulte accipit in extrema neceſsitate, non eſt fur.* Eſſet autem prolixæ operæ referre omnes Theologos, qui hæc eadem tradunt.

Leſsius

6. Probatur tertio eadem maior. Nam, vt refert Fagnanus in lib. 1. decreti in cap. *Ne innitaris.* de Conſtit. num. 339. Epiſcopus Gandavenſis an. 1657. die 4. Maij conſuluit Doctores Lovanienſes, vt cenſuram ſuam proferrent circa hanc eamdem propoſitionem: *Permiſſum eſt furari, non ſolum in extrema, ſed etiam in gravi neceſitate.* Ipſi autem placitum ſuum expoſuerunt in hæc verba. *Furari in nullo caſu permiſſum eſt, quia intrinſece malum*: id eſt, non ſolum non licet furari in neceſsitate gravi, ſed neque in extrema. Poſtea vero ipſi Doctores Lovanienſes hanc eamdem propoſitionem detulerunt inter plures alias Sanctiſſimo D. Innocencio XI. Vt qua digna eſſet cenſura, eam inureret, vt conſtat ex libello ſuplici, quem obtulerunt Romano Pontifici, cuius exemplar tranſcriptum apud me habeo. Cum ergo Pontifex damnaverit propoſitionem eodem modo, ac Lovanienſes propoſuerunt, pro certo habendum eſt, eam fuiſſe intentionem Romani Pontificis, ſcilicet damnandi eam in hoc ſenſu, quod neque in extrema neceſſitate liceat furari.

Fagn.

7. Ex dictis infertur, hanc propoſitionem. *Permiſſum eſt furari in neceſsitate gravi*, manere damnatam; idque etiam ſi eſſet porbabilis opinio docens, quod in gravi neceſſitate licitum eſt ſubripere à divite neceſſaria ad illam ſublevandam: quia iuxta hanc damnationem, numquam concedendum eſt, quod in aliquo caſu furtum ſit licitum: & quamvis eſſet probabile, quod tunc licet ſubripere, non eſſet probabile, quod tunc liceret furari propter dicta.

ARTICVLVS II.

An opinio docens licitum eſſe in gravi neceſſitate ſubripere à divite neceſſaria, incurrat hanc damnationem?

SVMMARIVM.

An damnetur propoſitio docens, in neceſsitate gravi licere, non furari, ſed ſubripere. num. 8.

Fundamenta pro parte negante, quod opinio affirmativa ſubiaceat damnationi. num. 9 & ſeqq.

Fundamenta pro parte, quæ affirmat, eam opinionem manere damnatam. num. 12. & ſeqq.

Quam

Digitized by Google

Quam ſit evidens, egentem graviter non habere ius ad rem huius divitis determinati? num. 13. &. 14.
Quid cenſuerint Doctores Lovanienſes? num. 15.

8. VIdimus, damnatam eſſe eam propoſitionem ſub termino furti; quia furari numqnam eſt licitum: reſtat modo examinare, an damnata maneat ea opinio ſub termino *ſubreptionis*, ita vt quāvis vi huius damnationis non liceat furari in neceſſitate gravi; liceat tamen ſubripere neceſſaria in tali neceſſitate.

9. Et pro parte negante, quod ea opinio ſub termino *ſubreptionis* maneat damnata, hæc fundamenta ſtare videntur. Primum. Hæc damnatio docet, eſſe illicitum furari in neceſſitate gravi: ſed ea opinio non admittit; quod licitum ſit furari in in tali neceſſitate: ergo hæc damnatio non tangit eam opinionem.

10. Secundum. Nam *Semper in obſcuris, quod minimum eſt, ſequimur*. Vt dicitur in l. *Semper* ff. de Regul iuris., & cap. *Contra eum* de Regul. iuris in 6. *Contra eum, qui potuit dicere apertius, facinda eſt interpretatio.* Ergo cum obſcurum ſit, & dubium, an damnatio loquatur ſolum in ſenſu furti, vt furti, an etjam in ſenſu ſubreptionis eorum, quæ neceſſaria ſunt pro gravi neceſſitate ſublevanda; minimum ſequi debemus, atque adeo non extendere ad ſubreptionē neceſſiariorum. Et ſiquidem Pontifex intendebat damnare non ſolum rationem furti, vt furti, ſed etiam ſubreptionem, quæ dicatur non habere rationem furti; videtur debuiſſe dici clarius, & apertius; atque adeo contra decretum videtur facienda interpretatio.

11. Tertium. Nam Theologi, qui interfuerunt conſultationibus habitis circa propoſitiones damnatas, ſæpius dixerunt, ſufficienter intelligi has damnationes, per hoc quod ſtatuatur, & ſalvetur propoſitio contradictoria propoſitionis damnatæ: ſed admiſſa opinione, quæ docet licite poſſe ſubripi neceſſeria in neceſſitate gravi, ſalvatur contradictoria propoſitionis damnatæ; ſcilicet *Non eſt permiſſum furari in neceſſitate gravi*, eo quod dicat, eam ſubriptionem non eſſe furtum: ergo per hoc ſufficienter intelligitur hæc damnatio.

12. Sed pro parte, quæ affirmat, eam opinionem manere damnatam, etiam in ſenſu meræ ſubreptionis, & non in ſenſu furti, vt furti, militant etiam fundamenta non vulgaria. Primum fundamentum eſt: Evidens enim eſt, eum, qui ſubripit neceſſaria in neceſſitate gravi, committete fur tum; ſed ea damnatio condemnat furtum in neceſſitate gravi: ergo condemnat eum, qui ſubripit neceſſaria in neceſſitate gravi. Et quidem ſi vera eſt maior, evidenter convincitur intentum.

13. Quod autem ea vera ſit, S. Thom.
probatur. Eſt enim evidens aſſertio illa, quam ponit S. Thomas 2. 2. quæſt. 66. art. 7. *Sed quia multi ſunt neceſſitatem patientes, & non poteſt ex eadem re omnibus ſubveniri, committitur arbitrio vniuſcuiſque diſpēſatio propriarum rerum, vt ex eis ſubveniat neceſſitatem patientibus.* Ex quibus, ſic efformatur demonſtratio. Ille committit furtum, qui rem ſubripit, ad quam nullum habet ius: ſed pauper conſtitutus in neceſſitate gravi nullum habet ius ad rem Potri: ergo ſi rem ſubripit ab illo, committit furtum. Maior, & conſequentia certiſſimæ ſunt.

14. Probatur minor. Eo ipſo quod ſint plures gravem neceſſitatem habentes, vel dicendum eſt, omnes habere ius ad ſubripiendam rem

Digitized by Google

rem Petri, vel non omnes, ſed vnum determinatum, aut duos determinatos. Si dicatur primum, id quidem falſum eſt, & impoſſibile; quia vt loquitur S. Thomas ſupra: *Non poteſt ex eadem re omnibus ſubveniri.* Si vero dicas, vnum determinatum, aut duos determinatos habere ius ad rem Petri, id etiam omnino eſt falſum: nulla enim Authoritas determinavit, quis cui teneatur opitulari. Sicut enim quamvis Epiſcopus teneatur ad conferenda beneficia Clericis, nullus tamen clericus habet ius, vt ſibi aliquod eorum conferatur; ita licet Petrus, quia dives, ex ſuperfluis teneatur ad elargiendum eleemoſynam pauperibus in gravi neceſſitate conſtitutis, nullus tamen habet ius ad hoc, quod ſibi ſuccuratur à Petro.

15. Secundum fundamentum eſt. Nam Doctores Lovanienſes conſulti ab Epiſcopo Gandavenſi circa hanc eamdem propoſitionem, vt ſupra retuli art. præced, vltra ea verba relata, addiderunt: *Subripere autem alienum, permiſſum eſt in extrema neceſſitate quando aliter haberi non poteſt, ſed illud extendere indefinite ad neceſſitatem gravem, eſt dare anſam pauperibus ad paſſim furandũ.* Ipſi ergo Loavanienſes propter hoc inconveiens propoſuerunt ſanctiſsimo D. Innocentio XI. han eamdem propoſitionem in eodem ſenſu, à quo ipſi abhorrebant; & videtur Pontifex annuiſſe: ergo mens Pontificis eſt, damnare propoſitionem, quatenus extenſa ad neceſsitatem gravem, dat anſam furandi pauperibus. Hæc ſunt fundamenta, quæ pro vtraque parte videntur vrgere.

ARTICVLVS III.

Reſolvitur quæſtio.

SVMMARIVM.

Non intelligitur hæc damnatio reſpectu neceſſitatis gravis Reipublicæ num. 16.

Neque intelligitur de neceſſitate quaſi extrema. num. 17.

Si ea propoſitio intelligatur ſine ordine ad praxim, ſubijcitur damnationi: & qua ratione ſit evidens, id eſſe furtum. num. 18.

Reſponſio impugnatur. num. 19.

Quam iniuſtum ſit ſpolliare poſsidentem ob ſolas rationes probabiles de proprietate; & quid inde pro concluſione? num. 20.

Ea propoſitio, vt ſolum prodeſt ad ſpeculationem, & non ad praxim, non ſubiacet damnationi. num, 21.

Quando dicitur, licitum eſſe talem actionem ſub tali conditione, & impoſsibile eſt conditionẽ reduci ad praxim, tunc opinio ſolum prodeſt ſpeculationi. num. 22.

Quomodo hæc damnatio loquatur ſolum de opinione in ordine ad praxim. num. 23.

Enumerantur conditiones, quæ praxim reddunt moraliter impoſsibilem. num. 24. & ſeqq.

Quando valeat à propoſitione ſpeculativa ad practicam. num. 27. & ſeqq.

Solvuntur argumenta initio articuli 2. propoſita. num. 30. & ſeqq.

Altera inſtantia ſolvitur num. 32. & 33.

Neque in ſpeculatione admittendum eſt, licare pauperi ſubripere neceſſaria in neceſſitate gravi. num. 34.

Sup-

16. SVppono primo, non extendi hanc damnationem ad neceſſitatem gravem totius Reipublicæ, in qua Reſpublica, aut eius nomine Magiſtratus aufert ſuperflua divitum, vt opituletur ei neceſsitati communi. Nam, vt oſtendi in 3. part. Chriſ. Theol. diſp. 80. cap. 2. num. 15. cum S.Thoma 2.2. quæſt 32 art.6., Caietano ibid., P. Suario de Charit. diſp. 7. ſect. 4. concluſ. 1, & illuſtris Tapia in eiſdem quæſt, & art. S. Thomæ docui, neceſsitatem gravem Reipublicæ æqiavalere extremæ neceſsitati.

17. Suppono ſecundo, neque ſub hac damnatione comprehendi ſententiam, quam docui in eadem diſp. 80.cap.1. nempe licitum eſſe in neceſsitate *evidenter vrgenti*, quam alij vocant *quaſi extremam*, auferre neceſſaria ad talem neceſsitatem ſubblevandam. V. g. cum evidenter inſtat periculum pravisſimi damni, puta ſi Petro evidenter immineat à mauris periculum captivitatis,& Petrus videat equum alienum ſibi proximum; poteſt enim illum vſurpare ad fugam; & ſic in ſimilibus Hæc enim non eſt neceſsitas gravis, de qua loquitur decretum; ea enim potius reducitur ad neceſsitatem extremam. Vide hæc latius tractata in ea diſp. 80.

18. Dico primo. Si taliter affirmetur propoſitio, quod non dicatur ſolum ſpeculative probabilis, ſed affirmetur re ipſa poſſe deduci ad praxim; talis propoſitio ſubiacet damnationi. Hæc concluſio efficaciter probatur primo eo primo argumento, quod art. præced. propoſui pro parte affirmante: nempe quia evidens eſt, eſſe furtum, quod pauper graviter egens aufert á Petro, cum nullum habeat ius ad rem Petri. Cum ergo hæc damnatio condemnet furtum in neceſsitate gravi, condemnat vtique hanc ſubriptionem rei alienæ

19. Dices, quod licet pauper graviter egens non habeat ius ad rem Petri determinate; habet tamen ius ad adquirendum quidquid obvium occurrerit ſufficiens ad ſublevationem ſuæ neceſsitatis. Sed contra eſt: inſtat enim adhuc argumentum Sancti Thomæ, quod *ſunt multi gravē neceſsitatem patientes, & non poteſt ex eadem re omnibus ſubveniri, ideò committitur arbitrio vniuſcuiſque diſpenſateo propriarum rerum*. Ex quo infertur, quod pauper graviter egens non habeat ius ad quodcumque obvium ex bonis alienis; alioqui omnes pauperes graviter egentes, ſi ſolum haberent obviam rem Petri, poſſent illam omnes ſibi adquirere ad medelam: quo facto cito ſpolaretur Petrus. Eſt autem ſumma inæqualitas, quam iuſtitia fugit, quod vnus ſpolietur, cæteris indemnibus.

20. Probatur ſecundo. Nam,vt demonſtrabo cap.2.,manifeſta iniuſtitia eſt,ſpoliare poſsidentem re poſſeſſa propter ſolas rationes probabiles: ſed dives poſsidet res ſuas, & pauper graviter egens ſolum habet pro ſe rationes probabiles: ergo manifeſta iniuſtitia eſt, quod pauper graviter egens ſubripiat á divite ea, quibus eget. Sed quod ſubripitur cum manifeſta iniuſtitia, eſt manifeſte furtum: ergo evidens eſt, quod pauper in tali caſu committit furtum.

21. Dico ſecundo. Opinio, quam docui in 1. part. Criſ. Theol. diſp.20., nempe ſervatis decem conditionibus enumerandis, poſſe graviter egentem ſubripere levamen ſuæ neceſsitatis, & non aliter; eo quod ſolum ſpeculative procedat,& nihil proſit ad praxim, non ſubiacet damnationi,

Dixi,

22. Dixi, *ſpeculative procedat, & nihil proſit ad praxim*: quia quoties dicitur, licitam eſſe talem actionem ſub tali determinata conditione;& conſtat,eſſe impoſsibile in praxi, quod talis conditio ponatur; ea aſſertio ſolum deſervit ſpeculationi, & nihil prodeſt ad praxim:ſed quando dicimus, licitam eſſe ſubreptionem levaminis in neceſsitate gravi, ſub illis decem conditionibus; conditiones ſunt tales, vt moraliter impoſsibile ſit, eas conditiones coniungi in praxi:ergo quando dicimus, licitam eſſe ſubreptionem levaminis in neceſsitate gravi ſub illis decem conditionibus, hæc aſſertio ſolum deſervit ſpeculationi, & nihil prodeſt ad praxim.

23. Quod autem non incurrat hanc damnationem opinio, quæ ſolum ſpeculativè procedit, & nihil prodeſt ad praxim, ſatis conſtat ex ipſo decreto: cuius ſcopus eſt, ne deducantur ad praxim hę opiniones, quarum praxis relaxat conſcientias, vt conſtat ex illis verbis decreti, *tamquam ſcandaloſas, & in praxi perticioſas.*

24. Iam vero quod ea opinio ſub illis decem conditionibus ſpeculative procedat, & nihil proſit ad praxim, ex enumeratione, & conſideratione earum conditionum ſatis clare conſtat, vt oſtendi in 3. part. Criſ. Theol. diſp. 56. cap. 8. art. 6. ex quibus eas quinque, quæ reddunt impoſsibilem praxim,hic oportet repetere. Prima eſt, quod pauper graviter egens ſciat evidenter,nullũ alium eſſe pauperem, qui graviter egeat, præter ipſum. Nam cum conſtet ex verbis relatis S. Thomæ, ideò pauperes graviter egentes non poſſe ſibi aſſumer levamen ſuæ neceſsitatis; *quia multi ſunt neceſsitatem patientes, & non poteſt ex eadem re omnibus ſubveniri.* Propterea vt pauper poſsit ſibi aſſumere levamen ſuæ neceſsitatis taliter, debet eſſe vnicus, vt ſciat evidenter, nullum alium pati gravem neceſsitatem.

25. Secunda conditio eſt, vt pauper ſciat evidenter illum divitẽ, à quo vult auferre levamen ſuæ neceſsitatis, habere ſuperflua naturæ, & ſtatus. Tertia eſt, vt ſciat evidenter, diviti illi non eſſe conſanguineos pauperes; etiam extra illud oppidum, omnino præferendos. Quarta, vt etiam ſciat evidenter, ea, quæ diviti ſuperfluunt, non eſſe neceſſaria ad æs alienum ſolvendum, aut ad ſatisfaciendum debitis legalibus. Quinta, vt ſciat evidenter, nullam diviti eſſe obligationem faciendi donationes remuneratorias, quæ cum vrget, præfertur eleemoſynis faciendis. Igitur vbi gentium erit pauper, qui hæc omnia poſsit evidenter cognoſcere, ſaltem evidentia morali: cum ergo concurrere debeat cognitio evidens horum omnium, etiam quod nullus alius eſt graviter egens in eo oppido, & hanc evidentiam eorum omnium obtinere ſit impoſsibile; ſit, impoſsibile eſſe in parxi, quod coniungantur conditiones requiſitæ ad hoc, quod pauper graviter egens poſsit licite ſubripere levamen ſuæ gravis neceſſitais.

26. Hinc ſit, quod hæc opinio ſic intellecta, & explicata, & ad ſolam ſpeculationem redacta, non incurrat hanc damnationem;intellecta vero vt practicabilis, ſcilicet ſine præfatis conditionibus,ſubiaceat dãnationi, vt pote de qua verificatur, quod docet, poſſe pauperem aſſumere ea, ad quæ non habet ius; atque adeò poſſe furari.

27. Dices, probabile eſt, quod bene valet à propoſitione ſpeculativa circa obiectum practicabile, ad practicam, quæ verſatur circa idem

obiectum: ergo ſi ſpeculative probabile eſt, quod liceat pauperi ſubripere neceſſaria ſub illis conditionibus, id etiã erit practice probabile.

28. Reſpondetur primo, improbabile eſſe, quod ſi propoſitio ſpeculativa eſt vera ſub quibuſdam conditionibus, quæ in praxi nullo modo poſſunt concurrere, poſſit valere à tali ſpeculativa ad practicã, vt conſtat ex dictis.

29. Reſpondetur ſecundo, improbabile eſſe, quod valeat à ſpeculativa ad practicam, quando in praxi datur circumſtantia, quæ non reperitur in ſpeculatione: in hoc autem caſu datur in praxi nova circumſtantia, quæ non reperitur in ſpeculatione, ſcilicet impoſſibilitas concurſus earum conditionum, ſub quibus verificatur propoſitio ſpeculativa.

30. Ad argumenta poſita art. præced pro parte negante, damnationem incurri, quatenus noſtræ aſſertioni officere poſſunt, reſpondeo. Ad primum, conceſſa maiori, negando minorem, ſi loquatur de opinione, quæ non reſpicit eas conditiones enumeratas: quia quamvis præfata opinio dicat, id non eſſe furtum; eſt tamen evidenter furtum, cum iuxta eam ſubripiat pauper ea, ad quæ nullum habet ius, vt oſtendi ſupra.

31. Ad ſecundum, verum eſt, quod *ſemper in obſcuris, quod minimum eſt, ſequimur*; nego tamen obſcurum eſſe, aut dubium, quod pauper ſubripiens ea, ad quæ nullum habet ius, committat furtũ; eſt enim certum quod illud committit. Furari autem etiam in gravi neceſſitate nũquam licet, iuxta hoc decretum. Ad tertium, patet ex dictis, illud eſſe furtum, atque adeo eam opinionem non eximi à damnatione.

32. Inſtabis contra reſponſionem ad 2. & 3. Ante hanc damnationem cenſebatur probabile inter ſapientes, quod ea ſubreptio in neceſſitate gravi erat licita, eo quod cenſebatur, id non eſſe furtũ: ſed hæc damnatio non videtur declarare, id eſſe furtum: ergo ea opinio non manet damnata.

33. Reſpondeo, me hucuſque locutum eſſe, cum attentione dumtaxat ad principia intrinſeca; virtute quorum exiſtimo, tamquam certum aſſerendum eſſe, illam ſubriptionem in neceſſitate gravi eſſe furtum. Attendendo autem ad principia extrinſeca, & ad vim huius inſtantiæ, cenſeo, circa hoc punctum conſuli oportere Romanam Cathedram.

34. Hucuſque dixi, non ſubiacere damnationi opinionem, quæ ſolum deſervit ſpeculationi, & nihil prodeſt ad praxim; modo reſtat inquirere, an ea opino ſiſtens in ſpeculatione vera ſit. Aſſeroque re melius conſiderata, libenter à me revocari, etiam pro ſpeculatione, ea, quæ dixi in 1., & 3. part. Criſ. Theol. & aſſerere, neque in ſpeculatione admittendum eſſe, quod liceat pauperi graviter egenti ſubripere neceſſaria, etiam ſub illis conditionibus, quę reddunt praxim impoſſibilem.

35. Ratio, quæ me movet, eſt: quia etiam in ſpeculatione non ſufficiunt ratione probabiles, vt poſſeſſor ſpolietur re poſſeſſa, vt dicam cap. ſeq. Sed diues poſſidet res ſuas; & pauper graviter egens, etiam ſub illis conditionibus, ſolum habet rationes probabiles pro ſe: ergo etiam in ſpeculatione, non licet illi ea ſubreptio.

36. Ad extremum, palam omnibus fiat, ſi quid in 1., aut 3. part. Criſ. Theol. dixi, quod quo quomodo adverſetur huic damnationi, me libenter revocare; ſicut etiam proteſtatus ſum in 3. parte. diſp. 56. cap. 8. art. 6. diſp. 80. cap. 1.

CA-

Digitized by Google

CAPVT II.

An liceat famulis occulte ſubripere ab heris aliquid in compenſationem maioris pretij, quod cenſent ſibi deberi?

ARTICVLVS I.

Præmittuntur principia certa.

SVMMARIVM.

Refertur propoſitio damnata. nmm. 37.
Hac damnatio non loquitur, quandò conſtat evidenter de iniuſtitia heri. num. 38.
Non poſſunt famuli vti compenſatione ex ſola probabilitate iuris, & facti. num. 39.
Iniquum eſt deturbare aliquem à poſſeſsione ob ſolas rationes probabiles. num. 40.
Referuntur pro hac ſententia plurimi Doctores. num. 41. &. ſeqq.
Poſſeſsio legitima dat ius certum retinendi, Remiſſive. num. 45.

37. TRigeſima ſeptima propoſitio ex damnatis hæc eſt: *Famuli, & famulæ domiſticæ poſſunt occulte heris ſuis ſubripere ad compenſandam operam ſuam, quam maiorem iudicant ſalario, quod recipiunt.* Quæ propoſitio iure merito damnatur vt ſcandaloſa; inducit enim famulos ad plurima furta.

38. Sed in primis notandum eſt, in hac damnatione non loqui Pontificē de caſibus in quibus meridiana luce clarius eſt, heros cōmittere iniuſtitiam, vel minuendo ſalarium ex iuſtitia debitum, vel non ſolvendo mercedem pacto promiſſam. Nam in hac evidenti iniuſtitia licet famulis petere in iudicio æqualitatem mercedis ſibi debitæ; aut ſi ex aliqua cauſa non poſsint in iudicio ſui iuris qualitatem conſequi, poterunt extraiudicialiter ſibi occulte compenſare. Qualis autem debeat eſſe hæc evidentia iniuſtititiæ, dicam inferius.

39. Dicendum ergo eſt, propoſitionem damnari, quatenus docet, ſine evidenti iniuſtitia poſſe famulos ſubripere ab heris, quando ipſi famuli iudicant, operam ſuam eſſe dignam maiori pretio, ſive ad id inclinent dubitantes, ſive id iudicent cum apparenti, ſive cum vera probabilitate iuris, & facti.

40. Ratio evidens huius aſſertionis eſt, quam latiſſime tradidi in 1. part. Criſ. Theol. diſp. 16. cap. 8. art. 3. & ſeqq., nempe iniuſtum eſſe, & nefas contra iuſtitiam, deturbare aliquem à poſſeſsione ſuorum bonorum ob ſolas rationes probabiles (multo minus propter rationes dubias) & conſequenter iniquam eſſe compenſationem, vbi debitum non eſt omnino certum. Pro qua ſententia eo art. 3. citavi P. Thomam Sanchez lib. 1. ſum. cap. 10. num. 9., & lib. 6. ſum. cap. 3. num. 7.& 29., & lib. 2. de matrim diſp. 44. num. 3. vbi hæc verba habet: *Vt poſſim aliū ſua poſſeſsione ſpoliare, oportet, me certum eſſe, rem non eſſe ſuam. Et ita univerſi Doctores, vt licita ſit compenſatio, petunt certudinem in vtenti illa.* Tho Sanchez.

Idem principium tanquam certum ſupponunt P. Suarez lib. 5. de legib. cap. 18. num. 20., & P. Vaſquez Opuſc. de Reſtit. cap. 6. § 3. nu. 83: ita vt mirandum ſit, quod citētur à Bernardo de Hozes (ſumpta citatione ex Diana) pro opoſita ſententia; P. Suar. Vazquez. Hozes. Diana.

 tia;

Digitized by Google

tia; verba enim Vaſquij ſunt hæc: *In hoc æqualitas iuſtitiæ conſiſtit, quod quamdiu non conſtat evidenter, aut per ſententiam iudicis, poſſeſſor ſibi rem retineat.* Quando autem in Opuſc. de Reſtitut. cap. 5. dub. nu. 57. aliquid concedit famulis, eſt in caſu evidentis iniuſtitiæ.

Leſſius

42. Eodem modo loquitur P. Leſſius de iuſt. cap. 12. num. 58, & præcipue notanda ſunt verba eius ex cap. 14. n. 25. *In dubio poſſeſsio illi favet, ita vt niſi moraliter certum ſit, eius non eſſe, non poſsit ea ſpoliari: & ita in omnibus tribunalibus apud omnes gentes iudicatur.*

Molina.

43. P. Molina tom. 3. de iuſt. diſp. 691. num. 1. enumerans conditiones requiſitas ad iuſtam compenſationem debiti occultam, ait: *Prima, vt debitum, quod quis ita compenſat, ſit liquidum, ac certum omnino. In dubio enim, etiam probabili, an aliquid alicui debeatur, nefas eſt ei occultam accipere compenſationem.* Vbi explicat, id ita eſſe ratione poſſeſsionis.

Caſt. Pal. Diana. Caram. Salas. Molina Villal. Sanchez. Torres. Tambur.

44. Idem tradunt P. CaſtroPalao. 1. tract. diſp. punct. 2. num. 11. Diana part. 4. tract. 3. reſol. 26. Caramuel lib. 3. Theol. intention. diſp. quæſt. 10. num. 1451. Salas 1. 2. tract. 8. diſp. vnic. ſect. 23. num. 226. Molina iuriſperitus lib 3. de Primog. cap 4. num. 32. Villalobos tom. 1. ſum. tract. 1. diffic. 1. num. 7. Ioannes ſancius diſp. 42. num. 7. P. Luiſius de Torres, de iuſt. diſp. 13. dub. 3. num. 13. P. Tamburinus lib. 2. decal. cap. 3. §. 3. num. 14., quos adduxi loco cit.

45. Quod autem poſſeſſor non poſſit ſpoliari re poſſeſſa per ſolas rationis probabiles, nititur in eo, quod poſſeſſio legitima dat ius certum retinendi. Quam poſſitionem latiſſime probavi in ea diſp. 16. cap. 8. art. 4. tum ex multis iuris textibus, præcipue ex cap. *Dilecta.* §. finali, de verb. ſigni., & l. *Peregre.* ff. de adquirenda poſſeſſ., & ex l. *Poſſeſsio quoque.* In princ. eod. tit., & multis alijs. Tum ex authoritate plurium Doctorum, Covarrubiæ, tom. 2. in Regul. *Poſſeſſor malæ Fidei.* part. 2. nu. 3., & apud ipſum Bartoli, Ripæ, Innocentij, Romani, Alexandri, Felini, Abbatis Deicij, Ludovici Gomez, Iaſonnis, & Carraſis. Item Antonij Gomez in l. 45. Tauri nu. 17., & apud ipſum Socini, Vinceni, Vincentij, Ancharrani, & aliorum. Item ex communi ſenſu Theologorum. Quod etiam confirmavi multis argumentis.

Covarr. Bartol. Ripa. Innoſ. Roman. Alexan. Felin. Abbatis Decius. Gomez. Iaſſon. Carraſ. Gomez. Socini. Vincent. Anchar.

ARTICVLVS. II.

Demonſtratur falſitas propoſitionis damnatæ.

SVMMARIVM.

Non poteſt famulus ex rationibus probabilibus ſpoliare herum poſsidentem. num. 46.

Herus habet ius certum retinendi, & ideò repugnat, quod habeat debitum probabile reſtituendi. num. 47.

Ius certum retinendi, & debitum probabile reſtituendi ſunt incompoſsibilia. num 48. & ſeqq.

Non eſt probabile, quod herus irroget iniuriam famulo in prædicto caſu. num. 50.

Fortius eſt ius heri, quam ius famuli in caſu relato. num. 51.

46. EX his evidentibus principijs demonſtratur falſitas eius propoſitionis damnatæ, primo. Niſi debitum ſit certum, & evidens, non licet facere compenſationem, neque ſpoliare eum, qui poſſidet: ſed quan-

quando famulus ex rationibus probabilibus contendit, herum debere maius pretium famulatus, hoc debitum non eſt certum, & evidens: ergo non licet famulo facere eam compenſationem, neque ſpoliare herum poſſidentem. Conſequentia eſt inevitabilis. Maior patet ex poſitionibus prænotatis. Nec minus evidens eſt minor: quia non poteſt eſſe certum, & evidens illud debitum, cui ſola probabilitas ſuffragatur.

47. Demonſtratur ſecundo. Implicat, herum habere ius certum retinendi res ſuas, & debitum probabile reſtituendi illas: ſed dum eſt certa poſſeſsio rerum ſuarum, habet ius certum retinendi: ergo implicat, quod habeat debitum probabile reſtituendi. Sed ex eo, quod famulus habeat ius probabile ſubripendi ab hero, infertur, quod herus habeat debitum probabile reſtitueudi; cum ius creditoris, & ius debitoris ſint neceſſario correlativa: ergo implicat, quod in eo caſu famulus habeat ius probabile ſubripiendi.

48. Perpende ſingulas propoſitiones eius ſyllogiſmi, & comperies primam conſequentiam eſſe manifeſtam, ſicut & quæ ex illa infertuntur. Maior vero eſt demonſtrabilis. Nam ius certum retinendi, & debitum probabile abdicandi à ſe eamdem rem ſunt in compoſſibilia: nam ſi probabile eſt, quod debet, nō poteſt eſſe certum, quod non debeat; atque adeó non poteſt eſſe certum ius retinendi.

49. Et vrgetur amplius. Nam quod herus habeat ius certum retinendi illum exceſſum ſalarij, & debitum probabile ſolvendi illum, contradictionem implicat: quia ſi certum eſt, quod poteſt retinere illum, eſt certo falſum, quod non poteſt retinere, ſive (quod idem eſt) quod debet illum reſtituere: ergo non poteſt eſſe probabile, quod debet illum retinere; implicat enim contradictionem, quod debitum ſit certo falſum, & ſimul ſit probabile.

50. Confirmatur primo. Demus enim, eſſe rationes probabiles pro vtriuſque proprietate quoad exceſſum illum ſalarij. Tum ſic. Herus, dum retinet illum exceſſum ſalarij, non eſt probabile, quod irrogat iniuriam famulo: ergo non eſt probabile, quod debeat ſolvere famulo exceſſum illum; atque adeó neque quod poſſit famulus ſubripere. Probatur antecedens. Non eſt probabile, quod irrogat iniuriam in retinendo ille, qui habet ius certum retinendi: ſed herus dum retinet illū exceſſum ſalarij, de quo loquimur, habet ius certum retinendi illud; habet enim legitimam poſſeſſionem iuris, quæ nihil aliud eſt, quam ius certum retinendi: ergo non eſt probabile, quod hærus irroget iniuriam famulo, retinendo prædictum exceſſum.

51. Confirmatur ſecundo. Nam quantumvis famulus habeat ius probabile ad proprietatem illius exceſſus ſalarij, quem vult ſubripere (nam poſſeſſionem non habet) adhuc herus habet ius fortius ad illum exceſſum, quam ius famuli. Etenim herus habet ius probabile ad proprietatem illius exceſſus ſalarij, & præterea habet ius certum retinendi ratione poſſeſſionis legitimæ; famulus autem ſolum habet ius probabile ad proprietatem: atqui ius probabile ad proprietatem ſimul cum iure certo retinendi eſt ius fortius, quam ſolum ius probabile ad proprietatem, quod habet famulus; ergo herus habet ius fortius ad illum exceſſum ſalarii, quam famulus. Ergo iuſtitia poſtulat, quod prævaleat ius heri.

Ar-

ARTICVLVS III.

Tres dubitationes expediuntur.

SVMMARIVM.

An hac damnatio extendenda ſit, vltra famulos, ad alios miniſtros? num. 52.
Pars afirmativa propugnatur. num. 53.
Probationes eiuſdem extenſionis num. 54. & ſeqq.
Lex etiam pænalis, in qua idemtitas rationis eſt expreſſa, extenditur ad ſimilem caſum num. 56.
Qualis debeat eſſe evidentia iniuſtitia, propter quam poſſit famulus compenſare operam ſuam. num. 58.
Non ſufficit evidentia, quæ apparet famulo, aut viro mediocriter docto. num 59. & ſeqq.
Confirmatur ex P. Molina. num. 62.
Iudicium cuiuſdam Recentioris quomodo interpretandum. num 63.
Ex quibus capitibus dignoſcatur evidentia iniuſtitia adverſus famulum. num. 64.
Diſtingui debet triplex genus ſtipendij, & plures circumſtantia. num. 65.

52. DVbitabis primo. Quinam veniant nomine famulorum in hac propoſitione damnata? Id eſt, An damnatio ſit reſtringenda ad ſolos eos, quibus competit proprie, & ſtricte obſequium famulatus; an potius extendenda ſit ad omnes eos, qui præſtant munera, aut oficia, accepto ſtipendio pro obeundo munere ſibi commiſſo?

53. In quo dicendum eſt, eam damnationē extendi ad omnes illos, Et ita licet adminiſtratores vectigalium Regis, aut Reipublicæ non ſint proprie famuli, ad illos extenditur hæc damnatio; ſicut etiam ad adminiſtratores rei familaris Communitatum, patronatuum, privatorum, ad cuſtodes etiam montium, agrorum, vectigalum, item ad Prætores, Iudices, ad quoſcumque alios, qui ex condicto ſtipendio, operam laborem, aut induſtriam ſuam impendunt.

54. Probatur primo. Nam propoſitio damnata de his omnibus loquitur: ſed damnatur ſecundum totam extenſionem ſui ſignificati: ergo damnatur, ſecundū quod extenditur ad eos omnes miniſtros, qui ex condicto ſtipendio aliquod munus exercent.

55. Probatur ſecundo. Nam propoſitio, & eius damnatio loquuntur de ijs omnibus, qui accipiunt ſalariū pro opera ſua præſtanda: ſed ſalarium eſt nomen vniverſaliſſimum pro omnibus eis officijs: ergo propoſitio, & damnatio eius extenduntur ad omnes eos, qui præfata officia exercent.

56. Probatur tertio. Nam lex, etiam pænalis, vbi eſt idemtias rationis expreſſa in lege, extenditur ad ſimilem caſum; ſed ratio, quæ exprimitur in hac damnatione eſt, quod famulis videatur ſalarium eſſe minus ſua opera; & hæc eſt eadem in famulis, ac in quibuſcumque alijs, qui ex ſalario condicto exercent ſua munera: ergo hæc lex damnatoria extenditur ad omnes eos caſus ſimiles.

57. Maior eſt communis inter iuriſprudentes. Et eam docet P. Thomas Sanchez lib. 3. de matrim. diſp. 42. num. 4., & pro ea refert Abbatem, Lambertinum, Sylveſtrum, Rolandum, Covarrubiam, Antonium Gomez, Molinam 1. cap. Gutierrez,

Tho San. Abba. Lamber. Sylveſt. Roldan. Covarru. Gomez. Molina.

Gutierrez *Navarra.* *Matien.* *Gabriel.* *Bologan.* *Matien.* *Ripa.* *Roch.* tierrez, Navarrum, Minchacam, Antonium Gabrielem, Bolognetum, Matienſum, Ripam, & Rochum.

58. Dubitabis ſecundo. Qualis eſſe debeat evidentia iniuſtitiæ, ob quam famulo liceat, compenſare operam ſuam? Id eſt, An ad eam compenſationem ſufficiat, quod famulus cenſeat, irrogari ſibi evidenter iniuſtitiam?

59. In qua quęſtione dicendum eſt, non ſufficere quod famulus cenſeat, irrogari ſibi evidentem iniuſtitiam in quantitate ſalarij; imò neque fidendum eſſe iudicio confeſſarij mediocriter docti: ſed dumtaxat iudicio hominis valde docti, & in re morali verſatiſſimi. Quare ſubeſt huic damnationi opinio, quæ doceat, licere famulo facere eam compenſationem propter iniuſtitiam, quę ſuo iudicio ſit evidens.

60. Probatur prima pars concluſionis. Nam damnatio eo tendit, vt quia philautia, ſui ipſius amor decipit hominem, & credere facit evidens, quod vix eſt probabile; hæc ratio iuſtitiæ non committatur iudicio ipſius famuli: ergo ſi dicatur, ſufficere evidentiam iniuſtitiæ, quam vociferatur famulus, ſubijcitur huic damnationi.

61. Probatur ſecunda pars concluſionis; ſcilicet, quod neque ad hoc ſufficiat iudicium Confeſſarij mediocriter docti. Etenim res eſt non parum difficilis ferre iudiciū de adæquatione mercedis ad operam, & laborem; præcipue vbi initum eſt pactum de tanta quantitate pretij, in quo multæ circumſtantiæ ſunt conſiderandæ: ergo ad rectum iudicium ferendum non ſufficit vir mediocriter doctus, ſed neceſſe eſt, quod ſit valde doctus, & in re morali nimis verſatus.

P. Mol. 62. Vtrique parti huius aſſertionis ſuffragatur P. Molina tom. 2. de iuſt. diſp. 506., cuius hæc ſunt verba: *Hinc facile excludes multorum obtendicula, & excuſationes in confeſſionibus, qui cum Regis officia habeant, aut alia publica, aut inſerviant nobilibus, comitando ipſos, aut ipſorum vxores, vel aſſiſtendo in domo illorum, aut alia officia in illorum domibus obeundo, vltra ſuum ſtipendium, aliquid accipiunt, vel ab ijs, qui ſecum pro ſuo munere habent negotia, vel occulte de bonis Regis, vel de bonis illorum, quibus ſerviunt; cauſantes ſe efferre, eo quod ſtipendium ſit tenue, neque illo ſe poſſunt ſuſtentare, vel liberos, & familiam, quaſi ea ſit iuſta cauſa id vſurpandi, & quæ ipſos à reſtitutionis onere excuſet. Si enim alij ſint, qui libenter pro illo ſtipendio id munus obirent, conſtat, ſtipendium eſſe iuſtum; ac proinde hos teneri reſtituere, quidquid ita vſurpant.* In quibus verbis quamvis non expreſſe dicat, excludendum eſſe iudicium Confeſſarij mediocriter docti, ſed ſolum loquatur de obtendiculis, quæ allegant famuli pro ſtipendio occulte augendo; ex verbis eius ſatis colligitur, rem eſſe difficilem, annuere eiuſmodi excuſationibus, & cauſis, quas allegant famuli.

63. Filguera in expoſitione huius propoſitionis prope finem, docet, poſſe famulos ſubripere ad compenſandam opera ſuam, quæ maior eſt ſalario, quod recipiunt, dummodo ipſi famuli de ea maioritate ſalarij non iudicent, ſed id faciant iudicio Confeſſarij docti, prudentis, ac pij. Circa quam aſſertionem benigne eſt interpretandus, vt ſolum velit, quando fuerit evidens iniuſtitia: nam quando fuerit dumtaxat probabilis, propoſitio id permittens ſubiacebit huic damnationi, propter dicta. *Filguer.*

64. Dubitabis tertio, ex quibus capitibus dignoſcatur evidentia iniuſti-

iuſti-

iuſtitiæ, quam herus irrogat famulo in diminutione ſalarij? Hanc quæſtionem optime tractat P. Molina proxime citatus, & P. Vaſquez, in Opuſc. de Reſtitut. cap. 5. §. 1. dub. 10., & P. Leſſius de iuſt. cap. 12. dubit. 10. num. 63., & noviſſime P. Zamorano de compenſationibus diſp. 4. cap. 12.

Molina. Vaſquez. Leſſius. Zamor.

65. Et quidem ſicut in mercibus eſt triplex pretium, ſummum, medium, & infimum; ita & in miniſterijs famulorum. Sumitur autem hæc menſura ſtipendij tum ex lege, tum frequentius ex conſuetudine; ita vt ſtipendium ſit euidenter iniuſtum, ſi ſit minus infimo. Sed ad hoc menſurandum ſunt attendendæ plures circumſtantiæ. Primo, quod hoc ſtipendium non debet menſurari cum integra, ſuſtentatione famuli, & eius familiæ: ſed ſolum cum valore ſui laboris, aut induſtriæ, quam impendit. Secundo attendendum eſt, ſtipendium, & ſi famulo videatur tenue, eſt tamen iuſtum, ſi ſint alij, qui pro eodem pretio ſervirent. Tertio, ſicut merces vltroneæ vileſcunt, ita cum famulus rogat herum pro ſuo famulatu, iuſta erit conventio pro minori pretio. Quarto, quando cogitur invitus ſervire pro minori pretio, ita vt non attingat infimum, aut, ſecundum aliquos, medium, tunc fit manifeſta iniuſtitia. Quinto ſi herus ſolvat famulo ſtipendium in rebus, quibus non eget, & quas cogitur vendere minori pretio, eſt evidens iniuſtitia. Sexto, ſi famlus in ipſa conventione condonet hero partem iuſti ſtipendij, non poteſt allegare ſibi irrogatam eſſe iniuriam. Hæc ſunt præcipua, quæ attendenda ſunt pro comenſuranda iuſtitia ſalarij.

ARTICVLVS IV.

Duabus alijs dubitationibus ſatisfit.

SVMMARIVM.

An quando herus eſt creditor famuli, poſſit iſte compenſare operam ſuam retinendo debitum? num. 66.

Ratio dubitandi ex poſſeſſione, quam habet famulus. Ibid. & num. 67.

Duplex genus poſſeſſionis oportet diſtingui. num. 68.

An qui accepit pecunias mutuas, & dubitat, an ſolverit, excuſetur à ſolutione. n. 69.

Ratio, ob quam mutuatarius teneatur ſolvere in eo caſu. num. 70.

Famulus non poteſt compenſare operam ſuam retinendo debitum, cuius eſt creditor ipſe herus. num. 71. & 72.

Solvitur ratio dubitandi num. 73.

Oppoſita opinio ſubijacet damnationi. num. 74.

An quando famulus ex errore invincibili ſubripuit exceſſum ſalarij, teneatur reſtituere? num. 76.

Si durat famulatus; certum eſt, teneri ad reſtitutionem. num. 77.

Finito famulatu, quaenam ſit ratio dubitandi? num. 78.

Etiam in caſu, quo finitus eſt famulatus, tenetur famulus reſtituere totum id, in quo leſſus eſt herus. num. 79.

66. DVbitabis quarto, an quando herus eſt creditor famuli ex contractu, aut alio modo licito, poſſit famulus retinendo partem pecuniæ, compenſare operam ſuam, quam maiorem iudicat ſalario condicto? Et ratio dubitandi eſt: nam præcipuum argumentum, quo pro-

probavimus, famulum non poſſe ſubripere occulte exceſſum illum ſalarij, eſt, quia herus poſſidet pecunias ſuas, quibus ob ſolas rationes probabiles ſpoliari non poteſt: ſed in hoc caſu, quo famulus debet pecunias hero, ipſe famulus poſſidet: ergo ratione eius poſſeſſionis poterit retineri eiuſmodi exceſſum ſalarij, quē ſibi deberi exiſtimat.

67. Confirmatur. Nam qui habet proprietatem probabilem rei, & poſſeſſionem legitimam illius, habet ius certum retinendi rem: ſed famulus habet proprietatem probabilem; ſive ius probabile ad illum exceſſum ſalarij, & poſſeſſionem legitimam pecuniæ debitæ: ergo habet ius certum retinendi.

68. Pro intelligentia huius difficultatis prænotandum eſt, præter poſſeſſionem iuridicam, eſſe aliud genus poſſeſſionis, quam poſſumus vocare *poſſeſsionem ſecundum conſiderationem Theologicam*, quam præſcribit ipſum ius naturale; quæ quidem datur, quando ius quoddā certum præſupponitur, ante quam adveniat dubitatio. Cuius plurima exēpla reperies in Theologia. Sic qui dubitat, an emiſerit votum, non obligatur illo; quia ante illam dubitationem præſupponitur ius certū libertatis; quod non debet amitti per ſolum dubium ſuperveniens.

69. Propius accedit ad rem noſtram exemplum eius, qui accipit pecunias mutuas, & dubitat, an ſolverit. Tunc enim licet poſſideat ſuas pecunias, certum eſt, quod vrget obligatio ſolvendi. Quare? niſi quia antequam advertatur animus ad poſſeſſionē iuridicam pecuniarū, debet attendi aliud genus poſſidendi ſecundum conſiderationem Theologicam. Nam cum debitum ſit certum, & ſatisfactio dubia, debitum, & obligatio ſolvendi ſecundum conſiderationem Theologicam dicitur poſſidere: erat enim debitum certum, ante quam adveniret dubitatio; & ſola dubitatio obligationis non poteſt deturbare præceptum ſolvendi ab illa certitudine præcedenti.

70. Quod autem in hoc caſu mutuatarius dubius de ſolutione teneatur ſolvere, reſolvit P. Thomas Sanch. lib. 1. Sum. cap. 10. num 12. cum P. Vaſquio 1. 2. diſp 66 cap. 7. n. 43. & ſubiungit P Thomas Sanch. *Nec credo, quempiam dubitare de hoc. Quare non ſemper in dubio eſt melior poſsidentis conditio* (loquitur de poſſeſſione iuridica rei materialis) *ſed quando eſt in reliquis par vtriuſque cauſa* (id eſt, quando non datur alterum genus poſſeſſionis ſecundum conſiderationem Theologicam) *Et ita regula in Pari. de regul. iur. in 6., cui axioma illud innititur, non dicit, indubio, ſed, in pari cauſa, potiorem eſſe poſsidentis conditionem. Et ratio eſt, quia cum iuſtitia æqualitatem petat, nec debito certo ſit æqualis ſolutio dubia, hæc inæqualitas alterius poſſeſsioni prævalet.* *Th. Sanc. Vaſquez*

71. His prænotatis, dico primo. In eo caſu, in quo famulus debet hero pecunias, & habet probabilitatem ſpeculativam de exceſſu ſalarij ſibi debito, non poteſt compenſare operam ſuam retinendo pecunias debitas. Probatur primo ex dictis. Nam herus habet duo iura poſſeſsionis certa ſecundum conſiderationem Theologicam; aliud ius eſt ad debitum pecuniarum, quo obſtrictus eſt famulus: & aliud eſt ius ad valorem contractus circa ſalariū initi; ſtat enim poſſeſsio valoris in contractu, quoties non conſtat de eius nullitate. Eſt autem manifeſtū, quod non ſervatur æqualitas propria iuſtitiæ, ſi neglectis his duobus iuribus heri, dicatur prævalere

illa probabilitas ſpeculativa famuli de dignitate maioris ſalarij.

73. Probatur ſecundo. Debitum pecuniarum, quod debet famulus hero, eſt debitum certum, vt ſupponimus; & debitum exceſſus ſalarij, quod debet herus famulo, eſt ſolum probabile, atque adeò incertum: ſed debito certo non ſatisfit ſolutione incerta; eſt enim evidens inæqualitas, atque adeò iniuſtitia: ergo contra iuſtitiam eſt, quod vnũ debitum cum alio compenſetur.

73. Et hinc patet ad argumentum propoſitum in ratione dubitandi. Diſtinguenda enim eſt maior: ideó enim famulus ſubripere non poteſt exceſſum illum, quia herus poſsidet, [& quia nulla poſſeſsio ſecundum conſiderationem Theologicam ſtat ex parte famuli,] ſic enim concedenda eſt, & non aliter. Et ſimiliter diſtinguenda eſt minor: famulus enim licet poſsideat poſſeſsione iuridica, ex parte heri ſunt duo iura poſſeſsionis ſecundum conſiderationem Theologicam. Et hinc patet ad confirmationem.

74. Dico ſecundo. Opinio, quæ doceat, in eo caſu, quo famulus debet pecunias hero, poſſe famulum facere compenſationem illius exceſſus imaginarij retinendo pecunias debitas, ſubiacet huic damnationi. Probatur concluſio: nam licet damnetur propoſitio docens, poſſe famulum ſubripere exceſſum ſalarij pro compenſatione ſuæ operæ; & retinere famulum pecunias debitas hero, non ſit proprie ſubripere; aſt non tam attendendum eſt ad verba, quã ad mentem Pontificis: conſtat enim velle damnare hoc genus compenſationis ex eo ſolum, quod videatur famulo, ſuam operam maiori mercede dignam eſſe.

75. Confirmatur. Nam, vt dixi art. 3. dub. 1. in 3. probatione concluſionis, lex, etiam pœnalis, vbi eſt idemtitas rationis expreſſę in lege extẽditur ad caſus ſimiles. Sed in hac lege damnatoria ratio prohibitionis expreſſa in lege eſt, quod famulus velit compenſare operam ſuam, iudicans maiorem ſalario, quod recipit; & hæc ratio eſt eadem in famulo, qui vult compenſare operam ſuã, retinendo pecunias debitas hero: ergo ea damnatio extenditur etiam ad hunc caſum.

76. Dubitabis quinto, an in hypotheſi, in qua famulus ex errore invincili, bona Fide (puta, ex conſilio Confeſſarij indocti) ſubripuit domino exceſſum illum imaginariũ ſalarij, exiſtimans id ſibi licere, poſtea quam cognoſcit, id eſſe illicitum, teneatur illum hero reſtiture?

77. In qua quæſtione dico primo. Si adhuc durat in famulatu, certum exiſtimo, teneri, remittendo tantam partem ſalarij, quantam ſubripuerat. Probatur. Nam dum durat famulatus, tenetur ſtare contractui; ſed contractus excludit illam partem ſalarij, quam ſubripuerat: ergo dum durat famulatus, tenetur remittere tantam partem ſalarij, quantam ſubripuerat.

78. Si vero iam eſt finitus famulatus, videbitur alicui dicendum, illum non teneri reſtituere, quæ omnino conſumpſit, ſed illud ſolum, in quo factus eſt ditor. Et ratio ſuffragari videtur: nemo enim tenetur reſtituere, niſi ratione rei acceptæ, aut iniuſtæ damnificationis. Et quidem ratione rei acceptæ, ſolum tenetur reſtituere rẽ, quæ extat, vel id, in quo factus eſt ditior; ſic enim extat res in æquivalenti. Ratione autem iniuſtæ damnificationis non tenetur, niſi quando commiſſum eſt peccatũ lethale iniuſtitiæ: iſte autẽ famulus cũ ſubripuerit ex conſilio cõfeſſarij, & cum ignorantia invincili, & bona Fide,

Fide, non peccavit læthaliter: ergo non tenetur reſtituere ratione iniuſtæ damnificationis.

79. Dico ſecundo. Etiam in caſu, quo finitus eſt famulatus, tenetur famulus reſtituere non ſolum id, in quo factus eſt ditior, ſed tantam partem eius quantitatis, quantam ſub prætextu ſalarij ſubripuit. Probatur. Etenim obligatio ex contractu durat, donec impleatur: ſed contractus inter herum, & famulum fuit tantum pro quinque, & famulus accepit ſeptem; & conſequenter non dum implevit contractum ex parte ſua: ergo adhuc durat obligatio ex contractu; atque adeò tenetur illum adimplere, ſolvendo ea, quæ ſubripuit.

80. Confirmatur, Nam quando herus, finito famulatu, non dum ſolvit partem ſalarij, etiam ſi bona Fide ſit in mora ſolvendi, aut in voluntate non ſolvendi ex aliquo prætextu probabili; adhuc durat in hero obligatio ex contractu, ita vt quando adverterit, male retineri eam partem ſalarij, teneatur vi contractus præteriti ad ſolvendum integre: cum ergo herus non debeat eſſe peioris conditionis, ex contractu retinebit eodem modo ius ſuum adverſus famulum. Ad rationem dubitandi reſpondeo, præter eas duas radices reſtitutionis, eſſe eam, quæ eſt ex obligatione cōtractus.

CAPVT III.

An qui notabilem quantitatem furatus eſt per minima furta, teneatur ſub mortali ad reſtitutionem?

ARTICVLVS I.

Refertur propoſitio damnata; & an prima opinio ſubijciatur huic damnationi?

SVMMARIVM.

Prima opinio, quæ excuſat à reſtitutione. num. 81.
Eam opinionem eſſe improbabilem. num 82.
Sententia P. Thomæ Sanchez, & Granado, quos perperam citat Recentior pro opinione damnata. num. 83.
Opinio damnata non ſolum eſt falſa ratione retentionis, ſed etiam ratione ablationis, num. 84.
Ea opinio manifeſte ſubiacet huic damnationi. num. 85.
Quam certum ſit peccare mortaliter eum, qui furatur eam vltimam parvitatem, quæ conſtituit quantitatem gravem? num. 86.

81. PRopoſitio 38. ex damnatis in hoc decreto huius tenoris eſt: *Non tenetur quis ſub pæna peccati mortalis reſtituere, quod ablatum eſt per parva furta, quantumcumque ſit magna ſumma totalis.* Circa quam damnationem diſcernere oportet, quæ nam opinioniones ſubijciantur huic damnationi, ſcilicet ex illis, quæ aliquos habuerunt Patronos.

Prima opinio, de qua poteſt excitari quæſtio, eſt, quæ docet, illum, qui commiſit furta parva, ſubripiendo parvitates ab vno, & eodem ſubiecto, & pervenit ad vltimum parvum, quod conſtiuit quantitatem gravem, memor furtorum præcedentium, nō peccare mortaliter in hoc vltimo furto; & inde infert, non teneri ad reſtituendum ſub mortali: nam qui committit culpam venialem furti, ſolum tenetur reſtituere ſub veniali peccato.

82. P. Moya tom. 1. ſelectar. P. Moya. tract. 6. diſp. 4. quæſt. 4. num. 3. iure merito dixit, hanc opinionem eſſe improbabilem. Quia eo ipſo quod per illud vltimum furtum parvum perveniat ad quantitamem gravem; per illud fit retentor quantitatis gravis: quis ergo poteſt dubitare, retentorem quantitatis gravis alienæ teneri reſtituere?

83. Hæc eſt communis ſententia, quam expreſſe docet P. Thomas Sanchez lib. 7. ſum. cap. 21. nu. 3., quamvis pro oppoſita perparam Hozes. Tho. San. Grana. illum citat Bernardus de Hozes in expoſitione huius propoſitionis 38. num. 5. Sic enim diſſerit Thom. Sanchez ibi: *Eſt certum, hunc, etiam ſi non habuerit animum in ſingulis furtis furandi amplius, teneri ſub mortali reſtituere, quando pervenit ad notabilem quantitatem; atque adeò peccare mortaliter retinendo totam illam quantitatem, vel habendo animum non reſtituendi, cum opportunitas fuerit; & ita docent vniverſi Authores citandi.* Citat etiam Hozes pro oppoſita P. Granadum 1. 2. controv. 6. tract. 2. diſp. 12. ſect. 5. ſed hic Author non loquitur de hoc caſu, ſed de eo, in quo quis immemor furtorum antecedentium, furatur parvam quantitatem.

84. Quod argumentum non procedit ſolum propter retentionem; ſed etiam propter ablationem; nam licet quantitates parvæ antecentes non retineantur, ſed conſumptæ fuerint; multæ ablationes parvæ conſtituunt unam ablationem gravem, quia conſtituunt dominum graviter damnificatum, & graviter invitum; & vltima ablatio parva, quæ conſtituit ablationem gravem, facit, quod dominus ſit graviter damnificatus, & graviter invitus; atque adeò quod oriatur obligatio reſtituendi ſub mortali. Quod amplius conſtabit ex dicendis circa ſecundam opinionem.

85. Eam autem opinionem ſubiacere hiuc damnationi, manifeſtum eſt. Damnat enim Pontifex opinionem, quæ negat obligationem reſtituendi gravem quantitatē ablatam per parva furta: ſed illa opinio proxime relata id negat: ergo illam damnat Pontifex.

86. Et hinc patet, quam certo falſa ſit prima pars eius opinionis, quod qui furatur eam vltimam parvitatem, quæ conſtituit quantitatem gravem, non peccat mortaliter. Et enim ex hac damnatione certum eſt, propter eam actionem, teneri ad reſtitutionem: ſed actio furti, quæ obligat ad reſtitutionem ſub mortali, ſi advertenter fiat, non poteſt non eſſe culpa mortalis: ergo fatendum eſt, eſſe mortalem.

Digitized by Google

ARTICVLVS II.

Quid cenſendum ſit de ſecunda opinione, cum fur eſt immemor antecedentium furtorum?

SVMMARIVM.

Fundamentum opinionis negativæ, & eius confirmatio. num. 87.
Opinio affirmativa defenditur. num. 88.
Ex pluribus obligationibus levibus eiuſdem ordinis reſultat obligatio gravis. num. 89.
Et hac poſitio probatur multis exemplis. num. 90. & ſeqq.
Opinio docens ex damnificatione veniali non oriri obligationem gravem reſtituendi, intelligitur de veniali ex defectu deliberationis. num. 93.
Quædam inſtantia ſolvitur. num. 74. & 95.
Diſcrimen inter peccata venialia, & obligationes leves. num. 96.
Opinio oppoſita ſubiacet huic damnationi. num. 97.
Quædam reſponſio impugnatur. num. 98. & ſeqq.
Exponitur ſenſus damnationis, & declaratur, an ſit vniverſalis, aut particularis. num. 100.
Quomodo damnatio fiat, non ſolum per propoſitionem contradictoriam, ſed etiam per contrariam? num. 131.

87. SEcunda opinio, quæ venit in quæſtionem, eſt illa, quæ docet, cum quis oblitus quantitatum parvarum antecedenter ablatarum, aufert aliam parvam, quæ ſimul cum antecentibus conſtituit quantitatem magnam, illum non teneri ad reſtitutionem. Pro qua opinione ſtant Authores primæ. Eoque nituntur fundamento. Etenim probabilis ſententia eſt, quæ docet, non obligare reſtitutionem ſub mortali, dum non committitur peccatum mortale iniuſtitiæ: ſed qui immemor quantitatum parvarum antecedenter ablatarum, aufert aliam parvam, quæ cum reliquis componit quantitatem magnam, non peccat mortaliter: ergo is non tenetur reſtituere ſub mortali Et confirmatur. Nam multa peccata venialia non conſtituunt vnum mortale: ergo plures obligationes, quæ ſolum vrgent ſub veniali; non conſtituunt vnam obligationem, quæ vrgeat ſub mortali,

88. In qua quæſtione dico primo tamquam certum à principijs intrinſecis. Etiam in caſu, quo omnes illæ quantitates parvæ ablatæ ſint ſolum ſub culpa veniali, eo quod fur immemor eſt furtorum levium præcedentium modo dicto, poſtea quam illarum recordatur, inſurgere obligationem reſtituendi ſub mortali, non ſolum id, in quo factus eſt ditior, ſed etiam eſt omnes illæ parvæ quantates, quę conſumptæ ſint. Ita P. Thom. Sanch. (attento fundamento, quo nitiſur) lib. ſum. cap. 4. num. 10., & Lugo Card. tom 1. de iuſt. diſp. 8. ſect. 5. n. 68. & ſeqq. *Tho San. Lugo.*

89. Fundamentum eſt inconcuſſum. Nam ex pluribus obligationibus levibus euſdem ordinis reſultat obligatio gravis: ſed qui plura furta levia comiſit ſub culpis venialibus, in ſingulis incurrit obligationem levem; atque adeò habet plures obligationes leves: ergo reſultat ex illis obligatio gravis. Et ſuppono, ſaltem vltimum furtum pervenire cum antecedentibus ad quantitatem gravem.

Sola

Digitized by Google

90. Sola maior eget probatione, quam cenſeo evidentem, & oſtendo primo. Nam qui hodie accipit credito (abſque numerata pecunia) vnum panem valoris dimidij argentei, & ſequenti die ſimiliter alterum, & quotidie alterum vſque ad vigeſimum diem, incurrit viginti obligationes leves: ſed ex illis viginti oblitionibus levibus (imo & expaucioribus) reſultat obligatio gravis.

91. Oſtendo ſecundo eamdem maiorem. Titius in ſpatio quinquaginta dierum, in vnoquoque die emiſit votum recitandi vnam ſalutationem Angelicam pro vna vice;& tranſactis illis quinquaginta diebus nondum vllum votum ex illis impleverat. Tum ſic: Titius incurrit plures obligationes leves ex his votis, & ex illis reſultat obligatio gravis recitandi quinquaginta ſalutationes Angelicas; de quo dubitari non poteſt, cum ſit materia gravis promiſſa Deo: ergo plures obligationes leves conſtituunt obligationẽ nem gravẽ, ſcilicet cum perveniunt ad materiam gravem.

92. Idem argumentum fit in pluribus promiſſionibus levis materiæ factis á Titio in favorem Sempronij: nam iuxta communem ſententiam docentem, ſimplicem promiſſionem acceptatam obligare ex iuſtitia; illæ plures promiſſiones leves, poſtquam pervenerunt ad materiam gravem, conſtituunt obligationem gravem. Similiter qui in ſingulis horis canonicis omiſit vnam parvitatem materiæ, contraxit plures obligationes leves recitandi partes leves omiſſas: & ex his obligationibus levibus reſultat obligatio gravis, ſi omnes omiſſiones ſimul ſumptæ faciunt materiam gravem: reſultat ergo obligatio gravis ex pluribus obligationibus levibus.

93. Ad argumentum pro parte oppoſita inſtructum reſpondet P. Moya tom 1. tract. diſp. 4. quæſt. 4. num. 4. in hæc verba. *Authores citati non loquuntur de obligatione reſtituendi gravem quantitatẽ minimis furtis ſubreptam; ſed de obligatione reſtitutionis ex damno aliquo gravi vnica actione illato abſque culpa gravi inferentis. Cuius alia longe eſt ratio, vt ex dicendis conſtabit, quia plena libertas ibi deficit, ſecus hic.* Vnde diſtinguenda eſt minor: probabilis enim eſt ea ſententia, dum docet, non eſſe obligationem reſtituendi ſub mortali, dum non committitur pecatum mortale iniuſtitiæ, [defectu perfectæ deliberationis, aut plenæ libertatis] non vero ex alio capite. Moya.

94. Inſtabis. Cum quis furatur vltimam quantitatem levem, quæ cum antecedentibus conſtituit quantitatem gravem; deficit illi advertentia de grauitate ſui furti; in hoc enim caſu loquitur hæc concluſio: ſed vbi deficit advertentia, deficit plena libertas: atque adeò verificatur, quod defectu plenæ libertatis abeſt peccatum mortale iniuſtitiæ; & conſequenter ceſſat obligatio reſtitutionis.

95. Reſpondeo diſtinguendo maiorem: dificit advertentia de gravitate furti, permanente plena advertentia de illa nova obligatione levi; & ſic concedo; nego autem, ſi dicatur, non permanere perfectam advertentiam de obligatione levi denuo adveniente. Hæc autem plena advertentia facit, quod cum adverterit reliquas ablationes leves, cognoſcat reſultare obligationem gravem ex gravi proximi damnificatione. Quod aliter evenit in vna damnificatione gravi proximi facta ſine deliberatione requiſita ad peccatum læthale, in qua neque circa gravem, neque circa levem

adfuit

adfuit plena advertentia, aut deliberatio. Et quidem in omnibus furtis parvis adfuit plena deliberatio; & ideò nihil obſtat, quominus ex illis omnibus reſultet obligatio gravis.

96. Ad confirmationem reſpondeo, latiſſimum eſſe diſcrimen, quia peccata venialia quantumvis multiplicentur, non auferunt gratiam iuſtificationis, quod neceſſe erat ad conſtituendum peccatum læthale. Quæ ratio non militat in pluribus obligationibus leuibus; quæ ideò conſtituunt obligationem gravem, quia in his gravitas, aut levitas ſumitur à levitate, aut gravitate damnificationis, quam patitur proximus.

97. Dico ſecundo, ſubiacet huic damnationi præfata opinio docens, furem immemorem præcedentium furtorum levium, ſubripientium quantitatem parvam, quæ cum antecentibus conſtituit materiam gravem, non teneri reſtituere ſub mortali. Probatur. Vi huius damnationis tamquam certum aſſerendum eſt, *teneri furem ſub pœna peccati mortalis reſtituere, quod ablatum eſt per parva furta, quando magna eſt ſumma totalis:* Sed quamvis fur ſit immemor furtorum præcedentium, revera per illa ablata eſt per parva furta quantitas, cuius ſumma totalis magna eſt: ergo vi huius damnationis tenetur ſub mortali in eo caſu reſtituere; ſcilicet quando advertcrit ad ſummam totalem. Minor, & conſequentia patent. Et ad probationem maioris ſufficit conferre eam maiorem cum propoſitione damnata; ſervant enim eumdem tenorem in affirmatione, & negatione; quia maior affirmat, quod propoſitio damnata negat.

98. Dices. Sufficienter intelligitur tota latitudo damnationis per hoc, quod amplectamur contradictoriam propoſitionis damnatæ: atqui contradictoria propoſitionis dãnatæ eſt hæc particularis: *Aliquis* (ſive aliquado quis) *tenetur ſub pœna peccati mortalis reſtituere, quod ablatum eſt per parva furta, quantumcumque ſit magna ſumma totalis;* & ex hac particulari non infertur falſitas iſtius ſecundæ opinionis, iuxta quam fur immemor furtorum antecentium furatur aliam parvitatem materiæ, quæ cum antecedentibus conſtituit magnam damnificationem: ergo ſufficienter intelligitur tota latitudo huius damnationis, quamvis hæc ſecunda opinio non maneat damnata. Probatur minor quoad priorem partem. Nam hæc propoſitio damnata eſt vniverſalis negativa; Cum enim dicitur: *Non tenetur quis, &c.* Idem eſt, ac ſi dicat: *Nullus tenetur:* vniverſali autem negativa contradicit particularis affirmativa: *Aliquis tenetur*, ſive *Aliquando quis tenetur, &c.*

99. Id tamen manifeſtam patitur impugnationem: hæ enim propoſitiones damnatæ non ſunt accipiende ſub ea metaphyſica formalitate, ſed attendendum præcipue eſt ad ſenſum verborum: alioqui ſequeretur, quod neque prima opinio ſubiaceret damnationi. Nã ex eo, quod aliquando teneatur quis reſtituere ſub pœna peccati mortalis, quod ablatum eſt per parva furta, non infertur, quod teneatur in iſto caſu deſterminato; vnde ſufficienter verificatur in eo caſu, in quo quis diteſcit ex parvis furtis acceptis á diverſis ſubiectis. Imò neque hæc maneret damnata determinate, ſed indeterminate prima, vel ſecunda, vel tertia: & ita nulla earum determinate maneret certo damnata. Quo quid abſurdius eſſe poteſt?

100. Senſus ergo damnationis eſt, condemnare propoſicionem non ſo-

ſolum quatenus docet, numquam teneri furem ſub mortali ad reſtituendum, quod ablatum eſt per parva furta, quantumque ſit magna ſumma totalis; ſed etiam quatenus docet, aliquando non teneri furem ſub mortali ad reſtituendum, quod ablatum eſt per parva furta, &c. Et ita non ſolum contradicit propoſitioni damnatæ propoſitio particularis affimartiva, ſcilicet *Aliquando tenetur fur ad reſtituendum, quod ablatam eſt per parva furta, &c.* Sed etiam illi contradicit vniverſalis affirmativa. *Semper tenetur fur ad reſtituendum, quod ablatum eſt per parva furta, quando hæc pervenient ad hoc, quod ſit magna ſumma totalis.*

101. Qnod ſi quis contendat propoſitionem damnatam ſolum eſſe accipiendam in ſenſu vniverſali negativo, fatendum eſt, damnationem fieri non ſolum per propoſitionem contradictoriam, ſed etiam per contrariam ſcilicet vniverſalem affirmativam. Cum enim damnatio eo reſpiciat, vt ablatio quantitatis gravis reſarcienda ſit, etiam ſi per parva furta facta fuerit; hoc intelligi non poteſt per ſolam præfatam propoſitonem particularem; ſed ſenſus ipſe poſtulat, quod damnatio intelligatur in ſenſu vniverſali affirmativo, vt attentius perpendenti patebit.

ARTICVLVS III.

An Subiaceat damnationi tertia opinio de eo, qui furatur magnam quantitatem, furando à ſingulis parva?

SVMMARIVM.

Quanta abſurda inferantur ex præfata opinione? num. 102.
Duæ rationes à priori contra præfatam opinionem. num. 103.
Præfata opinio ſubiacet huic damnationi. num. 104.

102. Opinio fuit Hieronymi ab Angeſto cap. 6. moral., *Angeſt.* quem pauci aliqui ſecuti ſunt, non eſſe peccatum mortale auferre magnam quantitatem à diverſis ſubiectis, auferendo parvam à ſingulis. Quam opinionem omnes communiter Theologi reijciũt vt improbabilem, propter innumera abſurda, quæ ex illa inferuntur. Sic enim liceret vti ſtatera doloſa, in qua ex vnaquaque libra auferretur vncia, aut ſemiuncia. Cum tamen Proveb. 11. dicatur: *Statera doloſa abominatio eſt apud Deum.* Et Deuteronomij 25. *Non habebis in ſacculo diverſa pondera, maius, & minus, &c. abominatur enim Deus eum, qui facit hoc.* Similiter venditori vini, vel olei liceret menſuram radere, ita vt vnoquoque triente, vel quadrante vnum obolum lucrifaceret; quod eſt deteſtabile in Repulica; neque minus abominabile apud Deum quam ſtatera doloſa. Tertio licerei homini privato exigere gabellã vnius aſſi ab omnibus tranſeuntibus per pontem: quod tamen inter enormia delicta in Bulla

Bulla Cænæ Domini enumeratur. Quarto liceret etiam imponere gabellam vnius oboli Clericis: quod in eadem Bulla pœna excommunicationis latæ ſententiæ reſervatæ condemnatur tamquam immane piaculum. Quinto. licitum etiam eſſet furari quantitatem magnā ex acervo tritici pertinente ad Rempublicam, vel communitatem: eo quod ſingulis ex communitate parva quãtitas auferatur.

103. Ratio à priori eſt: nam Reipublicæ, ſeu communitati iniuroſum eſt, quod cives patiantur ea incommoda, & conſequenter Reſpublica, vel communitas eſt graviter invita. Aliam rationem à priori reddit Lugo Card. tom. 1. de iuſt. diſp. 16. ſect. 3. num. 50. non contemnendam in hæc verba: [Dicendū ergo eſt, in eo caſu creditores eſſe notabiliter invitos. Adhoc enim non requiritur, ſingulos fuiſſe graviter læſos formaliter: ſatis eſt, læſos fuiſſe graviter quaſi radicaliter, hoc eſt, in ea re, quæ niſi graviter prohibeatur, maximum ſequitur inconveniens contra bonum publicum, & contra indemnitatem etiam ſingulorum civium. Si enim liceret vnicuique ex induſtria diteſcere ex alieno fraudando menſuras, falſificando merces, & alia huiuſmodi faciendo; quæ eſſet facies Reipublicæ? quæ ſecuritas? qui mores? ſicut ergo graviter prohibetur pollutio procurata, quia licet ex vna, vel altera pollutione non ſequatur notabile detrimentum contra prolē; ſequeretur tamen maximum, ſi non prohiberetur graviter omnis pollutio. Sic licet in hoc caſu non lædatur graviter aliquis civis, læderetur tamen graviſſime, ſi hæc iniuria non prohibeatur graviter: atque adeo ſinguli ſun graviter inviti in ea iniuria: timent enim rationabiliter graviſſimum Reipublicæ damnum, & ſibimetipſis, ſi eā inuriam facile permittant.] Hucuſque Lugo Card.

Lugo.

104. Dicedum præterea eſt, hanc opinionenn Angeſti ſubijci huic damnationi. Etenim damnatur opinio, quæ admittit, excuſari à peccato mortali eum, qui furatur quantitatem magnam per parva furta: ſed hæc opinio Angeſti id admittit: ergo hæc opinio Angeſti damnatur.

ARTICVLVS IV.

Quænam cenſeatur quantitas magna, quando aufertur per furta parva?

SVMMARIVM.

Quando nam quantitas moralis cenſeatur evidenter magna; & quando probabiliter? num. 105.

Prima opinio pro quantitate magna deſignat quatuor argenteos. num. 106.

Secunda diſtinguit quatuor genera perſonarum, & deſignat quantitatem reſpectivam. num. 167.

Tertia opinio parum deffert à ſecunda. num. 108.

Quare non ſit conſiderandum diſcrimen quoad hoc inter communes divites, & viros populares. num. 109.

Quare materiæ gravitas in furto non ſit deſignanda plus vel minus, ſed omnino determtnate. num. 110.

Improbabilis eſt opinio, quæ aſſerit, quantitatem gravem infurto eſſe eam, quæ excedit duos aureos. nu. 111.

Ad deſignandam quantitatem gravem ablatam per minima furta varia circumſtantiæ attendendæ ſunt.

Digitized by Google

ſunt. Et quæ nam illæ ſint. num. 112.

Cum quis ſubripit plures parvitates cum brevi temporis interpolatione, eadem quantitas eſt gravis, ac quãdo ſubripitur tota ſimul. nu. 113.

Cum ablationes parvæ fiunt cum interpolationibus longi temporis reſpectu eiuſdem domini, duplo maior quantitas requiritur ad gravitatem. num. 114.

Cum quis ſubripit à diverſis parvas quantitates, an materiæ gravitas ſit vnus aureus? num. 115.

Quomodo diſcurrendum in dubijs, quæ occurrunt circa has circumſtantias. num. 116.

Quid de furtis filiorum, famulorum, &c. num. 117.

Optimum conſilium P. Leſsij pro Confeſſarijs. num. 118.

105. Ante quam accedamus ad quæſtionem in fronte articuli propoſitam, oportet inveſtigare, quænam ſit quantitas magna, & ſufficiens ad peccatum mortale, quando aufertur tota ſimul. Oporteret autem maxime pro quiete conſcientiæ, quod in hac deſignanda Theologi omnes convenirent. Proquo ſciendum eſt, menſuram magnitudinis, aut parvitatis moralis eſſe iudicium prudentum. Hinc fit, quod quando iudicia omnium peritorum, & prudentum conſpirant in hoc, quod hæc ſit materia magna peccati, eſt moraliter evidens, eam materiã eſſe magnam: quando autem alij prudentes iudicant, hanc materiam eſſe magnam, & alij ex alijs rationibus eſſe parvam; tunc ſolum probabiliter eſt magna, & probabiliter eſt parva. Tunc autem eſt probabilius magna, quando plures, & peritiores illam iudicant magnam.

106. Circa aſſignandam quantitatem gravem, quæ ſufficiat ad peccatum læthale, varia ſunt Theologorum iudicia. Novem opiniones refert Diana part. tract. 3. miſcell. reſol. 57.; ſed neque omnes enumeravit. Ex quibus ſolum tres referam, quæ magis ſunt probabiles, magiſque receptæ, & communiores. Diana. Prima eſt P. Thomæ Sanchez lib. 7. ſum. cap. 20. num. 3., vbi ſic ait: *Hodie communior ſententia eſt, exigi in Hiſpania furtum quadruplicis argentei ad mortale.* Et num. ſeq. addit: *Reſpectu Principis exigitur maior quantitas.* Tho. San.

107. Secunda opinio eſt, quam octavo loco ponit Diana relatus ex Bonacina de contract. diſp. 2. quæſt. 8. punct. 1. diſtinguente quatuor genera perſonarum: primum illuſtrium, quæ ſplendide alunt familiã: ſecundum earum, quæ vivunt ex ſuis redditibus, quales ſunt communes divites: tertium earum, quæ vivunt ex ſua arte, & opera: quartum earum, quæ ex emendicato vivunt. Aitque reſpectu perſonarum primi generis vnum aureum eſſe materiã gravem; reſpectu ſecundi generis, quatuor regales; reſpectu tertij duos regales; & reſpectu pauperum vnum Et eamdem opinionem ſequitur Navarra de reſt. lib. 3. cap. 1. num 39 & Reginaldus in praxi tom. 2. lib. 22. cap, quæſti. 4. num. 19. quos refert, & ſequitur idem Diana citatus. Diana. Bonac. Navarr. Regin. Diana.

101. Tertia opinio eſt Ioannis de Lugo tom. 1. de iuſt. diſp. 16 ſect. 2. num. 28., vbi hæc habet: *Quare non ægre cum prædictis in re ipſa conſentiam, vt in ordine ad Reges, & Magnates opulentos exigatur furtum vnius aurei, ad divites, ſex vel ſeptem argentei; ad artifices quatuor; ad pauperes valor victus diurni, ſeu merces mediocris, quæ tempore medio inter hyemẽ, & æſtatem, datur foſſori.* Et Lugo.

109. Et quidem quælibet ex his tribus ſententijs poteſt tuto admitti ad praxim, quæ inter ſe parum diſtant, tamen cum duabus limitationibus. Prima eſt, raro quod ad communes divites poſſe inveniri diſcrimen á popularibus, qui non egent; reſpectu quorum quatuor argentei cenſentur materia gravis. Etenim non debet attendi ad externam apparentiam divitiarum: frequenter enim vſu venit, vt ditior ſit, qui habet quingenta ducata annua, quam qui habet biſmille ducata annua, ſi primus ſe ipſum dumtaxat alere debeat, & vnum, aut alterum famulum; ſecundus vero magnam familiam alere debeat. Quare iniquum eſt, hanc rem gubernari ex ſola externa apparentia divitiarum. Vnde fit, quod niſi evidentia morali conſtet, hominem habere ſuperflua ſtatui ſuo, non recenſeri debet inter divites quoad hunc effectum menſurandi gravitatem furti in ampliori quantitate.

110. Secunda limitatio eſt (quam occaſione illius diſiunctí *ſex, aut ſeptem regalium* contenti in verbis Ioãnis de Lugo oportet ſtatuere) quantitatem materiæ gravis in furto non diſignandam eſſe *plus*, vel *minus*, ſed omnino determinate, vt oſtendi in 2. part. Criſ. Theol. diſp. 27. cap. 3. num. 41. Etenim ſi dicas deſignandam eſſe plus minus ve, erit materia gravis quatuor regales, vno aſſe minus. Rogo ergo, an iſti quator regales vno aſſe minus ſint computandi plus minus ve, an omnino derminate? Si adhuc iſta quantitas computanda eſt plus minus ve, erit materia gravis quatuor regales tribus aſſibus minus; & ſic procedetur, non in infinitum, ſed vſque ad vltimum as: ſi vero iſti quatuor regales tribus aſſibus minus non computandi ſunt plus minus ve, ſed omnino determinate; inde convincitur, materiam gravem furti deſignandam eſſe omnino determinate, & non plus minus ve. Vide hanc, & alias argumentationes, quas late inſtruxi loco citato. Quare id, quod dixit Lugo citatus: *ſex, aut ſeptem regales* interpretandum eſt, vt dixerit dubitanter; ita vt unus ex eis terminis determinate diſignandus ſit, & non plus, minus ve.

111. Opinionem autem, quam refert Diana citatus ex Emmanuele Rodriguez in ſumma editionis noviſſimæ tract. 5. cap. [illegible]8. num. 27. & 29. aſſerente, illam eſſe quantitatem gravem in furto, quæ excedit duos aureos, aſſero, eſſe improbabilem, & certo falſam. Ratio moraliter de monſtrativa eſt: nam vt ſupra dixi, tunc aliqua quantitas eſt evidenter moraliter magna, quando omnia, aut fere omnia iudicia prudentum, & peritorum cenſent, eſſe magnam; eo quod nulla alia ſit menſura magnitudinis, aut parvitatis moralis, quam iudicium prudentum: ſed omnes, aut fere omnes prudentes cenſent, vnum aureum, & multo minus (iuxta eas tres opiniones ſupra relatas) eſſe materiam gravem furti; omnes, enim Doctores omninum opinionum in hoc conveniunt: ergo evidens moraliter eſt, eſſe materiam gravem: ergo evidenter falſum eſt, non eſſe materiam gravem, niſi quæ excedit duos aureos. *Diana. Rodrig.*

112. Iam vero in ea quæſtione, [Quænam ſit quantitas gravis ablata per minima furta.] diſtinguere oportet caſum, in quo eam quantitatem ſubripit quis ab vno, & eodem ſubiecto, & caſum, in quo eam ſubripit á diverſis. Deinde conſiderandũ eſt, ex interpolatione temporis magna, aut parva creſcere, aut decreſcere quantitatem requiſitam ad pec-

Digitized by Google

catum mortale. Nam maius detrimentum recipit ille, à quo ſingulis diebus quis furatur vnum argenteũ, quam ille,á quo tantumdem quis furatur ſingulis annis. Deinde creſcit, & decreſcit quantitas ſufficiens ad mortale ex eo,quod quantitas ſingularum parvitatum ſit maior, aut minor. Maius enim detrimentum accipit homo, ſi quis auferat ab eo octo argenteos, auferens ſingulis diebus ſingulos argenteos, quam auferens ſingulis diebus ſingulos aſſes. In qua quæſtione ſatis obſcura dicam breviter ea, quæ magis ſunt recepta inter Doctores claſſicos; & primum de iis,quæ quis aufert ab eodem ſubiecto; deinde de iis, quæ á diverſis.

113. Dico primo circa ea, quæ quis aufert ab eodem ſubiecto Quãdo quis ſubripit plures parvas quantitates cum brevi temporis interpolatione inter vnam, & aliam ablationem, eadem quantitas, quæ ſufficit ad peccatum mortale ſimul ablata, ſufficit etiam ſucceſſive ablata. Hæc concluſio eſt ad mentem Authorum, quos proxime referam. Ratio eſt, quia idem detrimentum accipit homo, ſi quis ſubripiat abeo quinquaginta argenteos cum brevi temporis interpolatione, quam ſi ſimul ſubripiat.

114. Dico ſecundo. quando ablationes parvæ fiunt cum interpolationibus longi temporis, reſpectu eiuſdem ſubiecti, ad peccatum læthale, & obligationem reſtitutionis ſub mortali requiritur duplo maior quantitas, quam quæ ſufficit ſimul ablata. Sic P. Thom. Sanch. lib. 7. ſum. cap. 21. num.10 ,& apud ipſum Navarrus in ſumma lat. cap 17. nu. 139. Graffis. 1. part. Deciſ lib. 2. cap. 93. num. 19. Rebellus de iuſt. part. 1. lib 3. quæſt. 15. ſect. num. 37. Leſſius de iuſt. cap. 12. dub 8. num. 46., & Emmanuel Rodriguez tom. 1. ſum. in 2. edit cap. 150. concluſ. 8. Rationem reddit P. Thomas Sanchez ex Leſſio: *Quia homines minus ægre ferunt, ſibi auferri longo intervallo, & curſu quædam minima, quam eamdem quantitatem ſimul, vel data opera, vel brevi intervallo.*

Tho. San. Navarra. Graffis. Rebell. Leſſius. Rodrig.

115. Circa ea, quæ quis ſubripit à diverſis ſubiectis, dico tertio. Adhuc maior quantitas requiritur in hoc caſu ad hoc, vt ſit obligatio reſtituendi ſub peccato mortali, quã in caſibus concluſionum antecedentium. Ita P. Thomas ſanch. vb ſup. nu.17., vbi cum Rebello citato ſect. 1. num. 43. ait: *Vnde veriſimile eſt, non eſſe mortale, nec ſub mortali ad reſtitutionem obligari ſimplicem furem, qui minorem quantitatem, quam vnius aurei à tota Communitate. Civitatis Eborenſis, vel Conimbricenſis, vel alterius non minus populoſæ furaretur.* Vbi advertere oportet adhuc minorem quantitatem, quam aurei deſignandam eſſe, quanto fuerint pauciores Domini, à quibus ſubriperentur, eæ minimæ quantitates. Et tanto maiorem quanto fuerint plures Domini; dummodo vltimus terminus peccati mortalis ſit vnus aureus.

Tho. San. Rebell.

116. Inquires; quid dicendum ſit, quando eſt dubium, an interpolatio temporis inter minima furta ſit longa; vel brevis; vel an Domini, á quibus ſubripiuntur, ſint plures; an pauciores; & ſic in ſimilibus dubijs. Reſpondeo, in his in ordine ad reſtitutionem ſemper ſtandum eſſe pro eo, qui patitur detrimentum, & non pro fure. Et ideo in ſimili dubio fur obligandus eſt ad reſtitutionem. In ordine tamen ad punitionem ſtandum eſt pro fure. Et ratio prioris partis eſt: nam vtdicitur in cap. *ex tenore de Reſcriptis. Nemini ſua fraus patrocinari debet.* Pa-

Digitized by Google

Patrocinaretur autem fraus furi, ſi in dubio illi eſſet favendum, in ordine ad reſtitutionem ablatorum.

117. Quid autem dicendum ſit de minimis furtis filiorum, famulorum, &c. circa eſculenta, & poculenta, non ea, quæ aliquanto pretioſiora ſunt, ſed quæ deſtinata in alimenta comuna eorum, ſi ea furta non ſint ad vendendum illa, ſed ad comedendũ actualiter; conſtat inter Doctores id minus ſcrupuloſe tractandum. Vide authores citatos.

118. Pro omnibus autem caſibus ſupra dictis,& alijs minoris quãtitatis optimum eſt conſilium, quod præbet P. Leſſius de iuſt. cap. 12. dubit. 8. num. 50. his verbis *Monendi mihi ſunt hoc loco pro his, & ſimilibus caſibus Confeſſarij, vt non facile in furtis etiam minutis, & quæ ad peccatum mortale non pertingunt, diſſimulent; ſed pro conditione, & capacitate perſonarum ſemper aliquam reſtitutionem iniungant, quæ fiat, vel redendo rem eamdẽ, ſi extat, vel eiuſdem ſpeciei, vel pretium rei, vel compenſando maiore obſequio, quam ex contractu teneatur: vel ſi creditoribus non poſſunt, conferendo tantum in pauperes. Hac enim ratione, cum non impune tranſeunt, magis ab eiuſmodi peccatis abſterrentur, quã alijs pœnitentiolĩs; alioquin fiũt ad huiuſmodi furtula faciliores, & ad maiora gradum faciunt.*

Leſſius.

CAPVT IV.

An qui alium movet, aut inducit ad nocendum alteri graviter, excuſetur à reſtitutione?

ARTICVLVS I.

Traditur doctrina generalis.

SVMMARIVM.

Non eſt prolixe ſcrutandum, qui nam fuerint Authores opinionum damnatarum! num. 119.
Iuſſio, conſilium, & palpo pertinent ad hanc quæſtionem. num. 120.
Sed præcipue ad eam pertinet, qui conſilio ſuo inducit alium ad nocumentum alterius. num. 122.
An qui dedit conſilium de nocumento alterius, ſemper teneatur ad reſtitutionem? num. 123.
Et quid ſi conſilium non movet cum effectu? num. 124.

119. PRopoſitio 39. ex damnatis hæc eſt: *Qui alium movet, aut inducit ad inferendũ grave damnum tertio, non tenetur ad reſtitutionem illius damni illati.* Quis fuerit Author huius propoſitionis me latet; ſicut, aliarum, quæ in præcedentibus retulimus, & in ſubſequentibus referemus. De quo nõ multum curo: tum quia non eſt curandum, quis erraverit; ſed qua ratione non eſt errandum; tum etiam quia errant quandoque ſcriptores moderni, qui ſcripſerunt explicantes hoc decretum, attribuentes authoribus claſſicis opiniones ab eis omnino alienas; præcipue cum ex aliorum citationibus referunt. Sicut enim reus non damnatur, donec eius

Digitized by Google

eius confeſſio audiatur; ita non oportet damnare authorem, donec opinio in ipſius ſcriptis attente legatur.

120. Ex cooperantibus ad damnum proximi, contentis in illis duobus verſibus, *Iuſſio*, *conſilium*, *conſenſus*, *Palpo*, *Recurſus*, *Participans*, *mutus*, *non obſtans*, *non manifeſtans*; tres ſunt, qui ſpectare poſſunt ad hanc damnationem, ſcilicet iubens, conſilium præbens, & adulator. Et primo quidem iuſſione ſua movet, & inducit herus famulum, ſi illi præcipiat, vt lædat graviter proximum. Quare is herus tenetur ad reſtitutionem damni illati, niſi ante damnificationem revocet imperiū. Et ſiqua opinio oppoſitum doceat, ſubiacet huic damnationi.

121. Deinde adulator adulatione ſua quandoque movet, & inducit ad damnificationem proximi. Nam ſi furi adveniat occaſio furandi, & Titius aduletur ei laudans artificium eius, & audaciam in furando, hac adulatione movet, & inducit furem ad inferendum damnū proximo. Et ita ſi fur non reſtituat, tenetur Titius ad reſtitutionem. Et ſiqua propoſitio doceat, non dari in Titio eam obligationem reſtituendi, illa ſubiacet huic damnationi.

122. Sed præcipue extenditur hæc damnatio ad eum, qui ſuo conſilio movet, & inducit alium ad inferendum grave damnum proximo. Affirmant enim omnes Theologi cum S. Toma quæſt. 62. art. 7. eiuſmodi conſulentem teneri ad reſtitutionem damni illati. Et ratio eſt manifeſta. Tenetur enim reſtituere, quicumque eſt cauſa moralis damni illati: ſed qui conſilio ſuo movet, & inducit ad inferendum damnum proximo, eſt cauſa moralis damni illati: ergo tenetur ad reſtitutionem.

Th. San.

123. Et quidem S. Thomas loco cit. hæc verba habet, ex quibus non bene intellectis forte habuit anſam errandi propoſitio damnata: *In alijs autem caſibus enumeratis non ſemper obligatur aliquis ad reſtituendum. Non enim ſemper conſilium, vel adulatio, vel aliquid huiuſmodi, eſt efficax cauſa rapinæ. Vnde tunc ſolum tenetur conſiliator, aut palpo, id eſt, adulator ad reſtitutionem, quādo probabiliter æſtimari poteſt, quod ex huiuſmodi cauſis fuerit iniuſta acceptio ſubſequuta.* Ex quibus verbis perperam inferes vniverſaliter, eum, qui præbet conſilium de damnificationne proximi, nō teneri ad reſtitutionem, cum oppoſitum conſequens manifeſte inferatur: tum quia cum dicit *non ſemper*, ſupponit, aliquando teneri. Tum etiam, quia iuxta S. Thomam tunc tenetur conſiliator ad reſtitutionem, quandò probabiliter æſtimari poteſt, quod ex huiuſmodi cauſa fuerit iniuſta acceptio ſubſecuta: ſed quando quis conſilio ſuo movet, & inducit ad inferendum damnum proximo, probabiliter æſtimari poteſt, quod ex cauſa eius conſilij fuerit ea iniuſta damnificatio ſubſecuta: ergo tunc tenetur conſiliator ad reſtituendum.

124. Verum quidem eſt, quod in aliquibus caſibus nō tenetur conſiliator ad reſtitutionem, quando ſcilicet conſilium non movet, neque inducit ad damnificationem proximi, v. g. quando iniuſtus damnificator eſt iam omnino determinatus ad inferendum damnum proximo, ſi tunc ſuperveniat conſilum, hoc non inducit, neque movet.

CA-

Digitized by Google

ARTICVLVS II.

Quaſtiones aliæ enodantur.

SVMMARIVM.

Primus modus præbendi conſilium per ſimplicem ſuaſiouem, aut precationem. num. 125.

Secundus, per manifeſtationem artis occultæ ad nocumentum. num. 126.

Tertius, proponendo motiuum, quod vehemnenter inclinat ad nocumẽtum alterius. num. 127.

Quartus cum imperitus conſulit Theologum, an teneatur reſtituere, & Theologus reſpondet contra ius, non teneri. num. 128.

Quintus, quando vi magnæ authoritatis poſtulat aliquid iniquum. num. 129.

Sextus, cum quis determinate ad maius malum conſulit, vt inferat minus. num. 130.

Septem quaſtiones diſputandæ. nu. 131. & ſeqq.

125. Varijs modis poteſt procedere conſilium circa damnificationem proximi. Primo, cum quis per ſimplicem ſuaſionem, ſuadet, vt inferat damnum Titio. Et eodem modo ſe habet res, quando datur conſilium per modum precationis, aut petitionis.

126. Secundo, cum quis manifeſtat alteri occultam viam, aut artem damnificandi Titium, v. g. ſi quis oſtenderet furi occultam ianuam, aut feneſtram, per quam poſſet ingredi ad furandum, & quam fur omnino ignoraret. Item ſi quis patefaceret illi ſecretum magicum, per quod poſſet conſequi furtum, vel damnificationem.

127. Tertio, cum conſulens proponit damnificaturo motiuum, quod attenta eius inclinatione, & paſſione valde illum vrget, vt cum quis viro nobili, & honoris humani ambitioſo proponit id motiuum, quod iuxta leges duellorum erit contra ſuum honorem, ſi non occidat Titium.

128. Quarto, cum aliquis homo imperitus conſulit confeſſariũ, aut Theologum, an teneatur in tali caſu reſtituere, & Confeſſarius, vel Theologus contra ius, & fas reſpondeat illum non teneri ad reſtitutionem.

129. Quinto, cum quis fretus efficacia ſuæ interceſſionis, vel propter magnam ſuam authoritatem, vel propter multam familiaritatem, poſtulat á Iudice, vt dicat ius pro Titio contra Sempronium, licet ius huic ſuffragetur, non illi. Quo pacto hodie plurimæ fiunt interceſſiones iniquæ, tanto perſuaſionis pondere, vt non ſemel trahantur Iudices ad manifeſtam iniquitatem.

130. Sexto, cum quis determinato ad maius malum conſulit, vt inferat aliud minus malum: & hoc fiat dupliciter vel reſpectu eiuſdem ſubiecti, ita vt volenti occidere Titium conſulat quis, ne occidat, ſed vulneret leuiter. Vel reſpectu diverſorum ſubiectorum, vt ſi volenti occidere Titium conſulat quis, vt vulneret famulum eius.

131. Ex quorum conſiliorum diverſitate variæ exoriuntur quæſtiones. Prima eſt, an qui revocat conſilium ſimplex (quale propoſui primo loco) teneatur adhuc ad reſtitutionem? Secunda, an qui revocat conſilium, in quo manifeſtaverat ſpeciale artificium damnificandi, maneat liber ab onore reſtituendi? Tertia eſt, in qua idem inquiritur de eo, qui præbuit conſilium

lium tertio modo,ſcilicet proponẽdo motiuum, quod valde vrget operaturum. Quarta, an Confeſſarius conſulens imperitè contra ius, quod liceat non reſtituere, teneatur ipſe Confeſſarius ad reſtitutionem tamquam præcipuus debitor? Et quid, ſi revocet id conſilium doctrinale?

132. Quinta quæſtio eſt, an qui magno pondere interceſſionis conſulit, aut poſtulat á Iudice, vt ius dicat pro eo, cui iura non ſuffragantur, teneatur ad reſtitutionem damni illati? Et quid, ſi revocet, vel debito modo exponat ſuam interceſſionem. Sexta, an qui conſulit minus damnum proximi ei, qui intendebat inferre maius, teneatur ad reſtitutiouem? Septima, an ei, qui intendebat inferre maius damnum Petro, illicitum ſit conſulere, vt inferat minus damnum inferendum Paulo, & conſulens teneatur ad reſtitutionem? Et in his omnibus quæſtionibus inquiritur etiam, an pars excuſans ab onore reſtituendi ſubijciſatur huic damnationi.

ARTICVLVS III.

Quatuor priores quæſtiones expediuntur.

SVMMARIVM.

Qui revocat conſilium ſimplex de damno inferendo, non tenetur reſtituere. num. 133.

Hac ſententia non ſubiacet damnationi. num. 134.

Quid dedit conſilium damnificandi, oſtendens occultum artificium ad id, quamvis revocet conſilium, tenetur reſtituere. num. 135.

Oppeſita opinio ſubiacet damnationi. num. 136.

Qui dedit conſilium nocendi proponens motiuum inclinans, quamvis revocet conſilium, tenetur reſtituere. num. 137.

Et proponitur caſus. num. 138.

Ratio concluſilonis. num. 139.

Et oppiſita opinio ſubiacet damnationi. num. 140.

Quando imperitus conſulit Theologum, an teneatur reſtituere, & Theologus reſpondet culpabiliter aliquid iniuſtum, Theologus tenetur reſtituere; & imperitus non, niſi ratione rei acceptæ. num. 141.

Si vero Theologus revocet conſilium, non tenetur. Ibid.

Ratio prioris partis concluſionis. num 142.

Ratio poſterioris partis. num. 143.

Eadem doctrina extenditur ad Regios conſiliarios. num.

133. QVod attinet ad primam quæſtionem, aſſero, eũ, qui revocat conſilium ſimplex de damno inferendo, ſive id conſilium fuerit per modum ſuaſionis, ſive per modum precationis, non teneri reſtituere. Et nota, vocari conſilium ſimplex, quod nullum proponit motiuum, ſed quaſi imperativo modo, v.g. *Occide illum*, *Furare illam ſuppellectilem*, &c. Pro hac concluſione ſtat Petrus Navarra lib. 3. de reſt. cap. 4. num 27. P. Ioannes Præpoſitus 3. part. quæſt. 4. de Irregulatit. P. Taneerus 2.2. diſp. 4. ſect. 6. dub. 14. num, 394., & alij, quos refert, & ſequitur Diana 3. part. tract, 5. miſcellan reſol. 83. *Navarra. Præpoſ. Tanner Diana.*

134. Hinc fit, hanc ſententiam non ſubijci huic damnationi. Patet. Huic enim damnationi ſubiacet, qui dixerit, illum, qui movet, & inducit ad inferendum damnum, non teneri reſtituere: ſed hæc ſententia id non dicit ergo non ſubijcitur. Conſtat

tat minor. Nam conſilium ſimplex revocatum non movet, neque inducit ad damnificandum; quia executor damni non infert illud propter tale conſilium ſimplex, cum iam ſit revocatum, & annullatum, nec moraliter perſeverat ad influendum in delictum.

135. Secunda quæſtio eſt,an qui præbuit conſilium damnificandi, oſtendens occultum artificium inferendi damnum, v.g. oſtendens ſecretum artis magicæ, ſi poſtea revocet conſilium,ſequatur tamen effectus damnificationis, teneatur reſtituere? In qua quæſtione dicendum eſt, cum conſiliatorem teneri ad reſtitutionem. Ita P. Leſſius de iuſt. *Leſſius.* *Lugo.* cap. 13. dubit. 3. num. 16. Lugo Card. tom. 1. de iuſt. Diſp. 19. ſect. 2. n. 37., & alij. Et ratio eſt evidens. Ille enim quamvis revocet conſiliũ, non propterea aufert cauſam, quam poſuit, oſtendendo illi occultum artificium nocendi ergo eiuſmodi conſiliator manet cauſa moralis eius damnificationis, & conſequenter tenetur reſtituere. *Leſſ.* Confirmatur ex P. Leſſio vbi ſupra. Nam qui furenti præbet arma, vt inimicum occidat, quamvis poſtea, præbeat conſilium non occidendi, reus eſt damnificationis ſecutæ, dum re ipſa non abſtulerit arma: ergo qui conſuluit damnificationem, oſtendendo artificium nocendi, reus erit dãnificationis; dum illud artificium non impedierit: cum ergo per revocationem conſilij non impediatur re ipſa vſus illus artificij oſtenſi ad nocendum, manet ille obnoxius oneri reſtituendi.

136. Et hinc clare conſtat, oppoſitam opinionem (ſi forte aliqui eam docuerint) manere ſubiectam huic damnationi. Etenim ea propoſitio ſubiecta manet huic damnationi, quæ docet non teneri reſtituere illum, qui movet, & inducit ad inferendnm damnum: ſed præfata opinio id docet: ergo ſubiecta manet huic damnationi. Probatur minor: eſt enim euidens, illum conſiliatorem moviſſe, & induxiſſe præfato modo ad inferendum damnũ; & per ſolam revocationem conſilij non abſtuliſſe eum influxum movendi, & inducendi: ergo oppoſita opinio docet non teneri ad reſtitutionem illum, qui re ipſa movet, & inducit,

137. Tertia quæſtio eſt, an quãdo conſulens damnificationem proproponit damnificaturo motivum, quod attenta eius inclinatione, & paſſione vrget illum ad executionẽ damni, ſi is revocet conſilium, tenetur ad huc reſtituere. Quod quidem plerumque accidit in hominibus mundani honoris ambitioſis in occaſionibus,quæ occurrunt ſervandi execrandas leges duellorum.

138. In quibus, & ſimilibus caſibus dicendum eſt, conſiliatorem teneri reſtituere, quamvis revocet conſilium datum.Sedebant Granatæ duo adoleſcentes nobiles vinculo amicitiæ coniunctiſſimi, confabulabanturque familiariter; cum vnus eorũ alterum galero ſuo leviter percuſit fere per ludum. Et cum ea levis percuſſio nullum generaviſſet faſtidium percuſſo, acceſſit tertius alius, dixitque iuveni percuſo, vt advertere iuxta mundi leges ſe manſiſſe *oneratum*, (ſic enim vocant eum,qui patitur ignominiam, quam iuxta mundanas leges debet vlciſci) & huius tertij peſſima inſinuatio ita corrupit vinculum amicitiæ, vt percuſſus ſtatim provocaret alterum ad duellum.In quo conflictu provocator læthale vulnus accepit. Alter vero amicitiæ memor complexus amicum, ſuper humeros ſuos illum portavit in domum eius, & vulneratus

Digitized by Google

ratus ante mortem iuridice declaravit, nolle ſe percuſſorem vlli ſupplicio addici. Qui eventus oſtendit, quam vehementer influat conſiliator, qui eiuſmodi motivum proponit. Quare etiam ſi ante executionem duelli conaretur ſuadere, ne provocaret alterum, nihil proficeret, vt liber maneret ab onere reſtituendi.

139. Præfata concluſio eodem argumento nititur, ac præcedens. Nam quamvis conſiliator conetur ſuadere omiſſionem damnificationis, ad huc perſiſtit influxus illius motivi vrgentis, virtute cuius operatur ille, qui damnum infert. Et ideò pro ea concluſione ſtant Authores, qui pro antecedendi, quod etiã expreſſit Mag. Tapia tom 2. Catenæ, lib. quæſt. 29 art. 2. num.7. Et cum dicimus *motivum vrgens*, non intendimus excludere motivum minus vrgens, ſi hoc tale ſit, vt moveat, & inducat ad crimen patrandum: motivum enim eſt ſatis vrgens, quando aptum eſt movere, & inducere. *Tapia.*

140. Et inde infertur propoſitionem, quæ oppoſitum doceat, contineri ſub hac damnatione. Etenim quamvis ille, qui dedit conſilium, & propoſuit motiuum, revocet conſilium, per manet in ſuo vigore motivum; atque adeó per illud motivum movet, & inducit ad nocendum: propoſitio ergo, quæ docuerit, illum non teneri reſtituere, docebit, eum, qui movet, & inducit ad damnificationem, non teneri reſtituere: quæ propoſitio manifeſte, ſubiacet damnationi.

141. Quarta quæſtio eſt, an quando homo imperitus conſulit confeſſarium, vel Theologum, an teneatur reſtituere, & conſiliarius reſpondeat aliquid iniuſtum, ſive ex malitia, ſive ex ignorantia vincibili, & culpabili, teneatur iſte reſtituere tamquam principaliter obligatus? Et quid ſi revocet conſultum ſuum? Lugo Card. tom. 1. de iuſt. diſp. 19. ſect. 2. num. 35. aſſerit, ſolum conſiliarium tamquam principaliter obligatum teneri ad reſtitutionem, non vero imperitum illum hominem, qui à Doctore accepit conſilium, niſi ratione rei extantis, aut in qua factus eſt ditior. Et num. 37. addit cum Leſſio citato, ſi is Doctor revocet conſultum, ſic non teneri ad reſtitutionem. Quod etiam docet Tapia vbi ſupra num. 8. Et communis. *Lugo.* *Leſſ.* *Tapia.*

142. Quæ aſſertio vera eſt, & tenẽda quoad vtramque partem. Prima quidem, quia ille imperitus homo manet invincibiliter ignarus obligationis reſtituendi; cũ fecit totũ, quod debuit conſulendo Doctorem, circa quæ ipſe non tenetur ſcire. Et ſi qua fuerit opinio, quæ doceat oppoſitũ, & conetur ſuadere, eum Doctorem manere liberum ab onere reſtituendi, ſubiecta manebit huic damnationi; cum certum ſit, eum Doctorem movere, & inducere culpabiliter ad damnificationem, quæ ſtat in omiſſione reſtitutionis debitæ.

143. Secunda etiam pars eſt certa. Nam ſi Doctor ille, qui dedit conſilium, ſeriò perſuadeat, falſam eſſe doctrinam, quam illi imperito prius tradiderat, iam ex parte illius nihil eſt, quod influat in eam damnificationem. Et ſic verum eſt, quod per revocationem conſulti deſinit movere, & inducere ad damnificationem. Et ideò hæc ſecunda pars nõ ſubijt damnationem.

144. Quæ dicta ſunt de Theologo cõſulente operationes iniuſtas, intelligenda etiam ſunt, & præcipue de Regis conſiliarijs, cum conſulunt Regi bellum iniuſtum, aut gabellam iniquam, aut actionem contra

tra

Digitized by Google

tra immunitatem Eccleſiaſticam. Rex enim, ſi poſt debitam conſultationem virorum Doctorum, ex conſilio eorum decernat aliquid iniuſtum, ipſe non tenetur reſtituere, cum non teneatur ſcire, & præſtet debitam diligentiam ad ſciendum, quid oporteat. Ipſi verò conſiliarij, qui ſive ex malitia, ſive ex ignorantia culpabili conſulunt rem iniuſtam, tenentur omnem damnificationem reſarcire.

ARTICVLVS IV.

Tres aliæ quæſtiones enodantur.

SVMMARIVM.

An qui per interceſsionem conſulit Iudici, vt ferat ſententiam iniquā, teneatur reſtituere? num. 145.

Concluſio affirmativa probatur. num. 346.

Ad quid, ſi interceſsionē revocaverit? num. 147.

An qui inducit ad minus damnum proximi, iuſte operetur, nec teneatur reſtituere? num. 148.

Concluſio affirmativa roboratur authoritate Sanctorum Patrum. nu. 149.

Qui conſulit minus malum, conſulit conditionaliter. num. 150.

Si poteſt conſilio impedire omnino dānum, peccat conſulendo minus dānum, & tenetur reſtituere. num. 151.

Obiectio ex iure canonico. num. 152.

Explicatio textus. num. 153.

Quomodo qui conſulit minus damnum, non ſit cauſa moralis damni? num. 155.

An ſit paritas à conſulente minus damnum ad exequentem illud? nu. 156. ſeq.

Quo ſenſu dicatur minus malum vere eſſe malum? num. 158. & ſeq.

Quomodo intelligatur, non licere petere, quod alius nequit iuſte facere? num. 160. & ſeq.

An eum, qui vult nocere Titio, liceat inducere, vt inferat minus nocumentum Sempronio? num. 162.

Concluſio negativa ſtatuitur, & probatur. num. 163.

Limitatur primo, in caſu quo ille tertius teneatur ſubijcere ſe illi damno minori. num. 164.

Limitatur ſecundo pro caſu, quo paſſurus minus damnum non ſit rationabiliter invitus. num. 165.

Limitatur tertio pro caſu, quo fur vellit furari à Petro, & illi ſuadeas, vt furetur ob altero, cui minus noceat, non determinando perſonam. num. 166.

Alia quarta limitatio examinatur. num. 167.

145. QVinta quæſtio eſt, an ille qui magno pondere interceſſionis conſulit iudici, vt ferat ſententiam iniuſtam, teneatur reſtituere damnum illatum? Et quid, ſi revocet interceſſionem, aut illam debito modo exponat? v.g. ſi vir in magna dignitate conſtitutus, vel à quo maxime dependet Iudex, vel á quo ipſe Iudex timet vehementiā iræ, ſi non annuat eius poſtulatis, poſtulat à Iudice ſententiam iniquam, teneatur reſarcire damnum ortum ex ſententia Iudicis?

146. Et dicendum eſt ſine dubio, teneri. Quæ aſſertio eſt iuxta mentem omnium Theologorum. De quo videndi Authores citati. Et ex hac damnatione manifeſte conſtat: iuxta quam ille tenetur reſtituere damnum illatum, qui movet, & inducit ad illud inferendum: ſed qui ſic poſtulat à Iudice iniquam

 quam

Digitized by Google

quam ſententiam, movet, & inducit, ad illud damnum inferendum: ergo ille tenetur reſtituere iuxta præſcriptum huius damnationis.

147. Si autem vel iniquam intercesſionem revocaverit, vel in prima interceſſione ſeriò declaraverit, ſuam intentionem eſſe, ne Iudex tranſiliat metas iuſtitiæ, non tenetur ad reſtitutionem. Ita Authores ſupra citati. Et ratio eſt clara: quia ea interceſſio revocatione ipſa deſinit influere, atque adeò iam non inducit, neque movet ad ſententiã iniuſtam; & conſequenter non continetur ſub hac damnatione. Præterea, ſi ab initio declaravit, nihil petere iniuſtum; ſed id ſolum, quod ex mera gratia poteſt Iudex operari, ſic ea interceſſio non intendit damnum proximi, neque inducit ad illud.

148. Quæſtio ſexta eſt, an qui movet, & induit ad minus damnum proximi illum damnificatiorem, qui omnino eſt determinatus ad maius damnum inferendum eidem, teneatur reſtituere, & contineatur ſub hac damnatione? In qua quæſtione aſſero, illum, qui ita movet, & inducit ad minus damnũ, non teneri reſtituere, quin potius operari, quod licitum, & honeſtum eſt, ſcilicet quando non eſt in poteſtate eius omino impedire damnifitionem. V.g. Si quis omnino eſt determinatus occidere Petrum, licite poſſum illi perſuadere, vt non auferat vitam, ſed contentus ſit auferre ſubſtantiam temporalem per furtum. Pro hac ſententia ſtant Innocentius, Oſtienſis, Ioannes Andreas, Abbas, Ancharranus, Cardinalis, Adrianus, Angelus, Sylveſter, Caietanus, Armilla, Ioannes de Medina, Sotus, Navarus, Veracruz, Corduba, Barth. de Medina, Nieva, Navarra, Matienço, Enriquez, Molina, Silva, Aragon, Carbo, Graffis, Ludov. Lopez, Rodriguez, Vega, & Pereira, quos refert, & ſequitur P. Thomas Sanch. lib. 7. de Matrim. diſp 11. num. 15. Item docent P. Leſſius de iuſt. cap. 13. dubit. 3. num. 19. Lugo Card. tit. 1. de iuſt. diſp. 19. ſect. 2. num. 44., & eſt valde communis contra alios oppoſitum opinantes.

Innoc. Oſtienſis. Andreas Abbas. Anchar. Cardin. Adrianus Angelus. Sylveſt. Caietanus Armilla. Medina. Sotus. Navarra. Veracruz. Cordoba. Medina. Nieva. Navarra. Matien. Enriq. Molina. Silva Aragon. Carbonus Graffis Lopez. Rodrig. Vega. Pereira. Tho San. Leſſius. Lugo.

149. Hanc concluſionem roborat P. Thomas Sanchez, ex teſtimonio S. Auguſtini, quod refertur in cap. *Si quod verius.* 33. quæſt. 2. vbi de volenti occidere vxorem, vt frueretur alia muliere, ait: *Si facturus eſt, quod non licet, iam faciat adulterium, & non faciat homicidium: vt vivente vxore ſua alteram ducat, & non humanam ſanguinem fundat.* Probat etiam ex S. Epiphanio lib. 2. contra hæreſes, hæres. 61., & ex S. Gregorio lib. 32. Moral. cap. 18., & ex. S. Chryſoſtomo homil. 27. ad pop. Antioch., & ex S. Ambroſio lib. 1. de Abraham cap. 6. & ex S. Thom. quæſt. 1. de Malo art. 5. ad 14., & iterum ex S. Auguſtino lib. de Mendacio cap. 7.

S. Aguſ. S. Epiph. S. Grego. S. Chriſoſ. S. Am. S. Thom. S. Aug.

150. Ratio eſt manifeſta. Nam qui intendenti occidere Petrum, ſuadet, vt non auferat vitam, ſed pecuniam, non inducit illum, vt auferat pecuniam, ſed actu conditionali ſuadet, vt ſi aliquod Petro damnum illaturus ſit, non fiat in vita, ſed in pecunia. Deinde quia qui ſuadet, ne Petrus patiatur detrimentũ vitæ, ſed ad ſummum pecuniæ, recte gerit negotium Petri; cui ſi daretur optio alterutrius damni infallibiliter inferendi, eligeret potius ablationem pecuniæ, quam vitæ. Et propterea Petrus debet grates agere huiuſmodi ſuaſori.

151. Dixi. *Quando non eſt in poteſtate ſuadentis impedire omnino*

dam-

Digitized by Google

damnificationem: quia ſi conſilio ſuo poteſt impedire omnino damnificationem, peccat graviter ſuadendo minus damnum, & tenetur reſtituere. Non quia teneatur ex iuſtitia impedire damnificationem (homo enim privatus non tenetur ex iuſtitia, ſed ſolum ex charitate eam impedire) ſed quia cum poſſit impedire, ſuadet illud damnum minus; tunc enim illa ſuaſio non eſt conditionalis: non enim dicit, *ſi infallibiliter illaturus es damnum maius*, cum ſuponamus poſſe fieri, quod ea damnificatio ſuaſione impediatur. Et fortaſſe hoc ſolum eſt, quod intendunt Authores negantes licitum eſſe conſulere minus damnum proximi.

152. Obijcies primo. In cap. *Super eo.* de Vſuris. dicitur. *Multo magis prohibendus eſt quis, ne etiam pro redimenda vita captivi, vſurarũ crimine involvatur.* Ex quo ſic efformatur argumentum: maius damnum eſt occiſio captivi, quam crimen vſuræ: ſed non licet conſulere vſuram pro vitanda occiſione captivi: ergo non licet conſulere minus damnum ad avertendum maius.

153. Reſpondeo, illicitum eſſe facere malum, vt veniat bonum; licitum vero, determinatum ad vnum è duobus malis induci ad hoc, quod faciat minus malum. Itaque nemo poteſt committere crimen vſuræ pro redimenda vita captivi; hoc enim eſt, quod prohibetur in eo cap. *Super eo.* Si vero Titius firmiter apud ſe ſtatuiſſet, vnum è duobus patrare, vel occidere captiuum, vel vſuras admittere, licitum eſt, eum inducere, ne occidat, ſed contentus maneat admiſſione vſurarum.

154. Obijcies ſecũdo. Qui eſt, cauſa moralis damni, tenetur reſtituere: ſed qui inducit ad minus malum, eſt cauſa moralis illius: ergo tenetur reſtituere.

155. Reſpondeo, eum, qui inducit ad minus malum, ſub conditione quod alter firmiter ſtatuerit facere maius, non eſſe cauſam moralem damni; ſed potius cauſam moralem melioris fortunæ proximi; cui multo melius eſt, pati minorem calamitatem, quam maiorem.

156. Obijcies tertio. Eodem modo ſe habet quoad peccatum, conſulens, & exequens: ſed qui exequitur minus malum, peccat exequendo: ergo eodem modo peccat, qui conſulit illud.

157. Reſpondeo, negando maiorem: nam diverſo modo conſulitur, ac mandatur executioni. Conſulitur enim ſub conditione, quod delinquens nolit deſiſtere á maiori damno; executio autem damni abſoluta eſt, neque capax eius conditionis. Et quidem in poteſtate exequentis eſt vtrumque malum omittere; in poteſtate autem conſulentis non eſt retrahere ab vtroque malo.

158. Obijcies quarto. Minus malum adhuc verè eſt malum: ſed non licet inducere ad malum: ergo non licet inducere ad minus malum.

159. Reſpondeo, conceſſa maiori, diſtinguendo minorem: non licet inducere ad malum [ſub conditione, quod quis ſtatuerit inferre maius malum,] nego; [abſolute, & ſine ea conditione,] concedo.

160. Obijcies quinto. Non licet petere, quod alius nequit iuſte facere; ſic enim non licet petere à malefico, quantumvis parato, vt maleficium maleficio ſolvat; quia ei non licet id facere abſque peccato: ſed damni illator non poteſt inferre iuſte illud minus damnum: ergo neque poteſt peti ab illo, vt fiat.

Reſ-

Digitized by Google

161. Reſpondeo diſtinguendo minorem: non licet petere [abſolute] quod alius nequit iuſte facere, concedo: non licet petere [ſub conditione, quod vnum è duobus malis faciendum ſit, ad hoc vt fiat minus malum,] quod alius nequit iuſte facere, nego. Id enim non eſt petere, quod fiat iullud malum, ſed quod ex duobus malis eligatur minus. Et ex his patet, hanc inductionem ad minus malum, modo explicato, non contineri ſub hac damnatione.

162. Quæſtio ſeptima eſt, an eum, qui firmiter ſtatuit inferre maius damnum Titio, liceat inducere, vt inferat minus damnum Sempronio? Et conveniunt omnes Theologi, id eſſe illicitum, contra iuſtitiam, & ita conſulentem teneri ad reſtitutionem. Ita Sotus, Aragon, Salon, Navarra, Carbone, Ludovicus Lopez, Graffis, Rodriguez, & Vega, quos refert, & ſequitur P. Thomas Sanchez, lib. 7. de Matrim. diſp. 11. num. 24. P. Molina tom. 2. de iuſt. diſp. 339. qui etiam citat Angelum, Sylveſtrum, Navarrum, & Caietanum. Item P. Leſſius de iuſt. cap. 13. dubitat. 3. num. 20.

Sotus. Navarra. Aragon. Salon. Carbone. Lopez. Graffis. Rodrig. Vega. Tho San. Molina. Angel. Sylveſter. Navarr. Caietan. Leſſius.

163. Ratio concluſionis eſt, quia quamvis licitum ſit conſulere minus malum, id intelligitur eſſe licitum, dum modo non ſit in præiudicium tertij. Et ita ſi volenti furari à Titio centum aureos, ſuadeas non furari ab eo eam quantitatem, ſed à Sempronio quinquaginta, iam determinas furem in præiudicium Sempronij, & es cauſa moralis damnificationis eius; atque adeò teneberis reſtituere, ſi fur non reſtituat. Deinde quia Sempronius habet ius, ne tua iuſſione, aut conſilio illi damnum inferas: quod ius violatur eo conſilio, poſtulatque ſatisfactionem.

164. Hæc tamen concluſio patitur limitationes aliquas. Prima eſt, in caſu, quo ipſe tertius teneatur ſubijcere ſe illi damno minori, ne alter patiatur illud maius. V.g. Si quis intendat occidere Regem, & Ioannes videat malefactorem non poſſe deterreri à tali facinore, poterit illi ſuadere, ne occidat Regem, ſed famulum eius; quia famulus tenetur exponere vitam pro bono publico.

165. Secunda limitatio eſt pro caſu, quo paſſurus minus damnum non ſit rationabiliter invitus. V.g. Si fur velit ſubripere à Petro quantitatem magnam, per quam reducendus eſt Petrus ad extremam neceſſitatem, tum poteſt illum inducere, vt ſubripiat aliquantulum à Paulo prædivite: nam in eo caſu Paulus non eſt rationabiliter invitus, eo quod teneatur proſpicere, ne Petrus incidat in extremam neceſſitatem.

166. Tertia limitatio eſt pro caſu, quo fur velit furari à Petro, & illi ſuadeas, ne noceat Petro, ſed alteri, nullam determinando perſonam, nempe vt illi damnum inferat, cui minus nocebit. Vt ſi velit furari à Perto paupere, & ſuadeas, ne ab eo furetur, ſed ab aliquo divite indeterminate. Quæ tres limitationes ſunt ad mentem P. ThomæSanchez, vbi ſupra. *Tho. San.*

167. Quartam limitationem addit Lugo Card. tom. 1. de iuſt. diſp. 19. ſect. 2. num. 46., ſcilicet pro caſu, quo fur velit inferre damnũ vtrique homini, vel alterutri ex duobus, nec ſuper eſt ſpes avertendi illum ab vtroque, potes aperire illi veritatem ſpeculativam, dicendo: Maius peccatum eſt furari ab hoc viro pauperrimo, quam ab illo viro prædivite. Cuius aſſerti rationem reddit. *Quia per hoc ſolum explicas illi veritatem quamdam certiſsimam. Quod* *Lugo.*

ſcilicet

Digitized by Google

ſcilicet maius peccatum, & malum ſit hoc, quam illud: nemo autem poteſt rationabiliter eſſe invitus, aut conqueri, quod veritatem vtilem, & honeſtam explices indigenti; nam licet Petrus ius habeat ad rem ſuam, non tamen habet ius, vt non explices proximo veritatem honeſtam. Et ex dictis conſtat, quæ opinio in hac quæſtione ſubiaceat, & quæ non ſubiaceat, damnationi.

DISERTATIO XXIV.

An licitus ſit contractus Mohatræ reſpectu eiuſdem perſonæ cum pacto de retrovendendo.

SVMMARIVM.

Triplex eſt pretium, ſummum, medium, & infimum. num. 1.
Qui emit infimo pretio, poteſt vendere ſummo; & qui vendit ſummo, poteſt emere infimo. num. 2.
Explicatur, in quo conſiſtat Mohatra. num. 3.
Ille contractus eſt iniquus. num. 4.
In quo conſiſtat iniquitas eius contractus? num. 5.
Quam merito damnatus ſit is contractus. Et explicatur dãnatio. n. 6.

1. PRopoſitio 40. ex damnatis hæc eſt. *Contractus Mohatra licitus eſt, etiam reſpectu eiuſdem perſonæ, & cum contractu retrovenditionis prævie inito cum intentione lucri.* Pro cuius intelligentia præmitto primo cum communi ſententia, pretium iuſtum aliud eſſe ſummum, aliud medium, & aliud infimum, v.g. Si res in ſummo pretio valeat decem argenteos, in medio novem, & in infimo octo.

2. Præmitto ſecundo, ea, quæ quis emit infimo pretio, poſſe vendi ſummo, dummodo non excedantur limites iuſti pretij. Quod vſque adeó verum eſt, vt ſi quis emat à Petro merces ſummo pretio, & poſtea emptor neceſſitate preſſus vendat illas pretio infimo intra latitudinem iuſti prætij, & ſciat Petrus illas vendi eo infimo pretio, poteſt Petrus, qui illas vendidit ſummo pretio, emere illas infimo. Et ratio eſt: quia licet Petrus eas vendiderit ſummo pretio, non amittit ius emendi, quod habent cæteri emptores: & ſicut cæteri poſſunt illas emere infimo pretio, ita & Petrus, qui illas vendidit ſummo.

3. Hinc oritur quæſtio, an licitus ſit contractus, quem vocant Mohatra? Qui ita ſolet fieri. Petrus eget pecunijs, & vadit ad Ioannem mercatorem, vt ſibi eas mutuet: reſpondet Ioannes, ſe non habere pecunias mutuandas, ſuadetque Petro, vt emat credito merces ſummo pretio, cum pacto tamen retrovendẽdi infimo pretio pecunia numerata, & hoc modo Petrus accipit pecunias, quas deſiderabat, ſed cum detrimẽto ſuo, & lucro Ioannis Mercatoris. Inquiritur itaque, an hic contractus ſit illicitus initus cum pacto retrovenditionis.

4. Dicendum eſt, illum contractum eſſe illicitum. Ita P. Molina tom. 2. de iuſt. diſp. 310. §. *Obſerva* P. Leſſius de iuſt. cap 21. num. 130. illis vltimis verbis: *Non tamen poteſt illum ad hoc cogere, ſed debet omnino liberum relinquere.* Et Lugo Card. tom. 2. de iuſt. diſp. 26. ſect. 13. nu. 205. illis verbis. *Dum tamen & pretio iuſto vendat, & emat; & pactum talis retrovenditionis non præceſſerit.* Qui Authores multos alios citant. *Molina. Leſſ. Lugo.*

Ratio

Ratio huius concluſionis eſt: quia pactum de retrovendendo viliori pretio eſt aperte iniquum: eſt enim velle illi commodare, obligando illum ad ſubeundum detrimentum. Id autem manifeſtum eſt, eſſe contra æqualitatem, quam iure naturali expetit iuſtitia. Deinde quia is contractus continet vſuram palliatam: nam vt mercator eo lucro potiatur ex pecunia, quam alter petit mutuandam, vtitur fraudulenter eo circuitu venditionis, & retrovenditionis. Cõtra quam iniquitatem clamat Apoſtolus Epiſt. 1. ad Teſſaloniſenſes cap. 4. dicens: *Ne quis ſupergrediatur, neque circumveniat in negotio fratrem ſuum; quoniam vindex eſt Dominus de his omnibus.*

5. Ex dictis conſtat, quam merito iure ſit damnata ea propoſitio 40., & cõtractus in ea contentus. Dicitur in damnatione, *reſpectu eiuſdem perſonæ*: quia ſi quis emat à Petro merces ſummo pretio, & contrahat cum alio, aut alijs de vendendo eas merces pretio infimo; non invenitur in eo caſu contractus mohatræ. Dicitur *cum contractu retrovenditionis prævie inito* propter ea, quæ ſupra diximus, licitum eſſe ei, qui vendit merces ſummo pretio, nullo interveniente pacto explicito neque implicito, emere eaſdem merces infimo pretio intra limites iuſti prætij, ſicut alij emptores poſſunt illas emere eodem infimo pretio. Dicitur tandem *cum intentione lucri*; quia id pactum retrovenditionis pro infimo pretio ordinatur ad lucrum.

DISERTATIO XXXV

An quis poſſit excuſari à crimine vſuræ ob maiorem æſtimationem pecuniæ præſentis, quam futuræ, aut ob debitum gratitudinis?

CAPVT I.

Refertur opinio Caramuelis, eiuſque damnatio, & præmittuntur aliqua.

SVMMARIVM.

Authores citati à Caramuele pro ea opinione. num. 2.

Sed perperam citantur Authores dum loquuntur ratione lucri ceſſantis & damni emergentis. num. 3.

Affirmat Caramuel, qui mutuat centum, & poſt annum recipit centum, & quinque, nihil recipere vltra ſortem. num. 4.

Tria argumenta, quæ continentur in textu Caramuelis. num. 5. & ſeqq.

1. PRopoſitio quadrageſima prima ex damnatis hæc eſt: *Cum numerata pecunia pretioſior ſit numeranda, & nullus ſit, qui non maioris faciat pecuniam præſentem, quam futuram; poteſt creditor aliquid vltra ſortem à mutuatario exigere, & eo titulo ab vſura excuſari.* Quæ quidem propoſitio formaliſſimis terminis tradita eſt à Caramuele, & à me efficaciater impugnata in 3. part. Criſ. Theol. diſp. 63. cap. 4., in qua diſputatione multas alias abſurdas opinationes eiuſdem Authores circa vſuaram impugnavi. Sed omiſſis reliquis,

Digitized by Google

liquis, hanc de maiori æſtimatione pecuniæ præſentis, ex ibidem dictis oſtendam, meritiſſima ratione eſſe damnatam.

2. Caramuel lib. 2. Theologiæ intentionalis, diſp. 14. num. 799. ait: *Inquiro, An numerata pecunia ſit pretioſior pecunia numeranda? Reſpõdent aſſeritive Navarrus.∴∵ cap.* 17. num. 231., & 331. *Emanel Sa, verb. Debitum.* num. 20. *Armilla, verb. Vſura.* num. 50. *Caietanus verb. Vſura, ad finem.* Et citat deinde Malderum, Philiarchum, Fabrum, Dicaſtillo, Dianam, Azorium, & Ledeſmam.

Caram. Navar. Sa. Armilla Caietan. Mald. Philiar. Fabr. Dicaſtill. Diana. Azor. Ledeſ.

3. Sed perperam citat Caramuel eos Authores pro præfata opinione. Illi enim ſolum affirmant, chirographa creditorum vendi poſſe minori pretio, quam eſt ſumma pecuniæ debitæ. Id autẽ eſſe longe diverſum, conſtabit ex dicendis. Idque attribuunt Authores lucro ceſſanti, vt oſtendi in ea citata diſp. 63. cap. 4. num. 44., & ſeqq. cũ Navarro, Caietano, Armilla, & Azorio. Quare exiſtimo, non poſſe citari Authores pro hoc aſſerto, niſi expreſſe dicant, independenter à lucro ceſſante, & damno emergente, pecuniam pluris æſtimari præſentem, quam futuram.

Navarr. Caietan. Armi. Azor.

4. Proſequitur Caramuel num. 800. *Ex hac ſententia citati Authores probabiliter inferunt, poſſe chirographicas obligationes, & debita tametſi ſecuriſſima, ſi ſolvenda poſt aliquod determinatum tempus, emi minoris, ſi parata pecunia; item poſſe debitorem minori pretio, dato tamen ante tempus, extinguere debitum maius, & poſtulo, an Deum communem habeamus, an privatum? Si igitur Deus noſter æque mutuatarij, ac mutuatoris iudex eſt, vtrũque eadem ſtatera ponderabit. Ergo ſi centum aurei ſolvendi poſt annum poſſunt hodie extingui nonaginta quinque paratis; ſi mutuans nonaginta quinque dederit hodie ſub onere, quod centum poſt annum reſtituantur, nihil adquiſivit præter ſortem; vel æquitas inæqualis eſt.* Et num. ſeq. ſubiungit: *Vſurarius eſt, quicumque accipit vltra ſortem, vnde ſi nonaginta quinque aurei parati centum dandis poſt annum æquivalent, qui nonaginta quinque hodie mutuat, & poſt annum centum recipit, vſurarius non eſt; quia nihil ſupra ſortem accepit; eſſet tamen, ſi ſub finem anni plures, quam centenos acciperet.*

5. In quibus verbis continentur tria argumenta, quibus intendit probare, non eſſe vſuram, ſi quis mutuet nonaginta quinque aureos, obligans mutuatarium, vt poſt annum ſolvat centum. Primum eſt. Chirographum debiti ſolvendi poſt annum venditur minori pretio, quã eſt ſumma chirographi, v. g. chirographum centum aureorum venditur nonaginta quinque numeratis: ſed pretium iuſtum æquivalet rei venditæ: ergo chirographum centum aureorum ſolvendorum poſt annum, æquivalet nonaginta quinque: ergo qui mutuat nonaginta quinque, & petit, quod ſolvat mutuatarius centum poſt annum, petit æquivalens: petit ergo æquivalens ſorti, & conſequenter non petit aliquid vltra ſortem.

6. Secundum argumentum eſt. Demus caſum, quo Titius mutuarit Sempronio centum aureos ſolvendos poſt annum, pro ſecuritate ſolutionis dedit Sempronius Titio chirographum, quo ſe obſtrinxit ſolvere poſt annum eos centum. Titius tamen paulo poſt indiget eâ pecunia, ideóque venale facit illud chirographnm pro minori pretio, puta pro nonaginta quinque. Accedit Sempronius, & emit ſuum chiro-

 rogra.

rographum pro illis nonaginta quinque. Cur enim excludendus erit à iure, quo fruuntur reliqui emptores?

7. Tum ſic. Iuſtitia poſtulat, vt ſervetur æqualitas inter mutuatorē, & mutuatarium: ſed niſi mutuator mutuans nonaginta quinque poſſit obligare mutuatarium ad ſolvendum poſt annum centum, non ſervatur æqualitas inter eos: ergo in eo caſu poteſt obligare ad ſolvendum eos quinque pro centum. Probatur minor. Nam mutuatarius poteſt extinguere debitum ſuum ſolvendo anticipatè nonaginta quinque, & ideò lucrando quinque pro centum, vt conſtat ex ipſa caſus propoſitione: ergo non ſervatur æqualitas, niſi mutuator poſſit etiam lucrari quinque pro centum.

8. Tertium aliorum fundamentum eſt. Nam vt dicitur in l. *Minus* ff. de regul. iuris. *Minus eſt actionem habere, quam rem*: ſed qui habet pecuniam præſentem habet rem; & qui pecuciam futuram, ſolum habent actionem ad illam: ergo quid minus eſt habere pecuniam futurā, quam præſentem. Ergo mutuatarius, qui accepit mutuos centum aureos, & ſe obligat ad ſolvendos poſt annum eos centum aureos, ad aliquid minus ſe obligat, quam eſt id, quod accipit. Ergo vt detur æqualitas, debet ſe obligare ad plus quā centum.

CAPVT II.

Oſtenditur falſitas propoſitionis damnatæ.

SVMMARIVM.

De Fide eſt, vſuram eſſe illicitam. num. 9.

Ideò eſt illicita, quia mutuator exigit à mutuatario pretium pro vſu dodominij eius. num. 10.

Si mutuo ſuperaddatur alius contractus onerosus, pro hoc poteſt exigi pretium. Et ideò exigitur pro damno emergente, & lucro ceſſante. num. 11.

Mutuatorem manere cum dominio morali, improbabile eſt. num. 12. remiſſive.

Res vſu conſumptibiles ſunt materia mutui. Eſt tamen diſcrimen inter pecuniam, & reliqua. num. 13.

Prima demonſtratio ex eo, quod in mutuo non conſideratur vtilitas mutuatoris. num. 14. & ſeq.

Secunda demonſtratio ex eo, quod ſit vſura recipere aliquid vltra ſortē ex præciſo contractu mutui. n. 16.

Quomodo nonaginta quinque præſentes, & centum ſolvendi poſt annum non ſint æquivalentes? num. 17. & ſeq.

An reſultet contradictio ex opinatione Caramuelis? num: 20.

Tertia demonſtratio ex eo, quod pecunia præſens non ſit pratioſior abſente reſpectu mutuatoris. num. 21. & ſeq.

Quarta ex eo, quod hæc maior æſtimatio pecuniæ præſentis oritur ex lucro ceſſante. num. 24. & ſeq.

Quinta ex eo, quod in mutuo dum mutuator ſervatur indemnis, nihil emolumenti poteſt vltra habere. nu. 26.

Præ-

9. PRæmitto, eſſe de Fide, vſuram eſſe illicitam. Conſtat ex Pſalmo 14. *Domine, quis habitabit in tabernaculo, aut quis requieſcet in monte ſancto tuo?* Et inter alia reſpondet Propheta: *Qui pecuniam ſuam non dedit ad vſuram.* Et Pſalmo 54. vſura numeratur inter vitia: *Non defecit de plateis eius vſura, & dolus.* Et Luc. cap. 6 *Mutuum date, nihil inde ſperantes.* Et ita definitur in Concilio Viennenſi clement. vnic. de vſuris. § vltim., & in Concilio Nicæno conc. 18., & refertur in cap. *Quoniam.* 14. cap. 4.

10. Præmitto ſecundo, vſuram nihil aliud eſſe, quam *Lucrum ex contractu mutui.* Rationem autem, quare in hoc contractu lucrum ſit illicitum, eſſe; quia in contractu mutuiu mutuator transfert dominiũ pecuniæ in mutuatarium: cum ergo mutuatarius habeat dominum pecuniæ, nefas eſt, quod mutuator exigat à mutuatario pretium pro vſu; nam eo ipſo quod habet dominium, habet vſum, & habet ius vtendi tali pecunia.

11. Et hinc infertur, quod ſi ſuperaddatur contractui mutuationis alius contractus onerosus mutuatori, poteſt exigere pretium; cum id lucrum non ſit ex mutuo, ſed ex alio contractu oneroſo. Et hinc fit, quod quando mutuator dat mutuũ cum damno emergente, vel lucro ceſſante, ſuperaddit novum contractum diſtinctum à mutuo; obligat enim ſe ad ſuſtinendum illud damnum emergens, aut illam lucri ceſſationem; quod vtrumlibet dignum eſt pretio.

12. Verum quidem eſt, Caramuelem aſſeruiſſe, mutuatorem remanere cum dominio morali pecuniæ numeratæ; quam aſſertionem vt ſuſtineret, multa admittit improbabilia, vt manifeſte oſtendi in 3. part. Criſ. Theol. diſp. 6. cap. 6 per octo articulos.

Caram.

13. Præmitto tertio, res vſu cõſumptibiles eſſe materiam mutui; v.g. pecuniam, frumentum, vinum, &c. ſed cum hoc diſcrimine; quod pecunia non eſt materia emptionis, & venditionis; frumentum autem, vinum, oleum, &c. eſt materia mutuationis, & etiam poteſt eſſe materia emptionis, & venditionis. Et ideò quando datur triticum cum obligatione reddendi tantumdem, eſt mutuatio. Quando autem datur triticum pretio currenti, ſolvendum poſt ſemiannum, eſt contractus venditionis tritici, & ſimul contractus, in quo mutuatur pecunia, quæ modo erat ſolvenda in venditione. Et ita vltra pretium iuſtum tritici, non poteſt exigi lucrum abſque labe vſuræ.

14. Iam vero falſitas propoſitionis damnatæ demonſtratur primo. Etenim quamvis in ordine ad alios contractus poſſet dici pecunia numerata eſſe pretioſior numeranda; in ordine ad contractum mutui, id non poteſt habere locum: ergo plane falſum eſt, quod eo titulo poſſit quis paciſci de lucro vltra ſortem. Probatur antecedens: Nam in terminis mutuationis, & in ordine ad illam, non conſideratur vtilitas, quam poſſet habere mutuator, ſi non mutuaret; & quæ poſſit reddere pretioſiorem pecuniam præſentem, quam futuram: tum quia ſi habenda eſſet in ſcrinio, non eſſet ei vtilior præſens, quam futura; & ſi ei profutura eſſet ad lucrum, iam egredimur terminos contractus mutuationis, & regredimur ad contractum ſe obligantis ad lucrum ceſſans. Neq; poteſt dici pretioſior pecunia præſens ex neceſſitate mutuatarij; quia ſi mutuator habiturus eſſet pecuniam in ſcrinio, ex ſola neceſſi-

Digitized by Google

tate mutuatarij, non eſt præciſe vtilior, aut pretioſior mutuatori.

15. Itaque in ſtatu præſciſſæ mutuationis conſideratur pecunia præſens vt indifferens ad hoc, vt habenda eſſet in ſcrinio, & ad hoc, vt exponenda eſſet negotiationi à mutuatore; abſtrahit enim ab vtraque mutuatio. Hoc autem modo conſiderata non eſt vtilior, atque adeò neque pretioſior mutuatori; ſi enim cōſideratur vt vtilior mutuatori, iam non conſideratur in ſtatu præſciſſæ mutuationis, ſed in ſtatu obligantis ſe ad lucrum ceſſans. Similiter pecunia præſens in ordine ad mutuationem conſideratur vt indifferens ad hoc, quod ſolvenda ſit ſine damno emergenti, & ad hoc vt ſolvenda ſit cum illo: quod ſi conſideretur pecunia abſens, vt minus pretioſa mutuatori propter damnum emergens, iam egredimur fines mutuationis, & ingredimur viam alterius contractus, quo ſe obligat mutuator ad ſubeundum damnum emergens, qui novus contractus eſt pretio eſtimabilis.

16. Demonſtratur ſecundo. Nã recipere aliquid vltra ſortem in præſciſſo contractu mutui, & ſecluſo omni alio contractu, eſt vſura: ſed propoſitio damnata admittit aliquid vltra ſortem in præſciſſo contractu mutui, & ſecluſo omni alio contractu: ergo admittit vſuram tamquam licitam; atque adeò manet damnabilis.

Caram. 17. Reſpondet Caramuel, eum, qui dat nonaginta quinq, vt poſt annum recipiat centum, non recipere aliquid vltra ſortem; quia recipit æquivalens: nam nonaginta quinque præſentes, & centum ſolvendi poſt annum ſibi æquivalent, eo quod plus valet pecunia præſens, quam abſens.

18. Sed Caramuel abutitur eo termino *vltra ſortē*, cuius ſignificatio nō pendet ex privata vniuſcuiuſque vſurpatione, ſed ex acceptione communi. Iuxta quam nomine ſortis intelligitur ea quantitas materialis, quæ mutuatur, ſcilicet *nonaginta quinque*. Et quidquid ſolvitur vltra nonaginta quinque, ſolvitur vltra ſortem.

19. Deinde quia ſi in eo caſu mutuator non reciperet aliquid vltra ſortem propter eam æquivalentiam; etiam concurrente lucro ceſſante, & damno emergente, non poſſet recipi aliquid vltra ſortem. Patet. Nam centum mutuati, & quinque ſuperadditi propter lucrum ceſſans, & damnum emergens, æquivalent centum mutuatis: ſed per te æquivalentia facit, quod illud ſuperadditum non dicatur eſſe vltra ſortem: ergo neque ex lucro ceſſante, neque ex damno emergente recipitur aliquid vltra ſortem. Cum ergo hoc ſit falſum, inde colligitur, quod, cum dicitur id verbum *vltra ſortem*, non debet attendi æquivalentia, ſed illa materialis pecunia, quæ re ipſa traditur; & ea, quæ ſuperadditur.

20. Sed annuamus Caramueli, & admittamus eam maiorem æſtimationem pecuniæ præſentis, quam futuræ. Tum ſic: quando ſolvit mutuatarius, ſolvit pecuniam præſentem, & conſequenter pecuniam, nempe nonaginta quinque, quæ habet iam tantam æſtimationem, quantam habuit pecunia eo tempore, quo mutuata eſt: ergo ſi mutuator velit accipere centum, accipiet quinque vltra ſortem ſic æſtimatam. Ex quo vlterius ſequitur, reſultare implicationem contradictionis ex ea ſententia Caramuelis: nam iuxta illam quia mutuatori eſt pretioſior pecunia præſens, dū mutuat alteri nonaginta quinque, mutuatarius manet obli-

Digitized by Google

obligatus ad centum; & quando mutuatarius ſolvit, ceſſat obligatio dandi centum, quia ſolvit pecuniam præſentem: quæ eſt manifeſta contradictionis implicatio.

21. Demonſtratur tertio. Etenim vt poſſit mutuator petere centum pro nonaginta quinque numeratis, eo titulo quod pretioſior ſit numerata, quam numeranda, ea pecunia numerata debet conſiderari vt pretioſior, & vtilior reſpectu mutuatoris: ſed reſpectu mutuatoris nō eſt neceſſario pretioſior,& vtilior: ergo eo titulo non poteſt exigere centum pro nonaginta quinque numeratis.

22. Minor eſt manifeſta ex dictis. Nam ſi mutuator habiturus eſſet in ſcrinio ſervatos eos nonaguinta quinque, nulla inde vtilitas illi reſultaret: ergo non eſt illi neceſſario vtilior. Quod ſi de facto illi eſſet vtilior ea pecunia, quia re vera eſſet lucraturus per eam, iam ratione lucri ceſſantis poſſet petere eos quinque pro centum; non vero ex præſciſſa ratione pecuniæ æſtimabilioris.

23. Maior vero prioris ſyllogiſmi patet: non enim poteſt petere quinque pro centum, ex eo quod ea pecunia ſit alijs vtilior, ſed quia ſibi eſt vtilior: ergo vt poſſit petere eos quinque pro centum, ea maior æſtimabilitas,& vtilitas debet conſiderari talis reſpectu eius, qui mutuaturus eſt pecuniam numeratam.

24. Demonſtratur quarto, eo argumento,quo ad ſimilem aſſertionem vſus ſum in ea diſp. 63. cap. 4. num. 38. Da caſum, quo Petrus indigens pecunia ad negotiationem, hoc non obſtante muttuat Ioanni per annum centum aureos; & id lucrum ceſſans valeat quinque aureos iuxta communem æſtimationem,& ſuppono, nullum alliud damnum emergere, nullum eſſe periculum ſortis. Et interrogo, an Petrus debeat recipere quinque aureos pro eo lucro ceſſante; & alios quinq; ratione maioris æſtimabilitatis pecuniæ numeratæ præ numeranda? Si negas, infero: ergo iſte valor pecuniæ numeratæ omnino oritur à lucro illo alias habendo, & nunc ceſſante: neque eſt titulus diverſus ab illo: ex quo fit, illum maiorem valorem pecuniæ numeratæ talem eſſe, propter lucrum alias habendum, & nunc in mutuatione ceſſans.

25. Si vero dicas, Petrum recepturum eſſe quinque ratione lucri ceſſantis, & alios quinque ratione maioris valoris pecuniæ numeratæ; contra eſt: nam in eo caſu totus exceſſus valoris, qui eſt in pecunia numerata, eſt, quia pecunia numerata futura eſſet vtilior Petro, dando ei lucrum: quod non poteſt dare hoc anno pecunia numeranda poſt annum: ergo is non eſt titulus diſtinctus ab eo lucro, quod modo ceſſat in mutuatione: ergo ſi non eſt novus titulus, non poteſt eſſe novum augmentum prœmij.

26. Demonſtratur quinto. Nam in contractu mutui dum ſervatur omnimoda indemnitas mutuatoris, nihil emolumenti vltra poteſt inde habere mutuator, ad hoc vt contineat ſe intra terminos mutui abſque labe vſuræ, vt omnes Doctores vnanimiter docent: ſed quando mutuator habiturus erat pecuniam otioſam, & in ſcrinio concluſam; & ex mutuatione nullum damnum, nullum ve periculum imminet; quantũvis dicatur ea pecunia numerata ex ſe pretioſior, quam numeranda, ſervatur omnimoda indemnitas mutuatoris, vt ex terminis evidens eſt: ergo quando mutuator habiturus eſſet eam pecuniam otioſam, & ſine periculo detrimenti, quantumvis dicatur pecunia numerata eſſe pretioſior nume-

numeranda; nihil emolumenti vltra ſortem poteſt in ſe habere mutuator.

CAPVT III.

An ſubiacet damnationi opinio docẽs, chirographa debitorum vendi poſſe minori pretio?

SVMMARIVM.

Licitum eſt vendere chirographa minori pretio, ratione lucri ceſſantis, & damni emergentis. num. 28.

Aliqui docent, independenter à prædictis titulis poſſe vendi minori pretio. num. 30.

Quod ea opinio ſubiaceat damnationi, aliqua fundamenta probare videntur. num. 31. & ſeq.

Ea opinio non damnatur expreſſe. n. 33.

Neque damnatur virtualeter; cum non ſit antecedens inferens propoſitionem damnatam. num. 34.

Chirographum eſt materia emptionis, & venditionis; non autem pecunia. Ibidem.

Solvuntur fundamenta pro oppoſita ſententia. num. 36.

27. VIdimus, Caramuelem ex chirographis debitorum venditis minori pretio deſumere argumentum ad inferendum, eum, qui mutuat nonaginta quinque ad annũ, poſſe exigere, quod ſolvantur centũ. Et ideò inquirendum eſt, an ea opinio de venditione chirographorum facta minori pretio contineatur expreſſe ſub hac damnatione; vel ſaltem damnetur virtualiter, quatenus antecedẽs evidenter inferens propoſitionem damnatam.

28. Pro cuius claritate advertendum eſt, dupliciter intelligi poſſe eam opinionem. Primo, ita vt doceat, licitum eſſe vendere ea chirographa minori pretio ratione lucri ceſſantis, vel damni emergentis, ſive periculi, aut diminutionis. Et hoc modo certum eſt, licitam eſſe eam emptionem, & venditionem chirographorum, vt concedit communis ſententia Doctorum, & vt certum ſupponit P. Leſſius de iuſti. cap. 21. dubit. 8. num. 65., & Lugo Card. tom. 2. de iuſt. diſp. 26. ſect. 7. num. 93., & alij apud ipſum. *Leſſ.* *Lugo.*

29. Secundo poteſt intelligi, ita vt ſecluſis lucro ceſſante, & damno emergente, & quovis alio periculo, aut difficultate, poſſint ea chirographa vendi minori pretio.

30. In qua quæſtione eſt opinio aliquorum, ea chirographa vendi poſſe minori pretio independenter à lucro ceſſante &c., quam docent Caietanus, Armilla, Roſella, Conradus, Palacio, Azor, Sa, & alij apud Lugo Card. citatum. *Caietanus* *Armilla.* *Roſella.* *Conrad.* *Palacios* *Azor* *Sa,* *Lugo.*

31. Videbitur alicui, hanc opinionem contineri ſub iſta damnatione. Nam Authores huius opinionis eo nituntur fundamento, quod pecunia numerata pretioſior eſt numeranda: ſed hæc propoſitio damnatur expreſſe: ergo & illa opinio, quæ in ea nititur, tamquam in fundamento.

32. Secundo, quia licet demus, non expreſſe damnari, videtur dicendum, illam virtualiter damnari. Omne enim antecedens, ex quo evidenter infertur propoſitio damnata, manet virtualiter damnatum, vt ſæpius oſtendimus: cum ex antecedenti vero non poſſit inferri conſequens falſum; & bene valeat à contradictorio conſequentis ad contradictorium antecedentis: ſed opinio, quæ docet, ea chirographa poſſe

vendi

Digitized by Google

vendi minori pretio independenter á lucro ceſſante,&c., eſt antecedens euidenter inferens eam propoſitionem damnatam: ergo talis opinio manet virtualiter damnata.

33. Dicendum tamen eſt primo, eam opinionem de venditione chirographorum minori pretio facta non damnari expreſſe. Id patet ex ipſo contextu decreti, vbi propoſitio damnata non loquitur de contractu emptionis, & venditionis, ſed ſolum de contractu mutui.

34. Dicendum eſt ſecundo, eam opinionem neque virtualiter manere damnatam. Ratio eſt manifeſta: quia non eſt antecedens euidenter inferens propoſitionem damnatam. Primo, quia non nititur eo fundamento tamquam adæquata ratione, quod pecunia numerata eſt pretioſior, quam numeranda, ſed etiam, quia etiam chirographum debiti eſt materia contractus emptionis, & venditionis. Ex vtraque enim parte cōſtituitur ratio fundamentalis eius opinionis, ita vt neutra ſeorſim ſit ſufficiens fundametum. Et ideò non infert propoſitionem damnatam, ſcilicet quod ſit licitum recipere in mutuo aliquid vltra ſortem: nam in mutuo pecunia non venditur; in chirographo autem actio ad pecuniam capax eſt venditionis, quia actio ad pecuniam non eſt pecunia.

35. Et hinc deſumitur ſecunda probatio. Nam ea poſitio, quod pluris æſtimatur pecunia numerata, quā numeranda, licet ſubſiſtere poſſit in ordine ad vendendum actionem ad pecuniam, quæ actio vendibilis eſt; non tamen ſubſiſtit in ordine ad transferendum præciſe dominiū pecuniæ propter argumenta capite ſuperiori inſtructa. Ex quo manifeſtum fit, opinionem de vendendis chirographis debitorum minori pretio, nō eſſe āteccedens euidenter inferens opinionem damnatam.

36. Ad argumenta propoſita in ratione dubitandi conſtat ex dictis. Ad primum, illam rationem de maiori æſtimatione pecuniæ numeratæ præ numeranda, non eſſe fundamentum adæquatum eius opinionis; ad æquatum autem fundamentum eius non habet locum in opinione damnata. Ad ſecundum reſpondeo, eam opinionem de chirographis vendendis minori pretio nullo modo eſſe antecedens euidenter inferens propoſitionem damnatā propter dicta.

CAPVT IV.

Quæ opinio tenenda ſit circa chirographa vendenda minori pretio?

SVMMARIVM.

Non poſſunt vendi chirographa niſi ratione lucri ceſſantis, vel damni emergentis. num. 37.

Authores huius ſententiæ. num 38.

Prima probatio huius ſententiæ. num. 39.

Secunda probatio deſumpta ex inæqualitate pretij. num. 40.

37. DIxi cap. ſuperiori, eam opinionem, de chirographis vendendis minori pretio nō ſubiacere huic damnationi; reſtat modo inquirere, an ea opinio vera ſit. In qua quæſtione aſſero, cenſeri à me falſam eſſe ſententiam, quæ docet, in dependenter à lucro ceſſante, & damno emergente, & ab alijs periculis, & difficultatibus chirographa debitorum poſſe vendi minori pretio; cenſeo enim totam rationem propter quam minoris æſtimantur chirographa debitorum, eſſe

eſſe lucrum ceſſans aut damnum emergens, ſive difficultates, & pericula obtinendi ſolutionem; & præterea cum venditor rogat emptorem, vt chirographum emat. Hoc vltimum; additur quia commune eſt inter Doctores quaſi axioma, quod *merces vltronea vileſcunt pro tertia parte*. Sic P. Leſſius de iuſt. cap. 21. dubit 4. num. 33., & apud ipſum Caiet. 2.2. quæſt 77. art. 1., Ionnes de Medina quæſt. 32., Covarrub. lib. 2. variar. cap. 3. num. 5., Navarrus in ſumma cap. 23. num 78. item Lugo Card. tom. 2. de iuſt diſp. 26. ſect. 4. num. 45., & apud ipſum Palacios, & Salas.

Leſſ. Caiet. J. Med. Covarr. Navarr. Lugo. Palac. Salas.

78. Quod autem ea chirographa non poſſint aliter vendi, ſcilicet inpendenter ab his titulis, propugnant P. Leſſius vbi ſupra dub. 8. n. 14. pro qua ſententia refert Medinam, Sotum, Sylveſtrum, & Gabrielem. Item Lugo Card. vbi ſupra ſect. 7. num. 96., vbi vltra relatos refert P. Molinam tom. 2 de Iuſt. diſp. 361., & P. Salas de empt., & vendit. dub. 39., & de vſuris dub. 27. num. 4 item apud Dianam part. 1. de contract. reſol. 49. Reginaldus, Valencia, Turrianus, & Rebellus.

Leſſius. Medina. Soto. Sylveſter. Gabr. Lugo. Molina. Salas. Diana. Regin. Valen. Turran. Rebell.

39. Probatur primo. Nemo enim, niſi ſtolidus, vendit minori pretio chirographum eiuſmodi, ſi non eget illa pecunia, ſed habiturus eſt aſſervatum in ſcrinio, ſi etiam ſupponatur, illam pecuniam ſuo tempore adquirendam eſſe ſine difficultate, ſine ſumptibus, & ſine vllo detrimento. Si ergo illud vendit minori pretio, eo quod eget pecunia ad negotiandum; iam ille valor minor oritur ex lucro alias ceſſante; ſi autem vendit illud minori pretio, quia eius adquiſitio habet difficultatem; iam illa minor æſtimatio oritur ex damno emergente. Si autem propter neceſſitatem propriæ ſuſtentationis rogat emptorem, vt illam emat, iam diminutio pretij oritur ex eo, quod chirographum ſit merces vltronea, quæ ideò vileſcit.

40. Probatur ſecundo cum Lugo Card. Nam quando nullus titulus ex relatis concurrit, ſi chirographum centum aureorum vendatur pretio nonaginta aureorum, non ſervatur æqualitas pretij: ergo committitur iniuſtitia. Probatur antecedens: nam ſi ſolum ob dilationem temporis fieret æqualitas, valeret etiam in mutuo, in quo etiam attenditur æqualitas pecuniæ numeratæ cum numeranda: atqui in mutuo eſt vſura evidens: ergo ſola dilatio temporis non dat eam æqualitatem. Neque ipſa poſſibilitas negotiationis, quæ eſt in pecunia numerata, facit ad rem; ſi re ipſa venditor chirographi non eſt negotiaturus per illam pecuniam; quod ſi fuiſſet negotiaturus, iam id proveniret ex lucro ceſſante: ergo ſecluſo lucro ceſſante, & damno emergente, & alijs eiuſmodi titulis relatis, non ſervatur æqualitas, ſi vendatur chirographum minori pretio. Vide etiam, quæ dixi in 3. part. Criſ. Theol. diſp. 63. cap. 5. *Lugo.*

CA-

Digitized by Google

CAPVT V.

Diſſolvuntur argumenta, quæ cap. 1. propoſita ſunt ex Caramuele pro opinione damnata.

SVMMARIVM.

Quomodo pretium iuſtum æquivaleat rei venditæ? Et quid de chirographis? num. 41.

An pretium æquivaleat chirographo in ordine ad contractum mutui; an in ordine ad alium? num. 42.

An qui vult ſolvere anticipate mutuum minori pretio, ſit vſurarius? num. 43.

An ſi mutuator petat anticipatam ſolutionem, poſſit mutuatarius ſolvere minori prætio? num. 44.

An ſi mutuator exponat vænale chirographum mutuatarij, poſſit iſte illud emere minori pretio? num. 45.

Quomodo ſervetur æqualitas inter mutuatorem, & mutuatarium? num. 46.

Quomodo intelligendum ſit, quod minus eſt, actionem habere, quam rem? num. 47.

41. AD primum reſpondeo, maiorem cum diſtinctione admittendam eſſe: concedo enim, chirographum debiti ſolvendi poſt annum vendi poſſe minori pretio, ſi concurrant tituli lucri ceſſantis, aut damni emergentis, aut ſi vendatur tamquam merces vltronea; ſecus ſi prædicti tituli non concurrant, vt conſtat ex cap. 3. Deinde diſtinguo minorem: pretium iuſtum æquivalet rei venditæ, [quando prætium reſpicit omnino ſubſtantiam rei venditæ] concedo; nego vero [quando pretium reſpicit circumſtantias.] Cum ergo chirographa vendantur minori pretio ob circumſtantias lucri ceſſantis, &c. inde eſt, quod minus illud pretium, quo venditur chirographũ, non æquivalet ipſi chirographo, & ſummæ aureorum in ipſo contentæ. Et hinc patet, negandas eſſe conſequentias ſubſecutas.

42. Hæc quidem ita ſunt iuxta meam ſententiam traditam cap. 3. habet tamen ea argumentatio maiorem vim iuxta oppoſitam opinionẽ, quæ docet, independenter à lucro ceſſante, & damno emergente, & reliquis circumſtantijs relatis, poſſe ea chirographa vendi minori pretio. Adhuc tamen iuxta hanc opinionem reſponderi poteſt, diſtinguendo minorem, claritatis gratia: nam pretium iuſtum æquivalet rei venditæ [in ordine ad contractum emptionis, & venditionis,] concedo [in ordine ad contractum mutui,] nego; vel potius nego ſuppoſitum, quod in ordine ad contractum mutui detur pretium. Itaque quia chirographum eſt vænale, reſpectu illius illud pretium minus eſt æquivalens chirographo; cum autem mutuum nòn ſit vænale, ideò neque capax eſt pretij; atque adeò non poteſt reſpectu illius eſſe pretium æquivalens.

43. Ad ſecundum reſpondeo, Sempronium fore vſurarium, ſi ſponte ſua velit ſolvere anticipatè Titio mutuatori (non petenti anticipationem) ſuum debitum minori pretio. Et ratio eſt: quia anticipata ſolutio eſt quædam remutuatio tacita; quia pecuniam, quæ ſua erat vſque ad complementum, iterum dat transferendo domoinium in primum mutuatorem; & ideò ſi vult extinguere anticipate debitum minori pretio, vult habere lucrum ex mutuo; atque adeò committit crimen vſuræ.

44. Quod ſi Titius neceſſitate impreſſus petat anticipatam ſolutionẽ, poterit Semproniu s ſolvere minori pretio, ſi lucrum ceſſet, non aliter: nam ſola neceſſitas Titij ſuperveniens non eſt titulus ſufficiens, vt Sempronius accipiat lucrum ex mutuo. Quod ſi Titius petat anticipatam ſolutionem ex neceſſitate negotiandi per illam pecuniam, poterit Sempronius extinguere debitum minori pretio, ex ſolo contractu ſocietatis, & aſſecuratione lucri. Nam quia Titius vult habere lucrum ex negotiatione, vult Sempronius particeps fieri emolumenti reſultantis ex illa negotiatione; & quia incerta eſt quota emolumenti futuri, per modum aſſecurationis exigit illa quinque v. g. pro centum.

45. At (vt propius accedamus ad formales terminos expreſſos in argumento) aſſero, ſi Titius exponat vænale chirographum, quo ſe obligavit Sempronius mutuatarius, non licere Sempronio emere minori pretio chirographum, ſi exponitur vænale propter difficultatem recuperandi pecuniam mutuatam; quia mutuatarius tenetur ex iuſtitia auferre eam difficultatem. Si vero non exponitur vænale ob eam difficultatem, neque ob aliam cauſam, quæ ſit ex parte Sempronij, ſicut poſſunt alij emptores, ita Sempronius poterit illud emere eo minori pretio, quo ab alio emendum erat.

46. Quando autem dicitur in argumento, non ſervari æqualitatem inter mutuatorem, & mutuatarium, eo quod mutuatarius poteſt extinguere debitum centum aureorum per nonaginta quinque aureos, &, vt nos aſſerimus, non poteſt mutuator imponere onus centum aureorum, per mutuationem nonaginta quinque aureorum; negandum eſt, in eo reperiri vllam inæqualtatem contra iuſtitiam. Etenim mutuatarius nõ poteſt extinguere debitũ minori pretio intra contractum emptionis, & venditionis, in caſu ſupradicto, in quo poteſt emere chirographum ſuum minori pretio, ſicut reliqui emptores. Quo pacto nulla eſt inæqualitas inter mutuatorem, & mutuatarium; quia non poteſt mutuatarius extinguere debitum minori pretio, niſi egrediens à contractu mutui, & tranſiens (de conſenſu mutuatoris) ad contractum emptionis, & venditionis.

47. Ad tertium reſpondeo, veriſſimum eſſe, quod *minus eſt, actionem habere, quam rem*; minorem etiam eſſe veram, quod qui habet pecuniam præſentem, habet rem, & qui futuram, ſolum habet actionem: deinde vera eſt conſequentia, ſcilicet minus eſſe habere pecuniam futuram, quam præſentem. Sed non propterea ipſa pecunia futura eſt quid minus, quam præſens: nam ſi mutuator habiturus eſſet illã in ſcrinio, ex mutuatione illius non haberet minus, ſi tamen ſolutio eſſet omini modo ſecura: & quamvis actio ad illam futuram ſit quid minus; pecunia autem non eſt quid minus: quia mutuatarius manet obligatus ad tantundem pecuniæ redendum.

CA-

CAPVT VI.

An excuſetur quis à crimine vſuræ propter debitum gratitudinis?

SVMMARIVM.

Authores propoſitionis damnatæ. num. 48.

Non loquitur damnatio de eo, quod non exigitur, ſed gratis donatur. num. 49.

Argumentum pro opinione damnata. num. 50.

Primum argumentum pro certitudine damnationis, deſumptum ab exemplo venditionis. num 51.

Secundum argumentum ex eo, quod oppoſita opinio imponit novum onus ſupra obligationem antidoralem. 52.

Quomodo obligatio antidoralis non determinet tantam quantitatem. num. 53.

Argumentum tertium ex eo, quod neque obligat ad dandum aliquod donum materiale. num. 55.

Quartum ex eo, quod oppoſita opinio imponit vinculum promiſsionis. num. 56.

Quintum ex eo, quod imponit obligationem civilem. num. 57.

Solvitur argumentum initio propoſitum pro opinione damnata. num. 58.

An ſubiacet damnationi opinio aſſerens, liberum eſſe ab vſura, qui obligat mutuatarium, vt ex gratitudine in ſuo piſtrino molat? n. 59.

48. PRopoſitio 42. ex damnatis hæc eſt: *Vſura non eſt, dum vltra ſortem aliquid exigitur, tamquam ex benevolentia, & gratitudine debitum; ſed ſolum ſi exigatur, tamquam ex iuſtitia debitum.* Non defuerunt authores, & ſatis multi, quibus arriſerit ea opinio damnata, quorum placita examinare non vacat. Multos citat Amadæus, Guimenius, tract. de vſur. prop. 1. nu. 10., & Diana part. 1. tract. 8. reſol. 62. part. 11. tract. 7. reſol. 29. *Guim Diana.*

49. Certum eſt, quod hæc damnatio non loquitur de mutuatario, qui poſtquam accepit mutuum, nullo interveniente pacto explicito, vel implicito, ex gratitudine offert munus aliquod mutuatori. Quod ſatis clare colligitur ex ilis verbis: *Vltra ſortem aliquid exigitur.* Supponimus enim in eo caſu, mutuatorem illud ſignum gratitudinis non exegiſſe.

50. Et quidem argumentum, quod ſuffragari videtur propoſitioni damnatæ, hoc eſt. Etenim non eſt vſura, mutuare exigendo, vt mutuatarius impleat obligationem, quam habet; ſic enim non eſt vſura, quod mutues Petro mille aureos cum onere, vt reſtituat tibi debitum liquidum, & certum: neque quod mutues Ioanni centum cum onere, vt audiat Miſſam in die feſto; quia nullum novum onus illi imponis. Sed mutuatarius habet obligationem antidoralem, per quam debet ſe exhibere gratum beneficio mutuationis: ergo non erit vſura, ſi mutues cum onere, vt impleat eam obligationem.

51. Ego tamen ſemper reputavi improbabilem eam opinionem nuper damnatam. Probatur primo. Nam petere quinque pro centum mutuatis, & exigere illa tamquam debita ex gratitudine, ſi attente perpendatur, videtur modus ridiculus palliandi vſuram. Quod explico per hunc caſum. Titius vir nobilis habet equum generoſum, qui æſtimatur

Digitized by Google

quingentis aureis. Accedit ad illum Sempronius poſtulans, vt vendat ſibi illum equum. Reſpondet Titius, viros nobiles non eſſe mercatores, qui vendant, quod emerunt; ſe tamen velle dare equum Sempronio non venditum, ſed dummodo det illi quingentos aureos ex mera gratitudine. Quis non rideret, qui hæc audiret? & meritó ſane: quia quantumvis dicatur peti ex gratitudine quingentos aureos, revera eſſet pretium equi. Et ego inquiro, quod nam diſcrimen intercedat inter hunc Titium dantem equum pro quingentis aureis datis ex gratitudine; & mutuatorem, qui petit quinque pro centum datos ex gratitudine. Sic etiam qui prohibentur emere, & revendere frumentum, cum valet quinquaginta argenteis, poſſent fraudem facere legi dicentes, ſe non vendere, ſed dare frumentum, vt ſibi ex gratitudine conferant quinquaginta argenteos in vnamquamque frumenti menſuram. Quod eſſet ſatis ridiculum.

52. Probatur ſecundo. Nam qui petit quinque aureos pro centum mutuatis, dandos ex gratitudine, imponit novum onus vltra obligationem antidoralem, quam habet mutuatarius: ergo is mutuator vſurarius eſt. Hæc conſequentia patet. Nam tota ratio, ob quam illi Authores excuſabant mutuatorem ab vſura, erat, quia ſic non imponebat novum onus, vltra obligationem antidoralem, quam habet mutuatarius, ortam ex beneficio ſibi dato.

53. Probatur antecedens. Obligatio antidoralis, quam habet mutuatarius, non determinat tantam quantitatem, v. g. quinque pro centum; cum ea obligatio ſit iuris naturalis, & ius naturale non determinet talem quantitatem, ſicut neque vllam aliam: & mutuator determinat eam quantitatem quinque aureorum pro centum: ergo mutuator ſuperaddit onus, quod non affert ex ſe obligatio illa antidoralis.

54. Dices, poſſe mutuatorem petere, vt ſolvat ſibi ex gratitudine aliquam quantitatem, non determinando quotam; quo pacto enervatur vis argumenti, quæ conſiſtit in eo, quod obligatio naturalis antidoralis non determinat quantitatem.

55. Sed contra eſt probatio tertia. Nam obligatio antidoralis non obligat mutuatarium ad hoc, quod det aliquod donum materiale; ſed ſolum ad hoc, quod ſe gratum exhibeat: cum ergo poſſit ſe exhibere gratum, non ſolum dando aliquid materiale, ſed etiam oſtendendo ſigna benevolentiæ vtilia benefactori, exhibendo ſigna præcipui honoris, patrocinando in caſibus occurrentibus, in quibus benefactor indigeat patrocinio, offerendo ſacrificia pro ſuo benefactore, & præcipue ſuccurrendo in extrema, aut gravi neceſſitate, ſi eà oppreſſus inveniatur; inde fit, quod obligatio antidoralis non obliget mutuatarium ad dandum illi munus, aut emolumentum temporale; ergo mutuator imponit illi novum onus, ad quod non tenetur ex oblagatione antidorali, ſi exigit ab illo aliquod lucrum ex mutuo, quantumvis dandum ex gratitudine; cum gratitudo ad illud non obliget.

56. Probatur quarto ex Cardinali de Lugo. Nam mutuator, qui obligat mutuatarium, vt ex gratitudine det aliquid ſupra ſortem, licet non imponat illi obligationem in conſcientia (quia gratitudo non obligat ad gratificationem externam, ſub mortali, vt ſæpe, neque ſub *Lugo*

ſub veniali) imponit tamen vinculum humanum promiſſionis, cui homines honeſti, & honorati reſiſtere non audent. Quod proterea eſt novum onus, & quidem magnum.

57. Probatur quinto. Nam qui vult obligare mutuatarium, vt ex gratitudine det aliquid ſupra ſortem; tentat imponere illi obligationem civilem ortam ex eius promiſſine; ratione cuius obigationis civilis poteſt cogi á iudice ad ſolvendum illud ſupra ſortem: ſed obligatio antidoralis non habet in ſe eam obligationem civilem: ergo ea obligatio civilis eſt novum onns ſuperadditum antidorali. Sed qui ratione mutui tentat imponere novum onus, vſurarius eſt: ergo.

58. Ad argumentum pro opinione damnata facile reſpondetur, diſtinguendo minorem. Mutuatarius habet obligationem antidoralem, per quam debet exhibere ſe gratum [dando aliquid lucrum temporale] nego: [exhibendo aliquod ſignum gratitudinis verbis, vel factis, ſuo arbitrio] concedo. Et ideò quidquid petit lucri mutuator, licet dicat eſſe ex gratitudine, id ſine dubio excedit obligationem antidoralem; atque adeò eſt novum onus.

59. Ex dictis infertur huic damnationi ſubiacere opinionem eorum, qui dixerunt, liberum eſſe à crimine vſuræ eum, qui mutuat obligando mutuatarium, vt ex gratitudine in ſuo piſtrino molat, vel ſuas merces emat. Imponit enim illi novum onus, propter mutuum: nam cum obligatio gratitudinis ſolum obliget ad exhibendum ſigna aliqua gratitudinis pro arbitrio gratificantis; atque adeò ea obligatio gratitudinis non obſtringat ad molendum in piſtrino benefactoris, neque ad emendum merces eius; ea obligatio molendi in piſtrino benefactoris eſt novum onus, ad quod non obſtringit obligatio antidoralis. Et quidem mnes admittunt, eſſe vſuram, ſi quis mutuet obligando ex iuſtitia mutuatarium, vt in ſuo molendino molat. Et nos ſuperaddimus, eſſe vſuram, ſi obliget ad id ex gratitudine, tum propter hanc damnationem; tum propter argumenta in hoc capite inſtructa.

CAPVT VII.

Apendix. Quid ſentiendum de praxi Mercatorum Hiſpalenſium in vſu mutui.

SVMMARIVM.

Praxis Mercatorum Hiſpalenſium circa pecunias mutuatas, exigendi duodecim pro centum. num. 60:

Primus titulus dicitur eſſe difficultas recuperandi ſortem, quæ reducitur ad damnum emergens. num. 61

Qui cenſeant, non poſſe recipi pretium propter periculum ſortis, niſi cum effectu damnum emergat? nu. 62.

Oppoſita opinio communis eſt, & verior. num. 63.

Secundus titulus eſt lucrum ceſſans. num. 64.

Tertius titulus eſt contractus trium contractuum, nempe ſocietatis, aſſecurationis lucri, & aſſecurationis ſortis. num. 65.

Hunc contractum triplicatum admittit communis ſententia. num. 66.

Concurrentibus his tribus titulis, exigunt Mercatores decem, vel duodecim pro centum. num. 67.

Quando defficit aliquis ex his tribus titu-

titulis, iniuſtum eſt recipere duodecim pro centum. num. 68.

Deſſicit contractus trium contractuũ, cum quis dat pecuniam non negotiaturo. num. 69.

Reſponſio quorumdam ex eo, quod ceſſat lucrum de duodecim pro centum. num. 70.

Ad computandum lucrum ceſſans, non eſt attendendum, quid poſſet lucrari, ſed quid re ipſa eſſet lucraturus. num. 71.

In eo caſu certum eſt, quod ille inveniet, qui promittat duodecim pro centum; ſed non eſt certum, quod integre ſolvetur pecunia promiſſa. num. 72.

Ex duodecim pro centum ſingula partes ſingulis titulis correſpondent. num. 73.

Illud lucrũ ceſſat in eo caſu cum incertitudine. Et quid inde pro concluſione? num. 74, & ſeqq.

Qui dat pecuniam non negotiaturo, quam alias habiturus erat in ſcrinio, deſſiciunt ei duo tituli ex numeratis. num. 76.

Qui dat pecuniam cum pacto de duodecim pro centum, & de anticipata ſolutione præmij, peccat contra iuſtitiam. num. 77.

Qui dat pecuniã accipiens pignora auri, & argenti, non poteſt accipere duodecim pro centum. num. 78.

60. PRaxis eſt recepta inter Mercatores Hiſpalenſes, cum dant pecunias mutuo, exigere decem, aut etiam duodecim pro centum: & pro aſſecuratione ſortis, & lucri accipiunt pignora aurea, vel argentea æquivalentia. Quomodo autem hæc componantur ad amuſſim iuſtitiæ, varia fuerunt Theologorum placita, approbantibus alijs, & alijs reprobantibus.

61. Et pro iuſtitia eius praxis multos allegant titulos. Primus eſt, difficultas recuperandi ſortem. Et quamvis videatur aſſecurari recuperatio ſortis per pignora depoſita apud mutuatorem; adhuc per hæc non fit totalis ſecuritas: quia plerumque pignora ſunt aliena, & ſiquidem commodata eſſent à dominis pignora ad hunc effectum ſecuritatis, obligata manerent pignora; ſed quandoque contingit, vt mutuatarius petat ſibi commodari ea pignora, cœlando finem aſſecurationis pecuniæ, & ita quando cauſa deducitur ad iudicium, dominus pignoris probat, illud pignus eſſe ſuum, & oppignoratum eſſe ipſo inſcio, & tunc Iudex præcipit pignus reſtitui domino, & mutuator manet abſque ea ſecuritate. Et ſub hoc primo titulo continẽtur ſumptus, qui impenduntur pro recuperatione pecuniæ in iudicio. Item defectus fideiuſſoris. Imo & obligatio fideiuſſoris ſolet plerumque tenuem afferre ſecuritatem: ſolet enim fideiuſſor ſe defendere, ex debitis anterioribus, aut ex dote vxoris. Qui titulus reducitur ad damnum emergens, vtpote periculum non recuperandi ſortem, aut non recuperandi totam ſummam. Huc etiam pertinet contingentia mortis mutuatarij, quando rationabiliter timentur multæ, quæ inſurgunt, lites ſuper mutuo recuperando.

62. Sciendum tamen eſt, non deeſſe graves Doctores, qui negant, licere mutuatori accipere aliquid vltra ſortem propter periculum amittendæ, aut minuendæ ſortis, niſi cum effectu damnum acciderit. Ita Soſus, Conradus, Ludovicus Lopez, Toles, Bañez, Rebellus, Palacios, Garcia, Ioannes de la Cruz, Gutierrez, Reginaldus, & Menochus, vt refert. P. Gibalinus part. 1. de vſuris, & foro Lugdunenſi, lib. 2. cap. 4. art. 1.

Sotus. Conrad. Lopez. Tolet. Bañez. Rebell. Palac. Garac. I. Cruz. Gutierr. Regin. Menoch. Gibal.

Sed

Gibal. I. Medin. Cordu. Arag. Salon. Valen. Sa, Medina. Leſſ. Navarr. Salas. Caſ. Pal. Rodrig. Azor. Gabr. Bonac. Fillui Mald. Lugo. Turrian. Diana. Laym. S. Tho.

63. Sed communis, & recepta ſententia eſt, quam expoſui. Et ita tenet P. Gibalinus ibidē, & apud ipſū Ioan. de Medina, Corduba, Aragon, Salon, Valencia, Sa, Molina, Leſſius, Navarra, Salas, Caſtro Palao, Rodriguez, Azor, Gabriel, Bonacina, Filliucius, Malderus, Lugo, Turrianus, Diana, Layman; cui videtur ſuffragari S. Thom. opuſc. 73. de vſuris, cap. 10. Conſule P. Gibalinum, qui hanc materiam tractat pro dignitate.

64. Secundus titulus eſt lucrum ceſſans Et ſiquidem Mercator eſt, qui mutuat, frequenter verificatur is titulus; cum Mercator numquam habeat otioſam ſuam pecuniam. Sunt tamen aliqui, qui non exercent hoc munus Mercatorum, ſed habent quantitatem pecuniæ eo ſolo fine, vt mutuent cum lucro. De quibus infra erit ſermo.

65. Tertius titulus ad habendum id lucrum ex pecunia data negotiatori, eſt contractus trium contractuū. Nam qui dat pecuniam lucraturo vult particeps eſſe eius lucri, ideòque init cum eo contractum ſocietatis, ita vt alter pecuniam, alter induſtriam cōferat. Deinde is, qui confert pecuniam, quia neſcit quantum lucrum reſultabit, contentus eſt quadam quota mediocri; & ideò init cum eo contractum aſſecurationis eius lucri. Deinde, quia vult ſemper ſalvam ſortem pecuniæ, quam confert, init contractum aſſecurationis ſortis. Et ita ex hoc contractu trium contractum accipit lucrum moderatum, ſalva ſorte.

Gibal. Oſtien. I Andr. Angel. Sylveſter. Armilla.

66. Eſſe licitum, & ſecurum hunc contractum triplicatum, efficaciſſime, & latiſſime probat P. Ioſephus Gibalinus tom. 2. de vſuris, & commercijs fori Lugdunenſis, toto lib. 6., & citat pro hac ſententia cap. 3. art. 1. Oſtienſem, Ioannem Andream, Angelum, Sylveſtrum, Armillam, Tabiennam, Gabrielem, Ioannem Echium, Angles, Medinam, Toletum, Valenciam, Garciam, Leſſium, Molinam, Ludovicum Lopez, Laymanum, Caſtro Palaum, Bonacinam, Homobonum, Malderum, Megalam, Lugo Cardinalem, Scortiam, Reginaldum, Salonium, Filliucium, & Dianam. Aditque Gibalinus hæc verba: [In eamdē ſententiā conſenſiſſe Romanos Thelogos ad hanc cōtrover- agitandam coactos an. 1581. refert Valencia, qui præſens interfuit: atque paſſim communi fere conſenſu doceri à Thologiæ profeſſoribus per Italiam, Galliam, Germaniam, & Hiſpaniam teſtatur Leſſius loco citato [de iuſt. cap. 25. dub. 3. num. 23.] Hæc Gibalinus, qui cap. 6. conſectar. 7. num. 11. refert, ſe conſulviſſe P. Theophilam Raynaudum tunc Romæ commorantem, tum vt ſuam ſententiam explicaret, tum vt circa hoc puntum Theologos Romanos conſuleret: quod præſtit P. Theophilus in quadam Epiſtola ibidem inſerta multis confirmans hanc ſententiam, & conſulens Romanos Theologos, qui pro eadem ſententia ſuffragium ſuum tulerunt, Ioannes Baptiſta Lezana, Antoninus Diana, P. Nicolaus Baldellus, & P. Petrus Salernus, viri ex præſtantia doctrinæ doctiſſimi.

Tabien. Gabr. Echio. Angles. Medina. Tolet. Valent. Garcia. Leſſ. Molina. Lopez. Laym. Caſ. Pal. Bonac. Homob. Malder. Magala. Lugo. Scort. Regin. Salon. Filluic. Diana. Rayn. Lezana. Diana. Baldell. Salern.

67. Ex his tribus titulis accipiunt Mercatores ex ſua pecunia data id lucrum, nempe decem, vel duodecim pro centum; eo quod ſit quaſi pretium commune negotiatorum iudicio taxatum. In quo genere aliqua fiunt, quæ aperte ſunt contra iuſtitiam, quæ manifeſtari oportet, vt ab illis caveatur, & in quo etiam aliqui Theologi peccant conſulentes id pretium ſine diſtinctione, concurrentibus circūſtantijs valde diverſis.

Igitur

68. Igitur non eſſe vniverſaliter licitum, danti pecuniam ſuam pro tempore vnius anni, recipere duodecim pro centum, mihi compertum eſt. Etenim quia concurrunt tres tituli præfati, communi negotiatorum iudicio taxatum eſt id lucrum, nempe duodecim pro centum. Ergo quando deficit aliquis ex his titulis, non poſſunt recipi duodecim pro centum. Sicut ſi frumentum optimæ qualitatis valet triginta argenteos; quando frumentum caret ea optima qualitate, non poteſt tantumdem valere.

69. Et quidem ſæpe deficit aliquis ex his titulis, & tamen dans pecuniam ſuam, vult tantundem lucrum ſibi adquirere. Et primo quidem deficit hic contractus trium contractum, quando quis dat pecuniam ſuam ei, qui non eſt negotiaturus, neque lucraturus per eam. Nã qui hanc pecuniam alienam petit, ſolet eſſe vir nobilis, qui illa eget ad ſuſtentationem ſuam, & ſuorum; vel Abbatiſſa alicuius monaſterij, ne ſanctimonales fame pereant; & ſic in ſimilibus: ergo ſi iſti non lucraturi ſunt per eam pecuniam, quomodo ille, qui dat pecuniam, init ſocietatem in ordine ad lucrum, quod non ſubſiſtit? In eo ergo caſu qui dat pecuniam non lucraturo, non poteſt accipere lucrum, quod correſpondet contractui trium contractuũ; ſed ſolum, quod correſpondet lucro ceſſanti, aut damno emergenti, aut vtrique, ſi vtrumque ſubſiſtit. Ergo ſi cum tribus præfatis titulis accipiũtur duodecim pro centum; cum deeſt ille vnus titulus, non licet accipere duodecim pro centum.

70. Reſpondent, in hoc caſu ceſſare totum lucrum de duodecim pro centũ, & ideò poſſe accipere ab iſto mutuatario illa duodecim pro centum. Quod autem totum illud ceſſaret, inde probant; quia ſi non mutuarent iſti mutuatario, mutuarent alteri ex negotiaturis, à quibus poteſt licite accipere duodecim pro centum.

71. Sed eſt adhuc aliquid aliud conſiderandum, quia ad computandum, lucrum ceſſans, non debet attendi, quod poſſet invenire aliquem ex lucraturis, qui acciperet illud mutuum; alioqui ille, qui habiturus eſſet pecuniam ſuam aſſervatam in ſcrinio, poſſet petere lucrum ceſſans; quia potuiſſet negotiari per pecuniã illam, quam ſervat: ſed attendi debet, quod re vera inventurus eſſet illum. Quod autem illum eſſet inventurus, non poteſt eſſe omnino certum; ſatis erit, ſi ſit probabile. Quomodo ergo poteſt petere totos duodecim pro centum, ſi non eſt certum, quod inventurus ſit aliquem ex lucraturis, qui velit accipere eam pecuniam ſub eo præmio de duodecim pro centũ? Poterit ergo recipere aliquod præmium, maius, vel minus pro maiori, vel minori fundamento probabilitatis, ſed non totum præmium de duodecim pro centum.

72. Deinde ex alio capite fit incertum, quod ſuum lucrum ceſſans eſſet de ſolis duodecim; quamvis re ipſa inventurus eſſet, qui acciperet eam pecuniam ad negotiandum. Quamvis enim certum ſit, quod inveniet negotiatorem, qui promittat duodecim pro centum; non tamen eſt certum, quod integre ſoluturus ſit, ob varia lites, quæ pullulare ſolent in recuperatione ſortis. Alioqui ſi propter ſolum id lucrum ceſſans poſſet recipere duodecim; poſſet aliquid aliud accipere propter damnum emergens, ſive propter periculum, quod ſubit, atque adeò iam non duodecim, ſed quindecim, aut ſexdecim; quod eſt abſurdum.

Pro

Digitized by Google

73. Pro cuius rei claritate advertendum eſt, ex his duodecim, partem correſpondere damno emergenti, partem lucro ceſſanti, partem contractui trium contractuum. Supponamus ergo (& hæc non eſt menſura ad æqualitatem, ſed aſſumpta ad explicationem huius materiæ) ex duodecim quatuor correſpondere damno emergenti, quatuor lucro ceſſanti, & quatuor contractui triũ contractuum. Aſſero ergo, hæc quatuor poſtrema non poſſe exigi à mutuatario non negotiaturo; quia reſpectu eius non habet locum contractus trium contractum.

64. Dices, certum eſſe, quod mutuatori (improprie vocatur mutuator, qui exigit pretium pro lucro ceſſante, &c.) ceſſat lucrum de duodecim pro centum, quod acciperet, ſi mutuaret negotiatori. Et ego dico, certum eſſe, quod talis negotiator promittet duodecim pro centũ; ſed quod re ipſa mutuator habebit illud lucrum, incertum eſt. Et ideò, quando inter negotiatores fit ille contractus de duodecim pro centum non paciſcuntur de lucro ceſſante, tamquam de *tanto* alias futuro; ſed propter incertitudinem alias futuri lucri, ex illis duodecim, quatuor tantum correſpondent lucro ceſſanti.

75. In noſtro ergo caſu, in quo quis mutuat illi, qui non eſt negotiaturus, non ceſſat illi totum lucrum de duodecim propter incertudinem lucri re ipſa adquirendi; ſed eodem modo ceſſat cum ſimili incertitudine, ac quando is contractus verſatur inter negotiatores. Vnde ſi quando fit contractus iſte inter negotiatores, ex illis duodecim, quatuor correſpondent lucro ceſſanti; eodem modo quatuor correſpondebunt lucro ceſſanti, quod fieret inter negotiatorem, & non negotiatorem. Imo inſuper addo, in eo caſu, vt iacet, illum nihil poſſe accipere ratione lucri ceſſantis: quia non ceſſat illi lucrum, niſi iniquum, dum habet intentionem mutuandi pecuniam cum onere de duodecim pro centum, etiam non negotiatoribus. Et hæc quidem intelliguntur in communibus circumſtantijs; aliæ enim circumſtantiæ poſſunt concurrere, quæ vel minuant, vel augeant ſpem lucri ceſſantis.

76. Secundo, ſi ille, qui dat pecuniam non lucraturo, habiturus erat ſuam pecuniam in ſcrinio, non lucraturus; iam illi deficiunt duo tituli ex præfatis ad adquirendum lucrum; deficit enim titulus lucri ceſſantis, & etiam contractus trium contractuum: peccat ergo graviſſime contra iuſtitiam cum onere reſtitutionis, ſi petit à mutuatario duodecim pro centum, imo & multo minus.

77. Tertio. Aliter delinquunt alij contra iuſtitiam, v. g. Titius petit pecuniam á Sempronio ad annum, & fit pactum, vt ſolet, de duodecim aureis pro centum, ſed cũ ea conditione, vt Titius anticipate ſolvat eos duodecim. His ita compoſitis, cum Sempronius offert Titio centum aureos, illos numerat, & ex illis aſſumit ſibi anticipate eos duodecim. In quo caſu cũ deberet Sempronius accipere duodecim pro centum, accipit duodecim pro octoginta octo, quod idem eſt recipere fere quatuordecim pro centum. Manet ergo Sempronius cum onere reſtituendi; etiam ſi tres tituli præfati illi ſuffragentur. Quod expreſſe notavit. P. Leſſius de iuſt. cap. 20. dub. 11. num. 99. *Leſſius.*

78. Quarto. Pretium taxatum communi æſtimatione Mercatorum, & negotiatorũ non poteſt eſſe æquale, cum dantur pignora auri, vel argenti; atque quando non dantur

mutuatori à mutuatario (improprie vtimur his nominibus, cum præmiũ non detur pro mutuo, ſed pro alijs contractibus, qui admiſcentur) ſed non datis pignoribus à mutuatario, dantur pro præmio duodecim pro centum: ergo datis pignoribus, non poſſunt dari pro præmio duodecim pro centum. Et idem eſt, cum mutuatarius dat fideiuſſorem. Quod quidem intelligendum eſt, quando conſtat, pignora eſſe ſecura, vel quia conſtat illa non eſſe aliena; vel ſi aliena ſunt, data eſſe à vero Domino ad oppignorandum illa. Et ſimiliter, quando conſtat fideiuſſorem eſſe locupletem, quantum ſufficit ex communi exiſtimatione ad ſecuritatem ſolutionis.

DISERTATIO XXVI.

An liceat imponere falſum crimen alicui, pro defenſione proprij honoris, aut famæ?

CAPVT I.

Referuntur duæ opiniones damnatæ, & præmittuntur aliqua.

SVMMARIVM.

An Caramuel ſit Author harum propoſitionum damnatarum? num. 2. & ſeqq.

Proponitur eius concluſio tradita in editione noviſſima. num. 4.

Referuntur alij Authores, qui eamdem concluſionem tuentur. num. 6.

Qui Authores dixerint, illud peccatum eſſe veniale. num. 7.

An damnatio hæc extendatur ad omne teſtimonium falſum, etiã extraiudiciale? num. 8.

Quot quæſtiones diſcutiendæ ſint? num. 9.

1. PRopoſitio quadrageſima tertia ex damnatis hæc eſt: *Quid ni, niſi veniale ſit, detrahentis authoritatem magnam ſibi noxiam falſo crimine elidere?* Et quadrageſima quarta, quæ eiuſdem ordinis eſt, ita ſe habet: *Probabile eſt, non peccare mortaliter, qui imponit falſum crimen alicui, vt ſuam iuſtitiam, & honorem defendat. Et ſi hoc non eſt probabile, vix erit opinio probabilis in Theologia.*

2. Hæ propoſitiones communiter atribuuntur Caramueli. Et Amadæus Guimenius, tract. de Charitat. prop. 7. num. 3. refert ex Caramuele in Theol. fundam. num. 1151. hæc verba [viginti, & plures Doctores aſſerere, eum, qui imponit falſum teſtimonium alicui, vt ſuam iuſtitiam, & honorem defendat, non peccare mortaliter.] *Guim. Caram.*

3. Sed in editione Lugdunenſi, an 1657., qua vtor, aliter diſcurrit Caramuel. Nam fund. 61. num. 1802. hanc ſtatuit primam concluſionem. [Innocens falſo accuſatus non poteſt crimen imponere falſo teſti, ſi tale illud ſit, quod teſtimonium non infirmet; poteſt autem imponere tale, quod falſum teſtimonium infirmet. Poteſt, inquam, quin peccet contra iuſtitiam, & teneatur ad aliquam reſtitutionem; quia peccabit contra veritatem.] *Caram.*

4. Secundam concluſionẽ ſtatuit num. 1823. [Non eſt poſſiblis caſus, in quo innocens falſo accuſatus poſſit ſine mortali imponere crimen falſo teſti, quod eius teſtimonium infirmet. Ergo impoſitio eiuſmodi numquam erit iuſta defenſio, ſed ſemper vel vindicta, vel periurium.

Digitized by Google

rium. Quod clariſſime oſtendo: nam vel Titius per iniuriam apud tribunalia traductus contra accuſatorem deponit calumniam cum iuramento, vel ſine iuramento: ſi primum, erit periurus; ſi ſecundum, non acceptabitur in iudicio eius depoſitio. Ergo quocumque ſe vertat, reus erit peccat mortalis: peccabit enim mortaliter, ſi peieret, & mortaliter etiam, ſi ſine moderamine inculpatæ tutelæ, iniquo teſti falſum teſtimonium imponat. Omitto ipſũ mendacium; nam mentiri Reipublicæ in materia gravi, etiam præciſo iuramento, eſt grave peccatum.

5. Itaque Caramuel, quamvis forte in alia editione affirmaverit eas propoſitiones dãnatas, in hac tamen editione Lugdunenſi, in qua multa revocavit, quæ olim tradierat, affirmat, eum, qui falſo accuſatori objicit crimen falſum, & ſi ea exceptio proſit ad defenſionem falſo accuſati, peccare mortaliter contra veracitatem, non tamen contra iuſtitiam.

6. Et quidem hanc ſententiam cum hac præciſſione, & diſtinctione docuerunt non pauci Doctores. Illã enim ſic defendit Lugo Card. tom. 2. de iuſt. diſp. 40. ſect. 2. num. 26. & apud ipſum Bañez, Ioannes de la Cruz, Ledeſma, & Orellana. Dixit autem Lugo Card., eam opinionem eſſe ſpeculative probabilem; quia cum dicat, eſſe peccatum mortale contra alias virtutes, ea opinio non pertinet ad praxim, ſed ad ſpeculationem. Ait enim num. 27. [ſimiliter in noſtro caſu monuimus, licet nõ peccetur cõtra iuſtitiã in teſtẽ, imponendo illi crimen falſum; peccari tamen contra alias virtutes, & quidem peccatur etiam contra iuſtitiam legalem, proponendo accuſationem falſam, conando decipi iudicem in illa parte iudicij, condemnando teſtem ob crimen nunquam ab ipſo comiſſum]

Lugo. Bañez. Cruz. Ledeſ. Orella.

7. Eſt tamen advertendum, quod aliqui ex Authoribus citatis expreſſe dixerunt, ſolum peccare venialiter illum, qui falſum teſtimonium impoſuit contra teſtem falſum teſtimonium dicentem contra illum in iudicio. Ita teſte Diana part 3 tract. 5. reſol. 4. Ioannes de la Cruz, in director. præcept. 8. art. 4. dub. 17. concl. 1. ſic diſſerit: [Bañez, & Ledeſma, cum Orellana, probabiliter ſentiunt, eſſe ſolum peccatum *veniale* objicere teſti iniquo crimen falſum, ſecluſo periurio in objiciente, & teſtibus ad hoc inducendis]

Diana. Cruz. Bañez. Ledeſm. Orella.

8. Præmittendum etiam eſt, damnationem hanc extendi, non ſolum ad teſtimonium falſum, quod imponitur in iudicio teſti iniquo; ſed etiam ad teſtimonium falſum, quod extra iudicium imponitur detrahenti graviter. Nam propoſitiones damnatæ id non limitant ad teſtem, neque ad iudicium; loquuntur enim univerſaliter de falſo teſtimonio dicto contra quemlibet infamantem.

9. Ex quibus omnibus quatuor quæſtiones reſultant. Prima, an ſit peccatum mortale imponere crimẽ falſum teſti in iudicio teſtificanti falſum; an etiam extra iudicium? Et quomodo opinio negativa ſubiaceat huic damnationi? Secunda, an ſit contra iuſtitiã, quod teſti crimen falſum teſtificanti contra Titium in iudicio, Titius imponat falſum crimen? Et, an opinio docens, id eſſe peccatum mortale, ſed non contra iuſtitiam, incurrat damnationem? Tertia, an ſit contra iuſtitiam, quod extra iudiciũ Titius imponat crimẽ falſum detrahẽti graviſſimame famã ſuam? Et, an opinio docens, id eſſe peccatum mortale, ſed non contra iuſtitiam, incurrat damnationem? Quarta, an reus falſo accuſatus de gra-

vi crimine, poſſit manifeſtare delictum occultum accuſatoris, vel teſtis; præcipue ſi id non poſſit probare? Et, an opinio docens, id eſſe licitum, ſubiaceat huic damnationi? Quartum ſingulæ per ſingula capita diſcutientur,.

CAPVT II.

An ſit mortale, ſi quis in iudicio, vel extra, falſo infamatus, imponat crimen falſum infamatori; & quomodo opinio negativa ſubiaceat damnationi?

SVMMARIVM.

Certum eſt, quod falſo accuſatus peccat mortaliter, imponendo crimen falſum actori, vel teſti num. 10.

Prima probatio per dilemma. num. 11.

Defenditur dilemma ab obiectione Lumbierij. num. 12.

Secunda probatio ex eo, quod numquam eſt licitum dicere falſum num. 13.

Falſo infamatus extraiudicialiter, peccat mortaliter imponendo crimen falſum detractori. num. 15.

Ea impoſitio falſi criminis non eſt defenſio, ſed vindicta privata. num. 16. & ſeqq.

Doctrina oppoſita ſubiacet damnationi. nnm. 19.

Colligitur ex propoſitione 44, *non eſſe reprobatam ſententiam de ſequenda opinione minus probabili.* n.20.

10. SIt prima concluſio. Certum eſt, & indubitatum, Titium peccare mortaliter, ſi in iudicio, falſo accuſatus, imponit falſum crimen accuſatori, vel teſti. Hanc propugnant melioris notæ Doctores, P. Molina tom. 5. de iuſt. tract. 4. diſp. 24. num. 2. P. Thomas Sanchez tom. 2. Conſil. lib. 6. cap. 5. dub. 20. num. 4. Lugo Card. tom. 2 de iuſt diſp. 40. ſect. 2. num. 25. Caramuel cap. præced. relatus, & quam plures alij. Et hæc eſt expreſſa ſententia S. Thomæ 2.2. quæſt. 69. art. 2., vbi proponit eam quæſtionem, *Vtrū accuſato liceat calumnioſe ſe defendere?* Et inter alia reſpondet: *Falſitatem tamen proponere in nullo caſu licet alicui.* Quod mira claritate proſequitur, & ex contextu patet loqui de culpa gravi.

Molina. *Ioh San.* *Lugo.* *Caram.* *S. Thom.*

11. Probatur primo ex Lugo Cardinali. [Quia vel deſervit ad defenſionem, vel non? Si non deſervit, erit infamatio iniuſta proximi ſine neceſſitate, vel vtilitate: ſi deſervit, hoc erit probando illam per teſtes, qui cum debeant iurare, committent peccatum periurij, & per conſequens eos ad hoc hortari, erit peccatum mortale.] Hoc eodem argumento vtitur Caramuel verbis relatis ſupra cap. præced. *Lugo.*

12. Hoc argumentum putat eſſe inefficax Lumbier in expoſitione propoſitionum 43. & 44. num. 1918. Obijcit enim, quod ad minuendam authoritatem infamatoris ſufficit ſimplex affirmatio extraiudicialis. Sed in hoc perperam diſcurrit: nam vel loquitur de reo infamato in iudicio, vel de infamato extra iudicium? Si de hoc ſecundo loquitur, non eſt ad rem; quia præfati Authores, qui id argumentum efformant, loquuntur de reo, qui in iudicio accuſatur falſo de crimine gravi. Si vero loquitur de infamato in iudicio, negat evidentiam. Vt enim minuat authoritatem accuſatoris, aut teſtis, ne ſibi noceat; nihil proſunt ea, quæ extraiudicialiter profert. *Lumb.*

13. Probatur ſecundo ex S. Thoma.

S. Thom. ma. *Falſitatē proponere in nullo caſu licet*; atque adeò ſemper eſt peccatum dicere falſum; & ſi ſit in materia gravi, . eſt pecectum grave: ſed imponere crimen falſum teſti iniquo, eſt dicere falſum in materia gravi: ergo imponere crimen falſum teſti iniquo eſt peccatum grave. Et quidem ego non percipio; quomodo in mendacio ſit materia levis, imponere crimen falſum graviſſimum.

14. Probatur etiam alijs argumentis, quibus probabimus alias concluſiones ſtatuendas; quæ non minus militant pro hac, quam pro illis concluſionibus.

15. Sit ſecunda concluſio. Si extra iudicium Titio imponatur crimen falſum, peccat mortaliter Titius, ſi crimen grave imponat detractori, etiam prætextu minuendi authoritatem detractoris, & detractionis. Pro hac aſſertione ſtant ijdem Authores, qui pro prima. Et probatur primo ea argumentatione ſecunda propoſita pro prima concluſione. Semper enim eſt peccatum mortale mentiri in re gravi.

16. Probatur ſecundo. Hæc enim falſa criminis impoſitio non eſt defenſio, ſed vindicta privata, quæ numquam licet: ergo eſt peccatum læthale. Antecedens probatur. Nam vt licita ſit defenſio, debet eſſe cum moderamine inculpatæ tutelæ; ſed hoc moderamen non invenitur in præſenti caſu: ergo ea non eſt defenſio licita. Maior eſt evidens.

17. Et minor probatur. Nam ad moderamen inculpatæ tutelæ requiritur, quod conſtet evidenter, illud eſſe medium efficax ad defenſionem, & illud eſſe vnicum; ideò enim ei, qui videt adverſarium irruentem gladio diſtricto, licet occidere cum moderamine inculpatæ tutelæ, quia videt evidenter, id eſſe medium efficax, & vnicum defendendi ſe, & evadendi mortem: ſed vbi quis patitur calumniam extra iudicium, non eſt medium efficax ad ſui defenſionem, imponere crimen falſum calumniatori; nam plerumque contingit, quod eiuſmodi publicationem criminis attribuant audientes vindictæ, iracundiæ, ſeu furori hominis patientis detractionem; ideòque credant illi, qui prius detraxit famæ alterius; imo vero cenſentes, quod ille novum crimen falſi teſtimonij patrat, inde colligant, verum eſſe prius delictum, quod aſſeveravit detractor ille primus: ergo hæc ſecūda criminis impoſitio falſa non eſt defenſio cum moderamine inculpatæ tutelæ.

18. Sed neque id eſt medium vnicum ad ſui defenſionem: plerumque enim ſuppetunt multa alia media ad indagandam veritatem; nam, vt fert Hiſpani ſermonis proloquium *La verdad adelgaza, pero no quiebra*, id eſt [veritas extenuatur, ſed non infringitur.]

19. Sit tertia concluſio. Doctrina oppoſita his duabus concluſionibus incurit hanc damnationem. Patet ex ipſo contextu proproſitionum damnatarum, quæ cum ſint vniverſales, comprehendunt falſam criminis impoſitionem, tam quæ fit in iudicio, quam quæ extra.

20. Et obiter notandum eſt, & ex illo termino propoſitionis 44. *Probabile eſt*, inferendum non eſſe reprobatam á Romana Cathedra ſententiam de ſequenda opinione minus probabili à quolibet privato homine, & extera materiam valoris Sacramentorum. Namdum Pontifex damnat eam proboſitionem 44. *Probabile eſt, non peccare mortaliter* &c. non ſolum damnat eum, qui dixerit, id eſſe probabilius, ſed etiam eum,

eum, qui dixerit eſſe probabile, licet minus probabile: ſi autem reprobata eſſet ſententia de minus probabili opinione ſeligenda ad praxim, non eſſet neceſſe damnare eam propoſitionem, quę dixerit eſſe probabile, licet minus probabile: nam eo ipſo quod diceret eſſe minus probabile, diceret id eſſe reprobatum.

21. Confirmatur. Ideò enim Pontifex reprobat propoſitionem aſſerentem, id eſſe probabile, licet minus probabile; quia id admittere ad probabilitatem, præiudicat veritati quoad praxim; non autem præiudicaret, ſi reprobata eſſet à Romana Cathedra minor probabilitas opinionis quoad praxim. Et de hoc puncto latius egi in 3. part. Criſ. Theol. diſp. 56. cap. 12. per totum.

CAPVT III.

An ſit contra iuſtitiam, quod in iudicio teſti iniquo reus imponat falſum crimen; & opinio negativa ſubijciatur huic damnationi?

SVMMARIVM.

Quæſtio loquitur de impoſitione falſi criminis, quod teſtem reddit inhabilem ad teſtificationem. num. 22.

Contra iuſtitiam peccat reus, qui imponit tale crimen actori, vel teſti. num. 23.

Peccat contra ius Reipublicæ. num. 24.

Item contra ius privatum teſtis iniqui. num. 25.

Mendacium infamatorium non habet rationem inculpatæ tutelæ. num. 26.

Non ſe defendit cum moderamine inculpatæ tutelæ, ſi ſit cum præiudicio Reipublicæ. num. 27.

Idem oſtenditur à paritate defenſionis occiſivæ infamatoris. num. 28.

Numquam eſt licitum defendere ſe per falſitatem. num. 29.

An peccet contra iuſtitiam, qui per mendacium recuperat rem ſuam ab iniuſto poſſeſſore. num. 31. & ſeqq.

Quod nam ſit diſcrimen in defenſione inter vitam, & famam? num. 32. & ſeqq.

Quod ſit diſcrimen in defenſione inter ablationem rei temporalis, & ablationem famæ. num. 34. & ſeqq.

Opinio docens, illum reum peccare mortaliter, ſed non contra iuſtitiā, non ſubiacet huic damnationi. nu. 36. & ſeqq.

22. VIdimus cap. 1., plures eſſe Doctores, qui tueantur, eiuſmodi reum imponentem falſum crimen teſti iniquo non peccare contra iuſtitiam; ex quibus aliqui affirmant, adhuc peccare mortaliter contra alias virtutes; aliqui vero, peccare dumtaxat venialiter. Et hoc vltimum falſum eſſe, & expreſſe damnatum ab Innocentio XI. conſtat ex cap. præced. Quare inquirimus in præſenti, an ſuppoſito quod talis reus peccet mortaliter, peccatum eius ſit contra iuſtitiam? Supponimus autem, crimen, quod falſo imponit reus teſti iniquo, eſſe ex illis, quæ teſtem reddent inhabilem ad teſtificationem. Nam ſi ſit ex alijs criminibus, apud omnes conſtat, illum peccare contra iuſtitiam; cum id non proſit ad propiriam defenſionem, ſed ſolum ad vindictam privatam.

23. Prima concluſio. Peccat contra iuſtitiam reus, qui in iudicio imponit

imponit falſum crimen teſti iniquo. Hæc eſt expreeſſa ſententia S. Thomæ. Nam 2. 2. præſcribit quæſtioni 69. hunc titulum: *De peccatis, quæ ſunt contra iuſtitiam.* Et mox art. 2. preſcribit hunc: *Vtrum accuſato liceat calumnioſe ſe defendere?* In corpore autem ait: *Falſitatem tamen proponere, in nullo caſu licet alicui.* Et mox.; *Neque etiam aliquem dolũ, vel fraudem adhibere: quia fraus, & dolus vim mendacij habent. Et hoc eſt calumnioſe ſe defendere.* Ex quibus patet, vti in iudicio fraude, dolo, aut calumnia, eſſe contra iuſtitiam. Pro eadem concluſione pugnant P. Molina tom. 5, de iuſt. quæſt. 24. num. 2. Sotus lib. 5. de Iuſt. quæſt. 9. art vlt. Illuſtriſſ. Tapia tom 2. Cat. mor. lib. 5. quæſt. 12. art. 7. num. 3. attentis ijs. quæ docet ibid. quæſt. 44. art 10. num. 3. & plures alij.

S. Thom. Molina. Sotus. Tapia.

24. Et primo quidem eſſe contra ius, & iuſtitiam Reipublicæ, ſive contra iuſtitiam legalem, quæ reſpicit ius Communitatis, ſive Reipublicæ (quod non negat Lugo Card. ſupra citatus) probatur. Reſpublica enim habet ius, ne vllo modo decipiatur in ijs, quæ pertinent ad rectam gubernationem: violat ergo ius Reipublicæ, qui in iudicio crimen falſum obijcit accuſatori, vel teſti; facit enim, quod iudicium publicum erret cenſendo dignum pœna, eum, qui non eſt illa dignus. Sive (vt diſſertit Lugo cit.) *peccatur etiam contra iuſtitiam legalem, proponendo accuſationem falſam, conando decipi iudicem in illa parte iudicij, condemnando teſtem ob crimen numquam ab ipſo commiſſum.*

Lugo.

25. Deinde eſſe etiam contra iuſtitiam privatam teſtis, probatur. Etenim teſtis habet ius ſtrictum, ne infametur crimine falſo; ſicut habet ius, ne ab aliquo privato occidatur, aut vulneretur. Et ſicut habens ius ad vitam, non amittit illud, niſi vbi vrget defenſio alterius cum moderamine inculpatæ tutelæ; ita ius, ne infametur, non amittitur, niſi vbi vrget ius defenſionis alterius cum moderamine inculpatæ tutelæ: ſed reus imponens falſum crimen teſti iniquo non ſe defendit cum moderamine inculpatæ tutelæ: ergo in hoc caſu reus retinet ius ſuum, ne falſo infametur; atque adò ſi falſo infamatur, violatur ius illius, & committitur iniuſtitia. Maior eſt evidens.

26. Probatur minor primo ex Petro de Tapia proxime cit. *Nam mendacium infamatorium non eſt medium proportionatum ad defenſionem cũ moderamine inculpatæ tutelæ.* quæ ſunt verba doctoris. Non enim poteſt eſſe inculpata tutela mendaciũ adeò grave.

Tapia.

27. Probatur ſecundo eadem Minor. Nemo enim defendit vitam ſuam cum moderamine inculpatæ tutelæ, ſi ſe defendit cum præiudicio Reipubicæ, ſive violando ius Reipublicæ: ſed reus, qui defendit ſe, imponendo crimen falſum teſti iniquo, violat ius Reipublicæ, vt conſtat ex proxime dictis in prima parte huius concluſionis: ergo reus in hoc caſu non ſe defendit cum moderamine inculpatæ tutelæ. Et ideò P. Leſſius de iuſt. cap. 9. dubit. 12. num. 82. optime dixit: *In iure defenſionis ſemper conſiderandum, ne vſus in perniciem Reipublicæ vergat.*

Leſſ.

28. Probatur tertio. Nam vt oſtendi diſert. 21. cap. 2. art. 2., ideó defenſio occiſiva infamatoris non fit cum moderamine inculpatæ tutelæ, quia talis defenſio eſt in perniciẽ, & contra ius Reipublicæ, & contra ius illius, eo ipſo quod ſit contra iuſtitiam legalem: ergo talis defenſio non retinet moderamen inculpatæ tutelæ.

29. Probatur quarto ex S. Thom. Quia

Digitized by Google

S. Thom Quia *falſitatem proponere in nullo caſu licet alicui*: Sed defendere ſe cum moderamine inculpatæ eſt licitum: ergo defendere ſe cum moderamine inculpatæ tutelæ, numquam eſt licitum per falſitatem. Deficiente ergo iure defenſionis cum moderamine culpatæ tutelæ; manet integrum ius ad famam in teſte iniquo; atque adeò reus peccat contra tale ius, & conſequenter contra iuſtitiam.

Lugo. 30. Obijcit primo Lugo Card. vbi ſup. Licet mendacium ſit intrinſece malum, non tamen peccat contra iuſtitiam, qui dolo, & mendacijs recuperat rem ſuam ab iniuſto pôſſeſſore: ergo neque peccat contra iuſtitiam, qui recuperat dolo, & mendacio ſuam famam ab iniquo teſte violatam.

31. Reſpondeò diſtinguendo antecedens: non peccat contra iuſtitiam, [ſi dolus ipſe per ſe non ſit contra ius iniuſti poſſeſſoris,] concedo, [ſi ſit contra ius illius,] nego. Itaque ſi velit recuperare rem ſuã infamando iniuſtum poſſeſſorem, aut accuſando illum in iudicio de crimine falſo, peccat contra iuſtitiam quo ad infamationem, aut accuſationem falſam; non vero contra iuſtitiam recuperando rem ſuam.

32. Obijcit ſecundo. Qui dolo, & mendacijs deciperet iniuſtum invaſorem vitæ ſuæ, vt caderet in foveam, vel in fluvium, vt hac ratione ſe ab illo liberaret, non peccaret contra iuſtitiam; eſſet enim defenſio cũ moderamine inculpatæ tutelæ: ergo etiam in præſenti caſu non erit contra iuſtitiam propter eamdem rationem.

33. Reſpondeo eodem modo, diſtinguẽdo ſimiliter duplex ius in vaſoris, alud ad vitam, aliud ad famam: in eo ergo caſu in vaſor amitteret ius ad vitam, vrgente iure alterius ad defenſionem cum moderamine inculpatæ tutelæ; ſed nõ propterea amitteret ius ad famã. Si ergo in ivaſus deduceret invaſorem ad foveam, vel flumen per mendacia, quibus non læderetur ius ad famam, nullum ius inuaſoris violaretur: non ius ad famam, quia ea mendacia non ſunt contra famam; non ius ad vitam, quia amiſit invaſor illud ius, vrgente iure ad defenſionem cum moderamine. In noſtro autẽ caſu violatur ius ad famam; quia ille reus non ſe defendit cum moderamine inculpatæ tutelæ, vt probavimus.

34. Obijcit tertio. Non eſt contra iuſtitiam, ſi ego auferam victum, vel lædam ſegetem illius, qui iniuſte me lædit, quando id eſt medium, vt faciam, illũ abſtinere á mea læſione: ergo non eſt contra iuſtitiam lædere famam eius, qui meam iniuſte lædit, vt ſic me liberem ab eius læſione in me.

35. Reſpondeo ſimiliter, illum amittere ius ad conſervationem ſui victus, aut ſegetis, quando inſtat ius defenſionis meæ cum moderamine inculpatæ tutelæ; ſicut contingit in caſu, qui proponitur in antecedenti. In altero autem caſu teſtis iniquus non amittit ius ad famam ſuam; quia in reo non invenitur defenſio cum moderamine inculpatæ tutelæ per id medium infamationis, vt probatum eſt.

36. Secunda concluſio. Illà opinio, quæ docet, peccare mortaliter reum imponendo falſum crimen teſti iniquo; ſed non peccare contra ius privatum illius teſtis, non ſubiacet huic damnationi. Patet. Nam hoc decretum damnat ſolum propoſitionem, quæ negat, id eſſe peccatum mortale: ſed præfata opinio non negat, id eſſe peccatum mortale; quin potius id expereſſe affirmat: ergo hoc decretum non damnat præfatam opinionem.

Con-

Digitized by Google

37. Confirmatur. Nam hæc damnatio non habet vllum verbum, vnde colligatur, illud peccatum mortale eſſe potius contra iuſtitiam, quam contra aliam virtutem: ergo dummodo aſſeratur eſſe peccatum mortale, non ſubiacet damnationi opinio docens, id non eſſe contra iuſtitiam.

CAPVT IV.

An peccet contra iuſtitiam, qui extra iudicium imponit falſum crimen ei, qui ſibi graviter detrahit? Et an opinio negativa ſubiaceat damnationi?

SVMMARIVM.

Peccat contra iuſtitiam, qui extra iudicialiter imponit falſum crimen mendaci detractori. num. 39.

Non excercetur defenſio iuſta per impoſitionem falſi criminis. num. 40. & ſeqq.

Propoſitio docens non eſſe contra iuſtitiam eam impoſitionem falſi criminis, non ſubiacet huic damnationi. num. 43.

38. Vidimus cap. 2. peccare læthaliter eum, qui in iudicio, vel extra iudicium infamat falſo infamatorem ſuum; & cap. 3. peccare læthaliter contra iuſtitiam eum, qui in iudicio imponit falſum crimen teſti iniquo. Reſtat modo inquirere, an delinquat etiam contra iuſtitiam is, qui falſum crimen imponit infamatori ſuo mendaci; eo prætextu ductus, vt imminuens authoritatem ſui infamatoris, defendat ſe ab illa infamia, qua illum invrit. Authores, qui negant, hoc peccatum eſſe contra iuſtitiam, quando patratur in iudicio, quos retuli cap. præced., illud negant etiam extra iudicium.

39 Prima aſſertio. Peccat læthaliter contra iuſtitiam, qui extra iudicium imponit falſum crimen mendaci infamatori ſuo. Hanc aſſertionē propugnant Sotus, Molina, & Tapia relati cap. præced. Et ibidem conſtat, hanc eamdem eſſe mentem S. Thomæ. *Sotus. Molina. Tapia.*

40. Probatur ex principijs ſupra præiactis. Etenim detractor ille prior, ſicut quilibet alius, habet ius ſtrictum ad famam ſuam, & illud non amittit, niſi vbi adfuerit in alio ius defenſionis cum moderamine inculpatæ tutelæ: ſed infamatus ab illo non habet ius ad defenſionem ſuam cū moderamine inculpatæ tutelæ exercendam per impoſitionem falſi criminis: ergo prior ille detractor non amittit in eo caſu ius ad famam; & conſequenter ſi infamatus ab illo delinquit contra famam eius, peccat contra ius eius, atque adeò contra iuſtitiam.

41. Probatur minor, primo eodem modo, atque cap. 2. concl. 2. Nam vt detur moderamen inculpatæ tutelæ, requiritur, quod ſe defendens cognoſcat evidenter, illud medium eſſe eficax, & vnicum ad ſuam defenſionem; infamatus detractione alterius non poteſt cognoſcere evidenter, impoſitionem falſi criminis eſſe medium eficax ad ſuam defenſionem, cum plerumque accidat, non inde recuperari ſuam famā, imo vero inde quandoque deteriorari; credunt enim homines, infectum eſſe illo crimine eum, qui habet linguæ audaciam: ergo ille non habet ius ad ſui defenſionem cum moderamine inculpatæ tutelæ per eam falſi criminis impoſitionem. Sed neque

id eſt medium vnicum ſuæ defenſionis; cum ſint alia media, quæ adhibere poteſt ad indagandam veritatem.

42. Confirmatur eadem minor ex doctrina relata S. Thomæ. *Nam falſitatem proponere in nullo caſu licet*: Sed defendere ſe cum moderamine inculpatæ tutelæ eſt licitum: ergo defendere ſe cum moderamine inculpatæ tutelæ in nullo caſu fit per falſitatem. S. Thom.

43. Secunda aſſertio. Propoſitio, quæ docet peccare læthaliter eum, qui imponit crimen falſum ſuo infamatori, non peccare contra iuſtitiam, ſed contra alias virtutes, non ſubijcitur hic damnationi. Ratio eſt eadem, ac ea, quam inſtruxi pro ſecunda concluſione capitis. 3.

CAPVT V.

An reus falſo accuſatus poſſit manifeſtare crimen occultum ſui accuſatoris, aut teſtis?

SVMMARIVM.

Ratio dubitandi à paritate imponendi falſum crimen ad manifeſtationem criminis occulti. num. 44. & ſeqq.

Peccat reus contra iuſtitiam, quando manifeſtatio criminis eſt inutilis ad defenſionom. num. 47. ſeqq.

Quando manifeſtatio delicti occulti eſt neceſſaria ad defenſionem Rei, licita eſt. num. 48.

Niſi parvum immineat damnum reo, teſti autem magnum. num. 49.

Quomodo hæc opinio non ſubiaceat huic damnationi. num. 50.

Quomodo manifeſtatio delicti occulti habeat paritatem, & diſparitatem reſpectu impoſitionis criminis falſi. num 51.

Quomodo ex manifeſtaſitione occulti criminis non inferatur impoſitio falſi. num. 52.

Quæ diverſitas ſit quoad hoc inter crimen occultum, & ſecretum. num. 53.

Et quid ſi reus ſciat illud, quia teſtis ſibi manifeſtavit cauſa petendi cõſilij? num. 54.

Et quid ſi per iniuriam cognovit reus eiuſmodi delictum? num. 55.

44. Hæc quæſtio ſimilis eſt præcedentibus. Et ratio dubitandi eſt: eſt enim par, aut ſuppar delictum, detrahere proximo, manifeſtando crimen grave occultum illus; ac imponendo illi falſum crimen: ſed reo non licet defendere ſe imponendo falſum crimen teſti iniquo: ergo neque licet defendere ſe, manifeſtando delictum occultum teſtis iniqui.

45. Deinde quamvis hæ propoſitiones damnatæ ſolum loquantur de impoſitione falſi criminis, atque adeò ſententia de imponendo falſo crimine ſolum damnetur expreſſe; videtur tamen hæc altera de manifeſtando crimine occulto teſtis, virtualiter condemnari. Etenim virtualiter damnatur propoſitio, quoties hæc eſt antecedens, vnde evidenter infertur propoſitio damnata, vt ſæpius demonſtravimus in ſuperioribus; ſed ex hac propoſitione, quod reo liceat defendere ſe manifeſtando crimen occultum teſtis iniqui, colligitur evidenter propoſitio damnata, quod liceat defendere ſe imponendo falſum crimen teſti iniquo; cum par, aut ſuppar ſit vtrumque: ergo virtualiter damnatur præfata propoſitio.

46. Dico primo. Si manifeſtatio eius delicti eſt inutilis ad defenſionẽ rei, peccat reus contra iuſtitiam manifeſtando delictum teſtis. Ita com-

Digitized by Google

communiter Theologi. Videantur P. Thomas Sanchez tom. 2. Conſilior. lib. 6. cap. 5. dub. 23. Lugo Card. tom. de iuſt. diſp. 40. ſect. 2. num. 22. & præcipue P. Molina tom. 5. de iuſt. diſp. 43. num. 3. Varijs autem modis poteſt eſſe inutilis ad defenſionem rei ea manifeſtatio. Primo, ſi crimen manifeſtandum non eſt ex illis, quæ teſtem reddunt inhabilem ad teſtificandum. Secundo, ſi reus id crimen non poſſit probare: nam ſine probatione nihil prodeſt ad defenſionem rei. Tertio, ſi ſit alia via, per quam poſſit ſe defendere, ſine mãifeſtatione eius delicti occulti.

Tho San. Lugo. Molina.

47. Ratio eſt manifeſta: quia ſola cauſa defenſionis poteſt iuſtificare propalationem delicti eius teſtis: ergo vbi non eſt ratio defenſionis, integrum manet ius iuſtitiæ, quod habet teſtis ad ſuam famam conſervandam.

48. Dico ſecundo. Quando hæc manifeſtatio delicti occulti neceſſaria eſt ad defenſionem rei, licitum eſt reo facere eam manifeſtationem. Ita Doctores proxime citati. Ratio eſt: quia ſi ei non ſit alia via ſe defendendi, hæc eſt iuſta defenſio; & quando in iudicio pugnat contra reum, cedit iure ſuo, quantum neceſſe eſt, vt reus ſe defendat. Quod adeò verum eſt, vt Lugo Card. citatus afferens Sotum, Malderum, & Bañezium, dicat eſſe probabile, quod poteſt manifeſtare delictum occultum teſtis, non ſolum quando teſtis dicit falſum, ſed etiam quando teſtatur verum. Et argumentum eius vrget. Nam teſtis, qui habet illum defectũ, licet occultum, inhabilis eſt ad teſtificandum; reus ergo ius habet excludendi à ſua cauſa teſtes inhabiles; & ne ſua cauſa decidatur, niſi per teſtes habiles.

Lugo. Sotus. Mold. Bañez.

49. Limitant Doctores hanc aſſertionem in caſu, quo parvum damnum immineat reo, teſti autem maximum. Tunc enim peccat læthaliter reus, ſaltem contra charitatem, ſi in tali hypotheſi manifeſtet tale delictum occultum teſtis.

50. Et exdictis patet, hanc ſententiam, de manifeſtatione occulti delicti teſtificantis, non includi ſub hac damnatione, neque formaliter, neque virtualiter. Non formaliter; quia damnatio non loquitur expreſſe, niſi de eo, qui falſum teſtimonium dicit. Non virtualiter; quia hæc ſententia de manifeſtando occulto crimine teſtis non eſt antecedens, vnde inferatur evidenter opinio, quod reus poteſt imponere falſum crimen teſti iniquo.

51. Ad rationem dubitandi initio huius capitis propoſitam reſpondeo, detractionem proximi, manifeſtando delictum occultum illius, ſine iure defenſionis iuſtæ eſſe ſupparem delicto imponendi falſum crimen alicui; non vero, quando manifeſtatur delictum occultum ab habente ius iuſtæ defenſionis, modo dicto; hoc enim modo non eſt delictum ea manifeſtatio.

52. Ad argumentationem, quæ ſubiungitur, nego eã propoſitionem de manifeſtando occulto crimine teſtis, eſſe antecedens, vnde inferatur probabiliter, ne dum evidenter, propoſitio, de imponendo falſo crimine. Ad probationem conſtat exdictis, qua ratione non ſit delictum, manifeſtare crimen occultum teſtis, propter ius defenſionis iuſtæ; atque adeò non poteſt eſſe delictum ſuppar.

53. Sed ne ingens oriatur æquivocatio, præmonere opportet, dixiſſe nos, poſſe reum defendere ſe manifeſtando crimen *occultum* teſtis, ſed non dixiſſe crimen *ſecretum*: eſt enim inter hæc magna diverſitas. Et primo

 qui-

quidem difficultas eſt, an reus poſſit manifeſtare delictum teſtis, quod ſibi comiſſum eſt ex fide ſecreti cum pacto de cœlando. Et quidem eiuſmodi pactum de ſecreto cœlando eſt iniquum, v. g. Si eius ſecretum vergat in damnum grave Reipublicæ, aut tertij. Tunc enim pactum non obligat, etiam ſi iuramento firmetur: quia iuramentum non eſt vinculum iniquitatis. Si tamen tale ſit pactum, vt licite poſſit ſervari, illud obligat iure naturali. Et ideò reus non poteſt ſe defendere manifeſtando delictum occultum teſtis, quod ſub pacto tenetur cœlare, niſi circumſtantiæ aliquæ concurrant, quæ pactum reddant irritum.

54. Secundo, ſi reus ſciat illud delictum, quia illud ſibi manifeſtaverat teſtis cauſa petendi conſilij; ſtrictius obligatur reus ad cœlandum, nōn ſolum ex pacto tacito, quod intervenit in petitione Conſilij; ſed quia ipſa neceſſitas petendi conſilium facit pactum eſſe ſtrictioris obligationis. Quod adeò verum eſt, vt etiam in Religione, in qua Religioſi cedunt iure ſuo, vt manifeſtentur ſuperiori eorum defectus ab eo, qui extra confeſſionem eos noverit, P. Suarez tom. 4. de Religione, tract. 10. lib. 10. cap. 7. num. 23. dixerit, hoc ſtatutum non extendi ad illa, quæ ſubditi: *Secreto, & Conſilij petendi gratia, vt dirigantur, vel iuventur, alteri communicaverint.* In tali ergo hypotheſi reus non habet ius manifeſtandi delictum teſtis; atque adeò peccabit contra iuſtitiam, ſi illud manifeſtet. *Suar.*

55. Tertio, cum per iniuriam cognovit reus eiuſmodi delictum, iure naturali tenetur ad illud cœlandum, v. g. Si contra ius illius aperuit litteras ab illo, vel ad illum miſſas, & illis cognovit delictum eius. Quare delictum ſic cognitum per iniuriā, non poteſt reus manifeſtare pro ſui defenſione; neque enim habet ius ad talem defenſionm: quod ſi manifeſtet, erit detractio læthaliter culpabilis. De his ſtrictis obligationibus ſecreti videantur Sotus lib. de ſecreto membr. 3 quæſt. 4. P. Molina to. 5. de iuſt. tract. 4., diſp 3. 4., & 5. P. Thomas Sanch. tom. 2. Conſil. lib. 6. cap 6. P. Leſſius de iuſt. cap. 11. dub. 8., & 9. P. Georgius Gobatus tom. 3. tract. 5. cap. 19. ſect. 10. & 11., & plures apud ipſos. *Sotus. Molina. Tho San. Leſſius. Gobat.*

DISERTATIO XXVII.

An inficiatur Simoniæ labe, qui dat temporale pro ſpirituali, ſolum tamquam motivum, vel tamquam gratuitam compenſationem? Et quid, ſi temporale ſit principale motivum, imo & finis rei ſpiritualis conſequendæ?

CAPVT I.

Referuntur propoſitiones damnatæ, & præmittuntur aliqua.

SVMMARIVM.

Definitio Simoniæ, ex S. Thoma num. 3.
Quid intelligatur nomine emptionis, & venditionis, ex S. Thoma. nu. 4.
Maior eius rei explicatio, ex S. Thoma. & S. Bonaventura. num. 5.

Du-

Digitized by Google

Duplex eſt Simonia, ſcilicet iuris divini, & iuris humani. num. 6.
Obiectio Goneti contra hanc diviſionem. num. 7.
Authores admittentes eam diviſionem. num. 8.
Quomodo non inferatur mutari naturas rerum per hoc, quod admittatur Simonia iuris humani? num. 9 & ſeqq.
Quomodo permutatio Beneficiorum ſit Simoniaca? num. 12.

1. QVadrageſima quinta ex dãnatis propoſitio ſic ſe habet: *Dare temporale pro ſpirituali non eſt Simonia, quando temporale non datur tamquam pretium, ſed dumtaxat tamquam motivum conferendi, vel eficiendi ſpirituale; vel etiam, quando temporale ſit ſolum gratuita compenſatio pro ſpirituali, aut è contra.*

2. Propoſitio quadrageſima ſexta hæc eſt: *Et id quoque locum habet, etiam ſi temporale ſit principale motivum dandi ſpirituale; imo etiam ſi ſit finis ipſius rei ſpiritualis ſic, vt illud pluris æſtimetur, quam res ſpiritualis.* Vt ergo aſſequamur plenam intelligentiam harum propoſitionũ, & damnationis earum, aliqua breviter præmittenda ſunt.

3. Præmitto primo, definitionem Simoniæ traditam à S. Thoma 2.2. quæſt. 100. art. 1., & á Theologis omnibus acceptam, eſſe hanc. *Eſt ſtudioſa voluntas emendi, vel vendendi aliquid ſpirituale, vel ſpirituali annexum.* S. Thom.

4. Præmitto ſecundo, ipſum Doctorem Angelicum explicaſſe, quid intelligatur nomine emptionis, & venditionis, his verbis: *Ad quintum dicendum, quod nomine emptionis, & venditionis intelligitur omnis contractus non gratuitus. Vnde nec permutatio præbendarum, vel Eccleſiaſticorum beneficiorum fieri poteſt authoritate partium abſque periculo Simoniæ.* Ex quibus verbis patet primo, omnem contractum oneroſum, ſive (quod idem eſt) non gratuitum circa ſpiritualia, vel ſpiritualibus annexa, eſſe Simoniacum. Eſtque conforme iuri Canonico in cap. *Quaeſitum.* de rerum permutat, vbi dicitur: *Præſertim pactione præmiſſa, quæ circa ſpiritualia, vel connexa ſpiritualibus, labem ſemper continet Simoniæ.* Patet ſecundo, definitionem S. Thomæ non limitari ad Simoniam iuris divini, ſed extendi etiam ad eam, quæ iure humano inducta eſt, qualis eſt, quæ verſatur circa præbendas, & beneficia Eccleſiaſtica. S. Thom.

5. Id autem magis declarat Angelicus Præceptor in 4. diſt. 25. quæſt. 3. art. 3 corp. his verbis: *Dicendum, quod Simonia, vt dictum eſt, conſiſtit in emptione, & venditione ſpiritualiũ, vel eorum, quæ ſunt eis annexa. Emptio autem, vel venditio, non ſolum conſiſtit in datione, vel acceptione pecuniæ, ſed omnium eorum, quorum poteſt pretium nummiſmate menſurari. Omnis autem temporalis commodi pretium poteſt nummiſmate menſurari: Et ideò quicumque pro aliquo temporali cõmodo dat aliquod ſpirituale, vel ſpirituali annexũ, Simoniã committit.* Ex quibus ſatis conſtat, quomodo intelligendum ſit nomen prætij, quo vtuntur Doctores in hac materia Simoniæ; non enim intelligitur ſola pecunia, ſed quidquid poteſt pecunia æſtimari. Et conſonat S. Bonaventura in 4. diſt. 25. art. 5. his verbis: *Dicendum, quod non ſumitur ita ſtricte venditio, & emptio in definitione Simoniæ: ſed dicitur vendito, quando quodcumque pretium facit, dari ſpiritualia; pretio largo modo ſumpto pro temporali omni, quod eſt tota, & ſola cauſa dationis.* S. Thom. S. Bonav.

6. Præmitto tertio, aliam eſſe Simoniam iuris divini, in qua datur pre-

Digitized by Google

pretium pro re ſpirituali: cuius labe infectus eſt Simon Magus, dum contendit emere ab Apoſtolis donum ſupernaturale. Alia eſt iuris humani, quo Sacri Canones interdicunt dare, & accipere pretium temporale pro iure etiam temporali, quod ſpiritualibus eſt anexium. Et ita cum Beneficium Eccleſiaſticum ſit ius percipiendi annuos redditus, annexum tamen officio ſpirituali; Simonia eſt iuris humani (iuxta probabilem ſententiam plurimorum Theologorum, & Canoniſtarum) dare aliquid temporale pro aſſequenda collatione Beneficij Eccleſiaſtici.

7. In hanc tertiam poſitionem acriter invehitur Gonetus in diſertatione de Probabilit. num 147. Ait enim: *Cum Eccleſia non poſsit mutare naturas rerum, nec efficere, quod Simonia ſit id, quod vere Simonia non eſt, ſi obligatio pecuniæ per modum illecebræ ad conferendum beneficium permoventis, Simoniæ labe careat, ex eo præſciſſe quod Eccleſia legibus, & Canonibus vetetur, Simoniaca dici non poterit, ſubindeque à rebus humanis exulabit.* Et num. ſeqq. ſubiungit: *Inepta plane ad oppoſitum, & chymærica videtur diſtinctio illa ſimoniæ in ſimoniam iuris Divini, & iuris Eccleſiaſtici, quam ad vim rationum præcedentium eludendam Recentiores Caſuiſtæ excogitarunt.* In quibus verbis duo notanda veniunt. Primum quod dicat, eamdiviſionem à *Recentioribus Caſuiſtis eſſe excogitatam*, Secundum, quod dicat, ex eo quod Eccleſia non poſſit mutare naturas rerum, non poſſe dari ſimoniam iure humano, quæ non ſit talis iure divino. Gonet.

8. Circa primum egregie decipitur Gonetus; ſunt enim ſapientiſſimi viri tam veteres, quam recentores, qui docent, dari ſimoniam iuris humani. Ita P. Suarez tom 1. de Relig. Suar. tract. 3. lib. 4. cap. 2. num. 1. vbi ſic: *Ante omnia ergo ſupponenda eſt diviſio ſimoniæ in eam, quæ eſt contra ius divinum, & eam, quæ tantum eſt contra Eccleſiſticum. Quam diviſionem omnes fere admittunt: vt de iuriſperitis conſtat ex Gloſſa in cap. [Cum pridem] de pactis. verb. [Illicitæ pactionis] Alia Gloſſa in cap. [Ex parte] 3. de offic. deleg. verb. [Dimittere] Quam ibi Innocentius, Oſtienſis, Abbas, & alij approbant. Idem ſentit Gloſſa in cap. [Salvator] 1. quæſt. 3. verb. [Et iudicem.] Turrecremata in cap. [Latorem.] art. 2. num. 5. 1. quæſt. 1. Eamdem diſtinctionem admittunt Theologi, vno, vel alio excepto, vt infra,* Et deinde cap. 24. num. 12. pro ſententia aſſerente eſſe ſimoniam tantum contra ius canonicum vendere beneficium Eccleſiaſticum intuitu ſolum temporalitatis refert Felinum, Decium, Ananiam, Cardinalem, Alexandrum, Iulium Sarum, Navarrum, Vgolinū, & Thomam de Argentina. Vide quot, & quanti Doctores ex vetribus propugnant ſimoniam iuris Eccleſiaſtici. Quo ergo iure dixit Gonetus, quod id: *Recentiores Caſuiſtæ excogitarunt?* Vt omittam immenſam phalangem Theologorum recētiorum eamdem concluſionem propugnatium. Gloſſ. Innoc. Oſtien. Abbas Gloſſ. Tur. Cré. Felin. Decie Anac Card. Alexan. Iulius. Navar. Vgol. Argent.

9. Ad ſecundum, quod ſubiungit, non dari ſimoniam iuris Eccleſiaſtici, ex eo quod Eccleſia non poſſit mutare naturas; atque adeò non poſſe facere, quod ſit ſimonia ea, quæ iure divino talis non eſt; reſpondeo, multis demonſtrationibus oſtendi poſſe, nullius eſſe momenti eum diſcurſum deſumptum ex Durando quem refert P. Suarez cit. cap. 7. ſed quia hæc in præſenti breuiter diſcurtio, illis ſuperſedeo, videndis apud P. Suarez eo cap. 7. Durand. Suar.

10. Solum dicam, non mutari rerum

rerum naturas, per hoc quod detur ſimonia iuris humani. Etenim cum ad Eccleſiam pertineat determinare cultum, quo veneranda eſt Sacra Euchariſtia, ita præcepto ſuo ſtatuit, ne quis accipiat Euchariſtiam, niſi ieiunus. Ante præceptum Eccleſiaſticum non erat ſacrilegium, communicare non ieiunum; ſicut neque eſt ſacrilegium, quod moribundus communicet non ieiunus, quia præceptum non extenditur ad moribundum. Sed poſt præceptum Eccleſiæ, ſacrilegium eſt, quod quis communicet non ieiunus, extra periculum mortis. Sed numquid Eccleſia mutat naturas rerum, quia expræcepto ſuo reſultat, eſſe ſacrilegium, quod ante præceptum non erat ſacrilegium? Minime. Imo potius ipſa rei natura poſtulat, quod cum Eccleſia id præcipit ob reverentiam Euchariſtiæ, qui violat id præceptum, dilinquat contra reverentiam debitam Euchariſtiæ; atque adeò committat ſacrilegium.

11. Sic ſimiliter in ſimonia, quia Eccleſia præcipit, neminem privata authoritate commutare vnum beneficium cum alio (quod ante præceptum non erat illicitum) idque præcipit ex motivo Religionis, ideò reſultat irreligoſitas ſimoniæ. Videatur P.Suarez.cap.7., vbi declarat tres modos, quibus poteſt committi ſimonia iuris Eccleſiaſtici, nempe ex parte contractus, & ex parte rei venditæ, & ex parte pretij. Confirmatur. Nam antequam Eccleſia prohibert, ne examinatus ad beneficium parochiale det aliquid, etiam gratis, & liberaliter examinatori; licitum erat dare illud gratis; & tamen Concilium Tridentinum ſeſſ. 24. cap. 18. de Reform ait: *Caveantque, ne quidquam prorſus occaſione huius examinis, nec ante, nec poſt accipiant; alioqui ſimoniæ vitium tam ipſi, quam alij dantes incurrant.* Numquid ergo mutauit Concilium naturam ſimoniæ, quia declarat ſimoniacos eſſe eos, qui ante prohibitioēm non erant tales? vide infra cap 3.art.2.

Suar.

12. Præmitto quarto id, quod docui in 3.part.Criſ. Theol. diſp. 68. cap. 3., permutationem beneficiorum factam authoritate partium, & ſine authoritate Prælati competentis, eſſe proprie ſimoniacam, & ei convenire definitionem communem ſimoniæ ſupra datam. Et ratio eſt: nam hoc beneficium A, ſive ius percipiendi annuos redditus eſt quid extrinſece ſpirituale: ſed datur pro alio iure temporali percipiendi annuos redditus, ſcilicet Beneficij B.: ergo datur ſpirituale pro temporali. Quod argumentum late proſecutus ſum loco citato.

13. Præterea, nam iuxta definitionem S. Thomæ ſupra relati, *ſimonia eſt ſtudioſa voluntas emendi, vel vendendi aliquid ſpirituale, vel ſpirituali annexum*; & iuxta eiuſdem declarationē ſupra poſitam, nomine emptionis, & venditionis intelligitur omnis contractus non gratuitus: ſed permutatio vnius beneficij cum alio, propria authoritate facta, eſt contractus non gratuitus: ergo ſimoniaca eſt.

Digitized by Google

CAPVT II.

Quam certum ſit, eſſe ſimoniam dare temporale tamquam motivum pro ſpirituali aſſequendo, vel efficiendo; aut ſpirituale pro temporali?

SVMMARIVM.

Concluſio tamquam certa ſtatuitur, & explicatur. num. 15.
Duplex modus, quo poteſt caſus contingere, ſcilicet pacto implicito ex parte vtriuſque, vel ex parte vnius tantum. num. 16., & 17.
In his caſibus datur ſimonia ſaltem mentalis. num. 18.
Quando quis dat munera, quæ poſſunt allicere animum ad dandum ſpirituale, ſimoniam committit. num. 20.
Colligitur, in ſimonia non dari parvitatem materiæ. num. 21.
Qui leviter inclinat animum electoris, abſolute non inducit. Ex S. Thoma. num. 23.
Qui offert temporalia ſub ea intentione, quod recipiat ſpiritualia, ſimoniacus eſt. num. 24.
Et inde colligitur demonſtratio concluſionis. num. 25.
Obiectio ſolvitur. num. 26. & ſeqq.
Cum offertur temporale tamquam motivum ad obtinendum ſpirituale, temporale æquivalenter eſt pretium. num. 28.
Quando corrumpitur Iudex muneribus, dicitur vendere iuſtitiam. & Quid inde pro concluſione? num. 29. & ſeqq.
Qui dicunt ad ſimoniam requiri rationem pretij, non excludunt rationem motivi. num. 31.
Per pecuniam parare ſibi viam ad ſpirituale obtinendum, ſimoniacum eſt. Ex S. Thoma. num. 32.
Eadem veritas oſtenditur ex eo, quod omnis pactio circa ſpiritualia ſimoniaca eſt. num. 33.
In ratione motivi invenitur pactum. num. 35.
An poſſit accipi aliquid temporale ſpiriritualì annexum propter temporale tamquam propter motiuum intrinſecum? remiſſive. num. 36.

14. PRopoſitio damnata, reperitur, vt iacet, in P. Valencia tom. 3. diſp. 6. quæſt. 16. puncto 3., & in alijs Authoribus. Sed cum præfatus Author ibidem quæſtiunc. 2. in reſponſione ad 2. obiectionem, dicat eſſe ſimoniam, dare temporale tamquam motiuum pro obtinendo beneficio Eccleſiaſtico, quia id eſt ab Eccleſia prohibitum in Sacris Canonibus, dubitari poteſt, inquo ſenſu loquatur P. Valencia. Quod dubium à Romana Cathedra decidendum cenſui in 3. part. Criſ. Theol. diſp. 57. num. 129., ſicut & modo cenſeo. *Valen.*

15. Igitur tamquam certum ſtatuendum eſt, id eſſe ſimoniacum. v. g. Titius ambitioſus obtinendi beneficij dat ſummam pecuniæ Collatori, aut præſentatori beneficij Eccleſiaſtici, eo fine, vt præſentator, vel Collator inde moveatur, vt præſentet illum, aut conferat illi beneficium, nullo pacto expreſſo, neque implicito, cuius ſit externum aliquod ſignum. Similiter ſi quis conferat alteri beneficium, aut reſignet beneficium in favorem illius eo fine, vt moveatur ad dandum illi aliquam pecuniæ quantitatem, aut aliquid æquivalens temporale. Eodem modo eſt ſimoniacus peccator, qui cum ſit indignus abſolutione Sacramentali, ſine vllo pacto expreſſo vult mune-

Digitized by Google

muneribus conſequi abſolutionem à Confeſſario; vel ſi quis muneribus corrumpat Iudicem Eccleſiaſticum, vt in favorẽ ſui exerceat iuriſdictionem ſpiritualem.

16. Hi autem caſus duplici modo contingere poſſunt. Primo, ſi Titius ſine pacto expreſſo offerat munera Sempronio, vt inde moveatur iſte ad reſignandum beneficium in favorẽ illius, & Sempronius cognoſcat animum offerendi munera, & re vera moveatur ad talem reſignationem, illamque faciat;& hoc modo vterque eſt ſimoniacus mentali ſimonia, & eſt pactum implicitum ex parte vtriuſque: nam quamvis verbis non paciſcantur, id faciunt medijs ſignis externis,quæ gerunt vices verborum. Munera enim data Clerico reſignaturo ſunt ſigna, vnde colligit iſte, voluntatem prætenſoris dandi munera, vt adquirat beneficium; & reſignatio beneficij in favorem prætenſoris eſt ſignum; ex quo colligit prætenſor,Clericum reſignatorem attendiſſe ad ſua munera, & propter illa motum eſſe ad reſignationem faciendam in favorem illius. Pactum ergo illud conſtituitur ex eiuſmodi ſignis externis.

17. Secundo modo contingit caſus, ita vt Titius offerat munera Clerico reſignaturo, eo animo, vt moveatur adhoc,quod reſignet infavorem eius; Clericus tamen reſignaturus recipiat munera, & non cognoſcat intentionem Titij, neque vllo modo moveatur ex illis muneribus ad reſignandum in favorẽ eius. Et in hoc caſu non eſt pactum vtrimque completum, ſed tamen Titius ex parte ſua intentat id genus pacti. In quo caſu Titius ſolus eſt ſimoniacus, quia intentat id genus permutuationis rei temporalis pro ſpirituali. Et quidem ſimonia non dicitur eſſe contractus emptionis, & venditionis, ſive permutuationis rei temporalis pro ſpirituali: ſed eſt ſtudioſi voluntas emendi, aut vendendi, ſive permutandi, & ideò ſtat quandoque ſimonia ex parte vnius dumtaxat. Quod clare conſpicitur in facto ſimonis Magi (vnde ſimoniæ nomen ortum eſt) qui cum voluerit emere donum Dei, Apoſtoli compeſcuerunt eius ſacrilegam audaciam.

18. Et quidem in his omnibus caſibus, in quibus datur temporale vt motivum pro aſſequendo ſpirituali, aut è converſo, reperiri ſimoniam, multis argumentis oſtendi poteſt. Et primo quidem evidens eſt, in his caſibus dari ſimoniam mentalem; hæc enim conſiſtit in eo, quod detur aliquid temporale cum interna intẽtione obtinẽdi aliquid ſpirituale, vtomnes Theologi, & Iuriſprudentes explicant;ſed in his caſibus; in quibus datur temporale tamquam motivum pro ſpirituali aſſequendo, vel è contra, datur temporale cum intentione interna obtinendi ſpirituale: ergo in his caſibus datur ſimonia mentalis.

19. Et hinc fit, quod pro hac ſententia citari poſſunt omnesTheologi, & Iuriſprudentes, qui communi ſuffragio docent, dari ſimoniam mentalem, & eſſe eam, quam explicuimus. Videantur P. Suarez; tom. 1. de Relig. tract. 3. lib. cap. 41. id manifeſte probans ex cap. *Tua nos*,& ex cap. vlt. de ſimonia, & omnes Interpretes eorum capitum. *Suar.*

20. Probatur ſecundo ex cap. *Et ſi quaſtiones. §. Quod autem.* de ſimonia, in quo videtur clare contineri hæc concluſio. *Quod autem ſcriptum eſt: Beatus qui excutit manus ſuas ab omni munere; de illis donis dictum eſt, quæ accipientis animum allicere, vel pervertere ſolent: quoniam ſi ipſa etiam perſona electi offerat ordinatori, vel conſecratori;*

 ſuo

CAPVT II.

Quam certum ſit, eſſe ſimoniam dare temporale tamquam motivum pro ſpirituali aſſequendo, vel efficiendo; aut ſpirituale pro temporali?

SVMMARIVM.

Concluſio tamquam certa ſtatuitur, & explicatur. num. 15.
Duplex modus, quo poteſt caſus contingere, ſcilicet pacto implicito ex parte vtriuſque, vel ex parte vnius tantum. num. 16., & 17.
In his caſibus datur ſimonia ſaltem mentalis. num. 18.
Quando quis dat munera, quæ poſſunt allicere animum ad dandum ſpirituale, ſimoniam committit, num. 20.
Colligitur, in ſimonia non dari parvitatem materiæ. num. 21.
Qui leviter inclinat animum electoris, abſolute non inducit. Ex S. Thoma. num. 23.
Qui offert temporalia ſub ea intentione, quod recipiat ſpiritualia, ſimoniacus eſt. num. 24.
Et inde colligitur demonſtratio concluſionis. num. 25.
Obiectio ſolvitur. num. 26. & ſeqq.
Cum offertur temporale tamquam motivum ad obtinendum ſpirituale, temporale æquivalenter eſt pretium. num. 28.
Quando corrumpitur Iudex muneribus, dicitur vendere iuſtitiam. & Quid inde pro concluſione? num. 29. & ſeqq.
Qui dicunt ad ſimoniam requiri rationem pretij, non excludunt rationem motivi. num. 31.
Per pecuniam parare ſibi viam ad ſpirituale obtinendum, ſimoniacum eſt. Ex S. Thoma. num. 32.
Eadem veritas oſtenditur ex eo, quod omnis pactio circa ſpiritualia ſimoniaca eſt. num. 33.
In ratione motivi invenitur pactum. nnm. 35.
An poſſit accipi aliquid temporale ſpiririruali annexum propter temporale tamquam propter motiuum intrinſecum? remiſſive. num. 36.

14. PRopoſitio damnata, reperitur, vt iacet, in P. Valencia tom. 3. diſp. 6. quæſt. 16. puncto. 3., & in alijs Authoribus. Sed cum præfatus Author ibidem quæſtiunc. 2. in reſponſione ad 2. obiectionem, dicat eſſe ſimoniam, dare temporale tamquam motiuum pro obtinendo beneficio Eccleſiaſtico, quia id eſt ab Eccleſia prohibitum in Sacris Canonibus, dubitari poteſt, inquo ſenſu loquatur P. Valencia. Quod dubium à Romana Cathedra deciꝺendum cenſui in 3. part. Criſ. Theol. diſp. 57. num. 129., ſicut & modo cenſeo. *Valen.*

15. Igitur tamquam certum ſtatuendum eſt, id eſſe ſimoniacum. v. g. Titius ambitioſus obtinendi beneficij dat ſummam pecuniæ Collatori, aut præſentatori beneficij Eccleſiaſtici, eo fine, vt præſentator, vel Collator inde moveatur, vt præſentet illum, aut conferat illi beneficium, nullo pacto expreſſo, neque implicito, cuius ſit externum aliquod ſignum. Similiter ſi quis conferat alteri beneficium, aut reſignet beneficium in favorem illius eo fine, vt moveatur ad dandum illi aliquam pecuniæ quantitatem, aut aliquid æquivalens temporale. Eodem modo eſt ſimoniacus peccator, qui cum ſit indignus abſolutione Sacramentali, ſine vllo pacto expreſſo vult mune-

Digitized by Google

muneribus conſequi abſolutionem à Confeſſario; vel ſi quis muneribus corrumpat Iudicem Eccleſiaſticum, vt in favorē ſui exerceat iuriſdictionem ſpiritualem.

16. Hi autem caſus duplici modo contingere poſſunt. Primo, ſi Titius ſine pacto expreſſo offerat munera Sempronio, vt inde moveatur iſte ad reſignandum beneficium in favorē illus, & Sempronius cognoſcat animum offerendi munera, & re vera moveatur ad talem reſignationem, illamque faciat;& hoc modo vterque eſt ſimoniacus mentali ſimonia, & eſt pactum implicitum ex parte vtriuſque: nam quamvis verbis non paciſcantur, id faciunt medijs ſignis externis,quæ gerunt vices verborum. Munera enim data Clerico reſignaturo ſunt ſigna, vnde colligit iſte, voluntatem prætenſoris dandi munera, vt adquirat beneficium; & reſignatio beneficij in favorem prætenſoris eſt ſignum, ex quo colligit prætenſor,Clericum reſignatorem attendiſſe ad ſua munera, & propter illa motum eſſe ad reſignationem faciendam in favorem illius. Pactum ergo illud conſtituitur ex eiuſmodi ſignis externis.

17. Secundo modo contingit caſus, ita vt Titius offerat munera Clerico reſignaturo, eo animo, vt moveatur adhoc,quod reſignet infavorem eius; Clericus tamen reſignaturus recipiat munera, & non cognoſcat intentionem Titij, neque vllo modo moveatur ex illis muneribus ad reſignandum in favorē eius. Et in hoc caſu non eſt pactum vtrimque completum, ſed tamen Titius ex parte ſua intentat id genus pacti. In quo caſu Titius ſolus eſt ſimoniacus, quia intentat id genus permutuationis rei temporalis pro ſpirituali. Et quidem ſimonia non dicitur eſſe contractus emptionis, & venditionis, ſive permutuationis rei temporalis pro ſpirituali; ſed eſt ſtudioſa voluntas emendi, aut vendendi, ſive permutandi, & ideò ſtat quandoque ſimonia ex parte vnius dumtaxat. Quod clare conſpicitur in facto ſimonis Magi (vnde ſimoniæ nomen ortum eſt) qui cum voluerit emere donum Dei, Apoſtoli compeſcuerunt eius ſacrilegam audaciam.

18. Et quidem in his omnibus caſibus, in quibus datur temporale vt motivum pro aſſequendo ſpirituali, aut è converſo, reperiri ſimoniam, multis argumentis oſtendi poteſt. Et primo quidem evidens eſt; in his caſibus dari ſimoniam mentalem; hæc enim conſiſtit in eo, quod detur aliquid temporale cum interna intētione obtinēdi aliquid ſpirituale, vt omnes Theoligi, & Iuriſprudentes explicant;ſed in his caſibus, in quibus datur temporale tamquam motivum pro ſpirituali aſſequendo, vel è contra, datur temporale cum intentione interna obtinendi ſpirituale: ergo in his caſibus datur ſimonia mentalis.

19. Et hinc fit, quod pro hac ſententia citari poſſunt omnes Theologi, & Iuriſprudentes, qui communi ſuffragio docent, dari ſimoniam mentalem, & eſſe eam, quam explicuimus. Videantur P. Suarez; Suar. tom. 1. de Relig. tract. 3. lib. cap. 41. id manifeſte probans ex cap. *Tua nos*,& ex cap. vlt. de ſimonia, & omnes Interpretes eorum capitum.

20. Probatur ſecundo ex cap. *Et ſi quæſtiones. §. Quod autem.* de ſimonia, in quo videtur clare contineri hæc concluſio. *Quod autem ſcriptum eſt: Beatus qui excutit manus ſuas ab omni munere; de illis donis dictum eſt, quæ accipientis animum allicere, vel pervertere ſolent: quoniam ſi ipſa etiam perſona electi offerat ordinatori, vel conſecratori,*

ſuo electuarium aut de vino, ſive de alijs huiuſmodi, quæ modici pretij fuerint, & quæ voluntatem recipientis inclinare, vel movere non debeant, non tamen Eccleſia Romana interpretari conſuevit, accipientem in his delinquere, vel donantem. Ex quibus verbis clariſſime conſtat, eum, qui ordinatori ſuo præbet ea munera, quæ accipientis animum allicere, & movere poſſunt ad dandum ſpirituale, quod petitur, ſimoniacum eſſe: ſi vero præbeat ea munuſcula eſculenta, aut poculenta, quæ voluntatem recipientis movere non debeant, tūc à ſimònia excuſari. Quid clarius deci potuit pro concluſionem aſſerente, eſſe ſimoniam, ſi detur munus alicuius valoris, tamquam motivum, aut quod poſſit eſſe motivum ad dandum rem ſpiritualem?

21. Et hinc deciditur ea quæſtio: [An in matetia ſimoniæ detur parvitas materiæ?] ex hoc enim cap. *Et ſi quæſtiones.* videtur fulciri communis ſententia negans. Si enim daretur parvitas, materiæ, eſſet, cū quis electori. v.g. dat aliquid modici pretij: ſed in hoc caſu omnino excuſat Pontifex à ſimonia eum, qui dat rem modici pretij: non ergo datur parvitas materiæ.

22. Dices, poſſe contingere, quod perſona electi det aliquid modici pretij, & moveat leviter animū electoris: ergo tunc dabitur parvitas materiæ in motivo, atque adeò in ſimonia.

23. Sed contra eſt. Quia movere, & inducere animum electoris ad dandum beneficium, eſt vehementer inclinare animum illius, nam qui leviter inclinat, non dicitur inducere: ſicut ergo leviter, & vehementer ſunt termini inter ſe invicem repugnantes, ita motivum, & leviter movere; eſſe inductivum, & leviter inducere. Ideò S. Thomas in 4. diſt. 25. art. 1. quæſt 3. ad 1. dixit. *Quia non eſt probabile, quod animus Iudicis ſpiritualis flectatur ad aliquid faciendū pro parvo munere.*

S. Thom.

24. Probatur tertio ex cap. *Tua nos.* De ſimonia, vbi Innocentius III. conſulitur, an ſit ſimonia, quod Clericus quidam obtulerit bona ſua Eccleſiæ Canonicorum poſtulans, vt ipſe recipiatur vt Canonicus talis Eccleſiæ. Et reſpondet Pontifex, quod ſi intervenit pactum de hoc inter Clericum, & Canonicos, iſti, & ille ſimoniaci ſunt; ſi vero; poſtquam obtulit ſua bona Eccleſiæ, poſtulavit, vt reciperetur in Canonicum ſine vllo pacto, non ſunt rei ſimoniæ. Sed quid, ſi non interveniente pacto expreſſo, ipſe Clericus offerret ea intentione, vt inde moverentur àd recipiendum illum in ſuam Eccleſiam, & ſimonialiter Canonici moverentur ex illa oblatione bonorum ad admittendum illum ad Canonicatum? Reſpondet Pontifex: *Si tamen is, qui talem donationem facit, eà intentione ducatur, vt per temporalia bona, quæ offert, ſpiritualia valeat adipiſci, & Clerici, qui eum in fratrem admittunt, non eſſent eum, niſi commoda temporalia perciperent, admiſſuri, ſine dubo tam ille, quam iſti apud diſtrictum Iudicem (qui ſcrutator eſt cordium, & cognitor ſecretorum) culpabiles iudicantur.*

25. Itaque quod Clericus offerat bona ſua Eccleſiæ Canonicorum ſine pacto, ea intentione, vt per hanc oblationem obtineat Canonicatum, eſt offerre bona ſua tamquam motiuum ad obtinendum Canonicatnm: ſed Pontifex declarat, Clericum, ſic offerendo ſua bona, eſſe coram Deo ſimoniacum; ſicut, & Canōici, ſi intētione ſimili id admittant: ergo ex declaratione Pontificis, ſimoniacum eſt offerre bona ſua tāquam motivum ad obtinendum Canonicatum.

Dices.

Digitized by Google

26. Dices. Pontifex non dicit, eos eſſe ſimoniacos, ſed coram Deo culpabiles. Ergo ex hoc textu non recte probatur, id eſſe ſimoniacum.

27. Sed contra eſt: eſſe culpabilem in offerendo pecuniam ad obtinendum Canonicatum, non poteſt eſſe culpa in alio genere, quam ſimoniæ: ergo idem eſt dicere eſſe culpabilem in hoc, quod offerat pecuniam ad obtinendum Canonicatũ, ac dicere eſſe culpabilem vitio ſimoniæ. Ideò poſuit terminũ *culpabiles*, & non vſus eſt voce *ſimoniaci*, ne videretur eos adnumerare ſimoniacis, qui tales ſunt in foro exteriori; quia cum intentio ſit res occulta, ſolum ea poteſt cognoſci à Deo, qui ſcrutator eſt eorum. Et ideò Gloſſa verb. *Culpabiles.* dicit. *Iſti ſimoniaci non dicuntur, quantum ad Eccleſiam.* Id eſt, in iudicio Eccleſiæ. Gloſſa marginalis ibid. ſubiungit. *Tenendum tamen eſt, quod numquam ſola intentio inducit, niſi mentalem.* Vide etiam pro aſſertione præcipuà cap. *Mandato.* de ſimonia.

28. Probatur quarto. Quoties datur oblatio temporalis pro ſpirituali, quæ equivalenter eſt emptio, ſive in qua illud temporale æquivalenter eſt pretium, committitur vitium ſimoniæ; ſed quando offertur temporale tamquam motivum ad obtinendum ſpirituale, ea oblatio æquiualenter eſt emptio, & illud temporale æquivalenter eſt prætiũ: ergo cum fit eiuſmodi oblatio temporalis tamquam motivum ad obtinendum ſpirituale, committitur ſimonia. Maiorem ſupponunt communiter Theologi, & Iuriſprudentes, qui dum definiunt ſimoniam eſſe emptionem, & venditionem ſpiritualis pro temporali, aut è converſo, dicunt ita intelligi definitionẽ, vt intelligatur quilibet contractus onerofus, qui in prudentium exiſtimatione ſit æquivalenter emptio, & venditio.

29. Iam vero minor probatur manifeſte. Nam vbi quis datis muneribus movet Iudicem, vt ferat pro illo ſententiam iniquam, omnes dicunt, Iudicem vendidiſſe Iuſtitiã. Quare, niſi quia in prudentum exiſtimatione pro eodem eſt vendere iuſtitiam, ac moveri pecunia, aut muneribus ad inferendam iniuſtitiam? Ergo offerre temporale tamquam motivum ad obtinendum ſpirituale; ſive quod idem eſt, movere muneribus collatorem, vt illi conferat beneficium Eccleſiaſticum, eſt æquivalenter emptio, & præfata munera ſunt æquivalenter pretium, & in prudentium exiſtimatione, pro eodem habetur muneribus movere collatorem ad conferendum beneficiũ, ac ſi re ipſa daretur emptio, & venditio. Qua in re non ſpero, inveniri diſparitatem.

30. Et vrgetur conſtituendo vtramque hypotheſim in Iudice Eccleſiaſtico, qui exercet iuriſdictionem Eccleſiaſticam circa ius ad beneficium, quod habet Titius contra Sempronium. Si ergo Sempronius muneribus corrumpat Iudicem, vt pro illo ferat ſententiam iniquam, & conferat ei beneficium, dicitur Iudex vendidiſſe iudicium, propter munera, quæ ad id moverunt: ergo dicitur etiam vendidiſſe collationem beneficij, propter munera, quæ ad id movebant.

31. Hinc fit, quod quamvis aliqui Recentiores dicant, ad ſimoniam omnino requiri rationem pretij, non propterea damnandi ſunt, tamquam ſi excluderent rationem motivi; quia expreſſè docent non debere intelligi pretium formale, ſed id, quod fuerit æquivalenter, ſeu virtualiter pretium. Conſtat autem ex dictis, id genus motivi virtualiter, & æqui-

Zzzz 2 va-

valenter eſſe pretium.

32. Probatur quinto. Nam iuxta S. Thomam 2.2. quæſt. 10. art. 2. ad 5. ſimoniacum eſt: *Per pecuniam parare ſibi viam ad ſpirituale obtinendum:* ſed qui dat pecuniam collatori, tamquam motivum ad ſpirituale obtinendum, per pecuniam parat ſibi viam ad ſpirituale obtinendum: ergo ſimoniacum eſt dare pecuniam, aut aliquid aliud temporale collatori, aut præſentatori, tamquam motivum ad ſpirituale obtinendum. *S. Thom.*

33. Probatur ſexto. Nam, vt conſtat ex cap. *Quæſitum.* De rerum permut. Et cap. *Tua nos.* De ſimonia, & ex alij textibus iuris Canonici, omnis pactio, quæ fit circa ſpiritualia, aut ſpiritualibus annexa, ſimoniaca eſt: ſed quando quis dat munera Collatori, tamquam motivum, vt ſibi conferat beneficium; & Collator id intelligens, attendens ad præfata munera, & ex illis motus conferat illi beneficium, datur pactum, & ſi non expreſſum, implicitum tamen: ergo dare temporalia munera tamquam motivum ad beneficium Eccleſiaſticum obtinendum, & conferre beneficiũ Eccleſiaſticum propter munera tamquã propter motivum, eſt vtrimque ſimoniacum.

34. Probatur minor. Pactum enim eſt, mutua duorum (aut pluriũ) conventio, & conſenſus: quando caſus ita contingit, ambo mutuo conveniunt, & conſentiunt; alter dando munera propter beneficium obtinendum, alter conferendo beneficiũ propter munera: ergo in eo caſu datur pactum, ſaltem implicitum. Vide, quæ in confirmationem huius dixi ſupra.

35. Probatur ſeptimo. Nam qui daret pecuniam tamquam motivum inducens collatorem, vt ſibi conferat beneficium, quis negabit id eſſe pretium, & procurari emptionem, ſicut qui daret pecuniam iudici tamquam motivum ad habendum pro ſe ſententiam iniquam, diceretur cum veritate emiſſe ſententiam? ſed iuxta S. Thomam 2.2. quæſt. 100. art. 2. *Per pecuniam intelligitur omne illud, cuius pretium poteſt pecunia æſtimari*: Ergo qui Collatori dat munera (quorum pretium poteſt pecunia æſtimari) tamquam motivum, vt ſibi confera beneficium, dat quidem pretium, & procurat emptionem beneficij. *S. Thom.*

36. An autem poſſit accipi aliquid temporale ſpirituali annexum, proter aliquid temporale tamquam propter motivum intrinſecum; dicam cap. 5.

CAPVT III.

An ſit ſimonia dare temporale pro ſpirituali, aut è converſo, tamquam gratuitam compenſationem?

ARTICVLVS I.

An pactum de dando ex gratitudine temporale pro ſpirituali, aut è contra, ſit ſimoniacum?

SVMMARIVM.

Diſcrimen inter gratuitam donationem, & gratuitam compenſationem. num. 37.

Gratuita compenſatio intelligitur ea datio, quæ fit ex gratitudine. num. 38.

An liceat dare aliquid ſpirituale cum pacto dandi aliquid temporale ex præciſſa gratitudine. num. 39.

Praxis quorumdam obligandi ſe ad tan-

Digitized by Google

tantam pecuniam dandam ex mera gratitudine pro Beneficio. num. 40.

Plures Authores, qui hanc praxim admiſerunt vt probabilem. num. 41.

Authores, qui illam opinionem cenſent improbabilem. num. 43. & ſeqq.

37. SVppono, magnum eſſe diſcrimen inter gratuitam donationem,& gratuitam cōpenſationem. Nam gratuita donatio eſt, quæ fit ex mera liberalitate, ita vt non detur propter debitũ, neq́ cum onere. Nam ſi daretur cum onere dandi, aut faciendi aliquid, non eſſet donatio, ſed contractus oneroſus. Et cum dicitur non dari propter debitum, intelligigur propter debitum verum, vel exiſtimatum. Et licet ad hoc genus pertineat etiam donatio remuneratoria, pure ſpontanea, iuxta communem modum loquendi; in præſenti autem ſumi debet liberalis donatio, prout condiſtinguitur à donatione remuneratoria.

38. Iuxta terminos ergo huius decreti gratuita compenſatio intelligitur eſſe ea datio, quæ fit ex gratitudine, ſiue propter debitũ gratitudinis verum, ſiue propter exiſtimatum. Et quod hic ſit ſenſus huius damnationis, patet: Omnis enim compenſatio vel eſt ex iuſtitia, vel ex gratitudine: ſed in hoc decreto non loquitur propoſitio de compenſatione ex iuſtitia; hæc enim non eſt gratuita: ergo loquitur de compenſatione, quæ fit ex gratitudine.

39. Damnat ergo Pontifex opinionem docentem, non eſſe ſimoniacum illum, qui ex gratuita compenſatione dat temporale pro ſpirituali, vel ſpirituale pro temporali. Circa quod non nullæ quæſtiones veniunt diſputandæ. Prima, & quæ ad huius temporis praxim magis eſt neceſſaria, eſt, An licitum ſit dare aliquid ſpirituali annexum cum pacto, vt recipiens illud ſpirituale ſubeat obligationem, ex præſciſſa gratitudine, dandi aliquid temporale, vel è conuerſo? V.g. an licitum Patrono præſentatori Beneficij Eccleſiaſtici pręſentare Titium ad beneficium talis Eccleſiæ cum pacto, vt gratum ſe exhibeat, & ex gratitudine det tantam pecuniæ quantitatem? Vel, quod Titius det tantam quantitatem pecuniæ illi Patrono, cum pacto, vt ex gratitudine ſe obliget ad præſentandum filium ſuum ad tale beneficium?

40. Dixi, huius quæſtionis deciſionem eſſe neceſſariam ad huius tēporis praxim. Audivi enim, eſſe valde vſitatam his temporibus praxim partis affirmativæ, in quibuſdam locis, vbi non ſemel reſignarunt beneficium in favorem alterius, qui ſe obligabat ad compenſandum beneficentiam per multa millia argenteos octuplos (patacones vocant) ſed fallens ſe ipſum dicebat, ſe obligare ad id ex mera gratitudine. Reſignabant etiam beneficia pro decem annatis, computata quantitate redituum annuorum, exigentes eam quantitatem prætextu obligationis antidoralis. Et ſic in multis alijs.

41. Eſſe licitum paciſci, de dando ex gratitudine dono temporali pro re ſpirituali, aut ſpiritualibus annexa, aut è conuerſo, fuit opinio non paucorum. Ita Diana part. 2. tract. 2. miſcell. reſol. 39 & part. 10. tract. 5. miſcell. reſol. 5. & apud ipſum Rocaful. Gaſpar Hurtado, Machado, Fragoſus, Tannerus, & Felinus. Et alijs in locis præcipue part. 11. tract. 5. reſol 20. §. *Dixi.* Item apud Amadæum tract. de ſimonia prop. 1. tenent Covarrub. ſupplementum Gabrielis, Marcus Vidal, Galleti, *Diana. Rocaſ. G.Hurt. Mocha. Fragoſ. Tanner. Felin. Amad. Covarr. Gabr. Vital. Galliet.*

Cæ-

valenter eſſe pretium.

32. Probatur quinto. Nam iuxta S. Thomam 2.2. quæſt. 10. art. 2. ad 5. ſimoniacum eſt: *Per pecuniam parare ſibi viam ad ſpirituale obtinendum*: ſed qui dat pecuniam collatori, tamquam motivum ad ſpirituale obtinendum, per pecuniam parat ſibi viam ad ſpirituale obtinendum: ergo ſimoniacum eſt dare pecuniam, aut aliquid aliud temporale collatori, aut præſentatori, tamquam motivum ad ſpirituale obtinendum. S. Thom.

33. Probatur ſexto. Nam, vt conſtat ex cap. *Quæſitum*. De rerum permut. Et cap. *Tua nos*. De ſimonia, & ex alij textibus iuris Canonici, omnis pactio, quæ fit circa ſpiritualia, aut ſpiritualibus annexa, ſimoniaca eſt: ſed quando quis dat munera Collatori, tamquam motivum, vt ſibi conferat beneficium; & Collator id intelligens, attendens ad præfata munera, & ex illis motus conferat illi beneficium, datur pactum, & ſi non expreſſum, implicitum tamen: ergo dare temporalia munera tamquam motivum ad beneficium Eccleſiaſticum obtinendum, & conferre beneficiũ Eccleſiaſticum propter munera tamquã propter motivum, eſt vtrimque ſimoniacum.

34. Probatur minor. Pactum enim eſt, mutua duorum (aut pluriũ) conventio, & conſenſus: quando caſus ita contingit, ambo mutuo conveniunt, & conſentiunt; alter dando munera propter beneficium obtinendum, alter conferendo beneficiũ propter munera: ergo in eo caſu datur pactum, ſaltem implicitum. Vide, quæ in confirmationem huius dixi ſupra.

35. Probatur ſeptimo. Nam qui daret pecuniam tamquam motivum inducens collatorem, vt ſibi conferat beneficium, quis negabit id eſſe pretium, & procurari emptionem, ſicut qui daret pecuniam iudici tamquam motivum ad habendum pro ſe ſententiam iniquam, diceretur cum veritate emiſſe ſententiam? ſed iuxta S. Thomam 2.2. quæſt. 100. art. 2. *Per pecuniam intelligitur omne illud, cuius pretium poteſt pecunia æſtimari*: Ergo qui Collatori dat munera (quorum pretium poteſt pecunia æſtimari) tamquam motivum, vt ſibi conferat beneficium, dat quidem pretium, & procurat emptionem beneficij. S. Thom.

36. An autem poſſit accipi aliquid temporale ſpirituali annexum proter aliquid temporale tamquam propter motivum intrinſecum; dicam cap. 5.

CAPVT III.

An ſit ſimonia dare temporale pro ſpirituali, aut è converſo, tamquam gratuitam compenſationem?

ARTICVLVS I.

An pactum de dando ex gratitudine temporale pro ſpirituali, aut è contra, ſit ſimoniacum?

SVMMARIVM.

Diſcrimen inter gratuitam donationem, & gratuitam compenſationem. num. 37.

Gratuita compenſatio intelligitur ea datio, quæ fit ex gratitudine. num. 38.

An liceat dare aliquid ſpirituale cum pacto dandi aliquid temporale ex præſciſſa gratitudine. num. 39.

Praxis quorumdam obligandi ſe ad tan-

tantam pecuniam dandam ex mera gratitudine pro Beneficio. num. 40.

Plures Authores, qui hanc praxim admiſerunt vt probabilem. num. 41.

Authores, qui illam opinionem cenſent improbabilem. num. 43. & ſeqq.

37. SVppono, magnum eſſe diſcrimen inter gratuitam donationem,& gratuitam cõpenſationem. Nam gratuita donatio eſt, quæ fit ex mera liberalitate, ita vt non detur propter debitũ, neq́ cum onere. Nam ſi daretur cum onere dandi, aut faciendi aliquid, non eſſet donatio,ſed contractus oneroſus. Et cum dicitur non dari propter debitum, intelligigur propter debitum verum, vel exiſtimatum. Et licet ad hoc genus pertineat etiam donatio remuneratoria, pure ſpontanea, iuxta communem modum loquendi; in præſenti autem ſumi debet liberalis donatio, prout condiſtinguitur à donatione remuneratoria.

38. Iuxta terminos ergo huius decreti gratuita compenſatio intelligitur eſſe ea datio, quæ fit ex gratitudine, ſiue propter debitũ gratitudinis verum, ſiue propter exiſtimatum. Et quod hic ſit ſenſus huius damnationis, patet: Omnis enim compenſatio vel eſt ex iuſtitia,vel ex gratitudine: ſed in hoc decreto non loquitur propoſitio de compenſatione ex iuſtitia;hæc enim non eſt gratuita: ergo loquitur de compenſatione,quæ fit ex gratitudine.

39. Damnat ergo Pontifex opinionem docentem, non eſſe ſimoniacum illum, qui ex gratuita compenſatione dat temporale pro ſpirituali, vel ſpirituale pro temporali. Circa quod non nullæ quæſtiones veniunt diſputandæ. Prima, & quæ ad huius temporis praxim magis eſt neceſſaria, eſt, An licitum ſit dare aliquid ſpirituali annexum cum pacto, vt recipiens illud ſpirituale ſubeat obligationem, ex præſciſſa gratitudine, dandi aliquid temporale, vel è conuerſo? V.g. an licitum Patrono præſentatori Beneficij Eccleſiaſtici præſentare Titium ad beneficium talis Eccleſiæ cum pacto, vt gratum ſe exhibeat, & ex gratitudine det tantam pecuniæ quantitatem? Vel, quod Titius det tantam quantitatem pecuniæ illi Patrono, cum pacto, vt ex gratitudine ſe obliget ad præſentandum filium ſuum ad tale beneficium?

40. Dixi, huius quæſtionis deciſionem eſſe neceſſariam ad huius tẽporis praxim. Audiui enim, eſſe val de vſitatam his temporibus praxim partis affirmatiuæ, in quibuſdam locis, vbi non ſemel reſignarunt beneficium in fauorem alterius, qui ſe obligabat ad compenſandum beneficentiam per multa millia argenteos octuplos (patacones vocant) ſed fallens ſe ipſum dicebat, ſe obligare ad id ex mera gratitudine. Reſignabant etiam beneficia pro decem annatis, computata quantitate redituum annuorum, exigentes eam quantitatem prætextu obligationis antidoralis. Et ſic in multis alijs.

41. Eſſe licitum paciſci, de dando ex gratitudine dono temporali pro re ſpirituali, aut ſpiritualibus annexa, aut è conuerſo, fuit opinio non paucorum. Ita Diana part. 2. tract. 2. miſcell. reſol. 39 & part. 10. tract. 5. miſcell. reſol. 5. & apud ipſum Rocaful. Gaſpar Hurtado, Machado, Fragoſus, Tannerus, & Felinus. Et alijs in locis præcipue part. 11. tract. 5. reſol 20. §. *Dixi.* Item apud Amadæum tract. de ſimonia prop. 1. tenent Couarrub. ſupplementum Gabrielis, Marcus Vidal, Galleti, Cæ-

Diana. Rocaf. G.Hurt. Mocha. Fragoſ. Tanner. Felin. Amad. Couarr. Gabr. Vidal. Gallet.

Digitized by Google

Cæleſti. *Guilin.* *Soria.* Cæleſtinus, Guilinus, Ioannes de Soria, & alij. Sed non omnes, qui citantur, militant pro ea opinione, quamvis dicant, illum, qui reſignat beneficium in favorem Titij, poſſe petere, impleat obligationem antidoralem, ſine eo quod ſubeat novam obligationem; quod eſt valde diverſum, vt mox dicam.

42. Alij vero præcipue ex Recentioribus Theologis, dicunt talem reſignantem in favorem Titij, poſſe imponere novam obligacionem Titio, implendi obligationem antidoralem, dando ſibi ex gratitudine donum temporaele; idque ſub ea conditione, quod ſi nolit dare donum antidorale, non reſignabit beneficium in favorem illius.

43. Quam opinionem ſemper iudicavi improbabilem, etiam ante condemnationem eius. Nam Pater *Suar.* Suarez, tom. 1. de Religion. lib. 4. de ſimonia cap. 5. num. 11. ait: *Hanc dico eſſe non palliatam, ſed manifeſtã ſimoniam, vel vſuram, & contrarium aperire viam, & ianuam latiſſimam vſuris, & ſimonijs.* Et num. 8. dixerat: *Eorum ſentia probabilis non eſt.*

44. Et P. Ioſephus Gibalinus in tract. de ſimonia quæſt. 18. conſec- *Gibalin.* tario 3. num. 5. de præfata opinione hoc profert iudicium: *Hanc tamen ſententiam cæteri paſſim reijciunt, imo & aliqui graviori nota configunt, & tamquam temerariam damnant, & re ipſa ſimoniacam, aut ſimoniæ periculo proximam; quamque ſi ſequamur, miram rerum omnium confuſionem inducemus: omnes enim dicent, ſe paciſci de aliquo temporali pro ſpirituali, tamquam de antidoro, & non de pretio, eaque ſimulatione tegent omnes conventiones ſimoniacas magno animarum damno, vagabiturque impune ſimonia, & omnia ſacra contaminabit.*

45. Et præter hos duos Authores ſunt euiſdem ſententiæ apud Sua- *Suar.* rium, vbi ſupra cap. 45. num. 9. D. *D. Thom* Thomas. Innocentius, CaietanusSo- *Innoc.* *Caiet.* tus, Gabriel, Oſtienſis, & Felinus. *Sotus.* *Gabr.* *Oſtien.* *Felin.*

ARTICVLVS II.

Vrgentibus argumentis roboratur aſſertio tradita.

SVMMARIVM.

Qui exigit titulo gratitudinis aliquid temporale, excedit limites obligationis antidoralis. num. 46. & ſeqq.

Qui recipit beneſactum ab exigente quamcumque compenſationem, etiã gratituitam, non obligatur antidoraliter. num. 50.

Confirmatur ex Seneca. num. 51. & ſeqq.

Evaſio impugnatur. num. 53. & ſeqq.

Propoſito ſimili caſu, ſtabilitur doctrina tradita. num. 55.

46. PRobatur primo ex dictis de vſura, in qua eadem ratio militat. Qui conferens beneficium Eccleſiaſticum, exigit titulo gratitudinis, ſive obligationis antidoralis aliquod donum temporale, exigit aliquid ſupra ipſam obligationem antidoralem, ſive vltra debitum gratitudinis: ergo implicat, quod exigatur illud donum temporale, & quod illud ſit ex debito obligationis antidoralis. Probatur antecedens: Nam obligatio naturalis antidoralis, qua obſtringitur ille, qui accipit aliquod beneficium, non determinat aliquid temporale, per quod debeat recompenſare ex gratitudine beneficium acceptum; cum ſufficienter impleat

pleat eam obligationem naturalem antidoralem, per hoc quod fundat preces ad Deum pro eo, & ad ſummũ teneatur ad aliquam opem temporalem, ſi benefactor conſtituatur in extrema, aut gravi neceſſitate, & vt brevioribus terminis dicam, ſolum tenetur ad gratificandum, provt ipſe acceptor beneficij elegerit ſpontanee: ergo qui pro collato beneficio Eccleſiaſtico exigit aliquid temporale, exigit aliquid, ad quod non obligat ipſa obligatio antidoralis. Ergo vult obligare illum ad aliquid, ad quod non tenetur ex gratitudine.

47. Confirmatur primo. Nam obligatio antidoralis naſcitur ex ipſa datione beneficij; ſed ex datione beneficijt non oritur obligatio dandi talem compenſationem pecuniæ, aut munerum: ergo obligatio dandi talem compenſationem pecuniæ, aut munerum non eſt obligatio antidoralis. Ergo ea eſt nova obligatio, & oneroſa.

48. Confimatur ſecundo. Nam obligatio, quam imponit Collator beneficij accipiẽti illud, dandi exgratitudine tantam quantitatem, continet duplicem obligationem. Prima eſt obligatio antidoralis, & quia hæc non obligat ad dandã pecuniam, obligatio, quæ imponitur dandi pecuniã, eſt alia ſecunda obligatio de novo impoſita, illa quidem oneroſa: ergo vltra obligationem antidoralem, imponitur obligatio oneroſa: cum ergo contractus oneroſus, in quo detur temporale pro ſpirituali, & è contra, ſit ſimonacus; & hic vltra obligationem gratitudinis inveniatur contractus oneroſus, ſit evidens, in eo comitti ſimoniam.

49. Confirmatur tertio. Obligatio antidoralis naſcitur ex datione beneficij; & obligatio dandi pecuniam pro re ſpirituali naſcitur ex novo pacto dandi pecuniam: ergo hæc obligatio dandi pecuniam diverſa eſt ab obligatione antidorali; atque adeò non datur pecunia ex obligatione antidorali, ſed ex contractu oneroſo, & conſequenter ſimoniaco.

50. Probatur ſecundo. Qui recipit aliquod benefactum ab eo, qui petet quocumque modo compenſationem, non tenetur obligatione antidorali; nam eo ipſo quod exigit compenſationem, non facit beneficium, ſed magis conſulit ſuæ rei; atqui acceptor benefacti non habet titulum, ob quem debeat oſtendere gratitudinem ſuam: ergo implicat, quod recipiens beneficium Eccleſiaſticum, à quo exigitur ex compenſatione, det ex gratitudine eam compenſationem temporalem, quam exigit Collator.

51. Confirmatur ex Principe Philoſophiæ Stoicæ Seneca, qui lib. 4. de Benefic. cap. 3. ſic diſſerit: *Nulli ergo beneficium dabunt, ſi vna dandi cauſa eſt, ſe intueri, ac commodum ſuum. Iſtud non eſt beneficium, ſed fænus: circumſpicere, non vbi ponas, ſed vbi quæſtuoſiſſime habeas, vnde facillime tollas.* Vnde quando Collator Beneficij Eccleſiaſtici exigit compenſationem temporalem, quamvis dandam prætextu gratitudinis; reſponderi illi debet cum Seneca: *Iſtud non eſt beneficiũ, ſed fænus.* Seneca.

52. Et lib. 1. de Benefici. cap. 1. ait: *Nemo autem libenter debet, quod non accepit, ſed expreſſit.* Id eſt, nemo debet exhibere ſe gratum, pro eo beneficio, quod non accepit gratis, ſed extorſit in vim compenſationis promiſſæ. Et paulo inferius: *Demus beneficia, non fæneremus. Dignus eſt decipi, qui de recipiendo cogitavit, cum daret.* Sed quare dignus eſt decipi, niſi quia non debetur ei obſequium

quium gratitudinis, eo ipſo quod de recipiendo cogitavit? Et magis explicuit paulo poſt. Quæ (beneficia) *ſiquis non dat, quia recipit, dedit, vt reciperet: bonamque ingratorum fecit cauſam.* Id eſt, bonam habent cauſam ad nō exhibendum obſequia gratitudinis; non autem cauſa eſſet bona; ſi adhuc perſiſteret obligatio gratitudinis.

53. Dices. Ad hoc pactum gratitudinis faciendum, non attendi debere, niſi primum tempus, in quo primittitur beneficium, & hoc præciſſe attento, deberi obſequia gratitudinis, ſuper quibus quare non erit licitum paciſci?

54. Sed hæc evaſio non valet, quamtumvis moralitatem contractus oneroſi, & gratitudinis velint reducere ad metaphyſicas præſciſſiones. Etenim quando Collator vult conferre beneficium Eccleſiaſticum, & declarat intentionem ſuam reſpiciendi ad compenſationem, ante quã fiat pactum, iam ceſſat obligatio gratitudinis in recepturo beneficium: *dignus eſt enim decipi, qui de recipiendo cogitavit, cum daret.* Vt dixit Stoicorum Princeps. Nam eo ipſo quod cogitavit de compenſatione beneficij, quod mihi dat, nullas ei gratias referre debeo.

55. Probatur tertio, proponendo caſum, quem etiam agens de vſuris propoſui, ex quo infertur evidenter, eum, qui dat beneficium Eccleſiaſticum obligans alium, vt prætextu obligationis antidoralis det certam pecuniæ quantitatem, committere ſimoniam palliatam eo prætextu. Titius Canonicus Eccleſiæ Cathedralis habeat equum valoris trecentum argenteorum octuplorum; habet etiam ſuam præbendam, cuius decem annatæ ſunt argentei octupli vſque ad viginti millia. Sempronius deſiderat ſibi equum; & Caius deſiderat, vt in ſui favorem reſignet Titius præbendam. Acceſſit Sempronius, & poſtulavit, venderet ſibi equum. Negavit Titius, ſe venditurum, dicens eſſe contra generoſitatem viri nobilis vendere; & ſubiungens, velle ſe dare illi equum, ſed ſub pacto, quod titulo gratitudinis daret ſibi eos trecentos argenteos octuplos, Numquid non rideres talem modum gratitudinis? Numquid negare poſſes, eam eſſe gratitudinem ridiculam?

56. Vide ergo, an invenias aliquod diſcrimen in ſecunda parte huius caſus. Nam Caius poſtulavit à Titio, vt in favorẽ ſuum reſignaret Canonicatum; reſpondit Titius, libenter facturum, ſi Caius ſe obliget, ad dandum ſibi ex gratitudine decem annatas, id eſt viginti milla octuplorum argenteorum. Quod nam diſcrimen aſſignabis inter eam donationem equi, & hanc reſignationem prebendæ. Nam vel vtraque eſt vere emptio, & venditio, vel vtraque eſt donatio liberalis, cui eã officia gragratitudinis debeantur. Quod, ſi hoc ſecundum dixeris, quis non ridebit? Patet ergo, hanc reſignationem præbendæ in favorem Caij eſſe ſimoniam palliatam prætextu ridiculo gratitudinis, vel potius, vt dixit Suarius ſupra, ſimoniam manifeſtam.

AR-

ARTICVLVS III.

Occurritur Obiectionibus.

SVMMARIVM.

Non eſt ſimonia, quòd fiat pactum de implenda obligatione antidorali; ſi vero fiat de tali obligatione doni temporalis, ſimoniacum eſt. num. 58.

Qui facit pactum de noua obligatione vltra antidoralem, ſimoniam committit. num. 60.

Quomodo intelligantur termini emptionis, & venditionis in definitione ſimoniæ. num. 63.

57. OBijcies primo. Non eſt ſimoniacum pactum de eo, quod de iure ineſt: nam ſi Collator beneficij Eccleſiaſtici paciſcatur cum recipiente illud, quod ſolüturus ſit annuos redditus ex cenſu, qui impoſitus eſt ſuper fundo ipſius Beneficij, nihil continet ſimoniæ, quia de iure ineſt obligatio ſolvendi eos reditus, & idem eſt, ſi paciſcatur de ſolvenda penſione, quæ antea erat impoſita authoritate Pontificis: ſed obligatio antidoralis de iure ineſt in quolibet recipiente beneficium: ergo non eſt ſimoniacum pactum de obligatione antidorali implenda.

58. Reſpondetur, quamvis poſſit concedi totum; quia ex eo, quod poſſit fieri pactum de obligatione antidorali implenda, non infertur, quod ratione illius obligationis teneatur ad dandum temporale pro ſpirituali, aut è contra; ſed maioris explicationis gratia diſtinguo minorem: obligatio antidoralis [de obſequio tali determinato,] de iure ineſt, nego: [de obſequio ad placitnm rationale recipientis beneficium,] concedo. Quæ diſtictio patet ex dictis.

59. Obijcies ſecundo. Qui recipit à Collatore beneficium Eccleſiaſticum, cum eo ipſo ſubeat obligationem antidoralem, poteſt ſponte offerre impletionem talis obligationis, faciendam per aliquid temporale determinatum: ſed hæc promiſſio acceptata à Collatore eſt pactum de tali determinata impletione facienda per aliquid temporale: ergo poteſt fieri pactum de implenda obligatione antidorali per aliquid temporale, atque adeò de tali compenſatione gratuita.

60. Reſpondeo diſtinguendo maiorem: poteſt promittere implere obligationem antidoralem per aliquid temporale determinatum [faciendo novam obligationem vltra antidoralem,] nego; [ita vt maneat in ſola obligatione antidorali,] omitto. Poteſt quidem determinare voluntatem dandi illud temporale; ſed non propterea manet obligatus ad id temporale, quia non ſe intendit obligare, niſi ad illud ſolum, ad quod obligat ipſa obligatio antidoralis. Et cum hæc ſufficienter impleatur fundendo preces ad Deum pro benefactore, vi illius promiſſionis, quæ nihil addit obligationis vltra antidoralem, non obligatur ad aliquid temporale, ſed ſolum ad illud obſequium, quod ipſi rationabiliter placuerit. Quod ſi ea promiſſio aliquam ampliorem obligationē ſuperaddat, ſimoniaca eſt; vt pote pactum novum vltra obligationem antidoralem.

61. Itaque ſi talis promiſſio implendi obligationem antidoralem per aliquid temporale determinatum, nihil aliud ſit, quam (vt loquitur Pater Suar. lib. 4. de ſimonia cap. 45. num. 9.) *commemoratio, & recognitio* obligationis antidoralis; hoc modo non inducit novam obli- *Suar.*

gationem, & ideò non manet ille obligatus ad talem determinatam compenſationem, quam ſponte obtulit, ſed poteſt mutare in aliud obſequium fundendi preces ad Deum pro benefactore, aut aliud quidpiam. Si vero ſit promiſſio inducens obligationem ad tale temporale, hoc modo ſimonia committitur. Dixi, *Omitto*, qua id ſolum habet locum in ſpeculatione, non in praxi; in qua, vt verba ligant homines, verba promiſſoria relinquunt hominem practice in nova obligatione, vltra antidoralem.

62. Obijcies tertio. Non datur ſimonia, niſi vbi datur temporale tamquam pretium rei ſpiritualis, vel è contra; ſic enim omnes admittunt in definitione ſimoniæ: ſed temporale, quod datur etiam cum pacto expreſſo, propter gratitudinem, non datur tamquam pretium: ergo cum datur illud temporale, etiam cum pacto expreſſo, non datur ſimonia.

63. Reſpondetur, omnes Theologos, & Iuriſprudentes admittere definitionem ſimoniæ ſub terminis emptionis, & venditionis, & pretij; ſed ſimul explicare, nomine emptionis, & venditions intelligi in hac materia quemlibet contractum onerosum, aut commutationem ſpiritualis pro temporali; aut è converſo. Nam, vt initio capitis I. notavi, S.Thomas 2. 2. quæſt. 100. art. 1., vbi ſimoniam explicavit ſub terminis emptionis, & venditionis, poſtea ad quintum dixit, *nomine emptionis, & venditionis intelligi omnem contractum non gratuitum.* Iuxta quam explicationem neganda eſt minor: Nam, vt dictum eſt, illud pactum de tali compenſatione gratuita eſt contractus onerosus diſtinctus ab obligatione antidorali.

S. Thom.

ARTICVLVS IV.

An ſit ſimoniacus, qui accipiens beneficium Eccleſiaſticum promittit ſe fore gratum?

SVMMARIVM.

Proponitur caſus frequentior. nu. 64.
Si ea promiſsio ſit ſine intentione dandi temporale pro ſpirituali, non eſt ſimoniaca. num. 65.
Si attentis circumſtantis, ſignificat ſe daturum temporale pro ſpirituali, committitur ſimonia. num. 66.
Hæc non eſt ſolum mentalis, ſed etiam conventionalis. num. 67.

64. FRequens eſt inter eos, qui aſpirant ad beneficia Eccleſiaſtica obitinenda, vt cum quis reſignat beneficium in favorem alterius, iſte reſignatarius, ne incidere videatur in ſimoniaci criminis barathrum, non velit deſignare quantitatẽ pecuniæ tribuendæ reſignatori, ſed ſolum dicat reſignatori: *Fiduciã habe in me, ero enim tibi gratus.* Alij autem hæc ſola verbà proferunt, *Ero tibi gratus.* Inquirimus ergo inpræſenti, an horum verborum prolatio ſit ſufficiens ad crimen ſimoniæ. Et ex dictis facilis eſt reſponſio.

65. Dico primo. Si hæc verba, *Ero tibi gratus*, dicantur ſyncerè, & ſine intentione dandi temporale pro ſpirituali, ſed ſolum exponendo ſuam obligationem antidoralem, non committi ſimoniam. Patet. Nam per hæc verba non manet obligatus ad dandum aliquid temporale, ſed ſolum ad implendam obligationem antidoralem; quam implere poteſt fundendo preces ad Deũ pro reſignatore:

Digitized by Google

tore: in hoc autem nullum eſt veſtigium ſimoniæ: ergo.

66. Dico ſecundo. Si quis dicat ea verba taliter, quod attentis circumſtantijs, ſignificet ſe daturum tẽporale pro ſpirituali, vt in caſu initio articuli propoſito, committit crimen ſimoniæ. Patet etiam hæc ſecunda concluſio ex dictis. Quia quamvis ea prolatio verborum nude ſumpta non ſignificet aliquod munus temporale tribuendum; ex circumſtantijs, & communi modo loquendi inter eius modi Clericos vſitato, vere ſignificat tribuendam eſſe compenſationem temporalem. Conſtat autem ex ſupradictis in articulis antecedentibus, eum, qui promittit, ſe daturum ex gratitudine conpenſationem temporalem, facere novam obligationem, & novum pactum, vltra obligationem antidoralem; atque adeò committere ſimoniam.

67. Inquiritur ſecundo, an in caſu huius ſecundæ concluſionis committatur ſimonia ſolum mentalis, contra quam non ſunt impoſitæ pœnæ in iure Canonico; an vero etiam ſimonia conventionalis? Et dicendum eſt, in tali caſu non dũtaxat mentalem, ſed etiã conventionalem, ſimoniã cõmitti pœnis iuris Canonici condemnandam. Probatur: Nam ea verba: *Ero tibi gratus*, ita inter illos ſunt accepta, vt ſignificent promiſſionem compenſationis temporalis: ergo non eſt ſimonia dumtaxat ex intentione, ſed etiam ex ſignificatione verborum, & ſignis externis: ſed hæc eſt ſimonia conventionalis: ergo.

CAPVT IV.

An Eccleſia poſſit prohibere tamquam ſimoniacum, quod recipiens aliquid ſpirituale, faciat donationem ſpontaneam; & an de facto prohibuerit?

ARTICVLVS I.

Duæ priorores quæſtiones diſcutiuntur.

SVMMARIVM.

Explicatur vis difficultatis. num. 68.

Tres quæſtiones continentur ſub titulo. num. 49.

Eccleſia poteſt prohibere donationes gratuitas propter ſpeciem mali. num. 70.

Probatio ex Divo Paulo. num. 71.

Donationes pure liberales aliquando afferunt ſuſpicionem ſimoniæ. num. & ſeqq.

Cum Eccleſia prohibet eas donationes, illæ ſunt ſimoniacæ. num. 74.

Quomodo intelligatur, quod lex fundata in præſumptione falſâ non obligat? num. 76. & ſeqq.

Quomodo illi donationi conveniat definitio ſimoniæ? num. 77. & ſeqq.

Quomodo Eccleſia poſſit facere, quod ſit ſimoniaca illa actio, quæ ex natura ſua non eſt talis? num. 79. remiſſive.

68. INitio capitis 3. diximus, quãta ſit diverſitas inter compenſationem gratuitam, & donatio-

Aaaa 2 nem

gationem, & ideò non manet ille obligatus ad talem determinatam compenſationem, quam ſponte obtulit, ſed poteſt mutare in aliud obſequium fundendi preces ad Deum pro benefactore, aut aliud quidpiam. Si vero ſit promiſſio inducens obligationem ad tale temporale, hoc modo ſimonia committitur. Dixi, *Omitto*, qua id ſolum habet locum in ſpeculatione, non in praxi; in qua, vt verba ligant homines, verba promiſſoria relinquunt hominem practice in nova obligatione, vltra antidoralem.

62. Obijcies tertio. Non datur ſimonia, niſi vbi datur temporale tamquam pretium rei ſpiritualis, vel è contra; ſic enim omnes admittunt in definitione ſimoniæ: ſed temporale, quod datur etiam cum pacto expreſſo, propter gratitudinem, non datur tamquam pretium: ergo cum datur illud temporale, etiam cum pacto expreſſo, non datur ſimonia.

63. Reſpondetur, omnes Theologos, & Iuriſprudentes admittere definitionem ſimoniæ ſub terminis emptionis, & venditionis, & pretij; ſed ſimul explicare, nomine emptionis, & venditions intelligi in hac materia quemlibet contractum oneroſum, aut commutationem ſpiritualis pro temporali; aut è converſo. Nam, vt initio capitis 1. notavi, S. Thomas 2. 2. quæſt. 100. art. 1., vbi ſimoniam explicavit ſub terminis emptionis, & venditionis, poſtea ad quintum dixit, *nomine emptionis, & venditionis inteligi omnem contractum non gratuitum.* Iuxta quam explicationem neganda eſt minor: Nam, vt dictum eſt, illud pactum de tali compenſatione gratuita eſt contractus oneroſus diſtinctus ab obligatione antidorali.

S. Thom.

ARTICVLVS IV.

An ſit ſimoniacus, qui accipiens beneficium Eccleſiaſticum promittit ſe fore gratum?

SVMMARIVM.

Proponitur caſus frequentior. nu. 64.
Si ea promiſſio ſit ſine intentione dandi temporale pro ſpirituali, non eſt ſimoniaca. num. 65.
Si attentis circumſtantis, ſignificat ſe daturum temporale pro ſpirituali, committitur ſimonia. num. 66.
Hæc non eſt ſolum mentalis, ſed etiam conventionalis. num. 67.

64. FRequens eſt inter eos, qui aſpirant ad beneficia Eccleſiaſtica obitinenda, vt cum quis reſignat beneficium in favorem alterius, iſte reſignatarius, ne incidere videatur in ſimoniaci criminis barathrum, non velit deſignare quantitatẽ pecuniæ tribuendæ reſignatori, ſed ſolum dicat reſignatori: *Fiduciã habe in me, ero enim tibi gratus.* Alij autem hæc ſola verba proferunt, *Ero tibi gratus.* Inquirimus ergo inpræſenti, an horum verborum prolatio ſit ſufficiens ad crimen ſimoniæ. Et ex dictis facilis eſt reſponſio.

65. Dico primo. Si hæc verba, *Ero tibi gratus*, dicantur ſyncerè, & ſine intentione dandi temporale pro ſpirituali, ſed ſolum exponendo ſuam obligationem antidoralem, non committi ſimoniam. Patet. Nam per hæc verba non manet obligatus ad dandum aliquid temporale, ſed ſolum ad implendam obligationem antidoralem; quam implere poteſt fundendo preces ad Deũ pro reſignatore:

Digitized by Google

tore: in hoc autem nullum eſt veſtigium ſimoniæ: ergo.

66. Dico ſecundo. Si quis dicat ea verba taliter, quod attentis circumſtantijs, ſignificet ſe daturum tẽporale pro ſpirituali, vt in caſu initio articuli propoſito, committit crimen ſimoniæ. Patet etiam hæc ſecunda concluſio ex dictis. Quia quamvis ea prolatio verborum nude ſumpta non ſignificet aliquod munus temporale tribuendum; ex circumſtantijs, & communi modo loquendi inter eius modi Clericos vſitato, vere ſignificat tribuendam eſſe compenſationem temporalem. Conſtat autem ex ſupradictis in articulis antecedentibus, eum, qui promittit, ſe daturum ex gratitudine conpenſationem temporalem, facere novam obligationem, & novum pactum, vltra obligationem antidoralem; atque adeò committere ſimoniam.

67. Inquiritur ſecundo, an in caſu huius ſecundæ concluſionis committatur ſimonia ſolum mentalis, contra quam non ſunt impoſitæ pœnæ in iure Canonico; an vero etiam ſimonia conventionalis? Et dicendum eſt, in tali caſu non dũtaxat mentalem, ſed etiã conventionalem, ſimoniã cõmitti pœnis iuris Canonici condemnandam. Probatur: Nam ea verba: *Ero tibi gratus*, ita inter illos ſunt accepta, vt ſignificent promiſſionem compenſationis temporalis: ergo non eſt ſimonia dumtaxat ex intentione, ſed etiam ex ſignificatione verborum, & ſignis externis: ſed hæc eſt ſimonia conventionalis: ergo.

CAPVT IV.

An Eccleſia poſſit prohibere tamquam ſimoniacum, quod recipiens aliquid ſpirituale, faciat donationem ſpontaneam; & an de facto prohibuerit?

ARTICVLVS I.

Duæ priorores quæſtiones diſcutiuntur.

SVMMARIVM.

Explicatur vis difficultatis. num. 68.

Tres quæſtiones continentur ſub titulo. num. 49.

Eccleſia poteſt prohibere donationes gratuitas propter ſpeciem mali. num. 70.

Probatio ex Divo Paulo. num. 71.

Donationes pure liberales aliquando afferunt ſuſpicionem ſimoniæ. num. & ſeqq.

Cum Eccleſia prohibet eas donationes, illæ ſunt ſimoniacæ. num. 74.

Quomodo intelligatur, quod lex fundata in præſumptione falſà non obligat? num. 76. & ſeqq.

Quomodo illi donationi conveniat definitio ſimoniæ? num. 77. & ſeqq.

Quomodo Eccleſia poſſit facere, quod ſit ſimoniaca illa actio, quæ ex natura ſua non eſt talis? num. 79. remiſſive.

68. INitio capitis 3. diximus, quãta ſit diverſitas inter compenſationem gratuitam, & donatio-

nem gratuitam: hæc enim eſt ſpontantanea, & pure liberalis,& non dat temporale pro ſpirituali; quamvis illud det præcedente datione rei ſpiritualis. Nā præpoſitio *Pro*,quæ denotat compenſationē,vel commutationem, non cadit in illud, quod datur mere gratis. Et cum cap. præced tractaverimus de compenſatione gratuita, dicemus modo de donatione gratuita, & pure liberali.

69. Igitur ſub titulo huius capitis continentur tres quæſtiones. Prima: An Eccleſia poſſit prohibere donationem gratuitam, & pure liberalem, faciendam ei, qui dedit aliquid ſpirituale, aut ſpirituali annexū? Secunda: An caſu, quo id prohiberet, violatio eius prohibitionis eſſet ſimoniaca? Tertia: An de facto Eccleſia ita prohibuerit?

70. Quod attinet ad primam quæſtionem, dicendum eſt, poſſe Eccleſiam facere eam prohibitionē. Ita Pater Suarez, lib. 4. de ſimonia cap. 49, num. 5., & Pater Gibalinus de ſimonia quæſt. 18. conſectar 2. nu. 2. Probatur. Eccleſia enim non ſolum poteſt prohibere actiones ex ſe pravas, ſed etiam eas,quæ ſuo iudicio afferunt ſuſpicionem, aut ſpeciem mali: ſed fieri poteſt, quod iudicio Eccleſiæ aliquæ donationes gratuitæ factæ ab illis, qui recipiunt ſpiritualia, habeant ſuſpicionem, & ſpeciem mali: ergo eas donationes gratuitas poteſt Eccleſia prohibere.

Suar. *Gibal.*

71. Maior per ſe patet, & probatur ex D. Paulo 1. Theſalon. cap. 5. vbi ait: *Ab omni ſpecie mali abſtinete.* Ea autem, à quibus cenſet D. Paulus abſtinendum eſſe, poteſt Eccleſia præcipere fidelibus, vt abſtineant. Confirmatur. Eccleſia enim poteſt præcipere, quidquid oportet ad vitam Chriſtianam recte inſtituendam; ſed ad vitam Chriſtianam recte inſtituendam, oportet ab omni ſpecie mali abſtinere, vt conſtat ex D. Paulo: ergo poteſt præcipere abſtinentiam ab illis, quæ afferunt ſpeciem mali.

72. Minor vero prioris ſillogiſmi non minus conſtat: ſolent enim eiuſmodi donationes, licet pure liberales, afferre ſuſpicionem, & ſpeciē ſimoniæ, quādo qui recepit ſpiritualia, dat pure liberaliter tēporalia: ergo poteſt fieri, quod iudicio Eccleſiæ euſmodi donationes pure liberales habeant ſpeciem mali.

73. Confirmatur. Nam Eccleſia prohibuit permutationem vnius beneficij cum alio factam authotitate propria, quia licet in rigore loquendo non fiat permutatio temporalis cum ſpirituali (quamvis aliquo modo dici poſſit, tunc dari temporale pro ſpirituali, vt dixi in 3. part. Criſ. Theol. diſp. 68. cap. 3.) tamen quia ea actio affert ſpeciem mali, quę dedecet res ſpirituales, id prohibuit Eccleſia intuitu Religionis: ergo ſimiliter intuitu Religionis poteſt Eccleſia prohibere eas donationes ſpontaneas, quæ præ ſe ferunt ſpeciem mali, & conſequenter indecentiam reſpectu rerum ſpiritualium.

74. Ad ſecundam quæſtionem dicendum eſt, caſu quo prohiheat Eccleſia intuitu Religionis donationes omnino gratis factas occaſione actionis ſpiritualis, illas fore ſimoniacas. Ita Pater Suarez, vbi ſup. Et ratio mihi videtur efficax. Etenim quando Eccleſia prohibet actionem intuitu Religionis, violatio eius prohibitionis eſt irreligioſa, & ſacrilega; vt patet in prohibitione accipiendi Euchariſtiam poſt ſumptionem cibi, vel potus: cuius violatio ſacrilega eſt; cum ante prohibitionem talis ſuſceptio Euchariſtiæ nihil haberet ſacrilegij: ergo prohibitio illius ſpontaneæ donationis *Suar.*

facta

Digitized by Google

facta intuitu Religionis, eſſet ſaltem irreligioſa, & ſacrilega. Deinde cum non fieret ea prohibitio vtcumque intuitu Religionis, ſed quia illa donatio, licet ſpontanea, haberet ſpeciem mali, & commutationis temporalis pro ſpirituali, ita non eſſet irreligioſa vtcumque; ſed in eodem ordine, inquo eſt commutatio temporalis pro ſpirituali.

75. Dices primo. Lex, quæ fundatur in præſumptione, ſi præſumptio hic, & nunc eſt falſa, tunc non obligat: ſed lex, quæ prohiberet donationem liberalem, propter ſpeciem mali, ſive propter præſumptionem pacti initi, ſæpius contingere poteſt, quod nitatur in præſumptione falſa: ergo tunc non obligabit.

76. Reſpondeo diſtinguendo maiorem: [ſi ipſa præſumptio (ſive vera ſive falſa) cenſeatur indecens reſpectu rerum ſpiritualium, & ideò prohibeatur,] non obligat, nego; [ſi non cenſeatur afferre eam ſpecialem indecentiam,] concedo. Et ſic intelligenda eſt ea propoſitio, quæ communiter traditur à Doctoribus. Itaque quando præſumptio, ſive vera, ſive falſa, affert indecentiam, aut nocumentum, aut aliud grave inconveniens, & lex fertur propter vitandam eam indecentiam, aut nocumentum, &c., quod affert aliqua actio, etiam ſi præſumptio ſit falſa, non ceſſat finis legis, atque adeò obligat ipſa lex.

77. Dices ſecundo. Illa actio non eſt ſimoniaca, cui non convenit definitio ſimoniæ: ſed definitio ſimoniæ non convenit illi donationi liberali: ergo hæc non eſt ſimoniaca. Probatur minor. Nam definitio ſimoniæ ex S. Thoma initio huius
S. Thom. diſſertationis relata eſt *Studioſa voluntas emendi, vel vendendi aliquid ſpirituale, vel ſpirituali annexum.* Quæ verba, vt explicat idem S. Doctor; comprehendunt omnem contractum non gratuitum: ſed donatio liberalis, quamvis facta occaſione doni ſpiritualis, non poteſt dici contractus non gratuitus; quia neque eſt contractus, neque eſt non gratuitus: ergo non convenit illi definitio ſimoniæ.

78. Reſpondeo, definitiones rerum moralium intelligendas eſſe in eo ſenſu, qui colligitur ex diſpoſitionibus Eccleſiæ. Si ergo Eccleſia intuitu Religionis prohibeat, non ſolum contractus oneroſos, ſed eas actiones, quæ habent ſpeciem, & ſuſpicionem talium contractuũ, quia talem ſuſpicionem cenſet indecentẽ reſpectu rerum ſpiritualium, dicendum eſt, definitionem intelligi debere etiam de contractu exiſtimato prohibito; vt tali. Et ita reſpondet P.
Suarez ſupra relatus. Suarez

79. Dices tertio. Eccleſia non poteſt mutare naturas rerum: ſed donatio pure liberalis ex natura ſua non eſt ſimoniaca: ergo Eccleſia non poteſt mutare naturam illius, neque facere, quod talis donatio ſit ſimoniaca. Sed huic obiectioni ſatisfeci cap. 1. num. 7. & ſeqq.

AR-

Digitized by Google

ARTICVLVS II.

An in aliquibus caſibus prohibuerit Eccleſia donationem pure liberalem, tamquam ſimoniacam.

SVMMARIVM.

Duplex ſententia, & eius Authores. num. 80.
Prohibet Tridentinum donationem liberalem pro Sacramento Ordinis ſuſcipiendo. num. 81.
Eam donationem prohibet tamquam ſimoniacam. num. 82.
Prohibet etiam, ne examinatores ad beneficium parochiale aliquid accipiant ab examinandis, declaratque ſimoniacos eos, qui accipiunt. num. 83.
Prohibet id propter amovendam ſuſpicionem avaritiæ. num. 84.
Alij textus iuris Canonici examinantur. num. 85.
Aliqua donationes aprobantur in iure, ſi fiant animo liberali. num. 86.

Caſt. Pal. Gibalin. 80. IN hac quæſtione Pater Caſtro Palao, tom. 3. tract. de ſimonia punct. 5. num. 6., & P. Gibalinus de ſimon. quæſt. 18. num. 2. aſſerunt, nullam donationem pure gratuitam prohiberi ab Eccleſia vt ſimoniacam, præſertim extra materiam beneficiorum. Suar. P. Suarez tom. 1. de Relig. lib. 4. de Simonia cap. 49. in materia ordinis inclinat magis in eam ſententiam, quod donatio pure liberalis prohibeatur vt ſimoniaca ab Eccleſia; generaliter tamen docere videtur, aliquas eiuſmodi donationes eſſe prohibitas, vt ſimoniacas, ex quibus aliquas ibidem explicat.

81. Et hanc ſecundam ſententiam cenſeo veram. Et primo quidē Tridentiū ſeſſ. 21. c. 1. de reformat. Tridĕnt. quamcumque donationem, quamtumvis mere liberalem, pro Sacramento Ordinis ſuſcipiendo, prohibet intuitu Religonis, propter ſuſpicionem avaritiæ, ſive contractus oneroſi omnino indecentem tam ſacris myſterijs. Quod prohibeat eas donationes omnino liberales, conſtat illis verbis: *Nihil pro Collatione quorumcumque Ordinum, etiam Clericalis tonſura, nec pro litteris dimiſſorijs, aut teſtimonialibus, nec pro ſigillo, nec alia quacumque de cauſa, etiam SPONTE OBLATVM, Epiſcopi, & alij Ordinum Collatores, aut eorum miniſtri quovis prætextu accipiant.* Vbi manifeſtum eſt, præcipere Concilium, ne Epiſcopi, aut miniſtri aliquid accipiant, etiam ſponte, & liberaliter oblatum. *Notarij vero in ijs tantum locis, in quibus non vrget laudabilis conſuetudo nihil accipiendi, pro ſingulis litteris dimiſſorijs, aut teſtimonialibus decimam tantum vnius aurei partem accipere poſsint, dummodo eis nullum ſalarium ſit conſtitutum pro officio exercendo: nec Epiſcopo ex Notarij commodis aliquod emolumentum ex eiſdem ordinum collationibus directe, vel indirecte prouenire poſsit.* Cenſet autem Concilium, pro dignitate tam ſacrorum myſteriorum, hæc non miniſtrari omnino gratis, ſi aliquid recipiat Collator, vel Miniſter, etiam per gratioſam, & liberalem donationem. Et ideò ſubiungit: *Tunc enim gratis operam ſuam eos præſtare omnino teneri decernit.* Et deinde reprobat contrariam conſuetudinem.

82. Quod autem eam donationem, quantumvis liberalem, in miniſtratione ordinum, prohibeat Concilium tamquam ſimoniacam, conſtat primo ex proœmio, vbi dicitur: *Quo-*

Quoniam ab Eccleſiaſtico Ordine omnis avaritiæ ſuſpicio abeſſe debet. Vbi notabis primo, ſuſpicionem avaritiæ eſſe ſuſpicionem cõtractus oneroſi, in quo detur temporale pro ſpirituali. Notabis ſecundo, non ſolum eſſe indecentem, & irreverentem Sacris Ordinibus, ipſum contractum oneroſum, in quo detur temporale pro ordine ſuſcipiendo, ſed etiam cenſeri à Concilo irreverentem, & indecentem Sacris Ordinibus ſuſpicionem contractus oneroſi. Motivum autem prohibendi actionem propter ſuſpicionem contractus oneroſi dandi temporale pro ſpirituali, eſſe eiuſdẽ rationis, ac motivum prohibendi actionem propter verum contractum oneroſum dandi temporale pro ſpirituali; atque adeò vtrumque eſt motivum prohibendi actionem tamquam ſimoniacam. Et ideò ſubdit Concilium: *Contrarias taxas, ac ſtatuta, & conſuetudines etiam immemorabiles quorumcumque locorum, quæ potius abvſus, & corruptelæ, SIMONIACÆ pravitati faventes, nuncupari poſſunt, penitus caſſando, & interdicendo. Et qui ſecus fecerint, tam dantes, quam accipientes, vltra Divinam vltionem, pœnas à iure inflictas ipſo facto incurrant.* Scio, Authores magni nominis non agnoſcere ſimoniam in hac prohibitione, ſed vel iniuſtitiam, vel inobedientiam, vel avaritiam, præcipue quo ad pœnas incurrendas. Cenſeo tamẽ vim inferri verbis Concilij, ſi aliter intelligantur.

83. Secundo Concilium Tridentinum ſeſſ. 24. de Reform. cap. 18. præſcribit formam examinis faciendi oppoſitorum aſpirantium ad beneficium Parochiale, præcipitq́, ne Examinatores accipiant quidquam ab examinandis ante, aut poſt examen: declaratque aliter facientes eſſe ſimoniacos; ſic enim ait: *Caveantque, ne quidquam prorſus occaſione huius examinis, nec ante, nec poſt accipiant. Alioquin SIMONIÆ vitium tam ipſi, quam alij dantes incurrant: à qua abſolvi nequeant, niſi dimiſſis beneficijs, quæ quomodocumque antea obtinebant; & ad alia in poſterum inhabiles reddantur.* Vbi aperte conſtat, loqui Concilum de donatione gratuita, & pure liberali; cum præcipat, *ne quidquam prorſus accipiant, ſive ante, ſive poſt examen.* Et non dicit, *pro examine*, ſed ne accipiant *occaſione huius examinis.*

84. Ratio autem, propter quam ea donatio, & acceptio ſint ſimoniacæ, eſt, quam ſupra tradidimus. Cenſet enim Concilium, ſuſpicionem avaritiæ, ſive contractus oneroſi, dandi ſpirituale pro temporali, eſſe indecoram, & irreverentem examinationi ordinatæ ad beneficium Parochiale, & vt talem illam prohibet. Quæ ratio eſt eiuſdem ordinis, ac illa, propter quam prohibet Eccleſia contractus oneroſos circa beneficia Eccleſiaſtica, vt iam diximus.

85. Alios textus ex Sacris canonibus afferunt aliqui, in quibus prohiberi videntur donationes pure liberales, & in quibus datur temporale, ſed non pro ſpirituali. Affertur cap. 1. de ſimonia. Sed hoc expreſſe loquitur de venditione. Item cap. *Emendari.* 1. quæſt. 1. vbi præcipitur, ne *qui baptizantur, nummos in conchã mittant: ne ſacerdos, quod gratis accepit, pretio diſtrahere videatur.* Vbi videtur prohiberi ea liberalis donatio nummiorum; non enim dicit, ne *pretio diſtrahat, ſed ne pretio diſtrahere videatur.* Et ex Gloſſa conſtat, quoad hoc eſſe varietatem opinionum: Nam verb. *Non mittant.* Sic ait: *Exaudi hoc de nummis exactis: nam ſponte oblatos accipere poſſum.* Hæc dicit Gloſſa pro opinione de tuen-

tuenda donatione liberali. Pro oppoſita opinione ſubiungit: *Alij dicunt, hoc vitandum propter ſpeciem mali.* Et paulo poſt: *Hic argue, opus per ſe laudabile, ratione temporis reprobari: & ne malignandi occaſionem inducat. Licet enim nummos in concham mittere, opus pietatis ſit, tempore tamen ſuſcipendi baptiſmi, ſimoniæ ſuſpicionem inducit.*

86. Alij ſunt textus, qui afferri ſolent pro interdictione donationum liberalium in occaſionibus, in quibus datur ſpirituale, quæ videri poſſunt apud P. Suarez citatum. Certum quoque eſt, approbari in iure canonico donationes aliquas, ſi fiant animo pure liberali. Talis eſt ea, quæ ponitur in cap. *Tua nos.* de qua dixi ſupra cap. 2., & continetur illis verbis: *Si vero pure, ac ſine pacto, vel conditione qualibet offerat rogans humiliter, vt in Canonicum admittatur, & bona ſua retinere liceat pro Præbenda, & Clerici eiuſdem Eccleſiæ pure conſentiant: huiuſmodi receptio fieri poterit, abſque ſcrupulo ſimoniacæ prauitatis.*

Suar.

CAPVT V.

An ſit ſimonia dare ſpirituale propter adquirendum temporale tamquam propter finem?

ARTICVLVS I.

An poſſit quis dare, aut accipere Præbendam propter finem intrinſecum temporalem?

SVMMARIVM.

Finis alius intrinſecus, alius extrinſecus. num. 88.

Explicatur finis intrinſecus intra hanc materiam. num. 89.

Poteſt dari, & accipi Beneficium abſque labe ſimoniæ propter finem intrinſecum ſuſtentationis temporalis. num. 90.

Licitum eſt dare Beneficium Clerico propter finem contentum in ipſo Beneficio. num 91. & ſeqq.

Cum datur Beneficium Clerico ob finẽ ſuſtentationis, non datur ſpirituale pro temporali. num. 93.

Cum datur Beneficium propter finem ſuſtentationis, datur omnino liberaliter. num. 94.

Diſtinguendus eſt finis intrinſecus ſpiritualis, & tẽporalitatis in Præbenda. Et quis ſit finis principalior, & minus principalis. num. 95.

Cum diximus, eſſe ſimoniam dare ſpirituale propter motiuum temporale, id non intelligitur de fine intrinſeco explicato. num. 96.

Solum Præbenda, aut Beneficium reſpicit ſuſtentationem vitæ tamquã finem intrinſecum. num. 97.

Quo-

Digitized by Google

Quomodo hæc concluſio non ſubijaceat damnationi. num. 98.

87. CVm finis ſit motivũ, propter quod operantur creaturæ rationales; quæ cap. 2. diximus de motivo ſimoniam invehente, ſatis ſuperque videbantur ad cognoſcendum, quis ſit finis, qui inficit ſpiritualia labe ſimoniaca. Sed quia propoſitio 46. aliquid addit ſpeciale de fine temporali reſpectu rei ſpiritualis, aliqua ſuperaddemus claritatis gratia.

88. Diſtinguendus itaque eſt duplex genus finis. Alius enim eſt intrinſecus rei, alius extrinſecus. Intrinſecus eſt, ad quem res ipſa ex natura ſua ordinatur. Extrinſecus vero eſt, ad quem perſona rationalis rem aliquam ordinat, licet per ſe non ſit ordinata ad illum.

89. Exemplum finis intrinſeci intra materiam, inqua verſamur, eſt res temporalis annexa ſpirituali, quæ ad aliquem finem ordinatur. V.g. Præbenda, Beneficium, præſtimonium, & ſimilia quoad temporale ſubſidium, quod continent, inſtituta ſunt ab Eccleſia propter ſuſtentationem vitæ Clericorum; & ideò ſuſtentatio vitæ eorum eſt finis intrinſecus Præbendæ, Beneficij, & quatenus continent temporale ſubſidium; quia ſic ab intrinſeco, & ex natura ſua ordinantur ad talem finem.

90. Dico ergo primo. Res temporalis annexa ſpirituali, v. g. Beneficium, quatenus continet temporale ſubſidium, poteſt dari, vel accipi propter temporalem Clerici ſuſtentationem, tamquam propter finem intrinſecum. Et ita poteſt Epiſcopus Clerico pauperi conferre Beneficium propter ſuſtentationem vitę eius, tamquam propter finem intrinſecum ipſi Beneficio abſque periculo ſimoniæ. Et ſimilter Clericus poteſt petere, vel accipere Beneficium propter eumdẽ finem ſuſtentationis ſuæ, abſque ſimoniaca pravitate.

91. Probatur primo concluſio. Nam ſimonia, vt dixit S. Thomas ſupra laudatus, eſt omnis contractus non gratuitus circa ſpiritualia, aut ſpiritualibus annexa; intelligitur autem eſſe contractus non gratuitus, ſi ſit talis formaliter, vel æquivalenter: atqui quod Epiſcopus det Beneficiũ Clerico pauperi propter ſuſtentationem eius, tamquam propter finem, neque formaliter, neque equivalenter continet contractum non gratuitum: ergo quod Epiſcopus det eo modo Beneficium, nihil continet ſimoniacum.

92. Maior, & conſequentia ſunt evidentes. Nec minus evidens eſt minor. Nam in eo caſu nihil paciſcitur Epiſcopus cum Clerico; ſed dat illi Beneficium cum eo ipſo fine, qui continetur in ipſo Beneficio.

93. Probatur ſecundo. Nam vt detur ſimonia, neceſſe eſt, quod detur ſpirituale pro temporali, vel è converſo: ſed quando Epiſcopus dat Beneficium Clerico propter ſuſtentationem vitæ eius, tamquam propter finem, non dat illi ſpirituale pro temporali; non enim commutat ſpirituale pro tẽporali ſuſtentatione eius: ergo cũ dat Beneficiũ Clerico propter ſuſtemtationẽ vitæ eius tamquam propter finem, non datur ſimonia.

94. Probatur tertio. Nullò modo eſt ſimoniacum dare aliquid ſpirituali annexum, omnino gratis, & pure liberaliter (excipe donationem pure liberalem, quam prohibet Eccleſia propter ſpeciem mali; quod tamen non habet locum in præſenti) ſed quando Eſpiſcopus dat Clerico Beneficium propter ſuſtentationem vitæ eius, tamquam propter finem, dat illi Beneficium omnino gratis, & pure liberaliter; non enim percipit

Epiſcopus emolumentum aliquod temporale; ſed ſolum reſpicit vtilitatem eius, cui dat Beneficium: ergo id nullo modo eſt ſimoniacum.

95. Sed ne res hæc ſiniſtre intelligatur, advertendum eſt, quod ſicut ſuſtentatio vitæ non eſt finis intrinſecus ſpiritualitatis, ſed ſolum temporalitatis Præbendæ; ſolum quæri, & deſiderari poteſt temporalitas Præbendæ propter ſuſtentationem vitæ, tamquam propter finem intrinſecum temporalitati Præbendæ. Ex quo fit, finem principalem Præbendæ non eſſe ſuſtentationem vitæ: finis enim principalis eius eſt id, ad quod ordinatur ſpiritualitas Præbendæ, ſcilicet commodum ſpirituale; finis autem minus principalis eſt id, ad quod ordinatur temporalitas Præbendæ, nempe ſuſtentatio vitæ. Et ideò Clericus, qui quærit, aut accipit Præbendam propter ſuſtentandam vitam tamquam finē (ſi recte, & debite procedat) non accipit Præbendam propter ſuſtentationem vitæ tamquam propter finem principalem; ſed accipit Præbendam propter commodum ſpirituale, tamquam propter finem principalem; & accipit illam propter ſuſtentationem vitæ, tamquam propter finem minus principalem.

96. Ex quibus ſic diſcuſſis tria inferre licet. Primum. Cum in cap. 2. diximus, eſſe ſimoniacum dare ſpirituale propter motivum temporale, aut è converſo, intelligi de motivo temporali extrinſeco; non autem de eo, quod eſt intrinſecum ipſi Beneficio, aut Præbendæ, propter dicta.

97. Secundum. In hoc genere nihil ſpirituale, aut ſpiritualibus annexum reſpicere tamquam finem intrinſecum ſuſtentationem vitæ, aut aliam rem temporalem, præter Præbendam, Beneficium, Capellaniam, & alia ſimilia, quæ inſtituta ſunt ad ſuſtentationem Clericorum.

98. Tertium. Præfatam concluſionem non ſubiacere huic damnationi propoſitionis 46. Tum quia hæc propoſitio damnata dicit, non eſſe ſimoniam, etiam ſi temporale ſit principale motivum dandi ſpirituale; nos autem dicimus, eſſe finem, & motivum minus principale. Tum præcipue, nam quando Epiſcopus dat Clerico pauperi Beneficium propter ſuſtentationem vitæ eius, non dat ſpirituale pro temporali, neque facit contractum cum Clerico, obligans eum, vt ſuſtentet vitam; ſed dat illi Beneficium, quod ab intrinſeco ordinatur ad ſuſtentationem vitæ eius. Et præterea, nam licet Epiſcopus det illi Beneficium propter ſuſtentationem vitæ eius, certum eſt, quod dat gratis; finis enim ille eſt in vtilitatem eius, cui confertur.

ARTICVLVS II.

An in actione virtutis poſſit quis reſpicere finem temporalem?

SVMMARIVM.

Qui in actione virtutis reſpicit temporale tamquam finem principalem, eſt ſimoniacus; non autem ſi tamquam finem ſecundarium. num. 99

Facere opus virtutis propter temporale, tamquam propter finem principalem, eſt æquivalenter vendere illud. num. 100.

Non datur ea æquivalentia, cum quis reſpicit temporale tamquam finem ſecundarium. num. 101.

Quid

Quid de eo, qui celebrat Miſſam propter ſtipendium? num. 102.

Quid, quando maurus vult baptizari propter commodum indumenti. nu. 103.

Quid, quando pauperes accipiunt Euchariſtiam propter percipiendam eleemoſynam. num. 104.

99. Dico ſecundo. Qui facit actionem virtutis propter adquirendum aliquod commodum temporale, tamquam propter finem principaliter intentum, eſt ſimoniacus; ſi autem principaliter intendit bonum ſpirituale, & ſecundario intendit commodum temporale, non committit ſimoniam. Hæc eſt expreſſa ſententia S. Thomæ quodlib. 8. art. 11. vbi præfigit hunc titulum:
S. Tho. *Vtrùm ille, qui vadit ad Eccleſiam propter diſtributiones, alias non iturus, peccet?* Et ſic reſpondet: *Si enim huiuſmodi diſtributiones reſpicit quaſi finem ſui operis principaliter intentum, ſimoniam committit, & ita mortaliter peccat. Si autem habet principalem finem Deum in tali actu, ad huiuſmodi autem diſtributiones reſpicit ſecundario, non quaſi in finem, ſed ſicut in id, quod eſt neceſſarium, ad ſui ſuſtentationem, conſtat, quod non vendit actum ſpiritualem, & ita ſimoniam non committit, nec peccat. Sic enim acceptio diſtributionum non erit cauſa, quare ad Eccleſiam vadat, ſed proprie huiuſmodi determinatio, quare nunc vadat, & non alia vice.*

100. Ratio autem prioris partis concluſionis, quam tradit S. Thomas, eſt: nam facere opus ſpirituale virtutis propter emolumentum temporale tamquam propter finem principaliter intentum eſt æquivalenter velle vendere actionem ſpiritualem virtutis: ſicut qui ſervit domino propter mercedem ſuam, vendit actionem ſuam tali domino. Et ſi ille, qui dat diſtributionē, daret illã de ſuo, & ſine vlla obligatione, & ſciret intentionem alterius recipientis illam, eſſe velle recipere illam propter commodum temporaliter intentum, vterque eſſet ſimoniacus; quia alter venderet ſuam virtutis actionem, & alter illam emeret.

101. Ratio vero ſecundæ partis concluſionis traditur etiam à S. Thoma in verbis relatis: Nam qui in actione virtutis principaliter reſpicit Deum, aut motivum ſupernaturale tamquam finem principaliter intentum; & in eadem actione reſpicit commodum temporale tamquam finem ſecundarium, & minus principalem; ſic non vendit actionem virtutis: quia ille finis ſecundarius eſt ſolũ aliquomodo impulſivus, & quaſi determinatio, quare nunc operetur illam actionem virtutis propter motivum ſupernaturale, tamquam propter finem principalem. S. Thom.

102. Hinc dicidi poſſunt dubia multorum caſuum. Primo. Si quis celebraret Miſſam propter ſtipendium tamquam propter finem principaliter intentum, ſimoniacus eſſet, propter dicta. Quia tamen Sacerdotes Miſſam celebrant præcipue propter ſalutem animarum ſuarum, & ſecundario propter ſtipendium, quatenus deſervit ad ſuſtentationem propriam, ſic nõ committunt ſimoniam.

103. Secundo. Maurus quidem agnoſcens veritatem Catholicæ Religionis, voluit baptizari ſtatim, quia ſe offerebat occaſio adquirendi optimum veſtimentum, quo indigebat ad cooperiendam nuditatem ſuam. Hic ſi ſuſcepit Baptiſmum propter veſtimentum, tamquam propter finem principaliter intentum, ſimoniacus fuit. Si autem ſuſcepit Baptiſmũ propter ſalutem animæ ſuæ, tamquã propter finem principalem, & ſecundario voluit ſtatim baptizari, ne amit-

teret occaſionem veſtimenti, ita vt commodum temporale fuerit tantum impulſivum, & determinatio temporis præſentis; ſic nullam commiſit ſimoniam.

104. Tertio. In hac vrbe Hiſpalenſi, ſicut in alijs Provinciæ Bœticæ, eſt conſuetudo, quod in vna die hebdomadæ ſanctæ convocentur pauperes ad communionem Euchariſtiæ; & poſt communionem vocantur ad prandium, & multi in illa die non communicarent, niſi ſperarent prandium. Si ergo pauperes communicāt propter prandium, tamquam propter finem principaliter intentum, ſimoniaci ſunt, & vendunt ſuam actionem communicandi. Si autem (quod credendū eſt) commnnicant propter ſalutem animarum ſuarum, & ſecundario propter prandium, quo egent, tamquā propter finem impulſivum determinatum ad eligendum hunc diem potius, quam illum, ſic non committunt ſimoniam, nec peccant.

ARTICVLVS III.

An poſſit quis dare aliquid temporale propter adquirendum Beneficium, tamquam propter finem minus principalem?

NON EGET SVMMARIO.

105. Dico tertio. Si illud temporale, quod dicitur dari propter adquirendum Beneficium Eccleſiaſticum, tamquam propter finem minus principalem, movet, & allicit animum conferentis Beneficium, aut præſentantis ad illud ſimoniacum eſt, quantumvis dicatur dari propter illud, tamquam propter fininem minus principalem. Si vero non allicit animum illius ad collationē, aut præſentationem Beneficij, non datur ſimonia.

106. Exemplis declaratur concluſio. Titius dat munera Epiſcopo, dicitque ſe reſpicere tamquam finem principalē, quod Epiſcopus oſtentet luculentius dignitatem ſuam; & reſpicere tāquam finem ſecūdariū, quod ſibi conferat Præbendam; ſimoniacus eſt: quia dat munera, quæ alliciunt animum, vt conferat ſibi Beneficium. Item Sempronius exhibet Epiſcopo obſequia famulatus propter mercedē temporalem, tāquam propter finē principaliter intentum; ſecundario vero cum aliqua ſpe obſtinendi Præbendam, & in hoc ſenſu dicitur, id facere propter Prebendam, tamquam propter finem minus principalem, & indirectum. In quo caſu (niſi pervertatur intentio, & flectatur ad Beneficium, tamquam ad finem principaliter intentum) non reperitur ſimonia: quia ſolus famulatus æquali mercede compenſatus non allicit animum Collatoris ad conferendum Beneficium.

107. Probatur concluſio ſic explica ex cap. *Et ſi quæſtiones.* de ſimonia, illis verbis, quæ retuli cap. 2. *Quod autem ſcriptum eſt, Beatus, qui excutit manus ſuas ab omni munere, de illis donis dictum eſt, quæ accipientis animum allicere, vel pervertere ſolent.* Ergo ſi ille, qui dat munera Collatori, aut præſentatori Præbendæ, dat ea munera, quæ accipientis animum allicere, vel pervertere ſolent, quantumvis dicat dari propter collationem, aut præſentationem Beneficij Eccleſiaſtici tamquam propter finem ſecundarium, ſimoniacus eſt: quia revera dat munera, vt per illa paret ſibi viam ad Præbendam.

108 Secunda autē pars concluſionis probatur ex verbis ſequentibus eiuſ-

eiuſdem cap. *Et ſi queſtiones. Qua voluntatem recipientis inclinare, vel movere non debeant; non tamen Eccleſia Romana interpretari conſuevit, accipientem in his delinquere, vel donantem.* Ergo qui dat munus ab obſequio, ſive qui exhibet famulatum taliter, vt per illum non moveat, neque inclinet voluntatem Collatoris ad conferendum Beneficium, licet habeat aliquam ſpem perveniendi ad Beneficium, & hoc ſenſu dicatur famulari propter Beneficium, tamquã proptet finem ſecundarium, non erit ſimoniacus.

109. Et confirmatur. Omnes enim, qui ambiunt famulatum Epiſcopi, aut Cardinalis, id libenter aggrediuntur, quia habent ſpem aſcendendi ad aliquod Beneficium Eccleſiaſtitum, in quo ſenſu dicuntur reſpicere id tamquam finem ſecundariũ: Durum ergo videtur damnare omnes famulos, & familiares Epiſcoporum, & Cardinalium, qui cum hac ſpe illis famulantur, & in hoc ſenſu reſpiciunt ſecundario Præbendam.

110. Dixi, *Niſi pervertatur intẽtio:* eſt enim periculoſum famulari aliquo modo Epiſcopo cum ea ſpe Beneficij Eccleſiaſtici; quia facile flectitur intentio ad reſpiciendum illud tamquam finem principalem ſui famulatus. Et ideò qui ſic famulantur Epiſcopo, licet habeant ſpem aſcendendi ad Beneficium Eccleſiaſticum, aut ad aliam Præbendam, debent habere rectam intentionem, ne præſtent ſuum munus ab obſequio, vel principaliter propter promotionem ad Beneficium, vel cũ animo alliciendi ſuo famulatu voluntatem Epiſcopi ad talem promotionem.

111. Similiter delinquet ſimoniace Epiſcopus, ſi obſequia temporalia famuli, quæ compenſare debet mercede temporali, velit compenſare Beneficio Eccleſiaſtico. Hæc enim virtualiter eſt venditio, & commutatio Beneficij pro obſequio temporali: & tunc dat Beneficium propter munus ab obſequio, tamquam propter finem principalem. Aliud eſt, ſi adæquato pretio compenſaverit obſequia famuli; ex occaſione tamen famulatus is famulus invenerit gratiam apud Epiſcopum, & hic inclinet ad conferendum omnino gratis, & pure liberaliter famulo Beneficium Eccleſiaſticum: ſic enim nullum eſt veſtigium ſimoniæ.

CAPVT VI.

APPENDIX.

An liceat Eſpiſcopo conferre Beneficium pingue Clerico ſub eo onere, quod renunciet aliud tenue, vel minus pingue, quod habet, vt hoc cõferatur alteri?

ARTICVLVS I.

Præmittuntur aliqua, & duæ ſententiæ referuntur.

SVMMARIVM.

Explicatur caſus. num. 112.

Qui nam cenſuerint, & quo fundamento, eſſe ſimoniacum, quod Epiſcopus det Beneficium pingue Clerico ſub conditione, quod renunciet tenue: num 113.

Prima opinio diſtinguens inter Beneficium compatibile, & incompatibile. num. num. 114.

Authores huius ſententia referuntur num. 115. & ſeqq.

Secun-

Secunda ſententia, quæ eſt limitatio prima. num. 118.

Duplex genus Beneficiorum incompatibilium explicatur. num. 119.

Quæſtio procedit, non de Beneficijs incompatiblibus; ſed ſolum de compatibilibus num. 120. & ſeqq.

112. COmmune eſt Epiſcopis, dum conferunt Beneficium pingue vni Clerico habenti aliud tenue, confere illud ſub onere, quod renũciet tenui Beneficio, quod prius habebat. Nam cum cognoſcant Epiſcopi, multos eſſe dignos, quibus Beneficia conferantur, & videant alios alijs digniores, inique ferunt, vel quod beneficium pingius conferatur minus digno, vel quod vnus habeat Beneficium vtrumque, ſcilicet pingue, & tenue; & reliqui digni remaneant inopia preſſi.

113. In hac tamen Curia Hiſpalenſi noviſſime exorta eſt contraverſia, an liceat Epiſcopo dare Beneficium pingue ſub onere, quod renunciet tenue; an potius id ſit ſimoniacum? Nec defuerunt, qui cenſerent, Epiſcopum ſic conferentem eſſe reũ ſimoniæ, hoc fundamento fulti. Etenim pactio circa ſpiritualia, aut ſpiritualibus annexa, ſimoniaca eſt; vt conſtat ex cap. *Quæſitum*. De Rerum permut. & alijs iuribus: ſed dare Beneficium ſub onere, quod renunciet aliud, eſt pactio circa ſpiritualibus annexa: ergo id eſt ſimoniacum.

114. Pauci ſunt Authores, qui hanc quæſtionem tetigerunt. Prima ergo ſententia docet, ſi Epiſcopus det Beneficium vni habenti aliud incompatibile cum primo, ſub onere quod renunciet primum, id non eſſe ſimoniacum; quia ea conditio renunciandi primum de iure ineſt; ſi vero Beneficium pingue, quod denuo confertur, ſit compatibile cum primo tenui, eſſe ſimoniacum conferre ſub ea conditione, quod renunciet primum; quia eſt pactum initum ſub condione, quæ non ineſt de iure.

115 Hanc ſententiam tuetur Garcia de Benef. part. 8. cap. 2. nu. 21. Ait enin: *Ex prædictis infert Abbas indicto cap. Significaſti, num.* 6. *cũ Collectario ibi, tenere collationem parochialis ab Ordinatorio factam habenti aliã, ſub conditione, ſi primã reſignaverit; ſeu dimittat: quia iſta conditio tacite inerat de iure* Et hanc primam partem huius ſententiæ confirmat ex quadam deciſione Rotæ. Et num. 24. addit ſecundã partem ſententiæ huius Sic: *Secus eſſet, ſi conditio tacite non ineſſet, vt quia primum Beneficium non eſſet vacaturum ipſo iure:* Et pro hac ſecunda parte citat Coſmam, & Selvam. Vbi non dicit, eſſe ſimoniam. — *Gar.* *Coſm.* *Selva.*

119. Eidem ſententiæ ſuffragatur (quamvis cum limitatione mox ſubijcienda) P. Thom. Sanch. tom. 1. Conſil. lib. 2. cap. 3. dub. 25., vbi poſtquam late probavit, omne pactum circa ſpiritualia eſſe ſimoniacum, ſubiungit num. 9. *Nota, limitandam eſſe hanc concluſionem, niſi apponatur conditio, quæ iure ineſt, & eo modo, quo ineſt; vt ſi Epiſcopus habenti Beneficium Curatum, conferat aliud Curatum ea conditione, vt reſignet primum, non erit ſimonia; quia illa conditio de iure ineſt, cum non poſsit aliquis duo Beneficia Curata obtinere. Si autem Beneficia eſſent compatibilia, (vt ſi vtrumque eſſet tenve, & non ſufficiens ad decentem ſuſtentatonem) eſſet ſimonia conferre alicui Beneficium ea conditione, vt reſignaret aliud, quod habet: quia illa conditio non ineſt iure, quia ſunt compatibilia.* — *Tho. San.*

117. Pro eadem ſententia ſtat P. Gibalinus de ſimonia quæſt. 16. Corollario 8. & primã partem circa — *Gibal.*

Bene-

Digitized by Google

Vgol. Gratia. Coſmam. Panvin. Rebuſ. Silva. Beneficia incompatibilia docet in concluſione 2.,& pro ea citat Vgolinum tab. 1. de Simonia cap. 11. nu. 4., Garciam vbi ſupra, Coſmam in pracmat. tit de collat. §. *Sequuntur* verb. *voluerit*. Panvin. de off.& poteſt. Capituli Sede vacant. quæſt. 1. part. 2. num. 8. Rebuffum in praxi tit. *Requiſita ad Collat.* num. 1. Deinde in concluſione 4. tuetur ſeundā partē huius ſententiæ, nempe ſimoniacum eſſe, quod Collator Beneficij det Beneficium ſub ea conditione, quod renunciet aliud compatibile; & pro hac parte citat Selvam de Benef. part. 2. quæſt. 20. num. 2. & 3. & reliquos antea citatos pro ſecunda concluſione. Præterea eamdem ſententiam quoad vtramque partem defendit,& fundamentis roboravit à me conſultus Illuſtriſſimus Epiſcopus Pampilonenſis D. Ioannes Santos de San Pedro doctrinæ, & Religionis præ-notiſſimus. D. Ioan. Santos.

118. Secunda ſententia, quæ videtur eſſe limitatio primæ, docet, poſſe Epiſcopum ſine labe ſimoniæ dare Clerico Beneficium ſub conditione, quod renunciet alterum compatibile;ſi quando dedit illi primum Beneficium, dedit illud ſub conditione,quod renunciaturus eſſet illud, ſi conferret deinceps alterum pingius. Ita P. Thom. Sanchez vbi ſupra. Ita enim aſſerit. *Similter excuſari poteſt à ſimonia, ſi Epiſcopus conferat Beneficium alicui ea conditione, vt cum ipſe aliud pingius illi contulerit, primum libere renunciet in manibus ipſius Epiſcopi, vt illud conferat, cui placuerit: id enim licite fieri poteſt. Primum, quia illa conditio eſt ſecundum ius commune: ſecundum, quod nullus poteſt habere duo Beneficia, etiā ſimplicia, quorum alterum ſit pingue, id eſt, ſufficiens ad congruam ſuſtentationem. Secundo, poteſt excuſari; quia illa eſt quaſi permutatio Beneficiorum, quæ authoritate Prælati licite fieri poteſt. Tertio, quia cauſa permutationis poteſt quis renunciare cum tali conditione, vt ſupra dixi.* In quibus verbis notandum eſt, ex his tribus rationibus primā facere recurſum ad incompatiblitatem Beneficiorū; ſecundam, tamen, & tertiam tradi independenter ab eo, quod Beneficia ſint incompatibilia. Vbi pro eadem ſententia citat Cordubam in Summa quæſt. 30. Ludovicum Lopez 1 part. inſtruictor. cap. 337. fine, & Emmanuelem Rodrig. tom. 2. Sum. cap. 60. num. 4. P. Thom. Cord. Lopez. Rodrig.

119. Et pro maiori horum intelligentia prænotandum eſt, Beneficia incompatibilia eſſe duplicis geneneris Incompatibilia primi generis ſunt illa, quorum vnum ipſo iure excludit alterum. V. g. duæ Præbendæ vniformes ſub eodem tecto, vt duo Canonicatus: nam ſi accipias ſecundum, ipſo iure vacat primum. Incompatibilia ſecundi generis ſunt, quæ licet non poſſint retineri ſimul ſine diſpenſatione, tamen non ita pugnant inter ſe, vt alterum vacet, accepto priori. Talia ſunt duo Beneficia pinguia, id eſt, quorum quodlibet ſufficit ad congruam ſuſtentationem Clerici. Ita Navarrus lib. 3. conſil. 17. & ſeqq. de Prebandis, & P. Leſſius lib. 2. de Iuſt. cap. 34. dubit 27. num. 140., & communiter Doctores. Navar. Leſſius.

120. Deinde vt facile cognoſcatur, in quo conſiſtat difficultas præſentis controverſiæ, ſuppono, admittendam eſſe tamquam certam priorē partē primæ ſententiæ, nempe poſſe Epiſcopum conferre alicui Beneficium pingue ſub conditione, quod renunciet aliud incompatibile, quod habet: nam quamvis videatur fieri pactum ſub ea conditione; ea tamen conditio de iure ineſt, & non tam eſt pactio, quam declaratio obligationis

gationis, qua obſtringitur Collatarius, vt recte probant Authores primæ ſententiæ.

121. Punctum ergo difficultatis eſt, an poſſit Epiſcopus abſque labe ſimoniæ conferre Beneficium Clerico cum onere renunciandi aliud minus pingue, quod antea habebat, caſu quo talia Beneficia ſint compatibilia? Et, vt vidimus ſupra, id negant Authores primæ ſententiæ, & Authores ſecundæ limitant, & affirmant pro caſu, in quo cum Epiſcopus contulit primum, illud contulit ſub conditione, quod renunciaturus illud eſſet, ſi deinceps aliud pinguius conferret.

ARTICVLVS II.

Statuitur pars affirmativa, & prima eius probatio.

SVMMARIVM.

Poteſt Epiſcopus conferre Clerico Beneficium pingue cum onere, vt renunciet minus pingue, quamvis compatibile. num. 122.

Quam vim habeat quidam motus proprius? num. 123.

Epiſcopus poteſt transferre Beneficiarium de vna Eccleſia ad aliam. nu. 124.

Dare Beneficium pingue cum eo onere eſt transferre illum de vna Eccleſia ad aliam num. 125.

Quid præcipiat Pontifex in cap. Quæſitum? num. 126.

In eo capite conceditur Epiſcopo tam poteſtas faciendi permutationem Beneficiorum, quam translationem Beneficiariorum. Ex Suarez. num. 127.

Diſcrimen inter permutationem, & translationem. Ex eodem. num. 128.

Quare conceditur permutatio ſub termino translationis. num. 129.

An omnis permutatio, vt ſe tenet ex parte Epiſcopi, ſit translatio? num. 130.

Concluſio ex dictis. num. 131.

122. VEram cenſeo ſententiam affirmantem, poſſe Epiſcopum abſque labe ſimoniæ conferre Beneficium pingius Clerico, cum onere vt renunciet Beneficium minus pingue, quod antea habebat, quamvis ea Beneficia ſint inter ſe compatibilia. Hanc ſententiam tuetur illuſtriſſimus Epiſcopus D. Ioannes Alphonſus de Moſcoſo, in ſumma tract. 5. de ſimon. cap. 10., vbi referens, quemdam motum proprium Pontificis prodijſſe, in quo interdicebantur Epiſcopi, ne conſanguineis, & familiaribus conferrent Beneficia, ſic ait: *Eſte mandato fue riguroſiſſimo para los Obiſpos, que haziendo el deber andan acomodando ſus familiares, y parientes ſegun ſus merecimientos, quitandoles vnos Beneficios, y dandoles otros: y era intolerable obligarlos à que à cada paſo, para hazer eſtas proviſiones acudieſſen à Roma. Suplico el Rey Felipe ſegundo deſte mandato, y embio cedulas à los Obiſpos haziendoles ſaber, como ſe avia ſuplicado deſta extravagante, y que con ſegura conciencia podian ſeguir la coſtumbre antigua. Y yo recibi aviſo en vna cedula real ſobre el caſo.* Quæ ſic in latinũ ſermonem fideliter transfero [Hoc præceptum fuit rigidiſſimum adverſus Epiſcopos, qui muneri ſuo ſatisfacientes, ſatagunt promovere familiares, & conſanguineos pro vniuſcuiuſque meritis, AVFERENTES alia Beneficia, & conferentes alia. Erat autem onus intolerabile, cogere Epiſcopos, vt tertio quoque gradu mitterent Romam pro his proviſionibus faciendis. Supplicavit Rex Philipus ſecun-

Alphon Moſcoſo

Digitized by Google

ſecundus pro ſuſpenſione huius præcepti, & miſit chirographa Epiſcopis, certiores eos faciens de ſupplicatione ab hac extravaganti, ad monenſque, eos poſſe tuta conſcientia ſequi cõſuetudinẽ antiquam. Et ego accepi admonitionem hanc per chirographum Regium de re iſta.]

123. In quibus verbis id præcipue notandum eſt, cenſere illuſtriſſ. Epiſcopum, licite Epiſcopos auferre, & conferre Beneficia familiaribus, quod non aliter fit, niſi conferendo Beneficia potiora cum onere renunciandi inferiora alia. Deinde notandum etiam eſt, dubitari inter Authores, an ſola ſupplicatio Regis ſufficiat pro ſuſpẽſione præcepti, aut motus proprij. Cæterum quidquid ſit de hoc, conſtat, eum motum proprium non eſſe vſu receptum, & prævaluiſſe priſtinam conſuetudinem.

124. Ratio prima huius concluſionis eſt: Nam c. *Quæſitum.* de Rerum permut. conceditur Epiſcopo, vt poſſit transferre Beneficiarium de vna Eccleſia ad aliam: ſed conferre Beneficium pinguius Clerico cum onere renunciandi aliud minus pingue, quod habebat, eſt trãsferre illum de vna Eccleſia ad aliam: ergo in præfato cap. conceditur Epiſcopo, quod poſſit conferre Beneficium Clerico cum onere renũciandi aliud, quod antea habebat.

125. Minor patet: nam transferre Beneficiarium de vna Eccleſia ad aliam, dicit terminum *ad quem*, & terminum *à quo*: & dum confert Beneficium pingue, facit illum tranſire ad aliam Eccleſiam, tamquam ad terminum *ad quem*: & dum iubet renunciare Beneficium minus pingue, facit illum recedere ab Eccleſia, cui antea præerat, tamquam à termino *à quo*: illa ergo Epiſcopi diſpoſitio quoad ea Beneficia, eſt translatio de vna Eccleſia ad aliam.

126. Iam vero maior eius ſyllogiſmi oſtenditur. Nam in eo cap. *Quæſitum* ſic decernit Pontifex: *Generaliter itaque teneas, quod cõmutationes Præbendarum de iure fieri non poſſunt; præſertim pactione præmiſſa, quæ circa ſpiritualia; vel connexa ſpiritualibus labem ſemper continet ſimoniæ. Si autem Epiſcopus cauſam inſpexerit neceſſariam, licite poterit de vno loco ad alium transferre perſonas.* Ergo ex cauſa neceſſaria poteſt Epiſcopus transferre Beneficiarium de vna Eccleſia ad aliam.

127. P. Suarez tom. 1. de Relig. tract. 3. lib. de ſimonia, cap. 32. affirmat, in hoc capite concedi Epiſcopo poteſtatem tàm ad faciendam permutationem Beneficiorum, quàm ad translationem Beneficiarij de vna Eccleſia ad aliam. Et ita num. 2. ait: *Sit igitur generalis Regula, vt permutatio licite fiat, neceſſarium eſſe, vt Authoritate ſuperioris fiat.* Cuius rei rationem ſic proponit. *Et ratio clara eſt: quia talis permutatio poteſt eſſe neceſſaria, vel vtilis aut Eccleſiæ, aut ipſis Beneficiarijs, & ideò non debuit omnino prohiberi. Fuit autem expediens, vt proprio arbitrio privatim non fieret; ideòque merito ſuperioris authoritas poſtulata eſt.* Et num. 9. addit, hunc Superiorem eſſe Epiſcopum. *Suar.*

128 Et num. 4. declarat diſcrimen inter permutationem, & translationem his verbis: *Quia translatio non eſt contractus, nec fit per modum contractus; vnde per ſe non requirit, quod fiat inter duos, & per ſe reſpicit vtilitatẽ Eccleſiæ, non translatorũ. Vnde ORIGINEM DVCIT A PROVIDENTIA* | *Prælati, non à voluntate translati; ideòque ſine illius conſenſu fieri poteſt, & interdum cum maiori onere, & minori temporali commodo; & ſæpe circa vnum tantum ad Beneficium vacans. Permutatio autem*

 revera

revera ſit per modum contractus; & ideò per ſe poſtulat, vt fiat inter duos, & ex conſenſu eorum, &c. Totum ergo hoc permittitur in Beneficijs cum authoritate PRÆLATI: Et ideò hoc modo non ſolum translatio perſonarum, ſed etiam permutatio Beneficiorum in rigore ſumpta licita eſt cum dicta conditione (ſcilicet authoritatis Epiſcopi) *& ita ſentiunt omnes Doctores, & aperte D. Thomas* (2. 2. S. Tho. quæſt. 100. art. 1. ad 5.) *Prius enim dicit has permutationes fieri non poſſe privatim; ſubdit vero ſtatim:* [*Poteſt tamen Pralatus permutationes huiuſmodi facere.*] *& probatur ſufficienter ex dictis iuribus, & ex Clement. vnic. de rerum permut.*

129. Et mox rationem tradit Suarius, quare concedat Pontifex Epiſcopo permutationem Beneficiorum ſub ea voce *transferre potius*, quã ſub verbo *Permutare*. Sic enim ait: *In dicto autem capite* [*Quaſitum.*] *Pontifex illum modum loquendi tenuit, vt ſignificaret duo. Vnum eſt, Beneficia ſecundum ius non poſſe permutari privata authoritate, & conſenſu permutantium: ita enim omnes illã primam regulam intelligunt. Aliud eſt; hanc permutationem non eſſe faciendam ab Epiſcopo ſine reſpectu ad commune bonum Eccleſiarum. Et quia hoc ex perſonis maxime pendet, ideò potius per translationem perſonarum, quam per Beneficiorum permutationem, Pontifex declaravit.*

130. Et ex dictis clare infertur, omnem permutationem, vt ſe tenet ex parte Epiſcopi, eſſe translationem nam, vt ait Suarius, ſub nomine translationis in eo textu comprehendit Pontifex permutationem; quod non fieret, niſi permutatio etiam eſſet translatio; ſed non omnem tranſlationem eſſe permutationem. Quod ſi obijcias ex verbis ſupra relatis Suarij, translationem non eſſe contractum, nec fieri per modum contractus, & per ſe reſpicere vtilitatem Eccleſiæ, non translatorum; & tranſlationem originem ducere à providentia Prælati, non ã voluntate tranſlati, quæ omnia convenire non poſſunt permutationi. Reſpondeo, etiam permutationem, vt ſe tenet ex parte Prælati, vel (vt magis proprie loquamur) approbationem permutationis non eſſe contractum, & in ea reſpicere debere Epiſcopum vtilitatem Eccleſiæ potius, quam permutantium; & ſic etiam originem ducere à providentia Prælati. Et hæc dicta ſunt ad maiorem intelligentiam textus. Quia licet negaveris, permutationem ſic explicatam eſſe translationem, nihil obeſt, nec prodeſt noſtræ concluſioni.

131. Ex dictis ergo patet, quod quando Epiſcopus confert Beneficium pinguius Clerico cum onere, quod renunciet minus pingue, eſſe veram, & perfectam translationem, quã in præfato textu concedit Pontifex Epiſcopo: hæc enim collatio quam facit Epiſcopus, cum onere renunciandi aliud Beneficium, non eſt contractus, neque fit per modum contractus, & reſpicit vtilitatem Eccleſiæ; & originem ducit à providentia Prælati, & non à voluntate translati.

AR-

Digitized by Google

ARTICVLVS III.

Soluuntur obiectiones oppugnātes doctrinā articuli præcedentis.

SVMMARIVM.

Epiſcopus, dum confert Beneficium pingue, non facit renunciari aliud pacto, ſed imperio. num. 133.
Ad rationem translationis non requiritur, quod Beneficia ſint incompatibilia num. 134.
Aliquando iubet Prælatus cum animo annuendi renitentiæ ſubditi. n. 136.
Quomodo debeat fieri translatio ex cauſa neceſſaria? num. 137. & ſeqq.
Cauſa eſt moraliter neceſſaria, cum affert magnam vtilitatem bono regimini. num. 138.
Quænam ſint quoad hoc requiſita, vt detur magna vtilitas pro bono regimine Eccleſiæ? num. 139
In hoc modo collationis Beneficiorum datur cauſa neceſſaria. num 140.
Quid de cauſis enumeratis in c. [*Niſi cum pridem*?] num. 141.

132. DIces primo, non poſſe verificari, eiuſmodi collationem ab Epiſcopo factam cum onere renunciandi, non eſſe contractum, neque fieri per modum contractus, ſiquidem Epiſcopus dat Beneficium dependenter ab hoc, quod Beneficiarius ille conſentiat in renunciando alterum Beneficium. Dicit enim Epiſcopus [do tibi hoc Beneficium, ſi volueris renunciare primum] Quis autem dubitare poteſt, hoc eſſe pactum Epiſcopi cum Beneficiario? Deinde, nam collatio ſecundi Beneficij non eſt ex natura ſua translatio; ſed appoſitio illius conditionis, & pacti facit illam proviſionē Beneficij eſſe quaſi translationem: nā cum loquamur de Beneficijs compatibilibus, proviſio ſecundi Beneficij non petit illum tranſitum de vno ad alterum. Ergo perperam dicitur, quod ea proviſio ſecundi Beneficij, cum onere renunciandi primum, eſt translatio, quam in hoc textu permittit Pontifex Epiſcopo.

133. Reſpondeo, eiuſmodi proviſionem non eſſe contractum, neque fieri per modum contractus; quia id onus imponit Epiſcopus non pacto, ſed iuſſione, & imperativo modo, & æquivalet huic actui: [Do tibi Beneficium pingius, & quia ſcio te accepturum, iubeo, vt renuncies alterum præhabitum] Vel ſic: [Iubeò, vt acceptes hoc Beneficium, & vt renuncies aliud.] In quo nullum init pactum, ſed exercet imperium, quod poteſt exercere ex vi poteſtatis, quam dat illi Pontifex in hoc capite *quæſitum* Et quidem negari non poteſt, quod poteſt Epiſcopus vti hoc modo imperandi renunciationem prioris Beneficij ad aſſumptionem poſterioris, ſine vlla ratione pacti. Quod ſi in proviſſione conditionali eſt periculum ſimoniæ propter pactum, conſulo, ne vtatur Epiſcopus proviſione conditionali, ſed proviſione imperativa; qualem debemus præſumere in Epiſcopo ſic providente Beneficium.

134. Ad id, quod ſubiungitur, reſpōdeo, id argumentum probare plus, quam eius Author contendit, imò & quā poteſt contendere. Probat enim numquam poſſe Epiſcopum transferre Beneficiarium de vna Eccleſia ad aliam, niſi Beneficia fuerint incompatibilia; contendit enim argumentum, non eſſe veram translationem, eo quod Beneficia ſunt compatibilia. Hoc autem videtur abſurdum. Nam

cum Pontifex in præcitato capite concedat Epiſcopo, quod *poſsit de vno loco ad alium transferre perſonas*, quo iure id limitandum eſt ad ſola Beneficia incompatibilia, ita vt id non poſſit præſtare, cum Beneficia ſunt compatibilia. Si ergo poteſt in alijs caſibus transferre Beneficiarium de vno loco in alium, poterit etiam in hoc, de quo agimus. Et ſicut in alijs caſibus illa eſt vera translatio, etiam ſi Beneficia ſint cõpatibilia; etiã in hoc. Nam ad veram translationem non requiritur, quod vna collatio Beneficij poſtulet renunciationem alterius; ſed quod id fiat arbitrio Epiſcopi.

135. Dices ſecundo. Quamvis dicatur ea proviſio ſecundi Beneficij fieri imperativo modo, non poteſt negari, Epiſcopum expectare conſenſum Beneficiarij; nam ſi iſte non admittit, non habetur reus inobedientiæ: ſi ergo pendet à conſenſu eius, iam potius dicenda eſt pactio, quam iuſſio. Et confirmatur: nam, vt ait Pater Suarez ſupra, propria, & vera translatio Beneficiarij *ſine illius conſenſu fieri poteſt*: Sed hęc proviſio ſecundi Beneficij cũ onere renunciandi primum, non poteſt fieri, ſine conſenſu illius: ergo hæc non eſt vera translatio, de qua loquitur Põtifex in eo textu. Suar.

136. Reſpondeo, non repugnare, quod imponatur præceptum, & quod, ſi ſubditus renuat, annuat Superior ei renitentiæ: ſic enim leges imperativo modo imponuntur, & tamen ſolet Princeps annuere renitentiæ populi, & expectare conſenſum eius, quia non vult obligare populum invitum. Sic ergo iubet Epiſcopus, vt admittat ſecundum renuncians primum; & tamen ſi nolit conſentire, annuit Epiſcopus quandoque; quandoq; etiam vrget ad conſēſum, quia ſic expedit bono regimini. Vnde patet ad confirmationem, negandam eſſe minorem.

137. Dices tertio. Vt proviſio Beneficij ſit vera translatio perſonæ, qualem in eo textu concedit Pontifex Epiſcopo, requiritur, quod fiat ex cauſa neceſſaria, illis verbis: *Si autem Epiſcopus cauſam inſpexerit neceſſariam*: atqui nulla eſt cauſa neceſſaria, quæ obſtringat ad hoc, quod collato ſecundo Beneficio, renuncietur aliud compatibile: ergo hæc non eſt vera translatio, qualem in eo textu concedit Pontifex. Minor probatur primo: nam cauſas neceſſarias, ob quas poteſt renunciari Beneficium, enumerat Innocencius III. in cap. *Niſi cum pridem*, de renunciat. quas Gloſſa his duobus verſibus concluſit: *Debilis, ignarus, male conſcius, irregularis: Quam mala plebs odit, dans ſcandalo, cedere poſſit*. Sed in noſtro caſu nulla ex his cauſis reperitur: ergo nulla cauſa neceſſaria reperitur in noſtro caſu ad renunciãdum prius Beneficium. Innoc. Gloſſa.

138. Probatur ſecundo eadem minor. Cauſa renunciandi prius Beneficium in hoc caſu eſt, vt conſequatur ſecundum: ſed vt conſequatur ſecundum, non eſt neceſſarium, quod renunciet primum, cum ſint compatibilia: ergo in hoc caſu non datur cauſa neceſſaria ad renunciandum. Probatur tertio. Nam cauſa renunciandi prius Beneficium in hoc caſu eſt voluntaria Beneficiario: ergo non eſt neceſſaria Probatur quarto. Nam, vt loquitur Suarius ſupra, translatio, quæ fit ob cauſam neceſſariam, *originem ducit à providentia Prælati, non à voluntate translati*: Sed hæc renunciatio, de qua loquimur, originem trahit à voluntate translati, non á providentia Prælati; cũ dependeat à voluntate, & conſenſu eius Beneficiarij: ergo hæc non eſt translatio facta ob cauſam neceſſariam. Suar.

Ante

139. Ante ſolutionem præmitto primo, tunc dari cauſam moraliter neceſſariam, quando cauſa importat magnam vtilitatem pro bono Eccleſiæ regimine: eſt enim moraliter neceſſarium Epiſcopo, providere omnibus, quæ fuerint magnopere vtilia pro bono regimine Eccleſiæ. Neque enim Epiſcopus ſatisfacit ſuæ obligationi, niſi provideat in omnibus de ijs, quæ maxime conducunt ad vtilitatem Eccleſiæ.

140. Præmitto ſecundo, eſſe magnam vtilitatem pro bono regimine Eccleſiæ, quod ita diſtribuat Beneficia, vt concurrant hæc duo. Primum, quod Beneficia, quo meliora, & pinguiora fuerint, conferantur dignioribus. Eſt enim monſtrum, & in perniciem Eccleſiæ, quod tenuia dentur dignioribus,& pinguiora minus dignis. Secundum, quod evitetur in quolibet individuo pluralitas Beneficiorum,de quo dicam art. ſeq.

141. Iam vero ad argumentum reſpondeo, negando minorem, quod in hoc caſu non detur cauſa neceſſaria: eſt enim ea, quam proxime aſſignavi de bono Eccleſiæ regimine. Et id eſt, quod ſupra dixit P. Suarez, *Originem ducit à providentia Prælati*: Non enim fit ea translatio principaliter propter commodum Clerici,ſed propter bonum regimen Eccleſiæ. Suar.

142. Ad primam probationem minoris reſpondeo, eas cauſas enumeratas in cap. *Niſi cum pridem.* Et concluſas in eo diſticho, non eſſe pro renunciatione Beneficij, ſed pro renunciatione Epiſcopatus vt evidenter conſtat ex contextu. Imò etiam reſpectu Epiſcopi intelligi extra caſum translationis de vno Epiſcopatu ad alterum. Nam in caſu translationis de vno Epiſcopatu ad alterum non attenduntur illæ cauſæ, ſed ſolum attenditur ad bonum Eccleſiæ regimen; cui expedit maiores Eccleſias à dignioribus Præſulibus gubernari. Quare etiam ſi illæ cauſæ extendendæ eſſent ad renunciationem Beneficij, haberent locum extra caſum translationis, in qua renunciatio non oritur à voluntate translati, ſed à providentia Prælati.

143. Ad ſecundam probationem neganda eſt maior. Cauſa enim huius translationis non eſt, quod Clericus poſſit obtinere ſecundum Beneficium pinguius; ſed quod proſpiciatur bono regimini Eccleſiæ, vt dictum eſt. Et hinc patet ad tertiam probationem: nam cauſa renunciandi nō eſt voluntaria Beneficiario; cuius voluntati non ſubeſt bonum Eccleſiæ regimen, propter quod fit hæc translatio: Patet etiam ex dictis, ad quartā probationem negandam eſſe minorem propter dicta.

ARTICVLVS IV.

Ampliatur concluſio, & proponitur ſecundum eius fundamentum.

SVMMARIVM.

Collatio Beneficij pinguis ſub conditione, quod renuncietur alterum compatibile, non eſt ſimoniaca, quia conditio de iure in eſt. num. 144.

Quam odioſa ſit in iure canonico pluralitas Beneficiorum, etiam independenter ab eo, quod ſint incompatibilia. num. 145.

Ex Concilio Lateranenſi. Ibidem.

Ex ſeptima Synodo, & Concilio Chalcedonenſi, & Tridentino. nu. 146.

Ex S. Gregorio. num. 147.

Et ex Ioanne XXII. num. 148.

Ex S. Thoma, & Caietano. nu. 149.

Explicantur inconvenientia allata à Ioanne XXII. Ex P. Leſsio. n. 150.

Alia

Alia inconvenientia ex Soto. n. 151.
Alia ex Regnaldo. num. 152.

144. HVcuſque propugnavi cõcluſionem ſub terminis translationis abſolutæ, ſine eo quod proponatur Beneficiario ſub conditione renunciationis prioris Beneficij. Modo autem pro ampliatione concluſionis aſſero, ſicut proviſio Beneficij ſub conditione, quod renuncietur alterum Beneficium incompatibile, nihil continet ſimoniæ, quia ea conditio de iure ineſt; ita ſimiliter proviſio Beneficij in caſu noſtro facta ſub conditione, quod renuncietur alterum Beneficium cõpatibile, nihil continet ſimoniæ, quia etiam ea conditio de iure ineſt, modo explicando.

145. Pro cuius claritate advertendum eſt, ſemper in iure Canonico rem odioſam fuiſſe pluralitatem Beneficiorum, etiam independenter ab eo, quod ſint ex illis, quæ incompatibilia ſunt, propter quam plurima incommoda, quæ ex hac pluralitate oriuntur. Et ideò ſemper habitum eſt tamquam melius, & conſultius, quod ſinguli ſingula habeant Beneficia: vt patet ex pluribus Sacris Canonibus. Alexander III. in Concilio Lateranenſi cap. *Quia in tantum.* de Præbendis, ait: *Quia in tantum quorumdam proceſſit ambitio, vt non duas, vel tres, ſed plures Eccleſias perhibeantur habere.* Et paulo poſt. *De multitudine Præbendarum, Canonibus inimica, quæ diſſolutionis materiam, & evagationis inducit, certumque continet periculum animarum.* Vbi vides pluralitatem Beneficiorum cenſeri Sacris Canonibus inimicam, & animabus periculoſam, & alia continere incommoda. Alex.

146. Septima Synodus, vt habetur cap. *Clericus.* 21. quæſt. 1. ſic ait: *Clericus ab inſtanti tempore non connumeretur in duabus Eccleſijs. Negotiationis enim hoc eſt, & turpis lucri proprium commodum, & ab Eccleſiæ conſuetudine penitus alienum.* Et cap. *Clericum.* Ibid. ex Concilio Chalcedonenſi dicitur: *Clericum in duarum Eccleſijs civitatum conſcribi non oportet.* Conciliun Trident. ſeſſ. 24. cap. 17. de Reform. pluralitatem Beneficiorum vocat *perverſionem Ordinis Eccleſiaſtici, & improbæ cupiditatis affectum.* Sic enim loquitur. *Cum Eccleſiaſticus ordo pervertatur, quando vnus plurium officia occupat Clericorum, ſanctè Sacris Canonibus cautum fuit, neminem oportere in duabus Eccleſijs conſcribi. Verum quoniam multi improbæ cupiditatis affectu ſe ipſos, non Deum, decipientes, ea, quæ bene conſtituta ſunt, varijs artibus eludere, & plura ſimul Beneficia obtinere non erubeſcunt, &c.*

147. S. Gregorius Magnus, vt refertur in cap. *Singula.* 89. diſt. hoc idem affirmat, & confirmat teſtimonio Apoſtoli ad Rom. 12. *Singula Eccleſiaſtici iuris officia ſingulis quibuſque perſonis ſingilatim committi iubemus. Sicut enim in vno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eumdem actum habent: ita in Eccleſiæ corpore multa membra ſunt ſecundum veridicam Pauli ſententiam. In vno eodemque ſpirituali corpore conferendum eſt hoc officium vni, alij committendum eſt illud. Neque enim quantumlibet exercitatæ vni perſonæ vno tempore duarum rerum officia committenda ſunt, quia ſi totum corpus eſt oculus, vbi auditus? Sicut enim varietas membrorum per diverſa officia, & robur corporis ſervat, & pulchritudinem repræſentat: ita varietas perſonarum per diverſa nihilominus diſtributa officia, & fortitudinem, & venuſtatẽ Sanctæ Eccleſiæ Dei manifeſtat. Et ſicut indecorum eſt in corpore humano, vt alterum membrũ alterius fungatur officio: ita nimirum* S. Greg.

rum

Digitized by Google

rum noxium, ſimulque turpiſſimum eſt, ſi ſingula rerum miniſteria perſonis totidem non fuerint diſtributa.

148. Ioannes XXII. in Extrauagánti *Execrabilis.* de Præbendis poſtquam dixit, execrabilem eſſe quorumdam ambitionem circa pluralitatem Beneficiorum impetrandam, eámque eò magis fieri inſatiabilem, quo magis ei indulgetur; enumerat mala, quæ ex pluralitate Beneficiorum oriuntur. Sic enim loquitur: *Inter cætera inconvenientia, ſubſcripta ſequuntur, quod videlicet interdum vnus, qui vnicum, quamvis modicum, vix officium implere ſufficeret, plurimorum ſibi vendicet ſtipendia, quæ multis litteratis viris vitæ puritate, ac teſtimonio bonæ famæ pollentibus, qui mendicant, poſſent abunde ſufficere æqua diſtributione collata habentibus, ipſa paratur vagandi materia, Divinus cultus minuitur, Hoſpitalitas in ipſis Beneficijs debita non ſervatur &c.* Et nota, hæc mala, & inconvenientia, quæ enumerat Pontifex, eſſe communia, vt in plurimum, tan reſpectu pluralitatis Beneficiorum cōpatibilium, quam incompatibilium. Nam ex pluralitate Beneficiorum cōpatibilium, quæ aliqui obtinent, fit quod multi litterati, vitæ puritate, & teſtimonio bonæ famæ pollentes mendicent; quod cultus Divinus minuatur, dum cultus, quem plures exercere poſſent, reſtringitur ad vnū; & ſic de alijs. — Ioan. 22.

149. S. Thomas quodlib. 9. art. 15. cum enumeret hæc, & alia incommoda, quæ, ſtando in iure naturæ, conſequuntur ad pluralitatem Beneficiorum; ſubiungit. *Sunt vero quædam actiones, quæ abſolute conſideratæ deformitatem, vel inordinationem quamdam important; quæ tamen aliquibus circumſtantijs advenientibus bonæ efficiuntur, ſicut occidere hominem, vel percutere in ſe deformitatem quamdam importat; ſed ſi addatur, occidere malefactorē propter iuſtitiam, vel percutere delinquētem cauſa diſcipinæ, non erit peccatum, ſed virtuoſum. In numero harum actionum videtur eſſe habere plures præbendas.* Itaque pluralitas Beneficiorum ex ſe affert deformitatem moralem, quæ vt purificetur, requirit ſpeciales circumſtantias, quales ſunt neceſitas Eccleſiæ, vel ipſius Beneficiarij, vel paucitas eligendorum, &c. Idque explicuit Caietanus in ſumm. verb. *Beneficium.* dicens, hanc pluralitatem eſſe *de genere nocivorum, quæ ex adiuncta ratione poſſunt honeſtari* — S. Thom. — Caiet.

150. Audiendus eſt P. Leſſius de iuſt. cap. 34. dub. num. 137. vbi optime enumerat, & explicat inconvenientia allata à Ioanne XXII., & à S. Thoma, his verbis: *Habere plura Beneficia ſolitariè conſideratum inordinationem quamdam involvit. Primo quia minuitur cultus Divinus; vnus enim habens tria Beneficia, non recitat, ter preces Canonicas, nec tria facit Sacra. Secundo Eccleſia deſtituitur ſuis operarijs; vnus enim non poteſt in pluribus locis reſidere, nec plurium miniſteria obire. Tertio, fundatores fruſtrantur ſua pia intentione. Quarto, quia fruſtrantur multi pauperes, forte magis idonei, magiſque vtiles Eccleſiæ futuri. Denique multa incommoda invehit hæc pluralitas, vt nimiam ſolicitudinem temporalium, ambitionem, luxum, incontinentiam, concubinatum, lites, ſcandala puſillorum, & ſimilia.* — Leſſius.

151. Nec minori atentione digna, quæ ſcribit Mag. Sotus lib. 3. de iuſt. quæſt. 6. art. 3., vbi poſtquam dixit cum S. Thom. pluralitatē Beneficiorum non afferre deformitatē inſeparabilem, vt mendacium, neque eſſe rem indifferentem, vt deambulare, ſed per ſe, & nude ſumptam & abſ- — Sotus.

abſque ſpecialibus circumſtantijs afferre deformitatem moralem; ſubiungit. *Primum, quia ratio docet, vt vnicuique miniſterio ſuus proprie deputetur miniſter. Secundo, cultus Divinus detrimentum patitur. Et tertio, cum bona hæc (vt diximus) ſtipendia ſint Eccleſiarum, ſuo defraudantur iure. Id quod rerum vſus, & experientia docet. Aggeratis ſiquidem Præbendis multis ad perſonarum paucitatem, vix vlla reſtat Eccleſia, cui pro ratione ſuarum decimarum ſerviatur digne. Et quarto inde ſequitur diſtributivæ iuſtitiæ prævaricatio, videlicet, vt multi digni egeant; alij vero exundent. Quinto, eſca, & fomentum ambitionis inde ſubminiſtratur: nam interdicta Præbendarum accumulatione, Sacerdotes non tàm avide ſitirent, atque ambirent bonis Eccleſiæ ditari. Et ſexto, id in cauſa eſt, vt litterarum ſtudia neglecta iaceant; vtrimque enim ſpes bonorum debilitatur; ſcilicet, & quod meritorum ratio non habetur, & quod avida ditiorum avaritia impedimento eſt, ne inopes promoveantur. Quin vero ſeptimo, & tranſgreſsio quædam eſt illius Paulini præcepti, [vnuſque in ea vocatione, qua vocatus eſt, maneat.] Aque illius præterea ad Roman. 12. [Sicut in vno copore multa membra habemus, &c.]* Confirmatque dicto S. Gregorij ſupra relato.

Regin. 152. P. Valerius Reginaldus in Praxi fori pænitent. lib. 30. tract. 3. cap. 29. ſect. 1. ſic ait: *Certum eſt ſecundo, plura Beneficia habere, non eſſe actum ex ſe indifferentem, ſed vergentem potius in malum, quam in bonum, provt D. Thomas expreſſe docet loco cit. Et confirmatur. Quia pluralitas Beneficiorum, ſi non omnino, at certe bona ex parte repugnat iuri naturæ, vt ſatis oſtendunt incommoda, quæ ex ea ſequi notantur, tum ab ipſo D. Thoma, tum ab alijs.·.·. ad vndecim autem expreſſa ſunt in Extravag. Ioannis XXII. cuius initium eſt, [Execrabilis] quæ licet reducere ad tria capita. Quorum primum eſt damnum, quod talis pluralitas infert per diminutionem Miniſtrorum Eccleſiæ. Secundum eſt damnum, quod Miniſtri idonei capiunt, dum relinquuntur abſque vllo Beneficio. Tertium eſt ſcãdalum, quod datur proximis mala diſpenſatione bonorum Dei, per quam patet, Deo ipſi, & ſanctis eius fieri iniuriam, quorum cultus inde minuitur: fieri item Eccleſiæ, cuius ſpendor obſcuratur, dum ex eo, quod beneficia non dentur pro meritis, ſed pro cuiuſque affectu, & cupitate, in æqualitas in clero naſcitur; quæ eſt pacis inimica, & invidiæ fomes: inducitque neglectum tam litterarum, quam bonorum morum, tamquam invtilium ad promovendum ſe ad Eccleſiæ Beneficia. Fieri præterea iniuriam defunctis, præſertim fundatoribus, quibus frangitur fides, dum non ſatisfit obligationi annexæ Beneficio: ita vt animæ ipſorum fruſtratæ ſubſidio debito, tardius liberentur à pænis Purgatorijs, diutiuſque ſuſpendantur, ac retardentur à gaudijs cæleſtibus, ad quæ illos expectat tota cæleſtis curia, cuius deſiderio per ſceleratam illam diſpenſationem plerumque obſiſtitur: ſicut & pio affectui fidelium vivorum, qui dũ vident, defunctos ſua expectatione, debitiſque ſuffragijs fruſtrari, retrahuntur à voluntate Beneficia fundandi in Eccleſia. Fieri denique iniuriam ipſiſmet Benficiarijs, qui Beneficiorum multitudine farcinati, in negotiationibus, & ſupputationibus redituum, ac litibus toti occupantur, nihil curantes ſpiritualia. Divites enim effecti, ſuum ſtatum, & officium Eccleſiaſticum eadem ratione negligunt, qua artifices ditati arte ſua negligunt ea, quæ eiuſdem artis ſunt.·.·. Vnde apparet, quàm miſerum ſit in Eccleſia, aliquas*

aliquos Beneficijs accumulandis perinde inhiare, ac canes famelicos oſsibus. Recordentur pluralitatem Beneficiorum ex cap. [*Quia in tantum.*] *de prabendis, certum animarum periculum continere. Id, quod experientia docuit in illo Cancellario Pariſienſi, &c. aparuitque Epiſcopo, & dixit, ſe perpetuo damnatum propter tria, quorum vnum erat pluralitas Beneficiorum, quæ vltra ſufficientiam retinuit.* Gabr. Hucuſque P. Reginaldus. Et pro eadem doctrina refert Gabrielem in 4. Rebuf. diſt. 15. quæſt. 8. art. 3. dub. 2. notabil. 3. Rebuffum in praxi Beneficiorum part. 1. tit. de diſpenſatione ad Navar. plura Beneficia, Navarrum Miſcellaneo 26. de oratione num. 3., Ludol. Ludolfum 1. part. de vita Chrſti cap. Carthuſ. 68., & Dionyſium Carthuſianum, tract. de pluralitate Beneficiorum.

ARTICVLVS V.

Ex dictis Colligitur robur ſecundæ probationis.

SVMMARIVM.

Conformius eſt iuri Canonico, quod Epiſcopus vitet pluralitatem Beneficiorum, etiam compatibilium. nu. 153.

Conformius eſt iuri Canonico dare Beneficium pingue ſub cōditione, quod renunciet antea habitum, etiam compatibile. num. 154.

Non eſt ſimoniacum dare Beneficium ſub conditione, quod agatur id, quod eſt conformius iuri Canonico. num. 155.

Varij modi apponendi conditionem carentes ſpecie ſimoniæ. num. 156.

Ea conditio, quod renunciet Beneficium compatibile, de iure ineſt. nu. 157.

Ea conditio licet non inſit de iure præcipiente, ineſt de iure conſulente. num. 159.

Concilium Tridentinum non revocat Sacros Canones de vitanda pluralitate. num. 161.

Alius modus explicandi, quomodo ea conditio inſit de iure. num. 192.

153. EX quibus omnibus evidenter infertur, eſſe multo conformius iuri Canonico, & conſtitutionibus Pontificum, & Conciliorum, vitare pluralitatem Beneficiorum; & conſequenter multo melius, & conſultius agere Epiſcopum pro bono Eccleſiæ regimine, vitando, quantum poteſt, eam pluralitatem. Nam, & ſi ius permittat, duo Beneficia compatibilia haberi ab vno pro ſufficientia ſuſtentationis eius; id autem eſt quaſi indulgentia, & mera permiſſio: ſemper enim ius Canonicum magis inclinat ad vitandum pluralitatem, vt pote minus conſentaneam ipſi iuri naturali, propter incommoda graviſſima, quæ ex ea pluralitate conſequuntur.

154. Hinc manifeſte convincitur, veram eſſe aſſertionem traditam. Etenim non poteſt eſſe ſimoniacum dare Beneficium ſub conditione, quod fiat id, quod eſt conformius iuri Canonico, & vtilius ad bonum Eccleſiæ regimen: ſed dare Beneficium pingue Clerico ſub conditione, quod ad evitandam pluralitatem Beneficiorum, renunciet illud prius habitum, eſt conformius iuri Canonico, & vtilius ad bonum Eccleſiæ regimen: ergo non eſt ſimoniacum dare Beneficium ſub tali conditione.

155. Confirmatur primo. Non eſt ſimoniacus Epiſcopus, ſi dicat; [Confero tibi Beneficium ſub conditione, quod agas id, quod eſt conformius iuri Canonico, & bono regimini Eccleſiæ] vt ex ſola terminorum apprehenſione notum eſt: ſed

collato tali Beneficio, eſt conformius iuri, & bono regimini Eccleſiæ, quod renunciet primum; atque adeò ſub præfata conditione includitur hæc renunciatio: ergo non eſt ſimoniacus Epiſcopus, qui confert tale Beneficium ſub conditione præfatæ renunciationis.

156. Confirmatur ſecundo. Nulla enim committeretur ſimonia, ſi Epiſcopus vtens Tridentini verbis, diceret [Confero tibi Beneficium, ſub conditione, quod nulla in hoc inveniatur *Eccleſiaſtici ordinis perverſio, qua vnus plurium officia occupat Clericorum.*] Neque item committitur, ſi dicat [Confero tibi Beneficium ſub conditione, quod te conformes S. Gregorio dicenti: *Noxiũ ſimul, & turpiſſimũ eſſe ſi ſingula rerum miniſteria perſonis totidem non fuerint diſtributa.*] Item neque vllum erit veſtigium ſimoniæ, ſi Epiſcopus dicat: [Confero tibi Beneficium ſub conditione, quod vites id genus, ex quo tot, & tanta incommoda conſequũtur, qualia refert Pontifex, & explicant Theologi.] Similiter poſſunt efformari alij modi conferendi Beneficium ſub conditione, deſumpti ex ijs, quæ Pontifices, Concilia, S. Thomas, & Theologi differunt in locis citatis. Et quis non videt, in illis conditionibus relatis nullum ſimoniæ veſtigium contineri; & ſimul in relatis conditionibus includi renunciationem prioris Beneficii? Nam dum Epiſcopus dicit [Confero tibi Beneficium ſub conditione, quod te conformes illi dicto S. Gregorii] optime intelligit Beneficiarus, ſibi iniungi conditionem renunciandi prius Beneficium.

157. Confirmatur tertio. Ideò poteſt Epiſcopus conferre Beneficiũ ſub conditione, quod renunciet aliud incompatibile, quia ea conditio de iure ineſt: ſed etiam conditio, quod renunciet compatibile, de iure ineſt; cum ſit conformius iuri vitare pluralitatẽ, quantum fieri poteſt: ergo etiã poteſt Epiſcopus conferre Beneficium ſub conditione, quod renunciet prius Beneficium compatibile.

158. Dices. Quamuis ſit conformius iuri vitare pluralitatem Beneficiorum, etiam compatibilium, non tamen præcipit ius vitare illam in duobus compatibilibus, ſicut præcipit in incompatibilibus: ſed non ineſt de iure, quod ius non præcipit: ergo non ineſt de iure conditio de renunciatione primi compatibilis cũ ſecundo.

159. Reſpondeo, abſolute minorem eſſe falſam: cuius falſitas declaratur diſtinguendo conſequens: Non ineſt de iure [præcipiente] concedo; non ineſt de iure [conſulente] nego. Non enim eſt minus de iure id, quod ius conſulit, quam quod ius præcipit. Nam cum iuxta Apoſtolum *æmulari* debeamus *chariſmata meliora*; id, quod ius approbat vt melius, & vt vtilius Eccleſiæ, id ſemper debemus æmulari, & ſequi, tamquam á iure ipſo iniunctum.

160. Dices ſecundo. Ante Concilium Tridentinum prævalebant præfatæ conſtitutiones de vitanda omnino pluralitate Beneficiorum; at cum Concilum Tridentinum permiſerit, poſſe haberi duo compatibilia, quorum vnum ſit inſufficiens, fit, quod anteriores conſtitutiones non habeant locum, quatenus Decreto Tridentini repugnant. Vnde etiam fit, quod conditio de renunciando altero Beneficio compatibli, quam imponit Epiſcopus, non inſit de iure; atque adeò quod ſimoniam inducat.

161. Reſpondeo. Per Conciliũ Tridentinum non revocari conſtitutiones Canonicas toties á Pontificibus repetitas, quin imò confirmari illis verbis ſupra relatis, *Sanctè Sacris*

tris Canonibus cautum fuit, neminem oportere in duabus Eccleſijs conſcribi. Et poſtea reprobat violationem eorum, dicens. *Verum quoniam multi improbæ cupiditatis affectu, &c.* Et ad inſtar indulgentis, & annuentis humanæ neceſſitati, & fragilitati, permittit, quod ſi vnum Beneficium ſit inſufficiens ſuſtentationi, poſſit & aliud ſufficiens admittere. Quare affirmat, ſanctum eſſe, neminem in duabus Eccleſijs conſcribi; atque adeò perfectius eſſe omnino vitare pluralitatem; ſed licet id ſanctius, pefectiuſque ſit, indulget, vt poſſit habere duo, modo dicto. Itaque ante Concilum Tridentinum non erat licita pluralitas Beneficiorum, etiam duorum; poſt Concilium licitum eſt habere duo, modo dicto; ſed ſanctius, & perfectius eſt, quod Beneficiarius vno dumtaxat contentus ſit. Nam ea permiſſio non tollit ſanctitatem, & perfectionem habendi vnum dumtaxat. Quare ſemper manet firmum, quod ea conditio renunciandi primum Beneficium ineſt de iure conſulente.

162. Alio etiam modo poteſt explicari, quomodo ea conditio renunciandi prius Beneficium inſit de iure abſolute, nempe quia de iure ineſt, quod Epiſcopus ſervet iuſtitiam diſtributivam in Beneficijs conferendis. Contra quàm eſt, quod dixit Ioannes XXII. verbis relatis: *Plurimorum ſibi vendicat ſtipendia, quæ multis litteratis viris vitæ puritate, ac teſtimonio bonæ famæ pollentibus, qui mendicant, poſſent abunde ſufficere, æqua diſtributione collata habentibus.* Et Concilium Tridentinum verbis ſupra relatis ait, eſſe perverſionem ordinis Eccleſiaſtici. *Quando vnus plurium officia occupat Clericorum.* Et vt loquitur P. Leſſius ſupra relatus: *Quia fruſtrantur multi pauperes, forte magis idonei, magiſque vtiles Eccleſiæ futuri.* Et Mag. Sotus ſupra. *Inde ſequitur iuſtitiæ diſtributivæ prævaricatio: videlicet vt multi digni egeant, alij vero exundent.* Quod etiam fuſius explicuit P. Reginaldus ſupra citatus. Cum ergo ſit de iure, quod Epiſcopus ſervet iuſtitiam diſtributivam in conferendis Beneficijs, & ad hanc requiratur, quod abundantibus alijs, alij forte digniores non mendicent; item quod non detur Beneficium tenue digniori, & pingue minus digno; inde eſt quod ea conditio inſit de iure.

(Margin: Leſſ. — Sotus. — Regin.)

ARTICVLVS VI.

Ampliatur vlterius concluſio, & denuo roboratur.

SVMMARIVM.

Tranſlatio de vna Eccleſiæ ad aliam, etiam ſubconditione facta, ſi fiat authoritate Epiſcopi, non eſt ſimoniaca. num. 163.

In cap. [*Quæſitum*] *verbo* [*transferre*] *intelligitur tàm permutatio, quàm tranſlatio. Et quid inde pro concluſione?* num. 164.

163. DAto, & non conceſſo, quod quando Epiſcopus dat Beneficium pingue ſub condittione, quod renunciet alterum tenue, ea conditio non ineſt iure; adhuc verum eſt, quod ea conditio non facit collationem ſimoniacam, ex alio fundamento. Nempe, quia licet omnis pactio, quæ ſit circa ſpiritualia, aut ſpiritualibus annexa; ſit ſimoniaca, tamen ab hac regula excipitur, tranſlatio de vna Eccleſia ad aliam, ſive fiat per modum per mutationis, in qua invenitur pactũ vtriuſque Beneficiarij; ſive per modum tranſlationis, dummodo id fiat autho-

thoritate Epiſcopi. Et quidem permutatione certum eſt, quod ſi fiat authoritate Epiſcopi, non eſt ſimoniaca, quantumvis præceſſerit pactio inter permutantes. Et ratio eſt, quia non oportebat claudere oſtium permutationi, quando Epiſcopus iudicaret, eam eſſe in vtilitatem Eccleſiæ, aut Beneficiariorum, vt aſſervit P. Suarez ſupra relatus. Ergo ſi Epiſcopus pro bono regimine Eccleſiæ, & pro obſervatione iuſtitiæ commutativæ interponit pactum de renunciando priori Beneficio, cum id fiat authoritate Epiſcopi, nihil illicitum committitur.

Suar.

164. Confirmatur primo ex cap. *Quæſitum* de rerum permut. illis verbis. *Si autem Epiſcopus cauſam inſpexerit neceſſariam, licite poterit de vno loco ad alium transferre perſonas.* Circa quem textum reducenda ſunt in memoriam ea, quæ Pater Suarez, tradit, vt retuli ſupra art. 2, præcipue ſub ea voce *transferre* intelligi quãlibet ſive permutationem, in qua præcedit pactio Beneficiariorum, ſive translationem. Quod ſi permutatio, in qua præcedit ea pactio, fiat authoritate Epiſcopi, venit nomine translationis licitæ, quare non veniet etiam ea mutatio, quam Epiſcopus intendit pro bono regimine Eccleſiæ, quã vis ſub ea conditione; præcipue cum hæc diſpoſitio magis reſpiciat vtilitatem Eccleſiæ, quam permutatio, quę potius reſpicit vtilitatem Beneficiariorum.

Suar.

165. Confirmatur ſecundo. Epiſcopus licite poteſt de vno loco ad alium transferre perſonas, nempe per translationem propriam, aut impropriam: ſed poteſt authoritate ſua transferre perſonas, facta prius inter Beneficiarios invicem pactione: ergo poterit transferre perſonas, paciſcendo pro bono regimine Eccleſiæ. Sicut enim pactio Beneficiariorum honeſtatur, ſi fiat permutatio authoritate Epiſcopi, ita etiam pactio, quæ facta fuerit ab ipſo Epiſcopo pro vtilitate, & bono regimine Eccleſiæ, ſimiliter honeſtabitur.

166. Confirmatur tertio. Nam P. Thomas Sanchez, vt retuli art. 1. ſecutus Cordubam, Ludovicum Lopez, & Emmanuelem Rodriguez, docet, ſi Epiſcopus det Clerico Beneficium tenue, ſub conditione, quod illud ſit renunciaturus, caſu quo illi det aliud pingius; licite poterit dare Beneficium pingue ſub ea conditione, quàm promiſit. Cuius rationem dat, inter alias, *Quia illa eſt quaſi permutatio Beneficiorum, quæ authoritate Prælati fieri poteſt.* Sed cum Epiſcopus pro bono regimine Eccleſiæ dat Clerico Beneficium pingue ſub conditione, quod renunciet alterum tenue, quamvis non præceſſerit illa obligatio renunciandi illud, eodem modo eſt quaſi permutatio Beneficiorum, quæ authoritate Prælati fieri poteſt: nam quod præceſſerit, aut non præceſſerit ea obligatio Beneficiarij, neque obeſt, neque prodeſt, vt ea mutatio dicatur eſſe quaſi permutatio Beneficiorum.

Tho. San. *Cordu.* *Lopez.* *Rodrig.*

167. Et quidem vel vtraque eſt ſimoniaca, vel vtraque manet immunis à labe ſimoniæ. Etenim quando Epiſcopus dat Beneficium tenue cum onere renunciandi illud, ſi dederit aliud pingue, vere eſt pactio circa ſpiritualibus annexa, eodem modo, ac quando dat Beneficium ſecundum ſub conditone, quod renunciet primum, quamvis non præceſſerit obligatio renunciandi: ergo ſi ea prima pactio honeſtatur, eo quod fit authoritate Epiſcopi, quia eſt quaſi permutatio Beneficiorum, etiam ſecunda pactio, quæ fit pro vtilitate, & bono regimine Eccleſiæ, honeſtabitur etiam authoritate Epiſcopi, cum ſimiliter ſit quaſi permuta-

ta

Digitized by Google

tatio Beneficiorum. Aut ſi in ſecunda hac non valet authoritas Epiſcopi, neque valebit in prima.

168. Dixi ſæpius, id habere locum, quando Epiſcopus dat Beneficium ſub conditione renunciandi aliud, ſi id facit pro vtilitate, & bono regimine Eccleſiæ. Nam ſi dat ſub conditione renunciandi propter aliquod commodum ſuum temporale, erit ſimoniacus. Et ratio eſt: Nam ius in præfato cap. *Quæſitum.* dat eam authoritatē Epiſcopo propter neceſſitatem Eccleſiæ: *Si autem Epiſcopus cauſam inſpexerit neceſſariam*; quo nomine neceſſitatis venit etiam magna Eccleſiæ vtilitas, vt explicat P. Suarez, ſupra relatus. Cum ergo quælibet pactio circa ſpiritualibus annexa ſit ſimoniaca, niſi quando pro neceſſitate, aut magna vtilitate Eccleſiæ intervenerit authoritas Epiſcopi in tali permutatione, aut quaſi permutatione, fit non concedi eam authoritatem Epiſcopo, quando in ea quæſierit aliquod commodum temporale. *Suar.*

169. Sed contra hanc concluſionem ſic explicatā obijciunt Theologi adverſæ partis propugnatores. Quamvis Epiſcopus habeat poteſtatem adhoc, vt authoritative, & poteſtative approbet permutationes aliorum, & pacta in illis inita, non tamen habet poteſtatem ad approbandum, & iuſtificandum pactiones ab ipſo initas: ergo quamvis poſſit iuſtificare permutationes Beneficiariorū, non tamen poterit iuſtificare pactionem initam cum eo, cui confert Beneficium, dando illud ſub conditione, quod renunciet alterum. Antecedens probatur primo, quia vnuſquiſque in ſe ipſum poteſtate, & authoritate caret. Sic enim alienationem bonorum Eccleſiæ, ſi fiat ex cauſa iuſta, cum debita iuris ſolemnitate, poteſt Epiſcopus approbare, & validam facere, & tamen in illis bonis, quæ ſpecialiter ſpectant ad rem Epiſcopalem, nequit Epiſcopus alienationem eorum approbare, aut validam facere. Probatur ſecundo idem antecedens. Nam quamvis Epiſcopus poſſi approbare, & iuſtificare permutationes Beneficiariorum, ſi ipſe Epiſcopus permutet Beneficium proprium cum alio, non poteſt ipſe approbare ſuam permutationem, ſed requiritur approbatio ſui ſuperioris, nempe Archiepiſcopi, vel Primatis, &c. vt obſervat Bonacina tom. 1. tract. de ſimon. diſp. 1. quæſt. 4 §. 12. & apud ipſum Rebuffus, P. Suarez, & P. Filliucius. *Bonac. Rebuf. Suar. Filliuc.*

170. Reſpondeo diſtinguendo antecedens: Non habet poteſtatem approbandi pactiones ab ipſo initas [in propriū commodum,] concedo; [in vtilitatem Eccleſiæ, & pro bono eius regimine] nego. Itaque quando Epiſcopus pro bono Eccleſiæ regimine, & ſervanda iuſtitia diſtributiva dat beneficium Clerico ſub conditione, quod renunciet aliud, etiam ex compatibilibus, non approbat illud pro commodo ſuo: quod ſi poteſt approbare permutationes Beneficiariorum, & pactiones in illis contentas propter vtilitatem Beneficiariorum, multo æquius eſt, vt approbet, & iuſtificet pactionem ſuam, quæ non eſt pro commodo ſuo, ſed pro vtilitate Eccleſiæ, & pro ſervanda iuſtitia diſtributiva.

171 Ad primam probationem antecedentis omitto, quod Epiſcopus non poſſit exercere poteſtatem in ſe ipſum, in cauſa propria, circa ea, quæ ſunt ſpiritualibus annexa. Hoc enim eſt, quod probant exempla ſubiecta. Nam quod non poſſit approbare, & iuſtificare alienationē bonorū ſpectātium ad rem Epiſcopalem eſt, quia ea alienatio reſpicit propriam Epiſcopi vtilitatem; ſive quia id eſt in cauſa

ſa propria, vel dic, id ſibi eſſe ſpecialiter prohibitum, ne propter proprium commodum erret in re, quæ non pertinet ſolum ad ipſum, ſed etiam ad Succeſſores. Deinde, quando ipſe Epiſcopus permutat cum alio Beneficium aliquod, certum eſt, quod non valet approbatio ipſius, ſed quod requiritur approbatio ſui Superioris; quia ea permutatio, & pactio ibi contenta reſpicit commodum Epiſcopi, & eſt in cauſa propria. Nos enim fatemur, non poſſe Epiſcopum in cauſa propria inire pactum circa ea, quæ ſunt ſpiritualibus annexa. Quando autem dat Beneficium Clerico ſub contione, quod renunciet alterum, cum id faciat pro bono regimine Eccleſiæ, & pro obſervatione iuſtitiæ diſtributivæ quam iniungunt Sacri Canones, non exercet poteſtatem in ſe ipſum, neque in cauſa propria, ſed in cauſa vtilitatis Eccleſiæ.

172. Reſpondens ſupra ad primam probationem antecedentis, Dixi, *omitto*, quia ea propoſitio, quod [Epiſcopus non poteſt exercere poteſtatem in ſe ipſum,] ſi vniverſaliter, & vt iacet, accipiatur, falſa eſt. Nam illa, quæ Epiſcopus poteſt concedere ſubditis, poteſt ſibi ipſi concedere, ſi non ſit ſibi ſpecialiter prohibitum. Et quidem id poſſe indirecte, certum eſt, nempe quando cum omni populo diſpenſat in aliquibus, v.g. in lege ieiunij, ea diſpenſatio cõprehendit ipſum Epiſcopum. Deinde etiam eſt certum, quod Epiſcõpus habet poteſtatem committendi ſuo Confeſſario, vt diſpenſet ſecum in ijs, in quibus poteſt ipſe Epiſcopus diſpenſare cum ſuis ſubditis. Præterea probabilior ſententia docet, poſſe Epiſcopum diſpenſare ſecum directe in ijs omnibus, in quibus poteſt diſpenſare cum ſuis ſubditis; & ſibi ipſi concedere, quod poteſt ſubditis, niſi in materia ſibi ſpecialier interdicta. Quæ omnia tradit, & efficaciter probat cum multis Doctoribus Pater Thomas Sanchez tom 3. de matrim. lib. 8. diſp. 3 Qod autem non poſſit ſe ipſum deſignare ad habendum Beneficium, vel dignitatem, quod, vel quàm poteſt alteri conferre, id eſt propter ſpecialem prohibitionem capitis final. de inſtitut. vbi dicitur, inter dantem, & recipientem debere eſſe diſtinctionem perſonalem. Tho San.

173. Hac tamen doctrina non vtor pro reſponſione eius obiectionis, quia dum dat Epiſcopus Beneficium Clerico ſub conditione, quod renunciet alterum pro bono regimine Eccleſiæ, non exercet poteſtatem in ſe ipſum, quantumvis ipſe apponat eam conditionem, quia tunc eã poteſtatẽ exercet pro bono regimne Eccleſiæ, & non in cauſa propria, ſed potius in cauſa publica; ſecus ſi in eo reſpiceret aliquod cõmodum ſuum temporale.

DISERTAT. XXVIII.

An ſit gravis obligatio eligendi digniores ad Beneficia Curam animarum habentia?

CAPVT I.

Refertur propoſitio damnata, & præmittuntur aliqua.

SVMMARIVM.

Concilium non agit de Beneficijs nullam animarum curam habentibus. num. 2.

Alia ſunt, quæ habent immediate curam animarum, & alia, quæ mediate.

diate. Ad hæc ſpectat Cardinalatus. num. 3.

Canonicatus in Eccleſia Hiſpalenſi habet mediate Curam animarum. n.4.

Quæ ſtatuit Concilium circa electionem Epiſcoporum, intelligenda ſunt de electione omniũ, qui exercent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem. num. 5.

Quinam cenſeantur digniores num. 6.

Beneficia primario inſtituta ſunt pro vtilitate Eccleſiæ; ſecundario autem vt præmia benemeritorum. n.7.

Circa electionem ad Beneficia mere ſimplicia, prima ſententia docet debere eligi digniorem. num. 8.

Secunda ſententia docet, non eſſe mortale, dare dignis, omiſſis dignioribus. unm 9.

1. PRopoſitio47.ex dãnatis ſic ſe habet. *Cum dixit Concilium Tridentinum eos alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, qui, niſi quos digniores, & Eccleſiæ magis vtiles, ipſi iudicaverint, ad Eccleſias promoveant. Concilium vel primo videtur per hoc digniores, non aliud ſignificare velle, niſi dignitatem eligendorũ, ſumpto comparativo pro poſitivo; vel ſecundo locutione minus propria ponit digniores, vt excludat in dignos, non vero dignos; vel tandem loquitur tertio, quando fit concurſus.*

2. Præmitto primo, neque Concilum (ſeſſ. 24. de Reform. cap. 1.) neque propoſitionem damnatam, quæ verba Concilij perperam interpretatur, agere de Beneficijs ſimplicibus, & nullam animarum Curam habentibus. Nam Concilum expreſſe agit de Paſtoribus Eccleſiarum. Ait enim *Meminerint, nihil ſe ad Dei gloriam, & populorum ſalutem vtilius poſſe facere, quam ſi bonos PASTORES, & Eccleſiæ gubernandæ idoneos promoveri ſtudeant; eoſque alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, niſi, &c.*

3. Præmitto ſecundo, alia eſſe Beneficia, quæ habent immediate Curam animarum, & alia, quæ mediate. Et licet aliqui enumerent Cardinalatum inter Beneficia ſimplicia, & ſaltem mediate incumbit Sanctæ RomanæEccceleſiæCardinalibus Cura animarum; cum ſint immediatiſſimi ConſiliarijPontificis Romani in ordine ad negotia maiora, & ſpecialius pertinentia ad ſalutem animarum, & bonum regimen totius Eccleſiæ Chatolicæ.Et ideò Concilium Tridentiunm in eodem cap. 1. ſic decernit: *Ea vero omnia, & ſingula, quæ de Epiſcoporum præficiendorum vita, ætate, doctrina, & cæteris qualitatibus alias in eadem ſynodo conſtituta ſunt, decernit, eadem etiam in creatione Sacræ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, etiam ſi Diaconi ſint, exigenda.*

4. Eodem modo licet Canonicatus Eccleſiarum Cathedralium computentur ab aliquibus inter BeneficiaCuram animarum non habentia; advertendum eſt, in aliquibus Eccleſijs eiuſmodi Canonicatus mediate habere Curam animarum, vt contigit in hac Eccleſia Hiſpalenſi. Nam Capitulum Eccleſiæ Cathedralis gubernat Parochiam Matricis, & totaCura animarum de facto incumbit præfato Capitulo; aſſignat enim Curatos octo; hæc enim Parochia eſt latiſſima; præterea ſingulis annis deſignat vnum, ſive Canonicum, ſivePortionarium,qui præſideat Curatis, & res Parochiæ immediate gubernet. Deinde ei Capitulo ſubijcitur, ex ſpeciali diſpoſitione Fundatoris confirmata à Romano Pontifice, Cœnobium Sanctimonialium, quod eſt ſub titulo IncarnationisDominicæ; & ideò Capitulum deſignat ſingulis quadriennijs viſitatorem ex præfatis Canonicis; ita vt eiuſmodi Cœnobium ſit exemptum à iuriſdictio-

dictione ordinaria. Et hinc fit, hos Canonicatus, & portiones dici non poſſe Beneficia ſimplicia, aut Cura animarum carentia.

5. Præmitto tertio, ea, quæ ſtatuit Concilium circa electionem Epiſcoporum intelligenda eſſe de electione omnium eorum, qui exercent iuriſditionem quaſi Epiſcopalem, præcipue in toto populo, aut in pluribus populis; quales ſunt Abbates iuriſdictione ſprituali vtentes, Priores, aut Vicarij, qui cum ſint nullius diœceſis, Epiſcopalem tamen exercent iuriſdictionem; quales ſunt Vicaraij, aut Priores aliqui Ordinum Militarium. Et ſimiliter omnes Præpoſiti, Priores, Guardiani, & Rectores Ordinum Regularium: nam hi omnes exercent iuriſditionem quaſi Epiſcopalem, ſed præcipue Generales, & Provinciales; eo quod magna ſit ſphæra iuriſdictonis eorum. Quare eorum electio, proportione ſervata, requirit, quod ſemper digniores præferantur. Et ideò dixit Concilium verbis vniverſalibus: *Si bonos PASTORES, & Eccleſiæ gubernandæ idoneos promoveri ſtudeant.*

6. Præmitto quarto, non dici digniores illos, qui Doctores fuerint, aut qui nobiliores, &c. ſed illi, qui omnibus bonis dotibus animi, & corporis conſideratis, Eccleſiæ vtiliores futuri eſſe creduntur. Et ita explicuit Tridentinum ibidem, dum dixit: *Quos dignores, & Eccleſiæ magis vtiles ipſi iudicaverint.* Nam per ſecundum epithetum explicuit primum. Dignus autem dicitur, qui habet qualitates requiſitas ad miniſterium. Indignus autem dicitur ille, cui deeſt aliqua ex qualitatibus ad miniſterium iure requiſitis.

7. Præmitto quinto, Beneficia Eccleſiaſtica primario, & principaliter inſtituta eſſe in vtilitatem Eccleſiæ, vt hæc habeat idoneos Miniſtros; ſecundario autem, & minus principaliter vt præmia eorũ, qui de Eccleſia ob eorum virtutes, & doctrinam benemeriti ſunt, & aptiores ad ſerviendũ Eccleſiæ. Ita communiter Doctores, & præcipue Navarrus, Aragon, Salon, Sotus, & Ledeſma, quos refert, & ſequitur P. Thomas Sanchez tom. 1. Conſilior. lib. 2. cap. 1. dub. num. 2.

Navar. Arag. Salon. Sotus. Ledeſma. Tho San.

8. Præmitto ſexto. Circa electionem ad Beneficia ſimplicia, quæ nullam habent Curam animarum, an eligi debeant digniores, eſt duplex ſententia, & vtraque probabilis. Prima docet, peccare mortaliter electorem, qui non eligit digniorem. Quia cum Beneficia etiam ſimplicia inſtituta ſint, ſaltem ſecundario, vt præmia meritorum, contra iuſtitiam diſtributivam operatur, qui ea non diſtribuit pro meritis. Ita D. Thom. 2. 2. quæſt. 63. art. 2., & alijs in locis, Caietanus, Palacios, D. Antoninus, Armilla, Tabiena, Sylveſter, Mercatus, Lyra, Roſella, Altiſiodorenſis, Henricus, Gothfredus, Ledeſma, Covarrubias, Rocus, Panormitanus, Lud. Gomez, Adrianus, Ioannes Lupus, Lambertinus Molina iuriſperitus, Turrecremata, Olchot, Perez, Gerſon, Nieva, Padilla, & Leſſius, quos refer P. Thom. Sanchez, vbiſupra num. 16.

San Tho. Caiet. Palac. S. Anton. Armill. Tabien. Sylveſt. Mercat. Lyra. Roſella. Altiſiod. Henric. Gothfre. Ledeſm. Covarr. Rochus. Panorm. Gomez. Adrian. Lupus. Lambert. Molina. Turrecre. Olchot. Perez. Gerſon. Nieva. Padilla. Leſſius. Tho. San.

6. Secunda ſententia docet, non eſſe peccatum mortale, dare Beneficia ſimplicia dignis, omiſſis dignioribus. Quia cum finis primarius, ad quem inſtituta ſunt Beneficia, ſit vtilitas Eccleſiæ; modicum detrimentum patitur Eccleſia, ſi ea conferantur dignis, omiſſis dignioribus. Ita Navarra, Aragon, Salon, Sotus, Navarrus, Gabriel, Angelus, Alenſis, & Abulenſis, quos refert, & ſequitur P. Thomas Sanchez, vbi ſupra num. 20. & ſuffragatur Lugo Cardinalis tom. 2. de Iuſt. diſp. 35. ſect. 2. num.

Navar. Aragon. Salon. Sotus. Navarr. Gabriel. Angel. Alens. Th. San. Lugo.

Digitized by Google

num. 11. Et ex his fere omnes dicunt, id eſſe peccatum veniale; quamvis Navarra dicat, nullum eſſe peccatum: ſicut etiam Diana, part. 2. tract. 1. Miſcel. reſol. 38. afferens pro ſua ſententia, præter Navarram, Ledeſmam, Gutierrez, & Garciam. Quæ ſententia probabilis eſt, dummodo non intelligatur de illis Beneficijs, quæ inter ſimplicia adnumerari ſolent, quæ tamen ſaltem mediate habent curam animarum, de quibus ſupra dixi.

Diana. Navar. Ledeſm. Gutier. Garcia

CAPVT II.

An vi huius damnationis certa evadat ſententia docens, ſemper eligendum eſſe digniorem ad Epiſcopatum, & Cardinalatum?

SVMMARIVM.

Authores, qui docuerunt, poſſe abſque culpa gravi eligi dignos, excluſis dignioribus. num. 10.
Oppoſita ſententia certa eſt quoad Cardinales, & Epiſcopos, & eos, qui habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem. num. 11.
Verbum Digniores ſumi debet in ſua propria ſignificatione. num. 12.
Hæc obligatio eſt iuris naturalis. n. 13.
Vrgetur argumentum ex Concilio Tridentino. num. 14. & ſeqq.
Quantæ dotes requirantur ad Epiſcopatum? num. 15. & ſeqq.
Quid de hoc ſenſerit S. Thomas? n. 17.
Quid Bellarminus? num. 18.
Vlterior probatio ex Apoſtolo. n. 19.
Item ex Concilo Tridentino. num. 20.

10. OPinio fuit aliquorum, non eſſe obligationem ſub reatu culpæ gravis eligere digniorem, etiam ad Beneficia curam animarum habentia, ex quibus aliqui eam opinionem extendunt ad Epiſcopatum, præcipue reſpectu Pontificis eligentis, aut Patroni ſæcularis præſentantis. Moderni ſcriptores, qui has propoſitiones aſſumpſerunt explicandas, Lumbier, Filguera, & Hozes, citant P. Tamburinum lib. 8. in Decal. tract. 3. cap. 4. de diſtribut. Benef. num. 5. & revera hæc propoſitio, vt iacet, reperitur ibidem num. 7. ſed num. 11. addit: *Reſpondeo ſecundo ad inſtantiam num. 8. factum, me ingenue fateri, propter hunc Tridentini textũ, eſſe multo probabilius, Epiſcopatus, & ſimilia maiora Curata Beneficia, de quibus ſolum loquitur Tridentinum, debere dignioribus conferri, nec in praxi aliter eſſe conſulendum.* Sed Tamburinus in priore parte aſſertionis ſecutus eſt alios Doctores, qui prius docuerunt, poſſe eligi dignos, excluſis dignioribus, extra caſum concurſus. Ita Gloſſa, Rochus, Pedraza, & alij, apud Dianam 2. part. tract. miſcell. 1. reſol. 41. & Ioannes Pontius in Curſ. Theol. diſp. 59. quæſt. 1. concl. 4. n. 40. Caietanus in ſum. verb. *Electio Prælati.* Et eſſe probabilem ait Acacius de Velaſco tom. 1. verb. *Beneficios.* reſol. 111. num. 7. & Serra. 2. 2. quæſt. 63. art 2. dub. 1. & alij.

Lumb. Filguer. Hozes. Tamb.

Gloſſ. Rochus. Pedraca. Diana. Pontius. Caiet. Velaſcò. Serra.

11. Dico primo. Oppoſita ſententia, quæ docet ſaltem in Epiſcopatibus, & Cardinalibus eligendos eſſe digniores, certa eſt omnino, vi huius decreti, in quo oppoſita opinio damnatur, & interdicitur tamquam ſcandaloſa. Et idem dicendum eſt de omnibus illis, qui habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, ſive ſint Abbates, ſive Vicarij, aut Priores nullius Diœceſis, ſive Prælati Regulares, ob idemtitatem rationis. Et quidem hæc propoſitio damnata loquitur de eo Decreto Concilij Tridentini, vbi hoc Concilium requirit,

Digitized by Google

in eligendis Epiſcopis præcipue, & Cardinalibus, præferendos ſemper eſſe digniores Hæc eſt expreſſa ſententia S. Thomæ 2.2. quæſt. 185. art. 3., vbi aſſerit eligendos, non meliores in ſe, ſed vtiliores Eccleſiæ, & hoc eſt, eſſe digniores. Quem ſequuntur fere omnes Theologi. Quod etiam docuit S. Hieronymus, & habetur in cap. *Licet ergo*. 8. quæſt. 1. *Vt ſciant omnes, & certi ſint, quod qui præſtantior eſt ex omni populo, qui doctior, qui ſanctior, qui in omni virtute eminentior, ille eligitur ad Sacerdotium.* Subditque poſtea ſpeciales virtutes, quæ relucere debent in Epiſcopo.

S. Tho.

S. Hieron

12. Sed iàm hæc aſſertio omnino eſt certa, & indubitabilis: Nam Decretum Concilij per ſe eſt manifeſtum; ſed dum aliqui id verbum *Digniores* interpretantur vel pro dignis, vel pro non indignis, vel pro ſtricte dignioribus in concurſu, dubitabant aliqui de mente Concilij. Cum ergo per hanc damnationem excludantur eæ interpretationes, iàm nullum reſtat veſtigium dubitationis.

13. Ego quidem pro comperto habeo, hanc obligationem eſſe iuris naturalis. Et quamvis aliqui hoc intendant probare argumentis, quorum aliqua refutat P. Vaſquez opuſc. de Benef cap. 2. §. 3. dub. 1. & alia Lugo Card. tom. 2. de iuſt. diſp. 35. ſect. 2. n. 11. Ego tamen exiſtimo, id efficaciter probari hoc argumento, quod inſinuat Concilium Trident. cap. 1. cit., dum ait: *Hoc tamen munus (* Epiſcopale*) huiuſmodi eſſe cenſet (* Sancta Synodus) *vt, ſi pro rei magnitudine expendatur, numquam ſatis cautum videri poſſit.* Quod argumentum ſic explico, & vrgeo.

P. Vaſq
Lugo

14. Non poteſt eligi ad munus Epiſcopale ille, qui non habet omnia requiſita ad tale munus; ſi tamen datur vnus, qui habeat omnia requiſita ad illud: ergo ſi vacãte ſede Toletana v.g., inveniatur vnus, qui in his omnibus ſit omnino perfectus, & nullus alius præter ipſum ſit omnino perfectus; vrgebit obligatio eligendi vnum illum perfectum. Huc vſque evidens eſt diſcurſus iſte, ipſo lumine rationis dictante.

15. Procedo vlterius. Tot, tantæque ſunt dotes ſpirituales, tot, tantaque talenta prudentiæ, ſanctitatis, Conſtantiæ, doctrinæ, & ſimilia, quæ requiruntur ad munus Epiſcopale, vt vix, aut ne vix quidem inveniatur vnus, qui habeat omnia hæc in gradu perfecto: ergo ſi ille vnus non inveniatur, qui habeat ea omnia in gradu perfecto, eligendus erit ille, qui habuerit fere omnia illa; ſive ille, qui proximus fuerit in perfectione talentorum ei, qui haberet omnia illa. Sed obligatio eligendi hunc eſt obligatio eligendi digniorem: ergo omnino vrget obligatio eligendi digniorem. Hæ omnes conſequentiæ legitime concluduntur.

16. Illud vero antecedens, quod requirit ea omnia in munere Epiſcopali, probatur primo: hoc enim eſt quod dixit Tridentinum ſupra citatum: *Hoc tamen munus huiuſmodi eſſe cenſet, vt ſi pro magnitudine rei expendatur, numquam ſatis cautum videri poſſit.* Hæc enim perfectio vndequaque abſoluta virtutum, & talentorum, quæ requiritur in Epiſcopo, eſt illa magnitudo, *De qua numquam ſatis cautum videri poteſt.*

San. Tho.

17. Probatur ſecundo. Nam S. Thomas, quem omnes Theologi ſequuntur, affirmat 2. 2. quæſt. 184. art. 7. Epiſcopum teneri eſſe perfectũ; & hoc eſſe diſcrimẽ inter Epicopum, & Religioſum, quod hic teneatur aſpirare ad perfectionem; ille vero tenetur habere perfectionem. Et concludit S. Doctor: *Vnde manifeſtum eſt, quod ſtatus perfection is potior eſt*

in

in Epiſcopis, quam in Religioſis. Et quæſt. 185. art. 8. ait: *Dicendum, quod, ſicut ſupradictum eſt, ſtatus Religionis ad perfectonem pertinet, quaſi quædam via ad perfectionem tendendi; ſtatus autem Epiſcopalis ad perfectionem pertinet tamquam quoddam perfectionis magiſterium.* Quod idem confirmat quodlib. 3. art. 17. Eſſet autem prolixæ operæ recenſere, quæ reliqui Scriptores de hac materia atteſtantur.

18. Vnus pro multis ſufficiet Card. Bellarminus, in lib. de offic. Principis circa finem libri contro. 3. cuius titulus eſt: *An Epiſcopus teneatur eſſe perfectus?* Et poſtquam dixit: *Quod teneatur, docent omnes Scriptores, ac præſertim S. Thomas.* Poſt pauca ſubiungit: *Quod confirmatur ex verbis Apoſtoli ad Titum 2.* [*In omnibus te ipſum præbe exemplum bonorum operum.*] *Et ex verbis Domini Matth.* 5. [*Vos eſtis ſal terræ, & lux mundi.*] *Hæc igitur eſt veritas, ſed non omnes capiunt verbum iſtud. Religioſi ſunt in ſtatu perfectionis acquirendæ, quia facint tria vota: paupertatis contra affectum divitiarum; caſtitatis, contra concupiſcentiam carnis; obedientiæ, contra ſuperbiam vitæ. Epiſcopus igitur, qui eſt in ſtatu perfectionis adeptæ, tenetur eſſe perfectus, id eſt, ardentiſsima charitate Dei, & proximi præditus, ita vt divitias Eccleſiæ ſuæ non ſuas eſſe exiſtimet, & non habeat ad poſsidendum tamquam proprias, ſed ad diſpenſandum, vt alienas. Item tenetur eſſe perfectus in charitate Dei, & proximi circa caſtitatem, vt Angelica puritate Deo miniſtret, & viros ac mulieres, quibus præeſt, vere diligat vt filios, & filias, & nullã vnquã ſuſpicionẽ incõtinentiæ illis tribuat: proinde non habere domi perſonam vllam, vel ob adoleſcentiam, vel ob ornatum, ad quam carnali affectione propenſus credatur: foris autem cum nulla vnquam muliere ſine teſtibus loquatur, atque id potiſsimum erga ſanctimoniales obſervet: incredibile enim eſt, quam contemptibilis reddatur Epiſcopus, ſi aut verbis, aut factis vllũ ſignũ incontinẽtiæ dederit. Denique perfectus eſſe debet circa humilitatem, & obedientiam Dei, & ſuperiorum mandata, ac præcipue erga illud à Sancto Ioanne Evãgeliſta in 1. Epiſtola promulgatum:* [*Debemus pro fratribus animas ponere,*] *ac multo magis divitias, quietem, delicias, & commoda omnia. Hac perfectio excludit ludos, venationes, lectionem librorum vanorum, occupationes temporales, & alia id genus omnia. Proinde munus Epiſcopi eſt vita laborioſiſsima, ſed magnam habet remunerationem.*

Bellarmi.

19. Probatur tertio ex verbis Apoſtoli 1. ad Timoth. 3. *Si quis Epiſcopatum deſiderat, bonum opus deſiderat: oportet ergo, Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe, vnius vxoris virum, ſobrium, prudentem, ornatum, pudicum, hoſpitalem, Doctorem, non vinolentum, non percuſſorem, &c.* Et quidem prolixum eſſet recenſere omnia, quæ Sancti Patres, & Eccleſiæ Doctores ſcribunt circa hanc Apoſtoli doctrinam, qua Timotheum Epiſcopũ imbuebat. Explicationem, & Commentarium huius textus tradidit Auguſtinus Barboſa, lib. de Poteſt. Epiſcopi, part. 1. in toto titulo 2. per ſeptemdecim Gloſſas, vbi cum immenſa eruditionis ſupellectile ex Sanctis Patribus collectæ, manifeſte oſtendit illam *magnitudinem*, de qua, vt dicit Tridentina Synodus, *Numquam ſatis cautum videri poteſt.* Barb.

20. Ex quibus omnibus concluditur, ſi ſemper eligendus eſt ad munus Epiſcopale is, qui habeat omnia requiſita ad tale munus, & vix inveniatur vnus, qui his omnibus polleat perfecte; illum eligendum eſſe,

Digitized by Google

qui propius accedat ad eam perfectionem talentorum, quæ requiruntur, atque adeò digniorem. Et hanc obligationem ſemper in Eccleſia extitiſſe, oſtenditur ex illis verbis Concilij: *Nihil in ijs pro præſenti temporum ratione innovando.* Quibus verbis ſatis declarat Concilium hanc diſpoſitionem non eſſe novam in Eccleſia Dei, ſed ſemper in ea obſervatum eſſe tamquam obligatorium eligere digniores. Eam autē obligatio nē oriri ex iure naturali colligitur ex illis verbis: *Eadem Sancta Synodus Tridentina graviſsimis Eccleſiæ incommodis cōmota nō poteſt non commemorare, nihil magis Eccleſiæ Dei eſſe NECESSARIVM, quam vt.·.·. lectiſsimos tantum ſibi Cardinales aſciſcat, & bonos maxime* (in ſuperlativo gradu) *atque idoneos Paſtores ſingulis Eccleſijs præficiat.* Vnde ſic fit argumentum. Elector independenter ab humana lege, atque adeò iure naturali, & Divino, tenetur ad eligendum Epiſcopum eo modo, quo neceſſarium eſt Eccleſiæ Dei: ſed iuxta mentem Concilij, neceſſarium eſt Eccleſiæ Dei eligere digniorem: ergo iure naturali, & Divino tenetur eligere digniorem.

CAPVT III.

An præfata doctrina extendenda ſit ad eos, quos præſentat Patronus laicus? Et quid circa hoc valeat conſuetudo contraria?

SVMMARIVM.

Patronus laicus iure naturali tenetur eligere digniorem. num. 21.

Confirmatio ex Tridentino. num. 22. & ſeqq.

Quomodo non ſit magnum onus eligere digniorem? num. 26.

In hoc non poteſt prævalere conſuetudo; neque in Hiſpania datur talis conſuetudo; & quantam diligentiam adhibeat Rex Catholicus ad quærendum digniores? num. 28. & ſeqq.

Opinio docens oppoſitum circa Patronum laicum ſubiacet damnationi. num. 32. & ſeqq.

21. DIco ſecundo. Patronus laicus iure naturali tenetur eligere digniorem ad munus Epiſcopale. Probatur eodem argumento, quo primam aſſertionem roboravi. Nam Patronus laicus iure naturali tenetur eligere illum, qui habeat omnia requiſita ad munus Epiſcopale adminiſtrandum, ſi talem inveniat: ergo cum vix ſit vnus, qui habeat omnia requiſita in gradu perfecto, & conſequenter præfatus Patronus non poſſit certo ſcire, hunc, quem eligit, habere omnia ea requiſita, debet præſentare eum, quem videt propius accedere ad eam perfectionem, atque adeò digniorem

22. Confirmatur primo. Nam iuxta Tridentinum, qui non promovent digniorem ad Epiſcopatum, *alienis peccatis communicantes mortaliter peccant:* ſed quod Patronus ſit laicus, non tollit hanc cooperationem, & communicationem quoad peccata aliena: ergo peccat mortaliter, ſi non præſentet digniorem.

23. Confirmatur ſecundo. Patronus iure naturali tenetur eligere ſive præſentare eo modo, quo eſt neceſſarium Eccleſiæ Dei: ſed vt docet Tridentinum, eligere digniorem eſt neceſſarium Eccleſiæ Dei: ergo Patronus iure naturali tenetur eligere digniorem.

24. Confirmatur tertio. Nam cum Tridentinum in eo cap. 1. ait, *alienis peccatis communicantes peccare mortaliter eos*, qui ad Epiſcopatum

tum

Digitized by Google

tum non eligunt digniorem, expreſſe loquitur tàm de Patronis præſentātibus, quàm de Prælatis eligentibus, illis verbis: *Omnes vero, & ſingulos, qui ad promotionem præficiendorum quodcumque ius, quacumque ratione à Sede Apoſtolica habent, aut alioquin operam ſuam præſtant.* In quibus verbis manifeſtum eſt, patronos etiam laicos contineri.

25. Dices. Ingens onus imponitur Patronis laicis, ſi ipſi non dicantur conſcientiæ ſuæ ſatisfacere per hoc, quod præſentent dignos, ſed quærere teneantur digniores, magniſque ſcrupulis obnoxij erunt: præcipue cum adſit conſuetudo in contrarium. Electio enim Epiſcopi plauditur, & celebratur, dum vir idoneus, & dignus eligitur, quamvis non ſit dignior.

26. Reſpondeo, & ſi eſſet magnum onus, ei eſſe incumbendum Patròno; cum ſit ingens obligatio providendi Paſtorem vigilantiſſimum pro paſcendis ovibus Chriſti ſanguine emptis. Deinde aſſero, non eſſe magnum onus, accipere informationem accuratam de viris idoneis ad id munus, & hac accepta, eligere eum, qui reliquis antecedit in talentis requiſitis.

27. Et quod dicitur de conſuetudine, nihil obeſt. Nam contra obligationem iuris naturalis nulla prævalet conſuetudo; quæ eo ipſo quod contrarietur iuri naturali irrationabilis eſt. Deinde falſum eſt, quod detur talis conſuetudo.

28. Et quidem in Hiſpania mihi certum eſt, eam conſuetudinem non extare. Scio enim Regem Catholicum conſulere frequenter ſolere Archiepiſcopum Hiſpalenſem, & alios maiorum Eccleſiarum Antiſtites, à quibus accipit informationes arcanas de ijs viris, qui gubernandis Eccleſijs Cathedralibus magis ſunt idonei, & vtiliores fore iudicantur. Et ex his omnibus cum magno conſilio eligit Rex eos, qui maiori fama ſanctitatis, doctrinæ, & prudentiæ inveniuntur. Cuius evidens ſignum eſt id, quod manifeſta experientia comperimus, omnes Epiſcopos Hiſpaniæ, vt in plurimum eſſe viros ſanctitate, prudentia, zelo ſalutis animarum, & vigilantia præſtantiſſimos.

29. Eſt etiam ſignum evidens ſolicitudinis Regnum Hiſpaniæ in præſentandis dignioribus pro Eccleſiijs Cathedralibus exemplum Epiſtolæ Regis Catholici Caroli II., qui in præſenti regnat, datæ ad D. Archiepiſcopum Hiſpalenſem, quam modo præ manibus habeo, vbi inter alia hęc verba lego. *Importando tanto al ſervicio de Dios nueſtro Señor, y bien de ſu Igleſia Catolica, que las perſonas, que he de preſentar para governar las de mis Reynos, ſean de las MAYORES calidades, meritos, y partes, que ſer puede, y tener para eſto relacion de los mas DIGNOS, y capaces; por la gran ſatisfacion, que tengo de vueſtra perſona, y lo que con razon confio, que en quanto alcançaredes, me la hareis cierta, y verdadera, os encargo la conciencia, como coſa de que depende el bien vniverſal de la Republica Criſtiana, y por los mas ſeguros medios, que fuere poſſible, y conviene, os entereis con mucha atencion, ſecreto, y cuydado (poſpueſta toda aficion, y fines humanos) de la Criſtiandad, virtud, vida, exemplo, caridad, prudencia, modeſtia, entendimiento, letras, governo, edad, legitimidad, limpieza de ſangre, y otras buenas calidades, que concurran en las perſonas, MAS calificadas, y aprobadas de vueſtro Arçobiſpado, y otras, de quien os pareciere ſe puede fiar el governo de qualquier Igleſia.*

30. Inquires, an opinio docens, Patronum laicum non teneri ad præſen-

ſentandum digniorem ad munus Epiſcopale, aut Cardinalitium, ſubiaceat huic damnationi? Et reſpondeo, hanc quæſtionem pendere ab altera; ſcilicet an Concilum Tridentinum, cum decernit, ad munus Epiſcopale, & Cardinalitium eligendos eſſe digniores, loquatur etiam de præſentandis á Patronis laicis? Nam cum hæc damnatio reprobet intelligentiam pravā circa id verbum *Digniores*, quod ponit Concilium, in eodem ſenſu, quo loquitur Concilium, debet etiam intelligi ea damnatio.

31. Reſpondeo ergo, eam opinionem ſubiacere huic damnationi. Ratio eſt. Nam Concilium Tridentinum ad munus Epiſcopale, & Cardinalitium ita requirit digniores, vt nullum apponat diſcrimen inter eligendos ab Eccleſiaſticis Præſulibus, & eligendos à Patronis laicis, imò & hos etiam expreſſe comprehendit, vt oſtendi ſupra in confirm. 3. Et quidem in eadem ſeſſ. 24. cap. 18. de Reformat. cum tradidiſſet, ad Eccleſiam Parochialem eligendum eſſe digniorem, ſubiungit: *Quod ſi ius Patronatus laicorum fuerit, debeat, qui à Patrono præſentatus fuerit, ab eiſdem deputatis, vt ſupra, examinari, & non, niſi idoneus repertus fuerit, admitti.* Cum ergo Concilium in eligendis ad Eccleſiam Parochialem, diſtinguat inter eligendos á Præſule Eccleſiaſtico & nominandos á Patrono laico; & hos admittat, quamvis non conſtet, eos eſſe digniores, dummodo conſtet eſſe dignos; in eligendis vero ad Eccleſiam Cathedralem ſemper inſiſtat in electione dignioris, ſine vlla diſtinctione Patroni laici, aut Eccleſiaſtici, imò expreſſe comprehendendens laicum; dicendum abſolute eſt, Concilum requirere ad munus Epiſcopale digniores, ſive ab Eccleſiaſtico, ſive à laico nominandi ſint.

CAPVT IV.

An extendenda ſit ea doctrina ad eos, qui eliguntur ad Beneficia Parochialia?

SVMMARIVM.

Tres quæſtiones diſcutiendæ. n. 32.
Ex Decreto Tridentini elector Eccleſiaſticus ad Beneficium Parochiale tenetur eligere digniorem. nu. 33.
Ad idem tenetur iure naturali. num. 34
Obiectio ſolitur. num. 35. & ſeqq.
Ex Decreto expreſſo Tridentini non conſtat, quod Patronus laicus debeat eligere digniorem. num. 37.
Ex mente Tridentini colligitur, quod Patronus laicus tenetur eligere digniorem. num. 38. & ſeqq.
Qua ratione opoſita opinio ſubiaceat damnationi. num. 40.
Obiectio ſolvitur, & explicatur, quomodo intelligenda ſit obligatio iuris naturalis. uum.
An qui reſignat Beneficium Curatum favore alterius, teneatur reſignare favore dignioris? nu. 44. &. ſeqq.

32. NOn deſunt, qui doceant, eam doctrinam non eſſe extendendam ad eos, qui eliguntur ad Beneficia Parochialia, neque eſſe obligationem eligendi digniores, ſed ſufficere, ſi eligantur digni. Ita Auctores, quos ſupra retuli initio capitis 2. Circa quàm difficultatem tres quæſtiones occurrunt. Prima eſt, an ſit iuxta præſcriptum Concilij Tridentini, quod quando electio pertinet ad Prælatum Eccleſiaſticum, debeant eligi digniores. Secunda, quid quando præſentat Patronus laicus? Tertia, an hæc damnatio comprehen-

hendat electionem ad Beneficia, ita vt ſit ſcandaloſum dicere, non debere eligi digniorem ad eiuſmodi Beneficia? Et quidem non inquirimus modo, an ad Parochialia debeant eligi digniores; ſupponimus enim, eſſe tenendam ſententiam affirmativam, ſed an id ſit iuxta præſcriptum Concilij Tridentini? Quia cum hæc damnatio loquatur de intelligentia relati decreti Tridentini; oportet prius examinare, quid ſit ſtatutum à Tridentino circa hanc materiam.

33. Circa primam quæſtionem ſit prima concluſio. Ex Decreto Tridentini Epiſcopus, vel Patronus Eccleſiaſticus, præmiſſo examine, tenetur eligere digniorem. Conſtat ex ſeſſ. 24. cap. 18. de Reform. ibi: *Ex hiſque Epiſcopus eum eligat, quem cæteris magis idoneum iudicaverit, &c.* Cenſeo etiam, idem decerni in eodem Decreto de Reform. cap. 1. Nam quamvis præcipue loquatur ibi Tridentinum de Epiſcoporum, & S. R. E. Cardinalium electione, in proæmio capitis loquitur generaliter de omnibus Curam animarum habentibus, illis verbis: *Nihil ſe ad Dei gloriam, & populorum ſalutem, vtilius poſſe facere, quàm ſi bonos Paſtores, & Eccleſiæ gubernandæ idoneos promoveri ſtudeat.* Quæ verba videntur eſſe generalia, & quæ omnes animarũ Curam habentes, comprehendant. Et quamvis ibi dicat *Bonos*, & non dicat *Meliores*; id tamen præmittit, vt poſtea declaret, promoveri debere digniores.

34. Dicendum ergo eſt, hos omnes teneri ad id obligatione iuris naturalis. Quod probatur eadem ratione, qua id oſtendimus de electione Epiſcoporum. Etenim iure naturæ tenentur eligere ad gubernationem ſpiritualem Parochiæ eum, qui habeat omnia requiſita ad tale munus: cũ ergo adeo difficile ſit invenire illũ, qui habeat omnia, ſi iſte non cognoſcitur evidenter eſſe talis, debet eligi, qui plura ex requiſitis habuerit; qui propterea erit dignior.

35. Dices, ſed quid, ſi dentur duo, qui habeant omnia requiſita, quamvis inæqualiter, ita vt vnus perfectius illa habeat, quam alter? Nam in tali caſu etiam ille minus perfectus habet omnia requiſita; & ideò licet ſit minus dignus, poterit eligi.

36. Sed contra eſt: nam moraliter loquendo, illa minor perfectio non poteſt dignoſci ab electoribus, niſi quia deeſt aliquod requiſitum: maxime quia ad Curam animarum requiruntur talenta in ſummo gradu moraliter cognoſcibili, vnde ſi non habet talenta in ſummo gradu moraliter cognoſcibili, vtique non habet omnia requiſita. Et ideò optime dixit Lugo Card. in ea ſect. 2. num. 19. *Experientia probat in ijs locis, vnum Parochum zelo, & fervore flagrantem influere brevi tempore ſpiritum, & pietatem in omnes fere illos, qui ad eius Curam pertinent.* Et ſane qui cognoſcit, quanti momenti ſit Cura animarum in ordine ad ſalutem æternam, non dubitabit, eum zelum, & fervorem, qualem proponit Lugo, eſſe vnum ex requiſitas ad munus Parochiale, & illud dici poſſe, eſſe in ſummo gradu. Dum ergo non cognoſcitur is zelus in tã ſublimi gradu, in aliquo ex ijs, qui aſpirant ad munus Parochiale, debet eligi is, qui magis accedit ad eũ gradum, cæteris paribus; & idem dicendum eſt de reliquis talentis requiſitis. *Lugo.*

37. Circa ſecundam quæſtionẽ ſit ſecunda concluſio. Ex Decreto expreſſo Tridentini non conſtat, quod Patronus laicus debeat eligere digniorem ad munus Parochale, ſed dignum, & idonum muneri; tamen attenta Tridentini mente, quæ ex alijs eius verbis colligitur, Patronus laicus tene-

tenetur eligere digniorem. Prima pars conſtat ex citato cap. 18., vbi dicitur: *Quod ſi ius Patronatus laicorum fuerit, debeat, qui à Patrono præſentatus erit, ab eiſdem deputatis (examinatoribus) vt ſupra examinari; & nō, niſi idoneus repertus fuerit, admitti.* Vbi non petit magis idoneum, ſed quod reperiatur idoneus.

38. Secunda pars probatur. Nam quamvis ſolum requirat Tridentinū, quod Præſentatus à Patrono laico ad Parochiam, reperiatur idoneus, id ita decernit, vt vitentur lites, quæ contra ius Patroni exurgere poſſent, ſi non admitteretur præſentatus, prætextu quærendi alterum digniorem. Ex alia vero parte, cum tot, tantaque requiſita declaret opus eſſe ad munus Parochiale, quæ leguntur in eo cap. 18.; cumque res ipſa ex ſe tanti momenti ſit in ordine ad ſalutem animarum, inde conſtat, etiam ex mente Tridentini, Patronum laicum, præmiſſa diligenti inquiſitione, debere præſentare digniorem.

39. Confirmatur: nam ex mente Tridentini, qui non eligit digniorem, *peccat mortaliter communicans peccatis alienis:* Sed quod Patronus ſit laicus, non tollit, quominus cooperetur peccatis alienis: ergo etiam Patronus laicus tenetur eligere digniorem. Neque obſtat, quod Concilium in cap. 1. loquatur præcipue de electione Epiſcoporum: nam eodem modo (proportione ſervata) cooperatur peccatis alienis, qui eligit minus dignum ad Parochiam, quam qui eligit ad Epiſcopatum.

40. Circa tertiam, & præcipuam quæſtionem ſit tertia concluſio. Subiacet huic damnationi, qui dixerit, vbi Concilium decernit, ad munus Parochiale eſſe eligendum digniorem, nomine dignioris intelligi dignum, ſumpto comparativo pro poſitivo, aut intelligi non digniorem, aut ſolum intelligi in concurſu. Ratio eſt: nam licet demus, in eo cap. 1. agere Concilium dumtaxat de electione Epiſcoporum, & S. R. E. Cardinalium, tamen damnatio hæc condemnat interpretationem illam ſiniſtram circa id verbum *Digniores*; cum ergo id verbum æque reperiatur in electione Parochorum in eo cap. 18., ac in cap. 1. in electione Epiſcoporum, damnatio etiam debet extendi ad interpretationem eius verbi etiam in electione Parochorum.

41. Obijcies contra primam concluſionem. Si ita ſtricte teneretur Epiſcopus eligere digniorem, ſequeretur, quod ſi immediate poſt concurſum, & examen factum, inveniret Epiſcopus aliquem digniorem reliquis oppoſitoribus, teneretur deſerere omnes eos, qui vocati venerunt ad concurſum, & eligere eum, qui denuo inventus eſt dignior: ſed hoc fieri non poteſt ſine iniuria eorum, qui vocati ſunt ad concurſum, propter cōtractum cum eis: ergo non ita ſtricte tenetur Epiſcopus eligere digniorem.

42. Reſpondetur primo, caſum eſſe metaphyſicum, vtpote qui numquam contingit: tum quia omnes, qui ſe idoneos reputant, ſemper ingrediuntur concurſum; tum etiam, quia etiam poſt examen reliquorum, poteſt Epiſcopus vocare ad concurſum eum, quem reputat digniorem: tum præterea, quia difficile eſt cognoſcere evidenter, illum eſſe digniorem, non probata per examen eius ſcientia.

43. Reſpondetur ſecundo, quod dato quod aliquando contingat is caſus, non tenetur Epiſcopus eligere illum repertum digniorem extra concurſum: obligatio enim eligendi digniorem intellitur ſine violatione contractus initi cum opoſitoribus vocatis ad concurſum, dummodo illi

illi ſint digni, & ex illis eligatur dignior. Sic enim intelligendũ eſt ius naturale obligans ad electionẽ dignioris.

44. Objicies contra ſecundam Cõcluſionẽ. Qui reſignat Beneficium Curatum favore alterius, non tenetur reſignare favore dignioris, ſed ſufficit, quod reſignet favore digni; vt docent Reginaldus, Leſſius, & Malderus, quos refert, & ſequitur Diana part. 2. tract. 15. reſol. 41. Quia reſignans non eſt diſtributor, & ideò non tenetur ſervare iuſtitiam diſtributivam. Ergo eodem modo cenſendum eſt de Patron laico, maxime de illo, qui non eſt diſtributor plurium Beneficiorum, ſed illius vnius Beneficij.

Reginal. *Leſſius.* *Maldr.* *Diana.*

45. Et quidem alia eſt mens P. Leſſij, qui ſolum loquitur, quando non eſt magnus exceſſus digniſſimi ad dignum: ſuperaddit enim hæc verba: *Quamvis ſi multo dignior ſe offerat, vel in promptu ſit, charitas boni communis obligat, vt hic præferatur.* Ex quibus verbis formatur argumentum probans, reſignatorem quærere debere digniſſimum, & ſi videat, hunc valde excedere, teneri reſignare in favorem eius. Nam charitas boni cõmunis exigit, vt prouideatur ſaluti animarum meliori modo, quo poſſit. Nam, vt ſupra perpendimus, cum non facile inveniatur vnus, qui habeat omnia requiſita, charitas boni cõmunis, & deſiderũ ſalutis animarũ, vrgere debet ad hoc, vt eligatur, qui vlterius abundet eiuſmodi requiſitis. Et hinc conſtat ad argumentum, negandum eſſe antecedens; vt negat P. Vaſq. opuſc. de Beneficiis cap. 2. § 4. dub. 7. n. 100. Cum Soto, & Navarro. Et ad id, quod ſubiungitur, dicendum eſt, non naſci obligationem hanc ex iuſtitia diſtributiva, ſed ex charitate, & deſiderio, quod Beneficiarius habere debet ſalutis animarum.

Leſſ. *P. Vaſq.* *Sotus.* *Navarr.*

DISERTATIO. XXIX.

An fornicatio, & mollities ſint moraliter malæ, dumtaxat quia prohibitæ?

CAPVT I.

Proponuntur duæ propoſitiones damnatæ, placitum Caramuelis, & aliquot prænotata.

SVMMARIVM.

Refferuntur duæ propoſitiones damnatæ. num. 1.

Præſens quæſtio eſt, an fornicatio, & mollities ſint malæ ab intrinſeco, an à ſola prohibitione? Et quomodo quæſtio ſpectet ad praxim. num. 2.

Duplicem eſſe malitiam, Theologicam, & Philoſophcam; ex Caramuele. num. 3.

Quomodo explicet Caramuel hanc duplicem malitiam? num. 4.

Hæc doctrina Caramuelis non ſtat cum doctrina S. Thomæ. num. 5.

An malitia Philoſophica offendat Deum vt authorem naturæ. ibidem.

Docet Caramuel, fornicationem, & mollitiem non eſſe malas ab intrinſeco, ſed à prohibitione Dei. num. 6.

Fundamenta, quibus nititur. num. 6. & ſeqq.

Alia fundamenta eiuſdem, vt probet, mollitiem non eſſe malam ab intrinſeco. num. 12. & ſeqq.

An idem cenſeat Caramuel de omnibus peccatis luxuriæ contra naturam. num. 15.

Digitized by Google

1. PRopoſitio 48. ex damnatis, hæc eſt: *Tam clarum videtur fornicationem ſecundum ſe nullam involvere malitiam, & ſolum eſſe malam, quia interdicta, vt contrarium omnino rationi diſſonum videatur.* Propoſitio 49. eſt huius tenoris: *Mollities iure naturæ prohibita non eſt. Vnde ſi Deus eam non interdixiſſet, ſæpe eſſet bona, & aliquando obligatoria ſub mortali.* Et vtriuſque propoſitionis ſub his eiſdem terminis Author eſt Caramuel: & vtramque defendit tom. 1. Theol. fund. fundamento 12. n. 541. citans ſe ipſum ad lib. 3. Theol. moral. num. 1600. & in Theol. intent. num 1904., & Franciſcus Verde in Apologia pro Caramuele contra Borgiam quæſt. 3. & 4.

Caram.

2. Suponendum eſt (quod, & ipſe Caramuel ſupponit) eſſe de Fide, fornicationem, & pollutionem eſſe peccata lęthalia. Id enim cōſtat ex plurimis locis Sacræ paginæ. 1. Corinth. 6. ad Epheſ. 5. Apocal. 21. Exodi 20. Deuteron. 23. Proverb. 9. Eccleſiaſtici, & Hieremiæ 5. & aliįs. Quare quęſtio præſens eſt: An fornicatio, & mollities ſint malæ moraliter ex ſola prohibitione Dei, an potius ab intrinſeco, atque adeò ex iure etiam naturali? Et quamvis Caramuel dicat, hanc quæſtionem nihil ſpectare ad praxim; id tamen non eſt omnino verum: nam maior, aut minor gravitas peccati ad praxim ſpectat ea ratione, qua graviora peccata maiori contentione vitanda ſunt. Conſtat autem, quo graviora ſunt peccata, maiori contentione vitanda eſſe. Conſtat etiam, graviora eſſe peccata, quæ iure naturali prohibentur, quam quæ ſola prohibitione Divina, cæteris paribus.

Caram. Verde.

3. Supponit Caramuel, in pluribus peccatis eſſe duplicem malitiam, aliam Theologicam, aliam Philoſophicam iuxta S. Thomam 1. 2. quæſt. 71. art. 6. ad 5., vbi ait: *A Theologis conſideratur peccatum, præcipue ſecundum quod eſt offenſa contra Deum; à Philoſopho autem morali, ſecundum quod contrariatur rationi.* Et ideò primum genus malitiæ vocat Caramuel Theologicum; ſecundum autem Philoſophicum. Hanc autē malitiam Philoſophicam dicit eſſe indecentiā quamdam, qua actio dedecet naturam rationalem, qualis eſt ingratitudo, inconſtantia, &c.

Caram. S. Thom

4. Subiungit, malitiam Theologicam offendere Deum vt legislatorem; malitiam autem moralem offendere Deum vt naturæ conditorem. Hinc infert, nullū actū eſſe malū malitia Theologica, niſi quia prohibitus. Vnde ſi Deus non prohiberet eum actum, non eſſet malus Theologice. Aliqui tamen actus habent etiam malitiam Philoſophicam, nempe qui contrariantur rationi: v. g, eſſe ingratum, inconſtantem, mendacem, &c., qui prohibiti ſunt, quia mali.

5. Sed hæc doctrina non ſtat cū doctrina S. Thomæ. Primo. Nam iuxta S. Thomam, non eſt malitia Thologica, quæ offendit Deum vt legiſlatorem, ſed malitia, quatenus offendit Deum. Secundo. Nam malitia, quæ offendit Deum vt conditorem naturæ, non poteſt non conſiderari à Theologo; cuius eſt conſiderare quidquid dicit relationem ad Deum; ſed iuxta Caramuelem, malitia Philoſophica offendit Deum vt conditorem naturæ: ergo etiam malitia Philoſophica nō poteſt nō conſiderari à Theologo ſub hac ratione, atque adeò includit malitiam Theologicam. Quare malitia Theologica non recte definitur, ſecundum quod reſpicit Deum vt legiſlatorem; ſed ſecundum quod reſpicit Deum. Malitia vero Philoſophica non reſpicitt Deum neque vt conditorem naturæ, ſed ſolum talis eſſe intelligitur *S. Thom.*

tur, ſecundum quod diſſonat rationi.

Caram. 6. Igitur Caramuel varijs in locis aſſerit, & contendit probare, fornicationem, & mollitiem non eſſe intrinſece mala, ſed extrinſece á prohibitione Divina. Dabo concluſionem, & fundamentum eius ex lib. 4. Theologiæ intentionalis, num. 1960. [Dico igitur primo. Si Deus fornicationē nō interdixiſſet, nō eſſet mala, nec peccatū. Et, vt puto, evidenter oſtendā. Quia duorum commixtio ſecundum ſe peccaminoſa eſt, vel quia naturaliter mala ipſis, vel quia naturaliter mala proli: neutrum poteſt dici: ergo. Non primum: quia ſæpe contingit eſſe vtrique ſalubrem, & in tali caſu non eſt vtrique naturaliter mala: accedit, quod ſi quando inſalubris dicatur, cum graviter inſalubris non ſit, non poſſit eſſe graviter peccaminoſa. Nec poterit dici ſecundū: fornicatio enim mala proli non eſt. Primo enim nō poteſt dici mala phiſice, quæ in cauſa eſt, vt homo, qui alias in rerum natura non eſſet, producatur: quia ſi iniurius homini, qui illum occidit, Beneficus omnino, qui illum generat; imò Beneficentior Genitor, quam iniurius occiſor: iſte enim non poteſt facere, quod homo, qui eſt, omnino non ſit; at ille efficit, vt qui omnino non eſt, eſſe incipiat.]

7. Et num. 1961. proſequitur ſic. [Aliqui ad educationem recurrunt: factentur enim, ipſam fornicationem eſſe proli phyſice vtilem, ſed nocivam moraliter. Sed hoc eſt verbis obludere. Primo enim vellem ex facie, & nomine cognoſcere illam prolem, cui in fornicatione, vt male educetur; in mollitie, ne omnino producatur, efficitur. Vbi illa? In Omnipontentiæ theſauris. Quid illa? Actu *nihil*. An homo exiſtens iniuriam poteſt facere nihilo? An *nihilum* habet iura, & dominium? Dicuntur; ſed dicuntur. *Nihili* nullæ reales, & poſitivæ proprietates. Nihilum in rem realem, & poſitivam nec ius in re, nec in rem habet. Iniuſtia fit ſubſtantiæ intellectuali exiſtenti: & creatura poſſibilis præter creatricem potentiam nihil eſt.]

8. Deinde num. 1962. hæc ſubiungit. [Si Auguſtinus dixit, *Melius eſſe damnari, quam annihilari*; item diceret, *melius eſſe proli male educatam eſſe, quam abſolute in rerum natura non eſſe*. Et ſane malam prolium educationem potius ex paupertate, quàm ex fornicatione ſuboritur: Principum enim nothos optime educatos videmus; cum tamen nulli diſciplinati mores ſint inter homines viles, & mendicos. Potius igitur pauperum matrimonia venirent condemnada, quàm divitum fornicationes.]

9. Procedit mox ad refellendam reſponſionem, quàm S. Thomas exhibet præfato argumento ſic. [Sed inquiunt, eſſe per accidens, quod filij illegitimi Principū bene educentur. Dicunt, nō tamē probant: veroſimilius enim videtur, eſſe per ſe, quod filij pauperum male educentur. Sed eſto, ſit inter divites bona nothorum educatio omnino accidentalis: ergo ſi per accidens contingit, quod filij fornicarij Principum bene educentur; etiam per accidens continget, quod parentes fornicantes non peccent. Et probo ſic: Ideò fornicatio interdicitur, quia ex illa mala prolium educatio ſequitur: ergo ſi hæc non ſequeretur, non interdiceretur illa: Finis igitur huius inhibitionis bona educatio eſt: aqui probabile eſt, quod quando finis ceſſat per accidens in aliquo particulari, lex etiam ceſſet per accidens in particulari: ergo ſiquidem admittitur, quod finis legis fornicationem prohibentis ſoleat in aliquo particulari ceſſare, per accidens, admittendum omnino eſt, ipſam legem ceſſare.]

Digitized by Google

10. Reſponſionem, quæ huic argumento exhiberi poteſt, ſic refellere conatur. [Si dicas, ceſſante fine legis in particulari, ceſſare legem in particulari, non quidem Divinam, ſed humanam; putabis, te aliquid dicere, & nihil omnino dices: legum enim humanarum finis aliquando vniverſaliter ceſſat; at naturalium non aliter, quàm per accidens, & in particulari ceſſare poteſt. Patet in homicidio indirecte patrato: in vaſorem enim occidere poſſum, non obſtante quinto præcepto Decalogi; tunc enim per accidens, & in particulari ceſſat præcepti finis, adeoque etiam ipſum præceptum: nec dabitur caſus, in quo legis naturalis finis ceſſet vniverſaliter.]

11. Subiungit immediate: [tum ſic. Nullà ratione naturali oſtendi poteſt, ſimplicem fornicationem eſſe malam; & tamen malam eſſe, in Sacris litteris oſtenditur: ergo dicendum eſt non eſſe malam intrinſece, & ex natura ſua, ſed extrinſece ratione interdictionis, adeoque non eſſe prohibitam, quia mala; ſed potius malam ſolummodo eſſe, quia prohibita.]

12. Deinde num. 1965. ponit ſecundam concluſionem, quæ eſt 49. ex damnatis. Dico ſecundo. *Si Deus mollitiem non interdixiſſet, numquam eſſet mala, ſæpe eſſet bona, & aliquando per accidens obligatoria ſub peccato mortali*: Multa brevibus verbis congeſta, quæ indigent clariori expoſitione. Mollities eſt ſeminis effuſio voluntaria; & ſi mala ſecundum ſe, de ipſius malitia hominibus conſtare debet. Sed quid ſemen? Doctores certant, & adhuc ſub iudice lis eſt. Aliqui ſudorem, alij ſpumam, non nulli lac, plerique ſanguinem, ſemen eſſe contendunt; & tamen eſſe contra ipſam naturam, ſudorem, ſpumam, ſanguinem, lac, & ſimilia corporis nutrimenta, vel excrementa ex rationabili cauſa decidere, nullus Dialecticus probare poterit. Nec iuvat dicere, illud ad generationem ordinari. Nam & muliebre lac ordinatur ad nutritionem prolis, ſanguis ad propriam, & tamen vtrumque ſine culpa diciditur. Igitur ſiquidem mollities mala eſt, & tamen contra naturam, vbi ad ſalutem propriam conducit, non eſt; dicenda venit, omnem ſuam malitiam habere à prohibitione.]

13. Quod autem in ea hypotheſi mollities poſſet eſſe obligatoria, ſic probare connatur num. 1967. [Sublata Dei interdictione poſſe contingere, quod homo ad mollitiem ſub peccato mortali teneretur, clariſſime probari poterit. Æger enim tenetur adhibere remedia, quæ ſunt præſciſſe ad vitæ conſervationem neceſſaria, & ſcimus dari morbos, qui in ſeminis quantitate, & qualitate conſiſtunt, morbos quidem læthiferos, à quibus aliter, quam effuſione ſeminis curari non poſſis: ergo ſi aliunde non obſtaret, in tali caſu vti effuſione ſeminis vt remedio præſciſſe neceſſario tenereris. Atqui nunc debes potius mori quàm tale remedium admittere: ergo evidens eſt, quod detur alia circumſtantia extrinſeca, nimirum Divina interdictio, quæ illud remedium illicitum reddat.]

14. Aliam probationem affert num. 1968. [Proximius ad generationem, & nativitatem accedit embryo, & infans ipſe nondũ natus, quã ſemen; atqui poteſt gravida parens contra inanimatum fœtum procedere, ſi aliter vitam conſervare non poſſit: ergo à fortiori poſſet contra ſemen, ſi ſolummodo conſiderarentur rationes naturales. Ergo ſiquidem procurare poteſt abortum licite, vt vitam tueatur; & tamen procurare mollitiem propter eadem cauſam nõ poteſt,

poteſt, eſt argumentum infallibile, quod mollitiei malitia à rerum natura non dependet, ſed à voluntate interdictoris.]

15. Et cum num. 1969. afferat mollitem, ſodomiam, & beſtialitatem eſſe peccata eiuſdem ſpeciei infimæ; ex hac, & ex præcedenti concluſione fit manifeſtum, eſſe ſententiam Caramuelis, omnia hæc peccata contra naturã nõ eſſe intrinſece mala, ſed ſolum eſſe mala ex prohibitione Divina.

CAPVT II.

Demonſtratur falſitas propoſitionum damnatarum ex doctrina S. Pauli. Apoſtoli.

ARTICVLVS I.

Duo argumenta proponuntur.

SVMMARIVM.

Apoſtolus oſtendit multis argumentis malitiam luxuriæ diſſonare rationi. num. 16.
Confirmatur expoſitione S. Thomæ. num. 17.
Quomodo intelligatur id dictum Apoſtoli, quod luxuria inquinat corpus? num. 18.
Quomodo id explicet S. Hieronymus? num. 19.
Et quomodo S. Ambroſius? num. 20.
Explicatio Theophilacti in eamdem ſententiam. num. 12.
Idem confirmatur explicatione S. Bedæ. num. 22.
Quanta ſit diſparitas quoad hoc inter copulam licitam, & illicitam? num. 23. remiſſive.
Quomodo S. Athanaſius intelligat hanc inquinationem corporis ex luxuria? num. 24.
Quomodo Œcumenius intelligat Apoſtolum in eamdem ſententiam? num. 25.
Confirmatur multis teſtimonijs S. Thomæ. num. 26. & ſeqq.
Eiuſdem ſententiæ ſunt duo inſignes interpretes Pauli, Salmeron, & Iuſtinianus. num. 26. & 30.
Quam aliena ſit à mente S. Pauli expoſitio Caramuelis. 32.

16. IVre merito damnatas eſſe, tamquam ſcandaloſas, eas duas propoſitiones, pro comperto habeo: exiſtimo enim eas adverſari doctrinæ, quàm tradit Apoſtolus cap. 6. Epiſtolæ 1. ad Corinth. Probatur promo. In præfato loco Apoſtolus oſtendit malitiam fornicationis, & cuiuslibet actus luxurioſi, multis argumentis petitis, non à præcepto Domini, quod ſupponit, ſed à varijs rationibus: ſed implicat, quod malitia probetur argumentis petitis à ratione, & quod ea malitia non ſit diſſona rationi: ergo malitia fornicationis, & cuiuſvis actus luxurioſi, eſt diſſona rationi. Sed eſſe diſſonam rationi eſt repugnare iuri naturali: ergo talis malitia repugnat iuri naturali.

17. Quæ ex præfatis propoſitionibus non eſt evidens? Maior conſtat ex contextu capitis, & ex ipſis rationibus, ad quas proponendas iàm accedo. Et ideò S. Thomas in hunc locum dixit: *Improbat autem fornicationem quatuor rationibus.* Minori nihil evidentius, maxime cum rationes Sacræ Scripturæ non ſint mere probabilis, ſed omnino irrefragabiles. Quãdo ergo ratio irrefragabilis probat malitiam actionis, quomodo poteſt ea malitia actionis, non eſſe diſſona præfatæ rationi irrefragabili? Non enim componuntur hęc duo: & quod actio ſit San Tho.

ſit conſona rationi, & quod ratio irrefragabilis probet, illam actionem eſſe malam. Deinde conſequentia legitime infertur. Et ſubinde duæ aliæ propoſitiones ſunt ex terminis notæ.

18. Probatur ſecundo ex illis verbis S. Pauli: *Fugite fornicationem: omne peccatum, quodcumque fecerit homo, extra corpus eſt; qui autem fornicatur, in corpus ſuum peccat.* Sed quomodo peccat in ſuum corpus, & in quo conſiſtit hoc diſcrimen inter fornicationem, & cætera peccata, operæ pretium eſt intelligere. Et quidem ſenſus huius loci eſt, peccatum luxuriæ inquinare, & maculare corpus, & eſſe corporis ſpecialem deformationem, & contumeliam; vt ex alijs locis Apoſtoli mox referendis conſtabit: quàm ſpecialem corporis inquinationem non afferunt cætera peccata. Hanc autem inquinationem moralem certum eſt non provenire à ſola Dei prohibitione: ergo provenit ex eo, quod ea malitia ſit ſpecialiter diſſona rationi, & quæ dedecet naturam rationalem, atque adeò iure naturæ vetita.

S. Hieron. 19. S. Hieronymus tom. 3. in Epiſt. ad Amandum ſic ait: *Cætera peccata forinſecus ſunt: quidquid enim egerimus, in alios agimus, fornicatio non ſolum conſcientiam fornicantis, ſed & corpus maculat.* Vbi non loquitur de macula Phyſica, ſed de macula, quæ moraliter talis ſit, vt indicant hæc verba immediate ſequentia. *Ac ſecundum ſententiam Domini*∴∴ *dum templum Chriſti facit eſſe corpus meretricis.* Quam eſſe maculam moralem, & indecentiam reſpectu naturæ rationalis, per ſe patèt; & infra amplius explicabitur. Concinit ſibi ipſi Hieronymus lib. 3. adverſus Iovinianum ſic differens: Pudicitia *Benemeretur de maioribus.*∴∴ *Bene in primis de ſe, quàm à contumelia externi corporis vindicat.* Eſt ergo fornicatio contumelia naturæ rationali, atque adeò malitia, quæ illam dedecet, vt pote quæ rationi diſſonat.

20. S. Ambroſius in hunc locum Epiſtolæ 1. ad Corinth. ſive (vt mavult Bellarminus de Scriptoribus Eccleſiaſt.) Hilarius Diaconus, declarat, quomodo luxurioſus peccet in corpus ſuum, nempe quatenus corpus, quod ſubijci debebat animæ, ſubijcit animam, illamquè redigit ad miſerrimam ſervitutem. Sic enim ait. S. Ambr. *Quia cætera peccata, & ſi per corpus generantur, nõ tamen animam ita carnali concupiſcentia faciunt obſtrictam; & obnoxiam, quem admodum commiſceri facit animam cum ipſo corpore vſus libidinis agens in opere carnalis fornicationis: quia in tantum agglutinatur anima corpori, vt in ipſo momento nihil aliud cogitare homini liceat, aut intendere, quia ipſam mentem captivam ſubdit ipſa ſubmerſio, & abſorbitio libidinis, & concupiſcentiæ carnalis.* Ex ſententia ergo S. Ambroſij conſtat, quomodo ſcortator peccet in corpus ſuum; quod non oritur ex eo, quod ſit præceptum, ſed ex eo, quod ſit indecens naturæ rationali, diſſonetque rationi, quod corpus ita mergat, & abſorbeat mentem.

21. Theophilactus in hunc textum Apoſtoli, ſic illum exponit. *In corpus itaque ipſum fornicator delinquit, cum illud inquinat, & ſorde cõſpurcat.* Cenſet ergò Theophilactus, corpus actione luxurioſa maculari, & ſordidari moraliter: nam de ſordibus phyſicis nihil curat Apoſtolus, nec Sacri Interpretes. Cũ ergo ſit ſpecialis macula corporis, quã non incurrunt cætera peccata, ea non provenit ex præcepto Domini, ſed ex ſpeciali indecentia, quæ diſſonat rationi. Theop.

22. S. Beda in hunc eumdem locũ fere eadem verba habet, ac S. Ambroſius ſic differens. *Videtur enim B. Apoſto-* Beda.

Digitized by Google

Apoſtolus (in quo loquebatur Chriſtus) exaggerare voluiſſe fornicationis malum ſuper omnia cætera peccata, quæ per corpus committantur, non tamen animum humanum concupiſcentiæ carnali ita efficiunt obſtrictum, & obnoxium, quem admodum in ſolo opere fornicationis corporalis. Cum miſceri facit animum vis agens libidinis cum ipſo corpore, & vnum cum ipſo quodammodo agglutinari, & devictum eſſe, in tantum vt nihil aliud ipſo momento, & experimento huius tam magni flagitij cogitare homini liceat, aut intendere, niſi quod ſibimet adijcit, mentemque captivam ſubijcit ipſa ſubmerſio, & quodammodo abſorbitio libidinis, & concupiſcentiæ carnalis. Vt hoc eſſe videatur, quod dictum eſt: [Qui autem fornicatur, in corpus proprium peccat.] Quia tunc fit proprie, & familiariter ſervum corporis cor hominis fornicantis, maxime in tempore ipſius nequiſſimæ operationis. Et paulo inferius addit: *Hoc tantummodo fornicationis modo in corpus proprium peccari dixerit, quia maiori libidinis ardore, quo ſuperior nullus eſt, voluptas ipſius corporis tenet ſervum, efficitque captivum.*

Caram. Verde. 23. Caramuel, & Franciſcus Verde eius aſſecla, cum aliquid de nimia voluptate fornicationis illis obijcitur, putant, & aſſerunt, id etiam militare contra copulam matrimonialem. Sed eſſe manifeſtam diſparitatem, infra oſtendam, cap. 3.

S. Athan. 24. S. Athanaſius in libro de venerandis nuptijs (referente Æcumenio in hoc cap. 6. Epiſt. 1. ad Corinth.) ſic ait: *Ad delicatos, ac voluptuarios ſcribens Paulus auxilio voluptuariæ eorum vitæ vſus eſt ad ſcortationis depulſionem, hoc dicens, quod cætera peccata animam iniuria afficiunt, & in ſolam ipſam nocumentum tranſmittũt: qui vero ſcortatur, corpus vna cum anima afficit iniuria, corrumpens illud, ac debilitans, & animalem, ac vitalem auferens vigorem* Et licet Athanaſius videatur loqui de vigore phyſico vitali, & animali; etiam hoc admiſſo, diſſonat rationi Nec dicas, vnam ſcortationem non corrumpere graviter corpus: quia abyſſus abyſſum invocat; & vna ſcortatio generat vehementer inclinationem ad aliam.

25. Æcumenius loco citato ait: *Non dixit, per corpus peccat, quod multi exiſtimantes, negotium faceſſunt interpretibus, ſed [in proprium corpus peccat,] in ipſum labitur, ipſum inquinat, ipſum reddit deteſtandum.* Et inferius ſubiungit: *Nunc enim reſpicit Apoſtoli ſermo non ſupplicium; quod poſtea ſequitur peccatum; ſed iniuriam, quæ in ipſo opere fit corpori in opere venereo, hoc eſt, fœdationem.* Et mox: *Qui cætera operatur peccata, in alia operatur; ſcortator autem ſe ipſum pudefacit, ſe ipſum inquinat, vnde etiam abluuntur; eo quod fœditatem intelligant, & abſurditatem abominentur.* Et paulo poſt. *Cætera extra corpus ſunt facientis; hoc inquinat ipſum facientem. In cæteris alios iniuria afficit, in ſcortatione vero ſe ipſum.* Et poſt pauca. *Denique in nulla alia operatione, quàm in viri cum muliere commixtione dicitur eſſe corruptos, qui virginem, aut adoleſcentulum aggreſſi ſunt.* Ecce ex mente Apoſtoli iuxta interpretationem Æcumenij ſcortator labitur Æcum.
in ſuum corpus, illud inquinat, illud reddit deteſtandum, illud fœdat, ſe ipſum pudefacit, ſe ipſum inquinat, ita vt fœditatem, & abſurditatem ſuã abominetur, ſe ipſum afficit iniuria; & de ſolo luxurioſo dicitur, quod corrumpitur. Quis audiens hæc omnia non affirmabit illam actionem, in quam hæc omnia cadunt, eſſe rationi diſſonam, & dedecere naturam rationalem?

26. S. Thomas in cap. 6. huius Epiſ-

S. Thom. Epiſtolæ lect. 3. hæc verba habet. *Ponit tertiam rationem, quæ ſumitur ex corporis in, quinatione.* Et inferius ait: *Apoſtolus dicit, Qui fornicatur, corpore ſuo peccat . . . ſed, [peccat in corpus ſuum,] id eſt, contra corpus ſuum, corrumpendo, & inquinando illud præter vſum rationis. Vnde, & Apocal. 3. [Habes pauca nomina in ſardis, qui non inquinaverunt veſtimenta ſua.] id eſt, corpus. Et Apocal. 14. [Hi ſunt qui cum mulieribus non ſunt coinquinati.]* Eſt autem diſſonum rationi, & conſequenter malum iure naturali, corrumpere, & inquinnare corpus præter vſum rationis.

S. Thom. 27. Quod idem dixerat S. Thom. 2. 2. quæſt. 154. art. 3. ad 2. *Dicendum, quod ille, qui fornicatur, dicitur peccare in corpus ſuum, non ſolum quia fornicationis delectatio cõſummatur in carne, quod etiam in gula accidit, ſed etiam quia contra bonum proprij corporis agit, qui fornicatur, in quantum ſcilicet indebitè reſolvit illud, & inquinat, & alteri commiſcet.*

San. Tho. 28. Deinde S. Thomas in eo cõment. citat S. Auguſtinum, dicens. *Vel aliter ſecundum Auguſtinum hic in Gloſſa: [Qui fornicatur, in corpus pus ſuum peccat,] quia anima eius totaliter carni in illo actu ſubijcitur, ita quod non poſſit aliud ibi cogitare. Vnde in Pſalm. dicitur: [Nolite fueri ſicut equus, & mulus, quibus non eſt intellectus.]* Iuxta quã expoſitionẽ ea inordinatio, quod ita ſubijciatur anima corpori, non provenit à prohibitione Dei, ſed á diſſonantia, qua diſſonat rationi.

P. Salm. 29. P. Alphonſus Salmeron to. 2. in Epiſtolas B. Pauli, hunc locum Apoſtoli ſic explicat: *Dicendum tamen, multa eſſe peccata, quæ extra corpus eſſe dici poſſunt, etiam ſi illud debilitent, ac enervent, aut dehoneſtent, vt ſunt quæ obiecta ſunt (ingurgitatio, ebrietas, &c.) Et in ratione effectus corpori vehementer noceant. Sola autem fornicatio in corporis ſui iniuriam tendit, dum illud reddit obnoxium ſervituti meretricis; etiam ſi alioqui fornicatio corpori non noceret.* Ecce qualiter fornicator in corpus ſuum peccat, non propter nocumentum phyſicum, ſed propter morale, atque adeò propter aliquid rationi diſſonans.

30. P. Benedictus Iuſtinianus in huius loci expoſitione ait: *Atqui Apoſtolus non ita ait, alia peccata eſſe extra corpus, vt illud nullomodo attingant; ſed id tantum indicat, nullam eſſe corporis humani maiorẽ cõtumeliã, quam quæ, à ſcortatione proficiſcitur.* Quod prius aliquanto latius dixerat in paraphraſi huius capitis 6. vbi etiã dicit ſub his terminis, ſcortatorem peccare in corpus ſuum *inquinando, & fædando* illud. P. Iuſti

31. Incidit Caramuel lib. 4. Theol. intention. n. vlt. in hunc textum S. Pauli, in cuius verbis non vult agnoſcere aliquid nocumenti moralis, ſed dumtaxat agnoſcit quoddam genus nocumenti phyſici, quod ſic explicat: *Qui autem fornicatur, in corpus ſuum peccat; inquit Paulus 1. ad Corint. 6. Semen igitur non eſt, vt opinantur aliqui, ſpuma, ſed vera corporis humani pars, quæ ideò decidi dicitur, quod à corpore ſcindatur, & ſeparetur. Corpus virgineum eſt integrum, & corruptum eſt mutilum, non ſecus, ac illud, cui deficit digitus, auris ve. Ergo ſicut peccaret, qui corpus ſuum digito, vel aure privaret, ſic qui ſemen decidit.* Subiungit poſtea, quod ſicut Deus indulſit, quod poſſis amputare digitum, vt mortem evites; ita indulſit, vt matrimonium decidat eam corporis partem, ſcilicet ſemen propter conſeruationem humanæ ſpeciei. Caram.

32. Sed hæc expoſitio reijcienda eſt, vt pote carens fundamento, & omino adverſa Santorum Patrum expoſitioni,

Digitized by Google

poſitioni, conſtat ex hucuſque dictis. Præterea, quia rem de Fide certam explicat per opinionem paradoxam, incertam, & minus probabilem, vel potius tenuiter probabilem, quale eſt, illum, qui decidit ſemen, amputare ſibi partem ſui corporis, ſicut qui ſibi amputat digitum. Item abſurdum eſt, quod in ijs verbis Apoſtoli non inveniat Caramuel aliud genus peccati, & nocumenti contra corpus, quàm eius, qui amputaret ſibi digitum. Sed præcipue convincitur eſſe pravam eam expoſitionem ex argumentis deſumptis ex indecentia morali, quæ ibidem proponit Apoſtolus (mox ſubijcendis) ex quibus infert tamquam conſequens, quod qui fornicatur, in corpus ſuum peccat.

ARTICVLVS II.

Tertium argumentum ex eodem loco epiſtolæ Apoſtolicæ.

SVMMARIVM.

Exponitur ſenſus verborum Apoſtoli. num. 33.

Quomodo oſtendat Apoſtolus eſſe rationi diſſonum, quod corpus inquinetur luxuriæ operibus? num. 34.

Quomodo in eumdem ſenſum exponant dictum Apoſtoli, S. Thomas, S. Ambroſius, S. Chriſoſtomus, & alij Interpretes? n. 35. & ſeqq.

33. PRobatur tertio, eo argumento, quod primo loco proponit Apoſtolus in eo cap. 6. dicens: *Corpus autem non fornicationi, ſed Domino; & Dominus corpori. Deus vero & Dominum ſuſcitavit, & nos ſuſcitabit per virtutem ſuam.* Quorum verborum ſenſus eſt, corpus hominis non fuiſſe creatum ad fornicandum, ſed participandam glorificationẽ corporis Domini noſtri Ieſu Chriſti: & Dominus ad glorificandum eorum corpora. Cuius glorificationis pignus, & ſpem dedit Deus nobis reſuſcitans Chriſtum Dominum; quia eodem modo nos reſuſcitabit.

34. Hinc autem conficitur argumentum. Deus ordinavit corpus hominis, vt eſſet particeps glorificationis corporis Chriſti Domini: ſed indecens eſt, & rationi diſſonum, quod corpus creatum ad tàm ſublimem finem inquinetur fornicatione: ergo indecens eſt, & rationi diſſonum, quod corpus creatum ad tam ſublimem finem inquinetur fornicatione: ergo indecens eſt, & rationi diſſonum, quod corpus hominis exerceat fornicationem. Eſt ergo iure naturali mala moraliter fornicatio.

35. Videamus modo, quomodo Sancti Patres, & Sacri Interpretes hanc rationem intelligant, & promoveant. S. Thomas in hoc cap. 6. lect. 3. ait: *Corpus autem hominis non fornicationi, id eſt, non eſt ordinatum ad fornicandum, ſed Domino; id eſt, ad hoc eſt ordinatum, vt ſit Domini noſtri Ieſu Chriſti; & Dominus ad hoc datus eſt hominibus, vt humana corpora ſuæ gloriæ conformet; ſecundum illud ad Philipp. 4. Reformabit corpus humilitatis noſtræ configuratum corpori claritatis ſuæ.* Et paulo poſt: *Vnde patet, quod non eſt vtendum corpore ad fornicationem, quæ impedit futuram incorruptionem. Secundum illud Galat. vlt. [Qui ſeminat in carne, de carne & metet corruptionem.]* Igitur ex mente Apoſtoli, iuxta interpretationẽ S. Thomæ, indecens eſt, & rationi diſſonum, quod corpus hominis immortalitate donandum, & configurandum claritati corporis Domini noſtri Ieſu Chriſti, fœdetur, & coinquinetur fornicatione. S. Thom.

Digitized by Google

Ergo fornicatio non eſt dumtaxat præcepto Dei interdicta, ſed etiam rationi diſſona.

S. Ambr. 36. In eodem ſenſu intelligit hunc locum S. Ambrioſius hic: ad ea verba, *Corpus autem non fornicationi, ſed Domino.* Subiungit enim: *Nunc reddit ad ſuperiorem.* (nempe quod dixerat Apoſtolus, [Neque fornicarij, neque idolis ſervientes, neque adulteri, neque molles, neque maſculorum concubitores.·.·.· Regnum Dei poſſidebunt.] iſte enim eſt ſuperior ſenſus.) *Et Dominus corpori. Quid Dominus corpori? ſubauditur, immortalitatem reſuſcitato præſtabit. Corpus enim Deo dicatum, dono ſpiritali remunerabitur, merito ducis, id eſt, animi.* Vbi ſatis clare ſignificat Ambroſius fornicationem dedecere illud corpus, quod eſt immortalitate donandum.

S. Chriſ. 37. S. Ioannes Chriſoſtomus in hunc eumdem textum Apoſtoli ita inquit: *Corpus autem non fornicationi, ſed Domino. Non enim propterea formatum eſt, vt luxurioſus ſis, & forniceris.·.·.· ſed vt Chriſtum ſequaris tamquam caput, & Dominus corpori inuratur. Erubeſcamus, horreamus, quod tanto dignati, honore, vt illius, qui in cælis ſedet, fiamus membra, tantorum malorum non pudeat.* Vbi Chriſoſtomus accipit id expreſſe in eo ſenſu, quod corpori ordinatum ſit ad participandam glorificationem corporis Chriſti Domini, illis verbis, vt illius qui in cælis ſedet, fiamus membra. Et prætera explicat, quantum diſſonet rationi, corpus tali honore dignatum ſcortatione inquinari.

P. Salm. 38. P. Salmeron in hunc locum, eumdem ſenſum retinet, ac S. Thomas. Nam diſp. 9. §. *Quinto loco.* ſic ait. *Aſſerit, excitatum à morte, eadem potentia, qua Chriſtus corpus ſuum excitavit, vt intelligant Corinthij, cum partes ſint, & membra corporis à mortuis excitati, cavendum, ne corpora ſua ſcortationibus contaminēt.* Indecens itaque eſt, corpora immortalitate donanda ſcortatione contaminari.

P. Iuſti. 39. P. Iuſtinianus hunc textum explicans num. 13. prope finem, eodem modo id intelligit. *Vt contra potius, quia Chriſti membrum eſt, immortalitate donandum ſit. Non igitur obſcænis voluptatibus fœdandum eſt corpus, ſed id potius conandum, vt Chriſto D. ſerviat, vt ab eo deinde, quam par eſt, mercedem, hoc eſt, immortalitatem conſequatur.* Ex quibus omnibus conſtat, hanc eſſe mentem Apoſtoli, indecens eſſe, & rationi diſſonum, corpus configurandum corpori claritatis Chriſti obſcænis voluptatibus contaminari, & inquinari.

ARTICVLVS III.

Quartum argumentum ex eodem Apoſtoli loco.

SVMMARIVM.

Proponitur, & explicatur diſcurſus Apoſtoli? num. 40. & 41.

Quomodo accōmodet Apoſtolus fornicationi ea verba [*Erunt duo in carne vna.*] num. 42.

Quomodo explicent, & promoveant diſcurſum Apoſtoli Sancti Patres, & Interpretes. num. 43. & ſeqq.

An argumentum Apoſtoli militet ſolum contra luxuriam fidelium, an etiam infidelium. n. 50. & ſeqq.

40. PRobatur quarto ex verbis eiuſdem capitis, & epiſtolæ immediate ſequentibus, vbi ſic ait Apoſtolus. *Neſcitis, quoniam corpora veſtra membra ſunt Chriſti? Tollens ergo membra Chriſti, faciam membra meretricis? Abſit. An neſcitis, quoniam qui*

Digitized by Google

qui adhæret meretrici, vnum corpus efficitur? Erunt enim (inquit) duo in carne vna. Qui autem adhæret Domino, vnus ſpiritus eſt. Fugite fornicationem. Vbi vides, non potuiſſe clarius, & formalius inſtrui argumentationem, quàm ab Apoſtolo inſtruitur. Quàm ſic ad formam Dialecticam licet componere.

41. Indecens eſt, & rationali homine indignum, velle, quod membra Chriſti Domini fiant membra meretricis; horret enim animus, vel id cogitare: ſed corpora noſtra ſunt membra Chriſti: ergo indecens eſt, & homine rationali indignum, quod corpora noſtra fiant membra meretris. Sed qui ſcortatur, corpus ſuum facit membrum meretricis; quia per copulam carnalem ſunt duo in carne vna: ergo indecens, & rationali homine indignum eſt, quod ſcortetur.

42. Quomodo cum ea verba, *Erunt duo in carne vna*, dicta ſint de matrimonio, accommodet Apoſtolus fornicationi, explicuit. S. Thomas in ea lect. 3. cit. his verbis: *Sunt enim hæc verba Adæ de viro, & vxore loquentis, quæ Apoſtolus hic etiam ad fornicationem refert: quia ſecundum ſpeciem naturæ non differunt vtriuſque actus.* Et eodem modo id explicant Sancti Patres, & Interpretes.

S. Thom.

43. S. Thomas ibidem explicat Scholaſtico more eam Apoſtoli argumentationem. *Deinde cum dicit,* [*Neſcitis, &c.*] *ponit ſecundam rationem, quæ ſumitur ex affinitate humani corporis ad Chriſtum. Quæ talis eſt: Membra hominis fornicantis ſunt membra meretricis: ſed membra hominis ſunt membra Chriſti: ergo per fornicationem fiunt membra Chriſti membra meretricis, quod eſt inconveniens.* Proſequiturque poſtea Angelicus Doctor explicans per partes hanc argumentationem Apoſtoli

S. Thom.

44. S. Chriſoſtomus late perpendit hanc argumentationem Apoſtoli, & inter alia ait: *Hoc tamen in loco, vt perterreret, hoc poſuit:* [*Tollens ergo membra Chriſti; faciam membra meretricis? Abſit.*] *Nihil hoc verbo horribilius. non dixit,* [*tollens ergo menbra Chriſti, coniungam meretrici;*] *quod magis tangit.* Quis ergo negabit, eſſe diſſonum rationi, quod Apoſtolus aſſumit ad perterrefaciendum; & quod Chriſoſtomus affirmat eſſe horribile in ſummo gradu? Et inferius ait: *Non enim corpori veſtro contumeliam facitis, quia non veſtrum corpus eſt, ſed Chriſti.* Quam rationem multis proſequitur Chriſoſtomus.

S Chriſ.

45. S. Beda in hunc locum ex hac Apoſtoli argumentatione infert, quantum homo vileſcit, & contemptibilem ſe facit per obſcænas voluptates; imò vero non ſolum ſe ipſum, ſed etiam ipſum Chriſtum D. contemnit. Nam inter alia ſic diſſerit. *Si ergo vnuſquiſque cupiens fornicari vileſcat ſibi, & in ſe ipſo contemnat ſe ipſum, ſaltem non in ſe contemnat Chriſtum. Non dicat; Faciam; nihl ſum, omnis caro fænum. Sed corpus tuum membrum eſt Chriſti. Quo ibas? Redi. Quo te tamquam præcipitare cupiebas? Parce Chriſto: agnoſce in te Chriſtum.* Sed numquid non eſt diſſonum rationi, quod homo exerceat actionem, qua ex ſpeciali titulo contemnitur Chriſtus? Id enim non dicitur ex generali ratione præcepti, ſed ex ſpeciali titulo membrorum Chriſti. Et ſane nullum eſt verbum in hac periodo, quod non habeat ſpecialem emphaſim in ordine ad ponderandam malitiam intrinſecam fornicationis. Et paulo poſt ſubiungit: *Itane tanta dignitatas* (quod ſimus membra Chriſti) *viluit, quia tàm benigne præſtita eſt? Honor ei tribuatur. Si non præſtaretur, deſideraretur.*

Beda.

Quia præſtita eſt, contemnitur?

Æcum. 46. Æcumenius in hunc eumdem locum ſic perpendit vim huius argumentationis Apoſtolicæ. *Vide autem, quod non dixerit, membra Chriſti iungam meretrici; ſed quod horribilius erat, nempe tollere à Chriſto eadem ipſius membra, & efficere, vt ſint ſcorti.* Et poſt pauca ſubiungit: *Et quoniam membra Chriſti ſunt, homo, qui ſcorto vtitur, illi ſe ipſum vnit, Chriſtique membra conſpurcat.* Et ex ijs, quæ obſervavi in dictis aliorum Patrum, ſatis conſtat, quantum hæc Æcumenij periodus confirmet malitiam intrinſecam fornicationis.

Caiet. 47. Caietanus in Commentarijs Epiſtolarum Apoſtoli, accedens ad hunc locum affirmat, in hac argumentatione confirmare id, quod ante dixerat: *Corpus autem non fornicationi, ſed Domino.* Et ſubiungit: *Horrendo declarat illam adverſativam, [Non fornicationi, ſed Chriſto] declarans contrarietatem inter corpus Domino, & corpus fornicationi... [Abſit,] horrentis eſt.* Sed numquid non eſt diſſona rationi ea malitia, quám Apoſtolus cum eo horrore declarat?

P. Salm. 48. P. Salmeron hic ſic perpendit maliriã fornicationis. *Tollens ergo membra Chriſti, &c. Ac ſi diceret: ſi te commiſceas meretrici, membratim, quantum in te eſt, diſcerpis Chriſtum.*

Iuſtin. 49. P. Iuſtinianus hic ex doctrina S. Chriſoſtomi ſic vim huius argumentationis ponderat. *Hoc ergo loco nobilitatem noſtrorum corporum declarat; Chriſto enim tamquam capiti membra adhærent, vnde eximiam quamdam dignitatem, & præſtantiam trahunt. Atque ex hoc capite mirum in modum impuræ voluptatis turpitudinem, ac fæditatem oſtendit.* Numquid ergo hæc turpitudo, & fæditas non diſſonat rationi? Vide etiam S. Ambroſium, S. Brunonem, & Theophilactum, qui eodem modo explicant hanc Apoſtoli argumentationem.

50. Dices, hoc, & præcedentia argumenta non probare, eſſe omnibus iure naturali interdictam fornicationem, ſed ſolum Fidelibus, qui per Fidem ſunt membra Chriſti. Cum autem infideles non ſint membra Chri, ea ſpecialis indecentia non relucet in fornicatione infidelium.

51. Sed hæc reſponſio non minuit vim harum argumentationum. Primo. Nam Authores oppoſitæ ſententiæ tam pro Fidelibus, quàm pro infidelibus negant malitiam fornicationis eſſe intrinſecam. Et ſiquidem convincimus eos, qua ſpectat ad Fideles, iam eorum opinatio manet debellata.

52. Secundo, quia hoc, & relliqua argumenta hucvſque propoſita, etiam conformari poſſunt contra fornicationem infidelum. Et quod attinet ad hoc argumentum, & ſi infideles non ſint actualiter membra Chriſti, habent tamen eam dignitatem, vt poſſint per fidem eſſe membra Chriſti: quam dignitatem vilipendunt, & inquinant, dum obſcænis voluptatibus immiſcentur. Et quidem omnes homines à ſua creatione ordinati ſunt ad Deum tamquam ad vltimum finem, & conſequenter ad hoc, quod fiant membra Chriſti, ſine quo aſſequi non poſſunt ſuum vltimum finem. Ex hoc ergo capite diſſonat rationi, quod talia corpora inquinentur turpibus voluptatibus. Et eodem modo argumentatio articuli proxime præcedentis accommodatur etiam reſpectu infidelium. Secundum autem argumentum propoſitum art. 1. deſumptum ex illis verbis Apoſtoli, *Omne peccatum extra corpus eſt, &c.* Omnino pro-

Digitized by Google

procedit vniverſaliter reſpectu omnium hominum; cum ex eo conſtet, corpus hominis inquinari, fœdari, & corrumpti non phyſice, ſed moraliter, fornicatione, & quibuſvis obſcænis voluptatibus. Ex duobus autem argumentis articulo proximo ſubijciendis, primum poteſt adaptari reſpectu infidelium, ſicut argumentatio huius articuli; ſecundum autem proponetur vt vniverſale reſpectu omnium hominum.

ARTICVLVS IV.

Duo alia argumentta ex eodem loco Apoſtoli.

SVMMARIVM.

Argumentum deſumptum ex eo, quod anima fidelis ſit templum Spiritus Sancti. num. 53.

Aliud deſumptum ex ſanguinis Chriſti pretio, quo empti ſumus. num. 55.

Quomodo S. Thomas explicet, & promoveat hæc duo agumenta Apoſtoli. num. 57. & ſeqq.

53. PRobatur quinto, & ſexto duobus alijs argumentis, quæ ſubiungit Apoſtolus in fine eius capitis 6. Quintum eſt. Dedecet, & rationi diſſonat, quod templum Spiritus Sanct fœdetur, & inquinetur obſcænis voluptatibus; ſed corpus hominis, præcipue iuſti, eſt Templum Spiritus Sancti: ergo dedecet, & rationi diſſonat, quod corpus hominis fœdetur, & inquinetur obſcænis voluptatibus.

54. Dixi, *præcipue iuſti*, eo quod corpus hominis non iuſti, & ſi non ſit actualiter templum Spirtus Sancti, tamen á ſua creatione conditum eſt, vt ſit templum Spiritus Sancti; ſicut creatum eſt ad Deum tamquam ad vltimum finem.

55. Sextum eſt. Dedecet, & rationi diſſonat, cum, qui eſt emptus locupleſſimo pretio, ſe ipſum vilipendat, & inquinet contra voluntatē emptoris: ſed homo emptus eſt, pretioſo ſanguine Chriſti D.: ergo dedecet, & rationi diſonat, quod ſe ipſum vilipendat, & inquinet fœdis voluptatibus contra voluntatem Chriſti Domini Redemporis.

56. Hæc duo argumenta propoſuit Apoſtolus in fine eius capitis his verbis. *An neſcitis, quoniam membra veſtra templum ſunt Spiritus Sancti, qui in vobis eſt, quem habetis à Deo? Et non eſtis veſtri: empti enim eſtis pretio magnó: glorificate, & portate Deum in corpore veſtro.*

57. Audiendus eſt S. Thomas in S. Thom. Commentario huius capitis 6 lect. 3. fine. *Deinde cum dicit Apoſtolus, [An neſcitis, &c.] ponit quartam rationem, quæ ſumitur ex dignitate gratiæ, quæ quidem ex duobus conſurgit, ſcilicet ex gratia Spiritus Sancti, & ex redemptione ſanguinis Chriſti.* Ecce proponit duo media, quæ aſſumuntur in duplici argumentatione proximè facta.

58. Subiungit immediate. *Circa hoc igitur tria facit. Primo proponit dignitatem corporis noſtri, quàm habet ex gratia Spiritus Sancti, dicens [An neſcitis,] quaſi dicat, ignorare non debetis, quoniam membra veſtra, ſcilicet corporalia, templum ſunt Spiritus Sancti.:.:.: Eſt autem Spiritus Sanctus principaliter quidem in cordibus hominum, in quibus Charitas Dei diffunditur per Spiritū Sanctum, vt dicitur Roman 5. ſed ſecundario etiam eſt in membris corporalibus, in quantum exequuntur opera charitatis. Vnde in Pſal. dicitur: [Cor meū, & Caro mea exultaverunt in Deum vivum.]*

Secun-

Digitized by Google

59. Secundum medium aſſumptum ab Apoſtolo ſic explicat: *Secundo ponit dignitatem, quàm habent corpora noſtra ex redēptione ſanguinis Chriſti, dicens, [Et non eſtis veſtri,] ſed Ieſu Chriſti, ſecundum illud Roman. 14. [ſive vivimus, ſive morimur, Domini ſumus.] ∴ Rationem huius aſsignat, dicens. [Empti enim eſtis pretio magno:] & ideò ſervi eſtis eius, qui vos redemit de ſervitute peccati. Vnde infra 7. dicitur: [Qui liber vocatus eſt, ſervus eſt Chriſti. Pretio enim empti eſtis.] ∴ Dicitur autem pretium redemptionis magnum, quia non eſt corruptibile, ſed æternam habens virtutem, cum ſit ſanguinis ipſius Dei æterni. Vnde* 1. *Petri* 1. *[Redempti eſtis de vana veſtra converſatione, non corruptibilibus auro, vel argento, ſed ſanguine agni immaculati, & incontaminati Ieſu Chriſti.]*

60. Explicat deinde Angelicus Doctor, quomodo Apoſtolus ex eis duobus medijs inferat concluſionem. *Tertio infert concluſionem intentam dicens: [Glorificate ergo, & portate Deum in corpore veſtro] Quia enim membra veſtra ſunt templum Dei, in corpore veſtro nihil debet apparere, niſi quod ad gloriam Dei pertinet; & hoc eſt glorificare Deum in corpre veſtro: quia in Pſalm. dicitur: [in templo eius omnes dicent gloriam.] ∴ Quia vero non eſtis veſtri, ſed eſtis ſervi Dei, debet corpus veſtrum portare Deum; ſicut equus, vel aliud animal portat Dominum ſuum. Vnde in Pſal. dicitur, [vt iumentum factus ſum apud te.] Portat autem corpus noſtrũ, Dominum, in quantum Divino miniſterio deputatur: ſic ergo homo debet vitare, ne corpus ſuum peccet fornicando, quod eſt contra gloriam Dei, & quod contra miniſterium, quod corpus noſtrum debet Deo.* Quæ adeò diluci da ſunt, vt maiori explicatione, aut ponderatione non egeant.

ARTICVLVS V.

Duo alia argumenta ex alijs Apoſtoli teſtimonijs.

SVMMARIVM.

Dilemma deſumptum ex textu Apoſtoli. num. 62.

Inceſtum eſſe diſſonum rationi conſtat ex verbis Apoſtoli, & explicatione S. Thomæ. num. 63.

Et P. Salmeronis. num. 64.

Magis diſſonat rationi luxuria contranaturalis, quàm inceſtus. num. 65.

Ex verbis Apoſtoli patet evidenter luxuriam contranaturalem diſſonare rationi. num. 68.

Multis Epithetis denotat Apoſtolus, quantum diſſonent rationi illæ actiones contranaturales. num. 70.

Et quid dixerit S. Chriſoſtomus in hunc locum Pauli. num. 71.

Ex eo, quod peccata ſint contra naturam, colligitur, quantum diſſonent rationi, ex S. Thoma num. 72.

Ex eo, quod ratio ſubijciatur appetitui in peccatis eiuſmodi, colligit S. Thomas eſſe diſſona rationi. num. 74

Quomodo iuxta S. Paulum id genus peccatorum ſit contumelioſum naturæ rationali? Et quid inde pro concluſione? Ex S. Chriſoſtomo. num. 75.

Et ex Œcumenio. num. 76.

Et ex S. Thoma. num. 77.

61. PRobatur ſeptimo Nam cap. 5. eiuſdem Epiſtolæ 1. ad Corinthios ait S. Paulus. *Omnino auditur inter vos fornicatio; & talis fornicatio, qualis nec inter gentes, ita vt uxorem Patris ſui aliquis habeat.* Ex quo teſtimonio vrgens argumentum elicitur contra Caramuelis opinationem.

Digitized by Google

nem. Quod hoc dilemmate concludo.

62. Vel eſt diſſonum rationi, quod quis ad vxoremPatris ſui accedat, vel non eſt diſſonum rationi: quid quid dicatur, aperte militat contra eam opinionem: ea ergo abſurda eſt, & merito damnata.

63. Si dicas, non eſſe diſſonum rationi, ſecluſo præcepto Dei; convinceris teſtimonio Apoſtoli dicentis: *Qualis nec inter gentes.* Sed quid eſt [Qualis nec inter gentes] ? Audi S. Thomam in Commentario huius textus: *Qualis inter gentes, nec licita reputatur, vel invenitur. Apud gentiles enim ſimplex fornicatio non reputabatur peccatum. Vnde Apoſtoli Act. 15. ad hunc errorem excludendum, gentilibus ad Fidē converſis impoſuerant, quod abſtineant ſe à fornicatione. Erat tamen quadam fornicationis ſpecies, quæ & apud Gentiles illicita habebatur.... Hoc autem erat horribile, etiam apud Gentiles, vt pote contrarium naturali rationi exiſtens. Per naturalem enim reverentiam filij ad parentes, ſecundum omnem ſtatum, & legem, pater, & mater a matrimonio exexcluditur.*

S. Thom.

64. Itaque dictio illa, *qualis nec inter gentes*, manifeſte ſignificat, id eſſe horribile, etiam apud gentes, vtpote contrarium rationi naturali; atque adeò ipſo iure naturali malum moraliter. Et ideò P. Salmeron in hunc locum diſp. 8. initio ait: *Amplificat, cum ait, qualis nec inter gentes quidem toleraretur, imò ſemper horrori, & inſtar portenti habita eſt. Et intelligit nil tale vmquàm extitiſſe, vel in hiſtorijs referri, ſed eſſe ſcelus prorſus deteſtabile.* Cuius rei confirmationem multis proſequitur.

P. Salm.

65. Iam vero ſi propter hæc ad hæreas primæ parti dilemmatis, & dicas, fornicationem hominis cum vxore Patris ſui, ſive cum noverca, eſſe diſſonam rationi, atque adeò iure naturali vetitam, militas etiam contra doctrinam eius opinationis. Primo. Nam fædius eſt, & turpius peccatum luxuriæ contranaturalis, quàm peccatum inceſtus privignij cum noverca; & tamen Authores eius opinationis dicunt, ſecluſo præcepto, eam luxuriam contranaturalem non diſſonare rationi: ergo multo miuns diſſonabit rationi incæſtus privigni cum noverca.

66. Secundo. Quia cum Caramuel nihil intrinſece malum cognoſcat in effuſione, aut receptione ſeminis, ſed ſecluſa prohibitione, cenſeat, eam effuſionem aut receptionem eſſe actionem, ominino indifferentem, cum nullam iniuriam irroget filius Patri, ſi det novercæ rem indifferentem; ſeclnſa prohibitione, nullam iniuram irrogaret Patri, ſi cognoſceretcarnaliter novercamQuæ omnia quàm ſint abſurda ex vtraque parte dilemmatis, quis non videt?

67. Probatur octavo ex cap. 1. Epiſtolæ ad Romanos; vbi ſic ait Apoſtolus. *Dicentes enim, ſe eſſe ſapientes, ſtulti facti ſunt, & mutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in ſimilitudinem imaginis corruptibilis hominis, & volucrum, & quadrupedum, & ſerpentium. Propter quod tradidit illos Deus in deſideria cordis eorum in immunditiam, vt contumelijs afficiant corpora ſua in ſemetipſis.* Et poſt pauca ſubiungit Apoſtolus. *Propterea tradidit illos Deus in paſsiones ignominiæ. Nam fæminæ eorum immutaverunt naturalem vſum in eum vſum, qui eſt contra naturam. Similiter autem & maſculi, relicto naturali vſu fæminæ, exarſerunt in deſiderijs ſuis in invicem operantes, & mercedem, quam oportuit, erroris ſui in ſemetipſis recipientes. Et ſicut non probaverunt, Deum habere in notitia,* tra-

Digitized by Google

tradidit illos Deus in reprobum ſenſum, vt faciant ea, quæ non conveniunt.

68. Quibus Apoſtoli verbis conſideratis, nõ poſſum non vehementer admirari, quod Caramuel vir ingenioſus in eam defluxerit opinationem, quod effuſio ſeminis (ſecluſa prohibitione Dei) ſit res indifferens, & quod in aliqua hypotheſi poſſet eſſe obligatoria. Ex qua opinatione vlterius infertur, quod etiam actiones ſodomiticæ, & pollutiones exercitæ per manus alterius (ſecluſa prohibitione Dei) ſint etiam indifferentes: tum quia Caramuel aſſerit, pollutionem, ſodomiam, & beſtialitatem eſſe eiuſdem ſpeciei infimæ; tum etiam, quia ſi totam ſuam malitiam accipiunt á prohibitione, hac ſecluſa, parum inter eſt, quod ſemen effundatur in terra, aut in manibus, aut in alijs mẽbris alterius hominis. Et mirandum iterum eſt, quod Caramuel cenſuerit, has actiones contranaturales(ſecluſa prohibitione) nõ eſſe iure naturali malas moraliter.

69. In his ergo verbis Apoſtoli notandũ eſt primo, hoc genus peccati vocari *immunditiam*, actiones *contumelioſas*, *& paſsiones ignominiæ*, ſive ignominoſas, & peccata *contra naturam*. Secundo, per id verbum *tradidit illos*, denotatur deſertos eſſe à Deo, dum talia abominanda operantur. Vbi S. Thomas in Comment. huius capitis ait: *Indirectè tradit homines in peccatum, in quantum abſtrahit gratiam, per quàm homines continebantur, ne peccarent: ſicut ſi aliquis alicuius ſuſtentaculum tolleret, diceretur facere caſum eius.* Tertio aſſerit Apoſtolus, in pœnã idololatriæ, quàm exercuerunt; cognoſcentes Deum ex creaturis, deſertos fuiſſe, & traditos deſiderijs ſuis ignominioſis. *Propter quod tradidit illos Deus, &c.* Quarto, addit Apoſtolus, eam fuiſſe pœnã proportionatam immani delicto talis idololatriæ, illis verbis: *Mercedem, quàm oportuit, erroris ſui in ſemetipſis recipientes.* S. Thom.

70. Ex quibus omnibus manifeſte infertur, omnes illas actiones obſcænas eſſe diſſonas rationi, etiam ſecluſa prohitione Dei, atque adeó intrinſece malas mortaliter, ideoque iure naturæ vetitas. Quid enim magis diſſonum rationi, quàm exercere actiones, quæ ſecundum Apoſtolum ſunt actiones *immunditiæ*, naturæ rationali *contumelioſæ*, *& ignominioſæ*, *& contra naturam*? Dicere autem, quod ex ſola prohibitione Dei actiones ex ſe indifferentes fiunt immundæ, contumelioſæ, ignominioſæ, & contra naturam, eſt in meridie caligare. Maxime cum Caramuel velit, effuſionem ſeminis nihil aliud eſſe, quàm effuſionem ſudoris, vel ſpumæ, vel ſanguinis, vel etiam partis fluidæ corporis. Numquid ſi Deus prohiberet effuſionem ſudoris, vel ſanguinis, talis effũſio fieret immunda, contumelioſa, aut ignominioſa naturæ rationali?

71. Et circa ea epitheta, quæ Apoſtolus attribuit huic generi actionum obſcænarum, multa ſcribit S. Chriſoſtomus ſerm. 4. in epiſt. ad Roman. Inter alia ait: *Vides hanc concupiſcentiam tam abſurdam non eſſe aliunde, quàm ex ſumma immodeſtia.* Et inferius: *Quem admodum enim ſæpe numero ſit, vt multi naturali, ac conſueto corporis alimento relicto, terra, parviſque lapillis veſcantur.... Sic habent & illi, qui ad illegitimum illum, qui contra naturam eſt, morem furibundi anhelant.* In quem ſenſum multa ibidem adiungit. Quis ergo dicit, tantam fæditatem, & abſurditatem, & contranaturalitatem ex ſola Dei prohibitione, & non ab intriſeca natura earum actionum, procedere? S. Chriſ.

Con-

Digitized by Google

72. Confirmatur primo. Nihil enim magis difforme á natura rationali, quàm ea actio, quæ eſt contra naturam: ſed omnis ea actio obſcæna, cuius meminit Apoſtolus, eſt contra naturam, teſte eodem Apoſtolo: ergo omnis ea actio eſt difformis á natura rationali, ſive, quod idem eſt, diſſonat rationi. Et ideó S. Thomas in Comment. huius loci ait: *Dicuntur autem paſsiones ignominiæ, quia non ſunt nomine digna ſecundum illud Epheſ. 5. [Quæ aguntur in occulto ab eis, turpe eſt dicere.] Si enim peccata carnis communiter exprobrabilia ſunt, quia per ea homo deducitur ad id, quod eſt beſtiale in homine, multo magis peccatum contra naturam, per quod etiam homo à natura beſtiali decidit*, quia natura beſtialis non extenditur ad appetendum eumdem ſexum.

San. Tho.

73. Confirmatur ſecundo. Nam quod eſt contra naturam, eſt contra ſpecialem legem naturæ: ergo contra ius naturale: ergo iure naturali vetitum. Hæc enim nomina ſunt ſynonima, niſi quod is terminus *contra naturam* dicit aliquid ſpecialius. Quare S. Chriſoſtomus ſerm. 4. in epiſt. ad Rom. de his loquens, ait: *Naturam ſiquidem defædarunt, & leges illius conculcarunt.* Et Æcumenius in epiſt. ad Roman. cap. 1. *Rem innuit turpiſsimam, & oſtendit, quod non ſolum in Dei leges, ſed in naturæ quoque leges pugnabant.*

S. Chriſ.

74. Confirmatur tertio ex S. Thoma in Comment. huius loci. Et enim nihil magis diſſonum rationi eſſe poteſt, quàm quod intellectus, & ratio ſubijciatur appetitui corporeo: ſed per eiuſmodi peccata intellectus, & ratio ſubijcitur appetitui corporeo: ergo ea ſunt diſſona rationi. Verba S. Thomæ ſunt. *Circa quod conſiderandum eſt, quod homo medium locum obtinet inter Deum, & animalia bruta, & cum vtroque extremorum communicat: cum Deo quidē ſecundū intellectualitatem; cum animalibus vero brutis ſecundum ſenſualitatem. Sicut igitur homo, id, quod eſt Dei, mutavit vſque ad beſtias* (exhibens illis adorationem) *ita Deus id, quod eſt Divinum in homine ſecundum rationem, ſubdit ei, quod eſt brutale in ipſo, ſcilicet deſiderio ſenſualitatis.·.·.·. Hoc eſt quod dicit, [Propter quod tradidit illos Deus in deſideria cordis,] vt eorum ratio ſubderetur deſiderijs, ſcilicet ſenſualis affectus.·.·. Quod quidem eſt contra naturalem ordinem hominis, ſecundum quod ratio appetitui ſenſibili dominatur. Geneſ. 4. [ſub te erit appetitus eius, & tu dominaberis illius]*

S. Thom.

75. Confirmatur quarto. Nam contumelia, qua quis afficit ipſam naturam rationalem, ex ipſa terminorum apprehenſione conſtat, eſſe rationi diſſonam, atque adeò intrinſece malam moraliter, & iure naturali vetitā: ſed contumelia, qua iuxta Apoſtolum, afficiunt corpora ſua in ſemetipſis illi, quos tradidit Deus in deſiderijs ſuis in immunditiam, eſt contumelia in ipſam naturam rationalem: ergo talis cōtumelia eſt rationi diſſona, atque adeó intrinſece mala, & iure naturæ vetita. Minor, præter quàm quod ex terminis conſtat, traditur á S. Chriſoſtomo ſer. 4. in epiſt. ad Rom. illis verbis: *Hæc vero pro mundi factura voluptatem poſuit eam, quæ iuxta naturam eſt* (ſcilicet matrimonialem) *quæ videlicet potuiſſent ex maiore ſecuritate, & pleniore animi iucunditate frui. Sed quia noluerunt, omni ſe ipſos venia ſpoliarunt, in ipſam NATVRAM contumelioſi facti.* Et verbis ſupra relatis *Naturam ſiquidem defædarunt.* Et inferius: *In ipſam etiam naturam nequiter egerunt.* Et prope finem: *Vnde irrepſit petulans, & laſciva illa concupiſcentia, tam hoſtiliter humanæ adverſa*

S. Chriſ.

verſa natura? In quàm ſententiam multa immediate ſubiungit. Et S. Thomas in præfato Comment. *Debitum erat, vt qui in Dei naturam iniurioſi fuerant, id, quod eſt proprium ſibi, criaturis attribuendo, in ſui natura contumelioſi exiſterent.*

S. Thom

Æcum. 76. Conſonat Æcumenius in Comment. huius loci. *Quod autem ſubdit, [Exarſerunt,] magnam infamiam, ac æſtrum ſignificat, nec dixit, concupiſcentiā ſuam perpetrantes, ſed [turpitudinem,] deſignans, quod ipſam quoque naturam pudefecerint.*

S. Thom 77. Confirmatur quinto ex S. Thoma vibi ſupra. Nam ad illa verba Apoſtoli, *Tradidit illos Deus in reprobum ſenſum, vt faciant ea, quæ non conveniunt.* Quæ ſic explicat. *Dicitur autem ſenſus reprobus, quo aliquis reprobandum iudicium habet de agendis.∴∴ Et ideò ſubdit, [vt faciant ea, quæ non conveniunt] id eſt, ea, quæ à recta ratione diſcordant.* Docet ergo Apoſtolus, iuxta explicationē S. Thomæ, omnia ea peccata obſcænæ voluptatis eſſe ex obſcænitate ſuà rationi diſſena, atque adeò intrinſece mala.

ARTICVLVS VI.

Aliud argumentum ex doctrina eiuſdem Apoſtoli?

SVMMARIVM.

Infideles non peccarent exercendo luxuriam contra naturalem, ſi hac non eſſet diſſona rationi. num. 78.
Id conſtat ex verbis Apoſtoli. nu. 80.
Item ex Commentario S. Thomæ. nu. 81.
Quod infideles peccaverint exercendo luxuriam contranaturaleme, cōſtat ex verbis Apoſtoli, & ex Commentario S. Thomæ. num. 82.

78. PRobatur nono concluſio, præcipue circa malitiam intrinſecam peccatorum contranaturalium. Si hæc peccata non eſſent ab intrinſeceo mala mortaliter, ſed ſolum ab extrinſeca poſitiva prohibitione Dei, gentes infideles, & idololatræ exercentes eam luxuriam contranaturalem non peccarent: ſed re ipſa peccarunt: ergo ea peccata ſunt ab intrinſeco mala moraliter, & non ſolum ab extrinſeca poſitiva prohibitione Dei.

79. Maior eſt evidens. Non enim peccant, qui non cognoſcunt malitiam: ſi ergo tota malitia provevenit à ſola poſitiva prohibitione Dei; cum hæc illis gentibus non fuerit prædicata, maxime ante adventum Chriſti D., & prædicationem Apoſtolorum; aliunde autem non potuerint cognoſcere eam malitiam ex ratione naturali; cū iuxta opinionem oppoſitam, ea malitia non diſſonet rationi naturali, fit, eas gentes nō peccaviſſe exercendo eas actiones luxurioſas. Neque poteſt dici, iam ignorantiā fuiſſe vincibilē, & culpabilem, cū non ſit in poteſtate eorū infideliū, quod prædicetur, & intimetur illis illa Dei poſitiva prohibitio.

80. Sed conſtat vlterius ea Maior Syllogiſmi ex verbis Apoſtoli ad Rom cap. 2. *Cum enim gentes, quæ legem non habent, naturaliter ea, quæ legis ſunt, faciunt, eiuſmodi legem non habentes, ipſi ſunt lex, qui oſtendunt opus legis ſcriptum in cordibus ſuis, teſtimonium reddente illis conſcientia ipſorum, & inter ſe invicem cogitationum accuſantium, aut etiam defendentium*, &c. Ex quibus verbis Apoſtoli clare conſtat, quod gentes, quæ non habent legem poſitivam ſibi intimatam, ipſi ſunt ſibi lex, quoad præcepta naturalia, quatenus rationis lumen *ſcriptum in cordibus ſuis*, manifeſtat illis, quæ actiones ſint malæ moraliter, vtpote quæ ſunt diſſonæ ipſi rationi naturali; ita vt cogi-

Digitized by Google

cogitationes eorum ipſos accuſent, cum operantur aliqua diſſona lumini naturali. Et paulo ante dixerat Apoſtolus ad idē propoſitū: *Quicūq; enim ſine lege peccaverunt, ſine lege peribunt.* Scilicet, qui non habentes legem poſitivam ſibi intimatam, habent legem naturalem ſcriptam in cordibus ſuis.

S. Thom. 81. Vbi S. Thomas in commentario Epiſtolæ ad Rom. cap. 2. ea verba *Naturaliter ea, quæ ſunt legis, faciunt*, ſic explicat: *Commendat in eis legis obſervantiam, cum dicit, [Naturaliter faciunt, quæ ſunt legis] id eſt, quæ lex mandat, ſcilicet quantum ad præcepta moralia, quæ ſunt de dictamine rationis naturalis, ſicut & de Iob dicitur, quod erat iuſtus, & rectus, ac timens Deum, & recedens à malo.* Ex quibus omnibus clare infertur, quod peccabant gentes, quamvis lex poſitiva divina non eſſet eis intimata, quia operabantur contra dictamen rationis. In illis autem, quæ non erant diſſona dictamini rationis, non peccabant. Ex quo fit manifeſtum, quod ſi actiones luxuriæ contranaturalis non ſunt diſſonæ dictamini rationis, illæ gentes exercentes eas actiones non peccabant; quia prohibitionem poſitivam non habebant ſibi intimatam.

82. Iam vero Minor prioris Syllogiſmi, ſcilicet peccaviſſe gentes exercentes actiones luxuriæ contranaturalis, conſtat ex verbis Apoſtoli ad Rom. 1. ſupra relatis. Vbi agens de actibus luxurioſis, quos exercuerant gentiles ait: *Propter quod tradidit illos Deus in deſideria cordis eorum in immunditiam, vt contumelijs afficiant corpora ſua in ſemetipſis.* Et pulo poſt. *Tradidit illos Deus in reprobum ſenſum, vt facian ea, quæ non conveniunt.* Vbi S. Thom. ait: *Dicitur autem ſenſus reprobus, quo aliquis reprobandum iudicium habet de agendis. Et ideò ſubdit: [vt faciant ea, quæ non conveniunt:] id eſt, ea, quæ à recta ratione diſcordant.*

S. Thom.

83. Cum ergo conſtet, peccaſſe eos gentiles, de quibus loquitur Apoſtolus, peccatis contranaturalibus; cum tamen non habuerunt notitiam de poſitiva prohibitione Dei, quæ nondum illis fuerat prædicata ſeu intimata; & conſequenter peccaviſſe ſine lege, euidens eſt, quod peccarunt operantes contra lumen rationis: ergo contra lumen rationis peccant, qui exercent eas actiones luxuriæ contranaturalis.

CAPVT III.

An demonſtretur malitia intrinſeca actionum obſcænarum ex vehementia paſſionis, & voluptate nimia?

SVMMARIVM.

Illuſtriſſimus Borgias probabat fornicationem eſſe intrinſece malam ex venerea delectatione. num. 84.

Doctor Verde impugnat id ex eo, quod in copula coniugalis ſit eadem delectatio. num. 85.

Quomodo actus luxuriæ eſt intrinſece malus ex vehemētia volupatis. n. 86

Non eſt idemtitas rationis quoad hoc inter copulam licitam, & illicitam. Ibidem.

Quanta ſit diſparitas quoad effectus ſequutos ex vehementia voluptatis in copula illicita, & non ſequutos in licita. num. 87.

An in copula licita non ſequantur pravi effectus propter auxilia, quæ Deus confert. num. 88.

In matrimonio legis gratiæ certum eſt conferre Deum auxilia ſupernatulia. num. 89.

In matrimonijs infidelium confert. Deus auxilia naturalia. num. 90.

Digitized by Google

Quomodo intelligatur S. Auguſtinus negans infidelibus veram virtutem pudicitiæ? n. 91.
Specialis Dei protectio datur in omni matrimonio. n. 92.
Quomodo aliquando etiam ex copula coniugali oriantur pravi effectus? num. 93.
Qui, & quales ſint effectus vitioſi, qui oriuntur ex actu luxuriæ, ex S. Gregorio, & S. Thoma. n. 94.
Quomodo ea vitia oriantur ex actu luxuriæ, ex S. Thoma. n. 95. & ſeqq.
Intrinſece mala eſt omnis operatio, quæ eſt principium per ſe effectus vitioſi. n 101 & ſeqq.
Quam gravia ſint mala, quæ oriuntur ex actibus luxuriæ. n. 105. & ſeqq.
Quomodo hæc mala non oriantur ex copula coniugali? n. 197.
Alij effectus vitioſi orti ex luxuria, iuxta S. Auguſtinum. n. 108.

Creſpi. 84. ILluſtriſſimus D. Ludovicus Creſpinus Borgias Epiſcopus Placentinus, & Orator Catholici Regis apud Romanũ Pontificem pro cauſa Cõceptionis Immaculatæ Dei genitricis, apologiam edidit adverſus duodecim opinationes Caramuelis; & inter alias, has duas acriter impugnat. Probatque fornicationem eſſe intrinſece malam ex inordinata venerea delectatione, contenta in illa copula.

Verde. 85. Doctor Franciſcus Verde edidit pro Caramuele Apologiam adverſus D. Borgiam, vbi quæſt. 3. num. 43 reſpondet ſic. *Impugnatur: quia aſſumit, & non probat, delectationem illam eſſe intrinſece malam. Certe delectatio venerea eſt etiam in Matrimonio; nec per hoc matrimonia damnanda ſunt.* Quod poſtea multis proſequitur reſpondens ad inſtantias Borgiæ. Ex eo autem, quod in matrimoniali copula interveniat eadem delectatio venerea, ſuadere conatur, fornicationem non eſſe illicitam propter voluptatẽ.

86. Aſſero primo, quemlibet actum obſcænum, ſive luxuriæ naturalis, ſive contra naturalis, eſſe intrinſece malum moraliter propter vehementiam voluptatis, non vt cumque, ſed propter effectus, qui ex ea vehementia voluptatis oriuntur; quos poſtea enumerabo. Aſſero ſecundo, non poſſe argui ab idemtitate rationis, eſſe illicitam copulam matrimonialem; eo quod effectus, qui per ſe reſultant ex copula illicita, non reſultant per ſe ex copula matrimoniali.

87. Explico vtramque aſſertionem. Coitus viri cum fæmina eſt intrinſece malus, dum non fuerit factus eo modo, & ordine, quo determinaverit ſupremus naturæ conditor, pro multiplicatione, ſive conſervatione ſpeciei humanæ. Quia dum non fuerit factus eo modo, & ordine; ex vehementia voluptatis ſequuntur per ſe effectus, qui dedecent naturam rationalem, & diſonant rationi. Quando vero fuerit factus eo modo, & ordine, quo ſupremus naturæ conditor determinaverit, non ſequuntur per ſe tales effectus, qui faciunt, eam voluptatem dedecere naturam rationalem,

88. Sed quare non ſequuntur illi pravi effectus, quando is coitus fit eo ordine, quo ſupremus naturæ conditor determinat? Ratio eſt. Nam in eo ordine, quem Deus determinat, dat auxilia in ordine ad evitandos pravos effectus, quæ non dat operantibus extra eum ordinem.

89. Sed dices: vnde conſtat, quod Deus conferat eiuſmodi auxilia? Reſpondeo, id conſtare ex ratione moraliter certa, & ex doctrina Sanctorum Patrum. Et quidem in hoc ordine matrimonij, quem Deus inſtituit in lege Evangelica, & in quo contractum matrimonij elevavit ad rationem Sacramenti; clarius conſtat, Deũ conferre auxilia ſupernaturalia, vt coniuges Fideles ſe contineant intra fines

Digitized by Google

fines matrimonij, & vt vitent pravos effectus, qui inclinant vehementer ad peccatum; cum certum ſit, omne Sacramentum novæ legis conferre auxilia ſupernaturalia proportionata ſuo vniuſcuiuſque fini. Id quod multis in locis tradit S. Auguſtinus. Lib. 4. cōtra Iulianum cap. 1. ait: *Non itaque parvum Dei donum eſt, ita frænari hoc malum* (concupiſcentiam) *vt ad nihil relaxetur illicitum, ſed generationi tantum regenerandorum ſerviat filiorum.* Quod ſæpius repetit in eo lib. 4., & in alijs locis.

S. Aug.

90. In alijs autem matrimonijs, ſcilicet infidelium, & illis, quæ fiebāt ante legem Evangelicam, certum eſſe debet, quod Deus confert auxilia faltē entitative naturalia, vt homines ſe contineant intra fines matrimonij, vt vitent pravos effectus, qui ex fornicatione per ſe oriuntur. Nā cū experientia compertum ſit, aliquos infideles, aut homines legis veteris ſe continuiſſe intra metas matrimonij; & id ſit valde difficile, niſi ex auxilio Dei, inde certum efficitur, quod Deus conferat eiuſmodi auxilia.

91. Neque his obſtat, quod ait ibidem cap. 8. S. Auguſtinus, in infidelibus coniungibus non eſſe veram virtutem pudicitiæ coniugalis, quæ Deo placeat, quia *ſine fide impoſsibile eſt placere Deo.* Loquitur enim S. Auguſtinus de virtute ſupernaturali, & & quæ placeat Deo in finem vitæ æternæ. Poſſunt ergo coniuges infideles habere virtutem pudicitiæ naturalis propter motivum honeſtatis conformis naturali rationi; ſed id non poſſunt ſine auxilio naturali. Non tamen poſſunt habere veram virtutem ſupernaturalem pudicitiæ coniugalis; quia nulla eſt virtus ſupernaturalis, niſi ſit ex motivo Fidei, ſive per Fidem propoſito; vt latius oſtendi diſert. 16. cap. 5, concluſ. 3. à num. 41.

S. Aug.

92. Itaque ſi qui ſunt in fideles, qui ſe continent intra fines matrimonij, id præſtant ex quadam Dei protectione. Nam cum ipſe Dominus conſtituerit hunc ordinē coniugij pro conſervatione ſpeciei humanæ; & attenta hominum fragilitate, & vehementia inclinationis ad hoc genus voluptatis; dat Deus ſaltem auxilia naturalia, vt poſsint ſe continere intra fines huius ordinis. Ex qua protectione Dei fit, quod ex copula coniugali per ſe non oriantur illi effectus pravi, qui ex fornicatione oriuntur.

93. Dixi *per ſe*: quia per accidens ſolent etiam oriri; ſcilicet, quia homines vitio ſuo reſiſtunt illis auxilijs Dei, ſive naturalibus, ſive ſupernaturalibus; & ſic ipſi etiam coniunges labuntur in peccata turpiſſima: & tūc ex vitioſo congreſſu coniugum oriū tur illi pravi effectus trahentes ad perditionem, qui oriuntur á copula illicita.

94. Sed operæ pretium eſt declarare, qui nam ſunt hi effectus, qui ex actu luxurioſo oriuntur, & qui faciunt actum luxurioſum eſſe intrinſece malum. S. Gregorius lib. 31. Moral. ponit octo filias luxuriæ, id eſt, octo vitia, quæ à luxuria per ſe oriuntur. Et S. Thomas 2. 2. quæſt. 153 art. 5. per totum explicat has luxuriæ filias, & modum, quo per ſe oriuntur ex luxuria. *Hæ ſunt Cæcitas mentis, inconſideratio, præcipitatio, inconſtantia, amor ſui, tædium Dei, affectus præſentis ſæculi, horror, vel deſperatio futuri.* Ex quibus quatuor priores pertinent ad intellectum; quatuor vero poſteriores ad voluntatem. Et, vt bene notavit Caietanus ibid. *Illarum nomina formaliter important actus, ſeu diſpoſitiones interiores animi.*

S. Greg.

S. Thom.

Caiet.

95. Quomodo autem illa octo vitia oriantur per ſe ex actibus luxurioſis, optime explicuit S. Thomas in corp. *Quando inferiores potentiæ vehementer afficiuntur ad ſua obiecta,* con-

S. Thom.

Digitized by Google

conſequens eſt, vt ſuperiores vires impediantur, & deordinentur in ſuis actibus. Per vitium autem luxuriæ maxime appetitus inferior, ſcilicet concupiſcibilis, vehementer intendit ſuo obiecto, ſcilicet delectabili, propter vehementiam paſsionis, & delectationis: & ideo conſequens eſt, quod per luxuriam maxime ſuperiores vires deordinentur, ſcilicet ratio, & voluntas. Ecce quomodo vehementia paſsionis, & delectationis luxurioſæ eſt principiũ per ſe de ordinationis actuum potentiarum ſuperiorum, nẽpe intellectus, & voluntatis.

96. Proſequitur explicans modum, quo ea vitia per ſe conſequuntur ad vehementiam delectationis; ſiue quomodo impediantur actus intellectus, & voluntatis à ſua rectitudine. De cæcitate mentis ſic diſſerit. *Primo quidem ſimplex intelligentia, quæ apprehendit aliquem finem vt bonum; & hic actus impeditur per luxuriam, ſecundum illud Danielis* 13. [*ſpecies decepit te, & concupiſcentia ſubuertit cor tuum.*] *Et quantum ad hoc ponitur cæcitas mentis.*

97. Subiungit deinde modum, quo *Præcipitatio* pullulat ex vehementia delectationis. *Secundus actus eſt conſilium de his, quæ ſunt agenda propter finem: & hic etiam impeditur per concupiſcentiam luxuriæ. Vnde Terentius dicit in Eunucho loquens de amore libidinoſo:* [*Quæ res in ſe neque conſilium, neque modum vllum habet, ea conſilia regere non poteſt.*] *Et quantum ad hoc ponitur præcipitatio, quæ importat ſubtractionem conſilij.*

98. Deinde de *inconſideratione* ſic diſcurrit Doctor Angelicus. *Tertius actus eſt iudicium de agendis: & hic etiam impeditur per luxuriam. Dicitur enim Danielis* 13. *de ſenibus luxurioſis* [*Auerterunt ſenſum ſuum, vt non recordarentur iudiciorum iuſtorum.*] *Et quantum ad hoc ponitur inconſideratio.*

S. Thom.

99. *Inconſtantiam* procedere luxuria, ſic oſtendit. *Quartus autem actus eſt præceptum rationis de agendo: qui etiam impeditur per luxuriam, inquantum ſcilicet homo impeditur ex impetu concupiſcentiæ, ne exequatur id, quod decreuit eſſe faciendum. Vnde Terentius dicit in Eunucho de quodam, qui dicebat ſe receſſurum ab amica, hæc verba: una falſa lacrymula reſtringet.*

100. Explicat deinde ea vitia, quæ ſpectant ad voluntatem, pullulantia ex actibus luxurioſis, ſcilicet amorem inordinatum ſui quærentis pro fine delectationem; tædium Dei vt prohibentis eam delectationem; amorem præſentis ſæculi pro delectatione illa non amittenda; horrorem futuri; *quia dum nimis detinetur carnalibus, non curat peruenire ad ſpirituales, ſed faſtidit,*

101. Ex his conficitur demonſtratio. Illa operatio eſt diſſona rationi, & intrinſece mala, quæ eſt principium per ſe cæcitatis mentis, præcipitationis, inconſiderationis, inconſtantiæ, &c. Sed delectatio luxurioſa eſt principium per ſe horum effectuũ perverſorum: ergo delectatio luxurioſa eſt diſſona rationi, & intrinſece mala.

102 De minori huius ſyllogiſmi quis dubitare audebit? Tum propter authoritatem S. Gregorij magni, tum propter authoritatẽ Præceptoris Angelici, & propter rationes, quibus eam confirmat, quas ideo tam formaliter retuli, ne mihi incumberet probatio Minoris; cum id S. Thomas tam dilucide præſtiterit.

103. Maior etiam mihi videtur evidens. Primo, quia arbor bona non poteſt malos fructus facere; quod ſi arbor malos fructus facit, ab intrinſeco mala eſt: ergo ſi actus luxurioſus ex ſe producit eos fructus malos, ab intrinſeco malus eſt.

804 Secundo. Nam qui ſe inebriat

briat advertenter, peccat mortaliter, & talis actio eſt abintrinſeco mala & rationi diſſonans ; eo quod pro aliquo tempore brevi amittit vſum rationis;vt docet S.Thom. 2. 2. q. 150.
S. Thom. art.2.corp.,quem omnes Thologi ſequuntur : ſed non eſt minus malum, quod pro diuturno tempore homo per actus luxurioſos ſe exponat cæcitati mentis,præcipitationi, inconſiderationi,inconſtantiæ, &c. Ex quibus reſultare ſolent mala graviſſima:ergo malitia actus luxurioſi eſt etiam intrinſeca tali actui.

105. Quæ autem ſint ea mala graviſsima , quæ ex luxuria propter præcipitationem,inconſiderationem, cæcitatem mentis, &c. oriuntur;quotidiana experientia, & vetuſta annalium totius orbis monumenta de-
Ariſtot. monſtrant.Legat,qui volet, Ariſtotelem lib.5.Politic.cap.10.vbi inter alia ait : *Multa etiam impreſsiones factæ ſunt in quoſdam Principes Monarchas, propterea quod alicui pudicitiam, corpore eius conſtuprato, eripuiſſent.* Vbi multa huius aſſerti exempla refert. Dolet adhuc vehementer Hiſpania, quod propter luxuriam Henrici VIII. maneant adhuc Anglia & Scotia ſub dominio Diaboli, & ſub hæreſiarcarum ſervitute.

106. Legat etiam P. Adamum Contzen lib.3.Politic. c.12. vbi poſt-
Contzen. quam multa huius generis exempla retulit,§.4.hæc habet : *Amor,& cupiditas vehementes ſunt,numquam ſpem ponunt* (id eſt, deponunt) *Quidquid ſervatur, cupiunt magis. Flamma illa primo tenui igne tepefacit ; mox totam virtutem, animumque exurit. Numquam in licito, numquam in parvo ſiſtit. Pecunia,vita,fama , illicita redimit. Et ſi vllum aliud vitium, hoc certe citiſsime in monſtrum migrat.* Et ex hoc monſtro quanta alia mala exorta fuerint , deinde memorat.

107. Vbi maxime notare oportet,quod cum ex hac arbore tam venenati fructus prodeant ; ex coniugali copula , dum coniuges ſe continent intra fines matrimonij , nihil tale vnquam auditur. Vt iam inde videant adverſarij, quantum diſtet voluptas copulæ luxurioſæ à copulæ coniugalis voluptate , ſi hæc intra fines ſuos coerceatur. Nam cum Deus Author ſit matrimonialis coniunctionis , protectione ſua facit (in illis coniungibus, qui ſe continent intra terminos præſcriptos) ne ex voluptate coniugali procedant illi mali effectus ; vt experientiâ ipſa comprobatur. Et ſancti Patres , qui hos, & alios effectus attribunt actibus luxurioſis , numquam hos, aut ſimiles effectus attribuerunt copulæ coniugali intra terminos ſuos coercitæ.

138. Confirmatur ex S. Auguſtino (cuius verba refert P. Contzen ſupra citatus §. 6.) aſſerente, voluptatē luxurioſam hebetare aciem intellectus, & advertentiam rationis obſtruere. Quomodo ergo non eſt ab intrinſeco mala , quæ talem producit fructum. Verba S. Doctoris ſunt, S. Aug.
Libido luxuriæ ita totum corpus interius, & exterius ſibi vendicat , & totum commovet hominem , affectu animi , & appetitu carnis coniuncto, vt ſequatur voluptas , omnibus corporis voluptatibus maior: ad eius tamen pervenitur extremum , vt pene omnis acies, & vigilia cogitationis obſtruatur.

CA-

CAPVT IV.

Quid cenſendum ſit de ratione à priori, quam aſſignat S. Thomas, ſpectante ad damnum prolis?

SVMMARIVM.

Proponitur ratio S. Thomæ. num. 109.
In ea ratione invenit Caietanus triplex argumentum. n. 110.
Invenitur etiam quartum argumentum. num. 111.
Enumerantur plura pericula, quæ imminere ſolēt proli illegitimæ. n. 112.
Forma argumentationis tradita à S. Thoma. num. 113.
Oſtenditur, eam eſſe mentem S. Thomæ. num. 114. & ſeqq.
Quomodo iuxta hanc argumentationem ſit rationi diſſonum generare prolem extra matrimonium. n. 116. & ſeqq.

109. S. Thomas 2. 2. quæſt. 154. art. 2. corp. ſic probat, fornicationem eſſe intrinſece malam, & graviter peccaminoſam. *Ad huius evidentiam conſiderandum eſt, quod peccatum mortale eſt omne peccatum, quod committitur directe contra vitam hominis. Fornicatio autem ſimplex importat inordinationem, quæ vergit in nocumentum vitæ eius, qui ex tali concubitu naſcitur.·.·. Manifeſtum eſt autem, quod ad educationem hominis non ſolum requiritur cura matris, à qua nutritur, ſed multo magis cura Patris, à quo eſt inſtruendus, & defendendus, & in bonis tam interioribus, quam exterioribus promovendus. Et ideo contra naturam hominis eſt, quod vtatur vago concubitu: ſed oportet, quod ſit maris ad determinatam fœmineam, cum qua permaneat, non per modicum tempus, ſed diu, vel etiam per totam vitã. Et inde eſt, quod naturaliter eſt maribus in ſpecie humanâ ſolicitudo de certitudine prolis, quia eis imminet educatio prolis: hæc aut ſolicitudo tolleretur, ſi eſſet vagus concubitus.·.·. Vnde cum fornicatio ſit cõcubitus vagus, vtpote præter matrimonium exiſtens, eſt contra bonum prolis educandæ: & ideo eſt peccatum mortale.* S. Thom.

110. Caietanus ibid. in ea periodo Angelici Doctoris invenit tria argumenta Sic enim ait: *Primum eſt. Fornicatio ſimplex importat inordinationẽ, quæ vergit in nocumẽtum vitæ naſcituri.·.·. Secundum eſt, quod fornicatio privat prolem cura Patris, &c. Tertiũ eſt, quod fornicatio, ſeu vagus concubitus tolleret certitudinem prolis.* Caiet.

111. Et quidem mihi videtur, in ea periodo S. Thomæ eſſe etiam aliud quartum argumentũ, quod auget vim aliorum triũ, & contineri in illis verbis: *Oportet, quod ſit maris ad determinatam fœminam, cum qua permaneat, non per modicum tempus, ſed diu, vel etiam per totam vitam.*

112. Pro cuius explicatione notandum eſt, innumera pericula imminere proli, quæ non naſcitur ex legitimo thoro. Periculũ vitæ experimur quotidie, cum matres ipſæ occidant filios, vel propter occultandũ delictum, vel ob aliud iniquum motivum. In quodã Hiſpaniæ oppido inveni, fæminã occidiſſe quinque ſoboles animatas, & duas alias anima rationali carentes; & huius generis vtinam non eſſent tam frequentes caſus. Et quæ minus impiæ ſunt, conantur occulte parere, & filios ad hoſpitalia expoſitorum infantium mittunt, in quibus pueri traditi nutricibus extraneis, magna ex parte male nutriti moriuntur. Imminet etiam eis periculum amittendi vitam æternam; occidũtur enim ſæpiſsime abſque Baptiſmo. Impendet etiam periculũ miſerę paupertatis, qui ſuperſtites manẽt: quia deficit cura paterna; cum Patres, vel ob ſuſpitionẽ alienæ converſationis cum matribus; vel ne cogãtur eos alere, nolint illos tamquã filios ſuos ag-

agnoſcere. Imminet etiam periculum defectus educationis, & inſtructionis; & inde innumera mala procedunt: nam tales filij, vbi adoleſcunt, accedunt perverſis alijs, & in barathrum delictorum labuntur. Quod ſi fæmellæ ſint vitam meretriciam aſſumunt.

113. Hinc inſtruitur argumentum, quod S. Thomas ſatis clare inſinuat. Etenim recta ratio poſtulat, vt in re tanti momenti, qualis eſt conſervatio ſpeciei humanæ, & generatio hominis, habeat modum deſtinatum à Supremo naturæ Domino, ex quo, quantum fieri poſſit, vitentur ea pericnla vitæ, ſalutis æternæ, miſeræ paupertatis, & pravæ educationis: ergo diſſonat rationi quicumque alius modus generandi hominem, qui non ſit deſtinatus á Supremo naturæ Domino. Sed modus, quem deſtinavit ſupremus naturæ Dominus, eſt, *vt ſit maris ad determinatum fæminam, cum qua permaneat* (id eſt, cum qua ſit obligatus ex contractu permanere) *per totam vitam*: ergo rationi diſſonat quicumque alius modus generationis, diſtinctus á contractu matrimoniali.

114. Quod autem hæc ſit mens. S. Thomæ in illis verbis relatis, certum mihi videtur. Nam illud verbum *Oportet*, idem ſignificat apud S. Doctorem, atque ex rationis lumine eſt neceſſarium, cum ibi non agat de neceſſitate orta ex lege poſitiva, ſed ex ipſa ratione naturali, ſive ex conſonantia cum natura rationali. Cenſet ergo, eſſe diſſonum rationi quemlibet alium modum generationis diſtinctum á modo, quem Supremus naturæ dominus præſcripſit.

115. Dices, iam á nobis fieri recurſum ad legem poſitivam Dei, qua prohibuit alium modum generationis diſtinctum á copula coniugali.

116. Reſpondeo. Antequam intelligatur poſitiva prohibitio Dei, intelligi, eſſe diſſonum rationi, quod fiat generatio hominis expoſita tam innumeris periculis ſine modo præſcripto, aut præſcribendo à Supremo naturæ Domino, maxime cum modus generationis á Deo ordinatus, vel ordinandus muniatur protectione Dei, vt dixi cap præced. art. vlt. Et quia id eſt diſſonum rationi, & intrinſece malum, ideò prohibuit Deus.

117. Et hanc eſſe mentem S. Thomæ, loqui ſcilicet de eo, quod dictat iudicium rationis, antequam intelligatur lex, aut prohibitio Dei poſitiva, patet ex illis: *Cum qua permaneat, non per modicum tempus, ſed diu, vel etiam per totam vitam.* Si enim loqueretur de coniunctione legitima maris, & fæminæ introducta lege Dei, non vteretur diſiunctō illo, *diu, vel per totam vitā.* Vtitur autem illo, quia vno, vel altero modo potuit Deus inſtituere matrimonium. Et ſenſus eorum verborum eſt: [iudicium rationis dictat, eſſe neceſſarium ad rectam generationem hominis, quod conſtituatur à Supremo legislatore cum firma permanentia per diuturnum tempus, aut per totam vitam.] Ex quo patet, loqui S. Doctorem, antecedenter ad legem Dei, qua conſtituit matrimonium per totam vitam Quæ omnia dilucidiora fient ſolutione argumentorum, quibus Caramuel arietare conatus eſt hanc S. Thomæ argumentationem.

CAPVT V.

Soluuntur argumenta Caramuelis cap. 1. relata.

SVMMARIVM.

An fornicatio non ſit mala proli? num. 119.
An non ſit nociva proli quoad educationem? num. 120.
Quid inferatur ex eo, quod melius ſit proli eſſe, quàm non eſſe? num. 121.
Quid de filijs illegitimis Principum bene, vel male educatis. num. 122.
Quomodo intelligatur in textu S. Thomæ eſſe per accidens, quod aliquis illegitimus bene educetur. num. 124. & ſeqq.

Caram. 118. PRomittit Caramuel (vt retuli cap. 1. num. 6.) ſe oſtenſurum euidenter, fornicationem, & mollitiem non eſſe intrinſece mala, ſed ſolum eſſe mala extrinſece à prohibitione Divina. Videamus, quãta ſit hæc evidenti Incipitia à dilẽmate, interrogans, an ſit intrinſece mala ipſis delinquentibus, an ſolum proli? Et reſpondeò, quamvis multis modis ſit intrinſece mala ipſis delinquentibus, vt patet ex capitibus 1. 2. 3. & 4. cæterum argumentum S. Thomæ ſolum loquitur de damno prolis. Subiende contendit, fornicationem (imó, & mollitiem) non eſſe malam proli phyſice, neque moraliter. Quod vtrumque nego.

119. Probat autem, fornicationem non eſſe malam proli: quia fornicator dat illi eſſe; melius eſt autem eſſe quám non eſſe; ſive (vt Caramuel loquitur) in cauſa eſt, vt homo, qui alias in rerum natura non eſſet, producatur, ideoque beneficus eſt proli. Sed debuit advertere Caramuel, id eſſe beneficium multis malorum periculis admixtum; & eſſe rationi diſſonum, quod conferat illi beneficium præter ordinem ab Authore naturæ præſcriptum ad vitanda eiuſmodi pericula vitæ, paupertatis, peſſimæ educationis, &c. Et quidem negari non poteſt, peccaturos graviter coniuges, qui ita vterentur copula coniugali, vt prolem ſubijcerent periculo incidendi in monſtroſitatem, cæcitatem, aut mutilationem membrorum; ſi poſſibilis eſſet talis copula, quæ eos effectus produceret: neque ad execuſandum peccatum ſufficeret beneficium eſſendi, quod darent proli.

120. Ad ſecundum argumentum, quod retuli num. 7. deſumptum ex eo, quod fornicatio non eſt nociva moraliter, ſive quoad educationem, proli: quia dum proles non exiſtit actualiter, nihil eſt: ſed ei, quod nihil eſt, nulla fieri poteſt iniuria, quia id, quod nihil eſt, nullum ius habet. Reſpondeo, hoc argumento optime probari, fornicatione non peccari contra iuſtitiam; eſt enim certum, quod proles, antequam exiſtat, non habet ius, vt hoc, vel illo modo generetur. Et ideò S. Thomas in hoc art. 2. ad 4. ait: *Fornicatio ſimplex contrariatur dilectioni proximi, quantum ad hoc, quod repugnat bono prolis naſcituræ.* Sic mater prægnans peccat contra charitatem comedendo ea, quæ proli futuræ afferre poſſunt morbum gravem. S. Thom.

121. Ad tertium, quod propoſui num. 8., reſpondeo, ſi S. Auguſtinus dixit, *melius eſſe damnari, quàm annihilari*; Chriſtus D. dixit Math. 26. *Bonum* (id eſt melius) *erat ei, ſi natus non fuiſſet homo ille*, ſcilicet Iſcariotes. Et tamen hæ duæ propoſitiones non ſibi invicem repugnant. S. Aug.

Nam

Digitized by Google

Nam S. Auguſtinus loquitur de eſſe phyſico, & Chriſtus D. de eſſe morali, ſive de eo, quod ipſi ſubiecto optabilius eſt. Cum autem inde infert Caramuel, melius eſſe proli eſſe male educatam, quam abſolute in rerum natunon exiſtete: reſpondeo, melius eſſe phyſice, non moraliter.

122. Ad quartum ibidem relatũ, omittendo, reſpondea quod videamus, aliquos Principũ nothos optime educatos; ſed negari non poteſt, alios male educatos, vel quia Principes nolunt eos recognoſcere vt filios, propter in certitudinem filiationis, ex eo quod fœmina, quæ libidinoſe conuerſata eſt cum vno, forſitan eodem modo ſe geſſit cum alijs; vel quia mæchus ſuſpicione tangitur alienæ converſationis fœminæ, etiam ex leviſſimis indicijs, vel ex pura malignitate hominis. Cum ergo alij bene, alij male educentur, inde infertur, quod tempore fornicationis ſit periculum malæ educationis, præter cætera pericula iam enumerata.

123. Quando autem ſubiungit Caramuel, inde inferri, quod potius pauperum matrimonia venirent condemnanda, quàm divitum fornicationes, quia melius educantur nothi divitum, quàm legitimi pauperum; probaret aliquid, ſi quando mæchantur divites, certa eſſet bona educatio futura prolis futuræ. Sed quia tunc adeſt periculum hoc, & alia multa, ideò ratio ipſa poſtulat, vt aſſignetur â Conditore naturæ vnus determinatus modus generandi homines.

124. Ad quintum, quod propoſui num. 9. contra id, quod dixit S. Thomas in hoc art. 2. eſſe per accidens, quod quandoque aliquis illegitimus bene educetur, reſpondeo, id dictum S. Thomæ duobus modis poſſe intelligi. Primo iuxta opinionem communem, quod quando finis legis ceſſat in particulari, non propterea lex ceſſat in illo caſu particulari. Et hæc reſponſio eſt probabilis; ſed eſt etiam probabils opinio oppoſita, quæ docet, ceſſare in eo caſu particulari, & per accidens obligationem legis. De quo late egi in 3. part. Criſ. Theol. diſp.

125. Secundo modo poteſt intelligi, ita vt lex prohibitoria non reſpiciat pro fine ipſam pravam educationem prolis, ſed periculum illius; & hoc modo eſt omnino per accidens reſpectu legis, & obligationis eius, quamvis poſtea bene educetur proles, quia tempore delicti non ceſſabat periculum. Et hoc modo intelligo dictum S. Thomæ. Nam qui legerit totum contextum S. Thomæ, comperiet, loqui potius de periculo, quàm de infortunio actuali. Et patet præcipue ex illis verbis: *Fornicatio autem ſimplex importat inordinationem, quæ vergit in nocumentum vitæ eius*, &c. Dicimus autem vergere in nocumentum, non quæ actualiter nocent, ſed quæ afferunt periculum nocendi. Et cum iterum confugit ad filios Principum, qui bene educantur, & vult magis eſſe per accidens, quod filij legitimi pauperum bene educentur, quàm nothi Principum, dicendum eſt, etiam in nothis Principum ab initio eſſe periculum pravæ educationis propter dicta.

126. Quando autem arguit, quod ſi per accidens cõtingit, filios nothos Principum bene educari, etiam per accidens contingit, quod eſſet obligatio legis, atque adeò quod fornicantes non peccent; reſpondendum eſt, negando ſequelam: quia ſic non ceſſat periculũ malæ educationis, atque adeó nec finis legis, neque eius obligatio. Quod autem poſtea ſuperaddit de diſcrimine inter legem Divinam, & humanam, non eſt contra nos;

qui ad tale diſcrimen non recurrimus.

127. Ad ſextum, quod retuli num. 11., cum dicit, nulla ratione naturali oſtendi poſſe, ſimplicem fornicationem eſſe malam; ex argumentis hucvſque propoſitis conſtat, quàm id ſit falſum,

CAPVT VI.

Argumenta Caramuelis pro ſecunda concluſione de luxuria contra naturam, enervantur.

SVMMARIVM.

Quàm ſint contumelioſa naturæ rationali ea peccata contranaturalia. num. 128.

Quocumque nomine appelletur ſemen, illud eſt principium genenerationis humanæ. num. 129.

Diſparitas inter lac fæmineum, & ſemen. num. 130.

Diſcrimen inter expulſitionem fœtus inanimati, & emiſsionem ſeminis. num. 133.

128. AD primum argumentum, quod proponit pro illa aſſertione, quod, ſecluſa prohibitione Dei, mollities non eſt mala, & ſi Deus non prohibuiſſet, aliquando eſſet bona, & poſſet eſſe obligatoria, vt retuli num. 12. reſpondeo, illud eſſe leviſſimum, & cõtemnendum. Et quidem rationalis natura, & humana ratio abhorret tam deteſtandum crimen, & Caramuel, ſecluſa prohibitione Dei, non invenit in eo maiorem malitiam, quàm quod mulier proijciat lac ab vbere, aut quod homo emittat ſanguinem, aut ſudorem. Affirmat Apoſtolus, vt ſupra vidimus, peccat contra naturam eſſe immunda, & naturæ rationali contumelioſa, etiã Deum tradidiſſe permiſſive idololatras in ea delicta, tamquàm pœnam idololatriæ, per quod extollit atrocitatem delicti poſiti in pœnam, & delicti idololatriæ, & author argumenti nullam aliam malitiam intrinſecam invenit, niſi quæ inveniretur in emittendo ſudore, lacte, aut ſanguine. Numquid ſi Deus prohibuiſſet emittere ſanguinẽ, eſſet contumelioſum naturæ rationali emittere ſanguinem? Eſſet quidem inobedientia; cæterum non propterea haberet in ſe similẽ contumeliam naturæ.

129. Ad id, quod ſubiungit, nempe alios aſſerere, ſemen eſſe ſudorem, alios lac, alios ſanguinem; & tamen nullus poterit probare, eſſe contra naturam, emittere ſudorem, lac, vel ſanguinem; reſpondeo, quocumque nomine appelletur ſemen humanum, horret natura, & ipſæ aures humanæ horrrent audire, quod inſtrumentum immediatiſſimum generationis hominis poſſit perdi, & profundi; atque adeó eſt contra naturam rationalem.

130. Ad inſtantiam, quàm proponit, etiam lac fæmineum ordinari ad nutritionem infantis, & tamen nõ eſſe contra naturam illud profundere, reſpondeo, quod nos habemus ex Apoſtolo, vbi ſupra, id genus peccati eſſe contumelioſum humanæ naturæ, & eſſe proprij corporis immunditiam, coinquinationem, & contumeliam: & ex Sanctis Patribus habemus, omnem luxuriam eſſe productricem pravorum fructuum, vt ſupra perpendimus; & ipſum rationis lumen id dictat; quod inprofuſione lactis non invenimus.

131. Hinc ſumitur diſparitas á priori, nempe ex diverſo modo, quo ordinatur lac ad nutriendum, & ſemen

men humanum adgenerandum. Hoc enim ordinatur ad ſolam generationem humanam, ita vt rationalis natura horreat, illud ad alium finem adhiberi; vt partet ex proxime dictis: lac autem fæmineum, & ſi deſtinetur ad nutriendum infantem, non horret natura rationalis, quod applicetur ad alium finem.

132. Quod autem infert, mollitiem in aliqua hypotheſi eſſe poſſe obligatoriam; ſupponendo, eam non eſſe intrinſece malam, recte infert. Sed eam ſuppoſitionem eſſe falſam, & abſurdam, conſtat ex dictis.

133. Ad ſecundum argumentum, quod propoſui num. 14 ex eo, quod ſicut, iuxta opinionem gravium Doctorum, licet Matri intendere abortum fætus inanimati, quod proximius deſervit generationi humanæ, quám ſemen; ita etiam (ſtando præſciſſe in ratione naturali) poterit homo pro ſanitate tuenda intendere expulſionem ſeminis; reſpondeò, diſparitatem conſiſtere in eo, quod ſeminis expulſio non poteſt intendi ſine delectatione luxurioſa, quæ, vt conſtat ex dictis, ſemper eſt ab intrinſeco mala; expluſio autem fætus inanimati invadentis vitam matris, fit ſine delectatione luxurioſa Aliam diſparitatem dedi diſſert 22. cap. 3. num. 23.

CAPVT VII.

An opinio docens, præcepta ſecundæ tabulæ Decalogi eſſe diſpenſabila, incurrat hanc damnationem?

SVMMARIVM.

Authores docentes, Deum poſſe diſpenſare, & de facto diſpenſaſſe in præceptis ſecundæ tabulæ. num. 134.

Opinio illorum non damnatur expreſſe in hoc decreto. num. 135.

Inquiritur, an damnetur virtualiter. num. 136.

Ratio dubitandi. num. 137.

Quod Deus poſsit diſpenſare in præcepto ſexto, non infert propoſitionem damnatam. num. 138.

Quomodo in circumſtantia, in qua Deus diſpenſaret, mœchia non eſſet mala? num. 139.

An in eo caſu eſſet diſpenſatio, an potius mutatio circumſtantiæ. num. 141.

Opinio docens poſſe Deum ſic diſpenſare, eo quod ea præcepta obligent ex ſola prohibitione poſitiva Dei, ſubiacet huic damnationi. num. 142.

Non vero quæ docet poſſe diſpenſare propter diuerſitatem circũſtantiæ. num. 143.

An poſsit Deus facere, quod actio mala, mutatis circumſtantijs, fiat bona. Et quid de diſpenſatione cum Oſea, vt aſſumeret mulierem fornicariam? Ibidem.

Quomodo intelligatur diſpenſatio quinti præcepti cum Abraha; & ſeptimi cum Iſraelitis? num. 145.

134. MVlti docent, Deum diſpenſare poſſe in præceptis ſecundæ tabulæ Decalogi, atque adeò in hoc præcepto non mœchandi. Ita Caramuel in Theol. fund. num. 566. vbi pro eadem opinione citat Ochamum, Aliacenſem, Gerſonem, Gabrielem, Almainum, & quoſdam Recentiores. Imó aliqui docent, diſpenſaſſe Deum de facto in quinto præcepto, quando Abrahamo præcepit, vt immolaret filium: in ſexto, quando iuſſit Oſeam gignere filios fornicationum ex meretrice: & in ſeptimo cum filijs Iſraël egreſſuris de Ægypto permiſit, vt ſpoliarent Ægyptios. *Caramuel* *Ocham.* *Aliace* *Gerſo.* *Gabri.* *Almai.*

135. Inquirimus ergo, an hæc opinio

opinio ſubiaceat huic damnationi. Et quidem conſtat, non damnari expreſſe in hoc decreto eam opinionem. Etenim propoſitio damnatur expreſſe, aut cum damnatur in ſuis proprijs terminis, aut in æquivalentibus: ſed hæc opinio non damnatur hic in proprijs, vt per ſe patet, neque in æquivalentibus, cum eæ duæ opiniones habeant obiecta adeó diverſa: ergo non damnatur expreſſe.

136. Quare quæſtio præſens eſt, an damnetur virtualiter? Et, vt ſæpius dixi, tunc damnatur virtualiter opinio, quando hæc eſt antecedens evidenter inferens propoſitionem damnatam, ſive quod in idem recidit, quando opinio eſt incompatibilis cum ipſa damnatione. Ideoque inquirimus, an hæc propoſitio. *Deus poteſt diſpenſare in ſexto Decalogi præcepto*, ſit antecedens evidenter inferens hanc, *Fornicatio ſecundum ſe nullam involvit malitiam, & ſolum eſt mala, quia interdicta.*

137. Ratio dubitandi eſt, nam actio, quæ eſt intrinſece, & ex natura ſuá mala moraliter, Deus non poteſt facere quod ſit bona, neque diſpenſando, neque vllo alio modo; neque enim poteſt facere quod mendacium ſit bonum, neque periurium ſit licitum, cum implicet contradictionem, quod eſſentiæ rerum immutentur: ergo à contrario, ſi Deus diſpenſat in præcepto non mœchandi, eo ipſo erit licitum mœchari in tali hypotheſi. Hinc autem infertur, quod mœchatio ſecundum ſe, & ab intrinſeco non eſt mala moraliter, quæ eſt propoſitio damnata.

138. Ego quidem cenſeo, hanc propoſitionem ſic prolatam *Deus poteſt diſpenſare in ſexto Decalogi præcepto*, non eſſe antecedens, vnde inferatur propoſitio dãnata, neq́ eſſe in compoſſibilem cum ipſa damnatione; imó vero hanc Dei diſpenſationem poſſe componi cum ipſa damnatione, atque adeó eam propoſitionem de diſpenſatione Dei neque virtualiter eſſe damnatam.

139. Ratio huius aſſertionis eſt: nam bene ſtat, quod mœchatio ſit ab intrinſeco, & ſecundum ſe mala in omnibus alijs circumſtantijs; in circumſtantia autem, in qua Deus diſpenſare dicitur, non ſit mala: nam eo ipſo quod Deus iuſſit Oſeam, vt copularetur cum muliere fornicaria, iam copulatio fuit quaſi matrimonialis, cum ad ſupremum naturæ conditorem ſpectet determinare modum, quo multiplicanda eſt per generationem humana natura. Neque obſtat, quod ſocietas viri cum meretrice fuiſſet per tempus breve, nam ſi per eam diſpenſationem conceſſiſſet Deus eam mulierem ad tempus breve, copulatio eodem modo eſſet legitima, vt pote præſcripta à ſupremo naturæ Domino.

140. Dices. Ea non eſt diſpenſatio, quia tunc non revocat Deus reſpectu huius individui legem naturæ; ſed ſolum eſt mutatio circumſtantiæ, ſub qua numquam fuit illicita copulatio.

141. Reſpondeo, in mea quidem ſententia ita eſſe. Sed quia video, ab aliquibus cenſeri diſpenſationem, quamvis mutetur circumſtantia; volunt enim (in quæſtione de nomine) dici diſpenſationem, quando ex conceſſione Principis, lex generalis non comprehendit caſum particularem, ſive ſit mutatis, ſive immutatis circumſtantijs: ideo retinendo aſſertionem de modo loquendi, aſſero, hunc modum diſpenſationis non opponi damnationi. Et vt loquitur Pater Suarez, lib. 2. de legib. cap. 15. n. 24. Suarez.
Quia hæc mutatio, quando ſit expeculiari Dominio, & poteſtate Dei, eſt (vt ita dicam) extra curſum naturæ, & præter

& præter leges ordinariæ providentiæ, ideò interdum diſpenſatio apellatur, non quidem proprij præcepti naturalis (neque hoc dixit Bernardus, ſi attente legatur) ſed ordinarij curſus legis providentiæ, quæ à Divina voluntate pendet. Et hinc patet in quo ſenſu locuctus fuerit S. Bernardus lib. de Præcepto, & diſpens. cap.4. cũ dixit, poſſe Deum diſpenſare in præceptis ſecundæ tabulæ.

142. Sed quia Authores affirmantes, poſſe Deum diſpenſare in præceptis ſecundæ tabulæ dividuntur in duas claſſes, ex duobus ſcilicet inter ſe oppoſitis fundamentis; dicendum eſt primo, propoſitionem, quæ affirmat poſſe Deum diſpenſare in omnibus præceptis ſecundæ tabulæ, atque adeó in præcepto ſexto, ex eo fundamento, quod ea præcepta non ſunt ſtricte de iure naturæ, ſed ex ſola prohibitione poſitiva Dei; ſubiacere virtualiter huic damnationi. Patet aſſertio. Nam ea propoſitio eſt antecedens, vnde clare infertur, quod ſi Deus non prohiberet fornicationem, illa eſſet licita, vt ex terminorum comprehenſione conſtat, atque adeò eam propoſitionem eſſe incompoſſibilem cum hac damnatione.

143. Dicendum eſt ſecundo, propoſitionem, quæ affirmat, poſſe Deum diſpenſare in præceptis ſecundæ tabulæ, atqne adeò in ſexto præcepto ex eo fundamento, quod circumſtantia eſt diverſa, modo ſupra explicato; non ſubiacere huic damnationi. Quæ aſſertio patet exdictis.

144. Hinc patet ad rationem dubitandi initio poſitam, diſtinguendum eſſe antecedens: Actio, quæ eſt intrinſece mala moraliter, Deus non poteſt facere quod ſit bona, [mutatis circumſtantijs,] nego; [immutatis circumſtantijs,] concedo. Conſtat autem ex dictis, quod quando Deus diſpenſavit modo dicto cum Oſea Propheta, vt aſſumeret mulierem fornicariam, in ea circumſtantia illam fuiſſe copulam coniugalem, aut quaſi coniugalem: quia numquam licitus eſt concubitus viri cum fœmina, niſi eo modo, quo diſpoſuerit ſupremus naturæ conditor: & ſi eo modo fiat, abſque dubio eſt licitus.

145. Similiter, quandò Deus fecit diſpenſationem quinti præcepti, vel potius communis providenriæ, in tali præcepto, vt Abraham immolaret filium; in tali circumſtancia fuit licitum, cum Deus ſit ſupremus Dominus vitæ hominis, & poſſit illam deſtruere, quo voluerit medio. Et quando diſpenſavit in communi providentia circa ſeptimum præceptum, concedens Iſraëlitis, vt ſpoliarent Ægipti os, in tali circumſtantia, licite eos ſpoliarunt; quia cum Deus ſit vniverſalis Dominus omnium rerum, fecit Iſraëlitis donationem omnium eorum; & nemo peccat auferendo, quæ ſibi legitime donata ſunt, quamvis alter ea poſſideat.

DIS-

Digitized by Google

DISERTATIO. XXX.

An vxor committat adulterium, conſentiente viro in illud delictum?

CAPVT I.

Præmittuntur aliqua.

SVMMARIVM.

An etiam damnata maneat propoſitio de copula mulieris cum marito vxoris conſentientis. num. 1.
Evidens eſt eam manere damnatam, ſaltem virtualiter. num. 2.
Item damnata manet expreſſe. num. 3.
Et quomodo lex loquens in vno individuo extendatur ad reliqua eiuſdem ordinis. Ibid.
Adulterium non ſolum violat Caſtitatem, ſed etiam legem coniugalem. num. 4.
Quis ſit Author propoſitionis damnatæ. num. 5.
Proponitur fundamentum propoſitionis damnatæ. num. 6.

1. PRopoſitio quinquageſima ex damnatis huius tenoris eſt: *Copula cum coniugata, conſentiente marito, non eſt adulterium; ideóque ſufficit in confeſſione dicere, ſe eſſe fornicatum.* Et ante omnia occurrit ſtatim ea quæſtio, an damnata maneat formaliter, & expreſſe hæc propoſitio: *Copula mulieris cum marito, conſentiente vxore, non eſt adulterium, ideóque ſufficit in confeſſione dicere, ſe eſſe fornicatam*; an potius damnata maneat tantummodo virtualiter, & implicite?

2. Et quidem damnatam manere hanc propoſitionem ſaltem virtualiter, nemo poteſt ambigere. Tum enim manet virtualiter damnata propoſitio, quando eſt antecedens, vnde evidenter infertur propoſitio damnata; ſic enim tale antecedens eſt compatibile cum ipſa damnatione, vt ſæpius diximus: ſed quod copula cum coniugata, conſentiente marito, ſit adulterium, eſt antecedens inferens evidenter, quod copula mulieris cum marito, conſentiente vxore, non ſit adulterium: ergo ſaltem virtualiter manet damnata ſecunda propoſitio. Minor autem exterminis patet: nam licet gravior ſit culpa vxoris adulteræ quám mariti adulteri, cæteris paribus; is autem exceſſus gravitatis eſt intra eamdem ſpeciem, & propter eamdem ſpeciem iuris vtriuſvis coniugis in corpus alterius.

3. Adhuc tamen aſſero non ſolum manere damnatam virtualiter, ſed etiam formaliter, & expreſſe. Ratio eſt: quia quando damnatur aliqua propoſitio circa vnum ſingulare propoſitum, exempli gratia, & in quo militat euidenter eadem omnino ratio circa reliqua ſingularia; tunc mane damnata proproſitio vniverſalis, v. g. Leonardus Presbyter trahitur ad tribunal Iudicis, & incarceratur: Miniſtri eius tribunalis aſſerunt *Leonardum Presbyterum, quia non eſt in dignitate conſtitutus, poſſe trahi ad tribunal laicum.* Re ad Romanum Pontificem delata declarat, vt minimum, ſcandaloſam eſſe eam aſſertionem, quod *Leonardus Preſbyter, quia non eſt in dignitate conſtitutus, poſsit trahi ad tribunal laicum.* In qua hypotheſi quamvis damnatio Pōtificis loquatur de Leonardo Preſbytero, eſt tamen damnatio vniverſalis circa quumlibet Presbytere: quia Leonardus ponitur exempli gratia, vbi evidenter eſt identitas rationis

tionis quoad propoſitionem vniverſalem. Et in libris Decretalium inveniuntur quam plurimi Canones, qui in vno individuo ſtatuunt, quid agendum ſit;& ex communi ſenſu Doctorum ſunt leges vniverſales, vbi eſt idemtitas rationis. Vide quæ dixi in 2.part.Criſ Theol.diſp. 33.cap.6.n.96. circa propoſitionem ex damnatis ab Alexandro VII.trigeſimam quartam, ſcilicet *In die palmarum recitans officium Paſchale ſatisfacit præcepto.*

4. Præmittendum etiam eſt,adulterium,præter violationem Caſtitatis, includere aliam ſpeciem peccati, ſcilicet violationem legis coniugalis. In quo omnes Doctores conveniunt. An autem hæc violatio legis coniugalis ſit vnica ſpecies infima,an duplex, inferius diſcutietur.

5. Huius propoſitionis damnatæ, quis ſit Author, neſcimus. Nam Mag. Gonetus in diſertatione de probabilit. num. 120. aſſerit, id docuiſſe novos quoſdam Caſuiſtas. Adhuc tamen non deſunt, qui eam Caramueli attribuere videantur. Nam P. Moya tom.1: ſelect. tract. 3. diſp. 3. quæſt. 3. cap.6. num.65. ſic ait: *Non me latet, non nullos, quos, citato Illuſtriſſ. Fr. Angelo Manrique Epiſcopo Pacenſi, ſequitur Caramuel in Theol. fundamētali fundam 35. c. 3. n. 537. fol. 230. duplicem tantum malitiam in adulterio cognoſcere, aliam contra Caſtitatem, aliam contra iuſtitiam. Vnde inferunt, ſatis confiteri, qui diceret, [commiſi ſimplicem fornicationem,] & poſt alia interiecta peccata ſubnecteret: [intuli cuipiam gravem iniuriam, tertia quadam perſona cooperante.] Sed non placent: tum quia conſentiente viro, ſufficeret ſe accuſare, de ſimplici fornicatione, quod nullus conceſſit: tum quia eo modo confitendi, duplex numero peccatum in eſſe moris pro vno individuo ad duplicem ſpeciem pertinente ſubrogaret.* Quæ ſecunda ratio vrget. Et

Gonet.

Moya.

ego adderem tertiam: quia iniuria adulterij eſt ſpecie diverſa ab iniuria furti, & ab iniuria detractionis, &c. Non ergo ſufficeret dicere,ſe irrogaſſe iniuriam; ſic enim confiteretur iniuriam in genere, & non in ſpecie infima. An autem ex ea aſſertione Caramuelis inferatur, quod conſentiente marito,non eſſet iniuſtitia, & ſufficeret ſe accuſare de ſimplici fornicatione;atque adeo an ea aſſertio Caramuelis ſubiaceat huic damnationi,dicam inferius cap. 3. Ille quidem in apolog. de Probabilit.negat, vllum Theologum dixiſſe, fornicationem fæminæ coniugatæ,conſentiente viro, non eſſe adulterium. Ea autem aſſertio Caramuelis,quam citat P. Moya, non invenitur in editione anni 1657. qua vtor.

6. Fundamentum huius opinationis poteſt in hanc formam excogitari. Tota malitia, quæ reperitur in adulterio fæminæ coniugatæ, vltra ſpeciem luxuriæ, eſt contra iuſtitiam, & ius mariti: ſed ſcienti, & conſentienti non fit iniuria; vt dicitur in Reg. 27. de Regul iuris in 6.: ergo dum maritus ſcit,& conſentit, ceſſat ea malitia contra iuſtitiam.

CAPVT II.

Oſtenditur falſitas propoſitionis damnatæ.

SVMMARIVM.

Convincitur propoſitio damnata teſtimonio Apoſtoli. n.7.

Reſponſio refutata. num.8.

Specialis lex matrimonij, qua tenetur fæmina non adhærere alteri viro eſt independens à voluntate coniugis. num.9.

Et quomodo id conſtet ex Sacra Scriptura? num.10.

Digitized by Google

Quomodo violetur vnitas carnis conſtituta in matrimonio, etiam ſi coniux conſentiat? n. 11. & 12.

Illa circumſtantia violandi eam legem matrimonij facit culpam ſpecie diverſam n. 13.

Matrimonium eſt vinculum duorum independenter à conſenſu vtriusvis. Et quid inde pro concluſione? n. 14.

Ex eo, quod matrimonium fidelium ſit Sacramentum, roboratur concluſio num. 15.

In adulterio fideliũ eſt alia ſpecies peccati, quæ non eſt in adulterio infidelium num. 16.

7. FAlſitas eius propoſitionis conſtat manifeſte ex cap. 7. epiſtolæ ad Rom.; vbi ſic loquitur Apoſtolus. *Igitur vivente viro, vocabitur adultera, ſi fuerit cum alio viro; ſi autem mortuus fuerit vir eius, liberata eſt à lege viri, vt non ſit adultera, ſi fuerit cum alio viro.* Statuit ergo Apoſtolus propoſitionem vniverſalem, qua aſſerit, *omnem fæminam coniugatam, quæ vivente viro fuerit cum alio viro, eſſe adulteram.* ergo cõtradicit Apoſtolo, qui ponit hanc propoſitionem particularem negativam, *Aliqua fæmina coniugata, quæ vivente viro fuerit cum alio viro, non eſt adultera*; ſcilicet, quando vir ſuus cõſentit. Nam hæ duæ propoſitiones ſunt formaliter contradictoriæ.

8. Dices, propoſitionem Apoſtoli non eſſe ita vniverſalem, ſed intelligendam eſſe cum ea limitatione, ſcilicet *vivente, & invito viro, vocabitur adultera*, &c. Sed hæc reſponſio eſt omnino (vt minimum) improbabilis; imo eſt multo maiori cenſurâ digna: quia nemini licet limitare propoſitiones vniverſales, quæ ſunt de Fide, niſi quando ex alijs Fidei dogmatibus, aut ex intelligentiâ Eccleſiæ, aut Sanctorum Patrum, & Sacrorum Interpretum, includunt talem limitationem.

9. Probatur ſecundo eadem falſitas propoſitionis. Etenim ſpeciali lege matrimonij tenetur fæmina ad non adhærendum alteri viro, idque independenter à conſenſu, aut diſſenſu viri: & ſimiliter vir ea ſpeciali lege tenetur, vt non adhæreat alteri fæminæ, idque independenter à conſenſu, aut diſſenſu ſuę coniugis: ergo ſive alter coniux conſentiat, ſive diſſentiat, eodem modo peccat contra eam ſpecialem legem matrimonij, ſi alteri commiſceatur. Conſequentia patet, quia eſt fere idemtica cum antecedenti.

10. Antecedens vero demonſtratur ex verbis Sacræ Scripturæ. Gen. 2. *Adhærebit vxori ſuæ, & erunt duo in carne vna.* Quam ſententiam Chriſtus Dominus ſtabilivit denuo in Lege Evangelica Math. 19. dicens: *Adhærebit vxori ſuæ, & erunt duo in carne vna: Itaque iam non ſunt duo, ſed vna caro.* In quibus verbis conſtat declarari inſtitutionem, & legem matrimonij: ergo coniuges ea lege tenentur, vt ſemper maneant duo in carne vna. Sed cum vxor adhæret alteri viro, non manent illi duo coniuges in carne vna; quia vnitati carnis opponitur diviſio eiuſdem carnis: quę diviſio manifeſte invenitur, quoties coniugata adhæret alteri viro (idem de viro, qui accedit alteri fæminæ) ergo tunc violatur ea lex matrimonij lata in ipſa inſtitutione matrimonij.

11. Quod autem deficiat adultera ab ea vnitate carnis, in qua per matrimonium conſtituta eſt, patet: quia rurſus fit vna caro cum ſocio criminis; vt conſtat ex illis verbis Apoſtoli 1. Corinth. 6. *An neſcitis, quoniam qui adhæret meretrici, vnum corpus efficitur? Erunt enim (inquit duo in carne vna.)* Cum ergo illa, quæ erat vna caro cum marito, fiat etiam vna caro cum mœcho; ex vna, & vna fit binarium,

Digitized by Google

rium, per quod læditur perfecta vnitas in matrimonio inſtituta. Cum ergo ex lege matrimonij promulgata per Chriſtum in Evangelio, ſit ea perfecta vnitas carnis; & hæc vnitas lædatur per fornicationem mulieris cõiugatæ, etiam ſi maritus conſentiat in adulterium, quia quamvis ipſe conſentiat, non propterea ſervatur ea vnitas carnis; fit, quod etiam ſi maritus conſentiat, violatur ipſa lex matrimonij.

12. Confirmatur. Nam Chriſtus D. reſpondens Phariſæis, qui tentantes eum, interrogaverunt, *ſi licet homini dimittere vxorem ſuam, quacumque ex cauſa?* Ex hac vnitate duorum in carne vna, probavit, iam non licere homini dare vxori libellum repudij: ex quo evidenter infertur, quod hæc vnitas duorum in carne vna eſt independens à voluntate mariti; quando quidem licet ipſe velit violare hanc vnitatem per libellum repùdij, iam non poteſt. Cum ergo eiuſmodi lex de vnitate duorum in vna carne ſit independens à conſenſu mariti; & hæc vnitas violetur per fornicationem fæminæ coniugatæ; fit, fæminam coniugatam fornicantem, conſentiente marito, violare præfatam legem vnitatis coniugalis, atque adeo, etiam conſentiente marito, illud eſſe adulterium, & delictum ſpecie diſtinctum à ſimplici fornicatione.

13. Quod autem ea circumſtantia ſit ſpecie diverſa, patet: nam violare legem cuiuslibet contractus eſt peccatũ ſpecie diverſum ab eo, quod eſt violare Caſtitatem; alioqui non eſt malitia ſpecie diverſa, quæ reperitur in vſura ex mutuo, ac malitia fornicationis: ſed fæmina coniugata, quæ fornicatur, violat præfatam legem contractus matrimonialis: ergo hæc circumſtantia eſt ſpecie diverſa à ſimplici fornicatione.

14. Probatur tertio. Matrimonium eſt vinculum duorum procedens ex ipſo contractu; imo & in hoc conceptu vinculi conſiſtere eſſentiam matrimonij, cenſet communis Theologorum ſententia cum S. Thoma: S. Thom. quæ vinculi appellatio deſumpta eſt ex Apoſtolo ad Rom. 7. aiente: *Mulier alligata eſt legi, quanto tempore vir eius vivit*: ſed hoc vinculum, ſeu alligatio eſt independens à conſenſu, & diſſenſu mariti; ideo enim Paulus non dixit [alligata eſt viro,] ſed *alligata eſt legi*: ergo fæmina coniugata, quæ fornicatur, conſentiente viro, peccat contra legem eius vinculi, & non ſolum contra Caſtitatem. Et quidem eiuſmodi vinculum ſtat in eo, quod debeat adhærere huic viro, & non alteri; quando ergo adhæret alteri, quantum eſt ex ſe, ſolvit ſe ab eo vinculo.

15. Probatur quarto in matrimonio Fidelium; cuius contractum indiſſolubilem elevavit Chriſtus D. ad rationem Sacramenti, vt docet Fides Catholica iuxta Tridentinum ſeſſ. 7. can. 1. & ſeſſ. 24 in decreto de Sacram. matrim. & ibid. can. 1. Ex ratione autem Sacramenti habet ſignificare vnionem Chriſti D. cum Eccleſia, iuxta Apoſtolum ad Epheſ. 5. *Propter hoc relinquet homo Patrem, & Matrem ſuam, & adhærebit vxori ſuæ; & erunt duo in carne vna. Sacramentum hoc magnum eſt; ego autem dico in Chriſto, & in Eccleſia.* Ex hac ergo ratione Sacramenti, & ſignificatione vnionis Chriſti cum Eccleſia, reſultat ſpecialis obligatio ſervandi eam carnis vnitatem; ideo enim dixit Apoſtolus: *Erunt duo in carne vna: Sacramentum hoc magnum eſt*, &c. Tùm ſic: quando fæmina coniugata ſuccumbit mœcho, violat eam vnitatem carnis elevatam iam ad rationem Sacramenti, & ad ſignificandam vnionem Chriſti cum Eccleſia: ſed id eſt omni ex parte independens à conſenſu, aut diſſenſu ma-

Digitized by Google

mariti: ergo ſive conſentiat maritus, ſive diſſentiat, talis fæmina peccat contra legem eius vnitatis ſic elevatæ ad rationem Sacramenti.

16. Hinc infero, in adulterio Fidelium eſſe aliam ſpeciem peccati, quæ non invenitur in adulterio infidelium: nam adultera Fidelis peccat contra ſpecialem legem reſultantem ex contractu matrimoniali elevato ad rationem Sacramenti, & ſignificante vnionem Chriſti cum Eccleſia.

C A P V T III.

An in adulterio fæminæ coniugatæ, quod committitur, viro invito, ſit alia ſpecies peccati, quæ non reperitur, cum ſit de conſenſu viri? Vbi quæ ſpecies peccati reperiantur in adulterio?

ARTICVLVS I.

Aliquibus prænotatis, proponitur ſententia, quæ admittit tertiam ſpeciem iniuriæ, cum ſuis fundamentis.

SVMMARIVM.

In adulterio præter ſpeciem peccati cõtra caſtitatem eſt etiam alia ſpecies contra Fidem matrimonij. num. 17.

Enumerantur aliæ ſpecies iniuſtitiæ, quæ quandoque reperiuntur in adulterio vxoris. n. 18.

An in adulterio vxoris, quod fit, invito viro, ſit alia ſpecies iniuſtitiæ, quæ non datur, conſentiente viro; & proponitur prima ſententia affirmans. num. 19.

Proponitur explicatio eius ſententiæ. num. 20.

Tria fundamenta eius ſententiæ affirmantis. n. 21. & ſeqq.

17. VT ſatisfiat argumento, quod propoſui cap. 1. pro opinione damnata, oportet agnoſcere quæ ſpecies peccati intercedant in delicto adulteræ (idem proportione ſervata in adultero coniugato). Et ex cap. præcedenti conſtat primò, præter ſpeciem peccati contra Caſtitatem, eſſe etiam ſpeciem aliam contra obligationem ſervandi vnitatem carnis, ſeu, vt alij dicunt, contra fidem matrimonij; quæ obligatio naſcitur ex ipſo contractu matrimoniali. Quæ quidem ſpecies peccati eſt contra iuſtitiam: nam omnis obligatio, quæ naſcitur ex contractu, ſi violetur, violatur iuſtitia; cum omnis contractus obliget ex iuſtitia.

18. Deinde ſupponendum eſt, aliquando ſolere concurrere alias ſpecies iniuſtitiæ in adulterio vxoris; V. g. quando ſupponit viro ſuo alienum filium, obligans virum ſuum, vt eius ſumptibus alat filium alienum, & vt is filius ſit cohæres filiorum legitimorum, vel hæres vniverſalis, ſi non ſint filij legitimi; quæ omnia ſunt cõtra iuſtitiam. Deinde S. Thom. 2. 2. S. Thom.
quæſt. 154. art. 8. corp. agnoſcit alias duas deformitates in adulterio fæminæ coniugatæ, ſcilicet contra certitudinem prolis; neſcitur enim, an ſit filius viri ſui, an mæchi; & contra bonum propriæ prolis. Et prima quidem deformitas non ſemper concurrit; vt cum fæmina concepit in abſentia viri ſui; ſecunda autem non extat, quando ex neutro concepit. Si autem loquatur S. Thom. de periculo vtriuſque deformitatis, cui ſe exponit vxor adultera; tunc reducetur peccatum, ad eam ſpeciem iniuſtitiæ, ad quam periculum inclinat.

19. Quare reſtat diſcutere, an quando femina coniugata committit adul-

Digitized by Google

adulterium, invito ſuo viro, addatur alia circumſtantia etiam iniuſtitiæ privatæ, propter individualem iniuriam, quæ fit ipſi viro; taliter, quod ſi ipſe vir conſentiat in adulterium, deficiat hæc individualis iniuſtitia? In qua quæſtione duæ ſunt ſententiæ; & ambæ quidem valde probabiles. Prima ſententia docet, in eiuſmodi adulterio, præter eas duas ſpecies contra Caſtitatem, & contra fidem matrimonij, eſſe tertiam aliam ſpeciem contra ius ipſius mariti; vti ſi maritus renuntiet ſciens, & conſentiens, deficit ea tertia ſpecies iniuſtitiæ. Ita P. Leſius de iuſt. cap. 7. dub. 3. Lugo Card. tom. 1 de iuſt. diſp. 8. ſect. 1. num. 6. P. Moya tom. 1. ſelectar. tract. 3. diſp. 3. quæſt. 3. cap. 6. nu. 65. & plures alij.

Leſſio. Lugo. Moya.

20. Explicat autem Lugo, quo pacto debeat eſſe iſte conſenſus, vt nõ fiat ei iniuſtitia; ſcilicet quod ſit omnino voluntarius, & liber. Nam qui ſolvit vſuras ex mutuo, non dicitur cõſentire, quia in voluntarié ſolvit; & ideo fit ei iniuſtitia. Item ita debet eſſe conſenſus omnino voluntarius, & liber, vt revera explicite, vel implicite cedat iure ſuo. Quare licet Martyres patiebantur tormenta volentes, & conſentientes, adhuc eis irrogabatur iniuſtitia, quia non cedebant iure ſuo ad vitam; imo volebãt ad maius meritum pati iniuriam. Addit etiam idem Lugo n. 10. fæminam coniugatam, quę commiſit adulterium, conſentiente marito, debere id explicare in confeſſione Sacramentali; vt Confeſſarius cognoſcat, id adulterium nõ eſſe cum ea triplici ſpecie, ſed ſolum cum duplici; mentitur enim in confeſſione, qui ſe accuſat de malitia peccati, quam non commiſit.

Lugo.

21. Primum argumentum pro hac ſententia eſt. Nam adultera irrogat iniuriam marito invito; & non irrogat marito conſentienti.; quia ſcienti, & conſentienti non fit iniuria: ſed hoc non poteſt eſſe, niſi detur ſpecialis malitia iniuſtitiæ contra maritum invitum, vltra malitiam, quæ committitur contra fidem matrimonij: ergo tertia alia ſpecies iniuſtitiæ datur in adulterio contra maritum. Probatur minor. Nam ſi ſolum datur malitia contra fidem matrimonii; eodem modo ſe haberet peccatum, ſive maritus eſſet invitus, ſive conſentiens. Deinde quia ſi ſolum eſſet malitia contra fidem matrimonij, nulla eſſet iniuria contra maritum, etiam invitum: id autem eſt abſurdum.

22. Secundum eſt. Nam S. Thomas 2. 2. quæſt. 59. art. 3. corp. ita aſſerit: *Iniuſtum per ſe, & formaliter loquendo nullus poteſt facere, niſi volens, nec pati niſi nolens*: ergo maritus nolens patitur iniuriam ab vxore adultera: ſed non patitur illam per hoc præſciſſe, quod illa operetur contra fidem matrimonij: ergo per aliam tertiam ſpeciem peccati. Id vltimum antecedens probatur; nam cætera patent. Nam etiam illa operatur contra fidem matrimonii, quando maritus cõſentit in adulterium: ergo quod operetur contra fidem matrimonij, eſt quid indifferens reſpectu iniuriæ mariti; & conſequenter per hoc præſciſſe quod operetur contra fidem matrimonij, maritus non patitur iniuriam.

S. Thom.

23. Tertium. Iniuria mariti poteſt adeſſe, & abeſſe ab adulterio vxoris; adeſt enim, quando eſt invitus; abeſt autem, quando conſentit in adulterium: ſed peccatum contra fidem matrimonij non poteſt abeſſe ab adulterio vxoris: ergo diſtincta ſpecies peccati eſt iniuria mariti ab ſpecie peccati commiſſi contra fidem matrimonij.

A R-

ARTICVLVS II.

Propugnatur vera ſententia, quæ tertiam ſpeciem iniuriæ non admittit.

SVMMARIVM.

Adultera irrogat iniuriam marito ſiue conſentienti, ſiue diſſentienti. num.24.

Conſenſus mariti eſt, quaſi non eſſet. num. 25.

Iniuria, quam irrogat adultera ſtatui matrimoniali, eadem eſt, ac illa, quam infert coniugi. n.26.

Ius, quod maritus habet, ne vxor violet fidem matrimonij, non eſt renuntiabile. num.27.

In aliquibus caſibus, quamvis pupillus velit donare, ea voluntas nullius momenti eſt. n.28.

Si Clericus vult ſponte ſubijci Tribunali laico, eius voluntas nullius momenti eſt. n 29.

Idem euenit in Religioſo, cui ſcienti, & conſentienti aufertur pallium. n.30.

Martyr conſentiens in ſuam necem, adhuc patitur iniuriam, quia non poteſt cedere iure ad vitam. n.31.

Opinio docens in adulterio non reperiri eam tertiam ſpeciem non ſubiacet huic damnationi n.32.

Non eſt neceſſe, quod adultera explicet in confeſſione, an commiſerit adulterium annuente, an renuente marito num.33.

Soluitur argumentum propoſitum pro opinione damnata. n.33.

24 SEcunda ſententia, quam probabiliorem exiſtimo, docet, in adulterio vxoris non dari tertiam aliam ſpeciem iniuſtitiæ contra maritum invitum; nam illa ſpecies peccati, per quam vxor peccat contra fidem matrimonij, eſt iniuria mariti: fit autem illi iniuria, ſiue conſentiat in adulterium, ſiue non conſentiat: quia conſenſus illius in adulterium eſt nullus, ſiue nullius valoris, & quaſi non eſſet; quia non eſt in poteſtate mariti cedere illo iure. Pro hac ſtat Caiet. 2.2.quæſt.154.art.6.quatenus generaliter docet, id pro loquium, [Scienti, & conſentienti non fit iniuria,] intelligendum eſſe in illis bonis, quæ cadunt ſub dominio, quales ſunt opes, fama, &c.: poſſe autem pati iniuriam etiam hominem conſentientem, circa illa bona, quæ non cadunt ſub dominium eius. Pro eadem ſententia ſtat P. Luiſius Turrianus apud Lugo citatum; & omnes illi, qui in hac quæſtione recurrunt ad hoc, quod maritus non poteſt cedere iure ſuo. *Cayet.* *Turri*

25. Probatur primo ex S. Thoma ſupra citato: quia poſtquam dixit, quod per ſe *nemo poteſt pati, niſi nolens*; ſubiungit: *Per accidens autem, & quaſi materialiter loquendo poteſt aliquis id*... *pati volens, ſicut cum aliquis plus alteri dat ſua voluntate, quã debet.* Id eſt, ſua voluntate, quam debet non habere; & quæ *quaſi materialiter* ſe habet, quia cum nullius valoris ſit, eſt quaſi non eſſet: ſed conſenſus mariti in adulterium vxoris, quaſi materialiter ſe habet, eo quod nullius valoris eſt ad cedendum iure ſuo, & eſt quaſi non eſſet: ergo maritus volens patitur iniuriam. *S. Thom.*

26. Probatur ſecundo, & ſimul explicatur concluſio. Etenim ea obligatio, quam habet vxor, non violandi fidem matrimonij, eſt obligatio, quæ oritur ex contractu matrimoniali; ſicut ex quolibet alio contractu oritur obligatio ſtandi contractui: atqui contractus non celebratur cum ſtatu matrimoniali, ſed cum coniuge in ordine ad talem ſtatum: ergo obligatio vxoris non eſt præſciſſe ad non violandam fidem ſtatûs, ſed ad non vio-

Digitized by Google

violandam fidem coniugis,prout iſte ſubeſt tali ſtatui:ergo dum vxor adultera violat fidem matrimonij , non violat præſciſſe fidem ſtatus matrimonialis , ſed fidem etiam debitam coniungi, prout iſte ſubeſt ſtatui matrimoniali: ergo per hoc præſciſſe irrogat iniuriam coniugi:ergo per hoc præſciſſe violat ius coniugis, vt iſte ſubeſt tali ſtatui.

27. Deinde hoc ius mariti,vt ſubeſt tali ſtatui,non eſt renuntiabile,ex ſpeciali natura ſtatus matrimonialis, qui habet inſeparabiliter obligationem non violandi eam fidem: ergo quamvis maritus conſentiens in adulterium vxoris,habeat voluntatem renuntiandi id ius;nihil agit,quia ea voluntas eſt nulla , & nullius valoris ad eum effectum renuntiandi ius ſuum. Eſt ergo ea voluntas cedendi iure ſuo, quaſi non eſſet;& per conſequens eodem modo vxor adultera iniuriam irrogat marito conſentienti in adulterium,ac marito invito:quia maritus invitus non cedit iure ſuo,quia eſt invitus; & maritus conſentiens non cedit iure ſuo, quia quamvis non ſit invitus,ſed volens, ea voluntas non poteſt re ipſa cedere eo iure ; quia id ius non eſt renuntiabile.

28. Huius autem propoſitionis vniverſalis , quod poſſit fieri iniuria ſcienti,& conſentienti,quando ſciens, & conſentiens non poteſt cedere iure ſuo,ſive,quod idem eſt,quando is cõſenſus eſt invalidus ad talem effectum cedendi iure ſuo ; multa ſuppetunt exempla. In primis pupillus in multis caſibus non poteſt ſe obligare civiliter,neque naturaliter ; nam leges irritant, & annullant eum cõtractum pupilli;in quo caſu licet pupillus habeat voluntatem donandi,ea voluntas nullius momenti eſt:& tunc qui acceptavit donationem pupilli volentis donare,irrogat iniuriam pupillo, quia ea voluntas donandi eſt, quaſi non eſſet; & in hoc eodem modo ſe habet , ſive pupillus velit,ſive nolit.

29. Deinde ſi Clericus trahatur ad tribunal Iudicijs laici,& ipſe ſponte velit ſubijci tribunali laico ; adhuc ei ſcienti , & conſentienti fit iniuria, quia non poteſt cedere iure immunitatis: quia id ius non eſt ab eo renunciabile. Nec ſatisfaciunt, qui dicunt, non poſſe Clericum renunciare eo iure immunitatis ; quia id ius eſt totius ſtatus Eccleſiaſtici : quia negari non poteſt iſtud ius immunitatis eſſe ius iſtius Clerici,prout in ſtatu Eccleſiaſtico exiſtentis. Cum ergo ſit ius iſtius individui,adhuc iſtud individuum nõ poteſt cedere iure ſuo;quia conſenſus illius nullus eſt , & nullius valoris ad effectum cedendi iure ſuo;atque adeo ei Clerico irrogatur iniuria , quamvis ipſe conſentiat.

30 Similiter ſi quis accipiat pallium Religioſi profeſſi ſcientis, & cõſentientis,abſque licentia Prælati Regularis ; adhuc infert illi iniuriã,ſicut inferret, ſi acciperet , aut auferret ab eo invito:quia cũ Religioſus profeſſus non habeat dominium ſui pallij, ſed ſolũ vſum , eius conſenſus nullius momenti eſt ad transferẽdum dominium , vel cedendum iure ſuo ; habet enim ius ad vſum de licentia Prælati.

31. Eodem modo Martyr licet ſponte ſe offerat, & conſentiat in occiſionem ſuam , adhuc patitur iniuriam , quia iure ſuo ad vitam cedere non poteſt:& quamvis habeat voluntatem ſubeundi eam mortem , ea voluntas eſt invalida in ordine ad hunc effectum cedendi iure ſuo;quia ius ad vitam non eſt renuntiabile.

32 Ex dictis infertur primo,eam propoſitionem , quam ex Caramuele refert P.Moya,vt ſupra notavi num.6. quoad primam eius partem , ſcilicet duplicem tantum ſpeciem inveniri in adulterio, ſcilicet contra Caſtitatem, & contra iuſtitiam, nõ ſubiacere huic *Caram. Moya.*

dam-

damnationi: nam cum illa aſſertione componitur, quod etiam conſentiente marito, fiat iniuſtitia, vt ſatis oſtenſum eſt.

33. Infertur ſecundo, vxorem adulteram, pro explicandis ſpeciebus ſui adulterij non eſſe neceſſarium, quod explicet in confeſſione, an illud commiſerit annuente, an renuente marito. Nam, vt conſtat ex dictis, eodem modo committit iniuſtitiam annuente, ac renuente viro ſuo.

34. Infertur tertio, quid reſpondendum ſit fundamento, quod pro opinione damnata propoſui in fine capitis primi. Diſtinguenda eſt maior: tota malitia, quæ invenitur in adulterio vxoris, vltra luxuriam, eſt iniuſtitia, quæ infertur marito, [prout ſubeſt ſtatui matrimoniali,] omitto; quæ infertur marito, [ſecundum ſuam perſonam præciſſe,] nego. Dixi *omitto*, & non *concedo*; vt relinquam locum quæſtioni cap. ſeq. proponendæ, an in adulterio inveniatur alia ſpecies peccati, eo quod matrimonium fideliũ ſit Sacramentum. Deinde diſtinguo minorem: ſcienti, & conſentienti non fit iniuria, [quando conſenſus eſt validus ad cedendum iure ſuo,] concedo; [quando non eſt validus,] nego. Quod ſatis patet ex dictis.

ARTICVLVS III.

Satisfit argumentis primæ ſententiæ.

SVMMARIVM.

Adultera irrogat iniuriam marito, etiam conſentienti in adulterium. num. 35.

Per accidens poteſt fieri, quod conſentiens in damnum ſibi illatum patiatur iniuriam. n. 36.

Falſum eſt, quod iniuria mariti poſſit adeſſe, & abeſſe ab adulterio vxoris. num. 37.

Quanam ſit lex, quæ facit irritum illum conſenſum mariti? n. 39.

Ad diſolvendam legem matrimonij nihil prodeſt conſenſus alterius, vel vtriuſque coniugis. n. 40.

Solvitur argumentum Cardinalis. num. 41.

Et confirmatio illius. num. 42.

35. AD primum reſpondeo, negando maiorẽ, quod vxor adultera non irrogat iniuriam marito conſentienti; eo quod conſenſus illius ſit invalidus, & nullus ad cedendum iure ſuo, quia ius mariti, vt ſubeſt ſtatui matrimoniali, non eſt renuntiabile. Ad id, quod ſubiungitur, quod ſi ſolum eſſet malitia contra fidẽ matrimonij, nulla fieret iniuria marito per adulterium, dixi iam, eam iniuriam non eſſe præſciſſe contra fidem matrimonij vt ſic; ſed contra fidem matrimonij, quam debet ſervare viro ſuo ex lege matrimonij, cui vir renunciare non poteſt.

36. Ad ſecundum reſpondeo, ſatis conſtare ex art. 2. num. 25. quo ſenſu dixerit S. Thomas, quod *per ſe nemo patitur iniuſtum volens*; ſubiunxit enim, per accidẽs poſſe fieri, quod patiatur iniuſtum volens; quod ſatis explicatum manet vbi ſupra. Deinde concedo, quod maritus nolens adulterium vxoris patitur iniuriam. Antecedens, quod ſubiungitur, diſtinguo: maritus nolens non patitur iniuriam per hoc præſciſſe, quod illa operetur contra fidem matrimonij, [quam marito debet,] nego: contra fidem matrimonij, [abſtrahendo à iure mariti,] omitto. Et ad probationem dico, etiam marito conſentienti fieri iniuriam, quia conſenſus illius non eſt vllius valoris, ſed potius invalidus ad cedendum iure ſuo, vt conſtat ex dictis.

Ad

Digitized by Google

37. Ad tertium. Neganda eſt maior, quod iniuria mariti poſſit adeſſe, & abeſſe ab adulterio: nam iam conſtat ex dictis, ſive conſentiat, ſive diſſentiat maritus, fieri illi iniuſtitiam; quia quando conſentit, ita ſe habet, ac ſi non conſentiret, in ordine ad cedendum iure ſuo.

Lugo. 38. Sed inſtat Lugo Cardinalis citatus, quod licet id fieri poſſit de poſſibili, de facto tamen non invenitur aliqua lex, quæ irritet, & annullet conſenſum mariti; atque adeò licet peccet conſentiendo, tamen ille conſenſus non eſt invalidus. Et confirmat. Quia non ſufficit, quod quis prohibeatur alienare, vt alienatio facta ſit valida. Sic enim prodigus prohibetur alienare prodige diſſipando bona ſua; & tamen validæ ſunt donationes, quas facit.

39. Reſpondeo. In ſententia Ioannis de Lugo, quæ ponit iniuriam marito irrogatam diverſam á violatione fidei matrimonij, vim habet hæc argumentatio: nam bene intelligitur, quomodo coniux poſſit ceder iure ſuo taliter, vt hæc ceſſio iuris ſit illicita, ſed valida, quia non invenitur lex, quæ illum privatum conſenſum annullet, & irritet, ita vt conſentiente marito violetur fides matrimonij & maritus delinquat in eo conſenſu, & vxor adultera nõ peccet contra eum privatum ius viri ſui. In noſtra autem ſententia, quæ non ponit iniuriam diuerſam reſpectu mariti; ſed eam ipſam, quæ fit fidei matrimonij, fieri marito provt in matrimonio; optime intelligitur, imò neceſſario infertur, dari legẽ, quæ irritet, & annullet conſenſum mariti in ordine ad ceſſionem iuris. Ea enim lex eſt obligatio orta ex contractu matrimoniali, qua ſe obligarunt coniuges inviolabiliter ad ſervandam vnitatem carnis, ſive fidem matrimonij.

40. Dixi *inviolabiliter*, quia neque ex mutuo conſenſu, neque ex conſenſu alterius poteſt diſſolvi ea obligatio ex toto, neq̃ ex parte; ita vt conſenſus vtriuſq̃, vel alterius in contrarium ſit, quaſi non eſſet. Nam ex natura ſua contractus matrimonialis differt à cæteris contractibus; quod hi poſſunt mutuo cõſenſu diſſolvi ex parte, aut ex toto; contractus autem matrimonialis eo vinculo eſt obſtrictus, eaque lege; vt nihil proſit conſenſus alterius, vel vtriuſque coniugis ad amputandam, aut minuendam obligationem.

41. Hinc ad argumentum reſpondetur ex dictis, legem, quæ annullat conſenſum coniugis in ordine ad cedendum iure ſuo, eſſe ipſam legem ſervandi fidem matrimonij, quæ poſtquam contractum eſt matrimonium, non pendet á voluntate coniugum; atque adeó talis lex non eſt renunciabilis licite, neque valide.

42. Ad confirmationem dico, verum eſſe, quod non ſufficit prohibitio alienationis, vt alienatio ſit invalida, neque qualiſcumque prohibitio conſenſus, vt conſenſus ſit nullus, & invalidus. Quando autem obligatio ex lege, aut ex contractu procedens talis eſt, vt nullatenus pendeat effectus ex voluntate ſubiecti prohibiti, tunc conſenſus eſt invalidus, vt contingit in præſenti: nam licet velit coniux renunciare legi de Fide matrimonij, nihil aget.

Digitized by Google

CAPVT IV.

An in adulterio admittenda ſit tertia ſpecies malitiæ contra Sacramentum.

SVMMARIVM.

Quid ſignificet matrimonium in lege gratiæ, quatenus eſt Sacramentum. num. 43.
Fides matrimonij obligat ad hoc, quod coniux reddat debitum, & quod non adhæreat alteri. num. 44.
Et quomodo id conſtet ex verbis Chriſti Domini. num. 45.
In illis verbis Chriſtus elevavit matrimonium ad eſſentiam Sacramenti. num. 46.
An adulterium fidelium includat ſpeciem irreligioſitatis. num. 47.
Concluſio affirmativa, & authores eius. num. 48.
Fides matrimonij ſpecialiter obligat ratione Sacramenti. num. 49.
Fides matrimonij fortius obligat ex ratione Sacramenti, quàm ex ratione contractus. num. 50.
Matrimonium fidelium magis inſeparabile eſt, quàm matrimonium infidelium. num. 52.
Inſeparabilitas matrimonij excludit etiam adhæſionem carnalem ad alterum. num. 53.
Matrimonium, quatenus eſt Sacramentum, excludit adhæſionem ad alteram carnem. num. 54.
Obiectio ſolvitur. num. 56.
Matrimonium, qua Sacramentum eſt, exigit vnitatem carnis. num. 57.
Item qua Sacramentum eſt, ſignificat vnionem Chriſti cum Eccleſia, & cum natura humana. num. 59.
Adulterium fidelis non habet ſpeciem Sacrilegij, ſed irreligioſitatis. num. 60. & ſeqq.

43. PRo claritate huius quæſtionis præmitto primo, matrimonium tam ratum, quàm conſummatum, in lege gratiæ eſſe verum Sacramentum, vt docet Fides Catholica; & illud ſignificare vnionem Chriſti D. cum Eccleſia iuxta id ad Epheſ. 5. *Sacramentum hoc magnum eſt, ego autem dico, in Chriſto, & in Eccleſia.* Cum hoc tamen diſcrimine, quod matrimonium ratum, quia eſt aliquomodo diſſolubile, ſaltē per profeſſionem Religioſam, ſignificat vnionem Chriſti cum Eccleſia per charitatem, quæ vnio aliquomodo eſt diſſolubilis, non cum tota Eccleſia, ſed cum ſingularibus, qui poſſunt amittere charitatem, ſcilicet per peccatum; matrimonium vero conſummatum, quod eſt omnino indiſſolubile, ſignificat vnionem Chriſti cū natura humana per incarnationem; quæ vnio eſt omnino indiſſolubilis. Vide P. Thomam Sanchez lib. 2. de matrim. diſp. 13. *Tho. Sanch.*

44. Præmitto ſecundo, convenire omnes Theologos in eo, quod Fides matrimonij dicit duo, & quod coniux teneatur reddere debitum ſuo coniugi, & quod non poſſit adhærere carnaliter alij. Item quod hæc Fides matrimonij, vt includens hæc duo, inſtituta, & promulgata eſt à Chriſto D. cum maiori reſtrictione, quàm in lege veteri, in qua permittebatur libellus repudij; illis verbis Math. 19. *Relinquet homo Patrem, & matrem, & adhærebit vxori ſuæ, & erunt duo in carne vna. Itaque iam non ſunt duo, ſed vna caro. Quod ergo Deus coniunxit, homo non ſeparet.*

45. Præmitto tertio, has tres clauſulas huius proximi textus, & vnamquamque earum explicare, & continere præfatam fidem matrimonij. Nam prima, quæ dicit, *Adhærebit vxori ſuæ*, ſignificat obligationem red-

Digitized by Google

reddendi debitum vxori, & non adhærendi carnaliter alteri; nam qui accedit carnaliter alteri, non adhæret vnice vxori ſuæ. Secunda, qua dicitur, *Erunt duo in carne vna*, clarius explicat vtrumque; violari enim hanc obligationem ſervandi vnitatem carnis, ſi coniux adulteretur, conſtat ex cap. 2. num. 14. Eadem fides matrimonij explicatur à Chriſto D. per tertiam clauſulam. *Quod ergo Deus coniunxit, homo non ſeparet.* Nam fit diviſio, & ſeparatio carnis, ſi vxor, quàm Deus huic viro coniunxit, ipſa ſe alteri luxurioſe coniungat.

46. Præmitto quarto, Chriſtum Dominum elevaſſe matrimonium ad rationem, & eſſentiam Sacramenti, dum dixit eam ſententiam proxime citatam Math. 19. Videatur P. Thom. Sanchez lib. 2. de matrim. diſp. 4. num. 5., & Authores ab eo relati. *Tho. San.*

47. His præmiſſis, inquirimus, an adulterium, præter ſpeciem luxuriæ, & iniuſtitiæ contra fidem matrimonij, includat tertiam aliam ſpeciem irreligioſitatis, ex eo quod matrimonium ſit Sacramentum. Pauciſſimi ſunt Doctores qui hanc quæſtionem tetigerunt, nam maiori ex parte eam omittunt, agentes de adulterio, quaſi contenti invenire in illo rationem iniuſtitiæ, contra fidem matrimonij. Sed tamen cum aliquos invenerim, qui aſſerant, adulterium habere malitiam contra rationem Sacramenti, etiam conſentiente coniuge, nullum tamen invenire potui, qui id negaverit.

48. Sit concluſio. Adulterium coniugis fidelis continet malitiam irreligioſitatis, ex eo quod matrimonium ſit Sacramentum. Pro hac concluſione ſtant Lugo Card. tom. 1. de Iuſt. diſp. 8. ſect. num. 6. Ait enim, agens de adulterio: *Habet tamen malitiam ſpecialem contra bonum Sacramenti.* Trullenchus in Decal. præcep. 6. cap. 1. num. 2. Buſembaum lib. 3. Sum. tract. 3. cap. 2. dub. 2. num. 4., & videtur idem cenſere P. Reginaldus lib. 22. num. 24. dum ait: *Per ipſum* (adulterium) *violatur coniugij fides, ſanctitaſque.* Sanctitas enim coniugij eſt, quæ provenit à ratione Sacramenti. *Lugo. Trullench. Buſemb. Reginal.*

49. Probatur primo. Fides matrimonij obligat, non ſolum ratione contractus, ſed etiam ratione Sacramenti: ſed hæc eſt duplex obligatio orta ex duplici titulo ſpecifice diverſo: ergo violatio vtriuſque obligationis (qualis violatio reperitur in adulterio) eſt duplex violatio ſpecifice diverſa. Hæc conſequentia patet: tum quia violatio obligationis, quæ oritur ex duplici titulo ſpecifice diverſo, inducit duplicem ſpeciem malitiæ: ſic enim ſi ad ieiuniũ hodiernum concurrit votum, & præceptum Eccleſiæ, violatio eius habet duplicem ſpeciem malitiæ, quia obligatio oritur ex duplici titulo ſpecifice diverſo. Tum etiam, quia violatio obligationis, quæ opponitur duplici virtuti, inducit etiam duplicem ſpeciem, vt in exemplo allato ieiunij; cuius violatio opponitur virtutibus abſtinentiæ, & Religionis: ergo ſi adulterium eſt violatio obligationis ortæ ex duplici titulo ſpecie diverſo, continebit duplicem ſpeciem, nempe contra iuſtitiam, & contra Religionem Sacramenti. Minor etiam patet, ſi maior eſt vera.

50. Probatur ergo maior. Nam cum ambo coniuges habeant vinculum inſeparabile, fortius, & ſtrictius obligat hoc vinculum ex ratione Sacaramenti, poſtquam ambo facti ſunt vna caro, quám ex præſciſſa ratione contractus matrimonialis: ſed hæc inſeparabilitas producit obligationem ſervandi fidem matrimonij,

LIll 2 imo

imò & videtur eſſe ipſa fides matrimonij: ergo hæc fides matrimonij non ſolum obligat ex ratione contractùs, ſed etiam ex ratione Sacramenti Conſequentia patet, & minor etiam conſtat: nam vt ſupra dixi, per ea verba, *Iam non ſunt duo, ſed vna caro*, & per illa: *Quod ergo Deus coniunxit, homo non ſeparet*; ſignificatur ipſa fides matrimonij, qua coniux tenetur obligatione perpetua reddendi debitum, & non adhærendi carnaliter alteri.

51. Maior vero huius proximi ſyllogiſmi probatur primo ex S. Thoma in cap. 7. epiſtolæ ad Rom. lect. 1. ad ea verba Chriſti D. proxime relata, vbi ait: *Et hæc quidem inſeparabilitas matrimonij præcipue cauſatur, in quantum eſt Sacramentum coniunctionis indiſſolubilis Chriſti, & Eccleſiæ, vel verbi, & humanæ naturæ in perſona Chriſti Epheſ. 5. Sacramentum hoc magnum*, &c. Ex quibus verbis conſtat, quod inſeparabilitas vinculi matrimonialis (quæ vel eſt ipſa fides matrimonij, vel eſt titulus immediatus, ex quo oritur fides matrimonij) provenit, in quantum eſt Sacramentum; atque adeo ex ratione Sacramenti præcipue, & fortius, atque ſtrictius oritur eiuſmodi inſeparabilitas. S. Thom.

52. Secundo probatur hæc eadem proximi ſyllogiſmi maior. Nam matrimonium, quod non eſt Sacramentum, ſcilicet matrimonium infidelium, eſt aliqua ratione diſſolubile, & ſeparabile, ſcilicet per converſionem vnius ad fidem Catholicam; matrimonium autem, quod eſt Sacramentum, eſt omnino indiſſolubile, & inſeparabile: ergo hæc inſeparabilitas matrimonij, qua Sacramentum eſt, fortius, & ſtrictius obligat, quam inſeparabilitas, quæ provenit præſciſſé á contractu matrimoniali, qua tali.

53. Dices, hinc recte probari inſeparabilitatem quoad vinculum matrimoniale provenire á ratione Sacramenti; non vero quoad fidem matrimonij, quantum ad non adhærendum carnaliter alteri. Hæc tamen reſponſio caret fundamento: nam cum ratio Sacramenti conſiſtat in ipſo vinculo matrimoniali, vt expreſſit S. Thom. in 4 diſt. 26. quæſt. 2. art. 3. ad 2. ibi: *Actus exteriores, & verba exprimentia conſenſum directe faciunt nexum quẽdam, qui eſt Sacramentum matrimonij.* Et tenet P. Thom. Sanch. lib. 2. de matrim. diſp. 1. nu 6. cum multis alijs; attentis etiam ijs, quæ docet diſput. 5. n. 7. Vinculum autem, quo vnus coniux alligatus eſt alteri, non ſolum excludat ſolubilitatem, ſed etiam diviſionem vnitatis carnis per adhæſionem carnalem ad alterum; neceſſe eſt quod ratione Sacramenti excludatur vtrumque. Quod ſi iuxta opinionem aliorum dicatur, rationem Sacramenti conſiſtere formaliter in contractu, non vero in vinculo, quod naſcitur ex contractu; eodem modo vrget argumentum, cum ex contractu, qua Sacramentum eſt, oriatur vinculum inſeparabile, quod excludit tam diſſolutionem vinculi, quam violationem vnitatis carnis; ipſe contractus, qua Sacramentum eſt, erit titulus, ex quo oritur concluſio vtriuſque violationis; atque adeo ex ratione Sacramenti obligatur coniux ad non adhærendum carni alienæ. S. Thom. Tho. San.

54. Probatur ſecundo concluſio Matrimonium, quatenus eſt Sacramentum, dat gratiam coniugibus, vt contineant ſe intra fines matrimonij, & conſequenter ne adhæreant alteri carni, vt docet D. Thomas ſupra citatus, in hæc verba: *Nexum quemdam, qui eſt Sacramentum matrimonij; & huiuſmodi nexus, ex virtute divinæ inſtitutionis, diſpoſitive operatur ad gratiam*: Sed Sacramentum, quod dat gratiam ad excludendum aliquod ſpeciale peccatum, excludit tale pecca- S. Thom.

Digitized by Google

catum, atque adeo obligat ad vitandum tale peccatum; ſic enim qui ſe rebaptizat, irreligioſe operatur cōtra Sacramentum Baptiſmi, quia Baptiſmus confert auxilia gratiæ contra voluntatem iterandi Baptiſmum: ergo matrimonium, quatenus eſt Sacramentum, excludit peccatum adhærendi alteri carni. Violat ergo irreligioſe legem ortam ex Sacramento matrimonij coniux, qui adhæret alteri carni.

55. Dices. Ergo qui accepit, vltra Baptiſmum, Sacramentum Confirmationis, ſi deficit á Fide, non ſolum committit crimeŋ hæreſis, ſed etiam irreligioſitatis contra Sacramentum Confirmationis; cum hoc Sacramentum ſpecialiter det auxilia gratiæ ad retinendam fortitudinem in defendenda fide; atque adeo excludat infidelitatem.

56. Reſpondeo, concedendo conſequentiam. Poſtulat enim Sacramentum Confirmationis perſiſtentiã in Fide; ideo enim confert auxilia gratiæ ad eam perſiſtentiam; quia ex inſtitutione ſua poſtulat talem perſiſtentiam.

57. Probatur tertio concluſio. Sacramentum matrimonij, qua tale Sacramentum eſt, exigit vnitatem carnis, ſive quod ſint duo in carne vna: ergo qui violat hanc vnitatem carnis, peccat, contra exigentiam Sacramenti. Sed adultera (idem eſt de adultero) violat hanc vnitatem, vt ſupra oſtendi: ergo adultera peccat contra exigentiam Sacramenti; atque adeo irreligioſe peccat.

58. Solum antecedens primum eget probatione, quam ſic inſtituo primo. Nam Chriſtus D. inſtituit Sacramentum hoc, cum dixit: *Itaque iam non ſunt duo, ſed vna caro*, Math. 19. ergo Chriſtus D. inſtituit hoc Sacramentum ſuper hac vnitate carnis: ergo Sacramentum hoc exigit iſtam vnitatem carnis, tamquam fundamentum, ſuper quo inſtitutum eſt hoc Sacramentum.

59. Probatur ſecundo idem antecedens. Quia matrimonium, qua Sacramentum eſt, ſignificat vnionem Chriſti cum Eccleſia per charitatem, ſive vnionem Chriſti cum natura humana per incarnationem, modo ſupra explicato: ſed hæc ſignificatio iſtius Sacramenti exigit hanc vnitatem carnis: ergo ipſum Sacramentum exigit hanc vnitatem carnis.

60. Advertendum tamen eſt, me non dixiſſe, adulterium continere ſpeciem ſacrilegij contra Sacramentum, ſed irreligioſitatis. Et quidem quãvis omne ſacrilegium ſit irreligioſitas; non tamen omnis irreligioſitas eſt ſacrilegium. Nam, vt obſervat P. Suarez tom 1 de Relig tract. 3. lib. 1. cap. 1. num. 1. Irreligioſitas eſt conceptus communis omnibus vitijs, quæ opponitur Religioni; eſtque ſpecies ſubalterna, quæ continet ſub ſe multas ſpecies infimas Religioni oppoſitas, quales ſunt periurium, blaſphemia, tentatio Dei, &c. *Suar.*

61. Aſſero ergo, proprie, & ſtricte loquendo, adulterium non includere ſpeciem ſacrilegij: quia ſacrilegiũ eſt violatio rei ſacræ; atqui adulterium non violat formaliter, & immediate ipſum Sacramentum, ſed ſolum, mediate, quatenus violat exigentiam, & legem, quæ immediate oritur ex ipſo Sacramento. Hanc autem ſpeciem peccati vocamus vocabulo communi irreligioſitatis, quia non habemus vocabulum ſignificans ſpecifice hanc malitiam: aliunde autem ſufficiẽter limitatur ad ſpeciem infimam, dum dicimus eſſe irreligioſitãtem contra Sacramentum matrimonij.

DI-

Digitized by Google

DISERTATIO XXXI.

An, & quatenus famulus poſſit miniſtrare hæro per actiones, quæ ſaltem ex intentione hæri ad eius luxuriam deſerviunt?

SVMMARIVM.

Difficilimum iudicium de actionibus ſecundum ſe indifferentibus, n. 2.
Circumſtantiæ, ſub quibus damnatur hæc propoſitio, notandæ. n. 3.
Dubium ortum ex ipſa propoſitione damnata. Et ratio illud excitandi. num. 4.
In eo dubio tutior pars eligenda. n. 5.
Rationes inclinantes in actiones famuli cum periculo vitæ. n. 6 & ſeq.
Quid intelligatur illis verbis [quid ſimile cooperando.] n. 10.
De actionibus alio modo indifferentibus. num. 11.

1. PRopoſitio 51. ex damnatis hæc eſt: *Famulus, qui ſubmiſsis humeris ſcienter adiuvat herum ſuum aſcendere per feneſtras, ad ſtuprandum virginem, & multoties eidem ſubſervit deferendo ſcalam, aperiendo ianuam, aut quid ſimile cooperando, non peccat mortaliter, ſi id faciat metu notabilis detrimenti, puta ne à Domino male tractetur, ne torvis occulis aſpiciatur, ne domo expellatur.*

2. Cum iudicium ferre in hac materia, & in tanta varietate circumſtãtiarum, ſit difficillimum, gratias habere debemus SS. D. Innocentio XI. quod hanc damnationem fecerit, qua docemur, quid illicitum ſit in iis circumſtantijs. Et quidem quod id iudicium ſit difficilimum, conſtat, ex eo, quod ex vna parte illæ actiones, conſideratæ ſecundum ſe, ſunt indifferentes; ex alia vero exercitæ in talibus circumſtantijs proxime iuvant ad peccatum. Ideo authores, qui ante hoc decretum ſcripſerunt, abierunt in diverſas ſententias cum magna varietate; alij enim alias actiones ex memoratis condemnant, & alias approbant; alij vero è converſo has condemnant, & alias approbant.

3. Ad rectam intelligẽtiam propoſitionis damnatæ, notandæ ſunt circumſtantiæ, ſub quarum concurſu damnatur propoſitio. Prima circumſtantia eſt illa, quæ ſignificatur illo termino *ſcienter*; nam ſi famulus, qui ianuam aperit fœminæ ingreſſuræ, ſolum dubitat, an ea ingrediatur ad turpem congreſſum; non debet præſumere ingreſſum eius eſſe in pravum finem. Secunda eſt, quod licet actiones per ſe ſint indifferentes, de facto tamen adiuvant herum ad turpitudinem exercendam. Tertia eſt, quod damnum, ob cuius timorem famulus eas actiones exercet, ſit ſolum, quod male tractet eum Herus, quod torvis occulis aſpiciat, aut quod é domo expellat. Et ita his tribus concurrentibus, quod actiones famuli adiuvent ad turpidinem de facto; & quod fiant ſciendo eum pravum finem; & quod fiant ex timore eius detrimenti memorati; propoſitio, quæ id aſſeruerit licitum, damnata manet vi huius decreti.

4. Sed numquid licitum erit famulo eas actiones exercere, ſi timeat aliquod multo maius detrimentum, ſcilicet mortem, aut mutilationem á Domino valde ſuperbo, & iracundo? Et ratio dubitandi eſt: nam ex vna parte videtur non damnari, cum propoſitio damnata ſolum loquatur de timore, quo famulus timet male tractari, torvis occulis aſpici á Domino, &c.

Digitized by Google

&c. non autem loquitur ea propoſitio de timore graviſſimi detrimenti. Ex alia vero parte cum in propoſitione ſupponatur, eas actiones adiuvare ad exercendam turpitudinem, & per eas cooperari ad luxuriam, vt denotant ea verba, *aut quid ſimile cooperando*; videtur ſupponi eas actiones in illis circumſtantijs eſſe intrinſece malas,& quæ ex nullo metu, etiam graviſſimo,poſſint honeſtari.

5. Et quidem ego nō audeo hoc dubium meo iudicio decidere; cenſeo enim conſulendam eſſe Romanam Cathedram. Et interim dum conſulitur, illud mihi erit dubium practicum, in quo tutior pars eligenda eſt. Nam,vt docui in 1.part. Criſ. Theol.diſp.10.cap.2.nu.20. & cap. 2. num.59.& 3.part.diſp. 56. cap. 9. art. 4 num.508.& in hoc lib. diſert.4. dubium deprobabilitate opinionis eſt dubium practicum.

6. Dices primo, id verbum *cooperatio* non apoſuiſſe Pontificem, neque ipſum declaraſſe, eas actiones famuli eſſe cooperatrices luxuriæ Heri; ſed id verbum appoſitum eſſe ab Authore propoſitionis: ergo non eſt cēſendum eas actiones pro omni hypotheſi eſſe ita malas intrinſece, vt in neceſſitate graviſſima non poſſint honeſtari.

7. Dices ſecundo.Cum Pontifex non damnet expreſſe eas actiones in caſu,quo famulus timeret mortem ab Hero ſibi inferendam, ſed ſolum pro hypotheſi metuendi minus damnum; videtur dici poſſe,eſſe ſaltem tenuiter probabilem propoſitionem aſſerentem in aliquo caſu poſſe eas actiones honeſtari:ſed opinio tenuiter probabilis poteſt deduci ad praxim in graviſſima,& vrgentiſſima neceſſitate,atque adeo in periculo occiſſionis, eo modo, quo diximus diſert. 4. ergo illæ actiones famuli poterunt honeſtari in eiuſmodi periculo mortis. Et quidem vrgentiſſima neceſſitas eſt circumſtantia, quæ aliquando ſupperaddit probabilitatis vim opinioni tenuiter probabili: ergo.

8. Dices tertio. In hypotheſi, in qua famulus ex iuſto timore occiſſionis aperiat ianuam concubinæ advenięti,poteſt dicere intra ſe, [Ego aperio ianuam,non vt intret concubina, ſed vt ego eripiar à periculo mortis.] In qua hypotheſi apertio ianuæ non videtur ordinari ad ingreſſum concubinæ, ſed ad vitandum periculum mortis;eritque per accidens,quod deſerviat ad ingreſſum fæminæ. Eſt enim vrgentiſſima cauſa, vt ita poſſit famulus dirigere eam actionem ad evadendum periculum; quamvis ex malitia ſua herus eam dirigat adfovendam ſuam libidinem.

9. Ad hæc omnia reſpondeo, ea inclinare aliquanto intellectum ad hanc aſſertionem;ſed non ſatis fidere poſſe ijs fundamentis in materia tam gravi, donec Romana Cathedra declaret,an illæ actiones famuli, quæ de facto adiuvant ad luxuriam Heri,poſſint in aliqua circumſtantia honeſtari.

10. Inquires, quæ actiones ſint, quæ comprehenduntur ſub illis terminis, *Aut quid ſimile cooperando?* Et reſpondeo, eas eſſe, quæ adiuvant de facto ad exequendam luxuriam;quāvis abſtractæ ab illis circumſtantijs ſint indifferentes. Tales ſunt deferre ſcienter concubinam ad domum Heri ad effectum luxuriæ, ſive famulus deferat in ſella geſtaria, ſive deferat eam comitando; item ferre ſcienter litteras provocatorias ab Hero ad concubinam,vel è converſo, ſive eas litteras ſcribere; vocare concubinam, vt adeat domum,aut cubile Heri: famulum iuſſu domini pergere ad ſequendam mulierem,vt ſciat,vbi habitet; vt id notum faciat domino. Nam hæ omnes actiones adiuvant de facto

ad

Digitized by Google

ad exequendam luxuriam Heri. Plerumque tamen excuſantur famuli, eo quod ignorant, ea miniſteria eſſe pro exercenda libidine, & quamvis mera ſuſpicione tangantur, ea ſolet non eſſe talis, vt extrahat eos à mera dubitatione.

11. Aliæ autem actiones miniſtrandi, quæ non adiuvant ad exercendam luxuriam, non eſt, cur ſint illicitæ: v. g. ſi concubina exiſtens in domo Heri peteret à famulo aquæ poculum, non eſſet illicitum, aquam illi miniſtrare, quia miniſtratio aquæ non adiuvat ad exequendam luxuriam: & ſic in ſimilibus actionibus, quæ ad id nihil adiuvant.

DISERTATIO XXXII.

An præceptum ſervandi feſta obliget ſub mortali? Vbi etiam an ſimultanea auditione duarum medietatum Miſſæ impleatur præceptum?

CAPVT I.

Refertur propoſitio damnata, & præmittuntur aliqua ad priorem quæſtionis partem decidendam.

SVMMARIVM.

Leges Canonicas, & quinque præcepta Eccleſiæ ſolum eſſe pænalia, qui dixerunt? n. 1.

Diſcrimen inter mandatum ſimplex, & præceptum. n. 2.

Quinque Eccleſiæ præcepta obligare ſub culpa modo certum eſt. n. 3.

Ex eo, quod aliquæ leges non obligent ſub culpa, non ſequitur, præceptum ſervandi feſta non inducere obligationem ſub culpa. n. 4.

Leges Eccleſiaſticæ aliæ præceptivæ, directivæ aliæ n. 5.

Non eſt de eſſentia legis Eccleſiaſticæ obligare ſub culpa. n. 6.

Violatio præcepti abſque contemptu peccatum non eſt, niſi ſit contra charitatem. n. 8.

1. PRopoſitio 52. ex damnatis hæc eſt: *Præceptum ſervandi feſta non obligat ſub mortali, ſepoſito ſcandalo, ſi abſit contemptus.* In 2. part. Chriſt. Theol. diſp 23. cap. 2. & ſeqq. notavi Caramuelem in Theol. Regul. diſp. 102. procedere dubitanter circa quinque Eccleſiæ præcepta, an obligent ſolum ſub pæna, & non ſub culpa. Et pro opinionis probabilitate negantis obligationem ſub culpa, citat *Caram. Servat.* imprimis Servatium Layruelzium. In apologemate autem de probabilitate à n. 265. multos ex veteribus citat, qui dixerint leges canonicas, & quinque Eccleſiæ præcepta eſſe ſolum pænalia, & non obſtringere conſcientias. Ibi citat Caietanum, Martinum Cromerum, virum à Pio IV. valde laudatum, Angelum, Ioannem Ferum, Gerſonem, Almainum; & (quod maius eſt) S. Bernardum lib. de Præcep. cap. 29. maxime illis verbis. *Non ergo qualiſcumque mandati præteritio criminalem facit inobedientiam; ſed repugnare, ſed nolle obedire.* *Caiet. Cromer. Angel. Ferus. Gerſon. Almain S. Bernar.*

2. Et quidem S. Bernardum non credo loqui de præceptis Eccleſiæ, ſed de iuſſionibus ſimplicibus Prælatorum Regularium, qui non præcipiunt virtute voti obedientiæ; & ſatis clare colligitur ex ea voce *mandati*, quæ in rigore non ſignificat præceptum obſtringens conſcientiam, niſi ex adiunctis aliud colligatur. Nam his ſimplicibus

Digitized by Google

cibus iuſſionibus non obedire,non eſt peccatum;ſi autem Prælatus Regularis hoc ſimplex mandatum det, & ſubditus reſpondeat, [Nolo parere] omnes fatētur,id eſſe peccatum mortale,quamvis Prælatus Regularis non præcipiat virtute voti obedientiæ; & tunc certum eſt,eſſe culpam læthalem, propter contemptum Prælati,vt talis. Et hoc eſt, quod S. Bernardus dixit:*Non ergo qualiſcumque mandati præteritio, criminalem facit inobedientiam; ſed repugnare, ſed nolle obedire.*

S. Ber.

3. Si autem certum eſt,eos veteres Scriptores dixiſſe,præcepta Eccleſiæ obligare ſolum ſub pęna, & non ſub culpa;credendum eſt,eo tempore rem hanc non eſſe adeo exploratam; procedente vero tempore tam clare patet hæc veritas,quod quinque præcepta Eccleſiæ obligant ſub culpa læthali, vt nihil in re morali evidentibus eſſe poſſit.

4. An autem Recentior aliquis inſtaurare voluerit hanc opinionem antiquatam,penitus ignoro.Niſi quod Gonetus in diſertat.de probabil.num. 135. vult, illi opinioni ſuffragari Tamburinum, eo quod dixerit lib in Decal.cap.3.§ 8.num.12. *Leges Eccleſiaſticas non multum frequenter ſub mortali obligare.* In hoc tamen excedit Gonetus. Primo,quia hæc eſt prava conſequentia: [Aliquæ leges non obligant ſub mortali; ergo præceptum ſervandi feſta non obligat ſub mortali].Quia à propoſitione particulari ad ſingularem prava eſt conſequentia.

Gonet.

Tamb.

5. Secundo,quia negari non poteſt,leges Eccleſiaſticas alias eſſe præceptivas,& alias dumtaxat directivas. Sic enim multæ,quæ leguntur in Rubricis Miſſalis Romani, ſolum ſunt directivæ, non obligantes ſub peccato;vt paſſim notat Zacharias Paſqualigus in tract. de Sacrificio novæ legis. Et leges aliquarum Religionum etiam approbatæ à Romano Pontifice, ſolum ſunt directivæ, quæ non obligant ſub culpa, ſed ſolum ſub pæna.

Paſq.

6. Tertio, quia non eſt de eſſentia legis Eccleſiaſticæ obligare ſub culpa;poteſt enim Pontifex Romanus ferre leges, ſine intentione obligandi ſub culpa. Quæ intentio vel exprimitur verbis, vel colligitur ex adiunctis.

7. Neque his adverſaturS Thom. 1.2.quæſt.96.art.4.aſſerens: *Leges humanitus poſitæ,ſi iuſtæ ſint,habent vim obligandi in foro conſcientiæ, à lege æterna,à qua derivantur,* &c Id enim intelligitur, quando legiſlator habet intentionem obligandi ſub culpa, vt omnes fatentur. *Neque propterea approbo*, quod P. Tamburinus dixerit, non *multum frequenter*; melius enim dixiſſet,*Aliquando.* Non enim poteſt negari, aliquando Leges Canonicas non obligare ſub mortali,vel ex levitate materiæ,vel quia non habent aliquod ſignum, ex quo colligatur,non eſſe intentionem legiſlatoris obligare ſub culpa gravi.

S. Thom.

8. Fundamentum eorum,qui dicebant,præceptum ſervandi feſta non obligare ſub mortali, erat: quia nullum eſt peccatum mortale, niſi quod opponitur charitati Dei, vel proximi,ſi ſit abſque contemptu:atqui violatio præcepti indicentis obſervationem feſti, non eſt contra charitatem Dei,vel proximi;quia ante quam poneretur. id præceptum, inveniebatur in Fidelibus charitas Dei,& proximi; & ſupponimus,non violari legem ex contemptu: ergo violatio eius præcepti non eſt peccatum mortale.

Quod fundamentum imbecille eſt, vt conſtabit ex cap. 3.

Digitized by Google

CAPVT II.

Demonſtratur falſitas propoſitionis damnatæ.

SVMMARIVM.

*Firma perſuaſio fidelium de obligatione præcepti reddit obligationem evidentem moraliter.*n.9.
*Eccleſiaſtica conſuetudo præmittendi cōfeſſionem ante communionem declarat eius obligationem.*n.10.
*Ex eadem conſuetudine conſtat obligatio Eccleſiæ Latinæ conſecrandi in pane Azymo.*n.11.
*Conſenſus fidelium efficit in hac parte plenam probationem.*n.12.
*Ex hac conſuetudine recte interpretatur obligatio præcepti.*n.13.& 14.
Cum ſit de iure Divino eius cultui aliquot dies deputare, Eccleſiæ eſt, eos determinare. num.18.
*Novus titulus ad obligationem ſervādi feſta.*num.19.

9. DEmonſtratur primo. Firma perſuaſio omnium Fideliū de præcepto graviter obligatorio facit evidentiam moralem; vt late tradidi in 2.part.Criſ.Theol.diſ.23.part.5.art.7. ſed eſt firma perſuaſio omnium fidelium de præcepto ſervandi feſta, vt graviter obligatorio: ergo moraliter evidens eſt, dari tale præceptum graviter obligatorium; atque adeo evidens eſt, illud obligare ſub mortali. Quod attinet ad maiorem, non poteſt in dubium verti: cum in tota Eccleſia per totum orbem terrarum diffuſa, dum Fideles catechiſmum docentur, quinque Eccleſiæ præcepta, vt graviter obligatoria, inter Doctrinę Chriſtianæ documenta proponantur. Et ideo P.Suarez tom. 1.de Relig.tract.2.lib.2.cap.2.num.2. Suar. dixit, manifeſte conſtare hanc veritatem *ex perpetua traditione, & communi Eccleſiæ conſenſu.* Quod quidem per multa capita ibidem oſtendit.

10. Maiorem in loco citato multis oſtendi, quæ modo breviter attingam. Nam Concilium Tridentinum ſeſſ.13.cap.7.vt oſtendat, ſemper fuiſſe in Eccleſia obligationem præmittendi Confeſſionem Sacramentalem communioni Euchariſtiæ, illud tradit per hæc verba: *Eccleſiaſtica conſuetudo declarat*, &c. Sed quid eſt *Declarat*, niſi [evidenter oſtendit?] Hæc autem evidentia talis obligationis ſtat in eo, quod detur talis Eccleſiaſtica conſuetudo, nempe cum firma perſuaſione Fidelium de obligatione gravi: ergo conſuetudo Eccleſiaſtica cum firma perſuaſione omnium Fidelium facit evidentiam moralem.

11. Secundo probatur eadem maior. Nam etiam Concilium Florentinum ex vniverſali conſuetudine Eccleſiæ Latinæ conſecrandi corpus Domini pane azymo, arguit obligationem gravem conſecrandi in præfato pane azymo: conſuetudo ergo Eccleſiæ de præcepto aliquo tamquā graviter obligatorio, facit evidentiam de obligatione gravi.

12. Demonſtratur ſecundo falſitas propoſitionis damnatæ. Nā quod de facto impoſitum fuerit præceptum graviter obligans ſervandi feſta, eſt quæſtio facti: in quæſtione autem facti facit evidentiam moralem plena probatio facta per multitudinem teſtium. Cum autem omnes Fideles cōveniant in eo, quod detur talis obligatio gravis ſervandi feſta, omnes Fideles ſunt teſtes, quod ita ſemper audierunt à ſus maioribus. In qua quæſtione facti incredibile eſt, decipi omnes Fideles, omnes Epiſcopos, omnes Parochos, omnes Theologos, omnes Scriptores. Quando enim omnes cōveniunt firmiter in ea perſuaſione, nitun-

Digitized by Google

tuntur fundamento moraliter certo authoritatis omnium maiorum. Quod ſi pauci aliqui diſſentiũt, temere procedunt ; quia contra certitudinem moralem nihil proficit teſtimonium paucorum. Hoc argumentum latæ propoſſui alijs confirmationibus roboratum in eo art 7. cit.

13. Demonſtratur tertio. Nam, vt conſtat ex cap. *Cum dilectus* de cõſuetud. *Conſuetudo eſt optima legum interpres.* In præfata autem diſp. 23. cap. 4 late oſtendi, interpretationem conſuetudinis eſſe authenticam, acſi ipſe Princeps daret legi eam interpretationem. Itaque hæc interpretatio, quam dat conſuetudo, non eſt coniecturalis, & probabilis; eſt enim regula data ab ipſo iure. Vnde & ſi lex verbis ſcriptis non exprimat dari obligationem conſcientiæ; tamen adiuncta conſuetudine, qua omnes legem, tamquam certo obligantem in conſcientia, in praxi ſervant; tamquã certiſſima interpretatione, certo tenenda eſt, vt conſcientiam obſtringens. Quando ergo aliquis vertit in dubium, an præceptum ſervandi feſta graviter obliget; pro parte affirmativa manifeſte convincitur conſuetudine ipſa, qua omnes Fideles illam ſervant tamquam obligatoriam: illa enim ita authentice declarat legem, ac ſi ipſe Princeps declaret, nam â iure ipſo iubemur legem interpretari per conſuetudinem. Vide reliqua, quæ in huius argumentationis confirmationem attuli toto cap. 4.

S. Aug. 14 Demonſtratur quarto. Nam S Auguſtinus in epiſt. 118. in ea quæſtione, *Quid faciendum ſit in materia Eccleſiaſtica?* poſtquam primo loco pro regula poſuit Sacram Scripturam; ſecundo loco propoſuit pro regula certiſſima conſuetudinem vniverſalem fidelium, illis verbis: *Similiter etiam ſiquid horum tota frequentat Eccleſia. Nam hoc quin ita faciendum ſit, diſputare, inſolentiſſimæ inſaniæ eſt.* Sed tota Eccleſia habet hanc cõſuetudinem ſervandi dies feſtos tamquam graviter obligatoriam: ergo inſolentiſſimæ inſaniæ eſt, id in diſputationem vertere. Vide quæ dixi in citato cap. 5. art. 5 6 7. & 9. circa multos textus S Auguſtini hoc idem confirmantis, ex lib. 4. contra Donatiſtas cap. 6. & cap. 24. & ex lib. 5. cap. 23 & ex epiſt. 118 illis verbis, quæ referuntur in c. *Illa.* diſt. 12. & ex epiſt. 86. ad Caſulanum.

15. Demonſtratur quinto ex Bellarmino tom. 1. controv. 7. lib. 2. Bellar. cap 10. eſt enim de iure Divino, quod aliqui dies feſti deputentur cultui Dei; illos autem dies non determinat ius Divinum : ergo debuit Eccleſia illos dies determinare obligando fideles ad obſervantiam illorum; alioqui iuri Divino non ſatisfaceret.

16. Denique notandum eſt, evidentiam huius obligationis ſervandi dies feſtos ſpecialiter augeri ex hac damnatione propoſitionis 51. Novo, inquam, titulo, qui non militat in propoſitionibus, quæ ſpectant ad ius naturale, vel Divinum. Etenim eius eſt interpretari legem authentice, cuius eſt illam condere : ſed Romani Pontificis eſt condere pro tota Eccleſia legem de feſtis ſub gravi obligatione ſervandis : ergo eiuſdem Pontificis eſt illam interpretari, & eius obligationem declarare. Sed SS. D Innocentius XI. in hoc decreto declarat, eam legem de feſtis ſervandis eſſe obligatoriam ſub mortali: ergo hoc novo titulo eſt evidens, eam eſſe obligationem ſub mortali.

Digitized by Google

CAPVT III.

Evertitur ſundamentum partis oppoſitæ.

SVMMARIVM.

Non omne peccatum mortale eſt violatio charitatis Dei, vel proximi. num. 17. ſeqq.

Legislator humanus & vult, & poteſt obligare ſub mortali in alijs, præter charitatem. num. 20.

Eccleſia poteſt iniungere alia, præter ea, quæ præcepta ſunt iure Divino, vel naturali. num. 21. & ſeqq.

Peccatum mortale opponitur charitati, ſed non ſemper obiective, licet ſemper ſubiective. nmm. 25.

Contemptus alius eſt rei præceptæ, alius legis præcipientis, aut legislatoris. Et quid inde pro qualitate peccati? num. 26.

17. IN fine capitis primi propoſui fundamentum, quo hallucinabantur veteres, vt exiſtimarent, præcepta Eccleſiæ non obligare ſub mortali. Quod fundamentum in eo cardine vertitur, quod non eſt peccatum mortale, niſi ſit contra charitatem Dei, & proximi, ſecluſo contemptu, & ſcandalo. Quæ doctrina improbalis eſt, vt iam oſtendo.

18. Primo. Nam vel ea propoſitio eſt vniverſalis de omni peccato mortali, vel ſolum eſt de peccato mortali, quod committitur contra legem humanam: quidquid dicatur, eſt implicatio, & inconſequentia doctrinæ: ergo ea doctrina falſa eſt, improbabilis, & implicatoria. Probatur minor. Et in primis ſi dicatur primum, quod intelligitur de omni peccato mortali, contra eſt: nam iuxta eam doctrinam, violare legem ex contemptu eſt peccatum mortale: & tamen contemptus legis non eſt contra charitatem Dei, aut proximi: ergo datur peccatum mortale, quod non ſit contra charitatem Dei, aut proximi.

19. Si vero dicatur, eſſe peccatum mortale, quod violat legem naturalem, aut Divinam, quamvis non ſit contra charitatem Dei, & proximi, ex alio capite oritur inconſequentia: hinc enim infertur, quod conceptus peccati mortalis ſtat ſine eo, quod ſit contra charitatem Dei; & hoc ſemel admiſſo, nullum poteſt eſſe diſcrimen quoad hoc inter legem Divinam, & humanam. Præterea quia contemptus legis humanæ apud eos Authores eſt peccatum mortale: & talis contemptus non eſt violatio formalis legis Divinæ, aut naturalis; quia ſicut non ſervare legem humanam ſolum eſt violatio legis humanæ; ita & contemnere illam: ergo datur peccatum mortale contra legem humanam, quod no ſit contra charitatem Dei, & proximi.

20. Secundo. Nam quod leges humanæ non poſſint obligare ſub mortali, niſi in ijs, quæ ſpectant ad charitatem Dei, & proximi, vel eſt, quia legislator non vult obligare, vel quia non poteſt: quidquid dicatur, ingentia parturit abſurditatum monſtra: ergo id tamquam falſum, & improbabile reijciendum eſt. Probatur minor. Si enim dicatur primum, quod legislator nō vult, id eſt pugnare contra rei evidentiam. Sæpe enim videmus, legislatorem præcipere, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, multa, quæ non ſunt contra charitatem Dei, aut proximi: ſed quæ ſic præcipit, vult præcipere ſub reatu peccati mortalis, cum excommunicatio latæ ſententiæ fulminari non poſſit, niſi propter peccatum mor-

mortale: ergo evidens eſt, legislatorem velle obligare ſub reatu peccati mortalis.

21. Si vero dicatur, legem humanam non poſſe obſtringere graviter conſcientiam, niſi in ijs, quæ ſunt contra charitatem Dei, & proximi; id eſt multo abſurdius. Hinc enim infertur, Eccleſiam non poſſe præcipere, niſi quæ præcepta ſunt lege naturali, aut Divina. Etenim omne peccatum, quod eſt formaliter contra charitatem Dei, & proximi, militat contra ius Divinum, & naturale; quia hoc iure interdicitur, quiquid eſt contra charitatem Dei, & proximi: ergo ſi Eccleſia non poteſt interdicere ſub mortali, niſi quæ ſunt contra charitatem Dei, & proximi; non poteſt interdicere ſub mortali, niſi quæ iure Divino, & naturali interdicuntur.

22. Quod autem Eccleſia non poſſit præcipere, aut interdicere ſub reatu culpæ gravis, niſi quæ iure Divino, vel naturali præcepta, aut interdicta ſunt, eſt error peior priore. Contra quem militant demonſtrationes pluſquam duodecim, quas in 2. part. Criſ. Theol. diſp. 22. propoſui contra Caramuelem aſſerentem, non eſſe evidens, quod poſſit Eccleſia præcipere, pluſquam pœnaliter, & ſub reatu culpæ. Sufficiat modo repetere definitiones Concilij Tridentini, ex quibus conſtat, eſſe in Eccleſia poteſtatem præcipiendi, & de facto eſſe data præcepta ab Eccleſia, quæ graviter obligent, vltra ea, quæ iure Divino, & naturali conſtringunt conſcientias.

23. Seſſ. 6. cap. 8. de Baptiſmo ſic ſtatuit Concilium. *Si quis dixerit, baptizatos liberos eſſe ab omnibus Sãctæ Eccleſiæ præceptis, quæ vel ſcripta, vel tradita ſunt, ita vt ea obſervare nõ tenentur, niſi ſe ſua ſponte illis ſubmittere volerint, anathema ſit.* Vbi notandum eſt primo, evidenter conſtare, in Eccleſia eſſe præcepta plurima vltra ea, quæ iure naturali, & Divino præcipiuntur, & Concilium loqui de illis. Secundo, evidens eſſe, quod dantur in Eccleſia eius modi præcepta graviter obligantia, maxime, quæ verſantur in materia gravi, & habeat annexam excommunicationẽ latæ ſententiæ, nã de his loquitur Conciliũ; loquitur enim de omnibus. Conſtat ergo ex Concilio Tridentino, poſſe Eccleſiam ſub reatu culpæ gravis, præcipere, vltra ea, quæ ſunt præcepta iure Divino, aut naturali.

24. Deinde præcepta Eccleſiæ conſtituentia impedimenta dirimentia matrimonij eſſe multa, quæ non ſunt iuris naturalis, aut Divini poſitivi; eaque præcepta graviter obligare, conſtat etiam ex Conclio Trident. ſeſſ. 24. can. 4. de matrim. *Si quis dixerit, Eccleſiam non potuiſſe conſtituere impedimenta matrimonium dirimentia, vel in eis conſtituendis erraſſe, anathema ſit.*

25. Pro plena ergo reſponſione ad præfatum argumentum advertendum eſt, dupliciter poſſe peccatum eſſe contra charitatem Dei; ſcilicet obiective; & ſubiective. Peccatum obiective opponitur charitati, quando oppinitur ratione obiecti, ſive ex parte modi tendendi in obiectum: v.g. odium Dei directe opponitur charitati Dei; quia odium, & charitas eiuſdem obiecti opponuntur obiective. Opponitur peccatum mortale ſubiective charitati Dei, quatenus peccatum mortale expellit â ſubiecto charitatem, & charitas expellit á ſubiecto quodlibet peccatum mortale; eo quod ſint incompatibilia in eodem ſubiecto. Et ita diſtinguenda eſt maior: nullum eſt peccatum mortale, niſi quod opponitur charitati [obiective] nego; [ſubiective] concedo. Quæ reſponſio patet ex dictis.

Circa

26. Circa id vero, quod ſubiungit illud argumentum, ſupponendo, quod qui violat legem ex contemptu peccat mortaliter, videndus eſt P. Suarez lib. 3. de legib. cap. 28. vbi diſtinguit inter contemptum rei præceptæ, & contemptum legis, aut præcepti, vt reſpicit legiſlatorem: aſſeritque poſſe non eſſe peccatum mortale contemptum rei præceptæ, eo quod res præcepta habeat aliquem defectum, aut imperfectionem, ratione cuius rem præceptam non dedeceat contemptus internus. Rurſus contemptus, præcepti, vt reſpicit legiſlatorem, vel poteſt eſſe contemptus perſonæ, vel contemptus legiſlatoris, vt talis, ſive contemptus iuriſdictionis, quæ quidem eſt à Deo. Primo modo poteſt non eſſe peccatum læthale, quatenus perſona legiſlatoris habeat aliquem defectum, ratione cuius mereatur talem contemptum internum. At vero ſecundo modo eſt peccatum mortale, quia ſic contemnitur ipſa Prælatio, & iuriſdictio. *Suar.*

CAPVT IV.

An præfata propoſitio digna ſit graviori cenſura?

SVMMARIVM.

Opinio negans gravem obligationem ex præcepto Ieiunij, an ſit temeraria? num. 28.

Propoſitio affirmans obligationem ſervandi feſta, an ſit de fide? n. 29.

Opinio negans talem obligationem videtur erronea. num. 30. & ſeqq.

Stare poteſt, quod reſpectu alicuius erronea non ſit. num. 33.

27. SAnctiſſimus Dominus Innocentius XI. eas porpoſitiones in hoc decreto damnat *vt minimum, tamquam ſcandaloſas*, & dum vtitur eo termino, *vt minimum*, ſatis clare conſtat, eum non excludere alias graviores cenſuras, quibus fortaſſe dignæ ſunt aliquæ ex ijs ſexaginta quinque propoſionibus. Inquirimus ergo, an ea propoſitio, quæ negat obligationem ſub mortali ſervandi feſta, ſit digna graviori cenſura.

28. P. Valentia agens de præcepto ieiunij (vt refert Amadæus tract. de Ieiuinio prop. 6. num. 4.) aſſerit, eam opinionem, quæ negat gravem obligationem, eſſe temerariam. Quod idem diceret, de præcepto ſervandi feſta; cum de omnibus quinque Eccleſiæ præceptis eadem ſit ratio. Ea ergo opinio merito cenſetur temeraria. Illa enim propoſitio temeraria eſt, quæ opponitur communi ſententiæ Doctorum, qui illam tuentur tamquam certam; ſic ſe habet ea opinio damnata, vt conſtat ex dictis: ergo eſt temeraria. Quod ſi duo, vel tres contradicunt, temere procedunt. *Valent. Amad.*

29. P. Suarez tom. 3. in 3. part. diſp. 88. ſect. 5. *Dicendum*, aſſerit, eſſe de Fide, dari in Eccleſia præceptum graviter obligans ad auditionem Miſſæ in diebus feſtis. Dicit autem eſſe ex Fide, non quia hæc gravis obligatio ſit immediate revelata, ſed quia infertur evidenter ex vna præmiſſa de Fide, adiuncta alia præmiſſa evidenti. *Suar.*

30. Iuxta quem ſenſum aſſero, eã propoſitionem damnatam eſſe erroneam. Ita docent aliqui Recentiores agentes de præcepto ieiunij, teſte Amadæo vbi ſupra. Procuius confirmatione, præmittendum eſt, conclusionem Theologicam eſſe illam, quæ evidenter deducitur ex vna præmiſſa de Fide, & alia evidenti.

31. Probatur concluſio. Illa eſt propoſitio erronea, quæ contradicit con-

Digitized by Google

concluſioni Theologicæ: ſic ſe habet ea propoſitio damnata: ergo erronea eſt. Maior eſt certiſſima. Eſt enim erronea propoſitio illa, qua quis vi conſequentiæ cogitur negare propoſitionem de Fide: ſed qui contradicit concluſioni Theologicæ, cogitur vi conſequentiæ negare præmiſſam de Fide: ergo propoſitio erronea eſt, quæ contradicit concluſioni concluſioni Theologicæ. Probatur minor: nam concluſio Theologica eſt, quæ evidenter infertur ex vna præmiſſa de Fide, & altera evidenti: ſed in argumentatione legitima, quæ conſtat vna præmiſſa de Fide, & altera evidenti; cum nequeat quis negare conſequentiam, quæ evidenter infertur, neque præmiſſam evidentem, quia non poteſt claudere oculos evidentiæ; cogitur negare præmiſſam de Fide: ergo qui contradicit concluſioni Theologicæ, vi conſequentiæ cogitur negare propoſitionem de Fide.

32. Iam vero minor prioris ſyllogiſmi, quod propoſitio negãs obligationem gravem ſervandi feſta, contradicat concluſioni Theologicæ illatæ ex vna præmiſſa de Fide, & altera evidenti, oſtenditur hoc ſyllogiſmo: *Eccleſia habet poteſtatem imponendi gravem obligationem ſervandi feſta: ſed de facto illam impoſuit: ergo impoſita eſt talis obligatio gravis ſervandi feſta.* Cuius ſyllogiſmi concluſio evidenter infertur ex præmiſſis; nam licet ſyllogiſmus non ſervet formam Ariſtotelicam; tamen concluſio ex neceſſaria, & metaphyſica connexione antecedentis cum conſequenti, evidenter infertur. Deide propoſitio maior eſt de Fide; & minor eſt evidens; cum ex ſupra dictis conſtet, eſſe evidens, dari tale præceptum impoſitum ab Eccleſia. Ea ergo eſt concluſio Theologica. Sed propoſitio damnata negat, quod ea concluſio Theologica affirmat: ergo illi contradicit.

33. Advertendum tamen eſt (vt obſervavi in 2. part. Criſ. Theol. diſp. 23. cap 8. num. 233.) aliud eſſe, quod propoſitio ſit erronea ſecundum ſe, & aliud, quod ſit erronea, vt ab iſto homine aſſeritur. Dicimus ergo, eam propoſitionem damnatam, eſſe ſecundum ſe erroneam propter dicta; ſi vero aliquis in eo ſyllogiſmo negaret minorem, quamvis evidentem, nempe claudens oculos evidentiæ, vt abeo homine aſſeritur, non eſt erronea; quia negans propoſitionem evidentem, non cogitur negare propoſitionem de Fide; erraret quidem contra evidentiam rei, ſed non contra veritatem Fidei.

CAPVT V.

Deciditur ſecunda pars Diſertationis circa propoſitionem LIII.

ARTICVLVS I.

Referuntur Authores, & reffellitur eorum fundamentum.

SVMMARIVM.

Comparatur auditio ſimultanea duarum Miſſarum cum ſimultanea auditione duarum partium Miſſæ. num. 35.

Quomodo verificatur illud proloquiũ, ſicut ſe habet totum ad totum, ita ſe habet pars ad partem? num. 36. & ſeqq.

Miſſa eſt quid compoſitum, ſed ſucceſſivum n. 39.

Sicut ſe habet totum ad totum, ita pars ad partem ſibi correſpondentem. num. 40.

Dam-

34. DAmnat deinde Pontifex hãc propoſitionem 53. *Satiſfacit præcepto Eccleſiæ de audiendo ſacro, quia duas eius partes, imo quatuor, ſimul à diverſis celebrantibus, audit.* Et quidem multi ſunt Scriptores, qui docuerunt hanc opinionem, vel abſolute, vel tamquam probabilem, pro qua P. Mathæus de Moya tom. 2. ſelect. in Appendic. ad tract. 2. de Religione diſp. 2. quæſt. 3. §. 2. refert Bonacinam, Geſualdum, Dianam, Hieronymum Garcia, & Maſcareñas. hos omnes citatis eorum verbis; & alios præterea ex citatione aliorum.

Moya. Bonac. Geſual. Diana. Garcia. Maſcar.

35. Fundamentum, quo aliqui eorum vtuntur, & cui nimis fidit Diana part. 10. tract. 15. reſol. 3. eſt. Licitum eſt audire ſimul duas Miſſas, ſimul concurrentes in altaribus coniunctis, etiam ſi vna Miſſa obliget ex præcepto, & altera ex voto: ſed ſicut ſe habet totum ad totum, ita ſe habet pars ad partem: ergo ſi licet audire ſimul duas Miſſas ſecundùm ſe totas ad implendam obligationem; ita licebit audire ſimul duas partes Miſſæ.

36. Sed hoc argumentum laborat in æquivoco. Nam eodem argumento probo motum rotæ horologij primæ medietatis horæ poſſe coëxiſtentere ſimul cum motu eiuſdem horologij ſecundæ medietatis horæ; ita vt ex duabus diverſis ſemihoris non ſuccedat vna alteri. Nam motus ſolis, qui fit v. g. hora duodecima diei coëxiſtit motui horologij, qui fit eadem duodecima hora: ſed ſicut ſe habet totum ad totum, ita ſe habet pars ad partem: ergo ſicut illi motus totius integræ horæ coëxiſtunt; ita duæ medietates motus horologij poſſunt coëxiſtere. Vbi vides exorbitare conſequentiam ex eo, quod cum in conſequente deberet poni coëxiſtentia partis vnius motus cum parte alterius; ponuntur partes vnius totius, & non partes vtriuſque totius.

37. Id autem argumentum ita recte procederet. Sicut ſe habet totum ad totum, ita ſe habet pars ad partem: ſed totus motus ſolis vnius horę coëxit toti motui horologij vnius horæ: ergo pars motus ſolis correſpondet parti motus horologij.

38. Iam vero facile cognoſcitur, in quo latet æquivocatio argumenti illius. Quia comparat totum ad totum, & non comparat partem vnius totius ad partem alterius totius; ſed comparando totum ad totum, poſtea comparat duas partes vnius totius inter ſe.

39. Itaque Miſſa eſt vnum compoſitum ſucceſſivum; in illo ſicut ſe habet totum ad totum, ita ſe habet pars vnius totius ad partem alterius totius: & ita quia licitum eſt adimplere præceptum, & votum per duas totas, & integras Miſſas ſimul auditas; ita licitum eſt implere præceptum per duas partes vtriuſque Miſſæ ſimul auditas; & ita licet implere vtramque obligationem audiendo ſimul ambas epiſtolas, & ſimul ambo Evangelia, & ſimul ambo offertoria, &c. non autem facta comparatione ad duas partes vnius totius.

40. Reſpondeo ergo ad argumentum, omiſſa maiori, diſtinguendo minorem: ſicut ſe habet totum ad totum, ita ſe habet [pars vnius totius ad partem alterius,] concedo; ita ſe habet pars [vnius totius ad partem eiuſdem totius,] nego. Quare ſi comparo duos homines ſimillimos, recte dicam; ſicut ſe habet Petrus ad Paulum, ita ſe habent membra ad membrum; & ita ſicut caput Petri eſt oblongum, ita caput Pauli; & ſicut manus Petri habet digitos parvos, ita & manus Pauli. Exorbitabit autem conſequentia, ſi inferat; ergo ſi caput Petri eſt oblongum, digitus Petri eſt oblongus; quia comparatio ſaltat extra propoſitum.

Digitized by Google

ſitum. Male ergò inferunt, quod ſi poſſunt audiri duæ Miſſæ ſimul, poſſunt audiri duæ partes vnius Miſſæ ſimul ad præceptum implendum. Vide P. Mathæum de Moya ſupra citatum, qui optime agnovit æquivocationem eius argumenti. *Moya.*

ARTICVLVS II.

Quam ſit certum, non impleri præceptum per duas Miſſæ medietates ſimul auditas?

SVMMARIVM.

Præceptum audiendi Miſſam ita eſt intelligendum, vt impleri nequeat per duas medietates ſimul auditas. num. 41.

Duæ medietates non conſtituunt vnam Miſſam totam. n. 43.

Contra naturam entis ſucceſivi eſt ponere eius partes ſimul. n. 45.

Abſurda, quæ ſequuntur ex propoſitione damnata. n. 46. & ſeq.

41. OMnes propoſitiones, quæ adverſantur propoſitionibus in hoc decreto damnatis, habere omnimodam certitudinem, præcipue in ordine ad praxim, conſtat ex diſertatione proœmiali. Illas tamen, quæ verſantur in materia Eccleſiaſtica, novo, & ſpecialiori titulo debere eſſe certas, obſervavi ſupra cap. 2. fine. Itaque controvertebant Doctores, an impleatur præceptum Eccleſiaſticum audiendi Miſſam, per duas medietates Miſſę ſimul auditas? Cum ergo hoc præceptum ſit pure Eccleſiaſticum, & propterea pertineat ad Romanum Pontificem declarare, quo ſenſu intelligendum ſit illud præceptum; in damnatione huius propoſitionis 53. declarat Pontifex, vtpote legiſlator Eccleſiaſticus, ita eſſe intelligendum præceptum, vt nullo modo impleatur per eas duas medietates ſimul auditas.

42. Lugo Cardinalis de Euchariſt. diſp. 22. ſect. 1. optimis argumentis refutat eam propoſitionem, quod poſsint audiri duæ medietates, non ſolum ſimul, ſed & ſucceſsive, ad præceptum implendum. Sed fuſsius Caramuel multas inſtantias, in Theol. fundam. à num. 778 fund. 31. etiam in hypotheſi, in qua concedatur, poſſe impleri præceptum per duas medietates ſucceſsive auditas. Breviter proponam argumenta efficaciora. *Lugo.* *Caram.*

43. Primum ex P. Suario de Euchar. diſp. 88. ſect. 2. Præceptum obligat ad audiendam vnam Miſſam totam: ſed illæ duæ medietates non cōſtituunt vnam Miſſam totam; cum revera illud non ſit vnum Sacrificium: ergo non impletur præceptum audiendo illas duas medietates. Confirmatur. Nam ſi vnus Sacerdos diceret vſque ad conſecrationem hoſtiæ; & alius diceret á Conſecratione calicis partem reſiduam; nemo dixiſſet Miſſam integram: & ſimiliter ſi vnus conſecraret hoſtiam, & calicem, & ſtatim (extra caſum extremæ neceſſitatis morbi repentini) ceſſaret à proſecutione Miſſæ; & alter Sacerdos diceret reliqua poſt conſecrationem; neuter diceret Miſſam integram: eodem modo ſi hodie Sacerdos conſecraret hoſtiam, & non ſumeret illam, ſed eam, quam conſecravit heri, non celebraret Miſſam integram, ſed poneret ſubſtantiam vnius, & complementum alterius Miſſæ: ergo neque audit Miſſam integram, qui duas medietates audit. *Suar.*

44. Deinde infert Suarius tamquam abſurdum, quod hoc modo poſſet dici, quod impleret præceptum, qui audiret ſimul duas meditates Miſſæ; aſſerens nullum Authorem auſum

Suar. fuiſſe id aſſere ad ſua vſque tempora. Et ſubiungit hæc verba : *Propter hæc ſuſpecta mihi ſemper fuit illa doctrina, quam nonnullis etiam Theologis & iuriſperitis diſciplicere video : quia revera eſt parum conſentanea intentioni Eccleſiaſtici præcepti, & Religioni, ac reverentiæ debita huic ſacrificio.* Quod totum argumentum inſtruit P. Suarez contra doctrinam de duabus medietatibus Miſſę audiendis ſucceſſive; illud autem fortius militat in opinione damnata de duabus medietatibus ſimul audiendis.

45. Secundo. Contra naturam entis ſucceſſivi, cuius partes ſunt priores, & poſteriores, eſt, quod tales partes ſumantur ſimul: ſed Miſſa eſt ens ſucceſſivum, cum tota Miſſa fiat per motum labiorum : ergo contra naturam Miſſæ eſt, quod illæ partes priores, & poſteriores audiantur ſimul.

Caram. 46. Tertium ex Caramuele ſupra (dato quod eſſet licitum duas Miſſæ partes ſucceſſive audiere ad præceptum implendum) illud quidem conflatum ex pluribus abſurdis, quæ ex ea opinione inferuntur. Primo illis verbis ex num. 781. *Ergo, ſi eſſent multa altaria, quibus ſimul eſſe præſens Petrus poſſet, & in vno Miſſa inciperetur, in altero Epiſtola, in al- Euangelium, in altero oblatio, in altero Canon, in altero conſecratio, in altero Poſt communio, & in altero vltimum Evangelium, poſſet Petrus vno quaſi momento temporis integram Miſſam audire.* Reſponſiones autem ex Diana, & Leandro optime refutat.

47. Secundo ex num. 783. Poſſet enim idem concedi in officio Canonico in Choro, vbi ſinguli ſingulas lectiones Matutini recitant, audientibus reliquis.: & ita novem monachi poſſent ſimul recitare novem lectiones. Et hinc efformat hunc Syllogiſmum : *Non poteſt quis eodem tempore audiendo plures lectiones ſatisfacere præcepto de Officio Divino; & tamen ſatisfacit audiendo ſucceſſive : ergo non poteſt ſatisfacere præcepto de audienda Miſſa, audiendo plures partes ſimul, ſed debet illas audire ſucceſſive.*

48. Tertio ex num. 785. Infertur, quod quando duo ſocij recitant officium Divinum, poſſet vnus incipere verſum ſecundum, antequam alter abſolveret primum; quod eſt contra ſententiam omnium Theologorum; eo quod officium Divinum eſt ens ſucceſſivum, quod propterea ſucceſſive recitari debet. Hinc arguit ſic : *Quando duo canonicas horas legunt, debet alter alterum expectare, nec poteſt ſimul primum verſum legere, & ſecundum audire: falſum eſt igitur, poſſe aliquem eodem tempore duabus partibus eiuſdem præcepti ſatisfacere : ergo falſum eſt etiam, poſſe eodem tempore audire plures partes Miſſæ.*

49. Quarto. In Miſſa ſolemni, celebrans, dum canitur Gloria, Epiſtola, Graduale, & Evangelium, poterit proſequi reliquum Miſſæ audiens ſimul, & recitãs, ſuppoſito quod ſimul eodem tempore poteſt quis pluribus partibus præcepti ſatisfacere etiã in ente ſucceſſivo. Quinto. Poſſet Comunitas Monachorum in decem manipulos dividi, ita vt eodem tempore vnus manipulus recitaret matutinum, alius Laudes, alius Primam, & ſic breviſſimo tempore implerent obligationem recitandi Officium in Choro. Vide apud locum citatum Caramuelis reliqua abſurda, quæ omitto, quia his ſimilia.

CA-

Digitized by Google

CAPVT VI.

An opinio docens, ſatisfieri præcepto per duas medietates Miſſæ ſucceſſive auditas, maneat damnata, ſaltem virtualiter.

SVMMARIVM.

Dupliciter poteſt contingere, quod duæ medietates Miſſæ ſucceſſive audiantur. num. 50.

Neutra ex his duabus opinionibus expreſſe damnatur. num. 51.

An ſit conſequentia à ſucceſſiva auditione medietatum Miſſæ ad ſimultaneam? num. 52.

Succeſſiva auditio duarum medietatum Miſſæ non damnatur, etiam virtualiter. num. 53.

50. AVthores docentes ſatisfieri præcepto per duas Miſſæ medietates ſucceſſive auditas, dividuntur in duas claſſes: alij enim admittunt, etiam ſi pars poſterior prius, & prior poſterius audiatur; alij vero ſolum admittunt, dummodo prior prius, & poſterior poſterius audiatur. De vtraque ergo opinione inquirimus, an damnata maneat aliquo momo vi huius decreti.

51. Illam vtramque non manere damnatam expreſſe vi huius decreti certum eſt. Nam hoc decretum dumtaxat loquitur de opinione, quæ admittit, ſatisfieri precepto per auditionem ſimultaneam duarum medietatum Miſſæ à duobus Sacerdotibus: non ergo loquitur de auditione ſucceſſiva.

52. Maior difficultas eſt, an ea opinio vi huius decreti maneat virtualiter damnata. Et ratio dubitandi eſt. Manet enim virtualiter damnata omnis ea propoſitio, quæ eſt incompoſsibilis cum damnatione. Et ideo propoſitio, quæ eſt antecedens, vnde infertur propoſitio damnata, eſt virtualiter damnata: quia bene valet ab oppoſito contradictorio conſequentis ad oppoſitum contradictorium antecedentis, & ideò bene valet à contradictoria propoſitionis damnatæ ad contradictoriā antecedentis, quod infert propoſitionem damnatā: ſed propoſitio, quæ ad mittit ſatisfieri præcepto per ſucceſſivam auditionem duarum medietatum Miſſę, eſt antecedens, vnde infertur, quod ſatisfiat etiam per ſimultaneam auditionem earum: tum quia Pater Suarez, & alij eam conſequentiam colligunt; tum quia præcipua argumenta, quæ militant contra ſimultaneam auditionem, militant etiam contra ſucceſſivam; vt conſtat ex cap. præced: ergo ea opinio de auditione ſucceſſiva duarum medietatum manet virtualiter damnata.

53. Dicendum tamen eſt, neque virtualiter manere damnatam eam opinionem dę auditione ſucceſſiva duarũ medietatum, ſive pars prior, ſive poſterior audiatur prius. Ratio eſt: Nã, vt propoſitio maneat virtualiter damnata, debet eſſe evidenter incompatibilis cum damnatione, ſive debet eſſe antecedens, vnde inferatur evidenter propoſitio damnata: atqui quamvis valde probabiliter opinio de ſucceſſiva auditione inferat opinionem damnatam de ſimultanea auditione duarum medietatum Miſſæ, vt conſtat ex ratione dubitandi propoſita; aſt non illam infert evidenter; & conſequenter non eſt evidenter incompatibilis cum ipſa damnatione. Et hinc patet reſponſio ad rationem dubitandi.

Digitized by Google

CAPVT VII.

An opinio de ſucceſſiva auditione duarum medietatum Miſſæ maneat practicè probabilis?

SVMMARIVM.

Opinio eſt practicè probabilis, dum abſque peccato deducitur ad praxim. num. 54.

Opinio de auditione ſucceſsivâ videtur tenuis probabilitatis. num. 55. & 56.

Authores, quibus habetur ſuſpecta, hæc probabilitas. num. 57. & ſeqq.

Abſolutè manet practicè probabilis, donec aliter determinetur. num. 61.

54. VT propoſitio ſit practicè probabilis, neceſſe eſt, quod licite, & abſque peccato poſſit deduci ad praxim. ſive quod dum eam opinionem deducimus ad praxim, cenſeamur prudenter operari. Inquirimus ergo, an hæc opinio, quæ docet, ſatisfieri præcepto per ſucceſſivā auditionem duarum medietatum, ita ſit probabilis, vt licite, & abſque peccato poſſit deduci ad praxim, eaque ad praxim deducta, operemut prudenter.

55. Ratio dubitandi eſt: nam ea opinio non eſt practicè probabilis, quæ eſt tenuiter probabilis: ſed illa opinio de ſucceſſiva auditione eſt tenuiter probabilis: ergo non eſt practicè probabilis. Maior eſt evidens ex damanatione tertiæ propoſitionis in hoc decreto contenta: damnatur enim hæc propoſitio: *Generatim dum probabilitate, ſive intrinſecca, ſive extrinſeca, quamtumvis TENVI, modo à probabilitatis finibus non exeatur, confiſi aliquid agimus, ſemper prudenter agimus.* Non eſt igitur probabilis practicè, neque prudenter practicabilis ea, quæ eſt teniter probabilis.

56. Quod vero ea opinio ſit tenuiter probabilis, quæ eſt minor eius ſyllogiſmi, probatur. Nam, vt late oſtendi diſert. 4., illa opinio eſt tenuiter probabilis, de cuius probabilitate dubitant non pauci viri docti; ſic ſe habet ea opinio: ergo illa eſt tenuiter probabilis.

57. Probatur minor. Nam in primis de eius probalitate dubitat P. Suarez vbi ſubra cap. 5. illis verbis. *Propter hac ſuſpecta mihi ſemper fuit illa doctrina, quàm non nullis etiam Theologis, & iuriſperitis diſplicere video*, &c. Dicitur autem doctrina ſuſpecta illa, de cuius probabilitate dubitatur. Auget autem fundamentum dubitandi de eius probabilitate, ex verbis immediate ſubiunctis: *Quia revera eſt parum conſentanea intentioni Eccleſiaſtici præcepti, & Religioni, ac reuertentia debita huic Sacrificio.* Vt autem propoſitio ſit abſolute, & practcé probabilis, non debet eſſe parum conſentanea præcepto, &c. cum propoſitio vt ſit abſolute probabilis debeat habere magnum fundamentum, atque adeo eſſe valde cōſentanea præcepto. Ex quibus etiam conſtat, non ſolum Suarium, ſed nou nullos etiam Theologos, & Iuriſprudentes dubitare de ſecuritate, ſive de probabilitate practica eius opinionis. Suar.

58. P. Azor tom. 1. Inſt. moral. lib. 7. cap. 3. quæſt. 3. ait, loquens de hac opinione: *Mihi ſane illa prima ſententia magis placeret, ſi aliqua firma ratione, aut argumento niteretur: neque enim video, quo pacto Miſſam totam, & integram audiat, qui* Azor.

qui fragmenta, & partes audit. Cum autem non ſit probabilis propoſitio, quæ firma ratione non nititur, idem eſt dicere, quod illa opinio non nititur firma ratione, ac dicere quod non eſt probabilis.

Tolet. 59. Card. Toletus lib. 6. Sum. cap. 7. ita ait: *Profectò non eſt viſus audire Miſſam integram, ſed duas dimidietates duarum Miſſarum, quæ inter ſe non faciunt integritatem.* In quibus verbis videtur Toletus non invenire firmam rationem, quæ eſſentialiter requiritur ad probalitatem. Quibus ſimilia invenies in alijs Doctoribus.

60. Quibus accedit, quod cum Pontifex damaverit eam opinionem aſſerentem, [ſatisfieri præcepto per ſimultaneam auditionem duarum partium Miſſæ,] creditur, ea præcipue ratione nixum eſſe, quod duæ medietates Miſſæ non faciunt integritatem; ex quo ſequitur, ſimiliter deſerendam eſſe opinionem de ſucceſſiva auditione duarum partium Miſſæ: nam in vtraque opinione militat eadem ratio; quamvis magis monſtroſé in ſimultanea.

61. Et quidem ſi ſolum attenderemus ad principia intrinſeca, rectè dici poſſet, hanc opinionem de auditione ſucceſſiva duarum medietatum, eſſe tenuiter probabilem, propter dicta; & conſequenter non eſſe practicè probabilem, propter damnationem tertiæ propoſitionis contentam in hoc decreto, quám retuli ſupra num. 55. Attendendo tamen ad principia extrinſeca, & ad authoritatem Doctorum, qui eam opinionem tuentur, admittere poſſum in ea opinione ſufficientem probabilitatem ad praxim. Et ita Pater Suarez, vbi ſupra

Suar. dixit: *Propter authoritatem prædictorum Doctorum non poteſt contraria ſententia practicè condemnari; & ille, qui ex illa fuerit operatus, non peccabit mortaliter.* Et eodem modo Lugo Card. diſp. 22. de Euchar. num. 8. admittit probabilitatem eius ſententiæ ſolum per principia extrinſeca. Quod intellige, dum Romana Cathedra, cuius eſt declarare intentionem legum ſuarum, oppoſitum non declaraverit. Lugo.

DISERTAT. XXXIII.

An ille, qui non poteſt recitare matutinum, & Laudes teneatur ad reliquas horas, quas poteſt?

CAPVT I.

Præmittuntur aliqua ad intelligentiam quæſtionis?

SVMMARIVM.

Refertur propoſitio damnata. num. 1.
Sententia negans obligationem, & eius fundamentum. num. 2.
Diſcrimen inter Beneficiarios, et reliquos, qui tenentur ad horas Canonicas. num. 3.
Præceptum aliquando verſatur circa materiam dividuam, aliquando circa indiviſſibilem. num. 4.
Si intentio præcipientis eſt ad totum, vt totum, qui nequit implere totum, non tenetur ad partem. num. 5.
Ex quo principio pendeat reſolutio præſentis dubij. num. 6. & 7.

Pro-

1. PRopoſitio inter damnatas quinquageſima quarta hæc eſt: *Qui non poteſt recitare Matutinum, & Laudes, poteſt autem reliquas horas, ad nihil tenetur; quia maior pars trahit ad ſe minorem.* Primus Author huius opinionis fuit Doctor. Navarrus in cap. *Quando.* De conſecr. diſt. 1. cap. ſuo 11. num. 15. aſſerens, eum, qui non poteſt perſolvere maiorem partem Oficij Canonici, non teneri ad minorem, quàm poteſt. Quem ſequitur Diana part. 4. tract. 4. reſol. 225., & alij, quos ipſe refert.

Navar.

Diana.

2. Fundamentum eorum eſt. Quia non quælibet potentia recitandi aliquam partem, ad eam recitandam obligat, quando eſt impotentia ad reliquas. Nam ſi ea potentia ad recitandam minorem partem obilgaret, innumeris ſcrupulis, & perplexitatibus pateret: vix enim erit ægrotus, qui ſaltem brevem aliquam horam recitare non poſit; cum tamen experientia compertum ſit, neminem cum ægrotis ita minutatim agere, vt illum vrgeat ad recitandam aliquam brevem horam, quàm poſſet; ſed abſolute declaratur ægrotus exemptus ab ea obligatione recitandi. Cum ergo non definiatur in iure, ad quantam partem teneatur ægrotus, aut quilibet alius impeditus ad partem præcepti, videtur nullum aptius iudicium efformari poſſe, quàm vt maior pars trahat ad ſe minorem. Quod axioma de ſumptum eſt ex cap. 1. de ijs, quæ fiunt á maiori.

3. Thomas Hurtado tom. 1. de Reſidentia lib. 5. Reſol. 7. ſub reſol. 10. num. 42. (teſte Filguera in expoſitine huius propoſitionis 54.) mediam ſubivit ſemitam, dicens, Beneficiarios, quia ex iuſtitia tenentur reſtituere fructus correſpondentes ſingulis horis, & ſi non poſſint recitare Matutinum, & Laudes, teneri ad reliquas horas; Regulares vero non teneri, quia eorum obligatio ſolum fundatur in virtute Religionis. Subiungit Filguera citatus hæc verba: [Si autem P. Hurtadus differentiam, quàm excogitaverat, mordicus defendiſſet, probabile forſan alicui videretur poſt damnationem Pontificiam, quod qui non poteſt recitare Matutinum, & Laudes, poteſt autem ad reliquas horas, ad nihil tenetur, ſi ſolum ad recitandum obligatur virtute Religionis; non autem ratione Beneficij Eccleſiaſtici..... Cum in odioſis, vt loquuntur Authores, debeat fieri reſtrictio, ſicut in favorabilibus ampliatio, poterat non iniurioſe, ſeu non violenter damnatio Pontificia intelligi de obſtricto ad recitandum ex virtute iuſtitiæ, non autem Religionis; quod quidem minus eſt.] Vbi vides, inclinare Filgueram ad hoc, quod damnatio Pontificia extendatur ſolum ad obligationem recitandi ex iuſtitia; quamvis id non abſolute aſſerat.

Tho Hur

Filg.

Filg.

4. Pro cuius rei claritate præmitto, duplicem eſſe materiam præcepti, aliam dividuam, & aliam in dividuam. Dicitur dividua, quando habet plures partes, ad quarum ſingulas ſeorſim ab alijs obligat præceptum. V. g. ieiunium Quadrageſimæ, quæ dividitur in quadraginta dies, in quorum ſingulis obligat præceptum. Dicitur individua, quæ non habet plures partes, ad quarum ſingulas obliget præceptum, ſeorſim ab alijs: v. g. præceptum confeſſionis annuæ, & præceptum communicandi in Paſchate. Itaque materia individua præcepti dicit duo, vel quod non habeat plures partes, vel ſi eas habeat, non obliget ad eas, ſeorſim ab alijs. Communio Paſchatis eſt materia individua,

Digitized by Google

vidua, quia non habet plures partes; & confeſſio, annua quàm præcipit Eccleſia, & ſi habet tres partes, cordis contritionem, oris confeſſionem, & operis ſatisfactionem, tamen materia individua eſt præcepti Eccleſiaſtici, quia non præcipit ſingulas earum ſeorſim ab alijs, ſed illas tres partes ſimul, ſive vt coniungendas ad conficiendum vnum Sacramentum.

5. Hinc fit, quod quando materia eſt individua, ſi quis non poſſit implere totam materiam, & poſſit implere vnam partem materiæ, non tenetur ad hanc partem implendam. Et ita ſi quis voveat vnum pſalterium integrum indiviſibiliter, ita vt intentio voventis feratur ad totum, vt totum, & non aliter; quamvis pſalterium dividatur in partes, ſi non poſſit quis recitare totum pſalterium, non tenetur ad partem; quia obligatio eius voti eſt de materia individua ex intentione voventis. Et idem evenit in præceptis, ſi conſtat, intentionem legislatoris eſſe, præcipere totum vt totum, & non ſingulas partes ſeorſim ab alijs.

6. Quare præſens quæſtio, [An qui non poteſt recitare Matutinum, & Laudes, teneatur ad reliquas horas?] Pendet ab hac altera quæſtione, [An præceptum recitandi Officium Canonicum contineat materiam dividuam, an individuam?] & iuxta dicisionem huius ſecundæ quæſtionis decidenda eſt prima.

7. Caſus autem, in quibus frequentius poteſt habere locum hæc quæſtio, ſunt, vel quando infirmus non poteſt recitare Matutinum, & Laudes; iudicat autem ſe poſſe recitare horas minores: vel quando quis amiſit Breviarium, nec poteſt illo die invenire illud, vel aliud commodatum, & ideó non poteſt recitare Matutinum; poteſt autem alias horas recitare; vel quando neceſſarijs ſuæ obligationis negotijs impeditus vſque ad vnum quadrantem ante mediam noctem, nihil recitavit, & ideó non poteſt in illo quadrante reſiduo recitare Matutinum, & Laudes.

CAPVT II.

Oſtenditur falſitas propoſitionis damnatæ.

SVMMARIVM.

Quid ad hoc conferat hæc declaratio? num. 8.

Præceptum de recitatione verſatur circa materiam dividuam num. 9. & 10.

Non verſatur ad totum, reduplicative vt totum num. 11.

Qui non poteſt totum, tenetur ad partem rei dividuæ. num. 12.

Inconſequentia in doctrina oppoſita. num. 13.

Quo modo intelligendum, quod maior pars trahit ad ſe minorem. num. 14.

Damnationem intelligi ſolum de Beneficiario, improbabile eſt. num. 16.

8. VEritatem in hac damnatione ſtatutam, & falſitatem propoſitionis damnatæ, defendit, & explicat optime, P. Suarez tom. 2. de Relig. tract. 1. lib. 4. cap. 28. à num. 22., & Pater Thomas Sanchez

Suarez. Tho San.

chez lib. 1. Summæ cap. 19., & alij. Oſtenditur primo ex hac ipſa damnatione, ex qua novo, & ſpeciali titulo fit evidens, eum, qui non poteſt recitare Matutinum, & Laudes, poteſt autem reliquas horas, teneri ad illas racitandas. Nam vt ſemel, & iterum obſervavi in diſert. præced. Eius eſt declarare authentice præceptum, & obligationem eius, cuius eſt condere; ſed Romani Pontificis eſt condere hanc legem recitandi Officium Canonicum: ergo euiſdem eſt declarare authentice hoc præceptum, & obligationem eius. Sed Romanus Pontifex in hoc decreto declarat, obligationē huius præcepti extendi ad racitandas reliquas horas ab eo, qui non poteſt recitare Matutinum, & Laudes, poteſt autem reliquas; ergo iam evidens eſt, in prædicto caſu illum teneri ad reliquas horas récitandas. Quo eodem modo diſcurrendum eſt in reliquis propoſitionibus damnatis, quæ verſantur in materia iuris Eccleſiaſtici.

9. Oſtenditur ſecundo. Quando materia præcepti non eſt individua, qui non poteſt implere totam materiam præcepti, tenetur ad partem, quam poteſt: ſed materia huius præcepti, quod indicit Officium Canonicum, non eſt individua, ſed potius dividitur in ſeptem horas Canonicas: ergo qui non poteſt implere totum præceptum, tenetur ad partem, quàm poteſt: ergo qui non poteſt implere maiorem partem præcepti, tenetur ad minorem, quam poteſt: ergo qui non poteſt recitare Matutinum, & Laudes, tenetur ad reliquas horas, quas poteſt. Hæ duæ poſtremæ conſequentiæ evidenter inferuntur ex prima; & hæc ex præmiſſis.

10. Minor oſtenditur. Nam ſi materia huius præcepti eſſet individua, & talis, vt præceptum non obligaret, niſi ad totum Officium vt totum, & non ad ſingulas eius partes; fieret, quod qui nō poſſet recitare completorium, non teneretur ad reliquas horas; id enim eſt obligari ad totum vt totum indiviſibiliter: id autem quám ſit abſurdum, & quám alienum à mente Eccleſiæ, quis non videat?

11. Præterea, quia quando materia præcepti in ſe ipſa eſt diviſibilis, & dividitur in plures partes, non poteſt dici, quod pręceptum reſpiciat totã materiam vt totam indiviſibiliter, niſi detur aliqua ſpecialis ratio, vel aliquis titulus, ratione cuius conſtet, pręceptum procedere in totam materiam vt totam indiviſibiliter. Cum ergo nulla ſit ratio, nullus titulus, ratione cuius hoc pręceptum reſpiciat horas Canonicas, vt totum quoddam indiviſibiliter, dici non poteſt, hoc pręceptum ita procedere. Ita ſi quis diceret pręceptum ſolvendi decimas ſuam materiam reſpicere indiviſibiliter, fieret, quod qui non poteſt ſolvere decimam, poteſt autem ſolvere vigeſimam, ad nihil teneretur; quod eſſet ingens abſurdum. Ideó autem eſt abſurdum, quia nullus eſt titulus, ratione cuius id pręceptum accipiatur tamquam reſpiciens totam materiam, vt totam indiviſibiliter.

12. Maior autem prioris Syllogiſmi, ſi penetrentur termini, evidens eſſe comperietur, ſcilicet quod quando materia pręcepti non eſt individua, qui non poteſt implere totam materiam, tenetur ad partem, quám poteſt. Quia quando non eſt individua, habet partes, & pręceptum non reſpicit illas, vt totum quoddam indiviſibiliter; quia ſi reſpiceret illas partes, vt totum quoddam indiviſibiliter, iam illa materia, vt comparata ad pręceptum, eſſet individua: ſi ergo materia præcepti habet plures partes, & præceptum

tum reſpicit illas diviſibiliter, qui non poteſt ponere vnam partem, vi præcepti tenetur ad ponendas alias.

13. Oſtenditur tertio. Nam Authores primæ ſententię videntur inconſequenter procedere Nam vel dicunt, materiã huius pręcepti de recitando officio Canonico eſſe individuam, vel dicunt eſſe dividuam. Si primum: perperam dicunt, quando quis non poteſt recitare minorem partem, poteſt autem maiorem, teneri ad hãc recitandam: quia quando materia cõparata ad pręceptum eſt individua, qui non poteſt ponere totam materiam, ad nihil tenetur; & ita qui non poſſet recitare Completorium, ad nihil tenetur. Si autem dicunt, eſſe dividuam; cum hanc reſpiciat præceptum non ſolum ſecundum ſe totam, ſed ſecundum ſingulas ſui partes; perperam aſſerunt, quod qui non poteſt ponere maiorem partem, non tenetur ad minorem, cum pręceptum ad ſingulas extendatur.

Suar. 14. Oſtenditur quarto ex P. Suarez cit. tum quia id fundamentum, quo nituntur adverſarij, quod maior pars trahit ad ſe minorem, ex cap. 1. de ijs, quę fiunt à maiori, non eſt ad rem: loquitur enim textus de Canonicis ferentibus ſuffragium, pręcipitque, ſtandum eſſe pro maiori parte ſuffragiorum, & hoc ſenſu dicitur, quod maior pars trahit ad ſe minorem; quod quid prodeſt ad excuſandã recitationem partis minoris? Tum etiam, quia plerumque cõtingit, quod Matutinum, & Laudes ſint medietas officij, & non pars maior: ergo vt reliquæ horę omittantur, ceſſat ratio, quod maior pars trahat ad ſe minorem; cum ſic non detur pars maior, & pars minor.

Tho. Hur 15. Et hinc convincitur, falſam eſſe ſententiam Thomę Hurtado relatam cap. 1. quod in præcepto recitandi officium, quod provenit ex virtute Religionis, qui non poteſt recitare Matutinum, & Laudes; & poteſt reliquas horas, non teneatur ad has. Primo ex demoſtratione 1. Ex qua manifeſtum eſt, legiſlatorem declarare mentem ſui præcepti de obligatione recitandi eas horas officij, quas poteſt; & ſi aliquas alias non poſſit. Secundo, ex eo quod materia huius præcepti, etiam qua procedit ex ſola virtute Religionis, eſt materia divi-dua, & vt talis reſpicitur ab ipſo præcepto; vt conſtat ex dictis.

16. Id autem, in quod inclinat Filguera, quod dum Pontifex damnat eam propoſitionem, ſolum loquitur de officio, quod Beneficiarius recitat ex obligatione iuſtitiæ, caret probabilitate. Nam cum Pontifex declaret, præceptum recitandi horas Canonicas extendi ad ſingulas horas ſeorſim; qui dicit intelligi debere de præcepto, quod oritur ex iuſtitia, & non ſolum ex Religione, contradicit declarationi Pontificiæ. Nam damnatio Pontificis eſt vniverſalis; illa autem interpretatio negat eam vniverſalitatem. Id autem fundamentum quo nititur, ſcilicet quod leges odioſæ reſtringendæ ſunt, habet locum in dubijs; in ijs autem, quæ tam vniverſaliter, & tam indubitanter damnat Pontifex, quomodo poteſt habere locum eiuſmodi reſtrictiva interpretatio? Fig.

CAPVT III.

An qui non poteſt recitare Matutinum, & Laudes, & dubitat, an poſſit reliquas horas, teneatur ad illas?

SVMMARIVM.

Status præſentis dubij proponitur. num. 17.
De graviter ægrotante non eſt ſcrupuloſè inquirendum. n. 18.
Graviter ægrotans dubius, an poſſit recitare aliquam horam; ad nullam tenetur. n. 19.
An tunc ſtandum ſit pro præcepto recitandi? num. 20.
Standum tunc pro periculo damni cauſandi à recitationes. n. 21. & ſeq.

17. Vidimus initio capitis 1. Authores, qui negarunt obligationem recitandi horas reliquas in eo, qui non poteſt recitare Matutinum, & Laudes, præcipue id negaſſe, propter ægrotum, qui Matutinum, & Laudes recitare non poteſt: eo quod videtur durum, obligare ægrotum ad illas horas recitandas; qui enim erit ægrotus, qui non poſſit recitare Completorium, maxime ſi illud memoria eius retineat?

18. P. Suarez vbi ſupra num. 27. Suar. aſſerit, ſi certo conſtet, ægrotum poſſe ſine gravi incommodo recitare aliquas horas, teneri ad illas recitandas. Subiungit tamen limitationem his verbis. *At vero ſi infirmitas impediat definite Divinum Officium, vt eſt febris gravis, vel aliquid ſimile, tunc non cenſeo eſſe ſcrupuloſe inquirendum, an poſſit infirmus vnam, vel alteram horam dicere, quia excuſatio illa ex ſe indefinita æquivalet vniverſali, ita enim, vt dixi, conſuetudo hanc legem interpretatur; & fortaſſe ratio eſt, quia eſt valde difficile in huiuſmodi occaſionibus attingere punctum in iudicando, quid poſſit homo dicere, vel non dicere ſine gravi incommodo; & ideo ſatis eſſe creditur, quod officium ipſum dici non poſſit ſine notabili incommodo.*

19. Iuxta hanc Suarij doctrinam dicendum eſt, quando certum eſt, ægrotum non poſſe ſine gravi incommodo, aut periculo, recitare totum officium, & dubitatur an poſſit aliquam partem recitare, illum ad nihil teneri. Hæc eſt ſententia P. Suarij in verbis proximis relatis, quam ſic explicuit P. Thomas Sanchez lib 1. Sum. Suar. cap. 19. num. 8. *Si vero pars illa non ſit omnino certa, ſed perplexitatis, & ſcrupulorum occaſio eſſe poſſit in quantitate partis, ad quam eſt potentia dignoſcenda; tunc cenſeo, ſervandam eſſe regulam num 1. traditam, vt maior pars trahat ad ſe minorem: atque ita ſi deſit potentia ad maiorem officij partem, ceſſet obligatio ad reliquam, ad quam forte eſt potentia.∴ quia cum pars non ſit certa, non poteſt commode dividi obligatio, quin multis ſcrupulis, & perplexitatibus pateat circa quantitatem, ad quam eſt potentia, dignoſcendam.∴ Et iuxta hanc regulam ceſſabunt perplexitates, & ſcrupuli.* Thô. San.

20. Sed contra hanc reſolutionem militat hoc argumentum. Dum præceptum eſt certum, & dubitatur, an in hoc caſu obliget ratione alicuius peculiaris circumſtantiæ, in hoc dubio præceptum obligat; quia poſſeſſio ſtat pro præcepto, vt multis probat P. Thom. Sanch. lib. 1. Sum. cap. 10 num. 34. & pro hac ſententia citat Decium, Bernardum, Alciatum, Nevizanum, Surdum, Gloſſam, Francum, Salicetum, Everardum, Abbatem, Covarrubiam, Gonçalez & Medina contra P. Salas tom 2. quæſt. 21. tract. 8. diſp. vnic. ſect. 25. num. 259. ſed in hoc caſu præceptum recitandi omnes, Tho San, Deci. Bernar. Alciat. Neviz. Surd Gloſſ. Franc, Salic, Ever, Abbat, Covar, Gonç, Medin, Salas.

nes, & ſingulas horas Canonicas, eſt certum;& dubitatur,an ratione ægritudinis obliget ad eas horas; quinimo dū dubitatur,an poſſit illas recitare ſine gravi incōmodo,dubitatur,an obliget hic,& nunc:ergo re ipſa obligatur ægrotus in hoc dubio.

21. Sed ſolutio huius obiectionis multum prodeſt ad confirmandam doctrinam traditam. Etenim quando præceptum tale eſt,quod non obliget cum gravi detrimento, & ea dubitatio inducit, aut conſtituit periculum eius detrimenti, tunc præceptum non obligat;nam idem iudicium fit de detrimento, ac de periculo illius. In noſtro ergo caſu id ita evenit: nam præceptum recitandi horas Canonicas non obligat cum gravi detrimento valetudinis;cum ergo dubitatur,an poſſit ægrotus recitare aliquam partem officij Canonici, ea dubitatio eſt, an recitatio eius partis allatura ſit detrimentū ægroto; id enim perinde ſe habet, ac timere periculum eiuſmodi detrimenti:& ideo dum dubitatur,an poſſit recitare, rationabiliter timetur periculum detrimenti: & ita ægrotus liber manet ab obligatione præcepti.

22. Deinde, quando dubitatur de obligatione præcepti ob talem circumſtantiam, quæ ex vna parte minitatur detrimentum,ex altera vero inducit in perplexitatem,& ſcrupulum; cum homo ex tali circumſtantia verſetur inter duo pericula valetudinis, & conſcientiæ, talis circumſtantia, quæ talem dubitationem producit, omnino excuſat ab obligatione præcepti. Dicendum ergo eſt, ægrotum non ſolum excuſari ab obligatione recitandi eam partem officij, quam pro certo non poteſt; ſed etiam eam partem, de qua dubitatur, an poſſit illam recitare ſine gravi detrimento.

23. Ad obiectionem ergo dicendum eſt, quando humanum præceptum eſt certum, & dubitatur an talis circumſtantia excuſet, ſtandum eſt pro poſſeſſione præcepti,ſi id dubium non inducit periculum nocumenti, maxime quando inducit ſimul periculum incidendi in perplexitatem conſcientiæ ob difficultatem determinandi, quantum futurum ſit detrimentum,non poteſt prævalere poſſeſſio præcepti, ſicut nec ipſum præceptum cum eo periculo detrimenti. Et in his patet, quid dicendum ſit ad rationem dubitandi propoſitam initio capitis primi.

CAPVT IV.

An qui non poteſt recitare vnam horam integram, teneatur ad recitandam partem eius,quam poteſt?

SVMMARIVM.

*Exemplum de impotentiâ in Primâ, vel in Matutino.*num.24.

*Diſcrimen inter partes vnius horæ ad horas, & partes Officij ad totum officium.Ex P.Suar.*num.25.

Opinio P. Suarii ex hoc diſcrimine. num.26.

Refertur alia opinio. n.27.

*An illa ſubiaceat damnationi?*n.28.

*Non ſubiicitur damnationi, neque virtualiter.*n.29.

*Præceptum de ſingulis horis eſſe præceptum de re diviſâ, probabilius eſt.*num.30.

Qualibet hora,& quilibet Pſalmus per ſe eſt expetibilis ad Dei laudem. num.31.

Eccleſia ita videtur intendere ſingulas horas, ſicut totum officium, num.32.

Qui inverteret ordinem vnius horæ ſine cauſâ,aliqualiter peccaret. n.33.

In materia Religionis,ſi detur dubium, eli-

eligenda eſt pars, quæ faveat Religioni num. 34

Vt teneatur ægrotans etiam ad partem horæ, debet eſſe certum, quod abſque nocumento poſsit. n. 35.

24. EXemplũ huius quæſtionis proponi poteſt in Prima dominicali officij Canonici: circa quam inquiritur, an qui non poteſt recitare ſymbolum S. Athanaſij, preces, & reliqua, v.g. quia amputata invenit in Breviario duo folia, neque habet vnde ſuppleat, teneatur ad recitandum quatuor pſalmos cum orationibus antecedentibus; an potius, quia non poteſt recitare totam Primam, ad nihil teneatur? Similiter qui ex matutino non poteſt recitare lectiones, & reſponſoria, ſed ſolos pſalmos defectu Breviarij, an teneatur ad recitandam eam partem horæ, quam poteſt.

Suar. 25. P. Suarez tom. 1. de Relig. lib. 4. cap. 28. nu. 26. ſic differit: *Aliud eſt, comparare ſingulas horas Canonicas ad partes, ex quibus conſtãt, aliud vero comparare omnes ſeptem horas ad totum officium vnius diei, quod eſt velut adæquata materia, vel actus huius præcepti. Si primam comparationem faciamus, recte dicitur, neminem obligari ad dicendam aliquam horam, qui non poſsit ſaltem maiorem eius partem dicere, quia vnaquæque hora præcipitur vt quædam actio perfecta; & ideo ſi non poſsit ita fieri, vt nomen illud mereatur, non naſcitur obligatio dicendi illam. Minor autem pars Primæ v.g. (& ſic de alijs) non poteſt dici Prima, imo neque dimidia pars, ſed oportet vt ſaltem præcipuæ, & quaſi ſubſtantiales eius partes dicantur, quo circa etiam ſi in ſingulis horis poſſet quis dicere aliquas partes minimas, ſi nullam earum poteſt maiori ex parte dicere, nihil profecto dicere tenetur, etiam ſi omnes illæ particulæ ſimul ſumptæ bonam aliquam partem totius Divini Officij conficere videantur. Quia non poſſunt per modum vnius horæ, nec per modum Canonici Officij recitari. Si ergo in hoc ſenſu locutus eſt Navarrus, verum eſt eius arbitrium, neque contra hunc ſenſum procedunt obiectiones factæ, vt conſtat.*

26. Itaque iuxta ſententiam P. Suarij, qui non poteſt dicere maiorem partem Primæ, non tenetur reliquam partem recitare, quia Eccleſia præcipit tibi, vt recites Primam; & minor pars medietate, imo nec ipſa medietas, poteſt dici abſolute Prima; dicetur autem Prima, quamvis aliqua minor pars deſit, quia v.g. deeſt aliquod folium in Breviario, quod ſuppleri non poteſt.

27. Eamdem ſententiam tenet P. Thom. Sanchez lib. 1. Sum. cap. 19. num. 8. Vbi referens ſententiam Navarri aſſerentis, eum, qui defectu Breviarij non poſſit recitare lectiones, & earum reſponſoria, teneri ad recitandos pſalmos ex eo principio, quod maior pars trahit ad ſe minorem; reprobat hunc diſcurrendi modum, & ait: *Si matutinum eſſet feriæ, vel ſancti ſimplicis, credo, eos non excuſari, quia omiſsio trium lectionum, & earũ reſponſorium, quæ ad integrum matutinum deſideratur, eſſet materia parva, ac proinde moralem matutini integritatem non tolleret. Secus ſi eſſet matutinum feſti duplicis, aut ſemiduplicis, in quo novem lectiones, & octo reſponſoria omittenda eſſent: tunc enim cum ea ſit pars notabilis, qua omiſſa non ſatisfit integre moraliter præcepto, ideo nullatenus id præceptum obligat.* Thō. San.

28. Et quidem videbitur alicui, hanc opinionem ſubijci huic damnationi, ſi non expreſſe, ſaltem virtualiter. Nam quod eſt antecedens inferens propoſitionem damnatam, virtualiter manet damnatum, vt ſæpe diximus; ſed ex eo quod ille, qui non poteſt recitare partem notabilem

ma-

Digitized by Google

matutini, non tenetur ad reliquum eiuſdem matutini; videtur inferri â paritate rationis, quod qui non poteſt recitare matutinum, & laudes; non teneatur ad reliquas horas: ergo ſimiliter ea propoſitio manebit virtualiter damnata.

29. Aſſero tamen, eam ſententiam Suarij neque virtualiter manere damnatam: nam vt ſæpius dixi, vt propoſitio maneat virtualiter damnata ex illatione, debet illatio eſſe evidens. Ex hac autem ſententia non infertur evidenter propoſitio damnata; quia Authores eius ſententiæ aſſignant manifeſtum diſcrimen. Nam præceptum Officij Canonici continet materiam dividuam, quæ dividitur in ſeptem horas canonicas; at vero præceptum vt terminatur ad vnam horam, v.g. ad Primam, cum terminatur ad Primam, vt Primam, præceptum illud continet materiam individuam; & cum vna pars Primæ minor medietate, non ſit abſolute Prima, non cēſetur moraliter ea minor pars. Admiſſo ergo hoc diſcrimine, non infertur evidenter, quod qui non poteſt recitare matutinum, & laudes, non tenetur ad reliquas horas, ex eo quod ille, qui non poteſt recitare maiorem partem Primæ, non tenetur recitare minorem. Dicendum ergo eſt, eam ſententiam Suarij, & Thomæ Sanchez eſſe probabilem, donec Romana Cathedra non declaraverit oppoſitum.

30. Adhuc tamen probabilior mihi videtur ſententia aſſerens, præceptum recitandi ſingulas horas, terminari ad illas diviſibiliter, ita vt teneatur quis partem horæ recitare, quā poteſt, ſi reliquam partem non poteſt. Probatur. Vt præceptum cenſeatur continere materiam individuam, requiritur, vt detur fundamentum vrgens ad cenſendum quod tale præceptum reſpicit partes ſuæ materiæ indiviſibiliter, & per modum vnius: ſed non datur fundamentum vrgens, vt cenſeatur hoc præceptum de ſingulis horis recitandis, reſpicere vnamquāque horam indiviſibiliter, & per modum vnius: ergo præceptum de ſingulis horis recitandis non debet cenſeri continere materiam individuam; atque adeo qui non poteſt recitare aliquam partem magnam Primæ, tenetur recitare reliquam partem.

31. Probatur minor. Nam quælibet hora componitur ex pſalmis, & quævis oratio per ſe eſt expetibilis ad laudandum Deum, & devotionem augendam: ergo non eſt, cur Eccleſia ſuo præcepto intendat indiviſibiliter illum ordinem Matutini, Primæ, &c. & non intendat recitationem ſingulorum pſalmorum, & orationum.

32. Confirmatur primo. Nam ſicut Eccleſia ita intendit, recitari omnes horas Canonicas, vt etiam intendat ſingulas, veriſimile eſt, imo pluſquam veriſimile, quod ita intendit, recitari horam Canonicam, vt intendat etiam ſingulos pſalmos, & orationes: ergo non eſt, cur præceptum cenſeatur procedere indiviſibiliter circa materiam cuiuslibet.

33. Confirmatur ſecundo. Si propter aliquid præceptum recitandi Primā deberet procedere indiviſibiliter circa ſuam materiam, maxime propter ſervandum illum ordinem, & quaſi artificium, quod habet illa hora Canonica: ſed quamvis ille ordo non ſervetur, non violatur graviter id præceptum; nam qui diceret ſymbolum S. Athanaſij ante pſalmos, & preces diceret poſt *Pretioſa*, licet peccaret venialiter, non tamen violaret graviter præceptum: ergo id præceptum non procedit indiviſibiliter circa ſuam materiam.

34. Confirmatur tertio. Nam vt docui in 1. part. Criſ. Theol. diſp. 17. cap. 2. cum PP. Suario, Thoma Sanchez, & alijs, quoties in materia favora- Suar. Tho Sa

vora-

Digitized by Google

vorabili, precipue Religionis, oritur dubium ex varietate opinionum, ea opinio eligenda eſt, quæ eſt favorabilior Religioni, taliter quod probabilitas opinionis minus favorabilis limitetur, & talis opinio non maneat practice probabilis; ſed ſententia, quæ dicit, præceptum recitandi matutinum, vel Primam, &c. procedere diviſibiliter circa ſuam materiam, ita vt extendatur ad totam horam, & ad ſingulas eius partes, eſt favorabilior Religioni, & cultui Dei: ergo hæc ſententia omnino eſt tenenda in praxi. Minor patet: quia favorabilius eſt cultui Dei, quod ita obligatus maneat quis ad horam recitandam taliter, quod ſi non poſſit totam recitare, teneatur ad partem, quam quod excuſetur â recitanda parte, quando nō poteſt recitare totam; quia, quando non poteſt recitari tota hora, magis favet cultui Dei, recitare aliquid, quā nihil recitare.

35. Neque ex hac ſententia ſequitur, quod ægrotus incidat in perplexitatem, & ſcrupulos. Standum enim eſt in ea doctrina, quam cum Suario, & Thoma Sanchez tradidi cap. 3. vt obligetur infirmus recitare aliquam partem officij, debere eſſe omnino certum, quod poteſt recitare ſine vllo nocumento; nam ſi dubitatur, an ſit naſciturum, omnino non tenetur propter ibi dicta. *Suar. Tho. San.*

CAPVT V.

Enodantur non nullæ quæſtiunculæ.

SVMMARIVM.

Quid dicendum de cæco ſciente memoriter partem officij? n. 36.

Quid de impotente ad Matutinum, & potente ad Laudes? n. 37.

Iſte vtique tenetur ad Laudes, quas poteſt. num. 38.

Laudes habent formam vnius horæ. num. 39.

Item, poſſunt dici in choro ſeparatæ. num. 40.

Quid de potente recitare vnum tantum Nocturnum ex Matutino? num. 41.

36. Inquires primo, an cæcus excuſetur â recitatione partis officij, quam memoria retinet eodem modo, ac ægrotus iuxta dicta cap. 3. Nam aliquibus videtur, eodem modo in cæco, qui non laborat alio morbo, quando cæcitatis, ac in ægroto diſcurrendum eſſe, & aſſerendum. Dicendum tamen eſt, non eſſe in cæco, alias ſanitatis participe, eamdem rationem, ac in ægroto. De ægroto enim præcipue fæbricitate, dubitatur, an illa pars officij afferet nocumentum, & hoc modo periclitatur; quod nō evenit in cæco alias ſano.

37. Inquires ſecundo. An qui non poteſt recitare Matutinum, poteſt autem Laudes; teneatur ad Laudes recitandas? Ratio, quæ occurrit pro parte negante obligationem, eſt, quod Matutinum, & Laudes conſtituunt vnam horam; vnde ſolum Matutinum non eſt hora integra, ſed pars vius horæ Canonicæ: at iuxta ſententiam P. Suarij, & P. Thomæ Sanchez, quam cap. præced. propoſui, non habet obligationem recitandi partem vnius horæ, qui maiorem partem illius non poteſt recitare: ergo qui non poteſt recitare Matutinum, quæ eſt multo maior pars, non tenebitur ad Laudes. *Suar. Tho. San.*

38. Dicendum tamen eſt, eum, qui non poteſt recitare Matutinum, poteſt autem Laudes, teneri ad recitandas, etiam iuxta ſententiam Suarij ſupra memoratam. Tum quia commune eſt, illas cenſeri duas diverſas ho-

Digitized by Google

horas,vt tenent plures Authores apud P.Suar.tom.2.de Relig. tract 1. lib. 4. cap. 6. num.3. diſtinguunt enim inter nocturnas vigilias, & Laudes, quas vocant Matutinas. Quod videtur deſumptum ex cap. 1. de celebr. Miſſar. vbi dicitur: *Propheta dicente, Septies in die laudem dixi tibi: qui ſeptenarius numerus à nobis impletur, ſi Matutinali, Primæ, Tertiæ, Sextæ, Nonæ, Veſperæ, & Completorij tempore noſtræ ſeruitutis officia perſoluamus Nam de nocturnis vigilijs idem ipſe Propheta ait: Media nocte ſurgebam*, &c. Vbi vides, poni diuerſitatem inter Matutinalem, & nocturnas vigilias; & præter nocturnas vigilias enumerari has ſeptem. Et ideo Hugo de S. Vict. lib. 2. de Eccleſ. offic. cap. 9. ait. *Noſtra autem conſuetudo humanæ parcens infirmitati, & labori, officio prædicto* (nocturnorum) *Laudes Matutinas continuat, & oratione vna duo claudit officia.*

Suar.

Hug.Vic.

37. Tum etiam, quia licet commune ſit admittere ſeptem horas Canonicas, & Matutinum, ac Laudes pro vna computari; negari non poteſt, Laudes habere formam vnius horæ: Nam (vt loquitur P. Suarez vbi ſupra num.4.) *Nocturni, & Laudes habent proprie initia horarum, qualia eſſe ſolent in horis diſtinctis, & hymnos diſtinctos; & Laudes habent ſuam propriam lectionem, ſeu capitulum, & alia omnia, que ad integritatē horæ in quacumque alia reperitur.* Quare dum dicitur, iuxta ſententiam Suarij, eum, qui non poteſt recitare partem magnam horæ non teneri ad reliquam partem, id non eſt intelligendum de ea reliqua parte, quæ per ſe ſeorſim ſumpta habet formam horæ integræ, quamuis abſolute dicatur complementum Matutini.

Suar.

40. Tum præcipue, quia Matutinum, & Laudes poſſunt dici in choro ſeorſim, abſque peccato, ſaltem ex cauſa iuſta; vt de facto dicuntur in nocte Natiuitatis Domini; & olim ſeparatim dicebantur. Quæ autem ſeparatim in choro dici poſſunt, habent formam horarum diſtinctarum, quāuis abſolute non reputeatur communiter vt diſtinctæ: præceptum autem Eccleſiaſticum reſpicit tamquam materiam diuiduam orationes illas, quæ poſſunt, aut ſolent diuidi.

41 Ad argumentum propoſitum initio huius quæſtionis reſpondetur, diſtinguendo minorem: qui non poteſt recitare magnam partem vnius horæ, non tenetur ad reliquam, [ſi hæc reliqua pars per ſe habeat formam vnius horæ, & poſſit ipſa ſeorſim in choro recitari,] nego, [quando aliter ſe habet,] concedo. Quæ diſtinctio patet ex dictis.

42. Inquires tertio. An qui non poteſt recitare duos poſtremos nocturnos ex matutino duplici, aut ſemiduplici, poteſt autem primum, teneatur ad hunc recitandum? Reſpondeo, teneri, etiam iuxta ſententiam Suarij ſupra relatam; eo quod quilibet nocturnus conſideratur admodum vnius horæ integræ. Probatur. Tum quia vnus nocturnus conſtituit totum matutinum Paſchatis, & Pentecoſtæ. Tum etiam, quia Præceptum Eccleſiæ, vt terminatur ad nocturnos, continet materiam diuiduam; olim enim diuidebantur in choro per diuerſas horas noctis: ergò præceptum obligat ad quemlibet nocturnum per ſe, etiam independenter ab alio. Et ita intelligenda eſt prædicta ſententia P. Suarij.

D I.

Digitized by Google

DISERTAT. XXXIV.

An præcepto Eccleſiaſtico ſatisfiat per ſacrilegam Euchariſtiæ ſumptionem.

CAPVT I.

Opinio damnata, eius Authores, & fundamenta referuntur.

SVMMARIVM.

Quæ ſit propoſitio damnata? num. 1.
Argumentum à damnatione alterius propoſitionis. num. 2.
Diſcrimen inter vtramque propoſitionem quoad damnationem. n 3.
Authores pro hac propoſitione damnata. num. 5.
Duplex eorum fundamentum. num. 5. & 6.

1. PRopoſitio ex damnatis, quinquageſſima quinta ſic procedit. *Præcepto communionis annuæ ſatisfit per ſacrilegam Domini manducationem.* Ex qua damnatione conſtat, eum, qui ſacrilege communicavit, non ſatisfeciſſe præcepto, ſed potius peccaſſe contra præceptum Divinum, & contra Eccleſiaſticum; atque adeò teneri adhuc præcepto humano ad communicandum digne.

2. Sed cum Alexander VII. in primo ſuo Decreto damnaverit eam propoſitionem, quæ eſt decima quarta: *Qui facit confeſſionem voluntarie nullam, ſatisfacit præcepto Eccleſiæ.* Videbitur alicui non fuiſſe neceſſarium, quod SS. D. Innocentius XI. damnaret ſimilem propoſitionem, nẽpe de communione ſacrilega; cum ſit eadem ratio de vtroque præcepto, tam communionis, quam confeſſionis. Ideò Filguera in expoſitione huius prop. 55. ait remittendum eſſe lectorem, vt relegat ea, quæ ipſe ſcripſerat circa propoſitionem 14. damnatam ab Alexandro, ne eadem repetere cogatur. Et Lumbierius tom. 3. Sum. num. 1969. & Hozes ad han propoſitionem num. 12. aiunt eamdem eſſe rationem de vtrâque propoſitione. *Filg.* *Lumb.* *Hozes.*

3. Cenſeo tamen non ſufficere damnationem eius 14. propoſitionis, vt hæc 55. damnata cenſeatur; ideoque hanc Innocentij XI. damnationem fuiſſe neceſſariam, propter diſparitatem, quam multi Theologi quoad hoc inveniunt inter vnum, & alterum præceptum. Nam qui facit confeſſionem voluntarie nullam, non recipit Sacramentum, cum abſolutio ſit nulla; cum tamen ex præcepto Eccleſiaſtico teneatur accipere Sacramentum Pœnitentiæ. Quæ ratio non militat in communione; nam licet quis communicet ſacrilegé, recipit verum Sacramentum. Et ideò ante Decretum Alexandri VII. multi Doctores aſſeruerant, non ſatisfacere præcepto Eccleſiæ facientes confeſſionem voluntarie nullam; ſatisfacere veró præcepto Eccleſiaſtico, qui tempore Paſchatis communicant indigne.

4. Et quidem propoſitionem damnatam receptam fuiſſe à compluribus Doctoribus tamquam probabilem, & communem, conſtat ex multitudine Authorum, qui illam tuentur, ex quibus Filguera citat, vnde triginta, quamvis non omnino fideliter, dum citat pro eâ, & pro eius cõtradictoria Patrem Azor in eodem omnino loco. *Filg.* *Azor.*

5. Duo ſunt præcipua fundamẽta, quibus Authores eius opinionis du-

ducuntur. Primum. Nam in præceptis Eccleſiæ diſtinguere eſt inter ſubſtantiam materiæ præceptæ, & modi, taliter quod præcepta ſubſtantia, non intelligatur modus præceptus: atqui Eccleſia præcipit communionem in Paſchate, in quo præcepto ipſa communio eſt ſubſtantia rei præceptæ; quod autem recipiatur digne, eſt modus: cũ ergo Eccleſia præcipiat ſubſtantiam, & non modum, præcipit, quod fideles communicent, non autem, quod digne communicent. Peccant ergo grauiſſime, qui ſacrilege communicant, contra præceptum Diuinum, ſed non contra Eccleſiaſticum.

6. Secundum. Eccleſia non poteſt præcipere, nec prohibere actus internos, vt tenent communiter Theologi, cum S. Thoma. 1.2. quæſt. 91. art. 4. & quæſt. 100. art. 9. Sed modus accipiendi indigne Euchariſtiam, fit plerumque per actum internum, ſcilicet per internum actum voluntatis tacendi aliquod peccatum læthale in confeſſione: ergo Eccleſia non poteſt prohibere eum modum recipiendi indigne.

CAPVT II.

Præmittitur, quid poſſit Eccleſia præcipere circa actus internos.

ARTICLVS I.

Quid poſſit circa actus mixtos ex internis, & externis?

SVMMARIVM.

Dum Eccleſia præcipit actum, indirecte iniungit etiam internum. nu. 7.

Qui dicantur actus mixti ex internis, & externis. num. 8.

Præceptum de actu mixto non eſt ſolum indirecte de actu interno n. 9.

Eccleſia poteſt præcipere directe actum mixtum. num. 10. & 11.

Eccleſia non ſolum determinat tempus confeſſionis, ſed illam iniungit. nu. 12. & 13.

Simonia mentalis ex iure Eccleſiaſtico prohibetur ab Eccleſia. n. 14.

Præceptum de actu mixto conſtat ex iure Canonico. num. 15.

Eccleſia poteſt præcipere confeſſionem de peccato pure interno. n. 16.

7. MAteriam huius capitis late diſcuſſi in 3. p. Criſ. Theolog. diſp. 9. cap. 20. art. 12. & in 2. part. diſp. 25. cap. 7. ſed pro fundamento præſentis quæſtionis operæ pretium eſt aliqua ex ibi diſcuſſis recolere, & alia pro dignitate materiæ ſuperaddere. Et in primis vt recte dignoſcatur, quinam ſint iſti actus mixti, ſupponendum eſt, quoties Eccleſia præcipit actum externum, indirecte præcipere internum; quia cum actus externus non poſſit libere fieri ſine actu voluntatis interno, eo ipſo quod præcipit auditionem M i æ, præcipit, vt velint audire Miſſam. Et quamvis hic interveniant actus in rnus, & externus, ille non eſt de a ibus, qui vocantur mixti.

8. Dicuntur ergo actus mixti præcipi ab Eccleſia, quando actui externo adiungitur alius actus internus, ſine quo poterat exiſtere externus, & qui conducit ad eſſe morale externi: v. g. quando Eccleſia præcipit, quod fiat contractus validus: nam licet contractus externus poſſit phyſicè fieri ſine intentione interna ſe obligandi; dum præcipit Eccleſia, quod ille contractus fiat valide, præcipit etiam directe, quod habeat animum ſe obligandi. Quod etiam cernitur in

 ma-

Digitized by Google

materia præſentis quæſtionis: nam licet actus externus recipiendi Euchariſtiam poſſit phyſice fieri cum indignitate, puta ex ſola delectatione moroſa; ſi Eccleſia præcipit, quod recipiatur Euchariſtia digne, & ſine conſcientia peccati mortalis in caſu, quo ſit neceſſitas communicandi, & non ſit copia Confeſſarij, præcipit Eccleſia directe, quod eliciat actum contritionis charitate perfectum. In quo dicitur Eccleſia præcipere directe actum mixtum, quia externum, & internum præcipit.

9. Aliqui Authores contendunt in illo modo præcipiendi actum mixtum, præcipi indirecte actum internum. Contra quos graviter ſtomachatur Caramuel in Theolog. fundam. editionis an. 1657. fundam. 24. n. 700. in hæc verba [Lego libros, etiam hominum, qui tenerentur bene loqui, & mirabilia dicunt, cum agunt de præcepto indirecto. Audio etiam homines, qui Doctores dicuntur, & tam ſæpe de rebus, quæ indirecte præcipiuntur, volunt confidenter audiri, & loquuntur non docte. ∴. Iſti, qui tenent, Eccleſiam directe præcipere lectionem purè externam, & indirecte attentionem, me iudice, improbabiliter loquuntur; & puto, me tam evidenter videre eorum errorem, vt poſſim digito illum oſtendere, & ſincero iuramento firmare. Sic diſcurro. Illa præcipiuntur indirecte, ſine quibus poni non poſſunt, quæ præcipiuntur directe: at ſine attentione interna poteſt poni mera, & pura Pſalmorum & lectio externa: ergo cum mera lectio externa directe præcipitur non compræcipitur attentio interna indirecte.] Hæc Caramuel, qui rem hanc fuſius proſequitur, & merito. Aliud enim eſt, quod Eccleſia præcipiat directe attentionem, quod eſt verũ: & aliud, quod in hoc pręſciſſe, quod præcipiat recitationem, indirecte præcipiat attentionem; quod eſt manifeſte falſum: cum poſſit phyſice dari recitatio ſine attentione; & conſequenter poteſt præcipi recitatio ſine eo, quod præcipiatur attentio.

10. Iam vero, quod Eccleſia poſſit directe præcipere actum mixtum ex interno, & externo, docent communiter Doctores. Ita Pater Suarez vbi infra, & apud ipſum, Angelus, Tabiena, Caietanus, Sotus, Corduba, & Covarrubias, & iam eſt omnino certum. *Suar. Angel. Tabie. Cayet. Sotus. Corduc. Covar.* Primo. Nam Cathedra Romana damnavit varias propoſitiones, quæ negabant eſſe prohibitas aliquas actiones, quæ re vera ſunt mixtæ ex actu interno, & externo. Ita Alexander VII. damnavit tamquam ſcandaloſam propoſitionem aſſerentem etiam poſt Decretum Vrbani VIII. Eum Sacerdotem, qui acciperet duplex ſtipendium poſſe applicare vnam Miſſam pro vtroque. At qui applicatio Miſſæ, includit duo, & celebrationem externam Miſſæ, & actum internum applicationis, ſive intentionis. Vbi id condemnat Alexander propter prohibitionem Vrbani VIII.: ergo certum eſt, quod Vrbanus potuit prohibere, & prohibuit actum mixtum ex interno, & externo, eadem certitudine, qua reliquæ damnationes, & declarationes, quas facit Romana Cathedra in materia morum, certæ ſunt.

11. Idem Alexander damnavit propoſitionem 14. ſcilicet: *Qui facit confeſſionem voluntarie nullam, ſatiſfacit præcepto Eccleſiæ.* Ex qua damnatione evidenter infertur, Eccleſiam non præcipere confeſſionem vt cumque, ſed confeſſionem validam; confeſſio autem valida eſt actus mixtus: includit enim confeſſionem externã, & contritionem internam.

12. Nec ſatisfacies, ſi dicas, Eccleſiam non præcipere actum internum, neque confeſſionem, ſed ſolum deſignare tempus pręcepti Divini implen-

plendi. Hinc enim ſequeretur, quod qui facit confeſſionem voluntariè, nullam, non violat præceptum Eccleſiæ; quod eſt contra Decretum. Inferri autem probatur: Nemo enim violat præceptum Eccleſiæ, quando Eccleſia non impoſuit tale præceptum: ſed per te Eccleſia non impoſuit tale præceptum confeſſionis, quia ſolum deſignavit tempus: ergo qui facit confeſſionem voluntarie nullam, non violat præceptum Eccleſiæ.

13. Confirmatur primo à contradictorio conſequentis. Qui facit confeſſionem voluntarie nullam, violat præceptum Eccleſiæ: ergo Eccleſia dat præceptum non faciendi confeſſionem voluntarie nullam.

14. Confirmatur ſecundo. Qui facit confeſſionem voluntarie nullam in tempore determinato ab Eccleſia, non violat præceptum Eccleſiæ quoad tempus determinatum: ergo violat præceptum Eccleſiæ quoad nullitatẽ confeſsionis: ergo præceptum Eccleſiæ non ſolum determinat tempus, ſed etiam præcipit confeſsionem validam.

15. Confirmatur tertio. Quia cum Eccleſia determinavit tempus confeſsionis faciendæ, potuit illud determinare dupliciter, vel determinando tempus ad confeſsionem faciendam, nulla facta mentione de valore eius; vel determinando tempus ad cõfeſsionem expreſſé vt validam: ergo ex eo præſciſſe, quod determinaverit tempus, non infertur, quod qui facit confeſsionem voluntarie nullam, violat præceptum Eccleſiæ; nam ſi determinaſſet tempus primo modo, qui ſuo tempore faceret confeſsionem voluntarie nullam, violaret præceptum Divinum, non autem præceptum Eccleſiæ: ergo ſi violat præceptum Eccleſiæ, evidens eſt, quod Eccleſia determinat tempus obligando ſimul ad confeſsionem validam. Confeſsio autem valida includit actum internum, & externum.

16. Secundo oſtenditur certitudo eius poſitionis, quod Eccleſia poteſt præcipere, & prohibere eos actus mixtos. Nam in genere ſimoniæ iuris Eccleſiaſtici eſt ſimonia mentalis prohibita ab Eccleſia, vt conſtat ex dictis diſert. 27. cap. 2. num. 18. ſed ſimonia mentalis iuris Eccleſiaſtici datur, cum quis dat commodum temporale collatori, ea intentione interna, vt ſibi conferat præbendam, in quo reperitur actus externus, & internus: ergo Eccleſia poteſt prohibere, & prohibet actum mixtum ex interno, & externo.

17. Tertio oſtenditur ex multis teſtibus iuris Canonici, in quibus Eccleſia præcipit, aut prohibet eiuſmodi actus mixtos. Quos textus refert P. Suarez lib. 4. de legibus. cap. 13. num. 3 in hæc verba: *Primum ſit cap. omnis vtriuſque. de Pœnit. & remiſſ. quatenus præcipiendo confeſſionem annuam, præcipit dolorem neceſſarium, & confeſſionem cogitationum mere internarum. Secundum eſt cap. Dolentes de celebrat. Miſſar & Clement. 1. eod. vbi præcipitur Clericis recitatio attenta, & devota. Tertium ex cap commiſſa, §. cæterum de electione in 6. vbi punitur, qui recipit beneficia abſque intentione ſuſcipiendi debitum ordinem intra annum, niſi mutata voluntate ordinetur. Quarto. Ex Clement. 1. §. verũ. de hæret. vbi Inquiſitores, qui ex odio, vel intentione turpis lucri omittunt contra iuſtitiam, & conſcientiam, procedere contra aliquem in cauſa Fidei, excommunicantur. Quinto ex Clement. 1. de ſtatu Monachor. vbi Monachus Benedictinus ſine licentia ſe conferens ad curiam, animo accuſandi Prælatum excommunicatur; & non ſine* Suar.

Digitized by Google

tali intentione. Sexto ex cap.ſi quis,8. diſt.30.vbi excommunicantur, qui ex contemptu, vel interna ſuperſtitione ieiunium Eccleſiaſticum non ſeruauerint, & non alias: cum tamen contemptus interior actus ſit. Et eodem modo ſolent iura Canonica excommunicare facientes hoc,vel illud ſciēter,aut temere,&c

18. Quarto oſtenditur ex eodem Suario vbi ſupra. Sequeretur enim ex oppoſito,quod ille, qui dumtaxat cōmiſiſſet peccata mortalia interna,v.g. delectationis moroſæ, eo anno non teneretur ad confeſsionem Sacramētalem. Eccleſia enim præcipit confeſsionem ei, qui habuerit conſcientiā peccati mortalis: ſi autē verū eſſet, quod Eccleſia nonpoteſt præcipere id, quod pertinet ad actū internū,quia nō poteſt de illo iudicare,cum non poſsit iudicare de eo,qui habuiſſet delectationē moroſam internam, non poſſet extēdere pręceptum ſum ad illū: quod eſt ingens abſurdum, & à nemine admittendum, vt cōſtat ex damnatione facta ab Alexandro VII.ſupra relata.

ARTICVLVS II.

An Eccleſia habeat poteſtatem præcipiendi circa actus pure internos? Circa quod exploratur mens Sancti Thomæ.

SVMMARIVM.

*Authorum placita.*num.17.
An pro parte negante ſtet D.Tho. n.18.
*Lex alia eſt pure directiva, alia directiva,& coactiva.*num.19.
*Coactiva alia eſt talis coactione internâ,alia coactione externa.*num 20.
Expenditur ſenſus Angelici Doctoris. num.21 & ſeq.
Prima pro hoc ſenſu confirmatio. n.24.
Alia confirmatio eiuſdem ſenſus. n.25.
Vlterior probatio ex S.Thoma. n.26.
Lex, quæ efficaciter inducit, coactiva eſt num.27.
Efficaciter inducit per metum pænæ. num.29.
In lege vis directiva aliquando ſeparatur à coactiva. n. 30.
Duplex modus negandi Eccleſiæ poteſtatem directam in actus externos. n. 31.
*Lex humana purè directiva circa actus internos poſsibilis eſt.*num.32.
Præfatus Regularis præcipere poteſt actum internum contentum ſub regula. num.33.

17. RΕcepta eſt communiſſime inter Doctores opinio, quæ negat Eccleſiam poſſe præcipere, aut prohibere actus pure internos, licet refragantibus non paucis, nempe, Adriano quodlib.8. art.1. litt H. Alberto Pihio lib 6.Hierarc.Eccleſ.cap. 26.Roſella. Verb. Hæreticus. Ioanne de Medina cod.de oratione, quæſtione 15. Caramuele in Theolog fund. editionis an. 1657. fundamento 25. num.698. Admittunt etiam hanc poteſtatem Eccleſiæ ad actus internos omnes Doctores, qui affirmant,hæreticum pure mentalem incurrere ex communicationem. Ita(apud P.Thomam Sanchez lib. 2.ſum.cap.8.nu.1.) Gloſſa Clem.1.§.rerum.verb. *Eo ipſo*, de hæreticis,& Gloſſa, in cap. *cogitationis.* verb. *Patitur*, de Penit. diſt. 1. Cardinalis,Gofredus,Abbas,Felinus, Repertorium Inquiſitorum, Stephanus,Paulus, Imola,Baldus, Ananias, Hippol. Albertinus, Giraldus, Carrevus,Bonifacius,Botta,Zaballos,Cantera, Vela, Menochius,& alij.

Adria. Piph. Roſell. Medin. Caram. Tho San. Gloſſ. Card. Gofre. Abbas. Felin. Repor. Steph. Paul. Im l. Bald. Anan. Hippol. Albert. Girald. Carre. Bonif. Bott. Zaball. Canter. Vela. Menoch.

18. Fundamenta ſententiæ, negantis non ſunt valde efficacia. Quod præ omnibus vrget,eſt,quod credatur ea eſſe ſententia Sancti Thomæ. Ego tamen id non credo. Opinor enim non eſſe adeo vniverſalem ſententiam Sancti Thomæ, vt excludat omnem le-

Digitized by Google

legem circa actus pure internos.

19. Pro quo ſupponendum eſt, duplicem eſſe legem, aliam pure directivam, & aliam directivam ſimul, & coactivam. Pure directiva eſt, quæ pręcipit obſtringendo conſcientiam; cuius obligatio ſoli iudicio conſcientię relinquitur. Et ſic valde communis ſententia docet, Clericos obligari legibus civilibus concernentibus bonum publicum; reſpectu quorum leges civiles ſolum ſunt directivę, & nō coactivę: nā legibus civilibus non poteſt cogere pœnis Clericos violantes; quod art. 3. latius oſtendam. Directiva ſimul, & coactiva eſt, quæ pręter præceptum imponit pœnam tacite, vel expreſſe; quę etiam dicitur lex comminatoria.

20. Rurſus lex coactiva etiam eſt duplex: alia enim eſt coctiva coactione interna; & alia coactione externa. Coactione interna procedit, quę pręcipit aliquid ſub pœna incurrenda ante ſententiam Iudicis, qualis eſt Cēſura latę ſententię: vbi patrato delicto ad incurrendam pœnam non requiritur ſententia Iudicis. Coactione externa procedit, cum lex imponit præceptum ſub pœna à Iudice infligenda exterius; quæ pœna non ſolum eſt corporalis, ſed etiam poteſt eſſe ſpiritualis: nam quando Iudex excommunicat reum, externe procedit, & ita huius generis eſt lex, quæ præcipit ſub excommunicatione ferenda.

21. Ad explorandam ergo menti Sancti Thomæ inveſtigandum eſt, an S. Thomas loquatur de omni lege humana circa actus internos; an ſolū loquatur de lege humana coactiva, quæ obligat coactione externa? Primus textus Sancti Thomæ eſt in 1. 2. q. 91. art 4., vbi inquirens, *Vtrum fuerit neceſſarium, eſſe aliquam legem Divinam?* Affirmativæ concluſionis hāc reddit rationem tertiam. *De his poteſt homo legem facere, de quibus poteſt indicare: iudicium autem hominis eſſe non poteſt de interioribus motibus, qui latent, ſed ſolum de exterioribus actibus, qui apparent: & tamen ad perfectionem virtutis requiritur, quod in vtriſque actibus homo rectus exiſtat: & ideo lex humana non potuit COHIBERE, & ordinare SVFFICIENTER interiores actus, ſed neceſſarium fuit, quod ad hoc ſuperveniret lex Divina.*

22. In quibus verbis iubeo notari eas duas dictiones *cohibere*, & *ſufficienter*. Itaque S. Thomas arguit neceſſitatem Divinæ legis ex eo, quod circa actus internos non poſſunt leges humanę *cohibere* actus internos vitioſos, & *ſufficienter* ordinare ad perfectionem virtutis actus internos: nam quamvis humanus legislator poſſit præcipere per leges pure directivas, iſtæ non ſunt *ſufficientes* ad compeſcendos actus vitioſos internos, dum non poteſt exequi pœnam, cuius digni ſunt violatores legis. Ideo neceſſaria fuit Lex Divina, cuius ſupremus Legislator poteſt fulminare, & exequi pœnam in violatores legis ordinantis ad perfectionem virtutis actus internos.

23. Iuxta hunc ſenſum relego textum S. Thomę *De his poteſt homo legem* (cohibentem, & ſufficienter ordinantem) *facere, de quibus poteſt iudicare.* Et quod iſte ſit ſenſus legitimus S. Thomæ, inde probatur, quod ſi nō intelligatur hoc modo, vitioſa videtur evadere conſequentia S. Thomæ. Nam eius conſequentia eſt, *& ideo lex humana non potuit cohibere, & ordinare ſufficienter interiores actus.* Eſſet autem vitioſa, ſi in conſequenti poneret terminos, qui non reperiuntur in præmiſſis. Cum ergo ſit abſurdum dicere, conſequentiam S. Thomæ eſſe vitioſam; eſt enim formaliſſimus in conſequentijs S. Doctor; eodem modo, & ſub eodem conceptu ponendus eſt ille terminus *lex* in pręmiſſis, ac ponitur

tur

tur in conſequenti. Vnde ſi in conſequenti loquitur de lege cohibente, & ſufficienter ordinante actus internos; de hac etiam loqui debet in præmiſsis.

24. Et confirmatur primo. Nam ſi ponamus ſic hunc ſyllogiſmum: [Legislator humanus poteſt ferre legem dumtaxat de illis, de quibus poteſt iudicare: ſed non poteſt iudicare de actibus internis: ergo non poteſt ferre legem coactivam, ſeu cohibitoriam de actibns internis] vitioſa evadit argumentatio. Simile vitium habet iſte ſyllogiſmus [Nullus lapis eſt animal; Magnes eſt lapis: ergo Magnes non eſt animal rationale;] quæ conſequentia, licet vera, non eſt bona: quia ponitur in conſequenti *rationale*, quod non eſt poſitum in præmiſſis. Si autem in maiori poneretur expreſſe, vel implicite rationale, bona eſſet conſequentia. Quis ergo negabit, perperam procedere conſequentiam, afferentem terminos, qui non ſunt poſiti in premiſſis? Aut ergo vitioſa cenſenda eſt illi conſequentia, aut (quod omnino verum eſt) Maior loquitur de ea lege coactiva, & cohibitoria. Maneat ergo firmum, Maiorem eius ſytlogiſmi eſſe hanc: *Legiſlator humanus poteſt ferre legem coactivam ſolum de illis, de quibus poteſt iudicare.* Et ibi lex coactiva intelligitur coactiva coactione externa.

25. Confirmatnr Secundo ex ratione, quam immediate ſubdit Angelicus Doctor. Ait enim. *Quarto, quia ſicut Auguſtinus dicit in 1. de lib. arbitr. Lex humana non poteſt omnia, quæ male fiunt, punire vel prohibere; quia dum auferre vellet vt omnia mala, ſequeretur, quod etiam multa bona tollerētur, & impediretur vtilitas boni communis, quod eſt neceſſarium ad converſationem humanam. Vt ergo nullum malum improhibitum, & ponitum remaneat, neceſſarium fuit ſupervenire legem Divinam, per quam omnia peccata prohibentur.* Loquitur ergo S. Thomas de lege, per quam peccata interna non maneant impunita. Quod non tollit, quod legislator humanus ferat leges directivas obligantes cōſcientiam; quarum violatio ſubiiciatur pœnis legis Divinæ, *per quam omnia peccata prohibentur* prohibitione punitivâ.

26. Secundus textus S. Thomæ eſt ex 1. 2. quæſt. 90. art. 3. ad 2. vbi ait: *Perſona privata non poteſt inducere efficaciter ad virtutem; poteſt enim ſolum movere, ſed ſi ſua motio non recipiatur, non habet vim coactivam, quam debet habere lex ad hoc, quod efficaciter inducat ad virtutem.* Vbi videtur aſſerere S. Thomas eſſe de ratione legis habere vim coactivam, & non dumtaxat directivam; & conſequenter nō poſſe legislatorem ferre legem, niſi de ijs, de quibus poteſt iudicare.

27. Sed ego exiſtimo debere intelligi S. Thomam non ita, vt ſit de ratione quidditativa legis incommuni, quod ſit coactiva, ſed ſolum de ratione legis, *quæ efficaciter inducit* ad virtutem. Itaque iuxta S. Thomam, lex non inducit efficaciter ad virtutem, niſi imponat tacite, vel expreſſe pœnam, quam legilator poſſit exequi. Iuxta quem ſenſum lex pure directiva (quam non negat S. Thomas) non inducit efficaciter ad virtutem, ſcilicet hac efficacia coactiva.

28. Tertius textus eſt ex quæſt. 100. art. 9. vbi inquit: *Sicut ſupra dictum eſt, preceptū legis habet vim coactivam. Illud ergo directe cadit ſub precepto legis, ad quod lex cogit: coactio autem legis eſt per metum pœnæ; vt dicitur 10. & hic. Nam illud proprie cadit ſub precepto legis pro quo pœna legis infligitur. Ad inſtituendam autem pœnam, aliter ſe habet lex Divina, & aliter lex humana. Non enim pœna legis infligitur, niſi pro iſtis, de quibus legiſla-*

Digitized by Google

giſlator habet iudicare, quia ex iudicio lex punit. Vbi ea prima propoſitio *Præceptum legis habet vim coactivam.* Videtur vniverſalis pro omni lege.

29. Aſſero tamen,eam vniverſalitatem limitari per ea verba, *ſicut ſupra dictum* eſt ; nam in margine correſpondente ei dictioni *ſupra*, ponitur,quæſt 90 art 3. ad 2. , qui eſt textus ſecundus proxime relatus, vbi dicit S. Thomas , requiri in lege vim coactivam *vt efficaciter inducat ad virtutem.* Cum ergo dicit *preceptum legis habet vim coactivam ,ſicut ſupra dictum eſt* ; idem eſt , ac ſi dicat [Præceptum legis habet vim coactivam, vt efficaciter inducat, ſcilicet per metum pœnæ[cum quo ſtat,quod lex pure directiva,licet obſtringat conſcientiam , non habeat vim coactivam, quia non inducit efficaciter ad virtutem ea ſpetiali efficatia,quæ oritur ex metu pœnæ.

30. Hæc omnia confirmantur. Nam S.Thomas 1.2. quæſt. 96. art. 5. ad 3.expreſſe concedit,dari aliquando vim directivam in lege obſtringentem conſciētiam,ſine vi coactiva.Sic enim ait : *Princeps dicitur eſſe ſolutus à lege,quantum ad vim coactivam legis.... ſed quantum ad vim directivam legis, Princeps ſubditur legi,&c.* Ex quo evidenter patet, S. Thomam non negare poteſtatem directam in actus internos,ex eo,quod non poſſit dari lex directiva in actus internos ſine coactiva,ſed potius negare poteſtatem directam ferendi legem coactivam circa actus internos.

Suar. 31. P.Suarez lib 4. de legibus cap. 12. num. 9 cum cenſeat S Thomam negare poteſtatem directam in actus internos,ait, id ſolum fundari in quadam ratione congruenti. Et ſubdit : & iuxta illam explicanda eſt ratio D. Thomæ,& communis. Non enim cō tendit,vt perſuadeat,aliud (ſcilicet vti poteſtate in actus internos) fuiſſe omnino impoſſibile,ſed ſolum , vt declaret,hunc eſſe ordinem conſentaneum naturæ hominis. Quo ſenſu verum eſt, iuxta rei naturam , & ordinariam legem, ſolum illum actum poſſe humana lege præcipi, qui poteſt per homines iudicari.

32. Ex quibus conſtat , duobus modis poſſe defendi ſententiam , quæ negat Eccleſiæ poteſtatem directam in actus internos. Primo,ſi daretur,eſſe impoſſibile, quod detur talis poteſtas,ex eo,quod non poſſit dari lex,niſi coactiva, iuxta quam legiſlator poſsit iudicare,& exequi pœnam. Quo pacto plures intelligunt ſententiam S. Thomæ.Secundo,ſi dicatur,poſſe ferri legem circa actus internos , nō quia impoſsibilis ſit lex pure directiva circa illos ; ſed quia is modus gubernationis imperandi ſolum actus externos, eſt conformior naturæ hominis. Quo pacto illam defendit P.Suarez.

33. Primus modus videtur mihi falſus &, ſi ſolum attendatur à principijs intrinſecis improbabilis. Secundus autem modus probabilis eſt ; ſed non nititur fundamento vrgenti , ſed ſolum cuidam congruentiæ , quam proponit P. Suarez,qui temperat eam ſententiam,aſſerens,Prælatum Regularem , in cuius regula præſcribantur actus interni,puta orationis mentalis, poſſe præcipere illos ; quia votum obedientiæ Religioſæ eſt ſecundum Regulam.

A R-

ARTICVLVS III.

Rationibus oſtenditur Poteſtas directa Eccleſiæ in actus internos, contra eos, qui negant ſecundo modo proxime relato.

SVMMARIVM.

Probabiliter dicitur, eſſe conformius naturæ hominis, quod lex humana feratur ſolum circa actus externos. num. 34.

Chriſtus D. dedit Eccleſiæ poteſtatem dirigendi ad finem ſupernaturalem, quin eam limitaverit. n. 35.

Eccleſia prohibet actum mixtum ex interno, & externo. Et quid inde pro concluſione? n. 36.

Eccleſia præcipiens actum mixtum potuit illum præcipere per partes ſeparatim. num. 37.

Facientibus confeſſionem præcipit Eccleſia internum dolorem? n. 38.

Habet Eccleſia poteſtatem ad præcipiendum vtilia pro cultu Miniſtris Sacramentorum. Et quid hinc ad concluſionem? n. 39.

Præcipit Eccleſia aliqua, quæ etiam præcepta ſunt Iure Divino. num. 40. & 41.

Nova probatio deſumpta ex præſenti Decreto. n. 42.

Alia ex poteſtate Prælati Regularis. num. 43.

Alia à ſimili ex præcepto ab Eccleſia impoſito medicis pro aſſiſtentia infirmi. num. 44.

34 QVod Eccleſia habeat poteſtatem directam circa actus internos, cenſeo veriſſimum. Ita Autores ſupra relati. Oppoſita autē ſententia, ſi procedat ſecundo modo, ſcilicet non aſſerendo impoſsibile, quod poteſtas humana ferat legem circa id, de quo non poteſt iudicare; ſed, aſſerendo id eſſe conformius naturæ hominis, vt gubernatio procedat ſolum circa actus externos, non vero circa internos. Qui dicendi modus eſt probabilior, & tolerabilior, vt ſupradixi; adhuc impugnatur primo: quia cum finis poteſtatis legislativæ, quam Chriſtus D. conſulit Eccleſiæ immediate, ſit in ordine ad finem ſupernaturalem; & ad hunc finem magis conducant actus interni virtutum, quam externi; abſque ſufficienti fundamento negatur Eccleſiæ eiuſmodi poteſtas directa.

35. Secundo. Quia cum Chriſtus D. conceſſerit Eccleſiæ poteſtatem illimitatam ad ea omnia, quæ conducunt ad vitam æternam conſequendam; & actus interni maxime ad eum finem conducant, ſine fundamento limitatur ea poteſtas ad ſolos actus externos.

36. Tertio. Nam, vt oſtendi art. 1. Eccleſia prohibet actum mixtum, qui componitur ex interno, & externo, qui inter ſe ſunt ſeparabiles; ſed maior poteſtas requiritur ad prohibendum vtrumque, quam ad prohibendum vnum ſolum: ergo ſi prohibere poteſt vtrumque, internum, & externum, illos quidem ſeparabiles inter ſe; poterit etiam prohibere per ſe ſeorſim actum internum.

37. Confirmatur. Nam cum Eccleſia præciperet actum mixtum ex interno, & externo, qui ſunt ſeparabiles inter ſe, potuit vtique præcipere prius actum externum, & procedente tempore præcipere internum: v.g. potuit præcipere prius orationem vocalem externam; & procedente tempore, attentionem, & devotionem internam: ergo poteſt dari præceptum Eccleſiæ, quod terminetur duntaxat ad actum internum; quamvis vtrunque præceptum ſimul ſumptum termine-

Digitized by Google

minetur ad actum mixtum ex interno,& externo.

38. Quarto. Nam Eccleſia præcipit facientibus confeſsionem annuam, vt eliciant contritionem, vel ſaltem attritionem; vt conſtat ex Decreto Alexandri VII,ſupra relato; ita vt ſit ſcandaloſum id negare: ergo habet poteſtatem pręcipiendi contritionem in alijs caſibus,v.g. Quidam Authores, (quos retuli in 1. part. Criſ. Theolog. diſp.12. cap.2.num.15.)docuerunt, & quidem improbabiliter, Miniſtrum deputatum Sacramenti non peccare læthaliter,quamvis illud conficiat exiſtens in peccato læthali habituali: Quare ergo Eccleſia non poterit præcipere MiniſtrisSacramentorum,vt cum ſibi ſunt conſcij culpæ læthalis, confecturi Sacramentum, conentur ad contritionem perfectam? Deinde opinio eſt probabilis à multis tradita,non peccare lęthaliter Diaconum, qui exiſtens in ſtatu peccati læthalis exercet ordinem ſuum in ſacrificio ſolemni; neque Sacerdotem qui,dum miniſtrat Euchariſtiam fidelibus, eſt etiam peccato mortali habituali infectus. Quare ergo non poterit Eccleſia præcipere Diacono cum exercet ſuum ordinem,&Sacerdoti, cum miniſtrat Euchariſtiam fidelibus, dum ſibi conſcii ſunt lęthalis peccati, vt conentur ad contritionem perfectam.

39. Confirmatur ex Concilio Tridentino ſeſſ.21.cap.2.de communione. *Declarat* (Sancta Synodus) *hanc poteſtatem perpetuo in Eccleſia fuiſſe,vt in Sacramentorum diſpenſatione,ſalva illorum ſubſtantia, ea ſtatueret,vel mutaret,quæ ſuſcipientium vtilitati,ſeu ipſorum Sacramentorum venerationi,pro rerum, temporum, & locorum varietate, magis expedire iudicaret.* Sed poteſt fieri,quod Eccleſia iudicet expedire ad Sacramenti, & Sacrificij venerationem, quod Sacerdos miniſtransEuchariſtiam, accedat ad hoc Sacramentum in ſtatu gratiæ,atque adeo cum diſpoſitione contritionis perfectæ; & ſimiliter quod Diaconus, qui miniſtrat in Miſſa ſolemni,cum eadem diſpoſitione accedat ad miniſtrandum: Ergo Eccleſia habet hanc poteſtatem præcipiendi illis, vt conentur ad contritionem perfectam. Limitare autem propoſitionem vniverſalem Concilij ad ſolos actus externos non eſt datum privatis hominibus.

40. Quinto. Eccleſia præcipit de facto multa,quæ præcepta ſunt de iure Divino circa actus internos(nam quod aliqua poſsint præcipi lege Divina,ſimul, & humana, in quibus caſibus violator peccat contra vtrumque præceptum, indubitabile eſt.)ergo habet iuriſdictionem in actus internos; ſi enim illam non haberet in actus internos, pręcipere illos non poſſet, quamvis iure Divino antecedenter præceptos.

41. Antecedens probatur primo. Nam Concilium Trid. *Omnibus Chriſti fidelibus interdicit ne poſt hac de Sanctiſsima Euchariſtia aliter credere, docere, aut præcipere audeant, quam, vt ex hoc præſenti decreto explicatum, atque definitum.* Quę ſunt formalia verbaConcilij ſeſſ.13.in Decreto de ſanctiſsima Euchariſtia: Interdicit ergo aliter credere, cum aliter credere ſit actus internus. Quod præceptũ credendi reperiespaſsim,nõ ſolum inTrid. ſed in alijsConcilijsGeneralibus, nõ ſolũ definiendo,ſed etiã pręcipiendo.Dicere autem, quod cõcilia generalia, dum id præcipiunt, excedunt ſuam poteſtatem; eſſet impium.

42. Probatur ſecundo idem antecedens. Nam in hoc decreto SS.D. Innocentij XI.multas opiniones, quæ verſantur circa actus internos,& pertinent ad ius Divinum, damnat,& ſimul prohibet,nequis in praxi eis vta-

tur; illis verbis. *Inſuper diſtricte in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub interminatione Divini iudicij, prohibet omnibus Christi fidelibus... ne prædictas opiniones; aut aliquam ipſarum ad praxim deducant.* Huiuſmodi autem opiniones damnatæ, quæ verſantur circa actus internos, plurimæ ſunt in hoc decreto. Tales ſunt quinta, ſexta, & ſeptima de actu dilectionis Dei; decima, & vndecima de actu interno dilectionis proximi; decima tertia, & duę ſequentes de deſiderio mortis proximi; decima ſexta, decima ſeptima, decima nona, & quatuor ſequentes de actu Fidei Divinæ, ficut & propoſitio vltima. Talis eſt etiam propoſitio prima ex damnatis in Decreto Alexandri VII. cuius praxim idem Pontifex prohibet.

43. Sexto. Nam quod attinet ad Prælatos Regulares, negari non poteſt, eos poſſe præcipere actus internos, quando regula, quam ſubditi ſponte ſuſceperunt, præſcribit actus internos. In multis enim ordinibus Regularibus præſcribit regula orationem mentalem: & hi regulares ſponte emiſerunt votum obedientiæ ſecundum regulam: ergo ſi Prælatus præcipiat in virtute ſanctæ obedientiæ orationem mentalem; tenentur obedire: poſſunt ergo obligari ad actus internos. Et ita docet P. Suarez relatus ſupra in fine art. 2. *Suar.*

44. Septimo. Nam ſicut Eccleſia præcipit Medicis, vt obſtringant ægrotos, vt ſaltem tertio ægritudinis die Sacramentum Pœnitentiæ recipiant; ita etiam potuit obligare ægrotos, vt ſi non confiteantur eo tertio die, ſaltem eliciant actum contritionis perfectę pro ſecuritate ſuæ ſalutis æternæ: quomodo enim negari poteſt, quod Chriſtus non conceſſerit Eccleſiæ hanc poteſtatem, cum maxime conducat ad ſecuritatem ſalutis æternæ.

ARTICVLVS IV.

Primus modus negandi Eccleſiæ poteſtatem in actus internos efficaciter confutatur.

SVMMARIVM.

An poſſit quis præcipere ea, de quibus nequit iudicare? n. 45.
Plures pœnæ imponuntur ab Eccleſia, ante quam Iudex poſſit cognoſcere de delicto. n. 46.
Non omnis lex debet eſſe coactiva. num. 47.
Princeps ſubiicitur legi, & non coactivè. num. 48.
Et Clericus quandoque legi civili. num. 49.
Prælatus Regularis poteſt præcipere ſubdito orationem mentalem. n. 50.
Lex naturalis ſolum eſt directiva. num. 51.
Ex poteſtate Eccleſiæ ad præcipiendos actus mixtos bene infertur poteſtas ad internos. n. 52. & 53.

45. QVi, ſic procedunt, docent, Eccleſiam non poſſe præcipere actus internos, eo quod nullus legiſlator poteſt præcipere ea, de quibus non poteſt iudicare, & quorum violationem non poteſt punire defectu cognitionis cauſæ; ſed Eccleſia non poteſt iudicare de actibus internis, nec punire poteſt violationem legis de actibus internis, defectu cognitionis cauſæ: ergo Eccleſia præcipere non poteſt actus internos. Cuius ſyllogiſmi maior eo nititur fundamento; quod omnis lex cogit ad ſui obſervationem; ſed non poteſt intelligi, quomodo cogat, niſi metu pœnæ exequendæ à iudice: ergo præcipere non poteſt niſi ea de quibus poteſt

Digitized by Google

teſt iudicare, & punire. Exiſtimant autem defenſores huiuſmodi opinandi, hunc diſcurſum eſſe S. Thomæ. ſed art. 2. oſtendi, aliam eſſe mentem S. Thomæ.

46. In duobus ergo exorbitat hic diſcurrendi modus. Primo in eo, quod intendant, legislatorem non poſſe ferre legem, niſi ipſe legislator, (ſive Iudex nomine legislatoris) cognoſcere poſsit de violatione legis, vt puniat. Et hoc eſt manifeſte falſum. Sunt enim multæ leges in Eccleſia, quæ important pœnam ipſo facto incurrendam antequam legislator, vel Iudex poſsit cognoſcere de violatione illarum; quales ſunt, quæ afferunt excommunicationem latæ ſententiæ, quę pœna incurritur, ante quam Iudex poſsit cognoſcere de delicto, ob quod ea pœna eſt impoſita. Eiuſdem ordinis ſunt leges, quæ afferunt pœnam ſuſpenſionis, vel interdicti ipſo facto incurrendam: Sicut etiam leges, quæ imponunt irregularitatem propter delictum; item quæ imponũt impedimentum dirimens matrimonium propter crimen. Quæ omnes pœnæ incurruntur, quamvis nullus Iudex cognoſcat de delicto. Aſsignent ergo adverſarij rationem, quare Eccleſia non poſsit prohibere hæreſim internam ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ; quidquid ſit, an de facto ſic eam prohibuerit, an non.

47. Exorbitat 2. is dicendi modus in eo quod contendit, omnem legem eſſe debere coactivam metu pœnæ, taliter quod Iudex poſsit iudicare de violatione eius, & punire: ita vt ſi lex non ſit hoc modo coactiva, non poſsit ferri á legislatore. Et quia leges de actibus internis non poſſunt eſſe coactivæ hoc modo, ideo exiſtimant, Eccleſiam non poſſe ferre leges de actibus internis. Convincetur autem is dicendi modus, ſi probemus, poſſe dari leges directivas, ſine eo, quod ſint coactivæ metu pœnæ.

48. Probatur primo. Nam vt ſupra docui art. 2. ex S. Thoma, Princeps ſubiicitur ſuæ legi concernenti bonum commune; & non ſubiicitur ſuæ legi quoadvim coactivam, ſed ſolum quoad vim directivam: ergo in lege ſeparabiles ſunt vis directiva, & coactiva. Poterit ergo Eccleſia ferre leges directivas obſtringentes conſcientiam, circa actus internos, ſine eo quod habeant vim coactivam.

49. Probatur 2. Leges civiles concernentes bonum commune vniverſorum obligant etiam Clericos, v. g. taxa frumenti, & aliarum mercium facta à Principe, & aliæ ſimiles; & tamen eæleges non obligant Clericos vi coactiva; non enim poteſt Iudex civilis de eorum violatione iudicare, neque eos punire: ergo ſolum obligant vi directiva: ergo poſſunt leges eſſe directivæ ſine eo, quod ſint coactivæ. Poterit ergo Eccleſia præcipere actus internos directive, quamvis non poſsit coactive.

50 Probatur tertio Regularibus, in quorum Regula præſcribitur oratio mentalis, poteſt prælatus præcipere orationem mentalem in virtute voti obedientiæ, cui ſe ſponte ſubiecerunt: & tamen hoc præceptum ſolum eſt directivum, & non coactivum, cum Prælatus non poſsit cognoſcere, an ſubditi mentaliter oraverint, atque adeo nec punire eiuſmodi violationem: ergo vis directiva in lege ſeparabilis eſt á vi coactiva, & poteſt directiva ſine coactiva reperiri.

51. Probatur quarto. Lex naturalis, prout condiſtinguitur à Divina, & æterna, eſt ſolum directiva, & non coactiva ex metu pœnæ; ſolum enim reſpicit conſcientiam: & optime intelligitur, quod poſsit obſtringere conſcientiam, ſine eo, quod cogat metu pœnæ: poteſt ergo dari lex

directiva ſine eo, quod ſit eo modo coactiva. Poterit ergo lex Eccleſiæ obligare ad actus internos, ſicut lex naturalis obligat ad illos.

52. Probatur quinto. Nam ſi ad ratione̅ legis requireretur, quod eſſet eo modo coactiva, vt poſſet Iudex punire violationem eius, cognoſcendo illam, & iudicando de illa, fieret, quod non poſſet Eccleſia ferre legem circa actus mixtos: Eſt autem iam omnino certum, quod Eccleſia poteſt ferre lege̅, & quod de facto multas leges tulit, circa actus mixtos, vt co̅ſtat ex art. 1.: ergo illud non requiritur ad rationem legis. Sequela patet. Na̅ celebratio Miſſæ pro fundatore, vel pro dante ſtipendium, &c. Eſt actus mixtus ex celebratione, & ex applicatione interna Sacerdotis: & de hac ſecunda non poteſt iudicare Eccleſia, cum ſit actus omnino internus; Nam ſi ipſe dicat ſe ob temperaſſe legi, cum illam violavit; quomodo probabitur violatio. Quod idem in ſententijs alijs poterit reperiri. Ex quo fit, quod vel negandum eſt, poſſe Eccleſiam præcipere actus mixtos, vel concede̅dum, quod poteſt vtroſque. Cum ergo certum ſit, poſſe Eccleſiam præcipere actus mixtos, pro certo etiam haberi debet, poſſe præcipere etiam pure internos.

53. Confirmatur. Bene valet ab oppoſito contradictorio conſequentis ad oppoſitum contradictorium antecedentis in argumentatione legitima: ſed ex argumento proxime facto conſtat, eſſe legitimam hanc argumentationem. [Eccleſia non poteſt præcipere actus pure internos: ergo neque actus mixtos:] ergo bene valet [Eccleſia poteſt præcipere actus mixtos: ergo poteſt præcipere actus pure internos.]

CAPVT III.

Quam ſit iam certum, Eccleſiæ præceptum non impleri per ſacrilegam Euchariſtiæ ſumptionem?

SVMMARIVM.

Non ſatis fieri præcepto Eccleſiæ per ſacrilegam Euchariſtiæ ſumptionem, certum iam eſt. n. 54.

Ante hoc decretum iniungebatur reverentia, ex qua conſtabat interna diſpoſitio. n. 55.

Prudenter infertur ex determinatione præcepti Divini hæc interna diſpoſitio n. 56 & 57.

Vrgentior probatio ex præcepto accedendi in ſtatu gratiæ. n. 58.

Eccleſia, dum præcipit communionem, & ſubſtantiam præcipit, & modum. num. 59.

Extra dubium eſt, poſſe Eccleſiam præcipere actus mixtos. n. 60.

54. QVamvis propoſitio damnata fuerit communiter admiſſa, taquam probabilis; iam eſt omnino certa eius contradictoria, non ſolum in ratione generali damnationis factæ per Romana̅ Cathedram, ſed ex ſpetiali ratione: legislator enim in in hoc decreto declarat intentionem ſuæ legis eſſe obligare non ſolum ad ſumendam Euchariſtiam in Paſchate, ſed etiam ad ſumendam eam digne, ſive cum debita diſpoſitione. Quod enim detur poteſtas in Eccleſia ad præcipiendum actum mixtum ex interno, & externo, certum eſt ex cap. præced. art. 1. ſicut etiam eſt certum, ſumptionem Euchariſtiæ cum interna diſpoſitione debita, eſſe actum mixtum: quod autem de facto vtatur Pontifex hac poteſtate, declarando eſſe

ſuam

Digitized by Google

ſuam intentionem, obligare ad ſumptionem Euchariſtiæ cum tali diſpoſitione, ex hac damnatione certum relinquitur.

55. Ante hoc decretum, ſufficienter propoſitum erat hoc præceptũ in Eccleſia, digne cõmunicandi, in cap. *omnis vtriuſque ſexus.* de Pœnitent. & remiſſ. illis verbis: *Suſcipientes reverenter ad minus in Paſcha Euchariſtiæ Sacramentum.* In illo enim verbo *reverenter* ſatis expreſſerat Eccleſia obligationem recipiendi Euchariſtiam impoſitam ab Eccleſia, ſcilicet recipiendi Euchariſtiam cum debita diſpoſitione interna. Sed quia multi exiſtimant, per illud intelligi reverentiam externam; iam per hanc damnationem declarat Pontifex intelligi internam, ſcilicet diſpoſitionis debitæ.

56. Probant alij certitudinem huius aſſertionis hoc argumento. Etenim cum detur pręceptum Divinum, ſuſcipiendi Sacram Euchariſtiam cum debita diſpoſitione, & Deus non determinaverit tempus illam ſuſcipiendi; Eccleſia determinavit tempus Paſchatis ad illud ipſum Divinum præceptum implendum: ergo Eccleſia determinavit tempus ad illud ipſum pręceptum implendum: ergo determinans tempus pręcepit impleri illud ipſum præceptum Divinum ſuſcipiẽdi Euchariſtiam cum debita diſpoſitione.

57. Quo argumento ſatis prudenter colligitur, hoc modo impoſitum eſſe pręceptum ab Eccleſia; Sed quia aliqui Authores videntur illam argumentationem reducere, ad hoc, quod impoſſibile fuerit, Eccleſiam, dum determinat tempus, non potuiſſe aliter præcipere; pro hac ſecunda parte non admitto illam argumentationem. Tum quia ſolum loquimur in quæſtione de facto: Tum etiam quia potuit Eccleſia pręcipere ſumptionem Euchariſtiæ abſtrahendo à diſpoſitione. De facto autem vtrumque præcipit.

58 Multo vrgentius demonſtratur. Præceptum Eccleſiæ de ſuſcipiendo Euchariſtiæ Sacramento cum debitâ diſpoſitione, ex duobus ſacris Canonibus ſimul ſumptis, conſtat. Nam c. *omnis vtriuſque.* Præcipitur ſumptio ſacræ Euchariſtiæ in Paſchate: & in Concilio Trident. ſeſſ. 13. cap. 7. præcipitur, vt quotieſcunque fidelis ſuſcipit ſacram Euchariſtiam, accedat cum debita diſpoſitione, illis verbis: *Cavere ille debet, ne abſque magna reverentia, & ſanctitate ad id percipiendum accedat.* Vbi immediate declarat, quam probationem adhibere debeat ſuſcepturus Euchariſtiam, vt accedat in ſtatu gratiæ. Tum ſic: Eccleſia præcipit vtrumque, & quod fidelis accipiat Euchariſtiam in Paſchate, & quod nunquam accipiat illam ſine debita diſpoſitione: ergo qui Euchariſtiam accipit in Paſchate ſine debita diſpoſitione, non implet totum præceptum Eccleſiæ. Quod enim id præcipiat Eccleſia per vnum, aut per duos canones, non mutat diſpoſitionem.

59. Ex dictis facile ſolvuntur argumenta propoſita cap. 1. pro opinione damnata. Ad primum reſpondeo, omittendo, quod quando Eccleſia præcipit præciſſe ſubſtantiam actus, non manet præceptus modus; nego tamem, quod Eccleſia præceperit dumtaxat ſubſtantiam ſacræ communionis; præcepit enim etiam modum, ſive diſpoſitionem debitam ad ſacrã communionem. Nam in cap. *omnis vtriuſque.* Præcepit ſubſtantiam, & Tridentinum eo cap. 7. præcepit modum, ſive diſpoſitionem: Dato, & non conceſſo, quod in cap. *omnis vtriuſque.* Modus non ſit præceptus. Nam revera in eo verbo *reverenter* ſatis exprimitur modus, ſeu diſpoſitio, ſub

qua

qua accipienda eſt ſacra Euchariſtia.

60. Ad ſecundum reſpondeo primo, negando, quod Eccleſia non poſſit præcipere actus internos; vt conſtat ex cap. præcedenti. Reſpōdeo ſecundo, omittendo, quod non poſſit præcipere actus mere internos; nam certum eſt poſſe præcipere actus mixtos ex interno, & externo. Communio autem cum diſpoſitione internâ debita eſt actus mixtus; atque adeo optime poteſt ab Eccleſia præcipi.

DISERTATIO XXXV.

Quomodo ſuſceptio frequens Euchariſtiæ ſit ſignum prædeſtinationis?

NON INDIGET Summario.

1. PRopoſitio quinquageſima ſexta ex damnatis in hoc Decreto ſic ſe habet: *Frequens confeſſio, & communio, etiam in his, qui gentiliter vivunt, eſt nota prædeſtinationis.* Quam propoſitionem in nullo ſcriptore invenire potui. Illa tamen communiter attribuitur alicui ex illis, qui pertinaciter propugnabant, præbendam eſſe quotidianam communionem omnibus indiſcriminatim, dummodo non habeant conſcientiā peccati læthalis. Illi enim tanta contentione ſuam opinionem propugnabāt, vt ad non pauca abſurda devenerint: ſed quæ iam correcta ſunt per Decretum SS. D. Innocentij XI. Quam materiā late tractavi in 3. p. Crit. Theol. diſp. 66. & ibi oſtendi, multos dicendi modos in hac materia manere reprobatos, ſive antiquatos vi eius Decreti Pontificis.

2. Pro explicanda ergo certitudine huius damnationis, præmittendum eſt, notam, ſive ſignum Prædeſtinationis dici illud, ex quo probabiliter, ſive coniecturaliter colligitur, aliquem conſecuturum eſſe æternam beatitudinem. Sicut etiam ſignum reprobationis eſt illud, ex quo probabiliter colligitur, aliquem ſubiturum eſſe æternam damnationem.

3. Igitur præfata propoſitio triplici ex capite delirat. Primo, quia ſupponit, eum, qui gentiliter vivit, ideſt, depravatis, & corruptis continuò moribus, ſe rite diſponere quotidie, vel frequenter ad Sacramenta recipienda. Nam ſi frequenter pœnitet ex corde ſuorum peccatorum, & depravatæ vitæ, & ſub hac pœnitentia accipit Euchariſtiam eadem frequentia, impoſſibile moraliter eſt, quod diu perſeveret in depravata vita. Quod ſi dicu perſeverat in illa, quamvis ore confiteatur, imqoſſibile eſt, quod cum vere pœniteat, & recte diſponatur freqūenter cum vero propoſitio frequēter renovato nō peccandi de cætero.

4. Secundo, quia cum moraliter certum ſit, eum, qui gentiliter vivit, & depravatis moribus vitam continuat, ſi accedat ad Sacramenta, male, & indigne ſe diſponere ad ea recipienda; & conſequenter ſacrilegam in eo eſſe receptionem ſacramentalem, ea propoſitio indicat, eam receptionem ſacramentorum, quantumvis ſacrilegā, eſſe ſignum, ſive notam prædeſtinationis. Quo, quid abſurdius excogitari poteſt? Quomodo enim ex continuatione ſacrilegiorū poteſt colligi probabiliter, quod homo ſacrilegus obtinebit ęternam beatitudinem?

5 Tertio, quia nullum eſt verum ſignum prædeſtinationis, niſi aſſocietur diuturna obſervantia mandatorum Dei. Et ita P. Montoya tomo de prędeſtinatione. diſp. 56. ſect. 3. nu. 10. poſtquam in corollario. 1. dixit; *Diuturna igitur, & perſeverans obſervantia* Mont.

tia Divinæ legis eſt præcipuum ſignum prædeſtinationis. Poſtea num. 11. ſubiungit: *Secundum corollarium eſt, ex prædicto ſigno tanquam vim participare reliqua, quæ verè ſigna ſunt.* Iuxta quem ſenſum frequens confeſſio, & communio, quæ dicitur eſſe ſignum prædeſtinationis, vim talis ſigni participat ex diuturna obſervantia Divinæ legis: ergo nullam vim talis ſigni habet, ſi, vita ſit depravata, & mores cõtinuo corrupti.

6. Confirmatur. Nam vna coniectura in re facti, vel faciendi deſtruitur per aliam fortiorem, imo & æque fortem: ſed fortior coniectura, ſive fortius ſignum reprobationis eſt gentiliter vivere, quam communicare frequenter ſine rectitudine morum: ergo coniectura prædeſtinationis, quæ colligeretur ex ea communione frequenti, deſtruitur per hoc quod ille vivat gentiliter, & corruptis moribus ſcateat.

DISERTATIO XXXVI.

An ad Sacramentum Pænitentiæ ſufficiat attritio naturalis ex motivo honeſto.

SVMMARIVM.

Refertur propoſitio damnata; & quæſtio duplex excitatur. n. 1.

Nomine attritionis naturalis venit dolor de peccato conceptus ex motivo pure humano. n. 2.

Talis dolor non ſufficit ad valorem, neque ad fructum Sacramenti. n. 3.

Diſcrimen inter hunc dolorem, & illũ, qui concipiatur ex metu pœnæ vt inflicta à Deo. n. 5. & 6.

Dolor pure naturalis non ſufficit. Ex Tridentino. num. 7.

Dolor poteſt eſſe ſupernaturalis ſolum quoad modum n. 8.

Attritio entitative naturalis nequit de facto deſervire ad fructum Sacramenti. n. 9.

Neque poteſt deſervire ad volorem. num. 10.

Probatio deſumpta ex Tridentino. n. 11.

1. PRopoſitio quinquageſſima ſeptima inter damnatas, ſic ſe habet: *Probabile eſt ſuficere attritionem naturalem modo honeſtam.* Et quidem in 3. part. Criſ. Theolog. diſp. 71. per totam debellavi propoſitionem hanc. Et pro integritate materiæ in hoc volumine aſſumptæ repetam per compendium, quæ ibi latius tractata ſunt. Et ſub hoc titulo continentur duæ quæſtiones. Prima, An, ad effectum Sacramenti Pœnitentiæ conſequendum ſufficiat attritio naturalis? Secunda an ſaltem ſufficiat ad valorem Sacramenti?

2. Eſt autem attritio naturalis illa, quæ efficitur ex motivo pure humano, & nullatenus ſupernaturalis, qualis eſt dolor de peccato v.g. ex timore infamiæ apud homines, & non vt reſpicit Deum tamquam vltorem peccati. Dolor autem de peccatis ex terrore malorum temporalium, quatenus à Deo infliguntur in pœnam peccati, non elicitur ex motivo mere humano; id enim eſt motivum ſupernaturale; quia reſpicitur Deus vt iuſtus vindex peccati. Ex quo videndi ſunt P. Suarez tom. 4. in 3. part. diſp. 5. ſect. 2. P. Conink. 3. part. quæſtione 1. dub. 5. n. 18.

3. Partem affirmativam in vtraque quæſtione ſubiacere huic damnationi, compertum eſt. Nam cum hęc damnatio declaret. *Non ſufficere* intelligitur ad Sacramentum Pœnitentiæ, & Baptiſmi in adulto; cum ergo non diſtinguat inter effectum, & valo-

valorem Sacramenti,ſed vniverſaliter & indefinite declaret non ſufficere, manifeſtum eſt,quod declarat, neque ſufficere ad conſequendum fructum Sacramenti,neque ad valorem eius.

4. Et vlteriùs procedit damnatio, quæ non ſolum condemnat propoſitionem abſolutam,ſed etiam modalem,aſſerit eſſe ſcandalo dicere,eſſe probabile, quod ſufficiat attritio naturalis.

5. Dices: ergo eodem modo ſe habet hæc propoſitio, ac illa, quæ dicit (Probabile eſſe, quod ſufficiat attritio habita ex terrore malorum temporalium, quatenus à Deo infliguntur in pœnam peccati.) Probatur conſequentia:nam diſert.2.cap.5. art. 2.num.72.diximus.Hanc,ſi dicatur in eo ſenſu,quod re ipſa advertenter poteſt practicari, ſubiacere damnationi primæ propoſitionis: iuxta quam damnationem nemo poteſt deducere ad praxim opinionrm probabilem minus tutam, verſantem circa valorem Sacramenti; cum tamen hæc ſecunda propoſitio ſit minus tuta, & procedat circa valorem Sacramenti.

6. Reſpondeo latiſſimum eſſe diſcrimen inter vtramque propoſitionem,nam quę reſpicit Deum vt vltorem peccati per pœnas temporales, eſt probabilis;quamvis, quia verſatur circa valorem Sacramenti, & eſt minus tuta,non poſſit aſſumi ad recipiēdum valide Sacramentum. Hæc autem quinquageſima ſeptima non eſt probabilis.Conſiſtit autem diſcrimen in hoc, quod in ordine ad confeſsionem bona fide iam antea factam, qui confeſſus eſt cum attritione reſpiciēte Deum vt vltorem peccati per pœnas temporales, facturus poſtea ſecūdam confeſſionem,non tenetur revalidare primam neque iterum confiteri peccata expoſita in prima confeſſione;quia probabile eſt, illam primā confeſſionem eſſe validam, & fructuoſam. Qui vero recordatur,ſe feciſſe confeſſionem cum ſola attritione naturali,tenetur repetere omnia peccata eius confeſſionis;quia iuxta hanc damnationem nō eſt probabile, quod fecerit confeſſionem validam.

7. Iam vero attritionem ſufficiētem ad conſequendum effectum Sacramenti eſſe non poſſe naturalem, neque ex motivo pure humano habitam, manifeſte probatur ex Trident. ſeſſ.12.cap.4 de Sacram. Pœnitentiæ, vbi definit,attritionem,*quæ ad Dei gratiam in Sacramenti Pœnitentiæ impetrandam diſponit,..... donum Dei eſſe, & Spiritus Sancti impulſum:* ſed dolor de peccatis naturalis, & ex motivo pure humano,non eſt donum Dei, neque Spiritus Sancti impulſus: ergo eiuſmodi dolor naturalis non diſponit ad Dei gratiam inSacramento Pœnitentiæ impetrandam. Minor patet: nam donum Dei, & impulſus Spiritus Sācti eſt quid ſupernaturale;dolor autem naturalis,implicat, quod ſit quid ſupernaturale. In 3. part. Criſ. Theol. diſp.71.cap.2.num.8.& 9.retuli varias cenſuras, quibus plures Theologi reprobarunt hanc propoſitionem.57.

8. Et ibidem num.10. obſervavi eſſe aliquos Theologos, qui propugnant dari attritionem entitative naturalem ex motivo ſupernaturali, quæ ideo eſt ſupernaturalis quoad modū. Quæ quidem ſententia non ſubiicitur huic damnationi. Et ratio eſt clara: quia attritio, quæ reſpicit motivū ſupernatutale,& eſt ſupernaturalis quoadmodum, eſt donum Dei, & ex impulſu Spiritus Sancti:ergo non eſt abſolute attritio naturalis.Et hæc obſervatio procedit de ſententia illorum Theologorum.

9. Nam mea ſententia, licet admittat, actum entitative naturalem poſſe attingere obiectum,& motivum ſupernaturale, adhuc non admittit, quod attritio entitative naturalis,licet ſu-

ſupernaturalis quo admodum, poſſit de facto deſervire ad iuſtificationem in Sacramento. Nam cum intellectus cognoſcit illud obiectum ſupernaturale, tunc voluntas potens attingere illud actu naturali,& ſupernaturali; ſi habeat à Deo immiſſum concurſum ad vtrumque actum, poterit elicere vtrumque. Cum autem voluntas nunquam eliciat duos actus circa idem omnino obiectum, philoſophandum eſt in hac materia, ſicut philoſophamur circa duos actus ſolo numero diſtinctos circa idem obiectum. Sicut ergo dicimus, voluntatem non elicere hos duos actus numero diſtinctos, quia Deus præſtat concurſum ad vnum,&non ad alios; ſic enim determinat Deus quoad individuum: ſic ſimiliter circa idem obiectum ſupernaturale non habet voluntas eos duos actus ſupernaturalem,& entitative naturalem; quia cum intellectus cognoſcit obiectum ſupernaturale, cum voluntas non poſſit duos actus elicere circa illud, Deus determinat offerendo concurſum ad actum entitative ſupernaturalem, & negando concurſum alteri.

10. Et quod attinet ad ſecundam quæſtionem non ſufficere ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ attritionem naturalem, conſtat, vt dixi, ex hac damnatione. Et oppoſitam opinionem reprobant Authores non pauci, vt notavi in ea diſp.71.cap.3. Nam P. Vazquez 3. part. quæſtione 92. art.2. num. 9. affirmat, ei deficere fundamentum probabilitatis. P.Caſtro Palao tom.1.tract.23.diſputatione vnic. punct 7.nu.5. eam reprobat, per eum terminum *convincitur*. P. Fagundez lib.2.in 2.Eccleſ.præcep.cap.5.num.6. negat eſſe probabilem.

Vazq. *Caſt.* *Pal.* *Fagud.*

11. Oſtenditur falſitas propoſitionis damnatæ.Nam,vt loquitu Trident.ſeſſ.12. cap.3. de Sacram. Pœnitentiæ. Actus pœnitentiæ,*quatenus in penitente ad integritatem Sacramenti, ad plenamque, & perfectam peccatorum remiſsionem ex Dei inſtitutione requiruntur, hac ratione pænitentiæ partes dicuntur.* Ex quibus verbis cõſtat,quod attritio (vel contritio) quatenus requiritur ad iuſtificationem,eſt pars Sacramenti: ſed attritio, quatenus requiritur ad iuſtificationem,eſt donum Dei,& impulſus Spiritus Sancti: ergo pars Sacramenti eſt donum Dei, & impulſus Spiritus Sancti. Sed attritio naturalis non eſt donum Dei, neque impulſus Spiritus Sancti: ergo attritio naturalis nequit eſſe pars eſſentialis Sacramenti; atque adeo tale Sacramentum eſt invalidum.

DISERTATIO XXXVII.

An confeſſario interroganti teneatur pœnitens fateri conſuetudinem peccandi?

CAPVT I.

Præmittuntur aliqua vbi an teneatur quis per ſe confiteri conſuetudinem peccandi?

SVMMARIVM.

Refertur propoſitio damnata. n.1.
An bene tribuatur talis propoſitio P. Granado? n,2.
An ſit opus aliquando confiteri bis idem peccatum? n.3.
Quid dicendum de obligatione confeſſarij in ordine ad abſolutionem pœnitentis rite diſpoſiti? n.4 & 5.
An debeat fidem habere aſſerenti ſe eſſe ritè diſpoſitũ ad abſolutionem? num. 6.

1. PRopoſitio quinquageſima octava ex damnatis in hoc decreto, hæc eſt. *Nemo tenetur confeſſario interroganti fateri peccati alicuius conſuetudinem.* Hanc docuit & multis probare conatus eſt Ioannes Sancius in ſelect. diſp. 9. adeò vt aſſeruerit, interrogatum à confeſſario de cõſuetudine poſſe negare cum æquivocatione. Et contra ipſum dixit Lugo Card. diſp. 14. de pœnit. ſect. 10 n. 172. *Hoc eſt contra omnes Theologos, contra praxim Eccleſiæ, & contra finem huius Sacramenti.* Et merito, vt ex dicendis conſtabit.

Sanc. *Lugo.*

2. Mag. Hozes in expoſit. huius prop. citat pro hac opinione damnata P. Cranadum in tract. 9. de Pœnit. diſp. 9. num. 16. vellem tamen, vt legiſſet textum P. Granadi, & non adeo fideret citationibus aliorum, maxime in re tanti præjudicij. Nam in primis P. Granadus in eo loco neque vnũ verbum habet de conſuetudine confitenda, aut neganda, ſolum enim ibi agit de circumſtantia quantitatis in furto: de qua propoſuerat obiectionem Soti contra agravantes circumſtantias non confitendas. Quam ſolvit his verbis: *Reſpondetur, nunquam eſſe licitum mẽtiri in confeſsione; & interdum iam diximus accidere poſſe vt pœnitens eas circumſtantias confiteri teneatur: Vnde ſi confeſſarius interrogat ex cauſa rationabili; & ad confeſsionem neceſſaria, non dubium eſt, quin pœnitens omnino teneatur veritatem declarare.* Ex quibus verbis colliget lector, quam longe diſtet P. Granado á propoſitione damnata. Sicut, & P. Suarez, cui Filguera atribuit propoſitionem damnanatam: de quo inferius loquar.

Hozes. *Gran.*

3. Fundamentum præcipuum Sancij eſt. Quia nemo tenetur confiteri bis idem peccatum: ſed quis poſt multa peccata, v. g adulteria diuturno tẽpore patrata, & iam confeſſioni expoſita, reincidit ter, vel quater, ſi hæc tria, vel quatuor peccata confitetur de præſenti, & cogitur confiteri conſuetudinem antecedentem; cogitur vtique ad confitenda peccata præterita in tali conſuetudine incluſa: ergo nullo modo tenetur ad talem conſuetudinem confitendam.

4. Secundum fundamentum eſt. Nam vbi pænitens eſt recte diſpoſitus cum vero dolore de peccatis, & propoſito non peccandi de cætero, confeſſarius tenetur ſtatim impẽdere abſolutionem: ſed poteſt pœnitens eſſe recte diſpoſitus cum vero dolore, & propoſito, quamvis nolet fateri conſuetudinem: ergo etiam nolens confiteri conſuetudinem, debet abſolvi; & conſequenter pœnitens non tenebitur ad illam confitendam.

5. Confirmatur primò. Ideò enim poſſet confeſſarius interrogatione ſuâ cogere ad confitendum cõſuetudinem, vt videat, an expediat negare, aut diferre abſolutionem, donec auferat, aut minuat conſuetudinem: ſed dum pœnitens eſt recte diſpoſitus cum eo dolore, & propoſito, non poteſt confeſſarius negare aut diferre abſolutionem: ergo neque poteſt ſua interrogatione cogere, vt confiteatur conſuetudinem.

6. Confirmatur ſecundò. Nam pœnitenti dicẽti, ſe habere dolorẽ de pecatis, & propoſitum non peccãdi de cætero, debet fidem habere confeſſarius: ergo pœnitens aſſerens, ſe habere talem dolorem, & propoſitum, ſive fateatur, ſive non fateatur conſuetudinem, tenetur confeſſarius illum abſolvere. Et pro antecedentis confirmatione affert multos Authorum textus.

C A-

CAPVT II.

An pœnitens non interrogatus teneatur per ſe fateri conſuetudinem peccandi?

SVMMARIVM.

Proponitur quæſtio prius decidenda. num. 7.
Quid intelligatur nomine conſuetudinis pro præſenti? n. 8.
Conſuetudo peccandi non eſt habitus peccati. n. 9.
Non datur per ſe obligatio confitendi conſuetudinem peccandi, quamvis per accidens poſsit dari. n. 10.
Datur hæc obligatio, quando conſuetudo affert ſecum periculum proximũ peccati. n. 11.
Conſuetudo iurandi falſo abſque advertentia ad falſitatem debet explicari in confeſsione. n. 12.
Etiam eſt aperienda conſuetudo iurandi abſque advertentia ad veritatẽ. num. 13.
Quid ſenſerit P. Vazquez? n. 14.
An opinio oppoſita ſit probabilis? n. 15.

7. SEd ante quam ad reſolutionem huius quæſtionis accedamus, oportet præmittere aliam, ſcilicet, An pœnitens, quando habuit conſuetudinem peccati & iam confeſſus eſt omnia peccata contenta in tali conſuetudine; & poſtea reincidit aliquoties, teneatur, cum hæc vltima peccata confitetur, fateri etiam præfatam cõſuetudinem, etiam confeſſario non interrogante?

8. Præmittendum eſt, quid ſit conſuetudo. In qua tria concurrunt: nempe multitudo actuum, habitus, & aliquando voluntas retinendi conſuetudinem, ſive formalis, quando quis actu poſitivo vult illam retinere; aut virtualis, & interpretativa; quando quis cognoſcens, ſe eſſe obligatum ad reſiſtendum conſuetudini, non vult illi reſiſtere.

9. Quidam Recentiores dixerunt, conſuetudinem eſſe habitum peccati. Quod falſum eſt: Conſuetudo enim peccandi eſt peccatum: habitus autem non eſt peccatum vlterius. Conſuetudo ergo peccandi nihil aliud eſt, quam ipſa multitudo peccatorum. Quando autem adiungitur voluntas expreſſa, aut interpretativa retinendi conſuetudinem, tunc eſt novum peccatum diſtinctum ab ipſa conſuetudine.

10. Aliqui cum Sylveſtro verbo, *confeſsio* 1. quæſt. 9. affirmant circunſtantiam conſuetudinis neceſſario eſſe confitendam, vt ſtatus conſcientiæ pænitentis manifeſtetur confeſſario. *Sylv.* Dicendum tamen eſt, per ſe non requiri, quod pœnitens confiteatur cõſuetudinem; per accidens autem, quãdo conſuetudo eſt novum peccatum propter aliquam ſpecialem rationem, aut eſt occaſio proxima novi peccati, conſuetudinem ipſam neceſſario confitendam eſſe. Ita P. Suarez de Pœnit. diſp. 22. ſect. 4. num. 15. attentis iis, quæ docet tom. 2. de Relig tract. 2. lib. 3. de iuram. cap. 8. num. 5 Lugo Card. de Pœnit. diſp. 16. ſect. 4. § 7. num. 204. P. Martinus Perez diſp. 33. de Pœnit. ſect. 2. à num. 8. & alij. *Suar. Lugo. Perez.* Et ratio prioris partis eſt: quia peccata præterita ſæpius repetita, (in hac repetitione conſiſtit cõſuetudo) & iam confeſſioni expoſita non addunt novam malitiam peccatis poſtea commiſſis.

11. Poſterior pars concluſionis probatur, declarando eſſe aliquas cõſuetudines; vel quibus adiungitur nova voluntas expreſſa, aut interpretativa retinendi eas; vel quæ ſpeciali ratione afferunt periculum proximum peccandi. Quod appoſitis exem-

exemplis declarabitur. Sunt enim aliquæ conſuetudines, quæ incipiunt per repetitionem actionum, quæ ſunt peccata venialia, & ſolent ita creſcere, vt afferant periculum proximum incidendi in peccata læthalia. Talis eſt conſuetudo iurandi, quæ incipit cum advertentia iurandi ſemper verum, & paulatim laxata conſcientia creſcit, ita vt exponat periculo peierandi modo inferius explicando. Talis etiã eſt conſuetudo maledicendi, ſive dicendi verba execratoria; quæ communis eſſe ſolet fæminis iracundis; quæ conſuetudo incipere ſolet repetitione eorum verborum ſine deſiderio damni prolati; & paulatim ſolet creſcere ex laxitate conſcientiæ, ita vt conſtituat peccatorẽ in periculo proximo maledicendi ex animo. Similiter procedere ſolet conſuetudo detractionis, quæ licet incipiat circa levia, creſcere ſolet vſque ad periculum detractionum gravium.

12. Et quod attinet ad conſuetudinẽ iurandi, dupliciter poteſt ſe habere. Primó, ita vt cogat, ſive inclinet ad iuramenta falſa frequentanda, ſine advertentia falſitatis eorum; & licet iuramenta ipſa non ſint nova peccata in ſe, ſed in cauſa prævisa, ſcilicet in ipſa conſuetudine; tamen conſuetudo ipſa, quatenus inducit periculum incidendi in ea iuramenta falſa eſt novum peccatum, & ideo neceſſario cònfitendum. Et quamvis ipſa iuramenta non ſint nova peccata, vt dictum eſt; quia tamen retinent deformitatem obiectivam afferendi nomen Dei ad confirmandam falſitatem, quamvis inadvertenter, tenetur homo ad compeſcendam cauſam, ſive occaſionem proximam proferendi illa.

13. Secundò. Conſuetudo iurandi ita ſe habet, vt inclinet ad frequentanda iuramenta ſine examine veritatis, & cum advertentia eius defectus examinis. Et tunc omnia iuramenta, ſive vera, ſive falſa, ſunt peccata læthalia; & conſuetudo cognita tãquam occaſio proxima eorum, eſt etiam peccatum mortale, ſi non intendatur deſtrui, ex quo cognita eſt vt talis, & tunc etiam talis conſuetudo, dũ cognoſcitur afferre periculum ſic peccandi, neceſſario confitenda eſt. Nam ſicut concubinarius non ſolum peccat læthaliter mæchando, ſed etiam retinendo concubinam domi potens illam expellere, & ideo debet confiteri retentionem concubinæ tamquam occaſionem proximam; ita ſimiliter, qui habet conſuetudinem iurandi modo proxime dicto, non ſolum peccat iurando, ſed etiam retinendo eam cõſuetudinem, quæ ſibi affert periculum proximum incidendi in ea iuramenta; & ideo retentio conſuetudinis cõfitenda eſt. Quod proportione ſervata dicendum eſt circa conſuetudinem dicendi verba execratoria, & detractoria.

14. Ideó P. Vazquez tom. 4. in 3. part. quæſt. 91. art. 1. dub. 3. num. 4., cum dixiſſet, pœnitentem per ſe non teneri ad confitendum conſuetudinem peccandi, ſubiungit: *Quamvis ſi confeſſarius interroget, teneatur reſpondere, etiam ſi ipſe alias bene diſpoſitus accedat ad Sacramentum; quia non ſatis eſt ita bene diſpoſitum accedere, ſed oportet, vt confeſſario conſtet. Vnde ſi ipſe vt ſciat hanc diſpoſitionem, interroget conſuetudinem ... tenetur pænitens reſpondere, quia tenetur ipſum confeſſarium certiorem facere ſuæ diſpoſitionis, & cum ille ſit humanus Iudex, vt ex iis circumſtantijs cognoſcat hanc cauſam habet ius.* *Vazq.*

15. P. Martinus Perez tom. de Pœnitentia (quem edidit in lucem ann. 1654.) diſp. 33. ſect. 2. n. 20. agens de ea opinione Ioannis Sãcij, ait: *Vnde exiſtimo, contrariam ſententiam* (Ioannis Sancij) *in praxi eſſe valde improbabilem, & nullo modo tenendam,* *Perez.*

quia

quia ex illa ſequuntur graviſſima in convenientia in maximum, & manifeſtum damnum animarum, *vt infra dicam.*

CAPVT III.

Oſtenditur falſitas propoſitionis damnatæ.

SVMMARIVM.

Prima demonſtratio ex eo, quòd confeſſarius debeat formare iudicium, ſaltem probabile de diſpoſitione pœnitentis. n. 16. & 17.
An pœnitens teneatur exponere quidquid Confeſſarius iure poteſt interrogare? n. 18.
Quid de mente P. Suarij? num. 19. & ſeq.
Secunda demonſtratio ex iure confeſſarij ad vitanda peccata in futurum. n. 22. & 23.
Demonſtratio tertia ex levitate fundamenti ad propoſitionem damnatam. num. 24.
Sæpe eſt obligatio exponendi peccatum iam confeſſum. n. 25. & 26.
Vltima ratio ex conſuetudine afferente periculum peccandi. n. 27.

16. OStenditur primo. Cum confeſſarius non poſſit abſolvere pœnitentem, niſi recte diſpoſitū; ad hoc vt abſolvat, debet habere credulitatem ſaltem probabilem de recta diſpoſitione pęnitentis: habet ergo ius inquirendi, an pęnitens habeat propoſitum non peccandi. Tum ſic: confeſſarius dubitans de hoc propoſito, propter tepiditatem, qua pęnitens illud ſignificat, aut propter aliam circunſtantiam: debet aliquam diligentiam præſtare ad examinandum id propoſitum non peccandi; cum ergo diuturna conſuetudo peccandi ſoleat dificiliorem reddere efficatiam propoſiti, poterit interrogare de tali conſuetudine, & de animo illam amputandi; vt ita cognoſcat, quale ſit propoſitum pœnitentis, & an ille ſit recte diſpoſitus.

17. Ex quibus ſic inſtruitur argumentum. Confeſſarius habet ius inquirendi, & interrogandi, quæ conducunt ad cognoſcendum propoſitum non peccandi, quòd affert pęnitens: ſed ad hoc conducit, an habeat conſuetudinem peccandi taliter, & quem animum habeat illam amputandi: ergo habet ius interrogandi, an habet conſuetudinem peccandi taliter, & quem animum habeat amputandi illam.

18. Dices. Plures ſunt Authores graves, qui docent, quidquid confeſſarius iure ſuo poteſt interrogare, teneri pœnitentem, etiam non interrogatum, confiteri: ſed, vt ſupra diximus, pœnitens per ſe non tenetur confiteri conſuetudinem, quando ipſa nō affert periculum proximum incidendi in peccata læthalia: ergo confeſſarius iure ſuo non poteſt id interrogare; & conſequenter nec pœnitens tenetur reſpondere.

19 Maior probatur. Nam P. Suarez tom. 4. in 3. part. diſp. 22. ſect. 3. nu. 10 ait: *In hoc iudicio quidquid pœnitens tenetur dicere interrogatus à Iudice, tenetur ipſe ſua ſponte confiteri; quia hoc iudicium non eſt coactum ſed voluntarium, & interrogatio confeſſoris non addit obligationem, ſed illam potius ſupponit: ideo enim confeſſor iuſte interrogat, quia pœnitens habet obligationem confitendi.* Filguera in expoſitione huius propoſitionis damnatæ attribuit illam P. Suario: ad quod inductus eſt authoritate Patris Moya, qui tom. 1. tract. 3. diſp. 3. quæſtione 5. cap. 2. §. 1. propter hūc textum exiſtimat, P. Suarium dediſſe fundamentum ad eam opinionem Sancij propugnandam, ita vt pœnitens non tenea-

Suar. *Filg.* *Moya.*

Digitized by Google

neatur reſpondere confeſſario interroganti,niſi ea.quæ ipſe pœnitens per ſe tenetur confiteri; atque adeo quia pęnitens per ſe non tenetur fateri cōſuetudinem,neque confeſſarius habet ius interrogandi illam. Affirmat etiā, quam plures alios Doctores,qui illam doctrinam generalem Suarij ſequuntur, dediſſe idem fundamentum pro opinione Sancij, & citat (relatis eorum verbis) Texedam, Verricelium, Filiucium, & Franciſcum Bonæ Spei.

Texe. *Verric.* *Filiu.* *Bon.Sp.*

20. Sed contra eſt: nā hæc doctrina,& Authores illius non ſunt, nec afferuntur ad rem. Pro cuius claritate notandum eſt, aliud eſſe ius interrogandi, quod habet confeſſarius circa integritatem materialem confeſſionis; & aliud ius interrogandi, vt ſibi ſatisfaciat de diſpoſitione pænitentis. Nam circa primum, veriſſimum eſt,quod, quidquid tenetur dicere pœnitens interrogatus à Iudice, tenetur ipſe ſua ſponte confiteri. Et hoc eſt, quod aſſerit P.Suarez verbis proxime relatis. Agit enim de integritate confeſſionis, ad quam opinatur neceſſarium eſſe confiteri circunſtantias aggravantes. Et ex eo, quod confeſſarius poſſit iure ſuo interrogare pœnitentem de circunſtantijs aggravantibus, infert, ipſum pœnitentem teneri ſua ſponte confiteri.

21 Quod autem pœnitens interrogatus á confeſſario de circunſtantia aggravante, teneatur illam confiteri, ſtatuit ibidem,his verbis: *Si confeſſor interroget à pænitente huiuſmodi circunſtantiam,pænitens tenetur eam dicere, quia confeſſor ius habet interrogandi; cum hac notitia neceſſaria illi ſit vt poſſit convenienter ſuo munere fungi.Vnde ſi pænitens neget,plane fallit confeſſorem in re gravi,& multum ad iudicium pertinente.* Vide quam longe abſit Suarius ab ea propoſitione, quod pœnitens non teneatur reſpondere confeſſario interroganti.Hic

Suar.

enim eſt diſcurſus eius: Pęnitens tenetur reſpondere confeſſario interroganti de circunſtantia aggravante, ſed qui tenetur reſpondere confeſſario interroganti, tenetur ipſe ſua ſponte confiteri(ſcilicet in ordine ad integritatem materialem): ergo tenetur ſua ſponte confiteri circunſtantiam aggravantem. De eo autem,quod cōducit ad hoc, quod confeſſarius ſibi ſatisfaciat de diſpoſitione pœnitentis requiſita ad abſolutionem,nihil penitus aſſerit ibi Suarius.

22. Oſtenditur ſecundo.Confeſſarius debet conſulere pœnitenti ea media, quæ conducunt ad emendationem vitæ in futurum; atque adeo habet ius interrogandi ea,quæ ad hūc finem conducunt; vt conſtat ex cap. *omnis vtriuſque ſexus.* Illis verbis. *Sacerdos autem ſit diſcretus, & cautius, vt more periti medici ſuperinfundat vinum, & oleum vulneribus ſauciati; diligenter inquirens, & peccatoris circunſtantias,& peccata: quibus prudenter intelligit quale debeat ei præbere conſilium,& eiuſmodi remedium adhibere diverſis experimentis vtendo ad ſalvandum ægrotum.* Ex his enim vltimis verbis *diligenter inquirens*, & conſtat, debere interrogare ea, *quæ conducunt ad præbendum conſilium,& remedium adhibendum*; quod pertinet ad futuram emendationem.

23. Sed inquirere conſuetudinem peccati maxime conducit vt *prudenter intelligat, quale debeat ei præbere Conſilium, & cuius modi remedium adhibere*: ergo cofeſſarius habet ius inquirendi, ſeu interrogandi de conſuetudine. Et quidem contra conſuetudinem peccandi eſt maximum remedium frequentia ſuſcipiendi Sacramenta;item aſſiduus clamor orationis ad Deum, ſtudioſa imploratioPatrocinijB. Virginis,& multa alia. Si ergo confeſſarius obligationem habet adhibendi hæc, aut ſimi-

Digitized by Google

milia remedia contra depravatam conſuetudinem;ad illa adhibenda ius habet inquirendi talem conſuetudinem.

24. Oſtenditur tertio. Si propter aliquid pœnitens non teneretur confiteri conſuetudinem, etiam interrogatus, maxime, quia nemo tenetur cõfiteri bis idem peccatum;hoc enim eſt præcipuum fundamentum Ioannis Saucij,ſed hoc fundamentum laborat in æquivoco?ergo abſque fundamento dicitur pœnitens non teneri ad confitendam conſuetudinem, etiam interrogatus. Probatur Minor. Nam licet per ſe loquendo pœnitens non tenetur confiteri bis idem peccatum; ſunt tamen multi caſus, in quibus tenetur pœnitens iterum confiteri, quæ iam confeſſus eſt.; V. g. Petrus ſuaſit Socijs, vt omnes ſimul concurrerent ad tale furtum: poſtea Petrus confeſſus eſt furtum, & oblitus eſt confitendi ſuaſionem, ſeu ſcandalum datum ſocijs. Mox recordatus eſt,ſe non eſſe confeſſum eam ſuaſionem. & vt ſatiſfaciat ſuæ conſcientiæ,vult illam ſuaſionem confiteri. Sed numquid rite confitebitur Petrus,ſi dicat, (ſuaſi ſocijs,vt patrarent peccatum grave?) Minime:nâm ſuaſio,ſive ſcandalum ſpetiale ſpecificatur ab obiecto, ad quod inducit:ergo neceſſe eſt, quod pœnitens confiteatur ſuaſionem ad furtũ: ergo neceſſe eſt, quod hoc modo iterum confiteatur furtum.

25. Item Titius carnaliter cognovit ſororem vxoris ſuæ: & deinde confeſſus eſt hoc peccatum; & tunc admonitus eſt, quod non poſſet petere debitum á ſua vxore. Deinde violavit hanc legem petendo debitum. Quomodo confitebitur Titius hoc ſecundum peccatum, niſi ſimul confiteatur primũ?Quia ſi dicat confeſſario, (petivi debitum ab vxore) reſpodebit confeſſarius, in coniugatis illud non eſſe peccatum:ergo vt confeſſarius intelligat peccatum illius,neceſſe erit facere mentionem peccati prioris,ratione cuius ortum eſt impedimentum affinitatis cum vxore.

26. Similiter ergo quamvis pœnitens non teneatur directe ad confitendum conſuetudinem peccatorum, quæ iam confeſſus eſt, tenetur tamen indirecte quando iudicio confeſſarij oportet declarare conſuetudinem,vel vt confeſſarius ſibi ſatisfaciat de recta pœnitentis diſpoſitione, præcipue de propoſito nõn peccandi de cetero; vel vt confeſſarius adhibeat oportuna remedia ad emendationem vitæ.

27. Probatur quarto ſpetialiter de illis conſuetudinibus, quæ vt dixi, cap. 2.,afferunt periculum,& occaſionem proximam incidendi in peccata læthalia,qualis eſt conſuetudo iurandi,maledicendi,detrahendi,&c.Quandoque enim eſt novum peccatum retinere, & non refragari perfectæ conſuetudini.In his enim debet confeſſarius interrogare pœnitentem, vt examinet, an ſiat eius generis, quæ affeſrant talem occaſionem proximam,& quarum retentio conſtituat novum peccatum.

CAPVT IV.

Satisfit argumentis propoſitionis cap. 1. pro opinione damnata.

SVMMARIVM.

Per accidens poteſt oriri obligatio confitendi bis idem peccatum. n.28.

Non ſufficit recta diſpoſitio pœnitentis ad abſolutionem, niſi de eá conſtet confeſſario. n.29.

Etſi de diſpoſitione conſtet confeſſario, adhuc non tenetur ſtatim abſolvere. n.30.

Confeſſarius debet habere fidem pœniten-

tenti, niſi ex circumſtantijs hæc varietur. n. 31.

Sæpe pænitens indicat in modo loquendi ſe deſperare de ſuâ emendatione. num. 32.

28. AD primum argumentum Ioannis Sancij conſtat ex proximè dictis cap. præced. Licet nemo teneatur directè,& per ſe confiteri bis idem peccatum; tamen per accidens, & ratione ſpecialis circunſtantię poſſe advenire obligationem iterum confitendi peccatum ſemel, aut centies expoſitum in confeſsione, vt cõſtat exemplis ibidem allatis.

29. Secundum argumẽtum peccat in multis, dum dicit, vbi pœnitens eſt recte diſpoſitus, debere ſtatim abſolvi à confeſſario. Primò, quia nõ ſufficit, ipſum eſſe recte diſpoſitum coram Deo, niſi ipſe confeſſarius, qui daturus eſt abſolutionem, ſibi ſatisfaciat de recta diſpoſitione pœnitentis Si ergo confeſſarius ex circunſtantijs ſuſpicetur, pœnitentem nòn afferre firmum propoſitum emendationis, & id oriri ex prava, & vetuſta conſuetudine; quomodo tenetur impendere abſolutionem, donec habeat ſatisfactionem ſufficientem de vero propoſito confitentis? Et quomodo habebit eã ſatisfactionem ſufficientẽ, niſi examinet conſuetudinem,& per aliqua media conetur ſuadere, vt firmiter proponat deſerere conſuetudinem? Quod ſi pœnitens ſit Sacerdos, qui quotidie celebrat, & fama eſt, quod quotidie à multis retro annis peccat cum concubina, & ſe ſiſtens coram confeſſario, accuſat ſe de vna fornicatione, quam proxima nocte patravit? Nam confeſſarius videt, moraliter impoſſibile eſſe quod iſte habeat propoſitum firmum non peccandi de cœtero; cum nihil ſpeciale videat, quod arceat animum pœnitentis á tam inveterata conſuetudine peccandi. Eſt ergo neceſſariũ, quod tunc examinet eam conſuetudinem, & quærat media, vt propoſitum illud firmum evadat: alioqui videt, ſe abſolvere indiſpoſitum.

30 Secundó, nam vt rectè obſervavit Lugo Card ſupra relatus, etiam ſi confeſſarius videat pœnitẽtem recte diſpoſitum cum vero propoſito nõ peccandi de cętero, non tenetur ſtatim abſolvere. Olim enim erat vſitatum in Eccleſia non abſolvere pænitentes, donec implerent pœnitentiam impoſitam à confeſſario pro ſatisfactione peccatorem. Multo magis oportebit differre abſolutionem; quãdo confeſſarius viderit, id eſſe opportunum remedium ad firmandum propoſitum, & arcendum pœnitentem à conſuetudine peccandi. *Lugo.*

31 Ad primam confirmationem conſtat ex dictis ius, quod habet confeſſarius ad inquirendum de conſuetudine non eſſe dumtaxat in ordine ad differendam abſolutionem, quando oportuerit; ſed etiam ad confirmãdum propoſitum, quod ex conſuetudine ſolet eſſe valde imbecillum; & item ad adhibendum remedia, tum pro firmitate propoſiti, tum pro emẽdatione vitæ. Sed dato, & non conceſſo, quod ſolum interrogaret confeſſarius in ordine ad differendam abſolutionem; conſtat ex dictis, non teneri confeſſarium impendere abſolutionem ſtatim, ac à pœnitente audierit, dari in eo verum propoſitum.

32. Ad ſecundam confirmationem reſpondeo, debere confeſſarium habere fidem pænitenti, aſſerenti ſe habere contritionem, & propoſitum non peccandi de cętero; quando circunſtantiæ ſunt tales, vt poſſit illud prudenter credere. Solent tamen cõcurrere circunſtantiæ, in quibus confeſſarius prudenter dubitat: numquid ergo tenebitur confeſſarius vel abſolvere dubius de diſpoſitione pœnitentis; vel deponere dubium, a bſque aliqua ratione probabili? Et quidem quan-

Digitized by Google

quandoque pœnitens interrogatus de propoſito, ita tepide annuit, vt manifeſtum ſit, illud invite reſpondere. Certe cum poſtulo aliquid à divite, & video illum tepide promittere, valde dubito de animo donandi poſtulata. Deinde peccatores, qui toto anno in conſuetudine luxuriandi verſantur, & ſi abundent prudentia huius ſæculi; in rebus tamen ſalutis æternæ ſtolidiſſimi ſunt, ita vt ſibi videantur ſatisfacere confeſſario interroganti de conſuetudine, ſi verbo tenus proponant, quamvis habeant animum perſiſtendi in ſuis perditiſſimis moribus. In his ergo, & ſimilibus caſibus, quomodo credet confeſſarius ſtatim, dicenti, ſe habere contritionem, & propoſitum. Cum ergo Theologi dicunt, confeſſarium debere credere pænitenti teſtificanti de ſua contritione, & propoſito, intelligendi ſunt, quando nulla occurrit ratio dubitandi.

42. Ego ſane multa experientia comperi, homines luxuriæ deditos, cum ad confeſſionem accedunt, & de propoſito non peccandi interrogātur, vehementer deſperare de ſua emendatione; & ſic ſumme impediri ad habendum propoſitum, quod non ſperant implere: ita vt aliquando non parum laboraverim, vt conſtituerem eos in ſpe emendationis, & ſic ad propoſitum reducerem. Non eſt ergo vniverſaliter verum, quod confeſſarius debeat credere ſtatim pœnitentibus, vt cumque dicentibus, ſe pænitere, & proponere.

CAPVT V.

Examinatur alia opinio media circa obligationem confitendi conſuetudinem.

SVMMARIVM.

Diſcrimen inter virum doctum, & ruſticum in ordine ad confitendum conſuetudinem peccandi. n. 33.

Fundamentum ſententiæ negantis viro docto hanc obligationem. n. 34.

Ineſt, & huic viro talis obligatio. n. 35.

Vir doctus poteſt decipi ab habitu pravæ conſuetudinis. n. 36.

Sæpe vir doctus paſſione illectus reputat probabile, quod tale non eſt. num. 37.

Etiam reſpectu viri docti debet confeſſario conſtare de diſpoſitione ad abſolutionem. n. 38.

Quandoque vir doctus tenetur reſpondere interroganti de ſua conſuetudine. n 39.

33 Pater Moya tom. 1. tract. 3. diſp. 3. quæſt. 5. cap. 2. §. 2. concedit hominibus ruſticis, & indoctis ineſſe obligationem confitendi conſuetudinem peccandi, ſi interrogentur á confeſſario; hominibus vero doctis, ſi certo cognoſcant, ſe non indigere directione confeſſarij, non ineſſe eam obligationem; addit tamen limitationem mox ſubiiciendam. Quod confirmat ex P. Dicaſtillo de Pœnit. *Dicaſt.* diſp. 3. dub. 21. vbi aſſerit, ſequendam eſſe communem ſententiam de conſuetudine confitenda, *niſi evidentiſſime conſtet, confeſſarium fruſtra interrogare.* Cum ergo viro docto, id poſsit evidentiſſime conſtare, in tali caſu non tenebitur reſpondere. Confirmat etiam ex P. Gaſpar Hurtado de *Hurt.*

Digitized by Google

Baun. Pœnit. diſp 9. diff. 4. & ex P. Baunio in Theolog. morali part. 1. tract. 4. de Pœnit. quæſt. 15. dub. 12. ſed hi duo maiorem ſuper addunt limitationem. *Leand.* Item ex Leandro à Sacram. tom. 1. de Pœnit. tract. 5. diſp. 8. § 7. quæſt. 21. qui cum doceat oppoſitam ſententiam, eam limitat, dicens: *Secus autem dicendum, caſu quo pœnitenti conſtet, indigere directione cōfeſſarij ad præcavendum peccatum in futurum.* *Moya.* Vbi P. Moya immediate ſubiungit: *Addo ego, (vel ſaltem dubitet de huiuſmodi indigentia) quia ſi dubitans non reſpōdet, ſe exponet periculo peccandi; quia ex conſcientia practice dubia veritatem occultat.*

34. Et hæc ſententia poteſt roborari ex ipſis fundamentis, quibus noſtram ſententiam confirmavimus. Ideo enim pœnitens interrogatus tenetur fateri conſuetudinem, quia id ſolet oportere ad explorandum propoſitum emendationis, & adhibenda remedia pro emendatione futura: ſed pœnitens doctus poteſt evidēter cognoſcere, nihil horum deficere: ergo pœnitens doctus, ſi id evidenter cognoſcat, non tenetur fateri conſuetudinem.

35. His non obſtantibus cenſeo, hanc ſententiam non eſſe admittendam ad praxim. Probatur primò. Ideo enim tenetur pœnitens interrogatus fateri conſuetudinem, quia confeſſarius vult ſibi ſatisfacere de propoſito pœnitentis: ſed nihil prodeſt evidentia viri docti, qua cognoſcit, ipſum non indigere directione confeſſarij; ad hoc vt confeſſarius ſibi ſatisfaciat de propoſito pœnitentis; nam evidentia pœnitentis, quantumvis viri docti, non ſatisfacit confeſſario, ſed notitia propria, quam per ſuas interrogationes conatur comparare: ergo etiam ſi pœnitens ſit vir doctus, & ſciat ſe eſſe bene diſpoſitum, & non indigere directione confeſſarij, adhuc interrogatus tenetur fateri conſuetudinem.

36. Probatur ſecundò. Nam is pœnitens, quamvis ſit vir doctus, ſi habet conſuetudinem peccandi, v. g. ſe polluendi, aut mechandi, aut iurandi falſo, aut detrahendi in materia gravi; abſque dubio habet conſcientiam laxam; & facile ſibi perſuadebit, ſe habere evidentiam de recta ſua diſpoſitione; cum fortaſſe in eo decipiatur: ergo eo ipſo, quod habeat tam depravatam conſuetudinem, debet timere, ne philautia eum decipiat.

37. Probatur tertiò. Conſtat enim eſſe aliquos viros doctos, qui admittant opiniones improbabiles, & quæ conſcientiam non relinquunt ſecuram. Vir doctiſſimus fuit Ioannes Santius: & tamen ſuſtinuit opiniones, quas prius privata ſua authoritate reprobarunt Theologi; deinde authoritate Romanæ Cathedræ damnatę ſunt. Vir doctiſſimus fuit Caramuel; & propugnavit opiniones, quæ eaſdem cenſuras ſubiere. Non eſt ergo concedendum indefinite viro docto, quod poſſit negare reſponſionem ad interrogata de conſuetudine; qui forte ad eam taciturnitatem ducitur opinione improbabili: quod multo magis timendum eſt in eo viro docto, qui inveterata peccandi conſuetudine perſtitit; cum depravata conſuetudo, & philautia iudicium hominis obnubilent.

38. Ad fundamentum partis oppoſitæ reſpondeo ex dictis, conceſſa Maiori, & Minori, negando conſequētiam: nam vt confeſſarius exploret, quale ſit propoſitum pœnitentis, & circa firmitatem eius ſibi ſatisfaciat, nihil prodeſt, quod pœnitens vir doctus ſciat, ſe eſſe bene diſpoſitum, & non indigere directione confeſſarij; requiritur enim, quod confeſſarius id cognoſcat. Illud poteſt concedi viro docto, quod vbi viderit confeſſarium fruſtra interrogare, oſtendat huic, qua

ra-

Digitized by Google

ratione non ſit neceſſe in hoc caſu peculiari interrogare de conſuetudine, & ſimul ei ſatisfaciat de firmitate ſui propoſiti. Et hæc videtur eſſe limitatio eius opinionis, quam apponit P. Moya,vbi ſupra num 16. vbi cum dixiſſet,ruſticos, & indoctos interrogatos de conſuetudine peccandi à confeſſario, teneri illam explicare,ſubiūgit: *Sicut viri docti, qui æque ac ipſe confeſſarius, & quandoque magis, rem penetrant, quibus proinde conſtare poteſt nulla confeſſarij directione indigere; illumque certiorem poſſunt redere, nullum deſiderari ex requiſitis, ad licitam, validamque abſolutionem.* Sed ego, vt formalius explicem mentem meam non dico, *illumque certiorem poſſunt facere, &c.* Sed appono tamquam conditionem actualem, *dummodo certiorem faciant actualiter confeſſarium,nullum deſiderari ex requiſitis ad licitam, validamque abſolutionem.*

Moya.

39. Ex dictis igitur concludo, numquam concedendum eſſe abſolute, quod penitens vir doctus interrogatus de conſuetudine non teneatur reſpondere. Nam vel vir doctus vi doctrinæ ſuæ ſatisfacit, & ſuadet efficaciter confeſſario, non eſſe neceſſarium explicare conſuetudinem; vel non ſuadet efficaciter. Si ſecundum, reſpondere tenebitur, vt probant hucvſque dicta. Si verò ſuadet efficaciter confeſſario, id non eſſe neceſſarium; iam confeſſarius ceſſat ab interrogatione.

DISERTATIO XXXVIII.

An ratione magni concurſus pœnitentium liceat abſolvere dimidiate cōnfeſſos?

CAPVT I.

Præmittuntur aliqua, & referuntur Sententiæ.

SVMMARIVM.

Proponitur propoſitio damnata. num. 1.
Diviſio integræ confeſsionis in materialiter, & formaliter talem. n. 2.
Formalis integritas per ſe neceſſaria eſt. n. 3.
An magnus concurſus ſit ſufficiens cauſa non ponendi integritatem materialem? num. 4.
Doctorum opiniones variæ. num. 5.
Fundamentum pro parte affirmativâ. num. 6.

1. PRopoſitio. 59. damnata hæc eſt: *Licet Sacramentaliter abſolvere dimidiate tantùm confeſſos, ratione magni concurſus pœnitentium, qualis v. g. poteſt contingere in die magnæ alicuius feſtivitatis, aut indulgentiæ.* Senſus autem propoſitionis eſt, quod ſicùt negari non poteſt, eſſe aliquos caſus, in quibus ob aliquam cauſam neceſſariam licitum eſt dimidiare confeſſionem Sacramentalem; ita in magno concurſu pœnitentium eſt cauſa neceſſaria ad dimidiandam confeſſionem,quod omnes pœnitentes,qui concurrunt, poſſint confiteri; quia alioqui ſi omnes integre audiantur,multi abibunt abſque cōfeſsione.

2. Nota eſt diviſio integritatis confeſſionis in materialem,& formalem. Materialis eſt, cum pœnitens confitetur omnia peccata, quæ commiſit. Formalis eſt, cum pœnitens confitetur omnia peccata,quæ hic, & nunc poteſt confiteri. Solent enim concurrere circunſtantiæ, in quibus eſt impotentia phyſica,vel moralis ad confitendum omnia, quæ commiſit. Oblivio enim inculpabilis conſtituit impotentiam phyſicam; cum ſit phyſice impoſibile dicere ea, quæ nullo modo in memoriam veniunt.Impoſſibilitas autem moralis datur,quando occurrit aliquod inconveniens, quod præponderat integritati materiali.

3. Sufficere integritatem formalem, quamvis non detur integritas materialis,omnes Theologi fatentur. Multi autem ſunt caſus, in quibus Theologi concedunt, poſſe omitti integritatem materialem,& dimidiari confeſſionem:alij ex parte pęnitentis, vt ſi moribundus ſit in extremis: in quo caſu audito aliquo peccato abſolvitur,& poſtea proſequitur confeſſionem,ſi po[illegible],& iterum abſolvitur. Alij ex parte confeſſarij,v.g.ſi timeat mortem ex contagione pœnitentis. Alij ex parte alterius tertij, vt ſi timeatur verum ſcandalum. Sed omnes huius ordinis caſus reducuntur, vt dixi, ad impotentiam phyſicã, vel moralem.

4. Quæſtio ergo præſens procedit in caſu alicuius magnæ feſtivitatis,aut indulgentiæ in quo eſt multa meſſis pœnitentium, operarij autem pauci;ita vt ſi audiantur integrè confeſſiones pœnitentium,impoſſibile ſit, omnes concurrentes confiteri;& ideo neceſſarium eſt, quod multi redeant deſolati abſque confeſſione, quam deſiderabant. Inquiritur ergo, an iſtud ſit tam magnum inconveniens, vt propter illud dimidiare liceat confeſſiones,præcipuę eas, quæ ſunt de peccatis diuturno tempore commiſis?

5. Affirmativa opinio, quæ in hoc decreto damnatur,tribuitur Marchantio in Tribun. tom.1. tract.2.tit. 7.quæſt.2. Et eam docuerunt aliqui, quos ſuppreſſo nomine refert,& refellit P. Ægidius de Coninck diſp.7. de Pœnit.dub.9,num.93.Secunda opinio eſt Lumbierij tom.3.ſummæ in expoſitione huius propoſitionis. 59. num. 1989 & ſeq. docentis, ratione ſolius concurſus penitentium non poſſe dimidiari confeſſionem; bene tamen in aliqvibus caſibus, in quibus præter rationem concurſus datur alia circumſtantia. Quam opinionem,& caſus ibi enumeratos examinabo cap.3. Tertiam ſententiam, quæ tamquam omnino certa propugnanda eſt, docuit diſertis terminis P.Coninck proxime relatus, & aliqui etiam recentiores, qui huius caſus meminerunt, ſcilicet, eã cauſam minimè eſſe ſufficientem ad dimidiandam confeſſionem. *March.* *Coninc.* *Lumb.* *Coninc*

6. Fundamentum primæ opinionis iam damnatæ eſſe potuit:Nam præceptum integritatis confeſſionis non obligat contra præceptum charitatis;ſic enim dimidiari poteſt confeſſio, ſi ex confeſſione alicuius peccati reſultaret ſcandalum activũ confeſſario,vel alij tertio,ſed contra charitatem eſſet, ſi propter audiendas tres, vel quatuor confeſſiones integras, remaneret magna turba pœnitentium ſine optata confeſſione; vna enim confeſſio de peccatis longo tẽpore commiſſis, ſolet durare per horam integram; quod ſi vnus tantum eſſet confeſſarius, & iſte vacaret confeſſionibus eius durationis, tres, vel quatuor confiterentur toto tempore ante meridiem, & reliqua turba pœnitentium careret eo ſolatio ſpirituali:ergo in eo caſu non obligat præceptum integritatis confeſſionis. Dabitur autem integritas formalis, quã-

vis

Digitized by Google

vis non detur integritas materialis, quatenus obligatio charitatis erga turbam populi inducit impoſſibilitatem moralem faciendi illas confeſſiones materialiter integras.

CAPVT II.

Oſtenditur, quam ſit falſa opinio damnata.

SVMMARIVM.

Probatio prima ex præcepto Divino de integritate. n.7.& 8.
Sola impoſsibilitas phyſica, vel moralis excuſat ab impletione talis præcepti. num.9.
Vtilius eſt confiteri integre, quàm propter Indulgentiam dimidiare confeſſionem. num.10.
Præceptum charitatis erga proximum non obligat præſciſſe ex magno concurſu. num.11.
Abſurda plurima, quæ inferuntur ex parte affirmativa. n.12.& ſeq.

7. OStenditur primò. Præceptum Divinum integritatis confeſſionis obligat ad confitendum omnia peccata, quæ ſunt in conſcientia, dum non eſt impoſſibile phyſice, vel moraliter confiteri omnia: ergo concurſus pœnitentium non facit, quod auferatur obligatio confitendi omnia. Conſequentia obligat.

8. Maior autem patet ex Trident. ſeſſ. 14. cap. 5. de Sacram. Pænit. illis verbis: *Dum omnia, quæ memoriæ occurrunt, peccata Chriſti fideles confiteri ſtudent, procul dubio omnia Divinæ miſericordiæ ignoſcenda exponunt. Qui vero ſecus faciunt, & ſcienter aliqua retinent, nihil Divinæ bonitati per Sacerdotem remittendum proponunt.* Ex quibus verbis patet, eos omnes, qui ſcienter aliqua peccata retinent, invalide confiteri. A qua vniverſalitate nulla poteſt eſſe exceptio, aut limitatio, niſi ſola cauſa impoſſibilitatis phyſicæ, aut moralis. Neque enim datum eſt privatis Doctoribus limitare definitiones vniverſales conciliorum generalium.

9. Deinde ea Maior confirmatur primó: Nam omnes caſus, in quibus Doctores concedunt, dimidiari poſſe confeſſionem, ad impoſſibilitatem phyſicam, vel moralem reducuntur; vt ſingulos perpendenti patebit. Confirmatur ſecundò. Nam fideles tenentur implere hoc præceptum Divinum, dum poſſunt illud implere: ergo ſola impoſsibilitas excuſat ab eius impletione.

10. Minor autem eius ſyllogiſmi demonſtratur. Quia licet in compoſsibilia moraliter ſint, quod fiant illæ confeſsiones longo tempore duraturæ, & quod omnis turba populi vno die mane confiteatur: aſt nulla ratio impoſsibilitatis relucet in eo, quod confeſsiones lõgo tempore duraturæ reiiciantur in tempus opportunius; neque in eo, quod ſi eæ confeſſiones longi temporis fiant, remaneat turba populi ſine eo, quod eo die cõfiteatur; cum nulla ſit obligatio confitendi eo die. Et quidem multo vtilius eſt conſcientijs fidelium, & multo facilius confeſſario, quod confeſſiones longi temporis reiiciantur in diem, in quo confeſſarius magis ſit expeditus à concurrentia populi feſtinantis ad confeſsiones. Quomodo ergo fingitur impoſsibilitas moralis in eo, quod facilius, & vtilius eſt.

11. Hinc evaneſcit fundamentum, quod pro opinione damnata propoſui in fine capitis primi. Nam conceſſa Maiori, quod non obligat præceptum integritatis confeſsionis contra præceptum charitatis; negatur Minor, quod in eo caſu obliget præceptum charitatis, vel ad audiendas in

Digitized by Google

in eo die confeſsiones longi temporis, vel audiendas confeſsiones totius populi,cum non inſtet obligatio confitendi eo die;neque inſtet periculum mortis toti populo confeſsionem illius diei deſideranti.

12. Oſtenditur ſecundo falſitas propoſitionis damnatæ. Nam ex praxi illius ſequerentur ingentia abſurda,in quibus nimium conſcientiæ periclitarentur. Quæ abſurda optime enumerat P.Coninck relatus num.93. & 94.his verbis: *Primo,quod illis diebus cõmuniter plurimæ confeſsiones dimidiarentur , & quidem fere eorum, quibus,vt bene inſtruantur , & ad debitum dolorẽ excitentur, maxime opus eſt integra confeſsione. Nam maximi quique peccatores, & qui habent intricatiſsimas conſcientias, & verſantur in continuis peccandĩ periculis, fere ſimilibus diebus ad confeſsionem veniũt, & ſæpiſsime ſine ſufficienti dolore, aut propoſito emendationis, quos Sacerdos nullo modo poterit ſufficienter, aut ad dolorem excitare,aut contra futura pericula munire, niſi perfecte eorum ſtatum noverit, ad quod requiritur integra confeſsio. Vnde ſequetur ſecundo, vt multæ confeſsiones ſacrilegæ,& invalidæ fiant,& multi perpetuo in peccatis hæreant,qui aliàs integre confitẽdo iuvarentur.*

Conin.

13. *Nec ſufficiet,ſi Sacerdos eos moneat, vt paulo poſt ad confeſsionem redeant,reliqua confeſſuri;quia tales non poſſunt id apprehẽdere neceſſarium,ſed videntur ſibi ſuo muneri abunde feciſſe ſatis,ſi quacumque ratione abſolutionem obtineant. Imo multi forte advertẽtes,ſe in tali concurſu paucis abſolvi, occaſionem ita confitendi, quærerent. Quare longè ſatius eſt, tales tunc non confiteri,quam hoc modo abſolvi; quia cum apprehendant, ſibi neceſſario confitendum eſſe, ſemper manebunt ſolliciti, vt hoc faciant. Quod non ita dico, quaſi tales tunc à confeſsione repellendi ſint, vt cæteri audiri poſsint(hoc enim cum offenſione, & aliqua eorum iniuria fieret) ſed quia non ideo in eorum confeſsionibus audiendis feſtinandum eſt,vt omnes audiri poſsint.*

CAPVT III.

Examinantur quædam aſſerta Lumbierij.

ARTICVLVS I.

Examinatur caſus , in quo eſt in pœnitente periculum non redeundi ad confeſſionem.

SVMMARIVM.

Quid docuerit M.Lumbier? num.14.
An ratione periculi non redeundi poſſit dimidiari confeſsio in magno cõcurſu. n.15.
Pars affirmativa continetur ſub hac damnatione. n.16.
Nova hæc circumſtantia oritur ex pravitate pœnitentis. n.17.
Non datur impoſsibilitas, etiam moralis. n.18.
Tunc non audire integre confeſsionem oritur à voluntate audiendi reliquas. n.19.
Coniunctum ex concurſu, & periculo etiam non inducit impoſsibilitatem. n.20.& ſeq.
Non quævis variatio circumſtantiæ immutat moraliter caſum. num.22. & ſeq.
Ratio dimidiandi aliquando confeſsionem ſolum eſt impoſsibilitas vel phyſica,vel moralis. n.25.

14. RAymundus Lumbier in expoſitione huius propoſitionis 59. affert tres caſus , in quibus non

non ſolum ratione concurſus confeſſionum,ſed ex alia ſimul circumſtantia adiuncta fiat licitum dimidiare confeſsiones.Quos oportet in præſenti examinare. Num. 1989. hæc verba habet; quæ fideliter in latinum ſermonem transfero. [Num. 1216. diximus, cum in miſſionibus eſt ingens concurſus feſtinantium ad confeſsiones; ne pœnitentes abeant abſque abſolutione cum periculo non redeundi ad confitendum, ſi ea occaſio tranſeat,poſſe dimidiari Confeſsionē, impoſita pœnitenti obligatione redeundi ad integram confeſsionem, cum ſe dederit occaſio opportunior. Si enim dimidiari poteſt, ob neceſsitatem temporalem, potius poterit, propter ſpiritulalem proximorum,& eius pœnitentis, ſi adeſt periculum non redeundi ad confeſsionem. Hoc videtur non manere reprobatum ex hac condemnatione; ſi quidem non dicimus,ex ſolo ingenti concurſu pœnitentium poſſe abſolvi dimidiata confeſsione; ſed propter periculum non redeundi ad confeſsionem, ſi cūfeſſarius illum dimittit deſolatum. Verum quidem eſt, ſi non obſtante condemnatione, hæc aſſertio habitura ſit probabilitatem, eſſe deberet loquendo de homine ruſtico, cui non eſſet facile ſuadere,vt rediret,non autem de alio homine ſufficientis capacitatis;nam ſi iſte non redeat, ſibi imputet.] Huc vſque Lumbier.

Lumb.

15. Itaque docuerat Lumbier in ſecundo tomo non ob ſolam rationem concurſus pœnitentium, ſed etiā ob adiunctum periculum non redeūdi ad confeſsionem, poſſe abſolvi dimidiata confeſsione hominem ruſticum. Et tomo 3. in expoſitione huius propoſitionis dicit, id videri probabile, & non contentum ſub hac damnatione;quamvis hoc aſſerat cum formidine.

16. Exiſtimo tamen, eam aſſertionem comprehendi ſub eâ damnatione. Etenim quando circumſtantia adiuncta non eſt ſufficiens ad dimidiandam confeſsionem; tunc verificatur, quod dimidiatur ratione concurſus confeſsionum: ſed ea circumſtantia adiuncta de periculo non redeundi ad confeſsionem, licet conſideretur in homine ruſtico,non eſt ſufficiens ad dimidiandam confeſsionem:ergo licet in concurſu confeſsionum detur ea circumſtantia, ideſt,periculum non redeundi; ſi dimidiatur confeſsio, verificatur, quod dimidiatur propter concurſum confeſsionum

17. Probatur Minor. Nam periculum nòn redeundi ad confeſsionem oritur à depravata voluntate ipſius pœnitentis, ſive ruſtici,ſive politici:quis autem admittere poteſt, aut aliquando admiſit, quod poſsit quis dimidiare confeſsionem propter ſuā depravatam voluntatem?

18. Confirmatur. Nemo enim poteſt omittere integritatem confeſſionis á Chriſto Domino præceptam, niſi propter impoſsibilitatem phyſicam,vel moralem:ſed periculum non redeundi ad confeſsionem, eo ipſo, quod eſt voluntarium, & á depravata voluntate profectum, nullam affert impoſsibilitatem: ergo nemo poteſt omittere integritatem confeſsionis propter id periculum.

19. Confirmatur ſecundó. Nam ſi confeſſarius videt, adeſſe id periculum non redeundi ad confeſsionē, quare confeſſarius non audiet illam confeſsionem integre? Dices confeſſarium nolle illum integre audire, ne reliquis deficiat locus, & occaſio confitendi. Infero. Ergo iam præcipua cauſa dimidiandi;eſt, ne cęteris deſit occaſio confitendi. Illa enim dicitur præcipua,imo, & totalis cauſa faciendi, qua ablata; nulla remanet cauſa id faciendi: ſed ablata cauſa,de aliorum confeſsionibus audien-

diendis;id eſt, ſi confeſſarius non attẽdit ad hoc, quod alij eo die, & hora confiteantur, ſed audiat, vt debet, confeſsionem illius integram, nulla remanet cauſa dimidiandi confeſsionem; ergo ſi propter audiendas confeſsiones aliorum vellet dimidiare iſtam; præcipua, imo, & tota cauſa erit ipſe concurſus confeſsionum.

20. Dices. Neque concurſus confeſsionum per ſe, neque periculum non redeundi per ſe eſſe ſufficientem cauſam ad dimidiandam cõfeſsionem vnius; ſed vtrumque ſimul.

22. Sed contra eſt primo. Nam ſi non obſtante concurſu confitentium confeſſarius audiat totam confeſsionem integram ipſius, diſparet omnis cauſa dimidiandi confeſsionẽ: ſed nulla eſt impoſsibilitas moralis in eo, quod ſtante eo concurſu, audiatur illius confeſsio integra: ergo nulla impoſsibilitas moralis reſultat ex vtroque ſimul. Atqui vbi nulla impoſsibilitas moralis, reſultat, nõ poteſt omitti obſervatio præcepti Divini de integritate confeſsionis: ergo neque propter vtrumque ſimul poteſt omitti.

22. Contra eſt ſecundo. Demus enim confeſſarium dimidiare confeſſionem eius pœnitentis propter id motivum, quod omnes concurrentes poſsint audiri, & ſimul ne pœnitens illi incurrat periculum non redeundi ad confeſsionem. Tum ſic: quando duæ cauſæ partiales neceſſariæ ſunt ad aliquem effectum, ſi vna deficiat, non poteſt reſultare effectus: & idem evenit quando duo motiva partialia ſunt neceſſaria ad canſequendum aliquem finem, ſi vnum mativum partiale deficiat, nequit perveniri ad talem finem: ſed iuxta eam reſponſionem requiritur vtrumque motivum præfatum ſimul, ad hoc vt poſsit dimidiari confeſsio: ergo ſi vnum eorum deficiat, non poteſt dimidiari cõfeſsio. Sed ſic eſt, quod deficit illud motivum, quod omnes concurrentes debeant audiri à confeſſario, aut confeſſariis; quando quidem ex hac damnatione conſtat, concurſum pœnitentium non conducere ad dimidiandam confeſsionem; & ex terminis conſtat nullam neceſsitatem moralem eſſe in eo, quod omnes pœnitentes audiantur; cum nullo præcepto adigantur ad confitendum in illa die: ergo in eo caſu non poteſt dimidiari confeſsio.

23. Dices ſecundo. Addita, vel variata vna circumſtantia, variatur caſus in moralibus: ergo addita, vel varitta vna circumſtantia, iam non comprehenditur caſus ſub hac damnatione, nam damnatio, quæ reſpicit hunc caſum determinatum, non extenditur ad diverſum caſum. Ergo cum ſuperadditur hæc nova circunſtantia, nempe periculum non redeundi ad confeſsionẽ, iam eſt diverſus caſus; atque adeo nõ comprehenſus ſub damnatione.

24. Sed contra eſt Inquiro enim numquid excuſabitur à damnatione propoſitio, quæ dicat, in magno concurſu pœnitentium, poſſe dimidiari confeſsionem eius, qui habet Bullam Cruciatæ? Et tamen ſuperadditur nova circumſtantia. Numquid excuſabitur á damnatione propoſitio, quæ doceat, in magno concurſu pęnitententium dimidiari confeſionem eius pœnitentis, in quo timetur periculum impatientiæ, & furoris contra confeſſarium, qui nolet audire eum pœnitentem, ne deſit multitudini pœnitentium? Numquid illa, quæ aſſerat, poſſe in illo concurſu dimidiari coufeſsionem eius, in quo cernitur periculum talis impatientiæ, vt acceſſurus ſit ad ſuſcipiendam Sacram Synarim abſque confeſsione?

25 In quibus caſibus nemo concedit, eas propoſitiones liberari á dãnatione, quamvis ſuperaddant novam circumſtantiam. Et ratio eſt: quia niſi

cir-

Digitized by Google

circumſtantia ſuperaddita afferat impoſſibilitatem moralem faciendi cõfeſsionem integram, nihil conducit circumſtantia ſuperaddita, vt variet caſum in ordine ad neceſsitatem dimidiandi confeſsionem. Sicut ergo in his duobus poſtremis caſibus id periculum impatientiæ nihil prodeſt ad dimidiandam confeſsionem, quia id periculum impatientiæ oritur ex depravata voluntate pœnitentis, ex qua non poteſt oriri impoſsibilitas moralis faciendi confeſsionem integram: eodem prorſus modo periculum nõ redeundi ad confeſsionem nihil proderit ad dimidiandam confeſſionem; & ideo in ordine ad dimidiãdam confeſsionem caſus non eſt diverſus, atque adeo manet contentus ſub ea damnatione.

26. Ad argumentum, quod obiicit Lumbier illis verbis [ſi enim dimidiari poteſt ob neceſsitatem temporalem, potius poterit propter ſpiritualem proximorum, & eius pœnitentis, ſi adeſt periculum non redeundi ad confeſsionem.] Reſpondeo; rationem, quare poſsit aliquando dimidiari confeſsio, non conſiſtere in eo, quod neceſsitas ſit temporalis, vel ſpiritualis; ſed in eo, quod talis ſit neceſſitas, vt reſultet impoſsibilitas ſaltem moralis faciendi confeſsionem integram; quia dum poſsibile eſt phyſice, & moraliter facere confeſsionem integram, inſtat obligatio iuris Divini.

ARTICVLVS II.

Duo alia aſſerta eiuſdem Scriptoris diſcutiuntur.

SVMMARIVM.

Secundus caſus de non acceſſu ad communionem. n. 26.

Hoc impedimentum poteſt auferri, ſi non attendatur concurſus. nu. 27.

Nõ qualibet notabilitas ſufficit ad dimidiandam confeſsionem. n. 28.

Quid de ruſtico, cui imponitur onus redeundi? n. 29.

Etiam in ruſtico ſolum impediret concurſus. n. 30.

Limitationes appoſitæ ab alijs Authoribus. n. 31.

26. IDem Lumbierius ibidem nu. 1990. hæc habet [Altera aſſertio eſt in primo tomo in Indice Aranæ fol. 133. ſcilicet poſſe dimidiari confeſsionem in die Iovis Hebdomadæ Maioris, aut in alio die, cum fieret notabile, ſi non acciperet Euchariſtiam: & difficile eſt, confeſsionem eſſe integram, aut quia eſt diuturni temporis, aut propter multitudinem concurrentium ad confeſsionem. Et ibi citàvi Vegam in libello *Vega.* de caſibus raris. Hæc propoſitio dũtaxat intelligi debet, cum reſultabit, eſſ notabile, quod abſtineant á communione illi, quorum confeſsio dimidiatur. In altero ſenſu, in quo forſitam aliquis accipiet eam aſſertionem, nempè quod dimidiari poteſt dumtaxat propter multitudinem pœnitentium, qui confiteri cupiunt; illam cenſemus falſam, & damnatam] Hucúſque Lumbierius.

27. Sed hæc aſſertio videtur mihi clariori indigere explicatione. Quare aliqua notanda veniunt in eã aſſertione. Primum eſt, quod dicit; [tunc poſſe dimidiari confeſsionem; cum futurum eſt notabile, quod abſtineant á communione illi, quorum confeſsio dimidiatur.] Eſt enim neceſſe explicare, vnde proveniat impoſsibilitas faciendi confeſsionem integram. Numquid à multitudine pœnitentium concurrentium in illa die ad confitendum? Ipſe Author negat. Numquid ex eo, quod erit notabile, quod illi abſtineant á commu-

nione? Minime. Poteſt enim integre audiri, quamvis aliqui ex concurſu pœnitentium non poſsint audiri à confeſſario, aut confeſſarijs. Debet ergo explicari, id intelligi in caſu, in quo aliunde oriatur impoſsibilitas faciendi confeſsionem integram; v. g. ex defectu examinis, aut ſimili cauſa.

28. Secundum, quod notandum venit, eſt id, quod aſſerit, dimidiari poſſe confeſsionem, [ſi futurum eſt notabile, quod abſtineant á communione illiquorum confeſsio dimidiatur] Et quidem niſi hæc notabilitas tranſeat ad ſcandalum, aut infamiam gravem, non debet admitti, quod accedat ad ſacram communionem ſine integra confeſsione. Non enim quævis notabilitas illud generet, non eſt relinquendum iudicio pœnitentis, qui ex leviſsima cauſa putabit, ſibi orituram infamiam; ſed iudicio confeſſarij prudentiſsimi gravitas infamiæ, aut ſcandali penſanda eſt.

29. Idem Author ibi refert, ſé docuiſſe tom. 1. ſum. num. 676. hanc propoſitionem, quam fideliter in latinum Sermonem transfero. [Poſſunt etiam dimidiare confeſsionem ruſtici, & peregrini, cum accedunt bona fide, & cognoſcit confeſſarius, eos non eſſe ſufficienter inſtructos, neque examinatam eorum conſcientiam, ſi inſtat tempus diſcedendi, & multitudo pœnitentium non permittit, confeſſarium melius inſtruere: tunc enim ſufficit integritas formalis, cum onere redeundi iterum ad confeſsionem aliquorum peccatorum.] Et pro hac aſſertione citat P. Laiman de Sacramento Pœnit cap 13. nu. ſo. & P. Buſembaum lib. 6. tract. 4. dub. 5. ſed hi Authores alias circumſtantias ſuper addunt mox conſiderandas.

Laim.
Buſemb

30. Exiſtimo tamen, eam propoſitionem, vt iacet, non eximi ab hac damnatione: nam ea propoſitio vltra circumſtantiam concurſus pœnitentium ſolúm addit eam circumſtantiam, quod inſtat tempus diſcedendi. Quando autem circumſtantia ſuperaddita circumſtantiæ concurſus non affert impoſſibilitatem ſaltem moralem faciendi confeſſionem integram materialiter, ſi dimidietur confeſſio, verificatur, vt ſupra dixi, quod ratione concurſus dimidiatur: atqui quod inſtet tẽpus diſcedendi, non affert impoſſibilitatem moralem faciendi cõfeſsionem materialiter integram, nam ſi conſcientia non eſt ſufficienter examinata, dimitti debet, vt eam melius examinet; aut ſi confeſſarius ſperat, ſuis interrogationibus illam ſufficienter examinare, non eſt moraliter impoſsibile, quod turba concurrentium detineatur: ergo ſi in hoc caſu dimidiatur confeſsio, id fiet ratione concurſus pœnitentium; atque adeo ea propoſitio ſubijcietur damnationi.

31. Præfati vero Authores alias ſuperaddunt circumſtantias, nempe quod pœnitens adeo ſit rudis, & ſtolidus, vt non ſit capax examinandi cõſcientientiam ſuam, niſi interrogationibus confeſſarij omni ex parte adiutus: deinde ille ſit peregrinus, qui fortaſſe tranſacta hac occaſione non poſſit, niſi tranſacto tempore diuturno, redire ad confeſsionem, non ſine periculo animæ: Item, quod confeſſarius interrogationibus ſuis adiuvet, ita vt talis pœnitens confiteatur, quidquid recordatur adiutus â confeſſarij interrogationibus; & quod hoc examen factum per præfatas interrogationes, ſi non poſsit exacte perfici, quia confeſſarius opprimitur multitudine pœnitentium, abſolvatur cum onere accedendi iterum ad confeſſionem cum maiori examine, à ſe, vel à confeſſario per interrogationes faciendo. Quam vltimam circumſtantiam ſic intelligo, vt confeſſarius oppreſſus, & fatigatus multitudine confeſsionum, non ſit aptus ad faciendas in-

Digitized by Google

interrogationes tam exacte, & attente, ac ſi non habuiſſet tantum laborem. Et hæ omnes circumſtantiæ faciunt caſum omnino diverſum ab eo, quem proponit Lumbier: cum pœnitens confiteatur totum, quod in præſenti eius memoriæ occurrit; aliunde autem ex parte pœnitentis detur impoſsibilitas moralis faciendi ampliorem diligentiam, propter eius ruditatem: ex parte vero confeſſarij defatigatio cõtracta ex multitudine confeſſionum antea auditarum affert impoſſibilitatem moralẽ attendẽdi expedite ad exactius examen. Caſus ergo ſic explicatus non ſolum eſt diverſus à caſu, quem proponit Lumbier, ſed etiã ab eo, quem proponit propoſitio dãnata.

DISERTATIO XXXIX.

An pœnitenti habenti conſuetudinem peccandi poſsit, aut debeat, negari, aut differri abſolutio, & quando.

CAPVT I.

Propoſitio damnata, & ſententiæ Theologorum referuntur.

SVMMARIVM.

Diſcrimen inter conſuetudinem, & occaſionem proximam peccandi n. 1.
Poteſt differri abſolutio de conſenſu pœnitentis. n. 2.
Certum eſt, negandam abſolutionem, dum conſtat de defectu propoſiti. num. 3.
Poteſt confeſſarius impendere abſolutionem conſuetudinario habenti propoſitum non peccandi. n. 4.
Diverſæ quæſtiones excitatæ occaſiones huius damnationis. n. 5.

1. INter propoſitiones damnatas ſexageſsima hæc eſt: *Pœnitenti habenti conſuetudinem peccandi cõtra legem Dei, naturæ, aut Eccleſiæ, & ſi emendationis ſpes nulla appareat; nec eſt neganda, nec differenda abſolutio, dummodo ore proferat ſe dolere, & proponere emendationem.* Vbi ante omnia notandum eſt, aliquos ſcriptores confundere conſuetudinem cum occaſione proxima peccandi; cum tamen valde diverſa ſint. Omnis enim occaſio proxima plerumque affert conſuetudinem peccandi; quamvis aliquando poſſit eſſe ſine tali conſuetudine. Conſuetudo autem peccandi plerumque datur ſine occaſiené proxima; vt patet in eo, qui ſe polluit frequenter ex ſola fragilitate propria; & in eo, qui frequenter peierat, detrahit, & execrationibus vtitur in quavis occaſione iracundiæ. Quæ diverſitas patet ex hoc ipſo decreto: nam ex damnatione propoſitionis. 61. conſtat, nunquam impendendam eſſe abſolutionem ei, qui habet occaſionem proximam peccandi, quam poteſt, & non vult relinquere; habenti autem conſuetudinem peccandi, ſolum cõſtat poſſe negari, aut differri abſolutionem in circumſtantijs in hac propoſitione 60 expreſsis.

2. Deinde certum eſt, pœnitenti habenti conſuetudinem peccandi læthaliter poſſe differi abſolutionem de conſenſu eius; ſolet enim confeſſarius ſuadere ſuaviter pœnitenti, eſſe ei vtilius, quod differatur abſolutio pro maiori motivo emendationis futuræ: cui ſuaſioni ſolet annuere pœnitens, cum ex animo deſiderat emendationem in poſterum. Quæſtio ergo procedit de confeſſario, qui tali pœni-

tenti invito negat, aut differt abſolutionem.

3. Conſtat etiam, negandam eſſe abſolutionem ei pœnitenti, quando ex circumſtantijs cognoſcit, illum non habere firmum propoſitum reſiſtendi conſuetudini, ſive abſtinendi à peccatis conſuetis. Quia confeſſarius non poteſt impēdere abſolutionem pœnitenti, quem cognoſcit, non eſſe rectè diſpoſitum; alioqui poſſet data opera impendere abſolutionem invalidam.

4. Certum etiam eſt, poſſe confeſſarium impendere abſolutionem pœnitenti habenti conſuetudinē peccandi (ſine occaſione proxima extrinſeca, de qua inferius dicetur) ſi videt pænitentem habere veram diſplicentiam de peccatis præteritis, & firmum propoſitum non peccandi de cœtero. An autem in hoc caſu poſſit confeſſarius negare, aut differre abſolutionem, dubitari poteſt.

5. Præſens ergo damnatio propoſitionis nos docet, poſſe negari, aut differri abſolutionem habenti conſuetudinem peccandi, quando nulla eſt ſpes emendationis, quamvis ore tenus dicat pœnitens ſe dolere, & habere propoſitum emendationis. Pro cuius recta intelligentia quinque quæſtiones veniunt diſcutiendæ. Prima eſt, vtrum habenti conſuetudinem peccandi læthaliter, & habenti propoſitum emendationis cognitum á confeſſario, poſſit iſte negare, aut differre abſolutionem, etiam pœnitenti invito? Secunda eſt, vtrum quando eſt vtile pœnitenti, non autem ſimpliciter neceſſarium, quod ei differatur abſolutio, poſſit differre eam confeſſarius; abſque conſenſu pœnitentis? Tertia eſt. An penitenti aſſerenti, ſe habere contritionem, & propóſitum non peccandi de cœtero; teneatur id credere confeſſarius? Quarta eſt, An vbi nulla eſt ſpes emendationis, & pœnitens ſolo verbo tenus oſtendit dolorem, & propoſitum; poſſit confeſſarius, aut debeat negare, vel differre abſolutionem? Quæ opiniones in his quæſtionibus ſubiaceant huic damnationi? Quas omnes ſingulatim diſcutiemus.

CAPVT II.

Prior quæſtio deciditur.

SVMMARIVM.

Prima quæſtio de conſuetudinario, cui volenti poteſt differri abſolutio. n.6.
Quid docuerit Sancius in hac quæſtione? n.7.
Plus requiritur ad negandam, quàm ad differendam abſolutionem. n.8.
Minus eſt differre, quam negare abſolutionem. n.9.
Confeſſarius poteſt differre abſolutionem conſuetudinario dolenti de peccatis. n.10.
Probatio deſumpta ex munere medici, quod competit confeſſario. n.11.
Quæ vtilitas ex dilâta abſolutione? num.12.
Poteſt differri, non expectato conſenſu pænitentis. n 13.
An ad confeſſarium expectet curare etiam affectum peccati? n.14.
Confeſsiones conſuetudinarij ſuſpectæ ſunt de efficacia propoſiti. n.15.
Ad confeſſarium ſpectat parare remedium recidivo n.16.& 17.
Pœnitēs ſæpe reditur cautior per ablationem Sacramenti. n 18.& 19.
Maior fructus Sacramenti ex meliori diſpoſitione. n.20.
Melior diſpoſitio communiter in pœnitente deterrito dilatione abſolutionis. n.21.
Hic fructus deprehenditur experientia. n.22.& ſeq.

6. PRima quæſtio eſt, *Vtrum habenti conſuetudinem peccandi læthaliter, & ſimul habenti propoſitum*

tum emendationis cognitum à confeſſario, poſſit iſte negare, aut differre abſolutionem, etiam ſine conſenſu ipſius pœnitentis? Et ſupponimus, ſemper expedire, & melius eſſe per ſe, quod vbi confeſſarius dilaturus eſt abſolutionem, id fiat de conſenſu pęnitentis; ita vt pęnitens cognoſcat; animę ſuæ, & emendationi propriæ eſſe vtilem eam dilationem abſolutionis: nam correctio, quæ ſpontaneè accipitur, fructuoſior eſt; quam ea, quæ accipitur á pœnitente invito, & indignabundo,

7 Ioannes Sancius diſp. 9. num. 6. & ſeq. affirmat, confeſſarium teneri impendere abſolutionem pęnitenti, quantumcumque iſte habeat conſueſuetudinem peccandi, ſi habet dolorem de peccatis, & propoſitum emendationis; imo vero eum pęnitentem habere ius, vt ſtatim abſolvatur. P. Suarez diſp. 32. de Pœnit. ſect. 2. P. Azor tom. 1. lib. 11. cap. 3. quæſt. 4. & apud Sancium cit. Reginaldus, Villalobos, P. Sa, Delrius, Henriquez, & plures alij communiter docent, in tali caſu non eſſe negandam abſolutionem; poſſe tamen differri.

Sanc. Suar. Azor. Regin. Villal. Sa. Delr. Henriq.

8 Contra hunc dicendi modum arguit Sancius, ineptam eſſe eam advertentiam de non neganda, ſed ſolum differenda abſolutione. Quia vt cumque neget abſolutionem confeſſarius, illam ſolum negabit, donec emendetur: ſed id eſt differre abſolutionem, vſquequo emendetur: ergo importuna eſt ea advertentia de non neganda abſolutione, ſed differenda.

9. Sed Sancius nodum in ſcirpo quærit. Nam valde diverſum eſt, quod ei pœnitenti propter conſuetudinem peccandi dicat confeſſarius [Nolo te abſolvere, donec auferas hanc conſuetudinem] quàm quod dicat illi [expedit tibi, quod per vnam, vel alteram hebdomadam differatur abſolutio, vt vim tibi inferas contra conſuetudinem] Ex his ergo duobus modis primum negant præfati Authores, & ſecundum affirmant.

10. Dicendum ergo eſt ei pœnitenti habenti conſuetudinem peccandi læthaliter, & ſimul habenti dolorem de peccatis, & verum propoſitum emẽdationis, poſſe confeſſarium differre abſolutionem, dum videt id expedire ad eius emendationem, & ad maiorem firmitatem propoſiti non peccandi de cętero; idque etiam, ſi pęnitens renuat, & ſit invitus. Ita Authores ſupra citati, & eſt communis ſententia Theologorum.

11. Probatur. Nam confeſſarius non ſolum eſt Iudex, ſed etiam Medicus Spiritualis; vt conſtat ex Concilio Trident. Seſſ. 14 cap. 8. de Sacram. Pęnit. vbi agens de ſatisfactione, quam imponit confeſſarius, ait, *Medentur quoque peccatorum reliquijs.* Et inferius: *habeant autem præ oculis, vt ſatisfactio, quam imponunt, non ſit tantum ad novæ vitæ cuſtodiam, & infirmitatis medicamentum; ſed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam.* Conſtat etiam ex Concilio Lateranenſi in cap. *omnis vtriuſque ſexus,* illis verbis: *Sacerdos autem ſit diſcretus, & cautus, vt more periti medici ſuperinfundat vinum, & oleum vulneribus ſauciati*; Sed ſolet eſſe remedium opportunum ad emendationem vitæ, quod differatur abſolutio modo dicto: ergo poterit confeſſarius adhibere id medicamentum vulneribus ſauciati.

12. Et ſane experientia docuit, non paucos peccatores hoc remedio avulſos eſſe à conſuetudine peccandi; cuius rei plura referuntur exempla. Inter alia non leve eſt, quod memoriæ traditum invenimus, apud non vulgarem authorem, qui fidedignus refert, fœminam quamdam, quæ in diuturna peccandi licentia vixerat, acceſſiſſe ad confeſſarium, qui vt peritus medicus, opportunum remediũ cen-

P. Sandov.

Digitized by Google

cenſuit dilationem abſolutionis: quã dilationem ipſa cum magna indignatione accipiens, diſceſſit; ſed die ſequenti redijt, contritione, & lacrymis plena dicens [ſi cæteri confeſſarij ſic mecum egiſſent, non ego tã diu perſtitiſſem in depravatis moribus.] & per hoc remedium confeſſarius lucratus eſt Chriſto ovem errantem. Ad hoc autem magna requiritur prudentia in confeſſario; nam remedia, quæ aliquibus proſunt, alijs poſſunt nocere, ob diverſas infirmorum diſpoſitiones.

13. Et ex dictis conſtat, poſſe confeſſarium differre abſolutionem præfato pęnitenti, non expectato eius conſenſu. Peritus enim medicus, qui mederi debet vlceri inveterato, quod gangrænæ proximum eſt, videtque, illud combuſtione indigere, non expectat conſenſum infirmi; ſed infirmo renuente comburit: quod ſi infirmus omnino renuit, & manum coercet comburentis, & arcet; medicus illum deſerit. Eodem modo poteſt procedere medicus ſpiritualis in infirmitatibus inveteratis, ſi prudentia dictaverit, ita expedire.

14. Reſpondet Ioannes Sancius vbi ſupra num. 17., ad confeſſarium, qua medicus eſt, non expectare medelam infirmitatis iam ſanatæ per alias confeſſiones, ſed ſolam medelam infirmitatis præſentis; atque adeo cum ea conſuetudo peccandi, quæ non diſtinguitur à multitudine peccatorum præteritorum, iam ſit ſubiecta alijs confeſſionibus, illa quatenus præterita, & confeſſionibus ſubiecta, iam eſt ſanata. Et quamvis ex conſuetudine remaneat inclinatio vehementior ad peccandum de futuro, ea inclinatio, ſive habitus non eſt peccatum, ſed effectus peccati. Ad confeſſarium autem nõ ſpectare curare effectum peccati, ſed ipſum peccatum.

Sanc.

15. Sed hæc reſponſio peccat in multis, & maxime in duobus. Primo, quia tamquam certum ſupponit, infirmitatem conſuetudinis, ſive multitudinis peccatorum præteritorum eſſe iam ſanatam; cum tamen ſit ordinarie vehemens ſuſpitio, confeſſiones factas tempore conſuetudinis laborare defectu efficaciæ propoſiti. Et ideo confeſſarij prudentes, & pij his, qui diuturnam conſuetudinem peccandi iam deſeruerũt, frequenter conſulũt, vt de toto eo tempore, quo duravit ea prava conſuetudo faciant confeſſionem generalem, vt revalident confeſſiones præteritas, quæ apud viros prudentes ſuſpectæ ſunt, imo pœnitentes ipſi poſtquam dereliquerunt conſuetudinem peccãdi frequenter, cenſent, aut ſaltem timent, ſe in confeſſionibus eo tempore factis, non habuiſſe firmum propoſitum non peccandi. Ideo ex hoc capite confeſſarius infirmitatem præſentem ſanare vult, ita vt propoſitum pœnitentis cum maiori ſecuritate evadat efficax. Nam licet credat probabiliter, pœnitentem habere propoſitum efficax non peccandi; at eo ipſo, quod credit probabiliter, credit cum formidine, augente formidinem inveterata conſuetudine; & conſequenter vult ad hunc finem maioris ſecuritatis, adhibere id remedium.

16. Peccat ſecundo in eo, quod dicit, non ſpectare ad confeſſarium vt medicum ſpiritualem, adhibere medelam effectui peccati, ſcilicet inclinationi ad peccandũ de futuro. Conſtat enim ex locis ſupra citatis Concilij Lateranenſis, & Tridentini ſpectare ad confeſſorem, vt medicum adhibere remedia *ad novæ vitæ cuſtodiam*, quæ ſunt verba Tridentini. Et præterea ipſe Ioannes Sancius ibidem admittit, poſſe, & debere confeſſarium imponere pœnitentiam medicinalem ad vitandum recidivum; & diſp. 13. aſſerit, poſſe confeſſarium imponere pœnitenti pro ſatisfactione medicinali

Digitized by Google

nali aut frequentem confeſſionem pro tempore futuro.aut confeſſionem generalem.

17. Cum ergo conſtet, poſſe, & debere confeſſarium adhibere remedium ad vitandum recidivum,& præcipue cum Concilium Lateraň. cap. *omnis vtriuſque* dicat: *Prudenter intelligat, quale debeat ei præbere Conſilium, & cuius modi remedium adhibere, diverſis experimentis vtendo ad ſalvandum ægrotum*; nec Concilium determinet, quodnam remedium adhibendum ſit;quin potius Concilium id remittat ad diverſa experimenta confeſſarij; quare hoc genus medicaminis reſtringendum eſt ad ſatisfactionem medicinalem; & quare excludendum eſt remedium differendi abſolutionem, quando expedit hæc dilatio?

18. Obijcit Ioannes Sācius n.12.
Sanc. Numquam eſt ſalubre conſilium differre abſolutionem pœnitenti: ergo licet confeſſarius ſit Medicus Spiritualis, numquam debet adhibere id remedium: cum medicus non debeat adhibere medicinam, niſi ſalubrem. Probat antecedens. Nam ad eum finem negatur, aut differtur abſolutio, ſcilicet vt pœnitens cautior fiat ad peccata vitanda in poſterum; ſed pœnitens cautior fit ad peccata vitanda per virtutem Sacramenti recepti, quā per ablationem Sacramenti. Cum Sacramentum det vberiorem auxiliorum copiam ad non peccandum, quā negatio Sacramenti, & quam dolor, quem pati poſſet pœnitens ex denegata abſolutione:ergo cum conſilium ſemper eſſe debeat de re meliori, nūquam erit ſalubre conſilium differre abſolutionem pœnitenti.

19 Reſpondeo primó.Si confeſſarius eſſet omnino certus de veritate, & firmititate propoſiti non peccandi, aliquam vim haberet id argumētum: Confeſſarius autem numquam habet eam certitudinem de veritate, & firmitate propoſiti in eo pœnitente, qui perſtitit longo tempore in conſuetudine peccandi læthaliter; imo vero ſemper eſt ſuſpitio de defectu propoſiti(propter rationem ſupra traditam) dum nō videtur aliquod ſingulare indicium de conſuetudine derelicta; Non ergo recte infertur, quod gratia Sacramenti conferet maiores vires ad non peccandum, quando forſitam non eſt validum Sacramentum: Salubrius ergo conſilium erit, quod fiat diſpoſitio ſecurior ad Sacramentum recipiendum; quam quod detur abſolutio,cum ſuſpitione nullitatis.

20. Reſpondeo ſecundò, ſupponendo, multo maiorem gratiam recipi, quando recipiens Sacramentum habet multo meliorem diſpoſitionē. Demus ergo, quod confeſſarius, ſibi omnino ſatisfaciat, & tamquam certum credat, pœnitentem habere firmitatem propoſiti ſufficientem ad valorem Sacramenti,& ad fructum eius percipiendum; & quod attentis circumſtantijs cenſeat opportunum medium ad roborandum propoſitum nō peccandi, quod differatur abſolutio: Quæ dilatio, vt ſæpe experientia cōprobavit,deterret pœnitentem,& hoc terrore firmat magis propoſitum non peccandi,&quandoque arcet omnino pœnitentem à conſuetudine peccādi.

21. Tum ſic. Pœnitens ſic deterritus dilatione abſolutionis manet cū firmiore propoſito non peccandi, & arcendi conſuetudinem illam inveteratā;& conſequenter multo meliorem diſpoſitionem ad recipiendum Sacramentum, quam antea: ergo ſic multo maiorem fructum recipit ex Sacramento,quam ſi antea recepiſſet; imo,& fortaſſe multo maiorem, quā in omnibus confeſſionibus toto conſuetudinis tempore factis.

22. Inſtabis. Vnde Sciemus,non oriturum eſſe tantumdem fructum

ex

Digitized by Google

ex confeſſione facta abſque dilatione abſolutionis, quantum de facto ortum eſt poſt dilationem abſolutionis: nam cum ſupponamus, illum pœnitentem habere propoſitum non peccandi; credibile eſt, quod ipſum Sacramentum conferet gratiam qua pęnitens poſſit reſiſtere,& de facto reſiſtat conſuetudini.

23. Reſpondeo, ab experientia conſtare, quod poſt multas confeſſiones perſiſtit peccator in ſua depravata conſuetudine,& poſt vnam dilationem abſolutionis convellit radicitus eam conſuetudinem; vt in exemplo allato: vel quia peccator, quando confitetur in ipſo tempore conſuetudinis non habebat firmitatem propoſiti; atque adeo non erat illi fructuoſum Sacramentum; vel quia ſi habuit ſufficientiam propoſiti, eius tamen firmitas fuit tam parvæ intenſionis vt fructus etiam eſſet parvus,& non talis, qui poſſit radicitus convellere conſuetudinem.

CAPVT III.

An quando dilatio abſolutionis non eſt neceſſaria, ſed vtilis poſsit fieri abſque conſenſu pœnitentis?

SVMMARIVM.

Aliqui docent, expectandum eſſe conſenſum pœnitentis. n. 24.

Dilatio, vel negatio abſolutionis, quæ ſæpe eſt neceſſaria, ſæpe ſolum vtilis, indiget prudentiâ confeſſarij. n. 25.

Poteſt differri abſolutio abſque conſenſu pœnitentis. n. 26.

Conſuetudinarius eſt in periculo æternæ damnatinnis: propterea indigens vrgenti ori remedio. n. 27.

Talis ſæpe deterretur dilatione abſolutionis. n. 28.

24 QVidam Doctores Lovanienſes in libello ſupplici oblato Sacræ Congregationi aſſeruerunt, hanc eſſe doctrinam communem in Academia Lovanienſi: nempe dilationem, aut negationem abſolutionis, quando illa eſt ſimpliciter neceſſaria, fieri debere abſque conſenſu pęnitentis; quando verò illa eſt dumtaxat vtilis fieri non poſſe abſque conſenſu illius. Explicant ibidem cauſas, quæ negationem, aut dilationem abſolutionis faciunt neceſſariam; & enumerant tres, ſcilicet ignorantiam myſteriorum Fidei, defectum diſpoſitionis in pęnitente, & proximam peccandi occaſionem. In reliquis autem caſibus, vt differatur abſolutio, petendum eſſe conſenſum à pœnitente.

25. Et in primis negari non poteſt, negationem, aut dilationem abſolutionis quandoque eſſe neceſſariã; vt in tribus caſibus proxime relatis, quorum poſterior maiori indiget explicatione; quandoque non eſſe neceſſariam, vtilem tamen pœnitenti, ſcilicet ad maiorem ſecuritatem emẽdationis in futurum; quãdoque, etiam eſſe perniciosã; vt quando confeſſarius eſt ſufficiẽter ſecurus de diſpoſitione pœnitentis, & videt ſigna ingentis triſtitiæ, & cuiuſdam quaſi deſperationis in pœnitente ex hac negatione, aut dilatione abſolutionis; ſcio enim, non nullos pœnitentes, quibus negata, aut dilata fuit abſolutio, in tam profundam abyſſum triſtitiæ incidiſſe, vt per plurimos annos á Sacramento Pęnitentiæ receſſerint. Et hęc omnia ſatis declarant, quam magna prudentia requiratur in confeſſarijs, vt hoc pharmacum ſalutis cum diſcretione adminiſtrent.

26. Sed contra eam aſſertionem Lovanienſium aſſero, non ſolum differri poſſe abſolutionem á confeſſario, abſque conſenſu pœnitentis, quã-

Digitized by Google

do ea dilatio eſt neceſſaria; ſed etiam, quando eſt vtilis ad emendationem in futurum. Et huius ſententiæ eſſe Authores ſupra citatos,cenſeo;qui ſine eâ limitatione aſſerunt id poſſe cõfeſſarium,quando iſte iudicat expedire ad melius roborandam emendationem in futurum , & propoſitum eius. Et probatur primo ex ratione medici Spiritualis: quæ competit cõfeſſario,ad analogiam Medici corporalis. Hic enim non ſolum quando neceſſarium eſt ad conſervandam vitam , ſed etiam quando expedit infirmitati non læthali , vult adhibere remedium ; in quo prudenter operatur. Quod ſi omnino reſiſtit ægrotus , deſerit illum Medicus.

27. Probatur ſecundo ex verbis Concilij Lateranenſis ſupra relatis. *Prudenter intelligat* (confeſſarius) *quale debeat ei præbere conſilium , & huiuſmodi remedium adhibere , diverſis experimentis vtendo ad ſalvandum ægrotum* ; id ſoli iudicio confeſſarij committens: atqui homo verſatus in diuturna conſuetudine peccandi,licet de præſenti habeat verum propoſitum non peccandi, adhuc eſt in magno diſcrimine amittendæ ſalutis æternæ ; cum ex diuturna conſuetudine oriatur vehemens proclivitas, & propenſio ad peccatum ; & contingentia ſubitæ mortis , & incertitudo habendi tempus opportunum ad congruam diſpoſitionem,ſemper adſit : ergo poterit cõfeſſarius adhibere remedium, quod viderit opportunum ad ſalvandum ægrotum, ſive pro ſecuritate ſalutis æternæ pœnitentis, independenter à conſenſu illius.

28. Et quidem videmus plurimos homines , qui toto anno verſantur in conſuetudine peccandi, puta in concubinatu , in odio læthali contra inimicos , in negotiationibus iniquis, & in Paſchate confitentur, & iterum redeunt ad eadem,aut peiora vitia, & in hoc vivendi modo perſiſtunt vſque ad mortem. Hos enim , quis dubitet verſari in magno periculo damnationis æternæ? Propterea enim multi incurrunt damnationem æternam; repentinâ enim morte adveniente,nõ habent tempus diſponendi ſe,vt oportet. Videmus etiam , homines quandoque deterreri ab ea conſuetudine peccandi per dilationem abſolutionis. Quare ergo confeſſarius non poterit vti medio opportuno *ad ſalvandum ægrotum*,quando viderit eſſe vtile,differre abſolutionem ad compeſcendam eam licentiam peccandi,quæ ducit ad perditionem æternam; idque independenter à conſenſu illius? Homo enim immerſus peccatis eſt adinſtar phrenætici,cui etiam renuenti adhibentur remedia opportuna.

CAPVT IV.

An pœnitenti aſſerenti, ſe habere verum propoſitum teneatur credere confeſſarius?

SVMMARIVM.

Qui aſſerant,teneri confeſſarium credere pænitenti ore teſtificanti de ſuo dolore. n.29. & 30.

Vt in plurimum credendum illi eſt. num.31.

Non eſt illi credendum,dum adeſt fundamentum contra ipſum. n.32.

Authores expreſſe ponentes hanc limitationem. n.33.& ſeq.

Nequit quis prudenter credere vni privato, dum adſunt indicia in oppoſitum n.37.

29 QVi propugnabant propoſitionem dãnatam , eo præcipue nitebantur fundamento , quod confeſſarius tenetur credere peniten-

ti aſſerenti ſe habere dolorem de præteritis,& propoſitum non peccandi in futurum : vt ſatis indicant ea verba poſtrema propoſitionis damnatæ, *dũmodo ore proferat, ſe dolere, ac proponere emendationem.* Ideo ad huius damnationis intelligentiam operæ pretium eſt, præſentem quæſtionem diſcutere.

Sanc. 30. Ioannes Sancius diſp 9. nu. 6. contendit, ſemper confeſſarium debere credere pœnitenti aſſerenti, ſe dolere, ac habere propoſitum non peccandi. Et ideo non debere fateri conſuetudinem peccandi, vt ſupra vidimus; ſed confeſſarium teneri abſolvere pœnitentem ſtatim, ſi id aſſerat. Et citat P. Ægidium de Conink diſp. 8. de Sacram. dub. 17. num. 132. dicentem : *Credendum eſſe pænitenti dicenti, ſe propoſitum firmum emendationis concipere.* Et Cordubam in ſumm. §. 8. quæſt. 4. aientem : *Y aunque al penitente ſe ha de creer lo que dize:* ideſt, [& quamvis pœnitenti credendum eſt id, quod affirmat.] Et poſſet citare multos alios, qui eamdem doctrinam tradunt : quæ, ſi recte intelligatur, vera eſt. Conink. Cord.

31. Pro cuius recta intelligentia animadvertendum eſt aliud eſſe, quod pœnitenti, vt in plurimum, credendum eſt, quando affirmat, ſe habere propoſitum non peccandi; aliud vero, quod ſemper, & in omnibus circumſtantijs illi credendum ſit. Deinde aliud eſt, quod pœnitenti credendum ſit, quod dicit de ſuo propoſito, quando nullum indicium, nulla ve coniectura apparet in contrarium; & aliud quod illi credendum ſit, quando apparet indicium de nullitate propoſiti. Etenim doctrina Theologorum de fide habenda pœnitenti in illis, quæ dicit, intelligitur non pro omni circumſtantia, ſcilicet non pro ea, in qua ſunt indicia contraria.

32. Et ipſe P. Ægidius citatus à Sancio, qui dixit, *credendum eſſe pænitenti, dicenti ſe propoſitum firmum emendationis concipere* ; immediate ſubiungit : *ſi vero aliquid obſtet (vt ſi nollet deſerere occaſionem) illi non eſt credendum.* Et Corduba, qui dixit: *quamvis pænitenti credendum eſt id, quod affirmat*, poſtea ſubijcit exceptiones.

33 Sed & reliqui Theologi eam propoſitionem vniverſalem limitant modo proxime explicato. Audiendus eſt P. Antonius Perez tract. 3. de Pœnit diſp. 3. cap. 4. num. 64. vbi ait : *Secundo quæritur, an confeſſarius debeat credere pænitenti, & abſolutionem cõferre, ſi dicat, ſe habere attritionem ſeu contritionem veram? Reſpondeo, debere, dummodo non ſit præſumptio fortior in contrarium : qualem præſumptionem, meo iudicio faciet frequentia relapſus, & falſitatis medij emendationis. Impoſsibile enim eſt, moraliter loquendo, hominem ſæpe confiteri, & ſemper relabi, quando facilis eſt emendatio, & propoſitum emendationis eſt ſerium. Quare præſumendum eſt, eum, qui ita confitetur, & ſic poſt frequentem confeſsionem relabitur, cum poſſet facile emendare peccatum, non habere propoſitum efficax.* Perez.

34 P. Suarez tom. 4. in 3. p. diſp. 32. ſect. 2. num. 3. affirmat vtrumque, & quod confeſſarius pœnitenti affirmãti, ſe habere propoſitum, tenetur credere; & quod non tenetur, ſi ſint coniecturæ in oppoſitum. Ita enim ait: *Satis eſt, vt pænitens credatur habere firmum propoſitum ſuam obligationem implendi; cui CREDENDVM EST; præſertim ſi tunc primum incidit in eam occaſionem, ſeu obligationem. . . neque ex alijs CONIECTVRIS poteſt talis ſuſpitio probabiliter concipi.* Suar.

35. Lugo Card. diſp. 14 de Pœnit. ſect. 10. num. 166, quamvis dixiſſet alibi, confeſſarium debere credere pęnitenti, ſic ait : *Certum eſt, quando* Lugo.

do Sacerdos attenta conſuetudine præterita, & propenſione, alijsque circumſtantijs, iudicat pœnitentem non averti ſufficienter ab illo peccato, non poſſe eum abſolvere, quantumcumque pœnitens dicat ſe dolere; quia ſi Sacerdos id non credit, non habet iudicium requiſitum ad conferendam abſolutionem,

36. P. Dicaſtillo tom 2. de Sacram.tract.8. diſp.10. dub.29. n.571. diſerte affirmat vtrumque. Ibi enim ait: *Pœnitentique affirmanti ſe habere retractationem, & propoſitum non peccandi. CREDENDVM eſt.* Deinde num.572. ſubiungit. *Quando autem ex alio capite, aut circumſtantijs conſtat, aut prudenter timetur, illum non eſſe ſufficienter diſpoſitum, quantumvis dicat ſe, & dolorem, & propoſitum habere requiſitum. Non eſt illi CREDENDVM.* Eodem modo, & in eodem ſenſu loquuntur reliqui Theologi, qui hanc rem ex profeſſo tractant; dum dicunt, credendum eſſe pœnitenti affirmanti, ſe dolere, & efficaciter proponere.

Dicaſt.

37. Et ratio huius aſſertionis eſt evidens. Impoſſibile enim eſt, quod aliquis credat cum ſatisfactione dictum vnius privati hominis, quando habet indicia, & coniecturas vrgentes in oppoſitum; & ex parte illius privati hominis nullum aliud eſt motivũ, niſi dictum ſimplex illius: cum ergo confeſſarius non obligetur ad impoſſibile, vtique nequit dici, quod tenetur credere, vbi videt coniecturas vrgentes in oppoſitam partem.

CAPVT V.

An vbi nulla eſt ſpes emendationis, teneatur confeſſarius abſolvere dicentem ſe habere dolorem, & propoſitum?

SVMMARIVM.

Defectus ſpei emendationis poteſt eſſe ex parte pœnitentis, vel ex parte confeſſarij. n.38.

Damnatio loquitur de defectu ſpei ex parte confeſſarij. n.39.

Fundamentum pro parte obligante cõfeſſarium ad abſolutionem. num.40. & 41.

Confeſſarius vidẽs in pœnitente non eſſe ſpẽ emendationis, debet differre, aut negare abſolutionem n.42.

Oppoſitum eſſet aſſertio ſcandaloſa. num.43.

In eo caſu non ſolum poteſt, ſed debet ſuſpendere, vel negare abſolutionem. n.44.

Idem dicendum, dum ſolus confeſſarius deſperat de emendatione. n.45.

Et ſi cognoſcat conſuetudinem confeſſarius, & inquirens ſibi ſuadeat prudenter propoſitum. poteſt, ſed non debet abſolvere. n.46 & 47.

Nequit abſolvere, ſi non format iudicium prudens de propoſito. num.48. & 49.

38. PRopoſitio damnata contendit non eſſe negandam, nec differendam abſolutionem pœnitenti habenti conſuetudinem peccandi, etiã ſi nulla ſit ſpes emendationis. Et quia hic defectus ſpei emendationis poteſt ſe tenere ex parte pœnitentis, ita vt pœnitens non ſperet emendationem ſuam futuram, & poteſt ſe tenere ex parte confeſſarij, ita vt iſte ſolus deſperet de emendatione; poteſt dubitari,

ri, de cuius deſperatione loquitur propoſitio.

39. Circaquod dicendum eſt, propoſitionem loqui, quando confeſſarius nullam concipit ſpem emendationis pœnitentis propter conſuetudinem peccandi. Et ratio eſt: quia cum propoſito contendat, confeſſarium non poſſe negare, aut differre abſolutionem; ad eumdem refertur deſperatio emendationis futuræ, ad quem ſpectat negare, aut concedere abſolutionem. Contendit enim propoſitio, quod quamvis confeſſarius deſperet de emendatione, non poteſt negare, neque differre abſolutionem, ſi pœnitens dicit, ſe dolere, & proponere. Quem defectum ſpei poteſt dupliciter habere confeſſarius. Primo, ſi videat, ipſum pœnitentem deſperare de ſua emendatione futura; in quo caſu ipſe etiam confeſſarius amittet ſpẽ emendationis futuræ. Secundo, ſi non appareat in pœnitente hic defectus ſpei; confeſſarius autem ex diuturna conſuetudine, & alijs circumſtantijs; nullam ſpem concipiat de emendatione penitentis futura; quin potius de illa deſperet.

40. Eſt ergo quæſtio quarta, an confeſſarius poſſit, aut debeat negare, aut differre abſolutionem pœnitenti habenti conſuetudinem v. g. Luxuriandi, deſperans de emendatione in futurum, quando pœnitens affirmat, ſe habere verum propoſitum emendationis? Et pro parte affirmante, quod in eo caſu confeſſarius poſſit, & debeat abſolvere (pro qua ſtat Ioannes Sancius ſupra relatus) poteſt hoc efformari argumentum. Eſt ſententia recepta inter Theologos, quod quãvis confeſſarius credat, pœnitentem non eſſe emendandum, ſi habeat ſatisfactionem, quod pœnitens vere dolet, eo quod habet verum propoſitum emendationis, poteſt illum abſolvere; quia ſic cognoſcit pœnitentem de præſenti eſſe recte diſpoſitum: quare ergo neganda eſt abſolutio pœnitenti recte diſpoſito?

41. Antecedens probatur. Nam P. Suarez diſp. 32. de Pœnit. ſect. 2. n. 2. ait: *Neque oportet vt confeſſor ſibi perſuadeat, & iudicet etiam probabiliter, ita eſſe futurum, vt pœnitens à peccando abſtineat: ſed ſatis eſt, vt exiſtimet, nunc habere tale propoſitum, quamvis poſt breve tempus, illud ſit mutaturus. Ita docent omnes Authores.* *Suar.*

42. Dico primo. Cum confeſſarius videt, pœnitenti habenti conſuetudinem peccãdi nullam ineſſe ſpem emendationis ſuæ, debet proponere ei motiva, per quæ melius diſponatur, donec perveniat ad concipiendam ſpem emdndationis ſuæ: quod ſi non conſequatur, quamvis dicat pœnitẽs, ſe dolere & proponere, poterit negare aut differre abſolutionem pœnitẽti etiam invito. Probatur. Quia quamvis non ſint phyſice impoſſibilia propoſitum non peccandi, & defectus ſpei de emendatione in futurum; tamen iſte defectus ſpei, ſive deſperatio de emendatione eſt magnum impedimentum, vt elliciat verum propoſitum emendationis, atque adeo inde provenit, vt non ſibi ſatisfaciat de vera diſpoſitione pœnitentis. Cum ergo ex parte pœnitentis non inveniat cõfeſſarius, niſi dictum illius de ſuo propoſito, & inveniat in contrarium illam vrgentem præſumptionem contra veritatem propoſiti, poterit, & debebit abſolutionem differre pęnitenti etiam invito, vſque dum ſibi conſtet de recta diſpoſitione pœnitentis.

43. Et hic eſt ſcopus præcipuus huius damnationis, nempe quod ſtante deſperatione pœnitentis de ſua emendatione, quam etiam cognoſcit confeſſarius, & quod pœnitens ore tenus dicat, ſe dolere, & proponere; neque ſit aliud indicium, ex quo cognoſcatur, quod dolet, & proponit ex ani-

Digitized by Google

animo; ſcandaloſum eſt dicere, quod non poſſit confeſſarius negare, aut differre abſolutionem.

44. In quo caſu, ſcilicet dum propter id motivum non ſibi ſatisfacit confeſſarius de veritate, & firmitate propoſiti emendationis, non ſolum poteſt confeſſarius negare, aut differre abſolutionem, ſed etiam tenetur negare, aut differre illam: quia cum non poſſit impendere abſolutionem, niſi pœnitenti diſpoſito, donec habeat ſatisfactionem de diſpoſitione pœnitentis, non poteſt illi impendere abſolutionem.

45. Dico ſecundo. Id, quod dixi de eo caſu, in quo pœnitens habeat deſperationem emẽdationis ſuæ cognitam à confeſſario, dicendum etiam eſt in caſu, quo ipſe confeſſarius habeat eam deſperationem emendationis, quamvis ea non appareat in pœnitente; ſi tamen confeſſarius ex ea deſperatione, & ex modo, quo pœnitens affirmat ſe habere propoſitum emendationis, quando non videtur dicere ex animo, ſed ore tenus, credat pœnitentem vacillare in propoſito emendationis. Numquam enim poteſt abſolvere, niſi prudenter ſibi perſuadeat, pœnitentem habere id propoſitum firmum emendationis, ſicut etiam dolorem de peccatis præteritis.

46. Dico tertio. Quando confeſſarius propter diuturnam conſuetudinem peccati deſperat de emendatione pœnitẽtis in futurum, & pœnitens dicit ſe habere propoſitum non peccandi, ſi adhibens diligentiam, ſibi prudenter perſuadeat, pœnitentem habere dolorem, & verum propoſitũ emendationis, quamvis poſſit illum abſolvere, poteſt tamen differre abſolutionem. Prima pars concluſionis, ſcilicet quod poſſit abſolvere, conſtat ex eo, quod dum confeſſarius ſibi prudenter perſuadet, pœnitentem eſſe recte diſpoſitum, illum poteſt abſolvere.

47. Secunda pars concluſionis, ſcilicet quod adhuc poteſt differre abſolutionem; patet ex dictis c. 2. Cũ enim confeſſarius ſit Medicus Spiritualis, cum viderit expedire ad ſalutem animæ pœnitentis, quod differatur abſolutio, poterit hoc remedium adhibere. Vide, quæ ibi diſſerui; ne eadem cogamur repetere.

48. Ad obiectionem propoſitam num. 40. reſpondeo propoſitionem damnatam non loqui de caſu, in quo confeſſarius ſibi prudenter perſuadeat, quod pœnitens habet dolorem de peccatis, & firmum propoſitum emendationis; ſed de caſu, in quo pœnitens verbo tenus affirmat, ſe dolere, & proponere; & conſequenter non dat indicium ſufficiens, quod dolet, & proponit ex animo; & ſimul deſperatur de eius emendatione; & ſic datur indicium, quod non ex animo dolet, & proponit, ſed dumtaxat ore tenus.

49. Magnum itaque diſcrimen datur inter hos duos caſus. Nam primus eſt, in quo licet deſperetur de emendatione, non tamen ſignificatur dolor, & propoſitum eius ſolo verbo tenus, ſed ſignificatur eſſe ex animo, & ita ſibi prudenter perſuadet confeſſarius. Secundus eſt, in quo, & deſperatur de emendatione, & ſolo verbo tenus dicit, ſe dolere, & proponere, ſine ſufficienti indicio, quo ſignificatur, illum dolere, & proponere ex animo. Primus caſus non expectat ad propoſitionẽ damnatam; & in eo poteſt confeſſarius abſolvere; & poteſt differre abſolutionẽ, ſi viderit expedire ad inveteratã conſuetudinem evellendam. Secundus caſus non differt à propoſitione damnata; & ideo in illo confeſſarius poteſt, & debet negare, aut differre abſolutionem. Et hãc eſſe mentem P. Suarij ex verbis relatis ſatis conſtat.

CA-

Digitized by Google

CAPVT VI.

Quæ opiniones ex quatuor quæſtionibus diſcuſsis incurrant hanc damnationem?

SVMMARIVM.

Tres circumſtantiæ, ſub quibus debet confeſſarius negare, aut differre abſolutionem. n. 50.

Qui diceret, pœnitenti habenti conſuetudinem peccandi, & propoſitum firmum non peccandi cognitum à confeſſario nequire negari abſolutionẽ, nihil diceret contra damnationem formaliter. n. 51.

Neque virtualiter damnatur ea propoſitio. num. 52.

Non damnatur, qui diceret, non poſſe negari, aut differri abſolutionem, dum ſolum eſt vtilis, pœnitenti invito, licet falsò dicat. n. 53.

Diſcrimen inter poteſtatem negandi, aut differendi abſolutionem dependenter, vel independenter à conſenſu pœnitentis. n 54. & ſeq.

Qui diceret, confeſſarium ſemper teneri credere pœnitenti dicenti ſe dolere, & proponere, ſubjcitur damnationi ſaltem virtualiter. num. 58. & ſeq.

Expreſſe damnatur, qui diceret, non poſſe confeſſarium negare abſolutionem dicenti ſe dolere, & ſi non videat ſpem emendationis. n. 61.

Similis alia propoſitio damnatur. n. 62.

Qui aſſereret, non poſſe negari abſolutionem conſuetudinario, de quo non ſit ſpes emendationis, dummodo conſtet de eius dolore, & propoſito, & ſi falſo dicat, non ſubiacet damnationi n, 63. & 64.

53. In primis illud certum eſt, ſubiici damnationi quãcumque propoſitionem, quæ negaverit poſſe confeſſarium negare, aut differre abſolutionem, concurrentibus ſimul tribus circumſtantijs: prima, quod pœnitens habeat conſuetudinem peccandi; ſecunda, quod nulla ſit ſpes emendationis; tertia, quod ſolo verbo tenus aſſerat pœnitens, ſe dolere, & proponere, ſine eo, quod detur ſignum ſufficiens, quo colligatur pœnitens loqui ex animo. Quod ex tenore eius propoſitionis damnatæ ſatis conſtat. Reſtat breviter examinare, num ſubeant hanc damnationem formaliter, aut virtualiter aliquæ propoſitiones circa quatuor quæſtiones in hac diſſertatione diſcuſſas.

51. Circa primam quæſtionem propoſitam cap. 2. inquiritur, an hæc propoſitio: *Pœnitenti habenti conſuetudinem peccandi, & habenti propoſitum firmum non peccandi cognitum à confeſſario, non poteſt negari, aut differri abſolutio,* incurrat hanc damnationem? Et dicendum eſt primo, non incurrere formaliter, & expreſſé. Ratio eſt: nam propoſitio damnata loquitur de eo, qui ore tenus dicit ſe dolere, & proponere, id eſt, qui ita dicit, ſe dolere, & proponere, vt nullum ſignum ſufficiens det, quo indicet ſe dolere, & proponere ex animo: ſed in caſu huius concluſionis id non dicit ore tenus, ſed ipſe confeſſarius cognoſcit, pœnitentem id dicere ex animo, vt ſupponitur in ipſa hypotheſi: ergo hæc propoſitio longe diſtat à propoſitione damnata; atque adeo non eſt in eâdem damnatione.

52. Dicendum eſt ſecundo, neque virtualiter ſubiacere huic damnationi. Probatur. Illa enim propoſitio ſubiacet virtualiter damnationi, quæ eſt antecedens, vnde evidenter infertur propoſitio, vt conſtat ex diſert. 1. cap. vlt., & ex plurimis alijs locis: ſed quod non poſſit negari, aut differri

ri abſolutio habenti conſuetudinem peccandi, ſed vere dolenti, ac proponenti; non eſt antecedens, vnde inferatur, quod non poſſit negari, aut differri pœnitenti affirmanti ore tenus, ſe dolere, & proponere: ergo ea propoſitio non ſubiacet virtualiter damnationi.

53 Circa ſecundam quæſtionem propoſitam cap. 3. inquiritur, an ſubiiciatur huic damnationi ea propoſitio Lovanienſium: *Negatio, aut dilatio abſolutionis ſi ſolum ſit vtilis, & non ſimpliciter neceſſaria, non eſt exercenda in pœnitẽtem invitum.* Quam propoſitionem eſſe falſam oſtendi in cap. 3.; non tamen ſubiicitur huic damnationi expreſſe, & formaliter; quia vt ex terminis patet, longe diſtat à propoſitione damnata. Sed neque virtualiter: nam ex illa non infertur propoſitio damnata.

54. Obiicies. Habenti conſuetudinem peccandi, & deſperanti de ſua emendatione, & dicenti ore tenus, ſe dolere, & proponere, non eſt ſimpliciter neceſſarium, quod negetur, aut differatur abſolutio, ſed dumtaxat vtile: ſed iuxta hanc propoſitionem Lovanienſium, quando id eſt ſolum vtile, non poteſt negari, aut differri abſolutio pœnitenti invito: ergo habenti eam conſuetudinem, & deſperanti de emendatione, & proponenti ore tenus, non poteſt negari, aut differri abſolutio, niſi de conſenſu pœnitentis. Hæc autem conſequentia opponitur damnationi: nam cum damnatio ponit poſſe in eo caſu negari, aut differri abſolutionem manifeſte id ponit independenter à conſenſu pęnitentis; alioqui limitaretur vniverſalitas damnationis. Maior probatur. Nam dum damnatio dicit, *non poteſt negari, aut differri, &c.*, damnatio ponit, quod poteſt negare, aut differre. Atqui dum ponit, quod poteſt negare, aut differre, hæc verba non dicunt neceſſitatem, ſed ad ſummum vtilitatem.

55. Reſpondeo, maiorem eſſe falſam: nam in hypotheſi propoſitionis damnatæ, non eſt dumtaxat vtile, ſed ſimpliciter neceſſariũ negare aut differre abſolutionem. Etenim quoties confeſſarius non habet ſufficientem ſatisfactionem de recta diſpoſitione pœnitentis, non poteſt abſolvere; atqui quando ex vna parte deſperatur de emendatione in futurum; & ex altera pœnitens ſe dolere, & proponere dicit ore tenus; id eſt ſine vllo indicio de eo; quod id dicat ex animo; confeſſarius non habet ſufficientem ſatisfactionem de recta diſpoſitione pœnitentis: ergo in ea hypotheſi abſolvere non poteſt; atque adeo neceſſarium eſt negare, aut differre abſolutionem.

56 Ad probationem Maioris dico; quando damnatio ponit, quod in ea hypotheſi confeſſarius poteſt negare, aut differre abſolutionem, id intelligi independenter à conſenſu pœnitentis: nam ſi intelligeretur dependenter à conſenſu illius, non poſſet abſolute dici, quod confeſſarius poſſet negare, aut differre abſolutionem; diſſenſus enim pœnitentis impediret eam poteſtatem confeſſarij, quoad negandam, aut differendam abſolutionem; atque adeo diſſentiente illo verificaretur, quod confeſſarius nõ poſſet negare, aut differre abſolutionem. Ita circa hanc propoſitionem, *tutor poteſt negare licentiam pupillo ad aliẽnãdã rem mobilem*; ſi ea intelligeretur dependenter à conſenſu pupilli, verificaretur potius contradictoria eius propoſitionis; cùm diſſentienti pupillo, non poſſet negare eam licentiam.

56. Quod autem damnatio ſolum ponat, quod confeſſarius poteſt negare, aut differre abſolutionem, nõ propterea verba ſignificant ſolam vtilitatem; cum aliunde ſignificat defectum

fectum diſpoſitionis, ſine qua non poteſt impediri abſolutio; & conſequenter ſine illa neceſſarium eſt, quod negetur; aut differatur abſolutio.

58. Circa tertiam quæſtionem propoſitam cap. 4. inquiritur, an ſubiiciatur damnationi hæc propoſitio: *Confeſſarius in omni hypotheſi tenetur credere pœnitenti dicenti ſe dolere, & proponere emendationem.* Et videbitur fortaſſe alicui, eam non ſubiici; cum propoſitio nihil dicat de credulitate confeſſarij.

59. Aſſero tamen, eam propoſitionem ſaltem virtualiter damnari. Quod manifeſte oſtendo. Primo ex principijs ſæpius ſtatutis: virtualiter enim damnatur propoſitio, quæ eſt antecedens evidenter inferens propoſitionem damnatam, iuxta diſert. 1. cap. vlt. ſed pręfata propoſitio talis eſt: ergo virtualiter damnatur. Probatur Minor: nam propoſitio damnata, dum dicit, confeſſarium debere ſtatim abſolvere, dicit (quamvis alio tenore verborum) confeſſarium debere credere pœnitenti affirmanti ore tenus, ſe dolere, & proponere; cum non poſſit abſolvere, niſi id credens: ſed ex eo, quod in omni hypotheſi confeſſarius teneatur credere pœnitenti aſſerenti ſe dolere, & proponere, evidenter infertur, quod tenetur ei credere, quando id dicit ore tenus, & ſine ſigno indicante, quod illud dicit ex animo, etiam ſi nulla ſit ſpes emendationis; quæ eſt coniectura in contrarium. Tũ ſic: ergo ex eo, quod confeſſarius teneatur in omni hypotheſi credere affirmanti ſe dolere, & proponere, infertur evidenter propoſitio damnata.

60. Oſtendo ſecundo. Propoſitio enim eſt virtualiter damnata, cum eſt incompoſſibilis cum ipſa damnatione; nam eo ipſo, quod duæ propoſitiones ſint incompoſſibiles in veritate, non poſſunt eſſe ſimul veræ, & conſequenter eo ipſo quod vna ſit certò vera, altera debet eſſe certo falſa: ſed præfata propoſitio eſt incompoſſibilis cum ea damnatione: ergo præfata propoſitio eſt virtualiter damnata. Minor probatur. Non poſſunt ſtare ſimul hæc duo, & quod cõfeſſarius in omni eventu teneatur credere pœnitenti affirmanti, ſe dolere, & proponere; ac quod poſſit negare, aut differre abſolutionem, qui non credit, pęnitentem id affirmare ex animo, ſed verbo tenus: ſed propoſitio, de qua in præſenti loquimur, dicit primum; & damnatio ſtatuit ſecundum: ergo pręfata propoſitio eſt incompoſſibilis cum hac damnatione.

61. Circa quartam quæſtionem propoſitam c. 5. conſtat propoſitionem oppoſitã noſtræ primæ cõcluſioni expreſſe damnari, ſcilicet hanc. *Cum confeſſarius in pœnitente habente conſuetudinem peccandi, videt, nullam ineſſe ſpem ſuæ emendationis, non poteſt negare, aut differre abſolutionem, quamvis verbo tenus dicat, ſe dolere, & proponere.* Iſte enim eſt ſenſus propoſitionis damnatæ.

62 Similiter conſtat, propoſitionem oppoſitam noſtræ ſecundæ concluſioni expreſſé damnari, ſcilicet: *Habenti conſuetudinem peccandi, cum confeſſarius nullam habet ſpem emendationis, quando hæc deſperatio emendationis non apparet in pœnitente, non poteſt negare, aut differre abſolutionẽ, dummodo ore tenus proferat, ſe dolere, & proponere emendationem.* Quia quãvis aliquibus verbis differat á propoſitione damnata, ſenſu tamen non differt: nam per ea verba, *Etſi emendationis ſpes nulla appareat.* Non limitatur propoſitio ad hoc, quod ea deſperatio emendationis ſit in pœnitente, aut in ſolo confeſſario.

63. Quod attinet ad tertiam cõcluſionem eiuſdem quæſtionis quartæ, inquiritur, an ſubeat damnationem hæc propoſitio: *Penitenti habenti conſue-*

ſuetudinem peccandi, cuius emendationis nullam ſpem habet confeſſarius, ſed tamen habet ſatisfactionem de dolore, & firmo propoſitio emendationis, non poteſt negare, aut differre abſolutionem. Et quidem hanc propoſitionem probabimus eſſe falſam, eo, quod cõfeſſarius, vt Medicus Spiritualis poteſt adhibere remedia ad vitandum recidivum; vnum autem remedium eiuſmodi eſſe ſolet dilatio abſolutionis.

64. Sed quamvis præfata propoſitio ſit falſa, non tamen ſubit hanc damnationem. Hæc enim damnatio procedit reſpectu illius, qui cum nulla ſit ſpes emendationis, ore tenus dicit, ſe dolere, & proponere, id eſt, ſine vllo indicio, quod illud dicat ex animo. Propoſitio autem, de qua loquimur, omnino mutat hypotheſim; ſupponit enim confeſſarium, facto prudenti examine, cognoſcere, eiuſmodi pœnitentem dolere, & firmiter proponere ex animo.

DISERTATIO XL.

Qua ratione teneamur fugere occaſionem proximam peccandi lathaliter? Vbi, an poſſit abſolvi, qui cum poſſit, non vult illam deſerere?

CAPVT I.

Referuntur propoſitiones damnatæ; & prænotantur aliqua.

SVMMARIVM.

Quot propoſitiones exponendæ, & cur iſtæ advnatæ? n. 1.

Referuntur tres propoſitiones damnatæ. n. 2.

Quotuplex quæſtio hic includatur. n. 3.

Quædam alia diſcutiendæ pro maiori rei declaratione. n. 4. & 5.

1. IN præſenti Diſertatione ſermo erit de illis propoſitionibus, quarum doctrina ſpectat ad occaſionem peccandi. Et quia materiæ ipſius affinitas eas inter ſe coniungit, nos illas, vt obiectum propoſitæ diſſertationis in eâdem advnamus. Diſſeremus itaque de tribus propoſitionibus, quas vnico proſpectu proponimus illâ ipſa ſerie, qua in damnatione proponuntur, & comprehendunt doctrinã de occaſione proxima peccandi, & obligatione illam vitandi pro obtinendâ Sacramentali abſolutione.

2. Igitur Propoſitio inter damnatas ſexageſima prima hæc eſt. *Poteſt aliquando abſolvi, qui in proxima occaſione peccandi verſatur, quam poteſt, & non vult omittere, quin imo directe, & ex propoſito quærit, aut ei ſe ingerit.* Sic ſe habet ſexageſima ſecunda. *Proxima occaſio peccandi non eſt fugienda, quando cauſa aliqua vtilis, aut honeſta non fugiendi occurrit.* Huius tenoris eſt ſexageſima tertia. *Licitum eſt quærere directe occaſionem proximam peccandi pro bono ſpirituali, vel temporali noſtro, vel proximi.* Et quidem de hac materiâ proximæ occaſionis peccandi latiſſime egi in 1. p. criſ. Theol. diſp. 18. Ex qua de promam, quæ ad harum propoſitionum expoſitionem neceſſaria ſint.

3. Præmittendum itaque eſt primo, ſub titulo huius diſertationis cõtineri tres quæſtiones circa has tres propoſitiones damnatas, ſpectantes ad occaſionem proximam peccandi. Prima quippe eſt de poteſtate abſolvendi eum, qui vult perſiſtere in occaſione proximâ peccandi. Secunda,

Digitized by Google

de cauſa ſufficienti ad perſiſtendum licite in ea occaſione proximâ. Tertia, de cauſa iuſtâ ad quærendam directè occaſionem proximam peccandi.

4. Præmittendum eſt ſecundo, in his tribus quæſtionibus includi plures alias, quas ſingillatim oportet diſcutere, pro maiori huius materiæ claritate, vtpote quæ ab iſtarum enodatione omnino dependeat. V.g quæ, & qualis dicenda ſit proxima occaſio peccandi: an, & quale periculum peccandi includatur in occaſione proximâ: in quantum, & quomodo teneamur vitare periculum peccandi ad fugiendam proximam occaſionē peccati. Sunt etiam his ſimiles plures aliæ quæſtiones, de quibus ſatis conſtabit de curſu totius diſertationis.

5. Præmittendendum tertio, etiam eſſe plures quæſtiones, quæ diverſimode à Theologis agitantur, & hic diſcutiendæ ſunt propter materiæ, vel connexionem, vel identitatem: ſunt enim vel doctrina ipſa damnatarum propoſitionum, vel obiecta connexa cum eadem doctrinâ: ideoque neceſſaria earum notitia pro pleniori præſentis materiæ cognitione, deſumenda quidem tum ex principijs, quibus nitebatur doctrina damnata, tum ex illationibus, quæ ab ipſa deducuntur.

CAPVT II.

Quid ſit, & per quid cōſtituatur proxima occaſio peccandi? Vbi etiam, quid ſit, & quotuplex peccandi periculum?

SVMMARIVM.

Difficultas exponendi occaſionis proximæ quidditatem. n.6.

Duplex eſt occaſio peccandi, proxima, & remota, & ſingularum deſcriptio. n.7.

Occaſio proxima cōſtituitur per duplex prædicatum. n.8.

Diſcrimen inter periculum proximum, & proximam occaſionem peccandi. num 9.

Quid ſit peccandi periculum. num.10. & ſeq.

Periculum eſt multiplex. n.13. & ſeq.

Licet periculum dicatur neceſſarium, adhuc manet liberum abſolute, quia neceſſarium dicitur reſpectu extrinſecæ circumſtantiæ. n.22.

6. Aliqui recentiores magnam inveniunt difficultatem in explicando, quid ſit occaſio proxima peccandi. P. Dicaſtillo tom.2. de Sacram.tract.8. diſp.6. dub.19. nu.327. ait: *Celebris eſt diſtinctio proximæ, & remotæ occaſionis, quamvis non facile ſit plene explicare quænam ſit occaſio proxima.* Et poſtquam propoſuit definitionem P. Suarij mox ſubiiciendam ſubiungit: *Poſt Suarium alij* (eodem modo explicant) *qui tamen multa dicunt, nec facile eſt explicare exacte, in quo conſiſtat ratio proximæ occaſionis.* Ego tamen exiſtimo non difficile explicari, ſi exponatur per formale periculum peccandi. Et difficultas dumtaxat conſiſtit in iudicando, an hic & nunc attentis omnibus circumſtantijs, detur formale periculum peccandi: quamvis in concubinatu, & ſimilibus facilius dignoſcatur. Quare optime dixit P. Suarez proxime citandus: *vix poteſt certa regula tradi, quia tota hæc res maxime pondet ex prudentia Confeſſoris.* Dicaſt. Suar.

6. Igitur occaſio pecandi eſt duplex, alia proxima, & alia remota. Proximam ſic deſcribit P. Suarez tom.4. in 3. part. diſp.32. ſect.2. num 4. *Quæ ex ſuo genere talis ſit, quæ frequenter inducat homines ſimilis condi-* Suar.

Digitized by Google

ditionis ad tale peccatum; vel certe vt experimento conſtet in homine habere talem effectum. Quam etiam definitionem, ſive deſcriptionem admittit Lugo Card diſp.14 de Pœnit.ſect.10. num.149. P. Thomas Sanchez. lib.1. in Decal.cap.8.num.1., P. Caſtro Palao tom.1.tract.2.diſp.2. punct.9 §. 3. num.2. P. Dicaſtillo proxime citatus, & non multum ab ea diſcrepat Navarr. in ſum. cap.3. num. 14. Et hoc modo explicant communiter recentiores. Occaſio vero remota eſt, quæ quamvis aliquo modo inducat ad peccatum, non tamen habet frequentem coniuctionem cum peccato.

Lugo. Sanch. Caſt. Pal. Dicaſt. Navar.

8. Sed vt melius cognoſcatur, quid ſit occaſio proxima peccandi opus eſt, vt explicemus, per quæ prædicata conſtituatur. Dicendum ergo eſt, occaſionem proximam peccandi conſtitui per duo prædicata, nempe circumſtantiam extrinſecam, & periculum formale proximum peccandi. Et ratio eſt: quia ſola circumſtantia extrinſeca non poteſt eſſe occaſio proxima peccandi; nam quod homo habitet in eâdem domo cum fœmina non ſufficit, it ſit occaſio proxima peccandi, cum multi homines, & fœminæ ita habitent ſine tali occaſione. Vbi autem ei cohabitationi accedit periculum formale peccandi, tum adeſt occaſio proxima.

9. Et quidem omnis occa- proxima peccandi affert periculum ſio proximum peccandi, ſed non omne periculum proximum peccandi dicit occaſionem proximam. Nam occaſio proxima dicit circũſtantiam extrinſecam; hæc autem non requiritur ad periculum proximum. Qui enim ex propria fragilitate intrinſeca habet diuturnam conſuetudinem ſe polluendi, habet periculum proximum peccandi, ortum ab habitu intrinſeco per conſuetudinem adquiſito, qui habitus, vtpote diuturna conſuetudine adquiſitus eſt valde intenſus, atque adeo inclinat vehementer ad continuanda ea peccata.

10. Vt ergo penitus explicetur occaſio proxima, oportet explicare, quid ſit periculum peccandi. In relata diſp. 18. num. 8. dixi periculum *eſſe inclinationem ad futuritionem mali*; atque adeo periculum peccandi nihil aliud eſt, niſi *inclinatio ad futuritionem peccati*. Sed àdverte, quod nomine inclinationis non intelligitur inclinatio voluntatis, aut iudicij; ſed motivum antecedẽs ad futuritionem peccati, ex quo motivo prudentes colligunt impendere eam peccati futuritionem. Et quia quandoque non eſt omnino certa futuritio, ideo non dicitur illatio, ſed inclinatio. Quod ſi clarius explicare placuerit, dic, periculum peccandi *eſſe motivum inclinans ad futuritionem peccati*. Inclinãs, inquam, in genere motivi.

11. Cum autem dicimus, periculum eſſe inclinationem ad damnum futurum, ne intelligas, hoc eſſe re ipſa futurum; id enim falſum eſt, cum ſæpe detur periculum, quin re ipſa ſit futurum damnum; ſed eſſe motivum inclinans àd hoc, quod damnum ſit futurum. Hinc colliges, periculum duo dicere, & habitudinem, ſive motivum inclinans tamquam conſtitutivum periculi; & futuritionem damni tamquam terminum eius habitudinis, ſive inclinationis.

12. Deinde certum eſt, periculum, & ſecuritatem eſſe terminos incompoſſibiles, & ſibi invicem repugnantes. Et ita vbi eſt periculum, deficit ſecuritas, & vbi adeſt ſecuritas, abeſt periculum. Et quantum minuitur periculum, tantum acceditur ſecuritati.

13. In eâdem diſp. num.9 cum Caramuele diſtinxi triplex periculum, ſcilicet certum, probabile, & le-

Digitized by Google

ve. Certum eſt,quod certitudine morali infert futuritionem damni,quando ſcilicet quilibet prudens firmiter ſibi perſuadet, damnum eſſe eventurum. Vt cum quis propriâ experientia ductus, certò ſibi perſuadet, cum adierit talem domum, lapſurum in peccatum luxuriæ. Similiter certum mortis periculum eſt, quando infirmitas adeo gravat hominem,vt medici de vita eius deſperent. Item quando quis appropinquat Leoni, cuius ſævitia,& appropinquatio certum ſibi argumentum eſt mortis futuræ.

14. Periculum probabile eſt, quando adſunt rationes probabiles, quæ ſuadeant lapſum futurum. Vt cũ quis tim oratus,fragilis tamen,probabiliter cenſet in occaſione exercendæ luxuriæ, fragilitate ſua vincendum contra timorem Dei. Et vbi fragilitas,& occaſio abſque timoreDei poſſent illi eſſe motivũ perſuadendi ſibi certò futuritionem lapſus; adiuncto timore Dei mediocriter ſibi inſito, qui ad vitandum peccatum inclinat, reddit motivum illud ſolum probabile. Similiter dum infirmus ita gravatur,vt licet non omnino deſperetur de vita eius, adhuc tamen corrupti humores inclinant ad mortem. Item qui pedeſter ambulat in quadam campi planitie, & audit à fidedignis ducentis ab hinc paſſibus ſævire Leonem, quamvis non incurrat periculum certum mortis, ſubit tamen periculum probabile,quod probabiliter arguitur ex vicinitate Leonis,& lenta fuga, quam pedeſter homo capeſſere poteſt.

15. Vbi adverte,periculum probabile etiam eſſe certum in exiſtendo, & probabile in inferendo futuritionem damni. Nam quando infirmo impendet mors;ſed non deſperatur adhuc de vita eius, certum eſt, quod datur periculum; incerta tamen & probabilis eſt illatio mortis futuræ.

16. Periculum leve eſt, quando datur inditium leve, propter quod ſuſpicatur homo, aut timet damnum futurum,vt cum homo religioſus,qui numquam lapſus eſt in venerea, & magno Dei timore afficitur, ingreditur domum fœminæ pulchræ, & ex eius pulchritudine indicium ſumit ad ſuſpicandum, ſe forte lapſurum in delectationem aliquam moroſam. Huc etiam reducuntur pericula peccandi,quæ inſunt in humana converſatione, in mercaturâ, in commercio virorum,& mulierum,&c.Nam vltra periculum peccandi,quod vnicuique affert propria fragilitas, iſtæ occaſiones communes vitæ humanæ afferũt aliquale periculum.

17. Dividitur ſecundo periculum peccati in intrinſecum, extrinſecum,& mixtum. Intrinſecũ eſt,quod oritur à propriâ fragilitate, vel ab habitu vitioſo. Extrinſecum eſt,quod independenter à propria fragilitate, intelligitur inclinare ad peccatum; qualis eſt violentia,metus, perſuaſio amici ad peccatum. Mixtum eſt, quod componitur ex vtroque; vt occaſio extrinſeca adiuncta propriæ fragilitati.

18. Dividitur tertio periculum peccandi, in formale,& materiale: quæ diſtinctio neceſſaria eſt ad diſcernendum, quando, aut quomodo periculum formale tranſit in materiale, quod non raro ſolet contingere. Periculum materiale eſt ipſa occaſio, aut circumſtantia extrinſeca, quæ provocat, vel inclinat ad lapſum. Periculum formale eſt illud, quod conſideratis omnibus circumſtantijs extrinſecis,& intrinſecis inclinat ad lapſum.

19. Da duos homines, quorum alter ingreſſurus Domum,in qua peccare luxurioſé conſuevit, ſecum ſtatuit propoſito tepido,&remiſſo,ſe nõ peccaturum: alter ingreſſurus in ſimilem

milem occaſionem ex cauſa neceſſaria, Dei timore perculſus, propoſitum illicit intenſiſſimum non peccandi: ſuperadditque ferventem ad Deum orationem cum magna fiducia obtinendi à Deo ſpeciale auxilium. Rogabis ergo, an vterque incurrerit periculum formale labendi in peccatum? Et reſpondeo, poſſe fieri, quod ſecundus nõ incurrat periculum formale peccandi, ſi nimirum magna ſit conſtantia hominis in propoſitis ſervandis, & continuandis precibus ad Deum; quod aliquando experientia comprobavit. Ea enim firmitate propoſiti, & fiduciæ in Deum roboratus, & ea certitudine iudicij ad ſecuritatem tractus, magnopere extenuat periculum, & aliquando fieri poteſt, quod illud omnino extermi-net. Primus incurrit periculum formale; nam propoſitum non peccandi tepidum, & remiſſum non extenuat periculum peccandi.

20. Et hinc infertur, periculum formale peccandi, quantumvis proximum, poſſe extenuari, imo, & aboleri omnino per actus internos hominis, ſive per externos ſimul, & internos. Quod non raro contingit, quando à Deo præventus, & magna animi conſternatione deteſtans peccata ſua, amovet ſe ab ipſa occaſione luxuriæ, quam domi neceſſario, & involuntarie retinet. Experientia enim comperi, peccatores occaſioni proximæ venereæ immerſos, quam non poterãt á domo ſua amovere, tandem á Deo illuminatos receſſiſſe ab eo peccato per deteſtationem illius, & orationis continuationem, & Sacramentorum frequentiam. Ex quo factum eſt, vt periculum formale labendi converſum ſit in materiale: & occaſio proxima peccandi deſierit eſſe proxima per exercitium activum virtutis.

21. Dividitur quartó in periculum voluntarium, & neceſſarium, ſive involuntarium. Voluntarium eſt, quando eſt in poteſtate hominis auferre periculum, nullâ neceſſitate cogente ad retentionem periculi. Periculum duplici ex capite poteſt fieri neceſſarium; aut ex neceſſitate Theologica, id eſt, ex præcepto obligante; quale eſſet periculum, quod ſubiret chirurgus, qui ex charitate, vel iuſtitia obligaretur mederi fœminæ extremam neceſſitatem patienti; cum non eſſet alius, qui mederetur: & ille, cui ad vitandum ſcandalum neceſſe eſt retinere domi fœminam ſibi periculoſam. Aut poteſt oriri periculum neceſſarium ex neceſſitate phyſica, vel morali; vt qui violentia ſatellitum inducitur in carcerem, vbi invenit periculum percutiendi inimicum in eodem carcere detentum. Ille enim neceſſitate phyſica adactus coniicitur in id periculum: & filia familias, quæ morali neceſſitate cogitur ad exiſtendum in domo paterna, in qua iuvenis habitat ſibi periculoſus, non habens in poteſtate ſua expulſionem iuvenis.

22. Sed adverte, id periculum, quod dicitur neceſſarium, abſolute non eſſe tale, niſi quoad circumſtantiam externam. Vnde fit, quod occaſio proxima peccandi dumtaxat ſit neceſſaria, aut involuntaria quoad circumſtantiam externam; quod autẽ ſit proxima, voluntarium, & liberum eſt homini. Nam vt ſupra dixi, quod occaſio ſit proxima, præter circumſtantiam extrinſecam, dicit periculum peccandi ortum ab intrinſeco, nempe à propria fragilitate, & aliquando etiam ab habitu vitioſo, quibus reſiſtere liberum eſt homini; & ideo in poteſtate libera hominis eſt facere, quod occaſio non ſit proxima, ſcilicet per actus proprios virtutis.

Digitized by Google

CAPVT III.

An ad occaſionem proximam requiratur periculum certum peccandi, an vero ſufficiat probabile.

ARTICVLVS I.

Duæ adverſæ ſententiæ referuntur.

SVMMARIVM.

Explicato periculo certo peccandi, & periculo probabili; inquiritur, an ſit occaſio proxima, quando periculum dumtaxat eſt probabile? n. 23.

Prima ſententia Caramuelis, & eius fundamentum. n. 24. & ſeq.

Retractatio Caramuelis; & ſententia aliorum Doctorum ſequentium Caramuelem in priſtina eius opinione. num. 27.

Secundam ſententiam oppoſitam docent tanquam certam communiter Doctores. n. 28. & 29.

Aliqua ſunt in præſenti præſtanda ad declarationem noſtræ veræ ſententiæ. n. 30.

23. EX capite proxime præcedēti conſtat, quod periculum certum pro re præſenti dicimus illud; quod certitudine morali infert futuritionem damni. Periculum vero probabile dicimus illud, in quo invenitur motivum inclinans probabiliter ad futuritionem damni. Vtrūque autem genus periculi eſt certum in exiſtendo. Certum enim eſt, exiſtere in periculo mortis infirmum, cuius vita adhuc non deſperatur, ſed probabiliter timetur. Occaſionem, in qua periculum peccandi eſt certum indubitabile eſt, eſſe proximam. Inquirimus ergo in præſenti, an ſit etiam occaſio proxima, quando periculum eſt dumtaxat probabile?

24. Caramuel in Theologia Regul. diſp. 70. num. 1056. ex editione Veneta, anni 1651. docuit, licitum eſſe, exponere ſe periculo probabili peccandi. Ex quo evidenter infertur, non eſſe occaſionem proximam peccandi illam, in qua periculum peccandi eſt dumtaxat probabile: cuius fundamentum cum ſit evidenter ſophiſticum, ſatis declarat falſitatem eius opinionis. *Caram.*

25. Fundamentum propoſuit nu. 1058. in hæc verba: *Petis, vtrum poſſit ſe aliquis exponere probabili peccandi periculo? Ego nullam actionem prudentem peccati arguo: nec imprudens cenſendus eſt, qui ſequitur partem probabilem. Ita efficaciſſimè ſuperius num.* 1057. *vbi notavi, tùnc probabiliter deeſſe periculum, quando probabiliter adeſt: & ſi tibi ſit probabile, quod nullum ſit peccandi periculum, non video, quid te vrgeat, aut cogat, ne poſſis licite operari.* Totum itaque fundamentum illius eſt, quod vbi datur periculum probabile peccandi, probabile eſt dari periculum, & probabile eſt nullum dari periculum peccandi.

26. Vt in Theolo. fundam. editionis Francofurtenſis. fund. 11. nu. 298. eādem aſſertionem ſic probat: *Sit iturus Ambroſius ad Petronillæ domum, & cognoſcit probabilis peccati periculum: ergo in tali caſu poteſt, & debet dicere: Iſta propoſitio* [*Peccabo*] *eſt probabilis; atqui poſſum ſequi, quam volo in materia probabili: ergo potero ſtare huic ſententiæ* [*Non peccabo.*]

27. Sed in Theol. fund. editionis Lugdunenſis anni 1657. retractavit Caramuel hanc ſententiam, & fund. 11. num. 504. expreſſe dicit, eſſe improbabilem, & ratione demonſtrativa

va probat, illam eſſe improbabilem. *Murc.* Et tamen Leander à Murcia lib. 2. diſquiſitionum moral. diſp. 1. reſol. 16 nixus præcipuè authoritate Caramuelis,& eius ſophiſtico fundamento relato,defendit,licitum eſſe exponere ſe periculo probabili peccandi. *Hozes.* Et noviſſime M. Hozes ad prop. 63. nu.4. eam opinionem priſtinam Caramuelis admittit tamquam probabilem.

28. Oppoſitam ſententiam docent tamquam certam communiter Doctores. Quod clare cernitur in controverſia, quæ his temporibus acerrime agitatur,ſcilicet. [An ſequi teneamur opinionem probabiliorē, & tutiorem?]Nam omnes authores, qui affirmativam partem propugnāt, eo nituntur fundamento, quod qui operantur ſecundum opinionem minus tutam, exponunt ſe periculo probabili peccandi mortaliter, ſupponentes eſſe peccatum mortale exponere ſe periculo probabili peccādi mortaliter Et contrà,omnes Doctores,qui tuentur, licitum eſſe ſequi quamlibet opinionem practice probabilem, etiam minus probabilem, ſupponunt etiam eſſe peccatum mortale exponere ſe periculo probabili peccandi mortaliter : ideoque reſpondent, eum, qui ſequitur opinionem minus probabilem, non ſe exponere periculo probabili peccandi propter dictamen reflexum certum, quod licitum eſt ſequi quālibet opinionem probabilem. Ideo neque hi, neque illi Authores admittunt, licitum eſſe exponere ſe peiiculo probabili peccandi lætaliter.

29. Pro hac etiam ſententia in *Lorca.* ea diſp.18.cap.6.citavi Lorcam Leſ- *Leſſ.* ſium, Ludovicum Lopez, Dianam, *Lopez.* Cœleſtinum, & Caramuelem, vbi *Diana.* retractavit priſtinam opinionem op- *Cœleſt.* poſitam. Et num.60, hanc periodum *Caram.* ſubiunxi : [Hanc etiam concluſionem tenent omnes viri prudentes totius orbis terrarum, qui interrogati, an iuxta regulas prudentiæ ſibi liceat exponere ſine neceſſitate vitam periculo probabili mortis, honorem periculo probabili ignominiæ, rem familiarem periculo probabili iacturæ omnimodæ,certiſſime reſpondebūt, id nequaquam licere : imo vero imprudentiſſimum ab omnibus iudicandum,qui omnia bona ſua abſque neceſſitate ei periculo probabili expoſuerit. Eadem autem quæſtio eſt mutata materia de ijs bonis temporalibus,& de donis gratiæ, & amicitiæ Dei ; niſi quod in hoc incomparabiliter vrgentius militant argumēta,quando dona gratiæ maxima,pretioſa,& æterna,res minimas viles, & perituras excedunt.]

30. Tria ergo in præſenti præſtanda ſunt. Primum, impugnare demonſtrative eam priſtinam Caramuelis opinionem. Secundum demonſtrare obligationem fugiendi periculum probabile peccandi. Tertium,ex dictis inferre, proximam eſſe occaſionem paccandi, in qua eſt periculum probabile.

ARTICVLVS II.

Impugnatur evidenter ex opinatio Caramuelis.

SVMMARIVM.

Sophiſma, quo nititur ſententia Caramuelis. n.31.

Prima eius impugnatio ex periculo probabili mortis n.32.

Alia exempla de periculo probabili prudenter cavendo. n.33.& ſeq.

Oſtenditur æquivocatio iſtius ſophiſmatis. n.36.& 37.

Diſcrimen inter certitudinem exiſtentiæ periculi, & probababilitatem

tem de ſuturitione damni.n.38.

31 IN diſp.18 relata cap 3. demõſtravi falſitatem eius opinationis. Neque enim evidentior probatio datur contra opinionem ſophiſtico fundamento ſuffultam, quàm oſtendere, in quo latet dolus ſophiſticus. Vidimus initio articuli præcedentis totum fundamentum eius opinationis conſiſtere in hac conſequentia: *Datur periculum probabile peccandi : ergo probabile eſt, nullum dari periculum*. Cum ergo probabile ſit, nullum dari periculum, cũ quis ſe exponit periculo probabili peccandi, probabile eſt, quod nulli periculo ſe exponit; atque adeo probabile eſt, quod non peccat. Vt ergo clarius, & evidentius dolus ſophiſticus huius argumenti conſpiciatur, oportet, hoc idem argumentum, & in eâdem forma proponere in alijs materijs, vbi id evidentius cernitur. Quod brevius præſtabo remittens Lectorem ad locum citatum.

32. Oſtenditur primo iſte dolus ſophiſticus in periculo mortis. Petrus incidit in periculum probabile mortis: ergo eſt probabile dari, & eſt probabile non dari periculum mortis. Ergo poteſt ſequi hanc opinionem, quod nullum eſt periculum; & conſequenter ex hac probabilitate poterit non recipere Sacramenta in periculo probabili mortis. Quò quid abſurdius dici poteſt? Si ergo hoc argumentum fallax eſt in periculo mortis, eodem modo eſt fallax in periculo peccandi; cum forma arguendi ſit eadem.

33. Oſtenditur ſecundò. In medio campi non longe abeſt à te leo ſæviſſimus, v.g. per quadraginta paſſus; & duo alij homines in eodem campo diſtant à te quadraginta paſſus, & à leone, & inter ſe totidem. Inermis es, & equum habes proximum, quo velociter poſſes fugere. Eriſne prudens, ſi nolis vti eo medio fugiendi? Probo tuo argumento, te eſſe prudentem, etiam ſi nolis vti eo medio fugiendi. Id non eſt periculum certum mortis, quia leo poteſt dirigere greſſum, & furorem ad alios homines ibi exiſtentes: periculum ergo eſt dumtaxat probabile: ergo (iuxta formam argumenti Caramueliſtici) probabile eſt, nullum eſſe periculum. (quis prudens admittet hanc conſequentiam in tanta approximatione leonis, ex eo, quod periculum ſolum ſit probabile?) Si ergo, probabile eſt, nullum tibi imminere periculum à leone propinquo; ne fugias. Imo vero acquieſce conſilio meo, & arripe medium velocioris fugæ, vt id mortis periculum probabile evadas, & incipe intelligere, hanc eſſem doloſam conſequentiam: *Datur periculum probabile, ergo probabile eſt nullum eſſe periculum*.

34. Eodem modo poteſt formari argumentum in periculo probabili combuſtionis domus tuæ, *paries cum proximus ardet*; poteris enim inferre, *ergo probabile eſt nullum eſſe combuſtionis periculum*. Etſi ſequeris hanc regulam novæ prudentiæ, non protegens te nec tuos, nec ſubſtantiã tuam ab eo periculo probabili.

35. Et quid, ſi Gubernator arcis, videat periculum probabile invaſionis Maurorum; & dicat apud ſe: *Hoc periculum eſt probabile, & ideo probabile eſt nullum eſſe periculum*; & ideo nihil provideat pro defenſione? Si re ipſa mauri expugnent arcem; excuſabit ne ſe ipſum corã Iudice, ex eo, quod, quia periculum erat dumtaxat probabile, erat revera probabile, nullum eſſe periculum; & ideo prudenter operatum eſſe non providendo de defenſione arcis? Numquid non riderent omnes reſponſionem; cum ipſe non rideret plectendus

Digitized by Google

dus capite? Vide hæc omnia vrgentius ponderata eo c. 3. relato.

36 Impugnatur ſecundo eadem opinatio, oſtendendo æquivocum, in quo laborat. Etenim aliud eſt loqui de exiſtentia periculi, & aliud de ilatione futuritionis damni. Periculum dicitur probabile, quia illatio, aut quaſi illatio futuritionis damni eſt dumtaxat probabilis. Vnde fit, quod poteſt eſſe certa exiſtentia periculi, & probabilis dumtaxat illatio futuritionis damni. Sic quando infirmus eſt in periculo probabili mortis, ita vt de eius ſalute nondum deſperent medici, exiſtentia illius periculi eſt certa, illatio autem, aut quaſi illatio, qua ex periculo colligitur probabiliter futuritio mortis, eſt dumtaxat probabilis.

37 Tum ſic. Quando datur periculum probabile peccandi, certum eſt, quod exiſtit periculum, & probabilis eſt futuritio peccati: ergo doloſa eſt hæc conſequentia: *Datur periculum probabile, ergo probabile eſt dari periculum.* (Et quia vbi pars affirmativa eſt probabilis, etiam negativa eſt probabilis, vt exiſtimat Caramuel,) *ergo probabile eſt, non dari periculum.* Patet conſequentia. Implicat enim contradictionem, eſſe certam exiſtentiam periculi, & eſſe dumtaxat probabile, quod exiſtat periculum; cum mutuo inter ſe repugnent, eſſe *certum*, & eſſe *dumtaxat probabile.* Quod argumentum clarius cernitur convincere in periculo probabili mortis. Vide duo alia argumenta demoſtrativa, quibus proſequutus ſum impugnationem eius opinationis in præcitato cap. 3.

38. Ad argumentum verò Caramuelis art. 1. propoſitum cõſtat ex dictis, quomodo diſtinguenda ſit ea propoſitio: *Probabiliter deeſt periculum, quando probabiliter adeſt.* Non enim deeſt probabiliter (quoad exiſtentiam) periculum, quando adeſt probabiliter quoad illationem futuritionis damni; poteſt tamen concedi, quod quando illatio futuritionis damni eſt probabilis, ſit etiam probabilis illatio non futuritionis. Quod patet in periculo probabili mortis circa infirmum, cuius mors probabiliter timetur, & cuius vita probabiliter ſperatur. Ad aliud argumentum, quod art. 1. retuli ex Caramuele, conſtabit ſolutio ex art. ſequenti. Alias argumentationes minoris momenti, quas affert Murcia, á ratione, & ab authoritate, abunde impugnavi ibidem cap. 4. & 5.

ARTICVLVS III.

Quanta ſit obligatio fugiend periculum probabile peccandi læthaliter?

SVMMARIVM.

Qui docuerint, eſſe licitum exponere ſe periculo probabili peccandi læthaliter. n. 39.

Prima impugnatio huius ſententiæ ex gravi & certo damno animæ. n. 40. & ſeq.

Secunda impugnatio ex ſecuritate, quam homo debet ſibi comparare. n. 43. & 44.

Tenetur quis comparare ſibi ſecuritatem iſtam prudenter, proportione ad ſecuritatem rei temporalis. n. 45

39. EX articulo 1. conſtat, Caramuelem olim, (quamvis poſtea retractavit) Murciam, & Hozes docuiſſe, non eſſe illicitum exponere ſe voluntarie periculo probabili peccandi: Qui autem Doctores doceant oppoſitum, ibidem propoſui. Et quia in ea diſp. 18. cap. 6 illam Caramuelis opinationem manifeſte de- *Caram.* *Murc.* *Hozes.*

debellavi, placuit ex eo loco aliquas periodos tranſcribere.

40. Igitur eſſe læthaliter illicitum exponere ſe periculo probabili peccandi læthaliter, oſtendo primo [Periculum probabile peccandi, ſive amittendi Dei gratiam, eſt certo grave malum animæ præſens, & à quolibet prudente fugiendum; ſed nemini licet abſque neceſſitate ſubire id, quod eſt certò grave malum animæ præſens, & à quolibet prudente fugiendum: ergo nemini licet abſque neceſſitate ſe exponere periculo probabili peccandi, ſive amittendi Dei gratiam. Minor, & conſequentia patent.

41. Maior probatur. Periculum probabile amittendæ vitæ eſt certó magnum malum præſens, quod, omnes homines vitare conantur: periculum probabile amittendi honorem, & incurrendi ignominiam, eſt magnum malum præſens, quod omnes deteſtantur; periculum probabile amittendi penitus omnem rem familiarem eſt magnum malum præſens, quod omnes fugiunt: & periculum probabile cuiuslibet magnæ iacturæ temporalis, puta Regiæ, aut imperialis dignitatis, aut cuiuslibet alterius, eſt magnum malũ de præſenti, quod omnes prudentes avertere conantur: ergo periculum probabile amittendæ gratiæ divinæ, quæ his omnibus pluris valet incomparabiliter, eſt de præſenti magnum malum animæ, quod omnes Chriſtianæ prudentiæ compotes averſari debeant.

42. Sane ea ſola terminorum propoſitio ſine vlteriori probatione rem facit evidentiſſimam. Nam ea conſequentia à minori ad maius deducta, eſt inevitabilis, eo quod fortius militat in pretioſioribus, quám in minus pretioſis. Antecedens vero qui negaverit, accedat inermis ad Leonem in ea diſtantia, in qua non eſt evidens, ſe occidendum, ſed ſolum probabile: tempore magnæ tempeſtatis inducat in navem omnem ſuam ſubſtantiam, & ſolvat è portu, quando non eſt evidens, ſed ſolum probabile, navem ſubmergendam: ſi venditor eſt, tradat omnes merces ſuas viro extraneo, & ſibi incognito, quem eas furaturum eſſe, nõ eſt evidens, ſe probabile: ſi Rex eſt, vel Imperator, non adhibeat Regno præſidium defenſioni opportunum, quando probabile eſt, illud eſſe expugnandum ab hoſtibus, non tamen evidens. Cum ergo homines tam diligenter incumbant adhibendo media opportuna ad vitandum quodlibet periculũ probabile magnæ iacturæ rei temporalis, manifeſtum eſt, id periculum eſſe magnum malum præſens. Itaque malum, quod imminet de futuro, eſt ipſa iactura rei; quod vero res habeat eum ſtatum, vt inde inferatur probabiliter futurum detrimentum, malum eſt de præſenti; quia de præſenti datur is rerum ſtatus, vnde probabiliter infertur iacturæ futuritio.

43. Oſtenditur ſecundo. Homo non ſolum tenetur graviter præcepto non peccandi, ſive non ammittendi gratiam Dei, ſed etiam ſecurum ſe reddẽdi, quantum moraliter poſſit, à peccato læthali, & ab amiſſione gratiæ Dei; ſed reddere ſe ſecurum conſiſtit in eo, quod vitet periculum, etiam probabile: ergo tenetur graviter præcepto vitandi periculum etiã probabile. Minor patet: non enim poteſt intelligi, quomodo habeat homo vitam ſecuram dum eſt in periculo probabili mortis.

44. Maior probatur primo. Nã charitas erga ſe ipſum obligat, vt quis reddat ſe ſecurum quantũ poſſit, à ſummo malo, & ab amiſſione ſummi boni. Probatur ſecundo. Nam quilibet tenetur reddere ſe ſecurum ab

ab incurſione gehennæ: ſed peccatum læthale eſt maius malum, quam incurſio gehennæ: ergo tenetur ſecurum ſe reddere à peccato læthali.

45. Probatur tertio eadem maior ex dictis eo cap 6.num.70. [Quilibet homo tenetur, ſicut ad conſervandam prudenter ſuam vitam, ita ad comparandam prudenter ſecuritatem illius, quando ſci licet profuſio vitæ non ſit neceſſaria pro maiori bono; cogita, pro vtilitate publica, charitate, &c. Item tenetur ad reddendum ſecurum prudenter honorem ſuum, cuius defectus redundaret in alios: item, & honorem ſuorum. Et ita inter viros prudentes verteretur vitio patri familias, qui filias non reciperet à periculo ignominiæ reſultante ex commercio venereo. Tenetur ſimiliter ad reddendum ſecuram rem familiarem, à qua dependent alimenta filiorum, vxoris, &c. quantum prudentia dictat: ergo tenetur homo ad reddendum ſecuram gratiam Dei, & ſecurum ſe præſtandum à ruina mortis peccati. De antecedente nullus dubitare poteſt; quia apud omnes certum eſt quod ea bona conſervare tenetur, nec conſervare poteſt, niſi eripiendo à periculis, quæ imminere ſolent: nam qui ea omnibus periculis probabiliter exponeret; omnes prudentes cenſerent eum non conari ſufficienter ad eorum conſervationem; cum ea pericula media ſint ad ruinam. Conſequens verò idem eſſe cum antecedente; mutata materia viliori in materiam digniorem, certum eſt.

ARTICVLVS IV.

An occaſio extrinſeca in qua eſt periculum probabile peccandi, eo ipſo ſit occaſio proxima?

SVMMARIVM.

Qui dixerint, occaſionem proximam includere periculum moraliter certum peccandi n.46.

Ad occaſionem proximam ſatis eſt periculum probabile peccandi. nu.47. & 48.

Qui credit periculum, iudicat id probabile. n.49.

Occaſio eſt proxima, in qua quis voluntariè exponitur periculo peccandi. n.50.

Occaſionem eſſe proximam ſub periculo probabili, oſtenditur exemplis. n.51.& 52.

Quam periculoſa in praxi opinio oppoſita. n.53.

46. AD occaſionem proximam peccandi requiri periculum certum, nempe illud, ex quo certitudine morali inferatur futuritio peccati, olim ſuſtinuit Caramuel, vbi ſupra (quamvis poſtea id retractaverit) & Leander à Murcia ſupra relatus, quos noviſſime ſequuntur Lumbier tom. 3. ſum. num. 2010. pag. 1253. & Hozes in expoſitione prop.63.n.4 pag.425. *Caram. Murc. Lumb. Hozes.*

47. Sed ad occaſionem proximam peccandi læthaliter ſufficere periculum probabile, firmum eſt inter Authores maioris notæ. Ita P. Thomas Sanchez lib.1.in Decal.c.8. num. 1. aiens: *Certiſsimum eſt opus ex ſe veniale, aut indifferens in mortale tranſire, ſi operans occaſioni ita proxima exponatur, vt eum in morali,*

li, ac proximo peccandi mortaliter periculo conſtituat conſtat ex illo Eccleſiaſtici 3. (Qui amat periculum, peribit in illo.) Et ratio eſt: quia ſalutem ſpiritualem temnere convincitur, ſe tam ***PROBABILI*** *eius amittendæ periculo obiiciens.* Et num 3. ait: *In hoc* ***PROBABILI*** *peccandi mortaliter periculo fatendæ ſunt circumſtantiæ illius peccati, cuius periculo ſe expoſuit.*

48. Idem tenet Navarrus in ſum. cap. 3. num. 14. verſ. *Huius autem.* Vbi ſic ait: *Nemo poteſt abſolvi niſi ſtatuat, ſaltem virtualiter, numquam ſe in poſterum moraliter peccaturum, & conſequenter evitaturum occaſionem, quæ ex ſe ſit mortifera, aut peculiaris huiuſmodi, quam* ***PROBABILITER*** *credit peccati mortalis cauſam ſibi fore; iuxta illud* Eccleſiaſtici 3. *(Qui amat periculum peribit in illo.)* Quando autem Navarrus ibid. dicit: *Talis eſt occaſio, qua credit ſe fere ſemper ad ſic peccandum impulſum iri*; id verbũ *credit*, conſtat intelligendum eſſe eo modo; quo paulo ante dixit, nempe ***PROBABILITER*** credit.

Navar.

49. Eodem modo intelligendi ſunt Authores, dum aſſerunt, in periculo proximo peccandi verſari eũ, qui *credit* ſe in ea occaſione frequẽter, aut fere ſemper peccaturum. Nã verbum *credendi* extra materiam Fidei Divinæ denotat credulitatem probabilem. Cenſent ergo, ad occaſionem proximam ſufficere credulitatem probabilẽ; atque adeo periculũ probabile ſufficere ad conſtituendam occaſionem proximã peccandi.

50. Et ex hucvſque dictis facile eſt id convincere. Primo. Illa enim eſt occaſio proxima peccandi læthaliter, cui dum quis ſponte ſe exponit, peccat læthatiter: ſed qui ſe exponit ſponte periculo probabili peccandi læthaliter, peccat læthaliter: ergo exponere ſe ſponte periculo probabili peccandi læthaliter, eſt occaſio proxima peccandi læthaliter. Conſequentia patet, & Minor demonſtrata eſt in articulo proximo præcedente. Nec minus certa eſt maior. Nam adverſarii, qui excludunt à ratione occaſionis proximæ periculum probabile, ideo illud excludunt, quia in periculo probabili peccandi læthaliter, nolunt admittere peccatum læthale. Et ſi in periculo probabili inveniant peccatum læthale nulla erit ratio, ob quam tale periculum excludant á ratione occaſionis proximæ.

51. Convincitur ſecundo. Quis enim dubitet, eſſe in occaſione proxima mortis eum, qui provocans, vel provocatus aggreditur duellum? Et tamen periculum mortis iſtius individui non eſt certum, ſed probabile: ergo ad occaſionem proximam mortis ſufficit periculum probabile mortis. Similiter in occaſione proxima mortis eſt ille, qui proximus eſt Leoni ſævisſimo, ſub circumſtantiis propoſitis art. 2. ſub quibus ſolum eſt periculum probabile mortis: ad proximam ergo occaſionem ſufficit periculum probabile.

52. Eodem modo arcem eſſe in occaſione proxima ruinæ certum eſt, ſi illam obſideat ingens maurorum exercitus magna armorum potentia munitus; cum tamen periculum ruinæ nõ ſit certum, ſed dumtaxat probabile. Similiter eſt in occaſione proxima ruinæ domus illa, cuius vicina domus flagrat incẽdio; licet periculum non ſit certum, ſed dumtaxat probabile.

53. Convincitur tertio. Nam in ordine ad praxim eſt valde periculoſa ea opinio, quæ adſtruit, non eſſe occaſionem proximam, neque ex obligatione fugiendam, quando periculum eſt dumtaxat probabile: quia concubinarius facile ſibi perſuadebit, aut perſuadere conabitur, ſuum

Digitized by Google

ſuum periculum labendi non eſſe certum, ſed dumtaxat probabile; atque adeo non eſſe occaſionem proximam, neque ineſſe ſibi obligationem vitandi præfatam occaſionem; & ita remanebit in periculo damnationis æternæ.

CAPVT IV.

An, & quomodo teneamur vitare occaſionem proximam, & periculum formale peccandi lathaliter?

ARTICVLVS I.

Quam certa ſit obligatio vitandi occaſionem proximam? Præmittunturque poſitiones aliquæ.

SVMMARIVM.

Certum eſt, eum, qui eſt in occaſione Proximâ voluntaria, teneri illam deſerere. n.54.

Quomodo deſerenda ſit talis occaſio. num.55.

Diſcrimen inter periculum formale, & materiale. n.56.

Prima regula pro fugienda occaſione. num.57.

Secunda regula pro materia luxuriæ. num.58.

Alia regula pro materia avaritiæ. num 59.

Quid pro vehementi Iracundia? n.60.

Circumſtantia in quibus fugienda nõ eſt externa occaſio, quia tunc nõ eſt proxima. n.61.

54. OMnes Theologi conveniũt in eo, quod ille, qui eſt in occaſione proxima peccandi læthaliter quando ipſi eſt voluntaria, tenetur gravi obligatione deſerendi illam. Quod ipſe Chriſtus D nos docuit Matth 5. illis verbis: *Si oculus tuus dexter ſcãdalizat te erue eum, & proiice abs te: expedit enim tibi, vt pereat vnum membrorum tuorum, quam totum corpus tuum mittatur in gehennam. Et ſi deſtera manus tua ſcandalizat te, abſcinde eam, & proiice abs te, expedit enim tibi, &c.* Idque repetit Matth. 18. Et S. Chriſoſtomus Hom. 17. per oculum dextrum, & manum dextram intelligit concubinam. Cœteri Patres vniverſalius intelligunt, quamlibet occaſionem cuiuſcumque perſonæ, quæ provocat ad peccandum. Ita S Auguſt. lib. 1. de Serm. D. Euthimius in hunc locum, S Hilarius Cãn 4. S Athanaſius quæſt 70. S.Pacianus Epiſtola 3. adverſus Novatianos, S.Cyrillus lib. 12. in Ioan.cap 18. S.Anaſtaſius quæſt 7. Salvianus lib. 3. de Provid. & Theophylactus in hunc locum. Quæ concluſio alijs terminis proponi ſolet, nempe læthaliter peccare eum, qui ſe exponit periculo peccandi læthaliter, ſive occaſioni proximæ.

S.Chriſ. S. Aug. Euthim. S.Hilar. S.Atha. S.Paciã. S. Cyril. S Anaſt. Salviã. Theoph.

55. Reſtat explicandum, quomodo debeat deſeri. Quam explicationem latè proſecutus ſum in citata diſp. 18.cap.8. Et ex ibi dictis in præſenti proſequar. Caramuel diſp. 70.in Regul. num. 1067. expoſtulat cum aliquibus Anthoribus, quod materiam hanc de fugiendo periculo confuſe tractant. Et ſi id verum eſt, ideo confuſe eam tractant, vt ego opinor, quia non diſtinguunt inter occaſionem externam, & periculum formale; item quia non diſtinguunt inter modum evadendi à periculo per fugam occaſionis externæ, & modum evadendi ab illo per media homini ipſi intrinſeca, ideſt, per actus ipſius hominis proprios, vt notavi cap.2.fine. Et quamvis aliquibus videatur difficile regulas generales tra-

Caram.

tradere, per quas his implexis quæſtionibus ſatisfiat; at ſervata hac duplici diſtinctione, exiſtimo, nõ eſſe difficile has regulas generales ſtatuere.

56. Oportet ergo revocare in memoriam id, quod ſupra capite 2. dixi circa diviſionẽ periculi in formale, & materiale, & circa eos duos homines, quorum alter ingreditur in domum periculoſam armatus conſtantia propoſiti, oratione, & fiducia in Deum, qui propterea non incurrit periculum formale; atque adeo reſpectu illius occaſio non eſt proxima: alter vero ſimilem domum ingrediens ob propoſiti tepiditatem incurrit periculũ formale; atque adeo reſpectu illius occaſio peccandi eſt proxima. Et hinc aperte comperies, poſſe fieri, quod periculum formale evitetur per actus virtutis ipſius hominis. Et antequam regulas generales ſtatuam, ſequentes poſitiones præmitto.

57. Poſitio prima. Vbi paſſio eſt vehemens, & habitus vitioſus intenſus, vel, interna ſuggeſtio, ſive tentatio eſt fortis; magis timenda eſt occaſio externa, magiſque fugienda. Patet. Nam cum duplex ſit medium vitandi periculum formale lapſus, alterum, vitando occaſionem externam: alterum roborando ſe per actus virtutum: quando paſſio, habitus, & tentatio vrgent, minus eſt roboris ad eos hoſtes vincendos per actus proprios ipſius hominis. Cum ergo tunc non vitetur periculum formale per actus ipſius hominis proprios, vitandum illud eſt per fugam occaſionis externæ.

58. Poſitio ſecunda. In materia luxuriæ magis, quàm in multis alijs, neceſſe eſt fugere occaſiones externas. Id conſtat ex præcedenti poſitione, eo quod in hoc genere paſſio eſt vehementior. Nam, vt ait S. Iſidorus lib. de ſum. Bon. (apud S. Thomam 2.2 quæſt. 154. art. 3. ad 1.) *magis per carnis luxuriam humanum genus ſubditur diabolo, quàm per aliquod aliud; quia ſcilicet difficilius eſt vincere vehementiam huiuſmodi paſſionis.* Et ideo quanto maior eſt difficultas vincendi vehementem paſſionem, tanto minus fortitudinis habet homo, vt per actus proprios extenuet periculum formale; atque adeo ad evadendum illud, neceſſe eſt occaſionem externam vitare. Et ideo Apoſtolus 1. ad Corinth. 6. dixit, *fuge fornicationem*, explicans per verbum fugiendi, quomodo recedendum ſit, non ſolum per deteſtationẽ, ſed etiam per fugam externam, ab huiuſmodi vitio; neque enim eo termino *fugiendi* vtitur Apoſtolus, niſi in Luxuria, Idolatria, & Avaritia.

S. Iſid. | S. Thom

59. Poſitio tertia. Etiam in materia avaritiæ magnæ, & vehementis divitiarum cupiditatis, periculum peccandi in eo genere, vt in plurimum, vitandum eſt per fugam occaſionis externæ. Etenim paſſio hæc, vbi invaleſcit, eſt vehementiſſima, & omnem Dei legem peſſundat. Ideo Apoſtolus 1. ad Timoth. 6. ait: *Qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, & deſideria multa inutilia, & nociva, quæ mergunt homines in interitum, & perditionem: radix enim omnium malorum eſt cupiditas; quam quidam appetentes erraverunt à Fide, & inſeruerunt ſe in doloribus multis. Tu autem, ò homo Dei, hæc fuge.* Vbi autem vehementior eſt paſſio, minor eſt fortitudo ad actus virtutum intenſos, quibus periculum formale extenuetur. Et ideo in hoc genere oportet amputare periculum formale per fugam occaſionis externæ. Vbi notandum eſt, circa hæc duo vitia avaritiæ, & luxuriæ vſum fuiſſe Apoſtolum verbo *fugiendi*, quo denotaret fugam ab occaſione externa, vt nuper notabam.

Po-

60. Poſitio quarta. Ob eamdem rationem in materia magnæ iracundiæ neceſſe eſt evitare diligenter occaſionem externam. Nam experimento compertum eſt, etiam homines virtutis ſtudioſos, occaſione data, torrente iracundiæ præcipites fieri, ita vt fere rationis vſu ſpollientur.

61. Poſitio quinta. In cœteris, in quibus neque vehemens eſt paſſio, neque habitus vitioſus nimis intenſus, neque tentatio ſathanæ valde vrgens, vt in plurimum, non eſt neceſſe tollere occaſionem externam, quæ propterea non eſt occaſio proxima peccandi. V.g cum quis omittit auditionem Miſſæ in die feſto propter confabulationem cum amicis; tunc enim illam omittit, potius ex deſidia, & negligentia, quam ex influxu confabulationis. Quæ poſitio patet ex dictis: quia in hac hypotheſi non eſt difficile elicere actus virtutum, quibus periculum extenuetur, & hoſtes debiles ſuperentur.

ARTICVLVS II.

Statuuntur regulæ generales de modo vitandi periculum formale peccandi.

SVMMARIVM.

Periculum formale peccandi debet vitari, aut fugiendo occaſionem, aut periculum diſolvendo. n.62.

Si per actus proprios vitatur formale periculum, non eſt opus deſerere occaſionem. n.63.

Qui nequit intrinſece, tenetur extrinſece vitare periculum. n.64.

Qui vitare non poteſt occaſionem extrinſecam, tenetur intrinſece vitare periculum. n,65 & ſeq.

Quid de filio familias impotente expellere occaſionem. n,68.

Quando teneatur quis non ſolum ad actus internos, ſed etiam ad deſerendam occaſionem externam n 69.

Circa quas materias ſit hæc obligatio vrgentior. n.70.

62. PRima regula eſt. *Quotieſcumque homo adverrit, in aliqua occaſione eſſe periculum formale peccandi lethaliter, tenetur fugere periculum vno è duobus modis, vel deſerendo occaſionem externam, vel diſſolvendo periculum formale per actus virtutum à ſe elicitos.* Probatur. Quoties homo poteſt vitare periculum formale peccandi, tenetur illud vitare, vtpote ingens malum ânimi. Nam, vt optime dixit P. Suarez tom 5. in 3. part. diſp. 18. ſect. 3. Suar.
num. 16. *In moralibus eiuſdem militiæ eſt conſtituere ſe voluntarie in morali periculo, & proximo committendi aliquod crimen, & committere illud.* Sed regulariter loquendo ſemper poteſt vitare periculum formale peccandi aut per fugam occaſionis externę, aut per actus virtutis à ſe elicitos, nempe per deteſtationes peccati, per propoſitum intenſum, & preces Deo directas, &c Ergo ſemper tenetur vitare periculum formale vno ex illis duobus modis.

63. Secunda regula. *Quando quis per actus ſuos proprios vitat periculum formale non tenetur deſerere occaſionem externam.* Patet. Nam occaſio externa eatenus deſerenda eſt, quatenus eſt occaſio proxima peccandi; ſed quando homo per actus ſuos proprios extinguit periculum formále peccandi, iam illa non eſt occaſio proxima peccandi: ergo tũc, non tenetur deſerere occaſionem externam. Minor ex dictis eſt manifeſta. Occaſio enim proxima eſſaliter conſtituitur ex occaſione externa, & periculo formali peccandi: ergo defficiente periculo formali peccan-

candi, iam illa non eſt occaſio proxima.

64. Tertia regula eſt. *Qui non vitat periculum formale intrinſecùs id eſt, per actus ſuos proprios, tenetur vitare illud extrinſecùs, id eſt, deſerendo occaſionem.* Patet ex regula prima. Etenim homo tenetur vitare periculum formale peccandi læthaliter vno è duobus modis, ſcilicet intrinſeco, vel extrinſeco: ergo ſi primò modo non vitat illud, vitare debet ſecundo modo.

65. Quarta regula. *Qui non poteſt vitare occaſionem extrinſecam, tenetur vitare periculum formale modo intrinſeco, id eſt, per præfatos actus virtutum à ſe elicitos.* Patet ex dictis. Tenetur enim vitare id periculum formale vno ex duobus modis præfatis.

66. Sed adhuc ſpetialiter probatur. Nam qui non poteſt vitare occaſionem extrinſecam, & adhuc non vult vitare periculum formale per actus ſuos proprios, ipſe voluntarie ſe exponit periculo formali; atqui conſtat ex ſuperius dictis, peccare mortaliter eum, qui voluntarie ſe exponit periculo formali: ergo qui non poteſt vitare occaſionem extrinſecam, & non vult vitare periculum formale per actus ſuos proprios, peccat mortaliter: ergo qui non poteſt vitare occaſionem extrinſecam, tenetur ſub mortali vitare periculũ formale modo intrinſeco, ſive per actus ſuos proprios. Minor, & ambæ conſequentiæ tenent.

67. Probatur Maior. Ille ſe exponit periculo formali peccandi, qui cùm libere poſſit vitare illud, non vitat; ſed qui impotens eſt vitare occaſionem extrinſecam, nec vult vitare periculum formale per actus ſuos proprios, libere poteſt vitare periculum formale, & non vitat; cum ſit in libera poteſtate eius elicere actus, qui extenuant periculum formale, & non vult illos elicere: ergo ipſe ſe exponit periculo formali.

68. Hinc conſtat, filium familias, qui non poteſt expellere è domo concubinam, poſſe, & debere extenuare periculum formale peccandi per actus ſuos proprios, ſcilicet per magnam deteſtationem peccati, intenſum propoſitum, preces ad Deum, &c. Quod ſi hæc media non apponat ad extenuandum periculum, ipſe ſe exponit periculo formali peccandi, ſicut ſe exponit, qui cum poſſit, non vult deſerere occaſionem externam. Peccatque læthaliter, ſi non conetur ad hæc media adhibenda pro extenuando periculo; quidquid ſit, an ſit diverſum peccatum á concubinatu, an ab illo non diſtinguatur.

69. Quinta regula eſt. *Quando occaſio externa aſſociatur paſſione vehementi, vel habitu vitioſo, vel acri ſuggeſtione vel his omnibus ſimul, ſi eſt in poteſtate hominis occaſionem externam deſerere, non ſufficit conari ad vitandum periculum formale per actus ipſius proprios, ſed tenetur ſub mortali deſerere occaſionem externam.* Infertur ex dictis. Nam cum hoſtes illi ſint validiſſimi, conflictus cum illis eſt valde difficilis, & ideo homo tenetur fugere ipſum locum pugnæ, ne ſuccumbat. Deinde quilibet prudens ſuam timens fragilitatem, debet credere ſuos actus non futuros eſſe ita robuſtos, vt poſſint ſuperare tam validos hoſtes, maximé quādo habet aliud medium evadendi periculum, ſcilicet fugam occaſionis externæ. Præterea, quia & ſi Deus auxilia ſufficientia non deneget, vt phyſice poſſit homo vincere; ei tamen qui temere, & ſine neceſſitate ingreditur occaſionem, non offert ea copioſa auxilia, quæ præſtat illis, qui neceſſitate coacti occaſione pec-

Digitized by Google

peccandi concludu atur. Quod etiam patet ex prima propoſitione.

70. Hinc infertur in materia luxuriæ, avaritiæ magnę & vehemẽtis iracundiæ teneri hominem ad vitandas occaſiones externas, ſi moraliter poſſibile ſit; nec ſufficit conari ad vitandum periculum formale per actus hominis intrinſecos. Hoc enim probant argumenta facta pro aſſertione quinta. Et conſtat etiam ex propoſitionibus, tertia, quarta, & quinta.

CAPVT V.

An qui in occaſione proxima peccandi læthaliter verſatur, quam poteſt deſerere, poſſit abſolvi, ante quam illam deſerat? Vbi fit criſis propoſitionis 61.

ARTICVLVS I.

Varia Authorum placita & falſæ citationes proponuntur.

SVMMARIVM.

Sub quibus terminis difficultas proponitur à Doctoribus. n.71.

Qui dixerint, poſſe abſolvi concubinarium aliquoties, ante quam expellat concubinam. n.72.

Limitatur ab aliquibus prima ſententia. n.73.

Qui authores eamdem ſententiam docuerint poſt damnationem. n.74.

Nequit abſolvi concubinarius, ante quam tollat occaſionem voluntariam. num.75.

71. HÆc quæſtio ſolet ab Authoribus tractari ſub terminis *concubinatus*; quia in genere occaſionis proximæ, hæc eſt frequẽtior, ita vt quidquid de hac occaſione dictum fuerit, intelligi debeat de quavis alia occaſione proxima alterius materiæ. Inquirimus ergo in præſenti, an confeſſarius poſſit abſolvere pænitentem concubinarium, qui domi ſuæ retinet concubinam, habens in poteſtate ſua illam expellere, ita vt nulla impoſſibilitas phyſica, vel moralis expulſionem eius impediat?

72. In diſp. 18. cit. cap. 9 late propoſui varia Authorum placita: Vnde breviter ſeligam, quæ oportet notari. Ioannes Sancius diſp 10 n 6. *Sanc.*
aſſerit, concubinarium poſſe abſolvi ter, vel quater, antequam realiter expellat concubinam, quando ſub omnimoda poteſtate eius eſt illam expellere; dum tamen habeat firmum propoſitum expellendi illam. Quam opinionem P. Caſtro Palao tom. 1, *Caſt.*
tract. 2. diſp. 2 punct 9. § 3. num. 14. *Pal.*
appellavit audaciam. Sed quod magis mirandum eſt, citat Ioannes Sancius plurimos Authores pro ſua ſententia, Suarium, Thomam Sanchez, *Suar.*
Azorium, Medinam, Vegam, Ludo- *Th. San*
vicum Lopez, & Emmanuelem Ro- *Azor.*
driguez. Ex quibus aliqui expreſſe *Medin.*
docent oppoſitam ſententiam; alij *Vega.*
vero tradunt doctrinam, quæ non *Lopez,*
ſpectat ad hanc materiam, vt in cap. *Rodrig.*
9 cit à num. 108. manifeſte oſtendi; Et P. Suarium falſó citari, aperte oſtendit P. Caſtro Palao tom. 1. tact. 2. *Suar.*
diſp. 2 punct. 9 §. 3. num. 15. Et præ- *Caſt.*
terea ipſe Suarius agens de conſuetu- *Pal.*
dine peierandi, & de propoſito non peierandi de cœtero, quod haberi debet in confeſſione tom 2 de Relig. tract. 2. lib. 3 cap. 8 num. 7 ait: *Suppo-* *Suar.*
ſito autem tali propoſito obſervandum eſt, vt ſi homo habet aliquas externas occaſiones moraliter inducentes illum ad temere iurandum, illas auferat;

alioqui non ſufficienter diſponetur ſi proximæ ſint, & ſine magno incommodo auferri poſsint.

73. His falſis citationibus Ioannis Sancij non pauci Authores decepti ſunt habentes fidem illi Doctori. Machado tom.2. lib.7.part.2. tract.3. docum. 3. num.3. aſſerit pro ea opinione præfati Sancij ſtare *graves Authores, quos refert Ioannes Sãcius.* Similiter Leander à Murcia lib. 2 diſquiſit. diſp.1. reſolut.8.num.12. (qui opinionem Ioannis Sancij coarctat ad duas vices fractæ promiſſionis á concubinario) citat pro eâ opinatione eoſdem Authores, quos ſi examinaſſet, cognoviſſet falſitatem citationum. Eodem vitio laborat Leander á.SS.Sacr.tract.5.de Pœnit. diſp 7.reſol.35. Imo magis exorbitat in hac citatione authorum, vt clare demoſtravi eo cap.9 cit.n.115.

Mach. *Murcia.* *Leand.*

74. Sed (quod magis mirandum eſt) poſt damnationem propoſitionis 61. aliqui Authores admittunt, poſſe abſolvi, bis, ter, vel quater concubinarium habentem occaſionem proximam voluntariam, dummodo habeat propoſitum expellendi illam. Ita Magiſter Hozes in prop.61 n.12. & 13. affirmat poſſe abſolvi concubinarium prima, & ſecunda vice, antequam expellat concubinam. Et Mag. Lumbier tom.3.ſummæ Hiſpanæ num.2002.folio 1247.ait tolerabilem eſſe opinionem aſſerentium, poſſe abſolvi concubinarium bis, avt ter, ante quam expellat cõcubinam, ſive occaſionem proximam voluntariam. Et Martinus de Torrecilla Capucinus conſult.15.concl 7.n.80. affirmat, non ſubiacere huic damnationi opinionem eorum, qui dicunt, poſſe abſolvi concubinarium vſque ad quatuor vices iuxta aliquos, ſive vſque ad ſecundam vicem iuxta alios, antequam expellat concubinam, quam voluntarie retinet.

Hozes. *Lumb.* *Torrecill*

75. Oppoſitam ſententiam, quæ docet, concubinarium, dum eſt in occaſione proxima voluntaria peccandi, non eſſe abſolvendum, antequam removeat occaſionem, tuentur P. Thomas Sanchez lib. 2. ſum. cap. 32. num. 45. Item Navarrus in Manuali cap.16 num.20. Ludouicus Lopez 1.part.inſtruct.cap.22., Candidus diſquiſit.24.art.2.dub.5. pag.76. Villalobos tom. 1.tract 2. cap.3.nu. 5.& lib.7.in Decal.cap.1 §.2.num.2. Bonacina de matrim quæſt.4. punct 14 num. 11. & 12. P.Conink diſp.8. de Pœnit. dub.17. num. 133., quatenus ait: *Hinc eos, qui vivunt in concubinatu, nullo modo extra caſum gravis neceſsitatis, expedit abſolvere, antequam de facto ſeparētur, etiam ſi parati ſint iurare, ſe in poſterum caſte victuros, quale iuramentum Sacerdos, nec exigere, nec admittere debet, ſed iubere, eos ante abſolutionem ſeparari.* P. Azor part.8.Inſtit.moral lib.3 c.6 quæſt.2.his verbis. *Secundo quæritur, an concubinarius publicus poſsit licite abſolvi á confeſſario, antequam concubinam eiiciat? Reſpondeo in primis, non poſſe licite eum abſolvi, antequam ab ea ſeparetur, cum firmo propoſito numquam ad eam amplius accedendi. Navar.cap.16. num 2 Silveſt. Angel & communis opinio.* Et mox ſubiungit, idem dicendum de eo, qui non eſt vere concubinarius, ſed communiter exiſtimatur, propter fœminam ſecum commorantem; non enim debet abſolvi, donec auferat ſcandalum. P Arriaga tom.8.diſp.38. ſect.5. ſubſect.2. vbi propugnat, eum, qui ſemel promiſit expellere concubinam, nec implevit, non poſſe abſolvi, niſi prius expellat. Sed non ſatis declarat, an poſſit abſolvi, antequam expellat, is, qui numquam promiſit. P. Filliucius tract. 30. cap.2. quæſt. 11. num.56. aſſerens. *Ideo talis non eſt abſolvendus, niſi ante concubinam eiiciat,*

Th.San. *Navar.* *Lopez.* *Candid.* *Villal.* *Bonac.* *ConinK* *Azor.* *Silveſt.* *Angel.* *Arriag.* *Filliuc.*

Digitized by Google

ciat,etiam in articulo mortis, ſi tempus adſit, & non ſit magna neceſſitas eam retinendi citra ſcandalum. Eodem prorſus modo id propugnat P. Fagundez lib.6 in Decal.cap 2.nu.3. & P. Pellizarius in Manual. Regul. tom 2.tract.20.cap.10.nu.187. Item Sayrus, & Zerola apud Bonacinam cit.,& Megala apud Dianam, 5.part. tract.14. reſolut.107. qui in eamdem ſententiam inclinat.

Fagund. Pelliz. Sayrus. Zerola. Bonac. Megala Diana.

ARTICVLVS II.

Numquam poſſe abſolvi eum, qui habet occa ſionem proximam valunt ariam, antequam eam expellat.

SVMMARIVM.

Peccat mortaliter concubinarius retinens voluntariè proximam occaſionem peccandi n.76.

*Hoc præceptum non retinendi occaſionem eſt negativum.*n.77.

*Qui habet occaſionem proximam voluntariam peccandi, nequit abſolvi ante expulſionem illius.*n.78.

Tunc permanet in ſtatu peccati mortalis. n.79.

*Præceptum non retinendi obligat ſemper,& pro ſemper.*n.80.

*Propoſitum adimplendi præceptum nõ eſt adimpletio illius.*n.81.& 82.

Periculo peccandi ſe exponit, qui voluntarie perſiſtit in periculo. n.83.

Se committere voluntarie periculo peccandi idem eſt moraliter,ac velle peccatum n.84,& ſeq.

*Imprudens eſt,qui,cum poteſt, non ſe eripit à periculis.*n.89 & ſeq,

Propoſitum mediocriter intenſum non eſt ſufficiens ad iuſtificationem, etiam intra Sacramentum. numer.91. & ſeq.

Neque prima vice,eſt abſolvendus,qui non deſerit occaſionem voluntariã. num. 95.

76. PRænotandũ eſt primo(quod certiſſimum eſt apud omnes) peccare mortaliter concubinarium, dum retinet occaſionem proximam peccandi voluntariam. Nam vt optime dixit P. Suarius ſupra citatus,in moralibus eiuſdem malitiæ eſt conſtituere ſe voluntarie in morali periculo, & proximo committendi aliquod crimen, & committere illud.

77. Prænotandum eſt ſecundo, præceptum vitandi occaſionem proximam volũtariam peccandi læthaliter eſſe præceptum negativum, quod explicatur per hunc terminũ, *Ne retineas.* Patet. Nã eo ipſo quod teneatur ad non retinendum talem occaſionem, datur præceptum *non retinendi*, quod eſt præceptum negativum:ſicut quia homo habet obligationem non furandi, datur præceptum non furandi, illud quidem negativum.

78. Sit concluſio.Ille,qui habet occaſionem proximam voluntariam peccandi læthaliter, non poteſt abſolvi, niſi prius eam expellat: *Dixi proximam*, quæ ſcilicet conſtituitur ex periculo formali peccandi:nam ſi permanente occaſione,ceſſet periculum formale peccandi, iam occaſio non eſt proxima, vt ſupra oſtendi. Dixi *voluntariam*: nam ſi ſit impoſſibilis moraliter expulſio illius, & pœnitens habeat verum propoſitum non peccandi, & adhibendi omnia media neceſſaria ad vitandum periculum formale peccandi,abſolvi poterit. Quando autem adſit ea impoſſibilitas moralis,dicam inferius.Quæ autem ſint media neceſſaria ad extenuandum periculum formale, dixi ſupra à n. 62.

79. Pro qua concluſione hunc ſyl-

ſyllogiſmum obiicio, quem propoſui eâ diſp. 18. num. 120. [concubinarius, dum retinet domi concubinam, cum poſſit expellere, eſt in ſtatu peccati mortalis; dum abſolvitur, retinet concubinam domi, cum poſſit expellere: ergo dum abſolvitur, eſt in ſtatu peccati mortalis. Sed qui abſolvitur manens in ſtatu peccati mortalis, invalide abſolvitur: ergo is cõcubinarius invalide abſolvitur.]

80. Confirmatur primo. Præceptum negativum obligat ſemper & pro ſemper: ſed præceptum non retinendi occaſionem proximam voluntariam eſt præceptum negativũ, vt conſtat ex prænotato: ergo præceptum non retinendi occaſionem, proximam volũtariam obligat ſemper, & pro ſemper. Ergo pro eo tempore, quo vadit ad confeſſarium, aut facit confeſſionem, obligat id præceptum; & tamen in eo tempore nõ implet id præceptum: ergo non implet in eo tempore, pro quo inſtat præceptum. Eſt ergo actualiter violans præceptum in eo ipſo tempore, quo abſolvitur; atque adeo abſolutio nulla eſt.

81. Confirmatur ſecundo. Ille, cui de præſenti inſtat obligatio exequendi aliquid, non implet obligationem per hoc, quod habeat propoſitum exequendi illud de futuro. Ita tempore tentationis de admittenda hæreſi, conveniunt Doctores in eo, quod tunc inſtat præceptum eliciendi actum Fidei. Numquid ſi pro tũc inſtat hoc præceptum, implebit illud per hoc, quod nolens tunc elicere, habeat propoſitum eliciendi de futuro? Minime. Quia ſi per id propoſitum de futuro implet præceptum Fidei, infertur evidenter, quod præceptum non inſtat de præſenti.

82. Sed ſic eſt, quod præceptum non retinendi concubinam, quam omnino voluntarie retinet, inſtat de præſenti, etiam dum confeſſionem facit, & abſolvitur; cum obliget ſemper, & pro ſemper: ergo non implet hoc præceptum per hoc, quod habeat propoſitum de futuro non retinendi illam.

83. Confirmatur tertio. Concubinarius peccat mortaliter exponendo ſe periculo proximo peccandi læthaliter; ſed dum abſolvitur, exponit ſe periculo proximo peccandi læthaliter: ergo dum abſolvitur de præſenti, peccat mortaliter. Probatur Minor. Ille enim exponit ſe periculo proximo peccandi lethaliter, qui volunarie perſiſtit in tali periculo; ſed dum abſolvitur perſiſtit voluntarie in tali periculo: ergo dum abſolvitur, exponit ſe periculo proximo peccandi læthaliter.

84. Secundum argumentum pro concluſione eſt. Qui facit propoſitum expellendi de futuro concubinam voluntarie retentam, manet in periculo proximo infrigendi propoſitum, & non expellendi illam; ſed qui manet in periculo proximo infrigendi propoſitum, & non expellendi illam, perſeverat in peccato lethali: ergo qui facit propoſitum (etiam in confeſſione) expellendi de futuro concubinam voluntarie retentam, perſeverat in peccato læthali: ergo dum confitetur, aut abſoluitur perſeverat in peccato læthali. Ambę conſequentiæ ſunt evidentes.

85. Minor patet. Nam vt dixit P. Suarez ſupra cit. *In moralibus eiuſdem malitiæ eſt, conſtituere ſe voluntarie in morali periculo & proximo cõmittendi aliquod crimen, & committere illud*: ergo eiuſdem malitię eſt permanere voluntarie in periculo proximo infrigendi propoſitum, & non expellendi concubinam; atque infringere propoſitum, & non expellere illam.

Ma-

86. Maior vero eius ſyllogiſmi probatur. Nam per id propoſitum non aufertur re ipſa occaſio proxima, neque aufertur vehemens propenſio ad venerea, neque habitus vitioſus: ergo perſeverante toto conſtitutivo periculi formalis, perſeverat periculum. Deinde propoſitum de futuro in eo, qui de præſenti poteſt expellere, & non expellit, non poteſt non eſſe valde tepidum: ergo id propoſitum non extenuat periculum formale; atque adeo licet habeat tale propoſitum, perſeverat in periculo formali infrigendi illud.

87. Verum quidem eſt, quod in aliquo caſu rariſſimo ex ſpetialiſſima Dei gratia, poteſt eſſe propoſitum ita reſolutorium, vt indubitatum ſit, quod de futuro peccator expulſurus ſit occaſionem, aut aliter ſeparandus ſit à peccato. In quo caſu iam ceſſat periculum formale peccandi; atque adeo occaſio non manet proxima. Cœterum hoc numquam contingit in eo, qui cum poſſit de præſenti expellere, non expellit, ſed elicit propoſitum expellendi de futuro; iſte enim clare ſignificat propoſitum eius eſſe tepidum, & nullatenus extenuans vim periculi. Ille enim caſus de propoſito illo reſolutorio, certiſſime arguente expulſionem occaſionis de futuro, aut aliter ſeparationem à peccato, ſolum reperitur in eo, qui non poteſt expellere de præſenti. Quomodo autem intenſiſſimum, & reſolutorium propoſitum extenuet vim periculi formalis, & faciat occaſionem non eſſe proximam; & quomodo propoſitũ, quo communiter afficiuntur homines, qui, cum poſſint, non expellunt concubinam ante confeſſionem, non extenuet vim periculi, nec ſit verum propoſitum, late explicui in eâ diſput. 18. cit. capit. 9. num. 125. & ſeqq.

88. Audiendus eſt P. Dicaſtillo de Pœnit. diſp.6. dub. 19. num. 336. *Ego ſane vix crederem alicui, quantumvis affirmanti firmiſsimum propoſitum, & magnum dolorem, ſi ſimul cum poſsit, (ſic enim ponitur hic caſus) nolit à tanto periculo ſe liberare, nec dignus eſt, cui credatur. Eſt enim retentio concubinæ, in omnium ſententia occaſio ſatis periculoſa, cui ſe exponere ſine cauſa* (ego dixerim ſine vrgentiſſima neceſſitate) *ſatis indicat, non eſſe verum illud propoſitum. Et ita cenſent plerique docentes, eum, qui vult manere in periculo morali labendi, non cenſeri habere verum propoſitum.* *Dicaſt.*

89. Tertium argumentum eſt. Nam in periculis iacturæ corporalis, imprudentiſſimus cenſetur, qui cum poſſit eripere ſe ſtatim ab illis, id non præſtat, nec cenſebitur prudens per hoc, quod habeat propoſitum eripiendi ſe de futuro ab eo periculo: Item non extenuabitur periculum iacturæ temporalis per hoc, quod habeat propoſitum eripiendi ſe de futuro: Sic ille, cui leo ſæviſſimus appropinquat, imprudentiſſimus erit contra caput ſuum, ſi non ſtatim fugiat, etiam ſi dicat, ſe habere propoſitum fugiendi de futuro: neque hoc propoſitum fugiendi de futuro extenuat vim periculi. Quod idem cernitur in periculo infamiæ: v.g in hypotheſi, in qua quis à ſatellitibus quæritur, vt publice vapulet. Item in periculo amittendi per naufragium totam ſuam ſubſtantiam rei familiaris ad ſuam, & filiorum vitam ſuſtẽtandam neceſſariæ. Numquid prudens cenſebitur, qui non fugiat ſtatim à ſatellibus appropinquantibus, per hoc quod habeat propoſitum fugiendi de futuro? Numquid naufragus extenuabit periculũ per hoc, quod habeat propoſitum eripiendi de futuro ſubſtantiam rei ſuæ familiaris-

Con-

Digitized by Google

90. Conſequentia autem vrget à minori ad maius: eſt enim multo maius incõparabiliter pericu'ũ incidendi in peccatũ mortale, quàm periculũ incidẽdi in leonem, in ſatellites, aut in naufragium. Et ſicut in his periculis iacturæ temporalis cenſetur imprudens qui, cum poſſit, non ſe eripit ſtatim ab illis, ita etiam cenſendus eſt imprudentiſsimus contra cõſcientiam, & ſalutem animæ, qui non ſe eripit ſtatim, cum poſsit, à periculo peccandi læthaliter. Et ſicut, qui patitur periculum iacturæ temporalis non extenuat vim periculi, per hoc, quod proponat, eripere ſe de futuro ab eo periculo, cum poſſit ſtatim; ita qui patitur periculũ peccandi læthaliter, non evacuat vim periculi, per hoc, quod proponat eripere ſe de futuro ab eo periculo; atque adeo voluntarie perſiſtit in eo periculo, etiam dum confitetur; & dum perſiſtit in periculo, eſt in ſtatu peccati mortalis; atque adeo ſi tunc abſolvitur, invalide abſolvitur.

91. Quartum argumentum eſt. Illud propoſitum mediocriter intenſum, (quale habent communiter homines concubinarij) expellendi de futuro occaſionem proximam, non eſt ſufficiens ad iuſtificationem adquirendam in Sacramento Pœnitentiæ: ergo quamvis habeant id propoſitum, non ſunt capaces abſolutionis. Conſequentia patet, & antecedẽs probatur. Nam propoſitum, quod requiritur, vt homo iuſtificetur in Sacramento Pœnitentiæ, eſt propoſitum implendi omnem obligationem gravem, atque adeo non permanendi in periculo proximo peccandi læthaliter, cum poteſt illud vitare; ſed illud propoſitum mediocriter intenſum expellendi occaſionem de futuro non eſt propoſitum implendi omnem obligationem gravem, neque eſt propoſitum non permanendi in periculo proximo peccandi læthaliter: ergo illud non eſt propoſitum ſufficiens ad conſequendam iuſtificationem.

92. Probatur minor ex dictis. Illud enim propoſitum mediocriter intenſum non evacuat vim periculi, atque adeo ille homo permanet in periculo proximo infringẽdi id propoſitum; cum tamen habeat obligationem eripiendi ſe à periculo, cum re ipſa poteſt: ergo illud non eſt propoſitum implendi obligationem, neque eſt propoſitum eripiendi ſe ab eo periculo. Et quidem homo, qui, dum confitetur, aufert nummos à cõfeſſario, quid prodeſt, quod habeat propoſitum non furandi de futuro? Quid ergo proderit, quod concubinarius, qui de præſenti poteſt ante confeſſionem expellere concubinam habeat propoſitum expellendi de futuro, ſi actualiter in confeſsione peccat, non ſe ſubtrahendo ſtatim ab eo periculo peccandi læthaliter, à quo poteſt ſtatim ſe ſubtrahere?

93. Confirmatur. Nam dum ille concubinarius confitetur, inſtat gravis obligatio eripiendi ſe à periculo formali peccandi læthaliter; à quo poteſt ſe eripere vno è duobus modis: ſcilicet vel expellendo occaſionem externam, quod eſt facilius, vel extenuando periculum formale per contritionem extraordinariam, & propoſitum conſtantiſsimum (tam magnum vt iudicio prudentis ceſſet periculum formale labendi.) Atqui neutro modo vitat periculum formale labendi in peccatum læthale, non expellendo ſtatim occaſionem externã, vt ſupponitur; non eliciendo actus extraordinarios, qui ceſſare faciant omnino periculum, vt etiam ſupponitur: ergo actualiter dum cõfitetur, committit peccatum læthale, quamvis ſit cum propoſito nõ peccandi læthaliter de futuro.

Ro-

Digitized by Google

94. Rogabis, an poſsit abſolvi concubinarius, qui prima vice ſe accuſavit de occaſione proxima, ignorans, eam occaſionem eſſe impedimentum ad abſolutionem. Filguera in expoſit. prop.61. cum dixiſſet, & recte quidem, numquam poſſe abſolvi pœnitentem, antequam expellat occaſionem proximam voluntariam; excipit tamen caſum iſtum, in quo aſſerit, poſſe eâ prima vice abſolvi; quia tunc nō verificatur, quod non vult omittere eam occaſionem. *Filg.*

95. Dicendum tamen eſt, neque in hoc caſu poſſe abſolvi, donec expellat: id enim probant omnia argumenta facta. Primum. Quia licet ignoraret obligationem expellendi, at poſtquam de eâ admonetur à confeſſario, inſtat præceptum negativū, *Ne retineas*, quod obligat ſemper, & pro ſemper: vnde qui antea erat in ſtatu peccati læthalis materialiter propter retentionem, iam eſt in illo formaliter; atque adeo abſolvitur invalide. Secundo. Quia manet in periculo proximo infringendi propoſitum. Tertium. Quia nemo ſe eripit á periculo necis per hoc, quod proponat fugere de futuro, niſi ſtatim fugiat. Quarto. Quia ad rectam diſpoſitionem pœnitentis, non ſufficit, quod habeat propoſitum eripiendi ſe à periculo in futurum, ſed propoſitum ſeu voluntatem non permanēdi in periculo infringendi propoſitum.

(†.†.†)

ARTICVLVS III.

Solvuntur obiectiones contra doctrinam articuli præcedentis.

SVMMARIVM.

Non valet argumentum à conſuetudinario ad habentem occaſionem proximam voluntariam n. 96.

Diſcrimen inter conſuetudinarium, & habētem occaſionem quoad obligationem. n. 97.

Conſuetudinarius non eſt in periculo formali peccandi, dum facit, quantum poteſt pro vitando peccato. nu. 98 & 99.

Abſolvi poteſt, qui non reſtituit ex deſidia, ſed non, qui ex vehementi avaritia. n. 100. & 101.

Intenſa contritio nequit ſtare cum perſiſtentia occaſionis voluntariæ. num. 102. & 103.

96. IN præfata diſp. 18 cap. 10. propoſui argumenta, quæ obiici poſſunt contra doctrinam proximè traditam; quorum ſolutiones hic per compendium tradere, operæ prætiū duxi. Primo. Ioannes Sancius vult ſumere paritatem ex eo, quod poteſt abſolvi ſine dilatione, habens conſuetudinem, peierandi, blaſphemandi, & ſe polluendi, ſi habet verum propoſitum non peccandi; ad hoc vt poſsit etiam abſolvi ſine dilatione, ſaltem ter, vel quater, qui habet domi concubinam, ſi habet verum propoſitum expellendi illam. *Sanc.*

97. Sed ex dictis diſcrimen eſt meridianâ luce clarius. Nam qui ex mera fragilitate retinet conſuetudinem peccandi, nullam aliam habet obligationem, quàm vincendi illam per actus ſupernaturales proprios, ſcili-

Digitized by Google

ſcilicet per contritionem, & propoſitum. Qui autem habet occaſionem extrinſecam inducentem ad peccatum, non ſolum habet obligationem eliciendi eiuſmodi actus, ſed etiam arcendi occaſionem extrinſecam, & non retinendi illam; quam quandiu arcere poteſt, & non arcet, peccat læthaliter, & ideo in ipſa confeſsione continuat id peccatum; ideoque invalide abſolvitur: à quo reatu ſolum poteſt excuſare ignorantia invincibilis.

98. Obiicitur ſecundo. Qui habet conſuetudinem peierandi, eſt in periculo formali peccandi læthaliter: ergo tenetur extenuare id periculum per propoſitum valde intenſum. Sed peccatores habentes eam conſuetudinem frequentius habent propoſitum non valde intenſum: ergo peccant læthaliter, dum abſolvuntur; cum teneantur extenuare periculum formale per propoſitũ valde intenſum. & id non præſtent.

99. Hoc argumentum probat, quod homo affectus habitu vitioſo tenetur facere, quantum poteſt, ad extenuandum illud periculum peccandi, quod naſcitur ex eo habitu. Vnde cõfeſſarius meliori modo, quo poſsit, debebit illum monere de periculo, in quo verſatur, & de arte deteſtandi peccatum, & de firmitate propoſiti, exhortando illum, vt faciat, quantum poſsit pro extirpanda conſuetudine. Si ergo facit, quantum poteſt, recte diſponitur, & valide abſolvitur. Non ſic concubinarius, qui poteſt expellere concubinam, & non expellit; hic enim nõ facit, quantum poteſt, nec quantum debet, & ideo peccans in ipſa confeſsione invalide abſolvitur.

100. Obiicitur tertio. Qui debet reſtituere rem alienam, poteſt bis abſolvi, quamvis realiter non reſtituerit, cum propoſito tamen reſtituendi, vt docent Medina lib. 2. ſum. cap 11. Et Corduba. quæſt. 4. Corollar. 8 & alij: ergo concubinarius, etiã ſi bis defecerit promiſsioni expellẽdi, poterit abſolvi. Conſequentia ligat á paritate rationis. Confirmatur. Qui non reſtituit realiter ante confeſsionem, retinet rem alienam, dúm abſolvitur: ergo dum abſolvitur, peccat: ergo invalide abſolvitur. Et tamen hoc non videtur concedendum: ergo ea ratio fallit. *Medin.* *Cordub*

101. Reſpondetur, diſtinguendum eſſe in eo, qui nondum reſtituit ex quadam deſid i a, & negligentia, & in eo, qui ex avaritia, & vehementi fame pecuniæ non reſtituit. Et in hoc ſecundo idem dicendum eſt, quod in concubinario; in hoc enim ipſa retentio rei alienæ eſt occaſio proxima, & quamvis oſtendat propoſitum reſtituendi, verſatur in periculo formali infringendi propoſitum. Et in hoc convincit evidenter confirmatio argumenti proxime facta. In altero, autem, qui ex quadam deſidia, & negligentia nondum reſtituit, eſt manifeſta ratio diſcriminis, & quidem duplex. Prima, quia in hoc nõ eſt periculum formale non reſtituendi; cum illa mora nõ oriatur ex aviditate pecuniæ. Secunda, quia licet vrgeat id præceptum negativum, *Ne retineas*, cœterum id eſt cum dependentia á voluntate creditoris, aut veri domini: cum ergo non ſit cõtra voluntatem domini, quod reſtitutio differatur vna die, & vſque ad diem craſtinum, inde eſt, quod ille, qui ex deſidia nondum reſtituit, poteſt proponere in cofeſsione reſtitutionem pro die craſtina; & quando ſic abſolvitur, nõ perſiſtit in ſtatu peccati mortalis; & ſic valide abſolvitur.

102. Obiicitur quarto. Concubinarius domi ſuæ exiſtens fieri poteſt, quod habeat contritiõnem perfectam propter Deum ſumme dilectum

Digitized by Google

tum ſimul cum propoſito expellendi concubinam;in quo caſu iuſtificabitur:ergo eodẽ modo poterit iuſtificari in Sacramento, antequam ex-pellat concubinam, quam expellere poteſt.

103. Solutionem huius argumenti late explicui in cap.10. cit.nu. 148.& ſeqq. Breviter tamen dico, quod in eâ hypotheſi vel concubinarius poteſt ſtatim expellere,vel nõ poteſt? Si poteſt expellere ſtatim, & advertit obligationem expellendi ſtatim,& non expellit ſtatim, non poteſt elicere verum actum contritionis propter Deum ſumme dilectum: quia non diligit, qui mandata eius non cuſtodit. Si autem non poteſt expellere ſtatim,poterit tunc elicere verum actum contritionis charitate formatum cum firmo propoſito expellendi,quam primum poſſit, & ſic iuſtificabitur.Quod idem poterit fieri in confeſſione, ſi non poteſt expellere. Tenebitur tamen extenuare periculum formale procurando ingentem intẽſionem contritionis, & propoſiti,enixe poſtulando à Deo auxilium,vt inferius dicam.

ARTICVLVS IV.

Quæ opinio ex relatis incurrat hanc damnationem?

SVMMARIVM.

Qui dixerint poſt decretum,poſſe concubinarium abſolvi ante expulſionem concubinæ, quam voluntariè retinet, n.104.

Eorum fundamentum. num. 105.

Retorquetur hoc fundamentum. n.106

Qui non tollit occaſionem, quam poteſt, pro nulla vice habet firmum propoſitum. n.107.

Hæ ſententiæ ſubiacent damnationi. n.108.

In periculo formali permanet, qui ſe voluntariè exponit periculo. n.109.

Non vult implere obligationem, qui non implet, cum poteſt. num. 110. & 111.

Id explicatur exemplo. n.112.

Eruitur ſenſus propoſitionis ſexageſimæ primæ n.113.& ſeq.

104. QVæſtio eo devolvitur, vt inquiramus,an opinio, quæ docet, poſſe concubinarium abſolvi ſemel,bis,ter, vel quater,antequam expellat concubinam, cum poteſt illam ſtatim expellere, ſubiaceat huic damnationi? Et idem eſt de quavis alia occaſione proxima. Nam ex illis, qui ſcripſerunt poſt hoc decretum,vt vidimus art.1. Hozes admittit, poſſe abſolvi vſque ad ſecundam vicem; Lumbier vſque ad tertiam; Torrecilla vſque ad quartam, quin propterea contraveniatur decreto,aut damnationi. *Hozes.* *Lumb.* *Torrecill.*

105. Quorum aſſertioni videtur ſufragari hoc argumentum. Nam propoſitio, quæ damnatur eſt, quæ aſſerit, *quod poteſt aliquando abſolvi, qui in proxima occaſione peccandi verſatur, quam poteſt, & non vult omittere.* Sed de eo, qui abſolvitur ſecunda, tertia, aut quarta vice ante expulſionem; non verificatur, quod non vult omittere occaſionem, cum habeat firmum propoſitum omittẽdi illam:ergo ea aſſertio non coincidit cum propoſitione damnata.

106. Sed hoc argumentum idem probat de quinta, & ſexta, & octava vice:nam eodem modo, quo habet concubinarius tertia,aut quarta vice propoſitum,imo eodem modo, quo habet illud prima, & ſecunda vice, poteſt illud habre, quinta, ſexta,aut octava: ergo non loquitur damnatio de eo, qui octava vice abſolvitur ante expulſionem, ſi tamen habet firmum propoſitum

expellendi. Atqui abſurdum eſt dicere, quod non incurrit damnationem propoſitio docens, quod octava vice abſolvi poteſt ante expulſionē occaſionis proximæ, quamvis dicatur habere propoſitum expellendi de futuro: ergo eâdem abſurditate ſcatet aſſertio relata.

107. Nec ſatisfacies ſi dicas, poſt quartam vicem cenſeri propoſitum non eſſe firmum. Nam vt in proxime dicendis conſtabit, neque qui prima vice abſolvitur, antequam expellat occaſionem, quā poteſt ſtatim expellere, habet verum propoſitum non peccandi læthaliter.

108. Aſſero ergo, ſubiacere huic damnationi eam aſſertionem, quæ docet poſſe abſolvi concubinarium prima, ſecunda, tertia, aut quarta vice, qui poteſt ſtatim expellere, & non expellit ante abſolutionem. Probatur primo. Ille non vult omittere occaſionem proximam, qui vult permanere in periculo formali infringendi propoſitum de omiſſione occaſionis; ſed qui ante abſolutionem proponit omittere de futuro eā occaſionem, vult permanere de præſenti in periculo formali infringendi id propoſitum de omiſſione occaſionis; vt conſtat ex art. 2. ergo ille concubinarius, qui cum poſſit, non expellit ante abſolutionem, non vult omittere occaſionem proximam. Sed damnatur propoſitio, quæ docet, poſſe abſolvi eum, qui, cum poſſit nō vult omittere occaſionem: ergo dānatur propoſitio, quæ docet, poſſe abſolvi, prima, aut ſecunda vice, antequam omittat illam, quam poteſt omittere.

109. Probatur Maior eo evidenti aſſerto P. Suarij ſæpe repetito. Suar. *Nam in moralibus eiuſdem malitiæ eſt conſtituere ſe voluntarie in morali periculo, & proximo committendi aliquod crimen, & committere illud:* ergo eiuſdem malitiæ eſt velle permanere in periculo formali infringendi propoſitum de omittenda occaſione, ac velle infringere illud; quod idem eſt, ac velle non omittere occaſionem. Itaque ille homo non vult efficaciter omiſſionem eius occaſionis, quia vult permanere in periculo proximo infringendi propoſitum de omiſſione, dum non expellit ſtatim, quam poteſt ſtatim expellere.

110. Probatur ſecundo eadem aſſertio. Ille non vult omittere occaſionem proximam, qualiter requiritur, vt abſolvatur, qui caret propoſito implendi totam ſuam obligationem gravem; ſed concubinarius, qui potens expellere ſtatim, proponit expellere de futuro, caret propoſito implendi totam ſuam obligationem gravem: ergo eiuſmodi concubinarius non vult omittere occaſionem proximam, qualiter requiritur; vt abſolvatur. Maior, & conſequentia patent.

111. Minor probatur. Concubinarius enim, qui poteſt expellere ſtatim, habet obligationem gravem expellendi ſtatim; cum illud præceptum, *Ne retineas*, obliget ſemper, & pro ſemper; & ſolum proponit expellere de futuro: ergo non habet uoluntatem, neque propoſitum implendi totam ſuam obligationem gravem. Patet ergo, propoſitionem docentem, quod is concubinarius poteſt abſolvi, antequam omittat occaſionem, ſubiacere huic damnationi.

112. Probatur tertio. Nam ille homo, cui appropinquat leo ſeviſſimus, eſt in occaſione proxima necis: ſi ergo iſte homo non fugiat ſtatim, ſed proponat fugere de futuro; nōne dicemus, illum non velle omitte-

re

re occaſionem illam, ſive periculum necis; ſed potius velle pro tunc permanere in illa occaſione ſuæ necis? Eadem autem eſt ratio, quoad hoc, de eo, qui non fugit ſtatim periculum proximum peccandi læthaliter, ſed ſolum proponit fugere de futuro.

113. Ad extremum rogabis, quomodo intelligenda ſit propoſitio dãnata ſexageſima prima quoad eas duas vltimas partes. *Et non vult omittere, Quinimo directe,& ex propoſito quærit, aut ei ſe ingerit*; an ſcilicet accipienda ſit copulatim, an potius diviſim? Poſſet enim quis exiſtimare, in vim huius damnationis poſſe abſolvi concubinarium, qui non vult omittere occaſionem dummodo illam non quærat directe, & propoſito, neque ei ſe ingerat: quaſi ad damnationem requiratur vtrumque ſimul.

114 Certum tamen eſt, eas duas partes propoſitionis accipi diviſim, & ſeorſim; ita vt damnetur propoſitio, ſive loquatur de eo, qui directe quærit,& ſe ingerit, ſive loquatur de eo, qui non vult omittere occaſionẽ, quam antea habebat. Et quidem val de parva diſtantia eſt inter vnum & alterum, ſcilicet inter hoc, quod eſt, nolle omittere, & hoc, quod eſt, ſe ingerere; quia tam voluntarie perſiſtit in occaſione vno modo, quam altero.

115. Accipiendas autẽ eas partes diviſim, conſtat: tum ex ipſo ſenſu verborum; tum etiam ex illa dictione, *Quinimo*, quæ vt obſervat Barboſa tract. de dictionibus vſu freq. dict. 321. cum 35. Iuris prudentibus, quos ibi allegat, ſignificat idẽ, quod *Quin etiam*. Et dict. 112. loquens de dict. *etiam*, ait: *Implicativa eſt hæc dictio, & exprimit caſum magis dubitabilem, & implicat minus dubitabilem*. Ex quo fit, quod ea dictio. *Quinimo*, aut *quin etiam*, exprimit caſum magis dubitabilem, id eſt maioris difficultatis, ſcilicet quod abſolvatur, qui ſe ingerit occaſioni; & implicat caſum minoris difficultatis, ſcilicet quod abſolvatur, qui vult retinere occaſionem.

Barboſ.

CAPVT VI.

Ad quid teneatur, qui non poteſt deſerere occaſionem proximam; & quodnam propoſitum requiratur ad hoc, quod poſsit abſolvi?

SVMMARIVM.

Nulla occaſio proxima eſt neceſſaria, niſi quoad circumſtantiam extrinſecam. n. 116.

Concubinarius tenetur ad actus proprios, quibus avertat periculum formale peccandi. n. 117.

Quomodo firmandum ſit propoſitum non peccandi. n. 118.

Quid ſit opus ex parte confeſſarij. num. 119.

Concubinarius, ſi hæc non præſtat, perſtat in periculo formali peccandi. num. 120.

Tunc graviter obligatur ad orationẽ. n. 121. & ſeq.

Vt confeſſarius poſsit abſolvere concubinarium; debet iſte, præter propoſitum non peccandi, habere animum ponendi ea media. n. 123.

Cum hoc animo abſolvi poteſt. n. 124.

Aliquando erit vtilius ſuſpendere abſolutionem. num. 125.

116. RElege quæ dixi de occaſione proxima voluntaria,& neceſſaria. Vbi etiam comperies, nullam occaſionem proximam

eſſe neceſſariam, niſi ſolum quoad circumſtantiam extrinſecam: nam quoad periculum peccandi eſt voluntaria ſaltem indirecte, quatenus liberum eſt homini habere ſummã deteſtationem peccati, & propoſitum conſtans non peccandi, petendo enixe à Deo ſpetiale auxilum ad hãc internam diſpoſitionem animi; quo pacto extenuatur periculum formale peccandi læthaliter. Quid autem requiratur, vt verificari poſſit, quod concubinarius non poteſt expellere occaſionem, dicam cap. ſeq. Et quia in præfata diſp.18. cap.11. hanc materiam abunde explicui, placuit aliquas periodos huc inde transferre, paucis mutatis.

117. Dico primo. Concubinarius, qui non poteſt auferre occaſionem extrinſecam, tenetur per actus ſuos proprios avertere periculum formale peccandi; quod ſi ita non conetur avertere, peccat mortaliter. Hæc concluſio conſtat ex cap. 4.art. 2.aſſert 4. Hanc concluſionem propugnat P.Ægidius de Coninkc diſp. 8.de Pœnit. num. 134. vbi de puella exiſtente in domo patris ſui, quæ nõ poteſt deſerere domum ſuam, ſic ait: *Tali igitur primo iniungenda omnia media, quæ poſſunt eam ab eo peccato avertere; & firmiter præcipiendũ, vt caveat, inquam, tali iuveni ſine neceſſitate loqui, præſertim in loco ſolitario: & vt quoties cum eo peccaverit, certam aliquam pœnitentiam ſubeat. Deinde vt & ante abſolutionem, & poſtea etiam ſæpius per diem coram Crucifixo proponat omnino tale peccatum vitare. Item vt frequentius, & eidem Sacerdoti confiteatur, & ſi promittat omnia hæc ſe facturam poterit ſemel, aut etiam ſecundo, ſi reincidat, abſolvi.*

Conink

118. Itaque tenetur ad ponenda omnia media opportuna (ſaltem de conſilio confeſſarij) ad extenuandum periculum. Tenebitur ergo ad confirmandum propoſitum nõ peccandi ſæpius in die. Proderit, ſi fiat propoſitum coram Crucifixo, vt ait P.Ægidius; quia id magis hominem confirmat. Item ad poſtulandum enixe à Deo ſæpius in die auxilium ſpetiale, cum fiducia impetrandi, & ex intenſo deſiderio non peccandi; id enim eſt medium valde efficax ad extinctionem periculi; & aliqua ieiunia, aut mortificationis opera aſſumere de conſilio confeſſarij.

119. Ex parte etiam confeſſarij poterit extenuari periculum peccãdi, ſi confeſſarius difficilem ſe oſtendat ad impendendam abſolutionem; ſignificans, quam indignus abſolutione ſit pœnitens. Experientia enim docuit, hoc medio pœnitentem deterreri à proſecutione occaſionum peccandi. Deinde ſi confeſſarius inſtruat pœnitentem, in quanto periculo mortis æternæ verſantur, qui in ſimili occaſione peccandi vitam tranſigunt; cum ſubita mors eos forte maneat.

120. Et quidem, quod teneatur in eo eventu ad avertendum per actus proprios periculum formale, patet ex prædicta aſſertione quarta. Quia qui non avertit periculum formale, cum poſſit, ipſe voluntarie ſe exponit, ſaltem indirecte, tali periculo: Atqui mortaliter peccat, qui voluntarie ſe exponit periculo formali, vt patet ex dictis. Quod vero teneatur ad media exhibenda, etiam patet. Nam qui tenetur ad conſecutionem finis, tenetur ad electionem mediorum; cum impoſſibilis ſit conſecutio finis ſine electione mediorum. Atqui ea, quæ retulimus, ſunt media, quæ Deus nobis reliquit opportuniſſima ad averſionem periculi, & non multum difficilia ei, qui ex animo deſiderat fugam periculi: ergo ad illa tenetur.

Nec

Digitized by Google

121. Nec novum videri debet, quod dicamus, eum hominem in tali caſu eſſe graviter obligatum ad orationem, nempe ad poſtulandum enixe diuinum auxilium. Eſt enim communis ſententia Theologorum, teneri hominem ſub mortali ad eiuſmodi orationem, cum ingruit tentatio grauis, ſcilicet propter periculum peccandi, quod ſibi ab ea tentatione imminet. Audi P. Suarez tom. 2. de Relig. tract. 4. lib. 1. cap. 3. num. 17. *Quod ſi Deus permiſerit hominem actu vexari gravisſima tentatione, & ea ratione in periculo animæ ſuæ verſari, non eſt dubium, quin tunc teneatur homo peculiari obligatione ad orationem recurrere, vt omnes Authores docent: quia tunc maxime obligat charitas propria, atque etiam Dei. Et confidere tunc de ſua libertate, eſſet magna ſuperbia, & præſumptio: confidere autem de ſolo auxilio ordinario ſufficiente, eſſet ſtulta negligentia* Et num. 18 *addo inſuper in huiusmodi occaſionibus, pro quibus hæc oritur obligatio, illam omittere, grave eſſe peccatum, non ſolum contra virtutem, quam vexat tentatio, v. g. contra caſtitatem; ſed etiam contra charitatem.*

Suar.

122. Scio, totam materiam huius primæ concluſionis in praxi eſſe difficilem, propter maximam fragilitatem peccantium, eorumque ſummã rerum æternarum incuriam. Conetur tamen confeſſarius, vt ipſi peccatores intelligant hanc eorum obligationem adhibendi media opportuna, & quod proponant ea executioni mandare: quia ſaltem conſequentur, quod maiorem peccandi formidinem concipiant; & quod aliquam partem eius obligationis impleant; & quod implendo ex parte vberiorem à Deo gratiam conſequãtur.

123. Dico ſecundo. Quando confeſſarius, incidit in concubinarium impotem expellendi occaſionem, non debet abſolvere illum, donec cognoſcat, eum peccatorem habere propoſitum, non ſolum non cognoſcendi carnaliter concubinã, ſed etiam adhibendi ſupra dicta media ad extenuandum, & avertendum periculum peccandi. Hæc ſecunda concluſio patet ex prima. Pœnitens enim non poteſt abſolvi, niſi habeat propoſitum implẽdi omnem obligationem gravem, quæ illum obſtringit; ſed, vt conſtat ex concluſione prima, ille pœnitens habet obligationem ponendi media per actus ſuos proprios, quibus extenuetur periculum peccandi: ergo non poteſt abſolvi, niſi habeat propoſitum ponendi prædicta media.

124. Cum hoc autem propoſito poſſe abſolvi eiusmodi concubinarium, qui non poteſt expellere cõcubinam, patet: quia ſic facit, quidquid facere debet; & aliunde non peccat actualiter. Si enim actualiter in confeſſione peccaret, vel eſſet, quia non expellit concubinam; & hoc eſſe non poteſt, quia ipſa hypotheſis ponit impoſſibilitatem in expulſione; vel quia non aufert per actus proprios periculũ formale peccandi; & neque hoc modo peccat, quia proponit elicere eos actus, per quos extenuatur eiuſmodi periculũ.

125. Sed quamvis ſic poſſit abſolvi, aliquando oportebit differre abſolutionem, vt magis deterreatur peccator à delicto ſuo, & apponat illa media ſupra memorata ad extenuandum periculum peccandi eo modo, quo dixi in Diſert. præced. agens de eo, qui habet conſuetudinem peccandi.

CA-

Digitized by Google

CAPVT VII.

Quæ cauſa ſit ſufficiens, vt poſſit quis non deſerere occaſionem proximam peccandi lathaliter? Vbi exponitur 62. propoſitio.

ARTICVLVS I.

Authorum placita referuntur.

SVMMARIVM.

Status difficultatis proponitur. n. 126.
Fuit, qui diceret, quamlibet vtilitatem eſſe cauſam ſufficientem non deſerendi occaſionem proximam. n. 127.
Vrgens cauſa requiritur ad non deſerendam occaſionem. n. 128.
Quid docuerit Sancius. n. 129.
Male audivit hæc doctrina apud Theologos. n. 130.
Doctrina Leandri circa cauſam vrgentem. n. 131.

126. CVm propoſitio 62. ex dãnatis dicat, quod *Proxima occaſio peccandi non eſt fugienda, quando cauſa aliqua vtilis, aut honeſta non fugiendi occurrit.* Inquirimus, an detur aliqua cauſa, & qualis ſit, propter quam licitum ſit non fugere occaſionem proximam peccandi? Et non procedit quæſtio in ea hypotheſi, in qua homo ſpetiali Dei auxilio adiutus extinguit periculum formale labendi, eliciens vehementem deteſtationem peccati, & conſtantiſſimum propoſitum; ita vt non magis timeatur lapſus in hac occaſione, quam in reliquis remotis: tũc enim, vt diximus, occaſio, quæ erat proxima iam non eſt proxima; quia ceſſat periculum formale, quod eſt cõſtitutivum eſſentiale occaſionis proximæ.

127. Author opinionis damnatæ, quicumque ille ſit (neque enim multum fido citationibus Recentiorum) quamcumque cauſam vtilem, aut honeſtam dicit eſſe ſufficientem, vt quis non deſerat occaſionem proximam peccandi. Ex quo fit, quod ſi concubina ſit vtilis ad gubernationem domus concubinarij ex hac ſola vtilitate poſſit illam retinere. Quare iure merito damnata eſt ea opinio; & quam evidenter ſit falſa, conſtabit ex dicendis.

128. Theologi communiter docent, ſolam cauſam vrgentem, & quæ afferat graviſſima incommoda, eſſe ſufficientem, vt quis non deſerat occaſionem proximam. Alij magis in ſpeciali dicunt, ad id ſufficere grave detrimentum ſive ſpirituale, ſive temporale. Alij, (quod in idem recidit) eſſe ad id cauſam ſufficientem, ſi ex ſeparatione ſequatur ſcandalum, infamia, aut grave detrimentum temporale. Id quidem ita dicitur in generali. Inde autem in ſpeciali concluſiones eliciunt alij laxiores; alij ſtrictiores, quas oportet examinare.

129. Ioannes Sancius diſp. 10. num. 8. ad id requirit cauſam neceſſariam, ſive vrgentem, & poſtea nu. 20. aſſerit, [Negandam non eſſe abſolutionem ei, qui ſuæ concubinæ, quam domi habet, mutuo dedit cẽtum aureos, quorum recuperandorum ſpes nulla ſupererit, ſi domo illam eiiciat.·.·. Dictum eſt enim ſupra, quod nullus teneatur occaſionem proximam vitare cum magno ſuo detrimento. Nec tunc dicetur velle occaſionem, ſed permittere; cũ non abigere occaſionem, non oriatur, quia velit pœnitens in illa permanere; ſed quia velit non incurrere dam-

damnum, quod abiecta occaſione obveniret]Et num.20.(in impreſſione Lugdunenſi) ait: [Non tenebitur domo eijcere concubinam, ſi concubinario ſit nimis vtilis ad lucrandum bona temporalia, media negotiatione.] Tertio ibidem ita habet:[Si cõcubina nimis vtilis eſſet ad oblectamentum concubinarij(vulgo regalo) dum deficiente illo nimis ægre ageret vitam.]

130. Hæ tres concluſiones Sancij peſſime audiunt apud Theologos. Et P. Arriaga tom. 8. diſp. 38. num.35. non ſolum appellat eas improbabiles, ſed acerrime in eas invehitur verbis, quæ retuli diſp. 18. cit. num. 175. Et Diana part.5. tract. 14. reſol. 108.dubitat de earum probabilitate, quod iuxta ſupradicta, præcipue diſert.4.idem eſt,ac dicere, in praxi non eſſe probabiles. Et concluſionem tertiam vocant *Scandaloſam, improbabilem, & indignam viro Catholico*, Tho. Hurtado, & Martinez dePrado à me relati ibid. num. 174. & (quod maius eſt) Alexander VII. eam concluſionem damnavit tamquam ſcandaloſam, vt ibidem notaui num. 199.

Arriag. *Diana.* *Hurt.* *Prado.*

131. Leander à SS. Sacram. tract. 5. de Pœnit. diſp.7. quæſt. 39. admittit illam primam concluſionem Sancij de abſolvendo concubinario non expellente concubinam propter centum aureos alias non recuperandos. Pro qua concluſione citat Bonacinam, & Cardinalem de Lugo. ſed quam immerito citentur hi duo, manifeſte oſtendi ibidem nu. 178.

Leand. *Bonac.* *Lugo.*

ARTICVLVS II.

Statuitur vera concluſio, explicaturque, & roboratur.

SVMMARIVM.

Sola impoſſibilitas phyſica, vel moralis eſt cauſa vrgens ad non deſeredum occaſionem proximam. num. 132.

Tenetur quis deſerere occaſionem, dum poteſt. num. 133.

Id cõſtat ex damnatione propoſitionis ſexageſima ſecunda. nu. 134.

Tenetur quis ſub gravi ponere media ad extenuandum periculum formale. nu. 135.

Vtilitas centũ aureorum, v. g. non eſt ſufficiens cauſa. nu. 136.

Oſtenditur exemplis. n.137.

Permittere periculum imprudentia eſt. n.138.

Sub obligatione fugiendi non eſt licita voluntas permiſſiva. n.139.

Quando hac vtilitas pertingeret ad impoſſibilitatem moralem. n.140.

Obiectio difficilis proponitur, & enodatur. n.141.& ſeq.

132. Sit prima concluſio. Vt quis non teneatur deſerere occaſionem proximam peccandi læthaliter, nulla alia cauſa eſt ſufficiẽs, niſi ſola impoſſibilitas phyſica, vel moralis deſerendi talem occaſionẽ: at vero nulla omnino cauſa eſt ſufficiens, vt quis non teneatur avertere periculum proximum peccandi læthaliter.

133. Prima pars concluſionis conſtat. Nam,vt conſtat ex ſuperioribus, quoties poteſt quis deſerere occaſionem proximam peccandi, tenetur illam deſerere:ergo ſolum excuſa-

cuſatur ab ea obligatione, quando non poteſt eam delerere: ergo ſola impoſſibilitas excuſat. Nam hæ duæ conſequentiæ ſynonimæ ſunt, & evidenter inferuntur ex antecedente.

134. Confirmatur. Nam ex communi Theologorum ſententia, vt quis excuſetur à deſerenda occaſione proxima, requiritur cauſa omnino neceſſaria; idque manifeſte conſtat ex damnatione propoſitionis 62., in qua deciditur, non ſufficere ad id cauſam honeſtam, aut vtilem; vbi autem non ſufficit vtilitas, requiritur neceſſitas. Sed neceſſitas, & impoſſibilitas ſunt correlativæ, ita vt ſi hoc eſt neceſſarium fieri, impoſſibile ſit, id non fieri: ergo ſi vt quis non deſerat occaſionem proximam, requiritur neceſſitas retinendi illam, eodem modo requiritur impoſſibilitas non retinendi illam.

135. Secunda vero pars concluſionis etiam conſtat ex dictis cap. præcedenti. Nam in poteſtate hominis ſemper eſt adhibere media, per quæ extenuatur periculum proximum peccandi læthaliter, nempe ſummam deteſtationē peccati, propoſitum conſtans, implorationem Divini auxilij, &c. ergo nulla eſt cauſa ſufficiens excuſans hominem ab eo quod conetur extenuare periculum proximum peccandi læthaliter; niſi fortè ignorantia invincibilis.

Sanc. Leand. 136. Ioannes Sancius &, Leander à SS. Sacram. admittunt, requiri cauſam neceſſariam, vt excuſetur quis ab obligatione expellendi occaſionem proximam, & tamen volunt, eſſe cauſam neceſſariam ad retinendum illam quod concubina debeat centum aureos, non recuperandos, ſi expellatur. Quam etiam neceſſitatem applicat etiam Ioannes Sancius ad alios duos caſus de concubina vtili ad negotiationem; & de vtili ad condimentum ciborum. Exorbitant ergo hi Authores, dum doctrinam generalem applicant ad hos caſus ſingulares, & quamcumque difficultatem autumant eſſe impoſſibilitatem moralem, & in culice conſiderant elephantem.

137. Contra eos Authores tribus argumentis pugnavi in ea diſp. 18. cit. cap. 12. quæ hic oportet reproducere. [Et quidem ſuppono, apud iſtos Authores concubinariū, & fæminam manere in eodem periculo formali, ac antea erant. Inquiro nunc ab illis primo, vtrū liceat occurrere Leoni ſævienti propter centum aureos promiſſos; vel an cum periculo amittendi centum aureos tenearis fugere periculum proximum mortis à Leone impendens? Reſpondebis, fugiendum periculum proximum mortis, etiam ſi amittantur centies centum. Et inquiro ſecundo, an ſit maior obligatio fugiendi periculum proximum mortis, quam periculum mortalis peccati? Ego enim maiorem oblitionem invenio fugiendi periculum proximū labendi in peccatum mortale, quam periculum proximum labendi in mortem, quanto peius, & infælicius eſt incidere in mortem ſpiritualem peccati, quam in mortem corporalem, vt Fides Catholica nos docet.]

138. Impugno ſecundo hos Authores. In eo caſu poſito, in quo concubinarius non deſerit periculum peccandi, ne amittat centum aureos, concubinarius [non dicitur velle occaſionem, ſed permittere; cum non abigere occaſionem non oriatur, quia velit pœnitens in illa permanere, ſed quia velit non incurrere damnū, quod abiecta occaſione, obveniret.] Quæ ſunt verba Ioannis Sancij citati ſupra num. 129. ergo ſimiliter qui propter cen-

centum aureos promiſſos non fugeret Leonem ſævientem, & proximum mortis periculum, non diceretur velle periculum mortis, ſed permittere; quia ſi non fugit ſævitiam Leonis, non eſt quia velit ſibi periculum mortis imminens à Leone; ſed quia non vult incurrere damnum per amiſſionem centum aureorum. Tum. ſic Quod voluntas ſit ſolum permiſſiva periculi proximi mortis, non excuſat hominem ab imprudentia, & à peccato læthali: ergo quod voluntas ſit ſolum permiſſiva periculi peccandi, non excuſat hominem à peccato læthali.

139. Impugno tertio. Quando teneris fugere, non licet voluntas permiſſiva; ſed periculum formale proximum peccandi ſemper teneris fugere, vt ſæpius diximus: ergo nunquam licet voluntas permiſſiva talis periculi. Itaque aliud eſt permittere occaſionem, amputando periculum; & aliud eſt permittere occaſionem, & periculum; prius quidem licet, non ſecundum, vt ſatis conſtat ex dictis.

140. Et quidem ſi illi centum aurei non recuperati reducerent hominem ad extremam, aut quaſi extremam neceſſitatem ex permanentia apud concubinam; tunc diceretur moraliter impoſſibilis remotio occaſionis. Nihil ominus tunc, licet non teneretur expellere occaſionem, teneretur tamen exterminare, aut ſaltem extenuare periculum proximum peccati, nempe adhibendo media ſupra memorata.

141 Sed obijcies. Etiam ſi illi centum aurei non recuperati reducerent hominem ad extremam neceſſitatem, non liceret exponere ſe periculo proximo incidendi in ſævitiam Leonis: ergo vel exemplum Leonis nihil probat; vel dicendum eſt deſerendam eſſe occaſionem proximam peccandi læthaliter, etiã ſi homo reducendus ſit ad extremã neceſſitatem.

142. Reſpondeo, ſicut exemplum Leonis probat, neque propter extremam neceſſitatem vitandam poſſe te exponere periculo proximo incidendi in ſævitiam Leonis; eodem modo, neque propter extremam neceſſitatem vitandam poſſe te exponere periculo proximo incidendi in peccatum mortale; bene tamen occaſioni externæ quando eſt moraliter impoſſibile vitare ejuſmodi occaſionem externam. Itaque ſi poſſibile eſt vitare occaſionem externam proximam peccandi, teneris illam vitare; ſi autem impoſſibile moraliter eſt vitare occaſionem externam, teneris vitare periculum proximum peccandi læthaliter abhibendo ad id media ſupra memorata. Quare exemplum Leonis probat, propter nullam neceſſitatem, quantumvis gravem, aut extremam, poſſe exponere te occaſioni proximæ peccandi, ſuppoſito quod maneat occaſio ſimul cum periculo peccandi; quod tamen remouere potes per actus proprios. Vnde ſi in tali caſu vitandæ extremæ neceſſitatis perſiſteret concubinarius in periculo proximo peccandi, peccaret quidem, non quia non fugit occaſionem externam, cum ea fuga ſit moraliter impoſſibilis; ſed quia non exterminavit, aut extenuavit periculum formale peccandi, adhibendo media ſupradicta.

143. Explicatur amplius. Demus ſupereſſe duo media advitandum periculum mortis impendentis à Leone occurrente: primum, fuga velox; ſecundum, oſtendere Leoni gallum gallinaceum, quo dicitur Leo terreri (fabula ſit, an experientia, nihil obeſt diſcurſui.) In hoc caſu non teneris fugere, ſi gallum oſten-

oſtendis. Similiter concubinario ſuperſunt duo media, alterum fuga occaſionis externæ, alterum extenuatio periculi per actus proprios ſupra memoratos. Quare ſi fuga occaſionis eſt moraliter impoſſibilis, tenetur per actus proprios extenuare periculum formale, quo extenuato, occaſio non remanebit in eſſe proximæ.

144. Video multas inſtantias fieri poſſe contra hunc diſcurſum, quas quidem propoſui in ea diſput. 18. à num. 187. ac illis abunde ſatiſfeci. Et à repetendis ipſis abſtineo, quia ex præiactis principijs non difficile diſſolvi poſſunt. Qui velit eas legere, adeat locum nuper citatum.

ARTICVLVS III.

An vincenda ſit ipſa impoſſibilitas moralis, quando datur talis complicatio occaſionis proximæ, & periculi proximi, vt neutrum vitari poſſit?

SVMMARIVM.

Hic caſus frequenter accidere poteſt. num. 145.

Tunc vincenda eſt illa impoſsibilitas moralis, & deſerenda proxima occaſio peccandi. num. 146.

Fundamentum pro hac reſolutione. num. 147.

Diſcrimen pro concubinario retinente domi fæminã ex neceſsitate. n. 148.

Quid agere debeat confeſſarius cum fæmina habenti talem occaſionem? num. 149.

Tunc habet vrgens motivum confeſſarius ad credendum defectum propoſiti, & negandam abſolutionem. nu. 150.

145. Vtinam raro eveniret hæc hypoteſis; quam tamen malitia peccatorum frequentẽ effecit. Quærit peccator in fomentum ſuæ luxuriæ puellam ſuis delitijs idoneam. Incidit in quamdam parentibus orbatam, præ fame fere pereuntem, & omni humanâ ſpe deſtitutam. Hæc poſt diuturnum tẽpus concubinatus, conſcientiæ morſibus lacerata vadit ad confeſſariũ. Iſte agnoſcit neceſſitatem moralem preſiſtendi in ea domo; aliàs fame peribit: & dum hortari conatur, vt perſiſtens in domo reſiſtat luxuriæ ſui complicis, & adhibeat media ſalutaria, propoſiti, orationis, &c. Reſpondet illi, id ſibi eſſe impoſſibile; quia ſi reſiſtat libidini complicis, illam certiſſimè è domo expellet; quo facto præ fame peribit. Habet itaque impoſſibilitatem moralem deſerendi occaſionem proximam; & habet impoſſibilitatem moralem extenuandi periculum proximum per propoſitum efficax non peccandi. Poteſtque exclamare cum Suſanna. *Anguſtiæ ſunt mihi vndique.* [Si enim domo egrediar, vt ab occaſione proxima eripiar, fame peribo; ſi autem domi perſiſtens voluero extenuare periculum peccandi per propoſitum conſtans reſiſtendi valuptati illius, etiam fame peribo; ſtatim enim à domo excludar.]

146. Reſpondeo, in hoc caſu teneri fæminam ad aſſumendum illud vnicum medium egrediendi è domo, etiam ſi præ fame peritura ſit. Atque adeò quæſtioni in titulo huius articuli præfixæ reſpondendum eſt, cum datur eiuſmodi complicatio impoſſibilitatis eripiendi ſe ab occaſione proxima, & ab ipſo periculo peccandi proximo, vincendam eſſe eam impoſſibilitatem moralem, deſerendamque occaſionem proximam, etiam cum periculo vitæ,

Digitized by Google

tæ, aut egrediendo, aut patiendo ſe expelli.

147. Et ratio eſt evidens. Homo enim tenetur ad vitandum peccatum mortale, etiam cum periculo vitæ; ſed fæmina in eâ hypotheſi peccat mortaliter, dum perſiſtit in propoſito luxuriandi; neque poteſt deſiſtere ab eo propoſito, niſi vel egrediens è domo, vel patiens ſe expelli; in quo caſu incurrit periculum pereundi præ fame: ergo tenetur ab eo propoſito deſiſtere egrediens è domo, vel patiens ſe expelli, etiam ſi fame peritura ſit.

148. Diverſa itaque ratio in concubinario, qui vrgentiſſima neceſſitate coactus retinet fæminam: iſte enim poteſt per propoſitum efficax, & implorationem Divini auxilij extenuare periculum peccandi. Hæc autem fæmina non poteſt illud extenuare per propoſitum, & alia media, niſi expellenda ſit à domo, vt ſupponit hypotheſis.

149. Inquires quomodo ſe geret confeſſarius circa abſolutionem huius fæminæ? an ſcilicet non liceat abſolvere; donec ipſa ſponte egrediatur domo; an potius videns confeſſarius in eà propoſitum conſtans reſiſtendi, & patiendi, quod expellatur à domo, poſſit eam abſolvere ante egreſſum?

150. Reſpondeo, in hoc caſu habere confeſſarium vrgentiſſimum motivum ad credendum, ei fæminæ non ineſſe propoſitum efficax reſiſtendi ſuo complici; ſi nolet ſponte domo egredi. Nam cum illa videat, ſe ex ſua reſiſtentia certiſſime expellendam, & ipſa nolit ſponte ſua egredi; ſignum evidens eſt; quod vult perſiſtere, non ſolum in domo, ſed etiam in concubinatu. Quare nullo modo eſt abſolvenda, niſi prius domo egrediatur. Conabiturque confeſſarius illi ſuadere, vt in Deo confidat, qui quærentibus regnum Dei, & iuſtitiam eius, promittit ſe non defuturum; quin potius illis hæc omnia temporalia adijcienda.

ARTICVLVS IV.

Quæ opiniones ex relatis incurrant hanc damnationem?

SVMMARIVM.

Subit damnationem omnis opinio, quæ pro retinenda occaſione admittit cauſam non neceſſariam n. 151.

Et quæ non requirit impoſſibilitatem, ſaltem moralem, pro fugienda occaſione. num. 152.

Manet damnata opinio docens, non eſſe expellandam concubinam propter recuperandã pecuniam. nu 153.

Et quæ docet, retinendam propter lucrum; aut propter ciborum condimentum. num 154.

Item quæ docet, non fuguiendam occaſionem propter iacturam divitiarum. num. 155.

151. Sit prima concluſio generalis. Omnis opinio, quæ admittit cauſam non omnino neceſſariam ad hoc, vt quis non teneatur fugere occaſionem proximam peccandi mortaliter, incurrit hanc damnationem. Probatur. Cauſa, quæ non eſt omnino neceſſaria, eſt ſolum vtilis, aut honeſta (non enim loquimur de cauſa turpi, aut inhoneſta, aut indifferenti) ſed damnatur opinio docens, ad id ſufficere cauſam vtilem, aut honeſtam: ergo damnatur opinio docens ad id ſufficere cauſam non neceſſariam.

152. Et eodem modo dicendum eſt, quod incurrit damnationem opinio docens, non requiri impoſ-

ſibilitatem moralem fugiendi occaſionem proximam. Nam neceſſitas, & impoſſibilitas ſunt neceſſario correlativa; idem quippe omnino eſt, quod ſit impoſſibile fugere occaſionem proximam, & quod ſit neceſſarium non fugere. Quare ſi non ſit impoſſibile fugere occaſionem, ſolum erit vtile non fugere.

153. Sit ſecunda concluſio. Opinio Ioannis Sancij relata, [quod non tenetur quis expellere concubinam propter recuperandos centum aureos] ſubiacet huic damnationi. Probatur, ſupponendo; non loqui authorem in caſu vrgentis neceſſitatis, quam patiatur concubinarius; ſed ſolum, quia centum aurei ſunt multæ æſtimationis. Cum ergo recuperatio centum aureorum non ſit cauſa neceſſaria reſpectu concubinarij, euidenter infertur, eſſe dumtaxat cauſam vtilem. Sed opinio, quæ ad hoc admittit ſolum cauſam vtilē dānatur: ergo ſub damnatione includitur ea opinio, quæ id admittit propter ſolam recuperationem centum aureorum.

154. Subiacet ſimiliter damnationi illa ſecunda opinio eiuſdem, quod ſcilicet [non tenetur concubinarius expellere concubinam, quæ nimis vtilis eſt ad lucrandum in negotiatione, & venditione mercium] evidens enim eſt, quod hæc opinio reſpicit ſolum cauſam vtilitatis; quam tamen in præſenti damnat Pontifiex. Item, illa tertia opinio, quod [non tenetur concubinarius expellere concubinam propter ciborum condimentum] quamvis in ſuis terminis formalibus damnata fuerit vt ſcandaloſa ab Alexandro VII. eſtque quadrageſima prima ex damnatis; ad huc tamen comprehenditur ſub hac damnatione Innocentij XI. Quia hæc opinio non reſpicit cauſam neceſſariam, ſed dumtaxat vtilem appetitui.

155. Sit tertia concluſio ſubit etiam hanc damnationem opinio, quam non pauci docent, nempe [licitum eſſe non fugére occaſionem proximam cum iactura divitiarum; ſeu bonorum fortunæ.] Non enim limitat ad vrgentem neceſſitatem moralem concubinarij, neque ad impoſſibilitatem moralē. Quare iſta cauſa, quam afferunt, vt concubinarius non teneatur expellere occaſionem proximam, manet intra terminos ſolius vtilitatis; atque adeò in terminis comprehenſis ſub damnatione.

CAPVT VIII.

An liceat quærere directe occaſionem proximam peccandi læthaliter pro bono ſpirituali, vel temporali noſtro, vel proximi?

SVMMARIVM.

Quid ſenſerit Sancius circa propoſitionem damnatam? num 156.

An eam docuerint alij Doctores. num. 157.

Reijcitur primo propoſitio damnata num. 158.

Secunda illius impugnatio. num. 159.

Nequit quis velle vel leve peccatum, etiā pro ingenti bono inde eventuro. num. 160.

An velit quis bonum reſultans, & ſolum patiatur occaſionem peccati. num. 161.

Dum quis quærit occaſionem, etiam illam vult. num. 162.

Commertium cum infidelibus an poſſit haberi cum periculo perverſionis. num. 163.

Non

Non poteſt quis ingredi ad infideles, ſi adſit probabiliter hoc periculum. num. 164.

Aliquæ limitationes non probantur. num. 165.

156. QVæſtio procedit in ipſis terminis propoſitionis damnatæ, quæ hæc eſt ſexageſima tertia, *Licitum eſt quærere directè occaſionem proximã peccandi pro bono ſpirituali, vel temporali noſtro, vel proximi.* Et in eâ partem affirmantem tuetur Ioannes Sancius diſp 10. num. 8. Nam quamvis dicat, licitum eſſe exponere ſe involuntariè periculo proximo peccandi, videlicet involuntariè propter vrgentem neceſſitatem; poſtea tamen admittit plures caſus, in quibus homo quærit directè occaſinem proximam; nihilominus id non docet ſub eiſdem terminis formalibus, ſub quibus loquitur propoſitio damnata. Exiſtimo tamen, id tradere ſub terminis æquivalentibus. Nam præter caſus particulares huius generis, quos admittit, ibidem ait: [Vnde P. Lorca 2. 2. ſect. 3. aſſentiendum non eſt indiſtinctè inquienti, non licere exponere ſe periculo peccandi certo, nec probabili ob bonum ſpirituale proximi.] *Sanc.* *Sorc.*

157. Eamdem partem affirmativam tuetur Soto de iuſt. lib. 5. quæſt. 1. vbi docet, *Quod licet non poſſit quis pro ſalute proximi peccare, poteſt tamen ſe exponere periculo peccandi.* Idem aſſerit Baſilius Poncius in Apend. cap. 6. vt teſtatur Diana par. 3. ttt. 4. reſol. 169. & ttt. 5. reſol. 3. A nonnullis alijs etiam tribuitur quibuſdam Theologis ſocietatis, præſertim Franciſco Iacops, qui ſe ab hac calumnia purgavit in q. Theol. de neganda, aut differenda abſolutione. Cuius doctrina vt longe diverſa à damnatione probatur à quã plurimis Doctoribus, novemque Vniverſitatibus. De alijs, qui velit, adeat Guillelmũ Sandæum in Conſut. trium viror. Cuinſcumque tamen illa ſit (hoc enim non ſpectat ad damnationem) ex principijs ſupra iactis oſtendo præfatæ propoſitionis falſitatem, & meritam confixionem. *Soto.* *Ponc.* *Diana.* *Iacops.* *Sand.*

158. Primo. Quia quærere directè occaſionem proximam peccandi eſt velle directè periculum proximum peccandi; ſed nequit quis velle directè periculum proximum peccandi; alioqui peribit in illo illud amans: ergo nequit quis directè quærere occaſionem proximam peccandi. Omnia conſtant præter maiorem. Hæc probatur nam qui directè quærit occaſionem, itaquærit, vt ſi velit, poſſet ab eâ recedere; ſi enim nequit, non quæreret, ſed erit illi neceſſaria: ergo qui directè quærit occaſionem proximam peccandi, directè vult periculum proximum. Atqui moraliter loquendo perinde eſt velle periculum proximum peccandi ac velle peccatum, *Quia in moralibus idem eſt committere, ac exponere ſe periculo committendi*, vt ſupra oſtenſum eſt ex P. Suarez: ergo nequit quis velle occaſionem proximam peccandi, quin velit etiam ipſum peccatum. *Suar.*

159. Secundo. Nam bonum ſpirituale animæ propriæ præferendum eſt cuicumque bono temporali proprio, & cuicumque bono ſive temporali alterius, ita exigente tum ordine recta rerum, tum recto ordine charitatis: ergo non eſt quærenda illa occaſio, in qua ſit periculum boni ſpiritualis proprij, ſive propter bonum temporale, vel ſpirtuale alterius. Antecedens conſtat ex illo Math. 5. *Si oculus tuus ſcandalizat te erue eum.* Et ex illo eiuſdẽ. 16. *Quid prodeſt homini, ſi vniuerſum mundum*

dum lucretur, *animæ verò ſuæ detrimentum patiatur*. Probatur conſequentia: quia ſi poſſet quæri directè occaſio proxima propter alterutrũ exhis bonis, præponeretur bonum temporale bono ſpirituali proprio contra rectum ordinem rerum; aut bonum extraneum bono proprio contra ordinem rectum charitatis: ergo talis occaſio nequit directè quæri, etiam propter talia motiva.

160. Tertio. Quia nequit quis habere voluntatem committendi vel leve peccatum, etiam propter bonum valde ingens ſpirituale, vel temporale totius mundi, vt inconfeſſo eſt apud omnes: ergo nequit quærere directè occaſionem proximam peccandi pro bono ſpirituali, temporali proprio, vel proximi. Probatur conſequentia: nam occaſio illa proxima, dum manet in eſſe proximæ, affert ſecum formale periculum peccandi; ſed velle periculum formale peccandi, peccatum eſt, vt omnes fatentur: ergo qui vult eiuſmodi occaſionem, vult peccatum. Tum ſic. Nequit quis velle peccatum, etiam pro ingenti bono ſpirituali, aut temporali ſui, vel alterius: ergo nequit quærere directè eiuſmodi occaſionem pro tali bono ſui, vel alterius.

161. Dices. Qui quærit directè occaſionem proximam peccandi propter ingens bonum ſui, vel alterius, non vult directè tale periculum, ſed intendit directè tale bonum; quia tamen ad illud aſſequendum medium eſt eiuſmodi occaſio, illam quærit, ſed non vult: ſicut qui interficit impetentem ſe, non vult homicidium alterius; ſed quia nequit propriam vitam protegere abſque morte alterius, illam perpetratur intendens bonum ſervandæ vitæ propriæ. Pariformiter qui quærit occaſionem proximam peccandit propter tale bonum, id intendit, & vult, vtiturque occaſione ad illud conſequendum, quin velit occaſionem huiſmodi. Ergo poteſt illam directè quærere propter eiuſmodi bonum; cum nolit occaſionem, ſed bonum ex eà conſequendũ.

162. ſed contra eſt. Quia nequit non velle ipſam occaſionem proximam peccandi ille, cui occaſio talis eſt, vt poſſit eam vitare; ſic enim occaſio eſt in illius poteſtate, conſequẽterq́ ipſi voluntaria. Sed qui eam directè quærit, ita ingreditur occaſionẽ, vt poſſit eam vitare non quærens, ſi nimirum eam non aggrediatur: ergo talis occaſio eſt ipſi voluntaria; atque adeò recte prohibitum, quod eam quæſierit. Neque exemplum de occidente aggreſſorem aliquid evincit: nam cum homini ſit obligatorium ſervare propriam vitam, & illam non ſervare ſit illi moraliter impoſſibile, quia ſervare eſt moraliter neceſſarium; rogo, vel ei ſupereſt aliud medium ad tuendam vitam præter occiſſionẽ aggreſſoris, vel nõ: ſi ſupereſt, nequit occidere, ſed eligere illud aliud medium; ſi non ſupereſt tenetur hoc exequi, cum ſit vnicum ad tuendam vitam, cuius conſervatio ipſi moraliter neceſſaria eſt. ad modum quo ſupra dicebamus de fugiendo Leone, dum non datur aliud medium ad tuendam vitam.

163. Dices iterum. Poteſt quis adire infideles, & Paganos ad ſatagendum de eorum converſione, etiam ſi ſubſit periculum perverſionis, vt docet D Thomas 2.2. quæſt. 10. art. 9. ò, vbi S. Doctor ait: *Non ſunt prohicendi infidelibus communicare, qui fidem non ſuſceperunt, ſcilicet Paganis, vel Iudæis; & maxeme ſi neceſsitas vrgeat.* Rurſus, fieri poteſt, imo ſæpius accidit, quod fæmina catholica matrimonio iungatur S. Tho.

gatur viro infideli,& hæretico propter ingens bonum inde reſultans, v. g. propter regnorum ſalutem, vel vſum publicum catholicæ Religionis. Atqui in his, ſimilibus que eventibus quæritur directè occaſio proxima peccandi propter ingens bonum inde reſultaturũ, datur enim in his periculum perverſionis: ergo talis occaſio quæri directè poteſt; propter tale bonum. Quod quidem amatur, dum occaſio tantum permittitur, & quis eam patitur, etiam cum periculo perverſionis; quod ſanè eſt periculum peccandi.

194. Contra tamen eſt. Quia nihil horum intendi poteſt, etiam ſi adſit vrgentiſſima cauſa, ſi ſubſit periculum formale peccandi; ſi enim interveniat cauſa, quæ illam occaſionem reddat moraliter involuntariam, adhuc quis obſtringuitur ad tollendum, vel extenvandum, quantum poteſt, periculum formale peccandi, vt ſupra dicebamus de permanente in occaſione involuntariâ peccati. Si vero periculum maneat adhuc in eſſe periculi, etiam probabilis, nequit quæri eiuſmodi periculum; quin imò quærentes removendi ſunt ab illo. Quod expreſſe tradit Angelicus Magiſter de accedentibus ad infideles. *Si autem ſint ſimplices*, inquit loco ſupra memorato, *Et infirmi in fide, de quorum ſubverſione probabiliter timeri poſsit, prohibendi ſunt ab infidelium communione, & præcipue, ne magnam familiaritatem cum eis habeant, vel abſque neceſsitate communicent.* Ergo cum periculo, vel ſolum probabili, nequit quis directè quærere eiuſmodi occaſionem propter ſalutem Infidelium, ſed potius ab illa arceri debet, ſi ei ſe ingerat. Hac ratione, dum matrimonium contrahitur inter Principes diſparis cultus propter ingentem aliquam reipublicæ vtilitatem, ſeæ conditines ſtatuuntur, quibus cautum ſit periculo perverſionis; quia aliter non contraherent abſque peccato.

D. Tho.

165. Et quidem hæc, quæ diximus in præſenti capite pro reijcienda hac propoſitione, novum robur accipiũt ex ijs omnibus antea traditis en hac diſertatione pro impuganda ſexageſima propoſitione, quę partem includit, & iſtam ſexageſimam tertiam. Nec probo ex integro limitationes quaſdam, quibus exponit doctrinam iſtam M. Lumbier hic à num. 618. ſicut neque alias, quas tradit Caſianuſ à S. Elia v. occaſio. 3. licet vir ſit alioqui eruditus, & ingenioſus, quique orbi litterario dedit theologiam moralem expurgatam ſatis ingenioſe.

DISERTATIO. XLI.

An ſit capax abſolutionis ignorans myſteria Fidei, etiam ſi culpabiliter ignoret Myſterium Trinitatis, & Incarnationis?

CAPVT I.

Refertur propoſitio 64. & Præmittuntur notanda aliqua

SVMMARIVM.

Ponitur propoſitio damnata. num. 1.
Duplex quæſtio decidenda. num. 2.
Multiplex in prima quæſtione ſententia num. 3. & ſeqq.
Fidẽ horũ myſteriorum eſſe neceſſariã neceſ-

Digitized by Google

neceſsitate præcepti certum eſt n. 7.
Duplicem partem continet propoſitio damnata. num 8,
Quomodo intelligenda prima pars propoſitionis. num. 9.
Variæ quæſtiones hic decidendæ. num. 10.

1. P*Ropoſito 64. ex damnatis hæc eſt. Abſolutionis capax eſt homo, quamtumvis laboret ignorantia myſteriorum Fidei, & etiamſi per negligentiam etiam culpabilẽ neſciat Myſterium Sanctiſsimæ Trinitatis, & Incarnationis Domini noſtri Ieſu Chriſti.*

2. Præmitto primo circa hæc Myſteria Trinitatis, & Incarnationis duplicem eſſe quæſtionem. Prima, an Fides explicita illorum ſit neceſſaria neceſsitate medij ad iuſtificationem? Secunda, an Fides explicita illorum ſit neceſſaria neceſsitate præcepti? Et quod attinet ad primam quæſtionem, quatuor ſunt Thelogorum ſententiæ.

3. Prima ſententia docet, Fidem explicitam Santiſſimæ Trinitatis, & Incarnationis poſt promulgationem Evangelij eſſe neceſſariam neceſſitate medij ad iuſtificationem. ita S. Thomas, in 3. diſp. 25. quæſt. 2. art. 1. quæſtiunc. 1. ad. 2. Durand. ibid. quæſt. 1. num. 9. Gabriel ibid. art. 2. concl. 3. S. Bonav. ibid. art. 2. quæſtione. 3. P. Molina 1. part. quæſt. 1. art. 1. diſp. 2. P. Valencia. 2. 2. diſp. 1. quæſt. 2. punct 4. P. Thomas Sanchez lib. 2. ſum. cap. 2. nu. 8. P. Granado controv. 1. de Fide tract. 10. diſp. 2. ſect. 2. num. 13. & quam plures alij.

S. Tho. Durau. Gabri. S. Bona. Molina. Valen. Tho. S. Grana.

4. Secunda ſententia docet Fidem explicitam Sanctiſſimæ Trinitatis, & Incarnationis etiam poſt promulgationem Evangelij non eſſe ſimpliciter neceſſariam neceſſitate medij ad iuſtificacionem, & ſalutem æternam. Ita Sotus in 4 diſt. 5. quæſt. 2. art 2. & lib. de Natura, & gratia cap. 11. Vega lib. 3. in. Trident. cap. 19. & 20 Medina. lib. 4. derecta in Deum Fide cap. 10. Corduba in quæſtionario lib. 2. quæſt 5. P. Azor tom. 5. lib. 8. cap. 6. quæſt. 6. P. Sa Verbo Fides, P. Caſtro Palao tom. 1. tractatu. 4. diſp. 1. punct 9. num. 7. P. G. Hurt. de Fide diſp. 8. diff. 7. & plures alij.

Sotus. Vega. Medina Cardu. Azar. Sa. Caſ. Pal Hurta.

5. Tertia ſententia docet, eiuſmodi Fidem explicitam neceſſariam eſſe neceſſitate medij non ad iuſtificationem; ſed ad glorificationem. Ita Canus relect. de Sacrament. in gen. part 2. Ledeſma in 4. part. quæſt. 9. art. 2 Caſtro lib. 2. de lege pæn. cap. 14. Bañez 2. 2. quæſt. 2. art. 8. dub. vlt. & alij.

Cano. Ledeſm Caſtro. Bañez.

6. Quarta ſentencia docet, Fidem explicitam horum myſteriorum eſſe per ſe neceſſariam neceſſitate medij ad iuſtificationem, & ſalutem æternam; per accidens autem, ſcilicet ratione ignorantiæ invincibiiis, ſufficere Fidem explicitam eorum in voto. Itaque ſicut Baptiſmus eſt neceſſarius neceſſitate medij in re, vel in voto, ita Fidem explicitam eorum myſteriorum eſſe neceſſariã in re, vel in voto Ita P. Suarez diſp. 12. de Fide ſect. 4. num. 11. Lugo Card. diſp. 12. de Fide ſect. 4. à nu. 88. Leand. à SS. Sacram. part. 6. tract. 2. diſp. 2. quæſt. 8. & alij.

Suar. Lugo. Leand.

7. Et quod attinet ad ſecundam quæſtionem, conſtat inter omnes Theologos, notitiam ſev Fidem explicitam Santiſſimæ Trinitatis, & Incarnationis eſſe neceſſariam neceſſitate præcepti. Et ideò non pauci Theologi partem negativam damnant, alij tamquam hæreticam, alij tamquam erroneam.

8. Præmitto ſecundo, eam propoſitionem damnatam continere duas partes. In prima parte aſſeritur, eſſe

Digitized by Google

eſſe capacem abſolutionis,qui ignorat myſteria, vbi videtur abſtrahere ab ignorantia invincibili, & vincibili. In ſecunda parte ſpecificatur magis ignorantia vincibilis; & culpabilis, & exprimit ea duo myſteria, affirmatque, ſic ignorantem hæc myſteria eſſe capacem abſolutionis.

9. Præmitto tertio, quomodo intelligenda ſit ea prima pars propoſitionis damnatæ, quæ dicit, eſſe capacem abſolutionis eum,qui ignorat myſteria Fidei;an intelligatur generaliter de omnibus myſterijs Fidei, an ſolum de aliquibus? Et quidem ſi loqueretur ſolum de aliquibus indeterminate,ea propoſitionis pars non eſſet damnabilis;certũ enim eſt,capacem eſſe abſolutionis eum, qui ignorat aliqua myſteria Fidei; ſunt enim aliqua, ad quæ explicite credenda non tenetur fidelis neceſſitate medij, neque neceſſitate præcepti: quale eſt, quod Chriſtus D. ſepultus fuerit in ſepulchro novo, & multa alia, quæ ſunt in Evangelio de geſtis Chriſti Domini. Quare ſenſus propoſitionis damnatæ, & prioris eius partis eſt de omnibus Myſterijs Fidei,vel de omnibus præcipuis ex obligatione credendis.

10. Præmitto quarto, quinque quæſtiones eſſe in præſenti decidendas. Prima eſt, an hic damnetur propoſitio affirmans, capacem eſſe abſolutionis, qui ignorat invincibiliter myſteria credenda explicite neceſſario neceſſitate medij? Secunda eſt, an ignorans culpabiliter Myſteria Trinitatis, & Incarnationis ſit capax abſolutionis? Et an pars affirmativa quæſtionis maneat hic damnata? Tertia eſt, an ignorans inculpabilter eadem duo myſteria ſit capax abſolutionis? Quarta eſt, an dum dicitur in hoc decreto incapax abſolutionis,intelligatur eſſe incapax illicite,an etiam invalide? Quas quæſtiones ſingulas per ſingula capita decidemus.

CAPVT II.

Prima quæſtio deciditur

SVMMARIVM.

Prima quæſtio de ignorante invincibiliter,quæ explicite credenda ſunt neceſſitate medij num. 11.

Qui hæc ignorat, eſt incapax abſolutionis. num. 12.

Aſſerere eſſe capacem damnatur in hac propoſitione. num. 13.

11. PRima quæſtio eſt, an hic damnata maneat propoſito quæ aſſerat, [capacem eſſe abſolutionis eum, qui ignorat etiam invincibiliter myſteria, quæ explicite credenda ſunt neceſſario neceſſitato medij? Exemplum eſt in eo, qui ignorans Deum eſſe remuneratorem remuneratione æterna accedit ad confeſſionem, & petit abſolutionem à confeſſario. Conſtat enim ex diſert. Fidem explicitam Dei vt remunatoris retributione æterna eſſe medium ſimpliciter neceſſarium ad iuſtificationem.

12. Et primo quidem tamquam certum tenendum eſt, cum non eſſe capacem abſolutionis. Patet. Non eſt capax abſolutionis, qui non adhibet medium neceſſarium ad iuſtificationem; nam quod eſt medium neceſſarium ad iuſtificationem, eſt medium neceſſarium ad abſolutionem,ſed qui ignorat Deum vt remunatorem, non adhibet medium neceſſarium ad iuſtificationem; cum Fides explicita, & notitia Dei vt remunatoris ſit medium neceſſarium ad illã:ergo qui id ignorat,

Digitized by Google

rat, etiam invincibiliter non eſt capax abſolutionis.

13. Deinde dicendum eſt, eam propoſitionem ſub illis formalibus terminis conceptam, eſſe damnatam in hoc decreto. Etenim prima pars propoſitionis damnatæ, vt dixi cap. præcedenti, cum non poſſit habere ſenſum particularem, habet vtique ſenſum vniverſalem, de omnibus myſterijs Fidei, vel de omnibus præcipuis ex obligatione credendis; ſed in hoc ſenſu vniverſali, quod [capax eſt abſolutionis, qui ignorat omnia myſteria Fidei, vel omnia præcipua] continetur iſta, [capax eſt abſolutionis, qui ignorat myſteria Fidei neceſſaria neceſſitate medij:] ergo etiam hæc propoſitio damnata manet. Nam ſicut eſt de Fide, quod Deus vult, Petrum ſalvum fieri; quia eſt de Fide, quod Deus vult omnem hominem ſalvum fieri, quia prima continetur in ſecunda: ita in hac vniverſali. [Ignorat omnia myſteria Fidei] includitur hæc [ignorat myſteria Fidei, quæ ſunt neceſſaria neceſſitate medij.] Et ideò propoſitio quæ loquitur de prima, loquitur de ſecunda; & vbi damnatur prima, damnatur, & ſecunda.

CAPVT III.

An ignorans culpabiliter ea duo myſteria ſit capax abſolutionis?

SVMMARIVM.

Qui ignorat hæc Myſteria Trinitatis, & Incarnationis non eſt capax abſolutionis. num. 14.

Quid faciet confeſſarius cum ruſtico, de quo ſuſpicatur eſſe ignarum. num. 15.

Dum ſuſpicatur, & nequit fieri certior, abſolvat num. 16.

Etiam ſi certus ſit de ignorantia ruſtici moribundi, abſoluat ſub conditione. num. 17. & 18.

An id contineatur ſub damnatione. num. 19.

14. PArs affirmans in hac quæſtione eſt, quæ expreſſè damnatur in hoc decreto tamquam ſcandaloſa; hæc enim eſt ſecunda pars propoſitionis damnatæ: cenſeoque, eam eſſe evidenter falſam. Probatur. Nõ eſt capax abſolutionis, qui actualiter peccat mortaliter, dum abſolvitur, vt oſtendi in 3. part. Criſ. Theolog. diſp. 70. cap. 4 art. 2. ſed qui ignorans culpabiliter hæc duo myſteria abſolvitur, iſte peccat mortaliter, dum abſoluitur: ergo eſt incapax abſolutionis. Probatur minor. Nam licet hoc præceptum addiſcendi doctrinam Chriſtianã de his myſterijs, quia affirmativum eſt, non obliget pro ſemper, ſed in talibus circumſtantijs, at nulla circumſtantia vrgentior conſiderari poteſt, dum homo vivit, quam circumſtantia confeſſionis Sacramentalis; vnde tunc peccat mortaliter, quia tunc vrget præceptum. Deinde, quia etiam eſt præceptum non ignorandi, ſive non differendi notitiam horum myſteriorum, & hoc modo obligat ſemper, & pro ſemper. Vnde tunc peccat mortaliter, quia tunc vrget præceptum non differendi eam notitiam. Præterea, quod hæc ignorantia culpabilis ſit peccatum mortale, dubitari non poteſt, cum materia præcepti ſit adeò gravis.

15. Inquires primo. Quid ergo faciet confeſſarius qui vocatus ad conferendum Sacramentum Pœnitentiæ homini moribundo ruſtico, & in ſylvis continuo commoranti, præſumit eum eſſe ignarum horum myſteriorum; & quia ſummè gravatus eſt infirmitate, non poteſt inquirere, ãn

habeat

Digitized by Google

habeat ſufficientem notitiam horum myſteriorum, neque poteſt habere attentionem, vt doceatur?

16. Reſpondeo, in illo caſu debere abſolvi, ſaltem ſub conditione, cum non ſit certum, illum eſſe indiſpoſitum, aut incapacem abſolutionis. Et in dubio tutior pars pro ſalute moribundi eligenda eſt.

17. Inquires ſecundo, quid facere debeat confeſſarius, qui certus eſt, ruſticum moribundum ignorare hæc Myſteria Trinitatis, & Incarnationis, & videt, illum ita eſſe gravatum infirmatate, vt inſtrui nequeat; qui tamen ſigna contritionis edidit, & confeſſionem poſtulavit? Qui cenſent, Fidem explicitam horum myſteriorum eſſe neceſſariam neceſſitate medij ad iuſtificationem; neque ſufficere eam Fidem in voto, forte cenſebunt hunc hominem non poſſe conſequi ſalutem, atque adeò non eſſe abſolvendum, etiam ſub conditione.

18. Sed dicendum eſt, eum debere abſolvi, ſaltem ſub conditione. Et ratio eſt; quia non eſt certum, illum eſſe indiſpoſitum; eſt enim probabile, Fidem explicitam horum myſteriorum non eſſe neceſſariam neceſſitate medij in re, ſed ſufficere in voto, vt tenet quarta ſententia cap. 1. relata; atque adeò non eſt certum illum eſſe indiſpoſitum ex defectu huius Fidei explicitæ. In hac ergo incertitudine tutior pars eligenda eſt pro ſalute æterna moribundi.

19. Dices, hanc reſolutionem adverſari damnationi præfatæ propoſitionis 64. Ex illa enim aſſerendum eſt tamquam certum, ruſticum culpabiliter ignarum horum myſteriorum non eſſe capacem abſolutionis; ſed ille ruſticus baptizatus, quamvis in ſylvis ſit enutritus, culpabiliter ignorat ea duo myſteteria, cum debuerit ea addiſcere: ergo incapax eſt abſolutionis, etiam ſi moribundus ſit. Sed huic obiectioni melius ſatisfaciet cap. vlt.

CAPVT IV.

An ignorans inculpabiliter ea duo myſteria ſit capax abſolutionis.

SVMMARIVM.

Incapax eſt abſolutionis etiam qui dum vivit, ignorat inculpabiliter hæc duo myſteria. num. 20.

Contrarium ſubiacet damnationi. num. 21.

Obiectio de ignorantia omnium myſteriorum. num. 22.

Solutio ex notitia myſteriorum, quæ ſunt præcipua. num. 23. & 24.

Moribundus inſcius horum myſteriorum, & incapax inſtrui, abſolvi poteſt. num. 25.

20. SIt prima concluſio. Qui dum vivit, inculpabiliter ignorat hæc duo Myſterio Sanctiſſimæ Trinitatis, & Incarnationis incapax eſt abſolutionis, adeò vt confeſſarius id advertens peccet graviſſime, abſolvendo; & pœnitens petendo abſolutionem. Et ratio eſt: quia dum accedit ad confeſſionem, vt ſibi remittantur peccata ſua, non poteſt moraliter contingere, vt non agnoſcat incuriam ſuam in addiſcendo aliquid de doctrina Chriſtiana. Quid enim de eà ſcire poteſt, qui hæc ignorat? Confeſſarius autem non poteſt moraliter non advertere ruſticitatem, & inſcitiam hominis; atque adeò facile intelliget, quam ſit ignarus horum Myſteriorum. Tenebitur ergo confeſſarius ad inſtruendum illum prius quam abſolvat, & ſi pœnitens renuerit, iam ignorantia erit culpabilis.

Digitized by Google

An autem valida ſit abſolutio, ſi neuter advertat; dicam cap. ſeq.

21. Sit ſecunda concluſio. Propoſitio aſſerens, quod homo, dum vivit, eſt capax abſolutionis, etiam ſi inculpabiliter ignoret hæc myſteria, ſubiacet huic damnationi. Probatur. Nam propoſitionis damnatæ prima pars aſſerit abſolute eſſe capacem abſolutionis eum, qui ignorat myſteria Fidei, ſine diſtinctione ignorantiæ culpabilis, aut inculpabilis: ergo ſive ignorantia ſit culpabilis, ſive inculpabilis, damnata manet ea propoſitio.

22. Dices cap. 1. dictum eſt, ſenſum eius primæ partis eſſe de eo, qui ignorat omnia myſteria, vel omnia præcipua; ſed qui habens notitiã Dei vt remuneratoris, eſt ignarus Trinitatis, & Incarnationis; non autem ignorat omnia myſteria præcipua cum habeat notitiam Dei vt remuneratoris: ergo non ſubiacet damnationi propoſitio aſſerens, quod ignarus horum myſteriorum duorum inculpabiliter, eſt capax abſolutionis.

23. Reſpondeo, illum terminum *omnia myſteria* poſſe accipi cum ſuppoſitione copulativa, vel cum ſuppoſitione copulata. Cum ſuppoſitione copulata ſumitur, ſi ſumatur collective, ita vt ſenſus decreti ſit, eſſe incapacem abſolutionis, qui ignorat omnia collective; capacem vero, qui non ignorat omnia ſimul, dummodo habeat notitiam alicuius. Cum ſuppoſitione copulativa ſumitur, ſi ſumatur deſtributive, ita vt ſenſus decreti ſit, eſſe incapacem abſolutionis eum, qui ignorat quodlibet ex præcipuis.

24. Dicimus ergo, ſenſum propoſitionis damnatæ circa eum terminum *omnia Myſteria, vel omnia præcipua*, eſſe diſtributivum, & damnatur, quatenus affirmat, eſſe capacem abſolutionis, qui ignorat quodlibet ex præcipuis. Probatur. Nam alienum eſt à mente Pontificis, quod ille, qui habet notitiam vnius dumtaxat myſterij, nempe Dei vt remuneratoris ſit capax abſolutionis, ſed ſi ſumatur ille terminus *omnia myſteria præcipua* cum ſuppoſitione copulata, decretum Pontificis reddit eum ſenſum, quod non ignorans omnia ſimul ſit capax abſolutionis, vt conſtat ex proxime dictis: ergo ea propoſitio damnatur intellecta cum ſuppoſitione copulativa, ſive diſtributiva.

25. Dico, tertio. Moribundus inculpabiliter inſcius horum myſteriorum, qui ita morbo opprimitur, vt inſtrui non poſſit, capax eſt abſolutionis, ſaltem conditionalis. Probatur. Quia cum non ſit omnino certum notitiam horum myſteriorum duorum eſſe neceſſariam neceſſitate medij adiuſtificationem, non eſt certum quod illi non proderit abſolutio; ſed dum id incertum eſt, debet conferri moribundo abſolutio, ſaltem ſub conditione, quia in quavis incertitudine debet confeſſarius ſequi opinionem tutiorem pro ſalute æterna moribundi: ergo præfatus moribundus capax eſt abſolutionis, ſaltem conditionalis.

CA-

Digitized by Google

CAPVT V.

An qui ignorat ſupradicta myſteria, ſit incapax abſolutionis, non ſolum quoad licitum ſed etiam, quoad valorem?

SVMMARIVM.

Diſcrimen inter capacitatem ad recipiendam abſolutionem valide, & licite. num. 26.
Ignorans neceſſaria neceſſitate medij invalide abſolvitur, etiam ſi ignoret invincibiliter. num. 27.
Qui culpabiliter ignorat, & id advertit, invalide abſolvitur. num. 28.
Peccat Sacerdos ita abſolvens. num. 29. & 30.
Opinio docens abſolutionem datam ignaro invincibiliter horum myſteriorum eſt probabilis ſpeculativè. num. 31.
Damanatio loquitur de incapacitate quoad licitum, non quoad validum. num. 32.
Multiplex aſſertionis probatio, num. 33. & ſeqq.

26. Svppono, magnum eſſe diſcrimen inter hoc, quod quis ſit capax abſolutionis quoad valorem, & hoc quod ſit capax quoad licitum. Nam quamvis ille, qui cum advertentia de illicito accedit ad confeſſionem ſit etiam incapax quoad valorem, eo quod actualiter peccans invalide abſolvitur; tamen poteſt contingere, quod accedat ad confeſſionē cum bona Fide,& ignorans invincibiliter, id eſſe illicitū. & concurrente eàdem bona fide in cōfeſſario, abſolutio ſit valida, quamvis ex ſe ſit illicitū facere confeſſionem comodo. Cum ergo hæc duo diverſa ſint, & propoſitio damnata aſſerat, eiuſmodi ignarum myſteriorum eſſe capacem abſolutionis, reſtat inquirere, an damnatio loquatur de incapaci quoad valorem, ita vt talis abſolutio ſit invalida; an loquatur ſolum de incapaci quoad licitum, ita vt taliter ſit illicitum dare, & accipere abſolutionem cum ignorantia eorum myſteriorum, vt ſi pœnitens, & confeſſarius afficiantur inadvertentia invincibili, adhuc abſolutio ſit valida?

27. Dico primo. Qui ignorat etiam invincibiliter ea myeſteria Fidei, quæ ſunt neceſſaria neceſſitate medij ad iuſtificationē, ſi abſolvitur à peccatis, invalide abſolvitur. Probatur. Ille invalide abſolvitur, qui non ponit media præciſſe neceſſaria ad iuſtificationē; ſed ille homo non ponit omnia media præciſſe neceſſaria ad iuſtificationem; ſupponimus enim eam notitiam, qua ille caret, eſſe medium præciſſe neceſſarium: ergo invalide abſolvitur.

28. Dico ſecundo. Qui culpabiliter ignorat myſteria Trinitatis, & Incarnationis, ſi advertat gravem culpam ſuæ ignorantiæ, vel habet inadvertentiam eius graviter culpabilem, invalide abſolvitur; atque adeò incapax eſt abſolutionis etiam quoad valorem. Probatur ex ſupradictis. Nam qui mortaliter peccat in confeſſione actualiter, invalide abſolvitur; ſed ignarus ille mortaliter peccat in confeſſione actualiter, vt patet ex ipſa hypotheſi: ergo ille in tali hypotheſi invalide abſolvitur.

Digitized by Google

29. Dico tertio. Sacerdos qui abſolvit eum, qui ignorat culpabiliter, aut inculpabiliter myſteria Trinitatis, & Incarnationis, peccat læthaliter. Quæ concluſio non ſolum debet certa eſſe, quia Sacerdos tenetur inſtruere pœnitentem circa myſteria, quorum notitia eſt adeo neceſſaria,& obligatoria, ſed etiam ex alio capite, nempe quia ex damnatione primæ propoſitionis tenetur confeſſarius eligere in praxi opinionem tutiorem circa valorem Sacramenti; ſed opinio, quæ dicit, abſolutionem datam eiuſmodi homini ignaro eorum myſteriorum, eſſe invalidam, eſt opinio tutior: ergo tenetur confeſſarius hanc opinionem eligere; conſequenter peccat mortaliter, ſi oppoſitam in praxi eligat.

30. Sola minor eget probatione, quæ ſic oſtenditur. Etiam notitiam eorum myſteriorum eſſe neceſſariam neceſſitate medij ad iuſtificationem docent plurimi, & ex illa infertur eum, qui re ipſa caret eà notia, ſive vincibiliter, ſive invincibiliter, non poſſe iuſtificari. Ex quo fit, quod ei, qui intendit iuſtificari, [tutior ſit hæc opinio, quam ea, quæ dicit, eam notitiam non eſſe neceſſariam neceſſitate medij: nam ſi hæc ſecunda opinio non ſit vera coram Deo, etſi Sacerdos proferat abſolutionem in pœnitentem, re ipſa iſte non iuſtificabitur; atque adeò abſolutio erit invalida. Ergo opinio, quæ dicit abſolutionem datam eiuſmodi ignaro eſſe invalidam, eſt opinio tutior.

31. Exquo colliges, opinionem, quæ aſſerit, abſolutionem datam homini invincibiliter ignaro eorum myſteriorum eſſe validam, probabilem eſſe ſpeculative, quia probabiliter cenſet, eum hominem valide abſolutum eſſe; illam tamen non eſſe practice probabilem; quia cum ſit minus tuta, & verſetur circa valorem Sacramenti, non licet vti eà in praxi

32. Dico quarto (& hæc eſt præcipua huius capitis concluſio) Damnatio Pontificia comprehendit propoſitionem aſſerentem, eum hominem ignarum myſteriorum eſſe capacem abſolutionis quoad licitum, non verò ſi ſolum dicat, eſſe capacem quoad valorem. Probatur primo. Nam hæc damnatio non diſtinguit ſicut nec ipſa propoſitio damnata inter capacem abſolutionis quoad licitum,& capacem quoad valorem; ſed id affirmat abſtrahendo ab ijs terminis: deinde tam damnatio, quam propoſitio damnata ſufficienter intelligitur de capaci abſolutionis quoad licitum, ita vt ſenſus damnationis ſit, eum eſſe incapacem abſolutionis quatenus illicitum eſt abſolvere, & accipere abſolutionem cum præſata ignorantia.

33. Probatur ſecundo. Nam ex dictis conſtat, quod in aliquibus caſibus relatis abſolutio eſt probabiliter valida, in omni autem caſu eſt certo illicita, niſi excuſet inadvertentia invincibilis. Et ita ſiquis habet ignorantiam invincibilem eorum duorum myſteriorum, illicite abſolvitur, quia opinio docens, notitiam eorum myſteriorum non eſſe neceſſariam neceſſitate medij, eſt minus tuta, & ideò illicitum, eſt vti eà inpraxi. Si vero pœnitens non advertat id peccatum ſuæ ignorantiæ, nec confeſſarius advertat, ſed vterque habeat in advertentiam invincibilem, illa abſolutio eſt probabiliter valida ſpeculativa probabilitate. Quod ſi Sacerdos advertenter, & malitioſe eum abſolvat, peccat mortaliter, quia illicitum eſt abſolvere in eo caſu, eò quod non ſequitur opinionem tutiorem de neceſſitate medij

Digitized by Google

medij ad iuſtificationem. Cum Ergo in aliquibus caſibus abſolutio ſic data ignaro eorum duorum myſteriorum ſit probabiliter valida modo dicto, & in omni caſu ſit ſemper illicita, conſtat, intelligendam eſſe damnationem de incapacitate abſolutionis, quoad licitum, non quoad valorem.

34. Probatur tertio. Nam in cap. *In obſcuris* de Regul. iur. dicitur: *In obſcuris, quod minimum eſt, ſequimur.* Cum ergo dubitatur, an hæc damnatio comprehendat incapacacitem abſolutionis quoad licitum, & quoad valorem, an dumtaxat quoad licitum, debemus ſequi, quod minimum eſt, nempe loqui ſolum de eà incapacitate quoad licitum. Maxime cum certum ſit, hanc ſecundam incapacitatem contineri in damnatione, quæ principaliter reſpicit doctrinam quoad mores, vt doceantur Fideles, quid licitum ſit, & quid illicitum.

CAPVT VI.

Quam merito iure damnata ſit hæc propoſitio?

SVMMARIVM.

Extat præceptum de credendis explicite his myſterijs. num. 35.

De alijs etiam, quæ ſunt neceſſaria neceſſitate medij, etiam conſtat. num. 36.

Probatio incapacitatis ad abſolutionem illius, qui hæc ignorat. num. 37.

35. FVisse iuſtiſſime damnatam hanc propoſitionem, inde conſtat, quod extet præceptum Divinum de credendis explicite præcipuis myſteris, & ſpetialiter his duobus Trinitatis, & Incarnationis. Quod quidem præceptum conſtat ex Sacra Scriptura. Marc. cap. vlt. *Prædicate Evangelium omni creaturæ, & qui vero non crediderit, condemnabitur.* Sed numquid Evangelium continet ſolum ea myſteria Fidei, quæ credebat Synagoga Iudæorum? Quod ſi Evangelium non continet ea ſola myſteria, ſed etiam alia; quæ ſunt præcipua in Evangelio, niſi Myſteria Trinitatis, & Incarnationis? Ergo dum Chriſtus D. præcipit promulgari Evangelium, vtique præcipit promulgari Myſteria Trinitatis, & Incarnationis. & Ioann. 10. *Ego ſum oſtium, ſi ſiquis per me introierit, ſalvabitur.* Ex quibus verbis conſtat obligatio intrandi per hoc oſtium. Sed quomodo intrandum eſt! S. Gregor. lib. 7. Regiſtri Epiſt. 47. *Ille intrat per oſtium qui intrat per Chriſtum vera ſentiendo, & predicando de illo:* Ergo Chriſtus D. impoſuit obligationem Fidelibus S. Greg.

libus intrandi per ipſum, vera credendo de ipſo. Et Act. 16 *Cuſtos carceris dixit Paulo, & ſilæ: Quid me oportet facere, vt ſalvus fiam? at illi dixerunt, crede in Dominum Ieſum, & ſalvus eris.* Ergo ad ſalutem neceſſarium eſt credere in Ieſum Chriſtum, ſaltem neceſſitate præcepti. Alia ſunt ſimilia teſtimonia in Sacra Scriptura ad idem propoſitum quæ videri poſſunt apud Patrem Suarez diſp. 12. de Fide ſect. 4. num. 18. & apud P. Granado tract. 10. de Fide diſp. 2. ſect. 2.

Suar. *Gran.*

36. De alijs myſterijs quæ ſunt neceſſaria neceſſitate medij ad iuſtificationem, nempe de exiſtentia Dei, & de Deo remuneratore, conſtat præceptum ex illo D. Pauli teſtimonio ad Rom. 11. *Accedentem ad Deum oportet credere, quia eſt, & quia inquirentibus ſe remunerator ſit.* Quod ſi aliquis ſit ignarus etiam invincibiliter horum myſteoriorum, & aliorum quorumcumque, quæ ſint neceſſaria neceſſitate medij ad iuſtificationem, dixi ſupra cap. 2. eum eſſe incapacem abſolutionis, atque adeo confeſſarium peccare mortaliter eum abſolvendo, & pœnitentem ſic ignarum, petendo abſolutionem, ſi advertat ſuam culpam: quod ſi ſuam culpam advertat, iam eſt vincibiliter ignarus.

37. Tum ſic. Incapax eſt abſolutionis qui accedit ad confeſionem violans actualiter quodlibet præceptum, & maxime Divinum; ſed qui accedit ad confeſſionem cum eà ignorantia, violat actualiter id Præceptum Divinum: ergo incapax eſt abſolutionis. Quæ quidem aſſertio conſtat etiam ex eis, quæper totam diſputationis ſeriem docuimus.

DISERTATIO. XLII.

An ſufficiat ſemel credidiſſe hæc duo Myſteria Trinitatis, & Incarnationis? Vbi de damnatione propoſitionis 65.

CAPVT I.

Refertur propoſitio damnata, & quam merito cenſura inuratur?

SVMMARIVM.

Propoſitio damnata, & multiplex ſenſus illius. num. 1.
Primus ſenſus non cadit in propoſitionem. num. 2.
Secundus eſt conſequentia talis propoſitionis. num. 3.
Tertius ſenſus proprius. num. 4.

1. PRopoſitio 65. ex damnatis eſt. *Sufficit illa myſteria ſemel credidiſſe.* Lumbier tom. 3. ſum. num. 1783. triplicem ſenſum attribuit huic propoſitioni. Primum [ſufficit ſemel credidiſſe, ita vt homo non teneatur præmittere hanc Fidem explicitam reliquis confeſſionibus totius vitæ] Secundum [ſufficit ſemel credidiſſe, ita vt quamvis poſtea obliviſcatur, aut ignoret ea myſteria, poſſit eſſe capax abſolutionis.] Tertium [ſufficit ad implendum præceptum Fidei ſemel credidiſſe: quia vnico ſolo actu impletur id præ-

præceptum] Affirmatque omnes tres ſenſus eſſe falſos; ſed duos poſteriores contineri ſub hac damnatione, non autē primū. Quia non conſtat de obligatione præmittendi actum Fidei receptioni Sacramenti Pœnitentiæ. Et in primis hæc duo non cohærent, & quod ſit falſum, quod [poſtquam homo ſemel credidit, non tenetur præmittere actum explicitum Fidei reliquis confeſſionibus] & quod [non conſtet de tali obligatione præmittendi hunc actum Fidei confeſſionibus.] Quomodo enim dabitur talis obligatio ſi de eà non conſtet? Quod ſi non datur talis obligatio, quomodo erit falſa propoſitio, quæ negat eam obligationem?

2. Deinde; ille primus ſenſus non cadit in propoſitionem damnatam; quæ nihil dicit de præmittendo confeſſionibus, aut non præmittendo actu Fidei explicitæ horum duorum myſteriorum.

3. Secundus ſenſus cadit in eam propoſitionem damnatam, eo quod eſt quædam conſequentia ex propoſitione antecedenti illata. Nam ex eo, quod dicatur eſſe capacem abſolutionis eum, qui culpabiliter ignorat hæc duo myſteria, colligitur, eſſe capacem abſolutionis, qui ſemel ea myſteria credidit, quamvis accedat ad confeſſionem oblitus, & ignarus eorum, & ideò in hoc ſenſu damnata manet ea propoſitio. Et quam merito iure damnata ſit, conſtat ex Diſertatione præcedenti.

4. Quare tertius ſenſus relatus eſt præcipuus huius propoſitionis damnatæ: ſcilicet ſufficere ad implendum præceptum Fidei de his myſterijs illa ſemel credidiſſe. In quo ſenſu damnatur, & merito hæc propoſitio. Quod manifeſte probatur ijs omnibus quibus in Diſert. ij. cap. 2. ad 17. prop. art. 3. probavimus, non ſufficere, quod quis ſemel eliciat actum Fidei, vt conſtat ex ijs, quæ ibidem perpendimus circa eum textum Pauli ad Rom. 1. quem repetit ad Galat. 3. & ad Hebr. 10. nempe *Iuſtus ex Fide vivit.* In lege autem Evangelica non debet chriſtianus vivere ex Fide, qualis erat in Synagoga Hebræorum, ſed ex Fide Evangelica cuius præcipua Myſteria ſunt Trinitatis, & Incarnationis. Vide in loco relato reliquos textus Scripturæ, & teſtimonia Sanctorum Patrum Ambroſij, Arnobij, Laurentij Iuſtiniani, & Origenis.

CAPVT II.

Quoties teneamur elicire actum Fidei de Trinitate, & Incarnatione?

SVMMARIVM.

Tenemur ad eliciendos actus fidei horum myſteriorum frequenter. num. 5.

Modus facilis implendi hoc præceptum. num. 6.

Hos actus fidei frequenter elicimus. num. 7.

5. IVxta ea, quæ diximus Diſert. ij. cap. 2. dicendum eſt, nos teneri ad eliciendos actus Fidei de his duobus myſterijs *frequenter*. Ita vt ſi Fidelis diuturno tempore ceſſaverit advertenter ab his actibus Fidei eliciendis, peccabit læthaliter. Pro hac aſſertione loco citato retuli P. Suarium, Lugo Cardinalem, Illuſtriſſ. Petrum de Tapia, & Raimundum Lumbier. *Suar. Lugo. Tapia. Lumb.* Eamque roboravi multis locis Scripturæ. Probatur aſſertio. Nam quilibet Fidelis tenetur ad eliciendos frequenter, & ſæpius, actus Fidei, vt clare oſtendi, tum ex P. Sua-

Suario, Lugo Card. Illuſtriſſ. Tapia, & Laimundo Lumbier: tum etiam ex multis textibus Sacræ Scripturæ, & Patrum. Sed Fidelis Chriſtianus, non tenetur dumtaxat ad eliciendos actus Fidei eomodo, quo olim Hebræi in Synagoga, ſed etiam ad eliciendos actus Fidei Evangelicæ, cuius præcipua Myſteria ſunt Trinitatis, & Incarnationis: ergo quilibet fidelis in lege Evangelica tenetur elicere frequenter actus Fidei de his duobus Myſterijs.

6. Sed ne quis exiſtimet, id eſſe oneroſum, reflexionem faciat ſupra ſuas actiones, & comperiet, ſe *frequenter* elicere actus Fidei de his duobus Myſterijs. Nam fidelis frequenter adeſt Miſſæ Sacrificio, in quo cum Hoſtiam Conſecratam adorat, credit ibi eſſe realiter præſentem Chriſtum D. Deum pariter, & hominem; frequenter videt imaginem Crucifixi in templis, & extra, & tunc credit, Chriſtum D. in ſua humanitate paſſum, & crucifixum pro nobis; frequenter ſe ſignat in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, & tunc credit illud Myſterium.

7. Item frequenter adeſt baptiſmis parvulorum, & audit formam baptiſmi, & tunc credit id Myſterium Trinitatis; frequenter audit vel recitat Symbolum, in quo continetur vtrumque myſterium, & tunc illud credit. Et ita contingit in ſexcentis alijs circumſtantijs, quibus redundat vita Chriſtiana. Quomodo ergo poteſt dici oneroſum, quod tam facile, & tam prompto animo fit à quibuslibet Fidelibus?

FINIS

AD MAIOREM DEI GLORIAM.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google